اسناد لانه جاسوسی آمریکا

روز شمار انقلاب اسلامی
(۱۹ دی ۱۳۵۶-۱۳آبان ۱۳۵۸)
(بخش اول)

کتاب نهم

موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

بسم الله الرحمن الرحیم

اسناد لانه جاسوسی آمریکا

نویسنده:

دانشجویان مسلمان پیرو خط امام

ناشر چاپی:

موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

اسناد لانه جاسوسی آمریکا جلد ۹

مشخصات کتاب

سرشناسه : ایالات متحده. سفارت (ایران).

عنوان و نام پدیدآور : اسناد لانه جاسوسی آمریکا / دانشجویان مسلمان پیرو خط امام.

وضعیت ویراست : [ویراست ۳؟].

مشخصات نشر : تهران : موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی ، ۱۳۸۶-

مشخصات ظاهری : ج.+ یک لوح فشرده.

شابـک : دوره : ۹۷۸۹۶۴۵۶۴۵۷۵۳ ؛ ۷۰۰۰۰ریـال : ج.۱ : ۹۷۸۹۶۴۵۶۴۵۷۴۶ ؛ ۷۰۰۰۰ریال : ج.۲ : ۹۷۸۹۶۴۵۶۴۵۷۶۴ ؛ ۷۰۰۰۰ریـــال : ج.۳ ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۴۵-۷۹-۱: ؛ ۷۰۰۰۰ریــال : ج.۴ : ۹۷۸۹۶۴۵۶۴۵۸۰۷ ؛ ۷۰۰۰۰ریـــال : ج. ۵ : ۹۷۸۹۶۴۵۶۴۵۸۱۴ ؛ ۷۰۰۰۰ریــال : ج. ۹ : ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۴۵-۸۸-۳ ؛ ۷۰۰۰۰ریـال : ج.۱۰ : ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۴۵-۸۹-۰ ؛ ۷۰۰۰۰ریال : ج. ۱۱ : ۹۷۸-۹۶۴-۵۶۴۵-۹۶-۸

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

یادداشت : ص.ع. به انگلیسی: Documents from the U.S. espionage den.

یادداشت : چاپ قبلی: جهان کتاب، ۱۳.

یادداشت : ج. ۳ (چاپ اول: ۱۳۸۵) (فیپا).

یادداشت : ج. ۴ و ۵ (چاپ اول: ۱۳۸۶) (فیپا).

یادداشت : ج. ۹ و ۱۰ (چاپ اول: ۱۳۸۶) (فیپا).

یادداشت : ج. ۱۱ (چاپ اول: ۱۳۸۸) (فیپا).

یادداشت : نمایه.

مندرجات : ج. ۹. اسناد لانه جاسوسی (روزشمار انقلاب).- ج. ۱۰. اسناد لانه جاسوسی (روزشمار انقلاب).- ج. ۱۱. خلیج فارس

عنوان دیگر : مجموعه اسناد لانه جاسوسی آمریکا.

موضوع : سفارتخانه ها و کنسولگری های آمریکا-- ایران

موضوع : ایران -- روابط خارجی -- ایالات متحده -- اسناد و مدارک

موضوع : ایالات متحده -- روابط خارجی -- ایران -- اسناد و مدارک

موضوع : ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ -- اسناد و مدارک

شناسه افزوده : دانشجو یان مسلمان پیرو خط امام

شناسه افزوده : موسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

رده بندی کنگره : DSR۱۵۰۲/۳الف۹ الف۸۶ ۱۳۸۶

رده بندی دیویی : ۳۲۷/۵۵۰۷۳

شماره کتابشناسی ملی : م۸۵-۴۷۸۴۰

ص: ۱

مقدمه

↔

ص: ۱

«بدون طبقه بندی۴ نوامبر ۱۹۷۹ ۱۳آبان ۱۳۵۸

از: سفارت ایالات متحده امریکا، تهران ۱۵۴۰

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی سی خبر کوتاه و فوری

در ساعت ۱۱:۱۰ گروهی از تظاهرات کننـدگان به محوطه سـفارت وارد شـده و سـپس به طبقه همکف ساختمان وارد شدند. تمامی کارمندان نمایندگی در طبقات فوقانی ساختمان قرار دارند. در طبقه همکف، سـربازان نیروی دریایی با اسـتفاده از گاز اشک آور در حال متفرق کردن تظاهرات کنندگان هستند. لینگن»

با مخابره تلکس شـماره ۱۵۴۰، پرونـده سیاسـی و دیپلماتیک سـفارت ایالات متحده آمریکا در تهران، در ساعت ۱۱:۱۰ صبح روز ۱۳ آبـان ۱۳۵۸ بسته شـد. هنگـامی که دانشـجویان مسـلمان پیرو خـط امام، سـفارت آمریکا را که به لانه جاسوسـی علیه انقلاب اسـلامی و نظام تازه تأسیس جمهوری اسلامی ایران تبدیل شده بود، تسخیر کردند، کمتر کسی باور می کرد که ابعاد

بین المللی این واقعه گسترش یافته و به مناقشه تمام عیار بین ایران از بند رها شده و آمریکای پرچمدار جهان غرب بینجامد.

با تسخیر این مکان، تعدادی از کارکنان آن، ۴۴۴ روز در بند دانشجویان ماندند؛ ایالات متحده بخت خود را برای لشگرکشی به ایران آزمود که توسط شن های روان کویر طبس شکست خورد؛ غرب با تجهیز صدام در پی به زیر کشیدن انقلاب اسلامی برآمد؛ اما سرانجام آمریکا به اجبار به از میان برداشتن حکومتی تن داد که خود برای فراز آن سال ها تلاش کرده بود و در نهایت در گرداب عراق گرفتار آمد.

ایران نیز با فراز و فرودی بسیار، حدود سه دهه پرتلاطم را پشت سر گذارد؛ اما این یک

سوی ماجرا بود.

سوی دیگر، استفاده محققین، پژوهشگران، اندیشمندان و دیگر افراد از انتشار اسناد لانه جاسوسی بود. اردوگاه رسانه ای غرب در مقابل این اسناد، راه تحریم در پیش گرفت و آن را به هیچ انگاشت؛ حتی ورود این اسناد به ایالات متحده ممنوع شد. در داخل نیز عده ای بدان بی اعتنایی کردند، اما هیچ کدام از اینها مانع از آن نشد تا این مجموعه، راه خود را به درون کتابها، مقالات و پژوهشهای تاریخ معاصر ایران باز نیابد.

اکنون پس از گذشت حدود سه دهه از پیروزی انقلاب اسلامی و تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران، انقلاب دوم که انقلابی بزرگتر از انقلاب اول نام گرفت، آثار تاریخی و پژوهشی خود را نمایان ساخته است. این، خود گویای کار سترگ دانشجویان مسلمان پیرو خط امام هم در تسخیر لانه جاسوسی و هم در انتشار اسناد است؛ کاری که هر چه پیش می رود، قدر و قیمتی بس فزونتر می یابد و بر صدر می نشیند.

کتاب «نهم» و «دهم» مجموعه اسناد لانه جاسوسی، «روزشمار انقلاب اسلامی» نام گرفته است. کتاب نهم، اسناد سال ۱۹۷۸م. و به طور مشخص اسناد ۱۹ دی ۱۳۵۶ تا ۱۰ دی ۱۳۵۷ را در خود جای داده است. کتاب دهم، اسناد مربوط به سال ۱۹۷۹م. و به طور مشخص ۱۱ دی ۱۳۵۷ تا ۱۳ آبان ۱۳۵۸ است.

اولین سند این مجموعه دو جلدی مربوط به وقایع روز نوزدهم دی ۱۳۵۶ و آخرین سند که در ابتدای مقدمه آمد، آخرین متن ارسالی به ایالات متحده است.

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی، پیش از این، مجموعه ۷۷ جلدی منتشره توسط دانشجویان مسلمان پیرو خط امام را در ۷ جلد تجدید چاپ کرده است. در پی آن نیز، کتاب «هشتم»، شامل اسناد منتشر نشده ای از رجال دوره پهلوی، منتشر گردید.

اکنون بخش دیگری از اسناد منتشر نشده در این مجموعه دو جلدی (نهم و دهم) به چاپ می رسد. شایان گفتن است که در زمستان ۱۳۷۳ دانشجویان مسلمان پیرو خط امام، یک جلد با عنوان «روزشمار انقلاب اسلامی» حاوی ۸۲ سند منتشر کرده اند، که اسناد این مجموعه نیز در ابتدای کتاب نهم آمده است. کتاب نهم و دهم، حاوی ۷۶۹ سند است. از این تعداد بخش محدودی در کتابهای پیشین آمده که برای کامل تر شدن روزشمار، حذف نگردیده است.

برای آماده سازی این مجموعه، اقدامات متعددی انجام شده است. برای اطلاع بیشتر و استفاده آسان تر و بهتر از این مجموعه، لطفاً به نکات ذیل توجه فرمایید:

عمده اسناد روزشمار انقلاب اسلامی (کتاب نهم و کتاب دهم) به تازگی ترجمه شده است، اما سعی گردیده تا هم متن ترجمه با کتاب های پیشین، بیشترین همخوانی را داشته

باشد و هم متن های ترجمه ای مترجم های مختلف، یکسان شود.

برای حفاظت از اصالت اسناد، حداقل پاورقی ها به متن افزوده شده است. همچنین به ندرت کلمات و عباراتی در داخل [قلاب] استفاده شده است. این موارد اندک، شامل اصلاح غلط های تایپی و سایر موارد خاص است.

متن اصلی اسناد، دارای اختصارات فراوانی است. در مرتبه اول، ترجمه این اختصارات آمده و در موارد بعدی تنها به آوردن عین اختصارات به لاتین در داخل ( ) اکتفا شده است.

بعضی از اسناد ترجمه شده در روزشمار انقلاب اسلامی، در عداد سایر اسناد نیست، اما از آنجا که حاوی اطلاعات مفیدی است، حذف نگردیده اند. به طور نمونه می توان به اسنادی درباره ملاقات های رجال پهلوی و انقلاب اسلامی با اعضای سفارت اشاره کرد.

چینش اولیه اسناد بر اساس تاریخ گزارش بوده است. بعضی از اسناد، تاریخ گزارش ندارند. این اسناد براساس قرینه های مختلف در محل مناسبی جای گرفته اند. همچنین سعی شده تا اسناد مربوط به یک روز، بر اساس تقدم و تأخر شماره سند، مرتب شوند؛ هر چند در بعضی موارد شماره ها نیز گویای ترتیب اسناد نبوده است.

بعضی از اسناد، حاوی اخبار مشابهی هستند؛ اما از آنجا که مرجع صدور و مقصد ارسالی متفاوت است، ادبیات سند، مفهوم خبر و سایر گزینه ها متفاوت است؛ بر این اساس اسناد مشابه حذف نگردیده اند.

تعدادی از اسناد، به ویژه اسناد مربوط به مستشاران نظامی ایالات متحده در ایران، دارای ردیف های متعددی است که معمولاً ردیف های ۱ تا ۱۷ فاقد ارزش ترجمه بوده است.

اسنادی که در کتاب های پیشین (اول تا هشتم) استفاده شده است؛ با علامت * مشخص گردیده و در پاورقی، محل درج پیشین آن آمده است.

برای کاهش حجم صفحات کتاب، تصویر اصل اسناد به همراه متن ترجمه قابل جستجو در لوح فشرده که به همراه کتاب عرضه می شود، آمده است. لوح فشرده به گونه ای طراحی شده تا محققین با حداکثر سرعت، بتوانند اصل متن و تصویر سند را ملاحظه فرمایند. صفحات کتاب الکترونیک ارایه شده، عیناً با صفحات متن کتاب و شماره مربوطه همخوانی دارد. همچنین در لوح فشرده امکان مراجعه به سند متناظر، هنگام مطالعه متن ترجمه، وجود دارد.

در پایان از توفیقات خدای بزرگ سپاسگزاریم؛ همچنین بر پرچمداران انقلاب دوم و بنیانگذار انقلاب اسلامی درود می فرستیم و زحمات دانشجویان مسلمان پیرو خط امام را

در ترجمه، تدوین و انتشار این اسناد که راه فراسوی ما به دست این عزیزان هموار گشته، ارج می نهیم.

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی از همه دست اندرکاران ترجمه، تدوین، آماده سازی و چاپ این مجموعه سپاسگزار است، امیدواریم همچنان شاهد ترجمه و چاپ اسناد منتشرنشده دیگری از این مجموعه باشیم.

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

اشاره

ناآرامی در دانشگاه جندی شاپور

سند شماره ۱

خیلی محرمانه۹ ژانویه ۱۹۷۸ ۱۹ دی ۱۳۵۶

از: کنسولگری آمریکا، شیراز ۲ Aبه: وزارت امور خارجه

رونوشت: کنسولگری های آمریکا، اصفهان و تبریز

موضوع: ناآرامی در دانشگاه جندی شاپور

آشفتگی دانشجویی در دانشگاه جندی شاپور در اهواز، نشانی از تظاهرات گسترده و خشونت هایی که بعضی اوقات در ناآرامی دانشجویی در دیگر دانشگاههای ایران طی سال تحصیلی جاری دیده می شود، ندارد. با این وجود تمامی دانشکده های این دانشگاه تحت تأثیر تحریم کلاسها قرار گرفته اند و تقریباً تمامی دانشجویان از حضور در جلسات امتحانی خودداری کرده اند. این کار دانشگاه را به آن حد از گیسختگی رسانده که بسیاری تصور می کنند کل ترم تحصیلی کاملاً منحل خواهد شد.

آشفتگی دانشجویی عمدتاً مربوط به تغییر سیستم دانشگاه از نیم سال به ربع سال می باشد. با این وجود یکی از منابع اظهار می دارد که این فقط آسان ترین موضوع قابل دسترس می باشد. اگرچه به نظر می رسد آشفتگی های جندی شاپور نسبت به سایر اماکن تحصیلی ایران تحت کنترل بیشتری باشد. اما در اهواز نیز همان نوع ناراحتی که به درستی تعریف نشده و بخش اصلی ناآرامی ها در سایر اماکن بوده است، وجود دارد. بنابراین غالباً این طور به نظر می رسد که دانشجویان فقط برای اینکه تظاهرات کرده باشند تظاهرات می کنند، اما بروز ناگهانی و مزمن فعالیتهایی از این نوع به طور قریب به یقین مؤید نارضایتی عمیقی در بین دانشجویان دانشگاههای ایران می باشد. تامست

تظاهرات در تبریز

سند شماره ۲

محرمانه۲۲ ژانویه ۱۹۷۸ ۲ بهمن ۱۳۵۶

از: کنسولگری آمریکا، تبریز ۰۰۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

رونوشت: کنسولگری های آمریکا در اصفهان و شیراز و سفارت آمریکا در تهران

موضوع: تظاهرات در تبریز

۱ خلاصه. در ۱۴ ژانویه یک تظاهرات دانشجویی در دانشگاه آذرآبادگان تبریز منجر به خسارت دیدن ساختمانها و وسایل نقلیه در محوطه دانشگاه شد و در همان روز بازار تبریز به دلیل اعتراضات ضددولتی تعطیل شد. در ۱۷ ژانویه به طرفداری از دولت یک راهپیمایی بزرگ در پاسخ به وقایع فوق الذکر در تبریز برگزار شد. پایان خلاصه.

۲ در ۱۴ ژانویه به هنگام برگزاری انتخابات نهایی نیم سال تحصیلی، دانشگاه آذرآبادگان شاهد یکی دیگر از تظاهرات پراکنده و اعتراض آمیز اخیر خود بود. ادعا می شود این اقدام که در حمایت از تظاهرات قبلی در مرکز مذهبی قم و بازار تهران صورت گرفته منجر به وارد

شـدن خسارت به چنـدین ساختمان دانشـگاه و همچنین وسایل پارک شـده در محوطه دانشـگاه گردیـد. یک شاهد عینی ادعا کرد که تقریباً ۵۰ دانشجو در این اعتراض شـرکت داشـتند و به تعـداد دو برابر آنها پلیس برای متوقف کردنشان حاضـر شده بودند.

۳ بـار دیگر در همـان روز ایضـاً ادعـا می شود که نشـانه اعتراض به اقـدامات دولت در قم، تظـاهرات و برخوردهایی در مرکز منطقه بازار به شدت محافظه کار تبریز به وقوع پیوست. دسـتور داده شد که بازار در آن روز بسته شود و بعضی از مغازه ها نیز تعطیل مانـده انـد. اهـداف خاص تظاهرکننـدگان بازار، شـعب محلی بانک صادرات و بانک بازرگانی بود که در مورد هر دو بانک این شایعه گسترده وجود دارد که تحت کنترل پیروان مسلک بهائیت می باشند.

۴ روز ۱۷ ژانویه شاهـد پاسـخ دولت محلی به وقایع فوق الذکر بود. این کار با برگزاری یک راهپیمایی بزرگ به منظور نشان دادن حمـایت تبریز از رژیم صورت گرفت. دسـتور داده شـده بود که تمام مـدارس، ادارات دولتی و کارخانه های اسـتانی در منطقه بسـته شونـد و به محصـلین، معلمین، کارمنـدان دولت و کـارگران کارخانجـات فرمـان داده شـده تـا در مقابل ساختمان اسـتانداری تجمع نماینـد. سـخنرانی هـا توسـط نماینـدگان گروههـای کـارگری و حرفه ای مختلف (منجمله روحانیت) و برای جمعیتی ایراد می شـد که برآورد رسـمی تعـداد آنها برابر ۵۰۰۰۰ نفر می باشـند. بـا تـوجه به اینکه به جمعیت دانش آموزان و کارگران دستور شرکت داده شده بود، به نظر نمی رسد این رقم درست نباشد.

یادداشتهایی از یک سفر منطقه ای: اصفهان کرمانشاه ایلام اصفهان

سند شماره ۳

خیلی محرمانه۲۲ ژانویه ۱۹۷۸ ۲ بهمن ۱۳۵۶

از: دیوید مک گافی کنسول آمریکا، اصفهانبه: گیرندگان

موضوع: یادداشتهایی از یک سفر منطقه ای: اصفهان کرمانشاه ایلام اصفهان

۱ واکنش های تظاهرات و کشتارهای قم

بـه هنگـام ایـن مسـافرت منطقه ای که از ۱۹ تـا ۲۱ ژانویه طول کشـید متوجه برافراشـته شـدن پرچمهای سـیاه بر سـر بازارهای شهرهای درود و بروجرد در اسـتان لرستان و تویسرکان و مهاوان (احتمالاً نهاوند م) در استان همدان شدم. اهالی این شهرها به من گفتند که پرچمها علامت «شـهدایی که در قم مرده اند» می باشـند اما افزودند که بازارهایشان بسـته نیسـتند و در شـهرشان تظاهراتی بپا نشده است. پرچمها «بنا به اصـرار ملاها» نصب شده اند. در هر چهار شـهر فعالیت بازار معمولی به نظر می رسـید. (در اصفهان پرچمها هنوز برافراشته اند و بازارها تازه شروع به باز شدن می کنند و تاکنون تعداد زیادی تظاهرات کوچک برپا شده و علاوه بر این آتش افروزی و شـیشه شکستن های مختصری حادث شده است). آمریکاییهای مقیم کرمانشاه گزارش می

دهند که در هفته گذشته چندین پرچم سیاه در بازار وجود داشته است اما هیچ مغازه ای بسته نبود و هیچ تظاهراتی انجام نشد و هیچ عمل ناخوشایندی نسبت به آمریکاییها

صورت نگرفت. ایرانیان شهر تکذیب می کنند که پرچمهای سیاه به دلیل کشتارهای قم نصب شده باشد و اظهار می دارند که آمریکاییها بایستی پرچم های سیاهی را دیده باشند که به مناسبت های خصوصی مانند فوت اقوام نصب شده اند. در شهر پیشکوه در استان ایلام نه تنها هیچ پرچم سیاهی وجود نداشته است بلکه کردهای محلی اظهار کردند که هیچ اطلاعی در مورد حوادث قم ندارند.

۲ آب و هوا

شمال استان اصفهان زیر پوشش چهار اینچی برف قرار دارد اما کشاورزان محلی مشتاقانه در انتظار برف بیشتری هستند. آنها اظهار می دارند که شهرها و زمینهای کم ارتفاع، آب مورد نیاز خود را از سدهای پرشده به دست می آورند، اما آنها به بارش برف متکی هستند و تاکنون به اندازه ای که برای فصل بعد کشت کافی باشد برف نیامده است. آنها از اینکه تهران اکثر برف امسال را به خود اختصاص داده و دولت متوجه وضع خراب آنها نمی باشد شکایت داشتند، زیرا دولت اخبار خود را از شهرهایی کسب می کند که توسط سدها تأمین می شوند. شکایات و نگرانیهای مشابهی نیز در استانهای لرستان، همدان و کرمانشاهان به گوش می رسید و نشان می دهد که این استانها نیز برف کمی داشتند یا هنوز برف نباریده است. در عوض بارانهای یکنواختی دارند که ذخیره علوفه آنها را خراب می کند. آنها از این ترس دارند که سال بعدی را پیش رو داشته باشند.

۳ شرکت بین المللی بل هلیکوپتر

کارمندان کرمانشاهی بل هلیکوپتر در مورد آنچه که آنها اقدامات استبدادی و زورگویانه و تحکم آمیز مدیریت بل هلیکوپتر می خوانند بسیار ناراحت هستند. به عنوان مثال چندین نفر، اخراج و بیرون کردن اجباری یکی از کارمندان را ذکر می کنند که بنا به گزارش به دلیل «ظن» مدیریت بل هلیکوپتر در مورد استفاده وی از مواد مخدر می باشد. سایر کارمندان معتقدند که او بی گناه است (اگرچه استفاده گسترده از حشیش را تأیید می کنند) و نسبت به این موضوع مظنون هستند که بل هلیکوپتر فقط به منظور ترساندن سایرین، این کارمند را به عنوان مظنون به طور تصادفی انتخاب کرده است. آنها با تذکر در مورد عدم استخدام این فرد در آینده، اظهار داشتند که این نوع برخوردی است که بل هلیکوپتر با کارمندانش انجام می دهد. (مدیریت بل هلیکوپتر تأیید می کند که این فرد فقط بر مبنای مظنون بودن اخراج شده است اما وی را بی گناه نمی داند و اظهار می دارد که اخراج وی بهتر از دستگیری بعدی توسط ایرانیان است.) تعدادی از کارمندان خواستار بازدیدهای مرتب کارمندان کنسولگری شدند و اظهار داشتند که بل هلیکوپتر به منظور تجدید پاسپورتهایشان و اموری نظیر آن، فرصت مسافرتی نمی دهد.

۴ چادرنشینی و تولید گوشت

در این مسافرت برای یکی از بازدیدکنندگان برجسته یک «چادر سیاه» که مخصوص چادرنشینان کرد است خریداری کردم.

خانواده ای که آن را فروختند اظهار می داشتند که علت

فروش چادر توسط آنها این است که دیگر نمی توانند پاسخگوی دستمزدهای بالایی باشند که توسط چوپانان جوان درخواست می شود، زیرا کارخانه ها برای به کارگیری این افراد رقابت می کنند. بنابراین آنها اکثر دامهای خود را ذبح کرده اند و به مرغداری مشغول شده اند. وی یادآور شد که بسیاری از دوستانش نیز همین کار را می کنند و تجربیات دولت ایران در مورد آغلهای بزرگ برای دامها در روستاهای مخصوص اسکان چادرنشینان شکست خورده است. وی معتقد است که تعداد گوسفندان موجود در ایران به سرعت و به طور پیوسته کاهش می یابد و پیش بینی کرد که کمبود گوشت در ایران افزایش یابد. وی معتقد است که با تشویق دولت ایران و سیاست قیمت گذاری آزاد، چادرنشینان همچنان قادر خواهند بود احتیاجات گوشتی کشور را تأمین نمایند. اما عدم تشویق دولت به علاوه رقابت دستمزدها در شهر موجب نابودی این فرهنگ و بهترین امید ایران برای خودکفایی از نظر تأمین گوشت می گردد.

گیرندگان: سفارت: قسمت سیاسی: جی. استمپل

کنسولگری: سی. جی. ال. گوئلز

کشاورزی: پی. فری

کنسولگری تبریز

کنسولگری شیراز مک گافی

مذهب و سیاست؛ قم و عواقبش

سند شماره ۴(۱)

سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان۲۴ ژانویه ۱۹۷۸ ۴ بهمن ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۹۶۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن. دی. سی

مراجع: (A) تهران ۰۵۴۸ (B) تهران ۰۴۸۹ (C) تهران ۰۶۶۵ (D) ۷۷ تهران ۱۲۴ A

موضوع: مذهب و سیاست؛ قم و عواقبش

خلاصه: آشوبهای مذهبی در طول آخر هفته یعنی ۱۵ ۱۴ ژانویه گستردگی پیدا کرد. مصاحبه آقای شریعتمداری با سه خبرنگار خارجی به صورت بارز و بی سابقه ای تکذیب عمومی اظهارات و بیانیه های دولتی بود. به عنوان ماحصل رویدادهای قم می توان گفت، حرکت سازمان یافته مذهبیون، پرقدرت ترین جنبش آنان در مقابل دولت از سال ۱۹۶۳ تاکنون بوده است. مسلمانان به طور کلی اتحاد کاملی ندارند، اما این طور به نظر می رسد که دولت ایران به میزان زیادی

برای مقابله از خود عدم اطمینان نشان می دهد. پایان خلاصه.

۱ توضیحاتی که ذیلاً خواهید دید شرح وقایعی است که از تماسهایی با ایرانیان نزدیک به رهبران مذهبی و از دو خبرنگاری که با آقای شریعتمداری یا با سایر رهبران مذهبی مصاحبه کرده اند؛ برداشت شده است. ارزیابی و تشخیص سفارت از وقایع مهم و پرمعنی قم و نیز

۱- . کتاب اول، ص ۶۷۶

عواقب آن در پاراگرافهای ۶ تا ۹ آمده است.

۲ اخبار کاملی که به دست ما رسیده است حکایت از آن دارد که در ۱۵ ۱۴ ژانویه تظاهرات وسیع مذهبی در مشهد، آبادان، اهواز، دزفول، خرمشهر، شوشتر، زنجان و شاید شهرهای دیگر دیده شده است. بازار اهواز به مدت ۲ روز بسته بود و همچنین گزارش گردید که ۵۰ شهروند اهوازی به علت شرکت در تظاهرات به زور از محل سکونت خود در اهواز به قم تبعید شده اند.

شایعات تأیید نشده حاکی از این است که تعدادی از مردم در آبادان کشته شده اند و نیز در نقاط دیگر هم تعدادی مجروح وجود داشته است. شایعه تأیید نشده ای در تهران حاکی از آن است که سه نفر از مردم به دنبال مجروح شدن در دانشگاه صنعتی آریامهر کشته شده اند (۱۱ و ۱۲ ژانویه). به نظر می رسد بسیاری از ایرانیان گزارشات مربوط به وقایع مذهبی مندرج در روزنامه ها را باور نمی نمایند (مراجع A و C) و اعمال ضدتظاهرات را ملهم از دولت تلقی می کنند.

۳ خبرنگارانی که با آیت الله شریعتمداری مصاحبه کرده اند تحت تأثیر صمیمیت او قرار گرفته اند. آیت الله مایل به مصاحبه برای انتشار در روزنامه نبود ولی نهایتاً قانع شده اگر اظهارنظر ایشان با نامشان همراه نباشد برای مردم کمتر معنا خواهد داشت. شریعتمداری مستمراً تأکید می کرد که مایل نیست در کشمکشها با مقامات دولتی درگیر شود. او گفت که او دستور نداده بود بازارهای کشور بسته شوند و وی رهبران مذهبی در شهرها را تشویق کرده است که خودشان تصمیم بگیرند که مراسم یادبود آنهایی که در قم کشته شده اند را برگزار نمایند. به هر حال بیانیه های شریعتمداری که در واشنگتن پست هم آمده است (۲۰ ژانویه) به عنوان یک مبارزه مستقیم با دولت ایران که در تظاهرات اخیر به طور مسلحانه رویاروی مردم قم ایستاده است تلقی می شود.

۴ احترامی که از جانب سایر رهبران مذهبی (یا افراد روحانی که در حوزه علمیه شهر قم کار می کنند) که در طول مصاحبه حضور داشتند، نسبت به شریعتمداری واضح و آشکار بود. رهبران مذهبی همگی توافق داشتند که پلیس بیش از حد لزوم خشونت به خرج داده و تیراندازیش به سوی مردم کاملاً بدون انگیزه بوده است.

آیت الله سئوالی مطرح کرد: (که البته توسط مخبرین گزارش نشده است) چرا پلیس از گاز اشک آور و یا از شیلنگ آب پاش برای متفرق کردن مردم استفاده نکرد؟ شریعتمداری و همقطارانش گفتند که جمعیت اصلی حدود ۵۰۰۰ نفر بوده اند. او گفت چیزی حدود ۳۰ نفر به طور پراکنده وقتی تیراندازی شروع شد، کشته شده اند و بعداً تعداد بیشتری کشته شده اند که کل آمار کشته شدگان وقایع اخیر را به هفتاد نفر می رساند. (نظریه: گزارشاتی که سفارت راجع به خبرگزاری پارس دریافت کرده است حاکی از این امر دانست که خبرگزاری بعد از اولین خبرها، آمار کشته شدگان را ۷۶ نفر دریافت کرده است که این رقم به دستور دولت ایران منتشر

نشده است. به قضاوت ما رقم صحیح و درست تر همان آماری است که توسط خبرچینهای مخالفین گزارش شده که ادعا می کنند برای ۱۴ نفر از کشته شدگان به طور رسمی گواهی فوت صادر شده است. (صورت مذاکرات جداگانه). این خبر اخیر از گزارشهای قابل اطمینانی بوده که سفارت به تازگی دریافت کرده است.

۵ در ادامه بحث با خبرنگاران خارجی، شریعتمداری همچنین عنوان کرده است که مساجد و مدارس علوم دینی اهواز به مدت پنج روز بسته بوده اند و این بدین علت است که در آنجا روحانیون در جلوی تظاهرکنندگان بوده اند. شریعتمداری و همقطاران او چنین وانمود می کردند که در اکثر شهرهای بزرگ و کوچک رابطینی دارند. دو نفر از روحانیونی که به تازگی از استان خوزستان برگشته اند، از فعالیتهای خود برای سازماندهی در آنجا سخن گفتند. برداشت خبرنگاران این بود که شریعتمداری به عنوان یکی از هشت رهبر بزرگ مذهبی ایران و یا احتمالاً بزرگ ترین و بهترین آنها توصیف کرده اند. بعد از زندانی شدن آیت الله طالقانی و نیز تبعید تنی چند از رهبران مذهبی در پاییز امسال، در واقع شریعتمداری بهترین رهبر مذهبی ایران قلمداد می شود. یک منبع اشاره کرد که در شهر مشهد که یکی از چند شهر عمده مذهبی ایران است هیچ آیت اللهی وجود ندارد. بر طبق پرونده های سفارت، آیت الله شریعتمداری را از سالیان پیش به عنوان یک متفکر پیشرو (به معنی مذهبی آن) و کسی که قویاً و به صورت جدی در مورد اصلاح طلبان اسلامی اواخر قرن نوزدهم مطالعه نموده است، می شناسند. خبرنگاران خارجی توسط افرادی که در حسینیه ارشاد مقام بالا و ارشد و سابقه داری دارند به آیت الله معرفی شده اند. حسینیه مرکزی است مذهبی که با شریعتمداری و دیگر آیت الله ها تماس دارد.

۶ تحلیل سفارت: از نقطه نظر سیاسی جالب ترین قسمت مصاحبه شریعتمداری آن است که او اشاره به پوشش و حجاب زنان می کند و آن را مربوط به خودشان می داند، و نیز عنوان می کند که اسلام مخالف اصلاحات ارضی نیست و اگر مخالفتی است مربوط به روش اجرایی آن است که دولت عناصر خاصی را برای انقلاب شاه و مردم در نظر گرفته است. دو نفر از واسطه های محلی ما که به امور و جریانات مذهبی آشنا هستند اعتقاد دارند اگر شریعتمداری بتواند از این موقعیت که در حال حاضر دارد به عنوان محور اصلی گردهمایی مخالفین مذهبی استفاده کند می تواند جهت حرکت نهضت را به دست کسانی بدهد که تا به حال از مخالفتهای سیاسی دور بوده و به مذهب ارتجاعی هم علاقه ندارند و اعضاء طبقه متوسط ایران هستند.

۷ در ماههای آتی سفارت سعی خواهد داشت که بر روی وظیفه ذاتاً دشوار یادگیری بیشتر درباره عناصر دینی جنبش مخالفین منجمله عقایدی که در حال حاضر هم مترقیون و هم مرتجعین آنها را باور دارند کار کند. به هر حال آنچه که واقعه قم و عواقب آن انجام داده این بوده که مخالفت دینی را به جایگاه نمایان و برجسته تری در بین کسانی که تا این جا از اعطای آزادیهای اخیر نفع برده اند کشانده است. پیروزیهای آیت الله ها و ملاها در ایجاد تجمعاتی مثل

وقایع قم تحسین برانگیز است. هر چند برای آنها مشکل خواهد بود که در غیاب رویدادهای تبلورساز (تحقق بخش) دیگر، صرفاً برای مقاصد سیاسی، تظاهرات فوری برپا کنند. (تظاهرات قم به دنبال درج مقاله ای در روزنامه اطلاعات شروع شد که در آن مقاله به رهبر دینی و تبعیدی ایرانیان، خمینی، به شدت حملاتی شده بود.) برای مثال در این مورد تردید وجود دارد که آیا در آینده نزدیک بتواند جهت حمایت از یک قانون یا برای تظاهرات به نفع اصلاح قانون اساسی بسیج شوند. به هر حال ترکیب و آمیزش بالقوه سیاست و دین چیزی است که شاه و دولت ایران را از خطر دخالت روحانیت در سیاست آگاه کرده است.

۸- به نظر می رسد نخستین علایم حاکی از آن است که دولت ایران قادر نبوده است طبقه متوسط ایرانی را با این شعار که: تظاهرات مذهبی قم تلاش نومیدانه مرتجعین بوده است، به طرف خود جلب کرده و آنها را به نفع خود بسیج نماید. با این وجود هستند کارگران، روستاییان، کسبه، کارمندان دولت، دانش آموزان و بعضی از روشنفکرانی که بنا به حس وظیفه شناسی به نفع دولت ایران تظاهرات کنند. ولی حتی این امر هم باعث نشده که طبقه متوسط ایرانی به دولت نزدیک شود. البته خطر بالقوه این است که امکان دارد دولت کنترل خود را روی عوامل مذهبی خود از دست بدهد. در ظرف ۱۵ سال اخیر سیاستهای ایران ذاتاً به سویی هدایت شده اند که رهبران مذهبی که خواستار تغییرات اساسی هستند کاملاً از غیرمذهبیونی که طرفدار مدرنیزه شدن ایران هستند، دور نگاه داشته شوند، چرا که نوع این برخورد مسلماً خطرناک خواهد بود و به این جهت باید حتماً از آن احتراز شود.

۹ بنابر آنچه گذشت، آمریکا و سایر دول خارجی خود را مستقیم و یا غیرمستقیم در حمله به دولت ایران دخالت نداده اند. تمایل تنفر از بیگانه به طرز عمیقی در مسلمین اصلاح طلب دیده می شود. به هر حال، مشکل بتوان پیش بینی کرد که وضع موجود تا چه حد قابل دوام است، مگر این که زمانی برسد که آیت الله های مترقی قادر به اعمال نفوذ باشند، و این نفوذ را به طرزی دقیق و اکید روی مقلدین خود (از طریق وضع مقررات سخت) پیاده کنند. و این مسئله به خاطر تجارب گذشته محتمل به نظر می رسد، خصوصاً اگر این وسط مارکسیست های اسلامی آب را گل آلود کنند. سولیوان

تظاهرات در استان خوزستان

سند شماره ۵

خیلی محرمانه۲۵ ژانویه ۱۹۷۸ ۵ بهمن ۱۳۵۶

از: کنسولگری آمریکا، شیراز، ۴ Aبه: وزارت امور خارجه

رونوشت: کنسولگریهای آمریکا در تبریز و اصفهان

موضوع: تظاهرات در استان خوزستان

در ۱۸ ژانویه چندین تظاهرات عظیم به طرفداری از دولت توسط شعبه خوزستانی حزب رستاخیز در اهواز، آبادان و خرمشهر سازماندهی شد، گردهمایی اهواز تاکنون بزرگ ترین

راهپیمایی بوده است و تخمین رسمی شرکت کنندگان برابر ۹۰۰۰۰ نفر می باشد (منابع خصوصی که کارمند گزارشگر با آنها تماس گرفته نیز عموماً با این رقم موافقند.) شرکت کنندگان در تظاهرات آبادان و خرمشهر به ترتیب برابر ۶۵ و ۴۵ هزار نفر بود. هدف عنوان شده برای برپایی تظاهرات «محکوم کردن توطئه های عوامل امپریالیسم و تأیید بر یکپارچگی ملت ایران» می باشد. هر یک از این راهپیماییها با هماهنگی بسیار برپا شده بود و در آنها دانش آموزان سرودهای میهن پرستانه می خواندند و سخنرانان به نمایندگی از اقشار مختلف مردم به ذکر و تحسین فواید انقلاب شاه و مردم می پرداختند. بنا به گفته چند تن از منابع، این جمعیت بزرگ (حداقل در اهواز) بیشتر در نتیجه فشار اعمال شده بر کارخانجات و مؤسسات داخل و خارج شهر مبنی بر فرستادن کارمندان و اعضای خود برای شرکت در تظاهرات، گرد آمده بود تا اینکه به خاطر حمایت واقعی تظاهرکنندگان از رژیم باشد. یک شرکت معتبر (شرکت خدمات نفتی) بخشنامه ای صادر کرد که به موجب آن کلیه کارکنان ایرانی به منظور شرکت در راهپیمایی از کار معاف شده بودند. همسر آمریکایی یک مرد ایرانی گزارش می دهد که برای شرکت وی در این راهپیمایی فشار زیادی اعمال شده بود.

در روزهای قبل از این تظاهرات عناصر ناراضی نیز در اهواز فعال بودند. چندین تظاهرات که ظاهراً ماهیت خودجوشی داشتند در شهر به وقوع پیوست. در یک مورد گروهی از تظاهرکنندگان در حالیکه شعارهایی علیه شاه می دادند در طول بازار راهپیمایی کردند. در یک مورد دیگر گروهی از معترضین پس از استماع یک سخنرانی ضددولتی از مسجد حسینی خارج شده و به یک خودروی پلیس حمله کردند. این مسجد که بزرگ ترین مسجد اهواز است متعاقباً بسته می شود. چندین روز پس از برپایی راهپیمایی حزب رستاخیز و هنگامی که کارمند گزارشگر از شهر بازدید می کرد گروههای گشتی پلیس به نحو گسترده ای در محله های پایین شهر اهواز حضور داشتند که حاکی از نگرانی مسئولین از احتمال فعالیتهای بیشتر ناراضیان بود.

نظریه:

ظاهراً راهپیمایی های طرفداری از دولت در خوزستان دارای همان ماهیت تلاشهای دولت در سایر نقاط است و به منظور تحریک حمایت مردم از سلطنت و محکوم کردن فعالیتهای «ضد مملکتی» توسط گروههای ناراضی می باشد. واضح است که دولت امیدوار است تا با برپایی این تظاهرات ندای مخالفین را که طی شش ماهه اخیر در نتیجه اعطای آزادیهای بیشتر بروز کرده است، خفه کند.

به هر حال فشار آشکاری که بر روی سازمانها و مؤسسات مختلف برای وادار کردن کارکنانشان به شرکت در راهپیمایی ها اعمال می شود بیانگر این نکته است که دولت نیز خود در مورد میزان طرفداری توده ها از رژیم در شک و تردید است.

فعالیتهای مخالفین نیز نامنظم می باشد. در عین حالی که چنین فعالیتهایی دارای یکپارچگی

ظاهری می باشد و به خوبی نشان می دهد که احساسات ضدرژیم در خوزستان زنده است، با این وجود مشخص نیست به استثناء مخالفت با دولت، بین گروهی که در خارج مسجد حسینی به خودروی پلیس حمله کردند و کسانی که در تظاهرات بازار شرکت کردند، چه وجه مشترک دیگری وجود داشته است.

حدس زده می شود که گروه اول بیانگر نظریات محافظه کاران در اهواز باشند اما یکی از تجاری که معمولاً آگاهی خوبی در مورد مسایل دارد گزارش می دهد که اکثر افراد گروه دوم از جمع دانشجویان بوده اند و بنابراین احتمال دارد که دارای عقاید چپ گرایانه باشند.

تامست

تظاهرات دانشجویان، تحولات ایران، ناآرامی در طبقه متوسط جامعه

سند شماره ۶

محرمانه۱۲ فوریه ۱۹۷۸- ۲۳ بهمن ۱۳۵۶

از: جان استمپلبه: وزارت امور خارجه آمریکا، واشنگتن دی. سی.

حاضران: جان استمپلکنث ای. هاس، مسئول بخش سیاسی سفارت آمریکا

تورج ناصری، استاد دانشکده فنی آریامهر

تاریخ و مکان: ۱۲ فوریه ۱۹۷۸ - رستوران تیفانی

موضوع: تظاهرات دانشجویان، تحولات ایران، ناآرامی در طبقه متوسط جامعه

شرح حال:

استاد ناصری شخصی بسیار صریح اللهجه و استاد مهندسی سازه در دانشکده فنی آریامهر است. او که متأهل است و یک فرزند دارد از خانواده ی ناصری های اصفهان است (هیچ نسبتی با رئیس ساواک ندارد). خانواده ی او روابط نزدیکی با مقامات مملکتی دارد و شخصاً با چنان اطمینانی در مورد برخی مسایل مربوط به دربار و دولت صحبت می کند که گویی اطلاعات خود را از منبع بسیار موثقی به دست آورده است. دکتر احمد مینایی، دبیر کل RCD، یکی از بستگان نزدیک آقای ناصری است. ناصری شخصی است که درباره مسایل اجتماعی و جایگاه خود در جامعه بسیار می اندیشد. او هشت سال در انگلستان تحصیل کرده و مدرک دکترای مهندسی عمران دارد. برادرش که هم اینک در آمریکا تحصیل می کند از دوستان صمیمی کارمند سابق سفارت، متیو وارد است.

حقوق بشر و ناراضیان:

ناصری گفت که دانشجویان از سیاست دولت ایران برای گشایش فضای سیاسی و اجازه برپایی تظاهرات برای ابراز و تحمیل عقاید سیاسی خود سود جسته اند. او با بسیاری از همکاران دانشگاهی اش که معتقدند دانشجویان به حق از مسایل آموزشی و اداری شکایت

دارنـد، مخالف است و می گویـد هر چند مشکلات آموزشـی و اداری را نباید کتمان کرد ولی تظاهراتی که ظرف شـش ماه گذشـته در دانشکده فنی آریامهر صورت گرفته است تقریباً به کلی به مسایل سیاسی مربوط بوده- یعنی آزادی سخن و تمایل به داشـتن فعالیت های سیاسـی بیشتر. ناصـری شاهد بسـیاری از تظاهرات دانشـجویان در دانشـکده فنی آریامهر در سال جاری بوده و معتقد است که پلیس در برخورد با تظاهرکنندگان خویشتنداری بیشتری نسبت به سال گذشته از خود نشان می دهد هر چنـد فعالیت های سال جاری بیشتر از سال گذشـته بوده است. هنوز هم پلیس برای آرام کردن وضـعیت به داخل دانشـگاه می ریزد ولی معمولاًـ تـا زمـانی که تحریکی انجـام نشود وارد عمـل نمی شود و کلًا با خشونت کمتری با دانشـجویان برخورد می کند. دانشکده فعلاً به خاطر فصل برگزاری امتحانات، که دارد به پایان می رسد، آرام است.

ناصـری گفت که دانشـکده فنی آریـامهر از همـان اول رهـبری تظـاهرات دانشـجویی را به دست داشت. سالهـاست که بهترین دانش آموزان ایرانی رشـته مهندسـی را انتخاب می کننـد، و اکثر آنها حتی خیلی بیشتر از دانشـجویان رشـته علوم اجتماعی در دانشـگاههای دیگر ایران مطالب سیاسـی می خواننـد. او با خنـده می گویـد شاید دانشـجویان باهوش ایرانی از خواندن مطالب ریاضـی درس های مهندسـی حوصله شان سر رفته است و دنبال راه دیگری می گردند تا در اوقات فراغتشان ابراز وجود کنند. او می گوید که رشـته های مهندسـی دانش آموزان بسـیار باهوش را به خوب جذب کرده است، زیرا راه پیشـرفت آنها در این رشته ها بازتر است.

ناصـری از سـیاست های حقوق بشـر رییس جمهور کارتر حمایت کرد و گفت که هر چنـد بسـیاری از همکارانش از ملایم تر شـدن لحن دولت کـارتر قـدری سـرخورده شـده انـد ولی به نظر او این کار برای گذاشـتن تأثیر سیاسـی بیشتر ضـروری است. ناصـری معتقـد بود که سیاست حقوق بشـر آمریکا تا بحال خیلی خوب بوده است- یعنی آوردن فشار ولی نه به انـدازه ای که ایجاد واکنش کند. (توضیح: ناصری در مقام یک استاد دانشگاه نظرات بسیار پخته تری درباره مسئله کمونیسم در ایران نسبت به دیگر استادانی داشت که تا به حال استمپل با آنها صحبت کرده است.)

پیشرفت و توسعه در ایران:

ناصـری معتقد بود که پیشرفت و توسعه در ایران با چنان شتابی رخ داده است که طبقه متوسط و مدرنیست های نوظهور دارند حس هویت ملی خود را از دست می دهند. او گفت که حرص ثروت اندوزی به ارزش اصلی جامعه تبدیل شده که نگرانی از آینده مملکت نیز با آن همراه است. از نظر او پدیده ای که شـماری از مسئولان سـرویس خارجی آمریکا خاطرنشان کرده اند کاملاًـ درست است: ایرانی هـای موفق به دنبـال یـک راه فرار هسـتند- یعنی گرین کـارت آمریکا- تا در صورت وخیم شـدن اوضاع، بتوانند از کشور بگریزند. ناصـری گفت که بسـیاری از دوسـتانش به او توصیه کرده اند که تدریس در دانشگاه را رها کند و به دنبال «پول» باشد.

او افزود که بسیاری، اگر نگوییم اکثر، استادان دانشگاه فقط تماس خود را با دانشگاه حفظ کرده اند تا بتوانند بهتر به سایر فعالیت های سود آور خود مشغول شوند.

ناصری برای روشن کردن آنچه ضعف اصلی پیشرفت جاری در ایران می داند، صحبت هایی را که اخیراً با یک استاد مدعو چینی داشت برایمان بازگو کرد. استاد چینی به ناصری گفته بود که ایران ترجیح می دهد ماشین آلات را از خارج کشور وارد کند زیرا این ماشین آلات بازده بیشتری دارند، ولی در چین ارجحیت به ساختن ماشین آلات در داخل کشور داده می شود حتی اگر ۲۰ درصد بازده داشته باشند. استاد چینی گفته بود که چین می تواند ظرف پنج سال ماشین هایی بسازد که بین ۸۰ تا ۹۰ درصد بازدهی دارند ولی ایران هنوز به تکنولوژی خارجی وابسته خواهد بود. ناصری معتقد بود که ایران پیشرفت و توسعه ی اقتصادی سریع را به پرورش توانایی ها در داخل ترجیح می دهد. او گفت که چنین تصمیماتی را عده اندکی اتخاذ می کنند، و این مسایل در درون «یک نظام سیاسی یا غیر آن» بحث نمی شود. او بدون ذکر نام شرکت ها، گفت که چند شرکت عمرانی ایرانی هستند که مدیرانشان از مهندسی چیزی نمی دانند. یک چنین چیزی در کشورهای توسعه یافته امکان ندارد. مهندسان ایرانی که دست به تأسیس شرکت های عمرانی می زنند نمی توانند قراردادی به دست آورند، بلکه در ایران چیزی که مهم است، پارتی بازی است، و توانایی های فنی در درجه دوم اهمیت قرار می گیرد. شرکت های عمرانی در ایران صرفاً نقش پیمانکار شرکت های عمرانی غیر ایرانی را ایفا می کنند. بعد از ۱۵ سال سابقه ی سدسازی، هر کسی فکر می کند که ایران باید صادرکننده تکنولوژی سدسازی و توانایی های عمرانی به کشورهای دیگر باشد، ولی هنوز شرکت های ایرانی متکی به مهندسان خارجی هستند.

او بزرگترین مشکل ایران را اینگونه خلاصه کرد: در ایران، تکنسین های باکفایت مورد اعتماد نیستند، و آنهایی هم که مورد اعتمادند کفایت ندارند. تا وقتی مملکت پول دارد شاید هیچ مشکلی پیش نیاید، ولی وقتی پول تمام شد چه باید کرد؟

نگرانی طبقه متوسط جامعه:

سیاست های توسعه که در بالا ذکر شد به همراه افزایش نفوذ مذهب و خصومت با رژیم بخش عظیمی از طبقه متوسط جامعه را به شدت نگران ساخته است. بسیاری از آنها، هر چند بروز نمی دهند، ولی احساس می کنند که شورش های قم و ابراز احساسات مذهبی در سرتاسر کشور به معنای این است که جناح راست مرتجع نهایتاً قدرت را در مملکت به دست خواهد گرفت، که نتیجه ی آن یا به راه افتادن حمام خون برای طبقه متوسط (مانند عراق ۱۹۵۸) و یا از بین رفتن فرصت های اقتصادی خواهد بود. تعدادی از دوستان ناصری می گویند از آنجا که مردم به دلیل بی حجاب بودن همسرانشان در خیابان به آنها ایراد گرفته اند، مطمئن شده اند که آخر و عاقبتِ کشور همین خواهد شد. البته این مسئله ی بسیار مهمی نیست، ولی این احساس

را تقویت می کند که قرن هشتم [صدر اسلام] چندان دور نیست- مملکت دارد به عقب بر می گردد. استمپل و هاس

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۷

خیلی محرمانه۱۵ فوریه ۱۹۷۸ ۲۶ بهمن ۱۳۵۶

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر اعلام نمود که وی برای شرکت در جلسات کمیسیون مشترک در بیستم فوریه در واشنگتن، تهران را ترک خواهد نمود. وی همچنین اشاره نمود که سفر اخیر او به مناطق جنوبی ایران بسیار آموزنده بوده است.

صنعت نفت وی را بسیار تحت تأثیر قرار داده و عملیات نیروی دریایی ایران نیز تأثیرپذیری بالقوه ای دارند. پس از بازگشت از این سفر، سفیر ملاقاتی با شاه داشت که در آن مناقشات خاورمیانه و شاخ آفریقا مورد بحث قرار گرفته اند. شاه همچنین از روابط دوجانبه با بریتانیا ابراز نارضایتی نموده است. شاه از این که در حمل محموله های نظامی آمریکایی وقفه ای به وجود آید ابراز نگرانی کرد و سفیر بیان داشت که ایران نباید خود را درگیر مذاکرات کنگره در مورد نقل و انتقالات سلاحهای عربستان سعودی، مصر و اسرائیل کند. شاه موضوع را خوب درک کرده و موافقت نمود.

سفیر خاطرنشان کرد که به نظر می رسد دستور جلسه کمیسیون مشترک ثبات پیدا می کند. اگر همه مدعوین در واشنگتن شرکت کنند، گروه زیادی از ایران حضور خواهند داشت (وزیرمختار تذکر داد که تاکنون عده ای حذف شده اند). کمیته اجرایی شورای بازرگانی ایران و آمریکا در حال بازدید است و این کمیته مذاکرات بی نتیجه ای در مورد تأمین اجتماعی، مالیات مضاعف و سهیم شدن در درآمد داشته است. آنها در خصوص وضع سرمایه گذاری در ایران تا ماه مه گزارشی تهیه نخواهند کرد.

سفیر تقاضا کرد که هر کس که اطلاعاتی در مورد مشکل دارو در TAS دارد به «پت دریچ» اطلاع دهد. هیأت مدیره سفارت آمریکا چنین تصمیم گرفته بود که شراب یک مکمل غذایی است و لذا نباید جیره بندی شود. سفیر چنین تشخیص داده است که شراب نباید منبع تأمین کننده ای برای بازار تهران شود و بنابراین باید علیرغم ارزش غذایی آن جیره بندی شود.

سفیر امروز صبح درباره سیاست استخدامی هیأت نمایندگی برای همسران و خانواده ها جلسه ای خواهد داشت. ژنرال گست اظهار داشت که هیأت مستشاری نظامی طالب دقت بیشتری در مورد دستورات جاری است. آقای بروین در پاسخ سئوالی از طرف سفیر، گفت که تلگرامی در مورد موافقت نامه تأمین اجتماعی کره جنوبی به واشنگتن خواهد فرستاد و درخواست دستورالعملی در خصوص عملکرد موافقتنامه دو جانبه ما خواهد نمود.

وزیرمختار گزارشی درباره دستورجلسات کمیسیون مشترک داده و متذکر شد که کلیه

ترتیبات احتمالاً تا تنظیم آخرین صورت جلسه داده نخواهد شد.

آقای زیشک (ZISCHKE) اطلاع داد که دیوید آمرام رهبر ارکستر سمفونیک آمریکایی برای اجرای برنامه در انجمن ایران و آمریکا و جنوب کشور، هفته آینده به ایران می آید. سفیر اشاره می کند که ARNAUD DEBORCHGRAVC برای مصاحبه با وی و همچنین ملاقات با شاه خواهد آمد.

ژنرال گست از سفیر پرسید که آیا وی سوابقی در رابطه با مسافرتش به واشنگتن لازم دارد یا خیر و از او خواسته شد که اطلاعاتی در مورد نیازمندیهای ساختمانی و برنامه های مربوط به F۱۶ و آواکس و F۱۴ های اضافی تهیه کند. سفیر گفت که از جانب ما از شاه به علت مساعی ایرانیان در جهت یافتن پسربچه مفقود شده آمریکایی تشکر کرد. ژنرال گست گزارش کاملی راجع به شرایط مربوط به حادثه کوهنوردی داد.

روز گذشته ژنرال طوفانیان طی تماسی با ژنرال گست در مورد توجیهی جهت افزایش قدرت تانکهای M ۶۰ مذاکره نمود. به وی خاطرنشان شد که این برنامه ممکن است امکان پذیر باشد، ولی پرسنل تانک دولت ایران نیاز به آموزشی وسیع تر از آنچه که تاکنون دیده اند، خواهند داشت.

آقای بروین خاطرنشان ساخت که تلگرامی راجع به دعوای شرکت ملی نفت ایران (NIOC) با شارجه دریافت داشته است. این یک اقدام پیچیده است که در آن NIOC و یک شرکت آمریکایی درگیر هستند که طی آن NIOC برای شرایط مالی فشار وارد می آورد که ممکن است منجر به تعطیل فعالیت شرکت آمریکایی در شارجه شود. از جهت دیگر، آقای بروین اظهار داشت که شایعاتی مبنی بر این که شرکت آمریکایی LSC قراردادش را لغو کرده و از مدیر آن خواسته شده که طی ۲۴ ساعت ایران را ترک کند، شنیده است. وی در این مورد بررسی خواهد کرد.

آقای لمبراکیس درباره رئوس مطالب امروز مطبوعاتی گزارش داد و گفت مجلس در حال بررسی لایحه ای است که در آن هر خارجی که به طور غیرقانونی وارد ایران شده باشد تحت پیگرد قرار خواهد گرفت. مقاله ای در مورد حقوق بشر توسط جهانگیر آموزگار در کیهان اینترنشنال نوشته شده بود.

آقای فری گفت که اولین گروه دامپزشکی آمریکا وارد شده و روی یک برنامه آموزشی کمیسیون مشترک کار می کند، یک نمایش یک روزه در مورد محصولات غذایی برای نشان دادن نمونه خوراکیها در ۴ آوریل به اجرا گذاشته خواهد شد.

فرمانده هاک (HAACK) اطلاع داد که کشتیهای DAVIS و FURER به بندرعباس وارد نخواهند شد و در منطقه ای از دریای سرخ خواهند ماند.

گوئلز (GOELZ) به معرفی آقای اسکود پرداخت و گفت که او به طور موقت در کنسولگری کار خواهد کرد و بعداً به شیراز منتقل خواهد شد.

اغتشاشات در تبریز، مراسم چهلم کشتارهای قم در نقاط دیگر

سند شماره ۸

خیلی محرمانه۱۹ فوریه ۱۹۷۸ ۳۰ بهمن ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۷۱۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

رونوشت به: سفارتخانه های آمریکا در لندن، آنکارا، اسلام آباد، کابل و بغداد

موضوع: اغتشاشات در تبریز، مراسم چهلم کشتارهای قم در نقاط دیگر

خلاصه: روز شنبه ۱۸ فوریه به مناسبت چهلمین روز عزاداری برای کسانی که طی ناآرامیهای ۹ ژانویه قم کشته شده اند، در تبریز شورشهایی به وقوع پیوست. تیراندازی در تمام شهر جریان دارد و سربازان در حالت آماده باش بسر می برند. تمام پنجره های مرکز دو ملیتی انجمن ایران و آمریکا شکسته شد. لیکن به جز این واقعه، اغتشاشات دیگر جنبه ضدآمریکایی نداشته، تکرار می شود، نداشته، و کنسولگری تبریز گزارش داد که تا ساعت ۵ بعد از ظهر روز ۱۵ فوریه به وقت محلی کلیه آمریکاییها سالم می باشند.

ظاهراً شیراز در مقایسه با قم و آبادان شاهد ناآرامی های جزئی تری بوده است. پایان خلاصه.

۱ به دنبال دستور رهبران مذهبی محلی برای بستن بازار تبریز جهت برگزاری یادبود چهلم وقایع ۹ ژانویه قم، کنسولگری تبریز گزارش می کند که جمعیت عظیمی مرکب از هزاران نفر با سنگ و شاید اسلحه های دیگر به خیابانها ریختند. اغتشاشات در ساعات اولیه صبح آغاز گردید و تیراندازی از جمله صدای شلیک مسلسل ها، ساعت ۳۰/۹ یا ۱۰ صبح در تمام شهر شنیده می شد. نظامیان وارد معرکه شدند. تیراندازی سنگین صبح، در بعد از ظهر به شلیک های پراکنده از جمله تک تیراندازی در طرف دانشگاه شهر تبدیل شد. عصر روز ۱۸ فوریه در تبریز مقررات منع رفت و آمد اعلام شد.

۲ در حدود ساعت ۳۰/۲ دقیقه بعد از ظهر مرکز دو ملیتی انجمن ایران و آمریکا مورد حمله واقع و تمام پنجره ها شکسته شد. در آن زمان هیچ کس در ساختمان نبود و جمعیت به آنجا داخل نشدند. در نقاط دیگر تبریز، شاهدان عینی شکسته شدن بسیاری از پنجره ها را گزارش نمودند و خیلی از ساختمانها در طول روز در حال آتش سوزی دیده شدند. ظاهراً چندین بانک از جمله بانک سپه و صادرات ویران شدند. تمام پنجره های هتل بین المللی خرد شده و با برخی توریست های خارجی (غیر آمریکایی، تکرار می شود، غیرآمریکایی) بدرفتاری شد. تیمهای TAFT گزارش می کنند که ارتش ایران به حال آماده باش درآمده است. تیمهای TAFT در حال حاضر از پایگاههای خود خارج نمی شوند، کنسولگری تبریز به آمریکاییها اخطار کرده است که از خانه های خود خارج نشوند. خود کنسولگری از ساعت ۱۱ صبح روز ۱۸ فوریه علاوه بر محافظین معمولی پلیس تحت محافظت نیروی تقویتی پلیس قرار گرفته است.

۳ یک شاهد عینی گزارش می کند حداقل یک زن ایرانی به خاطر اینکه چادر بر سر نکرده

بود در تبریز از ماشین پایین کشیده شده و مورد ضرب و شتم قرار گرفت. چونکه او چادر نپوشیده بود تکرار می شود چادر نپوشیده بود. (پوشش بلند اسلامی) کنسولگری تبریز معتقد است که وقایع مزبور تلفاتی را نیز به همراه داشته ولی در حال حاضر شماره تلفات آماده اعلام نیست. شایعه پراکنی شروع شده، اما حقایق هنوز به دست نیامده اند.

۴ تهران و اصفهان آرام بودند و هیچ واقعه ای گزارش نشده است. در شیراز بر اساس گفته کنسولگری، بازار، صبح روز ۱۸ فوریه بسته بود و پلیس تظاهرات را با باتون بر هم زد. شایعاتی مبنی بر آشوب در دانشگاه پهلوی شیراز وجود دارد ولی کنسول تاکنون قادر به تأیید این مطلب نبوده است.

۵ پلیس ایران به طور خصوصی به دفتر امنیتی و اداره تحقیقات ویژه گفته است که آشوبهایی نیز در ۱۸ فوریه در قم و آبادان رخ داده لیکن جزییات را تشریح نکرد. رادیو و تلویزیون ملی ایران ابتدا شرح واقعه را در اخبار ساعت ۵ بعد از ظهر منتشر نمود و گفت «کمونیست ها و مارکسیست های اسلامی در تبریز به اغتشاش و آشوب پرداخته اند و خساراتی به اموال وارد آمده است.»

۶ نظریه سفارت: ابعاد آشوب در تبریز آشکارا تمام شهر را دربر می گیرد و این امر به وسیله منابع مختلفی تأیید شده است. سطح آشوب مایه تعجب است و اگرچه هنوز مشخص نیست تکرار می شود مشخص نیست که آیا گروههای اخلالگر علاوه بر سنگ و چوب عادی (برای ایرانیان) به اسلحه های دیگری مجهز بودند یا خیر، ولی شدت و طول مدت تیراندازی دلالت بر چیزی بیش از ابراز مخالفت معمولی دارد. دلایل این امر و میزان و وسعت فعالیت مربوطه در نقاط دیگر ایران در روزهای آینده کشف خواهد شد. سولیوان

اغتشاشات تبریز عواقب بعدی

سند شماره ۹

خیلی محرمانه۲۱ فوریه ۱۹۷۸ ۲ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۸۱۴۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

رونوشت: به نمایندگی های آمریکا در لندن، کابل، اسلام آباد، آنکارا و بغداد

مرجع: الف تهران ۱۷۱۰، ب تهران ۱۷۶۲

موضوع: اغتشاشات تبریز عواقب بعدی

خلاصه: پوشش رسانه های گروهی توسعه یافته. دولت ایران می گوید در خشونت های تبریز ۶ نفر کشته و ۱۲۵ نفر زخمی شدند و آشوبگران به خوبی سازمان یافته بودند. مقامات تبریز پیامی دریافت کرده اند مبنی بر اینکه «یا زندانیان را آزاد کنید

و یا دردسرهای بیشتری وجود خواهد داشت.» رامبد وزیر کشور ایران، در مجلس اظهار داشت که رهبران شورشیان به عنوان «کمونیست های معروف» شناسایی شده اند. سناتورها خواستار اقدام شدیدتر علیه شورشیان شدند. تحقیق وضعیت تبریز توسط بازرسی شاهنشاهی شروع شده است. وقایع

پراکنده ای در نقاط دیگر ایران که جدیدترین آن در قم بوده است رخ داد.

دانشگاه تهران شاهد اغتشاشات کوچکی در بیستم فوریه بود و دیوار مدرسه بین المللی با شعارهایی منقش گردیده است. پایان خلاصه.

۱ مطبوعات ۲۰ و ۲۱ فوریه در تهران گزارشاتی در مورد اغتشاشات تبریز نقل کردند. کیهان انگلیسی عکس بزرگی را چاپ کرد که به خوبی تخریبی را که در تلکس مرجع گزارش شد، تأیید می کند.

دولت ایران اظهار نمود که این آشوب ها ۶ کشته و ۱۲۵ زخمی داشته است. شایع است که در اغتشاشات خیلی بیش از این کشته و زخمی شدند، ولی اطلاعات موثقی در دست نیست. مترینکو، کنسول تبریز، پس از بازدید کامل شهر خاطرنشان ساخت که خرابی منطقه تجارتی از آنچه وی فکر می کرد وسیع تر بوده و در طول محور اصلی شهر یعنی محوطه ای با وسعت حدود ۸ مایل در ۴ مایل گسترش یافته است. مطبوعات فارسی تأکید کردند، که تخریب بانکها و سوابق تجاری تأثیر بد اقتصادی روی شهر و منطقه می گذارد.

۲ مطبوعات در ۲۱ فوریه تشکیل کمیسیون سلطنتی تحقیق و بررسی وقایع تبریز را اعلام نمودند و کنسولگری آمریکا در تبریز گزارش می کند، کمیسیون در محل است و از ۲۱ فوریه شروع به کار خواهد نمود. اسم اعضای کمیسیون هنوز معلوم نیست. بر طبق گفته کنسولگری، یک خبر غیررسمی در محافل شناخته شده این است که مقامات تبریز چهار پیام جداگانه دریافت داشته اند مبنی بر اینکه یا تمام زندانیان را آزاد کنید و یا اینکه شهر مجدداً منفجر خواهد شد. دولت ایران در مورد تعداد افرادی که بازداشت شده اند سکوت اختیار کرده است و به کنسول گفته شد که استاندار یا معاون وی از این پس در مورد موضوعات مرتبط با تظاهرات و آشوب ها رابطین اصلی وی هستند.

۳ بحث پارلمانی در مورد اغتشاشات تبریز، و روی گزارش هلاکو رامبد وزیر کشور به مجلس، و از جمله این اظهارنظر (بدون استناد به مدرک بیشتر) که سرکردگان شورشیان به عنوان «کمونیست های معروف» شناسایی شد ه اند؛ متمرکز گردید. وی این طور به سخنانش ادامه داد که: «آنهایی که چنین خرابی هایی را باعث شدند ایرانی نبودند.»

وی در پایان گفت دولت ایران با این خشونت و بی قانونی در محدوده وظایف و اختیارات قانونی خود برخورد خواهد نمود. رامبد به نظریات ابراز شده از طرف خیلی از نمایندگان مجلس و اظهار تأسف چندین سناتور پاسخ داد. علی رضایی سناتور تهران به همراه دیگران عدم اطلاع قبلی دولت ایران از وقایع را مورد سرزنش و انتقاد قرار داد و خواستار اقدامات اکیدی علیه اوباشان شد. او از برخورد ملایم دادگاه با پرونده دانشجویان که آنها را به جرم بر هم زدن آرامش، صرفاً جریمه کرد، انتقاد نمود. (تصادفاً مطبوعات ۲۱ فوریه اعلام نمودند ۱۰ دانشجو مجرم شناخته شدند و هر یک ۳۰۰۰۰ ریال (معادل ۴۴۰ دلار) برای شرکت نمودن در آشوب های ۲۱ دسامبر ۱۹۷۷ در تهران جریمه شدند).

۴ آرامش در دیگر شهرهای عمده به جز قم پا برجا ماند و مطبوعات روز ۲۱ فوریه گزارش می کنند یک گروه که شعارهای ضدملی سر داده بودند، در قم به یک بیمارستان حمله بردند. هیچ انگیزه ای در بین نبوده است.

اخبار همچنان حکایت از این می کنند که در ۱۹ فوریه آشوب وسیعی در قم وجود داشت اما جزییات مبهم هستند، به شرطی که واقعاً اتفاقی افتاده باشد. ممکن است شایعات در مورد حوادث آنجا خیلی جدی نبوده باشد.

۵ کنسولگری اصفهان اطلاع حاصل کرده است که تظاهرات کوچکی در ۱۸ فوریه در دانشگاه اصفهان به وقوع پیوسته، لیکن هیچگونه حادثه ای رخ نداده و بازار اصفهان همچنان آرام است و اکنون دو سوم آن باز است. در ۲۱ فوریه زمانی که گروهی از جوانان مسلح در لباس خاکی ژاندارمری اطراف پاسگاه مرکزی پلیس دیده شدند نگرانی خیلی کمی ایجاد شد، لیکن رئیس تأمین شهر به مک گافی کنسول اصفهان اطلاع داد که این امر آموزش عادی نگهبانی بوده است.

۶ کنسولگری شیراز گزارش می کند شهر همچنان در آرامش است و شایعه تیراندازی گزارش شده در مرجع B۹ منجر به قتل نشده. خون ریخته شده در دانشگاه از شکستگی شدید سر بوده و به سرعت تمیز شد. بازار آرام و باز است.

۷ تهران در روز ۲۰ فوریه شاهد تظاهرات کوچکی در دانشگاههای تهران و ملی بود که تنها نکته قابل ذکر در مورد آن، هم زمانی شروع تظاهرات در ساعت ۱۰ صبح بود که یک استاد را واداشت تا بگوید که آشوبگران صرفاً توانایی خودشان را در هماهنگی وقایع ارزیابی می کنند. تقریباً تظاهراتی در همین حدود در دانشکده فنی تهران رخ داد که در آنجا مقامات درها را بستند و فقط استادان را اجازه خروج دادند تا آن که ظاهراً کنترل عادی کارتهای دانشجویی تمام شد. بازار تهران باز و نسبتاً آرام است. نیروهای تقویتی پلیس در روزهای ۱۸ و ۱۹ فوریه اکنون از بازار تخلیه شده اند.

۸ به جز حمله ۱۸ فوریه به انجمن ایران و آمریکا در تبریز، فقط واقعه دیگری با شعارهای ضدآمریکایی در عصر روز ۱۹ فوریه در تهران رخ داد که در آن موقع فرد یا گروهی شعارهای «مرگ بر شاه» و «آمریکاییها به خانه خود برگردید» را به فارسی روی دیوار از ۴ دیوار خارجی محوطه مدرسه جامعه (آمریکاییان م) نوشتند. مدرسه که در واقع یک مدرسه بین المللی با کلاسهای سال اول تا دوازدهم است ولیکن اکثریت کارمندان آن آمریکایی هستند، در قسمت قدیمی شهر واقع است.

مقامات مدرسه، موضوع را به پلیس اطلاع دادند و آنها در رنگ کردن دیوارهای مدرسه کمک کردند و افراد بیشتری را در اطراف آنجا برای چند روز آتی مستقر نمودند. وقایع دیگری وجود نداشته است و مدیر مدرسه می گوید روابط جامعه با حدود ۶۰ نفر از کارمندانش که در همسایگی مدرسه زندگی می کنند به شکل یکنواختی در طی این سالیان

خوب بوده است.

۹ نظریه: دولت ایران هنوز وضعیت را بر اساس اطلاعات منتشر نشده تحت بررسی دارد. در آستانه افشای خسارت ها و سازماندهی گروههای آشوبگر، تفکرات در تهران به تأیید فرضیه ای مبنی بر نوعی دخالت خارجی گرایش پیدا کرده اند اما تاکنون هیچ گونه مدرکی ارائه نگردیده است. یک ایرانی نزدیک به منابع دستگاه مذهبی می گوید، تبریزی ها به عقاید مذهبی خود پای بندی عمیق تری دارند و در عین حالی که شاید تعصب مسلمانان قم را نداشته باشند، چنانچه متقاعد شوند که باید کاری را انجام دهند، احتمال بیشتری وجود دارد که آنان نسبت به همتاهایشان در جنوب با هوای گرم آنجا، غوغا به راه بیاندازند.

درخواست پارلمان برای اقدام خشن تر از جانب دولت ایران کاملاً قابل پیش بینی است و یک نتیجه مهم خشونت اخیر این بوده است که طبقه متوسط ایران را در مورد اثرات مخالفت گرایی روی جامعه مجبور به تفکر مجدد می نماید. برخی از استادان و بازرگانان آشنا با ما احساس می کنند در تبریز مسایل به نقطه ای رسیده که ارزشهای مهم آنان در معرض تهدید واقع شده است. خیلی از آنهایی که تاکنون به طور ضمنی حامی مخالفین میانه رویی که از دولت ایران بازخواست می کنند، بوده اند؛ ممکن است افکار دیگری در سر داشته باشند.

میکلوس

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۱۰

خیلی محرمانه۲۲ فوریه ۱۹۷۸ ۳ اسفند ۱۳۵۶

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

وزیرمختار جلسه را با اشاره به این موضوع آغاز نمود که انجمن ملی روزنامه نگاران در گذشته ملاقات خوبی با یگانه وزیر دارایی داشته اند و برای امروز برنامه کاملی شامل جلسه با نخست وزیر خواهند داشت. به هنگام مرور اخبار دریافت شده، آقای میکلوس در مورد پیغامی از سوی سفارت خارطوم که گزارشی در مورد موقعیت کشور چاد بود، صحبت کرد. او همچنین توجه افراد را به دیدار سالیانه گروهی از دانشگاه دفاع ملی که امسال در حد پایین تری ترتیب خواهد یافت، جلب نمود. ما همچنین تأییدیه دیدارهای سرلشکر کلارک و ژنرال هایزر را دریافت کرده ایم. وزیرمختار خاطرنشان ساخت که بر اساس تلگرامی که از آنکارا رسیده، شایع شده که مصر به پیمان سنتو نخواهد پیوست.

سفیر نامه ای از ویلیام اچ، کورتنی یکی از همکاران شورای روابط خارجی که در ماه آوریل از ایران بازدید می نماید، دریافت کرده است. در میان نامه های جالبی که سفیر دریافت کرده، درخواستی برای عکسهای کمیاب شاه و ملکه الیزابت

می باشـد. آقای گوئلر که مأمور انجام این کار شـده بود، گفت که ممکن است او تعـدادی تمبر پستی برای نویسـنده بفرسـتد.
آقای جینگلز (Gingles) از امتیازات استخدامی که نصیب کارمندان بانک ایرانیان گردیده بود، بسیار متعجب

شـد. او اضـافه کرد که از مقررات سـخاوتمندانه قرارداد اطلاع داشـته، ولی آن را از کارمنـدان سـفارت مخفی نگاه می داشـته است. عضـو دیگر هیأت مسایـل مملکـتی عقیـده داشت که قرارداد را به عنوان یـک نمونه برای مـذاکرات آینـده بـا مـدیریت وزارت خارجه برای انجمن خدمات خارجی آمریکا (AFSA) بفرستد.

آقای شـلنبرگر گزارش داد که پروفسور آبراهام، از دانشگاه ویرجینیا، در صورت باز بودن دانشگاه ملی، امروز با اعضای هیأت علمی و دانشـجویان ملاقات خواهـد نمود. توسط سـفیر فروغی به آقای شـلنبرگر گفته شد وی اعتقاد دارد که گسترش آشوب در تبریز به علت وجود اختلاـف اقتصادی در میان طبقه متوسط پایین است. فروغی گفت که «نـدارهای» اجتماع ایران سوءظنی قوی در مورد وجود رشوه در میان طبقات بالا دارنـد. به عنوان مثال فروغی که گزارش اخیر روزنامه های فارسـی زبان به یک مورد میهمـانی پر خرج که در تهران ترتیب داده شـده بود اشـاره نمود که در آن به یـک رقـاص محلی برای انجـام یک رقص عریان ۵۰۰۰۰ دلار داده شده بود. آقای شـلنبرگر گفت که واقعاً این کارها مردم را منقلب می کند. به دنبال اظهارنظری کوتاه بحث به موضوع نمایش ماه آینـده در شـیراز در مورد سیسـتمهای فرود با کمک ماکروویو و کنترل پرواز کشـیده شد. USIS یک مأمور مراقبت در این بازدید خواهد داشت.

ژنرال گست گفت طرحی در مورد انجـام یـک تحلیـل از حوادث اخیر با همکاری نیروی هوایی تهیه شـده است. تحقیق از ۲۷ فوریه آغاز خواهد شد و متضمن بازدید از کلیه پایگاههای هوایی و دفاتر نیروی هوایی خواهد بود.

ژنرال گست از طریق سـفیر زاهـدی مطلع شـده که فرمانـده نیروی هوایی آمریکا، دعوتی برای بازدید از ایران بین پنجم تا نهم آوریل دریافت داشته است. مستشاری نظامی با همیاری سفارت برنامه ای برای بازدید تهیه خواهد نمود. یک تیم مرکب از سه ژنرال در ۲۵ فوریه برای مذاکراتی در مورد اداره F۱۶ و آواکسـها و برنامه های دفاع هوایی ایران وارد خواهند شد. مستشاری نظـامی معتقـد است که برنـامه دفاع هوایی بایـد زیر پوشـش فروشـهای نظامی خارجی (FMS) قرار گیرد. ژنرال گسـت شـب گذشـته مـذاکراتی بـا مقامـات وزارت دفاع آمریکا انجام داد و به نظر می رسـد که در واشـنگتن نظراتی وجود دارد که برنامه درازمدت تهیه تسلیحات توسط ایران به منزله «لیستی از آرزوها» تلقی می شود نه به منزله نیازهای اصلی ایران.

آقای مارتین گفت که تجهیز ایران در درازمدت نشان دهنده علاقه نسبت به ایران است. وزیر(مختار) اظهار تمایل کرد که این نکته برای آمریکا روشن شود و ژنرال گست گفت که اقدامات لازم را در این مورد به عمل خواهد آورد.

آقای لمبراکیس اشاره به اخبار امروز در مورد تعداد دسـتگیرشدگان و کشـته شدگان شورشـهای تبریز نمود. جالب اینجاسـت که دسـتگیرشدگان در دادگاههـای مـدنی محـاکمه خواهنـد شـد. هنوز تمـام گزارشات در مورد شورش به ما نرسـیده است و نظریات زیادی وجود دارد،

ولی به نظر می رسد که بعضـی از مقامات غفلتاً درگیر ماجرا شده اند و جوابگوی این امر خواهند بود. شایعاتی مبنی بر تهدید به تظاهرات بیشتر در صورت آزاد نکردن دستگیرشدگان تبریز وجود دارد. روزنـامه های فارسـی زبان گزارش می دهنـد که شاه به نامه ای از عرفات که مضمون آن فاش نشده، پاسخ داده است.

علیرغم درج مقاله ای پوزش آمیز در تهران ژورنال امروز، یک منبع وزارت امور خارجه به آقای لمبراکیس گفت که سفارت ایران در نایروبی به حالت تعطیل درآمده که خود نشان دهنده تیره شدن روابط بین دو کشور است.

آقای فری گزارشـی در مورد تعـدادی از بازدیدکنندگان داد: نماینده uncle ben امروز ایران را ترک می کنـد؛ یک گروه مطالعاتی ضربان قلب به زودی خواهند رسید؛ یک گروه از کشاورزان برگزیده در اواسط ماه مارس وارد خواهند شد.

آقـای مـارتین گفـت که ژنرال ویلیـامز، رئیس BHI، امروز برای یـک بررســی کلی نزد او خواهـد آمـد. آقـای جینگلز، بـاب واتسون، مقام مدیریت پست ایران را که در حال بازدید از اینجاست معرفی نمود.

آقای بنرمن (Bannerman) گزارش داد کـه فراری FBI، در پـاریس نتوانست از هواپیما فرار کنـد و در نیویورک توسـط مأمورین دستگیر شد.

آقای دویـچ با موفقیت بازگشت و گزارشـی در مورد مسافرت رسـمی خود به پاریس و نیس و کمک به فرار رابط ایرانی ناقل مواد مخدر، تهیه نموده است.

آقای رینو (RYNO) گفت که او نظر محتاطانه ای نسبت به بسته شدن مرکز بازرگانی تهران دارد.

در واشـنگتن در مورد بسـتن تعـداد زیـادی از مراکز گفتگو به عمل آمـد. آقای میکلوس خاطرنشان ساخت که قبل از تصـمیم گیری نهـایی، واشـنگتن بایـد در مـورد نقطه نظرات مـا تحقیـق نمایـد. آقـای رینـو به کوشـشهای خود برای حـل مشـکل تعهد گمرکی ادامه می دهد.

شورش و قیام داخلی در تبریز: یک تحلیل مقدماتی

سند شماره ۱۱(۱)

خیلی محرمانه۲۳ فوریه ۱۹۷۸ ۴ اسفند ۱۳۵۶

از: کنسولگری آمریکا، تبریزبه: وزارت امور خارجه

رونوشت: کنسولگریهای آمریکا در اصفهان، شیراز و سفارت آمریکا در تهران

موضوع: شورش و قیام داخلی در تبریز: یک تحلیل مقدماتی

شروع خلاصه: روز شنبه ۱۸ فوریه ۱۹۷۸ جمعیتی که در حدود چند هزار نفر تخمین زده می شد تمام روز سرگرم شورش و زد و خورد با پلیس و نیروهای ارتش بودند. خسارات

۱- کتاب ششم، ص ۷۸۵

فراوانی به اموال دولتی و خصوصی وارد آمد و عده کشته و مجروح شدگان به صدها نفر می رسید. از ۲۱ فوریه خیابانهای شهر همچنان تحت کنترل ارتش قرار دارد و انتظار می رود که اثرات این آشوبها تا مدت زیادی باقی بماند. پایان خلاصه.

کمی قبل از ساعت ۱۰ صبح روز شنبه ۱۸ فوریه گروههایی از مردم که عمدتاً متشکل از مردان جوان بودند در بازار و منطقه مرکز خرید و فروش شهر گرد آمدند و در پی تلاش پلیس محلی برای متفرق کردن اجتماع کنندگان درگیری با شدت آغاز و با سرعت و شدت به سایر نقاط شهر کشیده شد. با وجود اینکه روز شنبه یک روز اداری رسمی بود، اعلامیه هایی از هفته گذشته به چاپ رسیده و در سطح شهر توزیع شده بود که از مردم می خواست به مناسبت بزرگداشت چهلم کشته شدگان مرکز مذهبی قم، در روز شنبه مغازه های خود را تعطیل کنند و لذا بازار و همچنین اکثریت مغازه های شهر تعطیل بودند. کلیه ادارات و مراکز خرید و فروش دولتی و همچنین بانکها باز بودند، اما با شروع اغتشاش مورد حمله شورشیان قرار گرفتند. در طی روز همچنان که شورش ادامه می یافت روشن و روشن تر می شد که حمله به ساختمانهای مختلف از قبل به خوبی طرح ریزی شده و شورشیان اهداف مشخصی در سر داشتند.

علیرغم گزارشات وسیعی که راجع به بسته بودن مغاز ه ها، به خاطر یادبود کشته شدگان قم، رسیده بود، مقامات پلیس شهر به طرز عجیبی در برخورد با چنین انفجار خشونتی، غیرآماده می نمودند و ظاهراً از پیش هیچ طرحی برای مقابله، تدارک نشده بود و یا اینکه طرح محدودی بوده است.

به دنبال اولین تلاش برای منصرف ساختن جمعیت و تیراندازی هوایی، پلیس محلی به سرعت کنترل اوضاع را از دست داده و عقب نشینی نمود و متعاقب آن افراد بیشتری در قسمت های دیگر شهر بیرون ریختند. نیروی کمکی پیاده تا اوایل بعد از ظهر آن روز نرسید (این سربازان از پایگاههای ارتش واقع در شهرهای مرند به فاصله ۴۵ دقیقه با اتومبیل از تبریز و مراغه که حدود دو ساعت راه تا تبریز است به این شهر اعزام شده بودند). زمانی که این قوای کمکی رسیدند و تیراندازی به سوی جمعیت را به صورت جدی آغاز کردند این شورش در وسعتی به طول ۱۲ کیلومتر از دانشگاه آذرآبادگان در شرق تا ایستگاه راه آهن در غرب، و در عرض ۴ کیلومتر از مقر حزب رستاخیز در شمال تا دو خیابان مانده به کنسولگری آمریکا در جنوب گسترش یافته بود. با ورود ارتش و خصوصاً حضور اتفاقی تانکهای چیفتن به صحنه (که استفاده از آنها در کنترل شورش باعث ایجاد نگرانی هایی برای سفارت انگلیس شد) برای گشت زنی در شهر، حملات شورشیان کاهش یافت و اکثر تلفات حاصله به این سربازان پیاده نسبت داده می شود.

در حالیکه برخورد دولت با اغتشاشات، در مدت چندین ساعت، بدون برنامه و بلااثر به نظر می رسید، تاکتیکهایی که شورشیان به کار می بردند نشانگر آمادگی کامل آنان بود. شورشیان اهداف مشخصی در سر داشتند. ظاهر شدن گروههای مختلف در نقاط مختلف شهر، و اینکه

گروهها به خوبی با مواد آتش زا مجهز شده بودند تا نقاط کاملاً مشخصی را به آتش بکشند؛ حکایت از وجود هسته های محرکی دارد که به خوبی از اهداف حملات خود آگاه بودند. به آتش کشیدن چنین ساختمانهایی که تنها چند مایل با یکدیگر فاصله داشتند، آن هم در فاصله زمانی کوتاه، این احتمال را که دستجات مردم بدون برنامه ریزی قبلی گرد آمده باشند، منتفی می سازد. گرچه اسلحه های جمعیت کلاً محدود به سنگ، چوبدستی و چاقو بود (گزارشاتی در مورد شورشیان و تک تیراندازان مسلح به تفنگ واصل شده، ولی در حال حاضر، اینگونه موارد، استثنایی به نظر می رسد)، ولی دست بردن به این سلاح های ابتدایی توسط شورشیان نیز نمی تواند به طور تصادفی و بدون برنامه قبلی بوده باشد. میزان خسارت وارده به ساختمانها، بویژه در مناطق تجاری که بخش اعظم خسارات به آنها وارد آمده، نیز دال بر این است که اقلام فوق از قبل تدارک دیده شده است.

منابع رسمی میزان تلفات روز حادثه را ۶ کشته و ۱۲۵ زخمی، که چندین نفر از مجروحین افراد پلیس و مقامات امنیتی ذکر شده اند، تخمین زده اند. اما سایر منابع ارقام بیشتری ارائه می دهند. طبق گزارش تنها در یک بیمارستان بیش از ۱۵۰ نفر معالجه شده اند و یک ناظر خارجی که آپارتمان وی مشرف بر منطقه شدیداً آسیب دیده بازار است، مدعی است که هفت کامیون کوچک در روز حادثه اجساد کشته شدگان را بارگیری کرده اند. آمار غیررسمی تعداد کشته شدگان را ۲۰۰ تن برآورد می کند، ولی به دلیل تمایل دولت به کم جلوه دادن چنین ارقامی و نیز عکس العمل طبیعی مردم یعنی اغراق در این زمینه، آگاهی از تعداد واقعی تلفات، تقریباً غیرممکن می باشد.

چیزی که در وهله بعد جلب نظر می کند خسارات شدید فیزیکی حاصله است، که بیشترین لطمات متوجه ساختمانهای بانکها در سرتاسر شهر، بوده است. شیشه های بیش از ۷۰ شعبه بانک خرد شده و دست کم ۱۰ بانک به طور کلی ویران شده است. رسیدها و پرونده های بانکی در سرتاسر شهر ریخته شده بود و در نتیجه کار تنظیم امور مالی هزاران مشتری بانک وظیفه ای مشکل خواهد بود.

جمعیت با حمله به ساختمان دو شعبه شهرداری، اداره آموزش و پرورش، اداره اوقاف، دادگاه شهر، اداره دارایی، یک ساختمان اداره تلفن و تلگراف، دو شعبه از فروشگاههای تعاون روستایی، چندین کیوسک پلیس، ساختمان بیمه اجتماعی، و مهم تر از همه، مقر حزب رستاخیز که به آتش کشیده شد، خسارات شدیدی به ساختمانهای دولتی وارد آوردند.

مؤسسات فرهنگی نیز مورد حمله واقع شدند، که اهم آنها عبارت بودند از انجمن ایران و آمریکا، که بسیاری از شیشه هایش خرد شد و باشگاه معلمین و مؤسسه دولتی «کاخ جوانان» که بر اثر آتش سوزی خسارات بدی (زیادی م) به آن وارد آمده است.

در بخش خصوصی، چندین مغازه و دست کم یک سینما ویران شد؛ به کارخانه پپسی کولا و نیز یک هتل خسارت سنگینی وارد آمد، و شیشه های چندین هتل دیگر و فی الواقع تمامی

سینماهای شهر و برخی مغازه های شخصی، خرد شده بود.

ساختمان هایی که مورد حمله واقع شده یا به آتش کشیده شدند، به نظر می رسد که به دستجات مشخصی تقسیم می شوند، یا به دولت و یا به بانک تعلق داشته و یا در مورد کارخانه پپسی کولا و برخی مغازه های سوزانده شده، که به جامعه محلی بهاییان متعلق می باشد، عمومی ترین دلیلی که در توجیه حمله به سینماها ارائه می شود این است که در این مکانها زنان بر روی پرده به نمایش گذارده می شوند، و یا در مورد کاخ جوانان، انجمن ایران و آمریکا، و باشگاه معلمین و هتلها، گفته می شود که در این مکانها، زنان و مردان آزادانه با هم اختلاط دارند و این مسئله برخلاف شعائر یک مسلمان خداترس می باشد.

نکته ای که در مورد تخریب ساختمانها توسط جمعیت مشهود بود، این بود که آنها به خوبی می دانستند که چه ساختمان هایی باید مورد حمله واقع شود (به عنوان مثال در مورد انجمن ایران و آمریکا)، و به گونه ای به ساختمان های مزبور حمله می کردند که خانه ها و مغازه های مجاور هیچ گونه آسیبی نبینند. به ساختمانهای معمولی در مدت شورش، خسارت ناچیزی وارد شد و نشانگر این است که سازماندهندگان جمعیت کنترل کاملی بر گروههای خود برای ممانعت از تخریب این گونه ساختمانها داشته اند. خود شورشیان دست به غارت نزدند و یا اگر زدند میزان آن خیلی ناچیز بود، و به نظر می رسد دزدیهای مختصری که در آن روز اتفاق افتاد کار افرادی (منجمله تعدادی زن) بوده که در عقب جمعیت حرکت می کرده اند.

به نظر می رسید که آشوب طلبان عمدتاً از مردان جوان باشند که کم سال ترین آنها نوجوانان بودند. علیرغم اعلامیه های رسمی که جمعیت را «مارکسیستهای اسلامی» معرفی می کرد، در محل، نظرات غیررسمی حاکی از این بود که این اصطلاح هیچگونه معنا و مفهومی در مورد آنچه که در تبریز اتفاق افتاد، ندارد. توافق کلی بر این بود که آشوب طلبان افراد بیکار و یا دارای پایین ترین سطوح شغلی، طبقات ناراضی و سبک مزاج از میان عوام الناس بوده اند که در اثر آشوب چیزی را از دست نمی دادند و به سهولت توسط محرکین آشوبها رهبری می شدند.

هنگامیکه این افراد را می توان مسلمان نامید، استفاده از برچسب «مارکسیست» در مورد آنها، متناقض به نظر می رسد. تبریز مانند سایر شهرهای بزرگ ایران شاهد هجوم شدید روستائیان جوان که به دنبال کار هستند، بوده است، که این موجب افزایش فشار بر پایین ترین طبقات اجتماعی که از قبل در آن سکونت داشته اند، بوده است. تلاش برای زندگی در جامعه بسیار بسته و بسیار محافظه کارانه تبریز، توسط مردانی که اکثراً یا بی سواد و یا کم سوادند، و به سر بردن این مردان جوان غالباً جدا از خانواده هایشان و بنابراین جدا از حمایت خانوادگی که نیاز روحی ایرانیان است، به کار گرفتن آنها در پست ترین کارهای خدماتی البته اگر بتوانند کاری دست و پا کنند و یا نداشتن استطاعت برای انجام هرگونه تفریح عادی که بتواند انرژی آنها را آزاد کند، (فعالیتهای ورزشی و تماشای فیلم مستلزم داشتن پول و اوقات فراغت بوده، و هرگونه تماس با جنس مخالف ممنوع است)؛ همه اینها باعث می شود که در آمدن این

افراد به صورت گروهی با نشاط و سبک مزاج تعجبی را برنیانگیزد.

تعجبی نـدارد که چنین گروهی، که تحت نفوذ محیط غم آلوده مـذهبی قرار دارنـد و در این محیط بر نقش محدود زن تأکید می شود و لذات دنیوی از قبیل سینماها و محل هایی که زنان خود را در معرض نمایش مردان قرار می دهند مانند سازمانهایی از قبیل باشگاههای اجتماعی، هتلها، کاخ جوانان و انجمن ایران و آمریکا و تمامی مکانهایی که به خاطر هزینه های زیاد آنها، تنهـا برای طبقـات متوسـط و بالاـ اسـتفاده شونـد. مـذهب یکی از معـدود ثوابتی است که برای این قشـر از مردم بـاقی مانـده و برداشت محـدودشان از اسـلام و وجـود مـدارج و سلسـله مراتب در روحـانیت شـیعه، در جـامعه ای که احسـاس می کننـد این ارزشها منزوی شده و مورد تهدید واقع شده، جزو معدود چیزهایی است که آنها می توانند درصدد حراست از آنها برآیند.

اتخاذ تصـمیم توسط رهبران مذهبی مبنی بر بسـتن بازار و به تعطیل کشاندن شـهر، جهت یادبود کشـته شدگان قم می تواند به عنوان یک مبارزه مسـتقیم علیه حاکمیت دولت تلقی شود، ولی از دیدگاهی دیگر، به این مطلب می توان به عنوان ایفای یک وظیفه مـذهبی توسط مردمی که عمیقاً مـذهبی بوده و معتقدنـد که کشـته شـدگان در قم شـهید محسوب می شوند، نگریست. قـدرت واقعی دولت در بین بخشـی از توده مردم به وضوح به نمـایش گذاشـته شـد و فریادهـای «مرگ بر شـاه» و درخواسـت بـازگشت خمینی (رهبر مـذهبی شـیعه که هم اکنون در تبعیـد به سـر می برد) به ایران را هم می توان به عنوان وسـیله ای برای ابراز نارضایتی سیاسـی و هم بیان اعتقاد مذهبی تلقی نمود. اینکه قصد اولیه سازماندهندگان جمعیت صـرفاً جنبه سیاسی داشته یـا صـرفاً از جنبه مـذهبی برخوردار بوده، یا ترکیب از هر دو با دخالت سایر محرکه های سیاسـی برای گیـج کردن رژیم بوده، چیزی اسـت که شایـد هرگز به وضـوح دانسـته نشـود. چیزی که روشن است این است که جمعیت (و بـدین گـونه در ایران) و تمامی اقشار ناراضـی مردم که این جمعیت آشوبگر از میان آنها برخاسـته اند، بار دیگر به عنوان سـلاحی نیرومند بر ضد رژیم به کار گرفته شد. افرادی که شورش را طراحی کردند، خواه روحانیونی باشـند که درصدد اثبات نیروی ایمان و اخلاصشان به اسـلام که به نظر آنان از جانب دولت مورد تهدید واقع شده و خواه واقعاً «محرکین مارکسیست» باشند، به هر صورت حملات آنها علیه بسیاری از مؤسسات که به منظور مبارزه جدی علیه رژیم انجام شد؛ اثرات بلندمدتی در پی خواهند داشت.

در کوتاه مدت، زندگی اجتماعی و اقتصادی شهر، هنگامی که مؤسسات خسارت دیده بازگشت به فعالیت عادی خود را آغاز کننـد، شدیـداً تحت تـأثیر قرار خواهـد گرفت و احتمالاًـ به خاطر اینکه در مورد پیش بینی و جلوگیری از شورشـها، اقـدامی به عمل نیامـده بود، تزلزلی جـدی در میان سلسـله مراتب دولتی پدید خواهد آمد. بدون تردید افرادی با قاطعیت و سـخت گیری بیشتر جانشـین بسـیاری از مقامات شـهر و استان خواهند شد و می توان پیش بینی کرد که رژیم به عنوان عکس العمل در قبال این حوادث، پروژه هـای عمرانی و اجتمـاعی در سـطح منطقه را لغو نمایـد. در دراز مـدت و مهم تر از همه، اغتشاشـات تـبریز نشان داد که کنترل

واقعی رژیم بر استانها، می تواند از جانب نیروهای مذهبی و اجتماعی مورد تهدید جدی قرار گیرد.

نیروهایی که در تهران نادیده گرفته شده بودند، اکنون قوی تر از آن هستند که به آنها توجه نشود یا به سادگی آرام شوند.
مترینکو

شورشهای تبریز: پیامدها

سند شماره ۱۲

خیلی محرمانه۲۳ فوریه ۱۹۷۸ ۴ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۸۷۹۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف ۱۸۱۴، ب تهران ۱۷۶۲، ج تبریز ۰۴ A

موضوع: شورشهای تبریز: پیامدها

خلاصه: دولت ایران اعلام داشته است که در جریان شورش ۱۸ فوریه تبریز حدود ۲۵۰ نفر به اتهام ایجاد آشوب و اقدام به خرابکاری بازداشت شدند. در حال حاضر قصد بر این است که تمامی این عده را در دادگاههای غیرنظامی محاکمه کنند نه در دادگاههای نظامی. تعداد رسمی کشته شدگان به ۹ نفر بالغ شده لیکن گزارشات غیررسمی حاکی از وجود ۲۰۰ کشته است. وجود دو نسخه از مدارک مربوط به اینگونه رویدادها سختیهای اقتصادی را کاهش خواهد داد.

به نظر کنسولگری تبریز، دولت ایران برای مواجهه با شورش تبریز که قطعاً به خوبی برنامه ریزی و سازماندهی، حتی در زمینه جمع آوری اسلحه بمبهای آتشزا، شده بود، هیچ گونه آمادگی نداشت. جمعیت بیشتر جوانانی بیکار بودند و وجود اینگونه جوانان می تواند در آینده باعث بروز مشکلاتی گردد. آیت الله شریعتمداری خشونت را محکوم نموده ولی از داشتن حق تظاهرات دفاع می کند. اطلاع جدید حاکی از برپایی تظاهرات مسالمت آمیز در تاریخ ۱۸ فوریه در شهرهای اهواز و مشهد، علاوه بر شهرهای دیگری که در تلگرام های مرجع (الف) و (ب) گزارش شده، می باشد.

برخی از دانشگاهها علیرغم فرا رسیدن آغاز ترم جدید همچنان تعطیل هستند و دانشگاه ملی در تهران در تاریخ ۲۱ فوریه شاهد بروز ناآرامیهای مختصری بود. مخالفین در تهران از آشوبهای تبریز متحیر شده اند و از نحوه رویارویی خود با وقایع کنونی مطمئن نیستند. پایان خلاصه.

۱ بنابر گزارش مطبوعات ۲۲ فوریه در مورد اوضاع تبریز، منابع وزارت دادگستری در تبریز اعلام کردند که بیش از ۲۵۰ نفر، که بیشتر آنها «آشوبگران حرفه ای» بوده و در سراسر شهرهای استان تحت تعقیب پلیس قرار داشتند، بازداشت شده اند. در حال حاضر یک گروه از بازپرسان غیرنظامی سرگرم بازجویی از متهمین می باشند. این گروه در جریان بازجویی ها از

هرگونه اظهارنظری خودداری می کنند.

۲ مطبوعات صبح ۲۲ فوریه، با مرگ سه نفر دیگر جمع کشته شدگان را ۹ نفر اعلام کرده اند ولی مترینکو کنسول ما در تبریز می گوید که تقریباً به طور قطع، تعداد کشته شدگان بیش از این است، و گفته می شود ۲۰۰ نفر حد بالایی است که معمولاً مطرح می شود. یک ناظر خارجی که شاهد ماوقع بوده هفت وانت کوچک را دیده که از جنازه های قربانیان در بازار پر شده بود که به این ترتیب می توان کشته شدگان در آن محل را چیزی حدود ۸۰ تا ۱۰۰ نفر به حساب آورد، تعداد مجروحین نیز مطمئناً بیش از ۱۲۵ نفر مورد معالجه قرار گرفتند. شرح کامل وقایع در تلگرام (مرجع ج) در تاریخ ۲۳ فوریه ارسال می شود.

یک تصحیح در مورد توضیحات قبلی که حاوی تلگرام مرجع (ب) می باشد. بایستی به عمل آید:

به جای بعد از ظهر/ نزدیکیهای ظهر ۱۸ فوریه پس از اینکه پلیس محلی کنترل اوضاع را از دست داد ارتش وارد صحنه شد. واحدهای ارتش از مرند (به فاصله ۴۵ دقیقه) و مراغه (به فاصله دو ساعت) به آنجا آمدند.

۳ کنسول مترینکو همچنین دریافت که مقامات شهری برای رویارویی با شورش آمادگی نداشتند، تکرار می شود، آمادگی نداشتند، و وی تصور می کند که در آینده سخت گیریهای بیشتری نسبت به ادارات دولتی و اجرای قوانین در این منطقه اعمال شود. پس از مذاکره با ناظران، کنسول بر این عقیده است که قسمت اعظم شورشیان را مردان جوان و اکثراً بیکار تشکیل می داده اند. و همچنین نام «مارکسیست اسلامی» که دولت روی این گروه می گذارد در مورد این رویدادها هیچ مفهوم و مصداقی ندارد. شورشیان از میان افراد پایین ترین طبقات اجتماع که از دیرباز تحت نفوذ محیط محزون مذهبی حاکم بر طبقات پایین اجتماعی قرار داشته، برخاسته اند. اعتقادات مذهبی عمیق بوده (تلگرام مرجع الف) و بسیاری از آنان تصور کردند که با عزاداری برای «شهدای» قم به یک وظیفه مذهبی عمل کرده اند. کنسول نتیجه گیری کرد که حادثه تبریز، دروازه ها را برای نبردهای مذهبی و اجتماعی که به سادگی آرام نخواهد شد، تکرار می شود نخواهد شد، باز کرده است. سفارت معتقد است اوضاع بدین وخامت نیست دولت ایران تا به امروز از استفاده از کلیه کنترل های اجتماعی خودداری نموده است و ناظران در تهران بر این عقیده اند که بیاناتی که تا به امروز در این زمینه ارائه شده هیچ اشاره ای به عدول از موضع اساسی لیبرالتر ندارد. به نظر می رسد که دولت ایران با مسئله تبریز به عنوان یک مورد استثنائی و قابل تفکیک از تظاهرات مسالمت آمیز سایر جاها برخورد می کند (به ذیل مراجعه کنید) و دخالت عناصر خارجی و عدم آمادگی پلیس از عواملی هستند که باید گناه خارج شدن اوضاع از کنترل دولت، به گردن آنان انداخته شود.

بنا به مطالب مندرج در مطبوعات فارسی زبان، کلیه متهمین در دادگاههای غیرنظامی محاکمه خواهند شد.

۴ سازماندهی شورشیان عالی بود و این مطلب بدین وسیله ثابت شد که گروه قادر بود

تقسیم شده و به ساختمانهای مشخص، از جمله ادارات دولتی، بانکها و سینماها، کلوپهای اجتماعی، که تجلی وجود یک جامعه غیرمذهبی بود و همچنین به مکانهایی که زنان خود را در آنجا به «نمایش» می گذارند (که از نظر مسلمانان بنیادگرا کاملاً ممنوع است) حمله ور شوند. این واقعیت که این گروه اسلحه داشته و بمبهایی تهیه کرده بودند نشانگر این مطلب است که برنامه اینها بالاتر و فراتر از وقایع ۴ ماهه گذشته بوده است. چنین سازماندهی، احتمالاً دلیل اساسی این تفکر همگانی است که شورشیان یک نوع رهبری داشته و حتی شاید از کمک خارجی برخوردار بوده اند.

۵ سایر منابع به ما اطمینان می دهند که تظاهرات ۱۸ فوریه قم و اهواز و مشهد مسالمت آمیز بوده، گرچه پلیس از طریق هوا و به وسیله هلیکوپتر بر تظاهرات قم نظارت داشته است. مطبوعات ۲۲ فوریه گزارش دادند که در تاریخ ۲۱ فوریه درگیری مختصری در دانشگاه ملی تهران رخ داده که طی آن گروهی از آشوب گران دو گارد محوطه دانشگاه را مجروح نموده و یک کیوسک اطلاعات را خراب کرده و قبل از اینکه توسط پلیس متفرق شوند، شیشه ها را شکستند.

۶ به نوشته مطبوعات سایر دانشگاههای کشور هنوز آغاز به کار نکرده اند. ولی به نظر ما این امر تنها مربوط به پایان دوران معمول امتحانات است. به هر حال ترم دوم دانشگاه آذرآبادگان در تبریز تا تاریخ ۲۶ فوریه یعنی یک هفته بعد از تاریخ معمول آغاز نخواهد شد.

۷ روزنامه نگار غربی که با نمایندگان اتحادیه نیروهای جبهه ملی به گفتگو نشسته بود، دریافته است که این مخالفین به اندازه هر فرد دیگر از وقایع خشونت بار تبریز شگفت زده شده اند و در این زمینه هیچ توضیحی نداشتند غیر از اینکه اینها افرادی محروم و ستمدیده می باشند که به دفاع از آزادی و مسایلی نظیر این مبارزه را آغاز کرده اند.

منبع گفت که گروه قصد صدور بیانیه ای را دارد، ولی در مورد مفاد آن بی خبر است و ترجیح می دهد تا کسب اطلاعات بیشتر محتاطانه عمل کند. این گروه از درخواست قبل از ۱۸ فوریه آیت الله ها مبنی بر برپایی تظاهرات مسالمت آمیز برای عزاداری «شهدای» قم پشتیبانی نموده و مطالب مربوط به «دخالت خارجی ها» را در این زمینه باور ندارند.

۸ نظریه سفارت: تحقیق در مورد این رویداد هنوز به پایان نرسیده ولی تفسیر و برداشت اولیه ما از اقدامات دولت ایران شگفت انگیز و تا حدی خوشحال کننده است. دولت ایران تاکنون دست به روش سرکوب و اقدامات شدید و سریع امنیتی که بسیاری از آن بیم دارند، نزده است.

به نظر می رسد که مقامات دولت ایران واقعاً سرگرم ارزیابی نحوه تأثیر وقایع تبریز بر روی سیاست اعطای آزادیها می باشند. این حقیقت که شورشیان توسط بازپرسان غیرنظامی بازجویی شده و قرار است در دادگاههای غیرنظامی محاکمه شوند نشانه مثبتی است اما ممکن است این رویه دولت، نشانگر این باشد که (دولت) برای اعمال عکس العمل خشن، دیگر از قدرت کافی

برخوردار نیست.

شاه در قبال این وقایع سکوت قابل توجهی اختیار کرده و ترجیح می دهد اجازه دهد تا قبلاً دیگران (کابینه و سناتورها) در این زمینه صحبت کنند. میکلوس

شورشهای تبریز: رویدادهای کنونی و برخی ایده های مختلف

سند شماره ۱۳

خیلی محرمانه۲۳ فوریه ۱۹۷۸ ۴ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۹۳۲۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۱۸۷۹، ب تهران ۱۷۶۲، ج تبریز الف ۰۴

موضوع: شورشهای تبریز: رویدادهای کنونی و برخی ایده های مختلف

خلاصه: دولت ایران بر عدد کشته شدگان شورشها که ۹ نفر اعلام شده تأکید دارد، لیکن اکثر منابع آگاهتر تعداد کشته شدگان را چیزی در حدود ۱۰۰ تا ۳۰۰ نفر می دانند. مطبوعات محلی تعداد دستگیرشدگان را بین ۲۶۰ تا ۴۵۰ نفر اعلام می دارند و خاطرنشان می سازند که بیشتر این افراد مردانی هستند که بین ۱۵ تا ۳۰ سال سن دارند. بنا به گفته یک منبع بسیار محرمانه پارلمانی دولت ایران معتقد است که بیش از ۶۰۰۰۰ نفر در تظاهرات شرکت داشتند و جمعیت در ۴ تا ۶ نقطه به طور جداگانه سازماندهی شده بودند. یک کمیته نظامی تام الاختیار همچنین هیأت بازرسی سلطنتی که دربرگیرنده نمایندگان پارلمانی است برای انجام تحقیقات به تبریز فرستاده شده است، لیکن اسامی این افراد اعلام نمی شود. ارتش همچنان کنترل تبریز را در دست دارد لیکن نیروهای پلیس مجدداً در حال از سر گرفتن وظایف خود می باشند. جستجوی خانه به خانه جهت یافتن شورشیان شناسایی شده ادامه دارد. یک پلیس به جرم دزدی از مقر حزب رستاخیز دستگیر شده است. نهایتاً شایعاتی مبنی بر تحریک پلیس در حال پخش شدن می باشد ولی بعید به نظر می رسد. برخی از روزنامه نگاران محلی چیزی را که به نظر آنان تجدید حیات توجه به مذهب در شوروی در ۶ ماهه اخیر می باشد، با نقش احتمالی و مخفی آنها در مسئله تبریز مرتبط می دانند. ولی اگرچه شوروی ها در چند ماهه اخیر توجه بیشتری به امور مذهبی نشان داده اند لیکن هیچ دلیلی (تکرار می شود) هیچ دلیلی دال بر وجود چنین رابطه ای در دست نیست. نظر غالب ناظران بی طرف بر این است که بنیادگرایی مذهبی با چاشنی مخالفت و نارضایتی از مشی مدرنیزه شدن زندگی، برای ایجاد این مسایل کفایت می کرد. پایان خلاصه.

۱ همایون، وزیر اطلاعات در تاریخ ۲۳ فوریه، مجدداً آمار دولت ایران را مبنی بر وجود ۹ کشته در تبریز، برای مطبوعات مورد تأکید قرار داد ولی دیگران حقیقتاً این را جدی نمی گیرند. آمار کنسولگری تبریز که در تلگرام مرجع الف ذکر شده و یک روزنامه نگار محلی که رابطهای بسیار عالی دارد حداقل کشته شدگان را ۱۸۰ نفر تخمین می زند. اگرچه سایرین (مخالفان

مربوط به جبهه ملی) این تعداد را تا ۳۰۰ نفر برآورد کرده اند. تعداد مجروحین به طور وضوح

بیشتر از ۱۲۵ نفری است که رسماً اعلام شده لیکن بسیاری از آنها تنها جراحتهای مختصری برداشته اند.

۲- تعداد دستگیرشدگان از ۲۶۲ نفری که در کیهان اعلام شده تا ۴۵۰ نفر مندرج در اطلاعات متغیر است. منبع پارلمانی بعد از ظهر روز ۲۳ فوریه به مقام سیاسی سفارت گفت که گزارش خصوصی دولت ایران به نمایندگان منتخب مجلس حاکی از آن است که بیش از ۶۰۰۰ نفر به طور فعال در شورش شرکت داشته اند. همچنین بنابراین گزارش، شورشیان در ۴ تا ۶ نقطه سازماندهی شده و برخی از این گروهها نیز بعداً در آنجا ظاهر شده اند. شایعاتی مبنی بر اینکه مساجد تبریز قبل از آشوبها، توسط دولت ایران بسته شده بوده، هم اکنون در تهران بر سر زبانهاست ولی این شایعات بی اساس است. ممکن است در مراحل بعدی از ورود به مسجد اصلی جلوگیری شده باشد، لیکن شاهدان عینی شورشیان را به هنگام خروج از کلیه مساجد بزرگ برای شرکت در درگیری مشاهده کرده بودند.

۳ مطبوعات ۲۳ فوریه اعلام کردند که یک کمیته نظامی تام الاختیار مرکب از ۱۵ نفر و به ریاست ژنرالهای مهم زیر وارد تبریز شده اند: ارتشبد جعفر شفقت، معاون رئیس ستاد مشترک (طبق گزارش، برای اطمینان شاه از اینکه به حقایق امور آگاهی یابد، یک آذربایجانی به ریاست این گروه برگزیده شد) سپهبد ناصر فیروزمند، رئیس بازرسی ویژه نظامی در ستاد مشترک، سرلشکر محمد رحیمی، قائم مقام فرمانده اطلاعات و عملیات نیروی زمینی ارتش ایران و سرلشکر بازنشسته حبیب بیت اللهی که سابقاً در رکن دوم اطلاعات و عملیات ستاد مشترک فعالیت داشته است.

سایر تیمهایی که در این زمینه مشغول فعالیت می باشند عبارتند از بازپرسهایی که در تلگرام مرجع الف گفته شده و تیم غیرنظامی بازرسی شاهنشاهی، شامل برخی از نمایندگان مجلس که نامشان فاش نشده است، می باشند.

۴ به گزارش کنسولگری تبریز ارتش همچنان مسئولیت کنترل شهر را به عهده دارد، ولی پلیس مشغول از سرگیری انجام وظایف خود می باشد. جستجوی خانه به خانه برای یافتن افراد شناخته شده و مظنون به شرکت در آشوب در جریان است. به گزارش کنسول یکی از اسکورتهای امنیتی وی که اموال مسروقه از مقر حزب رستاخیز در خانه اش کشف شده به جرم سرقت بازداشت شده است. نیروهای ارتشی که در حال حاضر در تبریز استقرار یافته اند عمدتاً متشکل از سربازان کرد کرمانشاهی بوده که به زبان ترکی تکلم نمی کنند و بنا به گفته کنسول مترینکو، معتقدند که در حال دفاع از تبریز، در مقابل کمونیستها می باشند.

۵ در تهران، شایعات پراکنده ای راجع به تحریک پلیس در تبریز درحال مطرح شدن می باشد لیکن تا آنجا که ما می توانیم بگوییم، این مطالب هیچ گونه پایه و اساسی ندارند. کنسولگری تبریز خاطرنشان می سازد که کلیه نیروهای پلیس تبریز از ساکنین محلی بوده و نمی خواهند به خصوص علیه بومیان ترک زبان دست به خشونت بزنند. غیبت استاندار آزموده

که در آن زمان و تا قبل از ۱۸ فوریه در یک مسافرت چهار روزه در شهرهای استان به سر می برد، یکی از دلایل عدم آمادگی دولت ایران برای مواجهه با وقایع بود. یک روزنامه نگار محلی و یک روزنامه نگار خارجی دیگر در اینجا توجه روزافزون پرسنل دیپلماتیک شوروی را نسبت به مسایل مذهبی خاطرنشان ساخته اند. (نظریه سفارت: این مسئله برای یک ناظر هوشیار چندان تعجب آور نیست) و آن را با دخالت احتمالی روسها در ماجرای تبریز به طور مخفیانه و یا از طریق عمال نفوذی لیبی مرتبط دانسته اند. سفارت هیچ نشانی، تکرار می کنم هیچ نشانی برای تأیید این نظریه در دست ندارد و تنها چیزی که در مورد حادثه تبریز می توانیم بگوییم این است که این واقعه تجلی احساسات مذهبی بوده است.

ما این احتمال را که شورشیان توسط افراد معدودی که در خارج تعلیم دیده اند رهبری شده اند رد نمی کنیم، ولی تا زمانی که شواهد مستدل تری در مقایسه با آنچه که تاکنون دریافت شده (اکثر بیانیه های دولت ایران غیرمستند بوده است) مشاهده نکرده ایم، ما نیز با نظر اکثر ناظران بی طرف که معتقدند آشوبها عمدتاً نتیجه فعالیت روستائیان ترک و خشنی است که در زمینه های مذهبی کار کرده و مخالف با روند تغییرات مدرنیزه شدن و سمبلهای این نوع زندگی در تبریز می باشند، موافقیم. در همین حال، شواهد موجود در رابطه با اینکه چه افرادی برانگیزاننده و هماهنگ کننده پشت پرده این خشم مذهبی روستائیان بوده اند، کافی و مستدل نیست.

۶ تهدید به انفجار بمب در کنسولگری شیراز در تلگرام جداگانه ای گزارش می شود.

میکلوس

ساواک و اغتشاشات تبریز

سند شماره ۱۴

خیلی محرمانه۲۳ فوریه ۱۹۷۸ ۴ اسفند ۱۳۵۶

از: کلاید. د. تایلوربرای: بایگانی

موضوع: ساواک و اغتشاشات تبریز

هنگام صرف ناهار در روز ۲۲ فوریه با دکتر کریم پاکروان، یک دکترای ریاضی و اقتصاد از دانشگاه شیکاگو و سایر دانشگاهها که در حال حاضر استاد دانشگاه آزاد و مأمور تحقیق در سازمان برنامه و بودجه است، من پرسیدم، که عکس العمل وی در رابطه با اغتشاشات تبریز چه بود؟

دکتر پاکروان پاسخ خود را با یک پرسش معنی داری شروع کرد که، آیا من مطلع بودم که پدرش معاون رئیس ساواک در سالهای آخر (ریاست م) بختیار و سپس رئیس ساواک در ۳ یا ۴ سال اوائل دهه «۶۰» بوده است. او این مطلب را در خلال

ابراز انتقـاد از تواناییهـای سـاواک در جمع آوری اطلاعـات، بیـان داشت. او گفت پـدرش اولین وظیفه ساواک را جمع آوری اطلاعات می دید. لیکن او در گزارشات خود به شاه، همیشه توصیه مواردی را می کرد که به

تشخیص وی، موجب نارضایتی بودند، که عبارت بودند از نیازهای اقتصادی مثل یک چاه، یک مدرسه، یک بیمارستان و یا جاده، و او کراراً و به طور کامل در برآورده ساختن این نیازها موفق بود. به عنوان مثال او اشاره کرد که وقتی ساواک شورشهای طایفه ای در جنوب شیراز را در اوایل دهه ۱۹۶۰ سرکوب کرد او (پاکروان رئیس ساواک مترجم) به شاه پیغام داد، تا زمانی که امکانات مالی و تجهیزات جهت برآورده کردن احتیاجات طوایف برای بیمارستانها و غیره در اختیار او گذاشته نشود، او باز نخواهد گشت. این نتیجه داد و او بازگشت. در مورد تبریز وی گفت که به نظر او اغتشاشات تبریز توسط شوروی سازمان داده شده است. و اگر چنین باشد عده ای از سران ساواک نیز در این کار دست داشته اند زیرا آنها می بایست آگاه و آماده می بودند تا جلوی اغتشاشات را بگیرند، چون از مدتها قبل بروز این اغتشاشات را حدس می زدند. او گفت به عنوان مثال ارتش می بایست مساجد و سایر مکانهایی را که اغتشاش کنندگان فعالیت خود را از آنجا آغاز می کنند، محاصره می کرد و کاملاً از توانایی اغتشاش کنندگان و نحوه دست یابی به اسلحه توسط آنها نیز خبر می داد. در بحث ما که ریچارد باش هم در آن شرکت داشت، در مورد گزارشات مطبوعات مبنی بر اینکه اغتشاش کنندگان تأسیسات خارجی را مورد حمله قرار داده اند، اختلاف نظراتی وجود داشت لیکن همه قبول داشتیم که آشوبگران به اماکنی از قبیل بانکها، هتل ها، سینماها و امثالهم حمله می کرده اند.

در رابطه با ساواک، دکتر پاکروان رهبریت فعلی ساواک را احمقانه، مزخرف و خائن نسبت به شاه خواند. با پذیرفتن امکان تعصب شخصی، او گفت وقتی که پدرش ریاست ساواک را رها کرد تصوری که در زمان بختیار از ساواک در اذهان بود از بین رفته بود و ساواک دیگر یک نهاد ترسناک نبود. آن موقع از کوبیدن درب خانه ها، شبانه و بدون اطلاع قبلی اثری نبود و یک فرد برای مدت مدیدی جهت انجام بازجویی ناپدید نمی شد، آنگونه ای که این روزها اتفاق می افتد. او گفت در میان محافل دانشگاهی اینجا آشنایانی دارد که برای مسافرت با هواپیما به فرودگاه رفته اند ولی در آنجا از پاسپورت آنها خبری نبوده است. او با مواردی زیاد از این قبیل برخورد داشته، که در آن از مردم خواسته می شود تا برای دادن پاسخ به (آدرسها را او نام می برد) مراجعه نمایند، و در آنجا آنها به مدت یک یا دو روز نگهداشته می شوند. سپس او مثال مشخص تری را عنوان نمود. زنی از آشنایان او اتومبیلش سرقت می شود وقتی اتومبیل وی چند روز بعد توسط پلیس پیدا می شود این زن بازداشت می شود زیرا اتومبیل وی توسط گروههای مخالف دولت مورد استفاده قرار گرفته شده بود. مدتها گذشته است ولی او هنوز در زندان است.

همان روز من با یکی از دوستانم پرویز عقیلی معاون مدیر اجرایی در مورد دوست جدیدم پاکروان که با او ناهار خورده بودم صحبت کردم. او گفت بله او را به واسطه پدرش می شناسد چون پدر خودش که یک مقام بلندپایه بانک مرکزی بود با پدر پاکروان دوست صمیمی بود. او گفت به یاد می آورد که پدرش از دوران خوبی که ساواک در زمان پدر پاکروان

داشت صحبت می کرد و در آن زمان ساواک به عنوان یک نهاد احترام همه را جلب کرده بود. او گفت پاکروان پیر در فرانسه مدرسه رفته و آکادمی نظامی فرانسه را طی کرده و وقتی به تهران بازگشت فارسی اش به قدری بد بود که پدرم، عقیلی، سالها به عنوان مترجم به او کمک می کرد.

شورشهای تبریز در ۱۸ مارس ۱۹۷۸

سند شماره ۱۵(۱)

خیلی محرمانهصورت مذاکره

شرکت کنندگان: ام. هنری مارشال، مدیر مرکز فرهنگی فرانسه در تبریز دیوید سی. مک گافی، کنسول امریکا در اصفهان.

زمان و مکان: ۲۳ فوریه ۱۹۷۸ ۴/۱۲/۵۶، اقامتگاه کنسول

موضوع: شورشهای تبریز در ۱۸ مارس ۱۹۷۸(۲)

مقدمه: ام. مارشال دوستی از روزهای کار در تبریز، در حالی که برای شرکت در کنفرانس مدیران مرکز فرهنگی فرانسه در اصفهان به سر می برد به ملاقات من آمد. هنگام صرف ناهار، وی به صحبت در مورد شورشهای تبریز پرداخت. مارشال گفت که مقامات برای جلوگیری از اغتشاش اقدامات احتیاط آمیز را رعایت کرده بودند، ولی آماده مقابله با اقدامات خشونت آمیز نیز بودند. در اطراف دانشگاه و کلانتریها نیروی پلیس را مستقر ساخته و پلیس های بی سیم به دست در هر چهارراهی دیده می شدند. کنترل آنها بر دانشگاه آنچنان شدید بود که آنجا در تمام طول روز آرام بود. با این حال به محض آغاز ناآرامیها هرج و مرج بر همه جا حاکم گردید.

نقطه آغاز مسایل، تظاهرات عظیمی بود که در برابر هتل آریا در مرکز شهر برگزار شده بود. در ابتدا گروهی از مردم به آرامی گرد آمده و به طرف «کاخ جوانان» دولتی در آن نزدیکی سنگ پرتاب کردند.

شایع شده است که یک زن بدون چادر را از درون اتومبیل خود بیرون کشیده و ناپدید گشته و می گویند که سوزانده شده است. گروههای کوچک موردنظر وی بسیار سازمان داده شده و در تمام شهر ناگهان ظاهر گردیده بودند.

شعبات بانک صادرات هدف اصلی آنها بود. شورشیان وارد بانکها شده و به نابود کردن لوازم و مدارک پرداخته و آشغالها را آتش می زدند. ولی در مورد سرقت پول بنا به گفته وی گزارشاتی نرسیده است. در تبریز می گویند که این بانک از این جهت مورد حمله واقع شده که رابطه نزدیکی با خاندان سلطنتی دارد.

۱- . کتاب ششم، ص ۷۸۴

۲- اشتباه تاریخ مربوط به اصل سند است.

آقای مارشال گفت تخریب بانکها، کاخ جوانان، دفاتر حزب رستاخیز و پلاکارتهای مربوط به تجلیل از انقلاب شاه و مردم در برابر اداره اصلی پست در مدت دو ساعت به پایان رسید و تظاهرات بعدی چندان سازمان داده نشده بود، ولی مردم بسیاری را دربر می گرفت. بنا به گفته او، پلیس از سلاحهای خودکار علیه اجتماعات بزرگ استفاده می کرد و دوستان پزشک موجود در ساعت ۱۳ اطلاع دادند که بیمارستانها مملو از حدود بیش از ۵۰۰ نفر زخمی یا در حال مرگ است و تانکهای چیفتن در چهارراههای اصلی مستقر شده اند و در نتیجه تیراندازیهای آنان نیز، عده ای دیگر کشته یا زخمی شده اند. طبق اطلاعاتی که وی از پزشکان تبریز دریافت داشته است تعداد کشته شدگان ۱۰۰ ۹۰ نفر و تعداد زخمی شدگان حدود ۷۰۰ نفر بوده اند و بسیاری نیز به طور سرپایی مداوا شده اند.

بنا به گفته او حدود بیست دختر در مدرسه پروین که یک مدرسه دختران تیزهوش است، مورد ضرب و شتم واقع شده اند چون می خواستند از مدرسه خارج شوند و مقامات از والدین آنها خواسته بودند که با اتومبیل به مدرسه آمده و با چادر دختران خود را از آنجا ببرند.

وی گفت شنیده است که شعارهای تظاهرکنندگان ضد شاه و به طرفداری از اسلام بوده و حداقل یکی از گروهها شعارهایی به طرفداری از ترکها می داده است (ولی معلوم نیست که منظور ترکیه بود یا هدف از این شعار زبان و فرهنگ محلی آذربایجان بوده است). بنا به گفته وی هیچ گونه فعالیت ضدآمریکایی و ضدخارجی مشاهده نشده، لیکن سعی داشتند به اقامتگاه کارگران خارجی پروژه IDRO حمله کنند و به انجمن ایران و امریکا خساراتی برسانند. گفته می شود که قرار است پایگاه استاندار و رئیس پلیس، ساواک و ارتش مورد تهاجم قرار گیرد و «تجربه» انتصاب مقامات ارشد دارای تماس نزدیک با آذربایجان در تبریز به پایان خط رسیده است.

وی فکر می کرد که سازمان دهندگان از داوطلبان مشتاقی استفاده می کردند که انگیزه آنها نیز نارضایتی عمیق و گسترده جمعیت کشاورز از سیاستهای دولت در قبال قیمت محصولات کشاورزی می باشد.

با این حال، وی می گوید که همه رابطهای وی در تبریز معتقدند که تظاهرکنندگان تحت کنترل «عناصر بیگانه» نبوده اند، زیرا در عین سازمان داشتن، اهداف مورد تهاجم نشانگر نارضایتیهای آذربایجانیها بوده است.

آنها معتقدند که محرک اصلی این تظاهرات افراد محلی (و یا غیر آذربایجانی ایرانی) بوده که عملیات خرابکاری آنان را مؤثرتر ساخته اند.

نظریه سفارت امریکا در تهران: در عین حال که آمار و ارقام مربوط به تلفات با آمار رسمی و موثق بسیار مغایر است، ولی اصل گفتگو واقعیت دارد هر چند تا حدودی مهیج است.

مقام سیاسی از تبریز: دیوید مک گافی

اغتشاشات تبریز

ص: ۳۶

۱/۳/۱۹۷۸

سند شماره ۱۶

خیلی محرمانهیادداشت در مورد یک گفتگو

شرکت کنندگان: دی یابر پانوسیان، اسقف ارمنیهای تبریز؛ مایکل. ج. مترینکو، کنسول

مکان و زمان: محل زندگی اسقف، تبریز فوریه ۱۹۷۸

موضوع: اغتشاشات تبریز

طی یک بحث طولانی که بیشتر حول اغتشاشات اخیر تبریز بود، اسقف اظهار داشت که اگرچه وقایع اخیر جنبه هایی سخت مذهبی داشته اند، به عقیده وی هیچ گونه احساسات ضد مسیحی یا ضدارمنی توسط مردم تظاهرکننده ابراز نشده است. وی گفت او در طول درگیری روزانه به طور دائم با خانواده های ارمنی که در سطح شهر پخش هستند در تماس بوده، و به عنوان نتیجه گفت که حتی از بصیرت و احتیاط شورشیان در تعجب فرو رفته است.

به عنوان مثالی از بردباری اغتشاشگران، وی توضیح داد که چگونه یکی از تحت الحمایه هایش یعنی یک هنرمند ارمنی که گالری یا استودیوی کوچکش در نزدیکی مرکز اولین درگیری بود، قبل از اینکه گالریش را ببندد خود را مواجه با گروهی از شورشیان دیده بود. (به دستور رهبران مسلمان، چند روز قبل از اغتشاشات، کلیه مغازه ها و مراکز تجاری تعطیل گردیده بودند اما هنرمند ارمنی این دستور را نادیده گرفته بود.) یکی از رهبران گروهی از مردم تظاهرکننده نگاهی به مغازه وی انداخته و به گروهش گفته بود که: «او یک هنرمند است... ولش کنید.» و بعد از تذکر به آن مرد دایر بر اینکه مغازه اش را بسته و به خانه اش برود، و در حالیکه گالری را دست نخورده ترک می کردند اقدام به شکستن شیشه های پنجره های بانکی که در نزدیکی آن بود، کردند.

باز در یک واقعه مشابه، یک گروه بزرگ از جمعیت اقدام به خرد کردن شیشه های یک بانک نمودند که بعداً دریافتند در آپارتمان بالای بانک عده ای زندگی می کنند. آنها زنگ زدند و وقتی که زنانی که در خانه بودند بالاخره پاسخ دادند، به آنها گفتند که چون قصد به آتش کشیدن بانک را دارند، مجبورند آپارتمانشان را ترک کنند. زنان وحشت زده شدند ولی شورشیان به آنها اطمینان دادند که اگر بیرون بیایند صدمه ای به آنها وارد نمی شود. وقتی که زنان، پاسخ دادند که آنها ارمنی بوده و پوشش ندارند («چادر» زنان ارمنی در تبریز پوششی که مخصوص زنان مسلمان محافظه کار است، سر نمی کنند)، سخنگوی جمعیت دوباره ترس آنها را بی مورد دانسته و به آنها گفت که مهم نیست و تنها چیزی که مهم است این است که آنها خانه خود را ترک کنند مبادا که آتش از بانک به آن سرایت کند. اسقف که در مورد نظریات فرق مختلف مذهبی بسیار متبحر است (بسیاری از خویشان او در زمان قتل عام ارمنیها توسط ترکها کشته شدند و او در شهر آلپو در سوریه

بزرگ شـده و قبل از این که به سـمت فعلیش در تبریز منصوب شود سالها در بیروت زندگی کرده است)، او احساس می کند که تبریز با وجود همه تعصبات و محافظه کاریهایش از هر محل دیگری در سوریه و لبنان برای او

و هم کیشانش بهتر است. او از اینکه قادر به همزیستی و دوستی با مردم با اعتقادات متفاوت می باشد، به خود می بالد و فعالانه در جلسات مرتبی که پروتستانها، کاتولیکهای رومی، کاتولیکهای آسوری و روحانیون ارمنی در منطقه برگزار می کنند شرکت می نماید. اسقف حتی ادعا می کند که در طی مسافرتش به ترکیه، با ترکها سازگار شده است. تنها گروه ملی که اسقف آنها را تحقیر می نمود، «جامعه ارمنیهای امریکایی» است که به گفته او تنها گروه ارمنی بودند که در جریان نزاع های لبنان، هرگز سعی نکردند که به کلیسایشان یا مردمشان کمکی کنند. نوشته شده توسط: م.ح. مترینکو

اغتشاشات تبریز: تحقیق ادامه دارد

سند شماره ۱۷

خیلی محرمانه۲۷ فوریه ۱۹۷۸ ۸ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت امریکا، تهران ۲۰۴۳به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: اغتشاشات تبریز: تحقیق ادامه دارد

خلاصه: تحقیقات دولت ایران پیرامون اغتشاشات ۱۸ فوریه تبریز بدون اعلامیه دیگری همچنان ادامه دارد. بیش از ۶۰۰ نفر دستگیر شدند ولی حدود ۴۰ نفر آزاد گردیده اند. چندین نوع زره پوش در ۱۸ فوریه در تبریز موجود بود. سئوالات اصلی پاسخ داده نشده حول و حوش اینکه چه کسی اغتشاشات را سازماندهی کرد، آشوبگران چگونه اسلحه به دست آوردند و چرا تبریز صحنه برخوردهای عمده بود، دور می زند. انگلیسی ها مظنون به این هستند که برخی از تروریست ها در برنامه ریزی اغتشاش دست داشتند. دانشگاه تبریز در ۲۶ فوریه باز شد.

در نقاط دیگر، ۱۵دانشجوی حقوق دانشگاه تهران به دنبال تحقیقات در مورد آشوب های ۲۰ فوریه در دانشکده حقوق دانشگاه تهران، همچنان در بازداشت باقی ماندند. پایان خلاصه.

۱- مطبوعات گزارش کرده اند حدود ۶۲۵ نفر تاکنون برای تحقیقات پیرامون علل اغتشاشات ۱۸ فوریه تبریز بازداشت شده اند. دفتر دادستان عمومی استان آذربایجان شرقی اعلام نموده است که ۴۰ نفر یا بر اساس ضمانت یا به خاطر فقدان مدرک آزاد خواهند شد.

۲ تحقیقات دولت ایران در مورد وقایع تبریز ادامه دارد، اما هیچ یک از گروههای تحقیق، قضات نظامی یا غیرنظامی نظریه ای ابراز نمی نمایند.

مقامات سفارت انگلیس (محفوظ بماند) که از تبریز بازدید کردند به سفارت گفتند که منبع انگلیسی ها در نیروهای موتوریزه، در روز تظاهرات، استفاده از تانکهای چیفتن و اسکورپیون (انگلیسی) و تانکهای ام ۴۷ آمریکایی و نفربرهای زرهی

روسی را به چشم دیده است. همین منبع گفت افراد محلی قبل از حضورتانکها در شهر، آنها را در حومه و خارج از شهر دیده اند.

۳ عوامل اصلی که شک و تردید زیادی هنوز در مورد آنها وجود دارد در اطراف مسایل

زیر دور می زند:

چه کسی جمعیت سازمان یافته را هدایت نمود؟ آیا رهبران فقط افراد مذهبی بودند یا آنکه آنها با عناصر چپی و دیگر تروریست ها ارتباط داشته و دارند؟ آشوبگران چگونه، اسلحه به دست آوردند؟ چرا تبریز و نه مشهد یا قم؟ مقامات سفارت انگلیس پس از بررسی وضعیت در محل، متقاعد شده اند اغتشاشگران عملیات برنامه ریزی شده یکپارچه ای داشته اند. (نظریه سفارت: چگونه اسلوب عملیات آشوب اشاره بر برنامه ریزی توسط «متخصصین» آموزش دیده دارد ما از قبول این نظریه حداقل تا روشن شدن نتایج تحقیقات دولت ایران، خودداری می کنیم.) انگلیسی ها همچنین به علاقه افزایش یافته روسها نسبت به رهبران مذهبی اشاره نمودند ولی فکر نمی کنند که شورویها این قدر احمق باشند که خودشان را تا حد زیادی حتی با نقشی مخفیانه، در عملیاتی شبیه به تبریز در معرض دید قرار دهند مگر اینکه آمادگی داشته باشند تا به یک نوع حرکت اساسی و عمده برای خارج کردن ایران از اردوی غرب دست بزنند. هم ما و هم انگلیسی ها باور نداریم تکرار می شود، باور نداریم به اینکه، شوروی ها برای یک چنین کاری آمادگی داشته باشند.

۴- تبریز در ۲۶ فوریه آرام است، هر چند پلیس، بر فراز شهر با هلیکوپتر در حال گشت زنی است. دانشگاه آذرآبادگان در ۲۶ فوریه، پس از یک هفته تأخیر به لحاظ تظاهرات و عواقب ناشی از آن، برای ترم دوم بازگشایی شد. در ۱۸ فوریه مراقبت پلیس بر تظاهرات توسط هلیکوپتر مشخصاً در قم، اهواز و مشهد صورت گرفت. بر اساس گفته انگلیسی ها، که بر عدم حضور چنین مراقبتی در ۱۸ فوریه در تبریز اشاره می نمایند، این امر مدرک دیگری است دال بر اینکه مسئولین اداری استان حقیقتاً آماده کنترل آشوبی با این وسعت که پدیدار شد، نبودند.

چندین ناظر دیگر ایرانی نظریه قبلی ما را که تبریز از دیگر شهرها سنتی تر و سرسخت تر است، تأیید نموده اند. انگلیسی ها همچنین اظهار می دارند احساس ضدیت با دولت، در میان تظاهرکنندگان، با احساس خاص جدایی (بین مردم و مسئولین م) تقویت گردیده که آن احساس خاص مربوط به تبریزیهایی بود که در اواخر دهه ۱۹۴۰ زمانی که اداره کنندگان ایرانی به تبریز بازگشتند، دقیقاً خود را آزاد شده نپنداشتند. در این گفته ممکن است کمی غلو شده باشد، ولی تبریزیهای ترکمن، (ترک م) آشکارا از جمله مستقل ترین ایرانیان هستند، و به لحاظ تاریخی، استان آذربایجان شرقی خود را در زمینه تخصیص منابع عمرانی، با دولت در تضاد دیده است.

۵ در تهران، مطبوعات ۲۶ فوریه اعلام نمودند که متعاقب تظاهرات ۲۰ فوریه دانشگاه تهران که اثاثیه و پنجره کلاسها شکسته شد، و پس از اینکه دادگاه استان ۳۰ دانشجو را برای بازپرسی فراخواند، ۱۵ دانشجوی حقوق دانشگاه تهران، به اتهام رفتار قانون شکنانه، در بازداشت باقی ماندند. میکلوس

اغتشاشات تبریز: نظرات شاه و دولت ایران به اضافه مجموعه اخبار متفرقه

سند شماره ۱۸

خیلی محرمانه۲۸ فوریه ۱۹۷۸ ۹ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۲۰۸۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف، تهران۱۸۷۹ ب، تهران ۱۸۱۴ ج، تهران ۱۹۳۲ د، تهران ۲۰۴۳

موضوع: اغتشاشات تبریز: نظرات شاه و دولت ایران به اضافه مجموعه اخبار متفرقه

خلاصه: شاه لزوم استمرار اعطای آزادیهای سیاسی را علیرغم سوءاستفاده های نیروهای ارتجاع «سرخ و سیاه» اعلام می دارد. توجه دولت ایران روی سهل انگاری مقامات دولتی در محدوده های اطلاعاتی و کنترل اغتشاش تمرکز یافته است، اما هنوز نگران دخالت خارجی است. بیانیه مخالفین، دولت ایران را در خصوص کنترل اغتشاش مورد انتقاد قرار می دهد. پوشش خبری مطبوعات بر ارائه شرح کامل اغتشاشات، عدم پذیرش خشونت در اجتماع و اقدام دادگاه در مورد اوباشان تأکید می کند.

ارتش هنوز از تبریز محافظت می کند و دانشگاه آنجا کاملاً باز نیست. تبریزی ها در نظر دارند راهپیمایی بزرگی برای محکوم نمودن اغتشاش برپا نمایند و بسیاری تاریخ این تظاهرات احتمالی را روز ۳۰ مارس می دانند.

بهانه یادبود کشته شدگان تبریز، زمینه ای است تا احتمالاً ـ افرادی که به خشونت تمایل دارند، دوباره تلاش نمایند برخی شهرها را به آشوب بکشانند. در تابستان وقتی زمان روزه داری ماه رمضان فرا رسد، کمبودهای آب و برق توأم با گرمای بیش از حد، می تواند شهرهای ایران را به بشکه های باروت قابل انفجار تبدیل کند، در نتیجه مشکلات بسیاری پدیدار خواهد گشت. پایان خلاصه.

۱ شاه در یک سخنرانی برای کنگره زنان ایران در روز ۲۷ فوریه (طی تلگرام جداگانه گزارش می شود) اظهار داشت که اعطای آزادیهای سیاسی در ایران علیرغم سوءاستفاده های گروههای ارتجاعی ادامه خواهد یافت.

شاه گفت ما سیاست اعطای آزادیهای سیاسی را دنبال خواهیم کرد، چون که مبانی کشور بر آن استوار است. اظهارات شاه بر برخورد رسمی دولت ایران، که در روزهای بعد از اغتشاشات شروع به پدیدار شدن نمود، صرفاً سرپوشی گذاشت (مرجع الف) و اکنون به صورت سیاست رسمی درآمده است.

۲ نقل قول های مطبوعات از اولین گزارش کمیسیون تحقیق، برمسئله سهل انگاری مقامات رسمی دست به اقدامات احتیاطی بزنند، تأکید دارد.

منابعی در دولت ایران و بخش خصوصی به طور محرمانه، خاطرنشان کرده اند که چند تن از مقامات استان برکنار خواهند شد، که برجسته ترین آنان، استاندار، رئیس پلیس تبریز و احتمالاً معاونین ارشد وی و برخی مقامات امنیتی استان خواهند بود. اطلاعات بیشتر اشاره بر این دارد که برخی مساجد تبریز در ۱۸ فوریه احتمالاً بسته شده اند، که این کار وحشیگری

عزاداران تبریز را افزایش داد.

۳ گزارش تصویبی کابینه در مورد سهل انگاری اداری، همچنین حاوی تصریح مجدد اظهارات قبلی رامبد وزیر کشور در مجلس است (مرجع ب)، که به موجب آن عناصر خارجی و مارکسیست های اسلامی محرک اغتشاشات بوده اند. قرار است در خلال چند روز آینده، گزارش آشوب تبریز، که از گزارشات رسمی استخراج خواهد شد، انتشار یابد. بر اساس گزارشات قبلی مطبوعات حداقل سه نفر از کسانی که مورد بازجویی قرار گرفته اند، اظهار داشته اند که آنها مجری قسمتی از طرح از پیش برنامه ریزی شده برای آشوب در روز عزاداری بودند. ما میل داریم که مدارک بیشتری قبل از قبول فرضیه بی پیرایه «دخالت خارجی» مشاهده نماییم.

۴ اولین بیانیه مخالفین در منازعه، اعلامیه شماره ۱۴ نهضت رادیکال ایران است (به وزارتخانه ارسال می شود) که دولت ایران را به خاطر بستن مساجد در ۱۸ فوریه مورد انتقاد قرار داده و از آشوب ها به عنوان «کشتار بی رحمانه» یاد کرده است. مابقی اعلامیه به اظهار شرایطی که مردم را به آشوب هدایت نمود اختصاص داشته است یعنی فقدان آزادی و نگرانی در مورد مذهب. این اعلامیه به خانواده آنهایی که کشته شدند تسلیت می گوید و تمام شهروندان را به حمایت از مجازات آنهایی که مسئول بوده اند، و تشکیل یک دولت جدید برای جایگزینی «با دولت قانون شکن فعلی که ثابت نمود نسبت به ملت بی تفاوت است» دعوت می نماید.

۵ مقالات روزنامه ها در خصوص موضوع، از خود تعادل و رشد قابل تقدیری نشان داده اند. (اصلی ترین این مقالات که در هر دو روزنامه فارسی و انگلیسی چاپ شده اند برای وزارتخانه ارسال می شود). احتمالاً بهترین مقاله در تهران ژورنال روز ۲۸ فوریه بود که بیانات شاه در خصوص استمرار اعطای آزادیها را مورد تمجید قرار داد و در میان سایر مسایل خواستار تنبیه آن دسته مقامات اداری شد که به وظایفشان عمل ننموده اند، و همچنین خواستار اقدام غیرنظامی مؤثرتر برای جلوگیری از اینکه تظاهرات از کنترل خارج گردند، شد. مقاله همچنین خواستار مجازات محرکین و سرکردگان آشوب ها شد و اشاره به این داشت که سرکردگان بایستی شدیدتر از آنهایی که فقط به آشوب ها پیوستند مجازات شوند. مقالات روز ۲۰ فوریه کیهان و ۲۶ فوریه تهران ژورنال اوباشی و ولگردی را مورد تقبیح قرار داده و اعلام کردند که آنهایی که در خشونت های کور شرکت داشتند، هیچ مکانی در ایران امروز ندارند. مقاله تهران ژورنال همچنین از دولت ایران خواست که دقیقاً بین محرکین و آنهایی که فقط به آشوب ها پیوستند تمایز قائل شود. تحقیق باید تا زمانی ادامه یابد که «هر شخص ذیربط برای مشارکتش در این حمله وحشیانه به نهادها و مؤسسات ملی»، در دادگاه حضور یابد. مقالات به صورت اتوماتیک از خط دولت مبنی بر مداخله عناصر خارجی پیروی نکرده اند، ولی خواستار تحقیق کامل در مورد حقایق شده اند.

۶ بر اساس اطلاعات بیشتر، خصوصاً بحث با یکی از مقامات سفارت انگلیس (حفاظت شود) که با دو شاهد عینی کشتارها گفتگو کرده بود، سفارت اکنون بر این اعتقاد است که تعداد کشته ها به رقم ۹ نفر اعلام شده توسط دولت ایران، نزدیکتر است تا دیگر تخمین های بالاتر از این (مرجع الف)، به نظر نیمه درست می آید (احتمالاً خیلی از کسانی که از مهلکه خارج شده اند، جزء کشته شدگان نبوده اند).

انگلیسی ها اکنون معتقدند که تعداد کشته شدگان باید حدود ۲۰ نفر و تعداد زخمی ها حداکثر ۱۰۰ نفر باشد.

۷ تا اواسط روز ۲۸ فوریه ارتش هنوز از شهر محافظت و پاسداری می کرد. دانشگاه آنجا که رسماً باز است دانشجویان چندانی در آن حضور نداشتند و گمان می رود که بازگشایی واقعی بعد از تعطیلات سال نو ایرانی (نوروز) صورت پذیرد.

۸ حدس و گمان در مورد آینده شروع شده است. روزنامه های ۲۸ فوریه اشاره می کند که تبریزی ها در حال آماده شدن برای یک راهپیمایی بزرگ ۱۵۰۰۰۰ نفره برای محکوم نمودن اغتشاشات می باشند. عقیده ای قابل توجه وجود دارد که تظاهرات بیشتری در سراسر ایران در روز ۳۰ مارس یعنی چهلم جریانات ۱۸ فوریه تبریز برگزار خواهد شد. دو منبع سفارت که تماسهایی با جناح میانه رو جامعه مذهبی دارند، می گویند آیت الله شریعتمداری از قم خواستار عزاداری آرام کشته شدگان تبریز خواهد شد. همین منابع گمان می برند که چپی ها یا عناصر خشن تر جنبش، مجدداً تلاش خواهند نمود تا حداقل یکی از این تظاهرات را به شکل اغتشاشات تبریز درآورند، تا موجب تحریک دولت به انجام واکنش دیگری شوند. شایع است که خشونت گرایان یک شهر را انتخاب خواهند کرد، اما تعداد شهرهای نامزد زیاد است، شهرهایی که در اینجا بیش از بقیه نامشان به گوش می رسد عبارتند از: تهران، قم و همدان (بر طبق همین شایعات شهر آخری انتخاب خواهد شد، تا اینکه مجدداً دولت در یک محل دور از انتظار غافلگیر شود.).

سفارت بر این اعتقاد است که این مطالب در حال حاضر بیشتر جنبه «رجزخوانی» دارد. این حقیقت که ۳۰ مارس با پایان دو هفته تعطیلات نوروز مصادف می شود خیلی ها را دلسرد کرده است (اگرچه حامیان دوره ۴۰ روزه می گویند این زمان فرصتی است مناسب برای غافلگیر کردن دولت ایران). بر اساس گفته های منابع ما، آیت الله ها برای تحت کنترل درآوردن پیروان مذهبی خود و شکستن دوره متناوب خشونت در ارتباط با یادبود «شهید»، به نظر مصمم می آیند.

در پیش بینی های درازمدت می توان گفت که تابستان جاری دوره ای بسیار خطرناک تر خواهد بود. رمضان امسال با ماه اوت مصادف می شود و ترکیب محدودیت های ناشی از روزه داری، کمبود پیش بینی شده آب و برق به اضافه گرمای شدید تابستان می تواند شهرهای ایران را به مکان های نشو و نمای سریع محرومیت و خشن تبدیل نماید که به سادگی می توانند

تحت شرایط مناسب به محل وقوع اغتشاشات ضددولتی مبدل گردند.

میکلوس

اغتشاشات تبریز: تیراندازی سرباز دیوانه به طرف ۴ نفر

سند شماره ۱۹

خیلی محرمانه۱ مارس ۱۹۷۸ ۱۰ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۲۱۲۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

رونوشت: سفارتخانه های آمریکا در آنکارا، اسلام آباد، کابل، لندن و دفتر حفاظت منافع بغداد

موضوع: اغتشاشات تبریز: تیراندازی سرباز دیوانه به طرف ۴ نفر

مترینکو کنسول تبریز به سفارت اطلاع داد که رئیس محلی دولت این واقعه را تأیید نمود که در ۲۸ فوریه سرباز وظیفه ارتش (که اصلاً تهرانی است) دیوانه شد و به طرف افسر فرمانده خود و یک سرباز دیگر تیراندازی کرد. سرباز سپس به دانشگاه آذرآبادگان رفت و در آنجا سرگرد پلیس مسئول منطقه را کشت و به دو پلیس دیگر تیراندازی نمود که یکی از آنها متعاقباً مرد. سرباز بازداشت شد. نیروهای امنیتی استان معتقد نیستند (تکرار می شود) معتقد نیستند که این واقعه مرتبط با اغتشاشات اخیر تبریز باشد، اما سرباز در واقع از واحد ارتشی است که در حال حاضر برای پشتیبانی نیروهای امنیتی در تبریز مستقر شده است.

میکلوس

ناآرامی تبریز تغییرات کادر دولتی ایران و مشاهدات اضافی دیگر

سند شماره ۲۰

خیلی محرمانه۲ مارس ۱۹۷۸ ۱۱ اسفند ۱۳۵۶

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۲۱۷۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف، تهران ۲۰۸۵ ب، تبریز ۰۰۲۰

موضوع: ناآرامی تبریز تغییرات کادر دولتی ایران و مشاهدات اضافی دیگر

خلاصه: آزموده از استانداری آذربایجان شرقی برکنار و سرتیپ هوشمند رئیس سابق شهربانی مجدداً به فرماندهی پلیس استان منصوب شده است. مروری بر اقدامات شورشگرانه، به وضوح دلالت بر این دارد که اقدام ضدرژیم در تبریز نسبت به تظاهرات مذهبی قبلی وسیع تر است. با وجود این که رهبران مذهبی خشونت را مردود می دانند، شایعات همچنان رو به افزایش است. دستگیری رهبران شورشی مظنون ادامه دارد لیکن تاکنون ۱۱۰ نفر از آنها پس از بازپرسی با قید ضمانت آزاد شده اند. مخالفین هنوز به درستی نمی دانند با حوادث تبریز چگونه برخورد کنند. پایان خلاصه.

۱ روزنامه های صبح روز ۲ مارس نوشتند: اسکندر آزموده استاندار آذربایجان شرقی پس از ملاقات با مقامات رژیم در تهران به سر کار خود بازنخواهد گشت. این موضوع تأیید

بیشتری است بر مطالب تلکس مرجع مبنی بر اینکه تغییرات وسیعی در مورد تبریز در دست اقدام می باشد. (تذکر: در عطفی اشتباهاً بیان گردیده است که شهردار تبریز از کار برکنار شده. وی تاکنون در مقام خود باقی است، اشتباه از ناحیه اطاق خبر می باشد) هم چنین روزنامه ها انتصاب سرتیپ هوشمند را به سمت رئیس جدید شهربانی آذربایجان شرقی اعلام نمودند. وی قبلاً در چنین مقامی بوده و بر اساس گزارش منبع پلیس تهران یکی از بهترین افسران پلیس ایران در این درجه می باشد.

۲ نگاهی به اقدامات شورشگرانه ده روز اخیر به علاوه اطلاعات دیگر نشان می دهد که رویدادهای تبریز مشخصاً حالت ضدرژیم داشته است. منابع بازرگانی به مقام اقتصادی گفته اند که شعبه بانک عمران به طور خاص مورد حمله شدید قرار گرفته است. این بانک به عنوان محل اصلی نگهداری سپرده های بنیاد پهلوی شناخته شده است و برای اولین بار در تظاهراتی که با جهت گیری مذهبی انجام شد اعلامیه هایی با مضمون حمله مستقیم به شاه پخش گردیده است. مغازه هایی که مورد حمله قرار گرفتند به اضافه آنچه که قبلاً گفته شد شامل آنهایی است که علیرغم دستور اخیر آیت الله شریعتمداری از قم، باز بوده اند و نیز آنهایی که با توجه به نام آنها به شاه یا شهبانو یا دیگر افراد خاندان سلطنتی مربوط بوده است. حملات به ساختمانهای شهرداری به طور خاص خیلی شدید بوده است. شایعه ای که همچنان دهان به دهان می گردد عبارت از این است که علت اصلی شورش بسته شدن مساجد به وسیله استاندار بوده که برخلاف دستور تهران به این کار مبادرت ورزیده است. داستان دیگری که هنوز نیز ورد زبانها است این است که، رئیس کلانتری منطقه ۶ (که عوض شده) در سر راه خود پیرمرد یا دانش آموزی را (بسته به انتخاب خودتان) در خیابان با گلوله کشته و باعث اجتماع مردم و شروع تظاهرات گردیده است. (نظر سفارت: اطلاعات جدید بسته شدن بسیاری از مساجد را تأیید می نماید لیکن داستان رئیس کلانتری در حد شایعه باقی مانده و غیرمحتمل به نظر می رسد).

۳ مطبوعات گزارش می دهند: ۱۳ نفر دیگر در اول مارس دستگیر شده اند، (نامشان ذکر نشده) در بین آنها چند بازرگان برجسته تبریز نیز بوده است (از قرار معلوم بازاری بوده اند). دادستان تبریز اعلام کرده بود که از میان ۶۷۲ نفر کل افراد بازداشتی ۱۱۰ نفر آنها با قید ضمانت آزاد شده اند، اقدامات قضایی همچنان توسط وزارت دادگستری صورت می گیرد. با توجه به اطلاعات سفارت کسی تاکنون به دادگاه نظامی سپرده نشده است.

۴ منبع سفارت که در تماس با مخالفین مشهور مذهبی در تهران می باشد گزارش می دهد که این گروه از خشونت های تبریز بیمناک بوده و به درستی نمی دانسته اند که چگونه مردم طرفدار آنان درگیر این خشونت ها شده بودند و در این مورد که ممکن است دیگران به داخل جمعیت نفوذ کرده و آنها را به خشونت کشانیده باشند سوءظن دارند. حقیقت این است که جمعیت در دو نوبت حمله کردند و دست کم یک بانک (ایران و انگلیس) در ساعت ۷ صبح

و قبل از شروع تظاهرات مورد حمله قرار گرفت و این امر برای برخی از مخالفین این تصور را به وجود آورده که آنها توسط «دیگران» مورد استفاده قرار گرفته اند. ولی تاکنون هیچ کس مایل نبوده بگوید «دیگران» چه کسانی ممکن است باشند.

۵ نظریه سفارت: هم رژیم ایران و هم معتقدین آن به روشنی رویدادهای تبریز را در چهارچوب استراتژی درازمدت خود مورد ارزیابی مجدد قرار می دهند و هیچ کدام در مورد تکرار این رویدادها خوشحال به نظر نمی رسند. جدا از نظریات شخصی به نظر می رسد قبل از تحلیل کامل حوادث همه منتظرند تا گزارش هیأت بازرسی دولت ایران در مورد حوادث تبریز که قول آن داده شده، منتشر شود. سفارت نیز منتظر خواهد ماند، مگر آنکه اطلاعات جدید تغییرات قابل توجهی را در مورد موقعیت و یا درک حادثه به وجود آورد.

۶ گزارش ۰۵- A کنسولگری تبریز که در ۳ مارس ارسال شده، تفصیلات زیادتر و جدیدتری را با نظریه کنسولگری درباره رویدادها ارائه می نماید.

میکلوس

گزارش وقایع هفتگی: ایران

سند شماره ۲۱

خیلی محرمانهایران: ۳ مارس ۱۹۷۸ ۱۲ اسفند ۱۳۵۶

گزارش وقایع هفتگی: ایران

چهارمین جلسه کمیته مشترک ایران و آمریکا با صدور بیانیه و مفاد توافق شده از طرف رؤسای جلسه یعنی ونس، وزیر امور خارجه و محمد یگانه، وزیر اقتصاد و دارایی در ۲۸ فوریه در واشنگتن به کار خود پایان داد. کار رسمی کمیته با پایان کار پنج کمیته مشترک در هفته گذشته آغاز شده بود. این گردهمایی ها پیشنهادهای ملموسی را در زمینه همکاری فنی در امور کشاورزی، تربیت بدنی انسانی و تحقیقات علمی مطرح نمود. شرکت کنندگان در کمیسیون خواستار توسعه روابط تجاری که به نظر آنها به میزان قابل توجهی افزایش نیافته بود، شدند. کمیسیون مذکور مفیدترین کمیسیون برگزار شده تا امروز بوده است، طرفین با شناخت کامل از منافع خود به نتایج خوبی رسیده اند. (بدون طبقه بندی)

کمیته فرعی فریزر (Fraser) نماینده کنگره ما در ۲۸ فوریه به استماع نظرات مربوط به وضع «حقوق بشر» در ایران پرداخت. (البته در روزهای گذشته همین جلسات در رابطه با کشورهای دیگر برگزار گردید.) تنها شاهد موجود در جلسه مربوط به ایران برایان روبل از سازمان عفو بین المللی بود که ادعا می کرد در دادگاههای نظامی ایران به هیچ وجه نمی توان انتظار یک محاکمه منصفانه را داشت.

قرار است که وزارتخانه شاهدان دیگری را برای روزهای بعد در این باره فراهم نماید. (بدون طبقه بندی).

نتایج شورشهای مذهبی تبریز در ۱۸ فوریه حاکی از آن است که دولت ایران باید در

انتظار تظاهرات دیگری نیز باشد. ولی در حال حاضر دولت ایران منتظر است تا نتیجه یک رسیدگی ویژه معلوم گردد تا به دنبال آن بتواند اقدامی در پیش گیرد.

تحقیقات اولیه نشان دهنده بی توجهی مقامات استانها، به خصوص استاندار آذربایجان شرقی، که از خدمت برکنار شده است، می باشد. شاه در انظار عموم اعلام کرده است که آزادیهای سیاسی به طور مداوم افزایش خواهند یافت، هر چند که گروههای مرتجع به سوءاستفاده از آن بپردازند. (خیلی محرمانه)

سفارت آمریکا در تهران از طریق سیا اطلاعاتی مبنی بر کاهش تولید نفت ایران از ۷/۶ میلیون بشکه در روز به ۱/۶ میلیون بشکه دریافت نموده است. سفارت نسبت به این برآورد چندان خوش بین نیست، چون بنا به اطلاعات تهیه شده توسط منابع صنعتی تهران، ۸/۶ میلیون بشکه در روز تشخیص واقعی تری است. سی. دبلیو. ناس

ناآرامیهای قم و تبریز

سند شماره ۲۲(۱)

خیلی محرمانه۵ مارس ۱۹۷۸ ۱۴ اسفند ۱۳۵۶

از: کلاید دی. تیلوربه: بخش سیاسی جان استمپل

موضوع: ناآرامیهای قم و تبریز

آقای بختیان امروز صبح گفت که پسرعمویش که پزشک است در طول تعطیلات آخر هفته با وی دیدار کرده و رویدادهای قم را به وی گزارش نموده است. پسر عمویش گرداننده امور یک کلینیک در قم است و در آغاز اظهار داشت که تعداد کشته شدگان ناآرامیهای قم حدود ۴۰۰ نفر می باشند.

وی گفت که سخنگویان دولت پس از شورشهای تبریز برای یک آیت الله در قم پیامی آورده بودند مبنی بر این که اعلیحضرت مدت ۵ روز است که به خواب نرفته است و در پاسخ، آیت الله قم گفته بود «به او بگویید که ما ۵۰ سال است که نخوابیده ایم.»

بنا به گفته این پزشک، یکی از علل ناآرامیهای قم این است که آیت الله ایرانی که در عراق در تبعید به سر می برد به پایان شانزده سال تبعید خود رسیده و در مورد بازگشت وی سئوالاتی مطرح شده که ریشه تمام این اغتشاشات می باشد. یکی از جالب توجه ترین اظهارات آقای بختیان این بود که به گفته وی رادیو به هنگام صبح اعلام کرده بود که راه قم به علت مراسم جاری در این شهر بسته شده است. وی از من سئوال کرد که آیا قرار است بازار و مغازه های دیگر شهرهای ایران نیز تعطیل شود یا نه، که پاسخ من منفی بود.

تیلور

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

۱- کتاب ششم، ص ۷۸۹

سند شماره ۲۳(۱)

خیلی محرمانه۲۹ مارس ۱۹۷۸ ۹ فروردین ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر پرواز خود به جزیره کیش و مذاکراتش با شاه را در آنجا در مورد سفر بگین به ایالات متحده، نارضایتی، جنوب لبنان و جنرال موتورز مرور کرد.

به دنبال یک گفتگوی کوتاه درباره کلمه اختصاری مناسب برای آژانس ارتباطات جهانی جدید، سفیر از آقای وستلی خواست که در مورد «بررسی نمودار سرمایه گذاری مستقیم آمریکا در خارج» اطلاعاتی بدهد. شرکتهای آمریکایی باید بدانند که غفلت در پاسخگویی یک خطای قابل تنبیه است.

سفیر گفت خبر دارد که تیمسار ربیعی به هیأت مستشاری نظامی گفته بود که بوئینگ AMST به عنوان خرید غیرنظامی مورد تأیید قرار گرفته بود. ژنرال گست اظهار داشت که موضوع را از پنتاگون تحقیق کرده و دریافته بود که اطلاعات ربیعی غلط بود. ژنرال گست تیمسار ربیعی را مطلع خواهد ساخت.

سفیر چند موضوع امنیتی را مطرح کرد: (۱) نامه ای به USIS کابل داده شده و این طور استنباط می شود که از طرف چریکها بوده است، (۲) دستوری که خطاب به ما برای تشکیل کمیته مراقبت هیأت نمایندگی رسیده است، (۳) تهدید به بمب گذاری در کلیسای کامیونیتی، (۴) دستورالعمل نحوه مقابله با هواپیماربایی، تهدیدات دایر بر هواپیماربایی و تهدیدات دایر بر خرابکاری، (۵) تلگرام در مورد احتمال وارد کردن خسارت به تأسیسات نفتی.

در مورد یدک کشهای اقیانوس پیما، سفیر از آقای مارتین خواست تلگرام بزنند که ما باید این مورد را با حالت رکود طی کنیم تا بعداً چنانچه لازم شد به امور بازرگانی بپردازیم.

سفیر از آقای وستلی خواست که قدم به پیش گذارد و تحقیقی پیرامون احتمال فروش جنگ افزار به ایران به عمل بیاورد، هر چند که این کار کمی شبیه بردن آب به سرچشمه است.

سفیر از آقای فری خواست که به تقاضای پیشاهنگان برای کاشت درخت در اینجا طی مراسم پیشاهنگی سال ۱۹۷۹ رسیدگی کند. آقای فری گفت که این گردهمایی تقریباً یک رویداد فرهنگی به نظر می رسد. سفیر جواب داد که آن یک رویداد کشاورزی است. امکان استفاده از بیلهای کرمی برای کندن چاله به اختصار بررسی شد. سفیر از آقای تیلور خواست که از اجرای توصیه هایی که اخیراً در رابطه با مسئله بدرفتاری با کودکان اعلام شده اطمینان حاصل کند و آن را دنبال نماید.

وزیرمختار گفت که فردا در چندین شهر اجتماعاتی برای یادبود چهلم شورشهای تبریز برپا خواهد شد. آقای شلنبرگر گفت

که در رابطه با «تهران ۷۸» با واشنگتن صحبت کرده و آنها

۱- کتاب اول، ص ۷۰۹

کوشش خواهند نمود تا با نلسون راکفلر و نانسی هنکز تماس بگیرند. آلمانیها و انگلیسیها هر کدام نمایشهای معتدلی ارائه خواهند نمود. خبری که از اصفهان داشتیم این است که دولت حاضر است به عنوان یک ژست سمبلیک مقداری زمین به انجمن ایران و آمریکا اعطا کند.

ژنرال گست گفت که ژنرال هایزر مسرور خواهد شد که با خانواده سولیوان یک شام خانوادگی صرف کند. وی همچنین گزارش داد که پایگاه هوایی بندرعباس دیروز در جریان یک مأموریت آموزشی یک هواپیمای ۴ اف از دست داد. وی گفت که طبق اطلاعش معاون الکساندر سفر خود را به ایران برای سی روز به تأخیر خواهد انداخت. آقای وستلی گزارش داد که با نمایندگان شرکت آمریکایی که به دولت ایران برای حفر مترو، لوازم حفاری تونل می فروشد، ملاقات داشته است. در رابطه با قناتها و فاضلابها او گفت که ماشینها محفوظ خواهند بود، اما کارگران به تجهیزات مخصوص هوای آلوده نیاز خواهند داشت. آقای مارتین گفت که فردی به نام آقای جیس از TRW در رابطه با کوشش TRW برای این که مترجم سیستم دفاع هوایی شود، به دیدارش آمده بود.

وابسته ارتش به صورت مختصر درباره حضور ایران در ظفار صحبت کرد.

آقای گوئلز، ساندرا مندیک و باب سورنسون کارمندان جدید را معرفی کرد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۲۴(۱)

خیلی محرمانه۵ آوریل ۱۹۷۸ ۱۶ فروردین ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر گفت که او و آقای بروین دیروز از وزارت صنایع دیدار کرده بودند تا در مورد سه پروژه سرمایه گذاری آمریکایی که هیچ کدام وضعیت خوبی ندارند، صحبت کنند. از طرف دیگر، شرکت اتومبیل سازی فورد به نظر می رسد که می رود تا یک قرارداد برای یک طرح بزرگ تولید اتومبیل منعقد نماید.

سفیر اواخر وقت روز گذشته به وزارت خارجه فراخوانده شد تا قسمتهایی از پاسخ دولت ایران به اطلاعیه حقوق بشر آمریکا را که توسط کفیل وزارت خارجه خوانده شد بشنود. سفیر گفت که وی از دکتر استمپل خواهد خواست تا به وزارت امور خارجه رفته و یک کپی از آن را بعد از حاضر شدن دریافت نماید.

پیامی مربوط به پذیرش خانم ازهاری در بیمارستان دریایی بتسدا دریافت شده است. کلنل مکنزی اقدامات لازم را برای آگاه کردن وی تا قبل از صبح ۶ آوریل به وقت واشنگتن انجام خواهد داد.

در رابطه با پیام مربوط به سلسله مراتب پذیرش (قانونی) برای نفت خام، جهت ذخیره

۱- کتاب اول، ص

رفت آمریکا، آقای بروین از آقای بش خواهد خواست تا پاسخ دهد.

یکی از شاهزاده های پهلوی برای یک دوره هشت ماهه تعلیم هلیکوپتر عازم آمریکا است. سفیر پرسید که آیا سازمانهای امنیتی آمریکا مطلع شده اند. آقای مارتین از اداره تحقیقات ویژه خواهد پرسید.

آخرین پیام از سیل پیامهایی که در مورد سقف پرسنلی هستند، امروز صبح رسید و در آن درخواست شده بود که از هر یک از مناصب اصلی آمریکایی و محلی سرویس خارجی یک منصب و از هر یک از مناصب برنامه ریزی شده آمریکایی و محلی سرویس خارجی یک منصب کاسته شود. مک لوکلین وضع ما را بررسی خواهد کرد.

سفیر از آقای بروین از جدیدترین اخبار در مورد موضوع ماهواره جهانی ارتباطات رادیویی رومانی و از آقای مارتین در مورد هویتزرهای مراکش سئوال نمود. در هر دو موضوع، به نظر می رسد که مشکلات ناشی از تعطیلات نوروزی جهت برقرار نمودن تماس با افراد دولت ایران، باعث اشکال و تأخیر شده است.

وزیرمختار شب گذشته با سفیر آلمان شرقی، که گزارش داد اوضاع جاری در مورد روابط آنها با ایران به نظر بهتر و روشن تر می رسد، صحبت کرد. یک نماینده بلندپایه در آینده نزدیک به تهران خواهد آمد.

آقای شلنبرگر گفت که «رولوف بنی» با ما تماس خواهد گرفت تا ترتیب به نمایش درآمدن عکسهای او را در آمریکا بدهیم. پیرامون این که آیا یک چنین نمایشی اگر از نظر مالی توسط دولت ایران پشتیبانی شود، دانشجویان ایرانی آشوب طلب و اوباشانی از این قبیل را جلب خواهد کرد یا خیر، بحث و تبادل نظر شد.

پرویز عدل، سخنگوی وزارت خارجه، شب گذشته در تلویزیون اعلام داشت که یک گروه جدید در وزارت خارجه تشکیل خواهد شد تا ایرانیان خارج از کشور را از جریانات واقعی پشت صحنه اغتشاشات اخیر آگاه سازد.

ژنرال گست امروز بعد از ظهر برای ملاقات با استتون عازم شیراز می شود. پیرامون موضوعاتی که شاه ممکن است در ملاقاتشان مطرح کند، قدری بحث شد. سفیر پیشنهاد کرد به لیست آقای مارتین که شامل چیزهایی است که کارتر اجازه فروش آنها را داده است نگاهی بیندازند. او همچنین از ژنرال گست خواست تا به تأیید فروش بوئینگ AMST نگاهی بیندازد. ژنرال گست گفت که او با ربیعی صحبت کرده است. در رابطه با تحقیقات امنیتی، دو پایگاه کامل شده و یکی به زودی به اتمام خواهد رسید. آقای بروین، «رالف باک» را که یک مسئول اقتصادی بازرگانی جدید است، به دیگران معرفی نمود. آقای بروین گفت که او شب گذشته با آقای «سوبر» در مورد وام و اجاره صحبت کرده است. مقداری پیرامون مسئله ای که آقای گارنیتز از (بخش) تجارت و بازرگانی احتمالاً می خواهد در مورد آن در رابطه با آینده «مرکز تجارت» صحبت کند، بحث شد. آقای بروین و آقای رینو برای اتخاذ یک سیاست واحد

برای هیأت نمایندگی، با سفیر دیدار خواهند کرد. آقای لمبراکیس پیرامون شایعات اخیر در مورد اغتشاشات، بمب گذاریها، تظاهرات و آشوبهای عمومی گزارشاتی داد. دولت ایران به وضوح مصمم است که کلیه فعالیتها را به اطلاع عموم برساند تا بدین وسیله احساسات عمومی را علیه اغتشاش و لات بازی برانگیزد.

در رضائیه مجیدی ریاست اولین جلسه یک گروه رستاخیز را که به منظور مقابله با آشوبگران تشکیل شده بود برعهده داشت. سفیر توضیح داد که ساختمان جدید حزب رستاخیز که به سرعت بالا می رود، پنجره های اندکی دارد. آقای فری از سفیر برای شرکت در نمایش غذای شب گذشته تشکر کرد. او گفت که «مرد لوبیا» و «مرد گوشت» فعالیت بسیار زیادی انجام دادند. این گفته آقای مهدوی که ایران بیشتر سرمایه گذاری مشترک می خواهد تا خرید بیشتر غذای خارجی، مورد توجه قرار گرفت. آقای مارتین گزارش داد که او امروز صبح بروشور GE را که برای تبلیغ ناوچه های آلمانی بودند دریافت داشت. او همچنین در مورد ملاقاتش با نماینده شرکتی که اژدرهای «شماره ۴۸» را تولید می کند، صحبت کرد. آنها همچنان این امکان را می دهند که احتمالاً بتوانند آنها را به ایران بدهند.

برنامه دانشکده ملی جنگ همچنان به خوبی مستحکم تر و بهتر می شود.

آقای مک لافلین گزارش داد که جان کانلی از NEA/EX فردا می رسد و کار با سرعت در جهت درست کردن یک ساختمان ویزای دانشجویی تا قبل از ماه ژوئن همچنان ادامه دارد.

برداشت های کلی از مشهد

سند شماره ۲۵

خیلی محرمانه۹ آوریل ۱۹۷۸ ۲۰ فروردین ۱۳۵۷

از: آقای داولینگبه: آقای استمپل از طریق آقای گوئلز سرکنسول

موضوع: برداشت های کلی از مشهد

من از ۴ تا ۶ آوریل در یک سفر کنسولی از مشهد دیدار کردم. با اینکه منظور از سفر تماس با جامعه شهروندان آمریکایی مقیم مشهد بود، فرصتی به دست آوردم تا با دکتر آموزگار رئیس دانشگاه مشهد و دکتر نیازی معاون وی و چند تن از اعضای هیأت علمی صحبت کنم. من همچنین با آقای معینی معاون استاندار خراسان ملاقات کردم.

بر اساس گفته افرادی که با آنان صحبت کردم، مشهد اخیراً تظاهرات نسبتاً شدیدی را به خود دیده است. هر چند هیچ خسارت قابل توجهی با حضور آشکار نظامیان مشاهده نمی شد، اکثر مردم نگرانی خود را نسبت به وقایع اخیر ابراز داشتند. ظاهراً یک انتظار عمومی در این خصوص که آشوب در ۳۰ مارس یعنی چهلمین روز پس از واقعه تبریز رخ خواهد داد،

وجود داشت. و واحدهای ارتش با زره پوش در اوایل روز ۲۹ مارس به داخل شهر حرکت داده شدند. هر چند من راجع به این موضوع با دکتر آموزگار و با آقای معینی صحبت نکردم، چونکه هر دو مذاکراتشان را به کلیات محدود کرده بودند؛ ولی دیگر افرادی که با آنها گفتگو

کردم اظهار داشتند که علیرغم حضور ارتش تظاهراتی در سی ام و سی و یکم وجود داشته که ظاهراً شدت آن مستلزم مداخله حداقل واحدهای زرهی که محوطه حرم و بقعه امام رضا را محاصره کرده اند، و نقطه تجمع تظاهرات بوده است، بود. چندین نفر تأیید کردند که در خلال این تظاهرات تیراندازی هایی وجود داشته ولی مشخص نیست که آیا فقط نیروهای امنیتی یا هر دو طرف از اسلحه استفاده کرده اند. به نظر می رسد که تظاهرات تا اول آوریل، اما به طوری که از شدت آن کاسته می شده، ادامه یافته است. هیچ کس از میزان قطعی تلفات برآوردی نداشت، ولی یک شایعه رایج این است که واحدهای نظامی حداقل ۱۰ نفر را در محوطه حرم کشته اند (یک نقل دیگر مدعی است که ۱۰ نفر در داخل محوطه حرم کشته شده اند. بایستی متذکر شد محوطه حرم که محصور است و حدود ۴ بلوک شهری معمولی امریکایی را دربر می گیرد، توسط یک کمربند پهن میدانی و راههای ختم شونده به آن محاصره شده که خود آنها (راهها) با یک دیوار که تشکیل دهنده پشت مغازه ها می باشد، به شکل حلقه به یکدیگر متصل شده اند. در عین اینکه من تردید دارم تانکها بتوانند از درهای اصلی خود صحن عبور نمایند لیکن محوطه میدان برای استفاده از زره پوش ها ایده آل است) بر اساس گفته یک نفر، تانکها در تقاطع یک خیابان پهن نیز که به محوطه حرم ختم می شود، پخش شده بودند. ایجاد حریق که متوجه بانکها و احتمالاً ـ دیگر اهداف بود نیز صورت پذیرفت. بر طبق گفته افرادی که با آنها صحبت کردم واحدهای زرهی از محوطه حرم در ۳ یا ۴ آوریل فراخوانده شدند.

جوّ عمومی هنوز وخیم است. تمام پمپ بنزین هایی که من دیدم تحت مراقبت پلیس بودند. بر اساس یک شایعه هر کس پس از ۵ آوریل بنزین خریداری کند یا هر اتومبیلی که در ۵ یا ۶ آوریل در خیابان پارک شده باشد هدف حریق عمدی خواهد بود. در حالیکه هیچ کس ادعا نکرد که چنان آتش زدنهایی به وقوع پیوسته باشد، از قرار معلوم دانشگاه مشهد موضوع را تا آن اندازه جدی دانسته که به تمام رانندگان کارمند خود دستور داده تا اتومبیل هایشان را به عوض پارک کردن در محوطه دانشگاه به خانه برده و در آنجا پارک نمایند. خود دانشگاه با تظاهرات شدیدی که من وسعت آن را نتوانستم معین کنم مورد حمله واقع شده بود، اما چند نفر از اعضای هیأت علمی اشاره کردند که دانشکده علوم به تازگی پس از یک حمله که نزدیک بود تمام تأسیسات را منهدم نماید، بازگشایی شده بود. حمله به دانشکده علوم دانشگاه به نظر نمی آید که از نوع آتش زدن بوده باشد بلکه یک نوع وحشی گری از جانب دانشجویان بوده است. اعضای هیأت علمی اشاره کردند که حضور در کلاسها فقط در حدود یک سوم حد عادی بوده لیکن این موضوع تا حد زیادی با به عقب انداختن پایان تعطیلات نوروز توسط دانشجویان نسبت داشته است.

یکی از اعضای هیأت علمی که من با وی صحبت کردم دستگیری مرد جوانی سوار بر یک موتور سیکلت از جلو ساختمان امور اداری دانشگاه را توضیح داد. او گفت که پلیس از وی خواسته بود توقف نماید، که وی از انجام آن امتناع ورزیده بود. پلیس سپس وی را مورد

تعقیب قرار داده و به خاطر حمل یک وسیله انفجاری که در زیر کتش پنهان بود او را دستگیر نمود. در عین حالی که وی ادعا نکرد که دقیقاً وسیله انفجاری را مشاهده کرده (و یکی دیگر از اعضای هیأت علمی به میان گفتگو پرید و گفت احتمالاً یک کوکتل مولوتف بوده است) ولی او دیده بود که پلیس جوان را دستگیر کرده و شنیده بود که پلیس، وسیله را به عنوان یک وسیله انفجاری توصیف نموده است.

گزارش معمولی دیگری که اساسی تر از صرف یک شایعه به نظر می رسد این است که پلیس فروش بنزین به دارندگان موتورسیکلت را قدغن کرده، چرا که ظاهراً حریق های عمدی و دیگر وقایع توسط افرادی که بر موتورسیکلت سوار بوده اند اجرا شده است. تنها نظری که من در این مورد می توانم بدهم این است که در خلال سفرم هیچ کس را سوار بر موتور سیکلت در حال خرید بنزین از پمپ بنزین ها ندیدم.

در خلال سفرم هیچ گونه حضور امنیتی قابل توجهی را مشاهده نکردم. من دو نفربر زرهی با سربازان سوار بر آن را که از قسمت مرکزی شهر به سمت دیگر حرکت می کردند در پنج آوریل دیدم. این وسایط نقلیه به سرعت حرکت می کردند و سربازان سوار بر آن غیرمسلح به نظر می رسیدند به نحوی که من تردید دارم که جابجایی آنان چیزی جز یک جابجایی عادی بوده باشد. در ششم (آوریل م) هنگامی که به طرف شمال مشهد برای خروج از مشهد حرکت می کردیم از کنار یک ستون کامیون های ارتشی که سرباز حمل می کردند و پرچم های قرمزی از سپرهایشان به اهتزاز درآمده بود و می توانست نشان دهنده این باشد که در داخل آن مهمات دارند عبور کردیم، هر چند این امر مجدداً به نظر آمد که یک مانور عادی باشد. در ششم (آوریل م) سربازان زیادی در قسمت های اصلی شهر وجود داشتند ولی تماماً به نظر می آمد که در مرخصی باشند چونکه چمدان های یک شکلی حمل می کردند و افسری همراهشان نبود.

همانطور که در بالاـ اشاره شد من با آقای معینی معاون استانداری، در بعد از ظهر روز پنج آوریل گفتگو کردم. او خیلی مؤدب و خوش برخورد بود ولی آشکارا در موقعیتی نبود که راجع به مسایل مهم صحبت کند. به مجردی که وارد شدم وی به انگلیسی از انگلیسی بلد نبودنش عذرخواهی کرد، که از حد کفایت بالاتر به نظر رسید، و به دنبال یک مترجم فرستاد. در این بین ما به فارسی با یکدیگر گپ زدیم ولی چند دقیقه ای از مکالماتمان از مترجم استفاده کردیم. وی همچنین به دنبال فردی فرستاد که من نتوانستم نامش را بفهمم. او رئیس اداره سیاسی استانداری است. این شخص دوم اصلاً انگلیسی صحبت نمی کرد و من دریافتم استفاده ما از مترجم به خاطر وی بود. آقای معینی در ضمن این که رفتارش دوستانه بود از ملاقات من نگران بود. وی چندین مرتبه سئوال کرد جامعه آمریکاییان در مشهد چه مشکلاتی دارند که یک کنسول از تهران به خاطر آنها آمده است. هر چند من تأکید ورزیدم که این فقط یک دیدار عادی از جامعه آمریکاییان است و در قبال هیچ مشکل خاصی نیست، با این وجود

فکر نمی کنم که وی این پاسخ را به عنوان یک پاسخ کامل پذیرفته باشد. من متذکر شدم کنگره و هیأت دولت تأکید بر ملاقات مکرر ما از آمریکاییان در هر کجایی که هستند دارد و سفر من اولین دیدار از دیدارهایی است که امیدوارم به صورت منظم ادامه پیدا کند. وی مکرراً بر اشتیاق خود به کمک به آمریکاییها در مشکلاتشان در مشهد تأکید ورزید و اظهار داشت چقدر خوب می شد اگر ایالات متحده تصمیم به استقرار یک کنسولگری در مشهد می گرفت.

او سئوال کرد که چرا ما کنسول گری مشهد را بستیم و من پاسخ دادم که هزینه عملیات کنسولگری ادامه فعالیت را برای آمریکا در تمام نقاطی که ما ممکن است مایل به داشتن نمایندگی در آنجا باشیم، مشکل کرده بود. وی گفت چنین مشکلاتی را درک می کند و مجدداً اشتیاق خود را به کمک در هر زمانی که لازم باشد تکرار نمود. من چندین بار از اشتیاق وی به کمک، تشکر کردم و تأکید نمود که جامعه آمریکاییها در مشهد خیلی خشنود و راضی به نظر می رسند. ما با حالتی دوستانه از یکدیگر جدا شدیم ولی من استنباط کردم که وی احساس کرد، من مأموری هستم که به لحاظ آشوب های اخیر و برای کسب اطلاعات اعزام شده ام. تنها اشاره او به مشکلات این بود که کارش به حدی زیاد شده که وی از ۷ صبح تا ۱۱ شب کار می کند. (جالب ولی تردیدآمیز است که بگویم حداقل) من احساس کردم صحیح نیست که مسئله آشوب ها را با وی دنبال کنم چونکه نمی خواستم شکی در مورد سفرم به وی انتقال دهم. زمانی که من آنجا را ترک کردم خیلی مؤدب بود ولی هنگامی که مترجم وی مرا با روی باز تا درب خروجی هدایت کرد، رئیس بخش سیاسی برای مذاکره ای با آقای معینی در آنجا باقی ماند. ممکن است که من روی برداشت خود که آقای معینی احساس کرد مقصود من چیزی غیر از آن است که عنوان نمودم، زیاد تأکید کنم ولی وی در مذاکراتمان توجهش به این جلب شده بود که مشخص کند آیا من فقط به دیدار جامعه آمریکاییها و رئیس دانشگاه آمده ام و اینکه آیا این ملاقاتها با آمریکاییها صرفاً در انجمن ایران و آمریکا صورت گرفته است. هر چند که مسئله مهمی مورد بحث قرار نگرفت من فکر می کنم کار خوبی بود که با وی ملاقات کردم چونکه عدم انجام این امر ممکن بود وی را به حد زیادی مظنون نماید. مطلب فوق جمع بندی تقریبی سفر من از نقطه نظر سیاسی بود. اگر در جمع آوری جزییات اضافی بتوانم کمک کنم مرا در جریان قرار دهید.

مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۲۶(۱)

خیلی محرمانه۱۹ آوریل ۱۹۷۸ ۳۰ فروردین ۱۳۵۷

خلاصه: مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را با مروری از وقایع هفته پرکار گذشته آغاز کرد. ایرانیها با ارسال

۱- کتاب اول، ص ۷۱۳

سرباز بیشتر به جنوب لبنان موافقت کرده اند؛ دولت ایران رئیس کمیته پنجم خواهد شد. وزرای خارجه سنتو در لندن تشکیل جلسه داده اند. ژنرال هایزر از تهران دیدن کرد. ژنرال گریوز اکنون اینجا (تهران) است، رأی کانال پاناما امروز صبح تصویب شد و ونس عازم مسکو می باشد.

سفیر از آقای لمبراکیس خواست تا گزارشی در مورد شرکت ایران در جلسه ویژه خلع سلاح در نیویورک بدهد. او از کلنل واندرمیر خواست تا یک نسخه از پیام مربوط به سازگاری آواکس ایران و ترکیه بدهد. او از آقای شلنبرگر در مورد برنامه کشوری آژانس ارتباطات بین المللی ایالات متحده (USICA) سئوال نمود.

وزیرمختار از همه کنسولهایی که در حال نوشتن گزارشهای کارایی کارمندان هستند خواست که تا فردا آنها را به اتمام رسانده و به مسئول بررسی برسانند.

آقای شلنبرگر گزارشی در رابطه با فعالیتهای اخیر USICA ارائه داد. گروه هنرمندان کمدی ظرف چند روز آینده در اصفهان و شیراز ظاهر خواهند شد. یک گروه دبیرستانی از آمریکا در شهر است که در جهت بهتر نمودن برنامه تحصیلات سرزمینهای خارجی مشغول به کار می باشد. هفته آینده قاضی شرلی هوفستدلر (به اینجا) وارد خواهد شد.

سفیر گفت که یک گروه از بانوان، از جمله خانم پاتر استوارت در شهر است. برنامه آنها شامل دیدار با شهبانو فرح و شاهدخت اشرف می باشد. سفیر در مورد گروهی که عکس آنها را در حالی که سلام خانم کارتر را به شهبانو می رساندند و در روزنامه های امروز چاپ شده بود، پرسش کرد. کسی آنها را نمی شناخت. (نکته: آنها خانم و آقای کارلتون هیکس و خانم و آقای جیمز بیشاپ دوستان شخصی کارترها بودند).

کلنل واندرمیر گفت که ژنرال گست با ژنرال گریوز در جنوب به سر می برند. او از سفیر در مورد ملاقات ۲۹ ۲۳ آوریل با ژنرال استون که به زودی جانشین ژنرال مولر می شود، سئوال کرد. آقای لمبراکیس گزارشی در مورد حمله «ژورنال دو تهران» به سخنگویان رسمی که جملاتی از قبیل ایران به خطرناک ترین دوران تاریخش وارد می شود» اظهار می کنند، داد. وی همچنین گزارش تهیه شده توسط مجیدی، انصاری، عاملی را مطرح و پیرامون آن بحث کرد. جملات عاملی درباره دخالت خارجی در ایران جالب بودند.

سفیر در مورد تبلیغات یک رستوران که بر روی دیوار سفارت نوشته شده بود، سئوال نمود.

آقای لمبراکیس گفت که او از انگلیسیها شنیده که کمیسیون مشترک ایتالیایی منحل شده است و پیش بینی کرد که انگلیسیها نیز به زودی دست به چنین کاری خواهند زد. شایع است که دولت آموزگار مطرح کرده است که کمیسیونهای مشترک به درد آینده نمی خورند.

آقای بویس (Boyce) از ملاقات معاون وزیر حمل و نقل داونپورت، که در پی مسایل کمیسیون مشترک اقتصادی که در

واشنگتن پیرامون آنها بحث شده بود در شهر است، گزارشی

داد.

آقای رینو درباره جلسه مرکز تجارت با نمایندگان بازرگانی و دولت صحبت نمود و آن را «خوب و مفید» توصیف کرد. او از سفیر برای معرفی خوب و ساده اش تشکر کرد.

سفیر از آقای ددیچ پرسید که آیا وی در طی ملاقات خانم فالکو در اینجا خواهد بود. آقای ددیچ اظهار داشت که وی اینجا خواهد بود منتهی دکتر استمپل مشغول استراحت و تفریح خواهد بود. آنها پیشنهاد می کردند که فالکو برنامه سفر خود را تغییر بدهد تا بتواند با دکتر ملاقات کند.

آقای بنرمن در مورد کارهای پایانی تالار جدیدمان صحبت کرد. او تقاضای یک هفته مهلت قبل از شروع انتقادات کرد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۲۷(۱)

خیلی محرمانه۲۶ آوریل ۱۹۷۸ ۶ اردیبهشت ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را با گزارشی در مورد این که ما بالاخره دستور ادامه مذاکرات دوطرفه انرژی اتمی را دریافت داشتیم، آغاز نمود. آقای میکلوس امروز با منصور ملاقات خواهد نمود. طبق گزارشات رسیده از واشنگتن به نظر می رسد که در قانون فروش هواپیما به خاورمیانه مشکلی پیش آمده است. اگر کنگره میزان فروش را پایین آورد، ایران نیز تحت تأثیر این تصمیم قرار خواهد گفت. سفیر تفسیری در مورد میهمانان برجسته ما، رونالد ریگان، جرج بوش و مارگارت تاچر ارائه نمود و ادامه داد به نظر می رسد که تهران محل تجمع حزب مخالف کنگره خواهد بود. سفیر از دکتر استمپل در مورد آن نماینده مجلس که مخالف بمب گذاریهای تهران بود سئوال نمود. دکتر استمپل گفت که او همان مزاحمی بود که اخیراً لا یحه سانسور دولت در مورد تبریز را ارائه داده است. سفیر از آقای گوئلز در مورد مفاد درخواست برای تسلیم پاسپورتهای کارکنان شرکت بل به شرکت، سئوال نمود. آقای گوئلز گفت که شرکت مزبور صرفاً برای گفتن اوراق مربوط به کار غیره به این پاسپورتها نیازمند است. این عمل وقت خیلی زیادی می گیرد، ولی پاسپورتها دوباره بازگردانده می شود. آقای میکلوس گفت که وزارتخانه رسماً ما را به دلیل عدم وصول به موقع برنامه مالی توبیخ نموده است. او گفت PER نسبت به این موضوع حساسیت دارد.

آقای شلنبرگر گزارشی در مورد بازدیدکنندگان فعلی آژانس ارتباطات بین المللی آمریکا (USICA) داد. قاضی شرلی هوفستدلر، پروفسور دیوید آبتر، کارشناس انرژی خورشیدی جری ونگارتر (Weingarter) و اهالی آمریکا برای شرکت در کنگره علمی، فرهنگی در شهر هستند

۱- کتاب اول، ص ۷۱۶

و یا در راهند. گروه آخر شامل خاخام کرف، دخترش، معلم سرخانه دخترش و فرانسیس نایت است.

آقای شلنبرگر گفت شنیده است که دیروز برخوردی جدی بین گروههای موافق و مخالف رژیم در دانشگاه تهران رخ داده است. کلاسها در سه دانشکده تعطیل شده است. او همچنین گفت که در اطراف دانشگاه ملی اعلامیه هایی مبنی بر این که شاه نوکر کارتر است به چشم می خورد. او متذکر شد که این کارها از سوی مخالفین رژیم انجام می گیرد.

آقای شلنبرگر عده ای از دوستداران را دعوت به دیدن فیلمی از سفیر «رینهارت» در مورد سازماندهی جدید در USICA نمود. در جواب سئوالی از طرف آقای بروین، سفیر گفت که او با سفیر پرسون درباره مین گذاری دریا صحبت کرده است. انگلیسیها این عقیده را به گوش ایرانیان رسانده اند، گرچه نتوانسته اند مستقیماً این موضوع را با انصاری در شرکت ملی نفت ایران در میان بگذارند. دکتر استمپل گزارشی درباره اصلاحیه رستاخیز در مورد گفته شاه مبنی بر این که تورم به ۶/۱۲٪ رسیده است، ارائه داد. پس از تصحیح اشتباه چاپ، گزارشگر نرخ تورم را ۶/۱۷٪ اعلام می کند ولی در حال حاضر محل اختفای کسی که مرتکب این اشتباه شده است، مشخص نمی باشد. در گزارش دیگر حزب، جناح سازنده حزب رستاخیز امروز جهت شرکت در راهپیماییهای مردم عازم اصفهان است. آقای فری گزارشی جز رفتن به مزرعه مهدوی نداشت. مهدوی مقداری توت فرنگی تازه برای سفیر فرستاد و او آنها را در عوض انگورهای ترش به فرماندار ریگان خواهد داد. فرمانده هاک گزارش داد که هنوز به نظر می رسد هلندیها ۴ تا ۸ بازار فروش کشتیهای تفریحی را در دست دارند. نمایندگان آلمانی دیروز ایران را ترک کردند و طبق برنامه در ماه ژوئیه برخواهند گشت. سفیر گفت بعضی از مقامات آلمان به او گفته اند که ایرانیان در مدت زمانی که در انتظار تصویب یا عدم تصویب امکان استفاده از یک سری سلاح های ساخت آمریکا هستند، حدود انتخاب خود را باز گذاشته اند. آقای ددیچ گزارشی در مورد انقضای یک قرارداد جدید اظهار نمود. دکتر آدلر گفت که بر طبق شایعات، دانشمندانی که همراه پرزیدنت شیل هستند باید با دولت ایران در مورد دو نیروگاه اتمی دیگر مذاکره نمایند. او گفت این عمل نگران کننده بود، چون با اطلاعات وستینگهاوس در مورد طرح خریدهای ایرانیان مغایرت دارد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۲۸(۱)

خیلی محرمانه۳ می ۱۹۷۸ ۱۳ اردیبهشت ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر سولیوان جلسه را افتتاح کرد و گفت که وقایع افغانستان موجب تغییری اساسی در

۱- کتاب اول، ص ۷۱۸

موقعیت استراتژیک منطقه شده است. برای ایرانیان کودتا کابوسی بود که به حقیقت پیوست. ما می توانیم انتظار تغییراتی در روش روسها، افغانها و مخالفان ایرانی را داشته باشیم. او گفت که مشغول بررسی برای شناسایی رژیم جدید هستیم.

ویلیام باتلر از کمیسیون بین المللی حقوق دانان در شهر بود. او شاه را در جنوب دید و نقطه نظرات خود را در مورد تغییرات در سیستم قضایی ارائه داد. شاه ظاهراً نظریات باتلر را پذیرفت. آقای لمبراکیس در این مورد تلگرامی تهیه می کند.

سفیر از آقای مارتین در مورد مسئله بمب نوترونی سئوال کرد. آقای مارتین با گودرزنیا آن را به عهده خواهند گرفت.

ما پیامی از نلسون راکفلر در مورد برنامه های او برای دیدن شاه در جزیره کیش در روز ۵ ماه مه داریم. سرگرد مکنزی وضع ذخایر سوخت را بررسی خواهد کرد.

سفیر اشاره کرد که این آخرین جلسه هیأت مسایل مملکتی است که آقای لمبراکیس در آن شرکت دارند. وی پس از ۱۳ سال کار در رابطه با ایران، گفت که دقیقاً وقایع ایران را از موقعیت جدید خود، تحت نظر خواهد داشت.

آقای میکلوس سپس پیشنهاد ایران را مبنی بر فراهم کردن نیروهای بیشتری برای نیروهای پاسدار صلح سازمان ملل در لبنان مشروط بر عقب نشینی اسرائیل مورد بحث قرار داد. در گزارش آخر خود او اطلاع داد که وزارتخانه تصمیم گرفته به علت این که گزارشات قوانین دریایی بسیار مفصل و جزء به جزء است، از این به بعد فقط خلاصه های هفتگی را ارسال نمایند.

آقای شلنبرگر، در مورد نمایش «آموزش اخلاق از طریق دهند» که توسط شاهدخت اشرف گشایش یافت، گزارشی ارائه داد. هنگامی که آنجا بود با معاون ریاست پروتکل که می گفت مطمئن است کودتای افغانستان از روسیه دیکته شده، صحبت کرد.

ملاقات قاضی شرلی هوفستدلر به خوبی برگزار شد و دیوید آبتر دانشمند علوم سیاسی ییل (Yale) آخر این هفته به ایران می آید.

سفیر خاطرنشان کرد که خاخام کرف را دیروز دیده است، خاخام و اطرافیانش در حال ایجاد طرح نسبتاً بزرگی هستند.

دریادار کنلی (Conolly) گزارش داد که مأمورانی که با نماینده محلی فورد قرارداد منعقد می کردند، دریافتند که سفارشات را با فروشنده در میان نمی گذارند. آقای بنرمن تحقیق خواهد کرد.

آقای بروین گزارش آمار جدید ما از تجارت خارجی ایران را در سال مالی گذشته ارائه داد. واردات غیرنظامی تا ۴/۳٪ و صادرات غیرنفتی تا ۷٪ افزایش یافته است و این هر دو تا حد زیادی به تورم مربوطند. آقای لمبراکیس در مورد حوادث پی در پی و ملاقاتهای وزرای خارجه ایتالیا و مراکش گفتگو کرد.

آقای فری گزارشی در مورد دیدار پیشنهادی وزیر کشاورزی با وزیر برگلند ارائه داد. سفیر پرسید آیا در مورد این مسئله با وزارت خارجه آمریکا مشورت و هماهنگی شده است تا پذیرایی مناسبی در بندر ورودی آمریکا به عمل آید؟ آقای فری گفت که بررسی خواهد کرد.

آقای مارتین در مورد تلاش شرکت گولد در مورد فروش موشک اندازهای زیردریایی ۴۸MK گزارش داد. ظاهراً دریادار حبیب اللهی به نیروی دریایی آمریکا نوشته ای داده و اطلاعاتی در مورد موشک انداز زیردریایی خواسته تا ببیند چه وقت تولید می شود و اگر ترخیص شد و به دست رسید آیا برای زیردریاییهای آلمانی مناسب است یا نه؟ دریادار کنلی گفت که زیردریایی احتمالاً هرگز ترخیص نخواهد شد.

آقای جینگلز گفت که او این شنبه ملاقاتی در رابطه با مسئله زمین در تبریز خواهد داشت. او خاطرنشان کرد که معامله همچنان در حال پیشرفت است.

آقای بیرنز (Byrnes) گزارش داد که بنگاه هوانوردی کشوری (FAA) در حال حاضر با شش نفر از ۹ نفر متخصص دائمی خود در حال کار است. بودجه ۵/۱۸ میلیون دلاری به وزارت جنگ ارائه شده که قسمت اساسی آن برای کالاها و خدمات آمریکا می باشد. امید می رود یکی از اجزای اصلی آن برج جدید مهرآباد باشد.

سفیر در مورد سانحه ۳۴ T سئوال کرد. آقای بیرنز توضیح داد که هواپیما در حال یک تمرین نمایشی بود.

آقای وستلی که تازه از افغانستان برگشته بود، گزارشی در مورد نقطه نظر یک نفر در مورد کودتا ارائه کرد.

آقای رینو اطلاعاتی از روز بین المللی خورشید را با این گزارش که انرژی خورشیدی احتمالاً بهترین کار مرکز تجارت بود، ارائه داد.

آقای اسنو گزارشی در مورد نمایش انجمن ایران و آمریکا از دوازده هنرمند معاصر آمریکایی ارائه داد. آقای میکلوس در اظهارنظر آخر خود گفت که معمولاً کلمه معاصر به عنوان «دیوانه جهنمی» ترجمه می شود.

اغتشاشات در اصفهان

سند شماره ۲۹(۱)

خیلی محرمانه۶ می ۱۹۷۸ ۱۶ اردیبهشت ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان ۰۰۵ Aبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: اغتشاشات در اصفهان

آغـاز خلاصه متن: اصـفهان از تاریـخ ۲۸ مارس، یعنی بزرگـداشت کشـته شـدگان تظاهرات تبریز در تاریـخ ۱۸ فوریه، شاهد تظاهرات مداومی بوده است که احساس ناامنی را در میان

۱- کتاب ششم، ص ۷۹۳

جوامع ایرانی و آمریکایی افزایش داده، و ایرانیها را نسبت به انگیزه ها و تاکتیکهای دولت ایران بی اعتماد ساخته است. اخیراً ماهیت تظاهرات تغییر کرده و بسیاری از محافظه کاران را وارد درگیریها ساخته و احساسات ضدآمریکایی نیز در حال پیدایش است. در صورتی که روش جدیدی در ممانعت از درگیریها ابداع نشود بی نظمی شدیدی حاکم شده و منافع شهروندان آمریکایی مقیم اینجا را به مخاطره خواهد افکند. پایان خلاصه متن.

جنگ و گریز و وحشیگری

۴۰ روز پس از شورشهای تبریز که سبب کشته شدن بسیاری از افراد گردید، در اصفهان نیز احتمال بروز چنین درگیریهایی آن هم در آخرین روز از عزاداریهای ۴۰ روزه، قوت پیدا کرده است. مقامات محلی می گویند که انتظار بروز آشوب را نداشتند، اما دفاتر امنیتی و دولتی به مدت سه روز قبل از این تاریخ در آماده باش ۲۴ ساعته به سر می بردند. در نگاه اول، رویدادهای ۲۸ مارس از حمله و وحشیگری (پرتاب سنگ) در چند دفتر شهرداری و بانک کم اهمیت تلقی می شدند. جمعیتهای خیابانی به سرعت وضع عادی پیدا کرده و حضور کارمندان در محل کار و پلیس در محلهای کنترل ترافیک نیز جنبه عادی خود را یافت. ولی دو روز بعد و به خصوص هر روز بعد از آن رویدادهای مشابه دیگر به وقوع پیوست، یعنی در هر مورد چند نفر اتومبیل یا موتورسیکلت سوار به طرف تأسیسات فاقد نگهبان (بانکها، سینماها، مشروب فروشیها و دفاتر دولتی) حمله ور شده و به طرف آنها یا سنگ پرتاب می کردند و یا بمبهای آتش زا، که اغلب عمل نمی کردند و پس از آن مهاجمین ناپدید می شدند. از سی و شش حمله گزارش شده هیچ کدام منجر به رویارویی با پلیس و یا دستگیری نشده است. پس از ده روز اول این حملات کاهش یافت، اما تا اواسط ماه آوریل همچنان ادامه داشت.

درگیری دولت ایران / تبانی؟

با ادامه این حملات در نقاطی که پلیس حضور نداشت و با تحقیقات پلیس که فاقد هرگونه اطلاعات دقیق و یا دستگیری بود، روزنامه ها مطالبی را در محکوم ساختن فعالیتهای «عناصر ضددولت» منتشر ساخته و از «سازمانهای وفادار و مردمی ایران» درخواست می کردند که مانع از ادامه این اعمال گردند، در نتیجه سازمان دفاع غیرنظامی در اصفهان «جوخه های اقدام»(۱) را تشکیل داد و آنان برخلاف پلیس سریعاً موفق به درگیری و دستگیری «محرکین مظنون» و تحویل آنان به پلیس گردیدند.

این روش در اصفهان مورد سوءظن واقع گردید تا این که اکثریت مردم این شهر به این

۱- در گزارشات سفارت از حوز ه های اقدام با همان عبارتی که دولت ایران مورد استفاده قرار م ی دهد، یعنی واحدهای سپاه مقاومت یاد می شود، هر دو یکی هستند.

نتیجه رسیدند که خرابکاریها بنا به دستور دولت ایران و با حمایت آن انجام می شده است. گفته می شد که هدف دولت از این کار توجه پیدایش «چماق به دستهای» ظاهراً مردمی ولی باطناً نظامی و امنیتی بوده است. این جوخه های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی بعداً می توانست علیه مخالفین دولتی به صورتی مشروع و یا نیمه قانونی مورد بهره برداری قرار گیرد، چون دولت قادر نبود به دلیل مخالفت جهانی (به خصوص آمریکا) در زمینه حقوق بشر و سرکوبهای اعمالی از طرف دولت، مستقیماً مرتکب چنین اعمالی شود. این امر سبب می شود که دولت ایران علناً بتواند از حقوق و آزادیهای بیشتر طرفداری و در عین حال از «افراط کاریهای» آن گروه از شهروندان علاقمند که قادرند مخالفین را به طرز وحشیانه ای سرکوب کنند، ابراز تأسف و نگرانی نماید.

عدم مواجهه همیشگی پلیس و این خرابکاران را اصفهانیها عامل اصلی پیدایش این فرضیه می دانند چون اصفهان شهری است که نیروهای امنیتی آن همیشه به حال آماده باش هستند و شهر را تحت نظر دارند و علت این خرابکاریها نیز یا اطلاع کافی از حرکات نیروهای امنیتی در شهر است و یا بی تفاوتی مردم در برابر پیدایش این خرابکاریها در غیاب نیروهای پلیس و یا همکاری دولت با خرابکاران. اولین دلیل با هماهنگی و یکسان بودن شیوه های خرابکاری جور درنمی آید و دومی به لحاظ حضور و موقعیت ناگهانی جوخه های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی واقعیت ندارد که جا را برای سومی باز می کند. علاوه بر این اصفهانیها خاطرنشان می سازند که با وجود رایج بودن این رویدادها، میزان خسارات وارده ناچیز و مغایر خسارات وارده توسط تظاهرکنندگان واقعی علیه همان گونه اهداف در تبریز می باشد.

تظاهرات مرحله دوم

گروههای دانشجویی محافظه کار در دانشگاه اصفهان تظاهراتی همراه با عکسها و اسامی قربانیان تبریز مورخه ۲۹ تا ۳۱ مارس برپا کردند که با خرابکاریهای ایذایی کاملاً متفاوت بود. پس از این مراسم اعلام یک هفته اعتصاب یادبود کردند که به خوبی پیگیری شد (گرچه کتابخانه و اتاقهای مطالعه مملو از دانشجویانی بود که در تدارک امتحانات بودند). تا اینجا عامل نگران کننده ای پدیدار نشده بود. ولی در تاریخ ۱۴ آوریل، واقعه ای در مسجد حسین آباد نزدیک دانشگاه رخ داد که نتایج خطرناکی به دنبال داشت. بنا به گزارشات واصله یک ملای محافظه کار (رهبر مذهبی) اعلام کرده بود که قصد دارد در مورد خطراتی که در ایران اسلام را تهدید می کند، سخن بگوید. وی و همراهانش به محض ورود به مسجد، با پلیس روبرو شدند که قصد داشتند مانع ورود وی به مسجد شوند که در این کار نیز موفق شدند. گذشته از موقعیت، مناقشه مربوط جمعیتی عظیم و کینه توز را به سوی خود جذب نمود. شاهدان عینی می گویند که چهار وسیله نقلیه نظامی به این صحنه نزدیک شدند و افراد مسلح نظامی دارای تفنگ، سرنیزه و سلاح های خودکار از آنها پیاده شده و از خود حرکات و نظم و ترتیب نظامی

نشان دادند ولی تیراندازی نشد. ظاهراً همین نیروها محل سکونت چهره های محافظه کار را مورد تهاجم قرار داده و بین ۲۰ تا ۵۰ نفر را جهت بازجویی با خود بردند. روزنامه ها این واقعه را اولین فعالیت جوخه های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی در اصفهان قلمداد کردند، که طی آن هشت نفر یا به جرم تحریک آشوبهای اخیر و یا توزیع نشریات مخرب (تهران ژورنال، ۴/۱۶/۱۹۷۸) دستگیر شده بودند، رابطهای من می گویند که این افراد همان نظامیان بودند ولی در حین اقدام نشانهای نظامی خود را به تن نداشتند.

در یک عکس العمل خصمانه نسبت به رویداد حسین آباد، روز سه شنبه ۱۸ آوریل حدود ۵۰۰ دانشجو در محوطه دانشگاه اصفهان گرد آمدند و اقدام به شکستن پنجره های ساختمانها و ماشینهای پارک شده در محوطه دانشگاه کرده، و پس از خروج از دانشگاه به طرف هتلی که در آن نزدیکی قرار داشت و یک شعبه بانک صادرات سنگ پرتاب نموده، و در نهایت به کارخانه پپسی کولاـ در یکی از خیابانهای اصلی نزدیک دانشگاه حمله ور شدند. پلیس نیز به این منطقه هجوم آورد و تیراندازی شروع و حداقل دو تن از دانشجویان دستگیر شدند. (بنا به گفته شاهدان، تعداد بسیاری از دانشجویان توسط پلیس دستگیر شدند، لیکن بعداً آزاد گردیدند و مدعی شدند که درحین بازجویی مورد ضرب و شتم قرار گرفته اند). در روز یکشنبه ۲۳ آوریل، حدود ۲۰۰۰ دانشجو محوطه دانشگاه را ترک و جریان ترافیک را مختل کرده و چند نفر از رانندگان را از اتومبیلهای خود بیرون کشیدند، ولی به محض آغاز حمله پلیس، به یکی از مساجد محل پناهنده شدند، در این مسجد نیز بیش از بیست نفر دستگیر شدند.

در همان حال در داخل دانشگاه حدود ۱۰ درصد دانشجویان به برگزاری تظاهرات دارای ماهیت ارتجاعی مذهبی پرداخته و دانشجویان دختری را که چادر به سر نداشتند مورد اهانت قرار داده و سعی داشتند دانشجویان را وادار کنند که برای انجام نماز کلاسها را ترک نمایند. اکثر دانشجویان به دلیل امتحانات در کلاسها حاضر می شدند، اما بسیاری از آنها در برنامه جلسات رئیس و دیگر مقامات اداری دانشگاه شرکت کرده و خواهان اجرای فرایض اسلامی در دانشگاهها شدند. (زنان چادر به سر کنند، محل غذاخوری آنها تفکیک شده، کلاسها برای انجام نماز تعطیل گردد و حدود ۳۰ درصد از کارمندان دانشکده ها به خاطر گرایشات غیراسلامی اخراج شوند). حدود ۳۰۰۰ نفر در جلسه ای با حضور ریاست دانشگاه شرکت نمودند تا این تقاضاها را نزد وی مطرح سازند. رئیس دانشگاه نیز در این جلسه حاضر شد، لیکن تقاضاها را نپذیرفت و به دانشجویان دستور داد که یا به کلاسها بازگشته و یا اخراج شوند. پس از عزیمت وی، جمعیت خشمگین با توسل به لوله های فشار قوی آب متفرق گردیدند.

شایعات و عکس العمل

در تمام موارد فوق، شهر و به خصوص جامعه آمریکایی دستخوش شایعات بود. شایعات

ابتـدا دارای ماهیت اغراق آمیز نشأت گرفته از درون این جامعه بود. لیکن تازگیها یک نوع شایعه نگران کننـده پدیـدار گشـته است. چنـد نفر با من تماس گرفته و در مورد ربوده شدن یک کودک آمریکایی، اسیدپاشـی بر روی دو زن آمریکایی، تجمع دانشـجویان در نزدیکی اقامتگاههـای چنـد آمریکـایی، حمله به آمریکاییهـا در اتوبوسـهای شـهری و چنـد فقره حمله و تجـاوز سئوالاتی مطرح نمودنـد. در مـدرسه ابتدایی پس از این شایعات، میزان حضور دانش آموزان به شدت کاهش یافت. ولی هیچ یک از این شایعات واقعیت نداشت و آنهایی که قابل ردیابی بودند نیز توسط منابع (نامشخص) ایرانی پخش شده بودند. چنین به نظر می رسـید که شخصـی عمـداً سعی دارد بـا این شایعـات آمریکاییان را متوحش سازد. بالاخره ظاهراً ساواک با یکی از افسـران امنیتی تماس گرفته و به وی گفته بود که دو زن آمریکایی از اتومبیلهای خود بیرون کشـیده شده، لباسهای آنها دریده شده، و از آنها عکسبرداری شده است و این منبع ساواک به مقام مزبور دستور داده بود که با انتشار یک بولتن امنیتی از زنهای آمریکایی بخواهـد که از اقامتگاههای خود خارج نشوند. او نیز بدون هیچ گونه تحقیق بیشتر طبق دسـتور دریافتی عمل نمود و انتشار بولتنی امنیتی سـبب فرار خانواده های آمریکایی از اصـفهان گردید و بسیاری از افراد باقیمانده نیز متقاضی خروج از این منطقـه می باشـند. یکی از منـابع دانشـگاهی گزارش داد کـه در میـان دانشـجویان، کتـابچه ای در تمجیـد از مـوفقیت آنهـا در ترسانیدن آمریکاییها توزیع شده و از آنها خواسـته شده که به این شایعه پراکنی ها ادامه دهند، لیکن صـحت ادعای توزیع این نشـریه مورد تأیید قرار نگرفته است. علاوه بر این یک شـرکت دیگر تهدیدهای تلفنی و کتبی دریافت نمود، و یکی از مقامات ژانـدارمری نیز گزارش داد که چنـد گروهـان دیگر نیز تهدیـدات تلفنی دریـافت نموده انـد. بالاـخره، یکی دیگر از گزارشات اینجـانب حـاکی است که ملاـی مسـجد حسـین آبـاد و چهـار ملای دیگر در خطابه های ضـدشاهی خود مطالب ضـدبیگانه و ضـدآمریکایی را نیز گنجانـده اند و آنها و دانشـجویان حامی شان در حال تشـکیل نیروهای دفاع از خود، علیه حملات جوخه های اقدام سازمان دفاع غیرنظامی، می باشند.

تجزیه و تحلیل

به نظر من نیروهای دولت ایران نتوانسـته اند اوضاع اصفهان را به خوبی تحت کنترل درآورند. واقعیت مشارکت و تبانی دولت در خرابکاریهـا هر چه باشـد که بعیـد به نظر می رسـد، ولی اثبـات و یـا انکـار آن نیز کـار سـاده ای نیست.) تاکتیکهای بسـیار متضادشان در مقابله با آنها و تظاهرکنندگان محافظه کار دانشـجو و نیز تشـکیل جوخه های سازمان دفاع، مقصـر بودن آنها را در انظار دانشـجویان و مردم حتمی جلوه گر ساخته است. قـدرت و خشونت روزافزون، تظاهرات محافظه کاران عکس العملی است در مقابل تهدیدات موذیانه دولت ایران. با افزایش قدرت آن، همیشه این خطر وجود دارد که اقدامات ضد دولتی متوجه اهـداف دیگری شود که عبارتنـد از جوامع یهودی، آمریکـایی و بهـایی مقیم اصـفهان، که از میـان آنهـا آمریکاییـان به مرحله جنون

رسیده انـد. درگیری آشـکار بین جوخه هـای سازمان دفاع غیرنظامی و نیروهای دفاع از خود می توانـد سـبب گسترش سـریع شورشـها گردد. مردم در عین ناراضـی بودن از وضع موجود، هوادار عکس العمـل محـافظه کـارانه می باشـند. به طور مثال، با وجود این که اقلیت کوچکی از دانشـجویان واقعاً معترض هستند، ولی ۴۵٪ کل دانشجویان در جلسه ملاقات با رئیس دانشگاه حاضـر شدنـد و اسـتفاده از ماشـینهای آب پـاش توسط پلیس جهت متفرق ساختن این جمعیت موجب افزایش پیروان افراطیون گردیـد. مقامات آمریکایی اکنون در حال هشـدار دادن به آمریکاییها هسـتند در حالی که هفته ها بود که می گفتنـد نبایـد از چیزی ترسـید. به نظر من در حال حاضر هیچ گونه خطری آمریکاییان یا منافع آمریکا را تهدید نمی کند. اگر آرامش کوتاهی برقرار شود، ترس آمریکاییهای مقیم این شـهر از بین خواهـد رفت. ولی بحرانی شـدن اوضاع، امنیت شخصـی آمریکاییان را به خطر انداخته و ممکن است پرسنل مشغول به کار در پروژه های آمریکایی هدفهای بزرگ ثانوی تظاهرات وسیع قرار گیرند.

در حـالی که روحیه تظـاهرات گسترش می یابـد، ظاهراًتنهـا مـداخله خـارجی می توانـد مـانع از بروز خشونت بیشتر گردد. در حقیقت این رویـداد خـارجی ممکن است تـا به حـال به وقوع پیوسـته باشـد. کودتـای کمونیستی در کشورهمسـایه ایران یعنی افغانستان که گویا تحت پوشش تظاهرات مذهبی و محافظه کارانه انجام گرفته، تأثیر هشیار کننده ای داشته است چون سه روز است که تظاهراتی برگزار نشـده است. اگر تظاهرکنندگان متقاعد شوند که تظاهرات آنها کمکی به پیشبرد اهداف کمونیستی خواهد بود، سـعی خواهند کرد جنجال آنچنانی برپا نکنند. با این حال، حتی اگر اصـفهان آرام شود، مشـخص شده که عناصر ارتجاعی مـذهبی قادرند حمایت بسیاری از مردم را جلب کرده و جمعیت عظیمی را برای برپایی تظاهرات جذب نمایند؛ و در عین حال نیز ابایی ندارنـد. این موضوع یک نتیجه گیری عمومی است و مربوط به رویـدادی خاص نمی باشد و همچنان ثبات کشور را تهدید خواهد کرد. حتی اگر این تظاهرات و آشوبها به آرامش کشانیده شود. مک گافی

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۳۰(۱)

خیلی محرمانه ۱۰ می ۱۹۷۸ ۲۰ اردیبهشت ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کـاردار در غیـاب سـفیر سولیوان، که در یـک کنفرانس مطالعـات آمریکـایی تحت نظر آژانس ارتباطات بین المللی در شـیراز شرکت کرده بود، ریاست جلسه را به عهده داشت. آقای ناس از آقای جینگلز خواست که لیستی از کمیته های سـفارت تهیه و جدولی از جلسات کمیته ها را قبل از آمدن بازرسان فراهم کند. دیشب آقای ناس مستمع یک سخنرانی تحت عنوان «بی اثری

۱- کتاب اول، ص ۷۲۰

سیاست خارجی آمریکا» از آقای شاهی مشاور خارجی پاکستان که از ایران بازدید می نماید، بود.

آقای زیشک گزارش داد که تظاهرات در دانشگاه پهلوی، بر جلسات کنفرانس مطالعات آمریکایی تأثیری نگذاشت. دیروز تهدیدی مبنی بر بمب گذاری در انجمن ایران و آمریکا در اصفهان صورت گرفت. ساختمان بلافاصله تخلیه گردید اما بمبی کشف نشد.

ژنرال سکورد (Secord) گفت که هیأت مستشاری نظامی گزارشاتی مبنی بر تظاهراتی که دیروز در تبریز انجام شد، دریافت داشته است.

آقای بروین گفت که یک هیأت تجارتی بزرگ نروژی در تهران هستند و بخش اقتصادی گزارش نتیجه ملاقات آنها را خواهد داد. یک شرکت آمریکایی به نام شرکت منازل ملی، نیمی از یک قرارداد جدید برای خانه های پیش ساخته را دریافت کرد. نیم دیگر توسط یک کنسرسیوم سوئیسی دریافت شد که بخشی از سهام آن آمریکایی است.

آقای لمبراکیس مروری بر مقالات مطبوعات در مورد تظاهرات در سطح کشور نمود. ظاهراً در شیراز، دکتری که به علت توزیع مطالب مخرب دستگیر شده بود، به علت بی اطلاعی قاضی دادگاه عادی از مراحل قانونی مرتبط با این مسئله، به دادگاه نظامی فرستاده شد. آقای ناس متذکر شد که دسترسی به آمار دقیقی از زندانیان آزاد شده و یا بازداشت شده، مشکل است و خاطرنشان کرد که در گزارشات سفارت این امر مدنظر قرار گیرد.

آقای فری گزارشی از دیدار نمایندگان «انستیتوی تخم مرغ و مرغداری آمریکا» و نمایندگان «برنج عموبن» ارائه داد. شرکت اخیر در توزیع تولیدات خود مشکلاتی دارد. فقط ۵۰۰۰ تن از نیم میلیون تن محصول آن به فروش رفته است.

آقای مارتین گفت که دیروز توسط الکساندر وزیر نیروی زمینی در معیت ژنرال گست از نیروی هوایی آمریکا و با حضور دریادار حبیب اللهی از دولت ایران یک یادگاری از کشتی آمریکایی کاران (DO ۹۷۰) به تیمسار آذری داده شد. در موردی دیگر ما دریافتیم که دولت ایران بعضی از قراردادهای نظامی بلندمدت را که عمدتاً به لوله های آتشبار مربوطند کاهش خواهد داد. آقای جینگلز دو واقعه در شرف وقوع را اطلاع داد. فردا یک فیلم ویدئویی از فروش F ۱۴ در کاروانسرا نمایش داده خواهد شد. روز ۱۲ می به علت گشایش استخر شنای سفارت یک میهمانی داده خواهد شد.

آقای گوئلز، سامی ریچاردسن عضو جدید بخش کنسولی را معرفی کرد.

ناس از آقای فالمر خواست که از وزارت بازرگانی ارقامی از فروش صادرات آمریکا در رابطه با فعالیتهای مرکز توسعه بازرگانی تهران کسب کند.

آقای ددیچ در مورد یک دوره تعلیماتی پلیس تهران برای مأمورین گمرک، همکاری خواهد کرد. او همچنین در مورد دستگیری دو ایرانی در هلند به علت قاچاق هروئین گزارش داد.

آقای بنرمن گزارش داد که رستوران لافونتن اصفهان، تهدیدی به بمب گذاری را قبل از

برنـامه شـام که برای وزیر الکسانـدر ترتیب داده شـده بود، دریافت نمود. میهمانی وزیر را به هتلشان انتقال دادنـد. به نظر نمی رسید تهدید علیه گروه آمریکایی بوده باشد.

آقـای کـارلتون از گزارشـات دریافته است که آلمانیها و فرانسویها ممکن است هر یک دو رآکتور دیگر اینجا بفروشـند، شایع است که ژاپنیها هم امکاناتی در این مورد دارند. این گونه معاملات ما را در حال تنگنا قرار خواهند داد.

ناآرامی اجتماعی در ایران

سند شماره ۳۱(۱)

خیلی محرمانهتاریخ: ۱۴ می ۱۹۷۸ ۲۴ اردیبهشت ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، شیراز ۱۵ Aبه: وزارت امور خارجه

جهت اطلاع: کنسولگریهای آمریکا در اصفهان و تبریز

موضوع: ناآرامی اجتماعی در ایران

در تمـام طول هفته هفتم ماه مه، شـیراز نیز ماننـد دیگر شـهرهای موجود در قلمرو کنسولگری و نیز دیگر شـهرهای ایران شاهد موجی از تظاهرات ضدرژیم بود. تلاش تظاهرکنندگان بیشتر بر بزرگداشت چهلمین روز بروز خشونت در تاریخ ۳۰ مارس که ۴۰ روز پس از شورش تـبریز که آن هم ۴۰ روز پس از قتل عام ژانویه در قم بود، متمرکز گردیـده بود. آنچه مسـلم است این است که این دوره هـای بزرگـداشت چهل روزه وسـیله ای شـده برای بروز احساسات ضـدرژیم که در جامعه ایران ریشه های عمیق و گسترده ای دارد. رشد روند رو به خشونت در شـیراز حاکی از آن است که بسـیاری از ایرانیهای اینجا (و احتمالاً نقاط دیگر کشور) عمیقاً نگران ماهیت حکومت و جنبه های برنامه های نوگرایی در کشورشان می باشند.

ولی وجود این واقعیت که دو گروه، یعنی عناصـر نوگرا مرکب از دانشـجویان دانشـگاهی و نیروهـای محافظه کار اسـلامی در تظـاهرات و خشونتهـا درگیر بوده انـد، ارزیابی علل نهفته در ناآرامیها را دشوارتر و پیچیـده تر می سازد و ضـرورت آزادیهای سیاسـی بیشتر به نظر می رسـد که مسـتقیماً بـا نـادانی محـافظه کـاران در تضـاد است. در حقیقت، خـط تمایز بین این دو گروه معمولاًـ به واسـطه جاه طلبیهای بسـیاری از عناصـر نوگرا نادیـده گرفته می شود. در اغلب اوقات چنین به نظر می رسـد که این افراد آمـاده انـد تضـاد آشتی ناپـذیر رونـد نوآوری را بـا بنیـاد گرایی اسـلام تحت الحمایه منتقـدین محافظه کار رژیم نادیـده بگیرنـد. گرایش به عـدالت اجتمـاعی در فلسـفه اسـلامی نیز ظـاهراً وحـدت عجیب و غریب آنها را منطقی جلوه گر می سازد، چون سـبب می شود که نوگرایان و مسلمانان خرافاتی که بیشتر نگران تأثیر این روند نوگرایی بر شکل مذهب خود به صورتی که در میان مردم به آن عمل می شود نه به لحاظ ماهیت فلسفی آن، به نوعی اشتراك هدف برسند.

۱- کتاب ششم، ص ۷۹۷

بـا وجود این که ایران از دیربـاز شـاه داشـته است، سـنت جهـان وطنی اسـلامی وحـدت بین نوگرایـان و محـافظه کـاران را در مخالفت با رژیم سـهولت بخشـیده است. روشـنفکران صادق نیز اغلب اوقات نگران عـدم تجانس نوگرایی در محیط مسـتبدانه سلطنتی می باشـند. حتی کسانی که مایلند اعتبار و ارزش مهارتهای سیاسـی شاه را به رسـمیت بشناسند نیز فضای سلطنتی و بی فکریهـایی که شاخص اطرافیان سـلطان است را به دیـده تحقیر می نگرنـد. آنها نسبت به حضور همه گیر سـلطنت در عصـری کاملاً پیشـرفته و پیچیده بدبین بوده و با توسل به فرضـیه اخوت اسلامی سعی دارند هم به یک سیستم جایگزین و هم به انگیزه ای برای مشارکت با محافظه کاران دست یابند.

بعضـی از نوگرایـان علناً این نوع مشارکت را وسـیله ای برای سـهولت در نیل به هـدف توصـیه کرده، و بعضـی دیگر از حمله عناصـر مارکسـیست بدون هیچ گونه تردید و دودلی در مقام بهره برداری از احساسات ضدرژیمی محافظه کاران برای رسیدن به اهـدافی که مورد تأییـد محـافظه کـاران نیست، برآمـده انـد. بـا این حـال در جنوب ایران، نشـانه هـا حکایت از آن دارد که نوگرایان شـرکت کننـده در فعالیتهای ضـدرژیم دنباله رو یک حرکت محافظه کارانه می باشـند. این نوگرایان به جای این که پیشاهنگان نهضت باشـند، دسـتخوش موج محافظه کاری شده اند. در این روند نیز ظاهراً چند عامل دخیل است که عبارتند از: اولاًـ علیرغم تغییرات بسـیار فاحش دو دهه گذشـته، ایران (خارج از تهران) هنوز هم جامعه ای است که مدرنیزاسـیون به طور کامل در آن جامه عمل نپوشـیده است. حتی عناصـر عمده ای در میان جمعیتهای سـریعاً روبه رشد مراکز شـهری چون شـیراز، اهواز، آبادان، خرمشـهر، کرمان و بندرعباس در همین اواخر از محیطهای سـنتی زیست در شـهرکها و روستاها اخراج شده اند. ثانیاً در بخش نو شده جامعه، بسـیاری از عناصـر از سـیاست رویگردان شده اند. ثالثاً همان گونه که قبلاً گفته شد، آن دسته از نوگرایان فعال، به اسـتثناء مارکسیسـتها، اغلب تعریف واضـحی از اهـداف خود ارائه نکرده انـد، آنها می دانند که با چه چیزی مخالفت می کننـد، ولی تصویر واضـحی از مطلب مورد حمایت خود ندارند. نهایتاً، محافظه کاران، حداقل این قدرت تفکر را دارند که بدانند خواسـتار جامعه ای هسـتند که عاری از صفات «غیر اسلامی» باشد. این امر متشکل بر خلاصی یافتن از چنگال رهبری است که دفاع از دین را در صدر برنامه های خود قرار نداده و در واقع هوادار مسایلی از قبیل آزادی زن می باشد، ولی در اینجا تغییر وضع اقتصادی را که سبب بهبود وضع زنـدگی بسیاری از ایرانیان از جمله خود محافظه کاران شده، نادیده می گیرند.

عـدم تحقق اهـداف محافظه کاران در باب ایجاد اقتصادی صـنعتی در جامعه ای که در یک قالب قرون وسـطایی کامل با زنان چادری و اجرای احکام مذهبی (شـریعت) قرار می گیرد، تأثیر بسیار کمی بر مشکل عملی حکومت در ایران می گذارد. اولین و مهم ترین واقعیت این است که رژیم با نارضایتیهای وسـیعی روبروست که نتایـج مسـتقیم و اجتناب ناپـذیر روند نوآوری در میان بخش اعظم جمعیت ایرانی است که از عصر جدید بویی نبرده اند. تغییر روند نوآوری تقریباً

غیرقابل تصور است، اما پیشرفت این روند توأم با افزایش ناآرامی در میان کسانی است که با بسیاری از تجلیات آن مخالف هستند و یا از نتایج این تجلیات هراس دارند. گرچه محافظه کاران فاقد قدرت لازم برای واپسگرایی می باشند، ولی می توانند پیشرفت را کندتر کنند. یکی از مسایلی که وضع را پیچیده تر می کند این است که آن دسته از فعالان سیاسی که در منتهی الیه طیف اجتماعی قرار دارند، نگران چیزی بوده اند که آن را اشتباه تاریخی می خوانند و بدون تردید خواستار آزادیهای سیاسی بیشتری خواهند شد و در این راه در صورت تشخیص ضرورت حتی با نیروهای ارتجاعی نیز همگام خواهند شد.

رژیم نیز که با این دو تنگنای سیاسی و مشابه روبرو است شاید بخواهد درصدد بهره برداری از عکس العمل مخالفت شدید نوظهور تجددگرایان که تا به حال در زمره عناصر غیرسیاسی ایران بوده اند، برآید. این افراد که شامل کارمندان دولتی، تکنوکراتها، افسران نظامی، تجار (در برابر بازاریها که از جمله سنت گرایان محسوب می شوند) می باشند، اصولاً مایل به دنبال کردن حرفه و مسایل شخصی خود بوده اند. ولی در حال حاضر خود را با ناآرامیهای دانشگاهی و اختلال در امور تجاری به خاطر بزرگداشت شهادت قهرمانان این شهر و آن شهر و افزایش موجبات رنجش خاطر در حیات خود روبرو می بینند، به این ترتیب ذهن خود را با راه حلهای فاشیستی مشغول می دارند تا بتوانند خشونتهایی را که دامنگیر بسیاری از شهرها شده از بین ببرند. نداهای گهگاه در رابطه با برخورد آگاهانه با چماق به دستها و عناصر ضددولت حاکی از آن است که رژیم نیز همین روش را مدنظر داشته و شاید تا به حال آن را رد نکرده است. تغییر جهت به سمت سیاست اعطای آزادیها، که به عناصر ناراضی ایرانی اجازه ابراز عقیده داده است، می تواند سبب پایان گرفتن تجلیات علنی ناآرامیهای اجتماعی ناشی از روند نوآوری گردد، اما گمان نمی رود که قادر به تغییر علل ریشه ای آن باشد.

با این همه، با نظر به گذشته واضح است که پیش از آن که صدها گل جوانه کند، سرکوب و سانسور نتوانسته است مانع از پدیدار گشتن ناآرامی اجتماعی، که اکنون در همه جا به چشم می خورد، گردد. تامست

خلاصه گزارش هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۳۲(۱)

خیلی محرمانه۱۷ می ۱۹۷۸ ۲۷ اردیبهشت ۱۳۵۷

خلاصه گزارش هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با ذکر این که اخیراً اوضاع تا حدی آرام شده است، افتتاح کرد. او گفت مایل است بداند دقیقاً به پلیس چه دستوری در صورت وقوع اغتشاشات داده شده است.

با رأی «سنا» در مورد فروش جت به عربستان سعودی، مصر و اسرائیل، اینک راه برای

۱- کتاب اول، ص ۷۲۲

پیشروی در برخی از فروشهای نظامی ما باز است. ژنرال گست و آقای مارتین با ایرانیان مشورتی خواهند کرد و سپس گزارشی به واشنگتن ارسال خواهند نمود.

سفیر شایعاتی را که در مورد برقراری یک اجلاس سطح بالای انستیتو اسپن (ASPEN) در تهران وجود دارد، مورد بحث قرار داد. طبق گزارشات، ادوارد هیث و شاید هنری کیسینجر در میان هیأت نمایندگی خواهند بود. سفیر از آقای وستلی در مورد گزارش چگونگی سرمایه گذاری پرسید. اولین پیش نویس در دسترس است اما کارش تا ژوئیه پایان نخواهد یافت. سپس سفیر مسئله دستورالعمل مربوط به شرکت نفت کرسنت را پیش کشید و گفت که احساس می کند آنها باید وکلای خود را اول اینجا بفرستند. آقای ناس گفت که او پیش نویس این مطلب را تهیه خواهد کرد.

گفته شد که خانم استوبالدوین نخواهد آمد.

هنوز جوابی در مورد تولیدات خشخاش و کمک به پاکستان نرسیده است: دکتر استمپل در مشهد است اما آقای لمبراکیس با آقای ددیچ صحبت خواهد کرد.

سفیر گفت که از آقای «بش» خواسته تا ارقام مربوط به وابستگی آمریکا به نفت خاورمیانه را استخراج کند. شاه و دیگران گفته اند ۵۰٪ واردات نفت آمریکا از خاورمیانه است. طبق آمار، رقم واقعی ۱۷٪ است.

آقای ناس گفت که او با آقای نوسنزو (Nosenzo) صحبت کرده بود و اکنون قبل از آن که منصور را ببیند منتظر یک تلکس است. او گفت به نظر می رسد که تدارک و آمادگی برای بازرسی خوب پیش می رود. وی همچنین خواست که رئیس هر بخش از احتیاجات پیش بینی شده بخش خود در سال آینده، یادداشتی تهیه کند تا پول اضافی پیش بینی شده بودجه وزیرمختار بهتر تقسیم شود. آقای شلنبرگر خبر از یک ضیافت ناهار انجمن ایران و آمریکا با دانیل لرنر در آینده داد، موضوع بحث «وسایل ارتباط جمعی و اثر آن بر پیشرفتهای اجتماعی در ایران» خواهد بود. واقعه آتی دیگر نمایشگاهی از آثار میلتون گلیزر، «در هنر گرافیک» خواهد بود.

آقای شلنبرگر از آقای لمبراکیس در مورد مطلب ژورنال دو تهران که راجع به تبریکات برادرانه حزب کمونیست ایتالیا به حزب توده بود، سئوال کرد.

آقای لمبراکیس گزارش داد که به جز وقایع دانشگاه، دیروز به طور کلی آرام بود. پلیس دانشجویان تظاهرکننده را با باطوم از محوطه دانشگاه دور کرد. با بررسی سایر وقایع او نتیجه گرفت که بگومگوها زیاد، عدم اطمینانها فراوان و ناآرامیها بسیار است، اما مسئله ای جدی وجود ندارد.

فرمانده هاک گزارش داد که ناو آمریکایی بارنی روز شنبه برای یک دیدار چهار روزه وارد بندرعباس خواهد شد. سفیر از خانم دیرزمن آخرین اخبار مربوط به بخش ۹۱۱ را خواست و جلسه خاتمه یافت.

آشوب در کرمان

ص: ۶۸

سند شماره ۳۳

خیلی محرمانهزمان و مکان: ۲۰ می ۱۹۷۸ ۳۰ اردیبهشت ۱۳۵۷، کرمان

یادداشت مذاکرات

شرکت کنندگان: عباس اژدری معاون رئیس اتاق بازرگانی کرمان، ویکتور ال تامست کنسول شیراز

موضوع: آشوب در کرمان

اژدری گفت تعداد افرادی که در آشوب های کرمان در اوایل ماه می شرکت جسته بودند خیلی اندک بود. وی سه گروه اصلی شامل: حدود ۱۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه و مدارس عالی کرمان را معرفی نمود. اژدری تخمین زد که بیش از ۳۰ نفر بیکاره در میان آنان نبودند. اینها با حدود ۷۰ نفر دانشجوی دیگر که به هم پیوستند در چندین برخورد با مقامات مجری قانون، در خلال چندین روز درگیر شدند که برخی زخم برداشتند، اژدری اضافه نمود که حدود ۱۰۰ ملا ـ و بازاری محافظه کار نیز در اعتراضات ضد رژیم درگیر بودند اما تأکید نمود که اکثریت عمده جامعه تجار کرمانی از آنان طرفداری زیادی نمی کنند. به عقیده اژدری مهم ترین گروه، مجموعه ای از اعضای حزب سابق توده و مخالفین هم جهت با آنان که تعدادشان به ۲۰۰ نفر می رسید، بود. وی با عطف به گذشته اظهار داشت واضح است که این افراد در کرمان به خوبی سازمان یافته اند. این حقیقت که نشانه قبلی کمی از قدرت آنان وجود داشته است، این تصور را در وی به وجود آورده که مخفی کاری قابل توجه و نظم و انضباط شدیدی در بین آنان وجود دارد. اژدری نتیجه گیری کرد که این گروه آخری تهدید جدی تری از دانشجویان تندرو و مرتجعین مذهبی در کرمان مطرح می نماید.

آشوب (ناآرامیهای شهری) در زاهدان

سند شماره ۳۴

خیلی محرمانهزمان و مکان: ۲۲ می ۱۹۷۸ ۱ خرداد ۱۳۵۷، زاهدان

یادداشت مذاکرات

شرکت کنندگان: سرهنگ مظفر جواهری، رئیس شهربانی استان سیستان و بلوچستان، ویکتور ل. تامست کنسول آمریکا در شیراز

موضوع: آشوب (ناآرامیهای شهری) در زاهدان

جواهری گفت که زاهدان در زمره معدود شهرهای ایران است که از اوایل ماه می تاکنون آشوبهای ضدرژیم را از جانب بازار

و روحانیت اسلامی به خود ندیده است. (لیکن در آن زمان اقدامات اعتراض آمیز در محوطه دانشگاه سیستان و بلوچستان انجام شد). جواهری این پیشرفت و موفقیت را به خود نسبت می داد.

او گفت شخصیتهای در سطح رهبری و مذهبی بلوچ و نیز تجار زاهدان را به دفتر خود فراخوانده، و به آنها گفته که نمی خواهد نام اسلام لکه دار شود. بمانند یک کرد و به طور اخص

یک مسلمان سنی، وی نتیجه گرفت که، درخواست او اثر قابل ملاحظه ای در بین بلوچهای سنی داشته است.

ناآرامیهای دانشجویی در اصفهان

سند شماره ۳۵

خیلی محرمانه ۳۱ می ۱۹۷۸ ۱۰ خرداد ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان A ۰۰۶به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: ناآرامیهای دانشجویی در اصفهان

خلاصه: در حالیکه تظاهرات و خشونتهای خیابانی در اصفهان به علت کشته شدن ۴ نفر و زخمی شدن بسیاری از مردم در تظاهرات نهم ماه می، تقریباً تمام شده، دانشجویان دو دانشگاه مهم اصفهان به اعتراضات کورکورانه خود ادامه داده اند، که این باعث شد مقامات دانشگاه به وجود آورندگان اصلی این مشکلات را از دانشگاه اخراج نمایند. اکثر اصفهانی ها معتقدند که این اعمال موفقیت آمیز خواهد بود ولی بعضی ها معتقدند که مشکلات بسیاری بروز خواهد کرد. پایان خلاصه.

در نهم ماه می تظاهرات در اصفهان با شلیک پلیس به جمعیت عظیم در دو نقطه که منجر به ۴ یا ۵ کشته (حداقل یک نفر رهگذر بی گناه یک بیمار که از پنجره بیمارستان واقعه را تماشا می کرد) و حداقل ۱۲ نفر زخمی که نیاز به بستری شدن در بیمارستان پیدا کردند، به اوج خود رسید. این ارقام از بیمارستانهایی که کشته و زخمی ها را به آنجا برده بودند به دست آمد. ضرب این خشونت باعث شد که تظاهرات از آن پس انجام نگیرد ولی صدای سه شلیک مبهم به گوش رسید و سازمان دفاع مدنی «گروههای عملیاتی» به دستگیری «کسانی که اعلامیه های خرابکارانه توزیع می کرده اند» اقدام نمود و آنها را به پلیس تحویل داد.

ولی در محوطه دانشگاه، داستان صورت دیگری گرفته است. هم دانشگاه اصفهان و هم دانشگاه آریامهر با اعتراضات کورکورانه گروههای دانشجویی خود رو به رو شده اند. این اعتراضات از گردهم آیی های عمومی صلح آمیز و پرجمعیت تا مسدود شدن راهروها و خیابان های محوطه های دانشگاه بوده است. در دانشگاه اصفهان، حداقل شش اجتماع عمومی برگزار گردید که بسیار منظم و خالی از خشونت بود ولی از نظر استراتژیکی طوری ترتیب داده شده بود تا از آمد و شد وسائط نقلیه در خیابان ممانعت کند و حداقل در دو مورد مانع از ورود به سالن های امتحان شده بود. حدود ۶۰ درصد دانشجویان در سر کلاس حاضر شده اند، و این میزان در جلسات امتحان به ۷۵ درصد می رسد ولی حداقل در یک مورد اکثریت دانشجویان حاضر در یک جلسه امتحانی اوراق امتحانی خود را بی جواب و سفید ارائه کردند. اعتراضات دانشجویان بر دو موضوع تکیه می کند: بررسی وحشی گری و کشتار توسط پلیس در پاسخ به گردهم آیی های بدون خشونت و درخواست تحقیق و محاکمه افراد مسئول تیراندازی؛ و نیز تقاضای تأخیر در موعد امتحانات تا آنها که نتوانسته اند درسهایشان را مطالعه

کننـد «فرصت خوبی» برای این کـار داشـته باشـند، و آنهـا تفـاوتی میـان آنها که در تظاهرات شـرکت کرده یا نکرده انـد قائل نیسـتند. دانشـگاه دو دانشکده را تعطیل اعلام کرده و برنامه امتحان چند درس را تغییر داده، ولی در اکثر موارد بر برنامه تعیین شده قبلی اصرار می ورزد و مدعی است که کسانی که نتوانند اوراق امتحانی خود را بنویسند در دوره آینده از آنها نام نویسی به عمل نخواهـد آمـد. خیلی ها این تهدیـد را باور ندارنـد، ولی بسـیاری از آنها حداقل در مورد برخی از امتحاناتشان از ترس پذیرفته نشدن در دوره بعد به نوشتن اوراق امتحانی خود می پردازند.

در دانشگاه آریامهر در اصفهان که بیشتر مرکب از دانشجویان سال اول است، اعتراضات بیشتر شکل تحریم کلاسها را به خود گرفته است. در مـاه حاضـر، حضور در کلاس درس به ۱۵٪ رسـیده است. گردهم آیی، تظـاهرات و یا اعمال دیگری صورت نگرفته است ولی گزارشات وسـیعی در مورد تهدیـدهای جـدی علیه آنها که در کلاس حاضـر می شونـد بوده است. مدیریت دانشـگاه مراقب حضور دانشجویان است و به دانشجویان تا چهارشنبه ۲۴ ماه می فرصت داده است که به کلاسـها بازگردند. به عنوان چاشـنی، همه امتحانـات به اوایل ژوئیه موکول شـده است. در جمعه ۲۶ مـاه می، پلیس محوطه دانشـگاه پس از آنکه از همه خواست تا از محوطه خارج شوند وسایل شخصـی ۵۰۰ دانشجو (از ۶۲۰ نفر) را از خوابگاه ها جمع آوری کرده در کیسـه های پلاستیک قرار داد. این کیسه ها در محل درب ورودی محوطه دانشگاه نگهداری شد و از دانشجویان مربوطه خواسته شد که بیایند و اسبابهای خود را به خانه ببرند و در ترم آینده جهت پذیرفته شدن مجدد در دانشگاه اقدام نمایند.

در حالیکه خوف بروز خشونت بود در یکشـنبه صـبح بسیاری از دانشـجویان وسایل خود را برداشـته به خانه بردند، به استثنای بعضی ها که التماس می کردند تا به آنها فرصت دیگری داده شود. اساتید گزارش می دهند که میانگین حضور دانشجویان از شنبه تاکنون به ۲۵٪ رسـیده است ولی آنها نمی داننـد که آیا این افزایش حضور به علت موفقیت التماسـها بوده است، یا اینکه بعضی از دانشجویان بدون اجازه در سر کلاس حاضر شده اند تا مبادا از دانشگاه اخراج شوند.

علاوه بر این اقدامات کلی، مقامات دانشـگاه اقداماتی علیه دانشـجویانی که به نظرشان «رهبران» این ناآرامی ها هستند به عمل می آورند. دانشگاه اصفهان علیه ۱۵ دانشـجو به اتهامات جنائی اقامه دعوی کرده است و پرونـده آنها در ۱۳ و ۱۵ ژوئن مورد رسـیدگی قرار خواهـد گرفت. اتهامـات شامل ایجاد آتش سوزی تا حمله و شکسـتن پنجره ها می گردد. در صورتی که اتهام این دانشجویان ثابت شود برای همیشه از نظام دانشگاهی ایران محروم خواهند شد. مقامات دانشگاهی گفته اند که این ۱۵ نفر افرادی هسـتند که از میـان ۴۵ نفر آشوبگر اتهاماتشـان سـنگین تر است و امیدوارنـد که نتیجه محاکمـات تـأثیری مفیـد بر بقیه بگذارد. در دانشگاه آریامهر، مقامات سرگرم تنظیم لیستی شامل حدود ۵۰ دانشجو که مجاز به ثبت نام در دوره آینده نیستند، می باشند. ولی بنا به گزارشهای رسیده بر سر تعداد و بعضی از اسامی

اختلاف نظرهایی وجود دارد در حالیکه همه این تصمیم را اعلام کرده اند ولی از افشای اسامی خودداری نموده اند تا از اتحاد هر چه بیشتر میان دانشجویان اخراجی جلوگیری کرده و نیز باعث شود که این تهدید عاملی در «تغییر رفتار» در این تابستان باشد تا در دوره آینده به ثبت نام دوباره از آنها بیانجامد.

نظریه:

بسیاری از اصفهانی ها از رفتار و عمل معتدل دانشگاه و پاسخ صلح جویانه دانشجویان خوشحال هستند. آنها معتقدند که هرگونه اقدام شدیدتر باعث عصیان و شورش آشکار در میان دانشجویان خواهد شد و امیدوارند که این عامل بتواند آرامش در محوطه دانشگاه را، در سال آینده، به همراه داشته باشد. ولی، بعضی نیز می ترسند که دانشجویان در مدت کوتاهی کاری کنند که دانشگاهها مجبور به دست کشیدن از موضعشان بشوند و ترس از برخورد خشونت بار را دارند. بر اساس شایعات روز ۵ ژوئن روز تظاهرات همگانی به رهبری دانشجویان خواهد بود، ولی همگان با حالتی محافظه کارانه به حمایت از آن می پردازند. مقامات امنیتی محلی و مقامات دولتی به این شایعات اهمیتی نمی دهند ولی آشکارا نگران هستند. آنها نمی خواهند بار دیگر به خشونت توسل جویند، البته از ترس عکس العمل خشونت بار، لیکن آنها معتقدند که دانشجویان اقدامات معتدل مقامات محلی را حمل بر ضعف آنها خواهند کرد. آنها سعی خواهند کرد تا از شکل گیری اجتماعات وسیع ممانعت کنند و سپس بسته به میزان موفقیت اقداماتشان، تصمیم به عکس العمل می گیرند. عقیده شخصی من بر این است که پس از کشته شدن افرادی در آشوب اخیر، زمان فعلی برای برگزاری تظاهرات و انجام درگیری توسط دانشجویان خیلی زود است و اگر اینگونه اقدامات بتواند تا تابستان به تعویق افتد، دانشگاهها شانس خوبی برای موفقیت تاکتیکهایشان دارند.

مک گافی

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۳۶(۱)

خیلی محرمانه۱۴ ژوئن ۱۹۷۸ ۲۴ خرداد ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با شرح ملاقات دیروز خود به همراه آقای ناس با نخست وزیر آموزگار شروع کرد. در میان موضوعاتی که مورد بحث قرار گرفت می توان از حزب رستاخیز، قرارداد انرژی اتمی و کلنل ساندرز نام برد. نخست وزیر خاطرنشان کرد که وی زیاد تحت تأثیر ایده یک جناح سوم حزب رستاخیز قرار نگرفت. در مورد انرژی اتمی، آموزگار در رابطه با «زمان بندی» و مسئله «بهترین کشور مورد نظر» (MFN) برای ایران، پیشنهادی سازنده ارائه داد.

۱- کتاب اول، ص ۷۴۳

با تلفن از واشنگتن شنیدیم که سازمانهای درگیر خوشحال هستند و می روند که شیوه مذاکره دیگری را در پیش بگیرند. سفیر همچنین یادداشتی که مربوط به مشکلات کپی رایت (حق اقتباس محفوظ) کلنل ساندرز بود به نخست وزیر داد. نخست وزیر گفت که برای تبدیل علامات خاطیانه «کنتاکی فراید چیکن» به «کاشانی فراید چیکن» اقدام خواهد کرد.

در همان جلسه سفیر درباره بودجه ساختمانی دانشگاه تبریز اطلاعاتی به بایندر داد. هنوز رئیس دانشگاه تعیین نشده و در آینده نزدیک نیز تعیین نخواهد شد. آقای ناس در غیاب سفیر، اطلاعات مربوط به این مسئله را تهیه خواهد کرد.

سفیر از آقای لمبراکیس خواست که تحقیقی بیوگرافیک پیرامون اعضای گوناگون مجلس که برای اداره سیاسی حزب رستاخیز رأی آورده اند، انجام دهد. از آقای لمبراکیس این هم خواسته شد که ببیند آیا بیانیه ناشی از دیدار امیر بحرین از ایران به تمام واحدهایمان در منطقه خلیج رسیده است یا نه؟

سفیر آلمان به سفیر سولیوان گفت که شنیده است نیروی دریایی ایالات متحده می خواهد که تمام کشتیهای کوچک را تهیه نماید. سفیر توضیح داد که یک گروه متخصص، برای آزمایش این که چه نوع سلاح های ساخت آمریکا می تواند برای کشتیهای آلمانی به کار روند، در راه هستند.

سفیر در مورد مشکل فیمابین آقایان بروین و میلز از آقای بروین و جینگلز سئوال کرد و به آنان توصیه کرد که سعی نمایند که آقای میلز دوباره در هیأت نمایندگی ژنو منصوب شود.

سفیر به آقای گوئلز دو خبر رسیده در ارتباط با سیاست ما درباره پناهندگان افغانی را ارائه داد. او همچنین سئوال کرد که آیا کسی مایل به شرکت در برنامه نمایشنامه کارمن در تالار رودکی هست. پس از مدتی آقای شلنبرگر گفت که او شخصی را برای این کار انتخاب خواهد کرد.

آقای شلنبرگر توضیحی در مورد مذاکراتش با آندرو ویتلی از BBC داد و سپس یک لیست طولانی از شکایات راجع به موقعیت کارها در ایران را قرائت نمود. این لیست به درخواست اعلیحضرت توسط یک گروه از روشنفکران برجسته تهیه شده بود.

آقای بروین گزارش داد که او از آقای وستلی گله ها و شکایاتی از طرف مقامات وستینگهاوس، از این که پروژه مترو به فرانسویها داده می شود، شنیده که این هم مرهون ماهیت مخفیانه مناقصات می شود.

آقای لمبراکیس گفت که سالگرد ۱۹ ژوئن در ۱۸ ژوئن امسال برگزار خواهد شد. مذهبیهای فعال همگی قبول کرده اند که بهتر است در خانه بمانند تا این که تظاهرات انجام دهند. آقای شلنبرگر گفت که ویتلی احساس می کند اغتشاش بالا خواهد گرفت.

آقای فری آن گاه در رابطه با گزارشات پیش بینی مقدار محصول در سال جدید و دیدار وزیر کشاورزی از استرالیا و ایالات

متحده وارد بحث شد. در این گزارش او خاطرنشان

ساخت که درخواستی مبنی بر کمک به ایران برای یافتن بازار جهت کندر و مر دریافت داشته است.

آقای آدلر گفت که امروز صبح اطلاع یافته است که آقای Sihweil متخصص ایمنی NRC ، دیگر به ایران بازنخواهد گشت. او نمی داند که آیا امکان دارد این مخالفت نشانه ای از ناراحتی ایران در رابطه با فقدان پیشرفت در زمینه انرژی اتمی باشد. سفیر گفت که آلمانیها نیز از این مخالفت متأثر خواهند شد، زیرا آنها روی سیستمهای کنترل ایمنی ایالات متحده برای رآکتورهای خود حساب کرده بودند. آقای آدلر موضوع را با سیروس منصور تعقیب خواهد نمود. آقای آدلر همچنین گزارشی در مورد حضور خود در جلسه اخیر انجمن «بهداشت و تنظیم خانواده» داد. موضوع این است که وزیر بهداری هیچ گونه همکاری به عمل نمی آورد. سفیر معتقد بود که آقایان ناس و آدلر بهتر است که در هر یک از ملاقاتهای آینده با وزیر بهداری شیخ الاسلام زاده موضوع را مطرح نمایند.

آقای بیونز، رابرت پاول را به عنوان مأمور جدید CAAG معرفی کرد.

خانم دیرزمن در مورد جلسه ای که با مقامات مالیاتی ایران داشت سخنانی ایراد کرد و گفت که آنها از متخصصین کامپیوتر سازمان مالیات بر درآمد آمریکا (IRS) درخواست مساعدت و مشاوره کرده اند. سفیر از جان میسی Macy و جک واگن Voughan درخواست نمود که این امر را بررسی کنند، زیرا ممکن است چنین برنامه ای در حال حاضر وجود داشته باشد.

آقای ددیچ در مورد ملاقاتش با نمایندگان پلیس ملی ایران در رابطه با آموزش افراد پلیس گمرکات ایران در ایران صحبت کرد.

الحاقیه: بدین وسیله نویسنده از آقای مارتین به دلیل عنوان نکردن نظرات ایشان در مورد این که در بین نمایندگان وستینگهاوس شکاف ایجاد شده است، پوزش می طلبد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۳۷(۱)

خیلی محرمانه۵ ژوئیه ۱۹۷۸ ۱۴ تیر ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار درخواست کرد که رئیس هر بخش در اعطای مرخصی برای بعد از ظهر روز ۶ ژوئیه جهت شرکت در جشن روز استقلال در «لویزان» آزاد باشد. آقای ناس تذکر داد که ممکن است با میهمانان زیادی در آخر هفته روبرو شویم. اولین نفری که وارد خواهد شد «لونازنسو» Lou Nozenso قائم مقام معاون وزیر امور خارجه خواهد بود که سعی خواهد کرد تا موافقت نامه دوجانبه اتمی را به پیش ببرد. نیوسام مدیرکل وزارتخانه نیز که در حال بازدید از آسیای جنوبی، خاورمیانه و

اروپا است، برای بحث در مورد وقایع اخیر در منطقه وارد خواهد

۱- کتاب اول، ص ۷۴۷

شـد و گفتگویی بـا شاه خواهـد داشت. به علاوه نماینـده دائمی در سازمان ملل جیمز لئونارد نیز در ۸ ژوئیه خواهـد آمد تا در مـورد موضوعـات مربـوط به سازمـان ملـل به مقامـات مختلـف دولت ایران گفتگـو کنـد. آقـای لمـبراکیس مروری بر مطـالب مطبوعـات داخلی داشـت و خاطرنشـان کرد که BBC بـه دنبـال گزارش ویتلی از افغانسـتان در شـرایط بـدی قرار گرفته است. آرامش نسبی در جبهه داخلی برقرار است. یک مقام حزب رسـتاخیز شدیـداً از کاندیداهایی که حزب را ترک می کنند انتقاد کرده است و این نشان می دهد که آنها قادرند به طور مسـتقل عمل نمایند. هنگام میهمانی چهارم ژوئیه ما، نهاوندی در پاسخ یک سئوال گفت که سازمان او صرفاً یک «جناح سوم» حزب رستاخیز نخواهد بود بلکه «گروهی» تشکیل خواهد شد.

کاردار به وابسته جدید کشاورزی ما آقای کوی نیلی خوش آمد گفت.

آقای مارتین گفت که او در حال پیگیری درخواست سـفیر اردن جهت یک گزارش وضعیت در رابطه با پیشنهاد ارائه شده در مـورد انتقـال موشـکهای آموزشـی به کشـور ثـالث برای اسـتفاده در نیروی هـوایی اردن و سـوار کردن روی هواپیماهـای ۵ F آمریکایی اخـذ شـده از ایران می باشـد. سـرهنگ شـفر، وابسـته جدید نیروی دریایی ناخدا روی هالینگورث Roy Holling Worth را معرفی نمود. وی همچنین بازدیـد پیشـنهادی ژنرال سادلر فرمانـده پایگاه ۲۱ نیروی هوایی در پادگـان مک کواير جهت بازدیـد از ترمینال «فرمانـدهی هوابرد نظامی» MAC را اعلام نمود. آقـای آدلر گزارش داد که میهمانان کمیته مشترک اقتصادی نتیجه گرفتند که بازار برای انرژی خورشـیدی خیلی امیدبخش است. آنها متوجه شدند که بودجه وزارت نیرو در این زمینه پنج برابر شده است و احتمال دارد که برای شرکتهای آمریکایی بازار وجود داشته باشد.

آقای ددیچ هفته آینده به خلیج فارس مسافرت خواهد کرد.

آقـای رینو به دنبـال اشـارات آقای آدلر متـذکر شـد که مرکز بازرگانی چنـد تلگرام و یک گزارش در مورد نمایشـگاه انرژی خورشـیدی فرسـتاده است. شـرکت کنندگان در نمایشـگاه متوجه شدند که یک بازار احتمالی بسـیار جالب برای شرکت های آمریکایی وجود دارد.

ناخـدا هـاک بازدیـد نـاو آمریکـایی بـارنی از بنـدرعباس را برای مشـارکت در تمرینـات واحـدهای نیروی دریایی اعلام کرد. کـاردار از آقـای بنرمن به خـاطر ایفـای خوب وظیفه اش در مورد حفـظ امنیت میهمـانی چهارم ژوئیه که به خوبی برگزار شـد تشکر کرد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۳۸(۱)

خیلی محرمانه۱۲ ژوئیه ۱۹۷۸ ۲۱ تیر ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با اعلام این که دیروز پیمان دوجانبه اتمی منعقد گردید، آغاز کرد. مشکل

۱- کتاب اول، ص ۷۴۸

اساسی غنی سازی مجدد زباله های اتمی حل شد و از نظریات پنج هفته پیش سفیر سولیوان به نحو احسن استفاده گردید.

کاردار گفت که بازدید معاون، نیوسام به خوبی صورت گرفت. منظور اصلی در ایران به توافق رسیدن در مورد موقعیت شرق بود. شاه در صورتی که پاکستانیها از کارخانه غنی سازی مجدد زباله های اتمی صرفنظر کنند با کمک به پاکستان نظر مساعد دارد. اگر پاکستانیها به همین نحو پیش روند، امریکا از نقطه نظر قانونی اجباراً دیگر نخواهد توانست به اسلام آباد کمک اقتصادی یا سیاسی بنمایند.

آقای شلنبرگر سئوال کرد که آیا قرارداد انرژی اتمی احتیاج به تصویب سنا دارد یا نه؟ کاردار جواب داد که معاهده پس از ۶۰ روز کاری به مرحله اجرا گذاشته خواهد شد مگر آن که یکی از مجالس کنگره یا مجلس آن را تصویب نکند.

آقای شلنبرگر گزارش داد که کارشناس سیاسی ویلیام گریفیث در شهر است و با شاه و نخست وزیر ملاقات خواهد کرد. اخبار دیگر آژانس ارتباطات بین المللی حاکی از آن است که انجمن ایران و آمریکا به منظور دستیابی به یک برنامه درخشان علمی، دوران بحرانی را پشت سر گذاشته است.

کلنل واندرمیر گزارش داده که ژنرال گست همراه گروه فرماندهی و کنترل بود. ارتشبد ازهاری به نحو مطلوبی تحت تأثیر قرار گرفته است و اواخر این هفته موضوع را با شاه در میان خواهد گذاشت.

آقای بروین، کفیل ریاست هیأت نمایندگی، گفت که نمایندگان کنسرسیوم نفت هفته گذشته به منظور رسیدن به یک توافق به جای موافقتنامه ۱۹۷۳ به تهران آمده اند. ایرانیان توافق دارند که برای هر بشکه ۲۰ سنت تخفیف بدهند که میزان این تخفیف ۲ سنت کمتر از قرارداد گذشته است. کنسرسیوم روزانه ۳/۳ میلیون بشکه نفت برداشت خواهد کرد.

آقای بروین و میلز نامزد رایزنی اقتصادی با سرپرست اداره تأمین اجتماعی ایران برای بحث پیرامون امکانات یک موافقت نامه ملاقات کردند. در طول یک هفته یا بیشتر، نمایندگان سفارت با نمایندگان تأمین اجتماعی برای تهیه یک پیش نویس جهت ارسال به واشنگتن با یکدیگر ملاقات خواهند نمود. ما می خواهیم که این پیش نویس کاملاً ساده باشد ولی ممکن است که واشنگتن بخواهد این طرح شبیه به محتوای مدلهای آلمانی و ایتالیایی باشد.

آقای بویس خبر روز برای بخش سیاسی را به اطلاع رساند. پس از بررسی آخرین شایعات در مورد تغییرات مربوط به سفیر گزارش داد که گروه جدیدی از حقوقدانان ایرانی به تازگی نام اعضای هیأت رئیسه خود را اعلام نموده و اطلاع داده است که کوششهایی در جهت برقراری تماس با گروههای حقوق بشر ایالات متحده و کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد به عمل خواهد آورد.

جناح سوم نهاوندی مقاله ای مبنی بر انتقاد از خط مشی اقتصادی دولت آموزگار انتشار داده

است. این مقاله اتاق اصناف را به علت ایجاد تورم مورد سرزنش قرار داده و هم اکنون اتاق اصناف جواب اعتراض آمیز خود نسبت به آن مقاله را اعلام کرده است. امکان دارد که این عمل اعضای مجلس را که تصمیم به پیوستن به گروه اقلیت نهاوندی را داشتند تحت تأثیر قرار دهد.

بالاخره، شهردار مشهد اعلام کرده است که سر هر کارمند شهرداری که مشاهده شود در فساد یا رشوه گیری دست داشته است، تراشیده خواهد شد (توسط خانم شهردار) و در یک ماشین روباز دور خیابانها گردانده خواهد شد. این خبر باعث مناظره داغی در سالن مجلس در مورد حق قانونی شهردار برای دست زدن به چنین اقدامی شد.

آقای نیلی Neeley گزارش داد که حجم صادرات آمریکا به ایران در سال گذشته به رقم ۴۲۳ میلیون دلار رسید و به نظر می رسد که امسال نیز چیزی نزدیک به همین مقدار باشد. وی گفت که گاوهای آبستن یک قلم عمده صادراتی را تشکیل می دهد. در مورد محصول گندم گفت که علیرغم خشکسالی اوایل سال جدید، میزان آن مشابه سال گذشته خواهد شد.

آقای میلز در مورد ساعت کار جدید فروشگاه مخصوص کارمندان سفارت و فروشگاه «۱۱ ۷» که در محوطه باقی خواهد ماند، گزارشی معروض داشت.

آقای ریچاردسون گزارش داد که آقای گوئلز امروز صبح تهران را برای یک مرخصی چهار، شش، هشت و یا ده هفته ای ترک خواهد نمود.

آقای بنرمن، کارمند جدید امنیت ملی (TSO) آقای پل تیوبس Paul Tubbs و آقای دیو مارشال کارمند جدید امنیت منطقه ای (RSO) را معرفی نمود.

آقای اسنو، گزارش داد که انجمن ایران و آمریکا فعالیت جدید خود را برای آشناسازی دانشجویان ایرانی که عازم آمریکا هستند، آغاز کرده است.

علاقه فزاینده مذهبیون به سیاست

سند شماره ۳۹

یادداشت مذاکرات

شرکت کنندگان: خانم و آقای هدایت اسلامی نیا؛ جورج بی لمبراکیس، کنسول سیاسی سفارت آمریکا، تهران؛ جان دی استمپل، مأمور سیاسی سفارت آمریکا، تهران

زمان و مکان: ۱۲ ژوئیه ۱۹۷۸ منزل اسلامی نیا

موضوع: علاقه فزاینده مذهبیون به سیاست

خلاصه: اسلامی نیا گفت تابستان نسبتاً آرام خواهد بود ولی اشکالات بیشتری در پاییز وجود خواهد داشت. بین پیروان آیت الله خمینی و آیت الله شریعتمداری در قم تفرقه ای در حال به وجود آمدن است. شریعتمداری به تدریج برخی از تندروهایی که قبلاً ـ از خمینی حمایت می کرده اند را به طرف خودش جلب می کند. توجه مذهبیون شروع به متمرکز شدن بر روی انتخاباتی که برای سال آینده طرح ریزی گردیده، شده است. حتی لیست های کاندیداهای

احتمالی حداقل در یک بخش آماده شده است. روابط بین شاه و جامعه مذهبی بهتر شده اند. مقدم رئیس جدید ساواک برای آرام کردن روابط بین دولت و جامعه مذهبی با کمی موفقیت سخت در حال فعالیت است اسلامی نیا به صورت خیلی محرمانه ای به ما گفت که شهبانو و هویدا حدود ۴ آگوست در اولین روز پس از رمضان برای زیارت به کربلا در عراق خواهند رفت. توضیحات مشروح در زیر تحت عناوین مختلف آمده است. (پایان خلاصه).

سیاست مذهبی داخلی

در حالیکه جریانات امسال تابستان آرام خواهند بود، اما درگیری بین قسمت های مختلف جامعه مذهبی شخصاً مشکلاتی را در اوایل پاییز به وجود خواهد آورد. بحران جاری داخلی با یک درخواست منتسب به آیت الله خمینی برای برگزار نکردن مراسم تولد امام دوازدهم (۲۱ ژوئیه) مرتبط است. شریعتمداری و تعداد دیگری از آیت الله ها با لغو جشن های برنامه ریزی شده مخالف هستند، زیرا امام دوازدهم یک قسمت حیاتی از معتقدات شیعه می باشد و این جشن یکی از جشنهای مهم است. علمای تهران تلگرافی برای خمینی فرستاده اند و گفته اند باور نمی کنند که وی خواسته باشد که مراسم ملغی شود (تلگرام بدون امضاء است). (فرستاده های خصوصی که در یادداشت مذاکرات قبلی به آنها اشاره شد هنوز اعزام نگردیده اند ولی انتظار می رود که به زودی روانه شوند). این واقعه ممکن است به نفع شریعتمداری تمام شود چونکه باعث شد آیت الله حلبی از تهران را به اتحاد عملی با وی بکشاند. حلبی یک آیت الله مهم است که فعالیت اصلی وی برگرداندن (یا کوبیدن) اعضای فرقه بهایی است. او پیروان قابل ملاحظه ای دارد که شامل یک عده تخمین ۱۰/۰۰۰ نفری دانشجو می باشد و ادعا می کند که در ۵ سال گذشته ۲۳۰۰۰ بهایی را به اسلام بازگردانیده است. حاج آقا حسن قمی یک آیت الله دیگر که در ۱۹۶۳ از خمینی حمایت کرد و در داخل کشور به حال تبعید بوده است توسط ساواک آزاد شده و احتمالاً ـ با شریعتمداری در مورد این موضوع متحد خواهد شد.

اسلامی نیا به صورت گذرا گفت که چندین آیت الله دیگر که در زندان هستند از طریق آیت الله ابوالفضل زنجانی (یک رهبر که اخیراً آزاد شده) پیام فرستاده اند که در عین حالی که آنها سالها پیش از خمینی حمایت کرده اند ولی اکنون با وی مخالف هستند چون که وی مسایل اشتباهی را عنوان کرده است و خیلی حرف می زند. اسلامی نیا فکر می کرد که دولت ممکن است به زودی آیت الله مطهری، طالقانی و ربانی شیرازی را آزاد کند. اسلامی نیا حس می کرد که ساواک به صورت تازه ای به زندانیانی که در زندان نگاه داشته شده اند می نگرد و آزادیهای بیشتری در جریان است.

انتخابات طرح ریزی شده پارلمان

اسلامی نیا گفت علاقه زیادی نسبت به انتخابات طرح ریزی شده مجلس و سنا وجود دارد

و شریعتمداری از طریق اسلامی نیا پیامی برای شاه فرستاده است که می گوید اگر انتخابات ۱۹۷۹ آزاد نباشد (بدون کنترل حزب رستاخیز) تظاهرات و مشکلات وخیمی وجود خواهد داشت. شاه از طریق اسلامی نیا پاسخ داد که انتخابات آزاد خواهند بود و هر کسی می تواند کاندید شود. به دنبال دریافت این خبر، حامیان خمینی با اینکه به صورت خشنی با انتخابات به این عنوان که ریاکاری دولت می باشد مخالفت کرده اند شروع به تهیه لیستی از کاندیداها نموده اند.

اسلامی نیا گفت که وی فقط از چند اسمی از لیست مطلع شده است ولی آنها (اسامی) شامل امینی عراقی وزیر سابق و دادستان سابق قزوین حاج سیدجوادی می باشد. اینها شخصیت های اجتماعی سابق از دوران مصدق و جبهه ملی می باشند.

اسلامی نیا گفت گروه شریعتمداری هنوز به موارد ویژه در زمینه کاندیداها نیز نپرداخته است و خیلی از ملاها و آیت الله ها از گروه سابق جبهه ملی به رهبری مهندس مهدی بازرگان خوششان نمی آید. (نظریه: ظاهراً ملاها شخصاً از بازرگان خوششان نمی آید و نسبت به علاقه جزیی جبهه ملی ها به کمونیسم مظنون هستند.) اسلامی نیا فکر می کرد زمانی که انتخابات اعلام شود جناح شریعتمداری به تدریج لیستی از کاندیداها ارائه خواهد نمود.

لمبراکیس از اسلامی نیا خواست که راجع به ایده فعلی اش در مورد یک جناح مذهبی در حزب رستاخیز توضیح دهد. اسلامی نیا گفت ظاهراً در مورد ایده جناح سوم به وسیله گروه نهاوندی پیش دستی شده است ولی برای گروههای دیگر اگر که در حزب رستاخیز مکانی نباشد در سیستم سیاسی هنوز جایی وجود دارد. اسلامی نیا به هویدا گفته بود آنهایی که در پی انتخابات هستند چنانچه مایلند سیاستمداران مؤثری باشند بایستی اکنون شروع به مبارزه کنند. خود اسلامی نیا با گروهی از بازار و گروه دیگری از سازمان کنترل قیمت (اصناف) همکاری می کرد تا افرادی را برای انتخاب شدن آماده کند. در پاسخ به کاوش استمپل در این مورد که آیا خود وی برای راه یافتن به مجلس کاندید خواهد شد، اسلامی نیا لبخند زد و گفت که وی خیلی سرش شلوغ است و کم کم پس از مقداری طول و تفصیل یک شاید مبهم تحویل داد (نظریه: وی کاندید خواهد شد.)

شاه و رهبران مذهبی

در پاسخ به یک سئوال در این مورد که روابط بین شاه و رهبران مذهبی چگونه توسعه می یابد اسلامی نیا گفت گفتگوهایی وجود داشته است ولی به وجود آمدن اعتماد به آهستگی صورت گرفته است. به نظر نمی آید که شاه درک کند آیت آلله شریعتمداری بعضی از چیزهایی را که از او می خواهد نمی تواند انجام دهد. تماس های خصوصی خوب بوده اند ولی شریعتمداری نمی خواهد مردم از آنها اطلاع پیدا کنند. هرچند شاه مطلع است که شریعتمداری و خمینی در مورد ایران توافق ندارند، شریعتمداری به شاه گفته است که وی نمی تواند به

صورت علنی بـا خمینی مخـالفت کنـد. شـریعتمداری گفته است که وی برخی از تنـدروها را از گروه خمینی جـدا می کنـد و بایستی احتیاط کند. اسلامی نیا اشاره کرد که زمانی که آقای عباسی داماد شریعتمداری به شهر ری آمد تا خانه فامیلی را برای یـک دیـدار بازگشایـد، وی مقـدم رئیس سـاواک را دیـد. این موضوع انتشار پیـدا کرد و شـریعتمداری خیلی خشـمگین شـد. اسـلامی نیا گفت که شـریعتمداری می خواهد آیت الله اول باشد (مهم ترین در ایران) و بایستی به دقت مراقب موضع سیاسـی خود باشد.

اسلامی نیا روی خیلی از مسایل کوچک به شدت کار کرده است تا اختلاف دینی دولت و رهبریت مذهبی را کاهش دهد. او راجع به جریانی در اصـفهان صـحبت کرد که در آن رئیس اوقاف (بنیاد هدایای مذهبی) به یک آیت الله برجسته توهین نمود. برای برطرف کردن این توهین و آرام کردن وضـعیت خیلی از افراد مجبور شدنـد میـانجیگری کننـد و سـرانجام این کار انجام شـد. اسـلامی نیـا راجع به واقعه دیگری صـحبت کرد که ولیـان اسـتاندار خراسـان با یک دسـتگاه ضـبط صوت که به صورت ناشـیانه ای مخفی شده بود با شریعتمداری ملاقات کرد. در اواسط گفتگو کیف دستی او شروع به بیرون دادن صداهای بلندی کرد. اسـلامی نیا گفت شـریعتمداری که پیروان زیادی در مشهد دارد زمانی که در اواخر این ماه از این شهر دیدن می کند از دیدن مجدد ولیان امتناع خواهد کرد. (نظریه: شـریعتمداری ممکن است پیروانی در مشـهد داشـته باشد ولی وی به آن صورت که در اینجا مفهوم شده شخصیت برجسته ای نیست.)

دولت و مذهب

اسـلامی نیا، آموزگار و دیگر رهبران دولت را به خاطر اینکه به ملاقات رهبران مـذهبی نمی روند مورد انتقاد قرار داد. «من به دیدار شـریعتمداری می روم چرا آنها نمی روند؟» نخست وزیر به یکی از دوسـتان نزدیک اسلامی نیا گفته بود که کار او این نیست که با رهبران مذهبی درگیر شود و این کار شاه و ساواک است.

(نظریه: این موضوع به دیگر جریاناتی که ما راجع به عدم علاقه آموزگار به این مشـکل شـنیده ایم شـباهت دارد.) اسـلامی نیا رفتار نخست وزیر را با رفتار هویـدا مقایسه کرد که ملکه فرح را در ۴ آگوست روز شروع ماه رمضان در مسافرت به کربلا در عراق همراهی خواهـد کرد. این یـک ژست مهم در مقابـل مؤمنین خواهـد بود. اسـلامی نیـا اشـاره کرد که ملکه توسط مقـدم رئیس سـاواک قبـل از انتصابش به ریاست ساواک به فعالیت اجتماعی بیشتری تشویق شـده بود و نیز اشاره کرد که ملکه مایل است به فعالیت بیشتر در امور اجتماعی ادامه دهد. از مسافرت طرح ریزی شده هنوز جلوگیری می شود

(نظریه: شاید به خاطر اینکه موافقت نهایی شاه هنوز اعلام نشده است).

اسـلامی نیا از مقـدم رئیس ساواک به خاطر عملکرد اولیه اش تعریف و تمجیدهای زیادی می کند. به طوری که گزارش شده مقدم در کارش شدیداً فعالیت می کند و در روابط بین جامعه

مذهبی و دولت تفاوتی به وجود آورده است.

اسلامی نیا گفت مقدم پیش شاه رفت تا با دلیل و برهان از شاه بخواهد تا به آیت الله فلسفی اجازه سخنرانی بدهد. او اشاره کرد که در یک گفتگوی خصوصی جالب هویدا به فلسفی و اسلامی نیا گفته بود که اگر فلسفی بر علیه شاه صحبت کند (پس از اینکه قول داد این کار را نکند) هویدا، مقدم و اسلامی نیا نیز ممکن است کشور را ترک کنند. فلسفی گفت وی به شاه در سخنرانی هایش اشاره نخواهد کرد ولی ممکن است مجبور شود به خمینی اشاره کند چونکه مؤمنین وی را مجبور به انجام آن خواهند کرد.

مذهب و دیگر نیروها

لمبراکیس از اسلامی نیا پرسید که وی راجع به یک کتابفروشی در نزدیکی میدان اصلی قم که مطالب اسلامی، مارکسیستی و ضدیهودی را به هم می آمیزد چه می داند. به نظر آمد که اسلامی نیا از این موضوع بی خبر است ولی ذیعلاقه به نظر رسید.

او فکر می کرد که مطالب ضدیهودی احتمالاً ضدصهیونیستی یا ضداسرائیلی بوده اند. چونکه مسلمانان خوب به اعتقادات یهودیان یا مسیحیان به دین خودشان احترام می گذارند، هر چند آنها یهودیان را افرادی می دانند که منحرف شده اند.

سرانجام اسلامی نیا گفت وی و همسرش چنانچه مسایل به آرامی که وی انتظار آن را دارد باقی بمانند در آگوست سفری به ایالات متحده خواهند نمود. آنها اوایل سپتامبر باز خواهند گشت.

نظریه: این ملاقات مجدداً ارتباط و همکاری نزدیکی که بین هویدا، ژنرال مقدم و اسلامی نیا به وجود می آید را نشان داد.

فعالیت سیاسی: گزارش جناح سوم، انتخاب رئیس کانون وکلا، تهیه لیست...

سند شماره ۴۰

خیلی محرمانه۱۳ ژوئیه ۱۹۷۸ ۲۲ تیر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۶۶۹۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

رونوشت: به نمایندگیهای آمریکا در بغداد، اسلام آباد، کابل و لندن

موضوع: فعالیت سیاسی: گزارش جناح سوم، انتخاب رئیس کانون وکلا، تهیه لیست نامزدهای انتخاباتی، قانون جدید تظاهرات

خلاصه: جناح سوم حزب رستاخیز تلاشهای اقتصادی دولت ایران را مورد انتقاد قرار داده و خواستار اقدامات جدیدی گردیده

است. این عمل با عکس العمل شدید آقای یگانه وزیر دارایی روبرو شده است.

فعالیتهای پشت پرده سیاسی با مانور آرام نمایندگان مجلس به طرفداری از حزب رستاخیز و سایر طرفداران دولت ادامه دارد. کانون وکلا حسن نزیه را که یکی از وکلای پیشرو است به

عنوان رئیس جدید خود انتخاب می نماید. انجمن جدید حقوق دانان می گوید که این سازمان نگهبان قانون اساسی خواهد بود. نخست وزیر می گوید دولت با توجه به فضای سیاسی جدید، قانونی جهت تعیین مقررات اصولی انجمن های سیاسی و تظاهرات قانونی به مجلس تقدیم خواهد کرد. پایان خلاصه.

۱ جناح سوم حزب رستاخیز در تاریخ دهم ژوئیه طی گزارشی یک سلسله پیشنهادات ضدتورمی و اقتصادی ادامه داده که آنها را در میان سایر اقدامات، برای کاهش هزینه های مصرفی دولت و هدایت آنها در جهت تولید، انحلال اطاقهای اصناف، خاتمه انحصارات در زمینه واردات و تجدیدنظر در سیاست مالیاتی به منظور کاهش فشار از روی حقوق بگیران، نامیده است (جبران آن به وسیله افزایش مالیات بر ثروتمندان و تعقیب کسانی که از دادن مالیات فرار می کنند امکان پذیر است).

اصناف بلافاصله پیشنهادات جناح سوم حزب را مورد انتقاد قرار داده و در دوازدهم ژوئیه، یگانه، وزیر اقتصاد و دارایی در حالیکه به این پیشنهادات سخت حمله ور شد، تلویحاً پیشنهاد تعقیب کسانی را که از دادن مالیات طفره می روند و افزایش مالیات ثروتمندان را پذیرفت. یگانه گفت که از سی هزار شرکت موجود در ایران فقط دوازده هزار شرکت سوابق مالیاتی دارد و این وضعیت باید درست شود. یگانه از پیشنهاد کاهش مالیاتها و تجدیدنظر در تخصیص اعتبارات انتقاد نمود و گفت که این عمل موجب توقف رشد اقتصاد ملی خواهد شد. او متذکر گردید که دولت ایران در فاصله می ۱۹۷۷ تا می ۱۹۷۸ نرخ تورم را از ۸/۳۰ درصد به ۱/۱۰ درصد کاهش داده است. نهاوندی، رهبر جناح گفت از اینکه گزارش گروهش بحث برانگیز بوده، خوشحال است.

۲ در پشت پرده مانور قابل توجه نمایندگان مجلس با طرفداری از این جناح و سپس تغییر عقیده دادن همچنان ادامه دارد. بررسیهای سفارت که بر اساس گزارشات محلی و تماسهای شخصی صورت گرفته است، جناح بندیهای تقریبی نمایندگان مجلس را به شرح زیر ارائه می دهد. (هر چند که اینها در معرض تغییر مجدد می باشند): جناح سازنده ۱۴۰ نفر، جناح پیشرو ۵۰ نفر، جناح سوم ۴۰ نفر، پان ایرانیست ها (پزشکپور) ۷ نفر، بقیه جناح ها و منفردها ۳۱ نفر. در طول تهیه این بررسی، به خاطر گزارش انتقادآمیز جناح سوم، تعدادی از طرفداران آن کاسته شده است. وضعیت طرفداری از جناح ها منتشر نشده است. وضعیت موجود بیانگر سیال بودن بحث های سیاسی اخیر است.

۳ این موضوع برای سفارت از طریق منابع زیادی مورد تأیید قرار گرفته است که دولت قصد دارد هر کس را که می خواهد نامزد نمایندگی مجلس شود، بدون آنکه او را از فیلترهای حزب رستاخیز عبور دهد، آزاد گذارد. منبع نزدیک به آیت الله شریعتمداری به ما گفت که شاه به رهبران مذهبی تأکید کرده است که هر کس می تواند در مبارزات انتخاباتی شرکت نماید، البته نه به صورتی که گروه خمینی قبلاً شروع به تهیه لیست انتخاباتی نموده اند در حالیکه

رهبرشان کل انتخابات را تحریم می کرد. از گروه شریعتمداری نیز انتظار می رود در ماههای آینده همین کار را انجام دهد و گروههای متحده در جبهه ملی نیز زیاد عقب نیستند. ما شنیده ایم که گروه شریعتمداری به رهبری سابق جبهه ملی اعتمادی ندارد. بنابراین مشکلاتی در اختلاف بالقوه متحدین وجود خواهد داشت.

۴ در یازدهم ژوئیه، هیأت اجراییه کانون وکلای ایران، حسن نزیه، نامزد گروه پیشرو را به عنوان رئیس خود برگزید. (عبدالکریم انواری وکیل مستقل و هدایت الله متین دفتری از گروه پیشرو به عنوان معاونین و صدر الدین صادق وزیری و محمدتقی دامغانی از گروه پیشرو به عنوان مسئول پیگیری انتخاب شدند). روز بعد نزیه اعلام نمود که کانون وکلا برای استقلال کامل قوه قضائیه و توسعه آزادیهای فردی تلاش خواهد نمود. انجمن حقوقدانان ایران نیز اهداف مشابهی را از جمله امحاء کلیه دادگاههای ویژه که خارج از سیستم قضائی می باشند (مثل دادگاه ویژه کارمندان دولت) را اعلام نموده است. انجمن حقوقدانان اولیه جلسه خود را در نهم ژوئیه تشکیل داد و یک شورای بیست و یک نفره را انتخاب نمود که شامل هفت نفر از هشت نفر وکلای پیشرو می باشند که هفت نفرشان عضو هیأت اجرائیه کانون وکلا نیز هستند. سخنگوی انجمن حقوقدانان گفت که این انجمن و کانون وکلاـ کاملاًـ جدا از هم باقی خواهند ماند. انجمن حقوقدانان، به منظور استقرار حکومت قانون، در نظر دارد با سازمانهای بین المللی تماسهایی برقرار نماید. تمام موارد مذکور به طور قابل توجهی در مطبوعات منعکس گردیده است.

۵ نخست وزیر در مصاحبه مطبوعاتی خود بعد از پایان جلسه کابینه، ضمن پاسخ به تعدادی از سئوالات روزمره، به ناگهان اعلام نمود که وزارت دادگستری لایحه ای در خصوص تعیین چهارچوب فعالیتهای انجمن های سیاسی و تظاهرات به مجلس تقدیم خواهد نمود. نخست وزیر اظهار داشت، لاـیحه احتمالاًـ شامل مقرراتی جهت اعلام قبلی گردهماییها، نام سازمانهای شرکت کننده، تاریخ، ساعت و محل آن خواهد بود. اما این مقررات هنوز مشخص نشده اند.

این خبر در مطبوعات فارسی با تیتر بزرگ منعکس گردید ولی در مطبوعات فرانسه و انگلیسی زبان در صفحات داخلی از اقبال کمی برخوردار بود. نخست وزیر گفت «تا هنگامی که نهادهای صحیح و قانونی جهت تحکیم فضای باز سیاسی به وجود نیاورده ایم صحبت از آن بی فایده است.» این نظریه بر سر این موضوع که آیا لایحه آزادیخواهانه خواهد بود یا محدود کننده، بحث های زیادی را برانگیخته است.

در ابتدای امر به نظر می رسد اعتقاد بر این باشد که تصمیم دولت ایران مبنی بر ایجاد فضای باز سیاسی از طریق تعیین مراحلی منطقی جهت مبارزات انتخاباتی مجلس، در این لایحه منعکس خواهد بود.

ناس

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۴۱(۱)

خیلی محرمانه۱۹ ژوئیه ۱۹۷۸ ۲۸ تیر ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با مطرح کردن این موضوع که مذاکرات نیوسام در کابل و اسلام آباد پایان گرفته و پاکستانیها نقطه نظرات سنتی خود را در چند زمینه پیشنهاد کرده اند، آغاز نمود. ما انتظار داریم که گزارش مختصری در مورد مسافرت نیوسام به دست آورده تا آن را در اختیار ایرانیان نیز قرار دهیم. کوپر معاون وزیر خارجه ممکن است در هفته آینده از ایران بازدید کند.

ژنرال گست گفت که شب گذشته با ژنرال گریوز در مورد پیغام کاردار پیرامون برنامه F ۴ گفتگو کرده است. ما پیشنهاد کردیم که یک بار دیگر برنامه بررسی شود تا این که سیستم مخابراتی گروه A نیز در آن جای بگیرد. این امر موجب خواهد شد که سلاح Wildweased در موعد دیرتری بر روی F ۴ قرار گیرد، البته در صورتی که تصمیم بگیریم که آن موشکها را به ایرانیان بدهیم. بدون سیستم مخابراتی گروه A ، دولت ایران احتمالاً هواپیماها را نخواهد خرید.

راجر ا. بروین کفیل ریاست هیأت نمایندگی پس از چهار سال خدمت در جهت اهداف دوستانه روابط ایران و آمریکا، از هیأت مسایل مملکتی خداحافظی کرد.

آقای لمبراکیس گزارشی در مورد موقعیت سیاسی داخلی ایران ارائه داد، وی گفت که مخالفین مجدداً در حال بسیج مردم به منظور برگزاری تظاهرات برای فردا بعد از ظهر در حوالی خیابانهای تخت جمشید و بلوار پهلوی هستند. آقای ریچاردسون به کاردار گفت که کنسولگری در روز ۶۰۰ الی ۷۰۰ ویزای مهاجرتی صادر می کند.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره۴۲(۲)

خیلی محرمانه۲۶ ژوئیه ۱۹۷۸ ۴ مرداد ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با مطرح کردن تلگرامی که شب گذشته فرستاده بود و مذاکراتش با تیمسار طوفانیان را توضیح می داد، شروع کرد. طوفانیان گفت در صورتی که هواپیماهای F-۴E همراه با سیستم مخابراتی گروه A نباشد دولت ایران خواهان آنها نخواهد بود. او گفت پیشنهاد خرید Shrike او را متحیر کرده است و یادآور شد که شاه و او تصمیم گرفته اند که دولت آمریکا باید سعی کند که شرایکها را پس بگیرد. آنها تصمیم گرفتند که چنانچه هواپیماهای F-۴E با سیستم مخابراتی گروه

A در مقابل تحویل شرایکها باشند، آنها حاضرند شرایکها را نیز از ما تحویل

۱- کتاب اول، ص ۷۵۰

۲- کتاب اول، ص ۷۵۱

بگیرند.

دکتر استمپل با انگلیسیها تماس خواهد گرفت تا ببیند که آیا آنها راه حلی در مورد نامیبیا پیدا کرده اند. کاردار امروز احتمالاً به وزارت امور خارجه خواهد رفت و درباره موریتانی و خاورمیانه گفتگو خواهد کرد. کاردار نتیجه بررسی در مورد مدیریت اداری سفارت را به آقای میلز داد و قرار شد وی آن را بخشنامه کند.

آقای زیشک گفت انجمن ایران و آمریکا برای احداث یک مرکز آموزشی جدید پروانه ساختمان گرفته است. دکتر استمپل یکی از کارمندان جدید DEA به نام آقای لاری مک کینی MC Kinney را معرفی کرد. سپس درباره شورشهای امروز مشهد به نقل از روزنامه گزارشی داد. وی یادآور شد که در آخر هفته گذشته در سراسر کشور تظاهرات گسترده ای در جریان بوده که به غیر از جهرم در همه جا با آرامش برگزار شده است.آقای مارتین در مورد موضوع Wild Weasel با آقای پرشت صحبت کرده است. آقای نیوسام معاون وزارتخانه هم اکنون در تلاش است تا موافقت ترخیص Wild Weasel را برای نیروی هوایی ایران بگیرد. این موضوع مربوط به قبل از عکس العمل منفی کمیسیون مجلس درباره پیشنهاد وزارت خارجه که در آن توصیه شده بود که بدون هیچ گونه تعهدی نسبت به تحویل Wild Weasel سیستم مخابراتی گروه A را در هواپیماهای F ۴ جانشین کند، می شود. آقای تیلور درباره تغییرات جدید هیأت دولت گزارشی داد و یادآور شد که PBO در طول سال گذشته سه وزیر جدید به خود دیده است. همچنین وی درباره پاره ای شایعات که در میهمانی بانکداران در مورد بیماری شاه شنیده بود بحث و تبادل نظر کرد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۴۳(۱)

خیلی محرمانه۲ اوت ۱۹۷۸ ۱۱ مرداد ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار به اعضای هیأت مسایل مملکتی اطلاع داد که شب گذشته یک بمب دستی از بالای دیوار کنسولگری در اصفهان به داخل پرتاب شد. این حادثه هیچ آسیب و یا خسارت جدی به بار نیاورد. ما گمان می کنیم که این یک حادثه منفرد بوده است، نه حادثه ای که ارتباط به یک گروه متخصص تروریستی داشته باشد. آقای ناس همه را متوجه این موضوع کرد که احتیاط امنیتی لازم را به کار برند. خبر مسرت بخش این است که دفتر سفیر تعدادی بلیط مسابقه اسب دوانی میدان فرح آباد را دریافت داشته است و اعضای هیأت نمایندگی می توانند آنها را دریافت نمایند. با توجه به شایعات مربوط به سلامتی شاه، عکس های جدید او را در حال استراحت، آرامش، برنزه شدن و سر حال نشان می دهد. تماس خصوصی اخیر نیز او را در

۱- کتاب اول، ص ۷۵۵

وضعیتی مطلوب نشان می داد.

آقای زیشک گزارشی ارائه داد که به نظر می رسد پیمان پیشنهادی فولبرایت به دایره اول بازگردانده شود. کاردار گفت که او مسئله را مورد بررسی قرار داده و دیده است که نیازی به تعجیل بی مورد برای یک موافقتنامه تجدیدنظر شده نیست، زیرا توافق قبلی اساساً مورد رضایت ماست. آقای وستلی گفت که معاون رئیس سازمان بین المللی بیمه گران در جلسه اخیر هیأت بازرگانی ایران و آمریکا در لندن شرکت کرده و سخنرانی بسیار خوش بینانه ای در جلسه ایراد نموده است که اعضای شرکت کننده آن را خیلی ثمربخش یافته اند.

آقای استمپل مقاله ای از روزنامه رستاخیز که در آن از دکتر امینی به علت اعلام بی موقع در مورد فعالیت سیاسی انتقاد شده بود را دست به دست گرداند. همچنین روزنامه های محلی خبر درخواست کمک سازمان ملل از ایران و همچنین دیگران را به منظور همکاری با نیروهای حافظ صلح در نامیبیا گزارش کرده بودند. دایره ویژه تحقیق به ما در مورد احتمال تظاهرات فردا در مسجد اعظم تجریش آماده باش داد. خانم ویلیام وود ساید (Wood side) کارمند کمیته قضایی سنا، ایراد یک سخنرانی در مورد سنا را لازم دید. او همچنین با آقای ددیچ ملاقات خواهد کرد. شوهر ایشان که رئیس شرکت آمریکایی کان می باشد، با آقای دیوید وستلی راجع به موقعیتهای بازرگانی و تجارتی تماس خواهد گرفت. آقای توماس حادثه بمب در اصفهان را به دایره تحقیق ویژه (OSI) گزارش داد و آقای بنرمن برای تحقیق به محل حادثه در اصفهان رفت. کلنل فیلیپس سئوال کرد که آیا سفارت اعتراضی به انتشار یک توصیه نامه در مورد تظاهرات فردا که در رابطه با اول ماه مه است، دارد. به دنبال نظرخواهی از اعضای هیأت مسایل مملکتی تصمیم گرفته شد که یک توصیه نامه محتاطانه در رابطه با آغاز ماه رمضان انتشار یابد. آقای کارلتون گفت که وزارت نیرو اظهار تمایل نموده است که بر طبق ماده ۶۶۱ سازمان عمران بین المللی (AID) از وجود متخصصین انرژی خورشیدی ایالات متحده استفاده شود. کاردار گفت که AID همیشه به دنبال پروژه های خوب برای کسب این درآمد است و معتقد است که انرژی خورشیدی آمریکا را از یک موقعیت تجاری خوب در ایران برخوردار خواهد نمود.

نتایج آشوبهای مذهبی ایران

سند شماره ۴۴

خیلی محرمانه۲ اوت ۱۹۷۸ ۱۱ مرداد ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۷۳۱۱به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۷۲۶۵

موضوع: نتایج آشوبهای مذهبی ایران

خلاصه: بمب گذاری در عصر روز اول اوت در کنسولگری اصفهان، به نظر می رسد با آشوب مذهبی و متعاقب آن دستگیری یا ربودن طاهری مرتبط باشد. ناپدید شدن طاهری

(عصر روز ۳۱ ژوئیه) باعث به وجود آمدن موج بزرگی از اغتشاش در روز ۱ اوت در اصفهان گردید که منجر به تیراندازی پلیس به طرف جمعیت در یک یا دو موقعیت مشخص گردید. نظر به این وقایع و شروع ماه رمضان در ۳ اوت سفارت و کنسولگری به آمریکاییها گفته اند که از اجتماعات عمومی و مناطق مذهبی دور بمانند و در انظار نباشند. پایان خلاصه.

۱ مطالب زیر از چندین منبع رسمی و غیررسمی که تماماً در متن معرفی نشده اند جمع آوری شده است. مک گافی کنسول اصفهان به سفارت اطلاع می دهد که اطلاعات جدید به دست آمده نشان می دهد، طاهری که حدود دو هفته پیش از تبعید داخلی بازگشته بود، در عصر روز ۳۱ ژوئیه توسط افرادی ناشناس از خانه اش خارج گردید. حامیان مذهبی وی که نسبت به درگیری مقامات رسمی مظنون هستند در اول اوت در منطقه حسین آباد اصفهان به تظاهرات و اعتراض پرداختند. یک شاهد عینی، موانع موقتی خیابانی در حال سوختن در چندین نقطه، خسارات اساسی به بانکها و دیگر ساختمانها از جمله ۶ مورد بمب آتش زا و تیراندازی پلیس به سمت جمعیت را گزارش می کند. عقیده بر این است که این اعمال کار گروههای مذهبی است که یا حامیان طاهری و آیت الله خمینی هستند یا شاید اقلیت های متعصبی که از آشوب ها سوءاستفاده می نمایند. مک گافی اشاره می کند طاهری می تواند به سادگی به وسیله راست گراهای متعصب مسلمان و یا مقامات رسمی ربوده شده باشد.

۲ حامیان طاهری آنهایی هستند که در مقابل گروههای غیرنظامی تحریک شده از طرف دولت که سعی نمودند تظاهرات را در ماههای آوریل و مه کنترل نمایند، چندین گروه دفاعی تشکیل دادند. اگرچه هیچ فعالیت مشخصی به وسیله واحدهای مقاومت غیرنظامی یا دیگر گروههای مراقبت در ماههای گذشته وجود نداشته است ولی ناپدید شدن طاهری ظاهراً جرقه ای بود که آشوب و خشونت اساسی تری را مشتعل نمود.

۳ یک شاهد عینی آمریکایی که خود را در یک جمعیت در اول اوت گرفتار یافت گزارش می کند پلیس بر روی جمعیت آتش گشود و تیر به سر یک بچه اصابت کرد و کشته شد. دیگران ممکن است زخمی شده یا به همان نحو کشته شده باشند. همین منبع مشاهده کرد که گروههای کوچک پلیس برخی اغتشاشگران را در داخل کوچه های کوچک تعقیب نمودند و پس از اینکه گلوله هایی تک تک شلیک می شوند باز می گشتند. منبع ندید کسی در نتیجه این اتهامات بمیرد ولی معتقد است احتمال زیادی وجود دارد که تظاهرکنندگان کشته شده باشند. گزارشی که کاملاً تأیید نشده اشاره بر این دارد که حداقل یک کارمند بل هلیکوپتر در سر راهش به محل کار در ۲ اوت مورد اصابت گلوله واقع شد. محلی که از آن تیراندازی شده نامعلوم است. (ولی بهترین اطلاعات اشاره بر این دارد که پلیس تاکنون به صورت گروهی تیراندازی کرده است).

۴ نظریه سفارت: آشوب های مذهبی به دنبال مراسم عزاداری برای رهبران مرحوم مذهبی در تلکسی جداگانه گزارش شد. نیروهای مذهبی خمینی آشکارا مراسم عزاداری را برای

مقاصـد سیاسـی مـورد اسـتفاده قرار دادنـد و آشـوب منتـج از آن به طور قابـل توجهی وخـامت اوضـاع کشور را تشدیـد کرد، خصوصاً در شـهرهایی که تظاهرات به وقوع پیوست. این حقیقت که اینگونه وقایع هم زمان با شروع دوره اخیر روزه داری ماه رمضان اتفاق افتاده، امکان خشونت و آشوب اجتماعی را بالا برده است.

۵ بمب گـذاری در کنسـولگری اصـفهان اولین واقعه ای در آنجـا است که علی الخصوص به سـمت آمریکاییهـا یـا تأسـیسات آمریکایی متوجه شده است. این حقیقت که در بمب گذاری از بمب لوله ای استفاده شده و نه از بمب های آتش زا که بالقوه در تمام بمب گذاریهای قبلی در اصفهان از آن استفاده شده به این موضوع اشاره دارد که ممکن است کار همان گروه نباشد. مگر اینکه حامیـان طـاهری به کنسولگری و دیگر اهـداف حمله کرده باشـند و از اسـلحه هـای متفـاوتی اسـتفاده کرده باشـند، بهترین حدس سـفارت این است که بمب گذاری کنسولگری کار یک گروه متعصب کوچک که قبلاً اعلام موجودیت نکرده است می باشـد. اگرچه بمب تخریب قابـل توجهی به بـار آورد ولی زمـان حادثه به نظر می رسـد که برای مرعوب کردن طرح ریزی شـده تـا ضـربه زدن. از مقامات ایران محافظین اضافی برای کنسولگری اصـفهان و همچنین کنسولگریهای شـیراز و تبریز درخواست شده است.

۶ هیـچ گونه نشانه ای وجود نـدارد که فعالیت مـذهبی بر علیه خارجیان جهت داده شده باشد یا جهت داده خواهد شد. در هر صورت رقابت بین ملاهای ایرانی برای برتری سیاسـی مـذهبی تأثیری این گونه دارد که تمام ملاها را هر چند از روی بی میلی به حمـایت از برادران تنـدروتر خود در هر گونه رویـارویی مردم بـا نیروهـای امنیـتی، مجبور نمایـد. بـا گـذشت زمـان این امر دشـمنی نهانی در بنیاد گرایان مـذهبی را تشدیـد می نمایـد. محتمل است که مخالفت مذهبی در خلال پنج هفته آینده به طور قابـل تـوجهی تشدیـد گردد، ولی در چه جهـتی اکنون مشـکل می توان گفت. در طی دو هفته گذشـته یـک اسـتنباط عمومی وجود داشـته است که تلاشـهای دولت ایران برای رسـیدن به نوعی از توافق بـا نیروهـای مـذهبی موفق نبوده است. این احتمال وجود دارد که تلاشـهای مجـددی در این جهت به عمل آید ولی برخی از این تلاشـها اگر نه به طور قابل توجه، مواضع دولت را سخت تر می کند.

۷ نظر به شروع رمضان به آمریکاییها هشدار داده شده که از انظار مخفی بمانند.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۴۵(۱)

خیلی محرمانه۹ اوت ۱۹۷۸ ۱۸ مرداد ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کاردار جلسه را با خوشامدگویی به هری بورتن رئیس جدید FAA آغاز نمود. وی سپس به

۱- کتاب اول، ص ۷۵۹

طور خلاصه اجلاس قریب الوقوع کمپ دیوید را با اشاره به این که تلاشهای یک مقام عالیرتبه برای آمدن به ایران به منظور توجیه کردن شاه در مورد مراحل نهایی جریان صلح در خاورمیانه تاکنون ناموفق بوده است، مورد بحث قرار داد.

کاردار از همه مشاورین و رؤسای بخشها خواست تا یادداشتهایی را برای در جریان گذاشتن سفیر که قرار است در آخر ماه بازگردد، تهیه کنند. این یادداشت باید تا ۲۳ ۲۲ اوت به آقای بویس تحویل داده شود.

ژنرال هایزر، معاون فرمانده نیروهای مستقر در اروپا و دریاسالار فولی (Foley) معاون فرمانده ناوگان هفتم، در آینده نزدیک از ایران دیدار خواهند کرد.

آقای زیشک، ریچارد آیکر کارمند کارآموز جدید آژانس ارتباطات بین المللی را معرفی نمود. پس از آن به ذکر وقایعی که شب گذشته در شیراز در رابطه با انجمن ایران و آمریکا اتفاق افتاده بود، پرداخت که طی آن ۲۰۰ نفر مستقیماً به طرف انجمن به راه افتاده بودند ولی توسط پلیس متفرق شدند. این اولین باری بود که انجمن ایران و آمریکا به طور اخص هدف قرار گرفته بود، در حالی که در دفعات پیش بر سر راه اهداف دیگر واقع شده بود.

ژنرال گست، ژنرال جورج کرتز (Kertesz) که جانشین ژنرال سکورد می باشد و در غیاب ژنرال گست سرپرستی هیأت مستشاری نظامی را به عهده خواهد گرفت، معرفی نمود.

ژنرال گست، آخرین اخبار مربوط به هواپیماهای F ۴ و Wild Weasel را گزارش داد. ایرانیها دیگر علاقه چندی به F ۴ ندارند (بدون سیستم مخابراتی گروه A). برای نیازهای فرسایشی، هواپیماهای F ۱۶ که از تکنولوژی برتری برخوردارند را ترجیح می دهند. همین نظریه در مورد شرایکها وجود دارد.

در مورد کشتیها، دولت ایران تصمیم گرفته است که (NTDS) را خریداری کند. که این موضوع باعث ایجاد بحثی در بین اعضای هیأت مسایل مملکتی در مورد نحوه برخورد آلمانیها و هلندیها نسبت به این موضوع شد. نتیجه این شد که آلمانیها از شنیدن اخبار کمی خوشحال تر خواهند شد.

سپهبد ربیعی به ژنرال گست اظهار داشت که ایران خواستار سیستم لیزری ATLIS نمی باشد، مگر آن که دولت آمریکا تصمیم بگیرد که آیا از آن استفاده خواهد کرد یا خیر.

ژنرال گست گفت که یک نسخه از مطالب مربوط به هلیکوپترهای گشتی را روی میز آقای مارتین گذاشته است. کاردار اعضای هیأت مسایل مملکتی را در مورد انتقادات به وجود آمد، درباره فروش تجهیزات نظامی آمریکا به ایران که ناشی از یک اتفاق است، توجیه نمود.

دکتر استمپل اخبار اجتماعی گوشه و کنار شهر و از جمله آخرین گزارشهای سیاسی را از نظر گذراند. وی به مشکلات اساسی بین رهبران مذهبی پرداخته و گفت که این فصل برای شایعه پراکنان فصل مناسبی نیست. وی گزارش داد که بعضی از

ایرانیان عالیرتبه با ما تماس گرفته اند و پرسیده اند که آمریکا در نظر دارد چه اقداماتی برای یاری ایران در مبارزه با

کمونیسم به عمل آورد. وی در جمع اعضای هیأت مسایل مملکتی خواست که به انتظار برخورد با پرسشها و سئوالات و کنکاشهایی از این قبیل باشند.

دکتر استمپل در ادامه گزارشات خود گفت که گروه خمینی بویژه در برابر اقلیتها به رفتار نسبتاً خشونت آمیزی دست زده اند.

آقای نیلی گزارش داد که احتمالاً ایران بیش از سال گذشته به وارد کردن غلات خواهد پرداخت.

دکتر آدلر گفت که وی یک نسخه فارسی از موافقت نامه دو جانبه انرژی هسته ای را در دست دارد و آن را از طریق مسافری که عازم واشنگتن است به وزارتخانه خواهد فرستاد. منصور به آدلر گفته است که وی روز بیستم اوت را تاریخ احتمالی امضای قرارداد می داند.

آقای تیلور کار بررسی و تحقیق محرمانه بانکی خود را خاتمه داده است. همراه با افزایش میزان ارائه (وام) تا حد ۶۴٪ در سال گذشته، بانکها توقعات خود را در مورد وام به ایران بسیار افزایش داده اند.

گزارش حوادث ۳۱ ژوئیه الی ۱۱ اوت ۷۸ به ترتیب وقوع

سند شماره ۴۶

گزارش حوادث ۳۱ ژوئیه الی ۱۱ اوت(۱) ۷۸ به ترتیب وقوع

ژوئیه ۱۹۷۸ طاهری روحانی (اصفهانی م) از منزلش ربوده، دستگیر و متعاقباً به تهران انتقال داده شد. مک گافی ۲ اوت ۷۸.

اوت ۱۹۷۸ وقوع ناآرامی و تیراندازی در حسین آباد بین حکیم نظامی و وحید. اشیاء سوخته در عرض خیابان دیده شد و به نظر می رسد برای مسدود کردن خیابان باشد. لیندا کلی و میلی وینگ اول اوت ۷۸، ناظر دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی اول اوت ۷۸.

بانک صادرات حسین آباد با بمب آتش زا به آتش کشیده شد. اشیاء سوخته مشابهی عرض خیابان را گرفته بود. تام فوربز ۲ اوت ۷۸.

یک ناظر عینی تیراندازی پلیس به طرف مردم را در محلی که یک جوان ایرانی درست در یک متری منبع از ناحیه سر مورد اصابت قرار گرفت و کشته شد دیده است. جان شرود بل هلیکوپتر ایران ۲ اوت ۷۸.

ماشین نظامی ایالات متحده در نزدیکی مسجد سید متوقف، شماره آن یادداشت و سپس آزاد شد. (۲)

یک آمریکایی در حال قدم زدن در حسین آباد بین حکیم نظامی و وحید صدای تیراندازی و اصابت چند تیر به ساختمانهای

اطراف محلی که قدم می زد را شنیده است. وارن هولیس، بل

۱- در متن سند تاریخ اصلی ۶ اوت بوده ولی با دست، خط خورده و ۱۱ اوت نوشته شده است م.

۲- این متن در لابلای خطوط و به صورت نامنظم نوشته شده است م.

هلیکوپتر ایران ۲ اوت ۷۸.

یـک بمب لوله ای (احتمالاً سه راهی انفجاری م) در ساعت ۳۰/۲۳ به طرف کنسولگری آمریکا پرتاب شد. مک گافی ساعت ۲ دوم اوت ۷۸.

شیشه های بانک تجارت ایران و هلنـد و بانک بین المللی ایران شکسـته شـد. هر دو بانک در غرب چهارباغ بالا و در نزدیکی جنوب خیابان نظر واقع شده اند. تام فوربز ۲ اوت ۷۸.

رسـتوران هتل پارک پُل به وسـیله فرد یا افراد ناشناسی در ساعت حدود ۳۰/۱۶ تا ۱۷ مورد اصـابت بمب آتش زا قرار گرفت. دان کوپر و مک گافی ۲ اوت ۷۸.

دو نفر موتور سوار در حال پرتاب جسم روشـنی در جلوی هتل پارک پُل مشاهـده شدنـد. این اجسام شـعله ور و منفجر شدند. رستوران در این وقت از روز تعطیل بود. کنت کرن ۵ اوت ۷۸.

بر اساس گزارشات یک اتومبیل شورلت نوای قـدیمی در حـدود ساعت ۴۰/۱۶ هنگامی که از قسـمت موتور آتش گرفته بود پیـدا شـد. بعداً تکه پارچه ای آغشـته به نفت روی زمین در زیر قسـمت مربوط به موتور اتومبیل پیدا شد. ماشـین از ساعت ۱۱ صبح تا هنگامی که در حال سوختن پیـدا شد در جلو منزل منبع پارک شده بود. این منزل در شـمال رودخانه بعد از چهار باغ صـدر واقع است. در یک حادثه دیگر و یک شـخص ناشـناس به منزل تیمی گروه ۴ FAT تلفن زد. اطلاعـات آن در گزارش شماره یک ۰/۹۰ موجود است.

مغازه یک توزیع کننـده آبجو و مشـروبات الکلی در خیابان میر در ساعت ۰۰/۵ صـبح مورد اصابت بمب آتش زا قرار گرفت. صبح همان روز منبع با صاحب مغازه گفتگو کرد. ری ایوانیز بل هلیکوپتر ایران ۴ اوت ۷۸.

یک سـینما در خیابان پهلوی نزدیک میدان ۲۴ اسـفند مورد اصابت بمب آتش زا قرار گرفت (حادثه در ساعت اولیه صـبح به وقوع پیوست).

سرهنگ کوپرس با فرد ناشناسی که ادعا می کرد ماشین وی را در اختیار دارد ملاقات نمود.

ماشـین کارمنـدان بل هلیکوپتر ایران که در حال عبور از رودخانه بود متوقف و خساراتی به آن وارد شـد.(۱) دو عدد کوکتل مولوتف به سـمت کلاس مجتمع آموزشی دوره متوسطه کاوه که بعد از جاده کاوه و تقریباً یک مایلی خانه اصفهان قرار دارد پرتـاب شـد. خسـارات وارده بیشتر شامـل سـیاه شـدن دیوارهای ساختمان بود. شـیشه های مصـرفی از نوع سون آپ و آبجوی ساخت داخل بودند. حادثه حدود ساعت ۷ تا ۳۰/۷ امروز اتفاق افتاد. آقای بوزی بیتز ۶ اوت ۷۸ حال به نظر می رسد کار دو تن از بچه های آمریکایی باشد. (۲)

۱- این جمله به صورت دست نویس و لابلای متن اصلی نوشته شده است م.

۲- این جمله در ادامه متن و به صورت دست نویس اضافه شده است م.

یادداشتهای اضافی

در تاریخ ۵ اوت ۷۸ باقیمانده یک جیپ ارتشی سوخته در فاصله کمی از خیابان حکیم نظامی توسط هریس کارمند الکترونیک PRD دیده شد. زمان دقیق آتش سوزی معلوم نیست. هانک مولانی ۶ اوت ۷۸. در تاریخ ۵ اوت ۷۸ بین ساعت ۱۰ تا ۱۵ جمعاً ۴۰ نفر ایرانی سعی کردند به مرکز خدمات خانوادگی بل هلیکوپتر ایران واقع در جنوب شرقی اصفهان وارد شوند. تلاش برای ورود در گروههای ۵ تا ۱۵ نفره در هر نوبت بوده است. یک گروه پنج نفری از ایرانیان با کمک موتورسیکلتهای خود از دیوار بالا رفته و ظاهراً موقعیت ساختمانهای مختلف را بررسی می کردند.

۷ اوت(۱)

گزارش می رسد روحانیون در اعتراض به عدم آزادی طاهری و شکست دولت در اجرای قولش در منزل خادمی تجمع کرده اند.

۸ اوت

ناآرامی جدید منطقه را دربر گرفت. جمعیت وارد جلفا (محله ارامنه) شده و پیزاهاوس (مورد استفاده آمریکاییها) را مورد حمله قرار دادند. با بمب آتش زا به هتل جلفا (محل اقامت آمریکاییها) و سه بانک حمله کردند.

۹ اوت

ساعت ۳۰/۷ گروه کوچکی شامل ۱۸ ۳۰ مرد و ۵۰ ۳۰ نوجوان به فروشگاه شاه عباس حمله و به اموال آن خساراتی وارد آوردند. ۵ تا ۶ بمب آتش زا در حمله به مرکز بانک تجاری استفاده شده است.

۱۰ اوت

ساعت ۰۰/۹ یک تلفن تهدیدآمیز به کلوپ [نامفهوم] می شود.

۱۱ اوت

ساعت ۰۰/۲ ارتش تلاش نمود تا اعتصاب غذای روحانیون در چهارباغ پایین (منزل آیت الله خادمی) را بر هم بزنند. بار دیگر در ساعتهای ۰۰/۶ و ۴۵/۹ بعد از ظهر زد و خورد تظاهرات و تیراندازیهایی در نقاط دیگر به وقوع پیوست. تیراندازی تأیید شد. شایعات از کشته

۱- مطالب بعدی به صورت دست نویس در ادامه متن اصلی اضافه شده است م.

شدن افراد بسیاری خبر می دهند. در بزرگ راه تهران نیز در ساعت ۱۱/۰۰ تا یک بعد از ظهر تظاهرات بر پا شد و جمعیت به سمت شمال پارکینگ موتوری انجمن ایران و آمریکا در اتوبان تهران حرکت کردند.

اصفهان افزایش حجم گزارشات حوادث تکراری تهدیدات و شایعات...

سند شماره ۴۷

از: افسر امنیت منطقه ای رابرت. بی. بنرمن۱۶ اوت ۱۹۷۸ ۲۵ مرداد ۱۳۵۷

موضوع: اصفهان افزایش حجم گزارشات حوادث تکراری تهدیدات و شایعات منعکس کننده مقاومت در مقابل بی نظمی های شهری ناشی از احساسات ضدخارجی.

کنسولگری اصفهان امروز گزارش می دهد که آنها گزارشاتی از تهدیدات واقعی، حوادث و شایعات از اول اوت تاکنون که منعکس کننده فزاینده آگاهی ها و احتمال متمرکز شدن بر بخشی از نیروهای مخالف خارجیان خصوصاً جماعت آمریکایی است جمع آوری می کنند.

به طور خاص، کنسولگری اصفهان اطلاعات زیر را ارائه می کند.

۱ در شب دوم اوت در همان ساعتی که حادثه بمب گذاری کنسولگری اتفاق افتاد، گزارش واصله از نگهبان شب در انجمن ایران و آمریکا نشان می دهد که گروه کوچکی از ایرانیان مذکور به ساختمان انجمن ایران در آمریکا نزدیک شدند و سعی کردند وارد ساختمان که درب آن قفل بود شوند. آنها با نگهبان شب بحث می کردند تا به آنها اجازه ورود داده شود و اظهار می داشتند آیا شما ایرانی یا آمریکایی هستید؟ نگهبان به آنها اجازه ورود نداد و گروه آنجا را ترک کردند.

۲ تلاش مجدد علیه انجمن ایران و آمریکا در اصفهان در بعد از ظهر ۱۱ اوت به هنگام ناآرامیهای گسترده و جدی شهر وقتی که جمعیت در نزدیکی انجمن ایران و آمریکا فریاد می زد انجمن را خراب کنید اتفاق افتاد. جمعیت بوسیله پلیس در یک چهار راه قبل از اینکه به طرف انجمن ایران و آمریکا بروند، متفرق شدند.

۳ ظاهراً اعلامیه ها و جزوات ضدخارجی در شهر و در روز حمله به دو نوآموز ارتشی، ایتالیایی از کارخانه SIESICOM توزیع شده است. (گرچه کنسولگری اصفهان موفق به تهیه نسخه ای از این جزوات نشده است پلیس و مسئولین نظامی اظهار می دارند که جزوات توزیع شده اند اما پس از جمع آوری آنها را از بین برده اند). (گزارش شده در ۷۷۷۹ تهران).

ظاهراً جزوات به فارسی نشان می دهد که «خارجیها» باید از ایران بیرون رانده شوند، خارجیها ضداسلام هستند و ما باید تا ترک آنها علیه جان و مالشان حمله کنیم.

۴ یک کارمند بل هلیکوپتر دیروز ۱۵ اوت یک یادداشت تهدید در داخل ماشین خود که در بیرون منزلش پارک شده بود،

پیدا کرد.

یادداشت به زبان فارسی ساده نوشته شده بود و ترجمه آن «ما ماشین را به آتش می کشیم» بود.

۵ تهدیدات متعددی از بمب گذاری در چند هفته گذشته در سطح شهر اصفهان متوجه تأسیسات افراد و غیره گردیده است. در حالیکه تعداد زیادی، اگر نه بیشترین، دریافت کنندگان این تهدیدات به صورت سنتی و معمول متوجه بانکها تئاتر یا رستورانها و غیره است، تعداد فزاینده ای از این تهدیدات متوجه تأسیسات خارجی شده است. برای مثال در خلال ۱۰ روز گذشته کارخانه (شرکت) آگوستا در اصفهان (کارخانه یا شرکت ایتالیایی که تقریباً ۱۰۰٪ کارکنان آن آمریکایی هستند) ۵ بار از طریق تلفن تهدید شده اند. شرکت پلی اکریل در تاریخ ۱۰ اوت یک مورد تهدید شده است. کارکنان یک پیمانکار جزء همکار شرکت بین المللی بل آمریکا اخیراً تهدیدنامه ای دریافت نموده است. گرچه کنسولگری اصفهان تاریخ آن را نمی داند. کنسولگری اصفهان متذکر می گردد که موارد بالا تنها نمونه هایی است که به کنسولگری اصفهان گزارش شده است اما بدون شک اینها نمایانگر کلیه تهدیداتی که متوجه جامعه آمریکایی یا خارجی گردیده، نیست. تهدیدات هم به زبان فارسی و هم به زبان انگلیسی است. در حالیکه در بعضی موارد اشاره به بمب یا آتش سوزی می شود اغلب عبارات جنبه تهدید دارد ولی در عین حال مبهم است مانند «ما شما را می گیریم» یا «زمان شما فرا رسیده است بررسی و مطالعه تعدادی از این بمب گذاریهای سنتی یا سایر تهدیدات تلفنی که متوجه بانکها، تئاترها و غیره و تهدیدات تلفنی که متوجه آمریکاییها و یا سایر خارجی ها است در محتوای تقریباً ماهرانه است.

تلفن کننده ها لحظاتی را صرف می کنند تا نشان دهند که آنها شخصی را که باوی صحبت می کنند می شناسند (مثلاً «خارجی») و مدام بر عبارت کلی «شما ضد اسلامید، شما دشمن ایران هستید و ما به حملات خود تا ترک ایران از طرف شما ادامه می دهیم» تأکید دارند.

۶ یکی از باشگاهها TAFT (مستشاران فنی) اطلاعاتی مبنی بر احتمال بمب گذاری از نوع آتش زا دریافت کرد. یک همسایه به وسیله چند مرد جوان ایرانی در خیابان متوقف شد و از او پرسیده شد «کدام یک مربوط به مستشارهای نظامی» است پس از اشاره به محل به همسایه اخطار شد که «امشب دور از محل اقامت کند زیرا در آنجا آتش سوزی خواهد بود». همسایه تلفنی مطلب را برای گزارش به کلانتری اطلاع داد. کلانتری دو تهدید تلفنی مبنی بر وجود بمب آتش زا در همان شب به باشگاه TAFT را تأیید کرد.

کنسولگری و باشگاه TAFT پلیس اضافی برای نگهبانی درخواست کردند. کلانتری پاسخ داد که پس از برقراری حکومت نظامی این کار وظیفه قانونی آنها نیست. درخواست مشابهی به وسیله کنسولگری و پرسنل TAFT از مسئولین نظامی شده است. مسئولین نظامی اظهار داشتند آنها اقدام لازم را خواهند کرد. آن شب هیچ اتفاقی نیفتاد. هیچ نشانه ای مبنی بر اقدامات حفاظتی ویژه در مورد باشگاه TAFT دیده نشد.

تذکر: کنسولگری اصفهان گزارش می دهد که آنها هنوز مشکلاتی در ارتباط با تشکیلات حکومت نظامی دارند. آنها اظهار کردند که هنوز موفق به اخذ مجوز برای رفت و آمد پس از

ممنوعیت آمـد و رفت در هنگـام شب در جاهایی که ارتش ممنوع کرده است، نشـده انـد. هنوز ابهامات و مشـکلاتی به خاطر موقعیت باشگاه TAFT Field HOUSE (TAFT) برای حفـاظت پلیس معمولی به هنگـام حکومت نظامی وجود دارد. در حالیکه شب گذشـته حفاظت بیشتری توسط پلیس یا ارتش در باشـگاه TAFT مشاهده نشد، کنسولگری اصفهان وقوع حادثه ای را گزارش نکرد. احتمالاً اقـدامات امنیتی ویژه به طور غیرمحسوسـی معمول شـده است و در هر صورت مسـئولین حکومت نظامی بر تمایل خود به موافقت هر درخواستی از سوی کنسولگری تأکید کرده اند.

۷- کنسولگری اصـفهان گزارشاتی را جمع آوری کرده است مبنی بر اینکه در هنگام ناآرامیهای گسترده شـهر در روزهای ۱۰ و ۱۱ حداقل در سه مورد ماشینهای حامل پرسنل آمریکایی در حالیکه شعارهای تهدیدآمیز می دادند با سنگ مورد حمله قرار گرفتـه اسـت. هیـچ سرنشـین و ماشـینی آسـیب ندیـده اسـت. اگرچه خودروهـا به طـور مشـخص انتخـاب شـده بودنـد و سـایر خودروهای پیرامون مورد حمله واقع نشده اند.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۴۸(۱)

خیلی محرمانه۱۶ اوت ۱۹۷۸ ۲۵ مرداد ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

کـاردار جلسه را بـا اعلام این موضوع که سـفارت یک بولتن هشـدار دهنـده راجع به اوضاع امنیتی منتشر خواهـد کرد، افتتاح نمـود. دوران «سوگواری» یعنی ۲۷ ۲۴ اوت و ۳۱ اوت بایـد زمـانی تلقی شود که شایسته است در خلال آن افراد در حرکات خود در شهر ساکت و نسبتاً مراقب باشند. رؤسای بخشها به کارمندان خود اطلاع خواهند داد.

کاردار گفت که اخیراً تفنگداران به سـختی توانسته اند از محل افسر کشیک مطلع گردند. وی بر مسئولیت جدی افسر کشیک در مورد اعلام موقعیت خودش در تمام اوقات برای تفنگـداران، تأکید نمود. کاردار از ملاقات اخیر خود با شاه گزارشـی داد. ملاقات دیـدار ژنرال هایزر بود. شاه قویاً تأیید کرد که جریان اعطای آزادی ادامه خواهد یافت. با این وصف وی بر این امر نیز مصمم است که «خرابکاریهای احمقانه» اخیر باید خاتمه یابند.

دکتر اسـتمپل گزارشی درباره «چند مورد عجیب» تقدیم نمود. پس از ۶ یا ۷ شب خشونت مـداوم در جنوب تهران، به نظر می رسد که لحن شـعارهای تظاهرکنندگان به سبک اصفهانیها به سمت ضدغربی نزدیک می شوند. در یادداشتی در همین زمینه، بخش سیاسی به گزارش بعضی از محاکمات نظامی قریب الوقوع در تهران خواهد پرداخت.

آقای تیلور در مورد اختلاف مطبوعات محلی در گزارش تصویب لایحه کمکهای خارجی

۱- کتاب اول، ص ۷۶۳

اظهـارنظر کرد. بسـته به نوع روزنـامه ای که می خوانیـد ممکن است کـارتر به بـاد ناسـزا گرفته شود و یـا آن را برای وی یک پیروزی به حساب بیاورند.

آقـای تیلور تحلیل خود را با ارائه پیش بینی تراز پرداختهای بانک مرکزی که ۱۷٪ افزایش در پرداختهای واردات را نشان می دهد، ادامه داد.

در خلال یـک بحث مختصـر در مورد موقعیت قرارداد دوجـانبه اتمی، کاردار از آقای کارلتون خواست که گزارشـی پیرامون سرمقاله دیروز در مورد قرارداد استرالیایی ارائه دهد.

آقای اسنو طرحهای ساختمان جدید انجمن ایران و آمریکا را از نظر گذراند.

وی امیدوار است که بتواند قرارداد را امضا کرده، ساختمان را از سه هفته دیگر آغاز نماید.

شاه: انتخابات آزاد خواهد بود

سند شماره ۴۹

سریتاریخ: ۱۸ اوت ۱۹۷۸ ۲۷ مرداد ۱۳۵۷

[صفحه ۴ و ۵، گزیده هفتگی]

خاورمیانه

شـاه ایران برنـامه هـای جدیـدی برای اعطـای آزادیهـای سیاسـی در کشور را اعلاـم نموده است و مقامـات دولت علیرغم بروز آشوب های جدید اصرار می ورزند که برنامه اجراء خواهد شد.

شاه در ۵ اوت در سـخنرانی سالیانه روز قانون اساسی (مشروطیت م) اعلام نمود که انتخابات مجلس که برای سال آینده برنامه ریزی شـده، آزاد خواهد بود. در انتخابات اخیر در میان چندین نامزد انتخاباتی تأیید شده، انتخاب آزاد بود ولی ظاهراً در آتیه هر کسی برای انتخاب شدن آزادی عمل خواهد داشت.

این گـام قسـمتی از برنـامه درازمـدت شاه برای ایران می باشـد. در طول سالیان وی مکرراً اصـرار ورزیـده، زمانی که او به این نتیجه برسد که مردم آمادگی برای فعالیت سیاسـی آزاد دارند وی اجازه آن را خواهد داد. او همچنین امیدوار است که اعطای آزادیها برای دستیابی به پیامدی مسالمت آمیز کمک نمایند.

شـاه آگـاه بود که در اعلام برنامه برای انتخابات آزاد با خطراتی مواجه خواهـد شـد. برخورد آزادانه تر وی با اختلاف عقیـده

(مخالفان عقایدش م) در طول دو سال گذشته، منجر به تکرار تظاهرات خشن خصوصاً توسط بنیادگرایان اسلامی شد که امید داشتند با فشار امتیازات سیاسی بیشتری از وی بگیرند. بنیادگرایان همچنین با اصلاحات اجتماعی جدید شاه مخالف هستند.

هفته گذشته آشوبهای وخیم جدیدی بروز نمود ولی احتمالاً نتیجه مستقیم اعلام شاه نبوده است. علت اصلی تظاهرات به نظر می رسد که دستگیری یک رهبر مذهبی بوده باشد که شاه را در حضور جمع مورد تقبیح قرار داد. در اصفهان اغتشاش آنچنان وخیم بود که حکومت نظامی اعلام شد. در ۱۵ سال گذشته این اولین باری بوده که دست به چنان اقدامی زده شده است.

آشوبهایی با وخامت کمتر توسط مسلمانان تحریک شده در چندین شهر دیگر رخ داد. در همین حال در تهران یک تروریست سیاسی بمبی را در یک رستوران معروف کار گذاشت که منجر به ۳۰ نفر تلفات از جمله ۶ آمریکایی شد. اغلب خشونت های دوره ای امسال نتیجه تحریکات بنیادگرایان بوده است. اگرچه خشونت ها عمدتاً بر علیه شاه معطوف گردیده، اخیراً ضدآمریکایی نیز شده اند. شاه همچنین با یک مخالفت بالقوه قوی از جانب ناسیونالیست های مبارز مواجه می باشد (بازماندگان حزب نخست وزیر سابق مصدق که به مدت کوتاهی شاه را در سال ۱۹۵۳ از سلطنت خلع کرد). گروههای تروریست که تعدادشان اندک ولی به خوبی مسلح هستند از ماوراء چپ تا مسلمانان افراط گرا می باشند ولی تاکنون نقش کوچکی بازی کرده اند.

حزب رستاخیز که توسط دولت حمایت می شود (به صورت آشکار فعالیت می کند و می تواند قول حمایت بدهد) احتمالاً در انتخابات نفوذ خواهد داشت. در هر حال موفقیت برنامه اعطای آزادیهای شاه تا درجه زیادی به تمایل گروههای مخالف برای صرفنظر کردن از اغتشاش بستگی خواهد داشت. اگر آنان این چنین نکنند شاه برای برقراری نظم و قانون در دست زدن به هر اقدامی تردید به خود راه نخواهد داد. (به همان صورتی که اقدامات دولت در هفته گذشته روشن ساخت). (خیلی محرمانه).

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۵۰(۱)

خیلی محرمانه۲۳ اوت ۱۹۷۸ ۱ شهریور ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

وزیرمختار جلسه را با معرفی اعضای جدید هیأت مسایل مملکتی به سفیر سولیوان شروع کرد. سفیر گفت امروز و فردا صبح را به خواندن و درک مطالب خواهد پرداخت و از فردا بعد از ظهر با رؤسای قسمتها دیدار خواهد داشت.

سفیر دو توقف خود در واشنگتن را بررسی کرد. او گفت اولین نوبت در ژوئن عمدتاً حول انجمن به کار گرفته شده در پیمان دوجانبه هسته ای و (تهیه) مقدمات یک جلسه PRC متمرکز بود. دومین دیدار بیشتر در رابطه با حوادث ایران بود. او گفت که نگرانیهای زیادی در واشنگتن و کشورهای همسایه در مورد حوادث اخیر این جا وجود دارد.

در بررسی پیمان دوجانبه هسته ای سفیر گزارش داد که کمیسیون تنظیم (امور) هسته ای، بر سر آن به نسبت ۲ ۲ دچار اختلاف شده که باعث جلب برخی از توجهات قبل از مطرح شدن آن در برابر کنگره خواهد شد. سفیر گفت که به ساختمان کنگره در واشنگتن رفته و با تعدادی از اعضای مهم قوه مقننه که در این رابطه موقعیت حساسی دارند درباره پیمان صحبت

۱- کتاب اول، ص ۷۷۲

کرده است. غیر از این که انتظار می رود تلاش شود از این مسئله به عنوان وسیله ایجاد تبلیغات سوء علیه ایران استفاده شود، هیچ مشکل واقعی پیش بینی نمی شود.

سفیر اخبار دیگر واشنگتن را بررسی کرد، با تذکر این نکته که کنگره برای یک دوره نیم بند پس از انتخابات باز می گردد. دانشجویان ایرانی در آمریکا نیز همچنان فعالند. در واشنگتن در مورد ثبات سیاسی جغرافیایی این منطقه، مخصوصاً به دنبال کودتای افغانستان نگرانی مشخصی وجود دارد. وزیرمختار گزارشی از تغییرات وسیعی که توسط ایرانیان در متن فارسی پیمان هسته ای اعمال شده است را با تذکر اینکه دولت ایران امید دارد سند را تا ۱۰ سپتامبر امضاء کند، ارائه داد. آقای شلنبرگر درباره سرازیر شدن خبرگزاریهای غربی به ایران پس از فاجعه آبادان صحبت نمود. وی اعلام کرد که شهردار برادلی ممکن است به تهران بیاید و در برنامه انجمن ایران و آمریکا در رابطه با شهرداریها شرکت کند. ژنرال کرتس درباره فعالیتهای ولیعهد در آمریکا گزارش داد. سفیر درباره تصمیم دولت ایران به خرید ۳۱ فروند F-۴E سئوال کرد، و تذکر داد که امیدوار است که آنها دچار توهماتی از قبیل این که نهایتاً قادر خواهند بود سیستم مخابراتی گروه A رابه دست آورند، نباشند.

آقای وستلی گزارشی از دیدار رئیس هیأت مدیره وستینگهاوس ارائه داد. سفیر گفت که با آقایان برگستن و سالامن (Solomon) که نگران قیمت نفت هستند جلسه ای طولانی داشته است. وی گفت بلومنتال ممکن است در اکتبر به ایران بیاید. سفیر همچنین به معاون وزیر کوپر پیشنهاد کرد که در اواخر امسال برای ریاست بر اجلاسیه دیگری از کمیسیون مشترک ایران و امریکا به ایران بیاید.

دکتر جان استمپل درباره برداشتهای خبری آتش سوزی اخیر سینمای آبادان گزارش داد. وی یادآور شد میانه روهایی که قبلاً مایل به انتقاد از آیت الله خمینی نبودند، مشغول استفاده از این فرصت برای انجام غیرمستقیم چنین کاری به صورت تقبیح آتش افروزی هستند. سفیر آن را «آزردن حقیقی خمینی» توصیف نمود. دکتر استمپل اشاره نمود که در کیهان امروز اظهارات سناتور مبنی بر این که شاه کاملاً در جریان اوضاع قرار نمی گیرد، درج شده است.

آقای میلز گزارش داد متصدی پزشکی منطقه از ۲۴ تا ۲۸ اوت در شهر خواهد بود. آنها که مایل به دیدار او هستند، باید برای ترتیب قرار با واحد تندرستی تماس بگیرند.

درباره موضوع بنای ساختمان، سفیر گزارش داد آقای جینگلز ۳/۲ میلیون دلار لازم برای ساختمان جدید اداره را تأمین کرده است که در سال مالی ۱۹۸۰ قابل استفاده است. جلسه با مقداری بحث، درباره استفاده از محل گالریهای ایران در جنب خیابان ایرانشهر به عنوان محل فعالیت موقت ادامه یافت. آقای تیلور گزارش داد ارقامی که اینک برای حسابهای اقتصادی چهار ماه اول سال می باشند یک کسری معادل ۳/۱ میلیارد دلار را نشان می دهند. با بودجه ۸ تا ۱۰ میلیارد دلاری پیش بینی شده برای تمام سال، چنین کسری تناسب ندارد. در عین حال حساب تراز پرداختها برای سه ماه اول متعادل است اما علائمی از تمایل به سوی کسری نشان

می دهد ما یک کسری یک میلیارد دلاری در سال را انتظار داریم. یک دستورالعمل بودجه برای فراهم کردن بودجه سال ۲۵۳۸ برای وزارتخانه ها صادر شده است که حکایت می کند ممکن است بودجه امسال به موقع آماده گردد.

آقای اسنو گزارش داد، جدا از راهنمایی دانشجویان، انجمن ایران و آمریکا برنامه دیگری طی ماه رمضان ندارد. مرکز پلیس اضافی در محل خود مستقر نکرده است، ولی در صورت لزوم تعداد بیشتری در دسترس خواهند بود. آقای رینو آخرین اخبار مرکز بازرگانی را ارائه کرد. وی اعلام کرد که نمایشگاه بازرگانی در ۱۹ سپتامبر باز خواهد شد. با این امید که آمریکا بهترین ارائه را در تاریخ داشته باشد.

حکومت نظامی در اصفهان

سند شماره ۵۱

خیلی محرمانه۲۳ اوت ۱۹۷۸ ۱ شهریور ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان ۰۰۹ Aبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن

موضوع: حکومت نظامی در اصفهان

خلاصه در پاسخ به آشوبهای گسترده عمومی ساعت ۳ بعد از ظهر روز جمعه ۱۱ اوت ۱۹۷۸ در اصفهان حکومت نظامی اعلام شد. این نامه هوایی استقرار، سازمان، کارایی و برخی عواقب این اقدام را مورد بررسی قرار می دهد و اشاره به برخی چهره های مهم درگیر در این اقدام دارد. پایان خلاصه.

استقرار: شرایط قبلی و اختیارات.

استان اصفهان مثل تمام استانهای ایران دارای یک کمیته امنیتی استانی دائم (از لحاظ عنوانی) که ریاست آن با استاندار می باشد و دربرگیرنده رؤسای نیروی امنیتی (شهربانی، ژاندارمری، ساواک و نمایندگان نظام وظیفه استان) و نیز مسئولین دولتی مناطق موردنظر (مثلاً شهردار، بخشدار، کدخدا) می باشد. این کمیته مسئولیت تفسیر و اعلام نمودن هشدارهای امنیتی در سطوح مختلف را برای استان و یا قسمتی از آن دارا می باشد. چهار مرحله هشدار وجود دارد که به این ترتیب می باشند:

مرحله اول هشدار اولیه به نیروهای عادی امنیتی (پلیس و ژاندارمری) برای برقراری کنترل اجتماعی که برخی از افسران به صورت ۲۴ ساعته در آماده سازی هستند. مرحله دوم هشدار خطر پلیس کنترل را برقرار می نماید ولی قادر است که از واحدهای ارتشی یاری بخواهد. برخی از واحدهای پلیس و ارتش در آماده باش ۲۴ ساعته می باشند. مرحله سوم ارتش زیرنظر غیرنظامیان کنترل اولیه را به دست می گیرد که در این حالت تمام واحدهای پلیس در آماده باش قرار دارند. مرحله چهارم حکومت نظامی. کمیته امنیتی در هر زمانی اختیار دارد که مراحل ۱ تا ۳ هشدارها را اعلام نماید. در مرحله چهارم

یعنی حکومت نظامی آنها (کمیته) فقط می تواند پیشنهاد کنند. حکومت نظامی مستلزم اعلام شاه و موافقت لازمه از

مجلس شورای ملی می باشد.

اصفهان تا کمی پیش از آشوب های قم در اوایل بهار ۱۹۷۸ در مرحله اول قرار داشت. چهل روز پس از واقعه قم و به دنبال آشوب های توده ای تبریز ظاهراً مرحله دوم در آنجا اعلام گردید. در اصفهان با شروع خشونت به دنبال دستگیری ظاهری در ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۸ کمیته امنیتی بدون اعلامیه عمومی مرحله سوم هشدارها را اعلام نمود و شروع به برگزاری روزانه جلسات نمود. در حدود ساعت ۱۰ صبح روز جمعه ۱۱ اوت اعضای حاضر کمیته (تیمسار اکبرزاد استاندار، فتحعلی شیرانی فرماندار، سرتیپ ملک خسروی معاون رئیس ژاندارمری، سرتیپ ابوالفضل تقوی رئیس ساواک و سرلشکر ناجی فرماندار نظامی منطقه اصفهان و فرمانده پایگاه موشک و توپخانه اصفهان) رأی به برقراری مستقیم حکومت نظامی دادند و از شاه تلفنی خواستار اجازه شدند. هنگامی که منتظر اجازه بودند تانکها و سربازان را در مواضع مستقر نمودند. چون مجلس دایر نبود اجازه برای حکومت نظامی موقت برای یک دوره ۳۰ روزه یا هنگامی که مجلس قادر به تشکیل جلسه باشد و توسط آن دوره حکومت نظامی تعیین شود داده شد. (از آن اجلاس ویژه برای روز ۲۰ اوت دعوت شد). بلافاصله ستاد حکومت نظامی در مقر شهربانی اصفهان مستقر شد و سرلشکر ناجی به عنوان فرماندار نظامی برگزیده شد. سرلشکر ناجی در ساعت ۶ بعد از ظهر در رادیو و تلویزیون اصفهان برای (به دنبال اعلام حکومت نظامی از ساعت ۳ بعد از ظهر) اعلام اولین دسته از مقررات حکومت نظامی از جمله ۱۰ ساعت مقررات منع عبور و مرور شبانه و ممنوعیت تمام اجتماعات عمومی ظاهر گردید.

سازمان

حکومت نظامی برای اصفهان و توابع آن اعلام گردید، منطقه ای که عمداً حدود آن معین نشد. سربازان شروع به گردش در شهر اصفهان و حفاظت آن نمودند. مناطق اطراف اصفهان تحت مقررات حکومت نظامی قرار گرفتند ولی در عین حال فاقد محافظین نظامی بودند. اعلام بعدی روزنامه ها که حکومت نظامی در سه شهر دیگر نیز برقرار گردید. اشتباه بود (گشتی های نظامی به این سه منطقه اعزام شده بودند ولی قبل از آن تحت حکومت نظامی قرار گرفته بودند). در اصل استاندار اختیار بر مناطق دورافتاده را از دست نداد ولی در حقیقت تنها وظیفه استاندار و دیگر اعضای کمیته امنیتی عمل به مثابه شورای مشاوره ای سرلشکر ناجی بود. پلیس ژاندارمری و ساواک به اضافه تمام پرسنل نظامی به کار خود بر اساس سلسله مراتب معمولی برای مسایل روزمره ادامه دادند ولی تماماً در مقابل دستورات مستقیم ستاد مشغول به کار شدند. رئیس ستاد سرهنگ دارابی، سرگرد عرفانی و سروان مرادیان که هر سه از سرفرماندهی نظامی منطقه انتخاب شدند (که در مقابل پایگاه موشک و توپخانه سرلشکر ناجی قرار می گیرد). از لحاظ نفرات ستاد حکومت نظامی با افسران نگهبان از درجه سروانی که از تمام واحدهای امنیتی و نظامی اصفهان انتخاب شده بودند اداره می شد. هر یک از سه افسر ستاد،

البته غیر از افسران نگهبان اختیار دارند پاسخ مستقیم به هر گونه تهدید امنیتی بدهند ولی تمام تصمیمات دیگر به ژنرال ناجی ارجاع می شوند که با کمیته امنیتی مورد مطالعه قرار گیرند. قوانین وحقوق مدنی به قوت خود باقی است مگر اینکه با تصمیم یا اقدام اداره حکومت نظامی ملغی شوند. در مورد متجاوزینی که از قانون مدنی یا مقررات حکومت نظامی سوءاستفاده کرده اند، اداره حکومت نظامی آزادی عمل خواهد داشت که آن را بدون وثیقه یا ضمانت نگهدارد که در خاتمه حکومت نظامی به وزارت دادگستری تسلیم شوند و یا در مقابل دادگاه نظامی با اقدام سریع آنان را محاکمه نمایند.

کارایی

حکومت نظامی یک مسئولیت دوگانه دارد. اولین وظیفه آن برقراری امنیت است ولی اداره امور غیرنظامی را نیز باید به عهده گیرد. در خصوص امنیت حکومت نظامی و ممنوعیت عبور و مرور به طور فزاینده ای مؤثر بوده اند. اولین شب شاهد سه یا چهار بمب گذاری بود ولی در ۱۴ و ۱۵ اوت این امر منحصر به یک مورد گردید و از آن هنگام فقط وقایع پراکنده و در سطح پایین اتفاق افتاد ه اند. شایعات در مورد وقایع کوچک (غارت، دزدیهای شبانه، تخطی از مقررات ممنوعیت رفت و آمد، پرتاب سنگ به طرف سربازان گشت) و مرگ تعدادی از خاطیان مقررات ممنوعیت رفت و آمد زیاد هستند که اداره حکومت نظامی مرگ یک نفر را قبول دارد، ولی آشکارا شهر اکنون از هر زمانی در سال گذشته امن تر است. افزایشی در تهدیدهای تلفنی به بمب گذاری وجود داشته است ولی هیچ گونه واقعه ای رخ نداده است. گشتی ها ابتدا از تقاطع های اصلی به تمام خیابانهای اصلی و بعد به تمام شهر و برخی توابع گسترش یافتند که نتیجه آن کاهش در حوادث بوده است. کارآیی امنیتی حکومت نظامی را می بایستی در مرتبه بالا-یی ارزیابی نمود. با وجود این در مسایل و موضوعات دیگر حکومت نظامی نمونه ای از بی کفایتی بوده است. آنان تاکنون در مورد زمان بندی و توافق بر سر شرایط صدور کارت عبور و مرور ناتوان بوده اند و در نتیجه حتی دکترها و وسایل اضطراری بایستی برای مشایعین نظامی از اداره حکومت نظامی جهت حرکت در ساعت منع عبور و مرور صبر کنند. کارمندان دولت و از جمله پلیس که در زمان اعلام حکومت نظامی در مرخصی بوده اند به خدمت فراخوانده شده اند، لیکن رسماً و عملاً به سر کار برنگشته اند و به خاطر اینکه در بیانیه حکومت نظامی، نقش و وظایف تمامی کارمندان مسکوت مانده برخورد این کارکنان به گونه ای است که انگار بدون حقوق کار می کنند حتی در مورد مسایل ساده تصمیمات محدودی گرفته شده است و آنهایی که در موردشان تصمیم گیری شده عوض می شود، سپس مجدداً برقرار، دوباره لغو و مجدداً عوض می شود. (نیروی هوایی اجازه ای در دومین شب برای حمل پرسنل شیفت شب پایگاه دریافت نمود، حمل پرسنل در شب دوم متوقف شد، و در شب چهارم بدون اطلاع به کارمندان مجدداً برقرار شد و اکنون مجدداً متوقف شده است). یک

سرویس تاکسی برای رفت و آمد در ساعات ممنوعه در روز دوم برقرار گردید که به وسیله پلیس مناطق کنترل می شد ولی تقریباً بدون فعالیت بوده است چونکه هر تاکسی فقط محدود به رفت و آمد در منطقه اش شده است. به مغازه داران دستور داده شد که در یک راهپیمایی در ۱۹ اوت شرکت کنند و بعداً به خاطر تخلف از مقررات حکومت نظامی به جهت بستن مغازه هایشان تهدید به مجازات شدند. اداره حکومت نظامی نیروی انسانی و تخصص لازم برای اداره تمام مسایل ایجاد شده توسط حکومت نظامی را ندارد و تاکنون یا قادر نبوده و یا مایل به استفاده مؤثر از مهارت های ادارات دولتی نبوده است. کارمندان دولتی شکوه می کنند که هر روز بایستی پشت میزهایشان بنشینند ولی انجام هر کاری برای آنان ممنوع شده است. طبق تجربه نشانه ای هم از بهبود اوضاع وجود ندارد. همانطور که مشکلات حل نشده روی هم تلمبار می شوند به طور فزاینده ای مشکل خواهد شد که حتی یک جواب منفی به دست آوریم. برخی مشکلات به لحاظ اینکه ساعات منع عبور و مرور به ۷ ساعت تقلیل پیدا کرده به خودی خود از میان می روند ولی دیگر مشکلات روی هم جمع می شوند، آنچنان که حل آنها از طریق برنامه های کوتاه مدت غیرممکن بوده و تصمیمات جدی را ایجاب می نماید. به عنوان یک اداره غیرنظامی، اداره حکومت نظامی بدون کارآیی بایستی قلمداد شود.

پیامدها

عکس العمل عمومی نسبت به حکومت نظامی، در ابتدا به صورت اظهار رضایت و سپس ناخشنودی و طرح انتقاد در پی آن بوده است. تعداد روزافزونی از این انتقادات مبنی بر این است که آنها از سربازانی که به راحتی ماشه را فشار می دهند، بیش از خطری که از ناحیه تظاهرکنندگان حس می کردند احساس خطر می کنند. این ترس تا حدی قابل توجیه است. زیرا مقامات حکومت نظامی حتی حوادث ناشی از تیراندازی غیرضروری سربازان بی تجربه را مورد تأیید قرار داده اند. شاهدان عینی خشونت و وحشی گری بیش از حدی را در خلال بازرسی و کنترل های خیابانی گزارش داده اند. علاوه بر آن بسیاری از دزدیهای کوچک در چند قدمی سربازان صورت گرفته است.

به هر حال من مظنونم به اینکه اغلب این انتقادات از ناراحتی های ساده مرتبط با حکومت نظامی ناشی می شود و یا از زیانهای واقعی اقتصادی که از حکومت نظامی به وجود آمده است که هم اکنون از زیان های وارده از تظاهرات و اغتشاشات خیلی بیشتر است. تمام مکاسب الزام به باز بودن دارند علیرغم این حقیقت که برای برخی از جمله دفاتر آژانس های مسافرتی و توریستی، تئاترها و سینماها و رستوران ها و غیره ممنوعیت عبور و مرور تقریباً تمام کسب را محدود کرده است. دیگر مغازه ها کاهشی به میزان ۵۰٪ را در فعالیتهایشان گزارش می کنند که به این حقیقت برمی گردد که رفت و آمد شهری حداقل به همین اندازه کاهش پیدا کرده است. پروژه های ساختمانی و کارخانه ها بیشترین زیان را متحمل شده اند. در شهری با پیشرفت سریع

مثل اصفهان چنان عملیاتی به طور عادی بر یک اساس ۱۸-۲۴ ساعته با ۳ یا ۴ شیفت برنامه ریزی شده اند. لازم است که برای پرداخت به تمام کارکنان کار این پروژه ها ادامه یابد، هم به خاطر مقررات حکومت نظامی و هم به خاطر اینکه آنها باید کارگران را برای زمان بعد از موقوف شدن حکومت نظامی نگهدارند، ولی محدودیت های منع رفت و آمد آنان را به ۱۰ یا ۱۱ ساعت در روز محدود می نماید. برخی از قبیل پلی اکریل نیاز به شیفت های ۱۲ ساعته شبانه دارند. با هزینه های اضافه کاری و کاهش در عدم کارآیی منتج از آن. این محدودیت ها در ترکیب با پایین آمدن تولید به خاطرماه رمضان تولید را در برخی موارد تا حدود ۲۰٪ حد عادی آن کاهش می دهند که در عین حال هزینه ها را سریعاً بالاـ می برند. هر چند که محدودیت ها به طور مساوی نسبت به کلیه شرکت ها اعمال می شود ولی پروژه های ایالات متحده با هزینه دستمزد و حقوق بالاتر در میان آنهایی هستند که بدترین ضربه را خورده اند.

به خاطر اعتراضات تند خرده فروشان و تولید کنندگان اداره حکومت نظامی شروع به کاهش ساعات ممنوعیت عبور و مرور (از ۱۰ ساعت به ۷ ساعت) نموده است و برنامه هایی را اعلام نموده که همراه با رفتار خوب شهروندان ممنوعیت به طور کلی از بین می رود. بازرگانان در هر حال اعتراض دارند که عدم وجود برنامه زمانی برای کاهش در ساعات عبور و مرور و اعلام قصد تجدید مقررات سخت منع رفت و آمد در پاسخ به هرگونه آشوب مهم برنامه ریزی را مشکل می کند، و اغلب آنان هنوز فی الواقع برنامه کوتاه شده خود را با اضافه نمودن ساعات اضافی تنظیم نکرده اند.

شخصیت ها

شایعاتی منتشر شده اند که حکومت نظامی پایانی است بر کار زاد، استاندار، مصطفی مصطفایی رئیس پلیس و از جهت دیگر سرلشکر ناجی، در هرحال عکس العمل ها مختلف هستند. تصورات قبلی در مورد تنبلی و بی توجهی زاد نسبت به شهر اصفهان موجب انتقادات تندی از وی با عناوین بی لیاقتی کامل و یک اشکالتراشی در برنامه توسعه استانی و شهر و نیز فساد و رشوه خواری وی شده است. برخی می گویند که اگر نتیجه حکومت نظامی تنها برکناری «زاد» و جایگزینی او با فردی که به امور توسعه صنعتی و پیشرفت اقتصادی و فشارهای وارده بر اصفهان آگاه می باشد، حکومت نظامی خوب انجام وظیفه کرده بود و می گویند زاد تنها چیزی که می دانست بند و بست های سیاسی و سیاستهای دربار بوده است. بر عکس زاد، ژنرال مصطفایی مورد ترحم قرار گرفته و مردم می گویند که تحت فشارهایی که وی واقع شده بود هیچ گونه شانسی برای کنترل تظاهرات نداشت و وی را فقط به عنوان کسی که قربانی دیگران شده است نظاره می کنند. در هر حال تاکنون فقط یک مقام برکنار شده است و او سرهنگ زاهدی رئیس سازمان اوقاف است. از نقطه نظر عموم برکناری وی به خاطر مدیریت ضعیف زیارت حج بوده است ولی به طور خصوصی گفته شده است که وی در ایجاد

ارتباط بین دولت و رهبران مذهبی ناموفق بوده است. سرلشکر ناجی نیز ممکن است از کار کناره گیرد و اگر چنین اتفاقی افتد بر اساس درخواست خودش خواهد بود. علیرغم شکست های اداری حکومت نظامی وی شهرت شخصی خوبی در این برهه کسب می کند. وی به عنوان یک سنت گرا و فقط علاقه مند به تأمین عامه شناخته شده و از طرف مخالفین و موافقین مورد احترام است. با این وجود که یک فرد محتاط شناخته شده است در رادیو و تلویزیون و در مجامع خصوصی خوب ظاهر شده و به جای تحمیل خواسته اش با زور از صحت و صفات خوب اصفهانیها مدد گرفته است. وی خودش اظهار می دارد که این شغل برای او نامطبوع و ناخوشایند است و امیدوار است آن را تغییر دهد. رابطهای نظامی می گویند وی در واقع به دنبال بازنشستگی کامل پس از ترفیع به درجه سپهبدی به خاطر تلاشهایش در حکومت نظامی می باشد.

نتایج

حکومت نظامی در اصفهان یک اسباب امنیتی مؤثر بوده است که تقریباً تمام آشوب های عمومی در کوتاه مدت را از بین برده ولی درجوار آن در ایجاد یک اداره شهری کافی برای نیازهای شهر ناموفق بوده است. ظاهراً به عنوان یک درس حقیقی در ساکت نمودن آشوب و در دیگر شهرهای ایران ناموفق بوده است. همین طور که تهدیدات امنیتی کاهش می یابد (حداقل در خاطره) یک عدم رضایت عمومی رو به تزاید نسبت به هزینه ها و محدودیت های این محافظت و فشارهایی برای پایان حکومت نظامی به وجود می آید. نیروهای امنیتی از این وحشت دارند که متوقف کردن کامل حکومت نظامی طغیان مجددی در فعالیت مخالفین به وجود آورد و فقط خاتمه منع عبور و مرور همراه با ادامه حکومت نظامی را موردنظر قرار می دهند. اگر این امر به وقوع بپیوندد اداره حکومت نظامی بایستی راهی برای استفاده مؤثر از ساختار موجود اداره امور شهری پیدا کند، لیکن تاکنون هیچ گونه تلاشی در این جهت از خود نشان نداده است. پروژه های خارجی از جمله آمریکایی با لغو حکومت نظامی راضی خواهند بود ولی خیلی از کسبه محلی اظهار می دارند در وضعیت اقتصادی وخیمی قرار دارند و اگر به عملیات دولت متکی باشند حداقل از سطح کارآیی پایین تر می روند. بنابراین ادامه حکومت نظامی ممکن است نارضایتی اقتصادی را که به نظر می رسد ریشه از آشوب های اجتماعی اخیر داشته باشد اصفهان را به بدتر از زمان شروعش تبدیل نماید. به عبارت دیگر خاتمه سریع حکومت نظامی ممکن است همان چیزی باشد که مخالفین منتظر آن برای از سرگیری تظاهرات می باشند، به همان نحو که در شهرهای دیگر ایران اتفاق افتاد. اگر حکومت نظامی در همین زمان متوقف گردد ناخوشایندی اقتصادی شهروندان می تواند برقراری مجدد آن را خیلی مشکل تر سازد. راه حل مطلوب که باقیماندن حکومت نظامی تکنیکی هم زمان با سپردن مؤثر اداره امور اجتماعی به دست غیرنظامیان است، متأسفانه محتمل به نظر نمی رسد (به لحاظ

فقدان همکاری بین کارمندان غیرنظامی دولت و ستاد حکومت نظامی و تمایل شدید همه به عدم مسئولیت پذیری و اینکه در این شرایط تقصیرها را به گردن ژنرال ناجی به عنوان یک فرد نالایق بیندازند.) مک گافی

گزارشQCID برای اوت ۷۸

سند شماره ۵۲

بدون طبقه بندی فقط برای استفاده رسمی۳ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۲ شهریور ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: ایران توسط آشوب های اجتماعی متزلزل شده است.

موضوع: گزارش QCID برای اوت ۷۸

۱ در تمام طول سال ۱۹۷۸ ایران توسط آشوب های خشن و شدید در تمام شهرهای بزرگش به عجز درآمده است. تخمین افراد کشته شده تاکنون از ۵۰۰ نفر تجاوز می کند و هزاران نفر زخمی و بیش از صدها میلیون دلار خسارت مالی وارد شده است. اغتشاش شدید در اصفهان موجب برقراری حکومت نظامی در دومین شهر بزرگ ایران در تاریخ ۱۱ اوت ۱۹۷۸ شد.

۲ موج آشوب های سال ۱۹۷۸ وقتی از شهر مذهبی قم واقع در ۱۵۰ کیلومتری جنوب تهران آغاز گردید که، در تاریخ ۹ ژانویه ۱۹۷۸ پلیس بر روی جمعیت مذهبی تظاهرکننده ای که مبادرت به اشغال یک پاسگاه پلیس نموده بودند، آتش گشود.

به طوری که گزارش شده تظاهرکنندگان توسط روحانیون محافظه کار مسلمان هدایت می شدند و در سالروز قانونی کردن اصلاحات ارضی و آزادی زنان توسط شاه به اعتراض پرداختند. اعلامیه های رسمی تعداد کشته شدگان را پنج نفر اعلام نمود که در هر صورت منابع قابل اعتماد و همیشگی گزارش کردند که رقم ۲۰ تا ۳۰ نفر صحیح تر می باشد. در عرض دو روز تظاهراتی به طرفداری آنانی که در قم کشته شده بودند، به طور ناگهانی در دیگر شهرهای عمده ایران و عمدتاً در اصفهان، شیراز، تبریز و تهران شروع به مشتعل شدن نمود. اعمال اخلالگرانه معمولاً به دنبال مراسمی مذهبی اتفاق می افتاد که در آن خطابه های کوتاه ضددولتی ایراد می شد و تظاهرکنندگان از مساجد بیرون می ریختند و به تخریب و سوزاندن اتومبیل ها، بانکها، مغازه های مشروب فروشی، سینماها و دیگر حرفه هایی می پرداختند که بیانگر القاء نفوذ غرب به جامعه سنتی ایران بودند.

۳ در ۱۸ فوریه ۱۹۷۸ شهر شمالی تبریز خسارت قابل توجهی را به وسیله آشوبگران مذهبی متحمل شد،آنها چهلمین روز واقعه قم را برپا نموده بودند. در دنیای اسلام چهلمین روز پس از مرگ روز سنتی عزاداری است. شدت ناآرامی ها و بی نظمی

های تبریز باعث شد سربازان عادی ارتش و تانکها برای برقراری نظم وارد شهر شوند. رقم رسمی ابراز شده

در مورد کشته شدگان ۹ نفر بود ولی در هر حال تخمین های قابل اعتمادتر رقم را نزدیک به ۱۸۰ نفر ذکر می کند. خشونت در دیگر شهرهای بزرگ که در ارتباط با چهلمین روز عزاداری بود شعله ور شد. این خشونتها بر اساس اخبار منتشره در هواداری از آشوبگران تبریزی، انجام می شد. در آن هنگام دوره های چهل روزه تا حدودی با تظاهرات در هم آمیخته بودند، اعمال پراکنده خشونت و تخریب در فاصله های زمانی کوتاه ترو غیرقابل پیش بینی رخ می داد. بانکها، سینماها و مغازه های مشروب فروشی همچنان اهداف مورد توجه، حملات بمب های آتش زا و پرتاب سنگ بودند. در اول آوریل ۱۹۷۸ خشونت وسیعی به طور ناگهانی تمام کشور را فراگرفت که منجر به برخوردهای متعددی با نیروهای امنیتی شد و چندین کشته یا زخمی از تظاهرکنندگان بر جای ماندند. تظاهرات وسیعی نیز در اصفهان شروع به شکل گیری نمود که دانشجویان دانشگاه اصفهان در آن شرکت داشتند. این تظاهرات هر چند که از قبلی ها سازمان یافته تر و با خشونت کمتری برگزار گردید ولی باعث متلاشی و از هم گسیختگی شد. این تظاهرات به طور مرتب در خلال ماه ادامه یافت و باعث بستن دانشگاه شد. در روز ۹ می ۱۹۷۸ خشونت شدید خیابانی مجدداً در اصفهان شروع شد و پلیس و نیروهای امنیتی به روی جمعیت تظاهرکننده آتش گشودند. در خلال آشوبهای این دوره، بمب گذاری ها و آتش سوزیهای عمدی در دیگر شهرهای بزرگ منجمله تهران، همدان، شیراز، کرمانشاه، تبریز، قم، مشهد، بوشهر، کرمان و یزد اتفاق افتاد. از دهات کوچک پراکنده در تمام کشور نیز ناآرامی هایی گزارش گردید. کارمندان غیرنظامی آمریکایی در شرکت های پیمانکاری مرتبط با امور دفاعی، در مورد درگیر شدن غیرعمدی در برخوردها گزارش دادند. البته هیچ کدام زخمی نشدند. شدت اغتشاش در ۱۰ روز اول ماه می در تهران منجر به یک اقدام انضباطی اعلام شده توسط نیروهای امنیتی دولت گردید و شاه برای اینکه اقدامات امنیتی را شخصاً زیرنظر بگیرد سفرش به اروپای شرقی را بهم زد. تانکها، نفربرهای زرهی و سربازان آماده رزم، در حوالی بازار تهران صحنه های روزمره ای را ایجاد نمودند و برخوردهای خونینی بین نیروهای امنیتی و آشوبگران و نیز بین گروههای رقیب مخالفین، رخ داده است.

۴ یک آرامش نسبی به کشور بازگشت و تا ژوئن و اواسط ژوئیه ادامه یافت. در ۲۰ ژوئیه ۱۹۷۸ یک رهبر مذهبی با نفوذ و مخالفت دولت با ۵ نفر همراهان او در مشهد در یک تصادف اتومبیل با یک وسیله نقلیه ارتشی کشته شدند. پیروان او ادعا نمودند که مرگ وی عمداً به وسیله دولت صورت گرفته است و آشوب های شدیدی در خلال تشییع جنازه وی در ۲۲ ژوئیه ۷۸ صورت پذیرفت، که منجر به مرگ عده ای گردید. خشونت مجدداً به شهرهای دیگر ایران و عمدتاً اصفهان، شیراز، تبریز و تهران شیوع یافت و در اصفهان به چنان درجاتی رسید که در ۱۱ اوت ۷۸ حکومت نظامی برقرار گردید. گفته می شود که اغتشاش در شیراز منجر به مرگ ۶۰ تا ۲۰۰ نفر شده باشد. برخوردهای خونینی نیز در جنوب تهران اتفاق افتاد و دو تا سه هزار سرباز و پلیس ضداغتشاش در منطقه پخش شدند. خیلی از رستوران ها و مکانهایی که

رفت و آمد خارجیان به آنجا مکرراً صورت می گیرد در شیراز و اصفهان با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفتند و در ۱۳ اوت ۱۹۷۸ رستوران خان سالار تهران که در میان ایرانیان و غربی ها محبوبیت مشابهی دارد به وسیله یک آلت منفجره، تخریب شد. از میان ۷۰ نفری که در رستوران بودند ۴۰ نفر مجروح شدند که ۶ نفر از آنان آمریکایی بودند. حدود ۲۹ سینما در سراسر کشور با بمب های آتش زا مورد حمله قرار گرفته اند. سه نفر در یک حمله در مشهد کشته شدند و در ۱۹ اوت ۱۹۷۸ جمعیتی بالغ بر ۳۷۷ تماشاچی در اثر یک حریق عمدی در سینما رکس آبادان کشته شدند، فاجعه ای که در حال حاضر تمام کشور را در حیرت فرو برده و باعث محکوم نمودن (عوامل آتش سوزی) از طرف دولت و همچنین مخالفین شده است.

۵ ریشه های ناآرامی فعلی در ایران چند قرن به عقب برمی گردد. فرقه شیعیان مسلمان که اغلب ایرانیان مسلمان به آن منتسب می گردند به طور سنتی با هر نوع دولت غیرروحانی مخالفت کرده است. شیعیان آن طور که از مذاهب غربی فهمیده می شود هیچگونه سلسله مراتب مذهبی ندارند و ملاها یا روحانیون منفرداً هر یک راه و رسم پیروی از خود را به وجود می آورند. از طریق تعالیم روحانیت رهبری، یک ملا می تواند به سطح یا شهرت و اعتبار مجتهد برسد و از آن پس یک گروه عظیم تر پیروان که البته شامل ملاهای دیگر و پیروان و گروه آنان نیز می باشد را تحت هدایت خود می آورد. یکی از بانفوذترین مجتهدین شیعه آیت الله خمینی است که مخالف دیرینه و پر سر و صدای دولت در روابط ایران و آمریکا می باشد. خمینی برای ۱۵ سال گذشته به صورت تبعید در عراق به سر می برده، هنوز به طور مرتب با پیروانش در ایران که بیش از دو میلیون تخمین زده شده اند ارتباط دارد. روحانیون مشهور دیگر از قبیل آیت الله شریعتمداری از قم (و طاهری از اصفهان و کافی از مشهد که در تصادف اتومبیل با کامیون کشته شد) به عنوان انتقادکنندگان کینه توز شاه و دولت شناخته شده اند. (شدیدترین آشوب اصفهان در نتیجه دستگیری طاهری در ۳۱ ژوئیه ۱۹۷۸ اتفاق افتاد.)

۶ در سال ۱۹۰۶ روحانیت شیعه در فشار بر دولت برای گنجاندن یک ماده در قانون اساسی جدید که یک شورای عالی مذهبی را برقرار می سازد موفق شدند و فی الواقع این شورای قدرت نفی (وتو) تمامی قوانین مصوبه مجلس که با تعلیمات فراوانی مغایر به نظر می رسند را دارا بود. بلافاصله پس از کودتای رضاشاه در سال ۱۹۲۱ شورا توسط وی منحل شد. روحانیت مجدداً خواستار برقراری شورای روحانی با همان قدرت و نفوذ گذشته آن شدند. علاوه بر این در سال ۱۹۶۳ شاه فعلی ایران یک برنامه اصلاحات ارضی را به صورت قانونی درآورد. در آن زمان قسمت اعظمی از زمینهای قابل کشت در ایران تحت مالکیت مساجد بود. این زمینها به همراه دیگر املاک تحت مالکیت افراد، مصادره شد و بین کشاورزان بدون زمین تقسیم شد. مساجد که از بیشتر ثروتشان و تا حد وسیعی از قدرتشان محروم شده بودند برای ۱۵ سال گذشته در تلاش بوده اند تا مایملکات سابقشان را مجدداً به دست بیاورند. هم زمان با اصلاحات اراضی، دولت همچنین قوانینی برای آزادی زنان به تصویب رساند. این

گام نیز به طور شدیدی توسط روحانیت مورد مخالفت قرار گرفت و در سالروز این واقعه تظاهرات بزرگی علیه اعطای آزادیها به زنان برگزار شد. اغلب آشو ب های اخیر دانشگاه از مخالفت دانشجویان پسر با حضور دانشجویان دختر ناشی می شود. این مخالفت با محدودیت بحرانی ورود به دانشگاه به طور کل تشدید می شود. روحانیت شیعه و مسلمانان متعهد به طور اعم در چندین سال گذشته چیزی را که فکر می کنند دنیاگرایی ملت باشد، تقبیح نموده اند و هجوم توده ای و عظیم تکنولوژی و فرهنگ غربی را به عنوان دشمن اصلی موردنظر قرار داده اند. (در هر صورت انتخاب اهداف (به طور کلی) در خلال آشوب های خیابانی در طی ۸ ماه گذشته در جهت ابراز این نگرانی است. مکانهایی از قبیل کلوپ های شبانه سینماها، مغازه های مشروب فروشی، مغازه های لوازم الکتریکی و بانکها به طور اخص صدمه شدید دیده اند. اخیراً (همچنین) رستورانهایی که غربی ها به آنها علاقه مند هستند یا از غربیها پذیرایی می کنند، قربانی شده اند. در عین حال به استثنای رستوران خان سالار در تهران، مهاجمین این رستورانها، زحمت زیادی به خودشان داده اند که اطمینان حاصل نمایند هیچ غربی مجروح نگردد. در بیش از یک مرتبه، ایرانیها راهشان را کج کرده اند تا به آمریکاییانی که بدون توجه در وقایع خشونت بار خیابانی گیر افتاده اند کمک کنند.

۷ در نتیجه موج خشونت که ایران را دربر گفته بود آموزگار نخست وزیر در ۲۷ اوت ۱۹۷۸ استعفا کرد و جعفر شریف امامی رئیس مجلس سنا که قبلاًـ بین سالهای ۶۱ و ۱۹۶۰ نخست وزیر بود جایگزین وی شد. او به عنوان فردی شناخته شده که با اعطای امتیازاتی به روحانیت و دیگر گروههای مخالف به پیشبرد ائتلاف ملی و برقراری آرامش قادر می باشد امیدواریهایی ابراز شد که این حرکت از میزان خشونتی که در خلال ماه مقدس رمضان بالا گرفته بود بکاهد شاه و نخست وزیر به مردم گفتند که ایران به لحاظ آشوبها برای بقای ملی می جنگد. متأسفانه آشوب ادامه یافت. قسمتی از این آشوبها می تواند به این حقیقت نسبت داده شود که تغییر دولت در روزهای اوج عزاداری ماه رمضان صورت گرفت که در ضمن، چهلمین روز مرگ آیت الله کافی و افرادی که در مراسم تشییع جنازه وی کشته شدند، نیز بود. برخوردهای تظاهرکنندگان خشن و پلیس در تمام ایران با چندین کشته که گزارش شده ادامه یافت (و در برخی موارد اضافه بر سنگهای سنتی، نیروهای امنیتی در زیر بارانی از اجسام مشتعل پرتاب شده آجر و چماق قرار گرفتند.) در اول سپتامبر چندین آتش نشان در حالی که با آتش مشتعل شده توسط آشوبگران مبارزه می کردند مورد حمله قرار گرفتند. شش نفر زخمی شدند و یک کامیون آتش نشانی منهدم شد.

۸ انتظار می رود موج فعلی خشونت به دنبال ماه رمضان ادامه یابد ولی شاید در حدی پایین تر. تهدید جدی در حال حاضر برای جامعه آمریکاییها احتمال درگیر شدن در یک اغتشاش شهری و زخمی شدن متعاقب یا...

(اصل سند فاقد صفحات ۱۰ و ۱۱ می باشد م)

... و سرانجام به برخوردهایی با پلیس و نیروهای تقویتی ارتشی منجر شد. هیچ شهری از آسیب و خسارت اموال و یا تلفات رهایی نداشته است. یک دولت جدید در ۲۷ اوت در تلاشی برای آرام کردن مخالفین معرفی شد. تلاشی سرد و بی روح در یک برنامه ضد فساد آغاز شد. شریف امامی نخست وزیر به اندازه کافی برای مخالفین قدمی برنداشت و یا نتوانست قدم بردارد. اما در خیلی از موارد نیروهای امنیتی را عقب نگاهداشت و به اخلالگران اجازه داد تا وحشی شده و میلیون ها دلار خسارت مالی وارد کنند. سرانجام درگیری به چنان درجاتی رسید که دولت در خلال عصر روز ۷ سپتامبر مجبور شد که یک اجلاس ویژه کابینه را تشکیل دهد و با برقراری حکومت نظامی در روز بعد در ۱۲ شهر موافقت نمود. آن روز یعنی ۸ سپتامبر که متعاقباً با عنوان جمعه سیاه نامیده شد و دو یا سه روز بعد از آن شاهد خشن ترین اغتشاش در تهران در تاریخ معاصر تا به امروز بوده است. قتل عام میدان ژاله سمبولی شد برای آنانی که با دولت مخالفت می ورزند.

تخمین های دقیقی از منابع رسمی دولتی در مورد تعداد افرادی که در تهران کشته شدند، به طور قابل توجهی با ارقامی که به وسیله مخالفین ارائه شده تفاوت دارد، در هر حال رقم منطقی معقولانه چندین هزار می باشد. زمان تظاهرات گسترده موقتاً سپری شد ولی در نقاطی که در آن حکومت نظامی اعلام نشده بود خشونت و آشوب سریعاً شایع گردید و جنبش بر علیه شاه ایران پایدار ماند.

ه (بدون طبقه بندی) در اوایل اکتبر دو گروه جدید به بلوا اضافه شدند. دانشجویانی که به طور عادی آزادی علمی و چندین اعتراض و شکایت ضددولتی دیگر که القاء شده از جانب چپی ها می باشد را به نمایش می گذارند. در هر حال در سال ۱۹۷۸ آنان با انرژی زیاد به دولت حمله ور شده و از خواستها و فریادهای رهبران مذهبی در راهپیمایی ها بهره جستند. در خیلی از شهرها آنان خیلی زود دست به وحشیگری زدند که برخی تحت حکومت نظامی بودند و مجدداً منجر به تلفات و خسارات مالی معتنابهی شد.

و (بدون طبقه بندی) در خلال این دوره مخالفین و خصوصاً آیت الله خمینی که حالا در پاریس بود شروع به تشخیص این موضوع نمودند که مردن بر روی سنگفرش خیابان شهرهای در حال سوختن یک راه تلاش برای سرنگونی دولت است و همینطور که عزاداری های ماه محرم نزدیک می شد کشاندن اعتصابات به سمت سیاست تاکتیک بعدی شد. ایران بر اثر این حمله آخری یعنی با از دست دادن چیزی نزدیک به ۷۰ میلیون دلار از منابع نفتی در روز دچار تزلزل شد ولی دولت ازهاری نخست وزیر به سرعت برنامه هایی را برای پاسخگویی به درخواستهای مخالفین به جلو برد. از همه برجسته تر مبارزه ضد فساد مورد تأکید قرار گرفت و تعدادی از مقامات سیاسی و نظامی عالیرتبه سابق که شامل هویدا نخست وزیر و وزیر دربار اسبق می شد، دستگیر شدند.

ز (بدون طبقه بندی) ماه محرم آمد (دسامبر) و مثل دوره رمضان احساسات ضددولتی

مجدداً با نیروی مذهب تقویت شدند و میزان اعتراضات افزایش یافت. به خاطر عدم وجود گزارشات مطبوعاتی مشکل بود که جریانات استانها و شهرستانها را در نظر مجسم نمود ولی آشوب های خشن اجتماعی و نیز وقایع تهران ادامه یافتند. به خاطر اعتصابات، بنزین، گازوئیل، روغن موتور و نفت سفید کمیاب شد. در اواخر دسامبر آشکار بود که دولت متصدی بایستی برود و متعاقباً جستجویی برای یافتن کسی که بتواند فاصله بین شاه و مخالفین را پر کند، آغاز شد.

خمینی بر علیه شاه بود و اعلام می نمود که شاه باید ایران را ترک کند و معدودی از شخصیت های سیاسی مایل به روبرو شدن با خطر خشم آیت الله به وسیله قبول نمودن کار نخست وزیری بودند.

سرانجام در ۶ ژانویه یک مقام ارشد جبهه ملی یعنی شاپور بختیار قبول نمود که به تشکیل یک دولت مبادرت ورزد.

ح (بدون طبقه بندی) شانس موفقیت کمی برای دولت دکتر بختیار دیده می شود. اعتصابات و تظاهرات در تمام سطح کشور ادامه می یابند و همچنین است فعالیتهای گاه و بیگاه تروریستی. (تذکر: در ۱۵ ژانویه در تبریز یک مقام پلیس و دو محافظ ترور شدند. بر اساس شواهد اولیه به نظر می رسد که از عملیات چریکهای فدایی خلق باشد.) ایران از وضعیت هرج و مرج و بی قانونی و متلاشی شدن امنیت که با فروریختن ساواک مشخص شد، ضربت خورده است.

ط (سری غیرقابل رؤیت برای خارجیان) چندین پیش بینی از آینده نزدیک وجود دارد که اغلب به نتایج رأی اعتماد برای دولت جدید که فعلاً در مجلس بحث بر سر آن جریان دارد بستگی دارد.

سومین گروهی که وارد معرکه شد کارگران غیروابسته به سیاست بودند که با مشاهده اینکه کارمندان دولت و کارگران مخابرات به دنبال اعتصاب، اضافه حقوق معتنابهی دریافت داشته اند شروع به اعتصاب در تمام بخش های جامعه نمودند. هیچ یک از صنایع از خسارت در امان نماند و چندین اعتصاب از این دسته اعتصابات تا دوره حاضر ادامه یافته است. در نتیجه اقتصاد نیز به همان نحو که دولت در مورد چگونگی دقیق کنترل وضعیت بدون قاطعیت می نمود، شروع به تحمل خسارت و صدمه دیدن کرد، هر چند که در آن لحظه این اعتصابات منحصراً برای جهات اقتصادی بود و نه سیاسی. زمانی که نیروهای حکومت نظامی بدون تردید تحت دستورات مقامات بالاتر به اخلالگران اجازه دادند تا در تهران به خشونت بپردازند و به میل و خواستشان بسوزانند و حمله ور شوند، اغتشاشات ادامه یافت تا منجر به آشوب های ۵ تا ۶ نوامبر گردید. در ۶ نوامبر شاه دولت جدیدی را معرفی نمود که افسران ارتش مقامهای نخست وزیر و پستهای کلیدی کابینه را به عهده گرفتند. دستکش های چرمی از دست ها خارج گردیدند (افراد ترسو از دور خارج شدند) و ارتش قدرت کامل را برای پاسخ به خشونت با

شـدت و زور در دسـت گرفت. سـانسور عمـدی مطبوعـات منجر به پایـان دادن به چیزی که محیـط آزاد مطبوعـاتی شـده بـود گردید که بدون شک کمکی بود به آرمان مخالفین دولت که هر روز وسعت و فراخی آشوب ها منتشر می شد.

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۵۳(۱)

خیلی محرمانه۶ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۵ شهریور ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر مـذاکره را با بحث درباره تظاهرات عظیم اما بـدون خشونت روز ۵ سـپتامبر در تهران شروع کرد. وی گفت معلوم نیست که آیا الگوی جدیدی با خصـیصه آرام این تظاهرات پدیدار شده یا خیر. به هر حال، آن یک تاکتیک دو لبه است که احتمالاً به منظور سـست کردن نیروهـای امنیتی از دست زدن به اقـدام قـاطع در آینـده است. سـفیر در ملاقـات امروزش با وزیر کشور نظرش را در مورد دورنمـای آینـده جویـا خواهـد شـد. فردا روز سـنتی مراسم هفت کشـته شـدگان تظـاهرات قبلی است. بازار تعطیل خواهـد بود، مغازه ها نیز همین طور. آقای بنرمن گفت به مغازه دارها گفته شـده است که فردا بایـد تعطیل کننـد. دکتر استمپل گفت که فردا روز آرامی خواهد بود و یک اعتصاب عمومی واقعی تلقی نمی شود.

سفیر گفت گفتگو با کسانی که سعی دارنـد شاه را نسبت به راههای مسالمت آمیز متقاعد کنند، ادامه دارد. یکی از این افراد که هوشـنگ رام است، این شایعه را که روحانیون می خواهند هویدا را دستگیر کنند تأیید نمود. با این که هویدا خودش یک مسـلمان مؤمن است، امـا چون پـدرش در ارتباط با بهاییها بود مورد سـرزنش قرار می گیرد. شایعاتی قوی در این رابطه وجود دارد که زاهدی که اخیراً از آمریکا بازگشته جایگزین هویدا خواهد شد.

سفیر گفت که شب گذشـته با تعدادی از اسرائیلیها ملاقات نموده که با نگرانی اظهار می دارند یهودیها گروه دومی هستند که بعـد از بهاییهـا مورد حمله مسـلمانان متعصب قرار خواهنـد گفت. امـا اسـرائیلیها از تـأثیر چنین احتمـالی بر روی روابط ایران و اسـرائیل نگران به نظر نمی رسـند. وی از وزیرمختـار خواست که تلگرامی ارسـال شود و در آن تحلیـل اسـرائیلیها در این مورد ارائه گردد.

سفیر از دکتر اسـتمپل خواسـته است که در مورد برنـامه رفتن شـاه به رومـانی و آلمـان شـرقی تلگرامی بفرسـتد. او درخواسـت گزارشی از برلن، که ستاد حزب توده در آنجا می باشد، نمود.

سفیر به کنفرانس بین المللی در شـرف وقوع زنـان در تهران اشـاره کرد. وی تقاضای تلگرافی در مورد وضـعیت امور زنان در موقعیت فعلی که وزارت امور زنان از بین رفته است را نمود. لازم است شخصی با خانم افخمی تماس بگیرد، شاید خانم لوری تریسی بتواند این مأموریت

۱- کتاب اول، ص ۷۷۵

را پس از ورودش انجام دهد.

سفیر از آقای وستلی تقاضا کرد که از آقای بش بخواهد مطالعه «CIA» در مورد تولید پیش بینی شده نفت ایران را مورد بررسی قرار دهد. این بررسی یک افت شدید را در تولید پیش بینی می کند.

سفیر از سرهنگ فاینموت خواست تا در مورد کیف گمشده و شرکت سلطنتی اتومبیل ایران تحقیق کند.

سفیر اعلام کرد که سفیر آمریکا در پاکستان از تهران دیدن خواهد کرد.

آقای شلنبرگر گفتگوهایش با مفسر رادیو تلویزیون ایران را بازگو کرده، وی گفته بود برنامه های بین المللی تلویزیون کمتر از برنامه های فارسی خواهد بود. مفسر تلویزیون همچنین گفت که روابط بین کارمندان بخش فارسی و بین المللی خوب نیست. آقای شلنبرگر گفت که با یک آبادانی صحبت کرده و او گفته است که به علت وضعیت شدید، آبادان در مقایسه با تهران شرایط امنیتی شدیدتر است. وی همچنین شایعاتی را مبنی بر این که سفارت دستورالعمل تخلیه افراد را صادر کرده است، گزارش نمود. سفیر اشاره کرد که نصف جمعیت آبادان عرب است و این می تواند در موارد امنیتی تأثیر گذاشته باشد.

آقای شلنبرگر گفت که انتظار دارد امروز لیست شانزده رئیس دانشگاه را دریافت دارد. همه آنها دفعه اولشان نیست که چنین شغلی را می گیرند.

سرهنگ فاینموت گفت که امروز روز مرخصی است ولی فقط چهار مورد صادر شده است. سفیر گفت که این به علت مشکلات بودجه بوده است.

سرهنگ فاینموت گزارش داد که یک قرارگاه پلیس ایران که در تأسیسات با قسمت حمل و نقل شریک است، امروز مورد حمله واقع شد و یک محافظ کشته شد. یک ماشین سیتروئن را هم آنجا گذاشتند تا منفجر شود ولی این اتفاق نیفتاد. این اتفاق در ساعت پنج و نیم بامداد رخ داد.

آقای وستلی اظهار داشت که گلن واتز از اتحادیه کارگری آمریکا به تهران خواهد آمد. او ترتیب سفرش را خودش داده است و سفیر از آقای وستلی خواست که رزرو هتل او را تأیید نماید.

آقای وستلی گفت که با رئیس بخش پپسی صحبت کرده و او افشاء کرد که چهار سال پیش مبلغی به شریعتمداری داده شده بود تا فروش پپسی را افزایش دهد. آقای وستلی گفت که اتاق بازرگانی آمریکا از سفیر دعوت کرده تا در یک مجلس نهار در ماه نوامبر شرکت کند. سفیر در کل پذیرفت. مسئله مورد بحث این بود که آیا بلومنتال می تواند برای اتاق بازرگانی سخنرانی نماید یا نه. او باید صبح این کار را انجام دهد چون برنامه اش خیلی فشرده است.

دکتر استمپل گزارش داد که نژاد نماینده مجلس از تبریز، فرد شماره ۲ از سازمان کارگران، اعلام کرده که می خواهد عضو

جبهه مخالفین شود. دکتر استمپل گفت که دانشگاه آریامهر

امسال باز خواهد ماند. او گزارش داد که ۱۳۴ استاد دانشگاه تهران تا استخدام افرادی که مجبور به بازنشستگی شده اند حاضر به تدریس نخواهند شد. او در مورد یک راهپیمایی آرام در مسجد [میدان] ژاله صحبت کرد. راهپیمایان به نیروهای امنیتی پول می دهند و می گویند که حقوق آنها برای این کار کم است.

آقای نیلی گفت که وضع زراعت شمال خوب است و جاده جنوب کوهستان به مشهد خیلی خراب است و برای مسافرت باید راه دیگری انتخاب کرد.

سفیر پرسید که آیا دلیل خاصی وجود دارد که در ایلام این قدر دردسر وجود دارد.

آقای گریم با اشاره به مقاله روزنامه گفت که ارتش ایران از مسلسلهای آمریکایی استفاده نمی کند. البته ژاندارمری از تفنگهای M-۱ که خیلی قبل دریافت کرده بود، استفاده می کند.

آقای بورتن گفت که منیری از ایران خارج شده، او می خواهد که رئیس بعدی شرکت هواپیمایی ایران باشد ولی کسی از او حمایت نمی کند.

آقای ددیچ گزارش داد که چندین قاچاقچی آسیایی در آمستردام دستگیر شده اند. شواهد نشان می دهد که ارتباطی میان قاچاقچیان آسیایی و ایرانی وجود دارد. دیروز دو تُن حشیش در نزدیکی ماکو به دست آمد که برای اروپا فرستاده شده بود. هیچ شاهدی مبنی بر این که افغانستان کار قاچاق نمی کند، نداریم. آقای آدلر گزارش داد که یک منبع غیردولتی ایران گفته که ایران نیروی هسته ای را مجدداً ارزیابی می کند. بنا به گفته این منبع هیچ واحد اضافی علاوه بر ۹۰۰۰ مگاوات فعلی خریداری نخواهد شد. این اولین نشانه کاهش و یک تغییر تند است. سفیر گفت که شنیده است که فرانسه می خواهد تلافی محدودیت در پاکستان را در ایران دربیاورد. سرهنگ شفر گفت که هلیکوپتر پلیس که احتمالاً متعلق به نیروی هوایی بوده، سقوط کرده و یک گروهبان یک، کشته شده است.

آقای بنرمن وضع امنیتی فردا را تشریح کرد. ما بسته شدن مغازه های تمام شهر و تظاهراتی آرام را انتظار داریم. او اعلام کرد برای آن که سیاست یکنواختی در پیش بگیریم هر امر برنامه ریزی شده مطابق برنامه اش صورت پذیرد. برای مثال برنامه های سفارت به روال عادی پیش روند. سفیر این را پذیرفت و افزود که به عبارت دیگر توصیه هم نخواهد کرد که یک برنامه گردش در بازار از طرف باشگاه بانوان انجام شود. او از رؤسای قسمتها خواست تا ارزیابیهایشان را برای آقای بنرمن بفرستند. آقای اسنو گفت که انجمن ایران و آمریکا برای فردا ثبت نام معمولی جهت کلاسهای انگلیسی بین ساعات ۸ تا ۱۲ را در برنامه دارد. وی گزارش داد که نیروی پلیس در خیابان وزرا شب دوشنبه گذشته دوبرابر شد اما به نظر می آید که افراد پلیس چندان متراکم نیستند. آقای بنرمن گفت همین طور است اما بعد از ماه رمضان یک نیروی فعال پلیس ذخیره به کار خواهد افتاد. آقای اسنو تذکر داد که یک سخنرانی راجع به باستان شناسی برای فردا شب تدارک دیده شده است. این برنامه طبق قرار قبلی انجام خواهد گرفت.

وقایع تروریستی، بر توجه مجدد به جامعه خارجیان اشاره دارد

سند شماره ۵۴

خیلی محرمانه۷ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۶ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۸۵۴۶۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: وقایع تروریستی، بر توجه مجدد به جامعه خارجیان اشاره دارد

۱ خلاصه چریکهای فدایی خلق مسئولیت حمله به پاسگاه پلیس در اولین ساعات صبح روز ۶ سپتامبر را بعهده گرفته اند. بعد از ظهر همان روز در قسمت های مختلف شهر بمب های دستی به طرف اتوبوس های حامل تکنسین های انگلیسی پرتاب شد. در حال حاضر به نظر می رسد که اقدام آخر ربطی به چریکها نداشته و احتمالاً کار یک گروه انشعابی متعصب اسلامی بوده است. پایان خلاصه.

۲- در ساعت ۴۵و۴ صبح روز چهارشنبه ۶ سپتامبر، قرارگاه گارد پلیس ملی ایران (شهربانی) (نظریه: این یک واحد ویژه کنترل اغتشاش از شهربانی است که اعضای آن در زمینه مبارزات ضدچریکی و ضدتروریستی آموزش دیده اند) که چند خیابان به سمت جنوب شرق با محوطه سفارت آمریکا در تهران فاصله دارد و در مجاورت دفتر مجموعه پارک موتوری هیأت مستشاری نظامی واقع است، توسط تروریست ها مورد حمله واقع شد. یک اتومبیل سیتروئن که حاوی تعداد نامشخصی سرنشین بود به داخل محوطه قرارگاه گارد شهربانی رانده شد. به سیتروئن مزبور یک بشکه ۲۰۰ لیتری بنزین بسته شده بود که ظاهراً می بایست در داخل محوطه منفجر شود. یکی از اعضای گارد قرارگاه درصدد ممانعت از ادامه حرکت این وسیله نقلیه برآمد لیکن با آتش یک یا چند سلاح اتوماتیک از پای درآمد. سرنشینان سپس از اتومبیل که اکنون در داخل محوطه قرار داشت خارج شده و با تیراندازی به سوی بشکه بنزین متصل به آن سعی در منفجر ساختن آن داشتند ولی موفق نشدند و قبل از آنکه پرسنل قرارگاه بتوانند از خود عکس العمل نشان دهند، محل حادثه را ترک گفتند. چریکهای فدایی خلق با پخش اعلامیه هایی در صحنه حادثه مسئولیت آن را به عهده گرفتند. اعلامیه مزبور ظاهراً حاوی عبارات و اصطلاحات ضددولت ایران و ضد آمریکا می باشد. سفارت در انتظار دریافت این اعلامیه بوده و آن را ترجمه خواهد نمود.

۳ در ساعت ۲۰ و ۱۶ دقیقه روز چهارشنبه ۶ سپتامبر در یک منطقه مسکونی در شمال تهران بمبی به طرف دو اتوبوس حامل کارمندان یک شرکت هواپیمایی انگلیسی که از محل کار خویش در پایگاه هوایی دوشان تپه باز می گشتند پرتاب شد. یک بمب دستی بین دو اتوبوسی منفجر شد که بر اساس برنامه ای منظم و مسیری مشخص که در هر روز هفته دنبال می شود حرکت می کردند. هر چند که ترکش های بمب سوراخهایی در هر دو اتوبوس ایجاد کرد و شیشه عقب یک اتومبیل را در جلوی اتوبوسها خرد کرد و چندین پنجره خانه های مجاور را شکست ولی به کسی آسیبی وارد نیامد. هر دو اتوبوس که ظرفیت هر یک از آنان ۲۳ نفر است پر از کارمندان زن و مرد شرکت هوایی انگلیسی بودند. اتوبوس ها دقیقاً از لحاظ

رنگ و مدل شبیه آنهایی هستند که توسط چندین شرکت تجارتی آمریکایی و همچنین توسط پرسنل مستشاری نظامی که در دوشان تپه کار میکنند مورد استفاده واقع می شوند. اتوبوس های آمریکایی از همان محله ای عبور می کنند که واقعه حاضر اتفاق افتاد.

۴ نظریه: در حال حاضر به نظر نمی رسد که این دو واقعه با یکدیگر مرتبط باشند. ما معتقدیم اقدام چریکهای فدایی خلق به این منظور طرح ریزی شده که مانند گذشته به مردم ایران نشان داده شود که آنها همچنان ایفاگر نقش پیشقراولان حرکت برنده انقلابی می باشند و آماده هستند تا با مسئولین امنیتی به مقابله برخیزند. در حال حاضر ما هیچ گونه مدرکی نداریم که نشان دهد چریکها در نظر دارند خارجیان را مورد هدف قرار دهند ولی به دقت مراقب خواهیم بود.

۵ پرتاب بمب به طرف اتوبوس، واقعه بمب گذاری کنسولگری اصفهان و رستولان خان سالار را به خاطر می آورد و احتمالاً کارگروههای حاشیه ای متعصب بوده است که برخلاف چریکها همیشه و در همه موارد از وسایل انفجاری ابتدایی استفاده کرده و از حمله به خارجیها نیز هیچ گونه ابایی ندارند. این بمب گذاری آخر در زمان افزایش پخش اعلامیه ها و شعارهای ضدخارجی و ضدآمریکایی توسط تظاهرکنندگان واقع شد.

سولیوان

برقراری حکومت نظامی یک روز مقاومت در برابر دولت در پی داشت

سند شماره ۵۵

خیلی محرمانه۸ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۷ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۵۵۵به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: برقراری حکومت نظامی یک روز مقاومت در برابر دولت در پی داشت

۱ دولت ایران در ۶ سپتامبر اعلام نمود که تظاهرات و اجتماعات عمومی بزرگ بدون مجوز رسمی نمی تواند برگزار شود. این اعلان به منظور ممانعت از تظاهرات پیش بینی شده بزرگ ۷ سپتامبر بود که یادبود هفتمین روز عزاداری افراد کشته شده در برخورد هفته قبل تهران بود. آیت الله ها و رهبران سیاسی گوناگون رهنمودهای ضد و نقیضی برای اجتماع کردن یا نکردن صادر نمودند و برخی خواستار اعتصاب عمومی شدند. از این گزارشات روشن بود که دولت در تلاش برای آرام کردن وضعیت بر برخی آیت الله های مهم پیروز گردیده ولی افراد بیشتری مصمم بر مقابله با تحریم دولت بودند.

۲ حداقل ۳ راهپیمایی بزرگ، مجموعاً ۵۰/۰۰۰ تا ۱۰۰/۰۰۰ نفره در ۷ سپتامبر صورت گرفت که در قسمت های مختلف شهر از اینجا به آنجا در حرکت بودند. راهپیمایی ها با دسته های بهم فشرده ای از موتورسواران جوان برای تخلیه خیابانها و تغییر

مسیر اتومبیل ها (با نزاکت انجام شد اما هنگامی که آمریکاییها در مسیر راهپیمایی رانندگی کردند با جدیت جلوگیری شد) و به همراه سردسته ها و کامیون های غذا و آب به خوبی سازمان یافته بود.

خیلی از شعارها و پلاکاردها قویاً ضد شاه و ضد خارجی (به عنوان مثال: «مرگ بر رژیم پهلوی»، «درود بر خمینی»، «از برادران فلسطینی ما حمایت کنید»، «ملت اسلامی سلطنت نمی تواند داشته باشد»، «آمریکاییها به خانه تان برگردید») بودند. پلیس و واحدهای ارتشی عموماً خوددار بودند هرچند که در برخی موارد جداگانه از گاز اشک آور استفاده شد و تیرهای هوایی شلیک شد. تا آنجایی که ما اطلاع داریم هیچ گونه تلفاتی رخ نداد.

۳ کابینه که با این مقابله آشکار با مقررات دولت در مورد تظاهرات روبرو شد شب ۷ سپتامبر تشکیل جلسه داد و حکومت نظامی در ساعت ۶ صبح روز ۸ سپتامبر اعلام شد. اجتماع در خیابانها قدغن شد و یک ممنوعیت عبور و مرور از ساعت ۹ شب تا ۵ صبح برای ۶ ماه برقرار شد.

۴ گزارشات اولیه اشاره بر این دارند که جمعیت بزرگی در میدان ژاله (نزدیک مجلس) در جنوب تهران جمع شدند و از درخواست آیت الله نوری برای متفرق شدن امتناع ورزیدند. بر اساس خبرهای مخابره شده از رادیو جمعیت به سمت نیروهای امنیتی پیشروی کردند تا آنان را خلع سلاح نمایند. سربازان آتش گشودند و خیلی ها کشته و زخمی شدند. یک مقام امنیتی به ما اطلاع داد که چند تظاهرات معدود دیگر وجود خواهد داشت که با آن به شدت برخورد خواهد شد. ما همچنین گزارشات تأیید نشده ای از حریق های عمدی در جنوب تهران دریافت نموده ایم. مشاهدات مقامات سفارت در تمام تهران اشاره بر این دارند که به استثنای تجمع نظامیان در نزدیکی مجلس، استقرار سربازان در نقاط دیگر محتاطانه است که با تانک ها و نفربرهای محدود تقاطع های اصلی و راههای ورودی به کاخ های سلطنتی را کنترل می نمایند. کنسول های ما از تبریز، اصفهان و شیراز گزارش می کنند این شهرها کاملاً آرام هستند.

۵ بر اساس گزارش مخابره شده از آسوشیتدپرس افسران عالیرتبه ارتش اوایل این هفته با شاه ملاقات کردند و به وی اطلاع دادند که آنان دیگر نمی توانند تحریکات چپی ها و گروههای اسلامی را تحمل نمایند. ما این گزارش را نمی توانیم تأیید کنیم ولی در خلال روزهای گذشته شایعاتی در مورد ناراحتی ارتش از دولت به خاطر عدم موفقیت در پایان دادن به تظاهرات دریافت نموده ایم. شاه به طوری که گفته شده به نظامیان پیشنهاد کرد که با نخست وزیر مشورت نمایند و در جلسه ۷ سپتامبر کابینه نتیجه گزارش شده بود. سولیوان

رادیو و تلویزیون ملی ایران

سند شماره ۵۶

۸ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۷ شهریور ۱۳۵۷

رادیو و تلویزیون ملی ایران

ممنوعیت عبور و مرور از غروب تا سپیده صبح در تهران و ۱۱ شهر دیگر به مدت ۶ ماه برقرار گردید. حکومت نظامی و

ممنوعیت عبور و مرور از ساعت ۶ صبح امروز شروع شد. ژنرال غلامعلی اویسی به عنوان فرماندار نظامی تهران از تمام شهروندان درخواست کرد تا

مقررات حکومت نظامی را رعایت نمایند. ساعات ممنوعیت عبور و مرور در تهران از ۹ شب تا ۵ صبح اعلام شده است. تصمیم به برقراری حکومت نظامی در جلسه شب گذشته کابینه به ریاست جعفر شریف امامی گرفته شد. بیانیه زیر در پایان جلسه کابینه انتشار یافت:

«بیانیه دولت در تاریخ ۱۵ شهریور یا ۶ سپتامبر تجمع در خیابانهای عمومی را ممنوع اعلام می دارد. معترضین بدون توجه به دستورات رهبران مذهبی مبنی بر حفظ آرامش و عدم ایجاد اغتشاشات، به تظاهرات پرداختند و دیروز پلاکاردها و شعارهایی بر علیه قانون اساسی ایران به معرض نمایش گذاردند. آنان با انجام این کار فعالیت های روزمره را مختل کردند و مردم را هراسناک نمودند. اگرچه برای نیروهای مسلح آسان بود که قانون را به اجرا بگذارند ولی به منظور جلوگیری از خون ریزی، تظاهرات ضدکشوری اجازه داده شد و از جانب دولت تحمل گردید. توطئه ای که توسط نیروهای خارجی هدایت و از نظر مالی تأمین شده و هر روز بر ابعاد آن اضافه می شود، حقوق همه افراد را به مخاطره انداخته، بر علیه آزادی و استقلال این ملت است و هدف آن مختل نمودن دولت و پیشرفت ایران می باشد. دولت ایران بدینوسیله حکومت نظامی را به مدت ۶ ماه در تهران، کرج، قزوین، قم، مشهد، تبریز، اهواز، آبادان، اصفهان، شیراز، کازرون و جهرم اعلام می دارد.»

متن مصاحبه مطبوعاتی ۸ سپتامبر

سند شماره ۵۷

بدون طبقه بندی۸ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۷ شهریور ۱۳۵۷

از: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۲۸۴۱۵به: سفارت آمریکا، تهران

موضوع: متن مصاحبه مطبوعاتی ۸ سپتامبر

مطالب ذیل رونوشت مصاحبه مطبوعاتی سپتامبر است. اظهارات سخنگو در ظهر ۸ سپتامبر در مصاحبه مطبوعاتی در مورد ایران:

س نظر شما در مورد وضعیت ایران چیست؟ به نظر می رسد مسایل به تدریج جدی تر شد، و گزارشاتی در مورد کشته شدن حدود ۲۵۰ نفر دریافت شده است.

ج ابتدا اجازه دهید یادآوری نمایم که قانون منع عبور ومرور همانگونه که برای ایرانیان اجراء می شود برای پرسنل ما نیز اعمال می گردد، که این موضوع به عدم وابستگی اطلاعاتی ما به طور کامل ضربه می زند. بنابراین، ما گزارشات پراکنده و ناکاملی دریافت می داریم و نمی توانیم به اتکاء آنها قضاوت کنیم که هدف و گسترش ناآرامیها چه هستند. من در موضعی نیستم که بخواهم یا بتوانم گزارشات جراید را در این مورد تأیید یا تکذیب نمایم. ما مسلماً امیدواریم که هر چه ممکن است زودتر نظم و مقررات برقرار گردد. همانگونه که گفتیم، قانون حکومت نظامی که شامل منع عبور و مرور نیز می گردد، از

ساعت ۹ بعد از ظهر تا ۵ صبح اعمال می شود. ما هیچ گونه گزارشی در مورد مجروح شدن آمریکاییان دریافت نکرده ایم.
سفارت به شهروندان آمریکایی سفارشات لازم را در مورد احتیاطاتی که باید بکنند و در نظر

گرفتن موارد ایمنی لازم بر حسب وضعیت کنونی، شامل احتراز از اجتماعات و دور ماندن از مراکز بالقوه خطرات، تذکر داده است. فرودگاه باز است، ولی با توجه به منع عبور و مرور، کسانی که بعد از ساعت ۹ بعد از ظهر وارد شوند باید تا ۵ صبح فردا در فرودگاه باقی بمانند.

س هادینگ، آیا شما می گویید که دیپلماتهای آمریکایی نیز باید قانون منع عبور و مرور را رعایت نمایند؟

ج من می گویم، کلیه کسانی که در کشور مزبور هستند باید قانون منع عبور و مرور را رعایت کنند، ولی مسلماً این بدان معنی نیست که کسی نمی تواند با اسکورت برای ملاقات های رسمی به اداره برود. من فقط گفتم، امکان پرسه زدن در خیابانها محدود است، این محدودیت برای همه است.

س آیا دولت ایالات متحده اقدامی کرده یا طرح مقابله ای تهیه کرده است، زیرا در حقیقت آمریکاییان بسیاری در آنجا هستند و سرمایه گذاریهای زیادی در آنجا نموده اند و مسایل مشابه.

ج من اطلاعی در مورد اینگونه طرح ها یا عملیات ندارم. می دانید، همیشه در هر کشوری طرح های مقابله وجود دارد، ولی اطلاعی از «اجرای طرح» مشابه آنچه شما می گویید، ندارم.

س آیا موضوع قابل ذکری در مورد وضعیت کنونی دارید؟ آیا به مسئله توجه نموده اید؟ خیلی از قبل جدی تر شده است.

ج من فکر می کنم باید به آنچه قبلاً گفتم اشاره نمایم که عبارتست از: ما به سادگی، در موضعی قرار نداریم که نسبت به گستره اغتشاشات و هدف آن اظهارنظر کنیم، هرگاه این وضع تغییر نمود خوشحال می شوم به شما کمک نمایم ولی در حال حاضر هیچ گونه نتیجه گیری و جمع بندی از اوضاع در اختیار ندارم تا بتوانم ارائه نمایم. کریستوفر

حکومت نظامی در تهران

سند شماره ۵۸

۹ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

حکومت نظامی در تهران

ساعت ۱۰/۸ دقیقه روز ۸ سپتامبر باب وارک تلفنی اطلاع داد که در تهران حکومت نظامی برقرار شده است. پی گیری موضوع با باب بنرمن مأمور امنیت منطقه ای بود. وی مشخص نمود که حکومت نظامی فی الواقع در ساعت ۶ صبح اجرا گردیده و هیچ گونه نشانه ای که سفیر ایالات متحده یا مقامات دیگر قبلاً از زمان حکومت نظامی طرح ریزی شده، مطلع شده باشند، وجود نداشت.

ساعت ۹ رادیو و تلویزیون ملی ایران جزییات اولیه حکومت نظامی در تهران و ۱۱ شهر دیگر برای مدت ۶ ماه را اعلام نمود.

حدوداً از ساعت ۰۰/۱ تا ۱۵/۱۰ دقیقه با افسر مسئول کارمندان، فرمانده اداره سیاسی

نظامی و عملیات پشتیبانی ایالات متحده ایران، و رئیس مستشاری نظامی تبادل نظر کردیم. درخواست شد که در ساعت ۱۳ در محل اقامت رئیس مستشاری نظامی حضور داشته باشیم تا در جلسه ای با مقامات ارشد وزارت دفاع تأثیر حکومت نظامی بر گروه وزارت دفاع را مورد بحث قرار دهیم. اداره سیاسی نظامی در جریان شناسایی آن دسته از فعالیتهای وزارت دفاع است که از ممنوعیت عبور و مرور از غروب تا سپیده صبح متأثر می شوند. این فعالیتها آن طور که مأمور دفتر تحقیقات ویژه و دستیار او اطلاع می دهند شامل: تغییر شیفت آخر شب در بیمارستان نظامی ایالات متحده، مرکز ارتباطات ارتش آمریکا، پروازهای ورودی و خروجی پان آمریکن و فرماندهی ترابری نظامی و غیره می باشند. رئیس مستشاری نظامی درخواست نمود که ما تلاش نماییم تا حکومت نظامی و ممنوعیت عبور و مرور را به وضوح تشریح نمائیم.

ساعت ۱۲ بنرمن اطلاع داد سفارت آمریکا به دفتر نخست وزیر تلفن زده تا مشکلات مربوط به ورود و عزیمت هواپیما در فرودگاه مهرآباد بین ساعت ۲۱ و ۵ را حل نماید. نماینده نخست وزیر گفت که دولت روی این موضوع کار می کند و احتمالاً اتوبوسهای دولتی برای حمل و نقل مسافران از آنجا به فرودگاه در اختیار قرار خواهند گرفت. بنرمن موافقت نمود که در این بین مأمور سیار مستشاری نظامی در فرودگاه بایستی برنامه ریزی کند که در زمان ورود هواپیمای پان آمریکن در آنجا باشد و بایستی آماده باشد تا قبل از ساعت ۲۱ به هتل اوین بازگردد. مأمور سفارت بایستی با نمایندگان پان آمریکن برای تشریح جریانات در فرودگاه همکاری نماید.

بنرمن اطلاع داد سفارت ایالات متحده به تمام کسانی که تلفن می زنند می گوید هرگونه فعالیتی رسمی یا شخصی که قبلاً برنامه ریزی شده نبایستی بعد از ساعت ۱۹ ادامه یابد به طوری که افراد بتوانند مطمئن شوند که ساعت ۲۱ در منزل هستند. علاوه بر این سفارت، مسافرت زمینی بین شهری را تا رسیدن جزییات تشریحی مقررات منع عبور و مرور تصویب نمی کند. این توصیه به این منظور انتشار یافته که افراد را از ورود به شهرهای دیگر پس از شروع ساعت منع عبور و مرور باز دارد.

سرهنگ دوم جیم والینگ و من تلاش نمودیم تا با پست فرماندهی ستاد بزرگ ارتشتاران برای مشخص نمودن قوانین خاص زمان حکومت نظامی تماس حاصل کنیم. اما قادر نبودیم شماره تلفن پست را در میان دفاتر افسر مسئول کارمندان پیدا کنیم. تلاش برای تماس با افسر کشیک فرماندهی ضداطلاعات اداره دوم اطلاعات و ضداطلاعات موفق بود. متعاقباً با پست فرماندهی نیروی هوایی تماس گرفتیم و با سرهنگ کیا افسر مسئول گفتگو کردیم. وی اطلاع داد هیچ گونه جزییاتی در مورد تعاریف حکومت نظامی ندارد و نیروی هوایی زمانهای شیفت کاری را برای اینکه هیچگونه نقل و انتقالی در ساعات منع عبور و مرور لازم نشود عوض می کند. علاوه بر این به تمام پرسنل نیروی هوایی اطلاع داده شده که در

هنگـام منع عبور و مرور در خـانه هایشان باقی بماننـد. وی شـماره تلفن پست فرمانـدهی سـتاد بزرگ ارتشـتاران را به ما داد و اشاره نمود که در هر حال با در نظر داشـتن کلیه احتمالات جوابی وجود نخواهـد داشت. تلاش برای تماس با پست فرمانـدهی سـتاد ناموفق بود. در ساعت ۴۵/۱۲ دقیقه مجـدداً با سـرهنگ کیا تماس گرفته شـد تا یک شـماره تلفن دیگر گرفته شود و نیز تلفن دفتر ژنرال اویسـی را که به عنوان فرماندار نظامی تهران معرفی شده بود به دست آوردیم. سـرهنگ کیا اشاره کرد که در تمـام تهران فعـالیت هـای غیر عـادی در جریـان است. او از مـا درخواست نمود که به تمام دوسـتان آمریکایی بگوییم در خانه هایشان بمانند.

حدوداً ساعت ۴۵/۱۱ دقیقه جیم هایم، از کارمندان سیا گفت که دفتر وی هیچ گونه تعریف دقیقی از حکومت نظامی ندارد و درخواست نمود چنـانچه ما جزییات آن را دریافت نمودیم به وی اطلاع دهیم. وی متـذکر شـد که یک درگیری خیلی بزرگ بین تظاهرکننـدگان و نیروهای امنیتی در حوالی میـدان ژاله گزارش شـده و گزارشات اولیه اشاره بر این داشـته اند که بیش از ۵۰ نفر کشته شده اند.

بنرمـن و هـایم، هردو توصـیه نمودنـد کـه اشـخاص بـایستی رادیوهایشـان را برای شـنیدن هرگـونه اعلامیه ای در خصـوص محدودیت ها و فعالیت های حکومت نظامی بر روی رادیو ایران تنظیم نمایند.

بین ساعات ۱۳ و ۱۵ من در جلسه ای در محـل اقـامت ژنرال گست بـا رؤسای ارشـد وی از وزارت دفاع و نیز سـرهنگ بارلو، شرکت کردم. ژنرال گست اظهار داشت که وی تازه با سـفیر ایالات متحده گفتگو کرده و مایل بوده که تأثیر حکومت نظامی بر گروه وزارت دفاع را مورد بحث قرار دهد. وی متذکر شد که قبل از ظهر برخورد بزرگی در حوالی ساختمان مجلس وجود داشـته است و برخی تظاهرکنندگان تلاش نمودند تا مقامات امنیتی را خلع سـلاح نمایند. یک درگیری بزرگ صورت گرفت و انتظار می رود افراد زیادی کشته شده باشند. ژنرال گست اشاره نمود که هنوز هیچ گونه تعریف واضحی از حکومت نظامی وجود نـدارد و در هر صورت از تمـام آمریکاییها بایـد انتظـار داشت که مفـاد اعلامیه حکومت نظامی که از رادیو و تلویزیون پخش شـد را مراعات نمایند. این امر شامل این خواهد بود که هیچ آمریکایی بین ساعت ۲۱ تا ۵ صبح در خیابانها نباشد و در ساعـات روز هیـچ گونه اجتمـاعی در خیابانهـا به راه نیفتـد و در موارد کلی در خلال ساعات روز به صورت عادی در خیابانها ظـاهر شونـد. بـدیهی است افرادی که مقررات حکـومت نظـامی را رعـایت نکننـد دسـتگیر می شونـد و بر اسـاس این مقررات محـاکمه خواهنـد شـد. وی تأکیـد نمود، تـا زمانی که آمریکاییها کاملاً مقررات حکومت نظامی را مراعات نماینـد هیـچ گونه خطری برای آنان وجود نخواهد داشت.

ژنرال گست اظهار نمود که از پرسنل نیروی هوایی و پیمانکاران آمریکایی خصوصاً در اصفهان و کرمانشاه درخواست شده تا در روز ۸ سپتامبر در محل کـار خود در خـدمات و پشتیبـانی هوایی حاضـر شونـد. ژنرال گست اشـاره کرد که جواب به این درخواست بایستی «نه»

باشد زیرا هرگونه حمایتی این مضمون را می رساند که پرسنل آمریکایی در یک مسئله داخلی درگیر شده اند. بایستی به تمام پرسنل وزارت دفاع تأکید نمود که موضع هیأت نمایندگی ایالات متحده در رابطه با حضور ایالات متحده در ایران آموزش و هدایت ارتش ایران است و قرار نیست که آنان در هرگونه فعالیتی که روی موضوعات داخلی تأثیر می گذارد درگیر شوند و یا حتی این تصور را بدهند که درگیر هستند.

ژنرال گست پیشنهاد کرد که یک راهنمای حکومت نظامی برای توزیع بین تمام پرسنل نظامی در ۹ سپتامبر آماده شود. سرهنگ بارلو گفت که وی اطمینان می دهد که این راهنما تهیه خواهد شد. ژنرال گست اظهار نمود که نکات اصلی که بایستی در این راهنما گنجانده شود این است که تمام آمریکاییها بایستی دستورالعمل های مربوط به منع رفت و آمد و حکومت نظامی را به طوری که منتشر شده درک کنند و آن را مراعات نمایند. هیچگونه برنامه ای برای بعد از ساعت ۳۰/۱۹ نبایستی تدارک دیده شود. فعالیت های کاری عادی از روز ۹ سپتامبر تا تحولات بعدی ادامه خواهند یافت و در هر صورت به پرسنل دستورالعمل هایی برای انجام اقدامات احتیاطی امنیتی در زمانی که به سر کار می روند و یا بازمی گردند داده خواهد شد. علاوه بر این تمام پرسنل بایستی از رفتن به رستوران ها، بازارها و غیره که از شروع طغیانها و ناآرامیهای اجتماعی در آن مکانها وقایعی رخ داده خودداری نمایند.

ژنرال گست درخواست نمود که رؤسای قسمت ها اطمینان حاصل نمایند که گروههای فنی نیروی هوایی در نقاط دیگر کشور از فعالیت های جاری و محدودیت های حکومت نظامی مطلع گردیده اند. وی درخواست نمود که یک نقطه تماس در سه نقطه اصلی که ارتش ایالات متحده حضور دارد تشکیل داده شود. در شیراز سرهنگ نیروی هوایی لانگ نقطه تماس خواهد بود. در اصفهان سرهنگ نیروی زمینی داناوی نقطه تماس خواهد بود و در تبریز فرمانده تیم همکاریهای فنی، نقطه تماس خواهد بود.

موضوع برنامه NEO ، موردبحث قرار گرفت و موافقت شد که در زمان حاضر تذکر مجدد در مورد آن به گروه وزارت دفاع به طور کلی صحیح نمی باشد. ژنرال گست اظهار داشت که وی حس می کند چنانچه وضعیت بدتر هم شود زمان کافی برای اجرای برنامه حاضر وجود دارد.

در ساعت ۱۵ و ۱۵ دقیقه من وضعیت کلی فعالیت ها را با تونی مالونی نماینده امنیتی بل هلیکوپتر مورد بحث قرار دادم. وی گفت که قبلاً با ژنرال صلاحی که مسئول امنیت تمام فرودگاههای ایران است صحبت کرده است. وی به مالونی اطلاع داد که آنان روی ترتیباتی برای تغییر یا لغو پروازهایی که روزانه پس از ساعت ۲۱ می نشینند کار می کنند ولی این احتمال وجود دارد که برخی از مردم اگر هواپیمایشان دیر بنشیند مجبور شوند در فرودگاه باقی بمانند.

در ساعت ۱۶ رادیو ایران مطالبی را به شرح زیر اعلام نمود: پس از ۷ ساعت برخورد

با تظاهرکنندگان هم اکنون آرامش به تهران بازگشته است. دو آتش سوزی بزرگ در یک سینما و یک مغازه در شرق تهران توسط آتش نشانی مهار شد. رهنمودهای حکومت نظامی مقرر می دارد که تجمع بیش از دو نفر ممنوع است و در اختیار داشتن سلاح های آتشین به غیر از نظامیان ممنوع می باشد. شرکت های حمل و نقل زمینی و هوایی بایستی برنامه هایشان را تغییر دهند به این منظور که مسافران قبل از ساعت ۲۰ وارد فرودگاه شوند تا بتوانند قبل از ساعت ۲۱ به منازل خود برسند. ایران ایر مسافران پروازهای خارجی که وارد می شوند یا عازم هستند را به وسیله اتوبوسهای دولتی که در معیت افسران حکومت نظامی حرکت داده می شوند به خارج از فرودگاه حمل می کند. آمبولانس های اضطراری در هر یک از کلانتری ها در تمام تهران حاضر می باشند و نیز تاکسی هایی در محل این کلانتریها در ساعات منع رفت و آمد آماده می باشند.

در ساعت ۱۸ و ۱۵ دقیقه سرهنگ دوم والینگ گفت وی متوجه دو تانک چیفتن گردیده بود که ظاهراً برای استقرار در نزدیکی کاخ نیاوران از سلطنت آباد به سمت بالاـ در حرکت بودند. وی قبلاً با کلنل وارنر صحبت کرده بود. وارنر اشاره نمود، لین توماس که یک کارشناس منطقه ای خارجی است به او گفته بود که چندین جسد را در منطقه ای درست در جنوب میدان فردوسی دیده است. علاوه بر این کلنل جان کالیسون والینگ اظهار داشت که اخبار ساعت ۱۸ تلویزیون پوشش خوبی از آتش سوزی و فعالیتهای منطقه میدان ژاله داشته است. وی تخمین زد که او ۵۰ تا ۸۰ دسته از چیزی که به نظر آمد یک جسد یا بیشتر باشد در وسط خیابان دیده و همچنین در تمام منطقه ساختمانهای تخریب شده و اتومبیلهای سوخته ای را دیده است.

در ساعت ۱۹ باب وارک گفت که دوست او در شرکت لاکهید اشاره کرده که شرکت در روز ۹ سپتامبر باز نخواهد بود. علاوه بر این یک کارمند شرکت آمریکایی بل بین المللی اظهار داشته که یکی از مدیران شرکت گفته است چنانچه یک واقعه، با یک آمریکایی درگیر در آن وجود داشته باشد، کلیه خانواده های کارمندان بین المللی فوراً به آمریکا فرستاده می شوند.

در ساعت ۲۵/۱۹ دقیقه جری والاس، نماینده امنیتی بل بین المللی گفت که اطلاعات زیر را از یک نماینده امنیتی ایرانی بل بین المللی دریافت داشته است. این شخص از دفتر رئیس پلیس تهران به والاس تلفن زده بود. برادر نماینده امنیتی (ایرانی) یک سپهبد ارتش است که معاون ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران می باشد. نماینده امنیتی گفت که تظاهرات و برخوردهای عظیمی در منطقه میدان ژاله وجود داشته و بیش از ۴۰۰۰ یا احتمالاً نزدیک به ۴۵۰۰ نفرکشته شده اند. علاوه بر این چند صد نفر در دیگر مناطق پایین شهر کشته شده اند. من سئوال کردم که آیا نظریه منتسب به مقامات بل بین المللی در خصوص تخلیه خانواده ها درست است. والاس اظهار داشت که رئیس شرکت در حال حاضر در تهران است و هیچ نوع

گفتگویی یا بحثی از هر جهت و ماهیت در ارتباط با تخلیه خانواده ها وجود نداشته است.

در ساعت ۲۰ با باب بنرمن مأمور امنیت منطقه ای در محل اقامت او فعالیتهای عمومی را مورد بحث قرار دادم و وی اشاره کرد که کنسولگریهای آمریکا در دیگر نقاط کشور سرگرم کار روی یک برنامه تخلیه بوده اند، زیرا بر اساس قانون ایالات متحده هر زمانی که در کشور میزبان، حکومت نظامی برقرار می گردد این کار لازم است.

ملاقات ساعت ۳۰/۱۰ روز ۹ سپتامبر گروهی از وزارت دفاع به ریاست ژنرال گست

سند شماره ۵۹

۹ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

ملاقات ساعت ۳۰/۱۰ روز ۹ سپتامبر گروهی از وزارت دفاع به ریاست ژنرال گست

ژنرال گست اطلاع داد که وی امروز صبح با ژنرال ازهاری رئیس ستاد بزرگ ارتشتاران ملاقات نمود و برقراری حکومت نظامی را با او مورد بحث قرار داد. ژنرال ازهاری اظهار داشته که وی احساس می کند اوضاع فعلاً تحت کنترل است. بنابر گفته ژنرال ازهاری ملاها فکر می کردند که کنترل عناصر مذهبی را در اختیار دارند ولی اکنون آشکار است که آنان این کنترل را نداشتند و بنابراین لازم بود که حکومت نظامی اجرا شود. ژنرال گست متذکر شد به نظر می رسد که این کار یک روش خوبی می باشد و تصورات وی با این حقیقت تأیید می شود که ژنرال ازهاری اظهار داشت که نیروهای خارجی در کار هستند. سخنان ازهاری اشاره بر این دارد که احتمالاً عناصر کمونیست در پشت سر قسمتی از ناآرامی های شهری اخیر قرار دارند. ژنرال گست به ژنرال ازهاری اطمینان داد گروه نظامی آمریکا از رهنمودهای ممنوعیت عبور و مرور و حکومت نظامی اطاعت خواهند نمود و کارها را به صورت عادی انجام خواهند داد. خصوصاً مستشاری نظامی هیچ گونه قصدی مبنی بر متوقف نمودن بازدیدکنندگان یا محدودیتی برای انتقال دائمی محل مأموریت کارمندان نظامی یا خانواده های آنان در ایران نداشته است. ژنرال ازهاری با موضع ژنرال گست در این مورد موافق بود. ژنرال ازهاری پرسید که آیا شرطی از شرایط حکومت نظامی هست که با قوانین ایالات متحده در تضاد باشد. ژنرال گست پاسخ داد وی فکر نمی کند هیچ گونه قوانین متضادی (با شرایط) وجود داشته باشد.

ژنرال گست بر اهمیت این موضوع تأکید ورزید که کلیه پرسنل آمریکایی باید ملتفت باشند هیچ یک از کارمندان وزارت دفاع و پیمانکاران مرتبط با امور دفاعی نمی توانند در هیچ گونه فعالیتی که به تأثیرگذاری بر امور یا عملیات داخلی تعبیر شود، شرکت جویند. وی متذکر شد که از شرکت بین المللی بل هلیکوپتر به طور اخص خواسته شده تا پرسنل پشتیبانی برای آماده کردن هلیکوپترهای ایران را تا ۸ سپتامبر در اصفهان و کرمانشاه فراهم آورد. این درخواست می بایست به طریقه ای دیپلماتیک رد شود زیرا چنین اقدامی نه فقط بر علیه قوانین ایالات متحده است بلکه هرگونه نشانه ای که برای نیروهای مخالف آشکار سازد که چنان فعالیتی در دست انجام است می تواند تأثیر معکوس پراهمیتی داشته باشد.

یکی از افراد سئوال کرد حکومت نظامی چه اثری (چنانچه اثری وجود داشته باشد) می تواند بر مصونیت دیپلماتیک مقامات آمریکایی داشته باشد. ژنرال کرتس رئیس قسمت نیروی هوایی در خصوص فعالیتهای دوشان تپه و این امکان که فعالیت های تروریستی می تواند افزایش یابد ابراز نگرانی کرد. او در مورد نمایان بودن اتومبیل های فورد تورینو زردی که در اختیار پرسنل گروه فنی نیروی هوایی قرار گرفته نگران بود. کلیه افراد توافق داشتند که حکومت نظامی می تواند بر فعالیت های تروریستی تأثیر بگذارد. برخی احساس می کردند گزارشات رو به تزایدی در مورد فعالیتهای تروریستی وجود خواهد داشت. راهنمایی ژنرال گست این بود که پرسنل نظامی ایالات متحده بایستی کمتر نمایان شوند و به تغییر زمان و مسیرهای عبور و مرور خود ادامه دهند.

سرهنگ بارلو اظهار نمود که در میان خانواده ها بیقراری وجود داشته است. پیشنهاد شد که توجیهی کلی و بحثی که برای منتشر کردن در میان خانواده ها مناسب باشد در رابطه با برنامه NEO انجام شود.

موضوع حصول اطمینان از اینکه تیمهای همکاری فنی نیروی هوایی در جنوب کشور در مورد استمرار فعالیتها توجیه شده اند مورد بحث قرار گرفت و موافقت شد که باید این امر به هر صورت که مناسب است به وسیله فرماندهان قسمت تیم همکاریهای فنی نیروی هوایی و یا (تیم) فعالیت پشتیبانی ایالات متحده در ایران انجام شود.

سرهنگ وارنر از دفتر پشتیبانی تحقیقات هوایی اظهار نمود که او امروز صبح تلفنی با همسرش در کالیفرنیا صحبت کرده و همسر وی تعریف کرده که فیلمی از آشوب های تهران دیده است. آن طور که تعریف می کرد به نظر رسید همان فیلمی باشد که عصر روز ۸ سپتامبر در تلویزیون ملی ایران نمایش داده شد. علی ایحال تفسیر آن کمی مضطرب کننده بود و در آن اشاره شده که گزارش تحریف شده است و خبرنگاران به اختصار گفتند که آنان به ایران مسافرت خواهند نمود. به این منظور که بتوانند گزارش تحریف نشده ای تهیه نمایند. علاوه بر این در پایان خبر اشاره شد که نمایندگان وزارت خارجه به طور ضمنی اظهار نمودند که رژیم شاه تا حدودی متزلزل و بی ثبات است و احتمال سقوط آن می رود.

حکومت نظامی استقرار پیدا می کند: برخی وقایع تهران: دستگیری هایی در جریان است

سند شماره ۶۰

خیلی محرمانه۹ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۸ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۵۶۳به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۸۵۵۵، ب تهران ۸۵۵۴

موضوع: حکومت نظامی استقرار پیدا می کند: برخی وقایع تهران:

دستگیری هایی در جریان است

خلاصه: ارتش یک تظاهرات بزرگ و چندین تظاهرات کوچک را در خلال روز ۸ سپتامبر

درهم شکست. مطبوعات اعلام نمودند گزارشات بیمارستانها حاکی از ۵۸ کشته و ۲۰۵ زخمی می باشد. منابع دیگر بر رقم بالاتری اشاره دارند. تهران از دیروز آرامتر است ولی ما گزارشاتی مبنی بر برخی خشونت ها در ظهر روز ۹ سپتامبر در دست داریم. مقامات حکومت نظامی شروع به دستگیری محرکین آشوب و چهره های سیاسی حامی تظاهرات ۷ و ۸ سپتامبر نموده اند. عکس العمل نسبت به برقراری حکومت نظامی مختلف است. اعضای تندروی ائتلافی جبهه ملی معتقدند که شاه باید برود. برخی گروهها از حکومت نظامی به عنوان راه حل موقتی به تعویق انداختن حوادث طرفداری می کنند. پایان خلاصه.

۱ مطبوعات و رسانه های گروهی شرح کاملی از حوادث روز ۸ سپتامبر ارائه نمودند که در این حوادث نظامیان تظاهرات بزرگی در میدان ژاله در جنوب تهران را در هم شکستند. شش تظاهرات کوچکتر دیگر در همان حد معمول وجود داشت. اعلامیه حکومت نظامی ابراز داشت ارتش در پاسخ خبرنگاران شناخته شده ای عکس العمل نشان داد که به وسیله خارجیان از نظر مالی تأمین می شوند و با آلات انفجاری از قبیل نارنجک هایی که با آن به نیروهای امنیتی حمله بردند و آنان را زخمی نمودند مسلح شده اند. شاهدان عینی اشاره بر این دارند که در میدان ژاله چندین نفر تظاهرکننده پس از اینکه چند بار از طرف افسرانی که مجهز به بلندگوی دستی بودند به آنان فرصت داده شد از متفرق شدن امتناع ورزیدند. پس از ۵ دقیقه معطلی سربازان شروع به تیراندازی هوایی نمودند و سپس به سمت خیابان و سرانجام به سوی جمعیت آتش گشودند. همانطور که تظاهرکنندگان از صحنه فرار می کردند، شروع به شکستن ویترین ها و پنجره ها و آتش زدن مغازه ها نمودند. دو شاهد عینی آمریکایی که در آن منطقه زندگی می کنند ارتش قبل از تیراندازی به آنهایی که به صورت گروهی تجمع می کردند اخطار می نمود، ولی زمانی که سربازان بالای سر آنهایی که مشغول تخریب اموال یا غارتگری بودند می رسیدند نشانه روی می کردند و به طرفشان تیراندازی می نمودند.

۲ گزارشات شاهدان عینی، از جمله منبع نهضت آزادی ایران که از مخالفین دولت است (شدیداً حفاظت شود) در مورد توصیف اصلی وقایع به صورتی که در زیر می آید توافق دارند: جمعیت در ساعت ۳۰/۶ تا ۷ صبح در میدان ژاله شروع به تجمع نمودند. سربازان ارتش آماده بودند و نیروهای تقویتی سریعاً وارد شدند. افسران با بلندگوهای دستی گروههای مردم را تشویق به رفتن به خانه هایشان نمودند. همچنین چندین رهبرمذهبی، و نه همه آنها، جمعیت را تشویق به پراکنده شدن نمودند. تیراندازی حدود ساعت ۸ صبح در میدان ژاله و کمی دیرتر در نقاط دیگر آغاز شد. در ساعت ۳۰/۱۰ تخریب شدید بانکها و مغازه ها شروع شد و گشتهای نظامی در منطقه ای به وسعت ۵ تا ۶ میل در اطراف میدان ژاله مشغول برقراری نظم بودند. تیراندازی پراکنده تا حدود ۳۰/۱۰ بعد از ظهر ادامه یافت. میدان شهناز برای تمام روز بسته بود و یک شاهد آلمانی قابل اعتماد که در منطقه زندگی می کند گزارش می دهد که از هلیکوپترها به طرف خرابکاران خیابانی تیراندازیهایی صورت گرفت. منبع نهضت آزادی ایران

می گوید خیلیها نمی توانستند باور کنند که سربازان ایرانی به طرف جمعیت تیراندازی می کنند و فکر می کردند که سربازانی از اسرائیل برای این کار وارد شده اند. این شایعه که در تمام شهر پخش شد کاملاً بی اساس است. منبع نهضت آزادی گفت گروه وی بعداً تشخیص داد واحدهای ارتشی که مورد استفاده قرار گرفتند متشکل از سربازانی از کردستان واقع در غرب ایران بودند.

۳ گزارشات رسمی رسانه های گروهی در بعد از ظهر ۸ و ۹ سپتامبر ارقام ۵۸ کشته و ۲۰۵ زخمی شمارش شده توسط بیمارستانها را اعلام نمودند. چندین شاهد عینی آمریکایی و اروپایی اشاره بر این داشته اند که این رقم بایستی خیلی بیشتر باشد. رقم غیررسمی که عصر روز ۸ سپتامبر ارائه شد بالغ بر ۱۰۰ نفر کشته بود. منبع نهضت آزادی گفت گروه وی تصور می کند که در ۸ سپتامبر ۲۰۰ نفر کشته و ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر زخمی شدند. یک کارمند آمریکایی ساکن نزدیک میدان ژاله می گوید رقم کشته شدگان فقط برای آن منطقه بایستی ۲۰۰ نفر باشد. کارمندان ساکن مناطق دیگر بین ۱۰ تا ۲۰ نفر کشته برای مناطق خودشان گزارش می کنند. منبع امنیتی دولت ایران تأیید نمود که تعداد کشته ها از شمارش اولیه مبنی بر ۵۸ نفر بر اساس ارقام بیمارستانها بالاتر است ولی چونکه در برخی مناطق تظاهرکنندگان به اندازه کافی سازمان یافته بودند تا زخمی ها و کشته های خود را از صحنه خارج سازند دولت ایران ارقام صحیحی ندارد. بیمارستانها که از صبح زود شروع به کار کرده بودند بر روی تمام کسانی که درگیر بودند باز بود، و سازمان خون حدود ظهر روز ۸ سپتامبر شروع به درخواست برای اهداء خون بیشتر نمود.

۴ مطبوعات در ۹ سپتامبر اعلام نمودند فرمانداری نظامی شروع به دستگیری آنانی که در تحریکات و التهابات ۷ و ۸ سپتامبر دست داشته اند نموده است. منبع نهضت آزادی عصر روز ۸ سپتامبر گفت مهندس بازرگان از نهضت آزادی ساعت ۲ بعد از ظهر همان روز دستگیر شد و دکتر مفتح مدیر مسجد قبا حدود ظهر توسط ۱۰ مرد مسلح دستگیر شده است. آیت الله فلسفی و کاظمیه نیز دستگیر شده اند و می دانیم که پلیس به دنبال حاج سیدجوادی و دکتر یدالله سحابی از نهضت آزادی می باشد. جالب توجه این که هدایت الله متین دفتری صبح روز ۸ سپتامبر دستگیر شد و پس از ۲ ساعت آزاد شد. زیرا «ما بر علیه جبهه ملی نیستیم». منبع گزارش نمود که دستور دستگیری کریم سنجابی که اخیراً به سمت دبیر اجرایی جبهه ملی انتخاب شده بود حدود ظهر لغو گردید. (مطبوعات اشتباهاً دستگیری سنجابی را در ۹ سپتامبر گزارش کردند).

منبع نهضت آزادی دستگیریهای بیشتری در رابطه با افرادی که در راهپیمایی غیرقانونی ۷ سپتامبر و آشوب ۸ سپتامبر درگیر بودند را انتظار داشت. (نظریه: ظاهراً مقامات حکومت نظامی فقط آنهایی را توقیف می کنند که در وقایع دو روز گذشته درگیر بوده اند. ما هیچ گونه گزارش و نشانه ای حاکی از اینکه دولت ایران آنچنان که افراطیون اشعار می دارند درگیر

توقیف انبوه و توده ای مخالفین می باشد، نداریم.)

۵ حکومت نظامی برای نیروهای امنیتی و نظامی که جداً از ناآرامی و بی نظمی وسیع ناراحت بوده اند خوشایند بوده است. ما این طور می پنداریم که اکثریت عظیمی از طبقه متوسط نیز به طور کلی خوشحال هستند. برخی از دانشگاهیان با تنفری فزاینده نسبت به شاه و دولت عکس العمل نشان دادند ولی خیلی دیگر حکومت نظامی را به عنوان ضرورتی برای اجتناب از هرج و مرج قبول دارند. گروه مطالعات مشکلات ایران در ۸ سپتامبر بیانیه ای منتشر نمود مبنی بر این که حکومت نظامی یک راه حل دائمی برای حذف نقاط ضعف اصلی ایران نیست ولی فرصتی را برای اقدام مثبت فراهم آورده است. گروههای دیگر که در دو هفته گذشته اعلام موجودیت کردند تاکنون ساکت بوده اند. منبع نهضت آزادی گفت برقراری حکومت نظامی ثابت می کند نظر دولت ایران درباره اصلاحات جدی نیست. وی گفت وقایع ثابت می کنند شاه باید برود.

وی گفت مردم، ایالات متحده را اگر چه برای حکومت نظامی دستوری نداده باشد به دلیل اینکه مسبب حکومت نظامی می باشد ملامت می کنند. زمانی که مأمور سفارت نسبت به دومین اظهارنظر عکس العمل شدیدی نشان داد ولی کمی از موضع خود عقب نشینی کرد و در بحث بعد از آن اظهار داشت نهضت آزادی ایران واقعاً اکنون مطمئن نیست که به کجا می خواهد برود.

۶ شهر از دیروز ظهر به وقت تهران آرامتر است ولی ما گزارشات متعددی در خصوص جمعیت قابل ملاحظه ای در اطراف بازار داریم. نیروهای امنیتی کوشش می نمایند تا با خویشتن داری عکس العمل نشان ندهند ولی تیراندازی هایی به وقوع پیوسته است.

سولیوان

گزارش حکومت نظامی برنامه دولت ایران به مجلس می رود

سند شماره ۶۱

خیلی محرمانه ۱۰ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۹ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۸۶۱۶۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۸۵۶۳، ب تهران ۸۵۵۵

موضوع: گزارش حکومت نظامی: عزاداری تهران در روز ۱۲ سپتامبر تعیین شد:

برنامه دولت ایران به مجلس می رود

خلاصه: آشوب مختصری در ۹ و ۱۰ سپتامبر در تهران و ۱۰ سپتامبر در اصفهان به وقوع پیوست ولی اوضاع در حال آرام شدن است. بازار خیلی از شـهرها از ۷ یا ۸ سـپتامبر تعطیـل بوده است. به مأموران حکومت نظامی دسـتور داده شـده تا مقررات را با شدت بیشتری به اجراء بگذارند. عکسهای خبری اکنون سانسور می شوند. رقم رسمی کشته شدگان تهران در ۸ سپتامبر

اکنون به ۸۶ می رسد ولی احتمالاً ۳۰۰ نفر صحیح تر است. رهبران مذهبی تا حدودی در مورد عکس العمل نسبت به سرکوب تظاهرات در ۸ سپتامبر توسط ارتش دچار تفرقه شده اند ولی هر دو دسته از کسانی که مسئول بود ه اند انتقاد می کنند. دولت ایران برنامه اش را به مجلس ارائه نمود و هشت نماینده از مجلس خارج شدند. پایان خلاصه

۱ سربازان در نزدیکی بازار تهران برای بر هم زدن یک تجمع تیرهای هوایی شیک کردند و در ۹ سپتامبر در نقاط دیگر شهر درگیریهای کوچکی وجود داشت. روز ۱۰ سپتامبر تیراندازی خیلی پراکنده ای در جنوب تهران به وقوع پیوست. یک آمریکایی که به فارسی آشنا بود (افسر مسئول این موضوع را نمی دانست) در یک مقر فرعی حکومت نظامی مکالمه ای را شنید که در آن ژنرال فرمانده واقعه ای را شرح می داد که صبح روز ۱۰ سپتامبر در دانشکده اقتصاد (که می تواند از دانشگاه تهران یا دانشگاه ملی باشد) اتفاق افتاده بود که در خلال آن بر روی ۲۰۰ تظاهرکننده تیراندازی شد که منجر به مرگ تعداد زیادی گردید. ژنرال بهت زده شد و بلافاصله به سربازان مستقر در شمال شهر دستور داد تا صف آرایی نموده و فقط تیرهای هوایی یا بطرف آسفالت شلیک کنند مگر اینکه مستقیماً مورد حمله قرار گیرند. در تحولات دیگر تهران، فرمانداری نظامی بعد از ظهر روز ۱۰ سپتامبر ساعات منع عبور و مرور را به جای ۹ شب از ۱۰ شب تا ۵ صبح اعلام نمود. رهبران مذهبی از جمله شریعتمداری روز ۱۱ سپتامبر را به عنوان روز عزاداری اعلام نمودند (سومین روز پس از کشتار ۸ سپتامبر). روشن نیست که آیا قرار بر این است که عزاداری این روز آرام باشد یا شامل تظاهراتی همراه با خشونت خواهد بود.

۲ کنسول های ما در اصفهان، شیراز و تبریز گزارش می کنند آن شهرها برای تمام هفته آرام بوده اند، به جز اصفهان که جمعیت صبح روز ۱۰ سپتامبر ظاهراً چهار ساختمان را در نزدیکی محل اغتشاشات اوایل اوت آتش زده اند. در مشهد برای چهار روز گذشته به جز روز ۸ سپتامبر آرامش حکمفرما بود که در این روز هنگامی که در یک مراسم نماز پرجمعیت دعوت به مقاومت در مقابل حکومت نظامی شد، توسط سربازان با تیراندازی و احتمالاً مرگ (افرادی) جمعیت پراکنده شدند.

۳ بازارها در خلال روزهای آخر هفته در اغلب شهرهای بزرگ همچنان بسته هستند و رسانه های گروهی تهران گزارش دادند دیگر نقاط کشور کاملاًـ آرام است. ساعات منع عبور و مرور حکومت نظامی به همان ترتیب ادامه پیدا می کند ولی ممکن است وقایعی پراکنده در کشور وجود داشته باشد که ما از آن بی اطلاعیم. در ۸ سپتامبر در انبارهای خرمشهر آتش سوزی رخ داد ولی هنوز هیچگونه سبب و علتی برای آن گزارش نشده است.

۴ یک روزنامه نگار ارشد ایرانی به ما اطلاع می دهد مأموران حکومت نظامی به وی گفته اند که به آنان دستور داده شده مقررات حکومت نظامی را شدیداً به مورد اجرا بگذارند. وی مجبور شد که به پاسگاه پلیس برود تا خبرنگار عکاس خود را که عکسهای غیرقانونی

می گرفته با ضمانت آزاد کند. منبع همچنین می گوید برای اولین بار در ایران سانسور حکومت نظامی روی عکسهای خبری که به خارج از کشور می رود برقرار شد. مقامات حکومت نظامی با آن عکسهایی که از حضور نظامیان گرفته شده و یا نشان دهنده تخریب می باشد مخالفت می کنند. منبع می گوید هنوز سانسوری در مورد گزارشاتی که به خارج ارسال می شود، وجود ندارد.

۵ مطبوعات محلی عموماً حکومت نظامی را در مقالاتشان تأیید می کنند ولی هر دو روزنامه انگلیسی زبان لزوم نگرش به فراسوی حکومت نظامی را در جهت اقداماتی که دولت ایران باید به منظور تأمین نیازهای کشور در درازمدت انجام دهد، خاطرنشان می سازند. پوشش خبری همچنان کامل و پرمحتوا است ولی در ۱۰ سپتامبر هیچ گزارش راجع به نظرات رهبران مذهبی ارائه نشد.

دولت ایران گفته است که ۸۶ گواهی فوت صادر شده ولی چندین منبع از جمله آنهایی که با دولت در ارتباط هستند به طور خصوصی اظهار می دارند رقم تقریبی کشته ها احتمالاً حدود ۲۵۰ تا ۳۰۰ نفر است.

۶ در بیانیه ای که توسط آژانس خبری فرانسه از پاریس ارائه شد، آیت الله خمینی می گوید تظاهرات اخیر نشان می دهد که مردم خواستار خروج شاه و متلاشی کردن رژیم او هستند. او از ارتش به خاطر تیراندازی ننمودن به طرف مردم در ۷ سپتامبر تمجید کرد و این را زمان سرنوشت ساز برای مردم ایران در جهت خلاصی از شر شاه خواند. آیت الله شریعتمداری نیز در بیانیه ای که ۹ سپتامبر توسط آژانس خبری فرانسه از پاریس منتشر شد آنهایی که مسئول کشتار بودند را مستوجب انتقام خدا دانست.

شریعتمداری با اشاره و احتیاط از موضوع اینکه دقیقاً چه کسی بایستی برای کشتار محکوم شود احتراز جست ولی در هر حال اشاره کرد که عناصر مشخصی در تلاش هستند تا اتحاد مذهبی را بر هم زنند. او مسلمانان را به رفتار خیلی شایسته و اجتناب از دادن بهانه به دست استعمارگران و ستمگران و مستبدین ترغیب نمود.

۷ دولت ایران در ۱۰ سپتامبر برنامه اش را به مجلس ارائه نمود و همین برنامه را در روز ۱۱ سپتامبر به سنا ارائه خواهد نمود (ماهیت و اساس برنامه در تلکس جداگانه ای تشریح خواهد شد، لیکن هیچ گونه موضوع غیرعادی و غافلگیرکننده ای در آن وجود نداشت) و پزشکپور رهبر حزب پان ایرانیست و هفت نماینده دیگر در هنگام سخنرانی نخست وزیر از سالن مجلس خارج شدند و بنی احمد نماینده مزاحم که تا زمان استعفای نخست وزیر فعلی به اعتصاب غذا دست زده است در جلسه شرکت نکرد. رئیس مجلس بلافاصله پس از سخنرانی نخست وزیر جلسه را تعطیل کرد و گفت بحث در مورد برنامه از ۱۲ سپتامبر شروع خواهد شد. ۲۵ موافق دولت و ۴ نفر در مخالفت برای ایراد سخنرانی ثبت نام کرده اند.

سولیوان

واکنش اصفهان نسبت به دولت جدید

سند شماره ۶۲

خیلی محرمانه ۱۰ سپتامبر ۱۹۷۸ ۱۹ شهریور ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان ۰۰۹۲به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: واکنش اصفهان نسبت به دولت جدید

خلاصه: اصفهان دولت جدید را به مثابه عاملی که فقط راه را برای انتخابات آینده هموار خواهد کرد تلقی نمی کنند. با توجه به اینکه در مورد داشتن اختیارات مستقلی به دولت مشکوک هستند، اما به اقدامات آن به منزله انعکاسی از نحوه تفکر شاه علاقمندند. تاکنون هیچگونه نشانه ای از تغییرات اساسی مشاهده نشده است. آنها معتقدند که شاه امیدوار است با مسکن ها و حرافی ها از شکست جلوگیری نماید. آنها معتقد نیستند که او موفق شود و منتظر اقدامات می باشند. پایان خلاصه.

۱ عزل دولت آموزگار برای مردم اصفهان هیچ گونه تعجبی به همراه نداشت. برای مدتی بیش از یک ماه عنوان بیشتر صحبتها این بود که چه کسی نامزد جایگزینی آموزگار خواهد شد. به هر حال انتخاب شریف امامی مایه تعجب و یأس بود. بیشتر مردم انتظار داشتند که دولت جدید یک خواست واقعی برای تغییر نشان دهد و مسیری به سمت راههای جدید ارائه دهد. شریف امامی را به عنوان یک مرد پیر که هیچ گونه قدرتی ندارد رد می کنند. وظیفه احتمالی او تا انتخابات سال آینده و تشکیل یک دولت واقعی پر کردن پست نخست وزیری است. کابینه او را نیز عمدتاً به علت حضور همان افراد قدیمی و پیرمردها که از آنها انتظار کار اساسی نمی رود مردود می دانند.

۳ برخی واکنش ها مثبت است. شهردار اصفهان اظهار نمود که این دولت خوبی است، زیرا نشان می دهد که شاه قصد عجله ندارد. او منتظر است تا فعالیت های سیاسی و انتخابات به او نشان دهد که مردم واقعاً چه می خواهند. دیگران خاطرنشان می سازند که اگر «شاه این مسئله را بخواهد، این افراد می توانند برای حذف مقامات فاسد مورد استفاده قرار گیرند بدون اینکه برای دولت آینده دشمن تراشیده شود» یک آخوند میانه رو گفت «شریف امامی خود تقریباً یک آخوند است او فضایی ایجاد خواهد کرد که میانه روهای مذهبی قادر خواهند بود بدون اینکه جذب تندروها شوند با آنها بجنگند.»

۴ با این حال اکثر نظریه ها منفی است. یک صنعتگر برجسته اظهار نمود «شریف امامی پشتیبانی نخواهد شد، او نمی تواند علیه فساد مبارزه کند. او قادر نیست جهت خط مشی ها را تغییر دهد، تنها کاری که او می تواند بکند صدور بیانیه ها است و بایستی خیلی احمق باشد اگر نداند که اعلامیه هایش کوچکترین اثری نخواهد داشت.» بعضی ها جلوتر می روند، یک استاد دانشکده اظهار نگرانی کرد که «شریف امامی می خواهد که همه او را دوست داشته باشند، او برای آرام کردن آخوندها هر چه بخواهند به آنها خواهد داد و آخوندها هم بیشتر طلب خواهند کرد و ما حتی قبل از انتخابات یک هرج و مرج یا دیکتاتوری مذهبی خواهیم داشت.»

۵ اغلب مردم شریف امامی را قبول ندارند. اخبار فعالیتهای سیاسی به دقت دنبال می شود و حدسیات زیادی در مورد افراد مختلفی که دارای وجهه عمومی جهت تشکیل دولت آینده می باشند وجود دارد. به نظر می رسد اقدامات دولت، مثل بستن قمارخانه ها و برگشتن مجدد به تقویم اسلامی تلاشهایی است که شاه برای آرام کردن گروههای اسلامی نموده است و مردم منتظرند که ببینند امتیاز بعدی شاه چیست؟ آنها باور ندارند آنچه تاکنون انجام شده یا قول انجام آن داده شده موفق به راضی کردن مذهبیون گردد. بنابراین طبق باورهای فردی امیدوارند و یا هراسناکند از اینکه شاه جلوتر خواهد رفت. واعظین مساجد اصفهان می گویند شاه حق وتو را بر روی تمام قوانین مذهبی مانند انتخابات مردمی و مرسوم درباره سلسله مراتب مذهبی و تکمیل مقرراتی که بتواند نظارت کامل احکام اسلامی را بر کلیه نهادهای عمومی از جمله مدارس و دانشگاهها داشته باشد برقرار خواهد نمود. آنها به انحلال وزارت امور زنان به عنوان اولین قدم در احیای یک جامعه اسلامی در ایران اشاره می کنند. میانه روهای اصفهان نیز با هراس به حذف وزارت زنان و در عوض ایجاد وزارت اوقاف اشاره می نمایند، رئیس سازمان زنان در اصفهان گفته است «در صورتی که آخوندها بخواهند پیشرفتهایی که ما تاکنون نموده ایم را به عقب برگردانند من استعفا خواهم داد» کنسولگری بیش از دوازده فقره استعلام از طرف والدین دختران دانشجوی دانشگاهها دریافت کرده است، که می گویند اگر چادر در دانشگاه اجباری شود و سایر مقررات ضد زنان وضع گردد، آنها ترجیح می دهند که دخترانشان را به مدارس آمریکا بفرستند. انجمن استادان زن در دانشگاه اصفهان نامه ای به رئیس دانشگاه فرستاده مبنی بر اینکه آنها چادر نخواهند پوشید و درخواست نموده اند به آنها اطمینان داده شود که چنین تغییراتی مدنظر نیست. یک وحشت شایع این است که به این ترتیب که پیش می رود شاه یک احساس قدرت به ارتجاعیون مذهبی داده است و حالا او باید به دادن امتیازات بیشتر ادامه دهد یا در مقابل آنها بایستد که در هر دو حالت ممکن است موجب ناآرامیهای بیشتری از آنچه تاکنون بوده است گردد.

۶ اصفهانیها محافظه کارند و در حالیکه درباره بسیاری از گروههای سیاسی متشکله سخن می گویند، تاکنون هیچ گونه فعالیت سیاسی یا اعلامیه ای در اینجا پخش نشده است و فقط حزب رستاخیز که روزی حزب رسمی کشور بود اعضا و هواداران خود را به سرعت از دست می دهد. تقریباً اعتقاد عمومی این است که کار حزب رستاخیز دیگر تمام شده و احتمالاً در مبارزات انتخاباتی آینده نیز شرکت نخواهد کرد.

۷ در اصفهان حکومت نظامی و مقررات منع عبور و مرور در شب و ممنوعیت اجتماعات برقرار است. به هر حال، مقامات از دخالت در هر موردی که رنگ سیاسی دارد، پرهیز می نمایند. اعلام برگشت آیت الله خمینی از تبعید در عراق به وسیله روزنامه ها (بعداً ثابت شد که اشتباه بوده است) موجب گردآمدن اجتماعات زیادی در مساجد و خیابانهای بزرگ و همراه بحث های پر سرو صدا گردیده است. نیروهای انتظامی به تدریج این اجتماعات را به آرامی و

بدون رودررویی پراکنده نمودند. درست برخلاف روش خشنی که بلافاصله بعد از اعلام حکومت نظامی برای پراکنده نمودن اجتماعات به کار برده بودند. مسئولین حکومت نظامی گزارش می دهند که قبلاً چند درخواست در مورد تشکیل اجتماعات سیاسی قانونی دریافت نموده اند و در حال بررسی هستند که به آنها اجازه دهند در سالن های سرپوشیده و با شرکت کنندگان محدود و با آماده باش نیروهای انتظامی تجمعات خود را تشکیل دهند. به نظر آنها لغو منع عبور و مرور، شروع مبارزات انتخاباتی را که وسیع نیز خواهد بود ممکن می سازد.

۸ نتیجه: اصفهانیها دولت جدید را به مثابه علامت شروع فعالیتهای سیاسی که به انتخابات بهار آینده منجر خواهد شد می پندارند. آنها در مواردی که طرفین چه چیزی را برای آرام کردن گروه مذهبیون ارتجاعی یک تلاش غیرمکفی تلقی می کنند گاه امیدوار و گاه نگرانند و به قدری هیجان زده هستند که ممکن است حکومت نظامی را نیز تا حدی ندیده بگیرند. هنگامی که حکومت نظامی لغو یا سست گردد فعالیت های سیاسی عمده ای در اصفهان رخ خواهد داد.

۹ نظریه سفارت در تهران: اکثر تهرانیها نیز مانند سفارت آمریکا آمادگی پذیرفتن دولت شریف امامی را مانند بعضی از شهروندان اصفهانی ندارند به جز این استثناء اکثر نقطه نظرها در اصفهان نیز مثل تهران و سایرنقاط دیگر می باشد و حاکی از نوعی احساس علاقه از یک سو و از سوی دیگر این امید است که سیاست شاه بتواند در آرام سازی آخوندها موفق شود. تجزیه و تحلیل فوق در سوم سپتامبر قبل از اعلام حکومت نظامی در ۱۲ شهر از جمله اصفهان صورت گرفته است.(۱) مک گافی

گزارش حکومت نظامی

سند شماره ۶۳

خیلی محرمانه۱۱ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۰ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۸۶۷۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۶۱۶

موضوع: گزارش حکومت نظامی

خلاصه: تعداد رسمی تلفات تیراندازی ۸ سپتامبر به ۹۵ نفر رسیده است ولی تهران از ۱۰ سپتامبر تا ظهر روز ۱۱ سپتامبر نسبتاً آرام بود. روز عزاداری یعنی سه روز پس از ۸ سپتامبر برخلاف آنچه انتظار می رفت در مخالفت با حکومت نظامی اجتماعاتی را ایجاد ننمود. صدای گاه و بیگاه تیراندازی می تواند به سیاست نظامی تیراندازی هوایی برای تأثیرگذاری نسبت داده شود. بازدید شخصی از طرف کنسولگری اصفهان، گزارشات قبلی مبنی بر خسارت های مالی وارد شده در صبح روز ۱۰ سپتامبر را تأیید نمی نماید. روز ۱۱ سپتامبر دستگیریهای وسیعی به

۱- در اصل سند شماره (۲) وجود ندارد م.

خاطر فساد یا تخلفات امنیتی صورت گرفت. پایان خلاصه.

۱ آمار رسمی تلفات درگیریهای خیابانی روز ۸ سپتامبر به ۹۵ نفر رسید ولی تهران روز ۱۰ سپتامبر تا ظهر روز ۱۱ سپتامبر نسبتاً آرام بود. گزارشات جدیدی مبنی بر مرگ، جراحت یا خسارت مالی وجود ندارد. هر چند روز ۱۱ سپتامبر روز عزاداری سنتی است (سه روز پس از کشتار ۸ سپتامبر در میدان ژاله) ولی برخلاف مقررات حکومت نظامی و در مقابله با آن اجتماعاتی تشکیل نشد. تیراندازی در تمام طول شب ۱۰ و ۱۱ سپتامبر خصوصاً در جنوب تهران شنیده می شد ولی این تیراندازیها را احتمالاً می توان به سیاست نیروهای امنیتی در خصوص تیراندازی هوایی به منظور جلوگیری یا ایجاد ترس در اخلالگران نسبت داد. با این وجود شایعات در مورد یک فاجعه قریب الوقوع یا واقعی اشاعه پیدا می کنند. جامعه آلمانیها خصوصاً مضطرب و نگران هستند.

۲ از طرف کنسولگری اصفهان از محل تخریب های شایع شده (که در تلکس مرجع گزارش شد) بازدید به عمل آمد ولی هیچ گونه نشانه ای از تخریب مشاهده نشد. اصفهان صبح روز ۱۰ سپتامبر شاهد تظاهراتی بود ولی این تظاهرات به وسیله سربازان حکومت نظامی بر هم زده شد. بازار با بستن مغازه ها با فرمانداری نظامی مخالفت نمود. هشتاد درصد مغازه ها روز ۱۰ سپتامبر نبسته بودند. پس از این که فرماندار نظامی اصفهان به مغازه داران اخطار نمود که آنها بایستی مغازه های خود را باز نگاه دارند بیشتر آنان در ۱۱ سپتامبر مغازه ها را بستند.

۳ کنسولگری شیراز گزارش می کند پس از برخی اغتشاشات در روز اول حکومت نظامی وضعیت اکنون آرام است. در آنجا نیز مغازه ها بسته اند.

۴ در روز ۱۱ سپتامبر دستگیری های وسیعی به دلیل تخلفات امنیتی یا فساد صورت گرفت و انتظار می رود دستگیریهای بیشتری به دنبال باشد. نیروهای حکومت نظامی در شیراز دو روحانی به نامهای مشوهی و طاهری را دستگیر کردند. نیروهای امنیتی در اصفهان ۶ نفر را دستگیر کردند که گفته شد توطئه کنندگان و محرکین آشوبهای آنجا بوده اند. احمد قیصری وکیل دعاوی که انتظار می رفت رهبر جبهه ملی اصفهان شود به عنوان رهبر فعالیتهای غیرقانونی تحت تعقیب است. دیگر افراد تحت تعقیب فقیه ایمانی، حجت الاسلام طاهری (نه آن طاهری که دستگیریش باعث اغتشاشاتی شد که منجر به برقراری حکومت نظامی در اصفهان گردید)، حجت الاسلام میردامادی، دکتر سیدحسین واعظی (یک داروساز که گفته می شود بمب های آتش زا ساخته است)، و فولادگر (نام کوچک مشخص نیست). در تهران ۸ فرد مشهور بر اساس ماده ۵ قانون حکومت نظامی (مخالفت با دولت قانونی و نظم و قانون) به زندان افتاده اند. هر چند که به نظر می رسد اتهام فساد باشد هیچ گونه اتهام خاصی در پرونده نیست. دکتر شجاع الدین شیخ الاسلام زاده وزیر اسبق بهداری در بالای لیست قرار دارد. دیگران از این قرار هستند: اسدالله نیلی آرام و محمدرضا تغابنی معاونین سابق شیخ الاسلام زاده، رسول رحیمی رئیس اتاق اصناف، علی اصغر رزازیان بزرگ ترین واردکننده میوه در ایران، محمدعلی

نقیب زاده مدیرعامل سابق تعاونی فرهنگیان، باقر عاملی مدیرعامل سابق تعاونی شهر و روستا و ساربانها (اسم اول مشخص نیست) مالک یک شرکت بزرگ حمل و نقل (کامیون داران).

۵ دولت ایران در ۱۱ سپتامبر اعلام نمود که مقامات عالیرتبه وزارت دادگستری منجمله دادستان کل تهران برکنار شده اند. دولت همچنین بدون ارائه جزییات تجدید سازمان بزرگی را در شرکت ملی نفت ایران اعلام نمود. سولیوان

گزارش حکومت نظامی

سند شماره ۶۴

خیلی محرمانه۱۲ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۱ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۸۷۱۳به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۶۷۰

موضوع: گزارش حکومت نظامی

خلاصه: دولت ایران با حرکتی پر سر و صدا بر علیه فساد همراه آن با تبلیغاتی خفیف به سرکوب متجاوزین به امنیت دست زده است. تهران و اغلب شهرهای دیگر از روز ۱۱ سپتامبر تا ظهر روز ۱۲ سپتامبر آرام بوده اند. مطبوعات گزارش می کنند در برخوردهای ۸ سپتامبر ۴ نفر در مشهد و یک نفر در قم کشته شدند. آمار تلفات میدان ژاله در روز ۸ سپتامبر به ۹۷ نفر افزایش یافته است. دولت وعده دستگیریهای بیشتری را به خاطر فساد داده است و به طوری که گزارش شده خروج یک هزار نفر از اشخاص مظنون را از ایران ممنوع نموده است. دولت در دیگر حرکات آشتی جویانه اش ۳۳۳ زندانی سیاسی را آزاد نموده (گزارش جداگانه) و به ۵ مجله که قبلاً از انتشار آنها جلوگیری نموده بود، اجازه از سرگیری انتشار داد. مقامات ناشران را فراخواندند تا به آنان یادآوری نمایند که تحت شرایط حکومت نظامی عمل می کنند. تظاهراتی به طرفداری از شاه در آذربایجان روی داد. روز ۱۱ سپتامبر در مجلس سنا شریف امامی با استقبال خوبی در زمینه برنامه جدید مواجه شد. در ۱۲ سپتامبر برنامه وی با حالتی احساساتی از طرف پزشکپور مخالف دست راستی مورد حمله قرار گرفت. (به همراه تمامی دستگاه دولت و به طور غیرمستقیم شاه). هویدا به طور تلویحی به برنامه های سیاسی احتمالی اشاره نمود.

۱ دولت شریف امامی ضمن اینکه به نگهداری شهرهای بزرگ در تحت حکومت نظامی ادامه می دهد با صداقت و صفای روحیه اصلاح طلبانه اش، تأثیرگذاری بر مخالفین را دنبال می نماید. تهران و اغلب شهرهای دیگر از روز ۱۱ سپتامبر تا ظهر روز ۱۲ سپتامبر آرام بودند. فرمانداری نظامی مشهد اعلام نمود چهار نفر در تظاهرات ۸ سپتامبر کشته شدند و تظاهرات در قم منجر به یک مرگ جدید شده است (تاریخی اعلام نشده). آمار رسمی تلفات میدان ژاله در روز ۸ سپتامبر به ۹۷ نفر رسید. (سفارت عقیده دارد ارقام مطابق با حقیقت ابراز نشده ولی اعلامیه ها نشان می دهد دولت از گزارش برخوردهای بین سربازان

و تظاهرکنندگان ممانعت

کامل به عمل نمی آورد.)

۲ دولت با بوق و کرنایی کامل اقدام به ریشه کن کردن فساد نموده است. مقامات لیست افراد مظنون را منتشر نموده اند (یک روزنامه ۷۰ نام را گزارش می کند و دیگری ادعا دارد تعداد واقعی ۱۰۰۰ نفر است) و به آنها دستور داده شده است که برای تحقیقات در ایران بمانند. دکتر اکبر اعتماد مدیر سازمان انرژی اتمی ایران در میان آنهایی است که به طور اخص نامشان اعلام شده است (و سفارت این موضوع را از نزدیک دنبال خواهد نمود). دستگیری ۸ مرد معروف و سرشناس (در تلگرام مرجع) با تبلیغات پر سر و صدایی اعلام شد و انتظار می رود دستگیری های خیلی بیشتری به دنبال باشد. به طوری که گزارش شده دولت خواستار استرداد افراد مظنونی که ایران را ترک نموده اند می شود. منابع مطبوعاتی نام افرادی مثل شیخ بهایی رئیس سابق اتاق اصناف، رضا شایگان مدیر سابق شرکت کشتیرانی آریا و محمدعلی سمیعی استاندار سابق کرمانشاه را به عنوان تحت تعقیب که کشور را ترک کرده اند ذکر می کنند. وزارت دادگستری برای حصول اطمینان از پیگرد مؤثر، سیدحسین هاشمی را به عنوان دادستان عمومی جدید تهران و یک رئیس جدید به نام هوشنگ خوشگو را برای دادگاه مستخدمین دولتی (دادگاه تخلفات اداری م) منصوب نموده است. (به وزیرمختار گفته شده در اقدامی که احتمالاً به این برنامه ها مربوط می شود، مهرداد پهلبد وزیر پرسابقه فرهنگ و هنر با همسرش شاهدخت شمس روز ۱۰ سپتامبر بدون سر و صدا کشور را ترک کردند).

۳ مجلس سنا در ۱۱ سپتامبر استقبال گرمی از رئیس سابقش شریف امامی به عنوان نخست وزیر که برنامه دولت را ارائه می نمودند به عمل آورد. برنامه دولت شامل اصلاحی آشفته و سردرگم با یک درجه ترفیع فوری برای تمامی کارمندان دولت می باشد. (احتمالاً ـ راهی است برای افزایش حقوقها بدون ایجاد تحریک در تقاضاهای تورمی دیگر کارمندان و کارگران). همچنین در تظاهرات بزرگ جانبداری از شاه در دو شهر آذربایجان از رژیم حمایت شد که مطبوعات صریحاً آن را با عنوانی شامل دهقانانی از روستاها توصیف نمودند (تمایلات شاه دوستی عموماً دردهات بیشتر از شهرهای بزرگ به نظر می آید).

۴ در اقدامات دیگری که به منظور برآوردن تقاضاهای مخالفین طرح ریزی شده، دولت ۳۳۳ زندانی سیاسی (به گزارش جداگانه مراجعه شود) را آزاد کرد و به پنج مجله که قبلًا از انتشارشان جلوگیری به عمل آمده بود اجازه از سرگیری انتشار داده شد. این مجلات شامل، فردوسی متعلق به نعمت الله جهانبانویی، تهران مصور متعلق به عبدالله والا، امید ایران متعلق به علی اکبر صفی پور، سفید و سیاه متعلق به علی بهزادی و دنیا متعلق به عبدالکریم طباطبایی می باشند. تمامی اینها مجله یا خبرنامه هفتگی می باشند.

۵ اقدام دولت در زمینه های امنیتی از تبلیغات کمتری برخوردار است. دستگیری متخلفین امنیتی که در تلکس مرجع گزارش شده در مطبوعات درج نشد. مقامات حکومت نظامی ناشران را فراخواندند تا به آنان یادآوری نمایند که آنها نیز بر اساس مقررات حکومت نظامی

در مقابل فرمانداران نظامی پاسخگو هستند. مقامات همچنین در رابطه با شکل وسیع و توده ای اعتراض که هنوز صورت می گیرد (تقریباً تعطیل کامل مغازه های بازار در شهرهای بزرگ) اخطاریه هایی صادر نمودند. مقامات همچنین به مغازه داران دستور دادند تا مغازه هایشان را در محدوده ای که توسط مقررات منع عبور و مرور تعیین شده باز نمایند.

۶ بحث در مجلس که برای جمعیت زیاد تماشاچیان فقط جای ایستادن داشت بر سر نامه شریف امامی در تاریخ ۱۲ سپتامبر آغاز شد. ویژگی بحث در حملات تند پزشکپور رهبر حزب دست راستی مخالف، به شریف امامی، به دولتهای سابق، به ریاضی رئیس مجلس و حتی به فرد مسئول پشت تمام اینها (یعنی شاه) بود. پزشکپور همچنین باهری وزیر جدید دادگستری (که در زمان جوانیش عضوی از حزب توده بوده است) را به خاطر سخنرانیش در روز قبل که عناصر خارجی را برای ناآرامیهای جاری نکوهش می کرد مورد انتقاد قرار داد. پزشکپور گفت چندین دولت سابق به خاطر سوء مدیریت در مورد نیازهای جامعه و همچنین کمونیست هایی که از آن سوءاستفاده می نمایند باید مورد سرزنش قرار گیرند. انتقادهای شخصی پزشکپور قویاً توسط باهری، ریاضی و دیگران رد شد. سپس جلسه به روز بعد یعنی ۱۳ سپتامبر موکول شد.

۷ در این بین در یک روزنامه گزارش شد هویدا که اخیراً از وزارت دربار استعفا کرد، در یک مصاحبه شایعات مبنی بر اینکه برای تصدی پست سفارت در خارج در نظر گرفته شده است را تکذیب نمود. گزارش شده که وی گفت در کشور می ماند و شاید برای سازماندهی یک اقدام سیاسی اجتماعی تلاش نماید. این موضوع یک اقدام احتمالی پنهانی را مطرح نمود که هویدا ممکن است اکنون که دیگر هیچ مقامی ندارد در سازماندهی نوعی از جنبش یا حزب طرفدار دولت ذیعلاقه باشد. علاوه بر این شایعاتی در شهر هست که وی ممکن است به اتهام فساد دستگیر شود.

رهبران جناح مخالف یا دستگیر شده و یا تحت تعقیب قرار دارند، تناقض گویی در...

سند شماره ۶۵

خیلی محرمانه۱۲ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۱ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۷۱۴به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف) تهران ۸۵۳۹، ب) تهران ۸۶۷۰

موضوع: رهبران جناح مخالف یا دستگیر شده و یا تحت تعقیب قرار دارند، تناقض گویی

در مورد شمار کشته شدگان ۸ سپتامبر؛ ۳۳۳ تن از کسانی که به اتهام

به مخاطره افکندن امنیت کشور زندانی شده بودند، آزاد شده اند

خلاصه: بعضی از رهبران جناح مخالف از جمله چهره های فعال در زمینه حقوق بشر دستگیر شده و بسیاری نیز تحت تعقیب

می باشـند. کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر مدعی است که شمار کسانی که در شورش تاریخ ۸ سپتامبر کشته شده اند بیش از رقم مورد قبول دولت ایران است خبرنگاران نسبت به ادعای کمیته شک دارند. دولت ایران اعلام کرده است

که طی هفته گذشته ۳۳۳ تن از کسانی را که به جرم تهدید امنیت کشور به زندان افتاده بودند آزاد ساخته است. ولی اسامی مرتضی محیط و فاطمه نصری قاجاری در فهرست اعلام شده نبود. پایان خلاصه.

۱ دومین منبع جناح مخالف، دستگیری دکتر مهدی بازرگان و دکتر مفتح را که در مرجع الف گزارش شده بود تأیید کرده است. این منبع گفته است که احکام جلب دکتر علی اصغر حاج سیدجوادی، نویسنده مشهور و دکتر عبدالکریم لاهیجی وکیل مدافع پرونده های حقوق بشر نیز صادر شده، اما هر دو آنها هم اکنون «نزد دوستان خویش بسر می برند.» مهندس رحمت الله مقدم مراغه ای، سرپرست جنبش رادیکال نیز دستگیر شده است. دبیر کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر یعنی دکتر ناصر میناچی نیز از موقع بازگشت به ایران در روز اعلام حکومت نظامی یعنی هشتم سپتامبر، برای بازجویی فراخوانده شده است.

۲ تصادفاً، میناچی در روز ۱۱ سپتامبر با استمپل سرپرست بخش سیاسی سفارت تماس گرفت تا متعاقب ملاقات اخیرش در واشنگتن با مقام بالاتر او «مارک اشنایدر»، با وی نوعی رابطه برقرار نماید. وی گفت که ساواک می خواهد از وی بازجویی به عمل آورد، به همین دلیل روز ۱۲ سپتامبر به قرارگاه ساواک خواهد رفت. وی گفت کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر شواهدی در اختیار دارد که نشان می دهد میزان تلفات شورشهای ۸ سپتامبر بیش از آن چیزی است که دولت ایران مدعی آن است. قرار است متن حاوی شواهد و مدارک از طریق تلگرام برای اشنایدر و اتحادیه بین المللی حقوق بشر فرستاده شود، ولی میناچی می خواهد سفارت را در جریان جزییات قرار دهد و خواسته است که بین او و خبرنگاران جلسه مقدماتی تشکیل شود (مقام سفارت نیز این کار را انجام داد).

۳ داستان کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر حاکی از آن است که شمار کسانی که به طور معمول در گورستان تهران به خاک سپرده می شوند از ۸۰۰ ۷۵۰ نفر معمول هر روز افزایش یافته و در روز ۹ سپتامبر تا ۲۰۰۰ و در دهم سپتامبر تا هزار جسد شمارش شده اند. میناچی بر اساس گفته شاهدان عینی که در نزدیکی میدان ژاله حضور داشته اند مدعی است که شمار اضافی به خاک سپرده شدگان را همان قربانیان شورش تشکیل می دهند. مقام سفارت گفت که بهتر است وی این داستان را برای خبرنگارانی گوید که بهتر از دیگران قادر به بررسی این ادعاها می باشند.

۴ پس از جلسه میناچی، استمپل توانست با سه تن از خبرنگارانی که قبل از مطلع شدن از داستان میناچی در روزهای ۹ و ۱۰ سپتامبر به گورستان تهران رفته بودند گفتگوی مفصل و طولانی انجام دهد. هر سه آنها با استناد به آنچه که طی آن دو روز در گورستان دیده بودند به داستان میناچی به دیده تردید می نگریستند. حداقل یکی از خبرنگاران دفاتر ثبت گورستان را مرور خواهد کرد و سفارت نیز طی هفته آتی خواهد توانست مستقلاً به ارزیابی ادعاهای کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر بپردازد. یک خبرنگار آمریکایی دارای سه سال تجربه گفت

هنگامی که تیراندازیهای سپتامبر شروع شد در میدان ژاله بیش از ۲۰۰۰ الی ۳۰۰۰ نفر وجود نداشت؛ ادعای مخالفین مبنی بر وجود حدود ۶۰۰۰ الی ۷۰۰۰ نفر در آنجا بسیار «مضحک» به نظر می رسد. خود او می گوید که شمار کشته شدگان نباید بیش از ۳۰۰ الی ۵۰۰ نفر باشد.

۵ مطبوعات صبح روز ۱۲ سپتامبر از قول «منابع موثق» اظهار می دارند که دولت ایران طی هفته گذشته ۳۳۳ نفر از کسانی را که به جرم به مخاطره افکندن امنیت کشور زندانی شده بودند آزاد ساخته است. فهرست کامل منتشره در مطبوعات فارسی برای وزارت خارجه ارسال خواهد شد. اما یک نظر اجمالی نشان می دهد که مرتضی محیط و فاطمه نصری قاجاری، در میان آنها نبوده است.

پاکسازی نظام قضایی که به تازگی اعلام شده (مرجع ب) دستیابی به آمار مربوط به این افراد و جزییات دیگر را تا مدتها دشوار می سازد. سولیوان

بولتن روابط خارجی شماره ۳۷

سند شماره ۶۶

خیلی محرمانه۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۲ شهریور ۱۳۵۷

موضوع: بولتن روابط خارجی شماره ۳۷

متعاقب تظاهرات وسیع، سازمان یافته ولی نسبتاً آرام در طی ۴ تا ۷ سپتامبر که مستقیماً مقامات دولت را به زیر سئوال کشیده در تاریخ ۸ سپتامبر شریف امامی، نخست وزیر حکومت نظامی را در تهران و ۱۱ شهر دیگر برقرار ساخت. درگیری آن روز بین انبوه جوانان و سربازان تعداد زیادی کشته برجای گذاشت. بنا به تخمین های غیررسمی تعداد کشته ها به صدها نفر می رسید. از تاریخ ۸ سپتامبر، تهران و دیگر شهرها نسبتاً آرام بوده است. تنش ها در سطح بالایی باقی مانده است. به هر صورت احتمال ادامه اغتشاشات خصوصاً در روزهای ویژه سوگواری پیش بینی می شود. هیچ آمریکایی آسیب ندیده است و هیچ برنامه ای جهت تخلیه آمریکاییها وجود ندارد. اما به آنها توصیه شده است که مقررات منع عبور و مرور شبانه را شدیداً رعایت کنند و اقدامات احتیاطی لازم را به عمل آورند. (ششمین نمایشگاه بین المللی تهران طبق برنامه قبلی از تاریخ ۱۹ سپتامبر تا اول اکتبر برقرار خواهد شد.)

دولت برنامه اصلاحات وسیعی را اعلام کرده است و با دستگیری افراد سرشناس و تحت تحقیق قرار دادن افراد زیادی اقداماتی را علیه فساد انجام داده است. دولت چند صد زندانی سیاسی را آزاد کرده است، اما در همان هنگام نیز تعدادی از مخالفین مذهبی و سیاسی رژیم را دستگیر کرده است و هیچ کدام هنوز محاکمه نشده اند. مقررات حکومت نظامی در مورد سانسور مطبوعات نیز اجرا می شود و تعداد زیادی از روزنامه نگاران نیز دستگیر شده اند. رئیس جمهور، در تاریخ ۱۰ سپتامبر

تلفنی بـا شـاه تمـاس گرفت و بر روابـط نزدیـک و دوسـتانه بین ایران و آمریکا و اهمیت ادامه اتحاد بین ایران و غرب را مورد تأکید مجدد قرار داد. رئیس جمهور تأسف عمیق خود را بابت از دست دادن جان انسانها، اعلام نمود و اظهار

امیدواری کرد که خشونت هر چه زودتر پایان یابد. و در ادامه بیانات خود امیدواری خود را به ادامه روند اعطای آزادیهای سیاسی اظهار نمود.

گزارش حکومت نظامی مجلس صحنه اصلی است

سند شماره ۶۷

خیلی محرمانه۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۲ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۷۶۷به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف) تهران ۸۷۱۳، ب) تهران ۸۶۷۰

موضوع: گزارش حکومت نظامی مجلس صحنه اصلی است

خلاصه: بحث های پارلمانی در مورد برنامه دولت شریف امامی آغاز شده است. دولت ایران دستور داده است که این مناظره ها به طور وسیع انتشار یابد و رادیو و تلویزیون نیز بحث های مجلس را ارائه نمایند.

نمایندگان مجلس پیش بینی می کنند که اکثریت اعضاء دولت رأی اعتماد خواهند گرفت. رهبران روحانی دستگیر می شوند. سرپرست رادیو و تلویزیون ایران عوض می شود. تانکها از تبریز خارج شده اند. ایران طی بیست و چهار ساعت گذشته نسبتاً آرام بوده است. پایان خلاصه.

۱ ادامه مناظره پارلمان در مورد برنامه دولت ایران در تاریخ ۱۳ سپتامبر توجه همگان را به خود معطوف داشته است. در این جلسه دو تن از سخنگویان جناح مخالف یعنی مظاهری نماینده منفرد از کرمان و بنی احمد محبوب قدیمی ها از تبریز سخن گفتند. مظاهری دولت جدید ایران را دنباله رو همان چهره های سابق خواند و اعلام کرد که در معرض تهدید قرار گرفته و به وی هشدار داده شده که از سخن گفتن بر علیه دولت دست بردارد. این امر سبب بروز عکس العمل حامیان دولت شد و رئیس مجلس بعضی از نمایندگان را به رعایت جانب احتیاط دعوت کرد. بنی احمد نیز در میان بذله گویی های حضار در مورد اعتصاب غذای وی (مرجع ب) بپاخاست. بنابه گفته یکی از نمایندگان وی شاهد شکسته شدن اعتصاب او بوده است.

وی به شخص نخست وزیر شریف امامی حمله ور شد و صحت آمار کشته شدگان تظاهرات ۸ سپتامبر را توسط دولت ایران ارائه شده نفی نمود. وی از تمام کسانی که اعضاء خانواده خویش را از دست داده اند دعوت کرد که به محل سکونت وی آمده و اسامی گمشدگان خویش را عرضه کنند و قول داد که نتایج حاصله را در اختیار دولت ایران قرار دهد. بنی احمد به پروژه عمرانی جزیره کیش و نیز ریاست شریف امامی در مجلس سنا که بودجه مخصوص این پروژه را تصویب کرده بود حمله نمود. نمایندگان حامی دولت نیز اکثراً اذعان داشتند که اقدامات گذشته دولت خالی از خطا نبوده است ولی ادعا می

کنند که شریف امامی بهترین کسی است که برای رتق و فتق امور برگزیده شده است. رئیسی نماینده کردستان به تندی

اعلام کرد که متنفذین حکومت نظامی باید به خاطر داشته باشند که اگر دولت ایران این اقدام را به عمل نیاورده بود نمی توانستند در اینجا به مناظره بپردازند.

۲ در گفتگوهایی که با نمایندگان مجلس در ساعت تنفس انجام شد، اکثراً معتقد بودند که دولت ایران احتمالاً از ۲۶۸ رأی موجود رأی اعتمادی بین ۲۵۰ ۲۴۰ خواهد آورد، که احتمالاًـ از بقیه آرا ۱۰ ۸ رأی مخالف و بقیه ممتنع خواهد بود. شادلو نماینده کهنه کار به یکی از مقامات محلی سفارت (حفاظت شود) گفت «مگر چه کسی غیر از دولت کشور را در اختیار دارد؟» ظاهراً همه معتقدند که اکثر اعضاء دولت ایران رأی اعتماد کسب خواهند کرد؛ انتظار می رود که نمایندگان نیز تک تک سیاست های دولت ایران را در آینده مورد بررسی و انتقاد دقیق قرار دهند.

۳ در ادامه سرکوب سازمان دهندگان تظاهرات غیرقانونی ۷ و ۸ سپتامبر مهم ترین حامی مذهبی خمینی، «آیت الله یحیی نوری» توسط حکومت نظامی و به اتهام دامن زدن به آشوب و آتش سوزی از سوی دست اندرکاران حکومت نظامی، دستگیر شده است. جزییات طی تلگرام جداگانه ای به مخاطبین انتخاب شده گزارش می شود.

۴ دولت ایران اعلام کرد که عاملی تهرانی وزیر اطلاعات کشور، سیروس هدایت را به عنوان مدیر رادیو و تلویزیون ملی ایران منصوب کرده است. وی قبلاًـ سمت معاونت مدیریت سازمان رادیو و تلویزیون ملی در زمینه امور فنی را عهده دار بود و جانشین رضا قطبی که استعفایش قبلاً اعلام شده بود، می گردد.

۵ در نقاط دیگر ایران آرامش به تدریج استقرار می یابد. در شیراز، اطلاعات اضافی اکتسابی توسط کنسولگری آمریکا حکایت از آن دارد که رهبران مذهبی دستگیر شده عبارتند از ملایان، پیشوا، مصباحی و آیت الله عبدالحسین دستغیب، به این وسیله گزارش مرجع ب تصحیح می گردد. طبق اظهارات دست اندرکاران محلی حکومت نظامی، اینها مهم ترین سازمان دهندگان بخش عمده ناآرامیهای شیراز می باشند. در شهرهای بزرگ بازارها تعطیل مانده اند، ولی طی دو روز گذشته مغازه های دیگر به تدریج باز شده اند. بازار تبریز هنوز بسته است، اما شهر خیلی آرام می باشد؛ دیگر مغازه ها باز شده اند. مطبوعات صبح روز ۱۳ سپتامبر اعلام کردند که حکومت نظامی تبریز، تانک و وسائط نقلیه سنگین نظامی را از خیابانها خارج ساخته اند زیرا ماندن آنها را ضروری تشخیص نداده و معتقد است که با ایجاد مشکلات ترافیکی نگرانیهای بی موردی را برای شهروندان به وجود می آورند. سولیوان

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۶۸

خیلی محرمانه۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۲ شهریور ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر جلسه را با گزارشی از وقایع هفته گذشته آغاز کرد. او گفت که تظاهرات روز

پنج شنبه نگرانی زیادی را در رابطه با وسعت و سازماندهی آشکار آن در میان دولت به وجود آورده است. او کشتار جمعه میدان ژاله را یک نمایش نامیمون از قدرت حکومت نظامی توصیف کرد. سربازان مجهز به کلیه وسایل جنگی بودند و به جای سلاحهای کنترل کننده جمعیت از سلاحهای جنگی استفاده می کردند. او گفت که وظیفه فعلی دولت جدا کردن عناصر فرمانبردار از عناصر مخرب مخالفین است. او بر اهمیت رعایت مقررات حکومت نظامی توسط مقامات رسمی سفارت تأکید کرد. او دستور داد که گزارش هیأت اعزامی در حال حاضر باید بیشتر بر حقایق متمرکز شود تا ارائه تحلیل. نیوسام معاون وزارت خارجه به علت گزارش وقایع اخیر از سفارت تجلیل کرده است.

سفیر ضمن برشمردن مقداری از مسایل متفرقه، گفت که شکایاتی از بازرگانان آمریکایی به دست رسیده که از دیرکرد پرداخت اجرت خدمات انجام شده از سوی ایرانیان حکایت می کنند. این امر متناسب با نگرانی فزاینده ما در مورد اشکال بودجه است. یک چنین موقعیتی می تواند به سبب ایجاد اختلال ناشی از روی کار آمدن وزرای جدید یا ترس از انجام پرداختهایی که بوی فساد از آنها می آید، باشد. هر کس در این مورد چیزی شنیده آن را به جان میلز گزارش دهد.

در رابطه با موضوع رشوه و فساد ممکن است چیزی نمانده باشد که ما تعدادی از رابطین و دوستان را از دست بدهیم، به عنوان مثال به اعتماد و منصور دستور داده شده است که به علت بازجویی از آنها از کشور خارج نشوند.

سفیر پیامی را مورد بحث قرار داد که از «رید» معاون وزارت خارجه، مبنی برکاهش بودجه سالی مالی ۱۹۸۰ و پستها، دریافت داشته بود. وزارت خارجه قصد کاهش ۵۵ میلیون دلار و ۴۶۱ پست را دارد که بیشتر آنها در خارج از کشور خواهد بود. یکی از پیشنهاداتی که باید به آنها توجه شود این است که پستهای خالی مربوط به صدور ویزاهای غیرمهاجرتی در کشورهایی که کمتر مرتکب تقلب می شوند، از بین برود. آقای گوئلز با طنز درباره این ایده می گوید که دراین صورت پستهای زیادی حذف نخواهد شد.

بلومنتال (وزیر دارایی) اواخر امسال از ایران دیدن خواهد کرد. آقایان ناس و میلز با هم تهیه یک برنامه را آغاز خواهند کرد. از آقای وزیر دعوت خواهد شد که در محل اقامت سفیر بماند.

رئیس کنسرسیوم در همان زمان که سفیر یک میهمانی برای جان میلز ترتیب می دهد، یک میهمانی مشروب خواهد داد. سفیر مایل است که زمانی با اعضای کنسرسیوم ملاقاتی داشته باشد ولی این دعوت را رد خواهد کرد.

آقای شلنبرگر درباره پخش برنامه های زنده مجلس در تلویزیون صحبت کرد و گفت که این برنامه ها تأثیر قابل توجهی دارد و مانند یک نوع سوپاپ اطمینان برای خروج بخار عمل می کند.

انجمن ایران و آمریکا یک نوار ویـدیویی یک ساعته از واشـنگتن دریافت کرده است که در آن گروهی از دانشـجویان ایرانی تجارب خود را در میان می گذارند. این فیلم در مرکز مشاوره دانشجویی در دسترس قرار خواهد گفت.

آقـای میلز در مورد تـأثیر وقـایع اخیر بر اقتصـاد صـحبت کرد و گفت که واقعاً به نظر می رسـد که اولویتهای بودجه از دفاع به کشاورزی تغییر یافته باشند.

در اخبـار سیاسـی، نوری که امروز دسـتگیر شـد، همـان ملاـیی است که خط ضـدیهودی را جلو می برده است. او همچنین در وقایع میدان ژاله دست داشت.

آقـای بوتلر اختصاص منابع مالی جدیـد به کشاورزی را مورد تأییـد قرار داد. سـفیر قرار است در آینـده نزدیک با وزیر جـدید ملاقات نماید.

سرهنگ شـفر گزارش داد که ویلیام Your man برانیگـان با دفتر وابسـته دفاعی تماس گرفت و در مورد گزارش نادرسـت خود درباره استفاده سربازان شورشی ایرانی از تفنگهای آمریکایی اظهار تأسف کرد.

آقای بنرمن گزارشی در مورد جلسه امنیتی با حضور ۱۸۷ شرکت کننده ارائه داد.

آقای گوئلز گزارشی در مورد خبر نه چندان غیرمنتظره افزایش سریع درخواستهای مربوط به ویزاهای آمریکایی داد.

آقای رینو گفت که نمایشگاه کالاهای بازرگانی بر طبق برنامه در ۱۹ سپتامبر گشایش خواهد یافت.

حکومت نظامی و مجلس: دوگانگی حکومت

سند شماره ۶۹

خیلی محرمانه۱۴ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۳ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۸۳۴به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۷۶۷

موضوع: حکومت نظامی و مجلس: دوگانگی حکومت

خلاـصه: جلسـات منـاظره مجلس اذهـان عمومی را همچنـان به خود مشـغول داشـته است. حکومت نظـامی کارهای خود را به آرامی دنبال می کنـد و در روزهای ۱۴ و ۱۵ سـپتامبر احتمالاً درگیریهایی وجود خواهد داشت. اسـتانها آرامند، بازارها تعطیل ولی بسـیاری از مغـازه های دیگر باز شـده انـد. مراسم مربوط به گورسـتان تهران نیز قرار است امروز بعـد از ظهر برگزار شود.

شایع شده است که بازار تهران به مدت ۱۰ الی ۲۰ روز تعطیل خواهد شد. شایعات پراکنده در مورد مشکلات در ارتش پخش ولی تأیید نشده است. دولت ایران مجبور است دوگانگی بین بحث آزاد (هر چند تند) در مجلس و مطبوعات و در مقابل آن مجلس تحت کنترل (و دستگیریهای بی سر و صدا) حکومت نظامی را برطرف نماید. پایان خلاصه.

۱ در سومین روز برگزاری مناظره مجلس در مورد دولت جدید جناح مخالف همان

موضوعات گذشته را مطرح نمود و دیگران نیز طبق معمول به دفاع از دولت برخواسته و ادعا می کردند که دولت جدید می تواند بهترین شانس پیشرفت و ترقی باشد. سخنگویان جناح مخالف اظهار داشتند که فساد مهم ترین مسئله حیات سیاسی بود و می گفتند که بعضی از وزراء ابقاء شده از وضع چندان خوبی برخوردار نمی باشند (از هیچ کس ذکری به میان نیامد). عین الله قمی سخنگوی حزب پان ایرانیست از مجلس خواست که در «نظام تغییرات عمده ای را» پدیدار سازد. از آنجا که اکثر سخنگویان طبق برنامه زمان بندی حاضر شده اند، باید گفت که جلسه مناظره تا ۱۶ یا ۱۷ سپتامبر یعنی قبل از اخذ رأی اعتماد برای دولت ادامه خواهد یافت. یکی از منابع گفته است که افشاگری در مناظرات مجلس ممکن است شاه را به مسایلی که تا به حال از او مخفی مانده واقف کرده باشد.

۲ در همان حال، حکومت نظامی به اداره شهرهای بزرگ پرداخته و تهران، اصفهان، شیراز و تبریز و احتمالاً شهرهای دیگر از آرامش برخوردار می باشند. شهروندان نیز به خوبی وضع خود را با مقررات منع رفت و آ مد تطبیق داده اند.

بازارهای اکثر شهرها در تمام روز ۱۳ سپتامبر تا اواسط ۱۴ سپتامبر تعطیل بود. در تهران شایع شده که «مراسم عزاداری» قابل توجهی در اواخر روز ۱۴ سپتامبر در تنها گورستان شهر برگزار خواهد شد. بنا به گفته چند منبع این واقعه احتمالاً شامل تظاهراتی در مخالفت علیه دولت ایران به خاطر تیراندازیهایی که منجر به کشته شدن شورشگران در تاریخ ۸ سپتامبر شد، خواهد بود. گورستان در چنان نقطه دورافتاده ای از جنوب شهر واقع شده که بعید است بتواند شهر را مستقیماً تحت تأثیر قرار دهد. طبق شایعات دیگر بازار تهران و احتمالاً دیگر شهرها برای مدت۱۰ الی ۲۰ روز تعطیل خواهد بود (هر کدام را که می خواهید باور کنید).

۳ شایعات همچنین حاکی از آن است که در بعضی از واحدهای نظامی مشکلات انضباطی بروز کرده ولی اینگونه گزارشها مبهم و تأیید نشده است. احتمالاً ـ آنهایی که در انتشار اینگونه شایعات منافع سیاسی می برند در مورد رویدادهای کوچک مبالغه کرده اند (در این اواخر به این فن توسل بسیاری شده است).

۴ دوگانگی جالب موجود بین مناظره آزاد (و گاهی شرارت آمیز) مجلس که به طور زنده برای کشور پخش می شود و در برابر محدودیت های تحمیلی بر مطبوعات و مجلس بر اساس حکومت نظامی و دستگیریهای پنهانی رهبران مخالف همچنان ادامه دارد. در حال حاضر مناظره مجلس سوپاپ اطمینان مفیدی را برای از بین بردن یأس و نومیدی های انباشته شده فراهم آورده در حالیکه دولت نیز سعی می کند با توسل به حکومت نظامی وضع امنیتی کشور را تحت کنترل خویش درآورد. این سیستم تاکنون عملکرد خوبی داشته ولی واضح است که برای مدت طولانی نمی تواند ادامه پیدا کند. عموم مردم به پخش رادیویی مجلس علاقه مندند. اما چهره های فعال سیاسی به خاطر امکان دستگیری عصبی می باشند و فعالیت جدید سیاسی در زمان برقراری حکومت نظامی به حالت رکود درآمده است. (علت اصلی ناراحتی ها مربوط

به سیاست دستگیریهای بی سر و صدا توسط حکومت نظامی است.)

۱۵اگر دولت ایران در پایان هفته آتی با خشونت های وسیع روبرو نشود و دولت شریف امامی نیز طبق انتظار مورد تأیید قرار گیرد، دولت خواهد توانست نفس راحتی بکشد. با این وصف در ماههای آتی موقعیت های دیگری برای بروز آشوب وجود دارد که مهم ترین آنها هفتم اکتبر یعنی روز بازگشایی مدارس است. تمام اساتید و دانشجویان و تمام مدیران از جمله وزیر آموزش عالی معتقدند که شورش مجدداً از سر گرفته خواهد شد و بسیاری پیش بینی می کنند که احتمالاً سال تحصیلی «بیش از یک هفته یا کمتر دوام نخواهد داشت. موقعیت دیگری که برای بروز آشوب وجود دارد روز ۲۶ اکتبر یعنی روز تولد شاه است، که خود هدفی طبیعی برای تظاهرکنندگان ضدرژیم می باشد. مهم ترین روز مذهبی دیگر روز ۱۸ اکتبر یعنی چهلمین روز «بزرگداشت» کشته شدگان روز هشتم سپتامبر است. اکثر ناظران معتقدند که بهترین کار برای به دست گرفتن قوه ابتکار توسط دولت این است که هر چه زودتر برنامه مثبت خویش را در اختیار مجلس قرار دهد و تلاش کند تا مدت برقراری حکومت نظامی تا حد ممکن کوتاه تر شود. سولیوان

گزارش حکومت نظامی مورخ ۱۵ سپتامبر

سند شماره ۷۰

خیلی محرمانه۱۵ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۴ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۸۴۱به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۸۳۴

موضوع: گزارش حکومت نظامی مورخ ۱۵ سپتامبر

خلاصه: راهپیمایی هزاران نفر از مردم به سمت گورستان تهران در بعد از ظهر روز ۱۴ سپتامبر به خاطر کنترل شدید مقامات نظامی توأم با آرامش بود. اکثر مغازه های تهران و شهرهای دیگر در پاسخ به درخواستهایی که به نام خمینی و دیگر ملاهای محلی اصفهان که تندروتر و مغایر با درخواست معتدل تر آیت الله شریعتمداری برای برگزاری عزاداری آرام در منازل بود، تعطیل شده بودند. انفجار چند بمب آتش زا در اصفهان در اولین لحظات سپیده دم ۱۴ سپتامبر، نشانه چند عملیات تروریستی کوچک بود، در این عملیات به پارک موتوری شرکت گرومن خسارات ناچیزی وارد آمد. مقامات اصفهان در نظر دارند مقررات ساعات منع رفت و آمد را طولانی تر سازند. دو تن از وزراء سابق (احتمالاً به جرم فساد) دستگیر شده اند. گرچه بین نحوه برخورد میانه روهای مذهبی جناح شریعتمداری و افراطی های دسته خمینی هنوز هم اختلاف فاحش وجود دارد، ولی رویدادهایی چون انفجار بمب های آتش زا در اصفهان نشانگر اقدام مستقل و خودسرانه تروریست هایی است که ممکن است الزاماً مطیع و وفادار به رهبریت مذهبی نباشند. در همین اثناء، ظاهراً مغازه داران کشور به دستورات جناح مخالف برای

بستن مغازه های خود در روزهای خاص بهتر عمل می کنند و به دستورات

حکومت نظامی برای گشودن مغازه های خویش وقع چندانی نمی نهند. پایان خلاصه.

۱ جمعیتی که بر اساس برآورد چند منبع مرکب از ۳ الی ۱۰ هزار نفر بود در گورستان بهشت زهرا واقع در چند کیلومتری جنوب تهران در اواخر روز ۱۴ سپتامبر اجتماع کرده بودند تا مراسم عزاداری هفتمین روز «کشته شدگان» تظاهرات هشتم سپتامبر را برگزار نمایند. جمعیت تحت سرپرستی ملاهای معمولی شعارهای ضدشاهی و ضددولتی می دادند ولی پس از آنکه یکی از افسران ارتش با استفاده از بلندگو جمعیت را با عنوان برادران خطاب کرد که ارتش نمی خواهد به آنها آسیبی برساند، آرام شدند. بر اساس یکی از گزارشها، سربازان به تظاهرکنندگان شاخه های گل تقدیم کرده اند ولی گزارشهای دیگر حاکی از آن است که مردم به سربازان گل داده اند. جمعیت در کمال آرامش متفرق شده و با استفاده از اتوبوسهای اجاره ای و اتومبیلهای شخصی به تهران بازگشتند.

۲ در روز ۱۴ سپتامبر برخلاف معمول تعداد بیشتری از مغازه های تهران و دیگر شهرهای بزرگ، چه در داخل بازارها و نقاط دیگر، تعطیل بودند. بنا به گزارش کنسولگری ما و علیرغم ادعاهای علنی مقامات حکومت نظامی، این وضع در تبریز نیز حاکم بود. علت تعطیلی مغازه ها نیز دستور صادره به نام آیت الله خمینی در روز ۱۳ سپتامبر بود، گرچه نحوه جمله بندی اعلامیه و نبودن مهر شخصی وی در پای آن چنین می نماید که هم پیمانان وی در جناح چپ این اعلامیه را به نام وی منتشر ساخته اند.

۳ رهبرملاهای میانه رو یعنی آیت الله شریعتمداری از طریق رادیوی محلی اعلامیه خویش را پخش کرد و در آن از مردم خواست که در منازل خویش به برگزاری عزاداری آرام بپردازند ولی مغازه ها را تعطیل نکرده و با مقامات درگیر نشوند. کنسول مک گافی از اصفهان گزارش داد که در آنجا ملاهای محلی بلافاصله و در بعد از ظهر همان روز (۱۳ سپتامبر) اعلامیه مختصر خویش را منتشر ساختند و اعلام داشتند که شریعتمداری و یا هیچ «بیگانه» دیگر حق ندارد برای مذهبیون اصفهان تعیین تکلیف کند و در آن از درخواست خمینی برای برگزاری «اعتصاب عمومی» حمایت کردند بدون اینکه مستقیماً از خمینی ذکری به میان آورند. مقامات حکومت نظامی فرمانی صادر کرده و از مغازه دارها خواستند که باز بمانند در غیر این صورت جواز کسب باطل و مغازه های تعطیل شده ضبط خواهد شد. در روز ۱۳ سپتامبر حدود ۶۰ درصد مغازه ها باز بود ولی بنا به گزارش کنسول در تاریخ ۱۴ سپتامبر تعطیلی مغازه ها تقریباً جنبه عمومی پیدا کرده بود. مقامات اصفهان نیز از همان زمان چند ملای محلی از جمله شیخ محبوبی که نامش در اعلامیه منتشره دیده می شد، دستگیر کرده اند.

۴ در غروب روز ۱۴ سپتامبر اصفهان شاهد انفجار چند بمب آتش زا بود. کمی پس از ساعت ۷ صبح شاهدان عینی از جمله چند آمریکایی مقیم هتلی که در آن نزدیکی قرار داشت، دو جوان موتورسوار را مشاهده کردند که با پرتاب سنگ، شیشه پنجره های طبقات فوقانی دو ساختمان دولتی یعنی شعبه ای از وزارت اطلاعات و جهانگردی و شعبه ای از شهرداری را که

در آن روز تعطیل بود شکستند. سپس یک ماشین پیکان حامل دو سرنشین جوان از راه رسید و نور چراغهای دستی خویش را متوجه پنجره ها کرده تا مطمئن شوند که شیشه ها شکسته شده اند. لحظاتی بعد یک پیکان دیگر به آنجا رسید و دو جوان دیگر که سرنشینان آن بودند بمب های آتش زای خویش را به درون پنجره ها پرتاب کردند کمی پس از آن نیز سه بانک دیگر به همین نحو به آتش کشیده شد (فاقد شاهد عینی). با محل سکونت رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی نیز به همین نحو رفتار شد. بالاخره، کمی پس از ساعت ۹ صبح چند کوکتل مولوتف از این سوی دیوار به داخل پارک موتوری گرومن پرتاب گردید که در نتیجه آن یک ماشین سوخت. بعداً نیز نگهبان شب متوجه یک سه راهی منفجر نشده در نزدیکی منبع غیرقابل اشتغال بنزین گردید، او آن را برداشته و به داخل خیابان پرتاب نمود و پلیس نیز آن را که هنوز خوشبختانه منفجر نشده بود از آنجا برد. ترتیب بروز وقایع نشانگر آن است که احتمالاً همه آنها کار یک گروه از تروریست ها بوده است. بنا به گزارش کنسول، مقامات حکومت نظامی در نظر دارند مدت مقررات منع رفت و آمد را در اصفهان طولانی تر نمایند.

۵ غروب روز ۱۴ سپتامبر مقامات حکومت نظامی اعلام کردن که دو تن از وزراء سابق دولت ایران (از کابینه هویدا) را دستگیر کرده اند. یکی از آنها روحانی وزیر کشاورزی سابق (و وزیر آب و برق قبلی) و دیگری فریدون مهدوی وزیر بازرگانی سابق (و وزیر کشور قبلی) می باشند. بر اساس ماده ۵ قانون حکومت نظامی برای این کار لازم نیست اتهام خاصی وجود داشته باشد و حداقل علناً نیز هیچ گونه اتهامی مطرح نشده است.

۶ نظریه: تا به حال سه الگو ظاهر شده است، اولاً چنین به نظر می رسد که آیت الله شریعتمداری علیرغم کاهش نسبی محبوبیت خویش که یکی از نشانه های آن انتقادات ملاهای محلی اصفهان از اوست، وی خط مستقل خود را در مقایسه با خط حامیان تندرو و افراطی تر خمینی حفظ کرده است. ثانیاً، تروریست ها و شبه نظامیان معمولی چپگرایی که تا به حال گمان می کردیم از تلاشهای افراطی خمینی حمایت می کنند فعالیتهایی از خود نشان می دهند که شاید بتوان گفت مستقل از فعالیتهای پیروان مذهبی خمینی است. ثالثاً، مغازه داران به دستورات جناح مخالف برای تعطیل کردن مغازه ها گردن نهاده و به درخواستها و دستورات مقامات حکومت نظامی برای باز کردن مغازه ها توجهی نمی کنند. سولیوان

پیروزی دولت در کسب رأی اعتماد، وضعیت عمومی آرامتر است

سند شماره ۷۱

خیلی محرمانه۱۷ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۶ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۹۰۴به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۸۸۹۱

موضوع: پیروزی دولت در کسب رأی اعتماد، وضعیت عمومی آرامتر است

خلاصه: دولت شریف امامی در کسب رأی اعتماد از مجلس پیروز شده و ۱۷۶ رأی مثبت،

۱۶ رأی مخالف و ۲ رأی ممتنع می گیرد. نخست وزیر سیاست ها را مجدداً تأیید کرده و به انتقادها با لحنی تند پاسخ می گوید. دولت ایران مدارکی دال بر خرابکاریهای کمونیستی و حملات تروریستی در تبریز را برای مجلس ارائه می کند. مقررات منع رفت و آمد در تهران از شدت و حدت کمتر برخوردار شده است. به خبرنگار نشریه منچستر گاردین ۷۲ ساعت فرصت داده می شود تا ایران را ترک نماید. مطبوعات محلی خواستار آزادی اخبار به عنوان مبرم ترین نیاز جامعه می باشند. نخست وزیر اسبق یعنی امینی می گوید که وی هنوز آماده است کارها را بر عهده بگیرد. گروههای مذهبی نیز برای کسب موقعیت سیاسی شروع به نیرنگ زدن گروه و به رقابت پرداخته اند. شریعتمداری نیز اعتراف می کند که ممکن است نفوذ مارکسیست ها تا حدی درست باشد. حامیان خمینی احتمالاً درصدد انجام معامله با کسی هستند. مجلس لایحه حکومت نظامی را تصویب می کند. پایان خلاصه.

۱ مهم ترین خبر دو روز گذشته خاتمه مناظره مجلس در مورد رأی اعتماد به دولت و رأی اعتماد مورخ ۱۶ سپتامبر بود که در آن دولت پیروز شد (۱۷۶ رأی مثبت، ۱۶ رأی مخالف و ۲ رأی ممتنع و یک رأی بدون اظهارنظر). شخص نخست وزیر به ایراد سخنرانی تندی پرداخت و در همان حال گزارشی از سازمانهای امنیتی ملی را نشان داد که در آن شواهدی دال بر خرابکاریهای کمونیستی در ماههای اخیر آمده بود. شریف امامی در سخنان خویش نکات زیر را مطرح ساخت که پاسخی مستقیم به انتقادهای قبلی بود: الف) مهم ترین مسئله وحدت ملی است؛ اگر دولت های قبلی مرتکب خطا شده اند مجلس و سنا نیز در خطاهای آنها سهیم بوده اند؛ ب) حکومت نظامی با بی میلی تحمیل شده و در صورت آرامش اوضاع لغو خواهد شد؛ ج) زندانیان ضددولتی در هر موردی که قانون مجاز بداند آزاد خواهند شد؛ د) همه اقلیت ها از حمایت کامل در قانون اساسی بهره مند می شوند؛ و ه (با فساد شدیداً مبارزه خواهد شد. نخست وزیر به انتقادهای شخصی جناح مخالف مبنی بر اینکه وی قوه مقننه را تضعیف کرده و از گذشتگان پیروی می کند با لحنی تند پاسخ گفت و اظهار داشت «۳۸ سال است که به این کشور خدمت کرده و از پایین ترین رده اداری کار خود را آغاز کرده ام... من، اینجا متولد شده و در اینجا نیز خواهم مرد. من این مقام را به خاطر جاه طلبی و مقام و یا ارضای هواهای نفسانی قبول نکرده ام... بلکه به این خاطر آن را پذیرفته ام، چون معتقدم که شانه خالی کردن از زیر چنین باری، جنایتی نابخشودنی محسوب می گردد.» در اینجا تمام نمایندگان با فریادهای خویش حمایت خود را از وی ابراز داشتند. سنا نیز قرار است در روز ۱۸ سپتامبر پس از برگزاری یک جلسه کوتاه مناظره دولت را تأیید کند.

۲ سفارت هنوز گزارشی را که در اختیار دولت ایران است مشاهده نکرده ولی گزارش مطبوعات مورخ ۱۷ سپتامبر حاکی از آن است که در گزارش مزبور به عدم موفقیت دولت در چند ماهه اخیر اعتراف شده و سپس خاطرنشان شده که شواهد موجود نشان می دهد که تحریکات کمونیستی از فوریه ۱۹۷۸ به وضوح در جریانات دخیل بوده است. نشریات

کمونیستی برای تهییج هر چه بیشتر توده ها توزیع شده و خود کمونیست ها نیز در صفوف مذهبیون رخنه کرده «و شرارت ها و مقاصد مغایر با قانون اساسی را با خواست های مشروع مسلمین در هم آمیخته اند.» بنا به همین گزارش ظاهراً کمونیست ها یک دستورالعمل ۹ ماده ای را توزیع کرده اند که در آن نحوه آغاز مبارزه مسلحانه و نحوه بهره برداری از مراسم مذهبی اواخر ماه رمضان برای تحریک اقدامات خشونت بار به مردم آموزش داده شده است. در این گزارش ظاهراً به چند اعلامیه کمونیست ها و نشریاتی که حکایت از مداخله حزب توده (کمونیست) در تدارک حملات مسلحانه دارد نیز اشاره شده است. گزارش در خاتمه می گوید اگر دولت ایران حکومت نظامی را به موقع وضع نمی کرد، کمونیست ها با توسل به آشوبگران مراکز مهم دولتی چون پارلمان، مرکز رادیو و تلویزیون و تأسیسات آب و برق را به تصرف خویش درمی آوردند.

۳ گزارش مطبوعات همچنین حاوی مطالبی در مورد برخورد مسلحانه در تبریز به تاریخ ۱۵ سپتامبر بین یک گروه تروریستی ملبس به یونیفورم نظامی است که در ساعت ۴۵/۱۰ صبح بر روی یک گروه گشتی در نزدیکی چهارراه شمس تبریزی آتش گشودند. در نتیجه شش سرباز، یک غیرنظامی و دو تروریست کشته شده و هفت نفر نیز زخمی شده اند. پیش بینی می شود که از روز ۱۶ سپتامبر شایعاتی شروع شود مبنی بر اینکه درگیری کار دو گروه گشتی بوده و به نظر ما هم شایعات مربوط به این مورد نمی تواند بی اساس باشد.

۴ وضع امنیتی کشور خیلی بهتر شده است. مقررات منع عبور و مرور در تهران از روز ۱۷ سپتامبر به ساعات بین ۱۱ شب تا ۳۰/۴ صبح کاهش یافته است و در اصفهان، تبریز، شیراز و تهران مغازه ها از روز ۱۶ سپتامبر باز شده اند و بسیاری از مغازه های بازار نیز از این جمله هستند. فرماندار نظامی اصفهان نتوانست جواز کسب ۱۷ مغازه در بازار را به علت تعطیل بودن باطل کند و بعضی از مغازه ها همچنان تعطیل می باشند و وضعیت آشفته است. کنسول آمریکا در اصفهان گزارش داده که فرماندار نظامی و معاونش در تاریخ ۱۷ سپتامبر از اصفهان به تهران فراخوانده شده اند و ظاهراً علت این کار مشورت با آنهاست تا حکومت نظامی و احتمالاً تغییر آن در آینده نزدیک مورد بررسی قرار گیرد.

۵ لیز ترگود (محفوظ بماند) خبرنگار نشریه منچستر گاردین که سابقاً مقیم تهران بود و اکنون به طور موقت به اینجا بازگشته به طور خصوصی به کارمند سفارت اطلاع داد که به وی از روز ۱۶ سپتامبر، ۷۲ ساعت فرصت داده شده که از ایران خارج شود. کنسول انگلیس موضوع را مورد بررسی قرار داده، اما امیدی به نگهداشتن وی ندارد. (نظریه سفارت: رابطه ترگود با گروههای مذهبی در گذشته، و علاقه زیاد او به تفاسیر غیرمتداول ممکن است او را با حکومت نظامی رودررو قرار داده باشد. ظاهراً با توسل به «دفتر خارجیان مقیم» که یک دفتر مهاجرت دولت ایران است شفاهاً از او خواسته شده ه ایران را ترک گوید.) بنا به گفته ترگود نشریه گاردین ظاهراً در این مورد پافشاری نکرده و در این مورد هیچ گونه سر و صدایی در

اینجا به راه نیفتاده است. ترگود شخصاً متعجب شده چون خود وی طی دو هفته گذشته به این نتیجه رسیده بود که مخالفین قانونی ایرانی در داخل «هیچ گاه نخواهند توانست با مسایل برخورد درستی داشته باشند» و این موضوع را در بعضی از مقالات خویش منعکس ساخته (که سفارت آنها را ندیده است) و به نظر وی این مقالات برخلاف مقالات قبلی از حساسیت چندانی برخوردار نبوده است. سئوالی که هنوز بی جواب مانده این است که آیا او می تواند باز هم به ایران بازگردد یا خیر؛ تا به حال هیچ گونه مانعی برای بازگشت آتی وی به عنوان یک توریست عادی مشاهده نشده است.

نظریه سفارت: این از اولین شواهد برخورد اینگونه با خبرنگاران مطبوعات خارجی می باشد. ما نسبت به شرایط در مورد ترگود مظنون هستیم نقطه نظرات سیاسی وی، این واقعیت که در حین اقامت در اینجا با یک روزنامه نگار ایرانی زندگی می کرده، و این که زنی در یک جو تجدید حیات اسلامی واقع گردیده و غیره به طور نامطلوبی منحصر به فرد است.)

۶ عاملی تهرانی وزیر اطلاعات در تاریخ ۱۱ سپتامبر به درخواست دولت مبنی بر حراست از آزادی مطبوعات پاسخ مثبت داد و به ضرورت مجاز شمردن بعضی از استثنائات در حین برقراری حکومت نظامی اذعان نمود و گفت لایحه جدید مطبوعاتی به زودی در مجلس مطرح خواهد شد. او نیز از امیدواری نخست وزیر به خاتمه سریع حکومت نظامی و اعاده آزادیهای کامل مطبوعاتی سخن گفت. روزنامه کیهان از آزادی مطبوعات به عنوان مبرم ترین نیاز ایران یاد کرده و آن را ضروری ترین عامل در مشارکت مردم بر اساس اطلاعات و اخبار صحیح دانسته است.

۷ مطبوعات مورخ ۱۷ سپتامبر گزارش داده اند که نخست وزیر سابق علی امینی به خبرنگار بی.بی.سی در تهران گفته که وی آماده است تا در صورت لزوم ریاست دولت را به عهده گیرد. وی گفت ایران قطعاً رژیم سلطنتی خود را حفظ خواهد کرد و گفت تنها راه برای حل بحران موجود این است که حکومت در اختیار فردی مستقل قرار گیرد. (نظریه: تا آنجا که می دانیم حمایت چندانی از امینی ابراز نشده. اینکه او هنوز هم توجه رسانه های خبری را به خود معطوف می دارد شگفت آور است).

۸ در زمینه ای حساس تر، به سفارت اطلاع داده شده که گروههای مذهبی با جدیت بیشتر به بحث و تبادل نظر در مورد معاملات سیاسی پرداخته اند. آیت الله شریعتمداری به یکی از خبرنگاران آمریکایی در تاریخ ۱۶ سپتامبر گفته است که مارکسیست ها در میان گروههای مذهبی ایران رخنه کرده اند و هدف آنها به راه انداختن خشونت است نه کمک به اسلام. گرچه وی مخالفت خویش را با انجام هرگونه معامله با دولت ایران ابراز داشته، ولی بعضی از پیروان وی با چند گروه مخالف در تماس بوده اند. (نظریه سفارت: این اولین اعتراف «نیمه علنی» یک چهره مذهبی مبنی بر دست داشتن مارکسیست ها در آشوبهای اخیر می باشد.)

۹ گویا حتی نمایندگان آیت الله خمینی نیز با یک یا دو گروه میانه رو از صاحب منصبان سابق، باب گفتگو و مذاکره را باز کرده اند. این گفتگوها در حال حاضر بسیار بی محتوا می باشند ولی سفارت امیدوار است به زودی در مسیری بر اساس اعتماد و کسب اعتبار قرار گیرد.

۹ صبح روز ۱۷ سپتامبر، مجلس حکومت نظامی را با ۱۵۴ رأی مثبت و ۳۲ رأی مخالف تصویب نمود. مناقشات جناح مخالف، بیشتر در جلسات تنفس صورت می گرفت. وزیر دادگستری یعنی باهری در حمایت از دولت ایران گفت دولت شریف امامی نمی خواست تحت لوای حکومت نظامی حیات خویش را آغاز کند، اما وضعیت موجود راه چاره دیگری را ایجاب نمی کرد، و دولت ایران متعهد شده که در اولین فرصت وضعیت عادی را به کشور بازگرداند.

مجلس سنا نیز قرار است با حداقل مناظره ممکن در تاریخ ۱۸ یا ۱۹ سپتامبر حکومت نظامی را تأیید کند. علیرغم جلسات فوق العاده اخیر یکی از مقامات مجلس به سفارت گفت که بازگشایی رسمی پارلمان در روز ششم اکتبر و در ساختمان مجلس سنا صورت خواهد گرفت. شاه برای نمایندگان مجلسین در یک جا سخنرانی خواهد نمود. شایعات جاری حکایت از آن دارد که امسال جلسه افتتاحیه تغییر خواهد کرد ولی ظاهراً این طور نخواهد شد.(۱) سولیوان

گزارش مورخ ۱۸ سپتامبر حکومت نظامی

سند شماره ۷۲

خیلی محرمانه۱۸ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۷ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۸۹۷۳به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۹۰۴

موضوع: گزارش مورخ ۱۸ سپتامبر حکومت نظامی

۱ شب ۱۷ سپتامبر انفجار دو بمب آتش زا خساراتی را به محل سکونت و اتومبیل مدیر تعمیر و نگهداری شرکت بل هلیکوپتر در اصفهان وارد آورد. گزارش شده در میان جمعیتی که در خارج منزل وی اجتماع کرده بودند یک نفر پلاکاردی در دست داشت که بر روی آن نوشته شده بود «آمریکایی به خانه ات برگرد.» موضوع در دست تحقیق است. در همین حال مطلع شده ایم که کارمند مزبور می خواهد از این کشور خارج شود. به تحقیقات خویش ادامه خواهیم داد تا دریابیم که چه عاملی باعث وقوع این حادثه شده است، گرچه تحقیقات مقدماتی نشانگر چیزی حاکی از مداخله فرد مربوطه نبوده است. کنسولگری اصفهان گزارش جداگانه ای را ارسال خواهد داشت.

۱- در اصل سند شماره (۹) دو بار تکرار شده است. م.

۲ مجلس سنا امروز تقریباً به اتفاق آرا دولت شریف امامی را تأیید کرد (۴۴ رأی مثبت بدون رأی منفی و در حالیکه یک نفر از اعضاء رأی نداده بود). مناظره و رأی گیری در مورد قانون حکومت نظامی قرار است روز ۲۰ سپتامبر انجام شود. در همین حال دولت شریف امامی نیز اولین جلسه کابینه خویش را تشکیل داد و بیانیه ای در اختیار مطبوعات قرار داد که حاکی از فعالیت بسیار برای تأمین نیازهای اقتصادی و اجتماعی کشور است.

۳ ساعات مقررات منع عبور و مرور در سه شهر دیگر (آبادان، اهواز و شیراز) کوتاه تر شده است.

۴ سفارت ارسال گزارشات روزانه مربوط به حکومت نظامی را متوقف خواهد ساخت مگر آنکه وضع مجدداً بحرانی شود. البته گزارشات مربوط به وقایع منفرد و جالب توجه همچنان ارسال خواهد شد. سولیوان

حمله به محل مسکونی شهروندان آمریکایی مستقر در اصفهان

سند شماره ۷۳

محرمانه۱۸ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۷ شهریور ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهانبه: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: حمله با کوکتل مولوتف به محل مسکونی شهروندان آمریکایی مستقر در اصفهان

۱ خلاصه: در شب ۱۷ سپتامبر در اولین حمله گزارش شده از این نوع در ایران با یک کوکتل مولوتف به خانه یک آمریکایی حمله شد. هیچ گونه صدمات جانی وجود نداشت، شواهد بیانگر این است که نگرانیهایی در بین آمریکاییان به وجود آمده و به نظر می رسد هدف حمله نیز برانگیختن چنین نگرانیهایی بوده است. احساسات ضدآمریکایی در منطقه از این حمله حمایت می کند. پایان خلاصه.

۲ در ساعت ۴۵ و ۲۰ به وقت محلی در تاریخ ۱۷ سپتامبر آقای چارلز لویو (Charles Lowe) رئیس تعمیر و نگهداری تأسیسات شرکت بل هلیکوپتر در اصفهان شنید که با درب منزلش ور می روند. درب قفل بود اما او برای بررسی بطرف درب رفت. وی متوجه شد که پلکان و درب جلویی منزلش به آتش کشیده شده است، موفق شد که آتش را خاموش کند و به طبقه پایین رفت و صاحبخانه اش را در حال خاموش کردن آتش اتومبیلش دید، (اتومبیل لویو) که این آتش هم کنترل شد و اتومبیل را برای جلوگیری از خطر گسترش آتش به بیرون هل دادند.

جمعیت زیادی در صحنه گرد آمده و پیشنهاد هیچگونه کمکی نمی نمودند. همسر آقای لویو می گوید که در بین جمعیت علامتی را دیده که با انگلیسی ناقص روی آن نوشته بود «یانکی به خانه ات برگرد» و فارسی آن نیز نوشته شده بود. مقامات حکومت نظامی از جمله ارتشبد ناجی فرماندار حکومت نظامی به درخواست ما پاسخ سریع داد و در این مورد مشغول یک

بررسی جامعی است. آنها موضوع را جدی گرفته و در اطراف منازل برخی از کارمندان بل

هلیکوپتر در شهر محافظین نظامی گمارده اند.

۲ آقای لویو می گوید که او طی سالهای اقامتش در ایران روابط خوبی با همسایگان خود داشته است. در ۱۷ سپتامبر پسر یکی از همسایگانش راکتی به طرف اتومبیلش پرتاب کرده است، او به طور جدی با والدین پسر صحبت کرده اما مسئله امروز را از این ناحیه نمی بیند. اتومبیل و درب جلویی منزل او درداخل یک دالان که دارای درب کلون دار می باشد، قرار دارد، اما او می گوید که درب را می توان به راحتی از بیرون باز کرد.

۳ پرس و جوها نشان می دهد که حمله کنندگان دو نفر مرد بوده اند که با دو عدد کوکتل مولوتف و احتمالاً یک بمب دست ساز (که عمل نکرد) محتوی گاز و شن دست به حمله زده بودند. یک یاداشت نیم سوخته به فارسی در محل پیدا شده و در اختیار پلیس قرار داده شده ولی تاکنون از مضمون آن چیزی برای ما روشن نگردیده است.

۴ شرکت بل هلیکوپتر کارمندان خود را در جریان حادثه قرار داده است و آنها را به خونسردی توصیه کرده است. شرکت گزارش می دهد که برخی از کارمندان قبلاً درخواست برگشت به خانه را به شرکت داده اند. جامعه آمریکاییان به طور گسترده عمیقاً مضطرب هستند.

۵ اقدام به باز نمودن درب جلویی منزل احتمالاً نشانه این است که پرتاب کنندگان بمب قصد داشته اند که عمل آنها منجر به زخمی یا کشته شدن چند نفر گردد. به علاوه حضور جمعیت زیادی البته نه به صورت تأیید شده با احساسات ضدآمریکایی دارای مفاهیم جدی است کلیه حملات این چنین در گذشته به دقت طراحی شده بود تا به کسی صدمه ای وارد نیاید. این اولین گزارش از این نوع است که حمله با احساسات عمومی ضدآمریکایی همراه است.

گزارشاتی وجود دارد و نشان می دهد که در مورخه ۱۵ سپتامبر ۷۸، قبل از پرتاب راکت به داخل آپارتمان ایتالیایی ها جزواتی بر علیه خارجیان پخش شده است. این کنسولگری نیز تاکنون با یک بمب و یک کوکتل مولوتف مورد حمله قرار گرفته است. در حمله ای که پارکینگ یک شرکت خارجی انجام شده یک اتومبیل سوخته و تعدادی تایر نیز صدمه دیده است (همه اینها بدون اخطار بوده است) تعداد زیادی تلفن یا نامه های تهدیدآمیز به آمریکاییها و یا به تأسیسات آمریکایی رسیده ولی هیچ یک از آنها با حمله همراه نبوده است. برای اولین بار است که این عوامل با تصمیم به کشتن یا مجروح نمودن جمع زیادی ظاهر می شوند. نظر به اینکه آمریکاییها در سطح شهر و حومه آن پراکنده هستند، در صورتی که مشخصاً هدف تهدید قرار گیرند راه مؤثری برای محافظت آنها وجود ندارد. این حمله نیز مانند سایر حملات بعد از تاریکی که میدان دید در حداقل خود می باشد و قبل از ساعت شروع منع عبور و مرور که هنوز خیابان ها شلوغ بوده، صورت گرفته است. هرگونه افزایشی در ساعات منع عبور و مرور موجب خشم بیشتر عموم می گردد و در نتیجه حملات نیز افزایش خواهند یافت.

۶ من فکر نمی کنم که احساسات ضدآمریکایی در اینجا فراگیر و گسترده باشد، ولی به هر

حال وجود دارد و هوادارانی نیز پیدا می کند. آنها برای اینکه پیروز شوند لازم نیست که تعداد زیادی باشند و هم چنین لازم نیست که بتوانند با موفقیت با آمریکاییها بجنگند. اگر اکثریت مردم به جای اینکه فعالانه از آمریکاییها محافظت نمایند، به حالت بی طرف و خنثی باقی بمانند، همانگونه که اخیراً نشان دادند، در این صورت موقعیت خطرناک خواهد شد.

مک گافی

مقاله یک روزنامه نگار برجسته در مورد وضعیت سیاسی ایران

سند شماره ۷۴

محرمانه۱۸ سپتامبر ۱۹۷۸– ۲۷ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۶۵۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: مقاله یک روزنامه نگار برجسته در مورد وضعیت سیاسی ایران

ارجاع: روزنامه کیهان اینترنشنال، مورخ ۱۳ سپتامبر ۱۹۷۸ مقاله «آزاد سازی یا مشت آهنین؟»

به پیوست مقاله ای که در روزنامه کیهان اینترنشنال و به قلم یکی از روزنامه نگاران برجسته به نام امیر طاهری در تاریخ ۱۳ سپتامبر به چاپ رسیده است برایتان ارسال می گردد.

این مقاله احتمالاً ـ به خوبی وضعیتی را که شاه و دولت ایران با آن مواجهند بهتر از هر مقاله ی دیگری توصیف می کند. نویسنده به درستی اپوزیسیون را ترکیبی از یک ائتلاف متشکل از عناصر نسبتاً میانه رو و ائتلاف جداگانه ای متشکل از عناصر افراطی جناح چپ و راست می داند.

او معتقد است که «براندازان» افراطی اپوزیسیون را سازمان داده اند که البته میانه روها گاه از این سازمان یافتگی به نفع خود استفاده می کنند، همانند آنچه در تظاهرات عید فطر در تاریخ ۴ سپتامبر رخ داد.

طاهری میانه روها را بیشتر رهبران سیاسی می داند تا مذهبی. البته با توجه روابط نزدیک طاهری با شاه و حکومت، شاید این نظر متأثر از خودسانسوری باشد.

هر چند این اظهار نظر نقص بزرگی در مقاله مزبور محسوب می شود ولی او به درستی به لزوم تمایز بین «براندازی» و «مخالفت قانونی» با رژیم اشاره می کند. نویسنده همچنین به درستی خاطرنشان می کند که دولت به مدت چندین ماه از سازماندهی اپوزیسیون به دست عناصر افراطی غافل ماند و به اشتباه توجه خود را معطوف رهبران پرسروصدا ولی میانه روتر اپوزیسیون کرد که از آزادی یکی دو سال گذشته برای چاپ نظرات و پخش اعلامیه هایشان سود جسته بودند.

نویسنده در آخر به درستی از دولت می خواهد تا به سازماندهی حامیان خود کمک کند، و «یک سال رخوت سیاسی دولت» را رخ می کشد. هر چند توصیف فوق در حق شاه و تلاش های دولت برای احیای حزب رستاخیز قدری بی انصافی است، ولی به دقت بیانگر

سستی تلاش های حامیان حکومت در حوزه سیاسی، آن هم در زمانی که گشایش نسبی فضای سیاسی به اپوزیسیون فرصت مخالفت و سازمان دادن به توده های مردم را داد، است.

سولیوان

بسته شدن بازار اصفهان: دلایل و اهداف

سند شماره ۷۵

محرمانه۱۹ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۸ شهریور ۱۳۵۷

از: دیوید سی مک گافی کنسول سیاسی آمریکا، اصفهان

کنسولگری آمریکا اصفهان ایرانیادداشت برای بایگانی

موضوع: بسته شدن بازار اصفهان: دلایل و اهداف

اخبار تظاهرات و کشتارهای جمعه هشتم سپتامبر در شرایطی به اصفهان رسید که مغازه و بازارها طبق معمول تعطیل بود. حتی شنبه نیز که معمولاً ـ روز آرامی است آرام تر بود. در روز یکشنبه ۸۵ درصد از مغازه ها و بازارهای شهر بسته بود و تا آخر هفته به ۹۵ درصد نیز رسید. مقامات حکومت نظامی که از بی اعتنایی به قوانین نگران شده بودند روز چهارشنبه ماشینهای پلیس را با نصب بلندگو در شهر به گردش درآورده از مردم درخواست می کردند تهدیدات را ندیده گرفته، مغازه های خود را باز کنند و در مورد حفاظت از خود به مقامات حکومت نظامی اعتماد داشته باشند، روز پنج شنبه ژنرال ناجی فرمانده حکومت نظامی رسماً اعلام نمود که هر مغازه ای که بسته بماند جواز کسب آن برای همیشه باطل خواهد شد و با دستگیری چند تن از مالکین مغازه های بسته پشتوانه ای برای تهدید خود فراهم کرد. بعد از ظهر پنج شنبه بسیاری از مغازه ها باز شدند ولی روز جمعه ۱۵ سپتامبر تمامی شهر حتی فروشگاههای استانی که معمولاً باز بودند به حالت تعطیل کامل درآمد. فرمانداری نظامی اعلام کرد که ۱۷ مغازه دار را دستگیر و جواز کسب آنها را باطل کرده است. مغازه ها روز دوشنبه شروع به باز نمودن کردند و در روز یکشنبه بازار حالت عادی داشت و فقط مغازه های مربوط به ۱۷ نفر از دستگیرشدگان که توسط فرمانداری نظامی لاک و مهر شده بود بسته بودند. چنین کاری برخلاف اعلامیه شریف امامی نخست وزیر ایران که در تهران منتشر شد، بود. در این اعلامیه فرمان باطل کردن مجوز کسب ها لغو شده بود.

مقامات در تمام سخنرانیها و اعلامیه های خود تأکید می نمایند که علت اصلی بسته شدن مغازه ها تهدید آنها می باشد. مقامات ادعا می کنند که گروههایی از جوانان در شهر به گشت زنی پرداختند و به مالکین مغازه های باز هشدار می دهند که اگر مغازه همچنان باز باشد به آتش کشیده خواهد شد. ممکن است این مطلب درست باشد ولی این تنها یک دلیل و احتمالاً دلیل کوچکی برای این کار است. حداقل دو اداره که باز بوده اند یعنی یک فروشگاه لوازم ماشین و گاراژ لیلاند در بین

مغازه هایی هستند که شب پنج شنبه ۱۴ سپتامبر در مورد آتش زدن تهدید شدند. در هر دو محل پلیس جوانانی را با بطریهای بنزین که ظاهراً تلاش می کردند آنجا را به

آتش بکشند دستگیر نمود. با این حال مالکین هر دو محل تکذیب می کنند که به آنها در مورد بسته نگهداشتن مغازه هشدار داده شده باشد. در حقیقت نتوانسته ام فردی را پیدا کنم که ادعا کند مغازه اش تهدید شده است. تعدادی از مالکین مغازه ها می گویند روحانیون با آنها ملاقات و از آنها خواسته اند که مغازه ها را تعطیل نمایند و در اکثر مغازه ها یک یا چند اعلامیه گذاشته شده است که در آن نوشته که مؤمنین مسلمان باید به کشته شدگان تهران احترام بگذارند اما تمامی افرادی که طرف گفتگوی من بوده اند اظهار می دارند که انگیزه اصلی آنها اعتقادات دینی (و بر اساس تمایلات شخصی خود) بوده است تا تهدیدات. یکی از این اعلامیه ها با ترجمه تحت اللفظی آن که توسط خمینی منتشر شده ضمیمه می باشد.(۱)

آنهایی که با من صحبت کرده اند ادعا می کنند که پس از شنیدن رقم کشته شدگان (حدود ۲۰۰۰ نفر) در تهران تقریباً به طور اتوماتیک شوکه شده و به بستن مغازه های خود اقدام کردند. بستن مغازه ها چند روز دیگر نیز ادامه یافت که علت آن خشم ناشی از تداوم اعمال حکومت نظامی که به تجارتشان صدمات زیادی می زد، در روز چهارم با اعمال فشار مقامات حکومت نظامی مواجه شدند و در عین حال توسط واعظین تمام مساجد به آنها اصرار می شد که بسته بمانند. آنها از تهدیدات حکومت نظامی ترسیده بودند اما اعتقاد داشتند که اگر از خود همبستگی نشان دهند هیچ اتفاقی نخواهد افتاد. از روز چهارم به بعد در نزدیک مغازه های بسته خود پرسه می زدند و قصد داشتند فقط در صورتی که دیگران مغازه را باز کردند آنها نیز مشغول به کار شوند. پس از ضرب الاجل حکومت نظامی در روز پنج شنبه تقریباً اکثر آنها مغازه های خود را باز کنند و بدین ترتیب سایرین هم همین کار را کردند با این حال هنوز تعدادی از این ۱۷ نفر مشاهده نشده اند و مغازه های آنها هنوز بسته و پلاکارد حکومت نظامی درباره بستن مغازه بر روی دربهای آن قرار دارد. بازاریها بار دیگر به نق زدن مشغول شدند و تهدید می کنند که اگر این افراد گم شده به سر کار نیایند مجدداً تعطیل خواهند کرد. گرایش نسبت به آیت الله شریعتمداری نیز نکته جالبی در اینجا می باشد. در طول دوره تعطیلی مغازه ها در مورد اینکه شریعتمداری بیشتر نظرات حکومت نظامی را جلب کرده است شکایاتی شنیدم. روز پنج شنبه اعلامیه ای از جانب شریعتمداری در شهر توزیع و از رادیو پخش شد که از مردم می خواست با «حفظ آرامش در منازل بمانند». این کار در اینجا به منزله اصرار بر همکاری و نه مقابله با مقامات تلقی شد. ظاهراً در این بیانیه گفته شده که بستن مغازههایی که مردم به آنها وابسته هستند (مانند نانوایی و خواروبار) فقط به برادران صدمه می رساند. در روز جمعه این بیانیه در اکثر مساجد به بحث گذاشته و محکوم شد. از شریعتمداری گله شد که با چه حقی به اصفهانیها می گوید چه اقداماتی انجام دهند. کراراً به من گفته شده که تعطیلی مغازه ها من جمله نانوایی ها و خواروبارفروشی ها در روز جمعه پاسخ مستقیم و بی اعتنایی به شریعتمداری و

۱- متن اصلی و ترجمه انگلیسی این سند را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرمایید. م.

حکومت نظامی بود.

شریعتمداری در اصفهان به صورت فزاینده ای به عنوان یک فرد فرصت طلب شناخته می شود که از ناآرامی ها جهت کسب قدرت در دولت و مقابل شاه استفاده می کند. بنابراین در اصفهان به وی اعتماد نمی شود و از ادعای وی در مورد همکاری با خمینی رنجیده خاطر شده اند. اعلامیه خمینی که ضمیمه شده به هیچ نحو ملایم یا در جهت مدارا با شاه یا مقامات نمی باشد.(۱)

جریانات سیاسی

سند شماره ۷۶

خیلی محرمانه ۲۰ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲۹ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۹۱۰۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۸۸۴۱

موضوع: جریانات سیاسی

خلاصه: وزارت اوقاف اعلام می کند که در سال آتی سفر حجاج تحت کنترل نخواهد بود. کابینه نیز به بحث و گفتگو در مورد لغو احتمالی عوارض خروج پرداخته است. آیت الله شریعتمداری از دیگران می خواهد که از نام وی استفاده نکنند. چند تن از چهره های جناح مخالف به خانه هایشان باز می گردند. دولت ایران محدویت های مربوط به ادامه تحصیل دانش آموزان دبیرستانی در خارج از کشور را مرتفع می سازد. متخلفین در زمینه فساد مورد بازپرسی قرار می گیرند. سنا قانون حکومت نظامی را تصویب کرد. دولت ایران محدودیت های مربوط به ادامه تحصیل دانش آموزان دبیرستانی در خارج از کشور را مرتفع می سازد. متخلفین در زمینه فساد مورد بازپرسی قرار می گیرند. سنا قانون حکومت نظامی را تصویب کرد. دولت ایران نسبت به رویداد امنیتی اصفهان عکس العمل نشان می دهد. پایان خلاصه.

۱ وزیر اوقاف در تاریخ ۱۹ سپتامبر اعلام کرد که از سال آینده شمار زائران حج محدود نخواهد بود. (نظریه: این امر سبب از بین رفتن بسیاری از ناراحتیهای جامعه مذهبی می شود و در همان حال نشانگر تسلیم اهرم قدرت دولتی در انتخاب افراد خاص برای این سفر است.)

۲ مطبوعات مورخ ۲۰ سپتامبر گزارش می دهند که کابینه مشغول بحث و بررسی لغو احتمالی ۳۰۰ دلار عوارض خروجی است که توسط ایرانیان در حال حاضر پرداخت می گردد. گزارش مطبوعات حاکی از آن است که طبق برنامه جدید به بلیط سفر هوایی هر یک از ایرانیانی که قصد سفر به خارج از کشور دارند، ۵ تا ۶ درصد مالیات تعلق خواهد گرفت. این موضوع

شامل حال ۱۵۰۰۰۰ خارجی مقیم ایران نیز خواهد شد. در سرمقاله تهران ژورنال مورخ ۲۰ سپتامبر از هرگونه مالیاتی که از مسافرین به خارج از کشور دریافت شود انتقاد به

۱- اصل اعلامیه امام را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرمایید. م.

عمل آمده است. در همین مقاله در مورد وضع قوانین مالیاتی سال گذشته نظر جالبی گنجانده شده است. این روزنامه مدعی است «ما متقاعد شدیم که در مورد صحت و یا نادرست بودن آن سخنی به میان نیاوریم.» (نظریه: این اولین اشاره عمومی به سانسور مطبوعات است.)

۳ در همین جریده بیانیه ای از سخنگوی آیت الله شریعتمداری درج شده که در آن تقاضا شده که سخنرانان در جلسات سیاسی و اجتماعی به آیت الله هیچ گونه اشاره ای ننموده تا دیگران نیز از نام ایشان سوءاستفاده ننمایند. در این گزارش به نقل از سخنگوی مزبور آمده است که چند نفری که اخیراً این روحانی را تهدید کرده بودند از اسامی رهبران مذهبی برای نیل به مقاصد خویش سوءاستفاده کرده اند.

۴ مطبوعات فارسی و فرانسه زبان ۲۰ سپتامبر نیز گزارش داده اند که رهبران جناح مخالف یعنی کریم سنجابی، داریوش فروهر و رئیس کانون وکلا- یعنی حسن نزیه به منازل خویش بازگشته اند ظاهر امر چنین است که آنها دیگر نگران دستگیر شدن نیستند.

۵ نهاوندی وزیر علوم و آموزش عالی در تاریخ ۱۹ سپتامبر در یک کنفرانس مطبوعاتی گفت که محدودیت های دولتی در مورد تحصیلات خارج از کشور برداشته می شود. به این ترتیب فارغ التحصیلان دبیرستانی ملزوم به شرکت در امتحانات نبوده و می توانند برای ادامه تحصیلات عالیه و قبل از انجام خدمت سربازی به خارج بروند. یکی دیگر از رویدادهای مربوط به مسئله آموزش و پرورش این است که اساتید دانشگاه آزاد نامه ای به وزیر نوشته و نسبت به انتصاب رئیس جدید دانشگاه بدون مشورت با اساتید آن، اعتراض کرده اند. دانشگاه آذرآبادگان تبریز نیز اعلام کرده است که مقدمات کارها انجام شده تا دانشجویان سالهای بالا بتوانند بر اساس آن ترم دوم تحصیلات خود را گذرانده و فارغ التحصیل شوند. ترم دوم دانشگاه آذرآبادگان به علت ناآرامیهای دانشجویی منحل شده بود.

۶ دادستان تهران یعنی حسین هاشمی تحقیقات خود را در مورد اتهام افساد علیه اتاق اصناف تهران (سازمان مغازه داران) را آغاز کرده است. بر اساس گزارش یکی از مطبوعات رئیس اتاق اصناف رسول رحیمی و چند مقام برجسته دیگر تحت پیگرد قرار می گیرند.

۷ علی فرشچی خزانه دار حزب رستاخیز در تاریخ ۱۹ سپتامبر از سمت خود کناره گیری کرد که عملی چندان دور از انتظار نبود. فرشچی آخرین فرد وفادار به جمشید آموزگار می باشد که هنوز در سطح عالی باقی مانده بود. (یکی از نزدیکان وی به سفارت اطلاع داده است که وی در نظر دارد تا مدتی کاملاً از سیاست کناره گیری کند.)

۸ بازارها در اکثر شهرهای بزرگ ایران باز هستند. بنا به گزارشهای رسیده در بازار اصفهان شعارهای ضدآمریکایی به چشم خورده است. اذهان عموم در حال حاضر به زلزله طبس معطوف شده و همین موضوع به کابینه شریف امامی فرصت داده تا روی اصول مختلف برنامه اش آغاز به کار نماید.

۹ مجلس سنا در صبح روز ۲۰ سپتامبر پس از مناظره کوتاهی لایحه قانون حکومت نظامی

را با رأی حضوری تصویب نمود. تنها یکی از ۳۹ سناتور این مجلس به این لایحه رأی مثبت نداد.

۱۰ رادیو تهران در ساعت ۱۴ به وقت محلی اعلام کرد که فرمانـدار قم «از سـمت خویش برکنار شـده است.» در حال حاضـر اطلاعات دیگری در این مورد موجود نیست.

۱۱ آتش سوزی منزل و اتومبیل خانواده لویو Lowe کارمند شرکت بل هلیکوپتر در اصفهان در نتیجه پرتاب بمب های آتش زا منجر به برخی اقـدامات ضـروری و دلگرم کننـده دولت در مورد مشـکلات مسـکن این افراد گردیـد. به محض اینکه گروه کمک مستشاری نظامی واقعه بمب گذاری را اطلاع داد، معاون وزیر جنگ، ارتشبد طوفانیان اقدامات سریع زیر را انجام داد:

الف) تیمی را تشـکیل داد تا سـریعاً به اصـفهان رفته و بقیه مشـکلات مسـکن منطقه حومه شهر مربوط به کارمندان شرکت بل هلیکوپتر را حل کرده و بسیاری از خانواده های آنان را از پایین شهر اصفهان به نقاط دیگر نقل مکان دهند.

ب) قول داد که حـدود ۳۰۰ خانه دیگر واقع در حومه را که مخصوص خانواده های کارمنـدان شـرکت گرومن تهیه شده ولی هنوز خالی است در اختیار کارمندان شرکت بل قرار دهد.

ج) به خانواده لویو اطلاع داده شد که می توانند به داخل یکی از خانه های موجود در منطقه گرومن که معمولاً خود طوفانیان در سـفر به اصـفهان از آن اسـتفاده می کنـد نقل مکان نماینـد. ما نیز این اقـدامات و وعـده و وعیـدها را پیگیری خواهیم کرد، اقدامات اولیه دلگرم کننده بوده است. سولیوان

ایران آرام و زندانیان آزاد می شوند

سند شماره ۷۷

خیلی محرمانه ۲۱ سپتامبر ۱۹۷۸ ۳۰ شهریور ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۱۵۶۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۸۹۷۳، ب تهران ۸۹۶۸

موضوع: ایران آرام و زندانیان آزاد می شوند

خلاصه: از نظر امنیتی اوضاع آرام و توجه عموم به کمک رسانی معطوف است. زنـدانیان حکومت نظامی آزاد شده و احتمالاً افراد دیگری نیز آزاد خواهنـد شـد. دولت ایران تمام شخصـیتهای عضو کمیته حقوق بشـر را آزاد می کنـد. آموزگار رسـماً از حزب رستاخیز خارج می شود. لایحه خودمختاری دانشگاهی تقدیم به مجلس سنا می گردد. پایان خلاصه.

۱ به دنبـال تصویب قـانون حکومت نظامی توسط مجلس سـنا در تاریـخ ۲۰ سـپتامبر (مرجع ب) اوضـاع امنیتی کشور آرام می شود. مقامات حکومت نظامی تهران در نقاط مهم شـهر از جمله چند سفارتخانه خارجی نظامیان بیشتری را در کنار افراد پلیس مستقر ساخته اند. بنا به اظهارات نیروهای امنیتی این اقدامی احتیاطی است و در تمام طول بعد از ظهر هیچ نشانه ای

دال بر بروز آشوب و مشکلات وجود نداشته است.

مطبوعات هنوز هم به درج مشکلات ناشی از فاجعه زلزله طبس می پردازند و رادیو صبح روز ۲۱ سپتامبر از طرف وزارت دربار اعلام نمود که برگزاری جشنهای عمومی تولد شاه (۲۶ اکتبر) و ولیعهد (۳۱ اکتبر) لغو شده و منابع مالی قابل مصرف در این راه برای بازسازی طبس و روستاهای تابعه آن که در اثر زلزله روز ۱۶ سپتامبر ویران شده اند به مصرف خواهد رسید.

۲ مطبوعات صبح روز ۲۱ سپتامبر حاوی اعلامیه حکومت نظامی بودند که بنا به مطالب آن ۲۳۱ نفر از کسانی که طی حکومت نظامی هفته گذشته دستگیر شده بودند آزاد شده اند، و تنها ۱۰۰ نفر دیگر از این گونه افراد هنوز در اسارت بسر می برند. (منبع غیررسمی به ما می گوید که اکثر اعضای گروه محبوس را ملاهای طبقه پایین طرفدار خمینی تشکیل می دهند که در سازماندهی تظاهرات ۷ و ۸ سپتامبر دخیل بوده اند. این رقم احتمالاً شامل کسانی است که اخیراً به جرم فساد دستگیر شده اند. ما قادر به تأیید یا تکذیب این مطلب از طریق کانالهای دیگر نیستیم.)

۳ دکتر میناچی از کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر گفته شده که می تواند دفتر خویش را در تهران بازگشایی نماید و این کمیته نیز در نظر دارد روز شنبه ۲۳ سپتامبر این کار را انجام دهد.

۴ تذکراتی از چندین منبع رسیده است که آزادی شمار عمده ای از زندانیان سیاسی قریب الوقوع می باشد. ولی ما در تمام مدت بعد از ظهر ۲۱ سپتامبر مطلبی رسمی در این مورد نشنیده ایم.

۵- مطبوعات ۲۱ سپتامبر نیز در تأیید شایعات چند روز گذشته اعلام نمودند که نخست وزیر سابق یعنی آموزگار همراه با خزانه دار حزب علی فرشچی رسماً از سمت خویش به عنوان دبیرکل حزب رستاخیز استعفا داده است (مرجع ج).

۶ مطالب مندرج در مطبوعات ۲۱ سپتامبر حاکی است که فرماندار قم یعنی حسین جامعی به خاطر بی توجهی هایش (مرجع ج) در حین انجام وظیفه یعنی عدم ارائه حقایق به کمیته تحقیقاتی و امتناع از ارائه اسناد و مدارک لازم، از کار برکنار شده است. او برای مدت ۱۸ ماه از کلیه مشاغل دولتی محروم می شود.

۷ شب قبل از پایان جلسه مجلس سنا در مورد حکومت نظامی در تاریخ ۲۰ سپتامبر، نهاوندی وزیر آموزش عالی لایحه خودمختاری دانشگاهی را تقدیم نمود. گرچه سفارت پیش نویس این لایحه را ندیده، ولی گویا در آن خواسته شده که شورای مستقلی تشکیل شود و تصمیمات مهم مربوط به مدیریت دانشگاه و مقررات مربوط به نحوه گزینش رؤسای دانشگاهها را اتخاذ کند تا به این ترتیب دانشکده ها نیز نقش فعال تری را در اداره آنها داشته باشند. تقدیم این لایحه در جلسه اضطراری پارلمان به جای تقدیم آن در جلسه آتی مورخ ۶ اکتبر نشانگر اهمیت این اقدام از نظر دولت ایران است. منبع نزدیک به وزیر می گوید بنا به

اعتقاد دولت ایران اگر این لایحه در زمان بازگشایی مـدارس مورد بررسـی قرار گیرد، احتمال بروز ناآرامیها را کاهش داده و یا حداقل استادان دانشگاه را به حکومت نزدیک تر خواهد نمود.

سولیوان

گزارش سیاسی آخر هفته آرام...

سند شماره ۷۸

خیلی محرمانه۲۴ سپتامبر ۱۹۷۸ ۲ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۱۹۸۰به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۹۱۵۶، ب تهران ۵۰۲۵، ج ۷۷ اصفهان ۰۱۴

موضوع: گزارش سیاسی آخر هفته آرام، دولت ایران فعالیت های خویش را دنبال می کند

خلاـصه: ایران در آخر هفته از آرامش برخوردار بود و حضور نظامیـان و وسائـط نقلیه زرهی در تهران و شـیراز کـاهش یـافته است. لایحه آزادی مطبوعات منتشـر شـده تا همگان بتوانند قبل از تقدیم آن به مجلس در مورد آن اظهارنظر نمایند. رسانه ها نسبت به آن اعتراض کرده اند. وزیر دادگستری به مقامات دستور داده است که هرماه از زندانها بازدید به عمل آورند. اردلان وزیر دربار خواهـد شـد. بحث پیرامون تعقیب قانونی نماینـدگان مجلس. سازمان خـدمات شـهری اقدامات شدیدتری را اتخاذ کرده تا از اشغال دو نوع کار توسط یک نفر جلوگیری به عمل آید.

بحث و جـدال در مـورد لاـیحه خودمختـاری دانشـگاه. دیـوان عـالی کشـور احکـام مرگ در اصـفهان را لغـو می کنـد. حزب رسـتاخیز بار دیگر احیاء می شود، کنفرانس جناح مخالف در رم برگزار خواهد شد. تعدادی از زندانیان سیاسی آزاد شده اند. فرزند یک روحانی برجسته فوت می کند. پایان خلاصه.

۱ آخر هفتـه جـاری یعنی ۲۳ سـپتامبر در ایران بـا آرامش و توأم بـا کـاهش محسوس حضور نظامیـان و تانکها در شـهر سپری گردید. گزارشات واصـله از شـیراز نیز حکایت از خروج تانکها از محل های مختلف شـهر دارد. مطالب دستگاه شایعه پراکنی نیز حاکی از آن است که حکومت نظامی به زودی لغو خواهـد شـد، لیکن منابع بهتر ما گفته اند که حداقل تا زمان بازگشایی دانشگاهها یعنی ۷ اکتبر و احتمالاًـ تا پایان روز عاشورا یعنی ۱۱ دسـامبر که یکی از مهم ترین روزهای تعطیل مـذهبی و پایان دوره عزاداری است، به قوت خود باقی خواهد بود.

۲ در تاریخ ۲۳ سپتامبر دولت ایران پیش نویس لایحه آزادی مطبوعات را منتشر ساخت. سفارت هنوز نتوانسته است متن کامل آن را به دست آورد، لیکن مفاد مندرج در مطبوعات محلی عبارتند از: الف) هر ایرانی دارای مدرک تحصـیل دیپلم، ۳۰ سال

به بالا «عاقل»، مشهور به حُسن اخلاق، سوابق مشخص حسنه و فاقد سوابق جنایی می تواند اجازه انتشار دریافت نماید. ب) یک کمیسیون مطبوعاتی مرکب از یکی از مقامات وزارت اطلاعات، رئیس شورای شهری تهران، دادستان کل، یکی از اساتید دانشگاهها و یکی از سردبیران منتخب سردبیران کشور، جواز انتشار را تصویب خواهد نمود، ج) هیچ نشریه ای ممنوع الانتشار نخواهد بود مگر

با دستور دادگاه و در مورد افشاء مطالب سری نظامی و درج مطالب تحریک آمیز علیه دولت قانونی. د) مقررات خاص برای اینکه مطبوعات بتوانند شکوائیه ها و یا مقالات موردنظر خویش را بر اساس محدودیت های تعیین شده به چاپ برسانند و ه(ناشران باید از چنان بنیه مالی برخوردار باشند که بتوانند ادامه کار نشریه را حداقل به مدت یک سال تضمین کنند.

۳ مطبوعات و روزنامه نگاران محلی سریعاً و با ترشرویی عکس العمل نشان داده اند. علاوه بر اظهارنظرهای شخصی دارندگان حق طبع در مورد بی مناسبت بودن کمیته مطبوعاتی و بیهوده بودن مقررات مربوط به صدور جواز انتشار، سرمقاله تهران ژورنال صبح روز ۲۴ سپتامبر اظهار داشته است که جامعه مطبوعاتی خواهان استقرار وضعیتی اساسی است تا همه بتوانند هر چه را که می خواهند با توجه موارد قانونی یعنی تا جایی که به دیگران اهانت نشده و مرتکب سرقت تألیفی نشده اند، بیان نمایند. تهران ژورنال در ادامه می افزاید، که «با کمال تأسف باید بگوییم که قانون مطبوعاتی که از دیرباز در انتظار آن بودیم نه تنها تحقق این آرزو را تضمین نمی کند بلکه می توان گفت بر علیه آن قیام کرده است.»

در پایان این مقاله چنین آمده است که دولت ایران «ظاهراً از مطبوعات روشنفکر و مطلع ایران می خواهد که در برابر هر سرفه به دولت پاسخگو باشند» و از مجلس می خواهد که قبل از رأی دادن به لایحه به وجدانهای خویش رجوع کنند. اظهارنظرهای خصوصی حاکی از آن است که در مورد این لایحه بده و بستانهای زیادی صورت خواهد گرفت و پیش نویس این قانون نیز قطعاً غیرقابل تغییر نمی باشد. تقدیم این لایحه به مجلس نیز به هر حال تا قبل از اجلاس مجدد آن یعنی ۶ اکتبر صورت نخواهد گرفت.

۴ باهری وزیر دادگستری نیز با صدور بخشنامه ای از تمام دادستان ها و مقامات دادگاهی خواسته است که هر ماه حداقل یک بار به زندانها سرکشی کرده و شرایط زندانها را بررسی نمایند. در این بخشنامه همچنین پیشنهاد شده که مقامات می توانند نمایندگان «جامعه حمایت از زندانیان» را نیز با خود همراه داشته باشند.

(نظریه: اگر منظور این باشد که نمایندگان غیردولتی نمی توانند در این بازدیدها شرکت داشته باشند، اعضای حقوق بشر نیز نخواهند توانست این کار را انجام دهند، اما تصور می رود که این کار راه را برای فعالیت بعضی از شهروندان در این زمینه هموار کند. از طرف دیگر، می دانیم که باهری تلاش اخیر کمیته دفاع از زندانیان سیاسی در ایران را برای همراه شدن با این مقامات در بازدید زندانها نیز نپذیرفته است). دادگاه مدنی ایران از مجلس و سنا خواسته است که آن را در جریان هرگونه فساد قرار دهد. به دنبال گزارشهایی دال بر اینکه، این وزارتخانه (دادگستری م) در نظر داشته آن دسته از نمایندگان مجلس را که متهم به احتکار، سودجویی و «انجام معاملات نادرست» در زمینه محصولات نساجی و شیشه می باشند، تحت پیگرد قانونی قرار دهد، این موضوع نیز تعجب بسیاری را برانگیخت. سخنگوی مجلس نیز تصریح نموده است که اولین گام در انجام این کار این است که وزارت دادگستری به کمیته

پارلمانی اجازه دهد که موضوع را بررسی کرده و مشخص نماید که آیا مصونیت پارلمانی را سلب نماید یا خیر. در صورت سلب مصونیت پارلمانی، تعقیب قانونی می تواند ادامه پیدا کند.

۵- در ستون مقالات سیاسی مورخ ۲۴ سپتامبر از بازگشت علیقلی اردلان به تهران و شایعه ای مبنی بر اینکه او وزیر دربار جدید خواهد شد، گزارش می دهد. طبق بررسهای سفارت این شایعه صحت دارد. گزارش کامل بیوگرافیک وی ارسال خواهد شد اما در ایالات متحده اردلان را خیلی خوب می شناسند، وی سفیر ایران در مسکو و آلمان غربی بود و مدتی را نیز به عنوان سرپرست انستیتو ارتباطات جمعی ایران خدمت کرده است.

۶ سازمان امور اداری و استخدامی کشوری در تاریخ ۲۱ سپتامبر اعلام کرد که مقررات استخدامی اصلاح شده تا آن دسته از کارمندان دولتی که در حال حاضر مشغول کار نمی باشند مجبور شوند هر شش ماه یک بار وضعیت کاری خویش را گزارش کنند و در صورتی که مشخص شود آنها در بخش خصوصی مشغول فعالیت می باشند حقوق آنها پرداخت نخواهد شد. (نظریه: در صورت اجراء کامل این مقررات بسیاری از ایرانیها نخواهند توانست مانند گذشته علاوه بر استفاده از مشاغل دولتی به فعالیت های پر درآمد در بخش خصوصی بپردازند.)

۷ گزارش مطبوعات حاکی از آن است که دیوان عالی کشور احکام اعدام برای سید (مهدی م) هاشمی و یکی دیگر از کسانی که در قتل آیت الله شمس آبادی اصفهان شرکت داشتند را تغییر داده است. حکم اعدام در مورد چهار نفر دیگر اجرا خواهد شد.

۸ در زمینه امور سیاسی، مطبوعات اعلام کردند که از بنی احمد نماینده جناح مخالف در مجلس دعوت شده تا در کنفرانس گروههای مخالف غیرکمونیست در رم در تاریخ ۲۴ سپتامبر شرکت نماید. او نیز این دعوت را پذیرفته و از ایران به سمت محل برگزاری کنفرانس عزیمت کرده است.

۹ حزب رستاخیز نیز ظاهراً در نظر دارد به صحنه سیاست بازگردد. کمیته اجرایی حزب رستاخیز ملت ایران قرار است در تاریخ ۲۵ سپتامبر تشکیل جلسه داده تا دبیرکل جدید و ۱۵ عضو جدید کمیته سیاسی را انتخاب نماید. اکثر آنها جانشین آن دسته از وزراء دولت که دیگر مقام حزبی نیستند، خواهند شد. طبق اظهارات یکی از منابع دخیل در این روند، دبیرکل جدید، جواد سعید خواهد بود ولی برای سمت معاونت دبیرکل هنوز فرد خاصی در نظر گرفته نشده. اکثر ناظران از جمله سفارت، منتظر مشاهده فعالیت بیشتر درون حزبی و تغییر مقررات دستورالعمل های آن هستند تا بتوانند تغییرات کارت انتخاباتی آتی حزب رستاخیز را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

۱۰ بنا به گزارش مطبوعات بعضی از زندانیان سیاسی طی روزهای آخر هفته جاری آزاد شده اند. سفارت به محض دریافت، اسامی آنها را گزارش خواهد کرد.

۱۱ حجت الاسلام حاج سید مهدی گلپایگانی فرزند حاج سید محمدرضا گلپایگانی از قم،

در اثر تصادف اتومبیل در تاریخ ۲۲ سپتامبر در راه عزیمت به محل زلزله زدگان طبس درگذشت. اتومبیل وی با یک تانکر نفتکش تصادم نموده او و پنج نفر دیگر کشته شدند. نکته حائز اهمیت این است که نخست وزیر شریف امامی پیام تسلیتی برای آیت الله گلپایگانی فرستاد، و چندین هزار نفر در یزد و در تاریخ ۲۳ سپتامبر در تشییع جنازه متوفی به آرامی شرکت نمودند. سولیوان

رویدادهای سیاسی امنیتی

سند شماره ۷۹

محرمانه۲۵ سپتامبر ۱۹۷۸ ۳ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۲۵۳به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: رویدادهای سیاسی امنیتی

خلاصه: دولت ایران به عنوان عکس العمل در برابر انتقادات، لایحه مطبوعاتی را تغییر داده است. وزیر دادگستری اظهار می دارد که قوانین حاضر مانع از مبارزه ای مؤثر علیه فساد است. نخست وزیر شریف امامی گفت که تنها ۱۲۳ نفر در واقعه میدان ژاله در هشتم سپتامبر فوت نموده و تنها ۱۱۷ نفر بر اساس قوانین حکومت نظامی که به زودی لغو خواهد شد دستگیر شده اند. حکومت نظامی تهران بار دیگر از شدت و حدت مقررات منع عبور و مرور کاسته است. حکومت نظامی تهران بار دیگر ۱۲ نیمه شب تا ۳۰/۴ صبح می باشد. جمعیتی در حمایت از دولت در شهرکرد و منطقه کویری جنوب تظاهراتی به راه انداخته اند. جمعیت عظیمی نیز در قم اجتماع کردند (بدون درگیری) تا در تشییع جنازه ملامهدی گلپایگانی شرکت جویند. جمعیت نامنظمی نیز در گلپایگان توسط پلیس متفرق شد و چند نفر نیز در آن هنگام دستگیر شدند ولی هیچ گزارشی در مورد جراحات وارده به مردم نرسیده است. پایان خلاصه.

۱ لایحه مطبوعاتی پیشنهادی که با انتقادات شدید مطبوعات و رهبران جناح مخالف روبرو شده، تغییر یافته است. معاون وزیر اطلاعات فتح الله سعادت در تاریخ ۲۴ سپتامبر اعلام نمود که جمله ای به شرح زیر در بند ۵ لایحه گنجانده شده است: «انتشار روزنامه ها، هفته و ماه نامه ها کاملاً آزاد است». وی گفت این لایحه اکنون شامل بند جدیدی برای تشکیل انجمن مطبوعاتی می باشد. علاوه بر این، رئیس دانشکده ارتباطات جمعی نیز به جای رئیس شورای شهر تهران عضو کمیسیون پیشنهادی مطبوعاتی خواهد شد.

۲ در جبهه ضد فساد، باهری وزیر دادگستری روز ۲۴ سپتامبر با سران شوراهای محلی ملاقات نمود تا نحوه مبارزه خویش را تشریح نماید. وی اظهار داشت که قوانین موجود برای ریشه کن ساختن فساد به قدر کافی مؤثر نمی باشد. وی نگفت که مایل است شاهد چه تغییراتی باشد، اما به حضار هشدار داد که بر طبق قوانین جاری قبل از اینکه بتواند ناقضین قانون را تعقیب

نماید، باید شواهد بسیار زیادی جمع آوری شود.

۳ نخست وزیر شریف امامی به گزارشگر نشریه زوددویچ زایتونگ گفت که در جریان زد

و خوردهای هشتم سپتامبر در میدان ژاله تنها ۱۲۳ نفر از تظاهرکنندگان کشته شده اند. وی افزود گرچه ۱۱۰۶ نفر بر اساس قوانین حکومت نظامی دستگیر شده اند ولی تنها ۱۱۷ نفر از آنها در حال حاضر در توقیف به سر می برند. وی گفت حکومت نظامی به زودی زود پایان خواهد یافت. ضمناً مقامات حکومت نظامی تهران مقررات منع رفت و آمد را محدود به ساعات بین ۱۲ نیمه شب تا ۳۰/۴ صبح نموده اند.

۴ تشییع جنازه پرجمعیت لیکن آرامی در تاریخ ۲۴ سپتامبر در قم برای حجت الاسلام سیدمهدی گلپایگانی که در یک سانحه اتومبیل درگذشت، انجام گرفت. ولی در شهر گلپایگان (استان اصفهان)، جمعیت های تظاهرکننده در روز ۲۳ سپتامبرنظم و ترتیب را از دست داده و به هرج و مرج پرداختند. پلیس آنها را متفرق ساخته و چندنفر را دستگیر نمود ولی گویا کسی مجروح نشده است.

۵ دو تظاهرات در حمایت از رژیم در اواخر هفته برگزار شد. یکی از این تظاهرات که در شهرکرد (مرکز استان چهارمحال بختیاری، جنوب غربی اصفهان) برگزار شد شامل اعضاء قبایل و روستاییان ۷۹ دهکده بود که حمایت خویش را از شاه، دولت کنونی و انقلاب شاه و مردم به نمایش گذاشتند. تظاهرات دیگر نیز در منطقه کویری جنوب شرق برگزار گردید ولی مکان برگزاری آن مشخص نشده است. سولیوان

افزایش مخالفت های اساسی با شاه، نارضایتی ارتش

سند شماره ۸۰

سرّی غیر قابل رؤیت برای بیگانگان۲۶ سپتامبر ۱۹۷۸ ۴ شهریور ۱۳۵۷

از: جی. دی. استمپل دفتر سیاسی

موضوع: افزایش مخالفت های اساسی با شاه، نارضایتی ارتش

شرکت کنندگان در جلسه: آندرو ویتلی از روزنامه تایمز مالی و خبرنگار بی.بی.سی. ؛ جان استمپل، مسئول بخش سیاسی سفارت آمریکا در ایران

محل و تاریخ ملاقات: باشگاه فرانسویان

ویتلی، که سابقه ی آشناییم با او به حدود دو سال پیش باز می گردد، از من دعوت کرد تا بر سر میز ناهار در یک گوشه ی دنج در باشگاه فرانسویان در مورد وضعیت ایران با همدیگر صحبت کنیم. او گفت اطلاعاتی به دست آورده است که بسیار نگرانش کرده و می خواست بداند نظرم در مورد آن چیست. ویتلی به تازگی از تعطیلاتش در لندن بازگشته بود. زمانی که شاه دولت را تغییر داد و حکومت نظامی اعلام کرد، رسانه ها و وزارت امور خارجه از او خواسته بودند که در مقام صاحب

نظری که در ایران زندگی می کند، نظرش را ابراز کند.

افزایش مخالفت های اساسی با شاه:

ویتلی پیش از آنکه در مورد اطلاعات نگران کننده ای که به دست آورده بود، صحبت کند

به این مسئله پرداخت که آیا غربی ها درک درستی از تحولات کنونی ایران دارند یا خیر. از زمان بازگشتش به ایران مشاهده کرده بود که شهروندان ایرانی از هر قشر و طبقه ای که هستند نفرت خود را از شاه خیلی آشکارتر از همیشه بیان می کنند. پیش از سفرش به لندن در اواخر ماه ژوییه چنین چیزی مشاهده نکرده بود. ویتلی گفت که چهار یا پنج دوست بسیار صمیمی و قدیمی (که سابقه دوستی شان ۱۰ سال یا بیشتر بود) دارد که همگی مقام های بالایی در دولت دارند و همیشه از طرفداران سرسخت شاه بوده اند، ولی از ۱۰ سپتامبر [۱۹ شهریور] به این سو آنها نیز ابراز شک و تردید کرده اند که شاه بتواند پرستیژ و احترام خود را حفظ کند و اینکه ماندن اعلیحضرت در مملکت جز ضرر و زیان چیز دیگری به بار نخواهد آورد. البته ویتلی معتقد بود که این افراد در اکثریت نیستند ولی به هر حال این پدیده در روزهای اخیر بسیار مشهودتر شده است. به او گفتم که ایرانی های دیگر هم دقیقاً همین حرف را به من زده اند و گفته اند که ایرانی ها دارند یک دوره تحول روحی را پشت سر می گذارند. همچنین خاطر نشان ساختم که بسیاری از ایرانی هایی که از شاه متنفرند فقط خواستار اصلاحات هستند و نه خلع شاه. ویتلی با شنیدن این حرف گفت که همین دوگانگی را در اظهارات بسیاری از کسانی که با آنها تماس گرفته نیز مشاهده کرده است. از زمان سقوط دولت آموزگار، مردم آزادانه تر در مورد عدم لزوم سلطنت صبحت می کنند. البته رهبران اپوزیسیون همیشه این اعتقاد را داشتند، ولی چیزی که ویتلی را آزار می داد این بود که دیگران هم داشتند همین حرف را می زدند. هر دوی ما قبول داشتیم که مسئله اصلی گسترش چنین احساسی بین مردم است. البته بعضی ها داشتند به این نظر افراطی واکنش نشان می دادند. همان مردمی که دو هفته پیش به ما می گفتند «شاه باید برود» حالا او را شخصیتی مناسب برای دوره گذار می پنداشتند.

نارضایتی ارتش:

قدری که صحبت کردیم، ویتلی بر سر اصل ماجرا رفت. او گفت که تعدادی از افسران ارتش با ارسال نامه به او مراتب نارضایتی شدید خود را از شاه ابراز داشته و گفته اند که دیگر نمی توانند از حکومت او حمایت کنند. البته ویتلی ابتدا به این نامه ها شک کرده بود، ولی این مسئله برایش جالب بود که در ارتش هم عناصر مخالف رژیم وجود دارند. ولی اخیراً که یک افسر میان پایه از یاس و سرخوردگی و عدم ترفیع پرسنل صحبت کرده و نوشته بود که در حدود ۱۴۰ سرگرد و ۱۸۰ سروان نیز احساس او را دارند، ویتلی مسئله را جدی گرفته بود. به تازگی نیز برخی افسران ارتش که به اعتقاد ویتلی از «سپاه اول» بودند یادداشتی به زبان فارسی به او داده و گفته بودند که به علت منفور بودن شاه بین ملت دیگر نمی توانند از او حمایت کنند. ویتلی پس از قدری تأمل قبول کرد که نسخه هایی از این نامه ها در اختیار من قرار دهد. او قدری از داشتن این نامه ها هراس دارد، ولی آنها را خیلی مهم تصور می کند. البته مستقیماً از او نپرسیدم که آیا این مسئله را با سفارت انگلستان هم در میان گذاشته است یا نه، ولی از

فحوای کلامش پیدا بود که این کار را نکرده است (احتمالاً به خاطر روابط پرتنش سفارت انگلستان در تهران و خبرگزاری بی.بی.سی.) ویتلی گفت که می خواهد مقاله ای بسیار کلی در مورد نارضایتی ارتش ایران بنویسد ولی گفت که شاید مشکلات بیشتر از آن چیزی باشد که ما تصور می کنیم. من هم جواب دادم که مسلماً نامه هایی که می گوید برایم خیلی جالب است ولی تا متن آنها را نبینم نمی توانم در موردشان نظری بدهم. ما هیچ شواهدی دال بر نارضایتی در میان ارتش نداریم بجز اینکه برخی سربازان وظیفه در انجام دستورات تعلل می کنند.

اخبار سیاسی متفرقه:

ویتلی گفت که وزیر جدید دربار، به نام اردلان، شخص مهربانی است ولی از لحاظ سیاسی قدرتی ندارد و به این دلیل انتخاب شده است که به هیچیک از طرفین بر نخورد. به اعتقاد او اردلان نفوذ چندانی بر شاه نخواهد داشت. ویتلی در مورد حزب رستاخیز و اعلام آمادگی اش برای ادامه فعالیت گفت که حزب رستاخیز در میان مردم مقبولیت و اعتباری ندارد و بعید است که بتواند خود را سر و سامان بدهد. به اعتقاد او تلاش برای ادامه فعالیت حزب نقشه وفاداران میانه روی شاه است تا ساختار سازمانی حزب به دست گروههایی که با شاه خصومت دارند نیفتد. ویتلی قبول داشت که شاید حزب رستاخیز بتواند طرفدارانی بین عامه مردم پیدا کند ولی بیشتر احتمال می داد که گروههای میانه روی دیگری باشند که اساساً از شاه حمایت کنند ولی از حزب رستاخیز و دستاوردهای «مشکوک» سه سال گذشته اش تبری بجویند. (یک نسخه از نامه هایی که ویتلی می گفت به همراه ترجمه آنها از سوی بی.بی.سی. برایتان ارسال می گردد. در اولین نگاه، نامه شماره (۱) بیشتر به یک سند سیاسی می ماند که بعید است یک نظامی آن را نوشته باشد. ارزیابی نامه شماره (۲) قدری دشوارتر است، زیرا در آن شکایت های معمول اداری انعکاس یافته است.)

نامه به همراه اسناد وزارت بسته بندی شده است.

استمپل

گزارش سیاسی

سند شماره ۸۱

خیلی محرمانه۲۷ سپتامبر ۱۹۷۸ ۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۰۹۳۶۶به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: الف تهران ۷۹۴۹، ب ۹۱۹۸

موضوع: گزارش سیاسی

آغاز بخش محرمانه

خلاصه: اردلان وزیر جدید دربار جزییات فرمان شاه مبنی بر منع مداخله اعضاء خاندان سلطنتی در امور دولت و معاملات تجاری را فاش ساخت. وی همچنین اعلام نمود که شاه

دستور داده است تا کمیسیونی مأمور بررسی تمام بنیادها و سازمانهایی بشود که ریاست آنها را اعضاء خانواده سلطنتی عهده دارند. همه این سازمانها به آژانس های ذیربط دولتی بازگردانده خواهند شد.

باهری وزیر دادگستری نیز اعلام کرد گروه تحقیق ویژه ای برای تحقیق در مورد متخلفین تشکیل شده و گفت که طی دو سال گذشته ۲۵۰ قاضی به خاطر اعتبار منفی حرفه قضاوت یا استعفا داده و یا بازنشسته شده اند.

در شرکت ملی پتروشیمی ایران و سازمان انرژی اتمی نیز تحقیقات ویژه آغاز شده است. بی نظمی گروهی سبب لغو امتحانات دانشگاه ملی در تاریخ ۲۷ سپتامبر گردید. لایحه دولتی دانشگاهی با انتقاد شدید شورای اساتید روبرو شده است. اعضاء پارلمان وضع حزب را دستخوش تغییر می دانند چون گردهمایی جدید و هم پیمان های جدید رو به پیدایش است. پایان خلاصه.

۱ علیقلی اردلان که در تاریخ ۲۶ سپتامبر به عنوان وزیر دربار منصوب گردید، فوراً اعلامیه پرجنجالی مربوط به کنترل معاملات مشکوک خاندان سلطنتی را صادر نمود. او به ذکر فرمان ۷ ژوئن شاه که در تاریخ ۱۷ اوت (مرجع الف) علنی شد پرداخت و برای اولین بار جزییات آن را مطرح ساخت. مجموعه قوانین مربوط به خاندان سطنتی به شرح زیر است: (الف) اعضاء خاندان نباید در آن دسته از فعالیت های تجاری که شرط اصلی پیشبرد آنها اعمال نفوذ در دولت است شرکت جویند، (ب) آنها نباید در زمینه معاملات تجاری حتی در صورتی که هیچ گونه نفع شخصی نداشته باشند در مقامات دولتی اعمال نفوذ کنند، (ج) آنها از عضویت در هیأت های مدیره بانکها، شرکت های بیمه، و یا سایر بنگاههای خصوصی منع شده اند، (د) آنها از مداخله در امور مربوط به زمینها و یا املاک دولتی و یا آژانس های عمومی برحذر شده اند و (ه (عموماً به آنها پند داده شده که از هرگونه فعالیتی که ممکن است با وضعیت آنها به عنوان اعضاء خاندان سلطنتی مغایرت داشته باشد اجتناب نمایند. اردلان همچنین به اعلام فرمان دوم شاه پرداخت که در آن وی خواستار تشکیل کمیسیون مشترکی مرکب از مقامات وزارت دربار و دفتر نخست وزیر شده تا به بررسی تمام بنیادها، انجمن ها و یا مؤسسات مشابه تحت سرپرستی اعضاء خاندان سلطنتی بپردازد. پس از انجام یک تحقیق دوماهه، این مؤسسات به آژانس های ذیربط دولتی سپرده خواهند شد. وی افزود تمام معاونین وزارت دربار استعفانامه های خود را تسلیم نموده و با مقدار خیلی کمی کارمند وزارت دربار را مجدداً سازماندهی خواهد نمود.

۲ باهری وزیر دادگستری وضعیت تلاش ضد فساد خود را گزارش کرد و بار دیگر تأکید نمود که اسامی متهمین باید تا زمانی که ادله مبرهن جمع آوری شود، مخفی بماند. او از کمبود قضات به عنوان یکی از عوامل اصلی عدم پیشرفت سریع این مبارزه یاد کرد. طی دو سال گذشته ۲۵۰ نفر از قضات یا به خاطر کمی حقوق و مزایا و اغلب به خاطر اعتبار منفی حرفه

قضاوت یا استعفا داده و یا بازنشسته شده اند. پانزده تیم تحقیق وظیفه بررسی سازمانها و آژانسها را برعهده خواهند گرفت. این وزارتخانه ظاهراً در چند مورد فعالیت خویش را آغاز کرده، لیکن باهری از جزییات آنها سخنی به میان نیاورد. طبق گزارش مطبوعات، بازرسین کار تحقیق مربوط به شرکت ملی پتروشیمی ایران و سازمان انرژی اتمی را آغاز کرده اند. دادستان دادگاه مدنی نیز از تمام شهروندان خواسته است که در صورت اطلاع از فساد و رشوه خواری گزارشات خویش را به صورت محرمانه تسلیم نماید. (نظریه: سطح تبلیغات دولت به حد اعلای خود رسیده و گزارشات برجسته بیانات اردلان تنها چیزی است که تاکنون از دست داشتن خاندان سلطنتی در امر فساد حکایت دارد. باهری محتاطانه به عموم یادآور شده است که متهمین باید از روند مناسب قانونی برخوردار شوند. معذالک، نتیجه این همه تبلیغات این خواهد شد که همه به انتظار زندانی شدن بسیاری از اشخاص مهم بنشینند.) پایان بخش محرمانه آغاز بخش خیلی محرمانه.

۳ برنامه امتحانات معوقه از ترم بهار گذشته در دانشگاه ملی بار دیگر در تاریخ ۲۷ سپتامبر متوقف گردید. بنا به گفته منبع دانشگاهی، حدود ۲۵۰ الی ۳۰۰ دانشجو به داخل محوطه برگزاری امتحانات ریخته و شعارهای ضدشاهی سر داده (که خود رویدادی جدید در دانشگاه ملی است) و حدود ۵۰ نفر از سران شورشیان به شکستن درها و پنجره ها پرداختند. تمام این وقایع حدود چند دقیقه طول کشید و دانشجویان محل حادثه را ترک گفتند در حالیکه از گارد دانشگاه و یا پلیس نیز درخواست کمک نشد. مقامات دانشگاه احتمالاً امتحانات را ملغی اعلام خواهند کرد و بدین ترتیب حاصل کار نیم ساله دانشجویان بر باد خواهد رفت. این واقعه امکان بازگشایی دانشگاههای بزرگ (عمده) تهران در ادامه کار آنها را بر طبق برنامه تعیین شده یعنی ۱۷اکتبر با تردید روبرو می سازد.

۴ از زمان تقدیم لایحه استقلال دانشگاهی توسط دولت ایران، شورای اساتید دانشگاههای مهم کشور اعتراضیه های بسیاری را مطرح ساخته اند. مهم ترین انتقاد موجود این است که چرا شورای اساتید در انتخاب رؤسای دانشگاهها و معاونین آنها بر طبق قانون کنونی، نباید نقشی داشته باشند. نهاوندی وزیر آموزش عالی نیز در کنفرانس مطبوعاتی مورخ ۲۵ سپتامبر که در تاریخ ۲۷ سپتامبر در مطبوعات درج گردید بوروکراسی های دولتی را مسئول اصلی مشکلات دانشگاهی خواند و گفت لایحه نیز دارای نقائصی می باشد (که تلویحاً تأیید کننده قابلیت تغییر آن در روند قانونگذاری است)، اما افزود: «بالاخره، دولت این لایحه را تقدیم کرده است زیرا معتقد است که دانشگاهها باید وسیله اعضاء آنها اداره شوند.» با این حال وی هشدار داد که باید یک دوره انتقال طی شود و خواستار همکاری بین اساتید و دانشجویان و مدیران دانشگاه برای حل مشکلات شد.

۵ عکس العمل اولیه بعضی از اساتید به صورت انتقاد شدید از سخنان ابهام آمیز نهاوندی بروز نمود و نشانگر عزم راسخ آنها در تأمین خودمختاری کامل دانشگاهی بود. (نظریه:

برخلاف اظهار امیدواری پیشین دولت ایران (مرجع ب) مبنی براینکه اگر در حین بازگشایی مدارس این لایحه مورد بررسی قرار گیرد اوضاع آرامتر خواهد شد، در حال حاضر چنین به نظر می رسد که در صورت امتناع دولت از دادن امتیازات واقعی در زمینه خودمختاری، مسئله به صورت لاینحل باقی خواهد ماند و آنهایی که محرک تظاهرات می باشند می توانند در اقدامات بعدی خویش به آن متوسل شوند).

۶ رویدادهای مختلف پارلمانی: در گفتگو با رؤسای امنیتی و پروتکل مجلس و سنا و چند تن از نمایندگان مجلس در ضیافتی که در محل اقامت مشاور سیاسی برگزار شده بود، مقامات سفارت با دورنمای جالب توجهی از تأثیر رویدادهای اخیر بر حیات پارلمانی روبرو شدند. سران امنیتی و پروتکل مجلس شورا و سنا معتقد بودند که مناظره های آشکار و عینی اخیر در مورد دولت شریف امامی مشکلات را تا حدود زیادی مرتفع ساخته است. علاوه بر این آنها معتقدند که به بیش از نیمی از اعضاء منتخب مجلسین سنا و شورا اجازه بازگشت به سمت خویش داده نخواهد شد، حتی اگر تمام متصدیان انتخابات را مورد تردید و اعتراض قرار دهند. نمایندگان حاضر این مسئله را روشن نمودند که در حال حاضر وفاداری سازمانی خیلی متغیر است، از سه نماینده حزب رستاخیز که به طور غیررسمی انتخاب شده اند، یکی از آنها به حزب وفادار مانده، یکی دیگر به گروه نهاوندی که مشغول بررسی مشکلات ایرانیهاست پیوسته و فرد ثالث (که بنا به گزارشها سمت وزارت بهداری را در آخرین روزهای حیات دولت آموزگار رد کرده بود) نظاره گر وقایع است و با وجود این که رسماً عضو حزب رستاخیز می باشد، ولی منتظر یافتن راه چاره بهتری است.

۷ نقطه نظرات نمایندگان در مورد خرمگس جناح مخالف یعنی بنی احمد نیز کاملاً منصفانه بود. بنا به گفته آنها، بنی احمد به ایجاد سر و صدا و غرش در جناح مخالف ادامه خواهد داد، اما در انتخابات سال آتی نقش چندان مؤثری نخواهد داشت. نمایندگان نیز با برگزاری جلسات فشرده بحث سعی کرده اند روش و نحوه سازماندهی خویش را انتخاب کنند. تندروها بنی احمد را نخواهند پذیرفت و میانه روها نیز او را لعن می کنند.

۸- نظریه: در نتیجه صحبت های انجام شده با مقامات و اعضاء پارلمان مشخص گردید که حداقل دو یا سه گروه «میانه رو» برای شرکت در انتخابات پارلمان در صحنه وجود خواهند داشت. ادامه کار حزب رستاخیز از نظر بسیاری از اعضاء سازمانهای به اصطلاح میانه رو اجتناب ناپذیر است، با این وصف بسیاری از اعضاء طیف مرکزگرا معتقدند که این حزب اعتبار خویش را از دست داده است.

پایگاه سازمانی حزب رستاخیز نیز برای حامیان واقعی «مجتمع سلطنتی» حفظ خواهد شد در حالیکه اکثریت بقیه اعضاء طبقه متوسط و رده بالای این طبقه ظاهراً در حال جذب شدن به شکل و یا اشکال جدید سازمانی هستند.

سولیوان

گزارش سیاسی اول اکتبر

سند شماره ۸۲

خیلی محرمانه۱ اکتبر ۱۹۷۸ ۹ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۴۷۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: تهران ۹۳۹۹

موضوع: گزارش سیاسی اول اکتبر

خلاصه: در اعتراض به دستگیری ادعایی خمینی در منزل، مغازه ها در شهرهای تبریز، کرمانشاه، اصفهان، شیراز، یزد و بازار تهران در اول اکتبر به طور گسترده ای تعطیل بودند. کارکنان بانک ملی، امور نگهداری پست و تلگراف و تلفن و ارتباطات ماهواره ای نیز در حال اعتصاب به سر می برند. دولت لوایح متعددی را تقدیم مجلس نمود. شورای دانشگاه آریامهر با لایحه استقلال دانشگاه مخالفت کرد. سندیکای نویسندگان مطبوعات لایحه مطبوعات را رد کرد. دولت ایران ۲۳۷ تن از افراد متهم به خشونتهای ضددولتی را آزاد کرد. بازار مرکزی تهران آتش گرفت و بنا به گزارش سه تن کشته شدند. صدای تیراندازی در جنوب تهران پس از مقررات حکومت نظامی شنیده شد اما گزارشی از تلفات واصل نگردید. احساسات غیرخشونت آمیز ضدآمریکایی در تهران بروز بیشتری پیدا می کند. احمد ستوده نیا به ریاست سازمان انرژی اتمی انتخاب شد. حزب رستاخیز طی یکی دو روز آینده منحل می شود. شاه فرستاده ای به امان برای تفحص درباره امام صدر اعزام کرد. گزارش دیگر حاکی از سلامتی صدر در لیبی است.

۱ در اول اکتبر مغازه ها به طور گسترده در اعتراض به ادعای دستگیری آیت الله خمینی در منزل واقع در عراق تعطیل شدند. جبهه ملی بیانیه ای صادر کرد و رهبران مذهبی سریعاً بدان پیوسته و تقاضا کردند که روز اول اکتبر اعتصاب سراسری انجام گردد. بی.بی. سی دوباره بیانیه را در ۲۸ اکتبر پخش کرد. (نظریه: تکرار مکرر بیانیه از سوی رادیو بی.بی.سی به روابط اخیر پایین آن با دولت ایران لطمه می زند). دولت تکذیبیه ای صادر کرده و خبر جابجایی خمینی و دستگیری اش در منزل را رد کرد و مطبوعات را به خاطر انتشار این ماجرای ناموثق مورد ملامت قرار داد. همچنان که در گزارش مرجع آمده، شواهد حاکی است که عراقیها کنترلهای انجام شده توسط پلیس را برچیده اند. اگرچه وضعیت کنونی خمینی نامعلوم است، درخواست جبهه ملی با واکنش گسترده ای روبرو شد. تقریباً همه مغازه ها در اصفهان، یزد و شیراز تعطیل هستند اگرچه اداره جات باز می باشند. در تبریز و کرمانشاه نیز وضع تقریباً به همین صورت است. جنوب تهران شامل بازار تعطیل است اما در منطقه شمال فردوسی مغازه های زیادی باز هستند. در این حال بخش بازرگانی GTE و خطوط تلکس خصوصی قطع است و حداقل بخشهای ارتباطات و نگهداری پست و تلگراف و تلفن در اعتصاب به سر می برند.

همچنین بانک ملی گزارش می دهد در وضعیت اعتصاب به سر می برد. به هر حال هر دو

مورد به نظر می رسد جنبه اقتصادی دارد و نه سیاسی.

۲ جلسه اضطراری مجلس در اول اکتبر برای دریافت چندین لایحه دولت. دولت در حال عرضه قوانین پیشنهادی در مورد این موضوعات است: تظاهرات عمومی، مالیات کمتر بر درآمدها، ملغی کردن قوانین مربوط به خانه های خالی (قانون موجود به دولت اجازه می دهد خانه های خصوصی را در صورتی که مالك از اجاره دادن آن امتناع ورزد خود رأساً اجاره دهد)، و پیشنهاد لغو مصونیت پارلمانی در مورد یکی از نمایندگان (منصور یاسینی که متهم به فساد است). در این میان دو لایحه اصلی (لایحه پیشنهادی مطبوعات و لایحه استقلال دانشگاه) با واکنش منفی بیشتر از سوی هیأت امناء که تصور می شد خشنود می شوند مواجه شد. هیأت علمی دانشگاه فنی آریامهر به دانشگاههای آذر آبادگان و تهران در مخالفت رسمی با لایحه دانشگاهها پیوست. سندیکای نویسندگان و خبرنگاران به همین ترتیب با لایحه مطبوعات مخالفت کردند. (نظریه: دولت ایران روشن ساخته که هر دو لایحه قابل مذاکره است اما با توجه به انتقاد نسبتاً گسترده ای که این دو لایحه به همراه داشته باید کنار گذارده شوند.)

۳ دولت اعلام کرد ۲۳۷ زندانی که درگیر فعالیتهای ضددولتی بودند هفته گذشته آزاد شدند. بیانیه دولت حاکی است که حدود صدنفر هنوز به خاطر نقض مقررات حکومت نظامی در بازداشت به سر می برند. (نظریه: بازی اعداد به نظر می رسد باعث بروز اختلاف می شود. طبق اعلام حکومت قبلی این تعداد افراد زندانی وجود نداشت. یك دلیل، آن است که دولت هیچ گاه تعداد دستگیرشدگان را اعلام نمی کرد بلکه فقط تعداد آزادشدگان یا بازداشتیها را اعلام می کرد) اسامی آزادشدگان به وزارت خارجه ارسال شده است.

۴ بازار مرکزی تهران در شب ۳۰ سپتامبر اول اکتبر آتش گرفت و ۳ تن کشته شدند. علت حادثه نامعلوم است. صدای تیراندازی در جنوب تهران و پس از مقررات منع عبور و مرور در جمعه شب شنیده شد. ولی گزارشی از بروز تلفات نرسیده است. وضعیت امنیتی در دیگر مناطق آرام است. در عین حال نشانه های ضدآمریکایی به شکل غیرخشونت آمیز مثل دشنام به رانندگان آمریکایی (معمولاً زنان) در چند روز گذشته افزایش داشته است.

۵ برخی گزارشات خبری اگرچه نه همه آنها، حاکی از انحلال حزب رستاخیز است. یك روزنامه گزارش داد دبیرکل حزب جواد سعید روز گذشته استعفا داد و اظهار داشت حزب منحل شده است.

دیگر نشریات گزارش می دهند تصور می رود وی سوم اکتبر استعفاء دهد و اینکه پس از آن حزب منحل خواهد گردید. انتظار می رود سعید رئیس مجلس شود و پس از بازگشایی رسمی مجلس در ۶ اکتبر ریاضی را به مبارزه بطلبد.

۶ مهد مینا وزیر انرژی، احمد ستوده نیا را در ۳۰ سپتامبر به شاه به عنوان رئیس جدید سازمان انرژی اتمی

ایران معرفی کرد. ستوده نیا معاون وزیر نیرو مسئول در سازمان انرژی اتمی ایران خواهد بود که اخیراً این سازمان را جزو وزارت نیرو کرده است. (۱)

۶ شاه فرستاده ویژه ای را به امان اعزام کرده تا درباره سرنوشت امام صدر تحقیق کند. در این حال احمد بنی احمد در رم اعلام کرد که صدر زنده و سالم در لیبی است. به گفته بنی احمد پسر بزرگ صدر به نام صدرالدین صدر مکان پدرش را مورد تأیید قرار داد. (۲)

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ اکتبر

سند شماره ۸۳

خیلی محرمانه۱۳ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۱ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۵۸۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: (الف) تهران ۹۵۲۶، (ب) تهران ۹۴۷۴

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳اکتبر

خلاصه: آشوب از ۳۰ سپتامبر تا ۱ اکتبر افزایش یافت. مطبوعات گزارش می کنند ۶ نفر کشته شدند. مخالفین به انتقاد از پیش نویس لایحه آزادی اجتماعات ادامه می دهند. دولت به طور آشتی جویانه پیشنهاد اختلافی نمایندگان نسبت به لایحه دانشگاهها را مورد بررسی قرار می دهد. حزب اتحاد برای آزادی در تلاش برای عضویت در سوسیالیست بین الملل می باشد. یک سردبیر با ضمانت آزاد شد. دادستان نقش عوض می کند و اصرار دارد دعوای مربوط به ۱۸ دانشجو کنار گذاشته شود.

۱ تعدادی از منابع در اینجا منجمله شهروندان آمریکایی از شهرهای دورافتاده تعدادی از وقایع امنیتی را بین ۳۰ سپتامبر و اول اکتبر گزارش می کنند که حتی از آنهایی که مطبوعات تحت پوشش قرار داده اند بیشتر است. مرجع الف به ترور یک رئیس پلیس در مشهد و تظاهراتی در کرمانشاه که جدی ترین نمایش قدرت بود اشاره دارد. مطبوعات صبح روز ۳ اکتبر شهرهای دیگری مثل رضائیه، دورود، زنجان و همدان را در لیست شهرهایی که در یکشنبه گذشته در آن آشوبهایی به راه افتاده قرار دادند و شش کشته و ۳۰ زخمی را در فهرست خود وارد کردند. تظاهرکنندگانی که در این شهرها نسبت به رفتار دولت عراق با آیت الله خمینی اعتراض می کردند از بمب و نارنجک استفاده کردند. تظاهراتی در نقاط دیگر مثل دزفول، مهاباد، شاه آباد غرب و بانه وجود داشت لیکن آرام برگزار شدند. منابع پلیس تظاهراتی را در خیلی از شهرهای دیگر گزارش گردند که شاید شامل خشونتهای بیشتری بوده اند. ممکن است به دلیل گزارش مطبوعات در مورد اینکه کمیته حقوق بشر در پاریس اعلام

نموده که محدودیتهای خمینی مرتفع شده، از شدت وقایع ناشی از ایجاد چنین مشکلاتی کمی کاسته

۱- در اصل سند شماره (۶۱) حذف شده و روی آن خطی کشیده شده است. م.

۲- در اصل سند ردیف آخر، شماره (۶) است. م.

شـده باشـد. (نظریه: وقایع چنـد روز گذشـته نشان می دهند مخالفین چنانچه میل به انجام آن داشـته باشـند هنوز واجد ظرفیت لازم برای افزایش فعالیتهای خیابانی هسـتند و راضـی به تحمل عواقب آن نیز می باشند. تظاهرات یکشنبه فقط در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار نبود رخ داده و در هر حال فعالیت در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار است محدود به بستن مغازه ها می باشد.)

۲ مطبوعات صـبح روز دوم اکتبر انتقاد شدیـد رهبران مخالف از لایحه «آزادی اجتماعات» دولت را نقل کردند و همچنین سـه مقاله روزنامه کیهان بین المللی شدیـداً با مواد محدود کننده در لایحه مخالفت نمود. از سـنجابی رهبر جبهه ملی نقل قول شـد که لایحه بایستی لایحه «محدودیت اجتماعات» خوانده شود و برخلاف قانون اساسی می باشد. سنجابی مدعی است دولت حق نـدارد آزادی انجمنهـا و جلسات سیاسـی را محـدود نمایـد و فقط دادگاهها حق چنین کاری را دارنـد. علی امینی نخست وزیر سـابق بـا روش مشـابهی به لاـیحه حمله کرد. شـاپور بختیـار عضو هیأت اجرایی جبهه ملی گفت هیـچ حزب سیاسـی احتیاج به اجازه برای سازمانـدهی نـدارد و وزارت کشور هیچ گونه حقی (لایحه این حق را داده است) نسبت به انحلال احزاب سیاسـی ندارد. پزشکپور نماینده مجلس از حزب پان ایرانیست اظهار داشت این لایحه آخرین بقایای آزادی اجتماعات را از میان برمی دارد.

۳ دولت در ۲۴ ساعت گذشـته نسبت به مخالفت پارلمانی (با لایحه) سازش پذیرتر بوده است. باهری وزیر دادگستری در یک مصاحبه تلویزیونی به طور ضـمنی از مجلس عذرخواهی کرد و شـرایط آشـفته را آرامتر نمود ولی نه پیش از آنکه ۶۳ نماینده مجلس به ۳۰ نفر دیگر که از مجلس خارج شدنـد بپیوندنـد (مرجع الف). از طرف نماینـدگان درخواست عذرخواهی صـریح تری در جلسه غیرعلنی امروز مجلس شـده است. نهاونـدی وزیر علوم و آموزش عـالی اعلاـم نمود لاـیحه اسـتقلال دانشـگاهها تغییر می کنـد و سـفارت به طور خصوصـی مطلع گردیـد. قصد نهاوندی بر این است که برای تجدیدنظر در لایحه، نمایندگان دانشـگاهها را گرد هم بیاورد که احتمالاً از هفته آینده شـروع خواهد شد. در حال حاضر این موضوع در میان سایر موضوعات دیگر در جلسه رؤسای دانشگاهها در تهران به بحث گذاشته شده است.

۴ بنی احمـد نماینـده مجلس در یـک مکـالمه تلفنی از رم که وی در آنجا در جلسه «کنگره دانشـجویان ایرانی غیرکمونیست» شرکت جسته بود، اعلام نمود اتحاد وی با حزب آزادی به خاطر عضویت در «سوسیالیست بین الملل» است.

۵ دکتر محمدحسـین میمندی نژاد سـردبیر مجله رنگین کمان در تاریخ اول اکتبر با ضمانت آزاد شد. وی حدود دو هفته پیش به اتهام افترا زدن به جامعه مذهبی دستگیر شده بود.

۶ یک نماینده دادستان در خلال محاکمه ای در اول اکتبر تغییر موضع داد و از دادگاه خواست تا ۱۸ دانشجوی دانشگاه علم و صنعت را که در ژانویه به خاطر تظاهرات غیرقانونی دسـتگیر شـده بودنـد آزاد نمایـد. دادسـتان اظهار داشت مـدارک محکوم نمودن آنان ناکافی و

متناقض هستند و این دانشجویان قربانی دولت قبلی هستند که مردم را در تاریکی نگاه داشتند. (نظریه: جدا از نوظهوری حملات سیاسی به دولت، این مورد در میان چند موردی قرار دارد که به ما گفته شده که اساس قانونی یا مبتنی بر شهود را متزلزل کرده، منجر به تبرئه یا مجازاتهای سبک تر از آنچه که در یک یا دو سال گذشته وجود داشت، می شود.) سولیوان

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۸۴(۱)

خیلی محرمانه۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۲ مهر ۱۳۵۷

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر با ارائه دیدگاههای خود از صحنه سیاسی داخلی جلسه را شروع کرد. این هفته به علت سه حادثه بزرگ، دولت با یک جوّ سیاسی متشنج روبرو شد: عکس العملهایی در قبال محاصره خانه خمینی در عراق افزایش اخیر اعتصابات صنعتی و تظاهرات در مناطقی که در آنها حکومت نظامی نبود. سفیر در این هفته دو بار نخست وزیر را دیده و در این دیدارها این حوادث مورد بحث قرار گرفته اند. سفیر سولیوان موقعیتهایی را برای ناآرامیهای بیشتر در هفته آینده به لحاظ بازگشایی مجلس در روز جمعه و شروع آزمایشی کلاسهای آزمایشگاه دانشگاهها پیش بینی می کند. سفیر با هر دو نفر آقایان انصاری و هویدا ملاقات خواهد کرد و جویای نظرات آنها در مورد سیاستهای جاری ایران خواهد شد. سپس سفیر نتایجی چند از ارتباطات اخیر را عنوان کرد:

وزیر امور خارجه، ونس، ملاقات خوبی با افشار، وزیر امور خارجه ایران، داشت. آقای افشار در نیویورک با عراقیها صحبت کرده و به نظر می آید که از بحران روابط ایران با عراق به نحو قابل توجهی کاسته شده است.

سفیر شنیده که نروژیها از معامله گاز خارج شده اند. بخش اقتصادی در این مورد تحقیق خواهد کرد.

سفیر تا حدی در مورد قوانین ما در مورد فروش ماشینهای خصوصی نگران است. دولت در مورد راههای موجود برای جلوگیری از سودجوئی در فروش ماشینهای خصوصی رهنمود خواهد داد.

– تعداد زیادی از ملاقات کنندگان ما، با ندادن توضیحات کافی در مورد سفرشان و برنامه ریزیشان ما را همچنان در بلاتکلیفی نگه می دارند. سپس رؤسای بخشها خبرهای خود را در مورد اقداماتشان گزارش دادند: آقای شلنبرگر گفت که ثبت نام برای کلاسهای زبان انجمن ایران و آمریکا بیشتر از حدی بود که حتی آنها می توانستند خوابش را ببینند (یا خواب وحشتناک!). در نتیجه مشکل کمبود معلم بدتر شده است. نمایشگاه هنری تهران ۷۸ و

۱– کتاب اول، ص ۸۰۵

نمایشـگاه کونینـگ منتفی شـده انـد. ژنرال گسـت، ژنرال اسـتون رئیس (وابسـته م) جدیـد نیروی زمینی را معرفی کرد. ژنرال گسـت گزارشـی ارائـه کرد مبنی بر اینکه مشـمولین وظیفه در گـارد شاهنشـاهی خـدمت نمی کننـد، ولی ممکن است در تیپ تدارکات خدمت نمایند.

آقـای جـان میلز درباره اعتصابات اخیر گزارش داد. اعتصابات بانک ملی و شـرکت تلفن پایان یافته انـد، ولی هنوز به شـرکت ملی نفت ایران اطمینانی نیست.

آقـای میلز این طور پیش بینی کرد که آرام کردن اعتصابات با وعـده های مالی گرانقیمت مطمئناً نتایـج بسیار بـد اقتصادی به دنبال خواهد داشت زیرا که اضافه حقوقهای جدید به تمام کارمندان دولت تعلق می گیرد.

آقای رینو اشاره کرد که ارقام تقریبی نهایی در نمایشـگاه کالاهای تجاری کاملاً رضایت بخش است. اکثر شـرکت کننـدگان آمریکایی در نمایشگاه کالاهای تجاری متوجه شده اند که شرکتشان در نمایشگاه سودآور بوده است.

آقای لمبراکیس در مورد وضـعیت سیاسـی بحث نمود. او اشاره کرد که تعـداد زیادی احزاب جدید سیاسـی تشـکیل شده اند. یـک سـردبیر جدیـد در روزنامه فارسـی زبان کیهان سـر کار آمـده است. به نظر می آیـد سـردبیر قبلی به علت طرز برخورد و اهمیتی که کیهان به وضعیت خمینی در عراق داده از کار برکنار شده است.

آقـای نیلی گزارش داد که نگرانیهـا و بحثهـای زیـادی در حوزه هـای کشاورزی، در مورد افزایش قیمتهای مواد غـذایی وجود دارد.

آقـای آدلر اظهار داشت که قصـد دارد با یک تیم کمکهای عمومی دولت ایالات متحـده، سـفری به منطقه طبس بنماید. گروه سعی دارد که یک هلیکوپتر تأمین کند تا قدرت نظاره کردن منطقه زلزله زده را داشته باشد.

عوامل جدید اعتراض اصفهان

سند شماره ۸۵

خیلی محرمانه۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۲ مهر ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان الف ۱۲

عطف به: اصفهان الف ۱۱ مورخ ۲۷ سپتامبر ۷۸

عوامل جدید اعتراض اصفهان

خلاصه: از روز اول اکتبر تاکنون نوعی کارایی و پیچیدگی جدیدی در فعالیت مخالفان در اصفهان ظاهر شده است. سازماندهی و تأثیر اعتصابات عمومی در آن تاریخ، یک بمب گذاری پیچیده که احتمالاً توسط نظامیان ناراضی صورت گرفته و یک نوع جدید اعلامیه (بیانیه مخالفین) مثالهای بارز و عمده این روند می باشند. پایان خلاصه.

اعتصابات: روز ۳۰ سپتامبر پس از دو روز شایعه پراکنی، دو «اعلامیه» مجزا در سرتاسر شهر اصفهان منتشر شد که طی آن کلیه مغازه های خرده فروشی در اعتراض به بازداشت

آیت الله خمینی در خانه اش در عراق به اعتصاب عمومی در روز بعد دعوت شده بودند. این اعلامیه یا توسط جبهه ملی (حزب سیاسی مخالف) و یا به وسیله آیت الله شیرازی (یک رهبر مذهبی مخالف مقیم در مشهد) امضا شده بود. اگرچه این دو از عبارات مختلفی استفاده کرده بودند ولی دستوراتشان یکسان بود: اعتصابات کوچک مسالمت آمیز، بدون هیچ تظاهرات و بدون به مخاطره انداختن مشاغل، مقامات حکومت نظامی در مورد این اعتصابات نظریه های مختلفی دارند. آنها تصور می کنند که این اعتصاب نیز مانند گذشته فقط در بازار قدیمی و مناطق محافظه کارتر شهر و عمدتاً از طریق تهدید به خراب کردن مغازه هایی که باز باشند تا حدی با موفقیت انجام خواهد گرفت. به هر حال شدیداً گیج شده بودند زیرا از یک طرف هیچ گونه شواهدی در مورد تهدید موجود نبود و از طرف دیگر اعلامیه نیز ظرف یک روز به صورت مؤثری در همه شهر توزیع شده بود. در حقیقت این اعتصاب تقریباً به طور صددرصد در تمامی نقاط شهر از جمله مناطق اصلی خرید و فروش با موفقیت به اجرا گذاشته شده بود و به نظر می رسید فقط فروشگاههای زنجیره ای که توسط کارکنان استخدامی اداره می شود به کار خود ادامه داده اند. غیبت عمده ای در میان کارکنان هیچ شرکت تولیدی و ساختمانی بخصوصی وجود نداشت و تنها استثناء در مورد پلی اکریل ایران که یک شرکت با سرمایه گذاری مشترک دو پونت است می باشد. در این کارخانه که عمدتاً به دلیل بروز نقصی در فرایند تبدیل مواد آکریلیک به محصولات پلی استر تعطیل شده حدود یکصد و پنجاه نفر از کارگران بخش تعمیر و نگهداری که کاری برای انجام نداشتند دست از کار کشیده اند. هیچ تظاهرات و درگیری صورت نگرفت و به نظر می رسید شهر از دستورات مندرج در اعلامیه به طور کامل تبعیت می کند. مقامات حکومت نظامی در این مورد ابراز نگرانی کردند زیرا تاکتیک آنها مبنی بر در هم شکستن اعتصابات از طریق ایجاد تفرقه در بین اعتصابیون که قبلاً موفق بود در این مورد هیچ محلی از اعراب ندارد. سرلشکر ناجی فرماندار حکومت نظامی که تمام روز را به گشت زنی در شهر پرداخته بود گزارش داد که نتوانست کسی را در شهر پیدا کند که از او برای باز کردن مغازه اش کمک بخواهد. او برای من توضیح داد که «سربازان من می توانند آنها را از هر کاری منع کنند اما اگر رهبری داشته باشند سربازان هر چند که زیاد هم باشند قادر نخواهند بود آنها را به انجام کاری که مایل نیستند مجبور نمایند.» او هم اکنون تلاشهای خود را برای پیدا کردن شخص یا گروهی که این فعالیتها را در اصفهان هدایت می کند متمرکز کرده است ولی اعتراف نمود که در حال حاضر هیچ سرنخی در دست ندارد. اسم تمامی افرادی که او به دست آورده مربوط به رهبرانی در خارج از شهر اصفهان می شود اما او تصور می کند که در اینجا نیز تشکیلاتی وجود دارد. از اول اکتبر تا کنون اصفهان شاهد یک اعتصاب یک روزه در بانکها و یک اعتصاب یک روزه در اداره مخابرات (که انعکاس اعتصاب در تهران بود) بوده است و انتظار می رود که شاهد بروز چنین مواردی باشد: الف) یک اعتصاب دانشجویی که در ۱۷اکتبر آغاز خواهد شد. ب) اعتصاب معلمین در ۸ اکتبر. ج) اعتصاب

عمومی در ۲۴ اکتبر. د) برگزاری اعتصابات نامشخص بیشتر که تا زمان برچیده شدن حکومت نظامی ادامه خواهد یافت. بمب گذاری در ساعت چهارده و پانزده دقیقه بعد از ظهر روز اول اکتبر، دقیقاً پانزده دقیقه پس از خروج کارگران از محوطه، انفجاری در داخل یک هلیکوپتر شینوک هوانیروز ارتش شاهنشاهی که به همراه سایر هلیکوپترها و خودروها در خارج از محوطه تعمیر و نگهداری مرکز پشتیبانی ناحیه مقدم پایگاه هوانیروز در اصفهان پارک شده بود به وقوع پیوست. شواهد اولیه حاکی از آنند که ماده منفجره نسبتاً پیچیده و از نوع مواد بسیار قوی پلاستیکی بوده که با یک مکانیسم زمانی از طرف داخل در بین لایه های دوجداره هلیکوپتر جاسازی شده بود. در نتیجه انفجار قطعات جداشده تا شعاع بیست فوتی هلیکوپتر پرتاب گردید. محل انفجار که یک پایگاه نظامی است در منطقه امنیتی ویژه ای قرار دارد و توسط حفاظ امنیتی مضاعف نگهبانی می شود. افسران ارتش آمریکا با منطقه آشنایی دارند و می گویند این منطقه از نظر فیزیکی کاملاً امن می باشد. هلیکوپتر مذکور پس از گذراندن یک دوره ۱۴ روزه تعمیرات اساسی کامل در انتظار یک پرواز آزمایشی در روز بعد بود. تنها کسی که در طول این تعمیرات به هلیکوپتر دسترسی داشتند عبارتند از: تکنسینهای آمریکایی از شرکت هواپیماسازی هیوز، و پرسنل شرکت آگوستا که یک شرکت ایتالیایی با کارمندان آمریکایی می باشد و پرسنل هوانیروز ارتش شاهنشاهی ایران. اگرچه از پرسنل آمریکایی نیز تحقیقاتی به عمل خواهد آمد ولی ظن اصلی متوجه پرسنل نظامی ایران که به هلیکوپتر دسترسی داشته اند می باشد. سرهنگ شهناز فرمانده پایگاه گزارش می دهد که کلیه افراد وی کارنامه امنیتی پاکی دارند و تاکنون «چیزی که بتوان یکی از آنها را (به عنوان مظنون م) مستثنی نمود به دست نیامده است.»

اعلامیه: در ادامه این نامه هوایی اعلامیه ای از مخالفین به همراه ترجمه ابتدایی آن که توسط مشاور استانی در اصفهان و کارمند گزارشگر تهیه شده، ضمیمه می باشد.(۱) چنین اعلامیه هایی در اصفهان همگانی شده است ولی اعلامیه های قبلی برخلاف متنی که پیوست شده معمولاً فتوکپی دست نویس و ناخوانا بوده و دربرگیرنده حملاتی به شاه و سایر مقامات بوده و گاهی با پیچیدگی بیشتر خواستار انجام اقداماتی می شود. اعلامیه پیوست چاپ خوبی دارد و طراحی نسبتاً پیچیده ای در آن به کار رفته (تفنگ رسم شده در بالای آن از حروف عربی به کار رفته در شعارهای قرآنی تشکیل شده) و به عنوان درخواست برای تداوم انقلاب تبلیغ مؤثری می باشد. این اعلامیه از تعابیر «متعارف جامعه» در مورد حوادث اخیر استفاده کرده و نشان می دهد که هیچ مصالحه ای نمی تواند بین مخالفین و شاه به وجود آید و به نظر مشاور استانی استدلال این اعلامیه قدرت تأثیر بسزایی دارد. این اعلامیه به جای درخواست انجام اقدامات خاص مردم را به صبر و بردباری فراخوانده و بر لزوم یک جنگ فرسایشی بلندمدت علیه شاه

۱- متن اصلی اعلامیه و ترجمه انگلیسی آن را در لوح فشرده اسناد ملاحظه فرمایید. م.

تأکید دارد. این اعلامیه علیرغم دستپاچگی مشهود در آن نسبت به اعلامیه های قبلی به مراتب ضدآمریکایی تر بوده و تمامی آمریکاییها در ایران را «مستشار نظامی» می خواند.

نظریه: سرهنگ دارابی رئیس ستاد حکومت نظامی از تغییر رویه آشکار مخالفین نگران شده است. وی می گوید که حکومت نظامی تنها در کنترل رفتار ستیزه جویانه گروههای بزرگ می تواند مؤثر باشد و در مقابل حملات خاص یا سوءقصدها و یا نافرمانیهای سازمان یافته مسالمت آمیز هیچ کاری نمی تواند انجام دهد.وی می گوید به هر حال در تهران اشخاصی وجود دارند که تا زمانی که هرگونه شواهدی ناشی از فعالیت مخالفین وجود داشته باشد بر ابقاء حکومت نظامی اصرار داشته باشند. او از این بیم دارد که حکومت نظامی حتی تا مدت زیادی پس از اثبات عدم توانایی آن در مقابل چنین حوادثی نظیر ترور یک رئیس پلیس در مشهد و انفجار هلیکوپتر در اینجا و اقدامات مردمی مانند اعتصابات عمومی باقی بماند. این عمل به بی اعتنایی مردم به تواناییهای ارتش و همچنین بروز نارضایتی در ارتش منجر خواهد شد. اظهارات وی تنها موردی نبود که اخیراً درباره نارضایتی در میان ارتشیان شنیده بودم. علاوه بر این نگران این مسئله هستم که اگر ناراضیان بخواهند بر روی اهداف خاصی متمرکز شوند، آمریکاییهای مقیم اصفهان و سایر نقاط می توانند هدفهای جالبی باشند.

گزارشات مربوط به بی احترامی به خارجیان به طور کلی و آمریکاییان به طور خاص در اصفهان افزایش قابل ملاحظه ای یافته است و ناسزای «خارجی» و «یانکی گو هوم» مرتباً به گوش می رسد. حکومت نظامی که در مقابل تظاهرات ابتدایی مؤثر بود در صورت تداوم آن برای یک مدت طولانی می تواند بهانه مشکلات بیشتر شود. مک گافی

اعتصاب در بانک ملی و شرکت ملی نفت ایران پایان یافت

سند شماره ۸۶

استفاده اداری محدود۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۲ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۶۵۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۹۵۸۲

موضوع: اعتصاب در بانک ملی و شرکت ملی نفت ایران پایان یافت

۱ به نوشته روزنامه های انگلیسی زبان تهران، اعتصاب در بانک ملی و شرکت ملی نفت ایران در سوم اکتبر و پس از آنکه تقاضاهای اصلی اعتصابیون اجابت گردید، خاتمه یافت. گزارش شد کارکنان بانک ملی هنگامی که جلیل شرکاء مدیرعامل به آنها گفت انتظار می رود به زودی شورای دستمزد با تقاضای آنها مبنی بر تساوی حقوقشان با کارکنان بانک مرکزی موافقت نماید، به اعتصاب نشسته خود پایان دادند (به تلگرام مرجع به عنوان سابقه این اعتراض مراجعه کنید) همچنین به کارمندان ماهانه ۵۰۰ ریال بابت کمک هزینه غذا و ۳۰۰ ریال بابت همین امر برای هر فرزند پرداخت خواهد شد. وی همچنین

قول داد وام خانه از معادل ۱۰ سال حقوق به ۵/۱۲ سال حقوق افزایش یابد. کارمندان پس از سه سال سابقه کار

حق استفاده از این وام را خواهند داشت و کارمندان از بیمه عمر برخوردار خواهند بود و مرخصی زایمان به ۱۲ هفته افزایش خواهد یافت و بالاخره کلیه کارگران بر اساس طرح خود بانک ملی بیمه درمانی خواهند داشت.

۲ روزنامه ها همچنین نوشته اند اعتصاب در شرکت ملی نفت ایران که از ۲۳ سپتامبر آغاز شده بود، خاتمه یافت و شرکت با افزایش ۱۰ درصدی در حقوق ثابت کارکنان موافقت کرد. افزایش شامل ۱۰۰ ریال کمک هزینه غذا برای هر روز (یعنی یک افزایش ۱۰۰ درصدی)، کمک هزینه مسکن از ۳۰۰۰ تا ۹۰۰۰ ریال در هرماه و تهیه زمین برای تعاونیهای مسکن کارمندان می باشد. یکی از مقامات بلندپایه شرکت ملی نفت ایران به مأمور سفارت گفت ۱۰ درصد اضافه حقوق یک «کمک هزینه صنعتی» است و اینکه کمک هزینه مسکن به افرادی با دستمزد روزانه ۲۰ ریال پرداخت می شود، مشروط بر اینکه از وام مسکن استفاده نکرده و خانه سازمانی نیز در اختیار نداشته باشند یک کارمند متأهل که در خانه خودش زندگی می کند و از وام مسکن استفاده نکرده از کمک هزینه مسکن به مبلغ ۳۰۰ ریال در ماه استفاده خواهد کرد. با کمال تعجب آن دسته از کارمندانی که نه از وام و نه خانه های سازمانی استفاده نمی کنند از کمک هزینه مسکن برخوردار خواهند بود، البته از نرخ کم ۱۰۰ ریال برای هر روز بهره مند خواهند شد. این مقام اظهار عقیده کرد اگر افزایش دستمزدهای روزانه و کمک هزینه ها را با هم جمع کنیم آنگاه برخی از کارمندان از افزایش حقوق ۷۰ درصدی نسبت به سال گذشته بهره مند خواهند شد و متوسط افزایش حقوق کارمندان چیزی حدود ۵۰ درصد خواهد بود.

۳ نظریه: اثرات اصلی فرونشاندن اعتصاب بایستی هنوز احساس شود. اجابت کامل تقاضاهای اعتصابیون با توجه به رضایت آشکار دولت، باعث تشجیع کارکنان بخشهای اصلی صنعت و تجارت ایران برای اتخاذ شیوه های مشابه خواهد شد تا از طریق اعتصاب و کم کاری خواهان افزایش دستمزد و بهبود شرایط کاری شان شوند. دولت در ازای برقراری آرامش موقت در صنعت تسلیم تقاضاهای کارگران شده است. اما احتمالاً این امر باعث افزایش تورم می شود خصوصاً آنکه این نوع توافقات بیشتر باعث تقاضاهای کارگری در دیگر بخشهای اقتصاد می شود. سولیوان

مشکل خمینی

سند شماره ۸۷

خیلی محرمانه۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۲ مهر ۱۳۵۷

از: دفتر حافظ منافع امریکا، بغدادبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری

رونوشت: سفارتخانه های امریکا در تهران، آنکارا، اسلام آباد، کویت، لندن، پاریس، مسکو

موضوع: مشکل خمینی

۱ خلاصه: تصمیم دولت عراق در رابطه با حضور خمینی در این کشور با توجه به چند

نکته از جمله تمایل به داشتن روابط حسنه با ایران اتخاذ خواهد شد. بیانیه شدیداللحن ایران مبنی بر تقاضا از عراق جهت نگهداری خمینی در کشور به نظر می رسد تا حد زیادی در این رابطه مؤثر واقع شود. پایان خلاصه.

۲ عراق در رابطه با حضور خمینی در این کشور دارای منافعی می باشد زیرا از حضور میهمانان وی به عنوان یک اهرم روانی برای بهبود روابط ایران و عراق در بلندمدت استفاده می کند. خمینی شمشیر غلاف شده ای است که نیاز تداوم روند بهبود بخشیدن به رابطه با بغداد را به تهران گوشزد می کند. ادریس بارزانی هم همین وظیفه را برای طرفهای ایرانی اجرا می کند.

۳ با این حال رژیم عراق می خواهد مطمئن باشد که از خمینی در جهت اهداف خود و نه اهداف دیگران استفاده می کند. تمایل عراق برای حفظ آتش بس با همسایه بزرگتر خود انگیزه اصلی اعمال محدودیتهای شدید بر فعالیتهای خمینی می باشد. مقامات بغداد در مقابل این اخبار مطبوعات بین المللی مبنی بر اینکه در ایجاد اغتشاش در ایران از خمینی حمایت کرده اند بیش از حد عکس العمل شدید نشان می دهند.

۴ رهبریت عراق شدیداً از وقایع افغانستان تکان خورده است. احتمال بروز بی ثباتی عمده در ایران به هیچ وجه امر خوشایندی نمی باشد. با وجود اینکه عراق نسبت به یک ایران قدرتمند و متحد با غرب احساس عدم اطمینان بسیار دارد ولی در همسایگی خود یک ایران تحت سلطه شوروی با یک قذافی ایرانی را کمتر می پسندد. دلیل دیگری نیز می توان برای تحت کنترل نگهداشتن خمینی ایراد نمود.

۵- رهبریت این کشور همچنین بایستی تأثیر حضور خمینی را بر روی ۵۰ درصد ازجمعیت شیعه مذهب خود در نظر داشته باشد. توجه این رژیم به امنیت داخلی اولویت اصلی را دارد. نگهداشتن خمینی در کشور به عنوان یک پناهنده سیاسی قدرتمند که رفتار متعادلی داشته باشد منعکس کننده اعتبار دولت خواهد بود. بیرون راندن وی به منزله نقض ارزشهای سنتی اعراب و همچنین احساسات مذهبی بسیاری از عراقیها خواهد بود. حال با متهم شدن رژیم عراق به زندانی کردن خمینی بر اساس درخواست ایران اوضاع ممکن است فرق داشته باشد.

۶ خمینی برای هر دو کشور ایران و عراق مسئله مشکلی به وجود آورده است. خطر وی نسبت به بغداد در مقایسه با تهران ممکن است کمتر باشد ولی در مورد عواملی که بایستی به هنگام تصمیم گیری در مورد محل اقامت بعدی وی در نظر گرفت هیچ اختلافی (بین دو کشور م) وجود ندارد. حضور وی در اینجا یک فرصت بالقوه بلندمدت در اختیار عراق گذاشته است اما بکر و صدام حسین باید از این موضوع واهمه داشته باشند که اگر قرار شود دولت ایران بر اثر روحیه منتشر شده توسط خمینی سقوط کند و یا اگر ایران با استفاده از امکاناتی که دارد علیه عراق اقدامات تلافی جویانه انجام دهد هرگز نخواهند توانست از چنین

امکانات بالقوه ای استفاده نمایند. و اگر با خمینی بدرفتاری کند تأثیرات آن بر جماعت مسلمان شیعه عراق چه خواهد بود؟

۷ مواضع محکم و یکپارچه ای که دولت ایران اتخاذ کرده ایجاب می کند که در چنین شرایط بحرانی دقت بیشتری به عمل آید. اگر رژیم عراق احساس کند که خمینی کاسه از آش داغتری خواهد شد ممکن است وی را با یک هواپیما روانه کند تا هر کشوری که می خواهد به وی پناهندگی بدهد.

(به نظر ما در عین حالی که ممکن است یک کشور مسلمان چنین کاری بکند اما این امکان هم وجود دارد که یک کشور غربی که تعداد قابل توجهی از پناهندگان غیرفعال ایرانی را پذیرفته چنین کاری انجام دهد.) با این حال اگر دولت ایران مشخص نماید که حضور مستمر خمینی در نجف برای روابط ایران و عراق به جای مضر بودن نسبتاً مفید خواهد بود حدس می زنیم که رژیم بغداد نیز خطر نگهداری وی در اینجا را بپذیرد و اقدامات لازم برای مراقبت از اعمال وی را اتخاذ نماید. با توجه به اینکه انجام مراقبتهای خوب در زمره امور جاری دستگاه امنیتی عراق نمی باشد ولی ما تصور می کنیم که آنها در مورد حد قابل قبول اعمال کنترل بر مراجعات خمینی و آزادی عمل وی به دیدگاههای ایرانیان توجه خواهند داشت.

پک

گزارش سیاسی امنیتی، ۴ و ۵ اکتبر

سند شماره ۸۸

خیلی محرمانه۵ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۳ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۷۴۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: (الف) تهران ۹۵۸۴، (ب) تهران ۹۲۵۲، (ج) تهران ۹۶۵۱، (د) تهران ۹۵۸۲، (ه(تهران ۹۶۱۷

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۴ و ۵ اکتبر

خلاصه: خشونت مداوم در کرمانشاه و برخوردهای شدید در سایر شهرها امنیت را مختل نموده است. اعلام تجدیدنظر اساسی در طرح پیش نویس لایحه آزادی عمل مطبوعات به وسیله دولت، اجازه مشارکت به کانون وکلا در بازنگری پرونده های زندانیان سیاسی، زد و بندهای سیاسی در صحنه مجلس و درون حزب سرعت گرفته است. شاه دو یا سه چهره را تشویق به تشکیل حزب نموده است اما زد و بند برای مقام ادامه دارد. مخالفین برای اعتصاب هفتم اکتبر تلاش می کنند و ناآرامیهای کارگری برای دولت دردسرهایی درست نموده است. بدین ترتیب به نظر می رسد که دولت به تمام درخواستهای مالی تن دردهد. صحنه دانشگاه هنوز ناآرام است. پایان خلاصه.

۱ مطبوعات پنجم اکتبر حکایت از ادامه خشونت در کرمانشاه در روزهای یکم تا سوم اکتبر می کنند. کشته های این خشونت

طبق اعلام مقامات دولتی ۱۲ نفر می باشند. یک رهبر

مـذهبی به مطبوعات گفته است که سـی هزار نفر در تظاهرات شـرکت داشـته انـد (با توجه به عـدم امکان شـمارش جمعیت و اینکه این روحانی به نفع خود حرف زده است، به این رقم شک داریم. منابع مربوط به وزارت کشور رقم سه یا چهار هزار نفر را ذکر می کنند. واقعیت ممکن است چیزی بین این دو رقم باشد)

تحصن معلمین مـدارس کرمانشاه در اداره آموزش و پرورش بعـد از موافقت مقامات با درخواست آنها مبنی براسـتفاده از یک سالن اجتماعات محلی برای جلسات پایان یافت.

۲ مطبوعات چهارم اکتبر رقم زخمی شـدگان درگیریهای کاشان را ۲۵۰ نفر ذکر کرده انـد. والدین و معلمین به دخالت پلیس در تظـاهرات اعتراض نمودنـد. در سوم اکتبر پلیس همـدان تظـاهرات یک گروه صـدنفری از دختران را که با حمل پلاکارد و شعـار همراه بود بـا اسـتفاده از ماشـین هـای آب پـاش آتش نشانی شـهر متفرق نمود. در شاهی شـمالی ترین شـهر ایران پلیس تظاهراتی را که علیه سیستم آموزشی برپا شده بود بعد از اینکه پسران و دختران بهم پیوستند با گاز اشک آور در هم شکست. معلمین در خرم آباد تا حصول توافق مبنی بر عدم دخالت پلیس در فعالیتهای دانش آموزان در شـهر و آزاد نمودن معلمینی که قبلاً بازداشت نموده اند، از رفتن به کلاسها خودداری می نمایند.

گروههـایی از مردم در بـانه (کردسـتان) در دوم اکتبر تظـاهراتی برپا کردنـد و خواسـتهای خود را در ۱۴ بنـد به فرماندار ارائه دادند، برخی از این خواسـتها عبارتند از: آزادی زندانیان سیاسی، محاکمه مجدد بعضی از زندانیان، تعویض شهردار، اصلاح و بهبود شـرایط تحصـیلی، انحلال اطاقهای اصـناف، بهبود تسـهیلات بهـداشتی، آموزشـی و کشاورزی، به دنبال ارائه این لیسـت شهردار و رئیس سازمان شیر و خورشید سرخ (صلیب سرخ) از کار استعفا دادند.

۴ در چهـارم اکتـبر، دولت اعلاـم نمود که در پیش نویس طرح قـانون مطبوعـات (مرجع ب ۹۲۵۲) تجدیـدنظر نموده و کنترل امتیـازات و ارشـاد مطبوعات را از یک کمیسـیون ویژه دولتی به انجمن روزنامه نگاران انتقال خواهـد داد. جزییات هنوز اعلام نشده است. در همین زمان، نخست وزیر با کارکنان رادیو و تلویزیون ملی ایران (NIRT) ملاقات کرد و اظهار نمود که رسانه های گروهی بایـد آزاد باشـند و سانسوری وجود نداشـته باشد، اگر چنین چیزی روشن شود نظریات مخالفین نیز باید منعکس گردد (نظریه: دولت مقررات محـدود کننده ای که قبلاً در لایحه اسـتقلال دانشـگاه منظور نموده بود فعلاً مسـکوت گذارده و اظهار تمایل دولت نیز نسبت به اجرای آزادی عمل مطبوعات، روزنامه نگاران را امیدوار نموده است که سرانجام نتیجه چیزی خواهد بود که همه رسانه ها می توانند پشتیبانی نمایند.)

۵ بـاهری وزیر دادگستری در ملاقـاتی که با هیأت مـدیره کانون وکلا در چهارم اکتبر داشت گفت که کمیسـیون مخصوصـی جهت رسـیدگی به پرونـده آزادی زندانیان سیاسـی تشـکیل خواهد شد. باهری خاطرنشان نمود که در نظر دارد نماینده کانون وکلا را نیز در این کمیته شرکت دهد. کانون وکلا به وزیر دادگستری گفته است که وجود حکومت نظامی بی مورد است و

گفت که وزارت دادگستری نیز اغلب به عنوان یک ابزار برای خط مشی های سیاسی دولت به کار گرفته شده بود و لازم است که قوی تر باشد و درخواست تنبیه مسببین کشتار ۸ سپتامبر میدان ژاله را نمود. وزیر دادگستری قول داد که سازمان قضایی را تقویت نماید.

۶ تلاشهایی که در جهت تشکیل جلسه غیرعلنی مجلس در سوم اکتبر صورت گرفته بود به علت اینکه از ۶۶ امضاء مورد نیاز فقط ۲۰ امضاء جمع شده بود با شکست روبرو شد. ریاضی، رئیس مجلس به خبرنگاران گفت که او ریاست جلسه ای را که به گفته او مطبوعات آن را به یک جلسه مبارزه برای پست ریاست مجلس تنزل داده اند به عهده نخواهد گرفت. (رئیس جدید مجلس در اولین جلسه بعد از گشایش جدید مجلس در هفتم اکتبر انتخاب خواهد شد). بخشی از ناراحتی ریاضی به خاطر جدی بودن او و هم چنین به خاطر حفظ پستی بود که ۱۵ سال با موفقیت آن را اشغال نموده و اکنون مورد تهدید یک چهره قدیمی حزب رستاخیز به نام جواد سعید قرار گرفته بود. جواد سعید به محض اینکه مشاهده نمود که می تواند به عنوان رئیس جدید مجلس انتخاب شود بلافاصله از دبیرکلی حزب رستاخیز که فقط دو هفته بود که بدان شغل گمارده شده بود استعفا داد. حتی مطبوعات متقاعد شده بودند که سعید به ریاست مجلس آینده به جای ریاضی که به خاطر سنش دیگر قادر به ریاست نیست برگزیده خواهد شد. در مورد مجلس سنا انتظار می رود رئیس جدید معاون قبلی شریف امامی، سناتور محمد سجادی باشد.

۷ تصمیم عجولانه سعید به ترک حزب رستاخیز نشانه آشفتگی صحنه سیاسی است. هیأت اجرائیه حزب رستاخیز نتوانست حدنصاب را در جلسه سوم اکتبر که جلسه نهایی بود به دست آورد. لذا جلسه به دهم اکتبر موکول گردید. در این انتقام تعدادی از اعضاء هیأت اجرائیه از استعفای سعید رنجیده خاطر شده و گفتند تا جانشینی انتخاب نشود استعفاء او پذیرفته نیست، تعداد معدودی نیز گفتند که نیازی به اضمحلال حزب رستاخیز نیست.

۸ گزاشات احزاب جدید مرتب به سفارت می رسد منابع مربوط در سازمانهای سیاسی بیان می کنند که شاه خود حداقل با دو نفر یا بیشتر از چهره های سیاسی صحبت کرده و به عقیده آنها به آنها چراغ سبز نشان داده که جلوتر بروند و احزاب سیاسی تشکیل دهند. قطعاً شاه با نهاوندی وزیر علوم و آموزش عالی و کافی وزیر اوقاف صحبت نموده و به نهاوندی اصرار نموده است که طبق طرحهایی گروهش را از یک گروه سیاسی تغییر دهد و به کافی نیز پیشنهاد نموده است که حزب مردم را احیا نماید. پیغام مشابهی نیز ممکن است به آزمون وزیر کشور داده باشد تا حزب ایران را مجدداً احیا کند و باقیمانده حزب رستاخیز را به حزب دیگری تبدیل نماید.

۹ ناآرامیهای کارگری کم کم در حال ایجاد دردسر برای دولت می باشد (مرجع ج) اگر چه طبق گزارشات واصله، اعتصابات شرکت نفت، مخابرات و بانکها خاتمه یافته است مرجع (د)، اما گروههای زیادی هنوز یا در حال اعتصابند و یا قصد آن را دارند مثل پرستارها، کارگران

شرکت دخانیات، معلمین و کارگران برخی شرکتهای نیمه دولتی، نخست وزیر در چهارم اکتبر به سفیر گفت که او به ۵۰ اعتصاب در بخش دولتی فیصله داده و اضافه کرد که در برخورد با این اعتصابات ملایمت لازم است، کابینه دولت ایران در سوم اکتبر تصمیم گرفت ضمن افزایش حقوق کارمندان، وامهایی برای خرید خانه های ارزان قیمت در اختیار آنان قرار دهد. این عمل به منظور جلوگیری از اعتصاب عمومی هفتم اکتبر طرح شده است. معلوم نیست که این تمهیدات موفقیتی داشته باشد یا نه اما مذاکرات مفصلی بین کارمندان و دولت در چندین وزارتخانه در جریان است. تهران ژورنال مورخه پنجم اکتبر مشکلات اساسی دولت را به شرح زیر بیان کرده است: شکایات بر حقی وجود دارد اما ارضای اینها موجب افزایش تورم خواهد شد. تهران ژورنال می گوید قراردادن دولت در وضعیتی که یا تسلیم شود و یا مردم را از خود بیگانه نماید ممکن است هدف سیاسی بعضی ها باشد و معتقد است «نشانه هایی وجود دارد که جریانهای سیاسی پشت پرده ای در حال فعالیت برای مقاصد خود می باشد.» (نظریه: بدون شک دسیسه های سیاسی برای رسیدن به مقاصد خود گروههایی را تحریک می کنند بویژه کارمندان دولت را، ولی شکایات بر حقی هم بدون شک وجود دارد). اقدامات دولت برای فیصله سریع اعتصابات به وسیله راضی کردن اعتصابیون دارای عواقب وخیمی خواهد بود. فیصله دادن به اعتصابات تا آنجا که برای ما معلوم شده است با افزایش نسبتاً زیادی در مزایای شغلی صورت می گیرد (زیرا افزایش حقوق نیاز به اقدامات کمیسیون حقوق کارمندان دولت دارد که وقت زیادی را می گیرد) مثل افزایش حق مسکن و کمکهای غذایی که در یک مورد خاص تا ۱۷۸ درصد و در اکثر موارد از ۵۰ تا ۱۰۰ درصد حقوق دریافتی کارمندان بوده است (البته عواقب مالی تورم آن نیز آشکار است).

۱۰ وضعیت دانشگاهها هنوز نامتعادل است. دانشکده ها و دانشگاهها در حال حاضر به صورت جدی یک اتحادیه دانشجویی هستند. در این میان دولت ایران به آرامی با دانشگاهها مشورت می کند که تاریخ گشایش دانشکده ها و دانشگاهها هم زمان نباشد. در موارد زیادی موعد مقرر بازگشایی به تاریخ اکتبر موکول گردیده است. به طوری که ما متوجه شدیم بعضی دانشکده ها ممکن است در این تاریخ باز شوند اما بقیه به فاصله چند روز یا یک هفته بعد باز خواهند شد. این اقدامات به این جهت صورت می گیرد که بعضی از دانشکده ها و مدیران فکر می کنند که اگر کلاسها طی یک یا دو هفته باز شوند مشکلی به وجود نخواهد آمد. در چند روز گذشته به خاطر اینکه ثبت نام در دانشگاه ملی تهران و دانشگاه اصفهان با آرامش و علاقمندی انجام و پایان گرفته خوش بینی بیشتر شده است. اما مشکلات عمده در دانشگاه تهران پیش بینی می گردد. چگونگی استقرار کلاسها در دانشگاه تهران را در واقع می توان از اعلامیه دانشگاهیان منتشره در تاریخ ۳۰ سپتامبر که با ۲۰۰ امضاء علیه دولت ایران به خاطر کشتاری که توسط حکومت نظامی انجام شده استنباط نمود.

در میان امضاءکنندگان رؤسای دانشکده های دانشگاه تهران و همچنین معاون طرح دانشگاه

ملی دیده می شوند. آنهایی که برای سفارت شناخته شده اند اکنون نیز مانند شش ماه گذشته با این امور درگیر نمی شوند.
سولیوان

ناآرامیهای کارگری در ایران

سند شماره ۸۹

استفاده اداری محدود۵ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۳ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۷۴۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: الف تهران ۹۵۸۲ ب تهران ۹۶۵۱

موضوع: ناآرامیهای کارگری در ایران

۱ خلاصه: علیرغم تصمیم دولت مبنی بر اعطای وامهای سهل مسکن به مستخدمین کشوری و دورنمای موافقت دولت جهت افزایش بیشتر حقوق خدمات کشوری، سازمان خدمات کشوری ایران تهدید کرده روز ۷ اکتبر دست به اعتصاب خواهد زد مگر آنکه دولت با فهرست مطول تقاضاها از جمله افزایش صد درصدی در حقوقها و کمک هزینه ها موافقت نماید. سازمانهایی که اعتصاب در آنها اخیراً فرونشسته یا هنوز ادامه دارد عبارتند از: بانک ملی، شرکت مخابرات، شرکت ملی نفت ایران، شرکت بیمه ایران، شرکت انحصاری دخانیات، بانک اعتبارات (خصوصی)، اداره برنامه های شهری شهرداری تهران و توانیر، به علاوه گزارشاتی دال بر اعتصاب در سازمان برنامه و بودجه در ۴ اکتبر و توقف کار در بیمارستانهای تهران و تبریز وجود داشت. پایان خلاصه.

۲ دولت در ۱۳ اکتبر تصمیم گرفت به کارمندان کشوری وام مسکن کم بهره و طویل المدت بدهد تا بدین وسیله از مشکلات احتمالی از ناحیه سازمانها و خدمات شهری جلوگیری شود به نوشته روزنامه ها، میزان بهره و زمان بازپرداخت وامها با توجه به پایه حقوق افراد متقاضی تعیین خواهد شد، به مستخدمین کشوری با پایه حقوق کمتر از ۳۰۰۰۰ ریال در ماه، ۷/۱ میلیون ریال وام (۲۴۱۱۳ دلار) با بهره ۴ درصد برای تهران و ۳ درصد برای شهرستانها و با بازپرداخت ۲۰ ساله در صورت اقامت در تهران و بازپرداخت ۲۵ ساله برای شهرستانی ها اعطا خواهد شد. کارمندان با حقوق پایه ماهانه ۳۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰ ریال از وام به میزان حداکثر ۳ میلیون ریال (۴۴۵۵۳ دلار) با نرخ بهره ۶ درصد در تهران و ۵ درصد در شهرستانها برخوردار خواهند شد. مدت بازپرداخت برای این گروه از ۱۵ سال تا ۲۰ سال خواهد بود. کم و کیف و تاریخ اجرای این برنامه وام مسکن هنوز معلوم نیست و این نقل قول که پول آنها از محل بودجه سال آینده وزارتخانه های مربوطه (که ۲۱ مارس ۱۹۷۹ شروع می شود) تأمین خواهد شد بر پیچیدگی مسئله می افزاید. به مستخدمین کشوری با حقوق ماهانه بیش از ۵۰۰۰۰ ریال وامهایی با امتیازات ویژه داده خواهد شد و دولت بعداً آن را اعلام خواهد کرد. منوچهر آزمون وزیر امور اجرایی طی یک کنفرانس

مطبوعـاتی اعلام کرد که مسئله حقـوق مستخدمین کشوری در کـابینه مورد بحث قرار گرفته و اینکه در جلسه بعـدی کـابینه تصمیماتی در این باره اتخاذ

خواهد شد. مطالب روزنامه ها حاکی از آن است که دولت با افزایش حقوق مستخدمین کشوری تا ۵۰ درصد موافقت کرد.

۳ علیرغم این اقدامات آشتی جویانه از سوی دولت، تهدید به اعتصاب در هفتم اکتبر توسط کارکنان سازمان خدمات شهری پابرجاست. روزنامه های انگلیسی زبان تهران فهرستی از تقاضاهای کارمندان خدمات شهری را بدین شرح عنوان کرده اند: افزایش ۱۰۰ درصدی در حقوق و مزایای کلیه مستخدمین کشوری، افزایش سالانه حقوق پایه و کمک هزینه مسکن، یک طرح نهادی برای پرداخت کمک هزینه ایاب و ذهاب، افزایش چشمگیر در کمک هزینه غذا، خدمات درمانی مجانی، تحقیق درباره طرح حقوق مستخدمین بازنشسته کشوری و دادن حقوق بازنشستگی متناسب با حقوقهای مربوطه.

۴ تعداد سازمانهایی که دچار اعتصاب هستند رو به افزایش می گذارد. علیرغم گزارشات مطبوعاتی تاکنون (زمان ارسال گزارش مرجع ب) کارکنان شرکت ملی نفت ایران به اعتصاب ادامه داده اند. بنا به گزارشات خبری یک سخنگوی شرکت ملی نفت ایران در چهارم اکتبر اظهار داشت که برخی کارکنان با افزایش ده درصدی حقوقها مخالفت کرده و خواهان افزایش ۲۰ درصدی در حقوق پایه و ۱۰ درصد افزایش در کمک هزینه مسکن، بیمه و خدمات درمانی هستند. در عین حال این سخنگو متذکر شد که اعتصابیون در پالایشگاه آبادان پس از حصول توافق موقتی با مدیریت در خصوص افزایش حقوق و مزایا بر سر کارهایشان بازگشتند.

۵ رسانه های ارتباط جمعی در پنجم اکتبر اعلام کردند که کارکنان شرکت مخابرات ایران در چهارم اکتبر به اعتصاب خود خاتمه دادند و یک تعهد کتبی از مدیریت شرکت دریافت کردند مبنی بر افزایش صد درصدی در کمک هزینه مسکن. کارمندان شرکت مخابرات ایران از افزایش سریع در میزان حقوق پایه برخوردار نشدند اما به آنها قول داده شد که مسئله افزایش حقوق آنها در هیأت مدیره مطرح خواهد شد و اینکه این افزایش در بودجه سال مالی آینده منظور خواهد شد.

بنا به گزارش، فهرست تقاضاهای اولیه کارمندان شامل این موارد است: افزایش ۵۰ درصدی در حقوق، تحقیق در مورد وضعیت مالی سرمهندس فرخندر و مدیرعامل مالونی و اعلام نتایج آن، و تقاضا برای اخراج کلیه کارمندان قراردادی (که متوسط حقوقشان بیشتر از کارمندان رسمی است). یک نکته قابل توجه از نقطه نظر منافع آمریکا، تقاضای کارمندان شرکت مخابرات ایران جهت اخراج کلیه کارمندان آمریکایی (منظور کارمندان بل اینترنشنال) و اختصاص دادن حقوق دریافتی از سوی آنها، برای بهبود وضعیت کارگران ایرانی.

۶ دیگر سازمانهای اعتصاب زده در چند روز اخیر عبارتند از: شرکت ملی دخانیات، بانک اعتبارات با سرمایه مشترک فرانسه، و توانیر. کارکنان دخانیات صبح روز چهارم اکتبر دست به اعتصاب زدند و خواستار کاهش ساعات کار و افزایش مرخصی سالانه شدند. کارمندان بانک اعتبارات در تهران و در چندین شهرستان در سوم اکتبر اعتصاب کرده و تقاضا کردند که

کسری حقوق و مزایای آنها در مقایسه با دستمزد کارمندان بانک مرکزی و بانک ملی جبران گردد.

تاکنون اطلاعاتی درباره درخواستهای کارمندان توانیر به دستمان نرسیده اما گزارشات روزنامه ها حاکی است که کارگران شرکت و ایستگاههای قدرت در طرشت، شهریار و فرح آباد ملاقاتی با هم داشته اند تا مشکلات خود را با مدیریت شرکت مورد بررسی قرار دهند. کارگران بیمارستانهای ونک و شهرام در تهران در چهارم اکتبر دست به یک اعتصاب یک روزه زدند و پس از دریافت قول مساعد مبنی بر بررسی دلسوزانه تقاضاهایشان بر سر کارهایشان بازگشتند. در تبریز بهیاران شاغل در بیمارستانهای مجاور دانشگاه آذرآبادگان اعتصاب کرده و خواهان دستمزد بیشتر شدند. هیچ خبری درباره رفتار اعتصابیون در بخش برنامه ریزی شهری شهرداری تهران نداریم غیر از آنکه روزنامه ها تأیید کردند که مشکلات کاری در آنجا وجود داشت.

۷ جعفر شریف امامی در گفتگوهای خود با سولیوان سفیر در عصر روز چهارم اکتبر عنوان کرد حدود ۵۰ اعتصاب فرونشانده شده است. وی تأیید کرد که این موج اعتصابات اثرات جدی بر اقتصاد ایران خواهد داشت ولی افزود این قیمتی است که باید پرداخت شود.

۸ نظریه: حداقل در کوتاه مدت بدیهی به نظر می رسد که دولت خط مصالحه را در برخورد با اعتصابات در پیش گرفته است و بیشتر خواسته های آنها را اجابت می کند تا اینکه به خطر تشنج تن در دهد تا بدین وسیله آرامش در بخش کارگری حفظ شود. اثرات این امر حداقل تاکنون چنین بوده است که یک اعتصاب باعث تشویق اعتصابات دیگر می شود و انتهایی نیز برای این روند متصور نیست. بروز یک نتیجه اجتناب ناپذیر است و آن اینکه توافقات به عمل آمده اثرات شدیدی بر اقتصاد ایران از نظر تورم و کسری بودجه خواهد داشت. میزان این تأثیرات تا فرونشستن گرد و غبارها معلوم نخواهد شد.

سولیوان

ژنرال نصیری از مقام سفیر ایران در پاکستان استعفا می دهد

سند شماره ۹۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۹۷۶۸۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۶ مهر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران

به: سرفرماندهی کل نیروهای آمریکا در اروپا اقیانوس آرام

موضوع: ژنرال نصیری از مقام سفیر ایران در پاکستان استعفا می دهد

۱۶ خلاصه: این گزارش حاوی اطلاعاتی است که از ۲ روزنامه انگلیسی زبان ایران کسب شده است. اطلاعات در ارتباط با استعفای ارتشبد نعمت الله نصیری به عنوان سفیر ایران در پاکستان می باشد.

ردیف ۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ (بدون طبقه بندی) جزییات: اطلاعات زیر از رسانه های گروهی انگلیسی زبان ایران کسب شده است.

الف انتظار می رود که رئیس پیشین سازمان امنیت کشور (ساواک) ارتشبد نعمت الله نصیری، از سوی یک دادگاه نظامی به خاطر اتهامات ادعا شده مبنی بر غصب کردن اموال عمومی مورد بازجویی قرار گیرد.

ب قبل از هرگونه اقدامی علیه ارتشبدی که زمانی همه قدرت را در ایران به دست داشت، در تهران قبلاً اعلام شده بود که از این به بعد دیگر ساواک دولتی درون دولت نخواهد بود هم چنان که بعضی از مردم مطرح می کردند. این اعلامیه در مجلس از سوی سناتور جلال نائینی صادر گشت.

ج ارتشبد نصیری که بعد از تعویض او به عنوان رئیس ساواک به مقام سفیر ایران در پاکستان منصوب شده بود دیروز از این مقام استعفا داد. یک سخنگوی وزارت امور خارجه گفت که شاهنشاه استعفای او را پذیرفته است.

د ارتشبد نصیری از سوی اعضای مجلس به دلیل اتهامات ادعا شده راجع به فساد و دستورات شکنجه در خلال تصدی او به عنوان رئیس ساواک، به شدت مورد انتقاد قرار گرفت هم چنین گزارش شده است که نصیری مسئول گسترش نارضایتی عمومی به طور وسیع بوده است که در جلسه مجلس بحث شد.

هم چنین ذکر شده است که نصیری در یک رسوائی مهم با میلیاردر معروف هژبر یزدانی که زندانی است دست داشته است.

ه سناتور جلال نائینی، نصیری را متهم به درگیر بودن در موارد فساد با همدستی هژبر یزدانی که بر طبق ۱۳ گزارش زندانی شده است، کرده است. یکی از موارد دریافت ۷۴۳ میلیون دلار وام با بهره ۳ درصدی بوده که او برای دریافت این وام از نصیری به عنوان شریکش استفاده کرده است.

و دیروز اعلام شد که در بسیاری از موارد اتهامات علیه نصیری هیچ گونه ربطی به ارتشی بودن وی ندارد، لذا وی از سوی یک بازپرس دادگاه غیرنظامی بازجویی خواهد شد.

ز اتهامات بر علیه نصیری چنین است که او از موقعیت خود به عنوان رئیس سازمان امنیت کشور سوءاستفاده کرده است و به قولی بودجه دولت را عملاً در راههای غیرمناسب خرج کرده است.

نظریات تهیه کننده گزارش (خیلی محرمانه) گزارشهای شماره ۳۳۴۷۸، ۶۸۴۶ و ۶۸۴۶۰۳۳۷۷۸، اطلاعاتی در ارتباط با انتصاب ارتشبد نصیری به عنوان سفیر ایران در پاکستان و انتصاب ارتشبد ناصر مقدم به عنوان رئیس جدید ساواک فراهم کرده است. اطلاعات بیشتر در رابطه با ارتشبد نصیری به محض دریافت فرستاده خواهد شد

گزارش سیاسی: شاه مجدداً بر اعطای آزادیها تأکید می کند...

ص: ۱۸۸

سند شماره ۹۱

خیلی محرمانه۱۸اکتبر ۱۹۷۸ ۱۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۷۸۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: گزارش سیاسی: شاه مجدداً بر اعطای آزادیها تأکید می کند؛ رئیس جدید مجلس انتخاب شد؛ بالاخره حزب نهاوندی معرفی شد

خلاصه: شاه در سخنرانی اجلاس افتتاحیه پارلمان در ۶ اکتبر تأکید کرد که اعطای آزادیهای سیاسی ادامه خواهد داشت و با پذیرش خطاهای گذشته درخواست آرامش عمومی نمود تا بتوان دموکراتیزه کردن را ادامه داد. سعید دبیرکل سابق حزب رستاخیز در انتخابات برای تعیین جانشین ریاضی به عنوان ریاست مجلس پیروز شد. گروه تحقیق وزیر نهاوندی رسماً اعلام کرد که به یک حزب سیاسی تبدیل خواهد شد. کمیسیون بازرسی شاهنشاهی منحل شد. وضعیت نظم عمومی عنوان تلگرام جداگانه ای می باشد. پایان خلاصه.

۱ سخنان شاه در اجلاس افتتاحیه مجلس اساساً اعلام این مطلب بود که اعطای آزادیها علیرغم تظاهرات و ناآرامیهایی که وی تأکید کرد گسترده تر از حد مورد انتظار بود، همچنان ادامه خواهد یافت. شاه بر وحدت مردم به منظور حفاظت از استقلال ملی تأکید نمود و در عین حال تأیید کرد که اشتباهاتی وجود داشته و سوءاستفاده از موقعیتهای اجتماعی موجب بروز نارضایتی شده است، اما وی اظهار داشت مشخص شده است که تحریکات و توطئه های پشت پرده که برای مقاصد خاصی طراحی شده عواملی برای تشدید بحرانهای موجود می باشند.

۲ شاه تأکید کرد که دموکراسی جایگزین افراد خاص خواهد شد و مسئولیتهای اجتماعی به مردم واگذار می شود و خواستار رعایت وفادارانه مقررات و قوانین گردید. وی اضافه کرد «داشتن دیدگاهها و اعتقادات متفاوت در مورد تمام موضوعات مهم ملی کاملاً توسط ما مورد حمایت قرار می گیرد.» وی گفت این حقوق قانونی نبایستی به منظور نقض قوانین و از بین بردن نظام اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد زیرا «پیوندهایی را از هم می شکند که موجب اتحاد مردم جامعه با یکدیگر می باشند.» وی خواستار اقدام صریح تر دستگاه قضایی برای ریشه کن کردن گروههای فاسد گردید و برای اولین بار در ملاءعام اعلام کرد که در مورد سرمایه های ملی سوءتدبیرهایی وجود داشته است. وی خواستار تداوم اقدامات اقتصادی گردید تا با حذف گلوگاهها و کمبودها بتوان پیشرفت اقتصادی را کاملاً هماهنگ نمود.

۳ وی در قسمتی جداگانه به وضع ایران به عنوان یک کشور مسلمان اشاره کرد و تأکید نمود که دفاع از کشور با قدرت تمام صورت خواهد گرفت و گفت سیاست خارجی ایران بر پایه سیاست استقلال ملی آن و عدم مداخله در امور کشورهای دیگر استوار می باشد. (نظریه: این سخنرانی اصولاً تکرار همان سیاستهای شاه در مورد ایران بود. وی برای اولین بار از سوء تدبیر نام برد و فراتر از آنچه که قبلاً در مجامع عمومی ابراز داشته بود اعلام کرد سایرین

نیز حق دارند در مورد موضوعات ملی دیدگاههای مختلف داشته باشند. مطلب نهفته در سخنان وی نقش محوری سلطنت به عنوان یک نهاد هدایت کننده مستمر در ایران بود. جشن افتتاحیه رسمی نسبت به گذشته در سطح پایین تری برگزار شد. شاه به جای اینکه ایستاده سخنرانی کند به صورت نشسته صحبت کرد و اگر چه صندلیهای مربوطه آماده شده بود ولی به استثناء ملکه هیچ کدام از اعضای خانواده سلطنتی حضور نداشتند. برخلاف گذشته نخست وزیران قبلی یعنی هویدا، آموزگار و امینی به این مراسم دعوت نشده بودند.)

۴ در همان روز اعضای مجلس جواد سعید دبیرکل سابق حزب رستاخیز را با ۱۴۴ رأی موافق در مقابل ۱۰۳ رأی مخالف و ۷ ممتنع به عنوان رئیس مجلس انتخاب کردند. سعید، عبدالله ریاضی رئیس سابق مجلس را که مدت ۱۵ سال چنین سمتی را عهده دار بود از مقام خود خلع کرد. سایر اعضای کمیته های اجرایی مجلس مناصب خود را حفظ کردند. (نظریه: پیروزی سعید نتیجه اعتقاد بسیاری از کارگزاران فعلی دولت می باشد مبنی بر اینکه به منظور رویارویی با مشکلات یا سیاست بازیهای پشت پرده که مجلس در ماههای آینده بایستی با آنها مقابله کند وجود فرد فعالتری ضرورت دارد. بعضی از چهره های مخالف حاضر در مجلس نیز به سعید رأی داده اند و منابع ما در مجلس به ما گفتند که انتقال این پست آرامتر از آنچه که انتظار می رفت صورت گرفت.)

۵ در سنا، سناتور سیدمحمد سجادی به عنوان رئیس انتخاب شد. هنگامی که جعفر شریف امامی در ماه اوت به سمت نخست وزیری منصوب شد وی جای او را گرفته بود. دو نایب رئیس یعنی سناتور امان الله اردلان و عماد تربتی نیز انتخاب شدند.

۶ نهاوندی وزیر علوم و آموزش عالی در ۶ اکتبر گفت که گروه مطالعاتی وی در مورد مشکلات ایران یک حزب سیاسی ملی تشکیل خواهد داد. نام این حزب اعلام نشده است اما نهاوندی گفت به زودی نام و برنامه حزب به اطلاع عموم خواهد رسید. حزب هم اکنون در حال تشکل بنیانگذاران خود می باشد و هنگامی که حدوداً یک هزار نفر انتخاب شوند اولین کنگره خود را در یکی از شهرهایی که حکومت نظامی ندارد تشکیل خواهد داد. نهاوندی اسامی اعضای بنیانگذار حزب را افشا نکرد ولی اظهار داشت که شامل پنج سناتور و سه وزیر دیگر یعنی کاظم ودیعی وزیر کار و امور اجتماعی، محسن فروغی وزیر فرهنگ و هنر و معتمدی وزیر پست و تلگراف و تلفن خواهد بود.

۷ در مقاله کوچکی در مطبوعات ۱۸اکتبر اعلام شد که کمیسیون سلطنتی به حیات خود خاتمه داده است. این کمیته که گزارشات آن درباره فعالیتهای اقتصادی عمرانی در کشور از تلویزیون پخش می شد توسط یکی از کمیته های سازمان برنامه و بودجه که در مقابل هیأت دولت پاسخگو می باشد جایگزین خواهد شد.

(به نظر می رسد این اقدام با تصمیمات دولت شریف امامی مبنی بر کاهش مشارکت خانواده سلطنتی در امور سیاسی هماهنگ باشد.)

۸ در مطبوعات ۸ اکتبر اعلام شد که ۸۶ زنـدانی ضدامنیتی منجمله رحمت الله مقدم مراغه ای رهبر نهضت رادیکال آزاد شده اند. در همین حال حسن نزیه رئیس کانون وکلا خواستار آزادی فوری کلیه زندانیان گردید. سولیوان

اعتصابات بیشتر در ایران

سند شماره ۹۲

استفاده اداری محدود۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۷۸۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: تهران ۹۷۴۴

موضوع: اعتصابات بیشتر در ایران

۱ خلاصه: موج اعتصاب در سراسر ایران فزونی می یابد. از هنگام مخابره تلگرام مرجع، کارکنان ایران ایر، راه آهن دولتی، تعاونی تاکسیرانی و پنج وزارتخانه دولتی اعتصاب کرده اند.

۲ در ۷ اکتبر کارکنان فنی و اداری ایران ایر در تهران اعتصابی را شروع کردند که باعث مختل شدن خدمات در فرودگاه مهرآباد گردید. مطبوعات گزارش کرده اند کارمندان ایران ایر خواهان افرایش دستمزد، اضافه کاری، تأسیس تعاونیهای مصرف برای امورات خود، بیمه و مزایای بازنشستگی و همچنین پرداخت کمک هزینه مسکن تا هنگام تأمین واحدهای مسکونی برای کارمندان، هستند. کارکنان ایران ایر پس از آنکه مدیریت قول داد تقاضاهایش را بررسی کرده و تا حد امکان اجابت کند، در اواخر روز هفتم اکتبر بر سر کارهایشان بازگشتند. ژنرال نصرالله امیرفضلی رئیس ایران ایر به مأمور کنسولی گفت که او شخصاً اعتصابیون را تشویق نمود بر سر کارشان برگردند و بدین ترتیب از تعطیلی جدی فرودگاه مهرآباد جلوگیری کرده است.

۳ کارکنان راه آهن دولتی در صبح روز هفتم اکتبر اعتصاب کرده و از قبول بار برای ارسال در ایستگاه تهران امتناع ورزیدند. گزارشات مطبوعات حاکی است که کارکنان راه آهن خواهان افزایش دستمزد (میزان آن مشخص نشده) و بهبود مزایای درمانی شده اند. آنها همچنین خواهان آن هستند که بخش مدیریت برنامه کارگران خط آهن که اکنون جزو وزارت بهداشت و خدمات اجتماعی است به راه آهن دولتی منتقل گردد.

۴ شاید برجسته ترین موج ناآرامیهای کارگری در ایران اعتصاب هفتم اکتبر تاکسیرانان تهران باشد. بیشتر رانندگان تاکسی در مجاور میدان کندی در مقابل دفتر تعاونی تاکسیرانی اجتماع کرده و خواستار بهره مندی از پوشش خدمات درمانی، مزایای مسکن، مزایای بازنشستگی و اجرای طرح بازنشستگی شدند. رانندگان همچنین درخواست کردند که دارندگان اتومبیل از به

کار بردن وسیله نقلیه خود به عنوان تاکسی منع گردند. چیزی که در این شهر یک عمل رایج است.

به نوشته روزنامه «تهران ژورنال» پلیس با شلیک تیر هوایی و گاز اشک آور رانندگان

اجتماع کننده را متفرق کرد. تاکنون ما هیچ گزارش مستقلی درباره تأیید اقدامات پلیس دریافت نکرده ایم.

۵ منابع ارتباط جمعی همچنین گزارش دادنـد که کارکنان وزارتخانه های فرهنگ و هنر، دارایی، بازرگانی، دادگستری و کار و امور اجتماعی در صبح روز ۱۷اکتبر شروع به اعتصاب کرده و خواهان افزایش دستمزد و مزایای بیشتر شده اند. کارمندان این وزارتخانه ها بر سر کارهایشان حاضر شدند لیکن از انجام کار تا زمان اجابت تقاضاهایشان امتناع کردند. شایعات تأیید نشده ای وجود دارد مبنی بر اینکه روند اعتصابها، وزارت امور خارجه را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

۶ نظریه: در حالیکه پوشش خبری اوضاع اعتصابها در چند هفته اخیر به نحو قابل توجهی بهبود یافته، اما معتقدیم که اعتصاب در سراسر ایران به مراتب گسترده تر از آن چیزی است که رسانه ها گزارش می کننـد. همچنان که در گزارش مرجع متـذکر گردید نرمش دولت در برخورد با کارکنان اعتصابی اثر بهمن خیزی داشته است.

کـارگران اکنون متقاعـد هستند که وضعیت جاری برای پی گیری تقاضاهایشان در مورد دستمزد بیشتر و شرایط بهتر کاری مناسب است. دولت اخیراً در مواجه با پی آمدهای واکنش تند خود نسبت به تظاهرات در اوایل سپتامبر که با انگیزه سیاسی توأم بوده، به نظر می رسد به این نتیجه رسیده است که اقدام تند علیه کارگران اعتصابی که تقاضاهایشان کمتر سیاسی بوده و حول و حوش مسایل اقتصادی «نان و آب» است، غیرسازنده خواهد بود.

سولیوان

گزارش امنیتی

سند شماره ۹۳

خیلی محرمانه۱۸اکتبر ۱۹۷۸ ۱۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۷۹۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش امنیتی

خلاصه: طبق گزارشات خمینی که در پاریس به سر می برد قصد دارد در کشوری مسلمان غیر از ایران سکونت گزینـد. نصیری به عنوان سفیر در پاکستان استعفا داد، از مقاصد و محل وی اطلاعی در دست نیست. تظاهرات در شهرهایی که تحت حکومت نظامی نمی باشند حداقل دو کشته در خرم آباد و یک کشته در آمل به جای گذاشت. اعتصابات گسترده بر تاکسیرانی، ایران ایر، راه آهن دولتی و بسیاری از ادارات دیگر اثر گذاشته است. اعتصاب عمده در نهم اکتبر در کارخانه پلی اکریل اصفهان ترتیب داده خواهد شد. بعضی از دانشگاهها بدون دانشجو و برخی با دانشجو گشایش یافتند. دانشگاههای دیگر موفق به بازگشایی نشدند. در اصفهان دو مورد پرتاب بمب آتش زا به وسایل نقلیه آمریکایی بی سرنشین صورت

گرفت. پایان خلاصه.

۱ پس از اجتنـاب کویت از اجازه ورود به آیت الله خمینی، نامبرده در ۶ اکتبر به پاریس وارد شد. مطبوعات گزارش می دهند که وی روزنـامه نگـاران را نمی پـذیرد امـا مشـاورانش اظهار می دارنـد که به ایران بازنخواهـد گشت. (نظریه: حکومت ایران نفس راحتی خواهد کشـید.) یکی از رهبران نهضت آزادی، رحیم صفری می گوید که چنانچه فرانسه با خمینی به عنوان یک پناهنـده سیاسـی و رهبر شـیعیان رفتار کند وی مطمئن است اقامت در پاریس را ترجیح دهد. در غیر این صورت وی به الجزایر خواهد رفت. گزارشات دیگر حاکی از آن است که وی به یک «کشور مسـلمان» خواهد رفت. سـفیر فرانسه به سفارت آمریکا اطلاع داد که دولت فرانسه اطلاعی از آمدن خمینی نداشت. به هر صورت ویزا مورد نیاز نبود. دولت فرانسه هیچ نظریه رسمی در مـورد خمینی عنـوان نکرده اسـت، و سـفارت فرانسـه می گویـد کـه در آینـده نزدیـک نیز نخواهـد کرد. گزارش کامـل تر جداگانه تلگراف خواهد شد.

۲ وزارت امور خارجه ایران در هفتم اکتبر اعلام کرد که ارتشـبد نصـیری به عنوان سـفیر در پاکسـتان استعفا داده وی در مظان اتهـام شدیـد فسـاد و تخطی از حقوق بشـر در زمـان ریاسـتش بر ساواک قرار گرفته است. گزارشات حاکی است که به زودی دادگاه نظامی بازجوییهایش را در مورد فسادهای ادعا شده در مورد وی شـروع خواهد کرد. (نظریه: سـفارت از طریق مقامات رسـمی بلندپایه ایران اطلاع یافت که نصـیری در اسـلام آباد ناراضی بوده و در پی عذری برای استعفا می گشت. بدین ترتیب انتقادات حاضـر فرصت مناسبی برای وی به وجود آورد.) مقاصد و محل اقامت نصیری نامعلوم است. اطمینانی وجود ندارد که وی برای روبرو شدن با اتهامات باز می گردد.

۳ تظـاهرات در شـهرها و بسـیاری از شهرسـتانهای کوچک که حکومت نظامی در آنها برقرار نشـده خرابی وسـیع و حـداقل ۳ کشـته به جای گذاشت. بحرانی ترین نقطه خرم آباد بود جایی که گروهی که عمدتاً دانشجویان بودند به ساختمان خبرگزاری پارس، دفتر وزارت اطلاعات (و جهانگردی)، چنـد بانک و دو مدرسه دخترانه حمله کردند. در طی روز دوم آشوب، پلیس از گـاز اشـک آور و سـپس از گلوله اسـتفاده کرد. تعـداد تلفات رسـمی ۲ کشـته و ۴۷ زخمی می باشـد، امـا مطبوعـات به گفته شاهدان عینی در برخی مناطق تعداد تلفات را بیشتر نقل می کنند. واحدهای نظامی برای برقراری نظم فراخوانده شدند. سومین کشته در تظاهرات خشونت آمیز هفتم اکتبر در آمل هنگامی که آشوب گران چندین ساختمان را خراب کردند اتفاق افتاد. در حالیکه جمعیت به یک مـدرسه دخترانه حمله می کردنـد نیروهای امنیتی به آنان شـلیک کردنـد. آشوبگران بعـداً به ۴ بانک، هتـل آمـل، ساختمان یک سـینما، و دو مغازه مشروبفروشـی خسارت سـنگین زده و یا آنها را سوزاندنـد. اغتشاشات دیگر آخر هفته در کرمان، (زنجان)، سـنقر علیا، بوکان و رضائیه اتفاق افتاد. خانه مـدیر مدرسه در بهبهان بمب گذاری، و یک بانک در اصفهان به آتش کشیده شد.

مطبوعات گزارش می دهند که بسیاری از شهرستانهای دیگر درگیر هستند. امنیت نظامی

تشدید شده در سراسر تهران و دیگر شهرهای اصلی امری مشهود است.

۴ با مشکلات آغاز ترم جدید دانشگاهی، وضع امنیتی بدتر شده اکثر دانشگاههای اصلی دچار مشکلاتی می باشند. دانشگاه اصفهان از طرف دانشجویان همراه با دادن شعارهای ضدرژیم تحریم شده است. دانشگاه آریامهر اصفهان کلاسها را شروع کرده اما پلاکاردها و اعلامیه های ضدرژیم آشکارا به چشم می خورند. دانشجویان دختر به نظر می رسد که ترسیده و همگی دارای پوشش چادر هستند. تظاهرات وسیع صلح آمیزی در هفتم اکتبر در اصفهان برگزار و تظاهرکنندگان خواهان افزایش حقوق معلمین شدند. هنگامی که یک نفر آشغالها را آتش زد جمعیت با ترس و هراس پراکنده شدند. کنسول گزارش می دهد که وضع شهر زشت و عصبی است. دانشگاه تهران در نهم اکتبر قصد گشایش دارد در حالیکه دانشگاه ملی در دهم اکتبر باز خواهد شد. هر چند که ثبت نام دانشجویان در هر دو دانشگاه در رشته های مربوطه با روندی آرام، ۶ هفته به طول می انجامد. در همین حال اعلامیه هایی مبنی بر محکوم کردن حکومت نظامی بین دانشجویان دست به دست می گردد. دانشگاه پهلوی شیراز و جندی شاهپور اهواز توسط دانشجویان تحریم شدند. هفتم اکتبر ۹ هزار نفر از دانشجویان دانشگاه آذرآبادگان در تبریز اعتصاب کردند. دانشجویان در گیلان و دانشگاه فردوسی مشهد نیز در حال اعتصاب به سر می برند. دانشگاه صنعتی آریامهر تهران شروع کلاسها را حداقل تا ۱۴ اکتبر به تأخیر انداختند. بعضی از دانشکده های کوچک کلاسها را بدون حادثه تشکیل دادند اما توجه مردم بر انستیتوهای اصلی متمرکز است.

۵ در تعطیلات آخر هفته در اصفهان دو اقدام به پرتاب بمب آتش زا بر روی اتومبیلهای شخصی آمریکایی بدون سرنشین رخ داد. یکی از آنها کاملاً ـ بی نتیجه بود و دیگری فقط خسارت کمی به یک وسیله نقلیه وارد کرد. کنسول ما در اصفهان گزارش می دهد که جامعه آمریکاییان به صورت فزاینده ای در حال نگرانی بسر می برند.

۶ موج اعتصابات بر چندین وزارتخانه اثر گذاشته است. رانندگان تاکسی، کارکنان ایران ایر و راه آهن دولتی در هفتم اکتبر دست به اعتصاب زدند، اما به سر کار بازگشته اند. کارکنان وزارتخانه های فرهنگ و هنر، کار و امور اجتماعی، صنایع و معادن، دادگستری، دارایی، اطلاعات و جهانگردی، و بازرگانی در هفت اکتبر به کارکنان اداره پست، بیمارستانها، و کارکنان شهرداری و وزارت نیرو که قبلاً ـ در اعتصاب بودند، پیوستند. در هشتم اکتبر کارکنان رادیو (رادیو و تلویزیون ملی ایران) دست به اعتصاب زدند. پلیس برای پراکنده کردن جمعیت خشمگین رانندگان تاکسی اقدام به شلیک تیر هوایی و گاز اشک آور کرد. عموماً اعتصابها از نوع آرام هستند.

اعتصابات فقط بعضی از بخشهای هر سازمانی را فرامی گیرد، اما معهذا ادامه کار طبیعی دولتی را مختل می سازد، قرار است اعتصاب بزرگی در نهم اکتبر در پلی اکریل اصفهان صورت گیرد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۹ و ۱۰ اکتبر

ص: ۱۹۴

شماره ۹۴

خیلی محرمانه۹ و ۱۰ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۷ و ۱۸ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۸۳۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۹ و ۱۰ اکتبر

خلاصه: با تظاهرات گسترده در سطح کشور، ادامه اعتصابات و استعفای وزیر بهداری، فشار بر دولت شریف امامی افزایش پیدا می کند. پلیس امنیتی با اقدامات معمول خود با مشکلات بالاـ مقابله می کند. دولت اعلام کرد که افزایش حقوق کارمندان بخش خدمات از بودجه های دفاع و برنامه های هسته ای تأمین و پرداخت خواهد شد. به جای وزیر بهداری فوراً کس دیگری را تعیین کردند. با وجود این گزارش می شود که علی امینی مخالف دولت، قرار است با شاه ملاقاتی داشته باشد.

احزاب سیاسی جدید همراه با اعلان هدف مبارزه با مقامات دولتی در خط مشی های خود، سربرمی آورند. در وزارت دربار دو انتصاب جدید صورت گرفته. زاهدی سفیر (ایران در آمریکا) در اینجا فعال است. خمینی زیر فشار قرار دارد تا در فرانسه از فعالیتهای سیاسی دست بردارد. روزنامه ها درخواست میتران مبنی بر آزادی زندانیان سیاسی در ایران و دعوت از سنجابی رهبر مخالفان برای شرکت در گردهمایی بین الملل سوسیالیست را چاپ کرده اند. شاه به حضور در بین مردم ادامه می دهد (در دانشگاه تهران و به مناسبت روز معلم در استادیوم آریامهر) در این رابطه پیش بینیهای لازم امنیتی معمول، انجام می گردد. دانشگاههای عمده هنوز کار خود را از سر نگرفته اند و روزنامه نگاران مصراً خواستار آزادیهای بیشتر بیان و قلم هستند. پایان خلاصه گزارش.

۱ در چند روز گذشته، از جهات مختلف فشار بر دولت شریف امامی ادامه یافته است.

تظاهرکنندگان که بیشترشان را دانشجو و دانش آموزان دبیرستانی تشکیل می دهند چه در شهرهای بزرگ و چه در شهرهای کوچک به خیابانها می ریزند. و با پلیس و ارتش درگیر می شوند. در نتیجه تعدادی کشته شده اند. این رویدادها آنچنان عادی گشته اند که نمی توان آنها را جداگانه ذکر کرد. ولی دولت در حال حاضر دست به اقدامات ویژه و جدید علیه آنها نزده است. حتی در جنوب شرقی تهران دویست دانش آموز تظاهرات کردند و با تیراندازی هوایی نظامیان متفرق شدند. شاهدان عینی خبر می دهند که روز یکشنبه چند هزار نفر از مردم تهران در اطراف میدان ژاله شروع به تجمع نمودند اما به محض اینکه نظامیان و پلیس سررسیدند گویی آب بودند و به زمین فرو رفتند. توضیح شاید این باشد که طبق قرار قبلی دربهای منازل آن حوالی باز بوده و تظاهرکنندگان به راحتی به آنها پناه برده اند.

۲ روزنامه ها از قول «منابع رسمی» گزارش می دهند که قرار است برنامه های هسته ای و دفاعی متوقف گردند تا دولت

توانایی تأمین و پرداخت ۵/۱۲ درصد افزایش حقوق کارمندان را که هفته گذشته انجام گردید و مبالغ دیگری که برای کسب توافق و پایان بخشیدن به

اعتصابات ضروری است داشته باشد.

در ضمن دولت به سیاست خویش مبنی بر کنار آمدن با تقاضاهای روزافزون در مورد افزایش دستمزدها به عنوان بخشی از روند سازش سیاسی ادامه می دهد.

ما گزارشاتی داریم که وزرای مسئول برنامه های اقتصادی دولت از این بابت ناراضی هستند. شایعات مربوط به وجود مخالفت و درگیری در کابینه دولت شریف امامی، هنوز ادامه دارد. اگرچه گزارشات ویژه خبر می دهد که به محض اینکه جای مژدهی وزیر مستعفی بهداری روز بعد با انتصاب محمدحسن مرشد پر شد، اما دو یا چند وزیر دیگر که قصد استعفاء داشتند اجباراً از کار خود منصرف شدند.

۲ شایعات حاکی از آن است که احتمالاً امروز اردشیر زاهدی، امینی نخست وزیر اسبق را به حضور شاه خواهد برد. گمان این است که شاه و امینی در پیرامون امکان بازگشت امینی به پست نخست وزیری دولت آینده به گفتگو خواهند نشست. در ماه گذشته نام امینی بر زبانها جاری بوده و معروف است که برای کسب این مقام سخت تلاش می کند. این شایعه اولین نشانه آن است که ممکن است شاه بازگشت امینی را به مصلحت تشخیص دهد. با توجه به شایعه قوی و گسترده ای که سازمان سیا پشتیبان امینی است، سفارت از ملاقات با او خودداری می کند. منبع مطبوعاتی به رایزن سیاسی گفت که زاهدی بلافاصله بعد از مراجعت از آمریکا و قبل از اینکه شب نهم اکتبر ملاقات طولانی با شاه داشته باشد، تقریباً به مدت نیم ساعت با ژنرال اویسی و دیگر مقامات بالای امنیتی و حکومت نظامی ملاقات کرده است. زاهدی چهاردهم اکتبر به آمریکا باز خواهد گشت.

۴ وزارت دربار دو مقام معاونت بالا، برای اردلان وزیر دربار اعلام کرده است، همایون بهادری به عنوان یکی از آنها باقی می ماند و دامنه مسئولیتهایش گسترش یافته و همه امور سیاسی را دربر خواهد گرفت. سرلشکر پاکروان، دولتمرد پیرتر، در سلسله مراتب درباری ترقی می کند و مسئول امور مالی و اداری می گردد.

۵ با اعلام تشکیل دو حزب جدید، صحنه سیاست بسیار فعال باقی می ماند. حزب «عدالت» یکی از آنهاست که با رهبری حسینی آزاد، دفتری تشکیل می شود. این حزب انتظار می رود غیرسیاسی باشد و به بازرسی ادارات مملکت بپردازد و مقامات مملکتی را به بحث و گفتگو بکشاند. دومی «کانون ملی گرایان» نام دارد و با رهبری علاءالدین زرین پور و تعدادی از اعضاء گروه تحقیق نهاوندی که دیگر ظاهراً از حزب او دنباله روی نخواهند کرد تشکیل خواهد شد. پزشکپور نماینده مخالف در مجلس به حملات خویش علیه دولت ادامه می دهد و شایعه ای رواج دارد که او نامزد نخست وزیری مملکت است. (ما با تردید خیلی زیاد به آن می اندیشیم)

۶ روزنامه ها از فرانسه خبر می دهند که دولت فرانسه مصراً خواستار آن است که آیت الله خمینی از فعالیتهای سیاسی در طول اقامتش در فرانسه اجتناب ورزد. به همین دلیل آیت الله از

مصاحبه با روزنامه نگاران خودداری کرده است. منبع در سفارت فرانسه این موضوع دولت فرانسه را تأیید می نماید. همچنین خبر می دهند که احتمال دارد خمینی به سفر خویش به خاطر تضعیقات [تضییقات] موجود ادامه دهد او شاید به کشورهای اسلامی مانند سوریه، الجزایر و یا لیبی که آماده پذیرش او هستند سفر نمایند.

در ضمن گزارش می رسد که خمینی اعلام کرده که به فعالیتهای سیاسی خود ادامه خواهد داد. او میزبان دامادش و نیز آیت الله مرعشی که از وضع ایران با خود خبرها و پیامهایی آورده اند بوده است.

۷ روزنامه ها همچنین خبر درخواست میتران را مبنی بر آزادی همه زندانیان سیاسی ایران و دعوت بین الملل سوسیالیست از کریم سنجابی رهبر مخالفان که شرکت در کنفرانس آینده آنان را در ونکوور کانادا پذیرفته منتشر کرده اند.

۸ به ما خبر رسیده که به روزنامه ها توصیه شده که نیازی به برجسته نشان دادن فعالیتهای شاه نیست. با وجود این عکسهای شاه به مناسبت افتتاح سال تحصیلی دانشگاه تهران در روز شنبه و روز یکشنبه به مناسبت روز ویژه معلم (در هر دو مورد همراه ملکه) در استادیوم آریامهر در صفحات اول روزنامه ها چاپ شده اند. ظاهراً اقدامات عادی امنیتی کافی بوده است.

۹ از طرف دیگر خبر می رسد صدها روزنامه نگار یک تقاضانامه هفده ماده ای امضاء کرده و خواهان رسیدگی به شکایات مختلف خود شدند. (سفارت در این مورد جداگانه گزارش خواهد داد.) احتمالاً این قضیه زمینه ساز تحقق شایعه ای است مبنی بر اینکه روزنامه نگاران روز چهاردهم اکتبر، هفته آینده اعتصاب خواهند کرد.

در ضمن فعالیت اکثر دانشگاههای مهم و تعدادی از دبیرستانها همچنان متوقف بوده و دانش آموزان و معلمان در حال اعتصاب بسر می برند. مثلاً در دانشگاه تهران فقط کلاسهای دانشجویان سال اول پزشکی دائر شده است.

روزنامه ها این روزها اینگونه حوادث را با آب و تاب بیشتری انتشار می دهند. همچنین مطبوعات از دستگیری دو نفر ملا در خرمشهر در روز جمعه و آزادی ۳ ملا در بهبهان پس از ۳۶ روز زندانی خبر می دهند. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱اکتبر

سند شماره ۹۵

خیلی محرمانه۱۱ اکتبر ۱۹۷۸ ۱۹ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۹۰۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ اکتبر

خلاصه گزارش: ناآرامیهای گسترده ادامه دارد. انجام تظاهرات در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها اعلام نشده، ادامه

اعتصابات، تعطیلی دانشگاهها، بسیاری از دبیرستانها نیز بسته شد. همچنین در شهرهایی که در آنها حکومت نظامی اعلام شده، تظاهرات محدود روی

می دهد و با آمدن نظامیان پراکنده می شوند، خودروهای مسلح به خیابانهای اصفهان بازگشته اند. کمیته مقامات شهر آمل تقاضای حکومت نظامی دارد.

مطبوعات همین تقاضا را از طرف شهرهای دیگر گزارش می دهند. به مناسبت چهارم آبان، روز تولد شاه، گروهی از زندانیان سیاسی مورد عفو قرار خواهند گرفت. دیدار زاهدی از تهران این گمان را به وجود آورده که گویا او حامل پیام رئیس جمهور کارتر است. خمینی به توطئه قدرتهای بزرگ علیه ایران حمله می کند. سنجابی پیوستن جبهه ملی به بین الملل سوسیالیست را انکار می کند. کنسولگریهای ایران، پاسپورت اشخاص را، به شرطی که سوءپیشینه جنایی نداشته باشند تجدید می کنند. پایان خلاصه گزارش.

۱ تظاهرات گسترده در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها اعلام نشده ادامه دارد. پلیس روز نهم اکتبر در سنندج به روی جمعیت آتش گشود. مردم بانکها را آتش زده بودند. گزارش شده بیست نفر مجروح شدند که حال چند تن از آنان وخیم است. کشته ای گزارش نشده است. در همان روز پلیس با گاز اشک آور، جمعیت انبوهی را در خرم آباد، پراکنده ساخت. در آمل، در درگیری نیروهای امنیتی با مردم، یک نفر دانشجو کشته شد و آمار کشته شدگان بدین ترتیب به چهار نفر رسید. روزنامه ها از ۲۳ شهر دیگر که در سراسر ایران پراکنده هستند، نام می برند که در آنها تظاهرات جدیدی انجام گرفته است. بنا به گزارش مطبوعات، کمیته انجمن شهر آمل از استاندار مازندران تقاضا کرد حکومت نظامی برقرار شود. واکنشهای مشابهی از اراک، کرمانشاه، سنندج و رضائیه گزارش می شود.

۲ معترضین که بیشتر آنان را دانشجویان تشکیل می دهند حتی در شهرهایی که در آنها حکومت نظامی اعلام شده، تظاهرات می کنند. در این میان پدیده جدید، شرکت گروه وسیعی از دانش آموزان دبیرستانی است که در محلات دور از هم، در تظاهرات شرکت می ورزند و به سرعت می گریزند. پلیس مقررات حکومت نظامی را که تجمع بیش از دو نفر را ممنوع اعلام می دارد، بی درنگ به اجراء نگذاشته است. گروهها گرد هم می آیند و شعار می دهند، پلیس و نظامیان کمک می طلبند، نیروی کمکی مؤثر فرا می رسد و جمعیت فوراً متفرق می شود. صبح یازدهم اکتبر گروهی که سن آنها بین ۱۵ تا ۱۸ سال بود، در مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران واقع در خیابان تخت جمشید که از سفارت خیلی دور نیست، تظاهرات کردند. روزنامه ها گزارش می دهند که یک نفر در جنوب به ضرب گلوله پلیس مجروح شده است. صبح روز یازدهم، گروهی در دبیرستان رضاشاه کبیر، نزدیک سفارت ما شعارهای ضدشاه دادند. نیروهای امنیتی بدون حادثه ای آنها را پراکنده ساختند.

حضور روزافزون نظامیان در تهران و اصفهان چشمگیر است. خودروهای مسلح نظامی به خیابانهای اصفهان بازگشته اند. در تهران نظامیان مسجد قبا و حسینیه ارشاد نزدیک مسجد جمعه را اشغال کرده اند. [شهرها هنوز تحت کنترل هستند.] انتظار می رود در سه روز تعطیلی آخر هفته (چهاردهم اکتبر تولد امام رضا) حضور نظامیان بیشتر شود. این حقیقت که

اجتماعات مربوط به کارگران علیرغم مقررات حکومت نظامی مجاز است وضع را پیچیده ساخته است. در غیر این صورت، مقامات حتماً اجتماعات سیاسی را در هم می شکنند. هنگامی که تجمع مربوط به دانشجویان اعتصابی، مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران حالت سیاسی به خود گرفت، نیروهای امنیتی آن را پراکنده ساختند.

۳ اعتصاب دانشجویان مانع کار مدارس زیادی شده است. حداقل کلاسهای سیزده دانشگاه و دانشکده تشکیل نشده است. گزارشات حاکی از آن است که بیش از ۲۰۰۰ دبیرستان در سراسر کشور تعطیل اند. بسته بودن مدارس و ناآرامیهای کارگری، پتانسیل فراوان و قابل ملاحظه ای برای انجام تظاهرات در هر وقت از روز به وجود می آورد.

۴ آیت الله خمینی در پاریس به قدرتهای بزرگ شرق و غرب، به خاطر دخالتشان در امور داخلی ایران حمله می کند. او دانشجویان را به ادامه نبرد علیه استعمار تشویق می نماید. ولی در ضمن توصیه می کند تا برنامه تحصیلی آنان دچار اخلال نگردد.

او آشکارا از کمونیسم و حزب توده به خاطر توطئه برای تضعیف جنبش آزادیخواهانه اسلامی انتقاد کرد. بیانیه او علیرغم گزارشات فراوانی که دولت فرانسه او را از فعالیت سیاسی باز می دارد، انتشار یافت.

۵ مردان مسلح ماسک دار، به کنسولگری عراق در خرمشهر، روز دهم اکتبر حمله بردند در نتیجه نگهبان آن به قتل رسید. پیروان خمینی از دولت عراق به خاطر عدم اعطاء فعالیت آزاد به خمینی در نجف، انتقاد کرده اند.

۶ عفو ملوکانه به مناسبت تولد شاه در روز ۲۶ اکتبر شامل گروهی از زندانیان سیاسی خواهد شد. تعداد آنها هنوز مشخص نشده است.

۷ سنجابی رهبر جبهه ملی پیوستن به بین الملل سوسیالیست را انکار کرد. با وجود این شرکت در کنگره سوم بین الملل سوسیالیست را که تا پنجم نوامبر در ونکوور برقرار است، مورد تأیید قرار داد.

۸ دولت ایران اعلام کرد، از این به بعد کلیه کنسولگریهای ایران در سراسر دنیا به شرطی که افراد سوءپیشینه جنایی نداشته باشند، گذرنامه صادر خواهند کرد.

سولیوان

ادامه ناآرامی کارگری در ایران

سند شماره ۹۶

استفاده اداری محدود۱۲ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۰ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۹۹۵۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: تهران ۹۷۸۹

موضوع: ادامه ناآرامی کارگری در ایران

۱ خلاصه: اعتصابات در ایران همچنان گسترش می یابد. ۳۰ هزار کارگر روز نهم اکتبر

در ذوب آهن آریامهر در اصفهان دست به اعتصاب زدند. روز دهم اکتبر کارگران مجتمع مس سرچشمه و مجتمع صنعتی بهشهر اعتصاب کردند. در همین روز حدود دو هزار کارگر در کارخانه تراکتورسازی تبریز دست از کار کشیدند. در یازدهم اکتبر کارکنان روزنامه های فارسی و انگلیسی زبان در تهران اعتصاب کردند. گزارش شده اعتصاب آنها در اعتراض به وجود سانسور در حکومت نظامی بوده است. توقف کار در راه آهن دولتی ادامه دارد، تلویزیون ملی ایران در اعتصاب به سر می برد، و کارمندان چندین وزارتخانه هنوز بر سر کارهایشان بازنگشته اند. بیمارستانهای تهران مواجه با توقف کار هستند. در سراسر ایران کارکنان تعاونیهای شهری، صندوق تأمین اجتماعی، پست، سازمان آب و برق و کارکنان تعاونیهای شرکت ملی نفت ایران (NIOC) هنوز در اعتصاب بسر می برند. برخلاف اکثریت اعتصابها، فعالیتهای معلمان و دانش آموزان به نظر می رسد بیشتر انگیزه های سیاسی دارند. حداقل بخشی از نارضایتی کارگری به نظر می رسد اکنون متوجه کارکنان اتباع بیگانه در ایران است. دولت تاکنون به نظر نمی رسد با روش هماهنگ با اعتصابات برخورد کرده باشد همچنین اعتصابات به شرکتهای بخش خصوصی سرایت کرده است. پایان خلاصه.

۲ به نوشته جراید ۳۰۰۰۰ کارگر مجتمع ذوب آهن آریامهر در اصفهان در نهم اکتبر دست به اعتصاب زدند و درخواست کردند تقاضای ۲۵ ماده ای آنها از سوی مدیریت تصویب گردد. ما تاکنون فهرست مشخصی از تقاضاها دریافت نکرده ایم اما گزارشات رسانه ها حاکی است کارگران بر عزل رؤسای برگزیده اداره تأکید می ورزند. اعتصابیون به خیابانهای اصفهان رفته و پلاکارد به دست گرفته و شعار می دادند، اما گزارش شده تظاهرات با آرامش برگزار گردید. نیروهای حکومت نظامی اکنون از مجتمع تخلیه شده حفاظت می کنند.

۳ دو هزار کارگر از مجتمع مس سرچشمه و سه هزار تن دیگر از مجتمع صنعتی بهشهر روز دهم اکتبر دست به اعتصاب زدند. تقاضاهای کارگران شامل کمک هزینه بیشتر و افزایش پوشش بیمه درمانی است. همچنین گزارشات مطبوعاتی حاکی است که ۱۷۰۰ نفر از کارگران کارخانه تراکتورسازی تبریز در اعتراض به کم بودن میزان حقوق خود و شرایط بد کاری اعتصاب کردند. آنها همچنین درخواست کرده اند که دولت در تلاشهای آنها جهت سازماندهی اتحادیه های تجاری دخالت ننماید.

۴ روزنامه های اصلی تهران در صبح روز ۱۲ اکتبر اعتصاب کردند. در حالیکه کارمندان روزنامه ها به منظور افزایش حقوق و شرایط بهتر کاری اخیراً تهدید به اعتصاب کرده اند، این تعطیلی گسترده پاسخی بود به بخشی از قوانین حکومت نظامی برای ایجاد دوباره مقررات سانسور شدید در مطبوعات محلی. ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران احتمالاً به واسطه نحوه انعکاس ناآرامیهای اخیر کارگری در کشور و شاید توجه زیاد رسانه ها به آیت الله خمینی در روزهای اخیر عصبانی شده و سانسورچیهایی را به دو مطبوعه بزرگ در تهران یعنی کیهان و اطلاعات اعزام کرده است این دو مؤسسه به جای ارائه مطالب خویش به دولت جهت تأیید،

اعتصاب کردند و دیگر روزنامه های شهر من باب همدردی با آنان اعتصاب نمودند. اما اکنون اطلاعاتی درباره چگونگی مذاکرات میان مقامات و کارکنان روزنامه نداریم.

۵ مقاله ای در دهم اکتبر در روزنامه تهران ژورنال چاپ شد که در آن خبر اعلام شده از طریق رادیو مبنی بر خاتمه اعتصاب ۳۰۰۰۰ نفر از کارکنان راه آهن تکذیب شد و عنوان گردید که اعتصاب ادامه دارد. بنابر این گزارش کارگران مدعی اند که طی روزهای اخیر فقط ۲ قطار از ۱۵ قطار طبق برنامه از تهران حرکت کرده اند و اینکه این دو قطار هم با تهدید نیروهای امنیتی هنگامی که به خشونت متوسل شدند، راه اندازی شدند. گزارشات جراید درباره خاتمه اعتصاب سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران در نهم اکتبر غلط از آب درآمد.

اینک گزارشات خبری حاکی است که به استثنای کارمندان واحد مرکزی خبر بقیه کارکنان تلویزیون ملی ایران علیرغم قولهای رضا عاملی وزیر اطلاعات مبنی بر پذیرفته شدن تقاضاهای اعتصابیون در کابینه، تصمیم به ادامه اعتصاب گرفته اند.

۶ کارمندان دولتی وزارتخانه های دارایی، بازرگانی، دادگستری و سازمان برنامه و بودجه و حداقل بخشی از کارمندان دیگر وزارتخانه ها به اعتصاب خود ادامه می دهند. گزارشهای روزنامه ها به نقل از یک کارمند وزارت بازرگانی حاکی است که کارمندان دولت تا موافقت مدیریت با افزایش صددرصدی حقوقها به اعتصاب خود ادامه خواهند داد. این کارمند افزود کارمندان دولت همچنین تقاضا دارند از حق تأسیس اتحادیه کارمندان دولت برخوردار شوند تا فعالیتهای کلیه کارکنان وزارتخانه ها و سازمانهای مربوطه را هماهنگ سازند.

۷ بیمارستانهای تهران تحت پوشش وزارت بهداشت با توقف کار مواجه اند. کارمندان خواستار افزایش صددرصدی حقوق خود بوده و عنوان می کنند که کمک هزینه ها بایستی تا سطح مزایای مربوط به کارکنان خارجی بالا ـ برود. گزارشات مطبوعات حاکی است کارکنان بیمارستانها همچنین تأکید دارند که ساعات کار آنها در هفته به ۳۶ ساعت تقلیل یابد و اینکه از اضافه کاری و تعطیلات روزانه بهتری برخوردار شوند. اعتصاب در بیمارستانها ابتدا منحصر به تهران بود اما طبق گزارش به چندین شهر در استانها سرایت کرده است. گزارشات تأیید نشده روزنامه های ۱۱ اکتبر حکایت از آن دارد که دکترها و کارمندانی که تحت پوشش وزارت بهداشت هستند موافقت کردند در پاسخ به درخواست انسان دوستانه دکتر محمدحسن مرشد وزیر جدید بهداشت و درمان به اعتصاب خود پایان دهند.

۸ در سرتاسر ایران گروه زیادی از تعاونیهای شهری کارگری، معلمین، دانش آموزان، کارگران صندوق تأمین اجتماعی، کارمندان پست، کارگران سازمان آب و برق، کارکنان تعاونیهای مختلف NIOC همچنان در اعتصاب بسر می برند. بنا به گزارشهای رسانه ها تقاضاها عموماً شامل افزایش حقوق و اضافه کاری، دریافت وامهای بهتری جهت مسکن و خاتمه دادن به سیستمهای تبعیض آمیز که ادعا می شود در بیشتر سازمانها و وزارتخانه ها به اجرا درمی آید، می گردد. همچنان که انتظار می رفت، در حالیکه اکثر اعتصابها انگیزه های اقتصادی داشتند،

اعتصاب معلمان و دانش آموزان بیشتر جنبه سیاسی دارد. گروهی از اهل دانش طی نامه ای به مطبوعات در تاریخ نهم اکتبر اعلام کردند که معلمان دیگر تحت تأثیر اعمال فشار جهت نشان دادن حمایت از سیاستهای دولت قرار نخواهند گرفت.

آنها همچنین خواهان «اعاده حیثیت» از معلمان و دانش آموزانی هستند که در آشوبهای اخیر نسبت به آنها «هتک حرمت» شده است و اینکه کلیه معلمان و دانش آموزان دستگیر شده سریعاًآزاد گردند و به آنها اجازه بازگشایی یک مرکز برای دفاع از حقوق معلمین داده شود.

۹ حداقل بخشی از نارضایتی کارگری اکنون به نظر می رسد به سمت کارکنان بیگانه هدف گیری شده است. گزارش می شود از جمله تقاضاهای کارکنان دولت، شامل اخراج متخصصین و مشاوران خارجی است که به گفته اعتصابیون حقوقهای بیشتری دریافت می دارند و از نفوذ بیشتری در مقایسه با همتاهای بومی خود برخوردارند. گزارشهای مطبوعاتی حاکی است امیرپرویز وزیر امور کشاورزی و روستایی طی ملاقات اخیر با کارمندان ناراضی، ناگزیر شد به این مسئله پاسخ دهد و اظهار داشت هیچ مشاور خارجی در این وزارتخانه حقوق بالایی که غیرموجه باشد دریافت نمی کند. به گزارش رسیده مدیران سندیکای کارگران شرکت مهندسی فیروز در ملاقات دهم اکتبر با رئیس سازمان کارگران ایران تقاضا کردند که حقوقهای «گزاف» کارمندان بیگانه کنترل گردد. وی افزود: پرداخت دستمزد بالا به کارمندان خارجی یکی از دلایل اصلی نارضایتی میان کارگران ایرانی است.

۱۰ نظریه: به نظر می رسد پاسخ دولت به ناآرامیهای کارگری از هماهنگی و طرح ریزی ضعیفی برخوردار بوده است. ما شواهد روشنی در دست داریم که دولت به هر دلیلی برای استفاده از مکانیسمهای شناخته شده جهت برخورد با وضعیت اعتصاب اقدامی به عمل نیاورده است.

یگانه وزیر امور اقتصاد و دارایی در ملاقات روز نهم اکتبر با سفیر سولیوان اعتراف کرد که شورای پول که به طور معمول سیاستهای پولی را هماهنگ می کند تا آن تاریخ حتی تشکیل جلسه هم نداده است. وزارتخانه های مختلف تاکنون به نظر می رسد با اعتصابات به صورت یک امر ویژه برخورد کرده اند.

۱۱ در حالیکه رسانه های ارتباط جمعی به اعتصابات گسترده کارکنان دولتی و شبه دولتی پرداخته اند، فعالیتهای کارگری به هیچ نحو به اداره جات بخش دولتی محدود نبوده است. اعتصابات و دیگر فعالیتهای کارگری اکنون در میان شرکتهای بخش خصوصی نیز دیده می شود و این پدیده به نظر می رسد در حال گسترش باشد. فلسفه «او حق خودش را گرفت، من هم حق خودم را خواهم گرفت»، به نظر می رسد اکنون در ایران حکفرما شده است. هیچ کس نه در بخش دولتی و نه در بخش خصوصی نمی خواهد در مسابقه برای گرفتن حقوق و مزایای بیشتر عقب تر از دیگران بماند.

سولیوان

مورد تیمسار نصیری به دادگاه نظامی ارجاع گردید

سند شماره ۹۷

خیلی محرمانه۱۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۲ مهر ۱۳۵۷

شماره: ۶۸۴۶۰۴۹۳۷۸منبع: روزنامه تهران ژورنال

موضوع: مورد تیمسار نصیری به دادگاه نظامی ارجاع گردید

۱۶ خلاصه: این گزارش اطلاعاتی را که از روزنامه انگلیسی زبان تهران ژورنال مورخ ۱۰ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است، منعکس می سازد. این گزارش حاوی اطلاعاتی در مورد رئیس قبلی سازمان امنیت و اطلاعات کشور (ساواک) است که از این شغل استعفاء داد و سفیر پاکستان شد و پس از مدت کوتاهی استعفاء داد. او در حال حاضر در ارتباط با شغل ریاست ساواک و حیف و میل اموال دولتی با دادگاه نظامی مواجه است

۲۲ جزییات: (بدون طبقه بندی) اطلاعات زیر از روزنامه تهران ژورنال مورخ ۱۰ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است:

«پرونده نصیری به دادگاه نظامی ارسال می شود»

تهران دادستان دادگاه اداری دیروز اعلام نمود حدود سه سال قبل شکایاتی از تیمسار نصیری ریاست سابق ساواک به دادگاه اداری واصل گردید.

سه سال قبل که این شکایات شده بود، دادگاه از قبول آن خودداری نمود. این شکایات که هفته قبل مجدداً به جریان انداخته شدند، به دادگاه نظامی ارجاع گردید تا درباره آن رأی صادر شود. بنا به اظهار دادستان، اتهامات علیه تیمسار نصیری شامل به زندان انداختنهای غیرقانونی افراد، کتک زدن و شکنجه است. رئیس سابق ساواک شنبه هفته گذشته پس از اینکه به طور جدی مورد حمله نمایندگان مجلس قرار گرفت و به فساد و رشوه گیری و در ارتباط بودن با یک افتضاح مالی متهم گردید، از مقام سفارت در پاکستان استعفاء داد. نصیری در اوایل امسال از سازمان امنیت و اطلاعات کشور برکنار شد تا ساواک با برنامه جاری آزادی، بازسازی شود.

هم زمان با این، نخست وزیر سابق امیرعباس هویدا متهم گردید که شش سال قبل به طور غیرقانونی مردی را به زور از رفسنجان تبعید نموده است. در شکایت به دادگاه اداری، عباس خاندانی از رفسنجان گفت که شش سال قبل در مدت یک بازدید ملکه فرح از کرمان، او گزارش در مورد شرایط اسف انگیز زندگی در شهرش به ملکه فرح داده است. او گفت که هویدا گزارش را دروغ خوانده بود و سپس به استاندار کرمان دستور داده بود که آن مرد را به زور تبعید نمایند. در یک مورد دیگر دیروز گزارش شد هژبر یزدانی، سرمایه دار، ۳۷ میلیارد ریال به یک بانک خصوصی در ایران بدهکار است. بر اساس گزارشات، در ابتدا یزدانی ۵۰ میلیارد ریال بدهکار بوده است ولی ۱۳ میلیارد ریال آن با تصرف اموال شخصی وی توسط بانک برگشت داده شده است. بر اساس گزارش رسیده به وزیر امور اقتصادی و دارایی در روز یکشنبه، یزدانی بیش از ۲۰۰

میلیون ریال مالیات به دولت بدهکار است.

نظریات تهیه کننده گزارش: (خیلی محرمانه) اطلاعات فوق مربوط به حادثه تیمسار نصیری

در گزارش II R ۶۸۴۶۰۴۸۶۷۸ و پیام ۷۸ اکتبر DTG ۰۸۰۹۲۶ Z ارسال شده اند. اخیراً در اینجا شایع شده است که تیمسار نصیری مایل است به ایالات متحده سفر نماید، ولی اطلاع رسمی از این سفر تاکنون به این اداره نرسیده است. اطلاعات دریافتی بعدی، متعاقباً گزارش خواهند شد.

۲۲ الف جزییات (بدون طبقه بندی):

اطلاعات زیر پس از تکمیل این گزارش دریافت شد و به صورت پیوست به پاراگرافهای فوق ارسال می گردد. این اطلاعات از نشریه کیهان اینترنشنال ۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ استخراج شده است:

«نصیری باز می گردد»

رئیس سابق ساواک، تیمسار نعمت الله نصیری، امروز به تهران بازگشت تا با اتهاماتی از شکنجه و سوءاستفاده از مقام تا حیف و میل اموال دولتی مواجه گردد.

براساس اظهارات مقامات، نصیری با یک هواپیمای دولتی از پاکستان بازگشت که در آنجا به عنوان سفیر خدمت می کرد و به سوی سرنوشتی نامعلوم در تهران پرواز کرد.

اعتقاد بر این است که نصیری اولین هدف آدم دزدی کمونیستهایی است که بیش از یک دهه با آنها جنگیده است. در مدت سه شب گذشته، رادیو مسکو نظریات ضدنصیری شدیداللحنی را منتشر می کرد و در آنها او را متهم به درگیر بودن یا «زندانی کردن ایرانیان بی گناه و اعمال قدرت برای حمایت از هژبر یزدانی تاجر» می نمود.در بین سایر موارد، رادیو مسکو به علت «اقدامات ضد دمکراسی» در مدتی که رئیس ساواک بوده است، نصیری را مورد حمله قرار داد. همچنین رادیو مسکو اظهار داشت که او ایرانیان «بیگناه» را زندانی کرده تا در ازاء آزادی آنان پولهای گزاف از خانواده های آنان بگیرد. به هر حال رادیو هیچ مورد به خصوصی را ذکر ننمود.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه) از موضوعات فوق مشهود می گردد که شایعات رفتن تیمسار نصیری به ایالات متحده متوقف شده اند. در صورت دریافت اطلاعات جدید متعاقباً مخابره خواهند شد.

دعوت برای اعتصاب عمومی در ۱۶ اکتبر

سند شماره ۹۸

استفاده اداری محدود۱۶ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۴ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۰۲۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: دعوت برای اعتصاب عمومی در ۱۶ اکتبر

مطبوعات و رادیو بی بی سی گزارش کرده اند که برای مراسم یادبود کسانی که در هشتم سپتامبر (۱۷ شهریور) در میدان ژاله کشته شدند آیت الله خمینی شانزدهم اکتبر را به عنوان روز عزای ملی اعلام داشته است. این درخواست از سنت قدیمی اسلامی عزاداری چهل روز بعد از

مرگ منبعث می شود. جبهه ملی با تکرار این درخواست، مخصوصاً اعتصاب عمومی را برای شانزدهم اکتبر پیشنهاد می کند. این امر گزارشهای قبلی به دست آمده طی آخر هفته از منابع مختلف را تأیید می کند. اعلامیه ای که به نظر می رسد از طرف خمینی صادر شده است در ۱۵ اکتبر در «دروس» حومه تهران ظاهر گشت. در عین حال که اعلامیه مردم را برای عزاداری روز چهلم دعوت می کند، این اعلامیه، تاریخی برای چهلمین روز تعیین نکرده است.

نظریه: به نظر می رسد این دعوتها برای تظاهرات خیابانی، تکرار نشده اند بلکه برای شکلهای آرام تری از اعتراض بوده است. به هر صورت، چنین روزهایی مولود بعضی تظاهرات خیابانی (شاید ناهماهنگ) در گذشته می باشند. سولیوان

گزارش سیاسی: جریانات مختلف

سند شماره ۹۹

سری۱۶ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۴ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۰۵۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی: جریانات مختلف

خلاصه: شریف امامی می گوید که به عنوان نخست وزیر باقی خواهد ماند علی امینی شایعات نخست وزیر شدن خود را تکذیب می کند ترمیم کابینه قریب الوقوع به نظر می رسد حزب سیاسی جدیدی تشکیل شد فرقه های مذهبی مانور می دهند ۱۲۴ زندانی آزاد شدند اعتصاب غذای تعدادی زندانی اعتصاب عمومی پراکنده (جزییات در تلگرام جداگانه) در برابر حمایت خیلی پرحرارت تر مردم از اعتصاب روزنامه نگاران در هفته گذشته پایان خلاصه.

۱ تیترهای مطبوعات صبح ۱۶ اکتبر از قول شریف امامی نقل می کنند که او نخست وزیر باقی خواهد ماند. او گفت «من محکوم به ماندن هستم. حتی اگر مایل به ترک این پست باشم باز نمی توانم». این بیان تلاشی بود در جهت متوقف نمودن شایعات موجود مبنی بر اینکه او برکنار و کس دیگری جانشین او خواهد شد. (نظریه: سفارت از طریق چندین منبع دریافته است که شاه حداقل اکنون تصمیم به پشتیبانی از نخست وزیر، جهت دادن فرصتی به او که اوضاع مملکت را به دست بگیرد، گرفته است. حقیقت این است که حداقل چند رهبر مذهبی میانه رو خیلی خصوصی وانمود کرده اند که می توانند با او کار کنند. به علاوه به نظر می رسد که عدم وجود جانشینی واقعاً جذاب عامل اصلی در تصمیم شاه بوده است).

۲ اثر گفته شریف امامی با مصاحبه مطبوعاتی به موقع روزنامه تهران ژورنال مورخ ۱۶ اکتبر با علی امینی تقویت شد. علی امینی در مصاحبه اش شایعات احتمال تشکیل دولت توسط خودش را تکذیب کرد، او تمایل خود را به کار و خدمت در هر پست و مقامی، بیان داشت ولیکن علاقه به نخست وزیر شدن را انکار کرد. همچنین گفت که حکومت نظامی چیز بدی است و هرگونه تماس تازه ای با آیت الله خمینی را منکر شد. (نظریه: علیرغم تکذیب، تمایل

به نخست وزیری امینی در چند هفته گذشته مطرح بوده است.) سفارت دو روایت راجع به او شنیده است. در اولی اینگونه گفته شده که به امینی بی هیچ شرطی پست نخست وزیری پیشنهاد شده اما وی روی نظارت بر ارتش و ساواک اصرار ورزیده و در نهایت معامله به هم خورده است و در نقل دومی، امینی بدون دلیل گفته است که نخست وزیری را به شرط اینکه شاه به مدت شش ماه از ایران خارج شود، خواهد پذیرفت. امینی، نه شاه، دنبال کارش فرستاده شد. قابل توجه است که منابع نزدیک به گروههای مذهبی به ما گفته اند که آیت الله شریعتمداری در فکر همکاری با امینی بود، ولیکن بعد از تشکیل دولت توسط شریف امامی، کار با دولت حاضر را بهترین وسیله برای تثبیت اوضاع می دانند.

۳ سفارت به طور خیلی محرمانه مطلع شده که وزیر علوم و آموزش عالی یعنی نهاوندی در ۱۲ اکتبر استعفانامه خود را تسلیم دولت نموده است که مورد قبول هم واقع خواهد شد. همچنین توسط منابع نزدیک به دولت به ما گفته شده که تغییرات دیگری در کابینه در حال وقوع است و شاید خیلی زود هم صورت پذیرد. انتقاد شدید و وسیعی توسط چندین منبع مختلف که بعضاً مذهبی و اکثراً غیرروحانی هستند به وزرای فعلی (توده ایهای سابق) در دولت ایران (آزمون نهاوندی باهری بدیعی معتمدی) به عمل آمده است. یک منبع دانشگاهی به ما گفت که خیلی ها عدم مدیریت قاطعانه در دانشگاه را به نهاوندی نسبت می دهند که نتیجه آن افزایش شدید فعالیتهای حزب توده در جوامع دانشگاهی خصوصاً دانشگاههای شهرهای بزرگتر بوده است. حزب توده و دیگر گروههای مخالف نقش مهم ولی محتاطانه را در اعتصابات دانش آموزی دانشجویی بازی کرده اند (این نظریه بر اساس چندین تماس با منابع دانشگاهی می باشد) بیشتر ایرانیان افراطی این مطلب را دسیسه حزب توده که در اطراف نهاوندی و سایرین دور می زند، می بینند.

۴ مطبوعات صبح ۱۶ اکتبر بیانیه رئیس سابق حزب منحله ایران نوین، عطاءالله خسروانی را گزارش می کنند که می گوید حزب سیاسی جدیدی با حمایت و پشتیبانی بیش از یکصد نماینده مجلس شورا و سنا اواخر این هفته تشکیل خواهد شد. خسروانی گفت در مورد اسم و برنامه حزب در ۱۸ اکتبر تصمیم گرفته خواهد شد، این گروه حمایت مجلس از نخست وزیر را توسعه خواهد داد و از نظام سلطنتی، قانون اساسی و مذهب شیعه پشتیبانی خواهد کرد و اهداف اصلی آن بر آزادی برنامه های اجتماعی اقتصادی استوار خواهد بود.

۵ کشمکشهای سیاسی درون جوامع مذهبی شدید و حاد می شوند. منابع نزدیک به میانه روها به ما گفته اند که احتمالاً شکاف بین شریعتمداری و خمینی هفته آینده آشکار و علنی خواهد شد. منبع همچنین نظر داد که مدارک مسلم و قطعی برای توجه دادن حامیان خمینی در تهران به دست آورده که دال بر وجود روابط بین اردوی خمینی و حزب توده می کند. مطبوعات سخنان اخیر خمینی در حومه پاریس را گزارش کرده اند که در خلال آن به ابرقدرتها حمله کرده و آنهایی را که تلاش می کنند مردم را متقاعد سازند حکومت اسلامی حکومتی

ارتجاعی است لعنت نموده است. سفارت تأکید دارد که سیاستهای مذهبی در حال حاضر در پشت پرده شکل می گیرد و در این حال مذاکرات محتاطانه و خصوصی در جریان است (حفاظت شود.)

۶ مقامات حکومت نظامی تهران، آزادی ۱۲۴ زندانی که به اتهام فعالیتهای ضد کشور دستگیر شده بودند را اعلام کردند. به نظر می رسد که این افراد اخیراً طبق مقررات حکومت نظامی دستگیر شده باشند. کیهان اینترنشنال خبر می دهد که زندانیان زندانهای قصر و اوین از ۱۱ اکتبر در اعتصاب غذا بسر می برند. انتظار می رود که اعتصاب یک هفته به درازا بکشد و به نظر می رسد این اعتصاب در رابطه با محکوم نمودن صریح و آشکار کشتارها در آشوبهای اخیر (از جمله میدان ژاله) و برای «نشان دادن همبستگی زندانیان با حرکت و جنبش ملی» و (احیاناً با جبهه ملی) می باشد.

۷ اعتصابات دیگر همچنان ادامه دارند. لیکن از نیمه های بعد از ظهر ۱۶ اکتبر دعوت به اعتصاب عمومی در تهران منجر به نتایج بی اثری شده است. (جزییات در گزارش جداگانه ای می آید). و این فرق آشکاری دارد با اعتصاب روزنامه نگاران که با ابراز پشتیبانی چندین منبع (بعضاً هوادار و بعضاً مخالف دولت) مواجه بود از جمله در پایان هفته گذشته وقتی تعدادی از شخصیتهای برجسته با اعتصابیون در محل روزنامه ملاقات کردند، گل و پیامهای پشتیبانی و از این قبیل برای آنها فرستادند. سولیوان

گزارش امنیتی، ۱۶ اکتبر

سند شماره ۱۰۰

خیلی محرمانه۱۶ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۴ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۰۶۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش امنیتی، ۱۶ اکتبر

خلاصه: در میان تدابیر شدید نظامی کم سابقه در تهران، روز عزاداری ملی برای قربانیان میدان ژاله با آرامی تا اواسط روز ادامه یافت ولی محتملاً ـ در بعد از ظهر بدتر خواهد شد. بازارها و بسیاری از مغازه ها تعطیل بودند و همراه با تعدادی تظاهرکننده به مخالفت با حکومت نظامی پرداختند ولی هیچ گزارشی از شورش و درگیری دریافت نشده است. تظاهرات بیشتر در شهرهای سایر استانها ۴ کشته طی روزهای گذشته به جا گذاشت. در بازار تبریز روز ۱۵ اکتبر آتش سوزی به وقوع پیوست. آیت الله اصفهانی از بازداشت آزاد شد. اعتصابات گسترده ادامه دارد. بسیاری از دانشگاهها به امید و چشم داشت به کوشش سازمان یافته برای بستن آن تعداد دانشگاهی که هنوز باز هستند، بسته ماندند. در اواسط بعد از ظهر، شورشی جدی در دزفول به وقوع پیوست. پایان خلاصه.

۱ نیروهای امنیتی برای دردسرهای احتمالی در چهلم یادبود کشته های میدان ژاله، خود را آماده می کنند. تدابیر نظامی در

تهران در طول زمان حکومت نظامی، در نوع خود بسیار گسترده

بود. تعدادی نیروی امنیتی ویژه در فرودگاه مهرآباد مشهود بودند. ترافیک صبح تهران عادی بود و تقریباً تمام تجارتخانه های خارج از بازار شروع به کار کردند. اکثر مغازه ها در طول صبح بسته بودند. به هر حال، زمانی که مغازه داران موقعیت محلی را ارزیابی می کنند، هیچ کس نمی خواهد تنها مغازه باز در محل باشد. در نتیجه الگوی تعطیلی مغازه ها به صورت پراکنده می باشد... بعضی از مغازه ها در شمال شهر بسته و در همان حال در میدان سپه در جنوب تهران تا اواسط روز فعال هستند. (نظریه: سناریو حاکی از فقدان پاسخ سریع به خمینی و جبهه ملی است. هر کسی خواسته خمینی را می دانست، با وجود این تعداد کثیری به کار بازگشتند. سپس بر پایه آنچه که همسایه می کند، تصمیم به ماندن یا رفتن گرفتند.)

۲ تا اواسط روز حداقل یک گروه از تظاهرکنندگان تشکیل شد ولی برخوردی با نیروهای امنیتی پیش نیامد. مدارس ایرانی در طول روز بسته و مدارس بین المللی کلاسهای خود را برقرار کردند. هر چند که بعضی از خانواده ها ترجیح دادند اطفالشان را به مدرسه نفرستند. این مورد در سایر شهرها نیز برقرار بود. بر طبق گزارش کنسولگری، بازار اصفهان و مغازه ها بسته و همچنین بعضی از مغازه های تهیه کننده مایحتاج اصلی، در طی روزهای اخیر عزاداری باز بودند. هیچ تظاهراتی تا اواسط روز به وقوع نپیوست. بازار شیراز تعطیل شد اما شهر آرام بود. به اظهار کنسولگری تبریز، مغازه ها و بازارهای تبریز و کرمانشاه تعطیل بودند. اما مجدداً مشکل جدی به نظر نمی آید. ادارات سراسر ایران مطابق معمول باز شدند (نظریه: اعتصاب عمومی به هیچ وجه کشور را که به هر حال اندکی به واسطه اعتصابات اقتصادی متوقف شده بود، به تعطیلی نکشانده است. اعتصابات خشونت آمیز تقریباً هر روز در شهرهایی که حکومت نظامی برقرار نشده اتفاق افتاده و بی شک امروز نیز انجام خواهد یافت، اما تا ظهر امروز وضعیت شهرهای مهم کاملاً آرام بود. سفارت خبر داده است که سربازان با ماشینهای آب پاش و گلوله های پلاستیکی مجهز شده اند و به آنها تذکر داده شده که از حداقل خشونت برای خنثی کردن اغتشاشات استفاده کنند. حضور نظامی گسترده در تهران باعث ایجاد شایعه ای مبنی بر روی کار آمدن دولت نظامی شده است ولی در حقیقت به نظر می رسد حکومت نظامی به عنوان اقدامی جهت ترساندن تظاهرکنندگان قبل از دست زدن به کاری می باشد.)

۳ تظاهرات بیشتری در مشهد و شهرهای فاقد حکومت نظامی در چند روز گذشته باعث خرابی، جراحت بیشتر و حداقل ۴ کشته گردید. یکی از کشته ها و دو تن از مجروحان مربوط به غروب ۱۴ اکتبر در مشهد بود. یک نفر دیگر در داراب (استان فارس) کشته شد و دو نفر دیگر در ساوه (استان مرکزی) کشته شدند. آشوب ساوه طبق معمول شامل تخریب بانکها و سینماها می شد. و تظاهرات خشونت آمیزی در بوشهر اتفاق افتاد که از نیروی دریایی درخواست شد به پلیس کمک نماید. اما هیچ گزارشی تاکنون از تعداد زخمیها و کشته ها در دست نیست. بسیاری از تظاهرات دیگر شهرها حاکی از آن بود که این تظاهرات عموماً برای اعتراض به کشته های اخیر خرم آباد برپا شده بود. سه خانه مقامات پلیس در بهبهان

بمب گذاری شد، اما هیچ کشته ای گزارش نشده است.

۴ مطبوعات گزارش می دهند که آتش گرفتن بازار تبریز در ۱۳ اکتبر با خساراتی بالغ بر میلیونها ریال همراه بود. و همچنین ادعا شده که آتش سوزی عمدی بوده است. کنسول تبریز گزارش می دهد که خسارتهای وارده به صورت اغراق آمیزی بزرگ شده و تهمت عمدی بودن حریق نیز مشکوک است.

۵ آیت الله حاج آقا عطاءالله اشرفی اصفهانی که در طی حوادث اخیر کرمانشاه دستگیر شده بود، آزاد شده است (نظریه: بسیاری از ملاها در بازداشت باقی مانده اند.)

۶ اعتصابات گسترده (جداگانه گزارش شده) ادامه می یابد تا وضعیت امنیتی را تحت تأثیر قرار دهد. هم زمان با پایان یافتن یک اعتصاب، اعتصاب دیگری آغاز می شود و حتی زمانی که گروهی به کار بازمی گردند در فکر اعتصابی دیگر هستند تا جایی که خواستهایشان تأمین گردد.

۷ هیچ دانشگاه تازه ای موفقیتی در بازگشایی نداشته است. پرویز آموزگار رئیس دانشگاه فردوسی با مطرح کردن استعفایش می گوید او قادر به اداره دانشگاه تا زمانی که استقلال آن حفظ نشود، نخواهد بود. سفارت این طور استنباط کرده است که کالجهای کوچکتر که بدون مشکلی به کار خود ادامه می دادند، توصیه هایی از طرف نمایندگان دانش آموزان مدارس عمده مبنی بر پیوستن به اعتصاب دریافت کرده اند.

۸- آخرین مورد: بر طبق گزارش ناظر هیأت اعزامی مستشاران نظامی آمریکا، در دزفول شورشی جدی که با آتش سوزیهای متعددی همراه بوده به وقوع پیوسته است. در اواخر غروب گزارشاتی مبنی بر گردهمایی جمعیت در نقاط مختلف شهر و نقل و انتقال نیروهای بیشتری دریافت شد. به نظر می رسد احتمال درگیری تا قبل از پایان روز وجود دارد.

سولیوان

گزارشی سیاسی امنیتی، ۱۷ اکتبر

سند شماره ۱۰۱

استفاده اداری محدود۱۷ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۵ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۱۳۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: تهران ۱۰۰۵۹

موضوع گزارش: گزارشی سیاسی امنیتی، ۱۷ اکتبر

خلاصه: روز عزاداری شانزدهم اکتبر با آرامی در تهران سپری شد. حداقل یک تظاهرات کوچک بدون مشکلی از هم پاشیده شد. تظاهرات بزرگی در قبرستان بدون خشونت صورت گرفت. در شهرهای اصفهان، شیراز یا تبریز هیچ برخورد بزرگی رخ نداد، ولی خشونت در شهرهایی که حکومت نظامی در آنها برقرار نیست، حداقل ۱۶ کشته و صدها مجروح بر جای گذاشت. گزارشات نادرست مبنی بر کشتن آمریکاییان متعدد که اخیراً در اصفهان صورت

گرفته موجب نگرانیهایی در آنجا گردید. خشونت در کرمان، شامل برخورد بین تظاهرکنندگان مخالف و موافق دولت بود. مطبوعات گزارش می دهند خمینی جهت تمدید اقامتش در فرانسه تلاش خواهد کرد. بنی احمد و دیگر مخالفین حکومت ایران به دلیل محدودیتهایی که در مورد فعالیت سیاسی خمینی ایجاد شده دعوت برای اقدامات تلافی جویانه اقتصادی علیه فرانسه کردند. مطبوعات استعفای نهاوندی را اعلام کردند. طبق گزارشات واصله مدیر مجتمع تفریحی کیش (که در نزد افکار عمومی با شاه ارتباط نزدیک داشت) در حالی که متهم به یک اختلاس بزرگ بود از ایران گریخته است. پایان خلاصه.

۱ حضور نظامی یکپارچه همراه با خودداری در هر دو طرف، مجموعاً روز عزاداری آرامی را در شهرهای بزرگ به وجود آورد. جمعیت زیادی در قبرستان بهشت زهرا در خارج از تهران که قربانیان میدان ژاله در آن به خاک سپرده شده اند، جمع شده بودند. دستجات نظامی بدون هرگونه دخالتی به آنها می نگریستند و این جریان منجر به خشونت نگردید. تظاهرات کوچک در بلوار الیزابت بدون ضرب و جرح متفرق گردید. مطبوعات به اختصار گزارش می دهند که تظاهرات پراکنده در کل ۴۰ مجروح به جای گذاشته است. یک روزنامه (اطلاعات) گزارش کرد که در برخوردها ۳ کشته به جای گذاشته شده است ولی دولت ایران این قضیه را تکذیب می کند و خبرنگاران دیگر معتقدند که این داستان نادرست است.

طبق گزارش کنسولگریها، تبریز، کرمانشاه، شیراز و اصفهان نیز بدون آنکه تظاهراتی در آنها گزارش شده باشد، آرام بوده اند. بسته شدن مغازه ها در تمام مدت روز افزایش یافت و عاقبت تمامی آنها به جز نانواییها و سبزی فروشیها و فروشگاههای مواد غذایی بسته شدند. تعدادی از این مغازه ها هم بسته بودند.

۲ در بسیاری از شهرهایی که مشمول حکومت نظامی نیستند، روزی به دور از آرامش سپری گردید. مطبوعات اخبار کشته شدگان را شانزده تن به همراه بیش از صدها مجروح ارائه می دهند.

(نظریه: باید توجه داشت که مطبوعات دیگر مجبور به بیان برآوردهای مقامات رسمی نیستند. فرضهای قبلی که برآوردهای مطبوعات را دست کم می گرفت امروزه دیگر اعتباری ندارد) حادترین مکانها کرمان و دزفول (استان خوزستان) هر کدام با ۵ کشته بودند. بسیاری از شهرهای دیگر گرفتار چنین جریاناتی بودند. وقایع در کرمان در بسیاری از ماهها ابتدا از درگیریهای خیابانی بین تظاهرکنندگان طرفدار دولت با شورشیان ضددولتی آغاز گردید.

۳ طبق گفته های کنسول، رادیو و حداقل یک روزنامه فارسی زبان در اصفهان، در ۱۶ اکتبر اشتباهاً گزارش کردند که تعداد زیادی از آمریکاییان به تازگی در اصفهان در ارتباط با بمب گذاری اخیر اتوبوس شرکت هلیکوپترسازی بل (BHI) کشته شده اند. سفارتخانه و کنسولگری اصفهان اقدامی جهت تصحیح ماجرا به عمل آورده اند (با توضیح اینکه تنها ۳ نفر جراحت سطحی برداشته اند) به هر حال کنسولگری گزارش می دهد که اولیای امور دبیرستان

آمریکایی در اصفهان در ۱۶ اکتبر اعلام کردند که دانش آموزان می بایست بر علیه اعمال ضدآمریکایی حفاظت شوند و جهت رفتن به خانه بر کف اتوبوس دبیرستان می نشینند.

۴ طبق گزارشات واصله آیت الله خمینی تلاش خواهد کرد تا اقامتش را در فرانسه با امیدواری جهت کسب اجازه فرانسویان برای هدایت فعالیتهای سیاسی در آنجا تمدید کند. بنی احمد، رهبر مخالفین که به طور نزدیکی خودش را با مخالفین مذهبی متفق کرده است به خاطر اعمال محدودیت در مورد خمینی به دولت فرانسه حمله کرد، او قراردادهای فعلی فرانسوی را برای دو رآکتور هسته ای و متروی تهران مورد انتقاد قرار داده و آنها را به عنوان موضوع فساد داخلی قلمداد نموده و تقاضای رسیدگی به آنها را کرد. روزنامه فرانسوی لیبراسیون این جریان را در آنجا که می گوید اگر فرانسویها محدودیتها را از روی خمینی برندارند، تجار بازار تهران تهدید به بایکوت کالاهای فرانسوی می کنند، به عنوان مدرک ذکر می کند.

۵ استعفای نهاوندی وزیر علوم و آموزش عالی (عطف به تلگرام گزارش شده) هر چند که ظاهراً هنوز مورد قبول واقع نشده است سرانجام در جراید صبح اعلام گردید. (فرض ما بر این است که البته اگر تمامی این پست حذف نشود، دولت ایران هنوز به دنبال یک جانشین می گردد). مطبوعات و دیگر منابع اظهار می کنند که او جهت کسب فضایی برای مانور به خاطر جاه طلبیهای سیاسی خودش (و اجتناب از دشمنی بیشتر جامعه دانشگاهی نسبت به وی) استعفا داده است. حزب جدید او جنبش ناسیونالیستی ایران نام خواهد گرفت.

۶ طبق گزارشات واصله محمود منصف مدیرکل مجتمع مجلل تفریحی جزیره کیش، در میان اتهامات مبنی بر اختلاسهای بزرگ مالی ایران را ترک کرده است. جزیره کیش مکانی دنج در خلیج فارس برای قمار و ورزش در فضاهای سرپوشیده و در هوای آزاد برای بسیاری از برگزیدگان متجدد ایرانی است. در افکار عمومی نامبرده با شاه (که اغلب تعطیلات خود را در سالهای اخیر در آنجا می گذرانده است) و با صاحب منصبان رده بالای دولت ایران همکاری نزدیک داشته است این ماجرا به پندار آنها کمکی نخواهد کرد. سولیوان

گزارشات مداوم در مورد خمینی بسیار ارزشمند است

سند شماره ۱۰۲

خیلی محرمانه۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۶ مهرماه ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۱۷۱به: سفارت آمریکا، پاریس

رونوشت: وزارت امور خارجه واشنگتن، دفتر حافظ منافع در بغداد

موضوع: گزارشات مداوم در مورد خمینی بسیار ارزشمند است

متقاضـی است از تمام سـخنان، ملاقاتها، و حرکات خمینی باز هم برای ما گزارش ارسال دارید. خمینی همچنان چهره مخالف اصـلی به شـمار می رود در اوضـاعی که به گمـان ما تا مـدتی لاینحل باقی خواهـد مانـد. از این پس نیز (سـفارت آمریکا در) پاریس را در لیست

دریافت کنندگان خلاصه گزارشهای سیاسی و امنیتی خود، که تقریباً هر روز منتشر می گردد و همچنین گزارشهای مفصل تر مربوطه، مثل تحلیل دولت شریف امامی که طی تلگرام تهران ۱۰۰۶۱ انتشار یافت قرار می دهیم، مگر آنکه در این مورد توصیه دیگری بفرمائید.

سولیوان

چریکهای مذهبی مسئولیت حمله به آمریکاییها را در اصفهان به عهده می گیرد

سند شماره ۱۰۳

خیلی محرمانه۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۱۷۲به: وزارت امور خارجه واشنگتن دی. سی.

مرجع: الف تهران ۹۹۲۷، ب تهران ۹۹۰۸، ج تهران ۹۷۰۴

موضوع: گروه چریکهای مذهبی مسئولیت حمله به

آمریکاییها را در اصفهان به عهده می گیرد

۱ در هیجدهم اکتبر مطبوعات گزارش دادند که گروهی تحت عنوان «گروه توحیدی» با انتشار اعلامیه ای مسئولیت حمله به اتوبوس شرکت هلیکوپترسازی بل در ۱۱ اکتبر (رجوع به تلگرامهای الف و ب) به وسیله بمب سه راهی و همچنین خرابکاری اول اکتبر در هلیکوپتر نیروی هوایی ایران (رجوع به تلگرام ج)، را به عهده گرفته است.

۲ این بیانیه، حدس اولیه ما را تأیید می کند که حادثه حمله با بمب سه راهی به وسیله یک گروه تروریستی نوپا که از تاکتیکها و سلاحهای غیرحرفه ای تری نسبت به دو جنبش چریکی شناخته شده، یعنی چریکها و مجاهدین استفاده می کند صورت گرفته است. اگر، مفاد اعلامیه را بپذیریم، به نظر می رسد این گروه، از افراطیون مذهبی تشکیل شده باشد، اگرچه ما نمی توانیم فرض محتمل مبنی بر انجام یک اقدام نفوذی به وسیله افراطیون چپگرا با ژست مذهبی، را رد کنیم. این بیانیه همچنین اولین دلیل روشن ما جهت ارتباط دادن حادثه انفجار هلیکوپتر (که به نظر می رسید کار بسیار ماهرانه ای بوده و احتمالاً به وسیله پرسنل نظامی که به فرودگاه دسترسی دارند انجام شده)، با حمله به اتوبوس، محسوب می شود. سفارت و کنسولگری اصفهان در حال بررسی بیشتر در این خصوص هستند. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۸ اکتبر

سند شماره ۱۰۴(۱)

خیلی محرمانه۱۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۲۶ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۱۸۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۸ اکتبر

خلاصه: نماینده مخالف، ۹ مورد استیضاح را علیه دولت شریف امامی در ۱۷ اکتبر برشمرد.

۱- کتاب اول، ص ۸۳۴

نخست وزیر برای دفاع از سیاست خود در جلسه غیرعلنی ۲۲ اکتبر مجلس شرکت می کند. رهبر جبهه ملی اعلام کرد، اگر سلطنت قانونی باشد قابل اعتراض نیست. خمینی از کارتر رئیس جمهور آمریکا در مورد نادیده گرفتن حقوق بشر و تخلفات در ایران انتقاد کرد. ۳۴۰ نفر از اساتید دانشگاههای ایران از رئیس جمهور فرانسه درخواست کردند تا از خمینی رفع محدودیت شوند. نصیری رئیس سابق ساواک برای پاسخگویی به اتهامات مربوط به فساد و سوءاستفاده از مقام به تهران بازگشت.

مقامات رسمی دولت اعلام کردند، که اکثریت زندانیان سیاسی طی دو هفته آزاد خواهند شد. انجمن نویسندگان آمریکا حمایت خود را از روزنامه نگاران ایرانی در مورد اعتصاب اخیرشان اعلام کردند. آیت الله جواد دستغیب بعد از دو ماه بازداشت در شیراز آزاد شد. گزارش جدیدی از برخورد بین تظاهرکنندگان و نیروهای امنیتی نرسیده است. دو محصل آمریکایی وقتی که به طور تصادفی با تظاهرکنندگان در اصفهان مواجه شدند، ترسیدند و یکی از آنها مورد اصابت سنگ قرار گرفت. تلفات تظاهرکنندگان از ۱۶ اکتبر تا به حال به ۱۲ نفر می رسد. پایان خلاصه.

۱ دیروز عباس اخباری نماینده مخالف در مجلس دولت را به استیضاح کشاند. دولت به لحاظ قانونی یک هفته وقت دارد تا خودش را برای جواب دادن آماده کند. مجلس در ۲۲ اکتبر جلسه غیرعلنی تشکیل می دهد تا به سایر سئوالات و اعتراضات عنوان شده از طرف نمایندگان مجلس رسیدگی کند. هنوز معلوم نیست که چه موقع مجلس خودش به استیضاح رسیدگی خواهد کرد. در ۹ مورد اظهار شده، اخباری در مورد قصور راجع به خاتمه دادن به خونریزی در ایران و نقض آزادی رهبران مذهبی، به دولت حمله کرد. او پرسید چرا افرادی که مسئول فرستادن خمینی به تبعید بودند تنبیه نشدند؟ بر طبق اظهارنظر او گزارشاتی موجود است که دولت ایران به عراق، کویت و فرانسه برای ندادن آزادی به خمینی فشار وارد کرده است. دولت ایران به خاطر کاهش ارزش دلار اجازه داده است که درآمد نفت پایین بیاید و به کنسرسیوم نفت اختیار داده تا ثروت ملی را غارت کند و در جهت تلف کردن درآمد نفت متوسل به پرو ژه هایی مثل مجموعه تفریحی در جزیره کیش شده است. او به لوایح قانونی راجع به آزادی انجمنها، آزادی مطبوعات و استقلال دانشگاهها حمله کرد. دولت فعلی نمی تواند افکار ملی را جلب کند، زیرا که مملو از نماینده هایی از دولتهای سرکوبگر گذشته است. دولت ایران شکست خورده است، برای مثال در مورد تعقیب هویدا که در طول دوره فساد، رهبری دولت را به عهده داشته است. سرانجام دولت برای جبران خطاهای دولت گذشته سعی کرده است، تا دستمزدهای ثابت را اضافه کند و این فقط تورم را افزایش خواهد داد.

۲ کریم سنجابی رهبر جبهه ملی در یک مصاحبه اظهار کرد، او اعتراض به ادامه سلطنت در صورت قانونی بودن ندارد. او همچنین گفت دولت مجبور است از بین این دو راه، یعنی دمکراسی واقعی یا حکومت نظامی یکی را برگزیند و انتخاب دیگری وجود ندارد.

۳ آیت الله خمینی در مصاحبه ۲۱ سپتامبر با گزارشگر فرانسوی که در ۱۷ اکتبر به وسیله لوموند چاپ گردید، از کارتر رئیس جمهور آمریکا در رابطه با نادیده گرفتن حقوق بشر و تخلفات در ایران انتقاد کرده است. کارتر نسبت به سیاست شوروی اعتراض کرد، اما بعد از کشتار ۸ سپتامبر از شاه حمایت نمود. مطبوعات گزارش می دهند که ۳۴۰ نفر از اساتید دانشگاههای ایران نامه ای به رئیس جمهور فرانسه ژیسکاردستن در مورد لغو محدودیت اعمال شده علیه خمینی فرستادند.

۴ نصیری رئیس سابق ساواک در ۱۷ اکتبر به تهران بازگشت. انتظار می رود که او با اتهاماتی از قبیل فساد و نادیده گرفتن حقوق بشر، مواجه گردد. وی با روزنامه نگاران صحبتی نکرده است و مکان دقیق او نیز ناشناخته است.

۵ مقامات رسمی اعلام کردند که بیشتر زندانیان سیاسی در طی دو هفته آزاد خواهند شد. دولت زندانیان را به دو گروه طبقه بندی کرده است. آنهایی که به خاطر اقدامات سیاسی زندانی شده و کسانی که در رابطه با تروریسم دستگیر گشته اند. اولین گروه ممکن است آزاد شوند. آزمون وزیر مشاور در امور اجرایی گفت، تروریستها بخشیده نخواهند شد، اما خبرهای دیگر حاکی است که حکم آنها ممکن است تقلیل یابد. آزمون گفت تمام کسانی که اعمالشان مطابق با قانون اساسی بوده است آزاد خواهند شد. خبرهای مطبوعات راجع به اعتصاب غذا در بین زندانیان سیاسی، متفاوت است. ظاهراً زندانیان شیراز و تبریز در چند روز گذشته دست به اعتصاب زده اند و به جریان اعتصاب زندانیان در زندان کرج و زندان قصر در تهران پیوستند. یک قاضی تهرانی همچنین در اعتراض به بازداشت سه قاضی که گفته شده موقتی بوده و یکشنبه گذشته بعد از ترک وزارت دادگستری اتفاق افتاد، دست به اعتصاب غذا زد.

۶ مطبوعات گزارش می دهند انجمن نویسندگان آمریکا که انجمنی است شامل ۱۶۰۰ نفر نویسنده حمایت خود را از اعتصاب روزنامه نگاران تهران که بعد از متوقف ساختن کارشان رخ داده است، اعلام کردند.

۷ آیت الله حاج سیدجواد دستغیب که در ۱۷ اکتبر بازداشت شده بود آزاد شد. او دو ماه قبل در شیراز دستگیر شده بود.

۸ هیچ خبر جدیدی از تظاهرات خرابکارانه در دست نیست. تلفات حاصله از وقایع ۱۶ اکتبر به ۱۲ نفر رسید. کرمان کشته های کمتری نسبت به گزارشات داده شده، دارد، اما حمله به مردم آنجا برجستگی خاصی، در بین خشونتهای سیاسی ماههای اخیر، داشته است. گروهی (گزارش واصله تعداد آنها را از ۲۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر ذکر می کند) به مسجد جامع در زمان انجام فرائض مذهبی حمله کردند و موتورسیکلتها را به آتش کشیده و عکسهای خمینی را سوزانده و به مسجد نیز خساراتی وارد کردند و سپس به نمازگزاران حمله کردند.

۹ تعدادی وقایع جزئی ضدآمریکایی در صبح ۱۸ اکتبر در اصفهان جریان داشت. دو دختر دبیرستانی در راه قدم زدن به طرف مدرسه به طور اتفاقی در مسیر ۴۰ تا ۵۰ نفر تظاهرکننده

قرار گرفتند. وقتی که جمعیت شروع به فریاد زدن بر سر دخترها کرد، آنها فرار کردند. سنگی که از طرف جمعیت پرتاب شده بود به یکی از آنها خورد. جمعیت به راه خود بدون تعقیب آنها ادامه داد. (واقعه برای دو آمریکایی هراس انگیز بود. اما به جز آن مورد سنگ اندازی جمعیت بیشتر درصدد راهپیمایی بود تا تلاش برای آسیب رساندن به آمریکاییها.)

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲اکتبر

سند شماره ۱۰۵

خیلی محرمانه۲۲ اکتبر ۱۹۷۸ ۳۰ مهر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۲۸۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

جهت اطلاع: سفارتخانه های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، دوحه، اسلام آباد، جده، کابل، کویت، لندن، منامه، مسقط، دهلی نو، پاریس، سرفرماندهی کل نیروهای نظامی آمریکا در اروپا، اقیانوس آرام

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲ اکتبر

خلاصه: ناآرامیها در آخر هفته گذشته در بسیاری از شهرها، دانشگاهها و مدارس ادامه یافت. این ناآرامیها با خونریزی کمتری روبرو بود. در دانشگاه تهران در تظاهراتی که گروههای مجزای مذهبی و چپ گرا به طور مشترک برگزار نمودند شعارهای ضدغربی و ضدآمریکایی داده شد. آزادسازی وسیع زندانیان سیاسی که این هفته در دستور کار دولت قرار گرفت، باعث بروز سردرگمی در بعضی سیاستهای مشخص دولت ایران گشت. نقطه نظرهای ارائه شده از طرف شاه به سران مجلس در ۱۹ اکتبر و چندین گزارش مختلف در امور سیاسی که ذیلاً خواهد آمد در تلگرامهای جداگانه نیز فرستاده خواهد شد. پایان خلاصه.

۱ در ایام آخر هفته ناآرامیها ادامه یافت، این ناآرامیها آنقدر گسترده بود که توصیف جزییات آن ممکن نیست. جماعت زیادی در بسیاری از این تظاهرات شرکت داشتند، ولی در بسیاری نقاط به وسیله پلیس و نیروهای امنیتی پراکنده و متفرق شدند و مجروحین بسیار کمی بجای گذاشته شد. شاید کشته هایی نیز در این میان وجود داشته باشد. نیروهای امنیتی در برخی از این وقایع از گاز اشک آور و دیگر روشهای پیچیده کنترل جمعیت استفاده نمودند، بسیاری از وقایع اعتراضات مشخص علیه حمله «کولی ها» به نماز جماعت در پ در دوشنبه گذشته ۱۶ اکتبر بود. این واقعه سئوالاتی را به همراه داشته است. مخالفین دولت را به تحریک و ایجاد این بلوا و نیز کشمکش کوچکتر دیگری در زیارتگاه واقع در شهر ری در جمعه شب گذشته که در آن اوباش به بعضی زوار حمله کرده بودند، متهم کردند. گزارش شده که سه نفر از اوباش توسط پلیس دستگیر شده اند برخلاف کولی ها در کرمان که از میان آنها هیچ گونه دستگیری گزارش نشده است. یک منبع که ممکن

است موثق و یا غیرموثق باشد به ما گفت که در اصـفهان، مازندران و احتمالاً تهران برنامه های تظاهرات مشابه برای طرفداری از دولت

وجود داشته است. فریاد اعتراض علیه ترتیب دهندگان این گونه تظاهرات که در محافل خصوصی دولت زمزمه هایی دال بر عدم تأیید آن نیز وجود دارد ممکن است که به ختم اینگونه فعالیتهای آزمایشی طرفدار دولت منتهی شود. (البته اگر این طور باشد).

۲ ناآرامیهای دیگری نیز به طور هم زمان در بسیاری از دانشگاهها و مدارس رخ داد. یکی از آخرین تظاهرات در روز شنبه ۲۱ اکتبر در دانشگاه تهران توسط دانشجویانی برگزار گردید که تعدادشان در مطبوعات حدود ۴۰۰۰ نفر تخمین زده می شد، (یک منبع خصوصی (محرمانه) این رقم را ۲۰۰۰ نفر ذکر می کند). دیده شد که دانشجویان در دو دسته، یکی اسلامی و دیگری چپ گرا بودند، اینک آیا هر دو دسته و یا یکی از آنها علیه غرب و آمریکا شعار می دادند، مشخص نبود. ارتشیان در خارج از محوطه دانشگاه مستقر بودند و چون تظاهرکنندگان به طور آرام تظاهرات می کردند، مداخله نکردند. تظاهرات مشابهی نیز به وسیله بیش از ۱۰۰۰ دانشجو در دانشگاه ملی برگزار گردید. بر اساس این گزارش در نیم روز ۲۲ اکتبر گروهی از جوانان به پرتاب سنگ و تظاهرات در بخش شمال شرقی اصفهان پرداختند (دیروز نیز اینگونه تظاهرات تا حدودی انجام پذیرفت). گزارش شده که دو اتوبوس حامل دانش آموزان آمریکایی که در حال رفتن به طرف دبیرستان بود به وسیله سنگ مورد حمله واقع شد. کنسول ما گزارش می دهد که پلیس دستور دارد که برخورد نرمی با تظاهرکنندگان داشته باشد. هلیکوپترهای گشتی برای آرامتر کردن آنها احتمالاً- گاز اشک آور رها کرده اند. در تظاهرات دیگری، دبیران دبیرستانهای تمامی کشور به تحریم بسیاری از کلاسها ادامه می دهند. رئیس انجمن معلمان محمد درخشش خواستار برچیده شدن حکومت نظامی، آزادی زندانیان سیاسی و انحلال مجلس شده است. موضوع اخیر مطلب جدیدتری است که برخی در میان عناصر مخالف از آن بهره می برند و معتقدند مجلس کنونی صلاحیت ندارد و مورد اعتماد عموم مردم نمی باشد.

۳ وزیر دادگستری باهری با خانواده های زندانیانی که با اتهامات سیاسی دستگیر شده اند، نمایندگان کانون وکلای دادگستری و بعضی از نمایندگان مخالفین و نمایندگان حقوق بشر دیدار نمود. وی به آنان گفت که در حال آماده کردن لیست زندانیانی است که بایستی این هفته به خاطر سالروز تولد شاه آزاد شوند (۲۶ اکتبر). مطبوعات گزارش داده اند که مقامات عالی رتبه امنیتی آزادی ۱۱۶۰ زندانی سیاسی که به زودی انجام خواهد پذیرفت را تأیید کرده اند. این عده به همراه ۶۰۰ فعال سیاسی که اخیراً دستگیر شده اند و هنوز به دادگاه نرفته اند، آزاد می گردند. تعداد زندانیانی که قرار است آزاد شوند مبهم می باشد. برای ما مشخص نیست، آیا ۱۸۲ نفری (به علاوه ۱۴ نفر دیگری که جمعاً ۱۹۶ نفر می شدند) و تاکنون در هفته گذشته آزاد شده اند شامل جمع ذکر شده توسط مقامات می باشد یا نه. قابل تذکر است که مقامات عالی رتبه امنیتی (یعنی ساواک) پا را فراتر از حد معمول گذاشته و در گفتگو با مطبوعات دخالت و مسئول بودن وزیر دادگستری در آزادی این زندانیان را رد کرده اند و تأکید نموده اند

که ساواک لیست آزادی را بر اساس دستور شاهنشاه در ۶ هفته پیش تنظیم نموده است. باهری همچنین به رادیو ایران گفته است «از این به بعد هیچ زندانی سیاسی در ایران وجود نخواهد داشت و فقط کسانی که محکوم به فعالیتهای تروریستی یا اقدام علیه امنیت ملی می شوند زندانی خواهند شد.» (در گزارش مخابره شده ICA آژانس بین المللی ارتباطات در ۱۹ اکتبر ذکر شده است) تا آنجا که می دانیم تاکنون این نظریه شخصی باهری است. آزادی تعداد زیادی از زندانیان سیاسی این موضوع را تأکید می نماید که مقامات ایرانی از این به بعد بایستی مواظب باشند که کسی را به اتهام سیاسی دستگیر ننمایند، زیرا دیگر مستمسک قانونی برای آن وجود ندارد و لااقل هنوز از هیچ مقام رسمی بغیر از باهری سیاست کلی دیگری اعلام نشده است. نیروهای مخالف برای آزادی همه زندانیانی که به اتهامات ضدامنیتی دستگیر شده اند (از جمله تروریسم)، محاکمه مجدد همه کسانی که دولت معتقد است که بایستی دوباره محاکمه شوند و تعهد مبنی بر اینکه دیگر زندانی سیاسی ای وجود نخواهد داشت، فشار می آورند.

۴ صحنه سیاست بسیار فعال می ماند چرا که عضو برجسته جبهه ملی شاهپور بختیار به مطبوعات گفته است که حزب وی قصد دارد یک دولت اتحاد ملی متشکل از افرادی که از ۲۵ سال پیش تاکنون در امور سیاسی مداخله نداشته اند تشکیل دهد (در تلگرام جداگانه). مهدی بازرگان رهبر جناح دیگر جبهه ملی برای دیدار با خمینی به پاریس رفته است، ناصر میناچی که در امور حقوق بشر فعال می باشد او را همراهی می کند، (تلگرام جداگانه)، کانون وکلا در حال اعمال برنامه ای برای برگزاری دادگاهی ویژه برای محاکمه موارد اتهام فساد است که به وسیله کمیسیون قضایی مجلس رسیدگی شده و سپس به این کانون ارجاع می شود، می باشد. نخست وزیر خواسته است تا اخبار از وزارتخانه ها در ابتدا به دفتر نخست وزیر فرستاده شود و سپس توسط واحدی در دفتر نخست وزیر منظم شده و به جای آن وزارتخانه ها در اختیار رسانه های خبری قرار گیرد. (کسی تاکنون شکایت نکرده که این امر یک سانسور داخلی است). تلگرام جداگانه ای نقطه نظرات رسمی شاه خطاب به سران سنا مجلس شورا را هنگامی که در ۱۹ اکتبر آنان جوابیه ای را از پارلمان به بیانات آشکار شاه در ۶ اکتبر ارائه می دادند، تجزیه و تحلیل می نماید. در ضمن شریف امامی و وزرایش قرار است امروز به سئوالات پارلمان در یک جلسه غیرعلنی پاسخ دهند. اعضای مجلس این طور که گزارش شده است برای اینکه فرصت صحبت در مجلس در جلسه علنی روز سه شنبه ۲۴ اکتبر را پیدا کنند، مجبور به خوابیدن در مجلس هستند.

۵ در یک حرکت عجیب مقامات رسمی وزارت دادگستری در آمل دستور دستگیری یک افسر پلیس، دو پاسبان و دو غیرنظامی را به اتهام آتش گشودن به سوی مردم تظاهرکننده در هفته گذشته در همین شهر که به کشته شدن ۲ نفر و زخمی شدن ۲۵ نفر منجر شد، را صادر کردند.

در یک اقدام مشابه دادستان عمومی شهر دزفول به قرارگاه مرکزی پلیس نامه ای نوشته و

خواستار اعلام اسامی افرادی شده است که هفته پیش به طرف مردم در تظاهرات شلیک نموده اند (این موضوعات ممکن است شروع یک چرخش باشد).

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی ۲۳اکتبر

سند شماره ۱۰۶

خیلی محرمانه۲۳ اکتبر ۱۹۷۸ ۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۳۳۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن فوری

رونوشت: سرفرماندهی کل نیروهای مسلح آمریکا در اقیانوس آرام

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۲۳ اکتبر

خلاصه: تظاهرات خشونت آمیزی در ۲۲ اکتبر در همدان بوشهر و خرم آباد برگزار گردید. انبوه تظاهرکنندگان در مشهد و اصفهان، حکومت نظامی را نقض کردند ولی از زد و خوردهای شدید اجتناب گردید. در دانشگاههای تهران دانشجویان دست به تظاهرات زدند ولی نیروهای نظامی آن را بر هم نزدند. تلفات آمریکاییها ناچیز است اما حوادث متعددی بر ضد خارجیان به وقوع پیوسته است. دولت اعلام کرد که ۱۱۶۰ زندانی که شامل تقریباً ۱۰۰۰ بازداشت شده سیاسی هم می باشد در ۲۵ اکتبر آزاد خواهند شد. طبق گزارش روزنامه ها، سنجابی رهبر جبهه ملی، به منظور رفع اختلافات مخالفین به دیدار خمینی در پاریس خواهد رفت تا شکاف بین مخالفین را از بین ببرد. سنجابی همچنین دیداری از آمریکا را در سر می پروراند. خمینی در پیام خود به زائران حج، دولت آمریکا را مورد حمله قرار داد. علی امینی، نخست وزیر اسبق، هرگونه ارتباط با سیا را انکار کرد. ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، وزیر جدید علوم و آموزش عالی می باشد. پنج فرمانده جدید حکومت نظامی منصوب گردیدند. پایان خلاصه.

۱ در ۲۲ اکتبر، تظاهرکنندگان با نیروهای امنیتی در همدان به زد و خورد پرداختند، که در نتیجه، طبق گزارشات رسیده ۱۵ نفر کشته و تعداد زیادی مجروح شدند. گزارشهای خبرگزاریها در مورد شمار تلفات بسیار گوناگون است، اما شواهد جداگانه نشان می دهد که دقیق ترین رقم بیش از ۱۵ نفر می باشد. یک گزارش، علت حادثه را، اقدام به خودکشی یک دختر ۱۷ ساله بعد از آزادی از یک بازداشت کوتاه مدت، می داند. ظاهراً یک نفر از میان جمعیت تظاهرکننده اقدام به پرتاب یک وسیله انفجاری به سمت پلیس نموده و سپس پلیس اقدام به گشودن آتش می نماید.

(نظریه: این عمل می تواند علت بروز خشونت را توجیه نماید.) به پلیس امنیتی در سراسر ایران دستور اکید داده شده است تا

حداکثر خویشتن داری را به کار ببرد. همان طور که در تظاهرات دیروز در نقاط دیگر، به روشنی نشان داده شده.

آشوبهای همدان در سراسر روز ادامه داشت. شورشهای تخریبی و ایجاد حریق عمدی، در

شهرهای بوشهر و خرم آباد نیز رخ داده است.

۲ تظاهرکنندگان در مشهد و اصفهان، علناً قانون حکومت نظامی را نادیده گرفتند. در مشهد تظاهرکنندگان ضمن اعتراض به جریان ضدشورشی که اخیراً در کرمان رخ داد به شماتت نیروهای نظامی پرداختند، ولی سربازان کوشش در متفرق کردن آنان به عمل نیاوردند. ناآرامی در اصفهان سابقه احتمالاً ـ خطرناکی را بر جای گذاشته است. گزارش کنسولگری ما از درگیری حداقل ۳ دسته عمده تظاهرکننده، متشکل از چندین دبیرستان، حکایت می کند. بزرگترین جمعیت با بیش از ۵۰۰ نفر، به طرف دفتر فرمانداری نظامی راهپیمایی کردند ولی مسیر حرکت آنها منحرف گردید. دانش آموزان خواستار جایگزینی عکس خمینی به جای عکس شاه آزادی دانش آموزان و معلمان دستگیر شده و برگزاری برنامه کاری روزانه معمولی در سالروز تولد شاه بودند. سپس این جمعیت به بیش از ۱۰۰۰ نفر دانش آموز رسید این رقم از سوی مقامات حکومت نظامی ارائه گردید، و با تعداد کمی از بزرگسالان مخلوط گردیدند و در مرکز شهر با نیروهای انتظامی روبرو شدند. تظاهرکنندگان، حتی وقتی هم که سربازان اقدام به تیراندازی هوایی نمودند، دستور متفرق شدن را رد کردند. نهایتاً نیروهای نظامی موفق شدند با اعمال مقداری فشار، و البته نه تیراندازی یا زخمی نمودن، جمعیت را پراکنده نمایند. (نظریه: مواجهه نسبتاً خوب خاتمه یافت، اما می توانست خطرناك باشد. این سابقه شومی است، زیرا حالا تظاهرکنندگان دستور متفرق شدن را نادیده گرفته و عقب نشینی نیروهای نظامی را تا انداز ای مشاهده کرده اند. کلیه نیروهای امنیتی در سراسر ایران دستور دارند که اگر چنانچه ممکن باشد، کلاً از خونریزی پرهیز نمایند.)

۳ در محوطه دانشگاه تهران یعنی جایی که دانشجویان بدون هیچ گونه درگیری مجدداً دست به تظاهرات می زدند، خویشتن داری مشابهی نشان داده شد. نیروهای نظامی، خود را از محوطه دانشگاه دور نگاه داشتند. عبدالله شیبانی، رئیس دانشگاه تهران، آشکارا از حق دانشجویان برای به صحنه آمدن و پشتیبانی از اعتراضات دفاع نموده است. مطبوعات در سرمقاله هایشان نکات مختلفی از اعتراض دانشجویان را ارائه می دهند، هر چند همه آنها سرگردانند که چه زمانی کلاسها شروع خواهد شد (دانشگاهها ظاهراً دایر هستند، اما کلاسی برقرار نیست). مطبوعات و مدارك مستقل در سفارت شکاف رسمی بین گروههای دانشجوی مسلمان و چپگرا را که هر یك جداگانه و مستقل از هم در محوطه های متفاوت دانشگاه اجتماع می نمایند، تأیید می نمایند. همچنین وجود گروه تظاهرکننده کوچك سومی هم که از تیپ جبهه ملی می باشد، گزارش شده است.

۴ حوادث ضدخارجی یا ضدآمریکایی، به طور قابل توجهی افزایش یافته است. در آبادان چهار تیم از سازمان خدمات آئرونیوترونیکی ماوراء بحار، که در حال مساحی برای کابلهای تلفن بودند، بعد از برخوردهای مکرر با جمعیتهای شورشی، کار خود را رها نمودند. ایرانیها ماشینهای آمریکاییان را سنگباران کردند و تجهیزات مساحی را خرد کردند و یك نفر با تفنگ

ساچمه ای به آمریکاییان شلیک کرد. این حادثه در چندین محله شهر رخ داد. شب گذشته در بوشهر منزل کارکنان شرکت جنرال الکتریک توسط پرتاب کنندگان سنگ مورد حمله واقع شد. شیشه کلیه پنجره ها شکسته شده بود و ساکنان خانه ها به منطقه مسکونی نیروی هوایی منتقل شدند. گزارشهای رسیده، از شیشه های شکسته پنجره های دیگر مجموعه های مسکونی خارجیان (نه الزاماً آمریکایی)، توسط سنگ اندازان حکایت می کند. آنها همچنین جزواتی را که در آن به خارجیان اخطار شده است که طی ۳ روز ایران را ترک نمایند، از خود به جای گذاشته اند. این حوادث از الگوی... پیروی می نمایند. سفارت، کنسولگریها علی الخصوص کنسولگری اصفهان متوجه افزایش حوادث خودجوشی شده اند که شامل حال آمریکاییان گشته است. شعارهای اینان را معمولاً کلمات توهین آمیز فارسی یا «Yankee go home» (آمریکایی برو خانه ات) تشکیل می دهد. ولی برخورد فیزیکی که تاکنون نسبتاً جزیی بوده افزایش یافته است. نمونه های بیشتر در این مورد، عبارت از پرتاب سنگ به اتوبوسهای مدرسه در اصفهان و نقاشیهای کلیشه ای مبارزاتی در تهران می باشند. حروف «JM» و «JB» با چاپ کلیشه ای بر روی اتومبیلها و دیوارهای خانه های آمریکاییان، از جمله یک مأمور سفارت، ظاهر شده است. احتمالاً حروف «JM» نشانگر جبهه ملی می باشد.

۵ دیروز دولت اعلام کرد که شب سالروز تولد شاه، در ۲۵ اکتبر، ۱۱۶۰ زندانی آزاد خواهند شد. تقریباً ۱۰۰۰ نفر از این عده را زندانیان سیاسی تشکیل می دهند. باهری، وزیر دادگستری گفت که آنها به سر کار سابق خود بازگشت نموده و حقوق و مزایای کامل خود را دریافت خواهند کرد.

۶ مطبوعات گزارش می دهند که سنجابی رهبر جبهه ملی جهت گفتگو با آیت الله خمینی به منظور به اصطلاح برطرف کردن شکافی که در جنبش مخالفان سیاسی پدیدار شده است، به پاریس سفر خواهد کرد. سنجابی در ادامه سفر خود به کانادا جهت شرکت در اجلاس بین الملل سوسیالیست و به آمریکا (به مطالب زیرین مراجعه شود) خواهد رفت. بر طبق این محاسبات، مشغله فکری خمینی در مورد نبرد بر علیه سلطه خارجی و استبداد داخلی، با خواست گروههای میانه رو تر مانند جبهه ملی که به دنبال دمکراسی تحت لوای قانون اساسی هستند در تضاد می باشد. در رابطه با توسعه فعالیتهای دیگر خمینی با مطبوعات تکذیبهایی را به نقل از منابع ایرانی در مورد ملاقات اردشیر زاهدی با آیت الله منتشر کرده اند. در همین حین خمینی در پیام خود به زائران حج، دولت آمریکا را با متهم کردن به پشتیبانی از خشونتهای داخلی در ایران مورد حمله قرار داد. همچنین انگلیس و روسیه هم به خاطر غارت منابع ثروت ایران مورد حمله قرار گرفتند. خمینی افزود که چون هیچ کشور اسلامی به او پناه نمی داد به فرانسه رفته است.

۷ در یک پیشرفت جانبی جالب وزارت امور خارجه با ارسال پاسپورت دیپلماتیک سنجابی تحت پوشش یک یادداشت سیاسی در ۲۳ اکتبر به کنسولگری آمریکا، درخواست

روادید یک مسافرت ۲ هفته ای توریستی به آمریکا را نمود. یک روادید توریستی دیپلماتیک برای سنجابی صادر شد. از درخواست نامه وی برمی آمد که او دیدار از واشنگتن و نیویورک را در سر می پروراند. (نظریه: احتمالاً مسافرت به آمریکا بعد از دیدار پاریس خواهد بود. دخالت وزارت امور خارجه، این سوءظن را که معاملاتی بین دولت ایران و مخالفان سیاسی در جریان داشت، شدیداً تقویت می نماید.)

۸ علی امینی، نخست وزیر اسبق، که هنوز هم از او به عنوان نخست وزیر احتمالی جدید نام برده می شود، در یک مصاحبه ارتباطش را با سیا انکار نمود، (مشکل امینی این است که وی متهم گردیده که دولت کندی او را در سال ۱۹۶۱ بر سر کار آورده است.)

۹ در ۲۲ اکتبر، دکتر ابوالفضل قاضی شریعت پناهی، وزیر علوم و آموزش عالی شد. او یک استاد سابق دانشگاه و کارشناس ماهر برنامه ریزی است. (اطلاعات کامل زندگینامه او به طور جداگانه در تلگرام دیگری فرستاده می شود.)

همچنین پنج استاندار جدید به شاه معرفی شدند. محمدعلی احمدی برای کرمان سعید بهادری برای مازندران پرویز سهرابیان برای لرستان ناصر مجیدیه برای کهگیلویه و بویراحمد عباس ظریف برای چهار محال بختیاری.

سولیوان

بازی مطبوعات با نظریات ترنر در مورد ایران

سند شماره ۱۰۷

خیلی محرمانه۲۳ اکتبر ۱۹۷۸ ۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۳۳۲

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری و سیا واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: بازی مطبوعات با نظریات ترنر در مورد ایران

۱ متن زیر، ترجمه ما از متن کامل مقاله ای است که فقط در روزنامه رستاخیز مورخه ۲۳ اکتبر درج شد. موجب خوشوقتی خواهد بود که متن صحیح و هرگونه اظهارنظر آدمیرال ترنر در مورد ایران را اعلام نمائید.

۲ «رئیس سیا اتحاد جماهیر شوروی را متهم به دخالت در ناآرامیهای ایران می نماید.» آدمیرال ترنر رئیس سازمان اطلاعات مرکزی ایالات متحده (سیا)، مطالب فوق را شب گذشته در یک مصاحبه مطبوعاتی در مورد وقایع اخیر ایران اظهار داشت.

۳ در این مصاحبه که توسط خبرگزاری فرانسه گزارش شـده است، رئیس سـیا اظهار داشـته است که بدون شک اتحاد جماهیر شوروی بـا ناآرامیهـای جـاری ایران بی ارتباط نیست. در مصاحبه ای که در تلویزیون در برنامه «در برابر ملت» پخش شـد ترنر گفت: «کمونیستها سعی کرده اند که از وضعیت ایران امتیازاتی را کسب نمایند. و من مطمئنم که اتحاد جماهیر شوروی نقشی در آنجا ایفا می نماید.»

۴ آنگاه ترنر در مورد شیوچنکو صحبت نمود و هرگونه نقش مستقیم و غیرمستقیم سیا را در ماجراهای عاشقانه وی با یک دختر تلفنی در واشنگتن نفی نمود. به هر حال او اقرار نمود که مبالغ زیادی به شیوچنکو در ازاء خدماتش پرداخت شده است.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ اکتبر

سند شماره ۱۰۸

خیلی محرمانه۲۴ اکتبر ۱۹۷۸ ۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۳۸۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ اکتبر

خلاصه: دولت ۱۱۲۶ زندانی سیاسی را در ۲۵ اکتبر آزاد خواهد کرد. حکومت رهبر معلمین محمد درخشش را آزاد کرد. وزیر علوم و آموزش عالی اعلام کرد که لایحه جدید دانشگاهی به دانشجویان آزادی سیاسی کامل اعطا خواهد کرد. پروژه مترو تحت بررسی قرار می گیرد. اعتصاب سیاسی در رادیو و تلویزیون ملی ایران از دیروز آغاز شد. قضات سقز در اعتراض به بازداشتهای غیرقانونی دست به یک اعتصاب غذای یک روزه زدند. مطبوعات ادعا می کنند استیضاحی که امروز در مجلس آغاز خواهد شد فریبکاری شریف امامی برای حفظ موقعیت خویش است. مقدم مراغه ای رهبر جنبش رادیکال تقاضای انحلال مجلس را داد. دانش آموزان دبیرستانی با پرتاب سنگ به ۱۱ اتوبوس شرکت لاکهید آسیب رسانده و ۴ آمریکایی را مجروح کردند. (در تلگرام جداگانه). در تظاهرات خشونت آمیز خرم آباد، مرگ دو نفر گزارش شده است. تظاهرات دیگری در تهران بیانگر نافرمانی از حکومت نظامی است. دومین برخورد ضدشورشی نزدیک کرمان به وقوع پیوست. پایان خلاصه.

۱ دولت اعلام کرد فردا ۱۴۵۱ زندانی که ۱۱۲۶ نفر آنها زندانی سیاسی هستند در شب سالروز تولد شاه از زندان آزاد می شوند. مسئولین حکومت نظامی دیروز محمد درخشش نماینده کانون معلمین را که ظاهراً روز ۱۸ اکتبر به خاطر انتقاد یکی از روزنامه های کانون از ساواک، دستگیر شده بود، از زندان آزاد کردند.

۲ ابوالفضل قاضی شریعت پناهی وزیر جدید علوم و آموزش عالی اعلام کرد که: لایحه بحث برانگیز استقلال دانشگاهها پس گرفته خواهد شد. او پس از مشاوره با دانشگاهها لایحه جدیدی ارائه خواهد داد.

وی در مورد لایحه جدید امتیازات متعددی من جمله ماده مربوط به مصونیت دانشجویان از دستگیری در محوطه دانشگاه را متعهد گردید. رؤسای دانشگاه سیاسی نخواهند بود و مانند رؤسای ادارات توسط اعضای هیأت علمی هر یک از دانشگاهها انتخاب خواهند شد. هیأتهای امناء منحل خواهند شد و دانشگاهها منفرداً مراجع تصمیم گیری جدیدی برای تعیین سیاستهای

دانشگاه ایجاد خواهند کرد. این امر شامل حفظ نظم در محوطه دانشگاه هم می شود. دولت

گارد را از دانشگاه بیرون خواهد برد، استادانی که مجبور به بازنشستگی شده بودند، می توانند مشاغل دانشگاهی خویش را دوباره اختیار کنند و دانشجویانی که به علل سیاسی دستگیر شده اند آزاد خواهند شد. (نظریه: اگر دولت ایران آنچه را که تعهد می کند انجام دهد دانشگاههای ایران از دانشگاههای آمریکا و یا اغلب دانشگاههای کشورهایی که دموکراسی غربی در آنها غالب است مستقل تر خواهند بود.)

۳ پروژه متروی تهران به مرور به عنوان نشانه اسراف و فساد دولت مطرح شده است. احتمال دارد دولت تحت فشار ناچار از کنار گذاشتن پروژه و یا کاهش جدی آن شود. یکی از مقاله نویسان آن را «موش کور سفید» می خواند.

۴ رادیو و تلویزیون ملی ایران از دیروز دست به اعتصاب زد. توقف کار حداقل تا حدودی جنبه سیاسی داشت. اعتصاب کنندگان تقاضای اخراج رؤسایی را دارند که در اعمال سانسور همکاری داشته اند.

۵ قضات در سقز (استان کردستان) در اعتراض به بازداشتهای غیرقانونی دست به یک اعتصاب غذای یک روزه زدند. ادعا می شود که نیروهای امنیتی آشوبگران ضدامنیتی را دستگیر و آنها را بدون مراجعه به دادگاههای مدنی به دادگاههای نظامی ارجاع داده اند، در سقز حکومت نظامی اعلام نشده است.

۶ مجلس قصد دارد در مورد استیضاحی که توسط عباس اخباری ارائه شده است، بحث کند. بعضی از ناظرین کل این امر را یک فریبکاری از جانب شریف امامی برای زدن ضربه ای اساسی به مخالفین واقعی (مثل بنی احمد) می دانند. عقیده براین است که مجلس با ردّ شدید استیضاح که تمام تقصیرات در ایران را به عهده شریف امامی می گذارد، باعث تثبیت موفقیت وی خواهد شد. (نظریه: نمونه اصلی دیدگاه ایرانی این وضعیت غیرموجه نمی باشد، اخباری قبلاً هرگز در جناح مخالف نبوده است و اگر وی صادقانه این کار را کرده باشد مطمئناً تغییر موضع جدیدی داده است.) رحمت الله مقدم مراغه ای رهبر جنبش رادیکال ایران در ضمن خواستار انحلال مجالس سنا و شورا شده است بر این پایه که حزب رستاخیز دیگر سیاست را در انحصار خود ندارد، و این درست نیست که مجالس رستاخیزی بر روی قوانین رأی گیری نمایند.

۸ تظاهرات و اغتشاش حتی در شهرهایی که قانون حکومت نظامی حاکم است ادامه پیدا کرد. خرم آباد (که قانون حکومت نظامی در آنجا حاکم نیست) شاهد اغتشاشاتی بود که ۲ کشته و خرابی بسیاری بجای گذاشت. مطبوعات از ادامه تظاهرات ضددولتی در حداقل بیست شهر دیگر گزارش می دهند. در تهران گروههای دانش آموزی در نقاط مختلف شهر به راهپیمایی و تظاهرات دست زدند. آنها دیگر به طور صحیح سر کلاس حاضر نمی شوند و به خیابانها ریخته اند انگار که حکومت نظامی ای وجود ندارد. امروز دو گروه ۳۰۰ الی ۴۰۰ نفری از دبیرستان پسرانه واقع در خیابان ایرانشهر خارج شدند و از جلوی کنسولگری آمریکا

راهپیمایی کردند. حدود ۵۰ نفر نیز از جلوی سفارت عبور کردند و بر روی پلاکاردهایی به فارسی نوشته شده بود «مرگ بر شاه»، «خمینی بایستی بازگردد» جمعیتهای دیگر از جمله ۱۵۰۰ الی ۲۰۰۰ دانش آموز در تهران در حال تظاهرات هستند. (نظریه: در روزهای اخیر اعتراضات به طور قابل توجهی جسورانه تر شده اند. قانون حکومت نظامی مبنی بر عدم گردهمایی مورد استهزاء قرار گرفته است. شکل تظاهرات حتی در هفته گذشته به این صورت بود که وقتی ارتشیان ظاهر می شدند، تظاهرکنندگان فوراً متفرق می شدند و از آنها اثری باقی نمی ماند. نظم ابداً مختل نمی گردید و نیروهای امنیتی جمعیتها را در صورت اقدام به اغتشاش پراکنده می ساختند. صبح ۲۴ اکتبر گروهی از جوانان هنگامی که شروع به هل دادن ماشینهای پارک شده به داخل خیابان شلوغ کردند، به وسیله نیروهای امنیتی با فشار متفرق شدند. لکن نیروهای نظامی دستور دارند که از حداقل فشار و زور استفاده نمایند و تظاهرکنندگان به نظر می رسید که این موضوع را می دانند.)

۹- تظاهرکنندگان دانش آموز بیش از ضدخارجی بودن، سرشار و غرق در تمایلات ضددولتی بوده اند. ولی بدترین حادثه ضدآمریکایی تهران، دیروز اتفاق افتاد. موقعی که دانش آموزان با پرتاب سنگ به ۱۱ اتوبوس لاکهید خسارت وارد کرده و ۴ آمریکایی را مجروح کردند (در تلگرام جداگانه گزارش شد.) شاهد عینی موثقی در آبادان شعارهای «خوکهای انگلیسی به خانه تان برگردید» را مشاهده کرده است. منبع همچنین گزارش می دهد که جواز اتومبیلهای متعلق به غربیان در آبادان پاره و باطل شده است.

۱۰ دومین حادثه از نوع مقابله با خشونت در راور (حوالی کرمان محل اولین حادثه) اتفاق افتاد. افرادی به مسجد جامع حمله کرده و به پاره کردن اوراق قرآن و آتش زدن به مسجد پرداختند. ساختمان (مسجد) ویران نشده است. گزارشات واصله در مورد وسعت و اندازه ویرانی متفاوت است. به عنوان آخرین کلام اینکه حادثه یکپارچه گیج کننده است.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۵اکتبر

سند شماره ۱۰۹

خیلی محرمانه۲۵ اکتبر ۱۹۷۸ ۳ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۴۴۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۵ اکتبر

خلاصه: دیروز دوباره اعتصابات گسترده نضج گرفت. گرگان با آتش سوزیهای متعدد و کشته های زیاد، آشوب زده ترین شهر بود. در همدان و قم آتش سوزی و برخوردهای خشونت آمیز وجود داشت. تهران در داخل و خارج فضای دانشگاه با اعتصابات بزرگ دانشجویی همراه با برخی برخوردها و دستگیریها مواجه بود، اما وضعیت نسبتاً آرام باقی ماند. یک مجله خبر

از مقابله با آشوب در همدان را می دهد. دیشب دولت اقدام به آزادی زندانیان

نمود، که ظاهراً شامل ۲۱۲ زندانی دیگر دادگاههای مدنی، می شد. محمود اعتمادزاده (که به آذین هم نامیده می شود) و رهبر گروه مخالف کوچکی موسوم به «اتحاد برای آزادی» است، در ۲۳ اکتبر دستگیر شد. وکلا و رهبران مذهبی همدان در اعتراض به کشتار ۲۲ اکتبر دست به اعتصاب غذا زدند. مجلس دیروز با مورد توجه قرار دادن گزارشات ساواک به حرکتهای انتقادی خود ادامه داد. پزشکپور، رهبر اقلیت مجلس، وزارت امور خارجه انگلیس را به خاطر مداخله در امور ایرانیان مورد انتقاد قرار داد. گزارشات مبنی بر مبارزه دسته میانه روی های مخالف جهت خنثی کردن آشوبهای داخلی، با نامه های تهدیدآمیز جدیدی که بر سفارتخانه های (آمریکا) واقع در اصفهان و تهران با اظهار تنفر تمامی مردم ایران از آمریکاییها ارسال می شود، مغایرت دارد. پایان خلاصه.

۱ دیروز تظاهرات در جبهه گسترده جغرافیایی معمول جریان داشت این بار گرگان (در استان مازندران) بیشترین خشونت را ارائه داد، زیرا آشوب گران بانکها، سینماها و سایر ساختمانها را به آتش کشیدند. به طوریکه گزارش شده هنگامی که جمعیت سعی بر سوزاندن اداره مرکزی ساواک کرد، نیروها به سوی جمعیت آتش گشودند. مسئولین تعداد کشته ها را یک تن اعلام می کنند ولی روزنامه ها معتقدند تعداد کشته ها بیشتر بوده است. در نتیجه ادامه اغتشاشات مسئولین حکومت نظامی در قم ساعت شروع عبور و مرور شبانه را از ۱۱ بعد از ظهر به ۹ بعد ازظهر تغییر دادند. رادیو ایران گزارش کرده است که تظاهرکنندگان نارنجک و آتش به سوی نیروها پرتاب کرده اند (سفارت تأیید مستقلی ندارد.) آشوبها و حریقهای عمدی بیشتری در خرم آباد رخ داد. در گزارش روزنامه ای اظهار شده است که اقدامات ضدشورشی همانند حادثه کرمان دیروز در همدان توسط جمعیت ۵ هزار نفری صورت گرفت ولی این خبر توسط دیگر منابع خبری تأیید نشده است.

۲ تهران در تمام روز با تظاهرات عظیم دانشجویی در داخل و خارج دانشگاه روبرو بود. تمام مدارس در تهران به خاطر ریختن هزاران دانش آموز دبیرستانی به خیابانها و یا تجمع در دانشگاه تهران جایی که عظیم ترین تظاهرات در آنجا صورت می گیرد، بسته شدند. در فضای داخل دانشگاه دانشجویان (همچون گذشته) به گروههای مذهبی و چپی تقسیم شدند. چپی ها برای نماز جماعت که به مفهوم باشکوه جلوه دادن اختتام این اجتماع می باشد، نماندند. دانشجویان قطعنامه ای ۱۷ ماده ای از آن جمله آزادی همه زندانیان سیاسی، برگشت خمینی و تصویب دولت جهت اجباری کردن اقامه نماز جماعت ظهر در همه مدارس، صادر کردند. گروه کوچکی از دانشجویان شعاردهنده صبح روز ۲۵ اکتبر از جلوی سفارت رد شدند، و نیز از ظهر چند گروه مشابه از دانشجویان معترض در گوشه و کنار تهران مشاهده می شدند. نیروها اقدام به دستگیری و متفرق کردن جمعیتهایی کرده اند که تمرد نموده اند، ولی گروههای راهپیما معمولاً آزاد بودند. (نظریه: راهپیمایان روزمره و دانشجویان می دانند که مسئولین حکومت نظامی به آنها اجازه خواهند داد برای ۲۶ اکتبر موقعیت ناپایدار بالقوه ای ایجاد کنند،

دانشجویان بدون شک مجدداً متشکل خواهند شد. اگر جمعیت عظیمی در خارج دانشگاه دور هم جمع شود و تظاهرکنندگان بزرگسال نیز به آنها بپیوندند، که البته تا به حال چنین نشده، آنگاه امکان وقوع برخورد جدی خواهد بود.

۳ آزادی وعده داده شده به مناسبت سالروز تولد شاه از عصر ۲۴ اکتبر آغاز شد. ظاهراً ۲۱۲ نفر دیگر از زندانیان دادگاههای مدنی (نه سیاسی) آزاد می شوند. آیت الله یحیی نوری که سابقاً بارها در اغتشاشات جنوب تهران شخص شاخص بود، در بین این آزادشدگان حضور داشت. از طرف دیگر محمود اعتمادزاده (که به آذین هم نامیده می شود) که رهبر حزب سیاسی کوچکی به نام «اتحاد برای آزادی» است در ۲۳ اکتبر دستگیر شد.

۴ گروه وکلا و رهبران مذهبی همدان در اعتراض به کشتارهایی که طی شورش ۲۲ اکتبر به وقوع پیوست دست به اعتصاب غذا زدند.

۵ دیروز مجلس کابینه شریف امامی را مورد استیضاح قرار داد. در حالیکه گروه مخالف در وضعی بحرانی قرارداشت اوضاع دارای اعتدال بیشتری از زمان مباحثات پر سر و صدا در مورد برنامه دولت بود. انتقادات بر روی عملکردهای ساواک به عنوان عامل اصلی اغتشاشات اطراف و اکناف کشور متمرکز گردید. اسحاقی نژاد نماینده تبریز، گزارشات دروغ سازمان یافته همانند شکنجه و سرکوب را مورد حمله قرار داد. یکی از نمایندگان اتهامات علیه علی امینی نخست وزیر پیشین را به خاطر کار کردن برای قدرتهای غربی، مخصوصاً برای کنسرسیوم نفتی دوباره به جریان انداخت. (نظریه: سؤال در این است که آیا مبارزه امینی جهت بازگشت به قدرت می تواند تحمل حملات بیشتری از این قبیل را داشته باشد.) پزشکپور رهبر اقلیت مجلس «دیوید اوئن» وزیر امور خارجه انگلستان را به خاطر حمایت علنی از رژیم شاه و نظرات در مورد مخالفین تقبیح کرد. پزشکپور این را مداخله ای در امور داخلی ایران نامیده و افزود که همه ایرانیان در مقابل تهدیدات و مداخلات خارجی متحد خواهند بود.

۶ مطبوعات می گویند که گروه میانه رو در تلاش جهت کاستن هیجانات ضدرژیم تماسهایی با خمینی برقرار کرده است (نظریه: سفارت نیز در این مورد بر همین باور است.) یکی از جراید این اقدام را مأموریتی برای «نجات ملت» از طرف گروهی غیرمذهبی مخالف نامید که هراسان از فروپاشیدن نظم عمومی و به دنبال آن سرکوبی جدید هستند.

۷ ژنرال منصور مزین نماینده ویژه شاه در گرگان که در ۱۲ اکتبر از کار برکنار گردید، هدف اتهامات سنگین فساد و سوءاستفاده از قدرت می باشد.

۸ آخرین مورد: اواخر بعد از ظهر امروز، سفارت اعلامیه تهدیدآمیز منتشره در نقاط مسکونی و اداری داخل سفارت در تهران و اصفهان را دریافت داشت. تهیه کننده یا تهیه کنندگان این نامه ها مشخص نیستند.

تأثیر این اعلامیه در افزایش بیشتر ترس جامعه متوحش و عصبی آمریکاییها در ایران است محتوای اعلامیه بدین ترتیب است:

ص: ۲۲۶

یانکی ملعون

با اینکه شما بخوبی درباره حکومت سلطنتی شاه و قتل عامهای او مطلعید، اما وقتی تمام مردم آزاده این دژخیم را محکوم می کنند شما و رئیس جمهور لعنتی شما از او حمایت می کنید.

این دلیل نفرت تمام مردم ایران از شما می باشد.

مرگ بر امپریالیسم

مرگ بر صهیونیسم

مرگ بر کمونیسم

زنده باد اسلام سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۲۶کتبر

سند شماره ۱۱۰

خیلی محرمانه۲۶ اکتبر ۱۹۷۸ ۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۴۴۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ اکتبر

۱ طبق گزارشات اولیه در طی یک تعطیل ملی، مراسم سالروز تولد شاه در میان مراقبت شدید امنیتی در تهران با آرامش و آرامی جریان یافت. گردهم آیی جوانان در محوطه دانشگاه تهران تا هنگام ظهر دیده شد اما تا به حال تظاهرات قابل گزارشی نبوده است. جامعه خارجیان به طور کلی کمتر در انظار ظاهر شده و از رفتن به مرکز شهر خودداری می کنند، چرا که طی هفته شایعاتی مبنی بر فعالیتهای خشونت آمیز برای امروز منتشر شده است.

۲ کنسولگری اصفهان از ناآرامی جدی دیروز گزارش می دهد. حداقل مرگ ۴ نفر گزارش شده که یکی از آنها مربوط به کسی است که می کوشیده است یک بمب سه راهی بسازد. توده مردم به خانه جوانان که ۱۴ خارجی من جمله ۶ نفر آمریکایی در آن بسر می برده اند، حمله کرده اند که آسیبی به کسی وارد نشد. اغتشاشات شب گذشته میدان مرکزی موجب (انقطاع برنامه یا کوتاه شدن برنامه) معاون زیر آقای دانکن شد.

۳ مطبوعات گزارشی از تظاهرات خرابکارانه و آتش سوزیهای بیشتر در شهرهای همدان، گرگان و قم می دهند که ادامه

حوادث روز قبل از آن بود. گزارشات واصله حاکی از تعدادی کشته است. چند تظاهرات کوچک که دارای بعد خرابکارانه کمتری بودند در جاهای دیگر به وقوع پیوست. طبق گزارش مطبوعات نیروهای امنیتی خودداری غیرمعمولی نشان می دهند. بدین صورت که قسمتهایی از شهرهای پرالتهاب را در اختیار شورشیان می گذارند.

۴ چند تظاهرات توسط جوانان مجدداً در تهران انجام شد که نسبتاً آرام بود و بر طبق منابع مطبوعاتی به کشتاری نینجامید.

۵ آزادی وعده داده شده زندانیان سیاسی در جریان است. از جمله ریش سفید گروه صفر قهرمانی، کسی که از ۲ سال بعد از پایان جنگ جهانی دوم، به خاطر نقشش در حرکت

تجزیه طلبانه آذربایجان در زندان بسر می برده است، آزاد شده است.

۶ تیتر مطبوعات خبر از مصاحبه خمینی با آژانس خبرگزاری فرانسه می دهد که در آن وی پیشنهادات مصالحه و سازش اعضای مخالفان سیاسی مذهبی میانه رو را رد و مجدداً ادعا کرد که او خواستار جنگی فرسایشی علیه دولت ایران است.

سولیوان

دیدگاههای خمینی

سند شماره ۱۱۱

خیلی محرمانه۲۸ اکتبر ۱۹۷۸ ۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن. دی. سی ۵۳۴۳به: سفارت آمریکا، تهران ۷۶۹۵

رونوشت به سفارتخانه های آمریکا در لندن، پاریس، بغداد، کویت

موضوع: دیدگاههای خمینی

۱ آنچه در ذیل می آید گزارش یک گفتگوی یک ساعته بین خمینی و یک فرد ایرانی است که آخرین دیدارش با وی در سال ۱۹۶۳ بوده است. گزارش مزبور توسط یک واسطه موثق در اختیار مقام وزارت خارجه قرار گرفت.

۲ این فرد دریافت که خمینی کاملاً- اطمینان دارد که در زمان مناسب در مأموریت خویش که همان سرنگون سازی دودمان پهلوی است موفق خواهد شد. خمینی امکان هرگونه مصالحه و سازش را رد کرد و گفت که با وجود سلطنت مشروطه و یا چیزی مشابه آن نمی تواند تصور کند که امینی بتواند به عنوان نخست وزیری «مستقل» عمل کند. به نظر خمینی، امینی به خاطر رابطه گذشته اش با شاه و پدر شاه به مصالحه کشانیده شده است.

۳ هنگامی که این فرد خاطرنشان ساخت که اگر آشوب و تشنج متوقف نگردد هرج و مرج و یا ارتش بر اوضاع مسلط می گردد، خمینی به هیچ وجه اظهار نگرانی ننمود. فرد مزبور باز هم گفت که اگر اعتصابات ادامه پیدا کند، هرج و مرج اقتصادی حاکم بر اوضاع خواهد شد، باز هم خمینی تکان نخورد. وی تنها به ادای این مطلب اکتفا نمود که این میهمان او از ماهیت انقلاب سیاسی مخالف با شاه در ایران مطلع نیست. خمینی از هیچ یک از این خطرات نمی ترسد زیرا مطمئن است که اینها گامهایی در راه رسیدن به یک جمهوری اسلامی می باشند.

۴ در روندی که در پیش است، خمینی ظاهراً خود را فردی تام الاختیار می داند نه مبتکر، که می تواند هر پیشنهادی را بپذیرد یا نپذیرد. در همین چهارچوب وی آماده استماع سخنان بازرگان و سنجابی بود، ولی تنها آن دسته از نظریاتی را می پذیرفت

که با هدف نهایی وی مغایرتی نداشته باشد.

۵ خمینی در درک و برداشت خویش از قدرتهای غربی بسیار بی خبر یا ساده انگار می نمود، وی شدیداً تحت تأثیر همراهان خویش که بسیار ضدغربی اند قرار داشت. از نظر او غرب بسیار غارتگر است و بنا به اعتقاد وی تمام کشورهای عربی تحت نفوذ غرب به سر

می برنـد. او از عراق به شـدت مـأیوس شـده است. زیرا او ابتـداء امر آن را کشوری مستقل تلقی می کرد. کویت نیز به خـاطر اینکه به او اجازه ورود نداده بود در همان دسته و طبقه قرار گرفته است. ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۹اکتبر

سند شماره ۱۱۲

خیلی محرمانه۲۹ اکتبر ۱۹۷۸ ۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۵۰۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۹ اکتبر

خلاصه: پایان هفته مصادف گشت با بجای گـذاردن ۱۵ کشـته و تعداد زیادی زخمی از سوی شورشیان. دانشجویان در تهران با نیروهای امنیتی که مانع از ورود آنها به محوطه دانشگاه تهران بودند، درگیر شدند. دانشـگاه تهران و دانشـگاه ملی به خاطر ممانعت از تظاهرات بیشتر بسـته شد. سر و کله گروههای طرفدار رژیم نیز پیدا شده و برخوردهایی در چندین شهر با معترضین داشته اند.

مطبوعـات گزارش می دهنـد، سربازی کـه بـا حملـه مخفیـانه به رئیس پلیس بـاعث کشـته شـدن وی و زخمی شـدن فرمانـده حکومت نظامی در جهرم شده بود دستگیر گردید. ناآرامی نشان دهنده ادامه روند ضدخارجی است. پایان خلاصه.

۱ در بیشتر شـهرها تظاهرات آرام و نیز ناآرامی در پایان هفته جریان داشت. چنـدین درگیری خونین به وقوع پیوست که باعث کشته شدن ۱۵ نفر و زخمی شـدن بسـیاری شـد. در کرمانشاه یکی از بدترین برخوردها پیش آمد و کنسولگری تبریز گزارش می کنـد که هنوز در خیابانهـای کرمانشـاه نـاآرامی ادامه دارد. پنـج نفر از تظاهرکننـدگان در کبوترآهنـگ (نزدیک همـدان) کشـته شدنـد. سـایر مناطق مهمی که زخمی ها و ویرانیهایی داشـته انـد، عبارت بودنـد از: دزفول، زنجان، قم، خرم آباد و فسا. تعداد زیادی از شـهرهای دیگر نیز تحت تأثیر این موضوع واقع شدند. بر طبق گزارش، پلیس در شـهرهایی که حکومت نظامی اعلام نشده، به طور موقتی کنترل بعضی از قسمتهای شهر را از دست داده است. سفارت خبرهای تأیید نشده ای در دست دارد که نشان می دهد پلیس عملاً کنترل زنجان را از دست داده است.

۲- دانشـجویان مکرراً بـا نیروهـای امنیتی در تهران درگیری داشـتند، معترضـین اکثر بزرگراههای نزدیک به دانشـگاه تهران را سنگربندی کرده و سـعی داشـتند تا یک تظاهرات بزرگتر به راه اندازند. دسته های نظامی از رسیدن دانشجویان به دانشگاه که بسته بود ممانعت کردند. مطبوعات گزارش می دهند که ۱۹ نفر دانشـجو طی زد و خورد زخمی شدند. هیأت حاکمه به خاطر پیش دستی در مقابل تظاهرات، دانشـگاه تهران را به مدت ۲ روز و دانشـگاه ملی را تا اطلاع ثانوی بست. شاید به عنوان نتیجه این عمل، راهپیمایی و گروههای شـعاردهنده دانشجویی در سراسر تهران امروز مشاهده شوند. دو گروه از مقابل سفارت عبور

کردند.

نیروهای امنیتی حداقل دو بار از گاز اشک آور در بلوار الیزابت استفاده کردند و محتمل است که دستگیری و زخمی زیادی پیش آمده باشد. در رابطه با تحولات مربوطه، دانشجویان دانشکده فنی تهران نامه ای که حاکی از حمایت بود برای یاسرعرفات فرستادند.

مطبوعات گزارش می دهند که درگیری سختی بین معترضین چپی و مذهبی در گردهمایی روز چهارشنبه در دانشگاه تهران صورت گرفته است. هفته همبستگی ملی در دانشگاههای ایران از شنبه آغاز می شود. انجمن ملی استادان دانشگاهها برای مناظره راجع به موقعیت سیاسی حاضر دعوت به عمل آورد.

۳ تظاهرکنندگان هوادار رژیم به تعداد زیاد در شهرهای مختلف ظاهر شده اند و با معترضین زد و خورد نموده اند. مطبوعات از جنجالهای خیابانی در گرگان، رضائیه، رودسر، میاندوآب و کاشان گزارش می دهند.

جمعیت در گرگان کشاورزانی را شامل می شد که در حال تکان دادن بیلهای خود بودند. (نظریه: معمولاً زمانی که دولت ایران نیازمند به جمعیتهای هوادار دولت می باشد، علاوه بر قبائل به جمعیت روستایی که خیلی از آنها مسلمان سنی هستند روی آورده است. گردهمایی آرام هواداران دولت روز شنبه در تهران انجام گرفت).

۴ سرباز ۲۲ ساله ای که موجب کشته شدن رئیس پلیس و وارد آمدن جراحات شدید به فرمانده حکومت نظامی جهرم شده بود دستگیر شد.

۵ احساسات ضدخارجی به طور فزاینده ای مشهود است. (در تلگرام جداگانه ای گزارش خواهد شد.) وقایع پایان هفته شامل سنگباران هتل، سوزاندن اتومبیلهای انگلیسی، دومین سنگ اندازی به طرف اتوبوسهای آمریکایی به هنگام ترک پایگاه هوایی دوشان تپه و دریافت نامه های تهدیدآمیز، می شد. بر اساس گزارش کنسولگری علیرغم آنکه نسبتاً در پایان هفته حمله ای در کار نبود، اما نگرانی در میان جامعه خارجیان همچنان وجود داشته است.

۶ حکومت نظامی در مشهد اعلام کرده است که ساعت رفت و آمد شبانه از نیمه شب به ۸ شب افزایش یافت با این وجود تهدید شده است که اگر ناآرامیها افزایش یابد ساعات منع رفت و آمد نیز بیشتر خواهد شد. سولیوان

آیت الله شریعتمداری قویاً سازش را رد می کند

سند شماره ۱۱۳

خیلی محرمانه۲۹ اکتبر ۱۹۷۸ ۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۴۹۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: آیت الله شریعتمداری قویاً سازش را رد می کند

خلاصه مطالب: آیت الله شریعتمداری در مورد خواست مردم مبنی بر هیچ نوع سازشی با دولت ایران از آیت الله خمینی پیروی می کند. سنجابی رهسپار پاریس شد. شاه خواستار تقویت مسایل قضایی و حراست از استقلال مملکت شد. (پایان خلاصه)

۱ در مطبوعات صبح ۲۹ اکتبر ایران مصاحبه آیت الله شریعتمداری با خبرگزاری فرانسه مبنی بر اینکه او سازش با دولت کنونی را رد کرده و همبستگی کامل با رهبر تبعیدی آیت الله خمینی را ابراز نموده است با تیتر درشت به چشم می خورد. او اظهار داشت که ممکن است در آینده طرفداران او اسلحه به دست گرفته و یک حکومت دموکراتیک اسلامی را در ایران تشکیل بدهند، ولی او در مورد تبعیت از قانون اساسی صحبت کرد و لحن سخنان او در این مورد معتدل و ملایم بود.

۲ شریعتمداری گفت که ما می خواهیم قانون اساسی دولت را عوض کند، ما می خواهیم که یک دموکراسی حقیقی جانشین دیکتاتوری شود. او خبر مبنی بر اختلاف بین خود و خمینی را رد کرده و گفته که ما روحانیون مذهبی دیگر امیدی به دولت حاضر نداریم. رفتار کنونی این دولت در رابطه با کشتار مردم به طور کلی شانسهای او را از بین برده است.

۳ شریعتمداری گفت که درخواست دولت ایران را برای گفتگو رد کرده و پیشنهاد دولت ایران را مبنی بر معرفی ۵ نفر از افراد برای شورای مجلس که در رابطه با ۵ نفر رهبر مذهبی که بر قوانین نظارت بکنند (مطابق آنچه در قانون اساسی آمده است) را رد کرده است. او نقطه نظر مخالف خود را مبنی بر اینکه هیچ گونه درخواستی برای انتخابات تا زمانی که یک دولت قابل اعتماد وجود ندارد نیست بیان کرد. او جبهه ملی و پان ایرانیستها را به عنوان آنهایی که می توانند از پشتیبانی شیعه برخوردار باشند البته اگر آنها در خدمت منافع مردم عمل کنند متمایز نمود.

۴ نظریه سفارت: ما تا به حال نتوانسته ایم به طور خصوصی و از نزدیک با آنهایی که به رهبران مذهبی نزدیک می باشند به علت عدم دسترسی به بهترین منابع تماس حاصل نماییم.

به هر حال اظهارنظر عمومی شریعتمداری این طور نشان می دهد که این امر موجب عقب کشیدن آنهایی که به نوعی سازش و آشتی بین دولت ایران و حداقل جناح میانه روی رهبران مذهبی را برگزیده اند می باشد. این حقیقت که شریعتمداری احساس می کرد که مجبور است علیرغم اختلافات دیرینه بین او و آیت الله خمینی مطالبی اظهار کند، نشانگر اهمیت این نکته است که این رهبر میانه رو احساس می کند که نمی تواند علناً خیلی دور از خمینی حرکت کند، ولو اینکه دومی، موضع سازش ناپذیری در قبال هرگونه توافقات موقت داشته باشد. با این حال ما مطمئن نیستیم که مصاحبه بیانگر احساسات واقعی گروه مذهبی میانه رو باشد. به نظر می رسد که نخست وزیر امیدی به جز این دارد (به تلگرام جداگانه مراجعه گردد). ظرف چند روز آینده سعی خواهیم کرد که در رابطه با اظهارات شریعتمداری تصویری از اوضاع سیاسی جاری ارائه دهیم.

۵ کریم سنجابی با تفکر و تعمق زیاد به پاریس رفت (او این مسئله را رد می کند) و سعی خواهد کرد تا اینکه بتواند خمینی را جهت موضع گیری ملایم تری نسبت به دولت ایران متقاعد سازد. پافشاری و اصرار خمینی در اتخاذ موضع تند موجب نگرانی افراد جبهه ملی غیرمذهبی

خواهد شد که مصالحه را همانند اتحادشان با نیروهای مذهبی ضروری می دانند.

۶ شاه در مراسم سالروز ۲۶ اکتبر که مصادف با تولدش می باشد به تهنیت مجلس با آرزوی ادامه آزادی، تمجید و ستایش از مجلس و دعوت از تمام ایرانیان برای حمایت از استقلال ملی، که خسارت ناشی از فقدان آن جبران ناپذیر خواهد بود، پاسخ داد. سخنان مهم و برجسته او راجع به پذیرش اشتباهات گذشته و درخواست برای تقویت مسایل قضایی یک رشته مبارزه بر علیه فساد بود. سولیوان

اعتصاب دوباره در صنعت نفت ایران

سند شماره ۱۱۴

خیلی محرمانه ۳۰ اکتبر ۱۹۷۸ ۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۵۴۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

مرجع: (الف) تهران ۱۰۵۳، (ب) تهران ۱۰۴۰۸

موضوع: اعتصاب دوباره در صنعت نفت ایران

۱ همانگونه که در مرجع الف پیش بینی شده، اعتصاب حوزه های نفتی کاهش بیشتری را در امر صادرات و تولید موجب گشته است. اعتصاب ملوانان در ترمینال صادراتی جزیره خارك، (مرجع B) پایان گرفت و هیچگونه تنگنایی در خارك وجود ندارد. مشکل کنونی کاهش تولید نفت توسط OSCO است که چیزی کمتر از دو میلیون بشکه می باشد. امروز صبح توسط نمایندگی کنسرسیوم محلی مطلع گشتیم که صادرات نفت خام از خارك تولید شده توسط کنسرسیوم (OSCO) به ۱/۱ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است، علاوه بر این، بنا به نظر نماینده محلی کنسرسیوم مدیرعامل کنسرسیوم به طور فزاینده ای نسبت به توانایی خود در ثابت نگهداشتن حتی سطح خیلی پایین تولید جاری بدبین می باشد.

۲ رفع اعتصابات توسط دو شرکت متحد، ایپاك و لاپکو به نظر می رسد حفظ شده است و ظرفیت تولیدی دور از ساحل آنها که در هفته گذشته متوقف شده بود بار دیگر از سر گرفته می شود.

۳ تخمین می زنیم که تقاضای جاری صادرات نفت خام ایران در حدود ۵/۵ ۴/۵ میلیون بشکه در روز باشد، که به طور ضمنی استنباط می شود که اعتصاب کنونی برای ایران نزدیک به ۰۰/۴ میلیون بشکه در روز از صادرات نفت خام یا در حدود روزانه ۵۰ میلیون دلار زیان دربر داشته باشد.

ما همچنین گزارشات تأیید نشده ای مبنی بر توقف کامل پالایشگاههای آبادان و شیراز در دست داریم. ما گزارش دفتر مشاوره علمی و نظامی (ASAP) را تأیید می کنیم که پالایشگاه تهران به طور معمول در حال کار می باشد و دیگر

پالایشگاههای کوچک (تبریز و کرمانشاه) آن طور که گزارش می دهند دستخوش اعتصاب نشده اند.

۴ شرکت ملی نفت ایران تقریباً تمام تلاش خود را جهت پر کردن محلهای حساس

بلامتصدی زیادی که به علت اعتصاب پدید آمده، مصرف گردانیده است (از آن جمله انتقال دیروز و امروز ۲۰ مهندس، محقق و تکنسین از آزمایشگاه تحقیقاتی تهران به پالایشگاه آبادان) ولی پرسنل اضافی ذخیره یا نیست و یا تعداد کمی موجود می باشد. موقعیت به طور آشکاری برای دولت ایران و نیز شرکت ملی نفت ایران به نقطه بحرانی رسیده است، و دورنمای پایان بخشیدن موفقیت آمیز به مذاکرات مرسوم مدیریت کارگری با سران اعتصابی صنعت نفت به بهترین شکل خود بعید به نظر می رسد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۳۰ اکتبر

سند شماره ۱۱۵

خیلی محرمانه ۳۰ اکتبر ۱۹۷۸ ۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۵۵۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۳۰ اکتبر

خلاصه: تظاهرات در ۳۷ شهر ۸ کشته به جای گذاشت. در تظاهرات عظیم دانش آموزی در سراسر تهران نیروهای ارتش از گاز اشک آور استفاده کردند ولیکن از تلفات گزارشی نشده. مخالفان، حکومت را به سازماندهی نیروهای ضدشورش جهت حمله به تظاهرکنندگان متهم نمودند. پنج هزار تن از اهالی روستایی نزدیک به کرمانشاه به اعتصاب غذای خود در اعتراض به کشتار اخیر ادامه دادند. حکومت خبر پاکسازی ساواک را منتشر کرد. مطبوعات سنگ پرانی به اتوبوسهای آمریکاییان را که اخیراً انجام شده، گزارش کردند. مطبوعات درباره احتمال روی کار آمدن نظامیان هشدار می دهند. سنجابی می گوید که کنگره جهانی سوسیالیستها را در اعتراض به سخن وزیر امور خارجه انگلیس تحریم خواهد کرد. مجلس حمله علنی علیه هویدا را آغاز کرد. پایان خلاصه.

۱ جریان روزانه تظاهرات خشونت آمیز، دیروز هم ادامه داشت و جمعاً سی و هفت شهرستان و شهر را دربر گرفت. در درگیریهایی در کرمانشاه و دزفول ۸ نفر کشته شدند. تظاهرکنندگان هدفهای معمول یعنی بانکها و سینماها را مورد تهاجم قرار دادند. در کرمانشاه بانکداران اعلام کردند که تا تأمین امنیت بسته خواهند بود. گزارشی نشان دهنده زد و خورد مابین دو جمعیت هوادار و مخالف رژیم در کرمانشاه می باشد. کنسولگریها اوضاع آرامی را در اصفهان، تبریز و شیراز گزارش می کنند.

۲ تهران دیروز شاهد تظاهرات دانش آموزی بود که خرابیهای زیادی را به همراه داشت ولیکن گزارشی از تلفات واصل نشده. نیروهای امنیتی در طول روز در مواجهه با گروههای پراکنده دانش آموزی از گاز اشک آور استفاده کردند. حدود ظهر دربهای ورودی دانشگاه تهران باز بود و با ریختن دانش آموزان به محوطه آن از فشار وارده به خیابانها کاسته شد.

تظاهرکنندگان حداقل یک سینما را آتش زده و به چند بانک و مغازه فروش مشروبات الکلی آسیب رساندند. دسته کوچکی از تظاهرکنندگان متواری به مدرسه ابتدایی پیروزی (که در آنجا

تعداد زیادی دانش آموز آمریکایی حضور داشتند) وارد شدند، لیکن بدون حادثه ای آنجا را ترک کردند. حداقل یک تظاهرات از طرف هواداران رژیم برگزار شد ولیکن نیروهای نظامی طرفین رقیب را از یکدیگر دور نگه داشتند.

۳ مخالفان، حکومت را به سازماندهی گروههای مخالف برای حمله به تظاهرات متهم نمودند. مأموران تحقیق اعزامی توسط آیت الله شریعتمداری به کرمان گزارش کردند که درگیریهای خشونت آمیز در کرمان توسط پلیس و آدم کشهای مزدور با لباس کولیها انجام شده است. نماینده احمد بنی احمد همین ادعا را نمود و به تظاهرکنندگان هشدار داد که مراقب ولگردهای چماق به دست که دنبال عذر و بهانه برای حمله به آنها هستند باشند. او دولت را به داشتن طرح و نقشه جهت ایجاد جنگ شهری که منجر به حاکمیت رژیم ظالم و ستمگر جدیدی بشود، متهم کرد.

۴ شایعه درگیریهای بیشتر در ۳۱ اکتبر و به مناسبت سالروز تولد ولیعهد رضا وجود دارد، لیکن نیروهای نظامی تاکنون و به طور معمول حداقل در تهران در کنترل بدون خونریزی تظاهرات موفق بوده اند. عاملی وزیر اطلاعات، دیروز علناً آنچه را که دانش آموزان باید بدانند را اعلام نمود یعنی اینکه به نیروهای نظامی تاکنون امر شده که از سلاحهای مرگبار استفاده نکنند.

۵ پنج هزار تن از اهالی کبوترآهنگ (روستایی نزدیک کرمانشاه) به اعتصاب غذای خود در اعتراض به تیراندازی به تظاهرات ۲۷ اکتبر ادامه دادند. در آن حادثه ۱۲ نفر کشته شدند. تقاضای اعتصاب کنندگان تعقیب و پیگرد ۶ ژاندارمی بود که تیراندازی کرده بودند.

۶ دولت تصفیه و پاکسازی ساواک را اعلام کرد، پرویز ثابتی که به خاطر حضورش در تلویزیون و دفاع از سازمان امنیت مشهور است و سی و سه تن دیگر که منفصل یا مجبور به بازنشسته شدن گردیدند از جمله آنها می باشند. تعداد نامشخصی افراد سطوح و رده های پایین تر نیز مرخص شده اند (نظریه: این سی و چهار نفر در واقع وقتی مقدم جانشین نصیری شد تصفیه شدند که اکنون اعلام شده و به عنوان اقدامی که یک روز پس از انتشار مصاحبه زندانیان سیاسی پیشین که شیوه های شکنجه ساواک را بیان کردند، انجام گرفت.

۷ مطبوعات ۳۰ اکتبر سنگ پرانی به اتوبوس حامل آمریکاییان از پایگاه هوایی دوشان تپه را گزارش کردند، گزارش می افزاید که تعدادی مجروح شدند.

۸ مطبوعات به طور آشکاری احتمال روی کار آمدن نظامیان در صورت عدم توقف آشوب را، هشدار می دهند. گزارشی می گوید که این اقدام قرار بود که اوائل هفته گذشته انجام شود ولیکن در آخرین لحظات تصمیم ملغی شد.

۹ کریم سنجابی رهبر جبهه ملی اعلام نمود که او کنگره جهانی سوسیالیستی را که قبلاً اعلام کرده بود که بدان خواهد پیوست، تحریم خواهد کرد. دلیل ارائه شده در این رابطه این است که وزیر امور خارجه انگلیس و تعدادی از رهبران حزب کارگر حاضر در آن کنگره در

حمایت از رژیم شاه صحبت کرده اند.

۱۰ مذاکره دیروز مجلس به مسئله حمله به هویدا توسط محمدحسین دلخوش فومنی اختصاص داشت. او درخواست کرد که هویدا به خاطر فسادش تحت تعقیب قرار گیرد و این سئوال را عنوان کرد که «آیا ما باید خود را به افراد چاکر و زیردست محدود و قانع کنیم در حالیکه افراد اصلی و کلیدی پشت صحنه باقی بمانند؟» او هویدا را به خاطر نارضایتی عمومی در طی ۱۳ سال ریاستش مورد سرزنش قرار داد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۳۱ اکتبر

سند شماره ۱۱۶

خیلی محرمانه۳۱ اکتبر ۱۹۷۸ ۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۶۱۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۳۱ اکتبر

خلاصه: حسین نجفی وزیر دادگستری و مصطفی پایدار وزیر مشاور در امور اجرایی شدند. آزمون وزیر سابق کشور حزب سیاسی جدیدی را تشکیل داد. طبق گزارشات واصله مذاکره دیروز سنجابی خمینی جهت حصول توافق ناموفق ماند، ولی این تأثیر را بر جای گذارد که جبهه ملی به جانب موضع سرسخت خمینی تمایل پیدا کند. رده آجودانی از همراهان شاه حذف شد. طبق گزارشات واصله در نتیجه انجام بازسازی ظاهری از جانب دولت، مردم زلزله زده طبس از دهکده ها نقل مکان می کنند. تظاهرات کمتری نسبت به روال معمول گزارش شد ولی برخوردهای خونین موافقین و مخالفین در غرب کشور حداقل ۳۶ کشته بر جای گذاشت. اجتماعات بزرگ دانش آموزی بدون هیچ گونه حادثه جدی برقرار شد. مدارس امروز بسته شدند و انتظار می رود به مناسبت روز تولد ولیعهد آشوبها افزایش یابد. ساواک اظهار می دارد ۶۰۰ زندانی سیاسی هنوز در توقیف هستند. خواسته های مردم همگی با اعمال خشونت آمیخته است. دولت دو روحانی مخالف را آزاد کرد.

۱ دو تن از برجسته ترین وزرای کابینه شریف امامی دیروز استعفاء دادند. منوچهر آزمون وزیر مشاور در امور اجرایی که به مدت چندین هفته سرمنشأ مباحثات در کابینه بوده است، جهت جولان دادن مصطفی پایدار در پست دادگستری کناره گیری کرد. محمد باهری وزیر دادگستری که همچنین در عناوین به عنوان رهبر مبارزه با فساد شناخته شده است توسط دادستان کل، ژنرال حسین نجفی تعویض شد. اطلاعات در مورد بیوگرافی وزرای جدید در تلگرام جداگانه ای خواهد آمد. آزمون به سرعت سخنگوی واقعی دولت شده بود و منابع گوناگونی او را نسبت به سایر وزراء بسیار خودبین توصیف کردند. ظاهراً یک مباحثه بین او و مژدهی اولین وزیر بهداشت شریف امامی، موجب استعفای مژدهی گردید. در مورد استعفای باهری توضیحات کمتری داده شد و آن را بخشی از پاکسازی پی در پی وزراء از سوی شریف امامی که انتخابشان توسط شاه به او دیکته شده

بود، عنوان نمودند. علت احتمالی

استعفای باهری این بود که او در مقابله رویارویی لفظی چند هفته قبل با نمایندگان مجلس درگیر شده بود و تعدادی تصور می کنند که او برای بهبود روابط دولت با نمایندگان، قبل از رأی اعتماد مهمی که امروز قرار است گرفته شود، اخراج گردید. او سابقاً در حزب توده بود (همانند آزمون) و هر چند که این مورد مربوط به سالها قبل است ولی این رابطه سابق همچون شبحی بالای سر او بوده است.

۲- استعفای آزمون متعاقب با برپایی حزب سیاسی جدید در جهت مخالف کابینه شریف امامی شد. حزب مردم یا ملت به اصول اسلام و قانون اساسی وفادار خواهد بود. «مردم» اسم حزب رسمی و مخالف دولت قبل از اینکه حزب انحصاری رستاخیز به وجود آید، بود. این مسئله نامشخص است که آیا آزمون با انتخاب اسم خویش تعمداً خواهان القاء آن نقش است یا خیر.

۳ ملاقات بین سنجابی رهبر جبهه ملی و آیت الله خمینی هیچ گونه موفقیتی برای میانه رو کردن آیت الله «خمینی» در پی نداشت. در عوض تأثیر ملاقات آنها باعث سرسخت تر شدن جبهه ملی نسبت به قبل گردید. طبق گزارشات واصله خمینی هنوز هم هرگونه مصالحه ای که براندازی سلسله پهلوی را دربر نداشته باشد، رد می کند. سنجابی گفت که تلاش خمینی همان تلاش جبهه ملی است و وجود اختلاف بین آن دو را انکار کرد. در هر صورت سنجابی و خمینی هیچ گونه بیانیه مشترکی صادر نکردند ولی نظریات مستقل آنها نشان دهنده فاصله زیادشان از همدیگر است. ما معتقدیم جبهه ملی به دنبال سازشی جهت از هم پاشیدن موقعیت فعلی است و مطمئناً از قانون اساسی حمایت می کند در حالیکه خمینی با رد کردن حکومت پادشاهی آشکارا با سازش و به طور ضمنی با قانون اساسی مخالفت می کند.

۴ در تلاش بیشتر جهت کاستن تجملات محیط سلطنتی، دربار رده آجودانی شاه را حذف کرده است.

۵ برنامه دولت جهت بازسازی طبس زلزله زده رسوایی بزرگی را به وجود آورده است. شهروندان شکایتهای بسیاری ارائه کرده اند که قربانیان زلزله کمکی دریافت نمی کنند. مطبوعات گزارش می دهند که اهالی برای رفتن به دیگر شهرها طبس را ترک می کنند، با خاتمه یافتن این امید که دولت آنها را در موطن سابقشان دوباره مستقر سازد.

۶ تظاهرات کمتری نسبت به معمول، از اطراف ایران گزارش شد ولی تلفات بیشتر بود. تهران دوباره شاهد یک راهپیمایی از سوی جمعیت دانش آموزان بود که منجر به اجتماع آنها در دانشگاه تهران شد. دانشگاه ملی اجتماع جداگانه ای داشت. سومین اجتماع در دانش سرای عالی تربیت معلم تهران صورت گرفت. سازمان دهندگان اجتماعات ظاهراً تصمیم گرفته اند تا موجبات استفاده بیشتر از محوطه های امن دانشگاهی را برای تظاهرات فراهم کنند. (نظریه: این عمل خطر برخورد خشونت آمیز با دستجات نظامی را کاهش خواهد داد) دستجات نظامی در بسیاری از مکانهای خارج محوطه های دانشگاه از گاز اشک آور جهت متفرق کردن جمعیت

استفاده کردند ولی برخوردهای جدی به وجود نیامد. راهپیمایی بزرگ ولی آرامی در مشهد صورت گرفت. در دو شهر استان کرمانشاهان در نزدیکی مرز عراق خشونت رخ داد. در هر دو مورد گروههای طرفدار دولت با مخالفین جنگیدند. طبق گزارش مطبوعات این خشونتها ۲۵ کشته در سر پل ذهاب و ۱۱ کشته دیگر در پاوه بر جای گذارد. (در شهر آخری صدها مرد از قبایل سوار بر اسب به شیوه غرب وحشی به شهر حمله کردند) در نقطه جغرافیایی مقابل آن، قبایل بلوچ در زاهدان برای پشتیبانی از رژیم تظاهرات کردند. حداقل یک گروه از تظاهرکنندگان جوان شیک پوش و طرفدار دولت که ظاهراً اولین گروه برای انجام مراسم جشن روز تولد ولیعهد بودند عصر دیروز دیده شدند که از شمال به سوی مرکز تهران راهی می شدند. یک منبع روزنامه نگار گزارش می دهد جزواتی که در کرمانشاه منتشر شد دلالت بر این دارد که گروههای طرفدار دولت فردا در آنجا تظاهرات خواهند کرد. طبق گزارشات واصله مردم شهر برای حفاظت از خودشان برقراری حکومت نظامی را درخواست کردند و ارتش قول حفاظت را حتی در نبود رسمی حکومت نظامی داد. نمونه مشابه در شهر شمالی رشت پیش آمد، جایی که طبق گزارشات واصله ارتش وظیفه پلیس را انجام می دهد و مقررات را حتی در نبود هرگونه اعلام رسمی حکومت نظامی به شدت اجرا می کند. مدارس در سراسر ایران در نتیجه اینکه ناآرامیهایی به مناسبت سالروز تولد رضا ولیعهد انتظار می رفت تعطیل هستند.

۷ سخنگوی ساواک گفت که ۶۰۰ زندانی سیاسی در زندان باقی هستند که همگی آنها در اعمال خشونت علیه کشور دست داشته اند.

۸ دولت دو تن از روحانیون ناراضی، آیت الله شیخ حسین علی منتظری و آیت الله سید محمود طالقانی را دیروز آزاد کرد.
سولیوان

تفسیرهای ما در مورد توسعه امور امنیتی وزارت دفاع

سند شماره ۱۱۷

خیلی محرمانهتاریخ: ۳۱اکتبر ۱۹۷۸ ۹ آبان ۱۳۵۷

به: سرهنگ کالیسون

موضوع: تفسیرهای ما در مورد توسعه امور امنیتی وزارت دفاع

(بر حسب پیش نویس نظریات فرماندهی گروه هیأت مستشاری نظامی)

۱ در ۳۰ اکتبر ۱۹۷۸، کل محتویات مکاتبات بررسی شده به وسیله باب بنرمن، افسر امنیتی منطقه ای سفارت آمریکا، مورد بحث واقع شد. او احساس می کرد که این یک فرصت عالی برای ژنرال گست می باشد تا رسماً نگرانی عمیق و فزاینده خود را در مورد امنیت آمریکاییها، به مقامات بلندپایه سفارت گوشزد نماید. او پیشنهاد کرد که نظریات زیر به مکاتبات الحاقی

افزوده شود.

عطف به پاراگراف دوم پیش نویس او احساس می کرد که نظریات مربوط به وضعیت

جاری به خصوص باید تقویت شود پاراگراف به همراه نظریات و تفاسیر مقتضی پیشنهاد شده به وسیله بنرمن (زیر آنها خط کشیده شده) ذیلاً ـ بازنویسی می شود. لذا وضعیت کنونی شامل عناصری از افراد بی نظم غیرنظامی می باشد که به همراه گروههای متعدد که احتمالاً ـ با اهداف و تکنیکهای متفاوتی کار می کنند، و به نحوی ناراحتی و اختلالاتی را برای جامعه آمریکاییان پدید خواهند آورد. بعضی از این گروهها احتمالاً ممکن است تروریست باشند و یا از دیگر گروههای متعصبی باشند که خواهان اجرای عملیات مستقیم خیابانی بر علیه حکومت ایران و یا احتمالاً آمریکاییان هستند. ما با موارد متعددی مواجه بوده ایم که در آن پرسنل رسمی آمریکایی و مقاطعه کاران (هر دو دسته) به وسیله سنگهای پرتاب شده به طرف اتوبوسها، و در یک مورد با بمب سه راهی، مورد آزار قرار گرفته اند. ما هر روز گزارشاتی در مورد حوادث کوچکی که آمریکاییان درگیر آنند، نظیر هل دادن، کوبیدن و بیرون انداختن اتومبیلهای آمریکاییان از جاده ها و تهدیداتی به شکل اخطاریه و تلفن و آتش زدن وسایل نقلیه و غیره، دریافت می کنیم. به عنوان یک نمونه، هر چند که از نظر سفارت آمریکا، روزهای ۲۸ و ۲۹ اکتبر روزهای آرامی بود، حوادث ذیل برای آمریکاییان رخ داد: یک کارمند شرکت بین المللی هلیکوپتر سازی بل، تهدیدی مبنی بر بمب گذاری دریافت نمود. علاوه بر آن اعلامیه هایی که بر روی آن نوشته شده بود «آمریکایی به خانه ات برگرد» در تهران پخش شد. نیروهای نظامی در میدان ژاله تهران که نزدیک مدرسه جامعه آمریکاییان و مدرسه ابتدایی دیگری که آمریکاییان به آن می روند قرار دارد به درون تظاهرکنندگان گاز اشک آور پرتاب نمودند، به خاطر تأثیر گاز اشک آور در کلاسها، قسمتی از این مدرسه تخلیه گردید. در حین یک تظاهرات در شهر ایلام که حدوداً در ۴۵۰ مایلی جنوب غربی تهران واقع شده، هشت غیرنظامی ایرانی و ۲ نفر پلیس ضمن یک تظاهرات کشته شدند. در نتیجه، شرکت GTE، یک مقاطعه کار آمریکایی در آنجا، کلیه کارکنان غیرایرانی خود را از شهر فراخوانده است. به علاوه، شرکت آمریکایی هلیکوپتر بین المللی بل، یک شرکت دیگر مقاطعه کار آمریکایی، تنها کارمند آمریکایی خود را از ایلام خارج نموده و در نظر دارد که کلیه کارکنان آمریکایی خود را از شهرهای جنوبی دیگر به تهران فراخواند. همچنین نمونه های دیگری از آتش زدن خانه های آمریکاییانی که شغل رسمی ندارند و غیره وجود داشته است که تا به حال هیچ یک منجر به صدمات جدی نگردیده است.

۲ نظریات (AFOSI) :

الف پاراگراف ۶ را کلاً حذف نمایید،

ب فعلاً اقدام جهت درخواستهای فوری دیگر برای کمک در مشاغل موقتی را حذف نمایید.

ج نظریات بالا بر مبانی زیر استوار است: پاراگراف ۶، درخواست نیروی کاری موقت برای اجرای اموری را نموده است که ممکن است به بهترین وجهی توسط منابعی که هم اکنون در کشور وجود دارند، انجام شود. ما باید در وهله اول منابع خودمان را که در داخل کشور

حضور دارند بکار گیریم، زیرا آنان آگاه ترین افراد در رابطه با موقعیت و شرایط محلی کنونی هستند.

د- جمع آوری و ارزیابی و انتشار اطلاعات موردنظر درباره ارتش آمریکا و همچنین مشخص کردن و ارزیابی روندها و الگوهای حوادث و آشفتگیها برای ارتش آمریکا، مأموریت اولیه و مرسوم دفتر تحقیقات ویژه (نیروی هوایی آمریکا) می باشد. (رجوع شود به پاراگراف ۶ بند الف و ب). انجام چنین امری به خوبی در توان دفتر تحقیقات ویژه می باشد و این دفتر مقتدرترین واحد ارتش ایالات متحده برای انجام آن است. همچنین دفتر تحقیقات ویژه می تواند سریعترین پاسخ را به تمام نیازهای در حال تغییر و افزایش بدهد. مالیاتها و خواسته ها و نیازهای مجموعه وزارت دفاع در این رابطه را تهیه نماید، زیرا این دفتر آژانس ارتشی مسئول تهیه چنین اطلاعاتی برای فرماندهان آمریکایی و جامعه اطلاعاتی آمریکا چه در ایران و چه در سراسر جهان است که هم اکنون در صحنه حضور دارد.

ه دفتر تحقیقات ویژه در حال تهیه جریان مداومی از اطلاعات برای فرماندهان ارتش آمریکا در رابطه با حوادث سراسر ایران می باشد.سازمان گزارشگر اطلاعات دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی و هر سازمان و سایر سازمانهای اطلاعاتی وزارت دفاع به هر حال در نوع تجزیه و تحلیلی که می تواند انجام دهد، علی الخصوص در زمینه گزارشهای سیاسی، محدود است. به علت این وظیفه، دفتر تحقیقات ویژه همکاری بسیار نزدیکی را با عناصر سفارت آمریکا که برای چنین تحلیلهایی گمارده شده اند، برقرار نموده است. دفتر تحقیقات ویژه به مانند مجرایی مناسب برای رسانیدن اینگونه اطلاعات به دست فرماندهان ارتش آمریکا عمل می کند.

و این دفتر در حال حاضر اطلاعات را هم از منابع ایرانی و هم از دیگر منابع آمریکایی جمع کرده و ارزشیابی می کند. گزارشهای اطلاعاتی که در حوزه ارزشیابی و بررسیهای این دفتر قرار می گیرد بلافاصله به پرسنل (دفتر تحقیقات ایمنی و سیاسی گروه مستشاران کمکهای نظامی «ARMISH – MAAG ARSPO») که وظیفه اش تهیه گزارش روزانه اطلاعاتی خلاصه شده برای بازبینی ژنرال گست می باشد، تحویل می گردد. پالایش بیشتر در این جریان اطلاعات و تجزیه و تحلیل بیشتر در کل داده های اطلاعاتی جمع آوری شده از گزارشات دفتر تحقیقات ویژه و گزارشات و آگاهیهای سفارت آمریکا و دیگر عناصر گوناگون امنیتی ایرانی که به وسیله پرسنل «ARSPO» (همانند وظیفه ای که مشاورین اطلاعاتی J۲ نسبت به ژنرال گست دارند) انجام داده می شود، ممکن است که یک راه حل جزئی ممکن را ارائه دهد.

ز سری مطالب پاراگراف ۶ بخش ج الی ه و دومین الف الی د آن باید از مسئولیتهای اولیه کمیته ایمنی هیأت مستشاری نظامی باشد که ریاست آن به عهده سرهنگ کالیسون، به همراه دفتر تحقیقات ویژه یکی از اعضای همین کمیته است. این کمیته که شامل نمایندگان ARSPO وزارت نیروی هوایی وزارت نیروی زمینی وزارت نیروی دریایی SJA – PAO –

USSA – I بیمارستان آمریکا و OSI دفتر تحقیقات ویژه و دیگر واحدها بنا به تشخیص رئیس، خیلی از واحدهایی که در ارتباط با امنیت باشند دربر خواهد گرفت. این کمیته هم در سطوح کاری و هم سطوح بالاتر به طور نزدیک با هیأتهایی که قبلاً گمارده شده اند کمیته ها و خطوط ارتباطی ارتش آمریکا و کمیته ها و خطوط ارتباطی بین ارتش آمریکا و دولت ایران و مقاطعه کاران آمریکایی، مراوده دارد. پیش بینی شده است که کمیته جهت رسیدگی به برنامه های امنیتی سراسری وزارت دفاع و همگامی با برنامه های مقاطعه کاران و دولت ایران، به طور مکرر، و حتی اگر لازم باشد روزانه، اقدام به برگزاری جلسات نماید. اعضای کمیته یا تمام وقت خود را وقف امور کمیته خواهند کرد و یا حداقل تقدم اولیه را به آن خواهند داد.

ح یکی از مسئولیتهای کمیته می تواند بازنگری فعالیتهایش به منظور تعیین حوزه های خاص باشد که ممکن است به همکاریهای تخصصی ای که در ایران قابل دسترسی نیستند، نیازمند باشند. بعد از اینکه این حوزه های خاص شناسایی و معین گردید، کمیته مختار خواهد بود که در مورد راههای پوشاندن این حوزه ها، شامل شناسایی و درخواست همکاری از منابع ممکن در خارج کشور تصمیم بگیرد. سرهنگ دوم فرانک ام هویی افسر فرمانده نیروی هوایی

۱ (خیلی محرمانه) وضعیت در ایران به لحاظ امنیتی به طور قابل توجهی در عرض چند هفته گذشته برای پرسنل آمریکایی تغییر کرده است. پیش از این تلاشها، بر آن بودیم که هسته مرکزی گروههای تروریستی را از بین ببریم. در حالیکه این گونه فعالیتها بدون شک ادامه خواهد یافت در شرایط فعلی عناصر جدیدی وجود دارند که ما قادر به برآورد کامل آنها نیستیم، در هر صورت واضح است که آرایش این عناصر و انگیزه و محرک آنها اساساً با هسته های مرکزی تروریستی متفاوت می باشد به نظر می رسد که فعالیت در تهران و اصفهان و سایر شهرها اصولاً شامل دانش آموزان و دانشجویان و در بعضی موارد سایر اقشار باشد. سازمانی که آنها دارند نامشخص است اما به نظر می رسد که در حال گسترش باشند. انگیزه و محرک آنها ضددولتی و به میزان فزاینده ای ضدخارجی و مشخصاً ضدآمریکایی می باشد.

۲ (خیلی محرمانه) اوضاع هم اکنون شامل عواملی از بی نظمیهای داخلی همراه با گروههای زیادی که احتمالاً با اهداف و شیوه های متفاوتی فعالیت می کنند، می باشد که همه آنها به طریقی سعی در ایجاد اضطراب و از هم گسیختگی، بین آمریکاییها دارند. ما چندین نمونه داشته ایم که با حمله به اتوبوس حامل افراد رسمی آمریکایی و مقاطعه کاران به وسیله سنگ و در یک نمونه با سه راهی، آنها را به شدت ترسانده اند. نمونه های دیگری از به آتش کشیدن منازل افراد غیررسمی آمریکایی و امثال آن وجود داشته است اما هیچ کدام از آنها تا الآن منجر به جراحتی جدی نشده است.

۳ (خیلی محرمانه) هیأت آمریکایی درصدد ایجاد یک سری اقدامات جهت برخورد با این وضعیت می باشد. ما تصمیم داریم کمیته های هماهنگی را تشکیل دهیم که مرکب از

نماینده هایی از هیأت آمریکایی و نیز افرادی از دولت ایران باشد. از طرف دولت ایران ما در نظر داریم نماینده هایی از ارتش، ژاندارمری، پلیس و ساواک داشته باشیم. ما امیدواریم که قادر به انجام یک سری اقدامات مثبت و بی سر و صدا باشیم که در پناه آن مردم ما بتوانند به سلامت به محل کارشان رفته و در اوقات بیکاری تا آنجا که ممکن است زندگی عادی داشته باشند. ما معتقدیم که با هماهنگ کردن این طرح به درستی ما می توانیم برای جبران وضع جاری کارهای بیشتری انجام دهیم. خطوط راهنمایی ما می بایستی شامل آن دسته از اقداماتی بشود که نه تنها امنیت بیشتری را فراهم آورد بلکه باعث حفظ روحیه جامعه آمریکایی شده و به آنها این اطمینان را بدهد که سیستمی وجود دارد که در جهت تهیه اطلاعات و رهنمودها و نیز شیوه ها و اعمال پیشنهاد شده فعالیت می کند.

۴ (خیلی محرمانه) در مورد حدود اختیارات هیأت آمریکایی محدودیتهای قانونی وجود دارند و مطمئناً محدودیتهایی هم در حدود اختیارات پرسنل وزارت دفاع موجود می باشد. ما معتقدیم که نسبت به این محدودیتها درک درستی داریم. همچنین معتقدیم که می توانیم در چهارچوب آن قوانین عمل کرده و خدمات باارزشی را برای جامعه آمریکایی فراهم سازیم.

۵ (خیلی محرمانه) مقامات دولت ایران می بایستی با هماهنگی نزیکی با هیأت آمریکایی کار کنند و موافقت کرده اند یک سری از کمیته های هماهنگ کننده را فعال نمایند. برنامه ما چنین است که در مجموع به عنوان جزئی از تیم کشور آمریکا در چهارچوب خطوط و رهنمودهای فراهم شده از سوی سفارت آمریکا عمل نماییم. ما تصمیم داریم که سیاستهای مناسبی را جهت برخورد با این وضعیت جدید پدید آوریم و آماده باشیم که روشها را زمانی که وضعیت تغییر می کند به انجام برسانیم و همچنین یافتن راهی جهت کمک به مقاطعه کاران و توسعه سیستم خودشان و نقشه جهت تقسیم اطلاعات با آنها در زمان مناسب. ما معتقدیم که از طریق این شیوه می توانیم به محدودیتهای مربوطه وفادار مانده و در عین حال خدمات مفیدی را ارائه دهیم.

۶ (خیلی محرمانه) ما درخواست کمک و همیاری در خصوص شکل مهارتها و تجاربی را داریم که در شرایط فعلی آن بخش از وزارت دفاع آمریکا در ایران توانایی برآورده کردن آن را ندارد. در حالیکه دفتر تحقیقات ویژه (نیروی هوایی) در زمینه عملیات ضدتروریستی بسیار توانایی دارد، ارزیابی ما از آنها این است که در خصوص ناآرامیهای داخلی آموزش ندیده و مجهز نمی باشند. دفتر تحقیقات ویژه به نحو قابل ستایشی خوب عمل کرده است و تحت شرایط جدید همچنان آن را ادامه می دهد. ما معتقدیم که نیاز به قابلیتهای اضافی زیر داریم:

الف : ارزیابی اطلاعاتی تحت این شرایط

ب : کمک به ما در شناخت حرکتها و مفهوم حرکتهای مشخصی در هدایت ناآرامیهای داخلی

ج : مهارت و دانش تشکیل یک زیربنا و سازمان جهت رسیدگی و برخورد با وضعیت

د : توانایی برنامه ریزی برای آینده و پیش بینی تغییرات در وضعیت

ه : مهارت و نظریه در مورد تشکیل یک مرکز عملیاتی به مفهوم اقدامات به موقع و جهت مطلع نمودن پرسنل از اوضاع جاری. ما معتقدیم که نیاز به پرسنل کارآزموده و باتجربه در ارزیابی و برخورد با جامعه آمریکایی به ترتیب زیر داریم:

(الف): اثر اقدامات انجام شده توسط گروههای مخالف

(ب): درک شرایط روحی جامعه آمریکایی از سوی دولت

(ج): درک نیازهای جامعه آمریکایی

(د): ارزیابی هرگونه اقدامی که ممکن است انجام بدهیم و چگونگی برداشت جامعه آمریکایی از آن.

۷ (خیلی محرمانه) (اوضاع هنوز جدی نیست و قابل کنترل می باشد. (۱)) ما معتقدیم که مفاهیم بحث شده در اینجا شروع خوبی هستند. ما معتقدیم که کمک درخواست شده در پاراگراف ۶ حیاتی است. تقاضا کنید پرسنل با تجربه و ماهر هر چه زودتر به صورت مأموریت موقت به مدت تقریبی یک ماه فرستاده شوند، با این اختیار که در صورت لزوم مدت آن تمدید شود.

اعتصاب در ایران ایر فرودگاه بین المللی مهرآباد را در معرض خطر تعطیلی...

سند شماره ۱۱۸

استفاده اداری محدود۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۶۶۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: اعتصاب در ایران ایر فرودگاه بین المللی مهرآباد

را در معرض خطر تعطیلی قرار داد

۱ کارکنان ایران ایر در فرودگاه بین المللی مهرآباد در صبح اول نوامبر دست به اعتصاب کامل زدند. مدیریت پان آمریکن بما اطلاع داد که از آنجا که امور خدمات خطوط هوایی خارجی عمدتاً از سوی پرسنل زمینی ایران ایر صورت می گیرد، به نظر می رسد که کلیه پروازهای آلمان عصر روز اول نوامبر متوقف خواهد شد و خطوط هوایی خارجی ناگزیر از عبور بر فراز تهران خواهند شد. فعالیت برج کنترل و خدمات پروازی مربوط بدان هنوز ادامه دارد و خطری برای فرود هواپیماها در مهرآباد وجود ندارد.

۲ مالونی مدیر شعبه پان آمریکن در ایران و افغانستان به مأمور سفارت گزارش داد که مدیرعامل هوانوردی کشوری صبح

روز اول نوامبر به وی اطلاع داد که اعتصاب دارای ماهیت سیاسی است و بنابراین حل آن مشکل است. مدیرعامل به مالونی اطمینان داد که کلیه اقدامات ضروری برای آنکه مسافران خطوط هوایی از طرف اعتصابیون مورد اذیت و آزار قرار نگیرند، به عمل خواهد آمد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱ نوامبر

۱- در اصل سند روی جمله داخل پرانتز خط کشیده شده است. م.

سند شماره ۱۱۹

خیلی محرمانه۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۶۷۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

جهت اطلاع: سفارتخانه های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، دوحه، جده، کابل، لندن، منامه، مسقط، دهلی نو، پاریس.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱ نوامبر

خلاصه: به پلیس و نیروهای امنیتی دستور داده شده تا دستوراتشان را از وزارت دادگستری دریافت دارند. سربازان در خلال تعطیلی فعلی از تأسیسات نفتی مراقبت می کنند. تعطیلی ایران ایر بر سایر خطوط هوائی تأثیر می گذارد. تظاهراتی در سراسر ایران با ۱۵کشته جدید گزارش شد. تظاهرات به طرفداری از دولت که با معترضین برخورد نمودند، افزایش یافته است. دانشجویان در آمل شهروندان را دستگیر کردند و قول دادند چنانچه «عروسکهای» بیشتری از جانب پلیس سعی کنند به آمل وارد شوند دادگاه مردمی تشکیل خواهند داد. دولت شیر و خورشید سرخ و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی را در اختیار گرفته است. پایان خلاصه.

۱ شریف امامی نخست وزیر به رؤسای پلیس، ژاندارمری و ساواک دستور داده که از این پس این نیروها دستورات وزارت دادگستری را اجرا نمایند. (نظریه: این اقدام، بانظریه های زیادی انطباق دارد که می گویند کلیه اصلاحات، افزایش قدرت قوه قضائیه است).

۲ به علت تعطیلات فعلی، از دیروز مراقبت از تأسیسات نفتی خلیج فارس به عهده نیروهای نظامی گذاشته شده است. (نظریه: گسترش آشوبهای اجتماعی به قلب اقتصاد ایران، وحشت عمومی را از بحران وخیمی که در پیش رو خواهد بود، افزایش داده است. نخست وزیر سعی نموده توجه را به عاملین و محرکین اعتصاب متمرکز سازد. نام علی امینی بار دیگر در مجلس به عنوان آلت دست کنسرسیوم و به گونه ای عامل مشکلات نفتی مطرح شده است.

۳ اعتصاب ایران ایر که دیروز از مسئولین ترخیص اثاثیه و بار شروع شد، به تمام کارمندان سرایت نمود و کلیه خدمات تعطیل شده است. احتمالاً ـ اعتصاب تمام پروازهای ورودی و خروجی تهران را اجباراً با تعطیلی مواجه خواهد نمود، زیرا سایر شرکتهای هوایی به کارمندان پشتیبانی زمینی ایران ایر، متکی هستند.

۴ گزارشاتی مبنی بر ۱۵ کشته جدید در پی تداوم تظاهرات روزانه واصل شده است. حادترین نقاط سنندج و آذرشهر بوده اند. راهپیمایی بزرگ در دانشگاه تهران انجام شد و حاج سیدجوادی که از مخالفین است سخنرانی و بحث خیلی طولانی را ایراد نمود. از اصفهان گزارش شده که فرمانداری حکومت نظامی آن شهر برای چند روز گذشته مجوزهایی جهت تظاهرات صادر نموده است. بنابراین چندین تظاهرات اصفهان (و نه همه آنها) قانونی بوده اند.

این اولین باری است که از آغاز اعلام حکومت نظامی چنین مجوزهایی صادر می شود.

۵ حضور گروههای ستیزه جوی طرفدار دولت افزایش یافته است و مردم خصوصاً در جنوب از ورود گروههای بیشتر به معرکه واهمه دارند. از نظر مردم اینها به مثابه حملات قبیله ای به ساکنان شهرها می باشد. نیروهای طرفدار دولت در سنندج، زنجان و بم با مخالفین برخورد کردند. قسمت اعظم این گروهها احتمالاً به قبائلی تعلق دارند که نسبت به شاه وفادارند و به جای شیعه، سنی هستند که در نتیجه توجه کمی به مسایل روحانیون شیعه دارند. اهالی پاوه درخواست برکناری سالارجاف نماینده آن شهر در مجلس را نموده اند. وی یکی از رهبران مهم کردها می باشد. آنها باور دارند که وی در حمله وحشیانه اخیر توسط ایلیاتی های طرفدار دولت به شهرشان دست داشته است. شبها در آمل دانشجویان در جستجوی غیربومیان طرفدار دولت در خیابانها گشت می زنند. شب گذشته آنان شش نفر از چنین مظنونهایی را دستگیر و اعلام نمودند اینان مأموران امنیتی هستند. و به مقامات قضایی تحویلشان دادند. لیکن اخطار نموده اند اگر مجرمین بیشتری پیدا کنند در یک دادگاه ملی (غیرقانونی) محاکمه شان خواهند کرد. در این بین عاملی وزیر اطلاعات ابراز داشت دولت خواستار آن نیست که گروههای چماقدار از جانب رژیم دست به اقدام بزنند. وی گفت دولت پذیرای نمایش حمایت است به این شرط که آرام و قانونی باشد.

۶ همانطور که اردلان وزیر دربار قبلاً اعلام نموده بود، دولت در جریان اقدام برای در اختیار گرفتن سازمانهای خصوصی است که به عنوان منابع احتمالی فساد شناخته شده اند. کابینه به تحت کنترل درآوردن شیر و خورشید سرخ (صلیب سرخ ایران) و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی ایران رأی داد. هر دو سازمان از بودجه عمومی بهره می برند و سازمان خدمات اجتماعی شاهنشاهی ایران علاوه بر آن درآمدهایی از بخت آزمایی ملی دریافت می دارد. هر دو سازمان زیرنظر وزیر بهداری قرار خواهند گرفت.

سولیوان

روز تولد شاه در اصفهان: آتش و بلوا

سند شماره ۱۲۰

خیلی محرمانه۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آبان ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان ۱۱۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

جهت اطلاع: سفارت آمریکا در تهران، کنسولگری آمریکا تبریز

موضوع: روز تولد شاه در اصفهان: آتش و بلوا

۱ خلاصه: هفته قبل از ۲۶ اکتبر، روز تولد شاه در اصفهان با موج فزاینده مخالفتها، تظاهرات، خشونت، احساسات

ضدآمریکایی و حوادث و ترس و وحشت همه گیر توأم بود. و اینها در عصر ۲۵ اکتبر به اوج خود رسید، و تا ۲۹ اکتبر، به جز ترس و وحشت چیزی از خود به جای نگذاشت. رهبری اعتراض و مخالفت به دست محصلین دبیرستانها که نظم و سازمان

فوق العـاده ای از خود به نمایش گزارده انـد، افتاد. درگیریهای ۲۵ و ۲۶ اکتبر چنـد کشـته به جای گذاشت و برحسب معمول انتظار می رود تظاهرات دیگری نیز انجام شود.

۲ در ۲۱ اکتبر بـا دسـتگیری دو تن از معلمان «کادر رهبری» تظاهرات دانش آموزی، اعتراضات چنـد هفته ای آرام و محـدود برای اولین بـار در سـطح دبیرسـتانها به برخورد و خشونت گرائیـد و در روز بیست و یکم دانش آموزان از محـل دبیرسـتانهای خود خارج شده و با مأمورین حکومت نظامی درگیر شدند که با آنها مقابله شد. همان شب ماشین یکی از رؤسای پلیس یکی از نواحی خارجی شـهر اصـفهان، «هماشـهر» توسط بمب منهـدم گردیـد (کسـی آسـیب ندیـد). پنجره های تعدادی از مدارس شکسـته شـده بود و به طرف وسایـل نقلیه سـنگ پرتاب می شـد و رهبران دبیرسـتانهای مختلف جلسه ای ترتیب داده و در آن لیستی از درخواسـتهایشان همچون عدم برگزاری مراسم تولد شاه، برداشـتن عکسـهای شاه و نصب عکسـهای خمینی و آزادی معلمین دستگیر شده تهیه نمودند.

دانش آموزان در طی دو روز، راهپیمـایی هایی را با بیش از ۱۰۰۰ نفر سازمان داده بودند و از شهادت ابایی نداشتند. مسئولین به طور محـدود ولی به تدریـج بـا شـدت عمل فزاینـده ای به آنها پاسـخ دادنـد. در ۲۵ اکتبر تظـاهرات صـبح در بازار منجر به تیرانـدازی گردیـد و به ادعای دانش آموزان چنـد کشـته نیز به جای گذاشت. دسـتور داده شد تا تمام دبیرسـتانها بسـته شده و توسط ارتش محافظت شوند. بعد از یک روز نسبتاً آرام، جمعیتی در میدان اصلی در مقابل مقر مرکزی حکومت نظامی جهت اعتراض به کشته های فرضـی آن روز صـبح، گرد هم آمدند. مأمورین امنیتی ایالات متحده که شاهد صحنه بودند جمعیت را حداکثر قریب به ۷۰۰۰ نفر تخمین زدند.

تلاشـهای ارتش با پرتاب گاز اشک آور جهت متفرق ساختن جمعیت به شکست انجامید، و صدای شلیک با سلاحهای سبک برای مـدتی بیش از یک ساعت با شـدت و به طور قابل ملاحظه شـنیده می شد. جمعیت در خیابانهای اطراف پراکنده شدند و تیرانـدازی در محوطه وسـیعی شـنیده می شد. شاهدان عینی ادعا می کنند که حداقل کشـته شدن پنج نفر را دیده اند، و منبعی دیگر، یک سـرباز، اظهار می داشت که در محدوده او بیش از ۲۵ نفر کشته شدند. بیمارستانی در اصفهان در حدود ۵۰ تا ۶۰ نفر از مجروحین توسط گلوله را مـداوا کرده است و بیمارسـتانهای دیگر عمـداً بـدون ثبت هیـچ موردی فقط عنوان کردند که تعداد زیادی را تحت مداوا قرار داده اند. مسـئولین وجود هر کشـته ای را انکار کرده و ادعا نمودند که به سربازان دستور داده شده بود که فقط به قصد زخمی کردن تیراندازی بکنند. روز پنجشـنبه شهر شاهد تظاهرات متعدد کوچکی به ویژه در محلات قـدیمی شـهر بود. یکی از کارکنـان کنسولگری یک کشـته را مشاهـده کرده است و شواهـدی دال بر وجود پنـج کشـته دیگر وجود دارد.

مسئولین استفاده از مسلسل و در یک مورد استفاده از توپ ۱۵۵ میلیمتری را مورد تأیید قرار دادند، اما مجدداً اظهار کردند که کسی کشته نشده است (به دلیل اینکه تیراندازیها هوائی

بوده اند). روز جمعه شاهد تظاهرات و حوادث پراکنده کمی بودیم در حالیکه شنبه و یکشنبه به طور کلی آرام بود.

۳ در طی این مدت حوادث تخریبی هم زمان، ولی جدای از تظاهرات اصلی رخ دادند. در اغلب موارد، این حوادث کار افراد یا گروههای کوچکی بودند. در ۲۴ اکتبر چهار بانک به آتش کشیده شدند و در ۲۵ اکتبر یک مرکز پخش آبجو و یک خوابگاه تخریب گشت. در ۲۶ اکتبر یک بانک دیگر و یک کلوپ قمار آمریکایی تعطیل شده، به آتش کشیده شدند، و یک رستوران تخریب گشت. درروز ۲۷ اکتبر همان رستوران با بمب تخریب شد. به جز مورد تخریب خوابگاه که توسط قریب به ۵۰ تا ۶۰ نفر افراد جوان حاضر در یک جمعیت چند صد نفره انجام گرفت، تمامی حوادث مخفیانه بودند. برخوردها به صورت جنگ و گریز و به طور هم زمان با هم اما در نواحی مختلف شهر در کنار تظاهرات صورت می گرفت. مقامات امنیتی بر این باورند که تمامی این وقایع توسط گروهی محدود از دانشجویان دانشگاهها به وقوع می پیوندد.

۴ برخوردهای ضدآمریکایی نیز به طور جدای از تظاهرات اصلی اتفاق افتاده است جامعه آمریکاییها به خاطر گزارش موثق و گسترده مبنی بر اینکه گروههای مخالف در مراسم روز تولد شاه قصد دارند قتل عامی از آمریکاییها بکنند، دچار ضربه روحی گشته اند و این منجر به بروز وحشت در برابر حوادث فعلی خواهد شد. در روز ۲۲ اکتبر سه اتوبوس مدرسه آمریکاییها به واسطه برخورد سهوی به دستجات تظاهرکننده درگیر حوادث جزئی شدند. خسارت مالی و جانی وجود نداشت ولی روز بعد تقریباً ۶۰ درصد از محصلین مدرسه غائب بودند. در روزهای ۲۳ و ۲۴ اکتبر، شرکت مشترک دپونت، پلی اکریل ایران، تهدیداتی دریافت کردند. یک سنگ به طرف محل اقامت یکی از کارکنان پرتاب شد، و مدیر آنجا با یک پیام تلفنی تهدید به مرگ شد. در حمله به خوابگاه، که تقریباً بیست خارجی از جمله هفت آمریکایی در آنجا ساکن می باشند، در ظاهر حمله ای به اموال آنجا صورت گرفت چرا که هیچ یک از ساکنان آنجا مجروح نشدند ولی اینطور استنباط شد که حمله آنها متوجه جان و زندگی آمریکاییها بود. به گونه ای که گزارش گردید در خلال حمله، دو تن از گروه مهاجم توسط خارجیها شدیداً مجروح یا کشته شده اند. توسط آمریکاییها اینگونه استنباط می شود که حملات صورت گرفته به آن رستوران به خاطر سرپرستی آنجا توسط یک آمریکایی است. اتومبیل یک آمریکایی تخریب گشت (تایرها شکافته و پنجره های آن شکسته شدند). برداشت عمومی آمریکاییان این است که این ماشین به جای صاحب آمریکایی آن که در دسترس نبود تخریب شده است. گزارش می شود که فقط یک خانواده آمریکایی بعد از این هفته اینجا را ترک خواهد کرد. ولی شرکت بین المللی هلیکوپتر بل، بزرگترین شرکت آمریکا در اینجا از مهاجرتهای پیوسته و مداوم واهمه دارد. تا این تاریخ، آنها ۵۱ نفر از کارکنان و ۹۶ نفر از خانواده های وابسته به آنها را از دست داده اند. اگر میزان این وحشت به هر ترتیبی، کاهش

نیابد می تواند بیش از اینها نیز باشد.

۵ نظریه: چنین به نظر می رسد که افزایش موفقیت و سازماندهی تظاهرات به خاطر ادامه عدم اعمال قدرت توسط مقامات باشد. جمعیتها به هنگام مواجهه با باطوم و گاز اشک آور سربازان، مقاومت کرده و اغلب با سنگ به آنها پاسخ می دادند و به شلیکهای هوائی اعتنایی نمی کردند.

ناظران ابراز می دارند که دستجات دانش آموزان همچون سربازان نظم داده شده در مقابله با مأمورین رفتار می نمایند.

کمی بعد از این تلفات و زخمیها در میدان اصلی شهر، تظاهرکنندگان دچار ترس زیاد شده بودند که به نظر می رسید که این امر به سربازان جرئت می بخشید. مسئولین بر وجود یک کشته اصرار می ورزند (طبق گزارش سازنده بمب در خانه اش در حین ساختن بمب بر اثر انفجار کشته شد) در حالیکه دلایل کافی وجود دارد که حاکی از وجود ۲۰ تا ۳۰ نفر کشته می باشد. عدم وجود اعتراض سازمان یافته در روزهای جمعه و شنبه اکنون جای خود را به اعتصابات آرام داده است، که می تواند به سهولت دوباره به اعتراضات بزرگ گسترش یابد، مخصوصاً به دلیل اینکه کشته ها شناسایی و تحویل شده اند. مسئولین شهربانی به خاطر احتمال وجود تظاهرات در روز هفتم و چهلم (اول نوامبر و چهارم دسامبر) عصبی و نگران هستند ولی مقامات حکومت نظامی این احتمال را به حساب نمی آورند.

همچنین به نظر می رسد که اعتراض اصلی اساساً صلح آمیز و ضدرژیم بوده است، اگرچه گروههای کوچک به فعالیتهای ضدآمریکایی و خشونت آمیز دست می زده اند. متأسفانه آمریکاییها از درک تفاوت مابین گروههای مختلف ناتوان هستند و تمامی جمعیت ایران را به مثابه تهدیدی تلقی می کنند. شایعه به حد فزاینده ای بر علیه آمریکاییها مؤثر واقع می شود. و جریان اخیر (خروج از ایران) به آسانی می تواند به یک تخلیه غیررسمی منجر شود. هم مقامات شرکت و هم مقامات ایرانی پیوسته انتقال تمام افراد آمریکایی به داخل «مجتمع های آمریکایی» تحت حفاظت را، تنها راه حل برای جلوگیری از خطرات خشونت بار اتفاقی می دانند. به هر صورت آنها این تصمیم را بدون توانایی اسکان سریع تعداد خیلی زیادی، اتخاذ کرده اند.

بنابراین کارکنان در شهر به این درک و احساس می رسند که شرکتهایشان آنها را در معرض خطر می بینند و همین به تنهایی موجب ترس بیشتر آنها می شود. میزان وحشت همچنان در سطح بالایی است و بیشتر آمریکاییها احساس می کنند در معرض تهدید هستند. یک حادثه که موجب جراحات جدی بشود و یا سبب مرگ یک آمریکایی گردد می تواند منجر به مهاجرت کلی از اصفهان گردد. کنسول، شورای تأمین، مقامات ایران، و شرکتهای آمریکایی در حال انجام کلیه اقدامات لازم جهت جلوگیری از چنین واقعه ای هستند.

مک گافی

ادامه اعتصاب در ایران ایر

سند شماره ۱۲۱

استفاده اداری محدود۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۲۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: ۱۰۶۶۸ تهران

موضوع: ادامه اعتصاب در ایران ایر

۱ اعتصاب در ایران ایر تا صبح روز ۲ نوامبر ادامه داشت. گزارشهای رسانه ها حاکی است که تقاضاهای اعتصابیون عبارتند از: آزادی کلیه زندانیان سیاسی، لغو حکومت نظامی، برچیدن واحد امنیتی در ایران ایر، مجازات مدیرعامل سابق، علی محمد خادمی، استحکام بخشیدن به رابطه بین دلار و ریال، و اخراج کلیه کارکنان خارجی در این شرکت هوایی. موضع مدیریت ایران ایر این است که اجابت تقاضاهای سیاسی خارج از اختیارات وی است. چشم انداز حل و فصل ماجرا تاریک است.

۲ برخلاف انتظارات گزارش شده در تلگرام مرجع، خطوط هوایی خارجی در حال حاضر از مسیر تهران فعالیت دارند، اگرچه کلیه پروازهای بین المللی چند ساعت تأخیر دارند. مالونی مدیر شعبه پان آمریکن در ایران امروز صبح به سفارت گزارش داد که «در صورت عدم یافتن راه حل سریع» به علت کمبود نیروی انسانی و کمبود تجهیزات تعیین زمان بازگشت از تهران مقدور نخواهد بود و این امر پان آمریکن را ناگزیر از پرواز بر فراز تهران خواهد کرد. وی نگفت که پان آمریکن تا چه زمانی قادر به تحمل این وضعیت است اما مأموران سفارت را با بیان این احساس ترک کرد که تصمیمات طی یکی دو روز بعد اتخاذ خواهد شد. مالونی همچنان تضمین هایی از DIRYENCIVAIR دریافت می کند مبنی بر این که اجازه داده نخواهد شد اعتصاب فعالیتهای خطوط هوایی را مختل کند. اما برخی اختلالات توسط اعتصابیون در روز ۲ نوامبر در خصوص بسته بندی بارهای پان آمریکن وجود داشت.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲ نوامبر

سند شماره ۱۲۲(۱)

خیلی محرمانه۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۲۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲ نوامبر

خلاصه: نظر اخیر شریعتمداری در مورد توسل به قیام مسلحانه تعدیل گردید. سنجابی، رهبر جبهه ملی، برای چندمین بار خشونت را محکوم نمود و تقاضای حمایت از قانون اساسی را کرد. خمینی می گوید او هرچه را که مردم ایران تصمیم بگیرند، قبول خواهد کرد. گنجی و

۱- کتاب دوم، ص ۸

آزمون به شدت در مقابل اخبار اتهام آمیز در مورد فساد، عکس العمل نشان داده و تقاضای بررسی کردند. پروازهای داخلی «ایران ایر» به واسطه اعتصابات سیاسی متوقف شد. پروازهای خارجی ادامه دارد. امینی با شاه ملاقات کرد و بعد از آن حمایت خود را از دولت شریف امامی اعلام نمود. قضات در سنندج به عنوان اعتراض به قتلهای متعدد در آنجا استعفا دادند. وزیر دادگستری امیدوار است که کلیه زندانیان سیاسی تا ده دسامبر آزاد شوند. استاندار مازندران این موضوع را که دانش آموزان کنترل آمل را به دست گرفتند، تکذیب کرد، و گفت طبق گزارش، افرادی که آنها به عنوان عروسکهای هوادار رژیم دستگیر کرده بودند، دو ژاندارم و یک متهم به جنایت بودند. تظاهرات بسیاری که برخی هم موافق دولت بوده اند، گزارش شده ولی قتلی گزارش نگردید. تظاهرات عظیمی در دانشگاه تهران و خیابانها صورت گرفت، دانشجویان چپی و مذهبی ظاهراً اختلافات را رفع کرده اند.

یک منبع قابل اعتماد اشاره می کند که دولت از ناآرامیها ترسی ندارد و این رویارویی نهایی را قابل تحمل تر می سازد. منبع همچنین اظهار داشت که پاکسازی ساواک بعد از آگاهی نخست وزیر از این که ساواک در پشت حداقل برخی از درگیریهای اخیر خیابانی بوده است، صورت گرفت. آیت الله های اصفهان تقاضای بازگشت خمینی را کردند. گزارشات بیشتری در مورد خشونتهای ضدخارجی رسیده است. پایان خلاصه.

۱ آیت الله شریعتمداری بیانیه قبلی، مبنی بر اینکه مخالفین ممکن است مجبور شوند به قیام مسلحانه متوسل شوند را به شدت تعدیل کرد. در مصاحبه دیروز، او با خشونت و ترور مخالفت کرد اما دوباره گفت: «اگر ما نتوانیم آنچه می خواهیم از طریق وسایل معقول به دست آوریم، نبرد را شروع خواهیم کرد.» او به خبرگزاری فرانسه به علت تحریف سخنانش، حمله کرد. ضمناً کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی، و آیت الله خمینی جداگانه در پاریس با مطبوعات مصاحبه کردند، اما در واقع هیچ چیزی در مورد صحبتهایشان با یکدیگر نگفتند. سنجابی دوباره خشونت را محکوم کرد و از قانون اساسی حمایت نمود و گفت که جبهه ملی می خواهد که دولت آینده فقط واجد سه شرط باشد: ناسیونالیزم، دموکراسی و سوسیالیزم، خمینی گفت او فقط با خواست مردم ایران همراهی خواهد کرد. او پیشنهاد نمود یک مجمع ملی برای هدایت امور اجرائی تشکیل شود. در تهران داریوش فروهر، سخنگوی جبهه ملی گفت آینده باید توسط رفراندوم عمومی تعیین شود.

۲ نماینده مجلس، عباس اخباری، به علت ایراد اتهام در مورد اینکه گنجی، وزیر آموزش و پرورش و آزمون، وزیر سابق کشور، مرتکب فساد شده اند، شدیداً مورد حمله متقابل هر دو نفر واقع شد. گنجی تقاضا نمود در مورد فعالیتهایش تحقیقات رسمی به عمل آید. گزارشات مطبوعاتی حاکی از حمایت از وزیر از جانب معلمان در سراسر ایران است. آزمون هم از دادستان خواست که فساد ادعا شده را ثابت کند. آزمون می خواهد که اخباری را به اتهام دروغ بستن تحت تعقیب قرار دهد.

۳ علی امینی نخست وزیر اسبق، دیروز با شاه ملاقات کرد، این ملاقات شایعات زیادی را مبنی بر اینکه امینی نخست وزیر بعدی خواهد بود، منتشر کرده است. ولی خود امینی حمایتش را از دولت شریف امامی اعلام کرد. او از ملاقاتش به عنوان تبادل نقطه نظرات یاد نمود.

۴ پروازهای داخلی «ایران ایر» به علت اعتصابات سیاسی متوقف شد. کارمندان خواستار آزادی زندانیان سیاسی، پایان حکومت نظامی، اخراج کلیه کارکنان خارجی ایران ایر، مجازات خادمی رئیس سابق و نیز پایان بخشیدن به نرخ ثابت تبدیل ریال به دلار شدند. پروازهای بین المللی ادامه می یابند، اما شرکت هواپیمایی پان آمریکن از آزار و اذیتهایی در رابطه با حمل مسافران گزارش می دهد.

۵ همه قضات سنندج (مرکز کردستان) به عنوان اعتراض به کشته شدن چندین نفر از تظاهرکنندگان استعفا داده اند.

۶ حسین نجفی، وزیر جدید دادگستری، دیروز گفت که امیدوار است باقیمانده زندانیان سیاسی تا ۱۰ دسامبر که روز حقوق بشر است، آزاد شوند. اظهارنظر او از اطمینان قطعی برخوردار نبود، او گفت چون این زندانیان توسط دادگاههای نظامی محاکمه شده اند، فقط شاه می تواند آنها را آزاد کند. ساواک قبلاً گفته بود ۶۰۰ زندانی سیاسی باقی مانده اند. رقم مذکور با سخن متین دفتری از کمیته دفاع برای حقوق بشر، که گفت حداقل ۹۰۰ زندانی سیاسی وجود دارد، تناقض دارد.

۷ واقعه ۳۱ اکتبر در آمل، که طبق گزارش دانش آموزان کنترل شهر را در دست گرفتند، همچنان مبهم است. استاندار مازندران، سعید بهادری، این گزارشات را تکذیب کرد. او گفت دانش آموزان در خیابانها گشت می زدند تا مزدوران هوادار دولت را پیدا کنند و سه فرد مشکوک را دستگیر کردند. این سه نفر، طبق گزارشات دولت، دو ژاندارم و یک متهم به جنایت بودند که برای تنظیم کیفرخواست به آمل می آمدند. مطبوعات گزارش دادند که افراد ارتش، این گروه که تعدادشان از ۳ تا ۶ نفر اعلام شده را آزاد کردند.

۸ تظاهرات بسیاری مجدداً همراه با درگیریهایی که کشته ای گزارش نشده روی داد. تظاهراتی هم به طرفداری از دولت اتفاق افتاد که یکی در رابطه با قبیله خانواده علم در بیرجند بود.

در تهران دانشجویان در زمین چمن دانشگاه طبق معمول به تظاهرات پرداختند، یک شاهد آمریکایی گفت به نظر می رسد گروههای چپی و اسلامی اختلافاتشان را رفع کرده اند. آنها به جای این که مثل دفعه قبل تجمعات جداگانه ای داشته باشند با هم اجتماع کردند. جمعیت کثیری هم در خیابانها تظاهرات نمودند. مطبوعات جمعیت را در حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر تخمین زده اند، اما شاهدان عینی مورد اعتماد آن را ۱۵۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ گزارش داده اند. سفارت با خبر شده که جبهه ملی برای ۲ نوامبر دعوت به تظاهرات نموده است، اما رهبران بازار (که اغلب از طبقه روحانیون حمایت می کنند) تظاهرات را برای یک روز قبل ترتیب داده اند. (نظریه: این

می تواند بیانگر تمایل حساب شده برای حفظ فاصله بین رهبران مذهبی و جبهه ملی باشد). یک شاهد آمریکایی گزارش می دهد که وقتی برخی تظاهرکنندگان شروع به سنگ انداختن به مجسمه رضاشاه کردند، جمعیت فریاد زد «نه، نه» و مجسمه سالم باقی مانده است.

۹ کنسولگری اصفهان گزارش می دهد، آیت الله های اصفهان متحداً اعلام کرده اند که خمینی باید به ایران برگردد.

۱۰ یک ایرانی که در محافل سطح بالای دولتی رفت و آمد دارد در اول نوامبر به مأمور سفارت گفت که وزارت کشور نسبتاً از تظاهرات و اعتصابات ناراحت نیست. دولت احساس می کند که این امر منجر به این می شود که رویارویی نهایی برای عامه مردم قابل تحمل تر شود. او معتقد است رهبران میانه روی مذهبی نهایتاً یک مصالحه را می پذیرند. تندروها ممکن است اجباراً به زور مطیع شوند که به معنای دولت نظامی موقت شاید برای یک یا دو ماه است (نظریه: منبع یک دیدگاه میانه بوروکراتیک در درون دولت ایران را بسیار عالی و احتمالاً دقیق، ارائه داد. ما احساس می کنیم که او ممکن است مشکلاتی ناشی از عوامل مذهبی و نیز رویارویی نهایی هر دو را دست کم گرفته باشد).

۱۱ همان منبع گزارش داد که پاکسازی ساواک به دنبال آگاهی نخست وزیر از اینکه تظاهرات خشونت بار اخیر به طرفداری از دولت توسط ساواک صورت گرفته، انجام شده، و همچنین ممکن است ساواک برخی از نمایشات ضدرژیم را هم خود اجرا کرده باشد. اخباری، نماینده مجلس، که مسئله سانسور را علیه شریف امامی مطرح کرده، خود یک عنصر باسابقه ساواک است، عصبانیت شریف امامی از این خبر کار پرویز ثابتی را تمام کرد.

۱۲ حوادث ضدخارجی ادامه دارد، با وجود این هیچ خسارت جدی به اتباع آمریکا وارد نیامده، اما منجر به تشویق فزاینده ای شده است.

کنسولگری اصفهان در مورد سوءقصد بی نتیجه بمب گذاری در مدخل ورودی (FLUOR THYSSEN) گزارش داد. کنسولگری همچنین گزارش می دهد که سه تبعه آمریکایی به دنبال دریافت یادداشت «یانکی لعنتی» که در سطح وسیعی پراکنده شده بود، و یک یادداشت دیگر نیز بدین مضمون که «به شما اخطار شده است، به کشورتان بروید یا شما را خواهیم کشت»، ایران را ترک کرده اند.

گزارشات قبلی مبنی بر اینکه ایرانیان در منطقه اهواز به سوی خارجیها سنگ و آجر پرتاب می کردند، تأیید شده است. «FLUOR IRAN» کادر خود را از مناطق نفتی بعد از دو روز از وقوع چنین اتفاقاتی فراخواند. خشونت بیشتر ضدخارجی بود تا ضدآمریکایی، اتباع غیرآمریکایی هم مورد حمله قرار گرفتند.

شرکت SOLAR TURBINE و INTERNATIONAL HARV ESTERکلیه خانواده های کارکنانش را که شامل ده خانواده در اهواز و پانزده خانواده در تهران بودند، به وطنشان فرستاد. شرکت CONTROL DATA نیز وابستگان کارمندان خود را که ۲۶ نفر می شدند به کشورشان فرستاد.

سفارت خبر دست دوم اما معتبری دارد که IBM نیز خانواده های کارمندان خود را به کشورشان فرستاده است. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی

سند شماره ۱۲۳

خیلی محرمانه۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۳۲به: وزارت خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی

۱ با وجود شلوغیها و اغتشاش روز پنجشنبه دانشگاه تهران که طی آن پلیس از گاز اشک آور استفاده نمود، اما تلفاتی گزارش نشده است، و ظهر جمعه ۳ نوامبر همه چیز خیلی آرام به نظر می رسد. بیشترین تمرکز بر بازگشت رهبران جبهه ملی از پاریس است و انتشار شایعاتی که آنها با شاه ملاقات خواهند نمود. علی امینی نخست وزیر مورد بحث با قهقهه علناً تعجب خود را نشان داد، اظهار داشت که ملاقاتش با شاه چند روز قبل در جراید درج گردید. او گفته بود که شاه تصمیم دارد با رهبران جبهه ملی ملاقات نماید. در عین حال امروز قرار است علی امینی برای ملاقات با آیت الله شریعتمداری و سایر رهبران مذهبی به قم برود.

۲ گزارشات مربوط به نفت و سایر موارد به طور جداگانه مخابره خواهند شد. چنانچه اتفاق مهمی که نیاز به گزارش داشته باشد به وقوع نپیوندد، منتظر گزارش تا یکشنبه نباشید.

سولیوان

اعتصاب در ایران ایر

سند شماره ۱۲۴

استفاده اداری محدود۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۳۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

مرجع: تهران ۱۰۷۲۲

موضوع: اعتصاب در ایران ایر

۱ نمایندگی پان آمریکن به سفارت گزارش داد که وضعیت در فرودگاه مهرآباد بهبود یافته و کلیه پروازهای پان آمریکن انجام می گیرد. تأخیر در پروازهای عصر روز ۲ نوامبر به یک ساعت تقلیل یافت. تأخیر در پروازهای صبح روز ۳ نوامبر کمتر از یک ساعت بود. کلیه خطوط هوایی خارجی در حال فعالیت هستند اما برخی از آنها با تأخیر بیش از پان آمریکن صورت می پذیرد.

۲ اوضاع امنیتی در فرودگاه بهبود یافته است و نیروهای نظامی از هواپیماها و تأسیسات حفاظت می کنند. کارکنان ایران ایر که هنوز در حال اعتصاب اند از ورود به اداره منع شده اند.

۳ پرواز باری پان آمریکن که قرار بود امروز انجام گیرد به تعویق افتاد اما پروازهای مسافری محموله های پستی را حمل می کنند. سولیوان

یک روز از زندگی یک بازداشتی در حکومت نظامی

ص: ۲۵۲

سند شماره ۱۲۵

خیلی محرمانه۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۷۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: یک روز از زندگی یک بازداشتی در حکومت نظامی

خلاصه: برطبق گفته یک شاهد عینی شرایط بازداشت شدگان در حکومت نظامی در تهران به آن صورتی که ممکن است تصور شود خشن نیست. بیشتر بازداشت شدگان جوان می باشند و خیلی از آنها از قسمتهای فقیرنشین شهر هستند. افسران ارتشی از سر راه آنها کنار می روند تا در میان بازداشتی ها به تبلیغات بپردازند و آنان بین ارتش و پلیس که اغلب دستگیریها را انجام می دهد تمایز (و طرفداری) قائل می گردند. پایان خلاصه.

۱ مایکل که حدوداً سی و چند ساله است و یک ایرانی ارمنی می باشد که حرفه او آرشیتکتی است و سرگرمیش عکاسی می باشد یک روز حدود ۲ هفته قبل چند عکس از ارتش و پلیس در حال متفرق کردن جمعیتی در مقابل دانشگاه تهران گرفت. وی علیرغم تلاش برای دستگیر نشدن، با تحویل دادن دوربینش دستگیر شد. این چیزی است که او مشاهده کرد و انجام داد و به همین صورت برای دوستش یعنی کنسول سیاسی سفارت تعریف کرد.

۲ به ترتیبی که معمول است، وی توسط پلیس به دادگاه ویژه حکومت نظامی، در بخش عباس آباد تهران برده شد. افسر ارتشی حرف او را شنید و با او موافق بود. وی گفت که اگر او بود مایکل را دستگیر نمی کرد ولی اکنون که دستگیری انجام شده است بایستی روال عادی کار را طی کند.

مایکل به یک پادگان ارتشی در نزدیکی مقر پلیس که به یک بازداشتگاه تبدیل شده است فرستاده شد. در آنجا تقریباً هزاران نفر وجود داشتند و مردان زمانی که از اتوبوس پیاده می شدند از زنان جدا می شدند. اغلب آنان جوان و از قسمتهای فقیرنشین جنوب تهران بودند. برخی تهرانیها نمی دانستند بلوار الیزابت و پارک فرح در کجا واقع شده اند (در قسمت شمالی مرکز شهر و نزدیک به اقامتگاههای دانشجویان دانشگاهها). آنان هرگز به آن حوالی نرفته بودند.

۳ برخی از آنان در مورد دستگیرشدنشان به خاطر پخش مطالب ضدشاه و ضددولت صریح صحبت می کردند و یکی از آنان ۱۳ ساله بود. دیگران مراقب بودند که صحبت نکنند. یک گروه از جوانان گفتند که در اتومبیلی برای آوردن گاز خانگی بوده اند که پلیس آنان را متوقف نمود و به مرکزشان بی سیم زدند، درست مثل اینکه دزدان فراری را دستگیر می نمایند (شاید موردی بوده که مشخصات اشتباهاً داده شده). خیلی از آنها به خاطر توقف بیش از حد بعد از ساعت منع عبور و مرور در آنجا حضور داشتند. چندین نفر قرار بوده که برای تحصیل به ایالات متحده بروند و نگران بودند مبادا دستگیری جلوی رفتنشان را بگیرد.

۴ موضوع جالب توجه رفتار با آنان بود. غذا خوب بود و به خوبی هم سرو می شد.

افسران ارتشی مکرراً به بازداشتگاهی که در آنجا بود (مایکل) سر می زدند و نیاز به نظم و تمایل ارتش به صدمه نزدن به مردم را تشریح می کردند. افراد ارتشی به نظر می رسید از تمایز قائل شدن بین آنان و پلیس یعنی به مخالفت با پلیس مشعوف می گردیدند. بازداشت شدگان با افسران ارتشی به طور شفاهی ابراز موافقت می کردند و با آنان همکاری می کردند (چونکه می خواستند هر چه زودتر آزاد شوند). یک بازداشتی که ارمنی (مسیحی) بود مایکل را مطلع نمود و به وی گفت وی نباید در اینجا باشد چون هدف زندانی کردن فقط مسلمانهاست. تمامی این موضوعات مایکل را متأثر ساخت و او از برادرش و دیگرانی که در پی آزادی او بودند در مورد وضعیت خودش نگرانی کمتری داشت. با این وجود نگهبانهای نظامی که با سرنیزه های سوار شده بر اسلحه ها در راهرویی که بازداشتیها در مواقع معین برای استفاده از دستشویی از آن می گذشتند صف کشیده بودند، به نظر می رسید که اصلاً شوخی ندارند.

۵ افرادی که در جستجوی مایکل بودند نتوانستند با هیچ یک از مقامات تماس حاصل نمایند. آنان می دانستند هیچ یک از اسامی و شماره تلفن ها آنان را به جایی نمی رساند. با دادن رشوه به یک گروهبان توانستند جابجایی های مایکل را به طور مبهم دنبال نمایند. (قرار زمانی برای حاضر شدن وی در دادگاه واقع در عباس آباد برای شنبه تعیین شده بود چونکه جمعه یعنی روز بعد از دستگیری او تعطیل بود). سرانجام یک نفر تماسی برقرار نمود (آنان هرگز ندانستند چه کسی) و مایکل روز جمعه بدون حضور در محکمه آزاد شد. در میان دلائلی که افرادی که در پی او بودند مورد استفاده قرار می دادند این بود که وی روی قراردادی با دولت کار می کند و باید یک پاسپورت دولتی به عنوان آرشیتکت سفارتخانه جدید ایران در کویت دریافت دارد و بنابراین توسط ساواک آزاد گردید.

۶ در میان داستانهایی که مایکل شنید این بود که روزانه ۲۰۰۰ نفر دستگیر می شوند و برخی بدون اینکه حتی مورد بازجویی قرار گیرند چندین هفته در بازداشت می مانند. این مطلب هرگز ثابت و یا دلیل بر آن اقامه نشد و برخی پرس و جوهای محتاطانه سفارت از طریق رابطین نظامی باعث انکار از جانب فرماندهان حکومت نظامی گردید.

۷ پر سروصداترین و جالب ترین بازداشتی که مایکل با وی برخورد کرد پدربزرگی ۸۰ ساله بود که مشغول خواندن قطعاتی از شاعر مخالف سعدی با صدای بلند بود.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۵ نوامبر

سند شماره ۱۲۶

خیلی محرمانه۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۷۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۵ نوامبر

خلاصه: تظاهرات گسترده این بار منجر به برخورد خشونت آمیز در تهران گردید. سربازان

در ۳ نوامبر در نزدیکی دانشگاه تهران با دانشجویان برخورد کردند و در ۴ نوامبر به طرف همان جمعیت (دانشجویان) تیراندازی کردند. مطبوعات پر از گزارشاتی هستند مبنی بر اینکه کریم سنجابی ممکن است دولت تشکیل دهد و شاید در قدرت با امینی سهیم شود.

در هر حال خمینی تهدید کرده است هر که با رژیم فعلی طرف معامله شود وجهه اش را درنظر عموم از بین خواهد برد. بنی احمد نماینده مخالف در مجلس در اعتراض به تصرف عنوان شده شهر پاوه توسط سالارجاف نماینده آن شهر استعفا نمود. کمیته قضایی مجلس در محروم نمودن یاسینی از مصونیت پارلمانیش به توافق رسید. خروج چهره های ساواک یعنی نصیری و ثابتی از ایران ممنوع اعلام شد. ایران ایر اعلام نموده اگر اعتصابیون تا ۶ نوامبر بر سر کارهایشان بازنگردند پرسنل نیروی هوایی در ایران ایر فعالیت خواهند کرد. به طوریکه گزارش شده گنجی وزیر آموزش و پرورش استعفایش را تسلیم نموده است. پناهی وزیر جدید علوم امروز استعفا کرد. بانک ملی محدودیتهایی در مورد خروج ارز از ایران قائل شد. آتش و اغتشاش امروز در سراسر تهران وجود داشت. پایان خلاصه.

۱ تظاهرات مجدداً در خلال آخر هفته سراسر ایران را فراگرفت. برای اولین بار در طول چندین هفته تهران شاهد بدترین آشوب بود. کنسولگریها از تبریز و شیراز گزارش می کنند تظاهرات در تبریز با گاز اشک آور متفرق شد و در شیراز هواپیمایی آرام بود. در شیراز اتوبوسی که از مدرسه بین المللی خارج می شد زیر ضربات سنگ قرار گرفت لیکن هیچ گونه جراحتی به وجود نیامد. از بابل مرگ دو نفر گزارش شد. در تمام شهرهای تحت حکومت نظامی و بدون حکومت نظامی بلااستثناء جمعیت انبوهی در خیابانها بود.

۲ در تهران که برای روزها شاهد راهپیمایی دانشجویان بدون خشونتی قابل ملاحظه بود، هنگامی که دانشجویان سعی داشتند از دانشگاه تهران به طرف خیابانها حرکت کنند سربازان به روی جمعیت تیراندازی کردند. این نمایش دو بار در ۳ و ۴ نوامبر هنگامیکه دانشجویان قصد داشتند یک مرتبه دانشگاه را ترک کنند اجرا شد. در اولین روز سربازان با استفاده از باطوم به جمعیت یورش بردند و گاز اشک آور شلیک کردند. دانشجویان در گروههای همیشگی و به شیوه جنگ و گریز به اخلالگری پرداختند و به ساختمانها در منطقه آسیب رساندند. دیروز راهپیمایی بزرگ داخل دانشگاه با برخورد با سربازان در راه ورودی اصلی دانشگاه روبرو شد، هنگامیکه سربازان به آنان گفتند که متفرق شوند به طرفشان سنگ و بطری پرتاب کردند. یک شاهد عینی به خبرنگار گفت که سربازان گاز اشک آور شلیک کردند، سپس تیرهوایی شلیک کردند و سرانجام به طرف جمعیت تیراندازی کردند. گزارشات مربوط به تلفات به طور وسیعی با یکدیگر اختلاف دارند. این واقعه شبیه واقعه میدان ژاله نبود ولی گزارشات اشاره به چیزی بین ۲ و ۱۰ کشته دارند. دولت تیراندازی را قبول دارد ولی در این مورد که تلفاتی وجود داشته انکار می ورزد. رئیس دانشگاه تهران که تلاش نموده اعتبارش را در نزد دانشجویان حفظ کند نیز با اینکه ۱۱ نفر زخمی شدند منکر کشته شدن کسی گردید. در

هرحال این واقعه بدترین واقعه از زمان میدان ژاله بود. تیراندازی مانع مردم در غارت و چپاول بانکها، مغازه ها و غیره در تمام نقاط شهر نشد و تا هتل اینترکنتینانتال نیز کشیده شد.

۳ مطبوعات پر است از گزارشاتی در مورد اقدامات و حرکات سیاسی که معمولاً در اطراف دولتی به ریاست سنجابی رهبر جبهه ملی و شاید در ائتلاف با نخست وزیر پیشین علی امینی دور می زند. انتظار می رود سنجابی فردا از پاریس بازگردد و حدس زده می شود که شاه او را برای بحث بر سر تشکیل یک دولت فراخواهد خواند. تمام این مطلب نامشخص خواهد ماند، خصوصاً این احتمال که امینی و جبهه ملی با یکدیگر همکاری نمایند. داریوش فروهر سخنگوی جبهه ملی دیروز شدیداً از علی امینی به خاطر مانورهای پشت پرده انتقاد کرد. علاوه بر این آیت الله خمینی مجدداً هرگونه آشتی و مصالحه ای را رد کرده است و اضافه نموده هرشخصی که با رژیم مذاکره نماید وجهه اش را در نظر عموم از بین خواهد برد. یک مقام ارشد جبهه ملی به طور خصوصی خمینی را متهم به بی مسئولیتی نمود و گفت «وی مثل یک خدای دروغین عمل می کند» ولی ما هیچ گونه نشانه ای در دست نداریم که وی یا هر مخالف دیگری جرئت کند به طور علنی خمینی را مورد حمله قراردهد. آیت الله شریعتمداری بر این موضع که وی فقط خواستار رعایت قانون اساسی است تصریح نمود. موضع وی به طور ضمنی جدایی وی از آیت الله خمینی را می رساند ولی شریعتمداری مثل رهبران مخالف دیگر از عنوان کردن علنی اینکه خمینی اشتباه می کند می ترسد.

۴ مطبوعات گزارش می کنند منوچهر گنجی وزیر آموزش و پرورش استعفایش را تسلیم نموده و دیگر در جلسات کابینه شرکت نمی کند. امروز پناهی وزیر علوم و آموزش عالی نیزاستعفا کرد.

۵ احمد بنی احمد نماینده مخالف مجلس در اعتراض به تصرف شهر پاوه (کرمانشاهان) توسط عاملان سالار جاف نماینده آن شهر در مجلس استعفاء کرد. او سالارجاف را متهم به سازماندهی ضدتظاهرات خشن برعلیه شهر خود سالارجاف و نیز بستن راههای ورودی شهر توسط عوامل مسلح نمود. بنی احمد خواستار آن شد که سالارجاف از مصونیت پارلمانیش محروم گردد و سپس محاکمه شود. در این بین سالارجاف تا زمانیکه کمیته قضائی مشغول بررسی و تحقیق است در ساختمان مجلس محبوس شده است. کمیته فعلاً ـ منصور یاسینی نماینده مجلس را از مصونیت پارلمانی محروم کرده و مجلس در این مورد تصمیم خواهد گرفت. یاسینی که نماینده تهران است متهم به فساد می باشد.

۶ نصیری رئیس سابق ساواک و پرویز ثابتی مقام عالیرتبه تازه برکنار شده تا هنگام پاسخ به اتهاماتشان در رابطه با تصدی طولانیشان در ساواک از ایران نمی توانند خارج شوند. مقامات قضایی پاسپورت آنها را توقیف کرده اند.

۷ اعتصاب اساساً سیاسی ایران ایر ادامه می یابد و شرکتهای هواپیمایی خارجی که به پرسنل زمینی ایران ایر متکی هستند پروازهایشان به ایران را لغو کرده اند. به طوری که گزارش

شـده مـدیریت به اعتصابیون گفته است اگر تا ۶ نوامبر به سـر کارهایشان بازنگردنـد پرسـنل نیروی هوایی در ایران ایر فعالیت خواهند نمود.

۸ بانـک ملی ایران دیروز برای جلـوگیری از خروج ارز به خـارج اقـدام نمـود. بر اسـاس مقررات جدیـد در هر یـک از نقـل و انتقالات بیش از ۵۰۰۰ دلار انتقال نمی یابـد و مشتریان بایستی مـدارکی که نشان دهنده احتیاجشان برای انتقال پول باشد ارائه دهند. دیگر بانکهای تجاری از این اقدام پیروی کردند. سولیوان

۵نوامبر، روز خشونت و آتش سوزی

سند شماره ۱۲۷

خیلی محرمانه۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۸۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: ۵ نوامبر، روز خشونت و آتش سوزی

۱ گروههای بزرگی قبل از ظهر شروع به اجتماع در نقاط مختلف شهر خصوصاً مناطق جنوبی حساس و شلوغ مثل میدان ژاله و دانشگاه نمودند. به تدریج با گذشت زمان، جمعیت این مناطق را ترک کرده و به طرف خیلی از نقاط شهر سرازیر گردیدند و شروع به ایجـاد حریق در بانکهـا، سـینماها، اتومبیلهـا، اتوبوسـها، دفاتر شـرکتهای هوایی و غیره نمودنـد. پرده ای از دود جنوب تهران را پوشانـده است و از پنجره هـای رو به شـمال سـفارت مـا می تـوانیم آتش سوزیهـایی را بـبینیم. به نظر می رسـد آتش نشانان در رسیدن به صحنه آتش مشکلاتی دارند و یا به سادگی خود را کنار کشیده اند تا آتش سوزی ادامه یابد.

سفیر انگلیس اطلاـع داد کـه سـاعت ۱۷ به وقت محلی سـفارتخانه که بـدون محافظ بـوده مـورد حمله واقع گردیـد و مـدخل ورودی ساختمـان سـفارت تصـرف شـده است. مـا به مقامات حکومت نظامی اطلاع دادیم تا کمک بفرسـتند. سـربازان اکنون بدانجا وارد شده اند ولی سیستم تلفنی سفارت انگلیس کار نمی کند و ما هیچ گونه گزارشی از خسارت نداریم.

۲ هیـچ گونه گزارش موثقی در رابطه با تلفات نداریم. اینطور به نظر می رسد که نیروهای امنیتی فی الواقع از نیروی زیادی در طول روز اسـتفاده نکردنـد ولی اکنون (ساعت ۱۸ به وقت محلی) گزارشاتی از تیرانـدازی سـنگینی در جنوب تهران در دسـت داریم. محوطه سـفارت توسط سـربازان محاصـره شده و خیابانهای منتهی به سـفارت بسته شده اند. هیچ گونه گزارشی از وارد شـدن صـدمه به آمریکاییان نـداریم ولی به چهار آمریکایی که در هتل والـدورف بودند و هتل آنها به آتش کشیـده شد، پناه داده ایم. ما بعد از ظهر به جامعه آمریکاییان توصیه کردیم در خانه هایشان بمانند مگر اینکه مسافرتشان ضـروری باشد. خیلی از شرکتها تاکنون کارمندانشان را به آمریکا فرستاده اند. امروز عصر ما یک مشاور دوم خواهیم فرستاد تا به آمریکاییان توصیه نمایـد صـبح را در خـانه هـا بماننـد تـا اینکه مـا فرصتی بیابیم که وضـعیت امنیتی در شـهر را مورد ارزیابی قرار دهیم. مـدارس

آمریکایی فردا بسته خواهند بود.

۳ نظریه: تعـداد تظاهرکننـدگان امروز احتمالاً از تعـدادی که در تظاهرات ۷ سـپتامبر که منجر به برقراری حکومت نظامی شـد بیشتر بوده است. شاهـدان عینی اشاره کرده اند گروه کوچکی از میان جمعیتی در حدود ۴۰۰ یا ۵۰۰ نفر مشغول چپاول، آتش زدن و تخریب بوده انـد و مابقی جمعیت به تماشا مشـغول بودنـد و پلیس و ارتش یا حضور نداشـتند و اگر هم حضور داشـتند هیـچ ممـانعتی به عمـل نمی آوردنـد. تظاهرات وسـیع امروز ممکن است تا حـدودی پاسـخی باشـد به تیرانـدازیهای دیروز در دانشـگاه. ولی در شـهر گمان بر این می رود که بحران جاری به سـرعت به اوج خود خواهد رسید، به نظر می رسد که رهبران مختلف برای سرعت بخشیدن به تصمیمات بحرانی و حاد بیشترین تلاششان را به نحو احسن به خرج می دهند. شهر از شایعات پر شـده است و به نظر می رسـد دسـته هـای مردم اغلب بر اسـاس همین شایعات عمل می کننـد. ساعت منع عبور و مرور برای امشب در ساعت ۲۱ تعیین شده است.

۴ روشن است که نمی توان اجازه داد وضعیت فعلی برای مدت طولانی تری ادامه یابد. جبهه ملی در تلاش است تا به یک راه حل سیاسـی دست یابـد. اگر این تلاش ناموفق باشـد، ما انتظار داریم که ارتش تلاش نمایـد تا در عرض ۴۸ ساعت آینده، راه حل نظامی را تحمیل نماید. سولیوان

وضعیت امنیتی، نیمه شب ۵ نوامبر

سند شماره ۱۲۸

خیلی محرمانه۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۸۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت امنیتی، نیمه شب ۵ نوامبر

۱ از زمـان گزارش سـفارت در ساعت ۶ بعـد از ظهر، بعـد از اعلاـم برقراری مقررات منع عبور و مرور شـبانه در ساعت ۹ شب خشونتها در تهران به تدریـج رو به کاهش نهادند. تا آنجایی که مطلعیم ارتش و پلیس به سـرعت، آرایش اجرای مقررات منع عبـور و مرور شـبانه را به نحـو مؤثری به خود گرفته انـد. در حـالیکه هنوز آتش و دود در نقـاطی به چشم می خورد و صـدای شلیک سـلاحهای کالیبر کوچک هر از گاهی و به صورت چند تایی، درست بعد از ساعت منع عبور و مرور شـبانه شـنیده می شد، به نظر می رسد که شهر به طور کلی و احتمالاً به طور موقت، آرام باشد.

۲ بحران تهران در منـاطق نماینـدگیهایمان انعکاسـی نـداشت. گزارشات واصـله از اصـفهان، تبریز و شـیراز حکایت از آرامش نسبی در آن منـاطق می کنـد. اعمال خشونت آمیز توسط افراد جوان آشوبگر از جمله به آتش کشـیدن ساختمانها و ماشـینها و غیره در تهران متمرکز شـده است. بـا ارزیـابی اطلاعـات موجـود و در حـالی کـه در طـول روز آمریکاییـان و دیگر خارجیـان خودشان را در موقعیت سـختی می دیدنـد و سـفارت انگلیس به شـدت خسارت دید، لکن مطلعیم که هیچ فرد آمریکایی و یا

خارجی دیگری صدمه جانی ندیده است. بدیهی است که

با روشنایی روز، ممکن است این نظریه بیش از اندازه خوش بینانه از آب درآید.

۳ آزادی که امروز اخلالگران از آن بهره مند بودند (نیروهای مسلح یا پلیس خیلی کم دست به مداخله زدند.) شگفت آور بود. به نظر می رسد که ارتش هنوز هم اعتبار و نفوذ کافی برای اعمال قدرت داشته باشد (به دلیل کنترل مقررات منع عبور و مرور شبانه که ظاهراً مؤثر بوده است) اما دولت ایران بایستی اقداماتی را جهت تأمین میزان مشابهی از ثبات، در مدت روز در خلال کارهای روزمره، به عمل آورد. در غیر این صورت فردا آشوبها و ناآرامیهای زیادی را پیش بینی می کنیم، چیزی که رشته های از هم گسسته پایتخت این کشور یارای آن را ندارد. سولیوان

وضعیت رو به وخامت کارگری در ایران

سند شماره ۱۲۹

استفاده اداری محدود۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۸۱۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت رو به وخامت کارگری در ایران

۱ خلاصه: وضعیت کارگری به عنوان قسمت کوچکی از کل وضعیت مجموعه اقتصادی سیاسی در ایران، به سرعت رو به وخامت می رود. اعتصاب شرکت ملی نفت ایران ابعاد هشدار دهنده و خطرناکی به خود گرفته است. اعتصاب هواپیمائی ملی ایران کل پروازهای داخلی و بین المللی را به طور کامل متوقف کرده است و نیز رفت و آمد هواپیماهای خارجی را تهدید به توقف می کند، و شرکت مخابرات ایران یک بار دیگر به دلیل مسایل و درگیریهای کاری، حداقل به طور جزئی، متأثر و دچار نابسامانی شده است. بسیاری از وزرای دولت، به دلیل اعتصاب کارگران به طور جدی در تنگنا قرار گرفته اند. اعتصابها و دیگر فعالیتها و اقدامات کارگران به طور فزاینده ای در حال سیاسی و ضدبیگانه شدن هستند. پایان خلاصه.

۲ همانطور که به طور جداگانه گزارش شد، اعتصاب شرکت ملی نفت ایران به طور جدی تا مرز تأثیرگذاری بر صادرات نفت ایران ادامه دارد و احتمالاً ـ ایران را با جدی ترین تهدید همه جانبه اقتصادی روبرو خواهد ساخت. روز ۵ نوامبرگسترش اعتصاب به رانندگان کامیونهای شرکت ملی نفت ایران سرایت نمود، و در نتیجه حداقل به طور موقت در تهران، بنزین برای مصرف عموم مردم در دسترس نیست. جریان ترافیک مثل خون در رگهای حیات اقتصادی تهران است. در صورتی که شیرها بسته بمانند، صدمه ناشی از تعطیلی پمپ بنزینها غیرقابل تحمل خواهد بود. منابع و رسانه های گروهی گزارش می دهند که رانندگان کامیون و مأمورین پمپ بنزینها به پشتیبانی از اعتصاب کارگران شرکت ملی نفت و سایرین اعتصاب کرده اند زیرا آنها از خرابکاری بیم و واهمه دارند. کاهش تحویل مواد سوختنی گرمازا و کپسولهای گاز، به سرعت می تواند فعالیت و کارکرد ادارات، مدارس و آسایش خانه ها را تحت الشعاع قرار دهد. چرا که در حال حاضر هوای تهران زمستانی است.

۳ اعتصاب هواپیمائی ملی ایران به شکلی کاملاً مؤثر جریان دارد و تمام سرویسهای هواپیمائی ملی ایران چه داخلی و چه خارجی، دچار وقفه شده است. کفیل مدیرعامل پان آمریکن در ایران به مقامات سفارت اطلاع داد که خطوط هواپیمایی خارجی ارائه سرویس به فرودگاه مهرآباد را ادامه می دهند، مگر اینکه اعتصاب کارگران شرکت نفت در آینده نزدیک تأمین سوخت برای این پروازها را مورد تهدید قرار دهد. خواستهای اعتصاب کنندگان کاملاً سیاسی است (نگاه کنید به گزارش ۱۰۷۲۲ سفارت در تهران) و گزارشات ناموثق حاکی است که آخرین آنها عبارت از تحت فشار گذاشتن تیمسار فضلی مدیرعامل هواپیمائی ملی ایران برای استعفاء است.

۴ رسانه های خبری گزارش می دهند که کارکنان شرکت سهامی مخابرات ایران برای دومین بار دست به اعتصاب زده اند، ما تصدیق کرده ایم که حداقل تعدادی از کارگران پست، تلفن و تلگراف در اعتصاب هستند ولی وضعیت دقیق افراد باقیمانده شرکت مخابرات ایران روشن نیست. دوهزار نفر از کارمندان بانک مرکزی برای دومین بار در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ اعتصاب کرده اند.

۵ وضعیت کارگران در سایر بخشهای عمومی و خصوصی به طور مساوی وخیم است. تعدادی از وزارتخانه های دولتی به طور جدی در تعطیلی به سر می برند. و در حالیکه ما تاکنون گزارش درستی در مورد بخش خصوصی نداریم، برداشت ما این است که اعتصابات به طور فزاینده ای جامعه تجاری ایران را رو به ضعف برده است. به مجرد اینکه جزییات بیشتری در دسترس قرار گیرد، اطلاع داده خواهد شد. تظاهرات متعددی حداقل در مورد یکی از وزارتخانه ها (وزارت اقتصاد و دارائی) به تهاجم علیه دفاتر و تخریب فیزیکی و آسیب دیدن تعدادی از پرسنل، تبدیل شده است. در ۱ نوامبر مداخله نظامی وضعیتی را که یکی از معاونین وزارتخانه فوق، کشتار وحشتناک ۳۰۰ ۴۰۰ نفر از کارمندان متمرد توسط یک گروه بزرگ مسلح به چاقو و طرفدار شاه توصیف می نمود، در آخرین لحظات دفع کرد.

۶ شاید نگران کننده ترین جنبه وضعیت جاری این باشد که انگیزه کارگران اعتصابی از نان و کره به مسایل و امور سیاسی تحول پیدا کرده است. اعتصاب کنندگان در حال حاضر تقریباً به طور عام خواستهای آزادی زندانیان سیاسی، خاتمه دادن به حکوت نظامی، لغو قراردادهای نفتی، لغو قراردادهای همکاری فنی خارجی و در بسیاری از موارد سقوط شاه را مطرح می کنند. شعارهای حمایت از آیت الله خمینی رهبر مذهبی تبعیدی بین کارگران اعتصابی مشترک است. بسیاری از حیاتی ترین خدمات کشور در معرض اثرات ناشی از درگیری کاری واقع شده اند.

۷ هر روز که می گذرد اعتصابات و دیگر فعالیتها و اقدامات بیشتر جنبه ضدخارجی پیدا می کند (و به دلیل حضور گسترده ایالات متحده در اینجا قاعدتاً بیشتر ضدآمریکایی). همه اعتصاب کنندگان شرکت ملی نفت ایران، شرکت مخابرات ایران و هواپیمایی ملی ایران در میان

خواسته هایشان، اخراج کارکنان خارجی را مطرح می کنند. حوادث جداگانه ای مبنی بر تهدیدات مستقیم علیه کارکنان اروپایی و آمریکایی مؤسسات مشخص صورت گرفته است. آخرین گزارش این است که در تاریخ ۵ نوامبر مشاوران آمریکایی که با وزارت کار همکاری می کنند به زور از دفاتر کارشان اخراج شده اند.

۸ مطالب فوق در ۵ نوامبر قبل از استعفای دولت شریف امامی نوشته و تهیه شد. اهداف اولیه دولت نظامی جدید اعاده نظم و تأمین برگشت اعتصابیون به سر کارشان است. از نقطه نظر وخامت وضع کارگران مسئله اخیر یک آزمایش مهم و خطیر در مورد قدرت حل و توانائیهای مؤثر دولت جدید خواهد بود. سولیوان

دستورالعمل مسافرت به ایران

سند شماره ۱۳۰

بدون طبقه بندی۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۲۰۱۷

به: کلیه نمایندگیهای سیاسی و کنسولی

موضوع: دستورالعمل مسافرت به ایران

تا اطلاع ثانوی سفارت در تهران توصیه می کند که از مسافرت غیرضروری به مقصد تهران اجتناب شود. برخی پروازهای بین المللی همانند ۵ نوامبر بر فراز تهران پرواز خواهند کرد.

ونس

گزارش وضعیت ایران، شماره ۱ مورخ ۵ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۳۱

سرّی۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۲۰۴۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک و جنوب آسیا، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۱ مورخ ۵ نوامبر ۱۹۷۸

۱ اواخر امروز شاه به سفیر آمریکا سولیوان و سفیر انگلستان پارسونز اطلاع داد که دولت فعلی برکنار و به جای آن دولتی نظامی به ریاست ژنرال ازهاری رئیس فعلی ستاد مشترک ارتش به عنوان نخست وزیر جایگزین خواهد شد، نظامیان و سربازان در سرتاسر تهران در مقیاس وسیعی در حال جابجایی برای ایجاد نظم و قانون هستند.

۲ امروز زد و خورد بین نیروهای امنیتی و تظاهرکنندگان ادامه یافت و این در حالی است که بدترین آشوب تهران در طی ده سال اخیر به دومین زد و خورد کشیده شد. جماعات زیادی در قسمتهای مختلف شهر گرد آمده بودند. گروههای آشوبگر در خیابانها در حین عبور به این سو و آن سو می رفتند و ماشینها، اتوبوسها، دفاتر هواپیمایی، بانکها، سینماها و دیگر

ساختمانها را به آتش می کشاندند. جمعیتها وارد محوطه سفارت انگلستان شدند ولی هیچ گونه خسارتی گزارش نشده است. حلقه ای از افراد پلیس از سفارت آمریکا حفاظت می کنند. تا ساعت ۳ به وقت تهران هیچ گونه حادثه ای در ارتباط با آمریکاییان گزارش نشده است. شهر نسبتاً آرام بود ولی زد و خوردهای پراکنده ای رخ داد.

۳ توصیه هایی در مورد به تعویق انداختن مسافرتهای غیرضروری به ایران داده شده و سفارت به شهروندان آمریکایی توصیه نموده است که در خانه بمانند.

۴ اعتصاب در تأسیسات نفتی همچنان ادامه دارد. در چهارم نوامبر کل تولید نفت ۸۵/۱ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به روز قبل کاهش یافته است. کارکنان دفتر مرکزی شرکت ملی نفت ایران در تهران نیز به اعتصاب پیوستند. دولت ایران محدودیتهایی برای خروج ارز از کشور وضع نموده است. ونس

ناآرامی شهری در تهران

سند شماره ۱۳۲

بدون طبقه بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۲۷۸۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامی شهری در تهران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) ناآرامیهای مردم در تهران. ایران در خلال روز ۵ نوامبر متشنج بود و به طور کلی تا ساعت منع عبور و مرور ۲۱۰۰ به وقت محلی ناآرامیها ادامه داشت. در مدت شب وضعیت عموماً با وجود تیراندازیهای پراکنده با سلاح سبک آرام بود. از ساعت ۵۰۰ در پایان منع ساعات عبور و مرور شبانه در خیابانها تردد به طور معمول انجام شد. تانکها، کامیونها و نیروهای نظامی که شمار آنها زیاد به نظر می رسد وارد شهر شده اند تا ساعت ۰۸۰۰ به وقت محلی حادثه ای گزارش نشده است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: ساعات منع عبور و مرور ۲۱۰۰۰۵۰۰ برای تهران به طور قابل توجهی آرام بود با چند شلیک پراکنده سلاح های سبک، کمی پس از ساعت ۰۵۰۰ به وقت محلی، ترافیک در خیابانهای اصلی به جریان افتاد. اولین ترددهای نظامی در حدود ساعت ۰۵۰۰ به وقت محلی مشاهده شد که عبارت بودند از تعداد کمی نفربر زرهی بی تی آر ۶۰ در ساعت ۰۶۱۵ به وقت محلی یک رگبار گلوله که با سلاح سبک شلیک شده بود، شنیده شد. تخمین زده می شود که محل شلیک چندین چهارراه

دورتر از سـفارت باشـد. در سـاعت ۰۶۵۵ بـه وقـت محلی تعـداد زیـادی تانـک چیفتن (۱۵۲۰ فرونـد) و تعـدادی خودروهای شناسایی اسکورپین (۸۱۰ فرونـد) به صورت آرایش کـاروان با کامیونهای ۵/۲ تنی که سـربازان را حمل می کردنـد به طرف غرب خیابان تخت جمشید در حرکت بوده اند و از جلوی سفارت عبور نمودند. بعداً

کامیونها و جیپهای دیگری که حامل سربازان بودند در خیابان در نزدیکی سفارت دیده شدند. در حال حاضر پرسنل نظامی ایران برای نگهبانی از سفارت اضافه شده اند. هیچ حادثه ای تا ساعت ۰۸۰۰ به وقت محلی روز ۶ نوامبر گزارش نشده است.

در ساعت ۸۰۰ به وقت محلی تردد خودروهای شخصی تقریباً به حالت عادی درآمده است، با وجودی که تردد اتوبوسها محدود گزارش شده و ترافیک تاکسیها هم تقلیل یافته گزارش شده است، DATT و ALUSNA در حرکت از خانه شان در حوالی شمال شهر تا سفارت، حدود ساعت ۰۷۰۰ به وقت محلی خسارات فیزیکی کمی با حضور نظامی مختصری را در قسمتهای شمالی شهر مشاهده نموده اند. به هر حال، به تدریج که آنها به نواحی جنوب شهر رفتند تعداد زیادی ساختمانها (۸ تا ۱۰ طبقه مرتفع) سوخته بودند، بسیاری از آنها هنوز دود می کردند و در چندین مورد به تل خرابه ای تبدیل شده بودند. بانکها (داریوش، ملی، ایران و هلند) سینماها و مجتمع های مسکونی، پمپ بنزین ها هدفهای اصلی بودند. یک ساختمان مسکونی ۱۰ طبقه که مرکز مهم فروش اتومبیل بی ام و بود، چند چهارراه دورتر از سفارت فروریخته است. تعداد زیادی اتومبیلهای نو منهدم شده بودند. خرده ریزها و آشغالها به خیابان ریخته شده بودند و در ساعات دیروقت شب ۵ نوامبر هنوز در حال سوختن بودند و در ساعت ۰۷۰۰ روز ۶ هنوز دود می کردند. تعداد زیادی کارگر، عمدتاً افغانستانی دیده می شوند که وسائل خود را بسته بندی کرده و روی پشت خود گذاشته بودند و از محلهای موقت زندگیشان (چادر و کلبه های نزدیک محل کارشان) به طرف جنوب در حرکت بودند.

ناآرامیهای شهری در ایران

سند شماره ۱۳۳

بدون طبقه بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۳۷۸۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی

عنوان: ناآرامیهای شهری در ایران

۱۶ خلاصه: گزارش حاوی مطالبی در مورد ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (بدون طبقه بندی): مستشاری نیروی دریایی آمریکا و آرما در ساعت ۱۰۰۰ به وقت محلی روز ۶ نوامبر در مناطق پایین شهر تهران پیاده گشت زدند. موارد زیر مشاهده گردید: تقاطع خیابان روزولت و تخت جمشید ۱۲ الی ۱۴نفر نظامی با دو خودرو و یک جیپ روسی و یک کامیون ۵/۲ تن آمریکایی دیده شدند. افراد به تفنگ ژ ۳ مسلح بودند و یک مسلسل در

پشت جیپ مستقر شده بود. آنها شهروندان ایرانی را متوقف می کردند و در یک مورد شخصی را مورد بررسی قرار دادند. ترافیک منطقه سبک تر از حد معمول بود.

نیروهای دیگری در نزدیکی سفارت ایالات متحده مشاهده نشدند. بقایای خسارات ناشی

از خشونتهای روز قبل به کندی از خیابانها پاکسازی شده اند. افسر گزارشگر عملیات ساختمانی معمولی را در یک ساختمان نوساز نزدیک سفارت مشاهده نمود. بعضی از مغازه ها باز بودند، نانواییها نان می فروختند. تقریباً تجمع زیادی در قسمت ویزای تحصیلی گزارش شده است، حدود ۱۵۰ نفر دانشجو برای اخذ ویزا اقدام نموده اند. در خلال تظاهراتی که دیروز انجام شد اتومبیل هایی دیده شدند با چراغ روشن حرکت می کردند، گفته شده که این به معنی علاقه مندی رانندگان به این حرکت بوده است. امروز در مدت قدم زدن، افسر گزارشگر تعدادی اتومبیل مشاهده نمود که چراغشان روشن بود. افسر گزارشگر مشاهده نمود پشت دیوار خیابان به انگلیسی نوشته شده است «مرگ بر شاه ایران» مقداری کاغذهای دست نویس مشاهده شد که همین پیام را به فارسی نوشته بودند. افسر گزارشگر به وسیله تلفن مطلع گردید که سفر برنامه ریزی شده وابسته سفارت به اصفهان لغو شده است.

اوضاع ایران

سند شماره ۱۳۴

خیلی محرمانه۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۷۹۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: اوضاع ایران

۱ هنگامی که اعلامیه دولت نظامی در ساعت ۸ روز ۶ نوامبر برخلاف پیش بینی من از طریق رادیو تلویزیون ملی ایران پخش نشد من به رئیس دفتر شاه اصلان افشار تلفن کردم تا دریابم که چه اشکالی پیش آمده است.

۲ افشار گفت که شاه در آن لحظه یعنی ساعت ۸۳۰ مشغول ضبط ویدئویی بیانیه خود بوده و این اعلامیه در ظرف یک ساعت از طریق رادیو پخش خواهد شد ولی تلویزیون بعداً یعنی عصر آن روز آن را پخش خواهد نمود.

۳ ارتشبد ازهاری که به عنوان نخست وزیر جدید معرفی خواهد شد درخواست نموده که با ژنرال گست که دفترش در همان ساختمان است ملاقات نماید. من به ژنرال گست گفته ام که به ازهاری در رابطه با حمایت دولت ایالات متحده اطمینان دهد و بگوید که به هر ترتیب که برای وی مناسب باشد من برای ملاقات با او آماده خواهم بود. گست پس از ملاقات خود با وی به من گزارش خواهد داد. سولیوان

ادامه گزارش سیاسی امنیتی، ۶ نوامبر

سند شماره ۱۳۵

خیلی محرمانه۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۸۳۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: ادامه گزارش سیاسی امنیتی، ۶ نوامبر

۱ کنسولگری اصفهان، خشونتهای پراکنده ای را به دنبال اعلام دولت نظامی جدید در

هنگام ظهر، گزارش می دهد. امروز صبح، به دنبال پخش اعلامیه های دانشجویان مبنی بر دعوت به قیام مسلحانه در صورت برقراری دولت نظامی، حکومت نظامی نیروهای خود را به شدت تقویت نموده است. ده دقیقه از اعلان رسمی نگذشته بود که تظاهرات به درگیری خشونت آمیز گروههای کوچک با سربازان منجر گشت. حداقل در چهار محل تیراندازی گزارش شد. از جمله نزدیک کنسولگری، جمعیت ساختمان اداره شرکت هواپیمائی «گرومن» را سنگ باران کردند، شیشه ها را شکستند و به سرعت پراکنده گشتند. جمعیت زیادی در محوطه دانشگاه گرد هم آمده و به طوری که گزارش می شود، منتظر عکس العمل خمینی نسبت به حکومت نظامی هستند.

با در نظر گرفتن حمله به اداره «گرومن» کنسولگری اصفهان همان توصیه ای را که دیروز در تهران انتشار یافت (ولی امروز آن را عوض کرد) جهت آگاهی اتباع آمریکایی منتشر ساخته است: از شهروندان آمریکایی خواسته می شود که به خانه های خود رفته و تا اطلاع ثانوی از سوی کنسولگری در آنجا بمانند.

۲ کنسولگری تبریز تظاهرات وسیعی را در اطراف کنسولگری گزارش می دهد. ظاهراً نیروهای امنیتی به طور مؤثر قادر به کنترل تظاهرات نیستند.

۳ به نظر می رسد که اغتشاش در خیابان شاهرضا و محوطه دانشگاه تهران اوج می گیرد.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۲ ۶ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۳۶(۱)

سرّی۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن ۲۸۲۰۶۵

به: تمام پستهای دیپلماتیک آمریکا در اروپا (فوری) و خاور نزدیک و آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس (در توکیو به وزیر شلزینگر برسد)

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲ ۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱ بعد از استعفای دیروز شریف امامی نخست وزیر، بامداد امروز شاه ارتشبد ازهاری را به عنوان رئیس یک دولت نظامی معرفی کرد.

در یک سخنرانی آشتی جویانه، شاه گفت که او یک «دولت مراقب» برای جلوگیری از هرج و مرج و بی نظمی را، زمانی

تشکیل داد که دیگر هیچ شانسی برای یک ائتلاف وجود نداشت. او قول داد «اشتباهات گذشته، اعمال غیرقانونی و ظلمها و فسادها» را جبران کند. او متعهد شد که به زودی یک دولت ملی را بر سر کار بیاورد تا آزادیهای اساسی را برقرار ساخته، یک انتخابات عمومی انجام دهد. تصمیم شاه بعد از دو روز آشوب در تهران و اعلام مخالفت

۱- کتاب دوم، ص ۱۸

دیروز جبهه ملی مبنی بر اینکه به علت مخالفت با «رژیم سلطنتی غیرقانونی» به آیت الله خمینی پیوسته است، اتخاذ شد.

۲ طبق گزارش سفارت ما، امروز اوضاع تهران بهتر بود. با وجودی که دولت نظامی مکرراً اعلام نمود که محدودیتهای قوانین نظامی شدیداً اعمال می شود و به شرکت کنندگان در تظاهرات تیراندازی خواهد شد، لیکن مردم در سراسر بخشهای تهران برای سومین روز متوالی مجتمع شدند و تیراندازی تانک و آتش مسلسل (البته بیشتر هوائی) در بخش جنوبی شهر گزارش شده است، آتش سوزیهای دیروز فروکش کرده و شاید چند آتش سوزی جدید روی داده باشد.

سفیر سولیوان گزارش می دهد که سیل نظامیان آن طور که او انتظار داشت ظاهر نشد، اگرچه واحدهای زرهی جلب نظر می کنند. وقتی که شاه با سولیوان تماس گرفت تا تشکیل دولت نظامی را به اطلاع او برساند، سولیوان به او گفت که تجمعات مجدداً در حال شکل گیری بودند و معدود سربازان حاضر منفعل به نظر می رسیدند. شاه قول داد که دوباره ارتش را بسیج کند. بر اساس گزارش آسوشیتدپرس، تظاهرکنندگان دوباره وارد سفارت انگلیس شدند.

۳ اعتصاب کارکنان مخابرات، باعث قطع ارتباطات تلفنی و تلکس به جهان خارج شده و ارتباطات هیأت مستشاری نظامی ما را تحت تأثیر قرار داده است. ارتباطات سفارت عادی است و تماس با تهران و پستهای کنسولی به حداقل تقلیل پیدا کرده است.

۴ هیچ گزارشی مبنی بر زخمی شدن آمریکاییان وجود ندارد. به اتباع آمریکا اطلاع داده شده که فردا ممکن است آنها با رعایت اقدامات احتیاطی لازم به سر کار خود بازگردند.

ونس

گزارش وضعیت ایران شماره ۳، ۶ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۳۷

سرّی۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۲۵۷۰

به: سفارتخانه های آمریکا در شرق نزدیک، جنوب آسیا، کاراکاس، توکیو، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۳، ۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱ در ۲۴ ساعت گذشته وضعیت امنیتی به میزان قابل توجهی در تهران بهبود یافته است با وجود این، حوادث پراکنده در جنوب تهران و در اطراف دانشگاه تهران اتفاق می افتند. سربازان و مأموران امنیتی با قدرت در خیابانها به گشت زنی

مشغولند. فرمانداری حکومت نظامی یک اعلامیه با لحنی خشن انتشار داده و اخطار نموده اگر خاطیان از دستورات مقامات اطاعت ننمایند به طرفشان تیراندازی خواهد شد. کنسولگریهای تبریز و اصفهان دیروز هیچ اغتشاش

خاصی را گزارش ننمودند. هر چند که شیراز شاهد تظاهرات وسیعی همراه با تیراندازی سربازان بود.

۲ دولت جدید ازهاری امروز کابینه موقتش را معرفی نمود. وزرایی که از کابینه قبلی منتقل شده اند عبارتند از: قاسم لو (امور خارجه)، عظیمی (جنگ)، معتمدی (پست و تلگراف و تلفن)، امین (صنایع و معادن) و قر ه باغی. مناصب دیگر توسط معاونین نظامی ارشد و کارمندان دولتی سرپرستی می شوند. پست وزارت دارایی و امور اقتصادی علاوه بر وزارت کشور به قره باغی داده شده است.

۳ به نظر می رسد اعتصاب در بخش نفت در حال تشدید باشد. کارگران قسمت توزیع هم از کار دست کشیدند و باعث کمبود بنزین در تهران گردیدند. در گام اولیه، تولید برای ۶ نوامبر نشان دهنده کاهش بیشتر است و فقط ۴/۱ میلیون بشکه تولید شد. در این بین وضعیت کلی کارگری همچنان رو به وخامت می گذارد. و تعدادی از وزارتخانه ها به طور مؤثری تعطیل هستند، کارکنان مخابرات، ارتباطات را مختل کرده اند و ایران ایر همچنان در اعتصاب بسر می برد. پان آمریکن امروز پروازهایش را به حال تعلیق درآورد ولی برخی از خطوط هوایی بین المللی هنوز فعالیت دارند.

۴ گزارش شده تمام آمریکاییها سالم هستند ولی به طور فزاینده ای عصبی و پریشان هستند. ونس

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴، ۷ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۳۸

سرّی۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۳۱۹۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴، ۷ نوامبر ۱۹۷۸

۱ وضعیت ایران از ساعت ۳۰/۵ روز ۷ نوامبر ۱۹۷۸

۲ به نظر می رسد دولت نظامی تهران به سرعت در جهت برقراری نظم در ایران پیش می رود. ژنرال ازهاری در اولین سخنرانی اش برای مردم گفت که دولت وی برای «یک دوره محدود» است و هدف بنیانی وی حفظ موقعیت امنیتی برای صورت پذیرفتن انتخابات آزاد می باشد. او تعهدش را نسبت به حمایت از یک سیستم قضایی مستقل و حفظ اختیارات نظارت و کنترل قوه مقننه بر طرز عمل قوه مجریه اعلام نمود. در این میان آیت الله خمینی در پاریس، مخالف اصلی شاه، تشکیل دولت نظامی را تقبیح نمود و از ایرانیان خواست تا به مبارزه شان برای سرنگونی شاه ادامه دهند. گزارشات ناراحت کننده ای وجود دارد که بی بی سی دعوت خمینی برای یک شورش مسلحانه را پخش نموده است.

۳ گزارشات اولیه از تهران اشاره بر این دارند که امروز صبح در پایتخت فقط حوادث متفرقه پراکنده ای از خشونتهای خیابانی وجود داشته است. سربازان به محافظت از خیابانها ادامه می دهند. برای دو روز گذشته اغتشاشات بزرگی در تبریز وجود داشته است. امروز در تهران اغلب آمریکاییها به سر کارشان بازگشتند. ما می دانیم که در اصفهان آمریکاییها برای سومین روز در خانه باقی ماندند.

۴ وضعیت کارگری بد است و بدتر هم می شود. اقدامات ابتدایی برای برآوردن تقاضاهای کارکنان نفت بی اثر ماندند. ارتباطات راه دور با ایران همچنان مختل است. کارکنان ایران ایر همچنان در اعتصاب هستند. در تهران این نگرانی وجود دارد که کارکنان آب و برق نیز برای تعطیل کردن این خدمات به اعتصابیون خواهند پیوست. ذخائر بنزین خیلی پایین است.

۵ به هیچ آمریکایی صدمه نرسیده است. برخلاف گزارشات، سفارت آمریکا مورد حمله قرار نگرفته است. ونس

دولت جدید نظامی در ایران به عنوان نتیجه ناآرامیهای شهری

سند شماره ۱۳۹

خیلی محرمانه۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران ۶۸۴۶۰۵۱۶۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: ۴۹۲۱۸ ۱۵۰۱۶M-۲E۱ ،CIR U-UED-

عنوان: دولت جدید نظامی در ایران به عنوان نتیجه ناآرامیهای شهری

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) گزارش وضعیت ایران.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در ۶ نوامبر از وابسته نیروی دریایی درخواست شد تا برای بحث در مورد دیدارهای آتی میهمانان برجسته ستاد به نیروی دریایی بیایند. هنگامی که سروان هالینگورث در ستاد نیروی دریایی بود مطلع شد که دولت جدید نظامی ایران شامل برخی از افسران نظامی خواهد بود. هنگامی که به مکالمه افسران ارشد گوش می کرد مشخص شد وزیران کابینه جدید انتخاب و معرفی شده اند.

نام این افراد ذیلاً آمده و فقط به وزرای جدید اشاره شده است:

نخست وزیر: ارتشبد غلامرضا ازهاری نیروی زمینی

وزیر آموزش و پرورش: دریاسالار کمال میرحبیب اللهی نیروی دریایی

وزیر کار و امور اجتماعی: ارتشبد غلامعلی اویسی نیروی زمینی

وزیر مسکن: سپهبد امیرحسین ربیعی نیروی هوایی

وزیر علوم و آموزش عالی: دریاسالار کمال میرحبیب اللهی نیروی دریایی

وزیر فرهنگ و هنر: دریاسالار کمال میرحبیب اللهی نیروی دریایی

وزیر نیرو: سپهبد ایرج مقدم نیروی زمینی

وزیر اطلاعات: سپهبد ابوالحسن سعادتمند نیروی زمینی

در ستاد نیروی دریایی در مورد حمایت ایالات متحده از دولت جدید ابراز علاقه شد.

افسر گزارشگر در مسیر خود به ستاد نیروی دریایی ۴۱ ساختمان را مشاهده کرده بود که یا سوزانده شده و یا مورد حمله قرار گرفته بودند. آنها اغلب بانک یا مغازه هایی بودند که مشروب می فروختند. در طول مسیر اتومبیلهای متعددی که سوزانده شده بودند مشاهده گردید. به خاطر خرده شیشه و آشغالهایی که در خیابانها وجود دارد حرکت در آنها هنوز مشکل است. افسر گزارشگر زمانی که به سفارت بازمی گشت گروهی از جوانان حدود ۲۰ سال را دید که در حال پرتاب سنگ به طرف آتش نشانان بودند، دو کامیون سرباز وارد معرکه شد و آماده دست زدن به اقدام بودند. امروز از برخی ساختمانهایی که دیروز آتش زده شده اند هنوز دود بلند می شود. مشاهده شد که تعدادی نفربر زرهی BTR-۶۰ به آهستگی به طرف قسمت شمالی تهران در حرکت بودند. کمی پیش از آن در همان روز مشاهده شد که تانکهای چیفتن و اسکورپیو به سمت جنوب شهر در حرکت بودند. در اغلب ساعات روشنایی روز ۶ نوامبر هلیکوپترها بر فراز تهران مشغول پرواز بوده اند. تمام سربازان در منطقه کاملاً به تجهیزات رزمی و ماسک گاز مجهز گردیده اند. مشاهده شد که افراد حاضر به خدمت به مهمات جنگی مجهز شده اند. مهمات فراوان تهیه شده است. هر چند که به نظر می رسد سربازان خود را وقف وظیفه محول شده کرده اند لیکن ارزیابی روحیه آنان مشکل است. در ستاد نیروی دریایی به افسر گزارشگر گفته شد که ۴۸ ساعت آینده نشان خواهد داد که آیا ارتش کنترل وضعیت را در اختیار دارد یا خیر. افسر گزارشگر از منبع (شماره) ۶۸۴۶۰۰۴۸ سؤال کرد که آیا گزارشی از تلفات وجود دارد؟ منبع اشاره کرد که وی چیزی راجع به مرگ افراد نشنیده است و سربازان از خود خویشتن داری زیادی نشان می دهند. وی همچنین متذکر شد که ممکن است آنان در ۵ نوامبر خویشتن داری بیش از حدی نشان داده باشند.

ناآرامیهای داخلی در ایران

سند شماره ۱۴۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۸۴۶۰۵۱۷۷۸۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶ (بدون طبقه بندی) گزارش وضعیت ناآرامی های ایران

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در صبح هفتم نوامبر سال ۱۹۷۸ وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و مدیر تیم فنی و نظامی در عبور از نواحی شمال

تهران به سفارت مشاهدات زیر را گزارش کردند.

۱ سبک تر بودن ترافیک نسبت به روزهای عادی و علت آن تقریباً، ازدحام مداوم در پمپ بنزینهاست. در نتیجه اعتصابات اخیر، بنزین به صورت کالای کمیابی درآمده است. دولت از طریق رادیو اعلام کرده است که سوخت به اندازه کافی وجود دارد. حال آنکه مشکلات در پمپ بنزینها ادامه می یابد. چند کتک کاری در میان متقاضیان خشمگین بنزین دیده شده است.

۲ کاهش و فقدان نیروهای نظامی. گزارش افسر گزارشگر حاکی از آن است که تعداد کمی نظامی در تقاطع های مهم و استراتژیک دیده می شوند، نیروهای اطراف سفارت را جمع کرده اند. دیگر کارمندان دفتر سازمان مستشاری ایالات متحده می گویند که این مسئله در بخشهای دیگر تهران نیز صادق است.

۳ افسر گزارشگر، گزارش داد که کارگران پاکسازی بقایای ناآرامیهای ۵ نوامبر را آغاز کرده اند. از بعضی از ساختمانها هنوز دود برمی خیزد. یک ساختمان بزرگ ۱۰ طبقه در نزدیکی سفارت به تلی از سنگهای دودزده و تیرآهنهای درهم پیچیده تبدیل شده، مأموران آتش نشانی همچنان دارند روی این ساختمان سوخته آب می پاشند.

۴ شب ۶ نوامبر سال ۱۹۷۸ اوضاع بخش شمالی شهر بعد از ساعت ۲۱، ساعات منع عبور و مرور آرام بود، افسر گزارشگر صدای شلیک سلاحهای سبک را در اواخر شب و ساعتهای اول صبح شنیده و صفیر صدای گلوله از جنوب خانه افسر گزارشگر می آمده است.

تقریباً در ساعت نه و نیم شب واحدهای نظامی خیابان نزدیک خانه افسر گزارشگر را بستند و چند خودرو را متوقف و مسافران آنها را به خاطر نقض مقررات منع عبور و مرور ساعت ۹ شب دستگیر کردند.

۵ برنامه انگلیسی رادیوی تهران پیام شاه به مردم و همچنین اسامی وزراء جدید کابینه را پخش کرده و رادیو بی بی سی در بخش برنامه صبحگاهی، ۷ نوامبر خود خبر داد که بعد از اعلام دولت نظامی ناآرامیهای دیگری شروع می شود. افسر گزارشگر هیچ اطلاع شخصی یا منبع خبری در دست ندارد که گزارش بی بی سی را تأیید نماید.

۶- منبع شماره ۶۸۴۰۰۰۰۸ بندرعباس در شب ۶ نوامبر سال ۱۹۷۸ به افسر گزارشگر گزارش داد که اوضاع در منطقه بندرعباس آرام است.

ورود به سفارت انگلیس توسط اغتشاش گران

سند شماره ۱۴۱

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۸۷۸۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ورود به سفارت انگلیس توسط اغتشاش گران

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش اطلاعاتی را ارسال می دارد که در رابطه با

اغتشاش و ورود اغتشاشگران به سفارت انگلیس می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده.

۲۲ جزییات (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

منبعی که در سفارت انگلیس بود افسر گزارشگر را ازمطالب زیر مطلع نمود.

الف حدود ساعت ۱۱ روز ۵ نوامبر ۱۹۷۸ منبع مشاهده نمود که گروه کوچکی در حدود ۱۰ نفر در جلوی سفارت انگلیس اجتماع نمودند. در عرض چند دقیقه تعداد این گروه به حدود ۲۰۰ نفر رسید که اغلب جوانانی در رده سنی بین ۱۷ تا ۲۵ سال بودند. بدون هیچ گونه اعلام خطری گروه درب ورودی را با توسل به زور باز کردند و به محوطه سفارت وارد شدند. افرادی که از درب ورودی حفاظت می نمودند فقط از ملیت ایرانی بودند.

ب افراد گروه وارد سفارت شدند و درخواست نمودند که پرسنل سفارت ساختمان را تخلیه نمایند. گروه به خوبی منضبط بودند و ظاهراً می دانستند چه کاری می کنند. پرسنل سفارت آنجا را ترک کردند و افراد گروه شروع به زیان وارد کردن به اموال سفارت نمودند. آتش سوزیهایی ایجاد شد. تجهیزات ارتباطی نابود شدند و به آن خسارت وارد آمد.

منبع به افسر گزارشگر اطلاع داد که برای دریافت کمک از دولت ایران به وسیله تلفن تقاضاهایی انجام شد.

ج گروه جوانان ایرانی سفارت را که در حال سوختن بود ترک کردند و تلاش نمودند به پشت محوطه سفارت بروند که مقیم های زیادی در آنجا و در خانه هایی در آن محوطه زندگی می کنند. منبع اشاره نمود که انگلیسی ها با گروه صحبت کردند و آنان را متقاعد نمودند که بدون وارد آوردن خسارت بیشتری محوطه را ترک کنند.

د افسر گزارشگر از منبع سؤال نمود که آیا هیچ اسلحه ای به طور آشکار در بین گروه وجود داشت. منبع اشاره نمود که هیچ اسلحه ای توسط گروه، مورد استفاده قرار نگرفت و نیز هیچ اسلحه ای مشهود نبود.

ه منبع اشاره نمود که وی شخصاً فکر می کند اگر انگلیسیها مقاومتی از خود نشان می دادند وضعیت می توانست خیلی بدتر از این باشد. منبع به افسر گزارشگر گفت که در محوطه هیچ پرسنل مسلحی برای یاری دادن در دفاع از اموال سفارت انگلیس وجود نداشت. منبع متذکر گردید که تا آنجایی که وی اطلاع دارد هیچ سندی از سفارت خارج نشد.

منبع اظهار داشت که به نظر می رسید گروه می داند که چه می کند و دقیقاً از نقشه استقرار ساختمانهای سفارت در محوطه اطلاع داشتند و دقیقاً می دانستند تجهیزات ارتباطی سفارت در کجا واقع است. سیمهای تلفن قطع شدند و دیگر تجهیزات و اموال نابود گردیدند.

نظریات تهیه کننده:

(خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع، وابسته نظامی انگلیس در ایران است و زمانی که حمله به وقوع پیوست در سفارت مستقر بود.

[ملاقات وابسته دفاعی چین با وابسته نیروی دریایی آمریکا]

سند شماره ۱۴۲

محرمانه۷ نوامبر ۱۹۷۸— ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۰۸۷۲به: آژانس اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

منابع: مشاهدات شخصی

تهیه کننده گزارش: سروان روی ان. هالینگورث، نیروی دریایی آمریکا

مقام تأییدکننده گزارش: سرهنگ تی.ئی.شافر، وابسته دفاعی

[ملاقات وابسته دفاعی چین با وابسته نیروی دریایی آمریکا]

خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش اطلاعاتی درباره ملاقات وابسته نظامی PRC [جمهوری خلق چین] با وابسته نظامی و وابسته نیروی دریایی در سفارت آمریکا ارایه می دهد.

مشروح گزارش (محرمانه غیر قابل رؤیت برای بیگانگان)

در روز ۲۹ اکتبر [۷ آبان] شخصی از سفارت PRC [جمهوری خلق چین] با وابسته نیروی دریایی تماس گرفت. این شخص آقای کونگ نام داشت و مترجم سرلشگر وانگ، وابسته نظامی PRC [جمهوری خلق چین] در تهران بود. آقای کونگ به تهیه کننده گزارش اطلاع داد که ژنرال وانگ (که در اینجا او را آقای وانگ می نامیم) مایل است در دفتر وابسته نیروی دریایی در سفارت آمریکا با او ملاقات کند. قرار ملاقاتی برای ساعت ۱۰:۰۰ روز ۳۱ اکتبر [۹ آبان] گذاشته شد. تعارفات اولیه خیلی سریع انجام شد. آقای وانگ خاطرنشان کردند که برای اولین بار است که به سفارت و یا دفتر وابسته به آمریکا پا می گذارند. هم آقای وانگ و هم آقای کونگ لباس غیرنظامی داشتند، ولی آقای کونگ به سبک غربی لباس پوشیده بود و آقای وانگ کت و شلوار مائوئی به تن داشت. فضای حاکم بر دیدار بسیار دوستانه بود. بعد از تعارفات مرسوم، صحبت به مشکلات فعلی ایران کشید. نظر نمایندگان چین کلاً به قرار زیر بود. عناصر خارجی در ایجاد مشکلات کنونی ایران دخالت دارند. جمهوری خلق چین فکر می کند که دولت فعلی ایران از خود ضعف نشان داده است و تظاهرات مردم در نتیجه همین ضعف هاست. آنها معتقدند که تغییر و تحولاتی در راه است ولی از ابراز آشکار نقطه نظرات شان خودداری کردند. وابسته نظامی آمریکا خاطر نشان ساخت که به اعتقاد او شاه هنوز کنترل کامل کشور را در دست دارد و از این طوفان سر به سلامت خواهد برد (البته این نظر شخصی وابسته نظامی است). البته وابسته نظامی به چینی ها گفت که وابسته نیروی دریایی(ALUSNA) نظر متفاوتی در این ارتباط دارد. برای چینی ها بسیار تعجب انگیز بود که وابسته نظامی و وابسته نیروی دریایی(ALUSNA) نظرات متفاوتی داشته باشند. وابسته نظامی توضیح داد که در جامعه هر کسی می تواند نظر شخصی خود را ابراز کند. چینی ها نیز ابراز تمایل کردند که نظرات وابسته نیروی دریایی(ALUSNA) را بشنوند و تهیه کننده

گزارش نیز نظرات خود را اینگونه بیان کرد: نظر شخصـی من این است که ارتش ایران اجازه نخواهد داد که شاه کنترل کشور را از دست بدهد. ارتش به نحوی شاه را متقاعد خواهد کرد که کشور را

به آنها بسپارد و بدین ترتیب آن را نجات دهد. نزدیک به ده دقیقه در این ارتباط صحبت کردیم. سپس وابسته نظامی به دلیل قرارهای دیگری که داشت از جمع عذر خواست و از دفتر خارج شد. چینی ها صحبت را به نیروی دریایی شوروی ها در اقیانوس هند کشاندند و سئوال هایی کلی در این ارتباط پرسیدند، ولی بر نکات زیر تاکید می کردند:

شوروی ها دارای توانایی انجام عملیات آبی-خاکی و پیاده کردن نیرو در اقیانوس هند هستند. [نا مفهوم]

چینی ها فکر می کردند که شوروی ها در مشکلات کنونی ایران دست دارند. ژنرال وانگ معتقد بود که چنانچه وضعیت موجود در ایران به شوروی ها اجازه بدهد، آنها دست به اقدامات آشکاری در خلیج فارس خواهند زد.

بعد از نزدیک به ۱۵ دقیقه بحث و گفتگو نمایندگان چینی گفتند که باید بروند. تهیه کننده گزارش یک فندک به آقای وانگ هدیه و آنها را تا دروازه سفارت همراهی کرد. آقای وانگ پیش از خروج از سفارت دست تهیه کننده گزارش را گرفت و گفت که به اعتقاد ما نظریه شما در مورد یک حکومت نظامی درست است و سپس هر دو افسر محوطه سفارت را ترک کردند.

نظریات تهیه کننده (محرمانه غیر قابل رویت برای بیگانگان):

این سومین ملاقات وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و دومین ملاقات شخصی وابسته نظامی با افسران جمهوری خلق چین است. افسران مزبور پیش از ترک دفتر وابسته نظامی دعوتنامه هایی کتبی برای صرف غیر رسمی ناهار در سفارت جمهوری خلق چین به وابسته نیروی دریایی (ALUSNA) و وابسته نظامی تسلیم کردند. رفتار آقای وانگ و آقای کونگ بسیار صمیمی و دوستانه بود. [نا مفهوم]

گزارش سیاسی امنیتی، ۷ نوامبر

سند شماره ۱۴۳

خیلی محرمانه۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۸۷۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۷ نوامبر

خلاصه: دولت ازهاری قول می دهد زمانی که امنیت استقرار یافت کنار برود و اطمینان می دهد انتخابات آزاد برگزار خواهد شد. تهران اساساً به حالت عادی بازگشته ولی بدون اتوبوس و روزنامه. دیروز تهران نسبتاً آرام بود، ارتش دستورات جدید خشن را با شدت بر علیه اجتماعات اجرا ننمود. گزارشاتی در مورد برادری بین آشوبگران و سربازان در ۵ نوامبر. ایران ایر اعلام کرد که اعتصاب پایان یافته ولی خدماتش را شروع نکرده است. تظاهرات وسیعی در تبریز وجود داشت. از شیراز

گزارش شد چند تظاهرات توسط گاز اشک آور متفرق شد ولی تیراندازی صورت نگرفت. در اصفهان برخی خشونتها وجود داشت. ژنرال جعفریان به فرمانداری نظامی خوزستان منصوب شد. حمله به شرکت پارسونز در اهواز. عدم دسترسی

فزاینده به پول نقد به خاطر حریق های گسترده و بسته شدن بانکها. پایان خلاصه.

۱ اولین اعلامیه ژنرال ازهاری نخست وزیر عنوان می دارد که دولت نظامی فقط یک اقدام موقتی است و زمانی که امنیت برقرار گردید دولت کنار می رود. ازهاری قول داد رژیم هنوز قصد دارد که انتخابات آزاد را برگزار نماید (مراجعه شود به تلکس جداگانه). مجلس قرار بود که امروز جلسه علنی داشته باشد ولی جلسه به ۹ نوامبر موکول شد.

۲ تهران اساساً به حالت عادی بازگشته ولی اتوبوسها هنوز در شهر رفت و آمد ندارند و هیچ روزنامه ای برای یک جامعه گرسنه از نظر خبری وجود ندارد. بی بی سی از فرمانداری نظامی نقل قول کرد که سربازان دفاتر روزنامه ها را به اشغال درآورده اند و هیچ یک از روزنامه ها برای چند روز آینده انتشار نمی یابند. در هر حال سربازان ساختمانهای اطلاعات و کیهان را محاصره کرده اند و هیچ کس را به داخل راه نمی دهند. ایران ایر اعلام نمود اعتصابات خاتمه یافته ولی خدماتش را هنوز از سر نگرفته است. چندین گروه دیگر اعتصابی به سر کارهایشان بازگشته اند.

۳ دیروز آنگونه که انتظار می رفت نشانگر آزمایش اراده بین سربازان و مخالفین نبود زیرا نیروهای امنیتی ممنوعیت جدید سخت عنوان شده در مورد اجتماعات را اجرا نکردند. شاید مقامات می خواستند از تکرار ۸ سپتامبر جلوگیری کنند که طی آن متهم گردیدند به طرف جماعتی تیراندازی کردند که نمی دانستند تظاهرات غیرقانونی است. دیروز در نزدیکی تالار رودکی و دانشگاه تهران گروههایی اجتماع کردند. آنطوری که تهدید شده بود آنان را با شلیک تیر از پای درنیاوردند. سفارت گزارشات زیادی در مورد تیراندازیها دریافت نمود ولی منابع قابل اعتماد گزارش می کنند که حداقل در برخی از این موارد سربازان هوایی شلیک کردند. بی بی سی در گزارش خود به تعداد زیادی زخمی و برخی کشته اشاره می کند ولی اینها تأیید نشده هستند. ما احتمال می دهیم فرمانداری نظامی قصد دارد که به تدریج یک ممنوعیت کامل حتی در مورد تظاهرات کوچک برقرار کند، لیکن باید دید که چه پیش می آید.

۴ یک خبرنگار خارجی حداقل ۴ مورد حتمی از وحدت و اخوت برقرار شده بین سربازان و اغتشاش گران را گزارش می کند. ولی یکی از این موارد در سفارت انگلیس اتفاق افتاد که در آنجا یک کامیون نفربر پر از سربازان با تظاهرکنندگان به شوخی و خنده پرداختند و سپس آنجا را ترک کردند (مشخص نیست چه هنگام) و نتیجتاً زمانی که آشوبگران به محوطه هجوم آوردند حضور نداشتند.

۵ تهران امروز به طور کلی تا نزدیک ظهر ساکت بود، به جز برخی تیراندازیهای هوایی در منتهی الیه جنوب غربی شهر و برخوردهایی به صورت جنگ و گریز بین جوانان و نیروهای امنیتی در اطراف دانشگاه.

۶ کنسولگری تبریز گزارش می کند به جز برخی تظاهرات که توسط گاز اشک آور و بدون تیراندازی متفرق گردید تبریز به طور کلی ساکت بود. این کنسولگری همچنین وجود تظاهرات

بزرگی را در نزدیکی کنسولگری گزارش کرد. برای دومین بار در سال جاری توسط پلیس به کنسول تبریز هشدار داده شد که از کنسولگری خارج نشود، اما تظاهرکنندگان به ساختمان کنسولگری دست پیدا نکردند. کنسولگری اصفهان خشونت و آشوب از جمله حمله به ساختمان گرومن (که قبلاً- گزارش شد) را گزارش نمود. به آمریکاییها توصیه شد که در خانه ها بمانند.

جماعتی از دانشجویان در دانشگاه اصفهان به انتظار پاسخ خمینی در خصوص دولت نظامی اجتماع کردند ولی زمانی که هیچ خبری نرسید پراکنده شدند. مقام پلیس اذعان دارد سیاست جاری گشودن آتش بر روی گروههایی است که پراکنده نمی شوند و به سربازان گفته شده که به منظور جلوگیری از کشتن به طرف پا تیراندازی کنند. کنسول تعدادی زخمی و شایعات تأیید نشده در مورد مرگ افرادی را گزارش می کند. در اصفهان سه بانک آتش زده شد. به طرف اتوبوس (شرکت) نورتروپ سنگ پرتاب شد ولی هیچ کس زخمی نشد.

دیشب یک اتومبیل در نزدیکی محل اقامت آمریکاییها با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت. امروز صبح خیلی از آمریکاییها در خانه ماندند تا اینکه وضعیت روشن شود. کنسولگری شیراز از حمله دیروز یک گروه به شرکت پارسونز در اهواز گزارش می کند. کارمندان برای ۲ ساعت از ساختمان دفاع کردند و سپس از پشت ساختمان به وسیله اتوبوس که مورد حمله سنگ اندازان قرار گرفت ساختمان را ترک کردند. مأمور (کنسولگری) همچنین گزارش می کند در حالیکه دفتر ایران ایر در اهواز به صورت رسمی باز است ولی درهای دفتر بسته اند.

۷ استان خوزستان که در آشوبهای اخیر بدون استاندار بوده است اکنون دارای یک استاندار نظامی یعنی ژنرال بقراط جعفریان است که دیروز ۶ نوامبر به این سمت منصوب شد.

۸ حریق ها و تعطیلی های اخیر خیلی از بانکها دارد باعث به وجود آمدن کمبود نسبتاً گسترده پول نقد می شود. خیلی از مغازه های تهران همچنان بسته اند. اتومبیلها برای خرید بنزین کمیاب در پمپ بنزینها صف کشیده اند. سولیوان

پیگیری گزارش امنیتی ۷ نوامبر

سند شماره ۱۴۴

خیلی محرمانه۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۸۷۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: پیگیری گزارش امنیتی ۷ نوامبر

۱ کنسولگری تبریز گزارش می کند وضعیت مجدداً با تجمع دسته ها و گروههای بزرگتری از مردم التهاب بیشتری پیدا می

کند. به محافظین دستور داده شده تا چنانچه اخلال گران کنسولگری را مورد تهدید قرار دادند به آنها شلیک کنند.

۲ سفارت گزارشاتی از تیراندازی در نزدیکی دانشگاه تهران دارد. این بار هم ممکن است

تیراندازی هوایی باشد. تلفاتی گزارش نشده.

۳ سفارت گزارشات تأیید نشده ای در دست دارد مبنی بر اینکه چندین نفر از مقامات سرشناس سابق (تا ۴۰ نفر) منجمله وزرای سابق در منازلشان تحت نظر قرار گرفته اند. این افراد شامل ژنرال نصیری و چندین نفر از آنهایی است که اغلب به فساد متهم می گردیدند. (نظریه: ما می دانیم تصمیم به این چنین دستگیریهایی از جانب ازهاری نخست وزیر بوده است).

۴ اشغال روزنامه کیهان توسط نظامیان آنچنان که گزارش شده شامل دستگیری ۵ نویسنده بوده است. گفته می شود اینها مخالفینی بوده اند که روزنامه پس از اینکه اعتصابات فرونشست و سانسور برداشته شد مجبور به استخدام آنان گردید.

۵ در رضائیه که چند روز پیش صحنه تظاهرات به طرفداری دولت بود، آنطور که گزارش شده رهبران مذهبی از بازاریان خواستند که مجدداً مغازه هایشان را باز نمایند و آنها نیز چنین کردند.

۶ مهاجمینی که امروز صبح به طوری که گزارش شده ژنرال خادمی مدیرعامل سابق ایران ایر را در خانه اش مورد اصابت گلوله قرار دادند و زخمی نمودند، از طرف منابع دولتی به عنوان «یک گروه اسلامی» توصیف شدند. وی به بیمارستان رسانیده شد و مهاجمین فرار کردند. ژنرال خادمی توسط دولت شریف امامی از پستش برکنار شد و در میان آنهایی بود که تا هنگام تحقیقات از کشور ممنوع الخروج شده بودند. سولیوان

گزارشات مطبوعاتی از جهت گیریهای ضدخارجی در ناآرامی اخیر

سند شماره ۱۴۵

خیلی محرمانه۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۸۸۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارشات مطبوعاتی از جهت گیریهای ضدخارجی در ناآرامی اخیر

۱ ما از گزارشات مطبوعات در مورد ناآرامیهای وخیم در تهران و خیلی از مراکز استانها در گذشته اخیر پی برده ایم که از جانب تظاهرکنندگان ابراز احساسات وسیع ضدخارجی شروع شده است. ما مایل هستیم که این مسئله را مدنظر قرار دهیم.

۲ در خلال چندین هفته یا در واقع چندین ماه گذشته گزارشاتی از وقایع گوناگون دریافت نموده ایم که در آن آمریکاییها و تا حدودی نیز خارجیان دیگر درگیر بوده اند. این وقایع از توهین هایی که به زنان راننده شده است تا پرتاب بمب آتش زا به طرف چندین اتومبیل و یک اتوبوس و حتی به طرف خانه ها و خصوصاً در اصفهان را دربر می گیرد. تظاهرات اخیر در تهران و اصفهان شاهد مواردی بوده است که در آن آمریکاییها و خارجیان دیگر در اتومبیلهایشان به دست تظاهرکنندگان افتاده اند و تلاشهایی به عمل آمده تا به منظور دستیابی به آنان اتومبیلها را واژگون نمایند. چندین مورد پرتاب سنگ به طرف

اتوبوسهای کارمندان آمریکایی که برای مثال از محوطه فرودگاه نظامی در تهران خارج می شده اند، وجود

داشته است.

۳ ایـن وقـایع وحشـت انگیز و بـالقوه جـدی و وخیـم بـوده انـد. در هرحـال تـاکنون فقـط به صـدمات جزئی منجر شـده و هیچ آمریکایی و تا آنجایی که اطلاع داریم خارجی دیگر کشته نشده اند.

۴ برخی اخبـار متنـاقض نیز وجود داشـته است. برای مثـال گروه اخلال گری که در ۵ نوامبر به داخل محوطه سـفارت انگلیس رفتنـد و به بخش جنوب ساختمان سـفارت خسارت زدنـد اطمینان حاصل کردنـد که هیـچ صـدمه ای به اشـخاص وارد نیامده است. خارجیـانی که در حـال دویـدن به داخـل جمعیت و یا در نزدیکی آن گیر افتادنـد توسط جمعیت زخمی نشدنـد (گاهی اوقات آنان توسط پلیس زخمی شـده انـد). خیلی جالب است که متـذکر شویم از زمانی که احساسات ضـدکلیمی «جهود» در برخی موارد به صورت شـعار یا در سـخنرانی رهبران مـذهبی مخالف پدیـدار شـده است تاکنون اهداف آشـکار از قبیل مغازه هـای فرش فروشـی کلیمیـان در خیابان فردوسـی که در نزدیکی صـحنه خیلی از تظاهرات واقع هسـتند خسارت ندیـده انـد. از طرف دیگر شایع است که حداقل یکی از هتلهایی که اخیراً سوزانده شد متعلق به یک یهودی بوده است.

۵ اتهامـات مکرری از جـانب منـابع مخالف وجود داشـته است مبنی بر اینکه اخلال گران سازمان یافته ای که اغلب اغتشاشات اخیر را مرتکب شـده انـد فی الواقع حامیان دولت با لباس مبدل بوده اند. رهبران مذهبی به طور اخص از حامیان خود خواسـته اند تا از اغتشاش دوری جویند. تمامی سـخنگویان یا رهبران مهم گروههای مخالف که ما با آنان صـحبت کرده ایم به صورت همسانی به ما اطمینان داده اند که احساسات ضدخارجی با عقاید مذهبی آنها مغایرت دارد.

۶ با این وجود روشن است که برخی از مخالفین از جمله مشهورترین آنها یعنی آیت الله خمینی مکرراً آمریکاییها، انگلیسیها و برخی اوقات روسها و چینیها را با رژیم شاه که قسم خورده اند آن را سرنگون سازند شریک دانسته اند.

۷ بنابراین تصویر مغشوش است. ما می توانیم انگیزه هایی را استنباط نماییم که شامل: الف تعصب گرایی مذهبی، ب تعصب گرایی دست چپی ها، ج و شاید رفتار عناصر دولتی محرک در خرابکاریها، می باشد.

از طرف دیگر حـداقل یـک روزنامه نگار دست چپی مطلع به ما می گویـد که کمونیسـتهای محلی و افراد دیگری که در خط شوروی هسـتند تقریباً در داغتر کردن التهابات ضـدخارجی در اینجا درگیر نمی باشـند، چونکه تشـخیص می دهنـد احساسات ضدروسـی خیلی از احساسـات ضـدآمریکایی یا ضـدخارجی گسترده تر هسـتند. بنابراین در این موقعیت خاص از وقایع گاه و بیگاهی که در بالا به آن اشاره شد به یک نتیجه گیری هشداردهنده نمی رسیم، اما وضـعیت را از نزدیک و با دقت دنبال می کنیم. سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۵ ، ۷ نوامبر

سند شماره ۱۴۶

سرّی۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۳۶۶۳

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۵، ۷ نوامبر

۱ وضعیت در ایران از ساعت ۳۰/۱۵ روز ۷ نوامبر ۱۹۷۸

۲ آیت الله خمینی در بیانیه ای که توسط بی بی سی نقل شد بر مخالفتش با هرگونه تلاشی در جهت مصالحه با شاه تصریح نمود. خمینی برخلاف گزارشات پیشین گفت که اکنون دیگر نیازی به قیام مسلحانه نیست ولی اضافه نمود چنانچه شاه بر تخت سلطنت باقی بماند این موضع ممکن است مجدداً مورد بررسی قرار گیرد. دستیاران خمینی در مصاحبه هایی با روزنامه نگاران آمریکایی نسبت به رهبران جبهه ملی که در تلاش برای کسب حمایت خمینی از مواضعشان به پاریس آمده بودند، ابراز انزجار نمودند.

۳ هرچند که اتوبوسها رفت و آمد نمی کنند و مقامات حکومت نظامی ظاهراً انتشار روزنامه ها را به حال تعلیق درآورده اند ولی تهران اساساً آرام است. اصفهان شاهد تظاهراتی همراه با برخی خشونتها و گزارشات تأیید نشده ای در مورد کشته شدن افراد بوده است. به آمریکاییهایی که در آنجا هستند گفته شده که در خانه ها بمانند. از شیراز چند تظاهرات که با گاز اشک آور اما بدون تیراندازی متفرق گردید، گزارش شده است. براساس گزارشات مطبوعات تعدادی از مقامات سابق از جمله نصیری رئیس سابق ساواک، آزمون وزیر اسبق مشاور و چندین بازرگان متمول دستگیر شده اند. ژنرال خادمی مدیرعامل سابق ایران ایر توسط یک گروه اسلامی ناشناس کشته شد.

۴ وضعیت اعتصاب نفت همچنان وخیم است. امروز سطح تولید پایین بوده و فقط ۳/۱ ۲/۱ میلیون بشکه بود که حدود ۰۰۰/۶۵۰ بشکه آن برای صادرات آماده است. صفوفی طولانی در پمپهای بنزین تشکیل می شود.

۵ گزارش شده آمریکاییها سالم هستند. پان آمریکن روزانه یک پرواز تدارک دیده و انتظار می رود فعالیت آن در عرض ۴۸ ساعت آینده کامل شود. ونس

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سند شماره ۱۴۷

خیلی محرمانه۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

سفارت آمریکا، تهران

خلاصه مذاکرات هیأت مسایل مملکتی

سفیر مذاکرات را با بحثی در مورد وقایع هفته آغاز نمود. او اشاره کرد که هفته فوق العاده

سختی بوده است و از این لحظه ما هیچ گونه پاسخ آسانی (به سؤالات) نداریم. از سخنرانی شاه به خوبی استقبال شد ولی تمامی ایران در انتظار عکس العمل آیت الله خمینی است. دیروز بی بی سی از خمینی دعوت به عمل آورد که در خلال پخش برنامه اعلام جهاد نماید ولی آیت الله امتناع ورزید. هر چه که خمینی بگوید تأثیری مهم در تحولات آتی اینجا خواهد داشت. دولت نظامی برخی از اعضای حزب توده و دیگر ایرانیانی که در لیست ۵۲ نفری مفسدین قرار دارند را دستگیر نموده است. هر چند که چندین نفر از وزرای کابینه پیشین در بازداشت به سر می برند ولی سفیر فکر می کند لیست هنوز کامل نیست. ژنرال خادمی یا دست به خودکشی زده و یا ترور شده است. برنامه دیشب کانال بین المللی تلویزیون ملی ایران به مناسبت وفات یکی از ۱۲ امام خیلی زود تمام شد.

به نظر می رسد خمینی در تلاش برای به زانو درآوردن رژیم خواستار یک اعتصاب نشسته بدون خشونت شده است. در ایران ایر هنوز اعتصاب است.

شب گذشته با بمب آتش زا به خانه سه آمریکایی حمله شد. هر سه خانه در یک محله بودند. سکنه یکی از آپارتمانهایی که با بمب به آن حمله شد هفته گذشته قربانی یک واقعه پرتاب بمب آتش زا به طرف اتومبیلش بود. سفیر درخواست نمود تا یک گروه اعزامی پلیس در این منطقه خاص مستقر شود.

آقای شلنبرگر گفت که مایک والاس برای تهیه یک برنامه ۱۵ دقیقه ای در مورد ایران برای برنامه سیکستی مینتز (۶۰ دقیقه) در تهران است. به احتمال زیاد وی با شاه صحبت نخواهد کرد. بیانیه حمایت رئیس جمهوری از شاه از رادیو تلویزیون ملی پخش شد.

آقای ناس درخواست می کند همه افراد مقررات منع عبور و مرور جدید را رعایت کنند. ما بایست خصوصاً از محدودیتهای زمانی در استقبال از میهمانان در فرودگاه آگاه باشیم.

سرهنگ فاین اوت متذکر گردید APO (اداره پست) افزایش فوق العاده ای در حجم مراسلات پستی مشاهده کرده است و این افزایش به فصل کریسمس مرتبط نمی باشد.

آقای جان میلز گزارش داد بانک ملی خسارت سختی را در خشونتهای گروهی اخیر تحمل نموده است. سیصد شعبه بانک ملی تخریب شدند. دولت اکنون مشغول چاپ اسکناس است که آتش تورم را مشتعل تر خواهد نمود. آقای یگانه برای درمان یک بیماری قلبی به آمریکا می رود. آقای کورونس از MEAF به آقای میلز گفت ۲۵ روزنامه نگار که برخی از کیهان هستند دستگیر شده اند. آقای بلومنتال از ژنرال دعوت رسمی به عمل خواهد آورد ولی صحبتهای واقعیش را با آقای کورونس انجام خواهد داد. آقای میلز چند ژنرال را به لیست میهمانان بلومنتال خواهد افزود.

آقای لمبراکیس گزارش داد که سفیر شوروی شب گذشته یک سخنرانی طولانی از تلویزیون ایراد کرد. موضوع اصلی روابط خوب ایران و اتحاد شوروی بود. روسها در سخنرانی از شاه و دولت حمایت کردند.

احساسات ضدآمریکایی در دانشکده افسری ایران

ص: ۲۷۹

سند شماره ۱۴۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۱۹۷۸۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: احساسات ضدآمریکایی در دانشکده افسری ایران

۱۶. خلاصه: توسط برخی از دانشجویان دانشکده افسری به سه معلم زبان انگلیسی، آمریکایی گفته شد که به آمریکا برگردند.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات:

الف عصر روز ۷ نوامبر وابسته دفاعی با خانم سیندی دواير همسر پل دواير سرهنگ دوم نیروی هوایی در مورد احساسات ضدآمریکایی اخیر در دانشکده افسری ایران گفتگو کرد. خانم دواير یکی از سه نفر همسران آمریکایی است که در دانشکده زبان انگلیسی تدریس می کنند. او از ۲۶ سپتامبر در دانشکده به تدریس برای دانشجویان سال سوم که سنشان به طور عادی ۲۲، ۲۱ سال است مشغول بوده است. او در سه کلاس که به ترتیب دارای ۱۷ و ۱۸ و ۲۴ دانشجو است درس می دهد. دو همسر آمریکایی دیگر نیز به دانشجویان سال سوم درس می دهند. چند پاکستانی (۳ تا ۴ نفر) نیز انگلیسی تدریس می کنند. بر اساس ارزیابی خانم دواير فقط حدود ۴ ایرانی غیرنظامی در دانشکده تدریس می کنند و مابقی افسران ارتش ایران هستند. دانشجویان پس از فارغ التحصیلی به هر سه نیروی ارتش ایران می روند.

ب ابراز احساسات ضدآمریکایی اخیر دانشجویان: در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ خانم دواير با حدود ۱۵۱۲ دانشجو در فاصله زمانی بین کلاسها مشغول صحبت بود. این امر کاملاً طبیعی است چونکه دانشجویان میل دارند در خلال فاصله بین کلاسها با معلمین صحبت کنند. مکالمه از این قرار بوده است: دانشجو به خانم دواير: آیا شما ایران را دوست دارید؟ پاسخ: بله من ایران را دوست دارم و دوست دارم در ایران زندگی کنم (و شاید کلماتی با این معنی). دانشجو با لحن موذیانه ای به خانم دواير گفت: شما یک چادر لازم دارید. پاسخ: چرا من یک چادر لازم دارم، شما از من پشتیبانی نمی کنید؟ پاسخ توسط همان دانشجو: بله. پاسخ توسط دانشجوی دیگر: نه من فقط از ایرانیها حمایت می کنم. سپس دانشجوی دیگر گفت شما باید به آمریکا برگردید. خانم دواير گفت: چرا؟ پاسخ دانشجو: شما و شوهرتان تمام پول ما را از ما می گیرید. خانم دواير اظهار داشته: نه شوهر من یک افسر ارتشی است. دانشجو پاسخ داد: نه ایرانیها به شوهر شما حقوق می دهند. او چند تومان (۱۰ ریال) می گیرد؟ پاسخ خانم دواير: حقوق او به تومان پرداخت نمی شود بلکه به دلار پرداخت می شود. پاسخ دانشجو: شما

آمریکاییها تمام پول ما را می گیرید و باید به آمریکا برگردید. حدود سه دانشجو (نه دانشجویان خانم دوایر) به دیگران پیوستند: شما باید به خانه تان برگردید. در ۷ نوامبر ۷۸ سرهنگ نافذی

سرپرست خانم دوایر و یک ژنرال ناشناس به کلاس خانم دوایر آمدند تا جریان کار کلاس را زیرنظر داشته باشند. یک دانشجو در کمال تعجب خانم دوایر به ژنرال و سرهنگ گفت: ما یک معلم فارسی زبان می خواهیم. خانم دوایر به افسر گزارشگر (وابسته نظامی) گفت در این لحظه ژنرال و سرهنگ شروع به ایراد یک سخنرانی طولانی بر علیه دانشجویان نمودند. تمام صحبتها به فارسی بود که خانم دوایر نمی فهمید و دانشجویان یک تودهنی محکم دریافت کردند.

ج ابراز احساسات دیگر دانشجویان به یک معلم آمریکایی دیگر (همسر افسر دفتر تحقیقات ویژه): خانم دوایر به افسر گزارشگر (وابسته نظامی) گفت که خانم ایکس (نام توسط افسر گزارشگر مخفی نگاه داشته شد) به وی گفت که اخیراً همین اتفاق برای او (خانم ایکس) افتاده است. به خانم ایکس نیز گفته شد: شما باید به آمریکا برگردید و به دوستان آمریکایی خود نیز بگویید به آمریکا برگردند. شوهر خانم ایکس این اطلاعات را برای افسر گزارشگر تأیید کرد.

د- افکار استاد غیرنظامی فرهنگ ایران در دانشکده افسری: این استاد ایرانی در دانشگاه تهران و دانشکده افسری تدریس می کند. استاد به خانم دوایر گفت که دانشجویان وی بیشتر مایل هستند بدانند افکار دانشجویان دانشگاه تهران چه هست تا اینکه میل به یادگیری فرهنگ ایران داشته باشند. سپس استاد اینطور ادامه داد که وی با افکار دانشجویان دانشگاه تهران موافق نیست.

ه انضباط دانشجویی دانشکده افسری: یک اقدام انضباطی عادی در دانشکده افسری تراشیدن سر دانشجویان است. خانم دوایر به افسر گزارشگر گفت اخیراً یکی از مبصران کلاسهای او که یک دانشجوی عالی است سرش را تراشیده اند. خانم دوایر نمی توانست این موضوع را باور کند چونکه این دانشجو یکی از بهترین و منضبط ترین دانشجویان او بوده است. دانشجو به خانم دوایر گفت دو نفراز دانشجویان سر یک کلاس به خواب رفتند و این مسئولیت او بوده است تا آنها را بیدار نگهدارد. دانشجو از تراشیده شدن سرش ناراحت نبود و اقدام دانشکده را قبول داشت. وی فقط از تراشیده شدن سرش خجالت زده بود.

و سؤالات گذشته دانشجویان: خانم دوایر به افسر گزاشگر اظهار داشت که در گذشته دانشجویان این سؤالات را مطرح کرده اند:

(۱) اشل حقوقی خارجیانی که در دانشکده افسری کار می کنند به چه ترتیبی است؟

(۲) حقوق شوهر (شما) چقدر است؟

(۳) آیا شما اتومبیل دارید؟

(۴) چرا شما زمانیکه اتومبیل دارید اتوبوس سوار می شوید؟

خانم دوایر معتقد است که چنین سؤالاتی که از معلمین دیگر نیز شده است سؤالاتی معمولی هستند که از یک معلم خارجی پرسیده می شود.

ز گفتگوهای خانم دوایر با دیگر معلمین: خانم دوایر اظهار داشت که در اواخر سپتامبر

یک سرهنگ ارتش ایران فلسفه اش در مورد کشمکش های داخلی فعلی در ایران را برای وی تشریح نمود. او به خانم دوایر گفت که این آشوب توسط بازرگانان و تاجران ایرانی ایجاد شده و بازرگانان محرک آتش زدن مساجد بوده اند. سرهنگ اضافه نمود افرادمذهبی مساجد خودشان را آتش نمی زنند. سرهنگ اینطور به سخنانش ادامه داد که مردم ایران هیچ نوع غروری نسبت به کشورشان ندارند و فقط ارتش برای کشورشان خواهد جنگید. موقعی که سرهنگ از خانم دوایر سؤال نمود که نظرش راجع به آشوب اینجا چیست؟ خانم دوایر با این سؤال پاسخ داد که: چرا پدران و مادران ایرانی بچه هایشان را در خانه و دور از خیابانها نگاه نمی دارند؟ سرهنگ جواب داد: هیچ گونه انضباطی در خانه ها وجود ندارد و ایرانیها مردمی بی سواد هستند.

نظریات تهیه کننده (دفتر وابسته دفاعی): این اولین باریست که افسر گزارشگر (وابسته دفاعی) به نشانه هایی دست می یابد که در دانشکده افسری احساسات ضدآمریکایی وجود دارد. به لحاظ اینکه این احساسات توسط دو نفر از همسرهای افسران نظامی تأیید شده، افسر گزارشگر این اطلاعات را بسیار صحیح طبقه بندی می کند.خانم دوایر گفتگوهایش را با این حرف خلاصه نمود که وی فکر می کند اکثریت دانشجویان طرفدار آمریکا هستند و فقط معدودی (درصد ناچیزی) از دانشجویان این احساسات ضدآمریکایی را با گستاخی ابراز می دارند. به طور خلاصه شعارهای ضدآمریکایی که در جوامع غیرنظامی از طریق نامه، تلفن و اظهارات شفاهی مستقیم ابراز شده است اکنون به (West point) (دانشکده افسری) ایران نفوذ کرده است. افسر گزارشگر فکر نمی کند که این یک شرایط غیرعادی باشد چونکه خیلی از دانشجویان که دوستان صمیمی سابق و همشاگردیهای زمان دبیرستان بوده اند و اکنون دانشجوی دانشگاه تهران هستند (در حال حاضر در کلاسهای دانشگاه حضور نمی یابند) برای ماهها این احساس ضدآمریکایی را ابراز می داشته اند. افسر گزارشگر فقط از تهور چند دانشجوی معدودی که مستقیماً احساسات خود را به معلمین آمریکایی ابراز داشتند متعجب است.

گزارش سیاسی امنیتی ، ۸ نوامبر

سند شماره ۱۴۹

خیلی محرمانه۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۹۵۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ، ۸ نوامبر

خلاصه: تهران به طور کلی آرام است ولی گزارشاتی از تظاهرات امروز یا فردا و احتمال شورش مسلحانه در ۱۰ نوامبر وجود دارد. محل اقامت سه آمریکایی با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت. خروج حائز اهمیت شهروندان آمریکایی یک اعلامیه دستی به خارجیان هشدار می دهد که ظرف ۳۰ روز ایران را ترک کنند. دستگیریهای بی شمار، سفیر شوروی با

مردم ایران صحبت می کند. پایان خلاصه.

۱ تهران بـه طـور کلی آرام اسـت و کنسولگریهـا در اصـفهان و تـبریز و شـیراز شـرایط مشـابهی را گزارش می کننـد. سـفارت گزارشات تأیید نشده ای از اجتماعاتی در گورسـتان تهران در شب گذشـته که با مزاحمت نیروهای امنیتی مواجه نشد دریافت داشـته است. شایعه قوی در مورد دعوت به تظاهرات وسیع توده ای در تهران ظرف امروز یا فردا وجود دارد که شامل حملاتی به بانکها و سفارتخانه ها نیز می باشد. یک شایعه ضعیف تر در مورد شروع جهاد در ۱۱ نوامبر وجود دارد (این روز عید قربان است که عید مسـلمانان می باشد ولی روز سالگرد حمله گروهی تروریست به جلسه مخالفین در سال ۱۹۷۷ در جاده کرج می باشد). منبع سفارت گزارش می کند امروز دولت برای جلوگیری از دردسر ۴۰ تانک دیگر به جنوب تهران گسیل داشت. منبع مطبوعاتی شایعه تأیید نشده ۶ کشته در تهران و ۵ نفر در همدان را در ۶ نوامبر گزارش می کند. یک منبع مورد اعتماد دیروز به کرمانشاه، همدان و قزوین رفت و آن شهرها را کاملاً آرام یافت.

۲ نوشـته های ضدخارجی و وقایع کم اهمیت دیگر عادی شده اند. سـفارت یک اعلامیه دست نویس از گروه توحیدی صـف در دست دارد (گروهی که مسئولیت بمب گذاری در اتوبوس بل هلیکوپتر را برعهده گرفت) که به تمام خارجیان دستور می دهد ظرف ۳۰ روز ایران را ترک نمایند. کنسولگری اصـفهان گزارش می کند ۱۰ استاد آمریکایی دانشگاه دیروز یادداشتهای دست نویس با آدرسـهای شخصی دریافت نمودند که به آنان اخطار می کند اگر به دانشگاه بیایند کشته خواهند شد. آنان در خـانه هایشـان ماندنـد. کنسـول همچنیـن گزارش می کنـد یادداشـتهایی مبنی بر تهدیـد بـه مرگ روی شـیشه جلـوی اتومـبیل آمریکاییها نصب شد. یادداشت حاوی (نام یک) مسجد مرموز و کلمات متقاطع با سه نقطه و حروف «س ز» که در جای دیگر به چشم می آمـد بـود. دیشب در تهران محـل اقـامت سه آمریکـایی بـا بمب آتش زاد مـورد حمله قرار گرفت. در یـک مورد شهرونـد آمریکـایی در طبقه سوم سـکونت دارد ولی اتومبیـل وی قبلاً ـ مورد اصـابت بمب آتش زا قرار گرفته بود. هیـچ گونه جراحت یا خسارت مهمی به بار نیامـد. ارتش ایران محافظینی را در خارج از دفاتر مرکزی که آمریکاییها در آن اشـتغال دارند گمارده است. منبع می گویـد این کار از ۲ سال پیش و از زمان ترور آمریکاییها انجام نشـده است.یک بازرگان آمریکایی که مدت طولانی است در اینجا استقرار یافته تلفنی تهدید به مرگ شد.

۳ سـفارت شواهـد قابـل اطمینـانی از عزیمت حـائز اهمیت آمریکاییها در دست دارد. آی بی ام، کنترل دیتاکورپریشن و هرین انیترتنـال به کارمنـدان خود و خـانواده هـای آنـان دسـتور داده انـد که از کشور خـارج شونـد. تگزاس اینسترومنتس و یونـایتد تکنولژیز خانواده ها را خارج می سازنـد. بل هلیکوپتر اینترنشـنال برای ورود افراد جدیـد تا ژانویه مهلت تعیین کرده که در آن هنگام وضـعیت مورد ارزیابی مجـدد قرار خواهـد گرفت. این سیاست به معنای کاهش ۱۲۵ کارمنـد برای هر یـک از ماههای نوامبر و دسامبر است. این تعداد علاوه بر آنهایی است که

اجازه خروج قبل از پایان مهلت گرفته اند (بیش از ۱۰۰ کارمند).

۴ دولت دستگیری ۱۲ مظنون مهم در مبارزه ضدفساد خود را اعلام نمود. اینها عبارتند از: عبدالعظیم ولیان استاندار سابق خراسان، منوچهر آزمون وزیر سابق مشاور (در امور اجرایی)، ژنرال نعمت الله نصیری رئیس سابق ساواک، داریوش همایون وزیر سابق اطلاعات و سردبیر آیندگان، ایرج وحیدی وزیر سابق نیرو، منوچهر تسلیمی وزیر سابق تعاون و امور روستاها، جمشید بزرگمهر دبیر سابق کلوپ شاهنشاهی، رضا شیخ بهائی قائم مقام سابق شهردار تهران، حسن رسولی دبیر سابق کمیته بازیهای آسیایی، و حسن فولادی یک بازرگان برجسته. گزارشات قابل اطمینان اشاره بر این دارند که قرار بود ژنرال علی خادمی رئیس سابق ایران ایر دستگیر شود ولی یا در مقاومت در برابر دستگیری کشته شده و یا برای اجتناب از دستگیر شدن خودکشی کرده، (خانواده اش داستان بی پایه ای در خصوص اینکه وی ترور شده است را انتشار داده اند مراجعه شود به گزارش سیاسی امنیتی دیروز). پرویز ثابتی مقام عالی رتبه ساواک نیز ظاهراً در لیست بوده است ولی قبلاً از کشور فرار کرده است. گزارشات متعددی از جمله روزنامه های طرفدار دولت عنوان می دارند که هویدا دستگیر شده است ولی سفارت از خود هویدا کسب اطلاع نموده که این موضوع دروغ است. این لیست (که احتمال می رود به ۲۰۰ نفر افزایش یابد) شامل نام افرادی است که مخالفین مدت مدیدی است تقاضا دارند به پشت میله های زندان افکنده شوند. دولت دستگیری های امنیتی را اعلام ننموده ولی به نظر می رسد که دستگیری برخی از جمله تعدادی از روزنامه نگاران و خبرنگاران کیهان و رادیو تلویزیون وجود داشته باشد. به طوری که گزارش شده دولت نظامی نسبت به عکسها و پوشش تلویزیونی که نشان دهنده تیراندازی سربازان به سمت دانشجویان دانشگاه تهران در ۴ نوامبر می باشد خشمگین شد. به طوری که گزارش شده خبرنگاران (دو نفرشان) امروز آزاد شدند.

۵ مصباح زاده و مسعودی ناشران کیهان و اطلاعات و تهران ژورنال به طوریکه گزارش شده با وزیر جدید اطلاعات در مورد شروع به انتشار مجدد بر اساس خودسانسوری به توافق رسیده اند ولی سندیکای نویسندگان روزنامه ها این توافق را رد کرد. در نتیجه روزنامه ها همچنان بسته می مانند.

۶ سفیر شوروی به مناسبت روز ملی شوروی درخواست اجازه جهت سخن گفتن از تلویزیون برای مردم ایران را نمود و اجازه به وی داده شد. او در سخنانش که از تلویزیون پخش شد روی تمایل به برقراری و حفظ روابط منسجم دوجانبه تأکید نمود. صحبتها روال خطابه های مشابه در روز ملی شوروی در گذشته را دارا بود ولی زمان برگزاری این یکی عالی بود.

۷ ۵ وزیر دیگر نیز معرفی شده اند (مراجعه شود به تلکس جداگانه) روزنامه جدید طرفدار دولت و نیز تنها روزنامه گزارش کرد که فرهنگ سر رئیس دانشگاه پهلوی شیراز استعفا کرده

است. روزنامه همچنین اظهار می دارد که اطلاع حاصل نموده اغلب استانها دارای استاندارهای جدید خواهند شد. سولیوان

حالت اعتصاب تا اواخر روز ۸ نوامبر در بسیاری از وزارتخانه های دولتی و...

سند شماره ۱۵۰

استفاده محدود اداری۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۹۵۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی. فوری

موضوع: حالت اعتصاب تا اواخر روز ۸ نوامبر در بسیاری از وزارتخانه های

دولتی و سازمانهای بخش عمومی ادامه دارد

۱ سفارت می تواند تأیید کند که فعالیت وزارتخانه های زیر هنوز هم به دلیل توقف کارها به حالت رکود باقی مانده است: بهداشت و رفاه اجتماعی، بازرگانی، کشاورزی، مسکن و عمران روستایی، صنایع و معادن، کار، نیرو، راه و ترابری و اقتصاد و دارایی. کارمندان گمرک نیز همچنان دست از کار کشیده اند. علیرغم اعلام رسانه های گروهی اعتصاب در ایران ایر همچنان پابرجاست. بانک مرکزی نسبتاً فعال است در حالی که خدمات اکثر بانکهای دیگر تهران که هم اکنون باز هستند به دلیل صدمات ناشی از آشوبهای ۵ نوامبر به حالت عادی بازنگشته است. وضع موجود در ساختمان مرکز ارتباطات راه دور را می توان به یک سردرگمی کامل تشبیه نمود. کارمندان ایرانی نه تنها به اعتصاب خود ادامه می دهند بلکه محل کار همکاران آمریکایی شرکت بین المللی بل را قفل کرده اند. خدمات تلگرافی و تلکسی به حالت تعطیل درآمده است. توانیر که یک شرکت برق دولتی است در اعتصاب به سر می برد.

۲ به روی کار آمدن یک دولت نظامی هنوز تأثیر برجسته ای بر خاتمه دادن به مشکلات کارگری در بخشهای دولتی و سازمانهای بخش عمومی نگذاشته است و احتمالاً ـ در بخش خصوصی نیز تا به امروز به همان میزان ناموفق بوده است. با این حال کارمندان سفارت گزارشهایی از چندین وزارتخانه دریافت کرده اند مبنی بر اینکه انتظار می رود کارمندان آنها پس از پایان سه روز تعطیلات مذهبی فعلی در تاریخ ۱۲ نوامبر به سر کار بازگردند. این تعطیلات همراه با اثرات کمبود بنزین در تهران و عدم حمل و نقل ناشی از آن، در واقع ممکن است حداقل تا حدی مسبب عدم پاسخگویی به درخواست دولت در مورد بازگشت به کار باشد. سنجش نهایی در روز یکشنبه و روزهای بعد از آن خواهد بود. سولیوان

رفتار نظامیان در ۴ تا ۶ نوامبر

سند شماره ۱۵۱

سری۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۰۹۵۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: رفتار نظامیان در ۴ تا ۶ نوامبر

خلاصه: تعدادی از شاهدان عینی قابل اعتماد در ۵ نوامبر شاهد اتخاذ سیاست عقب نشینی

از جانب نظامیان در مقابل تظاهر کنندگان بودند که با رفتار مشاهده شده ارتشیها در ۴ تا ۶ نوامبر مغایرت داشت. انگیزه های احتمالی برای این کار پیچیده هستند، بایستی بر اساس ساده ترین تعبیرات که ممکن است توسط رسانه ها یا مخالفین برداشت گردد به آن نگریسته شود.

۱ سفارت با تعدادی از شاهدان عینی وقایع ۴ تا ۶ نوامبر از جمله روزنامه نگاران قابل اعتماد آمریکایی که هر سه روز را در خیابانها بوده اند و همچنین شهروندانی که در کشمکشهای مختلف درگیر شده اند گفتگو کرده است.

برداشت از توضیحات همه آنها یکسان است. ارتش در ۵ نوامبر یک موضع آماده باش اتخاذ کرده بود. (روز بحرانی در اغتشاشات ایران) که با رفتار مشاهده شده آن در ۴ نوامبر و در ۶ نوامبر پس از اینکه دولت نظامی معرفی شد مغایرت داشت.

۲ یک روزنامه نگار با تجربه گفت سربازان در ۴ نوامبر در دانشگاه تهران زمانی که دانشجویان از دانشگاه به بیرون هجوم آوردند صف آتش تشکیل داده و آنان را متفرق ساختند. روز بعد هنگامی که دانشجویان از دانشگاه خارج می شدند سربازان فقط ایستادند و تماشا کردند. در خیابان شاهرضا که مرکز خرابکاری بود چندین روزنامه نگار حضور داشتند و متوجه شدند که سربازان در کنار خیابان ایستاده اند ولی مداخله ای در تلاش تظاهر کنندگان برای جمع آوری مواد برای آتش زدن ننمودند. سربازان فقط هنگامی اقدام کردند که به نظر می رسید مردم به مخاطره افتاده اند. یک آمریکایی که در هنگام غارت و چپاولگری ساختمان وزارت اطلاعات به آنجا مراجعه نموده بود گفت زمانی که تظاهرکنندگان به ساختمان داخل شدند سربازان در کنار ایستادند ولی به افرادی که در ساختمان گیر افتاده بودند کمک کردند تا از محوطه خارج شوند. یک روزنامه نگار انگلیسی که با دو شاهد عینی گفتگو کرده بود گفت قبل از حمله به ساختمان سفارت انگلیس که قبلاً گزارش شد یک کامیون نفربر پر از سرباز سفارت را ترک کرد. روزنامه نگاری که در ۶ نوامبر به خیابانها رفته بودند گفت حالت سربازان از روز قبل تهاجمی تر بود که به صورت گروههای کوچک حرکت می کردند و تظاهرکنندگان را با شتاب بیشتری متوقف می نمودند. شاهدان متوجه شدند که درصد سربازان نسبت به تظاهرکنندگان در ۵ نوامبر از روز قبل آن کمتر بود.

۳ ما در مورد انگیزه ارتش در خلال این دوره از منابعی چند تحقیق کردیم. مخالفین و برخی دیگر مدعی هستند که ارتش بر اساس دستورات شاه یا فرماندهان ارشد ارتشی تعمداً در کنار ایستاد تا مستمسکی برای حکومت نظامی بیابد. با در نظر گرفتن مضمون مشورتهای دولت و درک اجتناب ناپذیر بودن حکومت نظامی در دوره ۴ ۵ نوامبر این توضیح به نظر ما خیلی ساده می آید. از طرف ایرانیان مطلع این فرضیه عنوان شده که ارتش تمایل به متهم شدن به راه اندازی حمام خون نداشت و در نتیجه از حمله به تظاهرکنندگان خودداری نمود و با آگاهی اقدام به نجات جان انسانها در مقابل از دست دادن صیانت خود نمود. (افسر ارشد

ارتش به دفتر وابسته دفاعی همین مطلب را اظهار نمود که توسط تلکس جداگانه ای گزارش می شود.) دیگران فکر می کنند برخی از فرماندهان حجت خود را به تظاهرکنندگان کامل ساختند تا هنگامی که نمایشنامه دولت اجرا می شود خیالشان آسوده باشد. با در نظر داشتن نظرات شاهدان عینی که رفتار تمام سربازان در تمام منطقه مرکز شهر تقریباً یکی بوده، احتمال بر این می رود که به ارتش به هر دلیلی دستور داده شده بود که با شدت از ساختمانها و اموال دفاع نکنند. بحثهای مستمر و گاهی اوقات برخورد بین دولت شریف امامی و امرای ارتش در خصوص اینکه در خاتمه دادن به تظاهرات از چه مقدار نیرو بایستی استفاده شود ممکن است به تصمیم ارتش بر عدم خشونت کمک کرده باشد. خط دیگر فکری عنوان می کند که پوشش تلویزیونی نسبتاً وحشتناک ۴ نوامبر از عملیات ارتش در دانشگاهها، ممکن است باعث شده باشد ارتش تصمیم به اتخاذ موضعی آرام تر و نرم تر در ۵ نوامبر گرفته باشد. در هر حال با در نظر گرفتن انگیزه های چندگانه هشدار داد. شاید داستان کاملاًـ صحیح این قضیه هرگز روشن نشود. در هر حال با توجه به وجود انگیزه های گوناگون باید با برداشت های ساده لوحانه آنگونه که عنوان می شوند هوشیارانه برخورد نمود. سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۶، ۸ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۵۲

سرّی۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی ۲۸۴۴۴۳

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۶، ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۱ وضعیت ایران از ساعت ۳۰/۵ روز ۸ نوامبر ۱۹۷۸.

۲ پنج پست کابینه امروز توسط غیرنظامیان اشغال شد. طریقه اداره کردن مشاغل حساس دولت ایران (مثلاً: سازمان برنامه و بودجه و بانک مرکزی) مشخص نیست. کشور با مشکلات حادّی رودررو است و رهبریتی که تاکنون منصوب شده آشکارا برای دست و پنجه نرم کردن با آن مناسب نیست. اگر قرار باشد که از مشکلات سخت دوری جسته شود لازم است که استعدادهای اقتصادی کشور در حمایت از دولت نظامی بسیج شود.

۲ یک عضو برجسته مخالفین به مقامات سفارت گفت که همقطاران وی در عکس العمل نسبت به بدست گرفتن قدرت از طرف نظامیان دچار اختلاف شده اند. این شخص معتقد بود که یک دولت نظامی اگر با یک ائتلاف ملی در کوتاه ترین زمان ممکنه دنبال شود ممکن است موفق شود. یک مخالف دیگر اظهار داشت که مخالفت خمینی در مورد هرگونه معامله ای با شاه جلوی ائتلاف را می گیرد. (۱)

۱- در اصل سند شماره (۲) دوبار تکرار شده است. م.

۳ یونایتدپرس گزارش می کند غیرنظامیان مسلح به گشتی های نظامی در چندین شهر ایران حمله کردند و در تهران تیراندازیهای پراکنده ای وجود داشت. در هرحال سفارت گوشزد می کند که شهر خیلی آرام به نظر می رسد. ۳ عدد کوکتل مولوتف به طرف خانه آمریکاییها پرتاب شد که هیچ گونه جراحتی به وجود نیاورد. آمریکاییها در تهران به دنبال کارهای روزمره خود هستند. نگرانی فزاینده ای درباره حملات احتمالی تروریستی بر علیه آمریکاییها وجود دارد.

۴ اعتصابات به منظور زیان رسانیدن به اقتصاد به طور جدی ادامه می یابد. ارتش بنزین وارد کرده است ولی تولید پایین می باشد. در تولید کپسولهای گاز کمبودهایی وجود دارد و پول نقد به علت حمله به بانکها کمیاب شده است. ونس

گزارش وضعیت ایران شماره ۷ ۸ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۵۳

سرّی۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی ۲۸۴۷۵۳

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۷ ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۱ وضعیت ایران از ساعت ۳۰/۱۵ روز ۸ نوامبر ۱۹۷۸

۲ وضعیت همچنان آرام است، لکن شایعات مبنی بر تظاهرات توده ای که برای فردا برنامه ریزی شده و شامل حملاتی به بانکها و سفارتخانه ها می باشد به قوت خود باقیست. شایعه کم اهمیت تری در مورد خشونت مجدد در ۱۱ نوامبر که روز تعطیل مذهبی است و اولین سالگرد حمله به یک جلسه مخالفین در سال ۱۹۷۷ می باشد وجود دارد. برخی آمریکاییها از جمله کارمندان و خانواده های آنان از آی. بی. ام، کنترل دیتا کورپریشن، هریس اینترنشنال، تگزاس اینسترومنت، و یونایتد تکنولوژی آماده ترک ایران می شوند. بل هلیکوپتر برای ورود افراد جدید تا ژانویه مهلت تعیین کرده که در آن هنگام وضعیت مورد ارزیابی مجدد قرار می گیرد. مجموع کاهش در تعداد آمریکاییها فقط شامل چند صد نفر از ۴۱۰۰۰ نفر کل جمعیت آمریکایی می شود. به دنبال حملات به منازل سه آمریکایی با بمب آتش زا سفارت درخواست مراقبت بیشتر پلیس از محدوده ای که مورد حمله قرار گرفته است را نموده و برای اطمینان یافتن از اینکه پوشش حفاظتی کاملی به عمل می آید، محافظینی از جانب خود نیز در محل گمارده است.

۳ محک آزمایش دولت روز یکشنبه ۱۲ نوامبر خواهد بود که امید دارد کارکنان اعتصابی پس از ۳ روز تعطیلات مذهبی به سرکارشان بازگردند. بحران در بخش صنعت نفت بالا می گیرد. ارقام اولیه برای روز ۸ نوامبر نشان دهنده کاهش بیشتر در

تولید است، کمتر از ۲/۱ میلیون بشکه تولید شد که در حدود نصف آن آماده صادرات است. به طوری که گزارش شده

کارکنان آخرین پیشنهاد شرکت ملی نفت ایران را رد کرده اند.

۴ بر اساس گزارشات مطبوعات ۵۲ مقام سابق اکنون دستگیر شده اند و جمع کل انتظار می رود به حدود ۲۰۰ نفر افزایش یابد. علیرغم اطمینان هایی که دیروز شاه به یک ملاقات کننده داده بود که هویدا بازداشت نخواهد شد ولی هویدا نخست وزیر پیشین امروز در میان دستگیرشدگان است. شاه به وزیر دادگستری دستور داده است که دادگاههای ویژه ای برای محاکمه مقامات عالیرتبه پیشین که متهم به فساد و سوءاستفاده از قدرت هستند تشکیل دهد. شاه همچنین کمیته ای ویژه برای تحقیق در مورد منابع ثروت و دارایی کلیه اعضای خانواده سلطنتی تشکیل داده است. نتایج تحقیق در عرض دو ماه برای عموم انتشار خواهد یافت.

ونس

گزارش مباحثات

سند شماره ۱۵۴

محرمانه۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: جی.دی. استمپل

موضوع: گزارش مباحثات

شرکت کنندگان: شهریار آهی از بانک عمران؛ مجید تهرانیان از مؤسسه ارتباطات و توسعه ایران؛ کارل کلمنت، مسئول امور ایران؛ استفن کوهن، معاون دستیار وزیر؛ جورج لمراکیس، مشاور سیاسی؛ جان استمپل، مسئول بخش سیاسی؛ تاریخ و مکان برگزاری مذاکرات:۶ نوامبر- مؤسسه ارتباطات و توسعه ایران

وضعیت سیاسی ایران

در طول بحث مان که دو ساعت و نیم طول کشید، آهی و تهرانیان نظرات جالبی در ارتباط با ابعاد سیاسی و اجتماعی بحران کنونی ایران مطرح ساختند. کوهن درباره ی سیاست های آمریکا در زمینه حمایت از حقوق بشر از حیث تأثیرش بر ایران صحبت کرد و جمع حاضر در مورد این مسأله بحث را ادامه داد که آیا بحران سیاسی تهران بدون محرکی که سیاست های حقوق بشر آمریکا ایجاد کرده است، بروز می کرد یا خیر.

ریشه های وضعیت موجود:

آهی معتقد بود که حمایت دولت کارتر از حقوق بشر به همراه تمایل دولت ایران به گشایش فضای سیاسی وضعیتی را ایجاد

کرد که در آن دولت ایران در زمانی که نارضایتی های اقتصادی رو به افزایش بود، از کنترل های سیاسی کاست.

در نتیجه ی سرکوب ۱۰ تا ۱۵ ساله اپوزیسیون سیاسی، جنبش هایی نظیر جبهه ملی و نهضت مذهبی به فعالیت های زیرزمینی روی آورده بودند. اپوزیسیون خود را مجبور می دید که به مذهب روی آورد و طی چند سال گذشته نفوذ مذهب در تمامی شئونات زندگی مردم ایران

آشکارتر شده بود. تهرانیان گفت که تحقیقات موسسه ارتباطات و توسعه ایران نشان می دهد که ۶۰ درصد از دانشجویان به جزمی اندیش ترین طیف ایدئولوژیک تعلق داشتند. آنهایی که با رژیم کنونی مخالف بودند ناگزیر به اپوزیسیون مذهبی متمایل می شوند، حتی نهضت چریک هایی که فعالیت خود را از سال ۱۹۷۱ آغاز کرد.

تحولات جاری:

کلمنت معتقد بود که سیاست های آمریکا در حمایت از حقوق بشر احتمالاً تاثیر شایانی [در ایجاد بحران کنونی ایران] نداشته است؛ بلکه با گشایش فضای سیاسی ترس مردم هم از ساواک ریخت و همچنین تحرکات اولیه چریک ها نشان داد که نظام ایران آسیب پذیر است؛ و مردم فهمیدند که ساواک هم ضعف هایی دارد. جمع حاضر هم عقیده بودند که گشایش فضای سیاسی بلافاصله منجر به مبارزه با فساد مالی و تلاش برای ریشه کن کردن آن شده بود. آهی گفت که یک راه بهتر برای گشایش فضای سیاسی این بود که این کار مرحله به مرحله صورت می گرفت. شاه می توانست از موضع قدرت اقدامات بسیاری صورت دهد تا اینکه تحت فشار مجبور به اعطای امتیاز باشد.

ساختار حزبی:

بحث به تحول احزاب سیاسی کشیده شد. تهرانیان و آهی معتقد بودند که حزب رستاخیز یک فاجعه بود، زیرا چنین حزبی هیچگاه نمی توانست ساختار یا شکل مطلوبی داشته باشد. حزب رستاخیز هیچ انگیزه سیاسی ایجاد نکرد و در مراحل بعدی نیز امیدی نبود که بر سیاست های دولت تاثیر بگذارد. آهی معتقد بود که شاه بین دو مفهوم متفاوت از «حزب» گیر افتاده بود. حزب رستاخیز به معنای یک سازمان (گروهی از کارمندان اداری که به انگیزه تأمین منافع شخصی شان فعالیت می کنند) و حزب به معنای منتقد دولت که به اعضایش امکان می دهد سیاست های دولت را زیر سئوال ببرند و بر آن تاثیر بگذارند، ناموفق بود.

تهرانیان گفت که مجلس ایران احتمالاً ـ ساختار حزبی به معنای غربی آن را نخواهد پذیرفت. او گفت که ایرانی ها اصولاً مردمانی استبدادطلب هستند که بین دو قطب انقیاد و ددمنشی در نوسانند. این ددمنشی در فعالیت های کنترل شده ساواک در اوایل دهه ۱۹۷۰ کاملاً ـ مشهود بود. انقیاد نیز احتمالاً در رقابت برای جلب نظر شاه و یا رهبر نمود می یافت که اوج سیاست بازی های درباری بود. حتی در دوره فعالیت احزاب مردم و ایران نوین نیز آنها سعی داشتند نشان بدهند که احزاب فوق برای جلب نظر شاه با یکدیگر رقابت می کنند.

تحول شاه در ایران:

تهرانیان و آهی این نظر جالب را مطرح کردند که مردم با دیدن شاه ضعیفی که تحت

فشارهای داخلی و خارجی قرار دارد، واقعاً دلشان برایش می سوزد. کلمنت معتقد بود که ایرانی های مصدر قدرت را انسانی ذاتاً ضعیف می دانند. جمع حاضر با این نظر موافق بودند که آیت الله خمینی از این تاکتیک استفاده می کند و اینکه اعلام حکومت نظامی از سوی شاه بازگشت به این نوع نظام بود که شاه از سال ۱۹۴۹ از آن استفاده نکرده بود. پس از سالها این اولین بار بود که شاه با لحنی نرم و متواضعانه سخن می گفت. وقتی او به هنگام پذیرش نظام مشروطه بجای ضمیر «ما» از «من» استفاده کرد واقعاً نشان داد که می خواهد در چارچوب نظامی مشروطه سلطنت کند. تهرانیان در پاسخ به یک سئوال فوراً گفت که اگر شاه گریه می کرد شاید برایش بهتر بود؛ به هر حال، نگرش کلی او در طول نطقش به ایرانی ها این احساس را داد که او از وقایع گذشته واقعاً درس گرفته است. هرچند احتمالاً برخی از حاضرین با برخی از نظراتی که در بالا ذکر شد، مخالف بودند ولی همه آمریکایی های حاضر در جلسه احساس کردند که این بحث نشان دهنده بصیرت تازه ایست که در ذهن سیاسی مردم ایران شکل گرفته است. آهی و تهرانی که در نیمه دهه ۳۰ عمر خود به سر می برند، ایرانی های روشنفکری هستند که تفکرات عمیقی در ارتباط با روند سیاسی داشته اند.

گزارش وضعیت ایران شماره ۸ در ۹ نوامبر ۱۹۷۸ ...

سند شماره ۱۵۵

سرّی۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۵۰۳۹

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۸ در ۹ نوامبر ۱۹۷۸ تمامی مخاطبین

اقدام فوری لازم را انجام دهند.

۱ وضعیت ایران از ساعت ۳۰/۵ روز ۹ نوامبر ۱۹۷۸.

۲ امروز تهران مجدداً آرام است. سه روز تعطیل آخر هفته که به شنبه یعنی روز تعطیل مذهبی ختم می شود از امروز آغاز شده و خیلی از مردم به گذراندن یک تعطیلی عادی پرداخته اند. صدای تیراندازی در شهر شنیده شده ولی هیچ گونه گزارشی از برخورد وجود ندارد. آمریکاییها همچنان مشوش هستند و برخی از آنها کشور را ترک می کنند ولی هیچ شباهتی به خروج دسته جمعی ندارد.

۳ دولت انجام تحقیقی در مورد امور مالی خانواده شاه که شامل یک بررسی در مورد بنیاد پهلوی نیز می باشد را اعلام نمود. رویتر در نقل قول از منابع دربار گزارش می کند که تحقیق، ثروت خود شاه و نیز فرح را مورد بررسی قرار می دهد. سفیر

سولیوان اظهار می دارد که:

این حرکت نشانگر حساسیتی است که از وحشت شاه از انتقادات گسترده نشأت گرفته و کوششی است در جهت کاهش دادن اینگونه انتقادات.

(اقدام دولت ممکن است ناشی از گفتگویی بی حاصل بین سفیر انگلیس و شاه باشد.) سفیر

سولیوان همچنین به دستگیری احتمالی سیاستمداران جبهه ملی علیرغم قولهای شاه مبنی بر اینکه به آنان آسیبی نخواهد رسید اشاره می کند.

۴ سفارت نسبت به بهبود در اعتصابات کارکنان ایران ایر، مخابرات و صنعت نفت ابراز امیدواری می کند. نسبت به افزایش در تولید نفت نیز مجدداً امیدهایی ابراز شده است. یکی از درخواستهای کارکنان نفت برکناری انصاری مدیرعامل و رئیس هیأت مدیره شرکت ملی نفت ایران می باشد که اکنون در پاریس است.

۵ مسکو در عکس العملهای اولیه خود نسبت به انتصاب ژنرال ازهاری به نخست وزیری محتاط بوده است. ناس خشونتهای گسترده خیابانی تهران در ۵ نوامبر را به عنوان آخرین هشدار برای شاه قلمداد کرد و از تغییر دولت به عنوان تصمیم شاه یاد کرد بدون هیچ گونه اشاره ای به اینکه اقدام مزبور به تحریک ایالات متحده صورت گرفته و یا توسط ارتش ایران تحمیل شده است. خمینی اخیراً گفته است دولت روسیه مثل دیگر قدرتهای بزرگ است. آنان منافعی در ایران دارند و بنابراین از شاه حمایت می کنند. لیکن هیچ یک از آنان نمی توانند شاه را حفظ کنند. پایان کار وی نزدیک است. ونس

گزارش سیاسی امنیتی ۹ نوامبر

سند شماره ۱۵۶

خیلی محرمانه۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۳۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۹ نوامبر

خلاصه: وزرای کابینه نظامی ازهاری شروع به تلاش در جمع آوری حامی نموده اند. اسرائیلیها اعتقاد دارند ۴ آلمانی در ۸ نوامبر در شهر ساری کشته شدند ولی هیچ گونه تأیید وجود ندارد. وقایع پراکنده ای از خشونت در نقاطی از استانها، برخی از آنها شامل گزارش شورش مسلحانه می باشد. گزارش شده که پزشک شاه تحت تعقیب می باشد. خبرنگار یونایتدپرس اخراج می شود. شایعات بسیاری وجود دارد. از ساعت ۱۲ به وقت محلی هیچ تظاهراتی در تهران جریان ندارد. پایان خلاصه.

۱ به رئیس مستشاری نظامی گفته شد، دریاسالار حبیب اللهی وزیر جدید علوم و آموزش عالی در ۸ نوامبر با رؤسای دانشگاهها که استعفاهایشان در جیبشان بود ملاقات نمود. به طوری که گزارش شده حبیب اللهی گروه را با صحبت متقاعد به ماندن بر سر کارشان نمود ولی دختر شیبانی رئیس دانشگاه تهران به مأمورین سفارت انگلیس گفت که وی استعفا کرده است. ژنرال ربیعی وزیر جدید مسکن از وکلای مخالف مجلس دعوت به عمل آورد و از آنان خواست که در خلال بحران ملی با دولت همکاری نمایند.

۲ هیأت نمایندگی اسرائیلی گزارشی به دست آورده که آن را از منبع قابل قبول می داند و اشاره بر این دارد که ۴ آلمانی در شهر ساری واقع در کناره دریای خزر کشته شده اند. سفارت

قادر به تأیید آن نیست. شیراز برای دو روز گذشته به غیر از روزانه یک آتش سوزی آرام بوده است. کنسول شیراز که به اهواز سفر کرده گزارش می کند آن شهر در ۸ نوامبر آرام بود و کارمندان و مدیران شرکت ملی نفت ایران از حفاظهای روبروی یکدیگر با احتیاط مراقب هم بودند. شرکت نفت در آنجا به عملیات نپرداخته است. از زنجان، مراغه، سنندج و زاهدان گزارشاتی مبنی بر وقایع خشونت بار ارائه شده که به طوری که گزارش شده خیلی ها از جمله افسران پلیس کشته شده اند. نشانه هایی از اینکه ممکن است مخالفین در زاهدان دارای اسلحه باشند وجود دارد. گزارش تلفنی از تیم فنی نیروی هوایی در پایگاه وحدتی در نزدیکی دزفول اشاره می کند که دهقانان مسلح، به برخی پلها حمله می کنند و ممکن است به داخل پایگاه بیایند. یک منبع آمریکایی از منطقه نجف آباد نزدیک به اصفهان گزارش می کند حمله به ساختمان شهرداری منجر به مرگ چندین نفر شد که شایع است یک کودک شش ساله در میان آنان بود.

۳ نماینده سازمان ملل از وزارت خارجه جویای توصیه در مورد کارمندانش شد و به وی گفته شد چونکه در وزارتخانه ها واقعاً فعالیت ندارند بهتر است کارمندان سازمان ملل تا اطلاع ثانوی در منازلشان بمانند. وی همین دستور را به کارمندانش داد. یک منبع محلی به دستیار وابسته هواپیمایی غیرنظامی گفت که ایران ایر تمام کارمندان خارجی خود را برای مدت ۳ ماه به کشورهایشان می فرستد. اگر ایران ایر بتواند بدون آنها به فعالیت بپردازد که هیچ ولی اگر نتواند آنان مجدداً با پرداخت سه ماه حقوق عقب افتاده استخدام می شوند. در هر حال سفارت اطلاع حاصل کرد که این دستور پس از اینکه صادر شد لغو گردید.

۴ افزایشی در تعداد تلفنهای تهدیدآمیز تصادفی به خارجیان وجود داشته است. تلفن خیلی از اشخاصی که تلفن می زنند نام مخاطب را می دانند و به آنهایی که تلفن شده توصیه کرده اند ایران را ظرف ۲۴ ساعت، یا دو هفته و یا اول دسامبر ترک کنند و در غیر این صورت کشته می شوند.

۵ ساجد رضوی خبرنگار پاکستانی یونایتدپرس دستگیر شده و از کشور اخراج می شود (در تلکس دیگر گزارش می شود).

۶ نبودن روزنامه ها و گزارشات خیلی مختصر رادیویی هم ایرانیها و هم خارجیها را طعمه بی ربط ترین شایعات نموده است. مثال این موضوع قضیه نادرستی است در این خصوص که سه آمریکایی عصر روز ۸ نوامبر در میدان تجریش واقع در شمال شهر کشته شدند. به نظر می رسد مخالفین در تلاشند تا به وسیله تهدیدات و با پخش شایعات فشار روانی را بر افراد خارجی مقیم افزایش دهند.

۷ از ساعت ۱۲ به وقت محلی روز ۹ نوامبر هیچ واقعه یا تظاهراتی در تهران وجود نداشته است.

۸ گزارش شده ژنرال عبدالکریم ایادی دکتر مخصوص شاه تحت تعقیب می باشد. بازرگان و فروهر که از مخالفینند تحت تعقیب نمی باشند.

ص: ۲۹۳

(برخلاف شایعات قبلی).

سولیوان

اعتصاب ایران ایر

سند شماره ۱۵۷

استفاده محدود اداری۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۳۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری

موضوع: اعتصاب ایران ایر

۱ کارمندان ایران ایر پس از پایان یافتن ظاهری اعتصاب که به دنبال افزایش مزایا صورت گرفت در روز ۹ نوامبر به سر کار خود بازمی گردند. این مزایا عبارتند از حق مسکن و حق بازنشستگی. فضلی مدیرعامل ایران ایر به نماینده پان آمریکن گفت که پروازهای ایران ایر از روز یکشنبه شروع خواهد شد ولی نه مطابق برنامه اصلی. ایران ایر امیدوار است ابتدا بتواند دو پرواز روزانه به لندن و یک پرواز به نیویورک دایر نماید. از سرگیری برنامه پروازهای داخلی به دلیل شرایط حاد حکومت نظامی که در اکثر شهرها مانع انجام کار است پیچیده تر می باشد.

۲ نظریه: ظاهراً کارمندان ایران ایر که فضلی با آنها مذاکره کرده بر درخواستهای سیاسی خود که حصول به توافق را غیرممکن می کرد پافشاری نکرده اند. بر اساس تجربیات اخیر حدس می زنیم نیروهای ضددولتی تلاش کنند چنین توافقی را برهم بزنند و شاید به تهدید کارگرانی که به سر کار باز می گردند متوسل شوند. اگر ایران ایر در شروع مجدد فعالیتهای خود با کارمندان خودش (به جای کارمندان نظامی) موفق شود دولت ایران اولین پیروزی بزرگ و سمبولیک خود را در تلاشهایش برای راه اندازی بخش خدمات و تولیدات ضروری به دست آورده است. سولیوان

ناآرامیهای داخلی ایران

سند شماره ۱۵۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۰۷۸۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آبان ۱۳۵۷

از: وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی خبر درباره وضعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ساعت ۷ روز ۹ نوامبر مدیر تیم فنی نظامی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی، منازل خود را جهت رفتن به سفارتخانه ترک کرده اند. در راه عدم وجود سربازان مسلح در

مناطقی که معمولاً ـ به خوبی محافظت می شدند، مشهود بود. تنها سربازانی که در طول ۲۰ دقیقه اتومبیل سواری مشاهده شدند، چهار سرباز در نزدیکی منطقه سفارتخانه بودند. این سربازان حدود ساعت ۸ محل را ترک کردند. ترافیک بسیار سبک بود و اتومبیلها در صفهای طویلی جلو پمپ بنزینها صف کشیده بودند. در ساعت ۲۰/۸ منبع خبری (۲) به وسیله تلفن به مدیر تیم فنی نظامی اطلاع داد که شرکت هواپیمای ملی ایران کارش را مجدداً آغاز کرده است. وابسته نیروی زمینی گزارش داد که چهار تانک چیفتن و عده ای سرباز را در محله چاله هرز شهر دیده است. تانکهای چیفتن و اسکورپیون در منطقه تجریش، نیاوران، کاووسیه و اغلب میدانهای اصلی شهر و منطقه بازار مستقر شده اند. سربازان همچنین در کلانتریها متمرکز شده اند. در طول مراحل اولیه حکومت نظامی، سربازان به صورت منفرد در چهارراههای اصلی، پمپ بنزینها و سفارتخانه های خارجی مستقر شده اند. تاکتیکهای موجود نیازمند یگانهای مجهز به رادیو بی سیم متحرک و چندین کامیون مملو از سرباز می باشند که طبیعتاً یک خودروی فرماندهی نیز دارند که در عقب آن مسلسل خودکار ۶۲/۷ میلی متری قرار دارد. این یگانها به وسیله رادیو با هلیکوپترهای برفراز سرشان در تماس هستند.

تذکر: افسر گزارشگر هیچ هلیکوپتری را بر فراز منطقه تهران مشاهده نکرده است که اسلحه ای روی آن نصب شده باشد. در مشاهدات افسر گزارشگر، سر و وضع سربازان مسلح در سطح بسیار عالی بوده است، انیفرمهایشان اطوزده، موها اصلاح کرده و صورتهایشان صاف و اصلاح شده بوده است. او همچنین فقدان مشخص خستگی و فرسودگی در سربازان را متذکر شده است. سربازان در تمامی اوقات هوشیار و سرحال به نظر می رسند. به دست آوردن اطلاعاتی درباره روحیه سربازان برای افسر گزارشگر مشکل است. آنها جدی به نظر می رسند و از گفتگو با عابرین امتناع می ورزند. افسران گزارشگر بین سربازان دست در دست هم انداختن و شوخیهای معمول را مشاهده کرده اند. خوشبینانه ترین جنبه اطلاعات رسیده حاکی از این است که سربازان مذکور دارای روحیه خوبی هستند. دیروز عصر افسر گزارشگر در اثنای حرکت به سمت قرارگاه دو کامیون مملو از سربازان با انیفرمهای استتار شده را مشاهده کرد افسر گزارشگر این انیفرمها را آخرین بار در شیراز هنگامی که سربازان هوابرد به داخل شهر فراخوانده می شدند، مشاهده کرد.

خدمات هواپیمایی کشوری به ایران

سند شماره ۱۵۹

استفاده اداری محدود ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۴۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: خدمات هواپیمایی کشوری به ایران

۱ سرویس خطوط هوایی به تهران در حال بهبود است ولی اگر همه چیز خوب پیش برود حداقل ۵ روز طول می کشد تا پروازهای خطوط هوایی روال عادی خود را مجدداً به دست

آورد. مهم ترین عامل در بهبود اوضاع، بازگشت پرسنل خدمات زمینی هواپیمایی به فرودگاه مهرآباد در ۹ نوامبر بوده است. از ظهر دهم نوامبر پرسنل هواپیمایی ملی ایران برای تمام پروازهای داخلی و خارجی طبق روال عادی به ارائه خدماتی از قبیل حمل و نقل اسباب و اثاثیه و جابجایی اتوبوس حامل پلکان برای هواپیما مشغول بودند. طبق گزارشات واصله عرضه سوخت هواپیما و بنزین جهت خدمات زمینی در فرودگاه طبق روال عادی صورت می گرفت. همچنین پرسنل هواپیمایی ایران در روز ۱۲ نوامبر مشغول بازدید و سرویس کردن هواپیماهایشان جهت از سرگیری خدمات هوایی (حداقل در امورات جزئی) بودند. بنابراین چنین به نظر می رسد که اعتصاب پرسنل هواپیمایی ملی عملاً ـ پایان یافته است. ولی شایعاتی در فرودگاه مبنی بر اعتصاب عمومی در روز شنبه دوازدهم نوامبر وجود دارد. چنین شایعاتی در شهر نیز رایج است.

۲ نماینده شرکت هواپیمایی پان آمریکن به مأمور سفارت گفت پان آمریکن ظرف چند روز آینده تنها به پروازهای نیمه تمام ۱۱۰ و ۱۱۱ از استانبول به تهران و بالعکس ادامه می دهد (ورود به تهران ساعت ۳۰/۱۹ و عزیمت از استانبول ساعت ۲۱) و در صورتی که همه امور به خوبی پیش برود پان آمریکن امیدوار است که در ۱۴ نوامبر با بازگرداند خدمه ای که در شیفت شب مرخصی هستند، برنامه های عادی خود که (شامل پروازهای ۰۰۱ و ۰۰۲ دور دنیا می باشد) را در ۱۵ نوامبر مجدداً شروع نماید. دیگر خطوط هوایی که پروازهای خود را کمتر از پان آمریکن قطع کرده بودند، ممکن است تا حدی زودتر بتوانند برنامه های عادی خود را شروع کنند. (نماینده پان آمریکن شنیده است که شرکت هواپیمایی ایرفرانس و سوئیس ایر در ۱۴ نوامبر این کار را انجام خواهند داد.) سرویس تلکس به تهران که چند روز قطع شده بود مجدداً شروع به کار کرده است و این عامل جانبی مهمی برای بازگشت سرویس خطوط هوایی به وضع عادی محسوب می شود. سولیوان

گزارش وضعیت ایران، ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۶۰

سرّی ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. ۲۸۷۰۰۸

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران، ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸

۱ وضعیت ایران از ساعت ۱۴ روز ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸.

۲ گزارش شده که تهران روز جمعه خیلی آرام بود هرچند که برخوردها در خارج از پایتخت ادامه یافت. دستگیریهای بیشتری به اتهام فساد وجود داشته است. کریم سنجابی رهبر جبهه ملی که پنجشنبه به تهران بازگشت به یک خط سرسختانه بر علیه دولت نظامی اشاره کرد و برنامه یک کنفرانس مطبوعاتی را برای عصر روز شنبه اعلام نمود. دولت چنانچه در

سیاستهای مصالحه جویانه اش موفق نشود ممکن است دست به اقدامات خشنی بزنند.

۳ چندین نشانه امیدوارکننده در این خصوص که اعتصابات ممکن است به پایان برسد وجود دارد. برخی از کارمندان مخابرات و نیز کارمندان ایران ایر به سر کارهایشان بازمی گردند. ایران ایر امیدوار است که به زودی پروازهایش را از سر بگیرد. ذخیره بنزین بهتر شده و حمل و نقل شهری مجدداً تا حدودی صورت می گیرد. آزمایش سخت زمانی صورت خواهد گرفت که کارکنان پس از تعطیلات مذهبی روزهای یکشنبه و دوشنبه بایستی به سر کارهایشان بازگردند.

۴ سطح تولید نفت در ۱۰ نوامبر برای دومین روز به مقدار ۶/۱ میلیون بشکه در روز بالا بود. کنسرسیوم نفت پیش بینی می کند جمع کل تولید در ۱۱ نوامبر به ۹/۱ میلیون بشکه در روز و در ۱۸ نوامبر به ۷/۳ میلیون بشکه در روز می رسد. کنسرسیوم در نظر دارد حتی اگر کارکنان اعتصابی به سر کار باز نگردند تولید را افزایش دهد ولی به کارکنان مناطق نفتی اولتیماتومی داده شده که یا به سر کار بازگردند و یا خانه های سازمانی را مسترد دارند. سفارتخانه ما در تهران معتقد است که چنانچه کارکنان متقاعد شوند که دولت مصمم است تهدیدش را عملی سازد از دستور اطاعت خواهند کرد.

۵ دولت انگلیس در لندن حمایتش را علیرغم فشارهایی از جانب جناح چپ (حزب کارگر) از تصمیم شاه مبنی بر برقراری یک دولت نظامی اعلام نمود. در یک استنطاق در پارلمان دکتر اوئن تأکید نمود که ملکه امیدوار است تصمیم به استقرار دولت نظامی برنامه های اعطای آزادیهای سیاسی را متوقف نسازد. ونس

ناآرامیهای داخلی در ایران

سند شماره ۱۶۱

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۱۷۸ ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶ (بدون طبقه بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱ در ۱۰ نوامبر ۷۸ وابسته دفاعی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به جمع آوری اطلاعات طی گردشی که با اتومبیل از قسمت شمالی تهران به منطقه سفارت داشتند پرداختند. اطلاعات ارائه شده به شرح زیر است:

الف پمپ بنزینها به وضع عادی برگشته و گازوئیل توسط تانکرهای نظامی حمل می شد و به نظر می رسد که این مسئله حل شده است.

ب اتوبوسها، تاکسیها در حال حاضر کار می کنند، بیشتر آنها از زمانی که اولین آشوبها در ۵ نوامبر شروع شد، تعطیل کرده بودند.

ج ترافیک در خیابانهای تهران به وضع عادی برگشته است. افسران گزارشگر تصادفات متعددی را در بزرگراه شاهنشاهی و دیگر خیابانهای شلوغ مشاهده کرده اند.

د تعداد سربازان امروز صبح در تهران بیشتر از دیروز شده است. تقریباً دو گروهان تفنگدار در سفارت ایالات متحده مستقر هستند.

۲ شب گذشته تهران آرام بود، هیچ اتفاقی برعلیه آمریکاییها گزارش نشده است. افسر گزارشگر تلفنهای زیادی از وابسته های خارجی درباره شایعه اینکه آمریکاییها برای ترک ایران برنامه ریزی کرده اند، داشته اند. روزنامه ها هنوز در تهران چاپ نمی شوند و شایعات به نظر می رسد که روشی برای پخش اخبار باشد. البته طبق معمول همیشه هر فردی یک مقدار به آن اضافه می کند.

۳ دفتر وابسته دفاعی آمریکا در تهران احساس می کند که موقعیت در تهران از ۹ نوامبر و صبح ۱۰ نوامبر از خیلی جنبه ها آرام باشد. افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به ناحیه غرب تهران رفت و اوضاع در فرودگاه بین المللی را مشاهده کرد و بعد از ظهر گزارش آن را خواهد داد.

نظریات افسران گزارشگر: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) با اینکه اوضاع در تهران آرام می باشد، ولی می تواند در عرض چند ساعت تغییر کند. دفتر وابسته دفاعی آمریکا معتقد است که چند روز آینده بهترین نشانه ها برای سنجش کیفیت کنترلی است که حکومت نظامی بر اوضاع دارد.

مصاحبه های هرالد تریبیون و واشنگتن پست با آیت الله خمینی

سند شماره ۱۶۲

خیلی محرمانه ۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، پاریسبه: سفارت آمریکا، تهران، فوری ۳۸۳۶

موضوع: مصاحبه های هرالد تریبیون و واشنگتن پست با آیت الله خمینی

۱ کمی پس از اعلام حکومت نظامی در ایران، به ران کاون رئیس دفتر روزنامه واشنگتن پست در پاریس و جو فیشت خبرنگار اصلی نشریه هرالد تریبیون اجازه داده شد تا در تاریخ ۶ نوامبر با آیت الله خمینی مصاحبه نمایند. در مقاله تهیه شده توسط فیشت که در صفحه اول تریبیون امروز (۷ نوامبر) چاپ شده چنین گزارش شده که خمینی روش تندی را در قبال شاه

اتخاذ کرده و از ارتش خواسته است که از دستورات شاه «خائن» سرپیچی کنند و هشدار داده است که در صورتی که اعتصابات و تظاهرات جاری منجر به خاتمه یافتن حیات سلطنت نشود مقاومت مسلحانه آغاز خواهد شد. در باقی موارد تشریح اهداف جمهوری اسلامی و طرز برخورد با کشورهای غربی روشی نسبتاً اعتدال آمیز داشت. (متن مقاله توسط آژانس

ارتباطات بین المللی از طریق تلکس به سفارت آمریکا ارسال خواهد شد).

۲ کاون (که اظهار داشت مقاله ای که وی برای واشنگتن پست فرستاده با این مقاله مشابه است و فقط نقل قولهای مستقیم بیشتر دارد) در مورد زمینه قبلی مصاحبه با ما سخن گفت. (لطفاً حفاظت شود.) کاون گفت که او و فیشت در ساعت ۱۱ صبح برای مصاحبه از راه رسیدند لیکن پس از ترجمه سؤالات کتبی و پاسخهای خویش نتوانستند تا قبل از ساعت ۱۸ همان روز یک مصاحبه رو در رو داشته باشند. این مدت تأخیر، سبب شد که آنها بتوانند فرصتی برای زیرنظر گرفتن خمینی و ملازمینش داشته باشند. بنا به گفته کاون در ابتدای ورود آنها خمینی شاد و سرزنده بود لیکن با نزدیک شدن زمان برگزاری نماز در ساعت شش چهره وی رنگ پریده و خسته بخود گفت و انگشت کوچک دست راستش نیز بدون اختیار لرزش را آغاز کرد. معذالک، حتی در پایان روز نیز وی شاد و سرحال بود و با وجود اینکه از طریق کمکها و مترجمین پاسخ می گفت، ولی نشان می داد که کاملاً اوضاع را تحت تسلط خویش داشته و خود را تحت اختیار آنها در نمی آورد.

۳ دستیاران خمینی علناً به تحقیر رهبران سیاسی جناح مخالف که به دیدار خمینی آمده اند می پرداختند. خمینی در ابتداء امر به ملاقات با سنجابی تن نمی داد لیکن در نهایت راضی به انجام این کار شد. اولین ملاقات خصوصی بود و ملاقات دوم «علنی». سنجابی با اظهار اینکه در بعضی از مواضع خود تغییراتی داده است توانست ملاقات دوم را ترتیب دهد. وی در هنگام ملاقات سه نکته را قرائت کرد، که مورد قبول خمینی نیز قرار گرفت. سپس وی بیانیه یک جانبه ای را از «پونشاترین» قرائت نمود تا در انظار عموم مرتبط با خمینی تلقی شود و بنا به گفته یکی از یاران خمینی این امر خمینی را خشمگین ساخته بود. یکی از دستیاران خمینی تمام اخبار مربوط به برگزاری «اجلاسهای عالی» بین رهبران سیاسی و خمینی را بی اساس خواند. هیچ یک از آنها نماینده گروه خاصی در ایران نمی باشد و خمینی علاقه ای ندارد که با آنها سر و کار داشته باشد. لیکن به خاطر رعایت جانب احترام و یا عدم تکبر وی نمی خواهد در حال حاضر آنها را از خود براند.

۴ کاون گفت که خمینی در بخش پایین تر از حد متوسط یکی از محله های پاریس به نام پونشاترین زندگی می کند. خانه محل سکونت وی و خانواده چهار تن از دستیارانش بسیار ساده و بی پیرایه است. پیروان دیگری از پاریس برای همراهی با وی از راه می رسند. معمولاً همیشه یک جمعیت عظیم در اینجا حضور دارد و خمینی نیز چنین وانمود می کند که همه ایرانیها کاملاً به وی دسترسی دارند. یکی از مشاورین به کاون گفت که آنها درصدد یافتن محلی مناسبتر در ورسای هستند که لازم نیست مجلل تر، ولی اقلاً باید از وسایل حرارتی بهتری برخوردار باشند. این نشان می دهد که خمینی نمی خواهد در آینده نزدیک فرانسه را ترک گوید.

هارتمن

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۰ نوامبر

سند شماره ۱۶۳

خیلی محرمانه۱۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۴۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۰ نوامبر

۱ تهران شب گذشته و تا صبح امروز آرام بود. شعارهای ضددولتی در قسمت مرکز شهر، با شعارهایی به هواداری از دولت ایران تقریباً پوشانده شده بودند. سرویس اتوبوس رانی تهران به طور نسبی شروع به کار کرده است.

۲ روز سه شنبه، زنجان شاهد تظاهرات گسترده موافق دولت بود و توسط سربازان همراهی می شد، که با تظاهرات مخالف دولت مقابل گردید. بنا به گزارش منابع خبری تظاهرات وسیع ضددولتی در مشهد و اهواز رخ داد. ولی هیچ گونه برخورد یا تلفاتی گزارش نشده است.

۳ بیش از ۱۸ نفر به اتهام ارتشاء دستگیر شده اند که اسامی آنها هنوز در دسترس ما نیست. رضوی نماینده خبرگزاری (بین المللی یونایتدپرس) ساکن در تهران که پاکستانی است امروز بعنوان تنبیه به خاطر نقل گزارشات بی اساس در هفته های اخیر به لندن بازگردانده شد. و این علیرغم این امر است که ظاهراً خبرگزاری بین المللی یونایتدپرس پیامی به وزارت اطلاعات ارسال داشته و در آن رضوی را از هرگونه دست داشتن در گزارش دروغین مربوط به کشتار شاه در شب گذشته، تبرئه نموده است.

۴ خبرنگاری به فیلمبردار شبکه سی بی اس که «مایک والاس» را همراهی می کرد گفته است که شاهد عینی دفن هشت کودک در بهشت زهرا بوده که بر اثر جراحت گلوله در حوادث پنجم نوامبر، ۴ نفر در هفتم نوامبر و ۴ نفر در هشتم نوامبر به قتل رسیده بودند. این اخبار به طور کامل از طرف منبع دیگری تأیید نشده و ما نمی دانیم گروه فیلمبرداری چگونه فهمیده فوت کودکان ناشی از جراحت گلوله بوده است.

۵ برخلاف گزارش سیاسی امنیتی دیروز ما (۹ نوامبر) یک سفارتخانه غربی بنا به درخواست رایزن سیاسی از اتباعش که در زاهدان مقیم هستند خبر را چک کرد و اطلاع داد که شهر کاملاً در هفته های اخیر آرام بوده است.

این موضوع اطلاعات قبلی ما را که منطقه بلوچستان از هر تظاهرات ضددولتی و ضدشاه مبری بوده است، تأیید می کند.

۶ سنجابی رهبر جبهه ملی دیروز از پاریس بازگشت. از اظهارات او به خبرنگاران بوی آشتی و مصالحه به مشام نمی رسید. وی صحبت از «جنبش نوین ملی اسلامی ایران» در اتحاد با آیت الله خمینی نمود و اظهار داشت که حاضر به هیچ گونه مذاکره ای در مورد انجام ائتلاف و یا تشکیل دولت انتقالی با شاه و یا دولت جدید نمی باشد.

او ساعت ۵ بعـد از ظهر (به وقت محلی) ۱۱ نوامبر (روز تعطیـل محلی) کنفرانس مطبوعـاتی داشت. منابع خبری به ما گزارش می دهند که علی امینی رهبر رقیب با چند نفر دیگر در پشت

صحنه، که دست اندرکار تشکیل دولت ائتلافی هستند از اظهارات شدیداللحن سنجابی به شدت منقلب بودند.

۷ داریوش فروهر که از دیگر رهبران جبهه ملی است نیاز به یک رفراندوم فوری جهت تعیین شکل حکومت (پادشاهی جمهوری) را تکرار کرده و در صورتی که مردم در رفراندوم به سلطنت رأی دادند، خواهان تعیین پادشاه شده است. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ نوامبر

سند شماره ۱۶۴

خیلی محرمانه۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۵۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ نوامبر

۱ وضعیت تا ظهر آرام بود. دعوت آیت الله خمینی و کریم سنجابی رهبر جبهه ملی به اعتصاب برای روز ۱۲ نوامبر به طور وسیعی از بی بی سی شنیده شده است. سفارت انتظار دارد این درخواست تأثیر پراهمیتی روی مغازه ها و کسبه و تجار داشته باشد. در هر حال هیچ گونه دعوتی به اغتشاش یا تظاهرات برای فردا نشده است.

۲ تنها گزارش از آشوب امروز در مورد گروهی بود که سعی کردند نام بنای یادبود شهیاد را به بنای یادبود خمینی تغییر دهند. آنها توسط ارتش متفرق شدند.

۳ مراسم سلطنتی عید قربان برابر برنامه در کاخ نیاوران جریان دارد.

۴ کریم سنجابی رهبر جبهه ملی قرار است امروز ساعت پنج بعد از ظهر در منزلش کنفرانس مطبوعاتی برگزار نماید و در این میان احتمال می رود نیروهای امنیتی مداخله کنند و افرادی را دستگیر نمایند.

۵ به طوری که گزارش شده دیروز در مشهد تظاهرات و برخی تیراندازیها وجود داشت. همچنین در بهشهر و آمل در کنار دریای خزر اغتشاشاتی روی داد و تیراندازی قابل توجه و مرگ تعدادی افراد را به دنبال داشت. امکان دارد اتفاقات مشابهی در شهرهای دیگر روی داده باشد ولی ما هیچ گونه اطلاعی نداریم. سولیوان

گزارش وضعیت ایران در ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۶۵

سری۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی ۲۸۷۳۷۸

به: نمایندگیهای دیپلماتیک اروپائی، خاور نزدیک، آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران در ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

۱ شنبه روز آخر تعطیلات سه روزه مذهبی بدون تظاهرات برگزار شد.

۲ نیروهای امنیتی که توسط فرماندار نظامی ژنرال اویسی هدایت می شوند سنجابی و

فروهر رهبران جبهه ملی را دستگیر کردند. آنها همچنان برای برگزاری یک مصاحبه مطبوعاتی برای دعوت به آزاد کردم مردم از سلطنت مستبدانه، ادامه اعتصابات و برگزاری رفراندوم ملی در مورد سلسله پهلوی آماده می شدند. سنجابی جمعه از مسافرتی به پاریس برای دیدار با آیت الله خمینی به تهران بازگشت. این دستگیری که ۶۰ خبرنگار خارجی شاهد آن بودند قطعاً توسط سرویس فارسی بی بی سی گزارش می شود، به همان نحو که دعوت قبلی خمینی برای یک اعتصاب در ۱۲ نوامبر پخش گردید. به طوری که گزارش شده آیت الله شریعتمداری میانه رو دعوت برای اعتصابات بیشتر را تأیید نموده است.

۳ رادیو تهران تظاهرات خشونت باری را در چندین شهر دورافتاده منجمله شهرهای نفت خیز اهواز، خرمشهر و اصفهان گزارش نمود. هیچ یک از آمریکاییها صدمه ندیده اند.

۴ دولت بدون شک با عناصر مخالف اعتصابی در خیابانها در خلال چند روز آینده برخورد خواهد داشت. مقامات حکومت نظامی اخطار کرده اند که دستورات حکومت نظامی در ۱۲ نوامبر به طور جدی به مورد اجرا گذاشته خواهند شد.

۵ تولید نفت در این اثنا همچنان افزایش می یابد و برای امروز برنامه ریزی شده بود که به ۹۸/۱ میلیون بشکه برسد. حسنعلی مهران به عنوان وزیر جدید امور اقتصادی و دارایی معرفی شد. مهران که یک اقتصاددان لایق است قبلاً به عنوان رئیس کل بانک مرکزی خدمت کرده و اخیراً رئیس سازمان برنامه و بودجه بوده است. ونس

نگاهی دیگر به آینده

سند شماره ۱۶۶

خیلی محرمانه۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۵۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: نگاهی دیگر به آینده

۱ همانطور که ما با آرامش جشن عید قربان را پشت سر می گذاریم، مرکز توجهات به ایران روی برخوردی متمرکز شده که در ۱۲ نوامبر بین دولت نظامی و کارکنان بخشهای مختلف اقتصادی که در اعتصاب هستند روی خواهد داد. سنجابی رهبر جبهه ملی می گوید اعتصابات ادامه خواهد یافت. بخش فارسی بی بی سی پا را فراتر گذارده و می گوید آیت الله خمینی برای یک اعتصاب عمومی در ۱۲ نوامبر دعوت به عمل آورده است.

۲ دولت نظامی در هر یک از رخدادها ترجیح داده که با اعتصابات به صورت مرحله ای برخورد نماید. ژنرال ازهاری به سفیر اطلاع داد صنعت نفت از اولویت درجه اول برخوردار است و هدف وی بازگشت به تولید کامل در اولین فرصت می باشد. وی سپس به بخشهای مهم مثل حمل و نقل و ارتباطات خواهد پرداخت. وی اعتقاد دارد دستگاه اداری مجدداً فعال خواهد

شد زیرا عدم حضور آن بیشتر به خاطر ترس و وحشت بوده است تا نارضایی.

۳ برخورد با معلمین مدارس تا ۱۸ نوامبر به تعویق افتاده است. یک افسر ارشد ارتش

گفته است این بدان لحاظ می باشد که آنها (نظامیان) اعتقاد دارند معلمین اگر ببینند دیگران به سر کارهایشان باز می گردند آنان نیز به آرامی باز خواهند گشت. از طرف دیگر چنانچه قبل از همه با آنان برخورد شود، برای استفاده از بچه ها به عنوان سپر بلاتردید به خود راه نخواهند داد و باعث ایجاد ناخوشایندترین مسئله خواهند شد.

۴ این آزمایش اراده آزمون قدرت نیز خواهد بود. یکی از مشکلات بزرگ در ارزیابی بحران جاری این است که هیچ کس نمی تواند قدرت نسبی نیروهای درگیر را تخمین بزند.

البته می توان انتظار داشت که اعتصابیون از سوی گروههای اخلال گر خیابانی که از تاکتیک ضربه زدن و فرار کردن بهره می برند، حمایت شوند. در هر حال این ارزیابی ها بایستی در مواجهه با یک قاطعیت نظامی به نمایش گذارده شده برای تیراندازی مؤثر به منظور بر هم زدن جمعیت انجام شود. نظر به اینکه جبهه ملی بر این اعتقاد است که امکان دارد خمینی واقعاً قادر به کنترل تعداد بیشماری که ادعا می کند باشد، آنها از جدا شدن از او و حتی قبول ماهیت اقتدار دولت که آرزوی آن را دارند، می ترسند.

۵ بنابراین گزارش اگر ارتش در شکستن اعتصابات موفق از کار درآید برای خیلی از افراد خارج از گود ممکن است این معنا را داشته باشد که نه فقط آنها (ارتش) دارای قدرت و نیروی بیشتری هستند بلکه دارای حمایت توده ای بیشتری نسبت به خمینی می باشند.

این مشاهده می تواند باعث ایجاد حرکتی در اکثریت خاموش در جهت دوری جستن از مواضع افراطی حمایت شده توسط خمینی و نیز تمرکز تدریجی قدرت در ارتش و به طور غیرمستقیم در شاه گردد.

۶ در این حالت خمینی با این انتخاب روبرو می شود که یا برای شورش مسلحانه دعوت به عمل آورد و یا اینکه از تقاضاهای افراطیش عدول نماید. خوشبختانه به نظر می رسد که در این کشور اسلحه های قتاله بدون کنترل کم باشد و بدین دلیل ممکن است خمینی از چنان دعوتی صرفنظر نماید. (نیروهای دولت ایران از کوششهایی که برای پر کردن این خلاء در جریان است نگرانند). در هرحال خمینی یک فرد غیرقابل پیش بینی است و به وضوح تنفری تسکین ناپذیر از شاه دارد.

۱۷ اگر خمینی در مواضع افراطی خود تجدیدنظر به عمل آورد سیاستمداران جبهه ملی و دیگر سیاستمداران لازم برای تشکیل یک دولت ائتلافی احتمالاً شروع به مذاکره با شاه برای حصول به چنان نتیجه ای خواهند نمود. در هر حال اغلب آنان نسبت به مقاصد وی بدبین هستند و اعتقاد ندارند چنان مذاکراتی به انتخابات واقعی و آزاد منجر شود.

(نظر سفارت بر این است که شاه به مرحله ای رسیده است که انتخابات آزاد را قبول می نماید). بنابراین این طرح می تواند ایران را از بحران فعلی برهاند.

۸ از طرف دیگر چنانچه دولت نظامی در شکستن اعتصابات توفیق نیابد و یا خمینی دعوت به قیام مسلحانه نماید، بحران عمیق

تر خواهد شد. در آن مرحله شاه و ارتش بایستی

نسبت به اتخاذ اقدامات خشن به منظور حفظ سلطنت تصمیم بگیرند.

سولیوان

ناآرامی های داخلی در ایران

سند شماره ۱۶۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۲۲ ۸۴۶ ۶۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر مستشاری دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: ۱۵۰۱۶ ۹ -EI۲ICR-M

عنوان: ناآرامی های داخلی در ایران

۱۶ (بدون طبقه بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت کنونی ایران است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱ وابسته دفاعی و وابسته نیروی زمینی سفری به شمال تهران داشتند و بعد به طرف سفارت آمریکا حرکت کردند. وابسته دفاعی بعداً سری به مرکز شهر و دیگر نواحی شمال مرکزی تهران زد و اطلاعات آن تا ساعت ۱۲ به وقت محلی به قرار زیر می باشد.

الف امروز جشن عید قربان است (جشن ذبح) که خوردن گوشت گوسفند تازه قربانی شده و اجتماع خانواده ها به عنوان سنت و جشن مذهبی است. اوضاع فعلاً آرام است ولی می تواند به سرعت وخیم گردد. عبور و مرور تاکسی و اتوبوس مانند روزهای تعطیل صورت می پذیرد و مغازه ها به طور پراکنده باز هستند ولی می گویند مالکین آن غیرمسلمان یعنی یهودی (اسرائیلی) و غیره می باشند. پمپ بنزینها تقریباً طبق روال همیشگی مشغول کار هستند. (شلوغ و پرتحرک).

ب در قسمت شمال شهر جائی که تانکهای چیفتن از ۱۰ نوامبر مشاهده می شدند، اکنون دیگر منطقه را ترک کرده اند. نفربرهای زرهی BTR۶۰ تقریباً با همان تعداد نفراتی که در گزارش قبل ذکر شد، در محل حضور دارند.

ج مقامات سفارت اطلاع یافتند که مدارس آمریکایی تهران در ۱۲ نوامبر فعال نخواهند بود. تصمیم برای فعالیت یا تعطیلی مدارس در روز ۱۳ نوامبر، تنها در روز ۱۲ نوامبر اخذ خواهد شد.

د سفارت ایالات متحده تنها توسط نیروهای پلیس محافظت می شود و نیروهای نظامی دیگری در منطقه مشاهده نشده است.

۲ (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طی بعد از ظهر ۱۰ نوامبر، مستشاری نیروی دریایی آمریکا (ALUSNA) به همراه سدان (SEDAN) از سفارت ایالات متحده در تهران سفری به فرودگاه بین المللی (مهرآباد) داشت و مشاهدات زیر را گزارش کرده است:

الف: تمام محوطه وسایط نقلیه در اطراف دانشگاه تهران محاصره شده بودند. حضور

نیروهـای نظـامی و تانـک هـای چیفتن در آن منطقه آشـکار بود. عـابران پیاده رو اجازه ورود به محاصـره را نداشـتند. در یک حادثه، مستشاری نیروی دریایی آمریکا (ALUSNA) یک زن را مشاهده کرده که در حال مشاجره با یک سـرباز بر سر عبور از منطقه محاصـره شده بوده است که در نتیجه زن ضـربه ای به سرباز زده است. سرباز با سر ضربه ای به زن وارد کرده و او به زمین افتاده است. نیروهای مستقر در منطقه با هیکل درشت که کمتر در واحدهای نظامی دیده می شود و سرهایشان را با کلاه خودهای پوشـیده شده با پارچه هایی به رنگ سـفید، حضور دارند. (نمونه ای که در محدوده تهران پیش از این مشاهده نشده است).

ب: در میـدان یادمـان شـهیاد، نزدیک فرودگاه، چهار تانک چیفتن و ۷ BTR۶۰ پارک شـده بودند. حدود ۳۰ سرباز در این ناحیه حضور داشتند.

ج: از سـربازان در فرودگاه خبری نبود ولی پلیس شـهربانی بیش از حـد معمول دیـده می شد. هواپیماهای خطوط هوایی ایران پرواز نداشـتند، اما فعالیت های فرودگاه عادی به نظر می رسید. تعداد زیادی از مردم محلی اطراف فرودگاه، در تکاپوی خرید برای تعطیلات مذهبی ۱۱ نوامبر بودند.

۳ (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) دامنه شایعه پراکنی در تهران از عدم ایجاد مزاحمت برای اتباع خارجی گرفته تـا قتل عام همه خارجیها گسترش دارد. تا ساعت ۱۲ به وقت تهران اوضاع آرام است ولی این وضع می توانـد به سـرعت تغییر کند. نگرانی در منطقه اطراف دانشـگاه تهران آشـکار است. نظامیان زیادی به چشم می خورند که می توان گفت خوب تعلیم دیده و کاملاً مورد اعتماد هسـتند و با سـتونی از جنگ افزارهای سنگین یعنی تانکها، نفربرهای زرهی و آتشبارها پشتیبانی می شوند.

۴ (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در ۱۰ نوامبر سفارت انگلستان روز یادبود سالیانه خود را در گورستان نظامی در محوطه زمین سـفارت خودشان در قلهک واقع در شـمال تهران برگزار نمود. (ساختمان وابسته به سفارت انگلستان که چند روز پیش غارت شد در مناطق جنوبی تهران واقع است) حضور در مراسم برای عموم آزاد بود. اما چند تن از سـفرا، وابسـتگان نظامی همراه همسـرانشان و شمار زیادی از جامعه خارجیان (غیرایرانی) در آن حضور داشتند. برنامه مراسم بزرگداشت، شامل سرودخوانی دسـته جمعی و نواختن شـیپور بود. به خاطر برگزاری مراسـمی در مسـجدی در مجاورت محل از موسیقی و شیپور اسـتفاده نشد. چرا که مقامات سـفارت انگلستان حاضر نبودند خطر ناشی از توجه ساکنین محل نسبت به سر و صداهای بیگانه را به خود جلب نمایند.

نظریات تهیه کنندگان: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

مسلم است که اگر عنصـر آشوب طلب متعصبی با نیروهای نظامی در اطراف دانشـگاه تهران درگیر شود، نظامیان مایلند و می تواننـد با بکارگیری نیروی کافی بلوا را فرونشانند. هوای تهران از اوایل ۱۰ نوامبر با باران نم نم متناوبی همراه بود و در حوالی

ظهر ۱۱ نوامبر باران سرد و

مـداومی می باریـد. و این خـود عامـل مـؤثری در تصـمیمات دانش آمـوزان محسـوب می شـود، که از امتیـاز عامـل جـوی در فعالیتهای قبلی در تهران برخوردار بوده اند.

وضعیت ایران

سند شماره ۱۶۸

خیلی محرمانه۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۲۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

عطف به: ۱۰۹۷۳ تهران

موضوع: وضعیت ایران

۱ اطلاعات به دست آمده در آخر وقت امروز، نشانگر این است که برخلاف شایعات سیاسـتمداران جبهه ملی و سایر مخالفین دستگیر نشده اند تکرار می شود دستگیر نشده اند.

۲ امروز موفق نشدیم با هویدا تماس بگیریم لذا، فرض می شود گزارشات در مورد دستگیری وی صحت دارد. سولیوان

گزارش سیاسی و امنیتی ۱۲ نوامبر

سند شماره ۱۶۹

خیلی محرمانه۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۶۶به: وزیر امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

موضوع: گزارش سیاسی و امنیتی ۱۲ نوامبر

خلاصه: از صبح روز ۱۲ نوامبر وضعیت در تهران می رود تا خشونت آمیز شود. به نظر می رسد رویارویی‌های بین دانشجویان و نظامیان و دسـتجات مذهبی و دولت در حال شـکل گرفتن است. حکومت نظامی گردهمایی نماز جماعت را مجاز اعلام کرده است ولی این اقـدامات ممکن است موجب پخش نوار انتقادات گزنده خمینی از پاریس و یا سـخنرانی با متون تحریک کننده گردد.

بسیاری از خـدمه پروازهـای هواپیمایی ملی ایران و کارگران شـرکت نفت هنوز در اعتصاب هسـتند. وقوع حوادث متعـدد ۱۱

نوامبر در استانها، ولی تهران نسبتاً آرام بود. چهار وزیر جدید تعیین شدند. جبهه ملی در مسیر پیوند کامل با خمینی، به اثرات پراکنده اعتصاب. پایان خلاصه.

۱ در حالیکه بیشتر نقاط تهران صبح روز ۱۲ نوامبر به حالت عادی برگشته، درگیری از قبل طرح ریزی شده بین دانشجویان و نظامیان در دانشگاه تهران محتمل به نظر می رسد. منابع دانشجویان را با هدف مشخص درگیری تحریک آمیز در حال حرکت به سمت دانشگاه تهران مشاهده کرده اند. منابع همچنین اظهار کرده اند که گردهم آیی نماز جماعت ظهر در مساجد به میزان زیادی موجب آشفتگی و ناآرامی خواهد شد. گزارش شده که آیت الله خمینی تهران را به مبارزه دعوت کرده و نوارهایی با مضامین ضدبیگانه و فوق العاده فتنه انگیز پر کرده است. یک

روایت می گوید ممکن است این نوارها مورد استفاده قرار گیرند. منابع دیگر گفتند احتمالاً سخنرانیها مبتنی بر اظهارات خمینی خواهد بود یا عملاً خود نوار را پخش می کنند.

۲ حکومت نظامی در ساعت ۱۰ قبل از ظهر دیروز ۱۲ نوامبر اعلام کرد که گردهم آیی برای نماز جماعت مجاز خواهد بود و روحانیون را دعوت به آرام کردن مردم کرد. همچنین اعلام شده است که همه مدارس تا ۱۸ نوامبر تعطیل خواهند بود. در حالیکه مدارس ابتدایی باید دایر باشند. بازگشایی دبیرستانها و دانشگاهها بعداً اعلام خواهد شد.

۳ امروز پروازهای هواپیمایی ملی ایران هم داخلی و هم خارجی به راه خواهد افتاد، (تلگرام جداگانه جزییات موضوع را ارائه خواهد کرد) و فعالیت فرودگاه تهران معمولی و عادی به نظر می رسد. کارگران شرکت نفت در اعتصاب باقی می مانند (جزییات موضوع در تلگرام اطلاعی جداگانه).

حوادث خشونت باری طی ۲۴ ساعت گذشته در اهواز، بندرشاپور و بوشهر رخ داده است و به نظر نمی رسد (تکرار می کنم) به نظر نمی رسد که کارگران نفت بر سر کار برگردند.

۴ موریسون نودسن گزارش می دهد که کمپ او در شوشتر واقع در ۱۰۰ کیلومتری شمال اهواز در روز ۱۰ نوامبر مورد حمله گروههای محلی قرار گرفته است. تهاجم شکست خورده بود ولی پلیس و ژاندارمها روز ۱۱ نوامبر برگشتند که بگویند آنها قادر به حفاظت و پشتیبانی از اردوگاه نخواهند بود. کل ۶۰ نفر پرسنل سهمیه آنجا روز ۱۱ نوامبر به اهواز انتقال داده شده اند و روز ۱۲ نوامبر به تهران خواهند آمد.

۵ شیراز در روز ۱۱ نوامبر آرام بود ولی در اصفهان تظاهر کنندگان تلاش کردند به سینما حمله کنند. سربازها تیراندازی کردند و گزارش شده که حداقل یک نفر از تظاهرکنندگان کشته شده است. گزارشات پراکنده و نقل قولها و روایات خبری کوتاه نشانگر وجود خشونت و زد و خورد در بهشهر، خرمشهر، زنجان (محلی که مرکز شهر به آتش کشیده شد) و آمل بوده است. جزییات مسئله (تأکید می شود) روشن نیست. طی روز گذشته تبریز آرام بوده است، اگرچه بازار بسته بوده و توسط سربازان حفاظت می شود و شهر ملتهب است.

۶ انتصاب چهار وزیر جدید توسط دولت ایران در بین اوضاع به هم ریخته ۲۴ ساعت گذشته تقریباً محو شد. حسنعلی مهران وزیر امور اقتصاد و دارایی می شود، امیرپرویز به عنوان وزیر کشاورزی در کابینه ابقاء می شود، مرتضی صالحی که از سازمان برنامه و بودجه خارج شده بود تا وزیر راه دولت آموزگار شود به سازمان برنامه و بودجه به عنوان رئیس و وزیر کابینه برمی گردد. ژنرال کاتوزیان (FNU) وزیر کار خواهد بود. منابع اظهار کردند دولت ایران در جستجوی یک مقام غیرنظامی برای تصدی وزارت کار بوده ولی وقتی کاندیداهای عمده مطلع شدند که دولت ایران وزیر جدید را برای بسیج کردن کارگران جهت حمایت از دولت می خواهد، عقب نشستند لذا نخست وزیر تصمیم به انتخاب یک فرد نظامی گرفت.

۷ یک دلیل ارائه شده توسط هواداران جبهه ملی در مورد دستگیری سنجابی و فروهر (در

تلکس ۱۱۰۶۰ تهران گزارش شده) این است که سنجابی قصد داشت روز ۲۲ نوامبر را اعتصاب عمومی و نیز پیوستن کل جبهه ملی به خمینی را اعلام کند. رهبران نهضت آزادی ایران، بازرگان و سنجابی بعد از دستگیری خطاب به مقام رسمی سفارت تأکید و تصدیق کردند که نهضت آزادی ایران در تمام راه با خمینی وحدت دارد. و اینکه مسبب خونریزی شاه بوده و علت آن باقی ماندن بر تخت و سلطنتش خواهد بود.

نهضت آزادی ایران گفت که تنها ۳ راه حل برای کشور می بیند (الف) ادامه بی نظمی و ناآرامیهای فعلی (ب) فشار نظامی برای تحمیل نظم مصنوعی (ج) دولت ملی بدون شاه. مقام سفارت پاسخ داد که هیچ کدام از این راه حلها برای آمریکا که هنوز معتقد است یک دولت ائتلافی تحت نظر شاه، برای همه بهتر خواهد بود، رضایتبخش نیست. نهضت آزادی ایران گفت که تردید دارد که اگر رهبران نهضت آزادی وارد دولت ائتلافی شوند از طرف مردم مورد حمایت واقع شوند. آنها افزودند که کاملاً تسلیم خمینی شده اند.

نظریه سفارت: روشن است که هم جبهه ملی و هم نهضت آزادی ایران در مسیر همکاری بی قید و شرطشان با خمینی، آنچنان با او همراه شده اند که قضاوت مستقل در مورد حوادث سیاسی جاری جنبش را معلق گذارده اند.

۸ - بررسی وسیع و اجمالی سفارت در مورد وضعیت اعتصاب مطالب زیر را نشان می دهد: وزارت بهداری و اداره گمرک کار نمی کنند ولی به نظر می رسد ادارات دیگر دولتی کار می کنند. ۵۰ تا ۶۰ درصد کارکنان شرکت مخابرات ایران مشغول کارند. خاموشی برق که بخش شمال شرقی شهر را در خاموشی فرو برده، ناشی از پیامدهای اعتصاب بوده است. با این وجود تدابیر و اقداماتی برای برطرف کردن خاموشی در حال جریان است و برق در حال وصل شدن می باشد و حکومت نظامی انتظار دارد که ساعت ۱۴ به وقت محلی، برق داشته باشد.

۹ مقارن ساعت ۱۲ به وقت محلی، یک تظاهرات وسیع و آرام مسالمت آمیز در اصفهان در حوالی میدان ورود و خروج به سمت تهران در منطقه شمال شهر صورت گرفت.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۲، روز ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۷۰

سری۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی ۲۸۷۴۱۱

به: تمام نمایندگیهای دیپلماتیک اروپا، غرب و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۲، روز ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸

۱ رویـارویی که در روز ۱۲ نوامبر انتظارش می رفت، رخ نـداد. تهران آرام بود و شایـد از آشوب ۵ نوامبر به بعد امروز عادی ترین روزی بود که تهران به خود می دید. اما با این حال

وضعیت مبهم است.

آن طوری که یکی از کارمندان سفارت توصیف کرده است:«روی لبه تیز تیغ قرار دارد».

۲ اقدامات و شیوه چماق و هویج دولت برای در هم شکستن اعتصاب کارگران حوزه نفتی جنوب تا حدودی از موفقیت برخوردار بود. قبول اضافه حقوق سخاوتمندانه، در دو روز گذشته با تهدید به اخراج، قطع حق مسکن و دستگیری حداقل ۱۷۰ تن از رهبران اعتصاب، همراه گشت. برآورد نمایندگان شرکت نفت این است که ۵۰ درصد کارگران و کارمندان و تقریباً کلیه کارمندان عالیرتبه به سرکار برگشته اند ولی بسیاری از کارمندان دون پایه از این کار امتناع نموده اند.

۳ وضعیت در حوزه استخراج نفت کاملاً ـ حساس باقی مانده است. در روز ۱۱ نوامبر، خانه یکی از کارمندان انتقال یافته کنسرسیوم، توسط جمعیت غارت شد. لذا کنسرسیوم تخلیه محل زندگی عائله فرد مذکور را به طور جدی مورد توجه قرار داده است. در نزدیکی اهواز یک کمپ ساختمان سازی آمریکایی، به علت عدم توانایی ژاندارمری در حفظ امنیت آن، ناگزیر از تخلیه شد. صعود آرام میزان استخراج نفت نیز ادامه یافت و امروز به ۱/۲ میلیون بشکه رسید. سفارت تخمین می زند که در مدت اعتصابات سه هفته ای، زیان ارزی ایران از بابت تولید ناخالص ملی مجموعاً بالغ بر ۹۰۰ میلیون دلار بوده است.

۴ اگرچه در تهران ۲۰ الی ۳۰ درصد کارها تعطیل بود، لیکن سفارت مدرکی دال بر اعتصاب عمومی مؤثر نیافت. شرکت هواپیمایی ملی ایران تا حدی کارهای خود را دوباره از سر گرفته و بنا به گزارش شرکتهای اس آ اس و لوفت هانزا کار عادیشان را ادامه می دهند. پان آمریکن نیز هر روز معمولاً با تعدادی صندلی خالی، با یک پرواز از تهران، به کارش ادامه می دهد. اعتصاب کارگران شرکت توانیر نیز موجب قطع موقتی جریان برق در قسمتهایی از شهر گشت.

۵ امید سازش احتمالی بین رهبران میانه رو مخالفین و دولت، پس از روی کار آمدن کابینه نظامی، با اتخاذ خط مشی سرسختانه از طرف تعدادی از سران جبهه ملی به تأخیر افتاده است. به نظر می رسد که سنجابی و یارانش به طور چشمگیری به موضع گیری افراطی و سازش ناپذیر آیت الله خمینی نسبت به شاه، نزدیکتر شده اند. این وضع همراه با حملات لفظی به حکومت سلطنتی، می تواند بهانه دستگیری بیشتر مخالفین گردد. ونس

خدمات هواپیمایی در ایران

سند شماره ۱۷۱

استفاده اداری محدود۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۶۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی

موضوع: خدمات هواپیمایی در ایران

۱ هواپیمایی ملی ایران کارهای جزئی خود را به منظور انجام پروازهای داخلی و نیز

خارجی از صبح یکشنبه مجدداً آغاز کرد. گزارش شده که چندین پرواز مسافربری بین المللی، همچنین یک مورد پرواز هواپیمای باری انجام شده است و حداقل دو پرواز هوایی داخلی (به مقصد منطقه خلیج فارس) از فرودگاه مهرآباد صورت پذیرفته است. گزارش شده کارهای زمینی روی هواپیما و ارتباطات هوایی دارای وضع عادی است.

۲ شرکتهای هواپیمایی لوفت هانزا، اسکاندیناوی با تغییر خدمه محلی آنها به صورت عادی کار می کنند، دیگر خطوط هواپیمایی از جمله پان امریکن، سوئیس ایر، بریتیش ایرویز، ایر فرانس و خطوط هواپیمایی ژاپن، گزارش شده است که برگشت بکار عادی آنها با توجه به تغییر خدمه محلی تا حدود ۱۵ نوامبر به تأخیر افتاده و آغاز به کار، مشروط به ارزیابی مجدد شرایط امنیتی هم در فرودگاه هم در شهر می باشد.

ناس

گزارش سیاسی امنیتی ۱۲ نوامبر

سند شماره ۱۷۲

خیلی محرمانه۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۶۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی.سی.

مرجع: تهران ۱۱۰۶۶

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۱۲ نوامبر

۱ توسعه و گسترش درگیریهای گزارش شده در تلگرام قبلی منجر به تظاهرات بزرگی در تهران نشده است. به نظر می رسد شهر از تاریخ ۵ نوامبر ۷۸ تا امروز عادی ترین روزهای کسب و کار خود را گذرانده است.

تعدادی از مشاغل تقریباً ۲۰ تا ۳۰ درصد تعطیل بودند. ولی ما نمی دانیم که آیا این تعطیلات ریشه در اعتصاب داشته و یا دلایل دیگری سبب آن بوده است، در هر حال نشان چشمگیری از یک اعتصاب مؤثر همگانی وجود نداشت.

۲ قوی ترین نشانه جریان اعتصاب، اعتصاب کاری در تأسیسات شرکت انتقال نیروی توانیر بود که منجر به خاموشی هایی در بعضی از نقاط شهر تهران در نزدیکی های صبح و ساعتهای آخر روز شده بود.

۳ اطلاعی از عکس العمل موجود نسبت به پیام ضبط شده خمینی و یا تجمع نمازگزاران نداریم لااقل در تهران این طور است. مخالفین مذهبی آرام به نظر می رسند.

۴ از کنسولگریها اطلاعات جدیدی نداشتیم چون امکان برقراری تماس تلفنی راه دور وجود نداشت. مجدداً در اوایل ۱۳ نوامبر تلاش خواهیم کرد.

۵ وضعیت اعتصابات در مناطق نفت خیز تغییری نکرده و مشروح گزارش آن در تلگرام جداگانه ای گزارش شد.

سولیوان

ناآرامیهای داخلی در ایران

سند شماره ۱۷۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۳۷۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

شب ۱۱ نوامبر ۱۹۷۸ تهران آرام بود. در طول ساعات آخر شب تقریباً ساعت ۲۰/۲۳ افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی نقل و انتقال اکیپ های نظامی از شمال شهر به سمت بخش جنوبی را مشاهده کرد. ۵ یا ۶ کامیون پر از سرباز که هرکدام حامل ۱۸ سرباز بودند در حال حرکت به سمت پایین [خیابان] ندا مشاهده شدند.

همچنین در طول شب افراد ناشناخته ای دیوارهای منزل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی را با شعارهای فارسی پر کردند. شعار چنین است: مرگ بر شاه. این دومین نمونه از چنین شعارهایی است که بر روی دیوار منزل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی نوشته می شود. مدیر تیم فنی، افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و وابسته نیروی زمینی، در راه سفارت متوجه شدند که تانکهای چیفتن از میدان تجریش حرکت داده شده اند. صبح ۱۲ نوامبر ترافیک در تهران کاملاً سنگین است. منابع توسط تلفن گزارش می دهند که پروازهای هواپیمایی ملی ایران از فرودگاه مهرآباد صورت می گیرد. هواپیمای ملی ایران به خاطر اعتصابات داخلی شرکت یعنی تعمیرکاران و خدمه حمل بار و غیره پرواز نداشته است.

افسر گزارشگر قفل و زنجیرهای بسیار سخت و محکمی را بر درهای سفارت آمریکا و همینطور موانع میله ای فلزی جوش داده شده ای که به منظور تقویت درب اصلی محوطه به کار رفته مشاهده کرده است. منع عبور و مرور شبانه از ساعت ۰۰/۲۱ تا ۰۰/۵ همچنان ادامه دارد. برنامه ریزی شده که مدارس محلی در تهران امروز بازگشایی شوند. ولی با این وجود بنا به گزارش رادیو مدارس تا ۱۸ نوامبر سال ۱۹۷۸ تعطیلی خود را ادامه خواهند داد. به دبیرستانها و مؤسسات آموزش عالی تاریخ معینی برای بازگشایی داده نشده است. روزنامه ها از ۵ نوامبر چاپ نشده اند. اخبار رادیو داخلی اطلاعات کمی در رابطه با وضعیت سیاسی ایران می دهد. تمام افسران گزارشگر مستقر در دفتر سازمان مستشاری آمریکا اظهار می کنند وضعیت حاضر تهران، به حالت عادی نزدیک می شود.

نظریات تهیه کنندگان پیام: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

نشانه های ظاهری چون ترافیک، مغازه هایی که باز هستند و جریان معاملات داخلی به این

معنی نیست که وضعیت در سرتاسر ایران به حالت عادی برگشته است. افسر گزارشگر معتقد است وضعیت ممکن است با کم ترین بی توجهی بدتر شود. یکی از مسایل کلیدی که افسر گزارشگر نمی تواند هیچ گونه اطلاعاتی نسبت به آن به دست آورد موضع اتخاذ شده توسط رهبران مذهبی در قم و دیگر نقاط کشور است. اگر رهبران مذهبی از دولت نظامی حمایت نکنند ما شاهد مسایل و مشکلات زیادی خواهیم بود.

ناآرامیهای داخلی در ایران

سند شماره ۱۷۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۴۷۸۱۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی خبر راجع به وضعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان).

افسر گزارشگر در حین پیاده روی در حوالی جنوب و غرب سفارت به صورت تفریحی، تعدادی بانک را مشاهده کرد که باز بودند و کسب و کار روال عادی داشت. دو تا از بانکها در روز پنجم ماه نوامبر به آتش کشیده شده بودند. حدود ۷۵٪ فروشگاههای منطقه خیابان فردوسی باز بودند و به نظر می رسید که کسب و کار روزانه خوب است. در خیابان تخت جمشید تا فاصله چهار ساختمان آن طرف تر از ضلع غربی سفارت ترافیک سنگینی مشاهده گردید. مغازه های لبنیاتی و نانوائیها باز بوده و صفی دیده نمی شد. چنین به نظر می رسید که فروشگاهها بیشتر از مواقع عادی جنس داشته اند. قصابیها نیز باز بودند و افسر فوق گوشتهای تازه ای را که توسط کامیونها به قصابیها حمل می شده، مشاهده کرده است، همچنین جوانهای بیشماری را که سن آنها از ۱۲ تا ۲۵ سال تخمین زده می شد در خیابانها و پیاده روها مشاهده کرده و یک گروه از آنها به افسر گزارشگر که در حال عبور از پیاده رو بود آب دهان انداخته اند. نیروهای نظامی به جز در اطراف محوطه سفارت آمریکا در جاهای دیگری به چشم نمی خوردند. چنین به نظر می رسد که این نیروهای نظامی در حال آماده باش کامل نباشند، به این خاطر که سرنیزه ها بر روی تفنگها نصب نشده بود و به حالت بندفنگ حمل می شدند، در حالی که معمولاً سربازان تفنگها را به حالت مسلح به سرنیزه و حاضر به جنگ حمل می کنند. در طی هفته گذشته تعداد خیلی معدودی اتومبیل در خیابانهای

پشت و نزدیک سفارت پارک شده اند. امروز در محلات پایین شهر تهران کمتر جایی برای پارک ماشین وجود داشت.
خسارات حاصله از آشوبهای اخیر تقریباً، به طور کامل ترمیم شده اند و

شیشه های اکثر ساختمانها تعویض شده اند. به طور کلی مشاهدات افسر گزارشگر، گزارشات قبلی مبنی بر به حالت عادی برگشتن اوضاع فعلی را تأیید می کند.

نظریات تهیه کننده گزارش (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): هنوز به طور بالقوه زمینه برای آشوبهای دیگر وجود دارد. مشاهده تعداد زیادی از جوانان در خیابانها و پیاده روها نشان دهنده یک تهدید واقعی در موقعیت کنونی می باشد، در بعضی موارد حالات آنها به گونه ای به نظر می رسد که با همه کس و همه چیز مخالف باشند.

وضعیت ایران در ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۷۵

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۲۸۷۸۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ایران در ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی درباره وضعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ساعت ۴۵/۵ افسر گزارشگر با اتومبیل ستاد را ترک کرد و مسیر خلیج به طرف سفارت آمریکا، دانشگاه تهران، فرودگاه مهرآباد را پیمود، و مجدداً به سفارت آمریکا بازگشت. مشاهدات وی در این مسیر به قرار ذیل بوده است:

۱ قسمت شمالی شهر با فقدان چشمگیر افراد نظامی آرام بود. خلیج آرام و همراه با ترافیک معمول صبح زود بود. منطقه اطراف سفارت آمریکا با یک دسته از سربازان که در گوشه ای از تقاطع روزولت و تخت جمشید مستقر بودند، آرام بود.

۲ در غرب سفارت افسر گزارشگر هشت کامیون نظامی را مشاهده کرد که در خیابان شاهرضا به طرف غرب به سوی فرودگاه در حرکت بودند.

۳ افسر گزارشگر دانشگاه تهران را کاملاً دور زد و سربازان یا وسائط نقلیه زرهی را در آنجا مشاهده نکرد. در میدان شهیاد و در غرب تهران، نزدیکی فرودگاه، تنها چند سرباز مشاهده شدند و هیچ گونه وسائط نقلیه زرهی دیده نشد.

۴ در فرودگاه وضعیت عادی به نظر می رسید، خطوط هوایی که ذیلاً نام برده می شوند کار می کردند. افسر گزارشگر هواپیماهایشان را مشاهده کرد که در رامپ ترانزیت پارک شده بودند: الف: ایرفرانس، ب: هواپیمایی هند، ج: لوفت هانزا، د: هواپیمایی انگلستان، ه : هواپیمایی اردن، و: آریانا (هواپیمایی افغانستان)، ی: هواپیمایی MAC و ایران ایر.

هیچ سربازی در فرودگاه مشاهده نمی شد اما سربازان وظیفه در حال بار کردن کالا در

کامیونهای نظامی بودند.

۵ در بازگشت به سفارتخانه افسر گزارشگر تعداد زیادی اتومبیلهای با پلاک شهرستان در خیابانها مشاهده کرد. این پلاکها به تعداد زیاد مشاهده شدند. الف: تبریز، ب: همدان، ج: رشت، د: کرج، ه : قزوین. در رفت و برگشت به منطقه فرودگاه ترافیک بسیار سنگین بود.

۶ در منطقه خیابان شاهرضا و امیرآباد، در نزدیکی دانشگاه تهران، افسر گزارشگر چهار سرباز را مشاهده کرد که در جلو سینما کاپری مشغول رقصیدن بودند که چند زن جوان نیز از عابرین خیابان به آنها ملحق شدند.

۷ منبع خبر گزارش داد که در هتل او قبل از ساعت منع عبور و مرور مشروب برایش سرو نمی کردند. این کار برای مراعات احتیاط صورت می گرفت چون مدیر هتل می ترسید که اگر آنها مشروب سرو کنند، با بمب آتش زا مورد حمله قرار گیرند اما با این همه آبجو سرو می شد.

۸ شب ۱۲ نوامبر تهران آرام بود و افسر گزارشگر در جریان وقوع حوادثی قرار نگرفته است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) ظواهر امر نشان می دهد که وضعیت به طرف عادی شدن پیش می رود. فروشگاهها بازگشایی گردیده و مردم در خیابانها دیده می شوند. این نشان می دهد که تجارت به حالت عادی بازگشته است. افسر گزارشگر متذکر شده است که مردمی که در خیابانها دیده می شوند دوباره لبخند بر لب دارند. افسر گزارشگر لازم می داند اظهار نماید عامل بالقوه ایجاد درگیریها هنوز موجود است

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ نوامبر

سند شماره ۱۷۶

خیلی محرمانه۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۰۹۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ نوامبر

خلاصه: تهران تا بعد از ظهر آرام بود گزارشهایی مبنی بر تعدادی کشته بر اثر زد و خوردهای دیروز در تبریز و خرمشهر چندین استاندار رئیس جدید بنیاد پهلوی تعیین و معرفی شدند کمیسیون ویژه دادگستری جهت رسیدگی به امور مالی خانواده سلطنتی تعیین شد شهردار سابق تهران توقیف گردید دولت مقامات شهر جهرم را برکنار کرد مبارزات صنفی در شرکت مخابرات ایران روی آمریکاییان تأثیر می گذارد پایان خلاصه گزارش.

۱ تهران دیروز و امروز صبح آرام بود. دیروز مابین سربازان و دانشجویان درگیری خشونت بار و تهدیدآمیزی رخ نداد. با این وجود باور نمی کنیم که آزمایش نهایی اراده قدرت بین نظامیان و تظاهرکنندگان به همین وضع باقی بماند. بنابراین امکان درگیری خیابانی به قوت خود باقی است.

۲ درگیری دیروز سربازان و تظاهرکنندگان در تبریز و خرمشهر پنج کشته بر جای گذاشت. به علت اشکال در خدمات تلفنی نتوانستیم امروز با کنسولگریها تماس برقرار نمائیم و سفارت تا بعد از ظهر امروز گزارشی از درگیری دریافت نکرده است.

۳ دولت اعلام کرد که مقامات مسئول شهر جهرم از کار برکنار شدند، این اقدام ظاهراً از حمله تروریستی به رئیس پلیس و فرماندار نظامی جهرم ناشی می شود.

۴ شاه به نجفی، وزیر دادگستری دستور داده است تا کمیسیون ویژه ای جهت رسیدگی به مخارج خانواده سلطنتی تشکیل دهد. همچنین در جریان مبارزه با فساد مقامات مسئول سناتور غلامرضا نیک پی، شهردار سابق تهران که متهم به رشوه خواری است، را توقیف کرده اند.

۵ دولت چند انتصاب جدید از جمله هشت استاندار و رئیس جدید بنیاد پهلوی را اعلام کرد. استانداران عبارتند از: تیمسار صادق امیرعزیزی (خراسان)، تیمسار (سناتور) کریم ورهرام (آذربایجان غربی)، تیمسار (سناتور) عزیز الله پالیزبان (کرمانشاهان)، عبدالعلی دهستانی (مرکزی)، حمید زاهدی (تهران)، تیمسار مقصود همپای (بویراحمد و کهگیلویه)، دریادار نصرالله موقری (بوشهر) و محمد طباطبائی (گیلان) و سیداحمد امامی رئیس بنیاد پهلوی شده است. سفارت اطلاعات مربوط به زندگینامه های آنان را بعداً تهیه خواهد کرد.

۶ به طور کلی وضع اعتصاب تغییر نکرده است. هواپیمایی ملی ایران به وضع نسبتاً عادی نزدیک می شود. کارمندان گمرک هنوز در حال اعتصاب به سر می برند، وضع دیگر ادارات دولتی تغییر نکرده است.

مبارزات صنفی در شرکت مخابرات ایران با رنگ و بوی شدید سیاسی امروز منجر به اخراج کارمندان آمریکایی شرکت آمریکایی بین المللی بل از ادارات این شرکت گردید. اعتصاب کنندگان آمریکاییها را وادار به خروج از ساختمان شرکت مخابرات نمودند و بعد از آن شرکت آمریکایی بل تمام پرسنل خود را از ساختمانهای شرکت مخابرات خارج کرد و آنها تا روشن شدن وضعشان به شرکت مخابرات باز نخواهند گشت.

(نظریه: مبارزات صنفی در شرکت مخابرات یکی از موارد بیان کننده نفرت از کارمندان خارجی است.) سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۳، ۱۳ نوامبر ۷۸

سند شماره ۱۷۷

سری۱۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۸۱۲۶

به: کلیه نمایندگیهای سیاسی واقع در اروپا و غرب و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۳، ۱۳ نوامبر ۷۸

۱ علیرغم اینکه تهران آرام می باشد، ولی سفارت معتقد است که عوامل آشوب و تشنج همچنان به صورت بالقوه باقی است. مدرسه آمریکاییهای تهران و تعدادی از بانکها باز هستند

و ترافیک به وضعیت عادی خود برگشته است. دیروز به تازگی برای نخستین بار پست بین المللی شروع به کار کرد ولی ارتباطات تلفنی قطع شده است. در تبریز و خرمشهر برخوردهایی بین سربازان و تظاهرکنندگان به وقوع پیوست که مجموع کشته های دو شهر پنج تن گزارش شده است.

۲ اعتصابات به صورت متناوب ادامه دارد، ولی هواپیمایی ایران کار و خدمات خود را تقریباً به صورت عادی از سر گفته است. یکی از ناآرامیهای متعدد کارگری همراه با احساسات شدید ضدخارجی در شرکت مخابرات ایران، جایی که چندی پیش کارکنان آمریکایی شرکت بین المللی آمریکایی بل از آنجا اخراج شدند، در جریان می باشد.

۳ تولید نفت خام به ۶/۲ میلیون بشکه در روز بالغ می شود که نشانگر افزایش چشمگیر ۰۰۰/۵۰۰ بشکه در روز می باشد. حداقل دو شرکت مشترک (ایپاک و لاپکو) مشغول مذاکره برای حل و فصل اعتصاباتشان هستند ولی تشنجات و کشمکشها شدید است. با وجود فرآورده های پالایش شده نفتی، کمبود به طور جدی دیده نمی شود. هر وقفه جدی به علت ذخائر کم و افزایش تقاضاها برای گاز، روغن، نفت سفید سنگین خواهد بود اما علیرغم اینکه اوضاع کلاً مساعد است ولی آن عده از کارکنان صنعت نفت که به سرکارشان برگشته اند با فشارها و تهدیدات فیزیکی روبرو هستند.

۴ نخست وزیر ازهاری امروز به یکی از دیدارکنندگان گفت:۱ ارتش هنوز اولین وظیفه خود مبنی بر برقراری نظم را به انجام نرسانده است.۲ او هنوز از بهبود امور در مناطق نفتی راضی نبود و ۳ دولت مسئله محاکمه خارج از نوبت کارکنانی که در جریان مبارزه علیه ارتشاء دستگیر شده اند را به پیش خواهد برد و مقصرین را به زندان محکوم خواهد ساخت.

ونس

مشاهدات افسر رابط مستشاری نیروی دریایی و AAIRA از وضعیت ایران

سند شماره ۱۷۸

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۳۰ ۸۴۶ ۶۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: مشاهدات افسر رابط مستشاری نیروی دریایی و AAIRA از وضعیت ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به موقعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

افسر رابط مستشاری نیروی دریایی و (AAIRA) در ۱۴ و ۱۵ نوامبر به منظور گردآوری اطلاعات، با اتومبیل گردشهایی در فرودگاه مهرآباد، جنوب تهران و فرودگاه دوشان تپه، داشتند

و موارد زیر توسط آنها مشاهده گردید:۱ هیچ زره پوشی دیده نشد. در مناطقی که مورد مشاهده مأمور گزارشگر قرار گرفت، تانکهای چیفتن، اسکورپیون و ام ۶۰ (BTR ۶۰ S) در معرض دید نبود. ۲ جلو دانشگاه تهران همچنان سنگرهای موقتی وجود داشت اما تعداد کمی افراد نظامی در آنجا حضور داشتند. ۳ ترافیک فرودگاه عادی به نظر می رسید. سه دستگاه هواپیمای تانکر KC-۱۳۵ نیروی هوایی شاهنشاهی با آرایش نظامی در نزدیکی مهرآباد دیده شدند و تقریباً ۲۰ فروند جنگنده اف ۴ با آرایش نظامی در حال پرواز بودند. ۴- اهالی جنوب تهران علائم مشخص غیردوستانه از خود نشان می دادند. مشتهای گره کرده شان را به طرف مأموران گزارشگر تکان می دادند و صدای دشنامهایشان بگوش می رسید که اینها اعمالی عادی بودند، وسیله نقلیه مورد استفاده ما یک استیشن زردرنگ دولت آمریکا بود که به راحتی قابل شناسایی بود. ۵ مغازه ها باز بودند و کار و کاسبی طبق معمول جریان داشت. مأموران گزارشگر از مغازه جواهرفروشی یک یهودی بازدید کردند و مطلع شدند که تجار یهودی طلا، طلاهایشان را برای فروش به مردم، در دسترس گذاشته اند. جواهرفروش به مأمور گزارشگر گفت که تجار یهودی در ۱۴ نوامبر یک گردهم آیی داشته و تصمیم گرفته اند که می بایست بار دیگر کالاهایشان را در اختیار مردم قرار دهند. ۶- مناطق نزدیک دوشان تپه وضعیت عادی داشته و امنیت پایگاه نیز عادی بود. ۷ افسران گزارشگر از مشاهده اینکه تجارت و کسب و کار در مناطق بازدید شده مسیر عادی خود را طی می کنند، تعجب کرده اند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): روز ۱۷ نوامبر روز ارتش ایران است، افسران گزارشگر احتمال می دهند که آرایش نظامی هواپیماهای سوخت رسان و جنگنده ها برای تمرین پروازهای مربوط به مانور هوایی باشد. مراسم سان و رژه می تواند دلیلی بر عدم حضور سلاحهای خود کششی و زره پوش در شهر باشد. افسران گزارشگر احتمال می دهند که خودروهای مزبور برای انجام مراسم رژه آماده شده اند.

ارزیابی تهدیدها

سند شماره ۱۷۹

سری۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۱۲۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ارزیابی تهدیدها

۱ به دنبال هفته ها بی نظمی سرتاسری در ایران که منجر به شورشهای بزرگی در ۵ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران گردید و روز بعد از آن دولت نظامی بر سر کار آمد، تهدید بالقوه علیه آمریکاییها در تهران افزایش یافته است. خطرات عمده ای که متوجه آمریکاییهاست یکی امکان گیرافتادن در خشونتهای خیابانی است و دیگر حملات گروههای سازمان یافته تروریستی. ما در مورد هر کدام از زمینه های زیر، دست به اقدام خواهیم زد:

۲ تجربه ۵ نوامبر ۷۸ در تهران تهدید اضافی خشونت جمعیت و اثرش در امنیت جامعه

آمریکاییها در ایران را برایمان نمایان ساخت. در حالیکه دولت نظامی نظم را دوباره در تهران و بعضی از شهرستانها برقرار کرده است به احتمال قوی آن دوره سپتامبر اکتبر ۱۹۷۸ در مقابله با دولت نظامی تکرار خواهد گردید. دوره ای که برقراری حکومت نظامی در شهرهای اصلی ایران منجر به زد و خورد مخالفان با ارتش در تظاهرات پی در پی، آشکار و شدیدی گردید. اگر چنین شود باز هم آمریکاییها در تظاهرات، گرفتار شده و چنانچه قبلاً هم تا اندازه ای چنین اتفاقی افتاده است، تظاهرات ممکن است مستقیماً متوجه مؤسسات یا کارمندان آمریکایی گردد. ما یا اصلاً هشیار نیستیم و یا هشیاری کمی نسبت به این تهدید یا تهدیدات دیگری که فهرست وار در زیر آمده است، داریم.

۳ معرفی دولت نظامی و تحکیم عمومی امنیت در ایران ممکن است تروریسم را در تهران و شهرستانها به طرف سازمان یافتگی بیشتر هدایت کند. ما معتقدیم که کوششهای یکی از دو گروه سازمان یافته یعنی چریکهای فدایی خلق ایران مستقیماً علیه اعضای دولت و نیروهای امنیتی همچون گذشته ادامه خواهد یافت و با روی کار آمدن دولت نظامی، فعالیتهای آنان احتمالاً افزایش می یابد. این گروه به تشکیل آموزش دیده ترین و مجهزترین گروههای تهدید تروریستی ادامه می دهد و می توان انتظار داشت که در فعالیتهایشان، حملات دو ماه گذشته را تکرار کنند. حملاتی که در مشهد علیه یک سرهنگ پلیس صورت گرفت و در تهران علیه قرارگاه مرکزی پلیس گارد ملی ایران انجام پذیرفت. چنین حملاتی با تسلیحات پیچیده انجام گرفته و طوری طراحی شده اند که بالاترین ارزش تبلیغاتی را داشته باشند.

اگرچه چریکها مدعی شده اند که مسئول انفجار بمب در مرکز فرهنگی ایران آمریکا در اواخر ۱۹۷۷ هستند، آنها هیچ گاه به افراد آمریکایی حمله نکرده اند و ما هیچ گونه شواهدی دال بر تغییر دادن موضعشان مبنی بر اکراه ظاهری در انجام عملیات علیه اعضای جامعه آمریکاییان در ایران نداریم. غیر از آمریکاییهایی که با بدشانسی در حین حمله مستقیم علیه یک صاحب منصب ایرانی گرفتار شوند، ما اعتقاد داریم که این گروه تهدید مستقیمی علیه آمریکاییها در ایران صورت نمی دهد.

۴ گروه دیگر تروریستی سازمان یافته در ایران یعنی سازمان مجاهدین خلق ایران از اوایل ۱۹۷۷ خود را درگیر اقدامات تروریستی قابل توجه نکرده است و از اوت ۱۹۷۶ که دست به ترور سه بازرگان آمریکایی در تهران زد، علیه جامعه آمریکاییها در ایران، دست به حمله ای نزده است. در حالیکه ما اطلاعات جامعی در دست نداریم که این فقدان عملیات را توضیح دهد، اما خبرهایی داریم دال بر اینکه مجاهدین به علت تلفاتی که در زمستان ۷۶ ۷۷ متحمل شده اند سیاستی مبنی بر خودداری از مواجهه با، نیروهای امنیتی اتخاذ کرده اند. این سیاست که با شروع تابستان سال ۱۹۷۷ اتخاذ شد همچنین به این علت بود که آن مقاصد سیاسی که به وسیله مجاهدین تا اندازه ای از طریق تروریسم پیش برده می شد، با بازدهی بهتری به وسیله عناصر میانه روتر مخالف تحت عنوان جبهه ملی و مخالفین مذهبی پیش می رفت. در حقیقت

ممکن است مجاهـدین با رهبران مخالفین به توافق رسـیده باشـند که دست از عملیات تروریستی بردارند تا مخالفین میانه روتر شاه فرصتی به دست بیاورند تا از راهی معتدل و غیرقهرآمیز برای رسیدن به خواسته هایشان تلاش نمایند.

در هر صورت، روی کار آمدن دولت نظامی ظاهراً از طرف رهبران اپوزیسـیون اینگونه تلقی شده است که این دولت از همان ابتدای به وجود آمدنش به معنی پایان مسیر راه حل سیاسی برای بحران است. اگر چنین باشد، ما می توانیم انتظار داشته باشیم و انتظار داریم که در حالی که راه حلهای سیاسی به بن بست رسیده اند، مجاهدین با شیوه های دیگری به مبارزه ادامه دهند و فعالیتهای آنان به عنوان یک گروه تروریستی غیرکمونیست افزایش یابـد. ما نشانه هایی در دست داریم (تهدیـدات تلفنی) دال بر اینکه این گروه در حال حاضر این سیاست جدید را اتخاذ کرده است.

اگرچه عملی را مشاهـده نکرده ایم که بتوان شـخصاً آن را به مجاهـدین نسبت داد. اگر مجاهدین عملیاتشان را از سر بگیرند می توانیم انتظار داشـته باشـیم که این گروه همچون گذشـته به مقامات آمریکایی یا آن دسـته از تجار آمریکایی که با حضور نظامی آمریکا در ایران رابطه داشـته باشـند، حمله کننـد. بر مبنای عملیات قبلی، ما تصور می کنیم که مجاهـدین به اهـداف به دقت انتخاب شده، ضـربه می زنند و می کوشند به زنان و کودکان صدمه ای وارد نیاید. اما باید تأکید کنیم که این ارزیابی بر اسـاس عملیـات قبلی مجاهـدین صورت می گیرد. شواهـدی در دست نـداریم دال بر اینکه آیا آنها همان تاکتیکها را در پیش گرفته انـد یـا روش جدیـدتر و خطرناک تری اتخاذ کرده انـد. این گروه همچنین سـلاحهای پیچیـده ای دارد و آموزش دیـده است تا واقعاً بتواند هرنوع عمل تروریستی که انتخاب می کند، را با موفقیت به انجام رساند.

۵ نقصـان همه جـانبه نظم شـهری در ایران و افزایش اعلاـن علنی نظرگاههـای مخالفـان با افزایش خشونت به خصوص توسـط گروههای کوچک و افرادی که با هیچ جنبش تروریستی سازمان یافته ارتباط ندارند، همراه گشـته است. جهت گیری مقداری از این خشونتها مستقیماً متوجه آمریکاییها بوده و اخیراً افزایش یافته انـد. در حالیکه هیچ قتلی رخ نداده است، پرتاب بمب در ۱۱ اکتبر ۱۹۷۸ به یک اتوبوس شرکت هلیکوپتر سازی «بل» در اصفهان و پرتاب بمب آتش زا در ۸ نوامبر ۱۹۷۸ به خانه های سه آمریکایی در شـمال شـرقی تهران، نمونه هایی هستند از جدی بودن تهدیدات، در هر دو مورد، تنها تصادف بود که کسی مجروح نشـد یا این حوادث منجر به مرگ و میری نگردیدنـد. ما راهی برای پیش بینی رفتار گروهی یا انفرادی آنها نـداریم و حتی نمی دانیم که اصولاً آنها چه کسانی هستند.

ما معتقـدیم که آنها فعالیتهایشان را علیه آمریکاییها تشدید خواهند نمود به خصوص با اخباری که منتشـر می شود چنانچه الآن هم دارد شـروع به رواج یـافتن می کنـد دربـاره پشتیبـانی آمریکاییها از روی کار آمـدن دولت نظامی در ایران یا تحویل دادن تجهیزات ضدشورش آمریکایی به نیروهای امنیتی ایران، این تهدید که شبیه تهدیداتی نیست که از جانب گروههای

سازمان یافته تروریستی مطرحند، بالقوه می تواند برای آمریکاییهای غیر شاغل و وابستگان آنها مصیبت بارتر باشد. باید تأکید کنیم که ما هیچ نشانه ای در دست نداریم حاکی از اینکه نوعی از مبارزه تروریستی بزرگ ضدآمریکایی در شرف وقوع باشد ولی ما معتقدیم که تهدید رو به افزایش است.

۶ روی هم رفته ما هیچ گونه بهبودی در این موقعیت تهدیدآمیز، در آینده نزدیک پیش بینی نمی کنیم و این بیشتر مربوط می شود به پیچیدگیهای بحران سیاسی در ایران و راه حل آن و معتقدیم که تا آن وقت زندگیمان توأم با افزایش تهدید ناشی از این حوادث خواهد بود.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۴ نوامبر

سند شماره ۱۸۰

خیلی محرمانه۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۱۴۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۴ نوامبر

خلاصه: تهران آرام است. سانسور اخبار، موجب رونق شایعات می گردد. سفارتخانه خبر خشونت شدید در همدان در ۹ نوامبر را تأیید کرده است. رئیس پلیس کرمان به قتل رسید. دیروز مجلس سنا جلسه معمول خود را تشکیل داد. تظاهرات به طرفداری از دولت در زاهدان. در یکی از دانشکده های دانشگاه آریامهر، شعارهایی به حمایت از خمینی سرداده اند. یک شخصیت میانه رو سیاسی ادعا می کند که شورشیان ۵ نوامبر جزو اپوزیسیون بودند اما حقایق هنوز روشن نیست. اظهارات رسمی و مکرر اخیر دولت در مورد ماهیت کامل اسلامی دولت، بر هرگونه اعلام جهاد خمینی پیشدستی می کند. ناآرامیها موجب کمبودهایی در اصفهان شد. به مدیرعامل شرکت خدمات نفتی (OSCO) سوءقصد شد اما وی زخمی نگردید. پایان خلاصه.

۱ امروز هم تهران آرام است. به نظر می رسد حضور ارتش در خیابانها، نسبت به دامنه گسترده ای که در پایان هفته داشت، کم شده است. به جز ادامه سانسور اخبار، وضعیت تقریباً عادی به نظر می رسد. روزنامه ها منتشر نمی شوند و رادیو تلویزیون ملی ایران خبرهای داخلی را کم پخش می کند. در هر صورت رادیو تلویزیون ملی ایران اکنون به علت مبارزات صنفی فلج شده است. اگرچه کارکنان فنی به سر کار بازگشته اند اما مکرراً از انجام وظایفشان امتناع می ورزند. صدای بخش فارسی بی. بی. سی نیز ضعیف و نارسا بوده است و بلافاصله باعث بروز شایعاتی شده مبنی بر اینکه دولت ایران آن را پارازیته می کند. اما خود بی. بی. سی وجود مشکلات فنی در انتقال صدا را تأیید می کند. چند هفته نامه ظاهر شده اند اما کمیابی

عمومی خبر و حتی خبرهای سانسور شده یا کنترل شده، ایران را به کارخانه عظیم شایعه سازی تبدیل کرده است.

۲ منبع ما در روزنامه کیهان که کارمند سفارت از ۲ سال پیش او را می شناسد، درباره وضعیت روزنامه تا تاریخ ۱۲ نوامبر که از آن اطلاع داشته، چنین گزارش می دهد: مصباح زاده مدیر کیهان در ۱۱ نوامبر با کارمندانش ملاقات کرد و به آنها گفت که اگر روزنامه بیرون نیاید، امکان پرداخت حقوق آنها وجود ندارد. (نظریه ICA: مصباح زاده قبلاً حقوق کارکنان روزنامه را ۲۵٪ اضافه کرده است و اکنون فاقد هرگونه امکان مالی مستقلی است). کارکنان روزنامه به اتفاق آراء موافقت کرده اند که به اعتصاب ادامه دهند. بیشترشان از جمله منبع مذکور رادیکال شده اند و متقاعد گشته اند که تا شاه صحنه را ترک نگوید، داوطلبانه به سر کار بازنگردند. منبع فوق گفت که به نظر نمی رسد دولت نظامی، روزنامه نگاران را تحت فشار قرار دهد. او با این نظر موافق بود که دولت جدید ازهاری احتمالاً از عدم انتشار روزنامه خشنود است. منبع همچنین گفت زرنگار و دو تن دیگر از هیأت تحریریه تلاش کرده بودند که کیهان انگلیسی عصر را در ۱۱ ژانویه منتشر کنند و واقعاً هم یک ۴ صفحه ای را آماده کرده بودند ولی کارگران چاپخانه از چاپ آن امتناع ورزیدند.

۳ ناآرامی در استانها همراه با شایعات فراوانی درباره کشتارها، ادامه دارد. سفارتخانه دردسر جدی ۹ نوامبر در همدان را که احتمالاً منجر به حدود ۱۸ کشته گردید، تأیید کرده است. رئیس پلیس کرمان در اتومبیل خود توسط سرنشینان یک اتومبیل در حال عبور مورد هدف قرار گرفته وبه قتل رسیده است. کنسول ما در اصفهان دو مورد تظاهرات را گزارش نموده که ظاهراً تلفاتی نداشته است. در خیابانهای اصفهان سربازان مسلح فراوان و بسیار فعالند و در اجرای جدی حکومت نظامی، تجمعات بیش از سه نفر را متفرق می نمایند. با این وجود، دانشجویان در دوم نوامبر درب بسته دانشگاه اصفهان را شکسته و وارد آن شدند و با هر تصویری از شاه که به دستشان آمد، آتش بزرگی افروختند. کنسول گزارش می دهد که بازار کاملاً بسته است و تنها دو سه مغازه باز هستند آن هم نه به طور کامل، بلکه نیمه باز. کمبودها در مورد اقلام وارداتی مشهودند. تهیه کپسول گاز و وسایل یدکی اتومبیل مشکل است.

۴ جمعیتی بالغ بر سه هزار نفر دیروز به طرفداری از دولت در زاهدان تظاهرات کردند (نظریه: دولت ایران اغلب نشان داده است که می تواند در بلوچستان، حامیان خود را بسیج کند ولی مشکل می توان فهمید که این کار چگونه می تواند در مراکز قدرت در ایران که از زاهدان بسیار دور هستند تأثیر داشته باشد). دولت همچنین احتمالاً امیدوار است که حامیان خود را در یک مراسم و رژه برنامه ریزی شده برای روز ارتش در ۱۷ نوامبر در تهران بسیج کند.

۵ از آنجایی که دست اندرکاران امور منتظر اقدام خمینی هستند، صحنه سیاسی هنوز تاریک و مبهم است. شایعاتی روزانه رواج می یابد مبنی بر اینکه خمینی اعلام جهاد داده یا خواهد داد (رجوع شود به پاراگراف ۷) سنا دیروز جلسه علنی داشت اما صرفاً به کارهای جاریش پرداخت. دانشجویان دانشگاه صنعتی آریامهر شعار می دهند که در پشتیبانی از خمینی متحد هستند.

۶ یک شخصیت سیاسی میانه رو که بیشتر از ۵ ماه با گروههای طرفدار شاه کار می کرده است به مأمور سفارت گفت که تعداد زیادی از شورشیان ۵ نوامبر از رده های دولت ایران نبوده بلکه از دوستان نصیری رئیس سابق ساواک، و شاید هم از دوستان غیررسمی هویدا نخست وزیر سابق بودند. او گفت که گروه او «چندین» نفر را به طور مسلم شناسایی کرده اند که جزو این افراد بودند و همچنین حداقل دو نفر از توده ایهای سابق را که قبلاً در کارخانجات بودند یعنی کسانی که می توانسته اند باهر کسی همراه باشند شناسایی کرده است. (نظریه سفارت: منبع عموماً در توصیف حوادث گذشته قابل اطمینان بوده است اما در رابطه با حوادث ۵ نوامبر این را تصدیق نموده است که مشکل بتوان گفت که چه کسی طرفدار چه کسی بوده است).

۷ دو تن از ناظرین صحنه سیاست ایران در طول تعطیلات آخر هفته گذشته یک نمایش میان پرده ای مضحکی را از شاه و نخست وزیر دیدند که آنها مرتب دست به دامان هویت اسلامی ایران می شدند.

(۱۱ نوامبر عید قربان بود) بر اساس گفته های منابع تأکید روی ماهیت اسلامی ایران و دولت ایران جهت ممانعت از تلاش خمینی برای رقم زدن چهره شاه به عنوان یک غیرمسلمان، لازم بود و اینکار همچنین یک سپر دفاعی در مقابل اعلام جهاد بود. منابع اظهارنظر کردند که از آنجا که نمی توان بر علیه مسلمانان اعلام جهاد داد، دولت ایران بدین ترتیب راه خمینی را برای فراخواندن به جهاد، مسدود نموده است. آیت الله می تواند به بیگانگان ناسزا بگوید اما فراخوان به جهاد غیرمحتمل خواهد بود. مگر اینکه بتواند کل رژیم را ماورای حد و مرزی که منابع ادعا می کنند یعنی خارج از دین قلمداد کند و این امری است که از دست خمینی هم ساخته نیست (نظریه سفارت: این طرز تفکر آرزوی خوشبینانه ای است.)

۸ دیروز در اهواز جورج لینگ مدیرعامل شرکت خدمات نفتی (OSCO) در اتومبیلش با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت اما گزارش شده که زخمی نشده است. ۳ نفر ایرانی به سوی اتومبیل او کوکتل مولوتف پرتاب کردند که منجر به آتش گرفتن اتومبیل و منفجر شدن باک بنزین آن گردید. به راننده و لینگ آسیبی وارد نشد (مطبوعات اشتباهاً خبر دادند که راننده به سختی مجروح شده است) اکنون لینگ در خانه اش و هنگام نقل و انتقال، دارای محافظ نظامی است.

لینگ در استخدام «اکسون» و مأمور خدمت در شرکت خدمات نفتی است. گزارشات مبالغه آمیز این حادثه بی شک به ترس و وحشت آمریکاییهای مستقر در ایران، دامن خواهد زد. و در این رابطه شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل گزارش می دهد که از ۱۵ اکتبر تاکنون ۸۰۰ کارمند و بستگان آنها کشور را ترک کرده اند. شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل اعلام کرده است که به هر کارمند دائمی که در ایران بماند ماهیانه ۲۰۰ دلار پاداش می دهد.

۹ گزارش عصر حاکی از این است که امروز صبح ارتش، تظاهرات بازار تهران را متفرق

کرده است. رادیو تهران ادعا کرد که ارتش به تیراندازی هوایی اکتفا کرده است. این حرف در شهر دهان به دهان می گشت که چندین نفر از طرفداران خمینی کشته شده اند.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۴، ۱۴ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۸۱

سری۱۴ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۹۱۳۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاور نزدیک و جنوب شرقی آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۴، ۱۴ نوامبر ۱۹۷۸

۱ تهران امروز را در آرامش بسر برد و از حضور نظامی ظاهراً کاسته شده بود. به علت اعتصاب کارگران شرکت برق، شهر تهران امشب سه ساعت خاموشی کامل داشت. دورنمای سیاسی مثل همیشه تیره و تار می نماید، زیرا حضار در پاریس منتظر دریافت رهنمودهای آیت الله خمینی هستند. نظامیان تظاهرات امروز صبح در بازار تهران را سرکوب کردند و این اولین درگیری در پایتخت در ظرف یک هفته اخیر بود. گزارشات واصله حاکی از ادامه ناآرامی در استانهای دیگر و همچنین در کرمان جایی که رئیس پلیس آنجا ترور شده است، می باشد. دو تظاهرات عظیم و مسالمت آمیز در اصفهان برگزار گردید که با مداخله تعداد کثیری از سربازان خاتمه یافت.

۲ عدم بیان کامل اخبار داخلی بازار شایعه پراکنی را گرم کرده است. کارگران قسمت چاپ و تکثیر روزنامه هنوز در اعتصاب بسر می برند و دولت نظامی ظاهراً روزنامه نگاران را برای شروع به کار تحت فشار قرار نمی دهد. رادیو تلویزیون ایران نیز اخبار داخلی زیادی پخش نمی کنند، بخش صدای فارسی رادیو بی. بی. سی ظاهراً به علت اشکالات فنی فرستنده ضعیف و نارسا است.

۳ علیرغم تداوم پیشرفت امور در مناطق نفتی، تشنجات در اهواز و خوزستان همچنان به شدت جود دارد. طبق برآورد ۱۴ نوامبر کل تولید نفت ۳/۳ میلیون بشکه در روز تخمین زده می شود (ظرفیت رسمی ۸/۵ میلیون بشکه است).

به نظر می رسد که کارکنان اعتصابی پالایشگاه آبادان در حال پایان دادن به اعتصابشان هستند.

دیروز مدیرکل شرکت خدمات نفتی ایران در اهواز مورد حمله سه ایرانی مسلح به بمب آتش زا قرار گرفت و اتومبیلش از

بین رفت ولی به خود او و راننده اش آسیبی نرسید. او در حال حاضر از اسکورت نظامی برخوردار است. شکی نیست که مبالغه و بزرگ کردن حادثه مذکور موجب افزایش ترس جامعه آمریکاییان خواهد شد.

ونس

برنامه های آتی خمینی

سند شماره ۱۸۲

خیلی محرمانه۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۲۰۷به: وزارت امور خارجه، در واشنگتن دی. سی.

موضوع: برنامه های آتی خمینی

۱ در گفتگوی بین خبرنگار دین برلیس (شدیداً حفاظت شود) و مقام سفارت در تاریخ ۱۴ نوامبر، برلیس که ده روز قبل با خمینی ملاقات نموده بود گفت که مترجم خمینی به برلیس گفته است که خمینی مطمئن به بازگشت به ایران در ماه محرم (۳۰ نوامبر ۲ دسامبر) «پس از سرنگونی شاه» است. برلیس گفت او در ابتدا این موضوع را سرسری گرفته بود ولی از میزان اطمینان وی به این امر که ادامه شورشها در اوایل دسامبر به سطحی خواهد رسید که منجر به قدرت رسیدن خمینی در طول عاشورا (۱۱ دسامبر) خواهد شد، متعجب شده بود.

۲ چند منبع خاطرنشان ساخته اند که ملاهای طرفدار خمینی در ایران همچنان فعال می باشند. کلمنت، مقام وزارت با یکی از این ملاهای اهل قلم در قطار در تاریخ ۸ نوامبر صحبت کرده بود و او نیز با اطمینان تمام گفته بود که کارشان تمام است و پیش بینی کرده بود که خمینی به ایران بازخواهد گشت و جمهوری اسلامی را تحت حکومت نمایندگان خویش در ایران برقرار خواهد ساخت. سولیوان

دولت نظامی

سند شماره ۱۸۳

سری۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۸۹۲۸۰به: سفارت آمریکا، تهران

موضوع: دولت نظامی

۱ ما متشکر خواهیم شد که تا آخر این هفته ارزیابی مقدماتی را نسبت به عملکرد و دورنمای دولت نظامی دریافت نمائیم. ما علاقمندیم که نظرات سفارت را در مورد مطالب زیر بدانیم:

الف- گرچه طبق گزارش خبرگزاریها، اوضاع امنیتی در تهران اساساً بهبود یافته است، اما به نظر می رسد که خشونت خارج از پایتخت با خشونت قبل از روی کار آمدن دولت نظامی فرق چندانی نکرده باشد. سفارت توانایی ارتش را در ادامه حفظ کنترل تهران چگونه ارزیابی می کند؟ چه توضیحی برای عدم توانایی نیروهای امنیتی در کنترل ناآرامی مراکز استانها وجود

دارد؟ آیا دولت ایران فاقد تعداد کافی نظامیان قابل اعتمادی است که بتواند آنها را در شهرهای کوچک تری مانند کرمانشاه و قزوین، به صورت آماده باش درآورد، یا اینکه نظامیان نمی توانند از عهده مسایل برآیند؟ آیا مراحل اقدامات نظامی نخست برای آرام نمودن تهران و بعد برای آرام کردن مراکز دیگر است؟

ب اعتصابات سفارت اقدام مقامات نظامی در مورد وادار نمودن کارگران برای بازگشت

به سر کارشان را چگونه ارزیابی می نمایـد؟ ما متشکر خواهیم شد که برآورد مختصری راجع به موفقیتها و ناکامیهای دولت در هر جا که مقامات دولتی اقـدامی جـدی برای پایان بخشیدن به اعتصابات به کار برده انـد، داشـته باشیم. آیا در مـدتی که دولت نیروی خود را بر روی نفت، شرکت هواپیمـایی ملی ایران و دیگر نماینـدگیهای کلیـدی و یا صـنعت متمرکز می سازد، بخشهای دیگر نادیده گرفته نمی شود؟

ج کارمنـدان دولت مـا متوجه بی میلی و اکراه آشکار ایرانیـان صلاحیت دار و صـاحب آوازه در حمـایت از دولت نظامی از طریق عـدم قبول پستهای وزارت شـده ایم. در این میـان به نظر می رسـد که مهران تنها اسـتثناء در بین افراد نسـبتاً هم سـطح و صـاحب منصب غیرنظـامی باشـد. آیـا تعمیم این مسـئله درست است؟ سـفارت چه علائمی از تمایل کارمنـدان مهم دولتی در همکاری با وزرای کابینه نظامی دارد؟ آیا عملکردهای وزراء کابینه بهبود یافته است؟

د احساسات عمومی عکس العمل اشـخاص مسـتقل با نفوذ و صاحب فکر نسبت به دولت نظامی چگونه بوده است؟ با توجه به واکنشـهای مخالف غیرافراطی، آیا سفارت اعتقاد دارد که رژیم نظامی بتواند روی کار آمدن دولتی وجیه المله و غیرنظامی را تسهیل نماید یا اینکه تشکیل آن را مشکل تر خواهد ساخت.

ه گرفتاریهایی برای ایالات متحده برقراری دولتی نظامی چه تأثیری بر موقعیت آمریکا در ایران داشته است؟

۲ اسـرائیلی ها سؤال نموده اند که آیا شاه است که دولت نظامی را هدایت می نماید یا عکس آن درست است، به این معنا که مقامـات نظامی اداره امور را به دست دارنـد و شاه مجبور است از آنان دنباله روی نمایـد؟ اسـتنباط سـفارت از میزان اختیارات موجود و مانور انجام شده جانب رهبری نظامی چیست؟

۳ سـفارت از دوره تصدی دولت نظامی چه انتظاری دارد؟ آیا احتمال دارد دولت نظامی در سراسـر ماه محرم روی کار بماند؟ آیا شاه به تماس خود با رهبران سیاسـی غیرنظامی در مورد تشکیل نهایی دولتی ائتلافی ادامه می دهد یا اینکه او این مذاکرات را در حال حاضـر مسـکوت گذاشته است؟ نظر افسران ارشد راجع به انتخابات از جمله امکان برگزاری انتخابات در اوایل سال آینده چیست؟ ونس

یادداشتهایی بر گفتگو با معاون رئیس کل بانک مرکزی ایران

سند شماره ۱۸۴

استفاده اداری محدودتاریخ: ۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آبان ۱۳۵۷

نویسنده: کلاید. دی. تیلور

موضوع: یادداشتهایی بر گفتگو با معاون رئیس کل بانک مرکزی ایران

دکتر بهمن همایون در تاریخ ۱۳ نوامبر ۱۹۷۸

تشریح وقایع ۵ نوامبر: دکتر همایون از من خواست که سخنانش را درباره آنچه که او

شایعه مورد توافق عام در مورد وقایعی که در ۵ نوامبر اتفاق افتاد نامید، تا به آخر گوش کنم، و آن به قرار ذیل است:

در حدود ساعت ۹ صبح روز شنبه ۴ نوامبر نیروهای نظامی ایرانی در دانشگاه تهران واکنش شدیدی را بر علیه گروه بزرگی از دانشجویان که بخش عمده آنها در محوطه دانشگاه و جمعی از آنها در حال حرکت گروهی و مشغول دادن شعارهایی بوده و پلاکاردهایی بر علیه شاه و دولت حمل می کردند، نشان دادند. نکته ویژه این حقیقت بود که دوربینهای تلویزیونی در آنجا وجود داشت. نیروهای نظامی در ابتدا با گاز اشک آور شروع کرده و خیلی سریع دست به تیراندازی زدند که در نتیجه آن تعداد زیادی از دانشجویان کشته و یا زخمی شدند. در حقیقت صبح روز یکشنبه پنجم نوامبر دکتر همایون از این موضوع آگاه شد. او توسط مدیرش در بخش آماری در قسمت شمالی ساختمان احضار شد و ایشان گفت که تعداد زیادی از ۴۰۰ کارمند بخش مشغول تظاهرات هستند. دکتر همایون فوراً به آنجا رفت و با کارمندان صحبت کرد. او اظهار کرد که اگر مردم فشارشان را زیاد کنند به تلاشهای دولت برای اعطای آزادی لطمه وارد خواهد شد. او به کارمندان اصرار می کرد که از فکر و مغزشان به جای احساسات استفاده بکنند و به سر کار برگردند. آنها از او پرسیدند که آیا او فیلم خبری کشتار دانشگاه که شب گذشته در تلویزیون کانال ۱ نشان داده شد، را دیده است. دکتر همایون گفت نه و سپس کارمندان مطالب فوق الذکر را، برای او شرح دادند. دکتر همایون احساس می کرد که او کارمندان را برای بازگشت به سر کار متقاعد کرده بود ولی در آن مرحله یک پیام آور از سوی کارمندان تظاهر کننده در ساختمان مرکزی بانک به داخل راهرو آمد و کارمندان فوراً به او گفتند که آنها به سایر همکارانشان در بانک می پیوندند. بعداً آنچه در آن روز اتفاق افتاد این بود که عناصر امنیتی دولتی با همدستی ارتش اعمال جزئی خرابکاری در ساختمانهای متعددی مرتکب شدند. او می گفت گروههای نه بیشتر از ۱۲ تا ۳۰ نفره کسانی بودند که واقعاً حملات پیچیده تری مانند آتش زدن یک ساختمان به وسیله بمب را مرتکب شدند. او به طور کامل در تشریح این تئوری کوشید که تظاهرکنندگان متوسط و معمولی ساختمانهای سیمانی فولادی تیپیک ایرانی را نمی توانستند آتش بزنند. آنهایی که غارت می کردند از یک قماش دیگری بودند آنهایی که حمله ها را روی مکانهایی مانند تئاترها و بانکها و ساختمانهای اداری بزرگ انجام می دادند، واقعاً نیروهای امنیتی بودند.

دکتر همایون به مسایل فوق به عنوان نظری که همه افرادی را که می شناخت با آن موافق بودند مطرح می کرد. دلایل عقلی که او ارائه می داد این بود که ارتش یک طرف این قضیه است. وی می خواهد دولت شریف امامی را متقاعد بکند که راه تحمل و انعطاف موفق نخواهد بود و فقط اعمال شدید حکومت نظامی به وسیله ارتش نظم را از دل بحران و اوضاع وخیم کنونی بیرون خواهد آورد. او سپس نظرات خودش را مبنی بر اینکه هر توضیح دیگری راجع به اینکه چگونه وقایع آن شنبه رخ داد، قادر نیست عدم حضور نیروهای امنیتی در مکانهایی

مانند سفارت انگلیس و شرکت گاز را بیان کند، مطرح نمود. او گفت که در صبح روز پنجم با مراجعه به وضعیت واقعی بانک، تعداد زیادی از کارمندان بانک مرکزی و ملی (آنهایی که در رده پایین تر از مدیر هستند) به هم پیوسته بودند و موانع بین املاک مجاور را شکسته و در سراسر منطقه شعار می دادند و تظاهرات می کردند.

سپس آنها به داخل ساختمانها رفته و تصاویر خانواده سلطنتی را پاره کردند و سوزاندند و تا بعد از ظهر از خیابانها ناپدید شدند و هنگامی که می رفتند شعار سر می دادند که ساعت ۸ روز بعد همانجا خواهند بود. وقتی محافظین ساختمانهای اصلی بانک مرکزی و ملی گزارش دادند که کارمندان تظاهر کننده می گفتند که آنها فردا وارد ساختمانهای اصلی خواهند شد، جلیل شرکاء رئیس بانک ملی (که در آن موقع در بانک مرکزی حضور داشت) و خوش کیش رئیس کل بانک مرکزی تصمیم گرفتند که این بانکها فردا بسته باشند.

خوش کیش تقاضای حمایت نظامی ها را رد کرد و حتی یک تانک برای روز بعد درخواست نمود و هیچ یک از اتوبوسهای سرویس جمع آوری کارمندانش به بیرون فرستاده نشد. درهای رو به خیابان بسته شد و نظامیان از اموال حفاظت می کردند و کارمندان عالی رتبه بر سر کار بودند و به کارمندان آمارگر اجازه داده نشد که روزهای سه شنبه و چهارشنبه بازگردند. این کارمندان که ۹۹ درصدشان زیر ۳۰ سال توصیف می شوند دارای مدارج دانشگاهی و به خصوص از لحاظ سیاسی فعال هستند. وقتی پرسیده شد که آیا هیچ اقدامی بر علیه رهبران این اغتشاشات وجود داشته است، دکتر همایون گفت تا جایی که او اطلاع دارد نظامیان چهار نفر از کارمندان بخش آمار را دستگیر کرده اند. در هیچ زمانی در خلال آن هفته و یا روزهای قبل کارمندان در داخل ساختمان تظاهرات نکرده بودند.

وضعیت مالی: دکتر همایون گفت که در پنجشنبه ۲ نوامبر نخست وزیر شریف امامی جلسه ای با دعوت از گروهی اقتصاددان ترتیب داد که بعداً آنها را «مشاورین اقتصادی» خود نامید. ده نفر از دولت دعوت شده بودند و چهار نفر از بخش خصوصی و ۲ نفر از دانشگاهها که این ۲ نفر آخری نیامده بودند. در اولین گردهمایی این جلسه نخست وزیر گفت که این گروه هر پنجشنبه با او ملاقات بکنند. دکتر همایون اولین نفری بود که به دعوت نخست وزیر برای تشریح وضعیت اقتصادی پاسخ داد و بعد از مدتی صحبت کردن توسط نخست وزیر از او پرسیده شد که آیا او از تجدیدنظرهای مالی اخیر مطلع می باشد. دکتر همایون: پاسخ داد نه و سپس نخست وزیر گفت که آنها در نظر دارند یک میلیارد دلار از مخارج ارزی خارجی را حذف بکنند و کل کسر بودجه را به ۲۰۰ میلیارد کاهش بدهند. دکتر همایون با اظهار عقیده من که این حذف به نظر می رسد بسیار شدید باشد موافق کرد، اما او گفت که به نظر می رسید نخست وزیر برای انجام این کار تصمیمش را گرفته باشد. دکتر همایون اطلاعات مالی برای شش ماهه اول سال جاری ایرانیان را که یک افزایش ۵/۲ درصدی در درآمدها و یک افزایش ۵/۱۱ درصدی در پرداختها، با یک کمبود گردش نقدینگی، به استثنای قروض ۲/۲۲۳ میلیارد

ریالی (۱۷/۳ میلیارد دلار) را نشان می داد فراهم کرد. [توجه: آقای کورس معاون وزیر اقتصاد و دارایی در ۱۴ نوامبر گفت کمبود شش ماه فقط ۹۰ میلیارد ریال داخلی بود (به وسیله اوراق قرضه) و ۳ میلیارد خارجی]

تورم: دکتر همایون شاخص قیمتهای عمده فروشی و تعدادی آمار مقدماتی شاخص قیمت مصرف کننده برای ۱۰ شهر بزرگ در ماه هفتم را فراهم کرده بود. او گفت که به دلیل اعتصاب هفته گذشته بخش آمار اطلاعات راجع به شاخص قیمتهای مصرف کننده تکمیل نگشته بود. او گفت در حالی که در ماه هفتم شاخص قیمتهای عمده فروشی افزایش پیدا کرد شاخص قیمتهای مصرف کننده دوباره نزول کرد و او اضافه کرد که پیش بینی ۱۴ تا ۱۸ درصدی برای نرخ تورم برای سال جاری ایرانی درست خواهد بود. او اعتقاد داشت که بیشتر افزایشهای قیمتهای عمده چند ماه طول می کشد تا ظاهر شود و اشاره کرد که هنوز برخی از افزایش حقوقها به اجرا درنیامده است. او مایل بود نرخ تورم برای آغاز سال ۱۹۷۹ را پیش بینی کند و فکر می کرد که متوسط نرخ تورم برای کل سال بعدی ایرانی یقیناً حدود ۳۰ درصد خواهد بود.

پولی: دکتر همایون اطلاعاتی راجع به وضعیت پولی برای شش ماهه اول سال ایرانی داد و می گفت که هفت ماهه آخر مقداری حالات معکوس در روندهای عمومی نشان می دهد. او می گفت که از آغاز سال جدید ایرانی ۱۵۵ میلیارد ریال اسکناسهای جدید منتشر شده و ۵۵ میلیارد ریال از این مقدار در ماه گذشته منتشر شده بودند. (توجه: ممکن است مقداری مغایرت در اینجا وجود داشته باشد برای اینکه او گفت این یک رقم افزایشی بود بر روی ۴۰۰ میلیارد ریال پس مانده در آغاز سال. با این وجود وقتی یک نفر به آمار آغاز سال نگاه می کند رقم ۶/۴۰۶ میلیارد است و اگر همانطور که او می گفت رقم جاری ۵۵۵ باشد پس ۴/۱۴۸ میلیارد ریال اسکناسهای جدید منتشر شده اند نه ۱۵۵ میلیارد ریال) او گفت که بر اساس سپرده های موجود در ۲ ماه گذشته و کاهش ذخایر قانونی جواز ایجاد یک اعتبار ۱۲۰ میلیارد ریالی برای بانکها را به وجود آورد تا به وسیله آن برای رفع بدهی از اسکناسهای جدیداً منتشر شده اقدام بکنند. وقتی در رابطه با اعانه درخواست شده توسط بانکهای تجاری که به طور فزاینده ای غیرقابل وصول شده بودند پرسیده شد او گفت که قویاً به خوش کیش نصیحت کرده بود که اعانه بیشتری فراهم نکند اما اصرار بورزد که بانکها خود قبل از اعلام هر نوع تعطیلی اقداماتی بکنند. بنابراین ارقامی که ما شنیده ایم مربوط به محدودیتهای گذاشته شده به وسیله بانکهای تجاری به روی برداشتها، برای نمونه ۵۰۰۰ تومان در روز، در حقیقت نشانگر این است که این اقدام توسط بانک مرکزی پیشنهاد شده است. بانک مرکزی به بانکهای تجاری پیشنهاد سقف برداشت ۱۰۰۰۰ تومان در روز را داده بود. وقتی پرسیده شد تخمین پول بالفعل نابود در آتش سوزیها و خصومتهای اخیر با بانکها چه میزان می باشد دکتر همایون گفت که رقم معلوم نیست اما پول نقد و اسنادی که در گاوصندوقها بودند از بین نرفتند. برای اینکه گاوصندوقها به طور عموم نسوز هستند اگر چه می گویند یک تعدادی از کارمندان بانکها وقتی مورد حمله

واقع می شدند از کشو به جیب می زدند! به تمایل افزایش نقدینگی در میان ایرانیان اعتراف کرد و اظهار داشت که مردم پول بیشتری (نسبت به گذشته) پیش خود نگه می دارند. وقتی پرسیده شد وقتی که شرایط تثبیت بشود و این سرمایه ها به بانکها برگردند چه اتفاقی خواهد افتاد دکتر همایون گفت که در آن موقع آنها باید شروع بکنند که ذخایر قانونی را به درصد قبلی اش بازگردانند. او گفت که به هرحال از لحاظ قانونی آنها نمی توانند ذخایر قانونی را به پایین تر از ده درصد برسانند. (توجه: دکتر کورس در ۱۴ نوامبر تشریح کرد که با همه اقدامات ممکنه برای اجتناب از تعطیلی بانکها که توسط بانک مرکزی انجام می گیرد، به دلیل هجومی که به بانکها وجود دارد سیستم بانکی در وضعیتی بحرانی قرار دارد.)

تراز پرداختها: دکتر همایون با تأیید ضمنی هنگامی که من اظهار می کردم که اعتصاب نفتی مبالغ دریافتی را تا نقطه ۵ درصدی پیش بینی شده و گزارش روندی من در ژوئن گذشته حتی اگر کارگران امروز کار را دوباره از سر بگیرند کاهش می دهد، گوش می کرد. وقتی که ما در مورد واردات بحث می کردیم او گفت که بخش دولتی بر کاهش واردات ادامه می دهد اگر چه بخش خصوصی یک افزایش قوی ۲۱ درصد را در شش ماهه اول داشته است و همچنین در اولین ماه ۲۸ درصد حجم ۷ ماهه را سفارش واردات داده بود او شک داشت که به نرخ کلی رشد ۱۷٪ پیش بینی شده توسط بانک مرکزی بتوان دست یافت. با توجه به میزان مستمر جریان خروج پول، او هیچ نظری در رابطه با آنچه که کسری خالص بخش خدمات خواهد بود نداشت او موافق بود که کاهش حساب جاری می تواند به همان زیادی ۴ میلیارد برسد و آن بستگی دارد به اینکه چه وقتی اعتصاب نفتی و میزان واردات حل بشود. در رابطه با داراییهای ثابت، با توجه به عکس العملی که بازارهای پولی بین المللی در مقابل هر قرضی مجبورند نشان بدهند، به میزان زیادی غیر محتمل است که دولت به همان اندازه ای که به او اختیار داده شده است قرض بکند. بنابراین در حالی که پیش بینی یک افزایش در داراییهای ثابت وجود داشت، در نهایت وضعیت می توانست به یک کسری منجر بشود بنابراین تراز کلی پرداختها می تواند ۲۳ میلیارد دلار و یا بیشتر در کسری باشد یعنی فشاری بر دوش ذخایر. در رابطه با نفت او گفت که شک دارد که هیأت ایرانی در اجلاس اوپک در گروه کشورهایی که از یک افزایش قیمت کم ۵ درصدی حمایت می کنند قرار بگیرد. تولید: دکتر همایون و من به برآوردهای تولید در سال جاری ایرانی که من با خودم آورده بودم نگاه کردیم و او با توجه به درکش از سند کنونی اظهار کرد که بخش صنعتی به ۸٪ بیشتر نزدیک خواهد بود تا ۱۲٪ وقتی راجع به وضعیت صنایع بخش خصوصی در حال حاضر پرسیده شد او صادقانه گفت که مطلع نیست چرا که بخش آمارگیری اداره اش بیشترین ارتباطش را با آنجا از دست داده بود. او گفت که نکته مایه تأسف این بود که برای سه ماهه اول ایرانی ارزش واقعی اضافه شده به بخش تولید بالای ۱۴٪ بود و در حوزه نفتی برای شش ماهه اول سال ایرانی تولید ۴/۶ درصد و صادرات ۱/۴ درصد بیشتر بود.

گزارش سیاسی امنیتی ۱۵ نوامبر

ص: ۳۲۹

سند شماره ۱۸۵

خیلی محرمانه۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۲۱۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۱۵ نوامبر

خلاصه: دیروز در جنوب تهران سربازان به سوی جمعیت آتش گشودند. شایعاتی مبنی بر به دست آوردن سلاح توسط مخالفان وجود دارد. مجلس روز ۱۸ نوامبر تشکیل جلسه می دهد. ژنرال ازهاری نخست وزیر کابینه خود را معرفی و برنامه را تقدیم مجلس خواهد کرد. احتمالاً ۲۰ نوامبر روزنامه ها مجدداً انتشار می یابند. تظاهرات در جهت حمایت از دولت ایران ادامه دارد. دستگیریهایی در مناطق نفتی صورت گرفت. دیروز اصفهان دستخوش خشونت بود. اتوبوس بدون مسافر با بمب مورد حمله قرار گرفت. پایان خلاصه.

۱ در میان گزارشات متعدد مستقل مبنی بر تیراندازی دیروز در جنوب تهران، دولت اعلام نمود که به طور حتم سربازان به سوی جمعیت تیراندازی کرده اند. گزارشات تأیید نشده ای در مورد تلفات و زخمی های زیاد وجود دارد. امروز ظهر وضعیت آرام بود. کنسولگری اصفهان از وجود خشونت دیروز عصر گزارش می دهد که جمعیتها به محض خروج از سه مسجد در حمله به بانکها به هم ملحق شدند. نیروهای امنیتی غافلگیر شدند و در نتیجه جمعیت شورشی موفق شد سه ساختمان را به آتش بکشاند. واحدهای نظامی پس از کمی تیراندازی مجدداً نظم را به حالت نخست برگرداندند.

امروز واحدهای نظامی مستقر در سطح خیابانهای شهر تقویت شده اند.

۲ سفارت گزارشات متعدد تأیید نشده ای در دست دارد که گروههای مخالف سلاحهایی که احتمالاً سلاحهای خودکار نیز جزو آنها می باشند را به دست آورده اند. طبق گزارشها این سلاحها از نیروهای امنیتی مستقر در جنوب تهران گرفته شده اند. در درگیریهای بین سربازان و شورشیان از چنین سلاحهایی مگر به طور احتمالی و در حوادث مخفیانه مجزا و پراکنده استفاده نشده است.

۳ ۱۸نوامبر مجلس جهت استماع سخنان نخست وزیر ژنرال ازهاری در معرفی کابینه و ارائه برنامه هایش جلسه علنی خواهد داشت. احتمال می رود که مجلس به دولت نظامی رأی اعتماد بدهد.

۴ هنوز ایران بدون روزنامه بسر می برد ولی گزارشات حول این محور می چرخند که ممکن است روزنامه ها از روز ۲۰ نوامبر مجدداً منتشر شوند. این گزارشات احتمالاً بر اساس مذاکرات پشت پرده می باشند.

۵ یک منبع بلندپایه نظامی ایرانی به مأمور سفارت گفت که دولت ۴۳ کمونیست را در مناطق نفتی دستگیر کرده است.

۶ رادیو تلویزیون ملی ایران برپایی تظاهرات متعددی جهت حمایت از دولت که اغلب

آنهـا در نـواحی مرزی شـرق و غرب کشـور صورت گرفته، گزارش می دهـد. (نظریه: به عبـارت دیگر این تظـاهرات بیرون از منطقه مرکزی فارسی زبان که قاعدتاً بایستی جنگ قدرت در آنجا صورت بگیرد، به وقوع پیوسته است.)

۷ دیروز اتوبوس ویژه حمـل و نقـل پیمانکـاران آمریکـایی در سـمنان در حـالی که خالی بود، با بمب مورد حمله قرار گرفت. سولیوان

وقایع چهارم و پنجم نوامبر

سند شماره ۱۸۶

خیلی محرمانه۱۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۳۲۲۸به: سفارت آمریکا، تهران

مرجع: گزارش تیلور در مورخه ۱۵ نوامبر

موضوع: وقایع چهارم و پنجم نوامبر

یادداشت مذاکرات ذکر شده اظهاراتی را که ما از روزنامه نگاران و دیگر مسافران شـنیده ایم مبنی بر اینکه ساواک و نیروهای امنیتی خشونتهای ۴ و ۵ نوامبر و روزهای قبل آن را تحریک کرده انـد و یا اجازه داده انـد، تکرار می کنـد. اگرچه ممکن و یا حتی محتمل است که شاه خودش در پشت این اقـدامات و یا آگاه از آنها نبوده باشـد ولی قابل تصور است که نیروهای امنیتی به طور مسـتقل عمل کرده انـد تا باعث ایجاد آشوب ها شوند. در هر صورت برداشت گسترده مردم مبنی بر اینکه دولت ایران تحریـک کننـده این شورشـها بوده و یـا اینکه بـا نظر موافق، به منظور غیرقابـل اجتنـاب نمودن ایجـاد یک دولت نظامی، با این مسئله برخورد نموده، خود یک مسئله سیاسی مهم می باشد. بنابراین ما از ارزیابی سفارت در موارد زیر تشکر خواهیم کرد.

نظر ایرانیان بانفوذ و غیروابسـته به رژیم درباره وقایع ۴ و ۵ نوامبر چیست؟ و میزان گستردگی این نظرات در میان مردم چقـدر است؟

ارزش و اعتبار این اعتقادات تا اندازه ای که سفارت قادر به ارزیابی واقعی است.

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۶ نوامبر

سند شماره ۱۸۷

خیلی محرمانه۱۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۲۷۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۶ نوامبر

۱ دیروز حداقل دو کشمکش کوتاه مدت بین مخالفان و نیروهای امنیتی رخ داده است ولی به طور کلی، شهر آرام بود. کنسولگریهای شیراز و اصفهان اوضاع را آرام گزارش کرده اند. گزارش شده است که دیروز در زنجان، قم و همدان خشونتهایی به وقوع پیوسته، ولی جزییات در مورد کشته شدگان و زخمی ها در دست نیست. در اهواز جو نامطلوبی که نتیجه کشمکشها و مشاجرات کارگری شدیداً ضدخارجی می باشد، حاکم است. جو سیاسی کرمانشاه هم پس از

درگیری خشونت آمیز ۱۲ نوامبر که در آن ۱۲ نفر از مردم کشته شدند، ملتهب است. گزارش درگیری کرمانشاه توسط کنسولگری شیراز هم تأیید شده است. امروز به مناسبت سالروز تولد دهمین امام شیعیان، روز تعطیلی و «شادی» شیعیان است. روز ۱۹ نوامبر روز تعطیلی و جشن بزرگ عید غدیر خم، روز بزرگداشت برگزیدن علی به عنوان جانشین پیغمبر است.

۲ دولت ایران از ۱۵ نوامبر محدودیتهایی را در مورد خروج ارز از ایران اعمال می کند. (ما در حال تهیه گزارش آن طی تلگرام جداگانه هستیم)

۳ دولت رژه روز نیروهای مسلح را که قرار بود فردا برگزار شود لغو نمود و برای این عمل هیچ دلیلی هم ارائه نکرد. (نظریه: این رژه مراسمی سالیانه است و سفارت انتظار داشت که دولت ایران از این موقعیت جهت نشان دادن قدرت خود و شاید القاء وجود پشتیبانی از خود استفاده نماید. از طرف دیگر احتمال داشت که این رژه بهانه ای برای تخطّی از قوانین حکومت نظامی به مردم بدهد تا با توان بزرگتری برای تظاهرات ضدرژیم، اجتماع نمایند.)

۴ عملیات ایذایی بر ضد خارجیان در سطح نازلی ادامه دارد. رویدادهایی که تا چند هفته پیش قابل گزارش بود، حال عادی شده است و به جز مواردی که در آنها تخریب اموال یا تهدید به صدمات جانی وجود دارد، ذکر نمی شود. نمونه ای از این اقدامات که به دفعات بی شماری تکرار شده است حادثه دیروز بود که در آن وابسته نیروی دریایی دو پسربچه دبستانی ایرانی را حین نوشتن شعار بر روی درب منزل خود غافلگیر کرده و به منظور تنبیه سخت کودکان را به نزد والدینشان در همان نزدیکی برده است. قبلاً هم دوبار روی درب این منزل شعارهای ضدرژیم نقش بسته بود.

۵ کنسولگری شیراز گزارش می دهد که شهر در انتظار قطع برق به سر می برد، مگر اینکه سوخت گاز مورد نیاز برای ژنراتورها تأمین گردد. قطع برق به شدت بر روی زندگی جامعه خارجیان که در هفته های اخیر دوران نسبتاً آرامی را داشته اند، تأثیر خواهد گذارد.

۶ اگر فردا اوضاع آرام باشد، ممکن است سفارت از ارسال هرگونه گزارش امنیتی خودداری نماید، لذا گزارش بعدی ما در روز شنبه ۱۸ نوامبر خواهد بود.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۵، ۱۵ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۸۸

سری۱۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۹۰۴۱۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، ژاپن، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۵، ۱۵ نوامبر ۱۹۷۸

۱ اگر چه امروز تهران آرام بود، ولی به نظر می رسد که ناآرامیهای دیروز در بازار شدیدتر

از گذشته بوده است. سربازان به سوی جمعیت آتش گشوده اند و گزارشات تأیید نشده ای حاکی از تعداد زیادی زخمی است.

نیروهای امنیتی اصفهان دیشب آماده مقابله با مردمی که از مساجد خارج می شدند نبوده و مردم سه ساختمان را به آتش کشیدند. سربازان ضمن برقراری نظم در خیابانهای شهر به حضور گسترده خود نیز افزودند. در رویداد دیگری به یک اتوبوس خالی که همیشه پیمانکاران آمریکایی را به سمنان می برد بمب انداخته شد. گزارشات تأیید نشده دیگری حاکی از آن است که مخالفین مقداری اسلحه از نیروهای امنیتی در جنوب تهران به دست آورده اند، ولی به جز شاید در مواردی به صورت تک تیراندازی، اسلحه ها در درگیری بین تظاهرکنندگان و سربازان نقشی نداشته است.

۲ ارتشبد ازهاری نخست وزیر، در ۱۸ نوامبر برنامه خود را به مجلس ارائه خواهد داد. مجلس احتمالاً به دولت رأی اعتماد خواهد داد. در ۲۰ نوامبر ممکن است انتشار روزنامه ها از سر گرفته شود.

۳ تولید نفت در ۱۵ نوامبر به علت مسایل کارگری در یک واحد از ۳/۳ به ۲/۳ میلیون بشکه کاهش مختصری پیدا کرده است. کارکنان غیرایرانی شرکت نفت همچنان از جانب اعتصابیون مورد تهدید قرار دارند.

دولت پیش بینیهای لازم را جهت حفظ منازل آنها انجام داده. برخلاف گزارشات مطبوعات اعتصاب کارکنان شرکت نفت با اینکه به نظر می رسد یک بهبود تدریجی با آوردن نیروهای کمکی وجود داشته ولی کاملاً تمام نشده است.

۴ در یک ارزیابی جدید سفارتخانه ما در تهران نتیجه گرفت هیچ نشانی وجود ندارد که عملیات تروریستی ضدآمریکایی در مقیاس وسیع طرح ریزی شده باشد، اما معتقد است تهدید از جانب تروریستها همچنان در حال افزایش است.

ونس

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۶، ۱۶ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۸۹

سری۱۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۹۱۳۶۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، کاراکاس، خارطوم، مکزیکو

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۶، ۱۶ نوامبر ۱۹۷۸

۱ تهران دیروز حداقل شاهد دو برخورد کوتاه بین نیروهای امنیتی و مخالفین بود اما علیرغم این برخوردها این شهر مانند اصفهان و شیراز آرام بود. طبق گزارشات واصله درگیریهایی در چند مرکز استان رخ داده و جوّ سیاسی شهر نفت خیز اهواز همچنان نامساعد

است که ناشـی از مبـارزات کارگری شدیـداً ضـداجنبی می باشـد. در کرمانشاه اوضاع در پی زد و خورد مورخ ۱۲ نوامبر که منجر به کشته شدن حدد ۱۲ نفر گردید، همچنان متشنج است.

۲ بانـک مرکزی دیروز هنگـامی برای جلوگیری از فرار سرمایه هـا مقررات شدیـدی بر ارز خارجی وضع نمود که کار از کار گذشته بود. ارز خارج شده در دو ماه گذشته بیش از ۵۰۰ میلیون دلار برآورد می شود.

سفارت آمریکا در تهران گزارش می دهد که آشوبهای سیاسـی و اعتصابات، اقتصاد ایران را فلج کرده و اطمینان برای سرمایه گـذاری را به پـایین ترین سـطح ممکن در دو دهه اخیر تنزل داده است. اعتصـاب در میـادین نفتی تاکنون بیش از یک میلیارد دلار به درآمدهای ایران خسارت وارد کرده است. و خسارات بیشتری نیز خواهد زد، اما سـقف تولید نفت که در ۱۶ نوامبر در حدود ۴/۳ میلیون بشکه متوقف شده، بایستی به محض فروکش کردن اعتصاب افزایش یابد.

۳ بانکهـا و صـنعت بیمه به سـختی به واسـطه بلواهـا ضـربه خورده انـد. وضع مالی دولت که قبلاً در اثر پرداخت پیش از موعد حقوق و مزایـای رفـاهی که جهت آرام سـاختن اعتصابـات در بخشـهای دولتی صورت گرفت، آسـیب دیـده بود، با موج اخیر اختلالات که ناشـی از این راه حلهای «اصـلاحی» می باشـد آسـیب بیشتری خواهـد دید. طبق گزارشات واصـله از سـفارت در تهران دورنمـای افزایش عظیمی در کسـری بودجه و نرخ تورم وجود دارد. به علاوه رو به زوال نهادن شدیـد موقعیت سیاسـی اقتصـادی ایران میزان اعتبـار قبلی ایران را در خـارج از کشور تحلیـل برده است. هزینه هـای نظـامی احتمالاً ـ حـذف می شود و طرحهای توسعه نیروگاههای اتمی به تعویق خواهد افتاد.

۴ اعتصابات و کمبود مواد خام و انرژی تأثیرات مخربی بر تولیدات صـنایع گذاشته است. این نگرانی وجود دارد که اختلافات بیشتر در حمل و نقل و توزیع موجب کمبود مواد غذایی گردد. سفارت ما در تهران از گزارشات فزاینده ای در مورد به تعویق افتادن پرداختها به شرکتهای آمریکایی مطلع شده است.

۵ سـفارت نتیجه گیری می کنـد که اگرچه اقتصـاد ایران از سیر قهقرایی شدیـدی رنـج می برد اما دورنمای آن کاملاً تاریک نیست. بهبود اوضاع بسـتگی به مأموریت ویژه دولت نظامی و توانائی آن در اعاده نظم عمومی، رسانیـدن تولیـد نفت به سـطح قبلی و تهیه طرحهـای مـدبرانه برای به کارانـدازی اقتصـاد و ... دارد. یعنی یـک وظیفه شـاق برای هر حکـومت. دولت نظـامی تاکنون در بخشـهای مربوط به نفت و هواپیمایی غیرنظامی کشوری و همچنین ارائه اکثر خدمات عام المنفعه دولتی نسبتاً موفق بوده است.

به هر حـال بی نظمیهـای جـدی در ماه آینـده یعنی ماه محرم (دسامبر) می توانـد رونـد خوشبینانه کلی برای آینـده را معکوس سازد.

ونس

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۷، ۱۷ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۱۹۰

سری۱۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۹۲۲۲۰

به: کلیه نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس، نمایندگی سازمان ملل در نیویورک، کراچی، اشتوتگارت، وان هیگن، استانبول

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۷، ۱۷ نوامبر ۱۹۷۸

۱ تهران آرام است و هیچ گونه گزارشی دال بر وجود ناآرامیهای قابل توجه در جاهای دیگر وجود ندارد. بعد از لغو ظاهری مراسم رژه سالیانه به مناسبت روز ارتش، دولت نظامی تغییر عقیده داد و کامیونهایی از سربازان را به میان خیابانهای تهران گسیل داشت. علاوه بر این یک سری پروازهای گسترده توسط جتهای اف ۴ و هلیکوپترها صورت گرفت.

۲ تولید نفت با اندکی افزایش با ۵/۳ میلیون بشکه در روز رسید. در روز چهارم تولید تقریباً در همین سطح توقف کرد. افزایشهای بیشتر و قابل توجه در تولید از نواحی قدیمی تر خوزستان نیازمند زمان بیشتر و یک رخنه و شکاف جدید در اعتصاب کارگری شرکت نفت که هنوز شکسته نشده می باشد.

۳ ما دلایل و نشانه هایی در دست داریم که مذاکرات پنهانی و بی سر و صدا میان دولت و گروه خاصی از مخالفان در جریان است و رهبری دولت ایران در مورد فشارهای فزاینده ای که آبستن خشونتهای خطرناک و جدی در طول ماه محرم (دسامبر) می باشد نگران است.

ونس

گزارش سیاسی

سند شماره ۱۹۱

خیلی محرمانه۱۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۹۲۳۴۶به: سفارت آمریکا، تهران فوری

رونوشت: سفارت آمریکا، کابل فوری

موضوع: گزارش سیاسی

۱ کاخ سفید دستور داده که ما اقداماتی را جهت بهبود سیستم گزارش دهی در مورد رویدادهای سیاسی ایران به عمل آوریم. ما، در ظرف ۷ الی ۱۰ روز «استنلی اسکودرو» را جهت کمک به رفع نقایص پرسنلی سفارت به تهران می فرستیم. بر اساس طرح تنظیمی «اسکودرو» تا اوایل ژانویه در خدمت سفارت خواهد بود.

۲ برای کابل: برای اینکه به کنسول اصفهان اجازه دهیم که توجهش را بر روی رویدادهای سیاسی حوزه اش متمرکز نماید، مایلیم یک مقام کنسولی کمکی را به مدت حدود یک ماه در آن پست بگماریم. شما اگر می توانید، لطفاً «مایک مک نال» را برای این منظور مرخص نمایید.

«مک نال» با داشتن زمینه و تجربه لازم کمک بسیار خوبی برای کنسولگری اصفهان خواهد بود. اگر بتوانید به جای او کسی را بگمارید علاقمندیم که به محض ایجاد توافق مابین شما و سفارت ما در تهران، او راهی اصفهان گردد.

۳ ما به تازگی باخبر شده ایم که «مک نال» در «هارپرس فری» است در صورتی که شما اعتراضی به انتقال او نداشته باشید، ما هفته دیگر با او تماس خواهیم گرفت.

ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۸ نوامبر

سند شماره ۱۹۲

خیلی محرمانه۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۳۰۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۸ نوامبر

۱ بار دیگر تهران دیروز آرام بود و امروز شلوغ و پر رفت و آمد. و ترافیک به طور معمول جریان داشت. اتوبوسهای مدرسه، بچه ها را به دبستانهایشان که طبق برنامه باز شده بود می رساندند.

احتمالاً حضور دانش آموزان روز دوشنبه پس از تعطیلی فردا بیشتر می شود مگر اینکه معلمین تصمیم بگیرند اعتصاب را ادامه دهند. گزارشاتی شنیده ایم مبنی بر اینکه بازار ممکن است روز دوشنبه مجدداً باز شده و تا ماه بحرانی محرم (که از دوم دسامبر آغاز می شود) که بازار طبق سنت، به مدت ده روز تا عاشورا (۱۱ دسامبر) تعطیل می شود، همچنان باز باقی بماند.

۲ شایعه دعوت خمینی به یک اقدام (چه نظامی و چه غیرنظامی) در روز یکشنبه ۱۹ نوامبر، فردا، از سوی هیچ یک از منابع محلی، تکرار می کنم هیچ یک از منابع محلی، تأیید نشده است.

نظر به افزایش اخباری پیرامون آمادگی مخالفین برای مقابله با دولت در خلال اولین دهه محرم و نه قبل از آن، این شایعه نامحتمل به نظر می رسد. فردا عید است و مثل عید سال نو، مردم به دیدن هم می روند. سفارت در حال مرخص کردن کارمندان ایرانی خود است.

۳ منابع محلی شنیده اند که پسر سنجابی در آمریکا به خبرنگاران تلویزیون گفته است که ایرانیها در خلال اولین دهه ماه محرم پس از یک اعتصاب عمومی برای سرنگونی دولت، به شورشهای مسلحانه متوسل خواهند شد. ممنون می شوم اگر اصل مطلب را با ارزیابی خودتان برایم بفرستید.

۴ گزارش شده در اغتشاشات دیروز بعد از ظهر، ۱۷ نوامبر، در مشهد تعدادی کشته شده اند (با این حال بیانیه های رسمی رقم آن را دو یا سه نفر ذکر کرده اند) منابع سفارت که به مذهبیها نزدیکند می گویند که بعضی از تظاهرکنندگان تا داخل منزل آیت الله شیرازی (روحانی

ناراضـی) تحت تعقیب قرار گرفته و در آنجـا مورد اصـابت قرار گرفته انـد طبق گزارش واصـله، نیمه شب، زمانی که شـیرازی گزارش تجـاوز بـه حریم منزلش را به رهـبران مـذهبی دیگر ارائه می داد هنـوز جنـازه دو نفر در آنجـا بـوده است. (نظریه: این شایعه، درست یا نادرست، احتمالاً تا مدتها بر سـر زبانها خواهد بود و مانند تجاوز چند ماه پیش پلیس به منزل شریعتمداری در قم می تواند صدمات جدی به دولت وارد کند.)

۵ رهـبری انجمن معلمـان (محفوظ بمانـد) محرمـانه به سـفارت اطلاـع داده که در گردهمـایی معلمین تصـمیم گرفته شـده که تعطیلی مدارس و حتی دبستانهای استان خراسان دو هفته دیگر تمدید شود. معلمین آذربایجان خواستار اعتصاب نامحدود شده اند. معلمین تهران اواخر امروز برای تصمیم گیری گرد هم می آیند. اوضاع بقیه مناطق کشور نامعلوم است.

۶ ژنرال ازهاری نخست وزیر، کابینه اش را امروز صبح به مجلس معرفی نموده و برنامه اش را ارائه داد.

ناظر سـفارت گزارش میدهد که کلیه وزراء (بر اساس اظهارات شفاهی در جلسه غیرعلنی مجلس) به خوبی مورد استقبال واقع شدند و ازهاری هم تشکر خود را با تعظیم به نمایندگان قبل از آغاز نطق خود نشان داد.

ازهاری قول داد به قانون اساسی کاملاً وفادار بماند. رأی اعتماد به دولت و برنامه اش قرار است اواخر هفته آینده داده شود.

هشت چهره جدید کابینه (که سهم افراد نظامی را نسبت به غیرنظامیان کاهش می دهد) عبارتند از:

* محسن فروغی وزیر فرهنگ

* محمدحسن مرشدی وزیر بهداری

* مصطفی پایدار وزیر مشاور در امور اجرائی

* عزت الله همایونی وزیر مشاور در امور سیاسی و اجتماعی

* احمد ناظمی وزیر مشاور در امور پارلمانی

* منوچهر بهرون وزیر مسکن و شهرسازی

* شمس الدین مفیدی وزیر علوم و آموزش عالی

چهار نفر اول از کابینه شـریف امامی به جای مانـده اند. پایدار و همایونفر پست خود را تغییر داده اند و بهرون کارمند عالیرتبه وزارت مسکن است.

مفیـدی (کـه در سـفارت چهره شـناخته شـده ای اسـت) معـاون سـابق رئیس دانشـگاه تهران و رئیس دانشـگاه رضاشـاه اسـت.

شریعتمدار هم ادعا می کند که گذشته از بامسما بودن نامش، تجربه زیادی به عنوان کفالت سازمان اوقاف که در حال حاضر ریاست آن را به عهده دارد، به دست آورده است.

۷ رژه نظامی سواره نیروهای مسلح در روز ۱۷ نوامبر، بدون هیچ حادثه ای، همانطور که

قبلًا هم گزارش کرده بودیم، انجام شد.

شایـد اطلاعات عمـداً متناقض، در مورد انجام یا عـدم انجام رژه، کمک مهمی بود که این رژه بدون هیچ حادثه مهمی برگزار شود. اگرچه این رژه از حوادث بی اهمیت خالی نبود.

۸ شب ۱۶ نوامبر، اتومبیلهای سه تن از کارمنـدان شـرکت بل هلیکوپتر به آتش کشـیده شد. فردا گزارشات کامل تری پیرامون این حادثه، از اصفهان به دست خواهیم آورد.

۹ رضوی نماینـده یونایتـدپرس دیشب به تهران بـازگشت و مجـدداً اخبـار را پوشـش می دهـد. (همسـر وی به کانادا بازگشـته است). سولیوان

تغییرات حتمی در کابینه نظامی ایران

سند شماره ۱۹۳

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۳۴۷۸۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۱۲۹۸به: سازمان اطلاعاتی دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: تغییرات حتمی در کابینه نظامی ایران

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) به افسر وابسـته دفاعی سفارت به وسیله افراد متعددی گزارش شده که در ۱۸نوامبر یا حدود ۱۸نوامبر اعلام خواهد شد که تمام افراد نظامی که در کابینه فعلی ایران هسـتند غیر از ژنرال غلامرضا ازهاری (نخست وزیر) از وزارت برکنار خواهند شد. این افراد به شغل نظامی قبلی خود باز خواهند گشت.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) بعد از ظهر ۱۷ نوامبر اعضای دفتر وابسته دفاعی سفارت آمریکا در تهران در مهمـانی کوکتـل که توسـط ارتش شاهنشـاهی ایران داده شـد حضـور داشـتند. در طول مهمـانی چنـدین منبع متعـدد اطلاعات زیر را به افراد مختلف دفتر دادنـد. در ۱۸ نوامبر یا حدود ۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ تمام اعضای نظامی کابینه از پست وزارت خود برکنار خواهنـد شـد و وظایف قبلی خود را به عهـده خواهند گرفت. تنها اسـتثناء در این برکناری ژنرال غلامرضا ازهاری نخست وزیر است، او به عنوان نخست وزیر باقی خواهد ماند.

ژنرال هوشنگ حاتم که هم اکنون نفر دوم در پست فرماندهی ستاد مشترک ارتش ایران است جای ژنرال ازهاری را به عنوان فرمانده ستاد مشترک پر خواهد نمود.

نظریات گزارشگر: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱ دلیل ارائه شده برای این تغییرات از قانون اساسی می باشد. منابع گفته اند که داشتن دو پست در حکومت غیرقانونی است (مثلاً- سمتهای نظامی سیاسی). به هر فرد نظامی این حق انتخاب داده شده که شغل نظامی را ترک کنند و یا در کابینه باقی بمانند. تنها افسری که کار در

پ کابینه را انتخاب کرده ژنرال ازهاری بوده است.

۲ این مطالب در اخبار اعلام شده در ۱۸نوامبر گزارش نشده است. به هر حال به خاطر منابع، ما احساس می کنیم ممکن است این مسئله رخ بدهد. در این موقعیت نمی توان فهمید چه کسی پستهای کابینه را پر خواهد کرد.

گزارش وضعیت ایران شماره ۱۸ و ۱۸ نوامبر

سند شماره ۱۹۴

سری۱۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۹۳۶۹۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، کاراکاس، توکیو، خارطوم، پرتوریا، مکزیکو، لاگوس، کراچی، دهلی نو، اشتوتگارت، وان هیگن، پکن.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۱۸ و ۱۸ نوامبر

۱ تهران روز جمعه آرام بود و صبح روز شنبه وضع ترافیک به حالت عادی برگشت روز یکشنبه تعطیل مذهبی است. گزارشاتی وجود دارد که بازار ممکن است روز دوشنبه مجدداً باز شود.

طبق گزارشات دیروز تظاهرات و درگیری شدید در مشهد، تعدادی کشته بر جای گذاشت.

۲ موقعی که ازهاری نخست وزیر، دولت خود شامل ۸ وزیر جدید غیرنظامی را معرفی و برنامه کارش را در تاریخ ۱۸ نوامبر به مجلس ارائه کرد مورد استقبال قرار گرفت. وی قول هواداری و حمایت شدید و دقیق از قانون اساسی را داده و گفت «مأموریت اصلی» دولت موقت او «استقرار امنیت و همچنین نظم خواهد بود، به طوری که دولتی که بعداً تشکیل خواهد شد، قادر باشد انتخابات آزاد مجلسین (شورای ملی و سنا) را برگزار کند». وزرای جدید که چهار نفرشان عضو کابینه قبلی بوده اند باز هم موجب کاهش نسبت نظامیان به غیرنظامیان که ۶ به ۱۸ بود، می شوند.

یک تحلیلگر با نفوذ ایرانی به سفیر سولیوان گفت که او فکر می کند دولت نظامی به بهترین وجه موردنظر در دو هفته اول شروع به کار، عمل کرده است و اظهار داشت که فرصت مذاکره برای توافق میان شاه و مخالفان بهتر است به بعد از ماه مذهبی محرم که فرصتی برای آزمایش قدرت خمینی رهبر تبعیدی مذهبی ها است موکول شود.

۳ در ۱۸ نوامبر، تولید نفت به ۶۷/۳ میلیون بشکه در روز رسید. علیرغم این افزایش جزئی، در شهر نفت خیز اهواز موقعی که به سوی خانه مدیر ایرانی حوزه های عملیاتی شرکت خدمات نفتی یک کوکتل مولوتف پرتاب شد، هیجانات و التهابات

افزایش یافت. هیچ مجروحی گزارش نشده است ولی پرسنل شرکت خدمات نفتی به طور فزاینده ای عصبی می شوند و هیچ پیشرفتی در شکستن اعتصاب گزارش نشده است.

ونس

تغییرات در کابینه ایران

ص: ۳۳۹

سند شماره ۱۹۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۳۶۷۸۱۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۸ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۱۳۰۶به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: تغییرات در کابینه ایران

۱۶- خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی را بر گزارش ۶۸۴۶۰۵۳۴۷۸ می افزاید.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در گزارش فوق الذکر گفته شده که تمام مقامات فعال ارتش که دارای دو شغل در کابینه و ارتش هستند (به استثنای ارتشبد ازهاری) به مشاغل اصلی خود در ارتش بازخواهند گشت. اکنون چنین به نظر می رسد که این بازگشت تنها شامل فرماندهان نیرو می باشد یعنی سپهبد ربیعی فرمانده نیروی هوایی شاهنشاهی و دریادار حبیب اللهی فرمانده نیروی دریایی شاهنشاهی. این دو افسر سمتهای وزارتی خود را کنار خواهند گذاشت.

نظریات تهیه کننده: (بدون طبقه بندی) بخش سیاسی سفارت به محض اطلاع ترکیب جدید کابینه را گزارش خواهد نمود.

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۹ نوامبر

سند شماره ۱۹۶

خیلی محرمانه۱۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۸ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۳۳۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۹ نوامبر

خلاصه: تهران آرام است، اغتشاش در اصفهان و شیراز ادامه دارد. کابینه جدید فردا به سنا معرفی می شود. در ۲۱ نوامبر مجلس درباره دولت جدید به بحث خواهد نشست. چند نشریه کوچک منتشر شد. مدارس ابتدایی باز هستند ولی حضور در آن کم است. سه سازمان خصوصی و سلطنتی تحت کنترل دولت درمی آیند. شاه ۴۰۰ زندانی سیاسی را آزاد خواهد کرد.

شاه منکر ملاقات با سنجابی شد. پایان خلاصه.

۱ تهران آرام است، با نزدیک شدن محرم (شروع دوم دسامبر) که کمتر از ۲ هفته به آغاز آن باقیست اکثر ناظران انتظار دارند تلاشهای قاطعانه و مصممی جهت مقابله با نیروهای حکومت نظامی در آن زمان انجام شود. دولت ایران هم با پیش بینی خشونت ها، برگزاری مراسم بزرگداشت روز نجات آذربایجان (۱۲ دسامبر) را که امسال مصادف با روز بعد از عاشورا می باشد، لغو کرده است. معذالک در دیگر شهرها اغتشاش ادامه دارد. کنسولگری اصفهان گزارش می دهد فرماندهی حکومت نظامی دیروز اعلام کرد که کلیه فروشگاهها باز

خواهند بود و مخالفین در واکنش نسبت به این اعلامیه سه ساختمان جداگانه را به آتش کشیدند. در سه روز گذشته، ۹ وسیله نقلیه متعلق به آمریکاییان توسط آتش افروزان خسارت دیده اند. نامه های تهدیدآمیز، به مقیاس وسیعی پخش شده است. کنسول تأیید می کند که حداقل ۶۱۴ شهروند آمریکایی شهر را ترک کرده اند. طبق گزارشات، امروز در اصفهان نیروهای نظامی اقدام به تیراندازی هوایی کرده اند. شیراز که در هفته های گذشته مانند یک جزیره آرامش به نظر می رسید، صبح امروز شاهد خشونت بود. کنسولگری گزارش می دهد که نیروهای نظامی پس از دستورات بی نتیجه به جمعیت چند هزارنفری برای متفرق شدن، به سوی آنان تیراندازی کردند. گزارش شده است که ۱۵ یا ۱۶ نفر مورد اصابت قرار گرفته اند ولی تاکنون در مورد تعداد کشته شدگان تأییدیه ای در دست نیست.

۲ ارتشبد ازهاری نخست وزیر، فردا کابینه خود را به سنا معرفی می کند. روز بعد از آن مجلس درباره کابینه و برنامه دولت بحث خواهد کرد. دو نفر نماینده در موافقت و ده نفر دیگر در مخالفت با دولت صحبت خواهند کرد. (نظریه: وقتی که شاه شریف امامی را به نخست وزیری منصوب کرد، اعلام نظر نمایندگان با سخنرانیهای شدیداللحن و علنی که به طور زنده از رادیو و تلویزیون پخش می شد همراه بود. در وضعیت فعلی چنین اقداماتی محتمل نیست. احمد بنی احمد نماینده برجسته مخالف، استعفای خود را پس گرفته است.

۳ روزنامه های اصلی هنوز منتشر نشده اند. چندین نشریه کوچک فارسی زبان چاپ می شوند، که یکی از آنها به نام «آتش» تا حدودی از دولت انتقاد می کند.

۴ رژیم در حال انجام تعهدات خودش در مورد تبدیل ارگانهای نیمه خصوصی که تحت کنترل دربار سلطنتی بود به ارگانهای تحت کنترل مستقیم دولت، می باشد. در حال حاضر سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی و شیر و خورشید سرخ شاهنشاهی تحت نظر وزارت بهداری قرار گرفته اند. با تصویب قوانین مناسب توسط مجلس، دفتر بازرسی شاهنشاهی که رئیس آن نصرت الله معینیان است، وظایف خود را به یک دفتر بازرسی دادگستری در درون وزارت دادگستری واگذار خواهد کرد.

۵ شاه برای روزنامه نگاران فاش کرد که او در حال برنامه ریزی برای آزادی بیش از ۴۰۰ زندانی سیاسی دیگر در آینده نزدیک می باشد. بر طبق گفته شاه، با این عمل فقط در حدود ۳۰۰ زندانی دیگر در زندان باقی می مانند که همگی آنها «جنایتکار» هستند.

۶ از دیروز مدارس ابتدایی رسماً باز هستند ولی بنا به ادعای منبع ما در انجمن معلمان ۹۵ درصد مدارس شهرستانها دیروز بسته بودند. این منبع گفت که در تهران ۵۰ درصد دانش آموزان و ۹۰ درصد معلمین در کلاسها شرکت کردند. با این حال حدود پنج درصد کادر آموزشی حاضر در مدارس، تدریس نکردند.

۷ شاه به طور خصوصی ملاقات اخیر خود با سنجابی را انکار کرده است. اظهارات او با نظریات مخالفان در پاریس مطابقت دارد. سولیوان

سفر هیأت مستشاری

سند شماره ۱۹۷

خیلی محرمانه ۲۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۳۶۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: سفر هیأت مستشاری

۱ با توجه به تنشهای قابل پیش بینی در خلال مراسم سوگواری ماه محرم در ایران سفارت از وزارت امور خارجه درخواست دارد از برنامه ریزی جهت فرستادن مهمانان رسمی به ایران در طی دوازده روز از اول تا دوازدهم دسامبر به جز آنهایی که از قبل برنامه ریزی کرده خودداری نماید.

۲ بازاریان و بیشتر کارها، در هر صورت از دوم تا یازدهم دسامبر تعطیل خواهند بود، و ما پیش بینی می کنیم که چنانچه آرامش برقرار شود فعالیت طبیعی در سراسر مملکت در آن روز به صفر خواهد رسید. برعکس اگر جوّ آرامش شکسته شد ما باید منتظر خشونت در بدترین وجه آن در آن تاریخ باشیم.

۳ از وزارت امور خارجه تقاضا می شود که در مورد این محدودیت با دیگر عناصر اجرایی و قانونگذاری هماهنگی نموده تا از سفر هیأت نمایندگان مجلس در ماه محرم جلوگیری شود.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۰ نوامبر

سند شماره ۱۹۸

خیلی محرمانه ۲۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۳۹۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

مرجع: تهران ۱۱۳۱۷

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۰ نوامبر

خلاصه گزارش: شهبانو پس از دیدار با آیت الله خوئی از عراق بازگشت. به گزارش مطبوعات و رادیو: دویست و ده تن از زندانیان سیاسی آزاد شدند. به نظر می رسد نشریات اسلامی، مشکلات ایران را به گردن بهائی ها می اندازند. آیت الله طالقانی بعد از سرنگوی رژیم درخواست تشکیل مجلس مؤسسان می کند. اما می گوید که روحانیون خواستار قیام توده ای

نیستند، تکرار می کنم نیستند.

هر چند از تظاهرات ۱۹ نوامبر در مشهد یک نفر کشته گزارش شده است اما اوضاع استانهای کشور نسبتاً آرام است. درگیری کوچکی از اصفهان گزارش شده اما سفارت نمی تواند جزییات بیشتر آن را شرح دهد. آرامش روستاها نسبت به نگرانیهای درون شهرها کاملاً چشمگیر است. پایان خلاصه گزارش.

۱ در اواسط عصر روز ۱۹ نوامبر خبر بازگشت شهبانو فرح از دیدار یک روزه از عراق اعلام گردید (عطف به تلگرام قبل) او در بغداد با آیت الله خویی ملاقات کرد که از نظر

بسیاری آیت الله العظمای شیعیان به حساب می آید. در بازگشت، در تفسیر مطبوعات از شهبانو نقل می شود که ایران زمان سخت و مشکلی را می گذراند، ولی این تنها منحصر به ایران نیست و بسیاری از کشورهای دیگر آن را پشت سر گذاشته اند.

ایران امیدوار است که مشکلات خودش را حل نماید. وی گفت که ایران و عراق به داشتن روابط خوب ادامه می دهند و در طی دیدارش در عراق «احساس غربت نکرد» (نظریه: ملاقات با خوئی در حالیکه در حقیقت اجباری بود، از نظر ما به مثابه ترفند سیاسی احتیاط آمیز دربار میان بزرگان شیعه می باشد.)

۲ نشریه آتش (که مرکب از مطالب بریده جراید می باشد) و رادیو تلویزیون ملی ایران گزارش می دهند که دیروز بیستم نوامبر دولت دویست و ده تن از زندانیان سیاسی را آزاد کرده است که اسامی آنها به مطبوعات داده نشده است. آزادی این زندانیان توسط شاهدان عینی تأیید شده است. نشریه اسلامی «ستاره اسلام» برای اولین بار در بیستم نوامبر منتشر شد. تمام محتویات این نشریه ۴ صفحه ای به این مسئله اختصاص یافته که مشکلات فعلی ایران همگی بر گردن بهائیان می باشد.

۳ سفارت نسخه ای از اعلامیه آیت الله طالقانی را که حدود دهم نوامبر منتشر شده به دست آورده است. (با پست سیاسی به وزارت خارجه ارسال می شود) که در خلال سایر مطالب، در اعلامیه می گوید که مردم ایران نه فقط برای براندازی شاه بلکه برای برانداختن تمامی خاندان سلطنتی مبارزه می کنند. وی می گوید پس از کنار گذاردن شاه از تخت و تاج، مجلس مؤسسان تشکیل خواهد شد تا انتخابات آزاد برگزار گردد و قانون اساسی جدیدی بر اساس ایدئولوژی اسلام تدوین شود. روحانیون خواستار قیام مسلحانه نمی باشند زیرا فعلاً مخالفین مذهبی و غیرمذهبی سعی دارند رژیم را با حداقل خونریزی براندازند. طالقانی متذکر شد که بخشهایی از نیروهای مسلح شاهنشاهی از جمله افسران عالیرتبه ارتش احتمالاً از هرگونه شورش مسلحانه حمایت خواهند کرد. (نظریه: تا آنجایی که ما اطلاع داریم این اولین بار است که در شعارهای تند محلی صحبت از امکان مبارزه مسلحانه می شود.

و چنین اظهارنظر می شود که بخشهایی از ارتش وفادار نخواهند بود) طالقانی نزد مردم تهران جایگاهی معادل خمینی کسب کرده است.

۴ با نظارت مقامات محلی بر اوضاع مدارس در بیستم نوامبر اوضاع امنیتی تهران نسبتاً آرام بوده است.

علی رغم آشوبهای دیروز، شیراز در بیستم نوامبر آرام است و کنسولگری ما در آنجا گزارش می دهد که عملاً همه مدارس ابتدایی در سطح شهر اکنون باز می باشند.

در بعد از ظهر نوزدهم نوامبر دو یا سه آشوب در اصفهان انجام گرفته، اما سفارت به دلیل اشکالاتی که در خطوط اصلی تلفن به اصفهان وجود داشت از جزییات کامل ماجرا اطلاعی ندارد. همچنین در نوزدهم نوامبر در مشهد تظاهراتی انجام گرفت که به گفته رادیو تهران یک

نفر از تظاهرکنندگان کشته شده است.

۵ یکی از کارمندان سفارت که به همراه چند تن از دوستان محلی در تعطیلی عید غدیر در ۱۹ نوامبر از دو روستای کوچک در شرق تهران دیداری به عمل آورد از بی علاقگی روستائیان در مورد آنچه در تهران و دیگر نقاط کشور می گذرد متعجب شده است. نظریات ابراز شده شامل این دو نظریه می شود که امید ضعیفی وجود دارد که دولت بتواند در شهرها نظم مجدد برقرار کند و دیگر اینکه در مورد وضعیت کنونی، شاه خودش باید «کاری کند».

جوّ آرام روز تعطیلی و بی علاقگی آشکار مردم به دولت نظامی که تاکنون اثری در زندگی روستائیان نگذاشته بود به طور شگفت انگیزی با جوّ آشوب زده شهر در تمایز بود.

(نظریه: در حالیکه ما این مطلب را به عنوان شاهدی از آرامش کامل در روستاها تلقی نمی کنیم، اما یادآوری این نکته جالب است که اکثر مردمی که خارج از شهرها زندگی می کنند در اعتقادات سیاسی اوضاع شهرها سهیم نمی باشند.)

سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۲۰ ۲۰ نوامبر ۷۸

سند شماره ۱۹۹

سری ۲۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آبان ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. ۲۹۴۲۸۱

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، کاراکاس، خارطوم، پرتوریا.

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۰ ۲۰ نوامبر ۷۸

۱ تهران هنوز نسبتاً آرام می باشد، شیراز نیز، به دنبال اغتشاشات دیروز آرام است. بعد از ظهر ۱۹ نوامبر، در اصفهان نیز چندین اغتشاش کوچکتر روی داد. سرویسهای تلفن و تلکس دوباره قطع شده بودند، که این امر ظاهراً نمایانگر بروز دوباره مشکلات کارگری است. همچنین گزارش شده که در روز ۱۹ نوامبر در مشهد نیز تظاهراتی برپا شده است، اگرچه در مجموع کل استان (خراسان) آرام تصور می شود.

۲ رادیو و مطبوعات محلی خبر می دهند که ۲۱۰ زندانی سیاسی آزاد شدند که این خبر توسط شاهد عینی نیز تصدیق گردید. یک روزنامه اسلامی که ظاهراً با اجازه دولت ایران و در تاریخ ۲۰ نوامبر برای اولین بار انتشار یافته، در چهار صفحه کامل کوشیده تا علت مشکلات حاضر را به گردن بهائیها بیاندازد.

۳ در روز ۲۰ نوامبر استخراج نفت به ۱/۴ میلیون بشکه افزایش یافت، که از کل آن ۴۶/۳ میلیون بشکه برای صادرات است.

۴ سفارت گزارش می دهد که از روز ۱۲ نوامبر مشغول پاسخگویی به پرسشهای تردیدآمیز آمریکاییان در رابطه با آرامش موجود است، اگرچه با نزدیک شدن زمان عزاداریهای گسترده

در ماه محرم، توصیه های جدیدی صادر خواهد شد. سفارت درخواست نموده که میهمانان رسمی (به استثنای کسانی که تاکنون اسامی آنها در برنامه آمده) از آمدن به ایران در طول مدت یکم تا دوازدهم دسامبر خودداری نمایند. ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۱ نوامبر

سند شماره ۲۰۰

خیلی محرمانه۲۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آبان ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۴۳۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۱ نوامبر

۱ تهران آرام است اما وجود اغتشاشات در اغلب مراکز استانها و یک کشته از کاشان گزارش شده است. دیروز عصر یک اتومبیل متعلق به آمریکاییان در اصفهان با بمب به آتش کشیده شد. در حالیکه خدمات تلکس دوباره از سر گرفته شده، هنوز ارتباط تلفنی راه دور به دشواری صورت می گیرد. دیروز بازار تهران باز بود و امروز هم باز است. به هر صورت تمام شواهد دال بر این است که این علائم دلگرم کننده صرفاً آرامش قبل از طوفان باشد. منبع نزدیک به رهبران مذهبی جنوب تهران به اطلاع مأمور سفارت رسانده است که خمینی و دیگر ملاها به بازاریها دستور داده اند تا مغازه هایشان را از بیستم نوامبر تا دوم دسامبر، اولین روز ماه محرم باز کنند. این بازگشایی به منظور فراهم آوردن امکان برای مردم جهت ذخیره کردن کالاهای ضروری و مورد نیازشان قبل از شروع ماه محرم صورت می گیرد. به علت ادامه تظاهرات، مسئولین حکومت نظامی در مشهد شروع ساعات منع عبور و مرور شبانه را به ساعت ۶ بعد از ظهر تغییر داده اند. (بی بی سی اظهار می دارد که دیروز ۱۲ نفر در مشهد کشته شده اند.)

۲ حضور محصلین در مدارس ابتدایی تهران واقعاً به حالت طبیعی خود برگشته است. منبع خبری ما در انجمن معلمان دیروز با تأیید این موضوع اظهار داشت که هنوز ۹۰ درصد از مدارس در استانها بسته هستند. ما فکر می کنیم که در مورد این رقم آخری مبالغه شده باشد و گزارشات مبنی بر دایر بودن مدارس اغلب شهرستانها را در دست داریم. ولی این مسئله صحت دارد که مدارس ابتدایی در استانها خیلی بیشتر از تهران دچار از هم گسیختگی هستند.

۳ امروز مجلس برای بحث در مورد تأیید دولت ازهاری تشکیل جلسه علنی می دهد. به خاطر اینکه قرار است ۲۰ نفر ناطق (۱۰ نفر موافق و ۱۰ نفر مخالف) در این مورد صحبت کنند. احتمالاً ـ ادامه بحث به جلسه دیگر در ۲۳ نوامبر کشیده خواهد شد.

۴ امروز روزنامه جدیدی به اسم «اراده آذربایجان» منتشر گردید، در حالی که خط سیاسی موافق و مخالفی را اتخاذ نکرده ولی عکس مصدق را در پیشاپیش دیگر نخست وزیران مشهور سی چهل ساله در صفحه اول خود انداخته است. روزنامه

اظهار تأسف کرده که دیگر، از قبیل رهبران «بزرگ» در ایران پیـدا نخواهـد شـد. هنوز روزنامه های اصـلی پرتیراژ منتشـر نمی شوند.

یکی از منابع سفارت «یک سناتور» ادعا می کند که از یک لیست ۸۵ نفره از کارکنان رادیو و تلویزیون که به اتهام براندازی دستگیر شده اند، مطلع می باشد.

۵ نهضت رادیکال ایران (گروه رحمت الله مقدم) طی انتشار اعلامیه هایی خواستار آزادی رهبر جبهه ملی کریم سنجابی شده است.

۶ امروز صبح برق سطح وسیعی از تهران قطع بود ولی تا ظهر دوباره جریان برقرار گردید. این مسایل در تهران اصلاً تازگی ندارند ولی مثل هر حادثه دیگری مردم بر این باورند که کار مخالفان حکومت باشد. سولیوان

وضعیت در ایران

سند شماره ۲۰۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۴۰۷۸۲۱ نوامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آبان ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت کنونی در ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف وضعیت در تهران روز به روز بهتر می شود. اکثریت بانکها در حال تعمیر کردن خسارت ناشی از آتش سوزیها هستند. به واسطه تعویض شیشه های شکسته در تهران شیشه های پنجره نایاب شده است. اکثریت بانکها به منظور حفاظت از شیشه های پنجره ها و مراقبت از افراد داخل بانکها در مقابل آتش سوزی، درهای فولادی کشوئی محکمی کار گذاشته اند. پاکسازی ادامه دارد. به استثنای تعداد ناچیزی ساختمانهایی که به سختی آسیب دیده اند ولی هنوز سرپا هستند، فعلاً مشکل می توان اثری از خسارات ناآرامیهای گذشته را دید.

ب ترافیک به طرز فشرده ای ادامه دارد و در شب ۲۱ نوامبر مأمور گزارشگر به اتفاق افسران ستاد هنگامی که به مجتمع مسکونیشان باز می گشتند گرفتار یک ازدحام ترافیکی ۲ ساعته شدند. زمان منع عبور و مرور از ۹ شب تا ۵ صبح ادامه دارد و

این امکـان وجود دارد که زمان منع عبور و مرور در خلال ۲ هفته اول دسامبر تغییر داده شود و انتظار می رود که زمان جـدید منع عبور و مرور از ۷ شب تا ۶ صـبح باشد. منبع به مأمور گزارشگر اطلاع داد که ساعات منع عبور و مرور جدید به جلوگیری از بسیاری از مسایل پیش بینی شده در خلال ۲ هفته اول دسامبر، کمک خواهد کرد.

ج آتش زدن ماشینها، شعارنویسی بر روی دیوار و تلفنهای تهدید کننده به تدریج به سمت جامعه آمریکاییها در تهران هدایت می شود. از دیگر شهرهای بزرگ خبرهایی مبنی بر وجود

همین نوع فعالیتها مرتباً گزارش می شود. علائم سطحی وجود دارد مبنی بر اینکه وضعیت کنونی رو به بهبودی است با این وجود تهران هنوز متشنج به نظر می رسد.

در خلال سفری به ستاد نیروی دریایی مأمور گزارشگر تعدادی بیش از حد معمول از سربازان مسلح را در سطح شهر مشاهده کرد. سرنیزه های نیروهای ارتشی را کار گذاشته اند. همسر AAIRA تلفن کرده و گفته بود که او تعداد زیادی از نیروهای ارتشی را در حوزه خلیج دیده است.

د به دلیل اینکه عرضه کپسولهای گاز خیلی کم شده است افسران کمکهای دفاعی برای پخت و پز غذا ظرف چند روز آینده بدون گاز خواهند بود. مأمور گزارشگر شب گذشته و امروز صبح ملتفت شده بود که دوباره صفها در ایستگاههای پمپ بنزین تشکیل می شدند. همسر مأمور گزارشگر گفت او افرادی را با قوطی های رنگ پاش مشاهده کرده است که روی دیوارهای نزدیک خانه شعارهای مرگ بر شاه و آمریکاییها و غیره را می نوشتند.

ه دانشگاه برای تحصیل باز نشده است و نیروهای ارتشی به گشت خود در این منطقه به وسیله نفربرهای زرهی و کامیونهایی که اسلحه بر آنها نصب کرده اند، ادامه می دهند.

عملیات هوایی در فرودگاه مهرآباد تقریباً به حال عادی است و اعتصاب گمرک ادامه دارد اگرچه تحویل وسائل مسافرت عادی به نظر می رسد.

نظریه منبع: (بدون طبقه بندی) به نظر می رسد که دولت نظامی تا حدودی کنترل را به دست آورده است اما هنوز انتظار می رود که به خصوص در خلال ۲ هفته اول ماه دسامبر مسایل ادامه داشته باشد.

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲ نوامبر

سند شماره ۲۰۲

خیلی محرمانه۲۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۰۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲ نوامبر

خلاصه: تهران به طور کلی آرام ولی اغتشاشات در استانها جریان دارد. در اعتراض به تیراندازیهای ۱۹ نوامبر، شیراز به حالت تعطیل درآمد. بنا به درخواست مغازه داران، بازار تهران باز شده است. اعتصاب شرکت مخابرات ایران ارتباطات را مختل کرده است. قطع برق با انگیزه های سیاسی صورت می گیرد.

مجلس به دولت ازهاری رأی اعتماد داد. خمینی دستوراتی برای حمایت مالی از کارگران اعتصابی صنعت نفت صادر نمود. پایان خلاصه.

۱ علیرغم حوادث جزئی، تهران در آرامش بسر می برد. اما طبق گزارشات رسیده در ساری و دیگر شهرهای شمال کشور دیروز اغتشاشاتی روی داده است. منبع نیمه موثق سفارت اظهار نمود که سربازان وارد حرم امام رضا شده و به روی مخالفین آتش گشودند. اگر چنین واقعه ای

صحت داشته باشد اخبار مربوطه هنوز شایع نشده است. دو اتومبیل متعلق به آمریکا شب گذشته در تهران با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت و بر روی خودروی دیگری شعارهای ضدرژیم نوشته شد. کنسولگری اصفهان گزارش می دهد که یک اتومبیل با بمب آتش زا منهدم شد و در خودروی دیگری بمب آتش زا انداختند ولی یک پسر ایرانی به داخل اتومبیل پرید و شیشه محتوی بنزین را به خارج پرتاب کرد و به اتومبیل خسارتی وارد نشد.

۲ کنسولگری شیراز گزارش می دهد که حادثه تیراندازی روز ۱۹ نوامبر که در رسانه های بین المللی انعکاس یافته بسیار اغراق آمیز است. مسئولین حکومت نظامی مدعی هستند یک نفر کشته شده در صورتی که گروههای مخالف مدعی اند شمار کشته شدگان بیش از ۲۰۰ نفر بوده است. بررسی کنسول از بیمارستانها نشانگر آن است که یک نفر در هنگام ورود به بیمارستان جان سپرده و دو نفر دیگر در اثر جراحات وارده بعداً فوت کردند و حدود ۲۰ تا ۳۰ نفر زخمی به بیمارستان آورده شده بودند. تعدادی از مجروحین هم با ماشینهای خصوصی از معرکه خارج شده بودند که احتمالاً عده ای از آنها کشته شده اند. با این وجود احتمال نمی رود که شمار کشته شدگان که از جانب مخالفین ادعا شده، صحت داشته باشد. این حادثه هنگامی اتفاق افتاد که جمعیتی در حدود ۲۰۰۰ نفر بعد ازمراسم نیایش عید غدیرخم (یک جشن مذهبی) از مسجد خارج شدند. این جمعیت توسط فرد ناشناسی به میدانی در آن حوالی هدایت شد. در آنجا سربازان با آنها به زد و خورد پرداختند. گزارشات در مورد آنچه بعداً اتفاق افتاد با یکدیگر وفق نمی دهند. گویا فرمانده ارتش و رهبر گروه اغتشاشگر با هم جر و بحثی داشته اند. ولی به هر حال سربازان آتش گشودند. بعضی معتقدند که سربازان از داخل هلیکوپترها تیراندازی می کردند اما کنسول و رابطها این عمل را بعید می دانند.

حقیقت هر چه باشد این میدان احتمالاً به میدان ژاله شیراز مبدل خواهد شد. بازار و حدود ۵۰ تا ۶۰ درصد از مغازه های دیگر در روز دوشنبه و سه شنبه بسته بود. امروز عملاً تمام شهر و مدارس در اعتراض به این حادثه تعطیل است. ادارات دولتی باز است ولی ظاهراً عملکرد واقعی خود را ندارند.

۳ منبع ما در شرکت آمریکایی بل اینترنشنال گزارش می دهد که اعتصاب در شرکت مخابرات ایران اکثر امکانات موجود برای تماس تلفنی مستقیم را برای ۷ الی ۱۰ روز قطع کرده و تنها ۱۰ تا ۱۵ درصد از خطوط تلکس کار می کند. معلوم نیست این قطع ارتباطات عمدی باشد چون به هر حال فقدان ترمیم و تعمیر در طی دوران اعتصاب حتماً به سیستم صدمه خواهد زد. از زمانی که اعتصاب کنندگان شرکت مخابرات در ۱۳ نوامبر کارکنان شرکت آمریکایی بل اینترنشنال را مجبور به ترک دفاترشان کرده اند اکثر آنها در دفاتر کار خویش در شرکت فوق حاضر نشده اند.

۴ شایعاتی که در مورد قطع برق با انگیزه های سیاسی وجود داشت، به حقیقت پیوست. کنسولگری اصفهان جزوه ای به دست آورد که توسط کارگران شرکت توانیر (شرکت ملی برق

ایران) توزیع شده بود و در آن تهدید نموده بودند که در صورتی که به ۷ درخواست سیاسی آنها پاسخ داده نشود برق را قطع خواهند کرد.

دیروز صبح همانگونه که در اعلامیه درج شده بود برق قطع گردید. قطع بعدی برق قرار بود در ساعت ۱۲ تا ۱۶ امروز باشد و امروز بعد از ظهر هم برق واقعاً قطع شده است. کارگران تهدید کرده اند که اگر به خواسته های آنها پاسخ داده نشود در روز ۲۵ نوامبر به مدت ۲۴ ساعت برق را قطع خواهند کرد. تهدیدات برای قطع شبکه برق سراسری است اما معلوم نیست که کارگران معترض تا چه اندازه در قطع برق با این وسعت موفق باشند. خواسته های آنان تماماً سیاسی است. دولت باید خواسته های ذیل را انجام دهد:

الف الغای حکومت نظامی

ب آزادی زندانیان سیاسی

ج اخراج کلیه مستشاران نظامی، کارمندان و تکنسین های خارجی و تعقیب قانونی کسانی که ثروت ملی را به غارت برده اند.

ه تعقیب قانونی کسانی که مسئول کشتار تظاهرکنندگان بوده اند.

و انحلال ساواک

ز آزادی مطبوعات و رادیو تلویزیون.

۵ مجلس دومین روز مذاکرات خود در مورد دولت جدید ازهاری را امروز برگزار کرد و سپس مجلس به دولت رأی اعتماد داد. در مجموع ۱۹۱ رأی موافق ۲۷ نفر رأی مخالفت و ۷ نفر رأی ندادند. سخنرانیها لحن تندی نداشت و از انتقادات شدیدی که شریف امامی در شرایط مشابه با آنها مواجه بود، خبری نبود. مخالفین خاطرنشان ساختند که این دولت جدید واقعاً جدید نیست چرا که بسیاری از وزرای کابینه قبلی در آن شرکت دارند (توضیح: ۱۳ تن از ۲۴ وزیر کابینه شریف امامی در دولت جدید شرکت دارند) موافقین به نفوذ خارجیها در اغتشاشات ایران تأکید ورزیدند. یک نماینده مشخصاً به بنگاه خبری B.B.C حمله کرد.

ازهاری در پاسخ، نطق بلند بامسمایی با همان لحن آشتی جویانه که در سخنرانی خود کمی پس از احراز پست نخست وزیری داشت، ایراد کرد. او تکرار نمود که در صورتیکه جبهه ملی و دیگر گروههای مخالف در چهارچوب قانون اساسی عمل نمایند، مقدم آنان را گرامی می داریم. وی گفت «او مشتاق است تا در سمت قبلی خود در ریاست ستاد مشترک بازگردد و این کار را نیز هر چه زودتر پس از اعاده امنیت انجام خواهد داد.» ظاهراً با اشاره به اظهارات نماینده مخالف «پزشک پور» در مورد رویه های قضایی ازهاری گفت او حاضر به شنیدن پیشنهادات هر محفلی می باشد. طبق گزارشات رسیده نماینده مشهد تلاش نمود تا در مورد شایعه تیراندازی در حرم امام رضا سخنرانی کند ولی رئیس مجلس به وی اجازه نداد. سفارت از

وزارت امور خارجه درخواست می کنـد که به گزارش FBIS. LD ۲۱۱۲۳ Y که گزارش مصاحبه ازهاری با تایمز لنـدن در آن درج شده توجه نماید. او گفت که وی لایحه ای پیشنهاد

کرده و دستور مصادره اموال کسانی که برای اجتناب از تعقیب قانونی از کشور فرار کرده اند را داده است مگر اینکه آنها در ضرب الاجل تعیین شده به کشور بازگردند. ازهاری امروز در نطق طولانی خود در مجلس به این نکته اشاره ای نکرد.

۷ بازار تهران از دوشنبه باز است (و این باعث ترافیک شدیدی شده چرا که مشتریان بازار می کوشیدند زمان از دست رفته را جبران نمایند) منبع موثقی خاطرنشان می کند که ابتکار بازگشایی بازار از جانب خمینی و یا دیگر رهبران مذهبی نبوده و از طرف خود بازاریان بوده است. چون مغازه داران مدتهاست که درآمدی نداشته اند. از ملاهای محلی برای بازگشایی بازار درخواست تأییدیه نمودند. بیش از هشتاد (ملا) بیانیه ای را امضا کردند که در آن از بازاریان درخواست شده است که مغازه هایشان را بازگشایی نمایند. بعضی از بازاریان می گویند که خواهان آنند که مغازه هایشان را در ماه محرم به استثنای ۶ روز که طبق سنت به مناسبت عاشورا مغازه ها بسته است، باز نگهدارند.(۱)

۸ در اطلاعیه ای آیت الله خمینی برای کمک همگانی به کارگران اعتصابی شرکت نفت دعوت نموده ولی دستور داد که مردم قسمتی از زکات خود را به صندوق اعتصاب بدهند. شاید در نتیجه این دستور اعتصاب شرکت نفت ادامه یابد. مردم تهران نیز برای ذخیره سازی (فرآورده های نفتی) سوی پمپ بنزینها هجوم برده اند.

۹ امروز صبح معلوم شد که خبر «آتش گرفتن مجلس»، آتش سوزی در یک ساختمان کوچک در محوطه مجلس بوده و از اهمیت چندانی برخوردار نیست.

سولیوان

فرانسه و ایران: آیت الله خمینی

سند شماره ۲۰۳

خیلی محرمانه پاریس۲۲ نوامبر ۱۹۷۸ ۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، پاریس ۳۸۵۸۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

رونوشت: سفارتخانه های آمریکا در تهران، اسلام آباد، آنکارا، کویت، جده، لندن، رم، بن، دفتر فرماندهی ناتو

موضوع: فرانسه و ایران: آیت الله خمینی

۱ روز ۲۲ نوامبر با معاون مدیرکل امور خاورمیانه (سروانت) در مورد سخنان تلویزیونی ژیسکاردستن رئیس جمهور فرانسه در شب گذشته مبنی بر اینکه خاک فرانسه نبایستی برای درخواست اقدامات خشن استفاده گردد به گفتگو نشستیم. سروانت گفت در واقع در موارد متعددی عباراتی به خمینی رسانده شده تا لحن سخنان خود را ملایم تر نماید.

(وی اظهار نداشت که شخصی به صورت مستقیم با خمینی گفتگو کرده باشد.) وی افزود

۱- در اصل سند شماره (۶) وجود ندارد. م.

که حضور خمینی یک مشکل واقعی برای فرانسه ایجاد کرده است. دولت فرانسه، نمی توانـد اقـدامات حادی به منظور مهار کردن خمینی اتخاذ نمایـد زیرا چنین کاری موجب ایجاد سـر و صـدای زیاد از جانب چپگرایان فرانسه شده و همچنین احتمالاً عکس العمل شدیـدی در ایران به وجود خواهـد آمـد. وی اظهار داشت که دولت ایران به دلیل نگرانی در مورد عکس العمل در ایران از دولت فرانسه نخواسته است تا فعالیتهای خمینی را شدیداً محدود نماید. (سروانت علیرغم سمت مسئولانه اش لزوماً در مورد ارتباطات بین ژیسکاردستن و شاه در این مورد آگاه نیست.)

۲ به هنگـام بحث در مورد اوضاع ایران ما و سـروانت با دیـدگاه سـفارت آمریکا در تهران (پاراگراف اول تلگرام مرجع الف) موافق هستیم مبنی بر اینکه مـاه محرم می توانـد زمان یک آزمایش و نقش مهمی که خمینی و پیروانش در چنین شـرایطی ایفا می کننـد باشـد. ظاهراً سـروانت در مورد اینکه ماه آینده می تواند بسـیار بحرانی باشد آگاهی چندانی ندارد با این حال گفت اگر خمینی علناً خواستار قیام شود در این صورت دولت فرانسه در مورد انعکاس بسیار جدی آن در ایران کاملاً آگاه است.

۳ در این رابطه آژانس خـبری فرانسه در ۲۲ نوامبر گزارشـی منتشـر کرد مبنی بر اینکه فاروق قدومی مسئول امور سیاسی ساف که از پاریس عبور می کرد پیام حمایت یاسـر عرفات را به خمینی رسانـده است.بر اساس این گزارش ساف حمایت خود را از نهضت وی اعلام کرد، و تمامی حمایتهای ممکنه را در اختیار ملت ایران قرار داد.

مایرسون

گزارش سیاسی امنیتی

سند شماره ۲۰۴

خیلی محرمانه۲۳ نوامبر ۱۹۷۸ ۲ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۱۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی

۱ وضـعیت عمومی در تهران به طور کلی همچنـان آرام است. یکی دو گزارش مبنی بر حرکت دسـتجات کوچـک در اطراف شهر وجود دارد، ولی خـبر دیگری نیست. طبق گزارشـات درگیری کوچـک دیروز در بـازار به زخمی شـدن پـای مردی منجر گشت. بازار باز است. (تعـداد زیادی نظامی به چشم می خورد). ناآرامی دیروز حوالی دانشـگاه تهران در اثر ممانعت از ورود به دانشـگاه که توسط نظامیان صورت گرفت به وجود آمـد (آنها قبلاً اجازه ورود به دانشـکده را می دادنـد اگر چه مانع ورود دانشجویان بودند.) با وجود اینکه هیچ کس انتظار بازگشایی دانشگاه را تا ۶ ماه آینده ندارد، مدیران سطح بالای دانشگاه ملی (رؤسای دانشگاه و دانشکده ها) جهت انجام کارهای انباشته شده، فعالیت در دفاتر خود را شروع کرده اند.

۲ برخلاف برخی گزارشهای مطبوعاتی، کنسول شیراز گزارش می دهد دیروز و امروز در

شیراز آرامش کامل برقرار بود. در حالی که دیروز در سومین روز سوگواری برای تظاهر کنندگان که در یک درگیری شدید اوایل هفته جاری، توسط سربازان کشته شده بودند، اغلب مغازه ها بسته بودند، امروز بیشتر آنها مجدداً باز هستند. آشوبهایی در یکی دو شهر کوچکتر استان فارس گزارش شد.

۳ خاموشیهای عمدی برق امروز، تهران را مجدداً تحت تأثیر قرار داد. در حالیکه گزارش می شود ارتش کنترل حداقل واحد تأسیسات توزیع برق را در اختیار دارد، کارگران اعتصابی شرکت برق آشکارا تاکتیک فلج کننده خودشان را به اضافه تهدید به قطع کامل برق را در صورتی که تا شنبه ۲۵ نوامبر، خواستهای آنها (مهمتر از همه خواستهای سیاسی) برآورده نشود، ادامه خواهند داد.

۴ ارتباط مخصوصاً تلفن و ارتباط از طریق تلکس بین ایران و سایر کشورها همچنان به صورت معضل و مشکل باقی است. عملیات به خصوص اعتصابی مانند ایجاد نقص فنی در دستگاهها از جمله عواملی است که موجب این اشکالات شده اند.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ نوامبر

سند شماره ۲۰۵

خیلی محرمانه۲۴ نوامبر ۱۹۷۸ ۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۱۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ نوامبر

خلاصه: سنا دولت ازهاری را با ۴۲ رأی مثبت در مقابل یک رأی منفی تأیید کرد. تلاش برای بمب گذاری در تعمیرگاههای هلیکوپترهای بل در ۲۳ نوامبر در اصفهان. ماشینی در اصفهان آتش گرفت. تهران کاملاًـ آرام در بعد از ظهر ۲۴ نوامبر، خصومت هایی نسبت به آمریکاییها در جنوب. پایان خلاصه.

۱ در ۲۳ نوامبر پس از یک سخنرانی توسط نخست وزیر ازهاری، مجلس سنای ایران دولت وی را با ۴۲ رأی مثبت در مقابل یک رأی منفی تصویب نمود و با این عمل تصویب پارلمانی دولت، مطابق قانون اساسی تکمیل گردید.

۲ در حدود ساعت ۵/۹ شب ۲۳ نوامبر، بمبی شامل ۳ لوله دینامیت در داخل یک پوشش فلزی در تعمیرگاه تخصصی هلیکوپترسازی بل در اصفهان کشف شد. این بمب یک فتیله سوخته داشت که پس از روشن شدن خاموش گشته بود. پلیس بمب را به یک مکان پرت و خالی برد و سپس آن را منفجر نمود. میزان مواد منفجره نشان می دهد که در صورت انفجار منجر به بروز خسارات و جراحات اساسی و احتمالاً مرگ می گردید. چند روز پیش از این حادثه یک یادداشت اخطار داده

شده بود.

۳ در رویدادی جداگانه در اصفهان، در اواخر غروب همان روز، ماشین یکی از کارکنان

شرکت ارتباط راه دور در اصفهان کاملاً ـ در آتش سوخت. این ماشین در حمله قبلی که چندی پیش صورت گرفته بود مختصراً خسارت دیده بود.

۴ در جاهای دیگر آرامش حکمفرما بوده است. در تهران هیچ حادثه ای گزارش نشده است. چندین نفر که در منطقه جنوبی تهران زندگی می کنند گزارش کردند که در طی چند روز گذشته در آنجا تشنج کمی فروکش کرده است. اگرچه خیلی ها اعتقاد دارند که مخالفین برای درگیریهای محرم آماده می شوند، خیلی ها با درک این حقیقت که گشتهای نظامی و پلیسی در طی سه روز گذشته فعالتر بوده اند، دلگرم شدند و یک ایرانی کاملاً مطلع که در میدان ژاله زندگی می کند با فهمیدن این مطلب که به نظر می رسد نیروهای ارتش و پلیس دستور حمله به تظاهرکنندگان را دارند، صریحاً به وجد و شادمانی درآمد، او این آمادگی پلیس را به این مسئله که اکنون ازهاری از مجلس رأی اعتماد گرفته و آماده تر از اولین هفته آغاز کارش برای عمل می باشد نسبت داد.

۵ یک مرد انگلیسی که فارسی صحبت می کند و هم اکنون از بازدید پنج روزه اش از جنوب، بازگشته از قول یکی از دوستان قدیمی خود که رهبر ایل بختیاری است گزارش می دهد که در شهر مسجد سلیمان، استان خوزستان، انگلیسی ها و اروپاییها در ایمنی به سر می برند ولی افراد نادانی وجود دارند که خوبی آمریکاییها را نمی خواهند. منبع با شنیدن این مطلب شگفت زده شد زیرا انگلیسی ها به طور سنتی کوله بار خود را از جنوب بسته اند. رهبر ایل که در اواخر سالهای ۵۰ خود بسر می برد با تکان دادن دستش اعتنایی به این مطلب نکرد و گفت که در آن منطقه این جوانان هستند که در مورد آمریکاییها شلوغ می کنند.

۶ هنوز شایعات فراوانی راجع به این مسئله که در ۲۵ نوامبر در تهران قطع برق اساسی وجود خواهد داشت شنیده می شود اما زمان بندی قطع برقها و تحقیقات هوشیارانه حاکی از آن است که قطع برق چند روز گذشته، ممکن است نتیجه «نقائص» ژنراتورها و مشکلات مربوط به توزیع برق باشد. قطع ناچیز برق در روز ۲۳ نوامبر حاکی از آن است که حالا وضع شبکه برق سراسری برق مرتب تر شده است.

سولیوان

یک مقام شهربانی در کرمان مورد حمله تروریستی واقع شد

سند شماره ۲۰۶

سری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۸۲۷۸۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: گردهمایی تروریستی و شورشی یک مقام شهربانی در کرمان

مورد حمله تروریستی واقع شد

۱۶ خلاصه: (سری)، در مورخه ۱۴ نوامبر ۷۸، احتمالاً توسط اعضای یکی از دو گروه

تروریستی عمده ایران به سوی معاون رئیس شهربانی کرمان تیراندازی شد.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی). این گزارش حاوی اطلاعات خام است. هیچ یک از طرحها یا سیاست گذاری ها نباید به تنهایی بر اساس این گزارش استنتاج و یا اصلاح شود.

ب (سری) منبع، مقام موثق آمریکایی آشنا به مسایل مربوط به تروریسم در ایران چنین می گوید:

صبح ۱۴ نوامبر ۷۸ ماشین حامل معاون رئیس شهربانی کرمان مورد حمله قرار گرفت. ماشینی راه را بر وسیله نقلیه اداری پلیس بست و موتورسواری در کنار وسیله نقلیه توقف نمود و به داخل ماشین تیراندازی کرد. راننده کشته شده و معاون رئیس شهربانی به شدت مجروح گردید. منبع بر این عقیده است که یکی از دو گروه تروریستی عمده مسئول این حادثه می باشد.

نظریات تهیه کننده پیام:

دو گروه تروریستی عمده در ایران، سازمان چریکهای فدایی خلق ایران و سازمان مجاهدین خلق ایران می باشند. در حالیکه گروه اول تمامی سعی و تلاش را مصروف مبارزه با حکومت ایران و نیروهای امنیتی کرده، گروه دوم مسئول آن حملاتی در ایران بوده که علیه جان آمریکاییها اتفاق افتاده است. همانگونه که منبع در بالا اشاره کرده، در تیراندازی ۱۴ نوامبر ۷۸ کرمان مسئولیت هیچ گروهی ارزیابی نشده است.

آخرین حادثه تروریستی که اخیراً گزارش شده، در اول اکتبر در مشهد اتفاق افتاده است که طی این حادثه یک سرهنگ شهربانی و راننده اش در یک کمین توسط چریکهای فدایی خلق به قتل رسیدند.

(به گزارش اطلاعاتی شماره ۱۶۶۹۰۱۹۹۷۸ مراجعه کنید.)

گزارش وضعیت ایران شماره ۲۳ ۲۴ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۲۰۷

سری۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ ۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. ۲۹۷۹۹۲

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، جنوب آسیا، توکیو، خارطوم، مکزیکو

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۳ ۲۴ نوامبر ۱۹۷۸

۱ سفارت در لندن گزارش می دهد که در سمینار اخیر که متخصصین دولت انگلیس و محققین ایرانی در آن حضور داشتند همگی به توافق رسیدند که موقعیت جاری مسایل ایران دیگر برای همیشه به سود شوروی تغییر پیدا کرده است یعنی اینکه، حتی اگر شاه در ایران بماند دیگر نمی تواند دارای یک نقش فعال در صحنه بین المللی باشد بنابراین برای مثال، دخالت جدید دیگری در عمان و همچنین شرکت بیشتر در صحنه های خارجی (سومالی،

اسرائیل و...) بعید است.

۲ در عین حال FCO معتقد است که اتحاد جماهیر شوروی که از تسریع در عزل شاه خودداری خواهد کرد و اخطار برژنف مبنی بر مداخله نظامی آمریکا یک اقدام بی خطر از موضع قدرت است، که سکویی برای برقراری ارتباط با رژیم جدید ضدآمریکایی در ایران تصور می شود.

۳ تولید نفت خام ایران امروز تقریباً با دیروز تفاوتی نداشت و در حدود ۵ میلیون و ۳۵۰ هزار بشکه ثابت ماند که از این مقدار ۴ میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه آن به صادرات اختصاص می یابد.

۴ علیرغم بهبودهای به دست آمده از دو هفته قبل یعنی از زمان روی کار آمدن دولت نظامی اوضاع کارگران در ایران هنوز ناآرام است. افراد آگاه معتقدند که تقریباً همه اعتصابهای بخش خصوصی و بیشتر اعتصابات مهم در بخش دولتی به پایان رسیده است ولی حداقل، تجربه نشان می دهد هنوز زمینه برای ناآرامیهای بیشتر وجود دارد و در صورتی که موقعیت سیاسی حاکم حادتر شود حتی می تواند به مرحله انفجار نیز برسد.

۵ در تکمیل وظایفی که قانون اساسی به عهده مجلسین قرار داده است مجلس سنا به دولت ازهاری با ۴۲ رأی موافق و یک رأی مخالف رأی اعتماد داد. تهران و شیراز علیرغم گزارش روزنامه ها در مورد شیراز در دو شب گذشته آرام بوده اند. در تهران شایعه گسترده قطع کامل برق در ۲۵ نوامبر، هنوز به قوت خود باقی است و گاهگاهی نیز جریان برق به صلاحدید کارگران قطع می شود و ارتباط راه دور هنوز مشکل است.

۶ روز ۲۳ نوامبر بعد از ساعات منع عبور و مرور شبانه بمبی در کلینیک بل هلیکوپتر اصفهان کشف شد. فتیله آن را زده بودند ولی خاموش شده بود. در این رابطه سه روز قبل یادداشت تهدید آمیزی کشف شده بود. اتومبیل یک آمریکایی آن شب مدتی بعد به طور کامل در همین شهر سوخت.

۷ هیچ گزارشی در مورد اوضاع در روزهای شنبه و یکشنبه وجود نخواهد داشت مگر اینکه وقایع آتی اقتضاء کند. کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۵ نوامبر

سند شماره ۲۰۸

خیلی محرمانه۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۲۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۵ نوامبر

۱ باز هم تهران آرام است و کسب و کار طبق روال عادی صورت می گیرد. اغتشاشی جزئی که مرتبط با اعتصاب بود در خارج از ساختمان شرکت ملی نفت ایران در نزدیکی سفارت انجام گرفت. سربازان دستجات کوچک را با گاز اشک آور متفرق نمودند ولی در این

حوادث کسی زخمی نگردید. یکی دیگر از خودروهایی که متعلق به آمریکاییان بود دیشب در اصفهان به آتش کشیده شد.

۲ ادعا می شود در مشهد سربازان وارد حرم امام رضا شده و در آنجا اقدام به تیراندازی نموده اند. خبر این حادثه که قبلاً هم گزارش کرده ایم به خارج درز کرده و موجب تهدیداتی مبنی بر ایجاد بلوا گردیده است. منبع مطبوعاتی ما گزارش می کند که در مشهد دیروز جمعیت کثیری در اعتراض به این حادثه دست به راهپیمایی زدند اما علیرغم مقررات حکومت نظامی، سربازان اجازه دادند تظاهرات به صورت مسالمت آمیز ادامه یابد. آیت الله گلپایگانی در قم و آیت الله شیرازی در مشهد فردا را عزای عمومی اعلام کرده اند. و این ممکن است بر شهرهای دیگر نیز تأثیر بگذارد. طبق گزارشات آیت الله شریعتمداری و دیگر روحانیون قم با صدور اطلاعیه ای این حادثه را شدیداً محکوم کردند.

۳- طبق گزارش منبع مطبوعاتی حسین شاه اردن فردا برای یک دیدار خصوصی برنامه ریزی نشده به همراهی چند تن از شاهزادگان وارد ایران می شود و انتظار می رود دیدار وی سه روز به طول انجامد.

۴ تهدیدات قبلی مبنی بر قطع برق تا امروز ظهر عملی نشده است.

سولیوان

مرگ دو تن از افراد پلیس در اصفهان

سند شماره ۲۰۹

خیلی محرمانه۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

کنسولگری ایالات متحده آمریکااصفهان ایران

یادداشت گفتگوهاتاریخ و مکان: ۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ در مهمانی محل اقامت کنسول

شرکت کنندگان: دکتر ملکی، پزشک برجسته اصفهان، رابرت. سی. لا. کنسول یار اصفهان

موضوع: مرگ دو تن از افراد پلیس در اصفهان

پیش زمینه:

روز پنجشنبه ۳۰ نوامبر ۲ تن پلیس به نامهای عبدالعظیم توکلی و محمد گودرزی در اصفهان کشته شدند. آقای ملکی به شدت اظهار تأسف نموده و ابراز داشت که به نظر او کسی که دو تن پلیس را کشته است، شایستگی ندارد خود را مسلمان بنامد.

او نقل نمود که جسدها را در سردخانه مورد آزمایش قرار داده، و همچنین تعداد ۱۲ زندانی را که در رابطه با این قتل مورد بازجویی قرار داشتند دیده بود.

او نقل کرد که سه تن پاسبان در داخل کوچه ای مشغول تعقیب جمعیت کمی در حدود ۱۲ نفر بوده اند. جمعیت با فریاد بر علیه آنها شعار می داده اند. پاسبانها به محض ورود به کوچه باریک زیر باران سنگ و آجر قرار می گیرند. دکتر ملکی معتقد بود که آجر اصابت کرده به اولین پاسبان (مقتول) از یک پشت بام پرتاب شده است. پس از کشته شدن اولین پاسبان دو تن

دیگر از کوچه عقب نشینی کرده بودند. دکتر ملکی گزارش داد که جمعیت از اسلحه پاسبان اول جهت تیراندازی به دومین پاسبان سود جسته بودند. پاسبان سومی فرار کرده و درخواست نیروی کمکی نموده بود. ظاهراً بسیاری از افراد درگیر، دستگیر نشده بودند.

با این حال، پس از این واقعه به پاسبانها دستور داده شده که بیرون از کوچه ها استقرار یابند و نگهبانهای پشت کنسولگری نیز به همین علت محل را ترک کرده اند.

گزارش شده که پس از استقرار حکومت نظامی، وقایع مشابهی در مورد سربازان نیز اتفاق افتاده، اما نه ارتش و نه پلیس، هیچ کدام وارد کوچه ها نمی گردند. حادثه دیگری هم در مورد کشته شدن افراد پلیس و یا ارتش گزارش نشده است.

نتیجه: این گزارش می بایستی روشنگر این مسئله باشد که در حال حاضر حملات سازمان یافته ای به مقامات صورت می گیرد. شهربانی نسبت به موقعیت، موضع محتاطانه ای اتخاذ کرده و این وضعیت در حال گسترش به تمامی نقاط شهر است و این مسئله توانایی پلیس را برای کنترل قسمتهای شهر محدود می کند. ظاهراً اکثر افراد از ضعف و ناتوانی شهربانی آگاهند و از آن سوءاستفاده می کنند. طبقه بندی و محتویات گزارش توسط دیوید. سی. مک گافی تصدیق می گردد.

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ نوامبر

سند شماره ۲۱۰

خیلی محرمانه۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۵۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ نوامبر

خلاصه گزارش: اعتصاب عمومی نشان می دهد که امروز مؤثر واقع شده است. قطع پراکنده برق. تظاهرات در استانها، روزنامه های کوچک بیشتری به چاپ می رسند. زندانیان سیاسی آزاد شدند. سخنرانی غیررسمی نخست وزیر ازهاری نظر مساعد سیاستمداران میانه را جلب می کند. مدارس بیشتری باز می شوند. پایان خلاصه گزارش.

۱ به تقاضای آیت الله شریعتمداری و به منظور سوگواری و عزا به دلیل بی حرمتی که به زیارتگاه در مشهد مقدس صورت گرفته بود امروز ایران عموماً تعطیل بود (۲۰ نوامبر). اخبار این رویداد به کندی پخش گردید. بر اساس شایعات، ساواک با آگاهی از اینکه این واقعه می تواند انفجارآمیز باشد سعی کرد که اخبار به دیگر شهرها نرسد. اطلاعیه ای که امروز به وسیله آیت الله شریعتمداری، گلپایگانی و نجفی منتشر شد از لحن بسیار تندی در محکومیت نیروهای امنیتی برخوردار بود و مردم را به برپایی روز عزای عمومی فرا می خواند. در آن اطلاعیه می خوانیم که «این عمل جنایتکارانه فقط عزم ملت را قوی و راسخ

خواهد کرد تا به مبارزه خود ادامه دهد و بنیان ظالمان را سرانجام فرو ریزد.» تقریباً دو سوم مغازه های تهران بسته اند و همانند اعتصابات قبلی بسته بودن مغازه ها هماهنگی ندارند. در بعضی از بخشهای

جنوبی تهران امروز صبح مغازه ها باز بودند در حالی که در تمامی بخشهای شمال شهر مغازه ها بسته بودند. به هر حال مثل گذشته انتظار داریم همانطور که روز سپری می گردد مغازه ها به بستن ادامه دهند تا اینکه اواخر بعد از ظهر شهر کاملاً تعطیل شود. بر حسب گزارشات امروز مطبوعات از پاریس، خمینی قصد دارد رژیم را از طریق اعتصاب به زانو درآورد لذا اعتصابها شدت بیشتری گرفته اند. معذالک وضعیت امروز منطق خودش را دارد و نام خمینی همراه اطلاعیه ای که مردم را به اعتصاب فرا می خواند وجود نداشت. قطع پراکنده برق امروز در ایجاد فضای نیمه فلج شهر نقش خود را ایفا می نماید. منبع مطبوعاتی به افسر سفارت گفت که گزارشات بی شماری ادعای مخالفین را مبنی بر اینکه واحدهای نظامی وارد زیارتگاه شده و چندین تظاهرکننده را به قتل رسانده اند، تعقیب می کردند.

۲ هنوز ارتباط با استانها ضعیف می باشد اما سفارت گزارشهایی از تظاهرات در مشهد و ساری و سنندج دارد. در تهران جمعیتی که تعدادشان زیاد نبود در مرکز شهر جمع شده اند اما تا اواسط روز هیچ حادثه بزرگی گزارش نشده است. تنها کشمکش تأیید شده برخورد مختصری بود که نزدیک سفارت در مجاورت ساختمان شرکت ملی نفت ایران رخ داد. گروههای مرتبط با اعتصاب با گاز اشک آور و تیراندازی هوایی متفرق شدند. حضور نظامیان علی رغم آگاهی قبلی از عزای عمومی در تهران زیاد نبود. کنسولگری اصفهان از انفجاری در نزدیکی بانک در شب گذشته گزارش می دهد.

۳ رهبر انجمن معلمان تأیید می کند که مدارس بیشتری در حال باز شدن هستند (به استثنای عزای عمومی امروز) با وجود این می گوید که بسیاری از معلمینی که به مدرسه می آیند به جای تدریس به بحثهای سیاسی می پردازند. او افسر سفارت را مطلع کرد که تقاضای وزیر آموزش و پرورش به منظور ملاقات با وی را رد کرده است.

۴ دو روزنامه جدید «آهنگ سیاسی» و «سیاست ما» که سابقاً منتشر می شدند دوباره ظاهر شده اند. اینها روزنامه های کوچکی می باشند و تماماً نیز طرفدار دولت محسوب نمی شوند اما یقیناً خطرناک نیز نیستند. اولین اینها یعنی روزنامه آهنگ سیاسی با نام بردن از سه نفر: قطب زاده، یزدی، بنی صدر که در اطراف خمینی به سر می برند ادعا می کند که خمینی تحت کنترل کمونیستها می باشد. روزنامه «سیاست ما» حقوق بشر کارتر را در رابطه با مسایل ایران مورد سرزنش قرار می دهد.

۵ دولت اعلام کرد ۲۶۱ زندانی سیاسی آزاد شده اند که در طی هفته گذشته کل آنها بالغ بر ۴۷۱ نفر می باشد.

۶ سفارت نظرات بسیار امیدبخش و مساعدی را از تحصیل کرده های طبقه متوسط در ارتباط با سخنرانی ازهاری در پارلمان دریافت کرده است. آنها لحن خودمانی و بی تکلف و عاری از تکروی را می ستودند اگرچه این افراد از مخالفین سرسخت و اصلی رژیم نیستند.

سولیوان

دومین گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ نوامبر

راسند شماره ۲۱۱

خیلی محرمانه۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۵۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: دومین گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ نوامبر

بر طبق گزارش کنسول اصفهان این شهر امروز درگیر از سرگذراندن خشونتهای فزاینده بوده است. تظاهرات اولیه اطراف بانک در ابعاد وسیعی گسترش پیدا کرده، دو پلیس تیر خورده و کشته شدند. (یک گزارش بیان داشت کشته شدگان به وسیله اسلحه خود پلیس که در درگیری از خود آنها گرفته شده بود به قتل رسیده اند). مقامات حکومت نظامی فراخواندن نیروهای زیادی را بدون اینکه موانعی در سر راه ایجاد کنند به سراسر بخشهای شمالی شهر ترتیب داده اند. سوختن هفت ساختمان در ساعت ۳۰/۶ به وقت محلی تأیید شده است. چهار محله به وسائل نقلیه آمریکایی بدون به جای گذاشتن هیچ گونه تلفاتی تأیید شده است.

امروز مدرسه آمریکاییها زود تعطیل شد و فردا نیز همچنان بسته خواهد ماند. اعتصاب سه چهار ساعته کارکنان اداره برق وضع شهر را مختل ساخته است. هیچ هواپیمای ایرانی بعد از ساعت ۱۰ بعد از ظهر وارد اصفهان نشده است. (ما از صحت شایعه اعتصاب بی اطلاع هستیم). مدت ساعت منع عبور و مرور افزوده شده، هم اکنون ساعت منع عبور و مرور از ۸ بعد از ظهر تا ۶ صبح می باشد. سولیوان

وضعیت در ایران

سند شماره ۲۱۲

گزارش شماره: ۶۸۴۶۰۵۴۱۷۸۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) گزارش حاوی اطلاعاتی در مورد پرتاب ماده منفجره به طرف ماشین دفتر سازمان مستشاری آمریکا در تهران است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (محرمانه غیرقابل رویت برای بیگانگان) در روز ۲۳ نوامبر سال ۱۹۷۸ مدیر تیم فنی نظامی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی در حال بازگشت از سفارتخانه آمریکا به اقامتگاههایشان بودند. وقتی که وسیله نقلیه وارد محوطه میدان تجریش شد، ترافیک سبک بود. هنگام ورود به این ناحیه مدیر تیم فنی نظامی یک پیام رادیویی دریافت داشت و به منظور صحبت کردن با بی سیم بر روی صندلی جلوی وسیله نقلیه خم شد. افسر رابط فوق که بر روی صندلی عقب نشسته بود روی خود را اندکی گرداند و شیء کوچکی را که پرتاب شده بود مشاهده کرد. در قسمت عقب اتومبیل انفجار خفیفی صورت گرفت. هر دو نفر فکر کردند که کپسول خالی گاز موجود در صندوق عقب اتومبیل جابجا شده یا منفجر شده است. راننده

بی درنگ (با مهارتی قابل توجه) در ترافیک حرکت کرد، بعد از رسیدن به خانه مدیر تیم فنی نظامی، اتومبیل بازرسی شد. در روی صندلی عقب اتومبیل دقیقاً در پشت صندلی عقب سمت راست یک لکه بزرگ بی رنگ شده بود و وسط این لکه زرد رنگ بود و در اطراف و حواشی آن ماده پودر مانند سفیدی دیده می شد.

در امتداد این لکه یک قسمت متمایل به آبی بود (تقریباً یک لکه و مقداری پودر بی رنگ) بوی ملایم باروت به مشام می رسید. صدمه ای به بدنه اتومبیل وارد نشده بود. وسیله نقلیه یک «شورلت نوا» بود که ضدگلوله نبود. افسر رابط مذکور اونیفورم و مدیر تیم فنی نظامی لباس شخصی پوشیده بود.

قبل از آنکه آزمایشی توسط افراد متخصص بر روی مواد باقیمانده صورت گیرد راننده وسیله نقلیه را از باقیمانده این مواد پاک کرد. این انفجار مشکوک سبب به لرزه درآمدن اتومبیل شده و هیچ دودی مشاهده نشد.

افسر رابط مردم زیادی را در نزدیکی اتومبیل، در هنگام حمله مشکوک به آن، مشاهده کرد. به هر حال به علت تراکم و ازدحام مردم موجود در محل، مشخص کردن اینکه آن شیء کوچک از کدام طرف پرتاب شده غیرممکن بود.

نظریات تهیه کننده: به علت عدم آزمایش بر روی مواد باقیمانده حاصل از انفجار دو فرد مذکور باید آن را به عنوان یک وسیله انفجاری مشکوک کوچک تلقی کنند. هر دو مأمور احساس می کنند که وسیله نقلیه به طور تصادفی مورد هدف قرار گرفته است و هیچ یک از آن دو به طور مشخص مورد هدف نبوده اند. اگر آن شیء دارای ماده منفجره قوی با قابلیت ایجاد ترکش بود در نتیجه عدم وجود پنجره های ضدگلوله در داخل اتومبیل، هر دو مأمور احتمالاً مجروح شده بودند. وسیله نقلیه قدرت کافی برای کشش وزن صفحات ضدگلوله و توان کافی برای عمل در سطح تهران را ندارد.

وضعیت ایران

سند شماره ۲۱۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۴۲۷۸۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ ۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ایران

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف آخر هفته ۲۳ ۲۴ ۲۵ نوامبر ۱۹۷۸ وضعیت تهران نسبتاً آرام بود. طبق گزارشات واصله چندین اقدام ضدآمریکایی بر علیه

منافع و کارکنان آمریکا گزارش شده است. ساختمان کلینیک بین المللی بل هلیکوپتر در اصفهان با چند دینامیت بمب گذاری شد ولی عمل نکرد. با رنگ آبی به اتومبیل رئیس RAST رنگ پاشیده شده است.

به اتومبیل حامل افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر فنی نظامی با مواد منفجره سوءقصد شده است. (در گزارش ۶ ۸۴۶ ۵۴۱ ۷۸ شرح داده شد)

ب جمعه ۲۴ نوامبر افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به همراهی وابسته سفارت بریتانیا با اتومبیل به شمال تهران منطقه شمشک رفتند و از چند روستا بازدید به عمل آوردند. وضعیت روستاها عادی بود و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی با تعدادی از روستاییان به گفتگو پرداخت.

به نظر می رسد روستائیان از شاه کاملاً حمایت می کنند. مأمور گزارشگر در هر روستا دو سرباز همراه با یک خودرو ارتشی مشاهده کرد. در شمشک غذا دادن روستائیان به سربازها را مشاهده کرد.

در حول و حوش روستاها و در کنار رودخانه ها خانواده های ایرانی متعددی مشاهده شد که برای پیک نیک آمده بودند.

ج کارکنان دفتر سازمان مستشاری آمریکا شب ۲۵ نوامبر در فرودگاه مهرآباد بودند. با وجود پروازهای برنامه ریزی شده و منظم از مبدأ به مقصد وضعیت فرودگاه عادی به نظر می رسید.

د در ۲۶ نوامبر ۱۹۷۸ رهبران مذهبی مردم را به یک اعتصاب عمومی در تهران دعوت کردند. اعتصاب سراسری و مؤثر بود، کلیه مغازه ها، جایگاههای پمپ بنزین و بازارها تعطیل شدند.

ه منبعی در بندرعباس گزارش داد که در آخر هفته «۲۳ ۲۴ ۲۵» نوامبر بندرعباس آرام بود.

و منبع دیگری همچنان به مأمور گزارشگر ما گزارش داد که او به علت ناآرامی های دانشجویی انتظار نداشته امسال شاهد باز بودن دانشگاهها باشد.

ز طبق گزارش منبع دیگری به مأمور گزارشگر ما در بعد از ظهر ۲۶ نوامبر گروههای دانشجویی نزدیک دانشگاه تهران چند بار دست به تظاهرات زدند. تظاهرکنندگان به محض ورود ارتش متفرق می شدند.

ح گزارش دیگری به مأمور گزارشگر ما حاکی است که یک بمب به ساختمانی که یک سرهنگ دوم آمریکایی در آن زندگی می کرد پرتاب شده است. این رویداد در اصفهان رخ داد. بمب در پاگرد طبقه دوم منفجر شده و با وجود اینکه حادثه خسارت زیادی بر جای گذاشته ولی هیچ گونه تلفات جانی گزارش نشده است.

ط منبع مشاهده کرد که بعد از ظهر و غروب ۲۶ نوامبر گروههای کوچکی از نیروهای مخالف مشغول جمع آوری و بسیج هواداران تازه نفس جهت ابراز مخالفت بودند. از طریق این گروهها با منبع تماس گرفته شد و به او گفته شد که او نیز باید به نیروهای رهبر مذهبی در تبعید، خمینی بپیوندد.

گروههای آشوبگر محلی: ناآرامیهای غیرنظامی در تهران

سند شماره ۲۱۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۹۰۷۸۲۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۶ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گروههای آشوبگر محلی: ناآرامیهای غیرنظامی در تهران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) شاهد عینی از حمله به کامیون ارتشی پر از سرباز و درگیری خونین بین تظاهرکنندگان و نیروهای نظامی خبر می دهد. تظاهراتی در مناطقی که آمریکاییان زیادی اقامت دارند رخ داد. برخوردهای خشونت آمیز در ناحیه مرکزی تهران گزارش شده است. اعتصاب فلج کننده در روز ۲۷ نوامبر ۷۸ به نشانه همدردی با کشته شدگان مشهد برگزار شد.

۲۲ جزییات الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات تجزیه و تحلیل نشده است و نباید طرحها و سیاستها را منحصراً بر مبنای این گزارش استنتاج یا اصلاح کرد.

ب (بدون طبقه بندی) منبع که برای اولین بار گزارش می کند، یک منشی فیلیپینی است که در استخدام فعالیتهای پشتیبانی ایالات متحده (ایران چاپلین)، می باشد. او چنین خبر می دهد: شوهر او (منبع دست دوم) که او هم فیلیپینی است، به عنوان یک سرکارگر ساختمانی برای یک شرکت ایرانی تعمیر و نصب و نگهداری تأسیسات رفاهی کار می کند. در روز ۲۲ نوامبر ۱۹۷۸ شوهر منبع به او گفت که در حدود ظهر آن روز شاهد مواجهه سربازان و تظاهرکنندگان در خیابان خیام که در کنار بازار تهران قرار دارد، بوده است. نیروهای نظامی، با چند صد نفر تظاهرکننده که در حال شعار دادن و خواندن سرود بوده اند درگیر شده و حداقل دو بار به آنان دستور متفرق شدن می دهند و سپس به دنبال سومین اخطار اقدام به تیراندازی هوایی می کنند ولی موفق به عقب راندن جمعیت نمی شوند. آن گاه شروع به شلیک مستقیم به داخل جمعیت می نمایند. بعد از آن که افرادی که هنوز قادر به حرکت کردن بودند فرار کردند، سربازان شروع به سوار کردن کشته ها و مجروحین به داخل آمبولانسهای نظامی می کنند. او با استفاده از امتیاز مکانی خود که یک سوراخ فاضلاب پوشیده با چادر بوده است، به شمردن کشته ها و زخمی هایی که بار اتومبیل می شدند، می پردازد. هنگامی که تعداد به ۷۰ می رسد، دچار تهوع می شود و دیگر نمی تواند به شمردن ادامه دهد. ولی بار زدن تا مدتی بعد ادامه می یابد. قبلاً چندین نفر از کارگران ایرانی محل کار او، از تظاهرکنندگان جزواتی گرفته بودند. راننده و مترجم منبع دست دوم به او گفته است که جزوه از مردم دعوت می کند که کلیه خارجیان را از کشور بیرون برانند و حاوی دستورالعملهای مفصلی درباره چگونگی ساختن «بمب» بوده است. منبع دست

دوم قـادر به تشـخیص این مطلب که آیا این بمبها آتش زا بوده انـد یا انفجاری، نبوده است. منبع دست دوم در مورد واقعه ای در یک هفته قبل به منبع گفته است

که او در حال کار کردن در همان محل بوده و در حوالی ظهر، ده الی دوازده نفر سرباز ایرانی در حال خوردن ناهار در یک کامیون ارتشی پارک شده در کنار بازار بوده اند. او مشاهده می کند که یک مرد ایرانی در حال حمل چیزی شبیه به یک نارنجک دستی از بازار خارج می شود. مرد ایرانی وسیله فوق را به پشت کامیون پرتاب کرده می گریزد. وی پس از انفجار مشاهده می نماید که در حدود ۶ تا ۸ سرباز که ظاهراً کشته شده بودند، توسط آمبولانسهای نظامی از منطقه خارج شدند. (تاریخ گزارش ۱۴/۱۱/۷۸ تا ۲۳/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر ۲۶/۱۱/۷۸؛ ارزیابی ۶ اف، منبع: دوریس الارده مأمور ویژه مقیم در محل ج اولیس ناحیه ۷۲)

ج (خیلی محرمانه) منبع که در گذشته گزارشهای قابل اعتمادی داده است، اظهاراتی به شرح زیر نموده است: حوالی روز ۱۵ نوامبر ۷۸، یک وسیله انفجاری به داخل وسیله نقلیه حامل نیروهای امنیتی در نزدیکی بازار بزرگ پرتاب شده است. چندین نفر از نیروهای نظامی در این حادثه کشته شده اند. (تاریخ گزارش ۱۵/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر ۲۲/۱۱/۷۸ تهران؛ ارزیابی ب ۲؛ منبع (۱) CAC – LC- ۷۲۰۰؛ مأمور ویژه سولیوان ناحیه ۷۲)

د (بدون طبقه بندی) منبع یکی از مأمورین ویژه اداره تحقیقات نیروی هوایی است و به شرح زیر گزارش نموده است: در ساعت ۲۰/۱۵ روز ۲۴ نوامبر ۷۸، یک کامیون پر از نیروهای نظامی و یک اتومبیل پلیس در تقاطع خیابانهای صفا و کامران در منطقه رستم آباد واقع در شمال تهران توقف می کنند. چند دقیقه بعد او از آپارتمان خود چند نور قرمز چشمک زن را تقریباً در ۱۰۰ متری شمال خیابان صفا مشاهده می کند. ولی قادر نبوده است که داخل خود خیابان را ببیند. (تاریخ گزارش ۲۴/۱۱/۷۸؛ (تاریخ و محل کسب خبر: ۲۴/۱۱/۷۸ تهران؛ ارزیابی آ ۱؛ منبع: مشاهدات کارمند اداره ویژه ارزیابیهای نیروی هوایی؛ مأمور ویژه: اولیس، ناحیه ۷۲)

ه (بدون طبقه بندی) منبع افسر نیروی هوایی آمریکاست که سابقاً گزارشات موثق داده است و چنین اطلاع می دهد: اقامتگاه او در خیابان صفا نزدیک خیابان کامران واقع شده است.

در حدود ۳۰/۵ عصر روز ۲۴ نوامبر ۷۸ او یک گروه تقریباً ۲۰۰ نفری تظاهر کننده را به رهبری یک ملا مشاهده می کند که از خیابان صفا به سمت کامران می رفتند. تظاهرکنندگان که شعار می دادند با یک گروه تقریباً ۱۲ نفری سرباز و تعدادی پاسبان روبرو می شوند و با عجله پا به فرار می گذارند و سربازان به تعقیب آنان پرداختند. از آنجایی که تظاهرکنندگان به طرفی می پیچند، او دیگر آنها را نمی بیند ولی تصور می کند که پس از مدت کوتاهی شلیک گلوله ها را شنیده است. او اطلاع داد که در حدود ساعت ۶ عصر ۲ دستگاه آمبولانس نظامی را با چراغ های اضطراری روشن در حال عبور از کنار منزل خود دیده است. (تاریخ اطلاع: ۲۴/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۶/۱۱/۷۸، تهران ارزیابی: سی ۳، سرگرد ریچارد بارت، بخش نیروی هوایی گروه مستشاری کمکهای نظامی در ایران مأمور ویژه: اولیس، ناحیه ۷۲)

و (بـدون طبقه بندی) یک منبع کاملاً موثق چنین گزارش می دهد: تقریباً در ساعت ۳۳۰ بعد از ظهر روز ۲۴ نوامبر ۷۸، پرسنل وابسته به واحد منبع شاهد تظاهراتی بودند. تقریباً ۲۰۰ نفر از خیابان اختیاریه به سمت شمال یعنی میدان اختیاریه راهپیمایی کردنـد، بعد به طرف غرب یعنی رستم آباد و سپس به یک مسجد واقع در آنجا رفتند. تقریباً در ساعت ۵، پلیس سر رسید و تظاهرکنندگان را متفرق کرد. (تاریخ اطلاع: ۲۴ و ۲۵/۱۱/۷۸ تهران ارزیابی: ب ۲ منبع: بیل اندرسون افسر امنیتی، بخش پنجم نیروی هوایی آمریکا، تهران مأمور ویژه: رمزی ناحیه ۰۷۲)

ز منبع، که در گذشته گزارشاتش موثق بوده، اطلاع داده است که:

۱ حوالی ساعت ۱۰ صبح رز ۲۵ نوامبر ۷۸، کارکنان شرکت هلیکوپترسازی بین المللی بل آمریکا که دفاترشان در خیابانهای حافظ و تخت جمشید قرار دارد گزارش نموده اند که تقریباً ۲۰ شلیک گلوله را شنیده اند. منابع دست دوم گزارش نموده اند که هیچ گونه تظاهرات یا پلیسی را در منطقه ندیده انـد ولی تقریباً ۲۰ دقیقه بعد از شلیک گلوله ها بوی گاز اشک آور استشمام نموده اند.

۲ در ۲۲ نوامبر ۷۸، مقامات نظامی تقریباً ۵۰ نفر از کارکنان اعتصابی شرکت مخابرات ایران را دستگیر نمودند. از آن زمان به بعد، کار در مرکز شرکت مخابرات ایران به حالت عادی برگشته و خدمات تلفن خارج از کشور از سر گرفته شده است. طبق گزارش منبع نیروهای نظامی در کلیه طبقات ساختمانهای شرکت مخابرات واقع در پایین شهر مستقر شده اند. (تاریخ اطلاع: ۲۲/۱۱/۷۸ ۲۵/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۵/۱۱/۷۸؛ ارزیابی: ب ۲ منبع: جری والاس افسر امنیتی شرکت هلیکوپترسازی بین المللی بل آمریکا، تهران مأمور ویژه: رمزی، ناحیه ۷۲).

ح منبع، یک مقام رسمی است که در سفارت آمریکا در تهران کار می کند و به شرح زیر اطلاع داده است: یک نامه به امضای سه تن از رهبران بسیار مهم شیعه مذهب ایران، به نامهای آیت الله شریعتمداری و آیت الله گلپایگانی از قم و آیت الله شیرازی از مشهد در میان ایرانیان پخش شده است که مردم را به یک اعتصاب سراسری در روز ۲۶ نوامبر جهت بزرگداشت هفتمین روز مرگ کسانی که در برخورد با نیروهای امنیتی مشهد در هفته گذشته کشته شدند، دعوت می کند. منبع پیش بینی می کند که اعتصاب مؤثر بوده و با گذشت روز به ابعاد آن افزوده گردد. منبع در مورد حادثه مشهد اطلاع کافی نداشت. ادعا می شود گروهی از سربازان، مخالفان را تا حرم امام رضا تعقیب کرده و تعدادی از آنها را در آنجا کشته انـد. منبع در ابتدا داستان را بی ارزش دانست، زیرا بعید به نظر می رسد که سربازان ایرانی دست به چنین عملی بزنند. به هرحال واضح است که در مشهد حادثه ای رخ داده و منجر به تعداد نامشخص کشته گردیده است. اقدامات این سه رهبر مذهبی، به شکل همکاری با آیت الله خمینی یا هر سازمان دیگر سیاسی، شناخته نمی شود. (تاریخ اطلاع: ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۶/۱۱/۷۸، تهران ارزیابی: ب ۲ منبع: ۱ ۷۲۰۰ – –OC مأمور ویژه سولیوان، ناحیه ۷۲)

ظ (بدون طبقه بندی) منبع، یک گزارشگر قابل اعتماد است که چنین گزارش نموده است: یک راننده ایرانی در پایگاه هوایی دوشان تپه واقع در جنوب شرقی تهران به یک افسر نیروی هوایی آمریکا گفته است که جزواتی در منطقه جنوب تهران پخش شده که در آن نوشته شده است: «مغازه ها را ببندید، در غیر این صورت ما آنها را خواهیم بست.» (تاریخ اطلاع: ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۶/۱۱/۷۸، تهران ارزیابی: ب ۳ منبع سرهنگ دوم، افسر اجرایی نیروی هوایی آمریکا، هارولد ساتلر، بخش نیروی هوایی گروه مستشاری کمکهای نظامی آمریکا در ایران، پایگاه هوایی دوشان تپه مأمور ویژه رمزی، ناحیه ۷۲)

ی (بدون طبقه بندی) منبع، که قابل اطمینان شناخته شده است، چنین می گوید: بین ساعات ۳۰/۸ تا ۳۰/۱۰ روز ۲۶ نوامبر ۷۸، وی با اتومبیل از مرکز جامعه گروه اعزامی مستشاری کمک های نظامی واقع در منتهی الیه شمال شرقی تهران به مرکز موتوری گروه واقع در جنوب شرقی تهران رفت و مجدداً به مرکز بازگشت. او تخمین می زند که تقریباً ۵۰ تا ۸۰ درصد واحدهای تجاری در مسیر او تعطیل بوده اند و بسیاری از مغازه های باز هم فقط تا دو سوم کرکره خود را بالا کشیده بودند. منبع این حرکت را قبلاً در روزهایی که اعتصاب شهری گسترده وجود داشت مشاهده کرده بود. ظاهراً این کار به فروشندگان مغازه این امکان را می دهد که در صورت گسترش آشفتگی بتوانند سریعاً فروشگاه را تعطیل کنند. (تاریخ اطلاع: ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۵/۱۱/۷۸، تهران ارزیابی: آ ۲، منبع مشاهدات کارمند اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی مسئول ویژه: پتر هاگدهان، فیلیپ استارک و کلتوس رمزی، ناحیه ۷۲).

ک (بدون طبقه بندی) منبع، که عضو مرکز گروه اطلاعات در سفارت آمریکا در تهران است، اطلاع داده است که تقریباً در ساعت ۳۰/۱۱ روز ۲۶ نوامبر ۷۸ چند صد تظاهرکننده در نزدیکی خیابانهای پهلوی و حافظ در بخش جنوبی تهران در مجاورت اداره مرکزی شرکت ملی نفت ایران اجتماع نمودند. نیروهای امنیتی نسبت به این عمل واکنش نشان دادند و آمریکاییان حاضر در منطقه صدای چندین شلیک گلوله را شنیده اند. در نتیجه چندین خیابان این منطقه توسط نیروهای نظامی بر روی وسائل نقلیه بسته شدند. تظاهرکنندگان متفرق شدند ولی مجدداً در حدود ساعت ۱ بعد از ظهر در همان منطقه اجتماع نمودند. درگیری مجدداً به وقوع پیوست، یک شاهد عینی تیر خوردن یک تظاهرکننده را به چشم دیده است. (تاریخ اطلاع: ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۶/۱۱/۷۸، تهران ارزیابی: ب ۲ منبع: سرهنگ دوم جری کرنل مأمور ویژه سولیوان).

ل (بدون طبقه بندی) منبع که گزارشاتش در گذشته موثق بوده، اطلاع می دهد که: یک راننده که در استخدام شرکت جهانی خدمات هواپیماهای نرتراپ است تظاهرات عظیمی را در ساعت ۲ بعد از ظهر ۲۶ نوامبر ۷۸ در نزدیکی پل هوایی واقع در خیابان حافظ در نزدیکی خیابان شاهرضا در مرکز تهران نزدیک به جنوب گزارش کرد. منبع دست دوم مشاهده کرده

است که سه نفر گلوله خورده انـد، با این حال او مـدعی است که جمعیت علیرغم این مسئله توقف نکرده و به راهپیمایی خود ادامه دادند. (تاریخ اطلاع: ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر ۲۶/۱۱/۷۸؛ تهران ارزیابی: ب ۳ منبع ونیز بالتا، اداره اجرایی NWASI، تهران مأمور ویژه: رمزی ناحیه ۷۲).

م (بدون طبقه بندی) منبع که قابلیت اطمینانش ثابت شده، به شرح زیر گزارش نمود. یک تظاهرات ضددولتی حوالی ظهر ۲۶ نوامبر ۷۸ در منطقه دهکده قیطریه واقع در شـمال تهران رخ داد. فروشـگاههای بسته مزین به پرچمهای سیاه بودند و بسیاری از تظاهرکنندگان کفن سفید که پوشـش سـنتی مسـلمانان به هنگام دفن آنان است پوشـیده بودند. چندین کامیون پر از نیروهای نظامی با بستن کلیه تقاطع ها نسبت به آنان واکنش نشان دادنـد. بعضـی از سـربازان در حال تعقیب گروههای تظاهرکننده به سمت پایین خیابان مشاهـده شدنـد، در حالی که بقیه آنان در کنار وسایل نقلیه ای که مسلسـلهای سـنگین بر آنان نصب شـده بود، بـاقی ماندنـد. صـدای تیرانـدازی شـنیده شـد، امـا ایرانیـانی که با اتومبیلهایشان از آن منطقه می آمدنـد به منبع گفتنـد که سربازان در حال تیرانـدازی هوایی بودند. (تاریخ گزارش ۲۶/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۶/۱۱/۷۸ تهران ارزیابی: آ ۲ ارزیابی اداره بازرسیهای ویژه نیروی هوایی مأمورین ویژه جیمز بولر و پاکول کولفر ناحیه ۷۲)

ن منبع که یک مقام رسـمی منصوب در سفارت آمریکا در تهران است اظهار نموده است که اعتصاب روز ۲۶ نوامبر در تهران بسیار مؤثر بـوده و چنـدین تظـاهرات در سراسـر شـهر رخ داده اسـت که ظـاهراً بزرگـترین آن تظـاهراتی بـود که در نزدیکی ساختمـان شـرکت ملی نفت به وقوع پیوست. گلوله هایی شـلیک شـد، با این حال هیـچ آماری در مورد زخمی ها و تلفات در دسـت نیست. فروشـگاهها در ۲۷ نوامبر بـاز بودنـد و هیـچ خبری در رابطه بـا وجود فعـالیت ضـدحکومتی در آن روز، نرسـید. (تاریخ اطلاع: ۲۶ و ۲۷/۱۱/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۷/۱۱/۷۸ تهران ارزیاب ب ۲ منبع گرت پرت، مأمور رسمی مأمور ویژه: سولیوان)

نظریـات تهیه کننـدگان: ارزیابی گزارش منبع در رابطه با مواجهه بین نیروهای امنیتی و تظاهرکننـدگان در بازار مشـکل اسـت اگرچه گزارشات متعددی حاکی از نوعی برخورد به دست ما رسیده است. گزارش منابع در مورد حمله به کامیون پر از سرباز با (۱) C۱ – CAC-۷۲۰۰ مطابقت دارد. تظاهرات در بخشـهای رسـتم آباد و قیطریه در مناطقی رخ داده است که آمریکاییان زیادی اعم از نظامی و غیرنظامی سکونت دارند.

این واقعیت که تظاهرکننـدگان برخلاف توان سرکوبگر و بسـیار زیاد نیروهای حکومتی، مشـتاق به آمـدن به خیابانها هسـتند، نشان دهنـده یکی از دو عامل سادگی کودکانه یا نگران کننـده تر از آن، یک اعتقاد مشـخص به قضا و قـدر و تعصب مذهبی است. انتظار می رود که با رسـیدن ماه محرم که مورد تقـدس مسـلمانان است، ماهی که در آن شور و غیرت مـذهبی به جوش می آید، تظاهرات بیشتر و درگیریهای بیشتری رخ دهد.

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۲۱۵

خیلی محرمانه۲۷ نوامبر ۱۹۷۸ ۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۶۱۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸

خلاصه گزارش: بعد از اعتصاب دیروز که قریب به دو سوم مغازه های تهران را به تعطیلی کشاند کارگران امروز عموماً به سر کار برگشته اند. تهران و شیراز آرام هستند. به جز ارتش که برای متفرق کردن مردم در اطراف دانشگاه تهران حضور دارد وضع غیرعادی دیگری به چشم نمی خورد.

در شب ۲۶ نوامبر مشکلات امنیتی در اصفهان ادامه داشت. مجله ایرانی خواندنیها شدیداً از ما و غرب به خاطر دخالت در امور ایران انتقاد می کند. وزیر دادگستری سه تن را برای رسیدگی به اموال خانواده سلطنتی معرفی می نماید. در تهران و اصفهان مسایل حاکی از این است که مردم برای شهادت آماده می شوند.

گاز طبیعی مجدداً به سوی شوروی جریان می یابد. پایان خلاصه گزارش.

۱ در تهران به دنبال اعتصابی که در حدود دو سوم مغازه ها را در سطح وسیعی از مناطق اصلی شهر به تعطیلی کشاند وضع به حالت عادی برگشته است. بازار تهران باز و تا ظهر آرام بوده است. قطع جزئی آب و برق وجود داشته که فوراً برطرف گردیده است. وقفه در کار، در چند مورد، به خاطر لوله کشی یا دیگر کارهای ساختمانی به وجود آمده، نه به خاطر اعتصاب. بنا به گزارش رسیده صبح روز ۲۷ نوامبر ارتش جهت پراکنده کردن جمعیتی که برای شعار دادن علیه دولت گرد آمده بودند مبادرت به تیراندازی هوایی کرد.

۲ شیراز تا ظهر ۲۷ نوامبر آرام می باشد. با وجود این، در اصفهان، در شب ۲۶ نوامبر شانزده محل مختلف به آتش کشیده شد. محل های به آتش کشیده شده قبلی، قبل از مقررات منع عبور و مرور در نزدیکی مرکز شهر قرار داشت، ولی بعد از مقررات منع عبور و مرور چند محل در خارج از شهر دچار این حادثه شد. علاوه بر آتش زدن اتومبیلها که مورد تأیید قرار گرفته و در گزارش تلگرافی مذکور است، کنسول آمریکا چهار مورد دیگر از آتش زدن اتومبیلهای شهروندان آمریکایی را که هنوز رسماً تأیید نشده گزارش می دهد. انفجار یک دینامیت، دو پایه پلکان را به طبقه دوم آپارتمان محل اقامت سرهنگ دوم آمریکایی در اصفهان پرتاب کرد. صدای انفجار ظاهراً برای ترساندن بود، نه کشتن ولی موج انفجار تمامی شیشه پنجره ها را شکست.

به نظر می رسد که خرج انفجار از یک شاخه دینامیت بوده است. کنسول آمریکا، همچنین بنا به مشاهدات غیررسمی گزارش می دهد که طی آشوب و بلوا که در ۲۶ نوامبر در اصفهان روی داد ۲۵ نفر منجمله دو پلیس که در گزارش تلگرافی مذکور

است کشته شدند. صبح روز ۲۷ نوامبر مغازه ها باز شدند ولی نزدیکیهای ظهر شروع به بستن کردند. در روز ۲۷ نوامبر

حکومت نظامی واحدهای نظامی بسیاری را در خیابانهای اصفهان مستقر نموده است. خبرهایی پخش می شود که مراسم دعا و سوگواری در روز ۲۸ نوامبر برای کشته شدگان ۲۶ نوامبر برگزار خواهد شد، که بالقوه خشونت و درگیری به دنبال دارد. خبر مشابهی حکایت از آن دارد که مراسم سوگواری و اعتصاب عمومی از بعد از ظهر ۲۷ نوامبر در تهران برقرار می باشد.

۳ خبر عمده مجله ایرانی خواندنیها این است که مشکلات کنونی ایرانیان را به گردن دسیسه چینی آمریکا و انگلیس می اندازد که می خواهند ایران را به امضای قرارداد جدید کنسرسیوم نفت وادار نمایند.

این مقاله همچنین رادیوی بی بی سی را به خاطر تلاش برای بی ثبات نمودن ایران مورد انتقاد قرار می دهد. چنین فرضی منطقاً و با توجه به وقایع معلوم درست نیست، ولی، مطلبی است که بسیاری از ایرانیان به آن اعتقاد دارند. به هر حال شاید به خاطر آن است که با پیش داوریهای آنان متناسب است.

نویسنده این مقاله عضو انجمن فرهنگی ایران و شوروی است.

۴ نجفی وزیر دادگستری نام سه تن از قضات برجسته را برای اداره کمیسیون رسیدگی به اموال خانواده سلطنتی اعلام نمود که عبارتند از: علی اصغر امینی، نصرالدین هجاوید و باقر شاهدی. سفارت هنوز اطلاعات کافی در مورد زندگینامه آنها در دست ندارد، ولی این سه نفر از مقامات محترم قضایی می باشند که انتصابشان از طرف شاه پذیرفته شده است.

۵ در تهران اغلب شایعاتی می شنویم که مردم برای خرید پارچه سفید بیرون می روند تا «خود را برای شهادت آماده کنند» تنها زمانی که این کار صورت می گرفت همواره آغاز محرم بوده است. انتظار می رود تا آن تاریخ همه چیز آماده گردد. از اصفهان گزارش می رسد که مخالفین محلی دارند مراسم یادبود شهادت دانشجوی سال چهارم را بنام ابطحی که در حالی که شعار مرگ بر شاه می نوشت مورد اصابت گلوله قرار گرفت و با خون خود نگارش شعار را به پایان برد، برگزار می نمایند. هنوز هیچ نشانه ای دال بر اینکه این مراسم رنگ و بوی ضدبیگانه بدهد به چشم نمی خورد. ولی موضوع شهادت احتمالاً با نزدیک شدن ماه محرم بیشتر خواهد شد.

۶ برای ارائه بهترین مثال که چگونه شایعات گسترده معتقدان را به عمل می کشاند، سفارت شایعه ذیل را که در مساجد غرب تهران دهن به دهن می گردد، ذکر می نماید: روحانیون به پیروان خود می گویند که خمینی خواب دیده که در روز ۸ محرم (۹ دسامبر) خواهد مرد و او از هوادارانش خواسته است که تا آن زمان شاه را خلع ید کنند تا او به عنوان مردی که وظایفش را خوب انجام داده، دارفانی را وداع گوید. (به هر حال، ما از منابع اصلی مذهبی خود چیزی در مورد شایعه فوق نشنیده ایم).

۷ خبرگزاری ایگات: لوله های گاز از ۲۶ نوامبر شروع به فرستادن گاز طبیعی به شوروی نمود. سولیوان

[وقایع ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ تهران]۳۶۸

سند شماره ۲۱۶

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۰۷۸۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

[وقایع ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ تهران]

خلاصه (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت کنونی ایران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف غروب روز ۲۸ نوامبر سال ۱۹۷۸ اوضاع در تهران آرام بود و در ساعت هفت و سی و هفت دقیقه شب ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران برق قطع شد و بیشتر قسمتهای شهر فاقد برق بود. در ساعت یک و سی دقیقه نیمه شب روز ۲۹ نوامبر دوباره وضعیت برق به حال عادی خود بازگشت.

ب مأمور گزارشگر صفوف ماشینها را در ایستگاههای پمپ بنزین مشاهده کرد که در بعضی موارد طول آنها بالغ بر ۲ کیلومتر بود. به نظر می رسد که نفت چراغ و بنزین در صدر کالاهای دلخواه عامه قرار گرفته اند. همسایه مأمور گزارشگر وی را مطلع نمود که تشکیل این صفها به دلیل اعتصاب قابل انتظار کارگران حوزه های نفتی در تاریخ ۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ می باشد. مأمور گزارشگر چند تن از همسایگانش را با بشکه های ۵۰ گالنی در صندوق ماشینهایشان مشاهده کرده است وقتی پرسید که چرا این بشکه ها را ذخیره کرده اند آنها اظهار می کنند که هیچ گونه سوختی در هفته های اولیه دسامبر وجود نخواهد داشت.

ج همسر مأمور گزارشگر می گفت که به همسر ژنرال وجدی افسر اداره دوم ستاد بزرگ ارتشتاران، گفته است که برابر شنوده ها ساعت منع عبور و مرور شبانه در خلال ۱۰ یا ۱۱ روز اول ماه دسامبر از ساعت ۶ بعد از ظهر تا ۵ صبح افزایش پیدا می کند و خانم وجدی بدون مکث تأیید کرد که این اطلاعات درست می باشد.

د در طی آخرین ساعات شب ۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ در تهران، وابسته نظامی نیروی هوایی بریتانیا مأمور گزارشگر را مطلع کرد که سفارت انگلیس یادداشتی از دولت ایران مبنی بر گله مندی و شکایت درباره کیفیت گزارشات رادیو بی. بی. سی در تهران دریافت کرده است. مأمور گزارشگر حول این موضوع با بسیاری از افسران عالی رتبه نظامی بحث کرده است و همه آنها خاطرنشان می کنند که اخبار بی بی سی در تهران مسبب بسیاری از مسایلی که دولت ایران با آنها روبروست می باشد. یک

افسر عالیرتبه اظهار داشت که بی بی سی صدای مخالفین دولت ایران بود. نظریات منبع اصلی: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) مأمور گزارشگر به دفعات در تهران به اخبار رادیو بی بی سی گوش کرده است. در بسیاری از موارد

گزارشـهای پخش شده نادرست بوده و در چندین مورد همان گزارشـهای دروغ پخش شده اند. تشخیص شایعات روز به روز مشـکل تر می شود و توده مردم ایران چنین شایعاتی را می پذیرند مانند شایعه اعتصابات وسیع حوزه های نفتی که در آینده به وقوع می پیونـدد. در حـالیکه هفته هـای اول دسـامبر نزدیـک می شود هنوز تا حـدودی تشـنج وجود دارد. با این وجود مأمور گزارشـگر مشـکل می تواند صفتی غیر از عادی بودن را به شرایط موجود اطلاق نماید. تهران آرام است و به نظر می رسد که به استثنای صفوف اتومبیل در مقابل پمپ بنزینها، شرایط حالت طبیعی و عادی دارد.

گزارش وضعیت ایران شماره ۲۴، ۲۷ نوامبر ۷۸

سند شماره ۲۱۷

سری۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۷ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. ۳۰۰۳۶۳

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، شرق نزدیک، آسیای جنوبی، توکیو، مکزیکو، خارطوم

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۴، ۲۷ نوامبر ۷۸

۱- فراخوانی برای اعتصـاب عمومی در روز ۲۶ نوامبر برای برگزاری عزای عمومی تظاهرکننـدگانی که توسط نیروهای امنیتی در مشـهد مقـدس در ۲۰ نوامـبر کشـته شـده بودنـد بـه خـوبی برگزار گردیـد و ایران دیروز سراسـر تعطیـل بـود. این نخسـتین رویـارویی عمـده بین مخـالفین و دولت نظـامی بود. توانایی مخالفین به ویژه با توجه به مشـکلات گسترش اعتصاب به سراسـر ایران آشـکارا به نمایش درآمد. امروز اوضاع نسبتاً به شکل عادی برگشته است فقط شایعاتی در مورد احتمال برگزاری مراسم عزای روز ۲۸ نوامبر به خاطر کشته شدگان اغتشاشات ۲۶ نوامبر اصفهان (اظهارات غیررسمی ۲۵ نوامبر را نشان می دهد)، در شهرهـای تهران و اصـفهان پخش شـده است. قطع پراکنـده آب و برق همچنـان ادامه دارد که احتمالاًـ به مسایـل و مشـکلات کارگری مربوط می شود.

۲ الگوی خشونت رو به رشـد اصـفهان منجر به حمله بـا بمبهای دستی آتش زا و یا دینامیت به ۱۶ جای مختلف و از آن جمله درب ورودی آپارتمـان سـرهنگ دوم آمریکـایی و چهـار حملـه تأییــد شـده و بیش از ۴ حمله تأییـد نشـده دیگر به اتومـبیل آمریکاییان گردید ولی گزارش مبنی بر مصدوم شدن آمریکاییها دریافت نشد.

۳ رهبر اکثریت سنا، سناتور بیرد در روز ۲۷ نوامبر ضمن سفر به ایران ملاقاتی کوتاه ولی از نظر سفارت بسیار باارزش، با شاه و نخست وزیر داشت. در بیـانیه خبری، او حمـایت آمریکـا از ثبات و اسـتقلال ایران را مورد تأکیـد قرار داد و اینکه آمریکا هیچ قصـدی مبنی بر دخالت در مسایل داخلی ایران ندارد و آمریکا انتظار دارد که روسـیه نیز به تعهد خود مبنی بر عدم دخالت در ایران که توسط برژنف در ۱۸ نوامبر اعلام شد وفادار بماند.

۴ ژنرال ازهاری نخست وزیر، به سناتور بیرد گفته است که حکومت نظامی اجازه برگزاری مراسم عزاداری ماه محرم را خواهد داد به شرطی که ملاها شفاهاً اطمینان بدهند که مراسم عزاداری به تظاهرات سیاسی تبدیل نخواهد شد. نخست وزیر این سیاست را قبل از آغاز ماه محرم به مردم اعلام خواهد کرد و مطمئن است که تمام مسئولین حکومت نظامی آن را درک می کنند. هدف این است که برخوردهای خشونت بار ماه دسامبر را دفع نمایند. سیاست جدید نسبت به خطی که شاه قبلاً مبنی بر ممنوعیت شدید برگزاری هرگونه تظاهرات اتخاذ کرده بود، عقب نشینی محسوب می گردد. نخست وزیر گفت که نیروی کافی برای به اجرا گذاشتن قانون و نظم در دسترس خواهد بود تا در صورت لزوم به کار گرفته شود.

۵ ایران روز ۲۶ نوامبر ۷/۵ میلیون بشکه نفت خام تولید کرد (بازگشت اساسی به حالت طبیعی) که ۹/۴ میلیون بشکه آن برای صادرات است. تصور می شود این ارقام در روز ۲۷ نوامبر نیز ثابت بماند.

۶ به نظر می رسد در بانک ها بحران جدیدی در حال گسترش است. موج تظاهرات اخیر سبب وارد آمدن خسارات مادی زیادی به شعب بانکهای کشور گردیده و باعث شده است که سپرده گذاران مقادیر معتنابهی پول خود را از بانکها بیرون بکشند. بازار ارز خارجی که تحت کنترلهای مقرر شده پانزدهم نوامبر قرار دارد، هنوز هرج و مرج بر آن حاکم است و نشانه ای از بهبود دیده نمی شود.

بازاریان و مخالفین سیاسی با بیرون کشیدن سپرده ها و تشویق به این کار دست به خرابکاری اقتصادی می زنند. با اطمینان به اینکه پول بانکها ته کشیده، بیرون کشیدن بیشتر پول از بانکها به اعلام تعطیلی بانکها منجر خواهد شد.

ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۸ نوامبر

سند شماره ۲۱۸

خیلی محرمانه۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۶۵۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی سی. فوری

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۸ نوامبر

خلاصه گزارش: تهران آرام است. در دو روز گذشته وضع گرگان آشفته بوده است. سفارتخانه مشغول بررسی لیست تکان دهنده ای است که به طور غیررسمی در تهران منتشر شده است و حکایت از انتقال پول به وسیله اشخاص برجسته، دارد. ظاهر شدن علی امینی در رادیو تلویزیون در ۲۷ نوامبر به عنوان بخشی از تلاش آشتی جویانه بین شاه و ملتش، جو معتدل و سازنده ای را ایجاد نمود. نام زندانیان اخیراً آزاد شده، چاپ گردیده است. زمینه حادثه ۲۵ نوامبر صحن حرم در مشهد از قبل آماده

شـده بـود. اغتشاشـات شـرکت ملی نفـت ایران در تهران فروکش کرده اسـت. در ۲۶ نوامبر تظـاهرات آرامی در شـمال تهران برگزار شد. پایان

خلاصه گزارش.

۱ وضعیت تهران تا ظهر آرام بود و تبریز نیز همینطور. ما نتوانسته ایم از کنسولگریهای دیگرمان اطلاعاتی کسب کنیم. منابع مطبوعاتی گزارش می دهند که دیروز اغتشاشات دامنه داری در گرگان جریان داشته است. این اغتشاشات پی آمد حادثه وخیم ۲۶ نوامبر است. در آن حادثه واحدهای نظامی درگیر، با تظاهرکنندگان به زد و خورد می پردازند و براساس ادعای سخنگوی مخالفان مذهبی، واحدهای نظامی مردم را به طرف پایین خیابانها تعقیب کرده و در آنجا بسیاری از آنها را کشته یا زخمی کرده اند. منبع می گوید که نماینده گرگان در مجلس مقامات حکومت نظامی را در مورد این واقعه مورد سئوال قرار داد و کشته شدن ۱۰ نفر و زخمی شدن ۴۸ نفر در واقعه ۲۶ نوامبر را تأیید کرد. دو یا سه دستگاه ماشین آتش نشانی در جریان تلاش برای خاموش کردن آتش، طعمه حریق گردیده اند.

۲ یک لیست پلی کپی شده که گفته می شود به وسیله کارکنان بانک مرکزی تهیه شده است، مردم را به هیجان آورده است. این لیست شامل نام حدود ۱۰۰ نفر از اشخاص برجسته و مبالغ هنگفتی پول است که بر اساس همین گزارش ظرف دو ماه گذشته توسط آنها از کشور خارج شده است. ما در حال بررسی اعتبار و درستی این لیست و نام اشخاصی که در آن ذکر شده، هستیم و بعداً در این مورد گزارش خواهیم داد.

۳ مصاحبه رادیو تلویزیون ملی ایران با علی امینی دیروز به دفعات از رادیو و تلویزیون پخش شد. بیشتر متن در گزارش شماره ۲۷۱۷۳۶ و عطف به گزارش ۲۷۱۱۴۶ Y اف بی آی مندرج است. پیام ملایم و معتدل امینی، می خواهد بین انتقاد از رفتار دولت ایران در سالهای اخیر و نیاز به ابقای شاه به عنوان یک پادشاه قانونی، موازنه ای برقرار نماید. این یک گام در جهت مصالحه ای است که به اعتقاد ما نمایشگر امید فراوانی برای رسیدن به راه حل سازنده بحران سیاسی فعلی ایران می باشد. در این نقش وساطت آمیز بین شاه و شرکای احتمالیش در دولت غیرنظامی آینده، امینی چنین به نظر می رسد که به عنوان یک ایرانی مستقل و مسئول در تلاش برای تعدیل عدم تفاهم بین شاه و ملتش، در مقایسه با نقشی که اکنون به وسیله نخست وزیر، ژنرال ازهاری، اجرا می شود، نقش رسمی تری به عهده دارد. در زمانی که خشم عمومی بالا گرفته است و کشور در معرض تهدید خشونتهای ماه آینده قرار دارد، این کار از هرگونه تقاضای مستقیم شاه از مردم، وسیله مؤثرتری به نظر می رسد.

۴ نام ۴۷۱ زندانی سیاسی که در دو گروه ظرف بیش از ده روز گذشته یا در همین حدود آزاد شدند، اکنون در مطبوعات فارسی زبان ظاهر شده است.

۵ حوادث حول و حوش تظاهرات ۲۵ نوامبر در مشهد جالب هستند. در هفته گذشته، روز ۱۹ نوامبر، مذهبیون مؤمن در صحن حرم جمع شدند. فرمانده نظامی منطقه دو نفر پلیس را در داخل صحن قرار داده بود. آنها توسط مردم شناسایی شدند و جمعیت بر سر آنها ریخته و شروع به کتک زدن آنها کردند. فرمانده نظامی یک دسته نجات به داخل فرستاد که آنها چند

تیر هوایی شلیک کرده و با زخمی نمودن دو یا سه نفر قضیه را فیصله دادند. یکی از زخمیها احتمالاًـ بعد از این حادثه، درگذشت. در مراسم هفتم آن شخص در ۲۵ نوامبر، رهبر مذهبی مشهد به ارتش اطلاع داد که تظاهراتی مذهبی برگزار خواهد شد که در صورت دور نگه داشته شدن ارتش از خیابانها، مسالمت آمیز خواهد بود. بر اساس گزارشات، فرمانده نظامی موافقت کرد و وقتی که راهپیمایی توأم با تظاهرات و رژه ای که چندین ده هزار نفر در آن شرکت داشتند، انجام می شد، هیچ فرد نظامی در معرض دید نبود. این حالت مسالمت آمیز در سراسر روز در خیابانها ادامه یافت، به واسطه اینکه روی حادثه اصلی تبلیغی صورت نگرفت و همچنین به علت مسالمت آمیز بودن راهپیمایی ۲۵ نوامبر، اکنون خیلی ها معتقدند که در روز ۱۹ نوامبر چیزی اتفاق نیفتاده است در حالیکه این گفته واقعیت ندارد، نبودن ارتش در خیابانها یا موافقت با راهپیمایی مسالمت آمیز اثر آرام بخشی داشته است. با در نظر گرفتن اینکه یک حادثه جزئی می توانست زمینه ای برای تظاهرات بزرگ و متعدد باشد.

۶ ما همچنین توانسته ایم از وضع اعتصاب در اداره مرکزی شرکت ملی نفت ایران در ظرف چند روز گذشته، شمای نسبتاً خوب و واقع گرایی ترسیم کنیم. در روز ۲۲ نوامبر تعدادی از کارگران اعتصابی پالایشگاه تهران برای تقدیم خواسته هایشان به مدیر عامل، به اداره مرکزی شرکت ملی نفت آمدند. از آنها خواسته شد که در روز ۲۵ نوامبر مراجعه کنند و آنها نیز تبعیت کردند اما در بازگشت مذاکره ای در کار نبود. پس از آنکه کارگران پالایشگاه دست به اعتصاب نشسته زدند، ارتش آنها را از محل بیرون کرد. روز بعد گروهی در حدود ۴۰ نفر از کارگران پالایشگاه، در حالیکه تعداد قابل توجهی از کارمندان شرکت ملی نفت ایران به آنها ملحق شده بودند، در یک اعتصاب نشسته شرکت کرده و درخواستهای زیر را مطرح نمودند: الف رهایی تقریباً ۲۵ نفر از اعتصابیون که قبلاً دستگیر شده بودند ب خارج شدن گارد نظامی از تأسیسات شرکت ملی نفت ایران و ج پایان بخشیدن به برنامه ای که در پالایشگاه تهران اجرا می شود و به موجب آن کسانی که اجازه وارد شدن به پالایشگاه را دریافت می کنند باید تعهدنامه ای امضا کنند مبنی بر اینکه برای کار کردن وارد می شوند. یک شاهد عینی گزارش می دهد که در جریان متفرق کردن اعتصابیون در ۲۶ نوامبر پلیس به شلیک هوایی مبادرت ورزید و چندین نفر از کارکنان شرکت ملی نفت ایران را به باد کتک گرفت. گروه بزرگی مرکب از کارگران پالایشگاه و کارمندان اداره مرکزی مجدداً وارد ساختمان شدند و این بار پلیس با شلیک هوایی، صف اعتصابیون را در هم شکسته و سرانجام به سوی دسته های کوچک آنان شلیک کرد. شاهدان عینی یک نفر را مشاهده کردند که تلوتلوخوران دور می شد و فرد دیگری را دیدند که در حالیکه بیهوش بود از محل حادثه بیرونش می بردند. عابری که فرد بیهوش را با دقت و از نزدیک دیده بود، گفت که هیچ لکه خونی مشاهده نکرده است. حداقل دو نفر اظهار داشتند که پلیس از گلوله های پلاستیکی استفاده می کرده است. کارکنان شرکت به ما گفتند که مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران در این فکر است که اداره مرکزی را

برای مدت دو هفته تعطیل کند (به عبارت دیگر تا بعد از عاشورا). کارکنان سطوح مختلف شرکت ملی نفت ایران می گویند که اعتصاب به اداره مرکزی حال و هوایی سیاسی بخشیده است و بحثهای شدیدی بین کارکنان جریان دارد مبنی بر اینکه چگونه مخالفتشان با دولت را به بهترین وجه نشان دهند. حتی آن کارکنانی که تاکنون غیرسیاسی باقی مانده اند، احساس می کنند که تحت فشار هستند تا موضع خود را انتخاب نمایند. چندین نفر می گویند که رهبری اعتصاب نماینده نظریه اقلیت است اما به دنبال حوادث اخیر، آنها ممکن است بتوانند اکثریتی از کارگران را به اعتصاب بکشانند.

۷ در منطقه قیطریه شمیران واقع در شمال تهران، واحدهای نظامی در ۲۶ نوامبر جمعیتی بالغ بر چندین هزار نفر را که مشغول تظاهرات بودند، متفرق نمودند. جمعیت آرام ماند و حادثه ای رخ نداد.

در همان روز گروهی در حدود ۷۵ نفر در پایین خیابان دولت واقع در شمال تهران، دست به راهپیمایی زدند و راهبندان ایجاد نمودند. در اینجا خشونتی رخ نداد و راهپیمایی احتمالاً به وسیله کسانی رهبری می شد که در حادثه قیطریه متفرق شده بودند.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران شماره ۲۵، ۲۸ نوامبر

سند شماره ۲۱۹

سری۲۸ نوامبر ۱۹۷۸ ۷ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. ۳۰۱۴۱۵

به: کلیه نمایندگیهای دیپلماتیک آمریکا در اروپا، خاور نزدیک و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۲۵، ۲۸ نوامبر

۱ مصاحبه ای با علی امینی نخست وزیر اسبق دیروز از رادیو و تلویزیون مکرراً پخش شد. پیام مندرج در این مصاحبه تماماً حاکی از میانه روی و مصالحه جویی به اضافه تعدیل انتقادهایی که در طی سالهای اخیر نسبت به اقدامات دولت انجام می گرفت و نیز ضرورت حفظ شاه به عنوان مظهر سلطنت مشروطه بود.

این گام مفیدی در جهت اصلاح امور بود و می توانست بیانگر نقش ممتاز و برجسته ای برای امینی که از نظر بسیاری به عنوان رهبر بالقوه دولت غیرنظامی و ائتلافی شناخته می شود، باشد. نظر سفارت این است که در شرایط کنونی توسل امینی به مردم کارایی بیشتری دارد تا اینکه خود شاه مستقیماً به مردم مراجعه کند.

۲ در گرگان منطقه دریای خزر، در چند روز اخیر اغتشاشاتی صورت گرفته، که منجر به کشته شدن حدود ۱۰ نفر و مجروح

شدن نزدیک به ۵۰ نفر در روز ۲۶ نوامبر شده است. تهران همچنان آرام است.

ونس

اوضاع جاری کارگری در ایران۳۷۴

ص: ۳۷۴

سند شماره ۲۲۰

استفاده محدود اداری۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۵۱۲

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. با اولویت

موضوع: اوضاع جاری کارگری در ایران

۱ اوضاع کارگری در ایران دو هفته پس از روی کار آمدن حکومت نظامی پیشرفت داشته است ولی بی ثبات می باشد. به نظر می رسد بیش از همه در صنایع بخش خصوصی و تولید نفت و گاز بهبود حاصل شده باشد. اعتصابات و کم کاریها همچنان بسیاری از سازمانهای بخش عمومی و وزارتخانه های دولتی را فلج نموده است.

۲ بهبود اوضاع کارگری در بخش خصوصی چشمگیر بوده است. در واقع اشخاص مطلع متفقاً اظهار می دارند که تقریباً تمامی اعتصابات در بخش خصوصی پایان یافته است و حداقل در حال حاضر اوضاع نسبتاً آرام می باشد. با این حال تأثیر ناآرامیهای اخیر برطرف نشده است و تولید با تأخیر همراه است که نتیجه کمبود مواد خام، آشفتگی در سیستم بانکی، افزایش عدم تقاضا برای کالاهای بادوام و سایر تولیدات غیرضروری می باشد.

۳ بعضی از اعتصابات بحرانی تر در بخش دولتی حداقل به صورت موقتی پایان یافته است. در پی اقدامات دولت علیه اعتصابیون مناطق نفتی، تولید نفت تقریباً به حالت عادی خود رسیده و تولید گاز نیز شروع شده است.

اعتصاب ایران ایر خاتمه یافته و پروازهای داخلی و بین المللی بر اساس یک برنامه منظم صورت می گیرد. موفقیت دولت تاکنون به دلیل متمرکز کردن تلاشهایش بر حساس ترین موضوعات، ارائه مزایای مالی بیشتر و به کارگیری دقیق نیروی نظامی بوده است.

۴ اوضاع کارگری در ایران علیرغم این پیشرفتها به هیچ وجه مناسب نیست. در شرایطی که در اکثر وزارتخانه های دولتی کارمندان حضور دارند خدمات ارائه شده در حداقل خود می باشد.

خدمات گمرکی ایران همچنان نیمه فعال است. بعضی از ادارات مجوز هرنوع کالایی را می دهند ولی بعضی دیگر فقط مجوز کالاهای فاسدشدنی را صادر می کنند. توانیر، شرکت خدمات برق دولتی در تهران همچنان تحت تأثیر قطع برق در قسمتهای مختلف شهر می باشد. ارتباطات راه دور و تلفنی نیز دچار اختلالات گاه و بیگاه می شود.

۵ روحیه بسیاری از کارگران ایرانی علیرغم قولهایی مبنی بر افزایش و بهبود شرایط کاری همچنان خراب است.

بسیاری از کارمندانی هم که به سر کار بازگشته اند با بی میلی کار می کنند. احتمال بروز ناآرامیهای بعدی همچنان زیاد است. در صورتی که اوضاع کلی سیاسی وخیم تر شود ممکن است ناآرامیهایی به وقوع بپیوندد. سولیوان

اعتصاب در شرف وقوع کارمندان شرکت هواپیمایی ایران ایر

سند شماره ۲۲۱

استفاده محدود اداری۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۶۸۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: اعتصاب در شرف وقوع کارمندان شرکت هواپیمایی ایران ایر

در فرودگاه مهرآباد

۱ کفیل مدیریت دفتر محلی پان آمریکن در ایران به کارمند سفارت گفت شروع اعتصاب کارمندان ایران ایر در صبح ۲۹ نوامبر اختلالاتی در توزیع بلیط ها به وجود آورد و حداقل خروج یکی از هواپیماها را به تأخیر انداخت. این اعتصاب در پاسخ به دستگیری ۱۸ تن از کارمندان ایران ایر به دلیل نقض مقررات حکومت نظامی صورت گرفته است. تا ساعت ۱۲ ظهر به وقت محلی بیش از نیمی از کارمندان ایران ایر به سر کارهای خود بازگشتند اما نماینده کارکنان تهدید کرد که اگر ظرف ۲۴ ساعت آینده کارکنان دستگیر شده آزاد نشوند اعتصاب خواهند کرد. تا این لحظه به نظر می رسد که پروازهای ایران ایر مطابق برنامه صورت گرفته است. ژنرال فضلی در گفتگوی روز ۲۸ نوامبر با کارمند سفارت اظهار داشت که گروهی از آشوب طلبان در بین کارمندان ایران ایر وجود دارند که تلاش می کنند در خدمات ارائه شده اختلالاتی ایجاد کنند ولی چنین اشخاصی توسط مدیریت شناسایی شده و «تحت مراقبت» هستند. حدس زده می شود که اینها همان اشخاصی باشند که دستگیر شده اند.

۲ آنچه که برای منافع ایالات متحده اهمیت دارد سایر مشاهدات مقامات پان آمریکن می باشد مبنی بر اینکه حمل بار به قسمت گمرکات فرودگاه متوقف شده است و کارکنان دفتر پست فرودگاه امروز در محل کار خود حضور نداشتند.

اگر اوضاع ادامه یابد پان آمریکن ممکن است در اواخر امروز ناچار شود توصیه ای در مورد توقف حمل بار و محموله های پستی به تهران صادر نماید. تصمیم در مورد متوقف کردن این کار توسط دفتر مرکزی پان آمریکن اتخاذ خواهد شد.

سولیوان

دیدگاه بازاریان در مورد اوضاع جاری

سند شماره ۲۲۲

خیلی محرمانه۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۶۸۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: دیدگاه بازاریان در مورد اوضاع جاری

خلاصه گزارش: در سومین دیدار مأموران سفارت با بازاریان برجسته آنها گفتند که موفق به ملاقات با شاه یا نماینده او نشده اند. تظاهرات ادامه خواهد یافت و نیروهای دولتی در مهار آنها باید بیشتر خویشتن دار باشند. مردم نگران ماه محرم هستند ولی اگر دولت مردم را تحریک ننماید مراسم آرام برگزار خواهد شد. در سه روز بسیار مقدس محرم یا باید حکومت نظامی را

برچیـد و یا ساعت عبور و مرور را تغییر داد. آنها انتظار دولت جدید تا قبل از ماه محرم را ندارند و از عدم توانایی دولت ایران در حل و فصل سیاسی مسایل اظهار تأسف می نمایند. رابط اخطار کرد که مخالفین، پرزیدنت کارتر و شاه را در شعارهایی به هم پیوند می دهند. پایان خلاصه گزارش.

۱ روز ۲۸ نوامبر استمپل و پرت از مأموران سفارت با دو تن از بازاریان به نامهای حاج کریم حسینی و حاج احمد پورقدیری اصفهانی، در خانه هدایت اسلامی نیا ملاقات کردند. دیدار فوق هیچ چشم انداز سریعی از توافق بین دولت و مخالفین میانه رو را نشان نداد. بازاریان گفتند آنچنان که قبلاً امیدوار بودند قادر به دیدار شاه یا نماینده او نشده اند (مرجع ب) و تا قبل از ماه محرم انتظار تشکیل دولت ائتلافی را ندارند.

۲ همه در مورد حوادثی که در ماه محرم اتفاق خواهد افتاد نگران هستند ولی آنها معتقدند که اگر دولت مردم را تحریک نکند خشونت اجتناب پذیر است. همه مراسم رایج تغییر از سینه زنی و زنجیرزنی باید انجام بگیرد اگر دولت هشیارانه عمل کند احساسات مردم صرفاً مذهبی خواهد ماند. بهترین تدبیر حذف ساعت عبور و مرور در عصر شبهای ۹ الی ۱۱ دسامبر و جمع آوری سربازان از خیابانها می باشد (رجوع شود به تلگرام ماه سپتامبر حاوی اعلامیه دولت ایران در مورد مقررات تشکیل محافل مذهبی در ماه محرم). راهپیمایان خود را در خیابانها خسته کرده و بعد به خانه هایشان خواهند رفت. اگر جمعیت بی نظمی کند پلیس همیشه می تواند سربازان را که از انظار دور بوده ولی در دسترس هستند به صحنه بخواند. بدترین حالت در حول و حوش شروع ساعت حکومت نظامی خواهد بود و آنچنان که شایع است مردم به خیابانها آمده و سربازان قادر به تیراندازی به سوی یک یک آنها نخواهند بود.

۳ در ضمن تظاهرات ادامه خواهد یافت. مثل دیدارهای پیشین آنها از دولت به خاطر استفاده از نیروی زیاده از حد در فرونشاندن تظاهرات انتقاد کردند و معتقد بودند که سربازان به جای استفاده از گلوله باید از پمپ های آب پاش و گاز اشک آور استفاده کنند. آنهایی که کشته شدند کسانی نبودند که در ۵ نوامبر ساختمانها را سوزاندند. مردم هیچ تغییر اساسی در دولت نمی بینند چرا که با جنایتکارانی نظیر نصیری و همایون غیر از دستگیری هیچ رفتار دیگری نشده است و باید محاکمه آنها انجام گیرد. کشتار در مشهد آشتی را با مانع مواجه می سازد. آنها به لیستی از اسامی افراد اشاره کردند که امروز صبح انتشار یافته و در آن ادعا شده است که افراد فوق مقادیر زیادی پول به خارج از کشور فرستاده اند. مأمور سفارت به آنها گفت که لیست مزبور ساختگی است و آنها عاقبت متقاعد شدند. در پاسخ سئوال ما آنها گفتند: «نطق ازهاری جملات خوبی داشت اما ما منتظر عمل او هستیم.»

۴ بازاریان و رابط، دولت را به خاطر شکست در ایجاد حتی تماس اولیه با گروههای اجتماعی یا مقابله با وضعیتی که اساساً قابل کنترل است، محکوم کردند. به عنوان مثال «آخوند»های زیادی، (یا ناطقین مذهبی) از خمینی شهریه دریافت می کنند و در ماه محرم رژیم

را مورد حمله قرار خواهند داد. کسان زیاد دیگری و حتی بعضی از افرادی که در حال حاضر از خمینی تبعیت می کنند اگر پول دریافت کنند صرفاً به نطق های مذهبی می پردازند. اسلامی نیا ده روز است که از دولت مصرانه می خواهد که این کار ساده را انجام دهد ولی کسی گوشش به این حرفها بدهکار نیست. او و سایر بازاریان نظیر او از جیب مبارک خودشان دارند این پول را می پردازند! همچنین وقتی رابط وقایع مشهد را شنید به ازهاری تلفن زد و از او مصرانه خواست که با آیت الله ها تماس بگیرد و تأسف خود را اظهار بدارد. ساواک و یا کس دیگری باید در این امر مداخله کرده باشد چرا که ازهاری هیچ تلفنی به آنها نزد. گروهی از اعضاء اتاق بازرگانی می خواهند که با شاه در مورد مسایل صحبت کنند ولی ساواک و دیگرانی که در اطراف شاه هستند مانع می شوند. ساواک می گوید که پیغامی به شاه خواهد رساند، ولی کسی نمی داند که آنها این کار را می کنند یا نه؟ شاه باید با تجار و رهبران مذهبی حداقل هر ۶ ماه یک بار ملاقات کرده و به مسایل آنها اشراف پیدا کند.

۵ در انتهای ملاقات رابط مأموران سفارت را به کناری کشیده و از آنها خواست که پرزیدنت کارتر این قدر خود را به شاه نبندد. درست است که باید از شاه حمایت کرد ولی نه به این شیوه. او شعاری را عنوان کرد که از هر گوشه شهر شنیده می شود. (شاه جنایت می کند، کارتر حمایت می کند.) سولیوان

لیست کارکنان بانک مرکزی ایران در مورد خروج سرمایه ها

سند شماره ۲۲۳

خیلی محرمانه۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۰۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: لیست کارکنان بانک مرکزی ایران در مورد خروج سرمایه ها

۱ شروع متن بدون طبقه بندی: حدود روز ۲۶ نوامبر لیستی از ایرانیانی که ظرف دو ماه قبل از ۲۲ اکتبر از طریق بازارهای غیرتجاری سرمایه هایی را به خارج از ایران انتقال داده اند انتشار یافت. این لیست از طرف انجمن کارکنان بانک مرکزی تهیه شده بود. این لیست حداقل به دست یکی از روزنامه های محلی به نام آتش رسیده و قسمتی از آن در ۲۷ نوامبر چاپ شده است. این لیست ۱۱۹ نفره از طریق محاوره و به دنبال تلاشهای گردآورندگان آن توزیع شده است و در محافل تهران ۱۰۲ نام مختلف بیش از سایر اسامی بر سر زبانها افتاده است. این اسامی شامل مقامات برجسته نظامی و دولتی ایران، تجار و خانواده سلطنتی می باشد. شیرازی مدیرکل امور بین المللی بانک مرکزی و دادستان کل وزارت دادگستری در شب ۲۸ نوامبر بیانیه های عمومی صادر نمودند. شیرازی در این بیانیه اظهار می دارد اسامی و ارقامی که در لیست آمده ساختگی بوده و هیچ ربطی به واقعیت ندارد. دادستان نیز گفت که بازرسانی، به بانک مرکزی اعزام خواهند شد تا در مورد ادعای انتقال سرمایه تحقیق نمایند و اگر این امر حقیقت نداشته باشد تهیه کنندگان این لیست قلابی محاکمه خواهند شد. رادیو بی بی سی در ۲۸

نوامبر تمامی لیست و همچنین تکذیب بانک مرکزی و درخواست دادستانی کل برای تحقیق در این مورد را منتشر نمود. در این لیست اسامی و مقدار پول منتقل شده بر حسب میلیون تومان (معادل ۱۰ میلیون ریال) ذکر شده است و در پایان لیست اضافه شده که ۱۷ فقره انتقال پول به کمک پاسپورتهای سیاسی به حسابهای شخصی صورت گرفته است که جمع آنها بالغ بر ۵/۱۲۸۸۲ میلیون تومان می شود. این رقم بر اساس نرخ خرید و فروش غیرتجاری دلار که ۶/۷۰ ریال به ازاء هر دلار می باشد معادل ۸/۱ میلیارد دلار (دلار ۷۱۴/۷۱۶/۸۲۴/۱) می باشد (نسخه ای که از این لیست نزد ما می باشد واضح است اما شکل ظاهری ارقام ۲ و ۳ نزدیک به هم بوده و ممکن است در هنگام مقایسه جمع ریز ارقام با جمع کل اشتباهاتی صورت گرفته باشد). پایان متن بدون طبقه بندی.

۲ شروع متن (خیلی محرمانه)- فرهنگ مدیرکل کنترل مبادلات ارزی در ۲۸ نوامبر به کارمند سفارت گفت که این لیست غلط است. وی گفت انتظار دارد بانک مرکزی علناً آن را تکذیب نماید و بعداً چنین شد. وی به منظور اثبات نظریه خود گفت حاصل جمع این لیست، که بر اساس گفته کارمندان در اعلامیه مربوط فقط شامل انتقال مواردی بیش از ۱۰ میلیون تومان است، بیش از تمام مبادلات ارزی بانک مرکزی از طریق بازارهای غیرتجاری در طول آن دو ماه می باشد. این مبادلات دقیقاً حدود یک میلیارد دلار بوده است. فرهنگ گفت که کل این اقدامات ربطی به بانک مرکزی ندارد و هیچ کدام از کارمندان بانک (که اکثر آنها در حال حاضر اعتصاب کر ده اند) مسئولیت چنین اقدامی را نپذیرفته و تاکنون مقامات بانک مرکزی نیز به هیچ کدام از آنها مظنون نشده اند. لذا تصور می شود که این لیست ساختگی از خارج (از بانک مرکزی م) باشد، ظاهراً دو یا سه نفر از اشخاصی که نامشان در لیست آمده بیش از شش ماه پیش فوت کرده اند.

۳ کورس معاون وزارت اقتصاد و دارایی به کارمند سفارت گفت علیرغم اینکه این لیست ساختگی می باشد به طور کلی یک کار جعلی بسیار خوبی بوده است زیرا به نظر می رسد مبالغ ذکر شده در آن با دارایی واقعی یا آنچه که مردم در مورد اشخاص تصور می کنند تناسب دارد. این مسئله که حتی برای اشخاص متمول «تبدیل» داراییها در سطوحی بالغ بر ۵/۵۹ میلیون دلار در یک دوره دوماهه بسیار مشکل است توسط بسیاری از ایرانیان متفکر ندیده گرفته می شود. منافع سفارت از جمله آمریکاییان به خوبی آمادگی دارند تا صحت چنین لیستی را بپذیرند. لذا علیرغم تکذیب دولت ایران به آبروی این اشخاص صدماتی وارد می شود و اشتهار به فساد رژیم که قبلاً مستندات خوبی داشته و حمایت آن از مفسدین بیش از گذشته تقویت می شود.

۴ (شروع متن بدون طبقه بندی) این لیست پیوست اعلامیه ای است به شرح زیر:

با مطالعه دقیق موارد زیر و لیست پیوست که ۵ برگ می باشد می توانید بعضی از جنایتکاران و اقدامات آنها در ایران را بشناسید: در طی ماههای شهریور و مهر ۱۳۵۷ (۲۳ اوت الی ۲۲ اکتبر ۱۹۷۸) مبلغ هنگفتی از مبادلات ارزی غیرتجاری از طریق بانکهای مختلف به

خارج منتقل شده اند. مبالغ عمده این مبادلات (که بیش از ده میلیون تومان باشد) در لیست صفحات بعدی ذکر شده اند. کاملاً واضح است که علاوه بر این مبالغ، حجم عظیمی از مبادلات کمتر از ۱۰ میلیون تومان نیز به خارج منتقل شده است. این پولها علاوه بر مبالغ هنگفتی است که از طریق بانکهای خاص و بر اساس قوانین مبادلات تجاری که در اختیار عموم قرار ندارد به خارج منتقل شده اند.

تذکر: افراد خاصی بیش از یک بار ارز به خارج منتقل کرده اند و لذا اسامی آنها نیز بیش از یک بار در لیست آمده است.علاوه بر این فرایند انتقال داراییها به خارج در طول ماههای بعد ادامه داشته است و اعلامیه مربوط به آنها متعاقباً تهیه خواهد شد. امضا

انجمن کارمندان بانک مرکزی ایران

۵ لیست به شرح زیر است، مبالغ بر حسب میلیون تومان (یعنی هر ۱۰ میلیون تومان یک واحد است و هر تومان معادل ۱۰ ریال) است:

کریم پاشا بهادری

جمشید بزرگمهر

مصطفی فاتح

جمشید خبیر

سرلشگر جهانبانی

ایرج وحیدی

محمدهادی قوامیان

غلامرضا کیانپور

محمود خیامی

سرلشگر محسن هاشمی نژاد

سرلشگر حسن طوفانیان

تقی مصدقی

منصور روحانی

سرلشگر غلامعلی اویسی

سرلشگر منوچهر مزین

شجاع الدین شفا

۵/۴۷

۴۸

۴۱

۴۲

۲۳۹

۴۱

۳۱

۳۷

۲۴۰

۴۸

۲۸۰

۵۷

۶۸

۱۲۱

۳۷۰

۷۰رضا قطبی

منوچهر گنجی

حبیب لاجوردی

دکتر جهانشاه صالح

دکتر شیخ الاسلام زاده

ابوالفتح آتابای

خسرو اکمل

ابوالحسن دیبا

عزت یزدان پناه

پروفسور انوشیروان پویان

عبدالله ریاضی

بهرام بهرامی

دکتر داوود کاظمی

شهین برخورداریان

همایون جعفرانصاری

غلامرضا نیک پی

۸۵

۲۶

۲۱۰

۴۲

۴۸

۷۲

۵۱

۲۲

۲۲

۵۲

۴۵

۲۲

۱۸

۲۵

۲۹

۵۲

پرویز ثابتی

خداداد فرمانفرمائیان

شهریار پهلوی نیا

پرویز صفاری

آذر ابتهاج

یوسف خوش کیش

شهرام پهلوی نیا

شهرزاد پهلوی نیا

سرلشگر علی حجت

نادر اکرمی

عبدالقاسم خردجو

سرلشگر فردوست

جمشید آموزگار

پروفسور جمشید اعلم

اردشیر زاهدی

هوشنگ نهاوندی

صفی اصفیا

سرلشگر ضرغامی

رضا فلاح

احمد خیامی

عبدو شاه امیری

مهندس محمد غیاثی

محمدرضا یوسفی

دکتر شمس الملوک مصاحب

مصطفی منصوری

جمشید اشرفی

دکتر کاظم وحیدی

فریدون میکده

علی محمد بنکدارپور

مرتضی وکیل زاده

دکتر ارستو [ارسطو] فخرشفایی

مهندس ابراهیم زنگنه

دکتر عز ت الله نورایی

احمد مقدم

رسول رحیمی

مهندس سیروس ارجمند

غلامعلی سیف نادری

سرلشگر خسروانی

پری دولو قاجار

مصباح جالینوس

عطاءالله خسروانی

آقاخان بختیار

مهدی ابوسعیدی

باقر مستوفی

۱۳۵

۱۱۶

۳۷۰

۱۴۵

۸۵

۲۱

۴۲۰

۲۹۰

۴۷

۲۲

۲۸

۴۵

۴۲

۴۲

۹۲

۵۱

۴۵

۵۰

۱۱۵

۳۷۱

۱۸

۵۲

۴۱

۲۸۰

۳۱

۳۵

۱۵

۱۶

۳۱

۱۹

۲۴

۴۲

۱۹

۵۴

۸۲

۹۵

۲۳

۵۷

۴۲

۳۲

۲۲

۳۶

۲۰

۲۸عبدالحسین سمیعی

منوچهر تسلیمی

محمد ظهیری

کامبیز آتابای

ص: ۳۸۰

سرلشگر بدره ای

سرلشگر محمد نصیری

دکتر سید حسن امامی

ابوالحسن دیبا

حبیب لاجوردی

دکتر جهانشاه صالح

دکتر محمدحسن دیبا

سرلشگر دکتر ایادی

نوری اسفندیاری

احمد کاشانی

علی نیکپور

احمد بنی پور

جعفر منصوریان

فاطمه خزیمه اعلم

دریادار ظلی

هوشنگ اربابی

مهندس حسن رمزی عطایی

اصغر طلایی مینایی

مصطفی قلی رام

دکتر ضیاءالدین امینی

احمد وهاب زاده

هوشنگ ثابتی

سرلشگر مجید اعتمادمقدم

شهریار رضایی

محمدعلی خرم

منصور یاسینی

مهندس ف. فرمانفرمائیان

فرشید اسفندیاری

محمود اخوان

مهرداد پهلبد

محسن دعا

محمدتقی برخوردار

ص: ۳۸۱

حسن سامی

دکتر منوچهر شاه قلی

سرلشگر امیرقلی ضرغام

محمد خسروشاهی

رضا فلاح

باقر مستوفی

امیر نویدی

سرلشگر اسدالله ثانی۲۸

۲۷

۲۸

۲۲

۴۸

۳۸۰

۲۱

۱۸۲

۵۲

۲۷

۴۴

۲۷۰

۸۰

۸۵

۲۲۱

۱۶

۲۱

۲۷

۲۷

۲۲

۲۵

۱۵

۲۲

۲۷

۶۲

۱۷

۲۱

۱۸۶

۷۹

۷۸

۴۷

۲۲

۴۷

۲۲۳

۲۱

۳۱

۴۱

۵۱

۲۷

۶۲

۶۵

۲۱

۱۸

۲۲

تذکر: ۱۷ اعتبار انتقالی از طریق کدهای دیپلماتیک به حسابهای شخصـی در بانکهای سوئیس، فرانسه و ایالات متحده که بالغ بر ۳۷۵۰ میلیون تومان می باشد. (پایان متن بدون طبقه بندی). سولیوان

یک اعتصاب عمومی در شرف انجام است.

سند شماره ۲۲۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۲۹۱۷۸۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوائی، منطقه ۷۲ تهران، ایران.

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: ۴۲ HQCR

عنوان: گروههای آشوبگر محلی: یک اعتصاب عمومی در شرف انجام است.

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه) اعتصاب پیش بینی شده، در دوم دسامبر ۱۹۷۸ شروع می شود. بر اساس گزارشات، دولت قصد دارد مقررات منع عبور و مرور ۴۸ ساعته در خلال روزهای عزای عمومی در تاریخ ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ برقرار کند. شاید دولت به منظور تشویق عکس العمل نارضایتی نسبت به تظاهرات مخالفان مذهبی، ادامه اغتشاشات را نادیده بگیرد.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی): این گزارش شامل اطلاعات خام می باشد لذا طرحها و سیاستها نباید تنهایی بر اساس گزارش، ارائه و یا تغییر داده شوند.

ب (بدون طبقه بندی): منبع خبری، یک کارمند بسیار معتبر آمریکاست که به شرح زیر گزارش داد: شروع یک اعتصاب عمومی گسترده در دوم دسامبر سال ۱۹۷۸ که اولین روز ماه مذهبی محرم است، پیش بینی می شود. هرچند که در مطبوعات بین المللی شایع شده که آیت الله خمینی اصراری به برپایی یک اعتصاب عمومی نداشته اما وی در حول و حوش آن صحبت کرده است. تاریخ اطلاع ۲۸/۱۱/۷۸ تاریخ تهیه گزارش ۲۸/۱۱/۷۸ ارزیابی: ب ۲.

ج (محرمانه) منبع خبری، مأمور بسیار معتبر آمریکاست که به شرح زیر گزارش داد: یک ایرانی که منبع خبری وی را بسیار معتبر می پندارد و موقعیت اداری او در دولت به وی اجازه نزدیکی و تماس با مقامات بالای دولتی را می دهد، از گفتگو با ژنرال غلامرضا ازهاری نخست وزیر ایران اطلاعات زیر را گزارش کرد.

۱ دولت شروع یک اعتصاب سراسری گسترده را در شرکت نفت و در روز دوم دسامبر ۱۹۷۸ پیش بینی می نماید.

۲ نقشه جاری دولت برای روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸، برقرار نمودن مقررات منع عبور و مرور به مدت ۴۸ ساعت است.

۳ اعتقاد جدی این است که به امید پیدایش حرکت مخالفی بر علیه آیت الله خمینی و پیروانش اجازه داده شود که اعتصابات، آشوبها و هرج و مرج عمومی ادامه یابد.

۴ دولت ممکن است کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی را که در زندان به سر می برد، به امید اینکه وی دولت نظامی فعلی را مورد تأیید قرار دهد در آینده بسیار نزدیک آزاد کند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه) ماه محرم که ماه مذهبی مسلمانان شیعه و ماه عزاداری بیاد شهادت امام حسین(ع) رهبر مذهبی شیعیان می باشد، از دوم دسامبر شروع می شود. این ماه به طور کامل ماه عزاداریست و در طی روزهای هشتم و نهم (عاشورا) عزاداری گسترده ای انجام می شود. در این روزها دسته های بزرگ عزاداران در حالیکه بیشتر آنها بر تن خود شلاق و زنجیر می زنند، در سراسر کشور به حرکت درمی آیند. نیروهای امنیتی نیز طبیعتاً با این دسته ها به حرکت درمی آیند تا بیشتر مراقب متعصبان توبه کار باشند تا از انجام بی نظمی جلوگیری نمایند. این ماه معمولاً یکی از ماههای پر تب و تاب می باشد که امسال به دلیل ناآرامیهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی فعلی بر شدت آن افزوده خواهد شد. پیرو گزارش منابع خبری احتمال وقوع اعتصاب عمومی بسیار گسترده، زیاد می باشد. اعتصابی درازمدت و با ابعاد گسترده یقیناً بر شدت ناآرامیهای کنونی خواهد افزود. گزارش شده که اکثر شهرهای بزرگ ایران با کمبود بنزین و کپسولهای گاز مواجهند هر چند که قطع جریان برق به طور اعلام نشده تقریباً به صورت یک رویداد روزانه درآمده است. بررسیهای مکرر که توسط دولت ایران در ایجاد یک حرکت مخالف علیه آیت الله خمینی صورت گرفته اگر به خوبی دنبال شود احتمال دستیابی به بعضی از نتایج مطلوب وجود دارد.

گزارش سیاسی امنیتی ۲۹ نوامبر

سند شماره ۲۲۵

خیلی محرمانه۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۰۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی ۲۹ نوامبر

خلاصه گزارش: فرصتها جهت تشکیل دولت ائتلافی قبل از عاشورا از بین می رود. دولت

ایران مقررات گردهمایی های مذهبی روزهای محرم را اعلام می کند. راهپیمایی ممنوع است. ولی مراسم دیگر در صورتی که به پلیس اطلاع داده شود اشکالی ندارد. قطع جریان برق در ۲۸ نوامبر در اصفهان و تهران. تظاهرات کوچک. لاستیک اتومبیل شهروندان امریکایی در تهران پاره شد. رادیو بی بی سی دعوت خمینی برای اعتصاب عمومی در دوم دسامبر را گزارش می کند. شایعه اعتصاب شرکت نفت مردم را به پمپ بنزینها کشانده است. ولی تا مدتی ذخائر کافی است. پایان خلاصه گزارش.

۱ برداشت عمومی حاصل از تماسهای سفارت با مخالفان و دیگران (که در تلگرافهای جداگانه بعدی گزارش می شود) حاکی از آن است که فرصتهای تشکیل دولت ائتلافی قبل از عاشورا (۱۱ دسامبر) به سرعت دارد از دست می رود. دولت ایران و رهبران مخالفین هنوز بر سر نکات اصلی اختلاف نظر دارند، و فشار فعالیت خمینی در روزهای اخیر بیانگر آنست که وی هرگز آماده پذیرش سازشی حتی با سکوت در برابر آن هم، نیست. اکثریت قریب به اتفاق مردم ایران خود را جهت مقابله با دولت در ماه محرم مجهز می نماید. نشانه هایی وجود دارد که اکثر رهبران مذهبی میانه رو دارند از نظریه برخورد خونین و خشن دست می کشند و در جستجوی روشهای دیگری جهت اعمال فشار به دولت می باشند. به هر حال، نتایج را عمدتاً روند حوادث روشن خواهد ساخت. مذهبیها و بازاریان به دولت فشار می آورند که آرام و سنجیده عمل نماید تا از تحریک مردم اجتناب شود.

۲ در میان سردرگمی ها سرانجام دولت برنامه خود را در رابطه با مقررات و گردهماییهای ماه محرم اعلام نمود. این برنامه چنان که از ترجمه رسمی اعلامیه به دست می آید به قرار زیر است. دولت می خواهد که عزاداری برای امام حسین، آرام، سنگین و با نظم برگزار گردد و تمامی رهبران مذهبی را به ممانعت از خرابکاران جهت کشاندن مراسم به مقاصد سیاسی فرامی خواند. دولت ایران قاطعانه اعلام می دارد که راهپیمایی گروههای عزادار مطلقاً ممنوع است. برگزارکنندگان مراسم رایج موظفند که پلیس را از چنین مراسمی باخبر سازند تا آنان بتوانند آرامش را حفظ نمایند. در شهرهایی که حکومت نظامی برقرار است، مراسم بعد از ساعت منع عبور و مرور آزاد است به شرطی که مقامات حکومت نظامی آن را تأیید نمایند. برگزارکنندگان مراسم عزاداری نباید به خرابکاران اجازه اخلال بدهند، به هر حال چنانچه حادثه ای پیش آید دولت برخلاف خواسته خود و فقط به خاطر حفظ جان و مال مردم به اقدام جدی دست خواهد زد. منابع خبری ما نقل می کنند که دولت قبل از صدور این مقررات آنها را با بعضی از رهبران مذهبی در میان گذاشته است. منابع پلیس به سفارت اطلاع می دهند که در حال حاضر هیچ گونه تغییری در ساعات منع عبور و مرور داده نشده مگر آنکه اتفاقات مشخصی در آینده کاهش ساعت منع عبور و مرور را ایجاب نماید. در هر صورت، شایعات فراوانی در تهران و شهرستانها وجود دارد که حاکی از آن است که در اوج روزهای عزاداری (۱۱ ۹ دسامبر) مقررات منع عبور و مرور از ساعت ۶ صبح تا ۶ بعد از ظهر خواهد بود.

شنیده های دیگر، عبور و مرور ۴۸ ساعته ای را در روزهای دهم و یازدهم دسامبر خبر می دهد. ما هیچ گونه اطلاعی نداریم که نشان دهد چنین حکایاتی چیزی جز شایعات نیستند. احتمال دارد که شاید از دهان لق طراحان احتمالی و فرعی دولتی در گفتگوهای خانوادگی عنوان شده باشد.

۳ تمامی تهران واقعاً شب ۲۸ نوامبر از قطع سه ساعته جریان برق در ناراحتی به سر برد. اصفهان دو بار قطع جریان برق داشت که روی هم ۶ ساعت بدون برق بود. شیراز در شب ۲۸ نوامبر متحمل یک ساعت قطع برق شد. رادیو بی بی سی در بخش برنامه فارسی زبان خود در شب ۲۸ نوامبر اعلام کرد که خمینی مردم را جهت اعتصاب عمومی در دوم دسامبر فرا می خواند (اول محرم). کارکنان برق در اصفهان تاکنون اعلام کرده اند که آنها به این اعتصاب احترام گذاشته و به مدت ۲۴ ساعت دست از کار خواهند کشید و شهر در تاریکی کامل به سر خواهد برد (که این خود موجب قطع آب بعد از سه ساعت نخست یا کمی بیشتر می شود). در ارتباط با شایعات مبنی بر کمبود بنزین، مردم تهران در مقابل پمپ بنزینها صفهای طولانی تشکیل داده اند. شرکت ملی نفت ایران اصرار دارد که بنزین فراوان است. کارکنان بعضی از پمپ بنزینها گاهگاهی دست از کار می کشند. ممکن است وحشت و اضطراب اوج گیرد. مثل شب ۲۸ نوامبر کمبودی نیست، چنانکه پالایشگاه تهران اندکی بر تولید خود بیافزاید در آینده گاهی مقداری کمبود وجود خواهد داشت. پالایشگاه تهران دو هفته است که نیمی از گنجایش خود را تولید می کند، و ذخیره به مقدار همیشگی نخواهد بود. دعوت قبلی خمینی برای اعتصاب علیه صدور نفت در اینجا تحریف شده و ممکن است فشار روانی را افزایش دهد.

۴ در روزهای ۲۸ نوامبر ما با تظاهرات کوچکی برخورد داشته ایم. در تهران، پلیس و ارتش برای متفرق نمودن جمعیت ۶۰۵۰ نفری که در خیابان شاهرضا جمع شده بودند مجبور به تیراندازی هوایی شدند و تا آنجایی که می دانیم هیچ تلفاتی نداشت. در شرق تهران در خلال تاریکی شب به علت قطع برق، دو یا سه گروه با فانوس گرد آمدند که پلیس آنها را پراکنده ساخت. تظاهرات کوچکی در شیراز در اوایل شب ۲۸ نوامبر توسط پلیس در هم شکست.

در اصفهان، قطع برق در روز گروههای بسیاری از مردم را در غیر ساعات منع عبور و مرور به خیابانها کشاند، ولی به آرامی متفرق شدند. هواپیمایی ایران در روز ۲۸ نوامبر به اصفهان و شیراز پرواز نکرد. بعضی از کارکنان مخالف در هواپیمائی ایران امروز با اعلام اینکه هواپیمائی در اعتصاب به سر می برد در فرودگاه مهرآباد مسافرین را برمی گردانند. به هرحال، تکرار می کنم وضعیت کاملاً روشن نیست. اطلاع داریم که ۱۸ نفر از کارکنان هواپیمایی ایران را دستگیر کرده اند و بقیه کارمندان تهدید به اعتصاب کرده اند. ادامه اعتصابات عمومی بانکها مبادلات قانونی ارز خارجی و عملیات بانکی را سخت تر کرده است. (گسترش اعتصابات در تلگرافهای جداگانه گزارش خواهد شد). سولیوان

وضعیت کنونی در ایران

سند شماره ۲۲۶

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۱۷۸۲۹ نوامبر ۱۹۷۸ ۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت کنونی در ایران

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) این گزاش حاوی اطلاعاتی در ارتباط با گفتگوهای شنیده شده از مقامات عالی رتبه در مورد وقایع اجتماعی تهران می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در خلال دو هفته گذشته مأمور گزارشگر فرصت شنیدن گفتگوهای متعدد فیمابین افسران عالی رتبه نظامی در تهران را داشته است. اکثریت این افسران عالی رتبه رؤسای اداری و یا معاونین آنها هستند و در اغلب موارد افسران جوان و فعالی می باشند.

الف در ارتباط با مذهب در ایران: ۹۹ درصد مردم ایران نمی دانند که چگونه نماز بخوانند.

اکثریت مردم ایران مسلمانان قرص و محکمی نیستند. به هر حال تعداد معدودی آدمهایی هستند که برای مردم دردسر درست می کنند (شاید ۱۰۰۰ نفر باشند) و باید دستگیر شده و تیرباران شوند و پس از آن دیگر هیچ مشکل مذهبی وجود نخواهد داشد.

ب- در ارتباط با حکومت نظامی: اگر دولت نظامی تصمیم بگیرد، باید حکومت نظامی برقرار گردد و آنگاه قانون آن نیز به اجرا درآید. وقتی که اجازه هر نوع تظاهراتی صادر می شود، طبیعتاً مردم شما را ضعیف می پندارند. حکومت نظامی باید حتی اگر به قیمت کشته شدن بسیاری از مردم تمام شود، برقرار گردد. اگر یک بار مردم بفهمند که شما قانون را اجرا خواهید کرد در آن صورت آنها از قانون اطاعت خواهند کرد.

ج در ارتباط با شهرهای کوچکی مانند قم که سرچشمه اصلی نارضایتی هستند: این گونه شهرها را باید محاصره کرد و در صورت نیاز تخریب و ویران نمود. به گروه کوچکی از شهروندان ناراضی نباید اجازه اخلال در تمامی کشور را داد.

د در ارتباط با اعتصابات و اعتصاب کنندگان: هر گروهی که اعتصاب کنند و یا از اعتصاب کنندگان حمایت نمایند، علیه

مصالح مملکت عمل می کنند. رهبران اعتصاب باید دستگیر، زندانی و یا تیرباران شوند. اشخاصی که خودسرانه و عملاً به صنایع آسیب می رسانند باید تنبیه شوند. از این کارها انجام گیرد دیگر اعتصابی وجود نخواهد داشت.

ه در ارتباط با رادیو بی بی سی: رادیوی بی بی سی یک سازمان کمونیستی است و افراد آن صدای مخالفین رژیم شاه هستند. باید روی این ایستگاه و برنامه های آن پارازیت انداخت. مردم نباید به دروغها گوش دهند.

و در ارتباط با آمریکا و پرزیدنت کارتر: بسیاری از مشکلات ایران مستقیماً به آمریکا و

جیمی کـارتر مربوط می شود. به منظور فروش اسـلحه آمریکـایی او بـا برنـامه حقوق بشـر خود از شاه باج گرفته است. آمریکا نباید گرفتار چنین مسایلی گردد. ما باید مثل کشورهای دیگر، هر آنچه را که باید در کشورمان انجام پذیرد، انجام بدهیم.

ز در ارتبـاط بـا شاه: ما در ارتش، شاه و آنچه را که او برای کشور می خواهـد درك می کنیم. او پـدر ماست و ما فرزنـدان او (معـذلك مأمور گزارشـگر مجبور است به هر ناسـزاگویی نسـبت به شاه و یا شـهبانو که از جانب هر افسـر ارتشـی صورت می گیرد، گوش دهد)

ح در ارتباط با شوروی: شوروی سـرزمین ما، بنادر و نفت و گاز ما را می خواهد. آنها در پشت سر بسیاری از آشوبها در ایران هستند. آنها از تروریستها حمایت و به آنها کمك می کنند.

نظریـات تهیه کننـده: گفتگوهـا و کنایـات فوق، تصویر کلی آنچه را که در محافـل نظـامی تهران مورد بحث قرار می گیرد را نشان می دهد. این گفتگو به منظور روشن ساختن آنچه که افسـران عالی رتبه نظامی در حضور وابسته نظامی آمریکایی مطرح می سازند، گزارش می شود.

وضعیت ناآرامیها در ایران

سند شماره ۲۲۷

بدون طبقه بندی

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۴۷۸۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ناآرامیها در ایران

۱۶ خلاـصه: در شـب ۲۹ نوامبر یـك عنصـر از آمریکن بـل اینترنشـنال بـا گروهبـان کن ولش از دفتر وابسـته نظـامی در تهران ملاقـات نمـود و اعلاـمیه ای را که طی روز در سازمـانش منتشـر شـده بود به او مسـترد نمود. این گزارش محتوای این سـند را منعکس می سازد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: اطلاعیه زیر از اعلامیه ارائه شده به گروهبان کن ولش از این اداره، استخراج شده است.

«خارجیـانی که دولتشـان به هر نحـوی از رژیم شـاه حمـایت می کنـد بـدون تردیـد شـما از حرکت آزادیبخش فعلی در ایران،

کشور ما آگاه هستید. هدف ما به طور کلی، سرنگونی حکومت خودکامه سلطنتی در داخل کشور و استثمار خارجی است. ما می خواهیم یک جمهوری اسلامی در ایران برقرار نمائیم به گونه ای که بتوان آزادانه و با کسب آزادی و بر اساس عدالت زندگی نمود و روابط با سایر کشورها بر اساس احترام متقابل و صداقت برقرار کرد.

آگاهانه یا ناآگاهانه شما منافع دشمن ملت ما را به طرق مختلف مستحکم تر می سازید بنابراین حضور شما در ایران به صورت مانعی برای انقلاب، محسوب شده است. ما به شما و خانواده شما یک ماه فرصت می دهیم که ایران را ترک نمائید. پس از آن ما همه خارجیان

باقیمانـده را دشـمنان خـود منظور می داریم و بـا آنهـا بر حسب اینکه چه کسـانی باشـند (بر حسب دسـته بنـدی و گروهی که هسـتند) خواهیم جنگید. به علت رفتار تفاهم آمیز مردم و دولت فرانسه در قبال مقام عالیرتبه مذهبی ما، امام خمینی، فرانسویان در پایان این مهلت مسـتثنی خواهند بود و همچنین خبرنگاران خارجی نیز اسـتثناء هسـتند. ما از همه مردمان خواسـته ایم که بر حسب امکاناتشـان یـک لیست از آدرسـهای خارجیـان، کارخانجـات و شـرکتهای خارجی در منطقه خودشان تهیه کننـد و در محل خود را برای درگیری آماده نمایند.»

امضا شده توسط PAND دانشگاه برای جمهوری اسلامی در ایران.

نظریات تهیه کننـدگان: منبع اظهار داشـته است که قبلًا نیز از این نوع اعلامیه ها در سازمانش پخش شـده اند. برابر گزارش او این اعلامـیه را پس از خروج کوتـاه مـدتی از دفـترش روی میز کـارش پیـدا کرده است. او معتقـد است که یـک ایرانی عضـو شرکت مسئول پخش این اعلامیه ها است. او این اداره را از اعلامیه های دیگری که دریافت نماید مطلع خواهد ساخت.

در مورد «PAND دانشگاه برای جمهوری اسلامی ایران» اولین باری است که این سازمان توسط افسر گزارش دهنده شناسایی شده است. اطلاعات بیشتر در مورد سازمان مزبور اگر دریافت شود، گزارش خواهد شد.

گزارش سیاسی امنیتی، ۳۰ نوامبر

سند شماره ۲۲۸

خیلی محرمانه ۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ ۹ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۵۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

جهت اطلاع: سـفارتخانه های آمریکا در ابوظبی، آنکارا، بن، دوحه، اسـلام آباد، جده، کابل، خارطوم، کویت، لندن، مسـکو، مسقط، دهلی نو، پاریس، رم، توکیو.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۳۰ نوامبر

خلاصه: نزدیک شدن محرم موجب بروز نگرانیها و پدید آمدن شایعاتی می شود ولی ایران نسـبتاً آرام است. گزارشات واصله از وقوع تظـاهرات در همـدان، مشـهد، گرگـان و بابـل حکـایت می کنـد. برنـامه های تلویزیونی به دلیل اعتصاب کاهش یافته است. از قرار معلوم دولت، نظامیهـا را از شـهرهای مشـهد و رضـائیه خـارج کرده است. مجلس سـنا لایحه ای در جهت انحلال بازرسـی شاهنشاهی و اسـتخدام قضات خارجی تهیه می کند. این طور که شایع شده نابغ مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران می شود. پخش سـرمقاله تایمز از بی بی سـی در مورد اینکه شورای سـلطنت جانشـین سـتاد خواهـد شد موجب شد تا همه در این مورد صـحبت کننـد. هیأت علمی دانشـگاه اصـفهان به رئیس جمهور کـارتر به خـاطر حمـایت از شاه اعتراض می کنـد. پایان

خلاصه.

۱ نزدیک شدن محرم به طور غیرمعمول موجب تشدید شایعات می شود ولی ایران کلاً نیم روز آرامی دارد. گزارشات تأیید نشده ای دال بر وقوع تیراندازی در روز گذشته در محوطه

شهربانی در مرکز شهر تهران دریافت کرده ایم. از قرار معلوم تظاهراتی در همدان، گرگان، مشهد و بابل صورت گرفته است. کنسولگری تبریز گزارش می دهد که اوضاع آرام است.

۲ پخش اخبار که تاکنون ضعیف بوده در حال حاضر که در آستانه محرم هستیم از کار افتاده است. انتظار می رفت (اگر چه هرگز رسماً اعلام نشد) که تلویزیون برخلاف معمول در طول سه روز ۹ الی ۱۱ دسامبر (تاسوعا عاشورا و روز یازدهم محرم مترجم) به دلیل حفظ شعائر دینی در این سه روز که از مهم ترین روزهای محرم است تعطیل باشد.

اما دیروز در رستوران تلویزیون بین المللی برخوردی با سربازان به وجود آمد. سربازها کتک خوردند و سپس به صورت واحدهای مجهز نظامی وارد محوطه تلویزیون شده و به کارمندان بی احترامی کردند. کارگران تلویزیون بین المللی کار خود را ترک و اعلام کردند که تا روز ۱۷ دسامبر اعتصاب می کنند. دست اندرکاران ترتیبی دادند تا به وسیله تعدادی از مجریان از یک کانال به زبان فارسی برنامه پخش شود ولی این افراد از یک طرف به وسیله مقامات حکومت نظامی تحت فشار قرار گرفته اند که سر کار بروند و از طرف دیگر اعتصابیون آنها را تهدید می کنند که با شروع ماه محرم هر کس سر کار برود عواقب سختی خواهد داشت. ارتش معتقد است که می توان تلویزیون ملی ایران را فعال نگهداشت. برنامه رادیو بین المللی ملی ایران ممکن است در همان فاصله زمانی به ساعات بین ۱۲ تا ۱۷ کاهش پیدا نماید. هیچ گونه موزیک روز از آغاز محرم در شانزدهم دسامبر پخش نخواهد شد.

(نظریه: در گذشته موزیک روز تنها در سه روز مقدس از برنامه رادیو تلویزیون حذف می شد.) وضعیت روزنامه ها تغییر نکرده است. یکی از روزنامه نگاران برجسته به سفیر گفت که بازار به اعتصابیون دستمزد پرداخت می نماید.

۳ دولت اعلام کرد که در مشهد و رضائیه سلاحها را توقیف کرده است. مقادیرشان زیاد نبود، همه آنها سه یا چهار دوجین اسلحه بود، اما در تأیید اینکه مخالفین به سلاح دست پیدا کرده اند، خود یک عنصر جدید در چشم انداز مسایل امنیتی محسوب می شود.

۴ مجلس سنا دیروز تشکیل جلسه داد و سلب مصونیت از سناتور علی رضائی از تهران را که شدیداً به فساد متهم است، تصویب نمود. نجفی وزیر دادگستری دو لایحه قانونی ارائه داد، یکی جایگزین کردن سازمانی جدید در وزارتخانه اش به جای بازرسی شاهنشاهی و دیگری دعوت به بازگشت مجدد قضاتی که استعفاء داده یا بازنشسته شده اند.

(نظریه: تهی سازی هیأت قضات اغلب به عنوان علت تأخیر عمده برای پیگیری مبارزه ضدفساد عنوان شده است).

سناتورها همچنین در مورد لیست جنجالی مربوط به کلاه برداران ایرانی که به گفته بعضی ها مقادیر هنگفتی پول را به خارج فرستاده اند، بحث کردند. یعنی، سناتور مخالف گفت که دولت و بانکهای عمومی احتمالاً این دروغ را صد بار انکار می نماید، اما مردم به قدری ایمانشان را نسبت به دولت از دست داده اند که آن را باور نخواهند کرد.

۵ سفارت گزارش تأیید نشده ای در دست دارد که دکتر محمدعلی نابغ جانشین انصاری مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران خواهد شد. نابغ چندین پست کلیدی در صنعت نفت داشته است از جمله در این اواخر مدیر اکتشاف و تولید شرکت ملی نفت ایران بوده است. او در حال حاضر یک مشاور مخصوص می باشد.

۶ رادیو بی بی سی در یک برنامه سراسری از سرمقاله تایمز لندن که شاه را دعوت می کند که به نفع شورای نیابت سلطنت کناره گیری کند گزارش می دهد. (یعنی شبیه به آنچه جبهه ملی پیشنهاد می کند). همراه با انتقادات شدید از بی بی سی و اینکه دولت ایران مصمم است تا دولت بریتانیا را مسئول بداند، این رویداد احتمالاً باعث فشار بیشتر ایران بر بریتانیا می شود تا مانع فعالیت شبکه گردد. چندین نماینده مجلس و تلویزیون ایران شدیداً واکنش نشان دادند. تلویزیون ملی ایران بی بی سی را صدای استعمار خواند.

۷ کنسول اصفهان گزارش می دهد که استادان دانشگاه اصفهان نامه ای به رئیس جمهور کارتر می فرستند که در آن نسبت به حمایت او از شاه اعتراض شده است.

سولیوان

اقدامات خشونت بار ضدآمریکایی در ایران

سند شماره ۲۲۹

اقدامات خشونت بار ضدآمریکایی در ایران

تعریف حوادث خشونت بار:

اقداماتی که به قصد وارد آوردن جراحت به اشخاص و یا وارد آوردن خسارت به اموال صورت می گیرد.

کد رنگ:

 آبی: اقدامات تروریستی منجر به فوت یا جراحت اتباع آمریکا

 قرمز: ۱۹۷۸ حملات با مواد منفجره آتش زا

 مشکی: ۱۹۷۸ سایر اقدامات خشونت بار

هیچ اقدام خشونت بار ضد آمریکایی تا تاریخ ۶ اکتبر ۱۹۷۸ [۱۴ مهر ۱۳۵۷] گزارش نشده است. از آن زمان تا کنون به طور متوسط روزی یک حادثه خشونت بار بر ضد منافع آمریکا صورت گرفته است، که به اشکال زیر بوده:

- حمله با مواد آتش زا یا آتش زدن اموال
- پرتاب سنگ
- حملات فیزیکی
- تخریب اموال
- بمب گذاری در منازل

پرتاب سنگ بیش از ۴۰ درصد حوادث ضدآمریکایی را شامل می شد و قربانیان اکثراً

ساکنین منازل یا خودروها بودند.

حمله با مواد آتش زا ۲۵ درصد حوادث را تشکیل می داد که به صورت پرتاب بمب های آتش زا یا ریختن مواد قابل اشتعال بر روی خودروها و آتش زدن آنها بود.

 روند حوادث خشونت بار

 حوادث ضدآمریکایی در ماه نوامبر سه برابر اکتبر بود.

 فزایش شدید حملات با مواد آتش زا.

 تعداد حملات فیزیکی نیز سه برابر شده است.

 بیشترین حملات ضدآمریکایی در روزهای ۴ و ۵ نوامبر صورت گرفت.

 الگوی بروز حوادث:

مناطقی که بیشترین تعداد آمریکایی در آن ساکن بودند شاهد بیشترین حوادث بود.

اطلاعات مفصل تری در مورد حوادث خشونت بار تا آزار و اذیت های معمولی وجود دارد.

اقدامات ضدآمریکایی در تهران

۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر۱۹۷۸

ماهیت رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

آتش زدن

منازل

خودرو

۱

۱

۳

۸

۴

۹

پرتاب سنگ

به اشخاص

به اموال

۳

۷

۲

۹

۵

۱۶

حمله فیزیکی

به افراد

به خودروها

۱

۱

۴

۳

۵

۴

تخریب اموال

منازل

خودروها

۰

۰

۱

۶

۱

۶

پرتاب بمب به منازل

عمل نکرده

عمل کرده

۰

۰

۱

۲

۱

جمع کل۱۴۳۹۵۳

ص: ۳۹۱

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروی شخصی۷

منازل۵

خودروهای شرکتی۲

تاکسی۱

خودروی دولتی۱۱۶

پرتاب سنگاتوبوس کارگران قراردادی

منازل مسکونی

اتوبوس کارکنان نیروی هوایی آمریکا

خودروی شخصی

خودروی دولتی

ساختمان های اداری

اعضای ارتش

اعضای خانواده پیمانکاران

اعضای خانواده نظامیان

تاکسی۱۳

۴

۳

۳

۲

۲

۲

۲

۱

۱

۳۳

حملاتخودروی شخصی

شهروندان غیرنظامی آمریکایی

اتوبوس کارگران پیمانکار

اعضای خانواده نظامیان

تاکسی۷

۴

۱

۱

۱

۱۴

بمبگذاریمنازل

خودروی شخصی

خودروی دولتی

هتل۳

۴

۲

۱۳

۷

کل۷۳

حوادث ضدآمریکایی در اصفهان

۲۶ سپتامبر تا ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸

ماهیت رویدادماهجمع کل

سپتامبراکتبرنوامبر

حمله با مواد آتش زا

منازل

خودروها

۱

۱

۱

۵

۲

۱۸

۴

۲۳

پرتاب سنگ

به اشخاص

به اموال

۱

۰

۰

۳

۵

۲

۶

۵

حملات فیزیکی

به اشخاص

به خودرو

۰

۰

۱

۳

۱

۰

۲

۳

بمبگذاری

ناموفق

موفق

۰

۱

۰

۱

۱

۱

۱

۳

تخریب اموال۰۰۱۱

جمع کل۳۱۴۳۱۴۸

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروی شخصی۲۵

رستوران ها۲

منازل۲

پارکینگ خودروها۱۳۰

پرتاب سنگاعضای خانواده پیمانکاران

۳

کارکنان پیمانکار۳

فرزندان پیمانکاران۲

اتوبوس ها۲

ساختمان ها۲

ص: ۳۹۳

منازل۱

خودروی شخصی۱۱۴

بمبگذاریاتوبوس کارگران پیمانکار۱

کلینیک۱

منازل۱

پارکینگ خودروها۱۴

حملات خودروی شخصی۲

اتوبوس مدرسه۱

اعضای خانواده کارکنان وزارت دفاع

۱

پیمانکار۱۵

تخریب اموالمنازل۱۱

جمع کل ۵۴

حوادث ضدآمریکایی در شهرهای دیگر ایران

اکتبر و نوامبر ۱۹۷۸

محل رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

آبادان

۲۰۲

اهواز

۰۱۱

بوشهر

۱۰۱

ایلام

۲۰۲

خاتمی آب

۱۰۱

کرمانشاه

۲۰۲

مشهد

۰۱۱

سنندج

۰۱۱

سمنان

۰۱۱

شیراز

۱۱۲

جمع کل۹۵۱۴

ص: ۳۹۴

ماهیت رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

پرتاب سنگ

به اموال

به اشخاص

۳

۱

۰

۱

۳

۲

تیراندازی

به اشخاص

به اموال

۰

۰

۰

۱

۰

۱

حمله با مواد آتش زا

به منازل

به خودروها

۱

۰

۱

۲

۲

۲

حملات

به اشخاص

خودروها

۱

۱

۰

۰

۱

۱

تخریب اموال۱۰۱

تظاهرات ضدآمریکایی۱۰۱

جمع کل۹۵۱۴

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروهای شرکتی۳

خودروی شخصی۱

منازل۱

دفاتر۱

پیمانکاران۴

خودروهای شرکتی۱

اتوبوس کارگران پیمانکاری۱

منازل۱۷

تیراندازیخانه تیمی۱۱

حملاتاعضای خانواده پیمانکاران۳

خودروهای شرکتی۱۴

ص: ۳۹۵

تخریب اموال کانون ایران و آمریکا

۱۱

جمع کل ۱۹

اقدامات خشونت بار ضد آمریکایی در تهران

شمارهتاریخمحلحادثهقربانیرفرانس

۱۶ اکتبرش.۱۳، خ. ۱۸۲ غربیتکه کاغذی مشتعل به داخل صندوق پُست انداخته شدپرسنل نیروی هوایی آمریکا

۲۰۵

۲۱۲ اکتبر نزدیک محل سکونت رییس هیئت مستشاریتعداد کمی از مردم (۸) بر ضد او فریاد می زدند و سنگ پرتاب کردندسرهنگ نیروی هوایی۲۲۰

۳۱۸ اکتبرخ. ۳۷ و زاگرس

یک ایرانی یک دختر بچه ۱۳ ساله را مورد ضرب و شتم قرار داداعضای خانواده۲۲۹

۴۲۳ اکتبرشناسایی نشدهشیشه پنجره منزل را شکستندشناسایی نشده۲۳۲

۵۲۳ اکتبردوشان تپه

با سنگ به ۱۱ اتوبوس حامل کارمندان حمله شدکارکنان شرکت لاکهید

۲۳۳

۶۲۴ اکتبرشناسایی نشدهپرتاب سنگ به سوی همسر یکی از کارکنانکارمند BHI۲۳۴

۱۷۲۴ اکتبرخیابان الیزابت

مردم تاکسی حامل سه زن آمریکایی را برگرداندند و آن را آتش زدند، زنان فوق از صحنه گریختنداعضای خانواده BHI۲۳۴

۱۸۲۴ اکتبرخ. الیزابت

پرتاب سنگ به سوی اتوبوس کارکنان TRWکارکنان ۲۳۴TRW

۹۲۸اکتبرپارکینگ موتوری هیئت مستشاری نظامی آمریکا

پرتاب سنگ به سوی پرسنل نظامی آمریکا که وارد محوطه می شدند

پرسنل نظامی آمریکا

۲۳۶

۱۰۲۸اکتبردوشان تپه در خ پدرثانی

پرتاب سنگ به سوی ۳اتوبوس حامل پرسنل نیروی هوایی آمریکا

پرسنل نیروی هوایی آمریکا

۲۳۷

۱۱۲۸اکتبر خ. پدر ثانی

پرتاب سنگ به سوی خودروی نیروی هوایی آمریکا

سرهنگ دوم آمریکایی۲۳۷

۱۲۲۸اکتبرخ. شهرداری و نارمک

پرتاب سنگ به سوی اتوبوس کارکنان شرکت لاکهید

کارکنان شرکت لاکهید

۲۳۷

۱۳۲۸ اکتبرخ. سمنگان

پرتاب سنگ به سوی اتوبوس حامل پرسنل نظامی آمریکا

پرسنل نظامی آمریکا۲۳۷

۱۴۲۸ اکتبردوشان تپه

تظاهر کنندگان با مشت و لگد به جان یک خودرو افتادندغیرنظامی وابسته به وزارت دفاع

۲۳۷

۱۵۱ نوامبرشمال تهران

حمله با بمب آتش از به خودروی متعلق به یک شرکت آمریکاییLSC۲۵۱

۱۶۱ نوامبر ش. ۳۰ هنگامه

آتش زدن یک خودروی شخصیسرهنگ دوم آمریکایی۲۴۸

۱۷۱ نوامبرنیاوران/کامرانیه

حمله فیزیکی به شخص/جراحات جزییکارکنان شرکت لاکهید

۲۴۹

۱۸۴ نوامبر ساختمان ABI

وارد آمدن خسارت به ساختمان بر اثر پرتاب سنگABI۲۵۱

۱۹۴ نوامبرساختمان GTE

وارد آمدن خسارت به ساختمان بر اثر پرتاب سنگGT E۲۵۱

۲۰۴ نوامبر هتل اینترکنتینانتال

مردم به لابی و کافی شاپ هتل حمله و آنجا را غارت کردندهتل اینترکنتینانتال

۲۵۱

۲۱۴ نوامبر دوشان تپه

پرتاب سنگ به سوی خودروها از سوی تظاهرکنندگان کارکنان شرکت سیلوانیا

۲۵۱

۲۲۴ نوامبر دوشان تپه

پرتاب سنگ به سوی خودروها از سوی تظاهرکنندگانکارکنان شرکت لاکهید

۲۵۱

۲۳۴ نوامبر دوشان تپه

پرتاب سنگ به سوی تاکسی از سوی تظاهرکنندگانکارکنان شرکت پان آمریکن

۲۵۱

۲۴۴ نوامبر ش.۲۳ مینا نئون

خودرویی در منزل مدیر شرکت سوزانده شدLSC۲۵۱

۲۵۴ نوامبر بولوار الیزابت

تظاهرکنندگان اتوبوس حامل کارکنان را متوقف و خسارات زیادی به آن وارد کردندکارکنان BHI۲۵۱

۲۶۵ نوامبرساختمان شرکت الکترونیک دیتا سیستمز

اشغال ساختمان توسط کارکنان ایرانی و کتک زدن کارکنان آمریکاییکارکنان شرکت EDS

۲۵۴

۲۷۵ نوامبر وزارت کار

کارکنان آمریکایی دولت ایران مورد ضرب و شتم قرار گرفتندکارکنان آمریکایی۲۵۴

۲۸۵ نوامبر تخت طاووس

جمعیت خودرویی را که حامل ۴ آمریکایی بود متوقف کردند و گفتند که می خواهند آمریکایی را بکشند۲ کارمند شرکت استنویك و ۲ کارمند شرکت USN

۲۵۴

۲۹۵ نوامبر پارکینگ موتوری هیئت مستشاری نظامی آمریکاتظاهرکنندگان با مشت و لگد بر ۵ خودروی حامل آمریکایی ها کوبیدندنظامیان آمریکا

۲۵۶

۳۰۷ نوامبر ش. ۱۰ کوچه ۱پرتاب دو کوکتل مولوتوف به داخل خانهکارکنان موبیل اویل

۲۶۰

۳۱۷ نوامبر ش. ۱۸ پوردادپرتاب کوکتل مولوتوف به داخل خانهکارکنان نیروی هوایی آمریکا

۲۶۰

۳۲۷ نوامبر ش. ۲۳ مینا نئون

پرتاب دو کوکتل مولوتوف به داخل آپارتمان های همجوارکارمند شرکت LSC۲۶۰

۳۳۸ نوامبر کوچه ۱۶، آپادانا، خ. نوبخت

دینامیتی با فتیله سوخته در بالکن خانه پیدا شدکارمند BHI

۲۶۰

۳۴۱۶ نوامبر شناسایی نشدهآتش زدن سه خودروی شخصی۳ کارمند BHI

۲۷۶

۳۵۱۷ نوامبر چیزر/رستم آباد

احتمالاً ترقه به سوی منزل پرتاب می شود و در خارج منفجر می شودکارکنان شرکت لاکهید

۲۷۶

۳۶۱۸ تا ۲۰ نوامبرش. ۱۷ عرب، خ شقایق

دوبار پرتاب سنگ به سوی منزل مسکونی و شکستن پنجره هاکارمند LSC۲۸۰

۳۷۲۰ نوامبرنزدیک سفارت آمریکا

یک گلوله به طرف همسر یکی از اتباع آمریکایی پرتاب شداعضای خانواده اتباع آمریکایی ۲۸۰

۳۹۲۱ نوامبر ۷۷ کوچه ۷آتش زدن خودروی شخصی۲۸۰ Det ۳۰ DAF Civ

۴۰۲۱ نوامبر۷۷ کوچه ۷آتش زدن خودروی شخصی (که کنار خودروی بالا پارک شده بود۲۸۰ Det ۳۰ DAF Civ

۴۱۲۱ نوامبر خیابان جردن

حمله با سنگ به قربانی که موجب مو برداشتن استخوان گونه اش شدهمسر کارمند شرکت BHI

۲۸۰

۴۲۲۴ نوامبرشناسایی نشدهپرتاب سنگ به داخل اتاق خواب از پنجرهکارمند شرکت ۲۸۹LSC

۴۳۲۴ نوامبرمنطقه فرمانیه

شکستن پنجره ۳ منزل با سنگکارمند شرکت LSC

۲۸۹

۴۴۲۵ نوامبردولت/سلطنت آباد

پاره کردن لاستیک خودروی شخصیعضو غیر نظامی هیئت مستشاری نظامی۲۸۹

۴۵۲۷ نوامبرخ. رستم آباد

اصابت آجر به کاپوت خودروی شخصی در حال حرکتSFC, USA۲۹۳

۴۶۲۷ نوامبر کوچه میهن

پنچر کردن دولاستیکاستوار آمریکایی۲۹۳

۴۷۲۸ نوامبرکامروا/کامران

پنچر کردن دو لاستیک خودروی متعلق به دولت آمریکا

سروان آمریکایی۲۹۳

۴۸ ۲۸ نوامبرکوچه شیرین/ دولت

پنچر کردن ۴ لاستیک خودروی متعلق به دولت آمریکا

عضو غیرنظامی وزارت دفاع آمریکا

۲۹۳

۴۹۲۸ نوامبرش. ۲۸ خ.شیرین

پنچر کردن ۴ لاستیک خودروی شخصیسروان آمریکایی۲۹۳

۵۰۲۸ نوامبرقیطریه/دولت

پنچر کردن ۲ لاستیک خودروی شخصیشناسایی نشده۲۹۳

۵۱۳۰ نوامبرش ۴۶، کوچه ۱۸۸ریختن نفت به روی سقف، کاپوت و لاستیک های خودروی دولتی. پیدا شدن چند چوب کبریت سوخته. SFC, USA۲۹۳

۵۲۳۰ نوامبرش. ۳۴ پارسپرتاب سه راهی منفجره به داخل منزل از طریق پنچره که پس از منفجر شدن جراحاتی سطحی به دو آمریکایی وارد شدUSA CWO۲, USDA SGT۲۹۸

اقدامات ضد آمریکایی در سال ۱۹۷۸– تهران

تاریخمحلحادثهقربانیرفرانس

۸ ژانویهدفاتر گرومان

نامه تهدید آمیز از PSGشرکت گرومان

۰۱۲

۱۰ مهکانون آموزشی ایران و آمریکا

تهدید به بمب گذاریکانون آموزشی ایران و آمریکا

۰۹۴

ص: ۳۹۹

۱۳ مه شناسایی نشدهکثیف کردن با رنگلاوون پترولیوم

۱۰۲

۱۳ و ۱۴ مهشناسایی نشدهنوشتن «مرگ بر شاه» با اسپری بر روی ۳ خودروی متعلق به آمریکا

شناسایی نشده۱۰۲

۶ ژوئندوشان تپه

یک ایرانی به سوی دو زن آب دهان پرت می کنداعضای خانواده هیئت مستشاری نظامی۱۱۳

۲۳ ژوییهدفتر پان آمریکن

تهدید تلفنیپان آمرینک

۱۱۳

۹ اوتتهران پارس

پرتاب آجرباشگاه تهران پارس

۱۳۲

۱۲ اوتنیاوران

پرتاب تخم مرغسرهنگ دوم آمریکایی۱۳۲

۱۶ اوت مرکز تهران

۲۰ تا ۳۰ ایرانی یک خودروی آمریکایی را تهدید می کنندسرهنگ آمریکایی۱۴۳

۲۱ اوت شناسایی نشدهتهدید های تلفنیسرگرد نیروی هوایی آمریکا

۱۴۳

۲۲ اوتشناسایی نشدهتهدید تلفنیسرگرد آمریکایی۱۴۳

تهدید تلفنی به مرگارتش آمریکا

۱۹۷

۱۶ اکتبرساختمان BHI

تهدید تلفنی به بمب گذاری۲۲۰BHI

۲۱ اکتبرخ. ۱۳۸پاشیدن رنگ قرمز به شیشه و چراغ های جلوی خودرو کارمند آمریکایی پشتیبانی۲۳۲

۲۲ اکتبرشناسایی نشدهدریافت نامه تهدید آمیزکارمند شرکت مک دانلد داگلاس

۲۳۲

۲۳ اکتبر سوفا/شمیران

نوشتن شعار «مرگ بر شاه» به فارسی بر روی خودروی شخصیاستوار نیروی هوایی آمریکا

۲۳۴

۲۴ اکتبردوشان تپه

تظاهرکنندگان فریاد می زنند مرگ بر آمریکا

شناسایی نشده۲۳۴

۴ نوامبرشرکت آمریکایی بل اینترنشنال

تهدید به بمب گذاری ABI۲۵۱

۵ نوامبرهتل هیلتون

تهدید به بمب گذاری Hilton Hotel۲۵۱

۵ نوامبرGTE

تهدید به بمب گذاری GTE۲۵۱

۵ نوامبرنزدیک AMCCتظاهرکنندگان شعارهای ضد شاه و ضد کارتر بر روی دیوار خانه ی آمریکایی ها نوشتندشهروندان آمریکایی۲۵۴

۵ نوامبرشناسایی نشدهتظاهرکنندگان دست به ارعاب همسران شهروندان آمریکایی زدنداعضای خانواده های آمریکایی۲۵۴

ص: ۴۰۲

۵ نوامبرخانه تیمی۳۰۰ تا ۴۰۰ تظاهر کننده با چوب و آجر روبروی خانه تیمی جمع می شوندارتش آمریکا

۲۵۵

۶ نوامبرتهران پارس یادداشت تهدیدآمیز از زیر در به داخل خانه انداخته شدارتش آمریکا

۲۵۷

۶ نوامبرش ۱۹ کوچه کوشیان

نوشتن شعارهای ضد شاه بر روی دیوار خانه هاسرهنگ آمریکایی۲۵۷

۶ نوامبر ۱۰۴ قیطریه

نوشتن شعارهای ضد شاه بر روی خودروی شخصیسر گرد نیروی هوایی آمریکا۲۵۷

۷ نوامبرشناسایی نشدهپخش کارت های «یانکی لعنتی» در مناطق مسکونی۵ پرسنل۲۵۷

۷ نوامبر شناسایی نشدهتلفن های تهدیدآمیزفرمانده USN۲۵۷

۷ نوامبرش.۳ کانسمه

نوشتن شعار «مرگ بر شاه» بر روی دیواروابسته نیروی دریایی۲۵۷

۷ نوامبر ۳۸ کوچه نیامتلفن های تهدید آمیزاعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی آمریکا۲۵۷

۸ نوامبر۳۸ کوچه نیام

تلفن های تهدیدآمیزاعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی آمریکا۲۵۷

۹ نوامبرش ۵ بوستان

تلفن تهدید آمیزاعضای خانواده پرسنل نیروی هوایی ۲۶۶

۹ نوامبرشناسایی نشدهتهدیدمعلم وزارت دفاع۲۶۶

۱۴ نوامبربلوار الیزابت

ارسال ۲ یادداشت تهدید آمیز برای دو کارمندکارمندان الکترونیک دیتا سرویس

۲۷۶

۱۴ نوامبرش. ۴۵ خ. مترکارگر پمپ بنزین به صورت قربانی سیلی زده استاعضای خانواده آمریکایی۲۷۶

ص: ۴۰۳

۱۶ نوامبر ش. ۲۳ قنبر

یادداشت تهدید آمیزکارمند لاکهید ۲۸۰

۱۶ نوامبرشناسایی نشدهیادداشت تهدید آمیزسرگرد نیروی هوایی آمریکا

۲۷۶

۱۷ نوامبرتاکسی راننده در مورد خشونت علیه آمریکایی ها هشدار می دهدفرمانده USN۲۷۶

۱۷ نوامبرشناسایی نشدهنوشتن شعار «مرگ بر آمریکا» بر دیوار خانه مسکونیسروان نیروی هوایی آمریکا

۲۷۶

۱۸ نوامبرشناسایی نشدهتلفن تهدید آمیزاعضای خانواده کارمند غیرنظامی وزارت دفاع

۲۷۶

۱۸ نوامبرش. ۱۴ خ. کیایی

نامه تهدید آمیز از صاحبخانهکارمند لاکهید

۲۷۶

۱۹ نوامبرشناسایی نشدهتلفن تهدیدآمیزکارمند لاکهید

۲۸۰

۱۹ نوامبرشناسایی نشده۲ تلفن تهدید آمیز۲ کارمند LSC۲۸۰

۲۰ نوامبر شناسایی نشدهتلفن تهدیدآمیزاستوار نیروی هوایی آمریکا

۲۸۰

۲۰ نوامبرشرکت LSC

تلفن تهدید آمیز LSC۲۸۰

۲۶ نوامبرمحله رستم آباد

نوشتن شعارهای ضد شاه بر دیوارسرگرد نیروی هوایی آمریکا

۲۸۹

۲۶ نوامبردفتر شرکت بیمه آمریکایی

تهدید به آتش سوزی با تلفنشرکت بیمه آمریکایی

۲۹۳

۲۷ نوامبر ش. ۷ گلستان

پخش کارت هایی با شعار «یانکی لعنتی» توسط ایرانی ها---۲۸۹

۲۷ نوامبر شناسایی نشدهنامه تهدید آمیزاعضای خانواده افسر نیروی هوایی آمریکایی

۲۸۹

۲۸ نوامبرشناسایی نشدهنامه تهدید آمیزکارمند LSC۲۹۳

۲۹ نوامبرش. ۱۷ کوچه آریا

نامه تهدید آمیزUSN LCDR۲۹۳

۲۹ نوامبر ش. ۶۷ گلستان ۲

تهدید به آتش زدن محله سکونت پرسنلخانواده های ساکن در محله۲۹۳

۲۹ نوامبر پارکینگ موتوری هیئت مستشاری نظامی آمریکا

این شایعه پخش شد که ایرانی هایی که برای آمریکایی ها کار می کنند کشته خواهند شدهیئت مستشاری نظامی آمریکا۲۹۳

اصفهان

فعالیت های ضدآمریکایی در سال ۱۹۷۸

تاریخ حادثهقربانیرفرانس

۲۳ آوریلنامه تهدید آمیز۰۹۱DUPONT

۱ اوت تهدید به بمب گذاریکنسولگری آمریکا

۱۲۷

۳ اوتتهدید به حمله به خودرو با بمب آتش زاغیرنظامی آمریکایی۲۹

۱۵ اوتتهدید به آتش سوزی۴۱۳۹ FAT

۱۴ سپتامبرفردی سعی در جمع آوری اطلاعات در مورد کانون ایران و آمریکا داشت

IAS۱۶۵

۱۷ اکتبرتظاهرکنندگان تهدید می کنند که به مناسبت روز تولد شاه آمریکایی ها را خواهند کشتکارمند BHI

۲۳۵

۱۷ نوامبرگذاشتن بشکه قیر بر روی دودکش منزل مسکونیکارمند BHI۲۷۶

۱۷ نوامبرگوشتی که سوزن در آن کرده بودند جلوی سگ خانگی یک آمریکایی پرتاب شدکارمند BHI۲۷۶

۲۱ نوامبر۳ تلفن تهدید آمیز مبنی بر آتش زدن ساختمانشرکت گرومان۲۸۵

۲۲ نوامبریک ملا به پیروانش می گوید که به خانه آمریکایی ها هجوم ببرند و اسباب و اثاثیه آنها را به خیابان بریزند و آتش بزنندغیرنظامیان آمریکایی۲۸۹

۲۲ نوامبرتلفن تهدید آمیزکارمند BHI۲۸۰

۲۳ نوامبر تهدید تلفنی به بمب گذاریباشگاه پلی کارد

۲۸۵

۲۳ نوامبر ۴ کارمند BHI یادداشت های تهدید آمیز دریافت می کنندکارمندان BHI

۲۸۵

۲۴/۲۵ نوامبر۱۶ یادداشت تهدیدآمیزکارمندان BHI

۲۸۹

۲۵ نوامبرجوانان ایرانی سوار بر خودروهایشان در شهر شعارهای ضدآمریکایی سر می دهندغیرنظامیان آمریکایی۲۸۹

۲۶ نوامبرشکستن شیشه های اتوبوس مدرسه کودکان آمریکایی که خالی در محلی پارک بودغیرنظامیان آمریکایی۲۸۹

۲۶ نوامبرتلفن های تهدیدآمیزکارمند BHI

۲۸۹

۲۷ نوامبر تلفن های تهدیدآمیزکارمند BHI

۲۹۳

۲۹ نوامبرپیدا شدن ۲ یادداشت تهدید آمیز بر روی خودروی شخصیکارمند BHI

۲۹۳

فعالیت های ضدآمریکایی در شهرهای کوچک در سال ۱۹۷۸

تاریخمحلحادثه قربانی رفرانس

۲۲ اکتبربوشهر

یادداشت تهدیدآمیزکارمند جنرال الکتریک

۲۳۲

۲۴ اکتبرمشهد

دانشجویان خواستار خروج همه خارجیان از ایران می شوندغیرنظامیان آمریکایی۲۳۴

۲۵ اکتبر شیراز

تهدید به بمب گذاری در باشگاه آمریکایی هاتیم USAF TAFT۲۳۶

۲۵ اهواز

پیدا شدن اعلامیه ای که به خارجیان هشدار می دهد تا تاریخ ۱ دسامبر ۷۸ ایران را ترک کنند وگرنه کشته خواهند شدغیرنظامیان آمریکا۲۳۴

ص: ۴۰۷

۲۷ نوامبرشیراز

تلفن تهدیدآمیز به ۳ خانوادهکارمندان وستینگهاوس

۲۹۳

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۱)

سند شماره ۲۳۰

دسامبر ۷۸ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۱)

۱ تظاهرات

الف روز ۳ دسامبر تظاهراتی بین ساعات ۱۲۰۰ تا ۱۵۰۰ رخ داد. این تظاهرات ظاهراً به سازمان یافتگی تظاهرات دو روز گذشته نبوده اند. مناطقی که بنا به گزارش تظاهرات در آنها رخ داده عبارتند از: روزولت، پهلوی، جردن، کوروش کبیر، تخت طاووس، ۴۵ متری نزدیک هتل اینترناسیونال.

ب بنا به گزارش تظاهرات کوچکی هم در حدود ساعت ۱۹۳۰ شب ۳ دسامبر به وقوع پیوست. گفته می شود در سراسر مرکز شهر صدای شعارها و فریادهای مردم به گوش می رسیده است. تظاهراتی که در شمال محله دولت رخ داد در ساعت ۲۱:۴۵ شروع شد که با خاموشی ساعت ۲۲:۱۵ هم زمان گردید.

ج آمار رسمی دولت برای تظاهرات روز ۲ دسامبر عبارتست از : ۵ نفر کشته، ۲ نفر مجروح و ۱۴۵ نفر بازداشتی. منابع بیمارستانی و مخالفین تعداد تلفات و زخمی های سه روز گذشته را بیش از چند صد نفر ذکر می کنند.

د شایعات زیادی به گوش می رسد که تظاهرکنندگان هم در پاسخ به آتش سربازان به آنها تیراندازی کرده اند.

ه دولت می گوید که عناصر ناراضی با فریادهای الله اکبر و پخش نوارهای مذهبی به مردم تشکل می بخشند. آنگاه مردم را وادار می کنند تا شعارهای ضدحکومتی بدهند.

۲ تهدیدات و خطرها

الف- افسر امنیتی BHI در اصفهان جهت تجدید اخبار گزارش داده که در روزهای بین ۲۰ نوامبر تا ۲ دسامبر، پنج خودروی متعلق به کارکنان BHI به آتش کشیده شدند.

۳ اقتصاد

الف اپوزیسیون (معارضین) روز ۳ دسامبر اعلام کرد که کارگران و کارکنان صنعت نفت در جزیره خارک دست به اعتصاب زده اند. اگر این خبر صحیح باشد، تولید حدود ۴۰۰۰ هزار

بشکه نفت در روز در معرض خطر قرار گرفته است.

ب- گفته می شود رهبران مذهبی سیاست خود درباره قطع برقها را طوری تغییر داده اند که به نفع تظاهرات باشد. بر اساس این گزارش از این پس قطع برق در مناطقی از شهر رخ خواهد داد که محل شروع تظاهرات هستند. برنامه های قطع برق یک روز در میان، که قبلاً اعلام شده بود، احتمالاً لغو خواهند شد.

ج انتقال پول حدود روز ۲۶ نوامبر، تحت نام کارکنان بانک مرکزی فهرستی از تعدادی ایرانی که از طریق بانکهای غیرتجاری پول خارج کرده بودند منتشر شد. این پولها طی دو ماه که در روز ۲۲ اکتبر پایان می پذیرد خارج شده اند.

این فهرست حداقل در یکی از روزنامه ها به نام آتش به چاپ رسید و بخشی از آن هم در ۲۷ نوامبر به چاپ رسید. در اثر تلاش تهیه کنندگان این فهرست و همچنین دهان به دهان گردیدن این خبر، سراسر تهران از فهرست مذکور که خروج ۱۱۹ مبلّغ توسط ۱۰۲ نفر را دربر می گرفت، مطلع شده اند.

این اسامی شامل افراد سرشناسی از ارتش، دولت، تجار و خانواده سلطنتی می گردد. معاون بانک مرکزی ایران، شیرازی، و دادستان کل وزارت دادگستری در شب ۲۸ نوامبر در رسانه های گروهی این فهرست را تکذیب کردند و شیرازی گفت که لیست مذکور جعلی است و ربطی با واقعیت ندارد. دادستان گفت بازرسانی به بانک مرکزی اعزام خواهند شد تا درباره انتقال اموال مذکور به تحقیق بپردازند و اگر این اخبار کذب باشد، منتشرکنندگان آن محاکمه خواهند شد.

۴ تظاهرات

الف گفته می شود در تظاهرات از نوار فریاد و تیراندازی استفاده می کنند تا جمعیت را بیشتر و خشونت را زیادتر از آنچه هست نشان دهند. یک گزارش حاکی است که دولت در بخش فارسی رادیو ایران این اتهام را مطرح ساخته است.

ب در شهرستانهایی چون قم، اصفهان، مشهد و بوشهر در روز ۲ دسامبر تظاهراتی برپا شد. در حین تظاهرات اصفهان دو تهدید بمب گذاری علیه منافع آمریکا، یکی در مدرسه آمریکاییها و دومی در یک شرکت کنتراتچی گزارش شده است.

ج دولت از طریق رادیو اعلام کرد با اغتشاشات مقابله خواهد کرد، و از رهبران مذهبی خواست تا سیاست فشار او را تأیید کنند. نیاز به محدود کردن مراسم عزاداری مورد تأکید مجدد قرار گرفت.

د در روز ۲ دسامبر نخست وزیر طی ملاقاتی با ۱۰۰ نماینده از اقشار مختلف مردم آنها را درباره وضعیت حوادث اخیر ایران توجیه کرد. وی این اتهام را مطرح ساخت که اغتشاشات روز اول دسامبر را از مدتها پیش با این نیت طراحی کرده بودند که مقامات حکومت نظامی را

غـافلگیر کننـد. وی با متهم کردن حزب توده (کمونیست)، آن را عامل پشت پرده این تظاهرات معرفی کرد و اظهار داشت که این حزب فعالیتهای مذهبی را به عنوان ابزاری مورد استفاده قرار می دهد. کالینز

دیدگاههای آیت الله سیدمحمود طالقانی

سند شماره ۲۳۱

خیلی محرمانه۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۶۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

موضوع: دیدگاههای آیت الله سیدمحمود طالقانی

۱ ماروین زونیس (لطفاً محفوظ بماند) در تاریخ ۲۹ نوامبر با آیت الله طالقانی یکی از حامیان پروپاقرص خمینی ملاقات کرده و اطلاعـات زیر را در اختیـار مـا گذاشـته است. زونیس (اینجـا را- م) در اول دسامبر به مقصـد آمریکا ترک نموده و می توان جهت سئوال و جواب بیشتر در شیکاگو با وی تماس گرفت.

۲ طالقانی اظهار داشت که یک دولت اسـلامی، قانون اساسـی جدیدی را به خصوص از نقطه نظر اقتصادی تهیه خواهد کرد و تلاش می کنـد تا اصول اسـلامی را به کار بگیرد. تفاوت اصـلی بین دولت اسـلامی و قانون اساسـی ایران حـذف سـلطنت می باشـد. طالقانی گفت معتقـد است که رهبران مذهبی ایران در حال حاضـر متفق القول هسـتند که سـلطنت باید حذف شود. در گذشـته بعضـی از چهره های برجسـته روحانی از وجود سلطنت به عنوان یک نهاد لازم برای پیشبرد اسلام حمایت می کردند. در واقع رهبران مـذهبی هرگز در غیبت امـام بـا «اسـتبداد مطلق» مخـالفت نکرده انـد. با این حال ۵۰ سال سـلطنت پهلوی با بی حرمتی به اسـلام، وارد کردن پارامترهـای بیگـانه به زنـدگی ایرانیـان، «به یغمـا بردن نفت»، دزدی، فسـاد و حکومت خودکامه همراه بوده است.

۳ هنگامی که در مورد نقش ارتش در معادلات جاری سیاسـی پرسـیده شد طالقانی پاسخ داد که پس از حذف سلطنت ارتش فروخواهد پاشـید و «ژنرالهای اصـلی با چادر فرار خواهند کرد» زیرا سایر سـربازان با ملت هسـتند. توده سـربازان ارتش مذهبی هستند و بر علیه افسران خود قیام خواهند کرد.

وی گفت مردم ایران از مراجع تقلیـد که شامل حدود ۱۰ تن از آیت الله هـا منجمله خمینی، خودش و سـایرین می شود تبعیت می کنند.

۴ طالقانی هیـچ تردیـد ندارد که اگر خمینی علیه شاه فتوای جهاد بدهد مردم با وفاداری کامل و بدون توجه به صدمات وارده از وی تبعیت خواهند کرد. ارتش برخلاف دوران ناآرامیهای قبلی تمرد خواهد کرد زیرا مردم علیه سلطنت متحد شده اند.

۵ طالقـانی در خـاتمه این گفتگو زونیس را به شـنیدن انتقـادات تنـد و شدیـد خود در مورد صـهیونیزم و اسـرائیل مجبور کرد.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، اول دسامبر

سند شماره ۲۳۲

خیلی محرمانه۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۷۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، اول دسامبر

۱ تهران تا ظهر آرام بوده و تاکنون گزارشی از آشوب در استانها نرسیده است.

۲ از دیروز خبری مبنی بر صدور اعلامیه از جانب خمینی به عنوان دعوت برای تظاهرات خیابانی در ایام محرم بدون در نظر گرفتن مقررات حکومت نظامی و آمادگی برای جان دادن، جهت سرنگون کردن شاه و سلسله اش به طور وسیعی منتشر و پخش شده است.

همان گونه که وزارت خارجه مطلع است متن ترجمه شده این اعلامیه را از منبع موثقی در اختیار گرفته ایم. این اعلامیه در حالی که شاه را «یک موجود شیطانی» و هواخواهانش را به عنوان «سربار» معرفی می کند از مردم درخواست می کند که به عنوان نشانه آمادگیشان برای کشته شدن در راه اسلام کفن به تن کنند. همچنین این اعلامیه از وعاظ درخواست کرده تا این مطلب را به طور وسیعی منتشر نمایند. این اعلامیه پیروزی بزرگ آزادی و عدالت اسلامی بر علیه ستمگری و خیانت و اعلام حکومت اسلامی را پیش بینی می کند و می گوید سیلاب خونی که در عاشورا ریخته خواهد شد، نشانه روز انتقام جویی علیه تعدی و ستم است. تنها اشاره ای که درباره آمریکا صورت می گیرد، این است که به دستور و توصیه آمریکاییها، شاه کشاورزی ایران را به نابودی کشانده است. او کشور را در جهت منافع سرمایه داران به ضعف کشانده است. اعلامیه با آرزوی تحقق یافتن انقلاب بزرگ اسلامی در ایران و سایر کشورهای اسلامی پایان می یابد.

۳ در ارتباط با مطالب فوق، یک شاهد عینی آمریکایی با سابقه حضور طولانی در ایران به ما می گوید که او از نیرومندی و کاردانی سازماندهان طرفدار خمینی که پیامهای خمینی را در میان مردم جنوب شهر تهران می آورند، متحیر شده است. او شنیده که خمینی از ۷۲ تن داوطلب برای نثار جانشان درست مانند کاری که پیروان کربلا انجام دادند، دعوت کرده است. و تقریباً تا اواخر نخستین روز ۱۵۰۰ نفر از مردم داوطلب شده اند. گزارشگر خبرگزاری گزارش داده است تعداد ۷۰۰۰ تن فقط از مردم قم با جامه های سفید برای راهپیمایی آماده شده اند. منبع دیگری به ما می گوید که او شب گذشته (سی نوامبر) از بخش فارسی زبان رادیو مسکو شنیده است که خمینی فردا، دوم دسامبر، از مردم برای یک اعتصاب عمومی دعوت کرده است.

۴ دعوت برای اعتصاب عمومی توسط مأمور سفارت که امروز از بازار دیدن نموده تأیید می شود. مردم در حالی برای اعتصاب عمومی مورد انتظار فردا آماده می شوند که بر این باورند که این اعتصاب در محرم ادامه خواهد یافت. ذخیره سازی

مواد غذایی، گاز برای غذا پختن و دیگر مایحتاج در حال انجام است. مردم مایحتاج خود را فراوان اما به قیمت گران به دست

می آورند. شکایتهایی در مورد خارجیانی (به خصوص آمریکاییها، ژاپنی ها و روسها) که ایرانیان عالیرتبه بدنام با آنها هم دست بوده و از نفت و گاز تدارک شده استفاده کرده و از فروش آنها سود می برند به گوش می رسد.

۵ مأمور سفارت اشاره می کند که احساسات ضدخارجی در بازار اکنون بسیار قوی تر و بیشتر از محرمهای سالهای گذشته وجود دارد. به خاطر حمایت پرزیدنت کارتر از شاه، آمریکاییها بیشتر از سایر خارجیان مورد تنفر هستند (هر چند در اینجا هنوز تازه ترین اظهارات رئیس جمهور که دیروز انجام شد به صورت گسترده در میان مردم پخش نگردیده است) چند تن از دوستان خوب بازاری اسکودرو (مأمور سفارت) به وی اخطار کردند که جانش در خطر است و او نمی بایست خودش را به عنوان آمریکایی به غریبه ها معرفی نماید. شایعات فراوان می باشد، شخصی برای او خبری (خبر دروغ بود) نقل کرد که اخیراً پنج یا شش آمریکایی در اصفهان کشته شده اند.

۶ از دیروز شایعه جدید دیگری پخش شده است که دولت غیرنظامی جدید فردا منصوب خواهد شد. بخش فارسی زبان رادیو بی. بی. سی گزارش داد که دولت غیرنظامی جدید در حال شکل گیری است و امکان دارد به زودی، فردا یا یکشنبه سر کار بیاید. نامهای امینی، انتظام و شاپور بختیار از جبهه ملی، به عنوان نخست وزیران احتمالی ذکر می شد. ما راجع به این خبر از بختیار جویا شدیم. بختیار بیش از آنچه که ما قبلاً گزارش کرده ایم نمی داند و شدیداً نسبت به احتمال کناره گیری دولت نظامی تا قبل از پایان محرم در شک است.

۷ امروز بختیار به مشاور سیاسی گفت که خبری از دوست خویش دریافت کرده که باعث نگرانی او شده است. دیروز ۳۰ نوامبر، این دوست توسط هواپیمایی سوئیس از آن کشور وارد ایران شد. در تمام مدت پرواز، گروهی حدود ده نفر در هواپیما بودند که یک کلمه هم با کسی صحبت نمی کردند و فقط به وسیله زبان اشاره با یکدیگر رابطه برقرار می کردند. تیپ آنها حقیقتاً شبیه کارلوسی بود. بختیار گفت به منظور برقراری تماس دوست خویش با مقدم رئیس ساواک، جهت روشن شدن جزییات او سعی می کرده است که با مقدم تماس حاصل کند. بختیار گفت که وی نگران این بوده که این افراد از ملیتی دیگر و خرابکاران شریری باشند برای مقاصدی همچون انفجار سد یا تأسیسات برق.

۸ شب گذشته مجدداً برق در خیلی از مناطق تهران قطع شد.

۹ خبرنگار آژانس فرانس پرس به ما می گوید که وقتی او در اوایل این هفته با نخست وزیر ازهاری مصاحبه کرده است او را بی نهایت مطمئن به خویش و آماده برای رویارویی با هر احتمالی یافته است. مصاحبه ظاهراً با لوموند در ۲۸ نوامبر انجام شده است هر چند که ما هنوز نسخه ای از این مصاحبه را در اختیار نداریم.

خبرنگار خبرگزاری فرانسه احتمال می دهد که امینی خودش شایعه روی کار آمدن قریب الوقوع دولت غیرنظامی را ساخته که این بخشی از بازی قدرت برای صورت گرفتن

چنین تحولی می باشد. این یک احتمال است هر چند ما هنوز اطلاعی نداریم که امینی توان گرد آوردن افرادی برای دولت جدید داشته باشد.

۱۰ شب گذشته یک وسیله دست ساز قابل انفجار از میان پنجره خانه یک گروهبان آمریکایی که در بیمارستان هیأت مستشاری نظامی در تهران کار می کند پرتاب شد و باعث زخمی شدن سطحی او در اثر شیشه های شکسته شده گردید. آتش سوزی کوچکی ایجاد گردید که به سادگی خاموش شد. سولیوان

اوضاع قبل از محرم در بازار تهران

سند شماره ۲۳۳

خیلی محرمانه۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۷۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: اوضاع قبل از محرم در بازار تهران

خلاصه: گفتگو با تجار مختلف بازار در آخرین روزی که به محرم مانده خبر از یک وضعیت بسیار بحرانی می دهد. مجموعه کمبود سوخت، قیمت بالای مواد غذایی، تنفر از اجانب، مخالفت با شاه و هیجان مذهبی و مصادف شدن با محرم، آمادگی بسیاری از مردم را برای اعتصاب و ریختن به خیابانها علیرغم ممنوعیت دولت در مورد تظاهرات افزایش داده است. یهودیان بازار ضمن اینکه امیدوارند که احساسات مسلمانان علیه آنها برانگیخته نشود سعی می کنند کاملاً محتاطانه عمل کنند. پایان خلاصه

۱ مأمور سفارت «اسکودرو»، اول دسامبر از اطراف بازار بزرگ دیدن کرد تا نمونه هایی از نظرات را درست قبل از آغاز محرم به دست آورد.

(آن روز جمعه بود و اکثر مناطق اصلی بازار بسته بودند) پرچمهای سیاه عزاداری به طور وسیع در همه جا به چشم می خورد و در پی پیش بینی اعتصاب عمومی در بازار که بسیاری عقیده دارند در دوم دسامبر شروع می شود، مردم در حالیکه از قیمتهای بالا شدیداً می نالند، شروع به ذخیره کردن مواد سوختی و غذایی کرده اند. هر چند که نفت به مقدار کم عرضه می شود اما به نظر می رسد روغن خوراکی، برنج، تخم مرغ و گوشت تازه فراوان باشد.

در هر صورت بازاریها از این شکایت دارند که فقط بخش کمی از این اجناس ایرانی را می توانند تأمین کنند. آنها هم زمان از تورم و وضعیت خراب اقتصادیشان و فساد اداری مقامات بلندپایه و دخالت کشورهای خارجی بد می گویند، به خصوص ایالات متحده که پولها و منابع طبیعی ایران را توسط مقامات فاسد اداری می برد و به پناهگاهی برای پول پرستها در خارج از

ایران تبدیل شده است.

بازاریها همچنین احساس می کنند که کمبود سوخت و گاز طبیعی و گازوئیل به خاطر قراردادهای بسته شده با کشورهای خارجی است و آن را سرزنش می کنند و فکر می کنند که همه منابع نفتی خریداری و صادر شده است و مقدار بسیار اندکی برای ایرانیان به جای مانده

است. ایالات متحده، پادشاهی انگلستان، ژاپن و اتحاد شوروی در این نوع طرز تفکر متهمان درجه اول به شمار می روند.

۲ تنفر از اجانب در ایران همواره وجود دارد و به خصوص در ایام محرم شدت می یابد. به هر حال مأمور سفارت تنفر از اجانب و خصوصاً احساسات ضدآمریکایی در بازار را اکنون بسیار شدیدتر از هر زمان دیگری می داند. دوستان قدیمی مأمور سفارت، در میان بازاریها، او را به خانه ها و مغازه هایشان دعوت کردند (که با توجه به اصرار در تعارف ایرانیان هنگام مهمان نوازی به سختی می توانستند به نحو دیگری عمل نمایند) هرچند که آنها از مأمور سفارت درخواست کردند در صورتی که از هویت وی سئوال شد به جای اینکه خود را آمریکایی معرفی کند خودش را آلمانی یا فرانسوی معرفی نماید. چند تن از آنها این شایعه را که چهار یا پنج آمریکایی در اصفهان کشته شده اند را تکرار کردند و از مأمور سفارت خواستند در ایام محرم از آمدن به بازار اجتناب نماید. حتی دوستان قدیمی وی به خاطر حمایت کارتر از شاه عداوت خود نسبت به آمریکا را بیان کردند. به نظر می رسد که بازاریها اطلاع دقیقی از کیفیت و چگونگی حمایت دولت آمریکا از شاه را ندارند، اما همه معتقد بودند که چنین حمایتی وجود دارد و همگی با آن مخالفت می کردند. بازاریها به حد افراط از شاه انتقاد می کردند و پافشاری می نمودند که به خاطر اعمال غیرقانونی و ضدمذهبی خود مثل ادامه کشتار تظاهرکننده های ایرانی، باید برود. خیرخواهانه ترین نظر ارائه شده در مورد شاه این بود که او فقط به عنوان یک فرد، در جلوگیری از ورشکستگی اقتصادی کشور، نقش کمی را می توانست بازی کند. اما همین طرز تفکر در درون خود زمینه ای برای محکوم سازی آمریکا و شوروی برای استخراج منابع طبیعی ایران را دربر دارد.

۳ بازاریان همگی از دعوت خمینی برای اعتصاب عمومی که دوم دسامبر شروع می شود و انجام تظاهرات محرم علیرغم ممنوعیتهایی که دولت تعیین کرده بود، آگاه بودند. به استثنای تاجران یهودی، بازاریان آماده بودند که به خاطر حمایت از اعتصاب دعوت شده، بازار را تعطیل کنند و هرچند که انتظار داشتند تظاهرات برپا گردد، به طریقی از امکان شرکت خودشان در تظاهرات طفره می رفتند.

۴ بر اساس گفتگو با سه تن از تاجران یهودی به نظر می رسد که جامعه یهودیان تمایل دارند که از درگیر شدن در منازعه بین شاه و خمینی اجتناب کنند اما نسبت به سرنوشت خود در صورت پیروزی مسلمانان محافظه کار نگران باقی می مانند. زمانی این مشکلات شروع شد که جامعه یهودیان به وسیله تهدید به ضبط یا توقیف کردن اموال و بیرون کردنشان از ایران وحشت زده شدند. به هر حال خمینی بعدها اظهار کرد که وقتی یهودیان با آرامش برای قرنها در ایران و در زیر پوشش اسلام زندگی کرده اند، حالا نباید آزرده و اذیت بشوند. یهودیان از اینکه او (خمینی) و یا سایر برندگان احتمالی ممکن است تغییر کنند، دیگر کالاهای جدیدی را ذخیره نکرده و سعی می کنند که وجوه نقدیشان را به حداکثر برسانند. تاجران یهودی از اعتماد

جامعه شان به رهبران خود بویژه سناتور یوسف کهن تأکید دارند.

به نظر می رسد که جامعه یهودیان به دلیل روابط ویژه ای که با اسرائیل دارند انتظار تعهداتی از جانب ایالات متحده نسبت به یهودیان ایران را دارند.

۵ نظریه: وقوع اعتصاب عمومی در بازار حتمی است و همچنین به نظر می رسد که احتمالاًـ چند تظاهرات دیگر در بازار در دوم دسامبر انجام خواهد پذیرفت.

سولیوان

ناآرامیهای داخلی در خیابانهای تهران

سند شماره ۲۳۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۵۷ ۶۸۴۶۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در خیابانهای تهران

۱۶- خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) این گزارشات شامل اطلاعاتی درباره وضعیت تهران تا ظهر روز ۲ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به همراه هماهنگ کننده عملیات، سفارت را پیاده برای جمع آوری اطلاعات از شهر تهران ترک کردند. آنها در خیابان تخت جمشید به طرف غرب رفته و در خیابان فردوسی به سمت جنوب تا میدان فردوسی و سپس از طرف شرق از طریق خیابان روزولت به سفارت بازگشتند و موارد زیر را مشاهده نموده اند:

۱ گروههای کوچک از ایرانیان در همه مناطق به چشم می خورند.

۲- صاحبان فروشگاههای جواهرفروشی جواهرات خود را از پشت ویترینها جمع می کردند.

۳ ترافیک وسایل نقلیه، سنگین بود.

۴ بیشتر مغازه ها بسته بودند.

۵ فقط تعداد کمی از واحدهای نظامی به چشم می خوردند.

ب در حدود ساعت ده صبح که شاهدان سعی می نمودند از طریق خیابان شمالی به سفارت بازگردند جمعیت زیادی مشاهده شدند که در منطقه میدان فردوسی در حال اجتماع بودند. نفربرهای نظامی به سوی جمعیت آتش گشودند. جمعیت در حدود ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر افزایش پیدا کرده بود، مردم تظاهرات می کردند و فریاد می زدند «مرگ بر شاه». شاهدان مشاهده نمودند که تعدادی از نفربرهای نظامی به سوی محل در حرکت هستند. آنها به سمت شرق تا خیابان روزولت رفتند. صدای تیراندازی در اطراف آنها شنیده می شد. تعداد زیادی از

مردم بالای ساختمانهای مجاور دیده می شدند. وقتی افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر تیم فنی نظامی به سفارت بازگشتند، صدای تیراندازی از جنوب حدود یک خیابان آن طرف تر شنیده می شد.

نظریات تهیه کنندگان: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وضع تهران بحرانی تر می شود و تظاهرکنندگان مقررات حکومت نظامی را همچنان نادیده می گیرند

تزلزل وفاداری نسبت به رژیم شاه در بین کارکنان نیروی دریایی

سند شماره ۲۳۵

سری۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۷۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارشاتی در مورد تزلزل وفاداری نسبت به رژیم شاه

در بین کارکنان نیروی دریایی

۱ در تاریخ دوم دسامبر در گفتگویی با برادران جمشید در بندرعباس شهریار شاهزاده شهریار اظهارنظر کرد که تعدادی از درجه داران و سربازان وظیفه نیروی دریایی در بین خود صحبتهایی را آغاز کرده اند مبنی بر اینکه احتمالاً خمینی بر حق است و شاه باید برود. شهریار گفت که افسران نیروی دریایی نسبت به این گزارشات که تنها در ماه گذشته به اطلاعشان رسیده است به شدت نگرانند و آنها را نشانه هایی از تزلزل روزافزون روحیه در سطوح پایین تر نظامیان ایران می دانند.

۲ درباره تظاهرات اخیر بندرعباس شاهزاده شهریار گفت که پلیس ابتدا دستور تیراندازی هوایی داشت در نتیجه اولین گلوله های گاز اشک آوری که مستقیماً به هوا شلیک می شد به میان افراد پلیس برمی گشت و آنها مجبور شدند که به طور پراکنده عقب نشینی کنند و صحنه را برای تظاهرکنندگان خالی کردند. در این حادثه کسی مجروح نشد.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، دوم دسامبر

سند شماره ۲۳۶

خیلی محرمانه۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۸۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، دوم دسامبر

خلاصه: تظاهرات گسترده پس از ساعات منع عبور و مرور شبانه در شب گذشته به تیراندازی شدید توسط نیروهای امنیتی در بسیاری از مناطق تهران منجر شد.

مخالفین که مدعی تلفات سنگینی هستند از سفارت درخواست می کنند که به کشتار خاتمه دهد. دو آیت الله در نظر دارند که مردم را به اعتصاب عمومی دعوت کنند. تیراندازی و تظاهرات بیشتر، امروز صبح در تهران، ورود اسلحه به داخل ایران، زمانهای قطع برق، زندانیان

سیاسی بیشتری آزاد می گردند. پایان خلاصه.

۱ از آنجایی که دیروز محرم شروع شد تظاهرکنندگان به سرعت مقررات منع عبور و مرور را نقض کردند و از مساجد بیرون آمده و در دسته های بزرگ به خیابانها ریختند. پی آمد این مسئله مقابله خشونت آمیز توأم با تیراندازی شدید حداقل در پنج نقطه شهر بود. دولت اعلام کرد که هفت نفر کشته، بیست و شش نفر زخمی و بیش از صد نفر دستگیر شدند. یک منبع مطلع می گوید که ارقام ممکن است به طور قابل توجهی بیشتر باشد. اتباع آمریکایی در سراسر شب از ساعت ۲۱ (شروع منع عبور و مرور) تا ۱:۳۰ نیمه شب صدای تیراندازی شدید از جمله صدای اسلحه های خودکار (مسلسل) را شنیدند. همچنین صدای حرکت زره پوشها در شمال شرقی تهران شنیده شد. درگیری ها به صورت پراکنده از جنوب تا شمال شهر گسترده بود. مخالفین کشته های بیشتری را از آنچه دولت تأیید کرده، ادعا می کنند. شاهدانی که محلهای مزبور را امروز صبح بررسی کرده اند هیچ مدرکی دال بر وجود صحنه درگیری نیافتند. و هیچگونه خسارت مالی و جنسی که معمولاً اتفاق می افتد وجود نداشت. گزارشی در مورد زخمی شدن آمریکاییها وجود ندارد.

۲ مخالفین در غروب اول دسامبر با استمپل مأمور سفارت تماس گرفتند و گزارش دادند که مردم از مساجد فرار کردند. رئیس امور مالی کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی آقای میناچی گفت که وی سعی کرده تا با مقامات عالیرتبه دولت تماس بگیرد و از آنها بخواهد که تیراندازی متوقف شود. وی گفت که مردم از بزرگترین مساجد جنوب تهران بیرون ریخته بودند و با نظامیان درگیر شدند. در تماس با نهضت آزادی ایران حوادث مشابهی گزارش شد و آنها از ایالات متحده خواسته اند که «آنها را (دولت ایران) مجبور به متوقف کردن تیراندازی کنند.» کارمند سفارت خاطرنشان ساخت که دولت ایالات متحده در تیراندازی دخالتی نداشته و همانطور که نماینده نهضت آزادی به خوبی می داند، در واقع تلاش شدیدی کرده است که برای اجتناب از خونریزی مصالحه ای انجام دهد. سپس نماینده نهضت آزادی گفت که نتایج حوادث فعلی برای آمریکاییها چنان ناامنی به وجود خواهد آورد که مجبور شوند از خانه بیرون نیایند. کارمند سفارت پاسخ داد که ما کاملاً امیدواریم که نهضت آزادی و سایرین، چنانچه در پی مقابله به مثل هستند، فقط این مقابله را به احزاب ذینفع منحصر کنند و مقابله را به تماشاچیان (اطرافیان منظور آمریکاییها و اعضای سفارت است). گسترش ندهند. نماینده نهضت آزادی به شرایط بهتر امید بسته ولی بدبین بود و اظهار داشت که مجدداً تماس خواهد گرفت. نماینده نهضت آزادی بار دیگر در دوم دسامبر تلفن زد و اظهار کرد که تیراندازی همچنان ادامه داشته و باز اصرار کرد که دولت آمریکا برای خروج شاه تسهیلاتی انجام دهد.

۳ دیروز راهپیمایی مسالمت آمیز بزرگی در مشهد صورت گرفت. کنسول تبریز گزارش می دهد که همه مغازه ها بسته و شهر آرام است. صنایع به استثناء یک کارخانه که در اعتصاب است بقیه به کار خود مشغولند. کنسول شیراز گزارش می دهد که شهر آرام است. درگیری ها

در اصفهان ادامه دارد. دو شب قبل خانه یک آمریکایی با انفجار گاز توسط اخلال گران تقریباً به طور کامل خراب شد. دو آمریکایی در خانه بودند اما به دلیل اینکه بخشی که آنها سکونت داشتند تحمل انفجار را داشت آنها فقط زخمی شدند و از خانه فرار کردند. شب گذشته پنج خودرو آمریکایی (که همگی ساخت شرکت BHI بودند) با پرتاب بمب به آتش کشیده شد. سربازان در جلوی کنسولگری بودند. کنسول گزارش می دهد که حداقل سه ملا در مساجد جداگانه به مردم گفته اند که خانه های آمریکاییها را شناسایی کنند، وارد خانه ها شده اسباب و اثاثیه را برای آتش زدن به خیابان بریزند. ملاها گفتند که به آمریکاییها صدمه نزنید. علائمی در ابتدای بعضی کوچه ها زده شده بود که مشخص می کرد که در خانه های آن کوچه آمریکاییها زندگی می کنند.

۴ کنسول اصفهان در مورد سلاحهای گرم قابل دسترس مخالفین اطلاعاتی دارد. همسر یکی از آمریکاییها که لبنانی است به وی گفت که قیمت سلاحهای گرم در لبنان به علت اینکه بسیاری از عوامل ایرانی ها آنها را می خرند به شدت افزایش یافته است. یک ایرانی به کارمند سفارت گفت اسلحه برای خریدن در اصفهان موجود بود زمانی که کارمند سفارت اصرار بیشتری برای توضیح کرد، ایرانی مزبور اسلحه کمری خود را نشان داد و گفت که آن را تازه خریده است. (نظریه: سلاحهای گرم شدیداً در ایران کنترل می شود و عموماً به جز نیروهای امنیتی برای دیگران قابل دسترسی نیست.)

۵ امروز صبح بر طبق اعلام قبلی کارکنان اداره نیرو، برق سراسر ایران از ۹ صبح الی ۱۲ قطع شد. برنامه بعدی قطع برق غروب چهارم دسامبر می باشد. کنسول اصفهان گزارش می دهد که کارکنان اداره مخابرات ممکن است به سلسله اعتصاب های سیاسی در حال پیشروی بپیوندند. آنها اکنون با استفاده از موقعیتشان به ایرانیان اجازه می دهند که مکالمات آمریکاییها را با دادن فحش قطع کنند.

۶ حسین نجفی وزیر دادگستری سی ام نوامبر اعلام کرد که زندانیان سیاسی بیشتری در این هفته آزاد خواهند شد و تحقیق در مورد ثروت خاندان سلطنتی امروز آغاز خواهد شد.

۷ اوضاع امروز همچنان متشنج خواهد بود. مدرسه آمریکاییها و مدرسه کامیونیتی تهران بسته می شود. مدرسه پیروزی باز است. تقریباً همه مغازه ها تعطیل می باشند. منبعی از خبرگزاری یونایتدپرس در تماس با شریعتمداری گزارش می دهد که امروز آیت الله شریعتمداری با آیت الله شیرازی اهل مشهد صحبت کرده و ممکن است امروز بعد از ظهر مردم را به اعتصاب عمومی دعوت کنند. کارمند سفارت از یک منبع بازاری شنید بازار تهران که امروز باز نبود احتمالاً هفت روز دیگر بسته خواهد ماند تا به تدریج به دوره شش روزه که همه ساله در ایام محرم تعطیل بوده نزدیک شوند. امروز نیز صدای گلوله شنیده می شود و ما گزارشات تأیید شده ای از برخی تیراندازیها به طرف جمعیت داریم. تشنجات با اجتماع مردم در مکانهای مختلفی مثل میدان مجلس و دفاتر مرکزی رادیو تلویزیون ملی ایران بار دیگر

گسترده می شود. حداقل دو گروه از اجتماعات مردم ظاهراً سفارت را در نظر داشتند و یکی از دو گروه حدود ظهر قبل از اینکه سربازها آنها را پراکنده کنند به درب اصلی سفارت رسیدند. کارمندان گروههای مزبور را دیدند که به راحتی با سربازان بازی موش و گربه انجام می دادند یعنی با شلیک هوایی سربازان پخش می شدند و چند عمارت آن طرف تر دوباره دور هم جمع می شدند. نیروی کمکی سربازان نزدیک سفارت مستقر شده اند. علی رغم وجود تظاهرات، تاکنون هیچ گونه به هم ریختگی نظم عمومی آنگونه که در پنجم نوامبر رخ داد، نداشته ایم. سربازان فعالانه هر جا که مردم با آنها مواجه شوند جمعیت را درهم می شکنند و اطلاعی از آتش سوزی و چپاول نداریم. اطلاع داریم که دولت امشب پس از مقررات منع عبور و مرور انتظار تظاهرات بیشتری را دارد، بدین ترتیب تظاهرکنندگان ممکن است خانه به خانه رفته و از دیگران بخواهند که در تظاهرات شرکت کنند. امکان درگیری های خشونت آمیز زیاد است. نخست وزیر ازهاری درخواست کرده که در مورد درگیریهای شب گذشته رسیدگی شود، که بی درنگ امید عده کمی خوشبین که معتقد بودند محرم خشونت های جدیدی به همراه نخواهد داشت را نقش بر آب کرد. احتمالاً امشب تظاهرکنندگان بیشتری کشته خواهند شد و متعاقب آن مخالفین قصد دارند که به نیروهای امنیتی فشار آورند و آنها را به نقطه انفجار رسانند. در همین رابطه در حال به دست آوردن چند گزارش هستیم مبنی بر اینکه افسران غیرارشد نیروی هوایی و دریایی شاهنشاهی ایران معتقدند که شاه نمی تواند مملکت را نگه دارد و مجبور خواهد شد که کشور را ترک کند.

۸ مترینکو کنسول تبریز به ما اطلاع داد که سرپرست شعبه سازمان ملل در پروژه مدیریت آبرسانی مهاباد که تبعه آمریکاست به وی گفته است که اتومبیل و دفتر سازمان ملل همراه چند اداره دولتی دیگر صبح دوم دسامبر به آتش کشیده شدند. هیچ کس تکرار می کنم هیچ کس زخمی نشد. سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۸، اول دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۳۷

سری۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۴۹۲۶به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۸، اول دسامبر ۷۸

۱ در شبهای محرم، وضع ایران فوق العاده ناآرام است. کلیه ارتباط های سفارت ما، مستقیم و غیرمستقیم در بازار و در مجامع مذهبی همه یک صدا حاکی از روحیه مقاومت و مبارزه با رژیم شاه و ارتش می باشند. شایعاتی وجود دارد که به زودی دولتی به ریاست «علی امینی» جایگزین دولت نظامی خواهد شد.

۲ اعلامیه صادره از طرف خمینی مردم را به انجام تظاهرات بدون کسب اجازه از حکومت نظامی دعوت می کند.

تظاهرکنندگان باید برای مردن در راه هدف سرنگونی شاه آماده

باشند. ترجمه نوشته ای که از یک منبع موثق دریافت شده متضمن این موضوع است که برای نشان دادن روز انتقام در مقابل ظلم و ستمگری سیلابهای خون در روز عاشورا (مصادف با یازدهم ماه دسامبر) جاری خواهد شد.

۳ شب گذشته در مناطق مختلف تهران برق قطع شد و امشب نیز تیراندازیهای زیادی پس از ساعات منع عبور و مرور شبانه گزارش می شود. به دنبال پیش بینی اعتصاب عمومی مورد انتظار در تاریخ دوم ماه دسامبر، مردم مواد غذایی و گاز خوراک پزی و دیگر مایحتاج عمومی ذخیره می کنند.

۴ یک ناظر آمریکایی که در زمینه مسایل ایران تجربیات وسیعی دارد به سفارت آمریکا در تهران گفته است که وی از قدرت و کارآیی شیوه ای که توسط آن پیامهای خمینی منتشر می شود در حیرت و تعجب است. همچنین شایعه ای است که خمینی به مناسبت شهادت ۷۲ تن (اشاره به یاران امام حسین (ع) م) مردم را دعوت به شهادت کرده و در همان روز اول ۱۵۰۰ نفر نام نویسی کرده اند.

۵ یکی از مأموران سفارت متوجه شده است که احساسات ضدبیگانه در بازار تهران بیشتر از ماه محرم سالهای گذشته است و نسبت به آمریکاییان به علت پشتیبانی و حمایت زیاد از شاه مغضوب ترند.

۶ شب گذشته بمب دست سازی به طرف پنجره خانه گروهبان آمریکایی پرتاب شد که در اثر شکستن شیشه وی مختصر جراحات سطحی برداشت. ونس

ناآرامی شهری در تهران، شروع ماه محرم

سند شماره ۲۳۸

خیلی محرمانه۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

مرجع: ۴۲ Ha CR

عنوان: ناآرامی شهری در تهران، شروع ماه محرم

خلاصه: تظاهراتی که طی شبهای یکم و دوم دسامبر ۷۸ در تهران اتفاق افتاد به ترتیب شرح داده می شود. هیچ گونه برخورد شدیدی گزارش نشده است. ادعا می شود تظاهرات حدوداً پانصد نفره در چندین منطقه به وقوع پیوسته است. صدای شلیک پراکنده مسلسلها شنیده شد و حرکت تانکها و واحدهای نظامی ایرانی مشاهده گردید. تلفات جانی فعالیتهای شبانه طبق آمار

رسـمی هفت نفر بوده است. بیشترین فعالیتهـا در خلالـل ۱۰:۳۰ شب یکم دسـامبر الی ۱ بامـداد دوم دسامبر ۷۸ اتفـاق افتاد. در تهران مناطقی که فعالیتها در آن صورت گرفت، عبارتند از: جنوب تهران، شرق تهران، عباس آباد، میدان ژاله، قیطریه، دروس و تهران پارس. شب اول دسامبر ۷۸، آغاز ماه محرم ایام مذهبی مسلمانان جهت جبران گناهان می باشد. از قبل

پیش بینی می شود که آشوب داخلی در این ایـام بالاـ بگیرد. رادیو بی. بی. سـی گزارش داده است که آیت الله خمینی اعلام داشته که حتی اگر قرار باشد در خیابانهای ایران «سیلاب خون» به راه بیافتد شاه تا پایان این هفته سقوط خواهد کرد.

۲۲ جزییات:

الف این گزارش حاوی اطلاعات خام می باشد. هیچ گونه برنامه یا سیاستی نباید به تنهایی بر اساس این گزارش بیرون داده و یا اصلاح گردد.

ب منبع خبر، مأمور امنیتی منطقه ای در سفارت آمریکا، اطلاع داد که شب یکم دسامبر ۷۸ تظاهرات متعددی در سراسر تهران به وقوع پیوسته است. پلیس و واحـدهای نظـامی ارتش بـا گروههای مخالف مقابله کرده و آنها را متفرق نمودنـد. در طی این مـدت صـدای تیرانـدازی های شدیدی شـنیده شد. اما، بر حسب مقدار تیراندازیها و نبود خسارت مالی و حداقل تلفات جانی، چنین استنباط می شود که تیراندازیها عمدتاً هوایی بوده است.

تاریـخ اطلاع ۱/۱۲/۷۸ تاریـخ تهیه گزارش ۲/۱۲/۷۸ تهران، ارزیـابی: ب ۲، منبـع: رابرت بنرمـن، مـأمور ویژه : ترنس اولیس، منطقه ۷۲

ج- منبع خبر که یـک گزارشـگر قابـل اعتماد است اطلاع داد که طبق ارقام رسـمی مقامات ایرانی در ارتباط با فعالیتهای شـب یکم دسامبر ۷۸، ۷ کشته، ۳۰ تا ۴۰ زخمی و حدود ۲۰۰ نفر دستگیر شده اند.

تاریـخ اطلاع ۱/۱۲/۷۸ تاریـخ تهیـه گزارش ۲/۱۲/۷۸ تهران، ایران، ارزیـابی، ب ۲، منبـع: رابرت بنرمن، مـأمور امنیـتی منطقه: سفارت آمریکا، مأمور ویژه: اولیس، منطقه ۷۲

د- منبع خبر فرمانـده عملیـات پشتیبانی آمریکا در ایران، که در منطقه ای نزدیک به مسـجد آبی (احتمالاً منظور حسـینیه ارشاد اسـت) در حوالی خیابـان کـوروش کـبیر اقـامت دارد. طی شب یکم دسـامبر ۷۸ وی گروههـای کوچـک بسـیاری از مردم را مشاهـده نمود که در حـال پیشـروی به سوی مسجد بودنـد و حـدود یـک سـاعت به طور پیوسـته صـدای رگبار مسـلسل را از سلاحهـای مختلفی که بر روی تانکهـا و زره پوشـهای نفربر حمـل می شدنـد شـنید. پس از اتمـام تیرانـدازی، صـدای شـعار و فریادهای تظاهرکنندگان که بسیار بلند بود،قطع شد. این منبع همچنین، صدای دو انفجار که شبیه صدای نارنجک بود را شنید. وی اضـافه کرد که همسایگـان ایرانی او در بیرون از محـل اقامتشان مکرراً با صـدای بلنـد به زبان فارسـی فریاد می زدنـد «من هسـتم» که به نظر می آمد حاکی از هواداری آنان از تظاهرکنندگان باشد. از صدای جمعیت و از تجارب قبلی او با گروههای وسیع مردم در مسجد منبع خبری تخمین می زند که در حدود ۶۰۰ نفر در آنجا حاضر بوده اند.

تاریخ اطلاع ۱/۱۲/۷۸ ۲/۱۲/۷۸ ، تاریخ تهیه گزارش ۲/۱۲/۷۸ تهران، ارزیابی، ب . ۲، منبع: سرهنگ کیت بارلو، مأمور ویژه: سولیوان، منطقه ۷۲.

ه اوایل صبح منبع، کارمند مأمور خدمت در گروه اعزامی مستشاران نظامی دریافت

مکالمات زیر را در طول شب اول دسامبر ۷۸ راجع به ناآرامیهای شهری در تهران گزارش داد. کلیه گزارشات از سوی افراد ارتش آمریکا یا وابستگان آنها بوده است.

۲۲:۳۰ شلیک سلاحهای خودکار به نظر می رسید در مجاورت مسجد آبی باشد.

۲۲:۴۵ از هر دو طرف خانه تیمی یگان ۳۰ صدای شلیک به گوش رسیده است. منطقه های ناآرام به نظر می رسید که عباس آباد و میدان ژاله باشند.

۲۳:۱۵ شلیک سلاحهای خودکار در منطقه مسجد آبی شنیده شد.

۲۳:۲۰ تک تیراندازیهایی در حوالی مناطق دلآرام و قیطریه در شمال شرقی تهران شنیده شد.

شلیک سلاح در منطقه دروس گزارش شد.

۲۳:۳۵ تیراندازی شدید نزدیک باشگاه آمریکایی پارس و شلیک سلاحهای خودکار نزدیک پهلوی و ظفر غرب خیابان کوروش کبیر گزارش شد.

۲۳:۴۰ صدای بلند شعارهای تظاهرکنندگان و شلیک سلاحهای خودکار در نزدیکی مسجد آبی گزارش شد.

۰۰:۲۵ منطقه مسجد آبی آرام شد. درجه دار گارد خاطرنشان کرد جمعیت متفرق شده و تعداد زیادی از گردانندگان مسجد دستگیر شدند.

۰۰:۳۵ یگان ۳۰ اطلاع داد منطقه آنها رو به آرامی می رود.

۰۰:۵۵ فعالیت در تهران پارس ادامه داشت.

تاریخ اطلاع ۱/۱۲/۷۸ ۲/۱۲/۷۸ تاریخ و محل کسب خبر: ۱/۱۲/۷۸ ۲/۱۲/۷۸؛ تهران، ارزیابی: C ۲، منبع: سرهنگ داگلاس ورثینگ، مأمور ویژه: دیوید هالیفیلد، منطقه ۷۲.

و منبع؛ مأمور امنیتی شرکت هواپیمایی لاکهید، اطلاعات زیر را تهیه کرده است:

(۱) ساعت ۲۳:۳۰، اول دسامبر ۷۸: او در تهران نزدیک تقاطعهای خیابانهای پهلوی و ظفر و کوروش کبیر، بین دو مسجد کوچک، سکونت دارد. در ظرف ده دقیقه گذشته، منبع، تانکها و کامیونهای مملو ازسربازان را که به سمت جنوب خیابان کوروش در حرکت بوده اند و حداقل ۵ هلیکوپتر در حال پرواز از نزدیک کاخ نیاوران و جنوب محل اقامتش مشاهده کرده است. منبع توانسته صدای تیراندازی و شعار را در منطقه اطراف خانه اش بشنود. صدای شعارها به قدری بلند بوده که نویسنده

توانسته صدای آنها را وقتی که منبع گوشی تلفن را در هوا نگه داشته بود، بشنود.

(۲) ساعت ۳۰ دقیقه نیمه شب، دوم دسامبر ۷۸: منبع اطلاع داده که هنوز صدای تیراندازی های ممتد سلاحهای اتوماتیک از سمت جنوب منطقه خانه اش شنیده می شود. به علاوه، او به فواصل زمانی تقریبی ۱۵ دقیقه ای صدایی شبیه صدای شلیک توپ هویتزر یا سلاح مشابهی را شنیده است. و بالاخره او صدای تیراندازی با سلاح های کوچک را از فاصله خیلی نزدیک با اندازه یک چهارراه از خانه اش شنیده است. حدود ۲۵ دقیقه از نیمه شب گذشته، او ۵ کامیون سرباز و جیپ های متعددی که در خیابان کوروش کبیر به سمت جنوب

حرکت می کرده اند را مشاهده کرد.

(تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸ تهران، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی C۲، منبع : جری ال. ای. مایک، مأمور ویژه: سولیوان، منطقه ۷۲)

ز- ساعت ۲۰:۵۰ بیست و یکم دسامبر ۷۸ منبع، افسر امنیتی شرکت سیلوانیا در تهران، بر اساس اطلاعات دریافتی از کارکنان شرکت مقیم محلاتی که در زیر بدانها اشاره می شود، چنین می گوید:

(۱) جمعیت زیادی در منطقه وسیع تخت طاووس، شمال منطقه کوروش کبیر، اطراف منطقه مسجد آبی و خیابان فرح طبق معمول شعارهای مختلفی را سر داده بودند. صدای تیراندازی های زیادی به انضمام صدای شلیک سلاحهای اتوماتیک شنیده می شد. منابع دست دوم در مورد اینکه تیراندازی، هوایی یا به سوی مردم صورت گرفته باشد، هیچ اطلاعی ندارند. جمعیت حدود ساعت ۲۰:۳۰ گردهم آمده بودند.

(۲) همچنین نزدیک غروب در حوالی میدان ژاله تهران، ازدحام و شعارهای جمعیت با تیراندازی سربازان توأم شد. (تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: C۲، منبع: بیل میچل، مأمور ویژه سولیوان، منطقه ۷۲)

ح منبع گزارش داد، گروهی (۵۰ ۴۰ نفره) از ایرانیان که کودکان هم در میان آنان به چشم می خوردند در حال شعار دادن به طرف مقر پلیس واقع در سلطنت آباد و کوروش کبیر راهپیمایی کردند و در آنجا اقدام به دادن شعار علیه پلیس و نیروهای نظامی کردند. صدای شلیک دو گلوله باعث شد جمعیت به خیابانهای فرعی گریخته و پناه بگیرند، ولی جمعیت لحظه ای از دادن شعار و فریاد زدن دست برنمی داشت و بعد از مدتی دوباره جمع شده و علیه سربازان به دادن شعار می پرداختند. (تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: اول دسامبر ۷۸، تهران، منبع: خانم باربارا آرنولد، منشی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی A۲، مأمور ویژه: رونالد بلیس، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲)

ط- منبع، معلم مدرسه آمریکاییهای تهران که برای اولین بار گزارش می دهد، اطلاع می دهد که در فاصله ساعت ۳۰/۱۰ بعد از ظهر روز اول دسامبر ۷۸ و ۳۰ دقیقه بعد از نیمه شب روز دوم دسامبر ۷۸ پیرامون خانه اش واقع در نزدیکی میدان ژاله، صدای گروههای بزرگی از تظاهرکنندگان را شنیده است. وی و همسرش صدای تیراندازیهای پراکنده ای را شنیده بودند که به نظر وی می تواند متعلق به تفنگ و مسلسل و شاید انفجار کپسولهای گاز اشک آور باشد. وی دود یا آتش در محیط پیرامون خود مشاهده نکرده است. در حدود ساعت ۲۴ او بازگشت مردم را در حالیکه می دویده اند در خیابان محل سکونتش مشاهده کرده است. وی گفت که در طول شب، به نظر می رسید که تظاهرات از جنوب به شمال محل اقامت وی تغییر محل یافته

است. وی معتقد بود که محل وقوع تیراندازی حداکثر سه چهارراه با خانه وی فاصله داشته است. وی اضافه می کند که یک کوکتل مولوتف در نزدیکی ساعت ۱۱ شب به مدرسه کامیونیتی تهران پرتاب شده که حریق ناشی از آن بلافاصله توسط نگهبانان مدرسه خاموش شده است، خسارت اندک بوده و آسیبی به کسی وارد نشد.

تاریخ اطلاع: اول دسامبر ۷۸، ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۲ دسامبر ۷۸ تهران. منبع: فیلیپ پرنس، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، ۲ F، مأمور ویژه پلیس اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: در مدرسه کامیونیتی تهران محصلین ملیتهای مختلف به تحصیل اشتغال دارند و درصد بالایی از آنها آمریکایی هستن.)

ی- منابع گزارش می دهند که صبح روز ۲ دسامبر ۷۸ صدای تیراندازی را در زمانها و مکانهای زیر شنیده اند:

(۱) ساعت ۴ بامداد خیابان جاویدان، شرق تهران (منبع نیلی)

(۲) ساعت 6:15 بامداد خیابان کورش کبیر شمال تهران (منبع دوآیر)

تاریخ اطلاع: ۲۲/۱/۷۸ تاریخ و محل کسب خبر: ۲۲/۱/۷۸

منابع: سرهنگ دوم پل دوآیر، یکان ۳۳۳، گروهبان لاری نیلی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: منابع B، اطلاعات ۱ مأمور ویژه پلیس اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

ک منبع: مأمور امنیتی شرکت پشتیبانی لجستیکی اطلاع داد که یکی از کارمندان شرکت، امروز ساعت ۷ صبح بهنگام ترک منزلش به قصد محل کار، در نزدیکی خانه اش با جسد یک ایرانی مواجه شده است. کارمند فوق اشاره کرد که در بدن مقتول جای چند گلوله مشهود بوده است. منزل وی در شمیران است. تاریخ اطلاع ۲ دسامبر ۷۸ تاریخ و محل کسب خبر۲ دسامبر ۷۸، تهران؛ منبع: آقای «گلن لمب»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی؛ ب ۲: مأمور ویژه «بلیس»، ناحیه ۷۲ اداره تحقیقات.

ل منبع: فرمانده یگان ۳۳۳ اطلاع داد که صاحبخانه اش به او خبر داده بود که جمعیت عظیمی در قسمتهای جنوبی تهران اجتماع کرده اند.

تاریخ اطلاع ۱ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۱ دسامبر ۷۸، تهران منبع: سرهنگ دوم پل دوآیر، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب ۱، مأمور ویژه «فرانک. ام. هویی» اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: این خبر از طریق سایر ناظران مستقل تأیید گردید).

م منبع: مأمور امنیتی منطقه در سفارت آمریکا، اطلاع داد که او گزارشات مکرری درباره تظاهرات در مکانهای ذیل، دریافت

داشـته است: میدان ژاله، بلوار الیزابت، دانشـگاه تهران، بازار اصـلی و مسجد آبی. تاریخ اطلاع اول و دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۲ دسامبر

۷۸، تهران، منبع: آقای «بنرمن»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۱- B ، مأمور ویژه هویی، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲. (توضیح: این خبر نیز، توسط مشاهداتی که مستقلاً گزارش شده اند تصدیق گردید).

ن- منبع: فرمانده یگان ۳۳۳، اطلاع داد که او در ساعت یک روز دوم دسامبر از بخش خبر رادیو آمریکا شنیده است که : خمینی اعلام نموده که حتی اگر در خیابانهای ایران سیل خون جاری شود تا آخر این هفته شاه سقوط خواهد کرد.

تاریخ اطلاع ۲ دسامبر ۷۸ - تاریخ و محل کسب خبر، ۲ دسامبر ۷۸ تهران منبع: سرهنگ دوم «دوآیر»، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب - ۲، مأمور ویژه «هویی» اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

س منبع خبر: فرمانده یگان شماره ۳۳۳، نیروی هوایی آمریکا (USAFE) است و اطلاع می دهد که دو نفر از رانندگان ایرانی قسمت او که منبع آنان را بسیار قابل اعتماد می داند، اظهار کرده اند که در طول تظاهرات شب اول دسامبر ۷۸ هر کدام در خیابان محل زندگیشان توانسته اند تقریباً ۱۵ تا ۲۰ جسد را که کف کامیونها روی هم انباشته شده بوده اند، شمارش نمایند. در یک مورد اجساد در پشت یک کامیون مجهز به سلاح جای گرفته بود که برای جمع آوری اجساد در خیابان می گشت. یکی از راننده ها درست در جنوب هتل بین المللی در مرکز تهران زندگی می کند و دیگری در تهران نو بخشی از تهران در قسمت جنوب شرقی شهر اقامت دارد.

تاریخ اطلاع: ۱/۱۲/۷۸ تاریخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، تهران ارزیابی: ب ۲.

منبع: سرهنگ دوم پل دوآیر، مأمور ویژه سولیوان اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲.

نظریات تهیه کننده: محرم، ایام مذهبی (جبران گناهان) مسلمانان رسماً در ساعت ۷ بعد از ظهر اول دسامبر ۷۸ شروع شد. حمام خون خواسته شده توسط خمینی هم زمان با این دوره به وقوع نپیوسته است. پیداست که نیروهای امنیتی ایران در تهران تاکنون کنترل اوضاع را به خوبی در دست دارند. اکنون قطع برق گزارش و نظریه دادن بیشتر درباره ناآرامیهای جاری شهری در ایران را مختل کرده است. قطع برق به طور پراکنده رخ می دهد و نمایشگر پراکندگی و در هم ریختگی اوضاع جاری در ایران است.

خصوصیات آشوبگران تهران

سند شماره ۲۳۹

خیلی محرمانه۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۷۸۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: خصوصیات آشوبگران تهران: مشاهدات مأمور سفارت

۱ امروز صبح مأمور سفارتخانه چند ساعتی را در خیابانهای تهران گذراند و گروههایی از

تظاهرکننـدگان و همچنین عکس العمـل ارتش در مقابـل آنـان را مشاهـده کرد. تظـاهرات به صورت متحرک و تقریباً به طور کامـل به دور از هرگونه خشونت بود. گروههای کوچک تظاهرکننـدگان از میان انبوه مردم موجود در خیابانها به هم پیوسـته، شعارهای مذهبی و ضدشاه می دادند و بلافاصـله بعد از اینکه نیروهای نظامی شـروع به تیراندازی هوایی می کردند متفرق می شدنـد. مأمور سـفارتخانه در تظاهراتی که شـخصاً آن را مشاهده کرده گاهی اوقات در فاصـله کمتر از سـی متری سـربازان در حال تیرانـدازی، قرار گرفته بود و به آسانی قادر به تشـخیص آن بوده که هیـچ یک از تظاهرکنندگان مورد اصابت گلوله قرار نگرفته انـد. (گزارشاتی تأییـد نشده از نقاط دیگر شـهر حاکی از آن است که تعدادی از تظاهرکنندگان کشـته یا مجروح شده اند.)

۲ ضـدآمریکایی گری نقش مهمی را در تحریک تظاهرکننـدگان ایفا می کنـد. شـعارهای جدید در ضدیت با آمریکا همانند ضدیت با شاه بر روی دیوارهای محوطه سـفارتخانه نوشـته شده و همچنین اعلامیه های دست نوشته نیز به دیوارهای مشرف به خیابـان چسبانده شـده است. گروههایی بزرگ تر و بهتر سازمان داده شـده تظاهرکننـده (در حـدود ۱۰۰ نفر) در دو مـوقعیت تلاش کردند که به سفارتخانه آمریکا دسترسی یابند که بار اول از دو ساختمان مانده به سفارت برگردانده شدند ولی بار دوم عده ای از تظاهرکنندگان موفق شدند که به محوطه سفارتخانه برسند.

۳ تظاهرکننـدگان تقریباً همگی افراد جـوان بودنـد و چهره هـای مـذهبی در بیـن آنهـا دیـده نمی شـد امـا تعـدادی از جوانـان تظاهرکننـده در سن دانش آموزی به خوبی در این طور مسایـل تجربه داشـتند و به افرادی که از آتش سـلاحهای سـربازان در حال فرار بودند توصیه می کردند که آهسته حرکت کنند تا مبادا باعث تحریک سربازان و تیراندازی آنها شوند.

۴ طبیعتاً شایعات فراوانی درباره کشـته و مجروح شـدن تعـداد زیادی از مردم وجود دارد. بر طبق اخبار ساعت دو بعـد از ظهر، آمار رسـمی شامل هشت کشـته، سی و پنج مجروح و ۱۵۰ نفر دسـتگیر شده، می باشد. مأمور سـفارتخانه شخصاً موضوع سی نفری که گفته می شد در هنگام تظاهرات در جلوی بانک مرکزی کشته شده بودند را بررسی کرد و دریافت که هیچ مدرکی دال بر وجود هرگونه خشونتی در آنجا وجود ندارد.

۵ موضوع درگیری سـنگین در نزدیکی ساختمان مجلس توسط رایزن سیاسـی منطقه ای سفارتخانه پیگیری شد و به طور موثق به وی اطلاع داده شـد که گزارش مربـوطه نـادرست بوده است. مـأمور سـفارتخانه در سـاعت ۳ بعـد از ظهر که دوبـاره برای بررسی اوضاع خیابانهای بین سفارت و بازار به محل رفت و در آنجا تقریباً هیچ کسی را مشاهده نکرد. در اوایل روز بعضی از مغازه ها باز بودند ولی در حال حاضـر تمامی آنها بسـته اند. شـهر در سـکوت شومی به سـر می برد و سـربازان هنوز در صحنه هستند اما در کامیونهای خود نشسته اند و دیگر کسی در خیابانها دیده نمی شود.

تا ساعت چهار و نیم بعد از ظهر به وقت محلی همان شرایط بر شهر حکمفرماست. اما

انتظار می رود بعد از ساعات منع عبور و مرور امشب نیز اقدامی صورت گیرد.

۶ نظریه: مهم ترین جنبه فعالیتهای روزانه این بود که هیچ گونه تلاشی توسط افراد آشوب طلب برای سوزاندن ساختمانها و یا شکستن پنجره ها دیده نشد. تظاهرکنندگان به وضوح هیچ گونه تمایلی برای مواجهه با ارتش نداشته و ارتش هم با بکارگیری حداقل نیروهای خود عکس العمل نشان می داد.

سولیوان

وضعیت جاری در ایران

سند شماره ۲۴۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۵۶۲ ۷۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۱ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: وضعیت جاری در ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) گزارش وضعیت ایران از ۳۰ نوامبر تا صبح روز ۲ دسامبر ۱۹۷۸)

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: الف- (بدون طبقه بندی) به طور کلی تهران روز ۳۰ نوامبر را به آرامی پشت سر گذاشت. صفهای خرید بنزین طویل بود و مغازه ها و بازار باز بودند. منبع شماره (۱) گزارش داد که ساعت بیست و پنجاه دقیقه شب، شخص ناشناسی خانه یکی از گروهبانان ارتش آمریکا را مورد حمله قرار داده و یک سه راهی (بمب دستی) را از پنجره جلویی به داخل خانه پرتاب کرده که از پشت به شخصی اصابت نموده است. فرد مزبور با صندلی روی آن می کوبد و بمب منفجر می شود. خسارات قابل توجهی به بار آمده، با این وجود کسی آسیب زیادی ندیده است. جراحات سطحی چندی در اثر پخش خرده شیشه به وجود آمده است.

ب (بدون طبقه بندی) روز اول دسامبر، طی ساعات روز، شهر وضعی عادی داشت ولی با رسیدن شب، شهر متشنج شد.

۱ در ساعت هجده یکی از راننده های سفارت تجمع جمعیتی را در جنوب شرقی تهران مشاهده نمود. سربازان در منطقه حاضر شده و تیراندازی هوایی کردند و جمعیت متفرق گشت.

۲ ساعت بیست و پنجاه دقیقه افسر رابط مستشاری نیروی دریایی جمعیت کمی از مردم را در خیابان جنوبی منزلش مشاهده کرد. این گروه در حال دادن شعار در خیابان ندا به سمت شمال در حرکت بودند، سربازان سر رسیدند و تیراندازی هوایی کردند و جمعیت پراکنده شد.

۳ ساعت بیست و دو و سی دقیقه مدیر تیم فنی نظامی تلفنی از یک سرهنگ دوم نیروی

هوایی آمریکا دریافت داشت که وی اظهار نمود همین الساعه صاحبخانه اش به وی اطلاع داده که در دو کوچه شمالی میدان ژاله هنگامی که گروههایی از مردم شهر در خیابانها تجمع نمودند، تیراندازی هایی صورت گرفته است.

۴ یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی گزارش داد که از ساعت بیست و یک و پنجاه دقیقه تا پنجاه دقیقه بعد از نیمه شب در اطراف دانشگاه تهران تیراندازی شده است.

۵ یکی از کارکنان شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل به افسر دفتر وابسته دفاعی زنگ زده و گزارش داده که ساعت بیست و سه و پانزده دقیقه جمعیت خروشان عظیمی در مسجد آبی (حسینیه ارشاد) گرد آمده اند.

۶ ساعت بیست و سه و سی دقیقه همان مأمور دوباره از طریق تلفن اطلاع می دهد که جمعیت حاضر در مسجد آبی را ده هزار نفر تخمین می زند.

۷ ساعت بیست و سه و سی دقیقه یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی شنیده است که خودروهای زرهی سنگین به طرف شرق خیابان دولت در حرکت بودند و سر و صدای زنجیر و جلنگ جلنگ دست کم دو تانک را شنیده است.

۸- ساعت سه و ده دقیقه صبح افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی آمریکا از پشت بام خانه اش مشاهده نمود که چهار نفر سرباز هفت تن از نقض کنندگان مقررات منع عبور و مرور شبانه را دستگیر کردند، یکی از دستگیرشدگان فرار کرد و تیر خورد. همه آنها را سوار یک کامیون کردند. این واقعه تقریباً در فاصله صد یاردی از منزل افسر رابط مستشاری در نیروی هوایی به وقوع پیوست.

۹ یکی از رانندگان دفتر وابسته دفاعی در ساعت پنج و ده دقیقه صبح در خیابان چهل و پنج متری تانکهای چیفتن را مشاهده کرد. ساعت شش و بیست دقیقه صبح نیز همان راننده یک واحد تانک چیفتن را در میدان شاهرضا مشاهده نمود.

۱۰ یکی از اعضای دفتر وابسته دفاعی که نزدیک بزرگراه شاهنشاهی زندگی می کند، بین ساعت یازده تا یازده و چهل و پنج دقیقه شب صدای حرکت مداوم خودروهای زرهی سنگین که از بزرگراه به طرف پایین می آمدند را شنیده است. وی اظهار اطمینان می کند که آنها تانک بودند. خودروهای ارتش در ناحیه پایین شهر پراکنده شدند.

۱۱ راننده دفتر وابسته دفاعی ساعت یازده صبح به علت سر و صدا در خیابانهای اطراف خانه اش واقع در جنوب غربی تهران از خواب بیدار شد. جمعیت ازدحام کرده بود، سربازان سر رسیدند و تیراندازی شروع شد. وی هیچ اطلاعی از تعداد کشته ها و زخمی ها نداشت.

ج (خیلی محرمانه) ۱ یکی از کارکنان هوانیروز ارتش ایران گزارش داد که در روز اول دسامبر، سر ضیافت ناهار یکی از مأمورین اداری سفارت اردن به او گفته که مخالفان مذهبی یک میلیون دست کفن از پارچه سفید تدارک دیده اند. این کفن ها در هنگام جهاد پوشیده خواهد شد. منبع اظهار داشت که مخالفان حاضرند که برای سقوط کامل شاه یک میلیون کشته

بدهنـد. در همان ضیافت ناهار مأمور دیگری از پاکسـتان اظهار می دارد هنگامی که در بازار در صـدد خریـد مقـداری پارچه بوده، متوجه می شود که هیچ پارچه سفیدی در مغازه موجود نیست.

۲ آقـای فرد رازی، بازرگـان ایرانی در اول دسـامبر ۷۸ به هوانیروز ارتش ایران تلفن می زنـد و اطلاـع می دهـد که شـنیده در اوایل دسامبر شاه کشور را ترک خواهد کرد و یک دولت ائتلافی تشکیل خواهد شد.

۳ آقـای شاهمیری یکی از وکلا و همسایه مأمور گزارشـگر ما می باشـد. ساعت یک و ده دقیقه بعـد از ظهر اول دسامبر ۷۸ به مأمور گزارشگر ما اطلاع می دهد که او یقین دارد شاه اوایل دسامبر ایران را ترک خواهد کرد.

۴- هر دو منبع بالا توسط مأمور گزارشگر در گروه ۶ – C ارزیابی شده اند.

۵- در مدت سه روز گذشـته، افسـر رابط مسـتشاری در نیروی دریایی با تعداد زیادی از ایرانیان در مورد وضعیت کنونی ایران گفتگو کرده است. افسر غیرارشدی از نیروی دریایی، یک ناخدا دوم در نظریاتش کاملاً مخالف شاه بود. او در صحبت کردن محتاط بود با وجود این ضد شاه بود. مأمور گزارشـگر درباره وضعیت ایران با سرتیپ بازنشسته ای که اکنون سرپرست کلوپ هوایی سـلطنتی می باشـد به گفتگو نشـست. اظهارات وی نیز با نظریات ناخـدا دوم هماهنگ بود. همسایگان مأمور گزارشـگر همیشه در گفتگوهایشان با وی شدیـداً از شاه حمایت می کردنـد. معهذا طی چند روز گذشـته نظریاتشان تغییر یافته و ضدشاه شده اند. افسر گزارشگر و مدیر تیم فنی نظامی با یکی از منابع خبری گفتگو می کنند.

ایـن منبع معلـم دانشـکده افسـری است وی می گویـد اغلب دانشـجویان و ارشـدهای آنـان هر روز بیشـتر از روز پیش نظراتی ضدشاهی پیدا می کنند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه) وضعیت کنونی ایران به طور آشفته ای گاهی آرام و گاهی طوفانی است.

از گزارشـاتی که توسـط منـابع دریـافت شـده انـد چنین برمی آیـد که در بین منـابعی که در گذشـته عمیقـاً به وفاداری از شاه معروف بوده اند، تمایلات و گرایشات ضدشاهی در آنان پیوسته رو به افزایش است.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۹، دوم دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۴۱

سری۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۵۳۶۴به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۲۹، دوم دسامبر ۷۸

۱ امشب در تهران به خصوص در نواحی شمالی شهر در نزدیکی هتلهای بزرگ و رادیو تلویزیون تیراندازی شدید بود. در اواخر بعد از ظهر آرامش شومی بر تهران سایه افکنده بود. مغازه ها بسته بود، اکثر مردم در خیابانها نبودند و واحدهای نظامی در حال آماده باش در

خودروهای خود مستقر بودند. ناظری تعداد کشته شدگان دیشب را ۵۰۰ نفر حدس زده است. احتمالاً تظاهرکنندگان بیشتری در نتیجه خشونتهای امشب کشته خواهند شد. چون مخالفین سعی می کنند نیروهای امنیتی را تا گسیختگی کامل تحت فشار قرار دهند.

۲ طبق اعلام قبلی کارگران شرکت برق در بیشتر ساعات امروز صبح، برق سرتاسر ایران قطع بود. وزارت آموزش و پرورش تمام مدارس تهران را تا ۱۳ نوامبر تعطیل نمود.

۳ ناظرینی که امروز صبح مناطقی از تهران را بعد از تظاهرات گسترده و تیراندازیهای شدید شب گذشته بررسی کردند، هیچ گونه نشان و مدرکی از اینکه این مکان صحنه نبرد باشد، به دست نیاوردند. برخلاف معمول به اموال آسیب نرسید. در همین حال در محوطه اطراف سفارت، شعارهای ضدآمریکایی جدیدی روی دیوارها وجود دارد و در چند خیابان پوسترهای دست نویس با شعارهای ضدآمریکایی و ضد شاه به چشم می خورد. در پاسخ به کوششهایی که از جانب تظاهرات کنندگان برای رسیدن به محوطه سفارت صورت گرفته بود، تعداد سربازان محافظ محوطه افزایش یافته است.

۴ بر طبق گزارشات، شیراز امروز آرام بود. در تبریز رئیس آمریکایی پروژه سازمان ملل به کنسول گفت که دفتر اداره و ماشین سازمان ملل امروز صبح به آتش کشیده شد. ناآرامی به شدت در اصفهان ادامه دارد و کنسول گزارش می دهد که در مساجد جداگانه حداقل سه ملاـ به مردم گفته اند تا منازل آمریکاییان را مورد شناسایی قرار دهند و به زور وارد آن منازل شوند و اسباب و اثاثیه آنها را در خیابان ریخته به آتش بکشانند. با وجود این، ملایان گفته اند که به خود آمریکاییان آسیب نرسد.

در مدخل خیابانها علاماتی زده شده که مشخص می کند کدام خانه از آمریکاییان می باشد. شب گذشته ۵ اتومبیل که متعلق به آمریکاییان بود با بمب آتش زا منهدم شد. شب قبل از آن هم خانه یک آمریکایی با انفجار کپسول گاز که توسط آدمهای مزاحم صورت گرفت تقریباً کاملاً تخریب شد. اما هیچ آمریکایی صدمه ندیده است.

۵ سفارت در حال دریافت گزارشات جدیدی است مبنی بر این که افسران رده متوسط نیروی هوایی و نیروی دریایی شاهنشاهی ایران معتقدند که شاه، قادر به حفظ موقعیت خویش نیست و مجبور است کشور را ترک نماید.

۶ مصاحبه آیت الله خمینی در تلویزیون دولتی آمریکا در شب گذشته شامل اظهارنظرهای ذیل می باشد:

... انتقاد از آمریکا به خاطر تحمیل سلطنت پهلوی بر ایران و غارت منابع ملی ایران.

... نیاز به «پایگاههای نظامی آمریکا» در صورتی که حامیان وی قدرت را به دست گیرند مورد ارزیابی مجدد قرار خواهد گرفت. ... در مورد قراردادهای جاری ایران و آمریکا، به خصوص قرارداد فروش ۲۰ میلیارد دلاری تسلیحات، آن قراردادهایی که به نفع «مردم مستضعف» نباشد، لغو خواهد شد. و آن دسته از قراردادهایی که مربوط به توسعه کشاورزی

است، ممکن است ادامه یابد.

... اسرائیل ظالم و ستمگر است و در صورتی که شاه سرنگون شود ایران دیگر به اسرائیل نفت صادر نخواهد کرد. ... در صورت لزوم شاه بایستی با زور و قوه قهریه سرنگون شود و پیروان وی حاضر به ایثار جان خودشان در این راه می باشند.

۷ سفارت آمریکا و انگلستان به شهروندان خود توصیه نموده اند که در صورت امکان وابستگان خود را در خانه نگاه دارند. و چنانچه مجبور به حرکت در شهر هستند از حضور در اجتماعات مردم و آمد و شد در قسمت جنوب شهر خودداری ورزند. و قبل از تاریک شدن هوا به خانه ها بازگردند.

۸ ظاهراً فرودگاه تهران باز است و امروز شرکت هواپیمایی پان آمریکن خدمات خود را طبق روال عادی ارائه می کند. ونس

تظاهرات شب دوم دسامبر در شمال تهران

سند شماره ۲۴۲

خیلی محرمانه۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۱۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: تظاهرات شب دوم دسامبر در شمال تهران

خلاصه: تظاهرات مذهبی در مناطق شمالی تهران، قبل و بعد از ساعات منع عبور و مرور رخ داد. مأمورین سفارت گزارشات موثق و عینی گرد آورده اند که این تظاهرات خصوصیات فعالیتهای ماه محرم را دارد. نظامیان آشکارا اقدام به تیراندازی هوایی کرده اند. گمان می رود تلفات اندک باشد. شرکت مردم چشمگیر بوده است. پایان خلاصه.

۱ مأمورین سیاسی گفته های موثق شاهدان عینی آمریکایی را کنار هم گذاشته و تصویری از تظاهرات مذهبی در مناطق شمالی تهران دروس، قلهک، قیطریه و نیاوران ارائه می کنند.

۲ حدود ساعت ۱۸:۳۰ هنگامی که واحدهای نظامی به مسجد قبا رسیدند، فعالیتها آغاز گشت. آنان به جمعیت جمع شده و مقامات مسجد اطلاع دادند که جهت برگزاری مراسم مجوز نگرفته اند. پس از آن واحدهای نظامی مسجد را بسته و جمعیت گرد آمده، بقیه مراسم را در بیرون مسجد برگزار کرده و سپس در حالیکه فریاد الله اکبر، لااله الاالله و مرگ بر شاه سر می دادند، متفرق شدند. نظامیان با شلیک هوایی و گاز اشک آور جمعیت را در هم شکستند. تعدادی زخمی شدند ولی مرده ای دیده نشده است هر چند که امکان آن وجود دارد.

۳ منبع نهضت آزادی ایران به مأمور سفارت اطلاع داد که مقامات مسجد قبا قویاً طرفدار سخت گیری خمینی مبنی بر مخالفت

با اخذ مجوز از پلیس جهت برگزاری مراسم، می باشند. آنان در حال تدارک اقدامی جهت برگزاری مراسم دیگری بیرون از مسجد در عصر روز سوم دسامبر می باشند. این منبع اظهار امیدواری کرد که درگیری جدی با نظامیان رخ ندهد ولی واقعاً خوش بین نبود.

۴- از ساعت ۱۹ به بعد مردم در مساجد تمامی مناطق شمالی تهران (و همچنین در بخشهای جنوب و جنوب غربی تهران) شروع به تجمع کردند. درست ساعت ۲۱ (یعنی ساعت شروع مقررات منع عبور و مرور) گروههایی از بعضی مساجد خارج شده و شروع به سر دادن شعارهای فوق الذکر کردند. این گروهها در اکثر خیابانهای اصلی شهر (بین سلطنت آباد و جاده قدیم شمیران) راهپیمایی کردند. یک گروه چشمگیر مسجد تجریش را ترک گفت و نظامیان بالاجبار با اقدام به آتش سنگین آنها را متفرق کردند. ظاهراً تلفاتی رخ داده است ولی تعداد آنها برآورد نشده است. دستجات مردم عملاً در تمامی جاها به شکل مسالمت آمیز راهپیمایی کرده و تخریب در پایین ترین حد خود بود. سازماندهان تظاهرات به ایرانی های کل منطقه تلفن زده و تعداد قابل توجهی از مردم طبقات متوسط یا بالای ایران را همراه با جمع تظاهرکنندگان به خیابانها کشانده و یا با اتفاق آنها از پشت بامها شعار می دادند. دو تن از مأمورین سفارت که پشت بام خانه شان موقعیت ویژه خوبی دارد، خاطرنشان کردند که در طی مسیر راهپیمایی در ۵۰ تا ۸۰ درصد منازل فردی وجود داشت که به شعاردهندگان بپیوندد. افراد شاهد راهپیمایان خاطرنشان کردند که زنان و بچه ها به طور گسترده در راهپیمایی حضور داشتند. بین ساعات ۲۱ و ۲۳ شب، جوّی سرورانگیز بر شهر حاکم شد در حالیکه صدای فریادها در تمام مناطق شمالی شنیده می شد، سازماندهندگان در بعضی موارد از بلندگوهای دستی و شعارهای هدایت کننده استفاده می کردند.

۵ بعد از آغاز ساعات منع عبور و مرور نظامیان نسبتاً کمتر در صحنه آشکار شدند. خودروهای رزمی به مساجد خیابان دولت اعزام شده و جمعیت در آنجا، به طور مسالمت آمیز و بدون تیراندازی متفرق شدند. ولی تیراندازیهای بی هدف زیادی در سرتاسر منطقه مزبور شنیده می شد. ظاهراً اگر تلفاتی هم بوده، بسیار کم و در منطقه درّوس و قلهک بوده است. در واقع صرفاً صدای جیغ و فریادهای اتفاقی (که با شعارهای معمولی فرق دارند) در تمامی منطقه شمالی شنیده می شد. تانکها وارد محور جاده قدیم شمیران شده ولی سلاحهای سنگین آنها مورد استفاده واقع نشد. حول و حوش هسته اصلی تظاهرکنندگانی که در نزدیکی منطقه قیطریه گرد آمده بودند و به طرف جنوب حرکت کردند، هیچ گونه فرد نظامی به چشم نمی خورد.

۶ وقایع شب مذکور، برای نخستین بار، بسیاری از آمریکاییهایی را که ساکن منطقه هستند و قبلاً تا این قدر نزدیک در معرض تظاهرکنندگان مذهبی نبوده اند، تحت تأثیر قرار داد. ناظران مطلع در مورد مراسم در محرم های گذشته می گویند که این مراسم به وضوح بزرگ ترین و جدیدترین نوع تظاهرات خواهد بود. اساساً به میزان قابل توجهی نگرانی در میان ساکنین خارجی این منطقه بروز کرده است اما با آخرین اطلاعاتی که ما در دست داریم هیچ حادثه ای برای خارجی ها رخ نداده است. بسیاری از ناظرین از اینکه گروههای مذهبی قادر به بسیج جمعیت زیادی می باشند شگفت زده شده اند. به نظر می آید که اقداماتی جهت تداوم تظاهرات

در شبهای آتی صورت گرفته است و چنانچه امکان داشته باشد وسعت آنها افزایش می یابد. شعار دادن و سرود خواندن درست بعد از ساعت ۲۱ تا ساعت ۲۳ که بارش خفیف باران و شاید خستگی حنجره ها سبب شد تا فریادها کاهش یابند، ادامه داشت و عملاً بعد از نیمه شب خاموش گشت. سولیوان

وضعیت کنونی در ایران

سند شماره ۲۴۳

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۵۸ ۶۸۴۶۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت کنونی در ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) گزارش وضعیت ایران از غروب ۲ دسامبر ۷۸ تا صبح ۳ دسامبر ۷۸.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه)

الف- ساعات آغازین شب تهران آرام بود، تنها نور چراغ ماشینها و تعداد کمی از مغازه های باز، دیده می شد. در ساعت بیست و یک و پنج دقیقه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مدیر تیم فنی نظامی آتش بزرگی را در کوههای مشرف به تهران دیدند. شبیه به همین آتش در شب قبل دیده شده بود. بلافاصله بعد از مشاهده آتش افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی مدیر تیم فنی نظامی وابسته نظامی هوانیروز ارتش ایران و دیگر کارکنان دفتر وابسته دفاعی آمریکا از خانه هایشان واقع در شمال و شمال مرکزی تهران از سر و صدا و فریادهای اوج گیرنده ای که از شمال و قسمتهای مرکزی شهر به گوش می رسید آگاه شدند.

از تعداد دقیق مردم شرکت کننده اطلاعی در دست نیست ولی به هر حال چندین هزار نفر در خیابانها، روی پشت بامها، در داخل باغها بوده و همه فریاد می زدند. صداهای بلند زیادی که کاملاً واضح و مشخص بود به گوش می رسید. شاید از بلندگو و بوق شیپوری استفاده می کردند. با سپری شدن شب ناظران دفتر وابسته دفاعی آمریکا صدای آتش تفنگ ها و اسلحه های اتوماتیک سبک را می شنیدند. در چندین موضع مختلف آتش سلاحهای سنگین (صداهای سلاح با کالیبر بزرگتر) به گوش می رسید.

ب دیشب هیچ گزارشی مبنی بر اعمال خشونت آمیز نسبت به آمریکاییهای مقیم تهران از طرف اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی دریافت نشد. در یک منطقه ناظری از دفتر وابسته دفاعی آمریکا تعدادی از مردم را در نزدیکی اتومبیل های شخصی آمریکاییان مشاهده کرد لیکن در این مورد هیچ گونه خسارتی گزارش نشده است.

ج شعارهایی به فارسی و انگلیسی شنیده می شد که عبارت بودند از:

۱ مرگ بر شاه ۲ خدا خوب است ۳- الله اکبر ۴- آشغال سفید به خانه ات برگرد ۵- یانکی به خانه ات برگرد.

د وقایع و رویدادهای شب تقریباً دو ساعت پس از شروع پایان یافت. نزدیک به ساعت بیست و سه و پانزده دقیقه در بخشهای شمالی شهر همه چیز آرام بود.

با این حال کارمندان ایرانی دفتر وابسته دفاعی آمریکا امروز صبح گفتند که تیراندازی در قسمت جنوبی شهر تا دو ساعت بعد از نیمه شب ادامه داشته است. آنها از زخمی ها و کشته شدگان اطلاعی نداشتند.

ه رفت و آمد در صبح سوم دسامبر ۷۸ در تهران کم است و باران نم نم می بارد. تهران الساعه که ساعت هفت و سی دقیقه بامداد به وقت محلی می باشد آرام است.

و دو حادثه در مورد چگونگی شکل گیری تظاهرات در شب دوم دسامبر ۷۸ به هوانیروز ارتش ایران گزارش شد.

۱ منبع اظهار داشت که در شب دوم دسامبر او همراه با صاحبخانه اش بر پشت بام آپارتمانش بود. در خلال تظاهرات چند تلفن به صاحبخانه زده شد که به او می گفتند چه شعارهایی بدهد و در چه ساعتی آنها را عوض کند. یکی از تلفن ها را که منبع پاسخ داد، گوینده به زبان انگلیسی خوبی از منبع درخواست کرد که با صاحبخانه صحبت کند.

به او گفته شد که صاحبخانه روی پشت بام است. گوینده گفت می داند که صاحبخانه روی پش بام است و تقاضا کرد که بیاید پای تلفن و با او صحبت کند. بعد از صحبت، صاحبخانه در حالی که می خندید به منبع گفت الآن دوباره وقت تغییر دادن شعارهاست.

منبع سروان ارتش آمریکا و در خدمت سفارت آمریکا در تهران است.

۲ منبع اظهار داشت که درست قبل از آغاز منع عبور و مرور در شب دوم دسامبر ۷۸ از روی پشت بامش شاهد پخش اعلامیه توسط چند ملا (مرد مذهبی) از یک اتومبیل به داخل ساختمانهای مجاور خانه اش بوده است. کمی بعد از ساعت منع عبور و مرور (به وقت محلی ساعت ۹ شب) مردم شعارهای مختلفی را سر دادند. (پاراگراف ج) منبع همچنین اظهار داشت شاهد پرتاب ترقه هایی از چندین ساختمان به داخل خیابان بوده است. او می پنداشت چنین می کنند تا آن را تیراندازی وانمود نمایند.

منبع سرگرد نیروی هوایی آمریکاست که در تهران کار می کند.

ز منبع که خود معلم دانشکده نظامی ارتش شاهنشاهی ایران است و قبلاً نیز اطلاعاتی را به این اداره گزارش داده است چنین اظهار می دارد:

در دوم دسامبر ساعت دوازده و چهل و پنج دقیقه که معمولاً کلاس در ساعت سیزده و سی دقیقه تمام می شود دانشجویان سال سوم دانشکده افسری را (که تقریباً ۳۰۰ نفر بودند) از کلاس بیرون آورده و به آنها اسلحه و مهمات دادند. زمانی که منبع جهت رفتن به خانه به راننده اتوبوسش مراجعه می کند در محل از هیچ یک از آنها خبری نبود. وقتی که از سرهنگ

ایرانی سئوال می کند راننده اتوبوسش کجاست؟ به او گفته می شود که از آنها جهت کمک به انتقال سربازهایشان استفاده شده است. شواهد و قرائن بیانگر این است که نیروهای نظامی دانشجویان سال سوم دانشکده بوده اند. منبع قبل از اینکه نیروها آنجا را ترک کنند وسیله نقلیه ای جهت رفتن به خانه به دست آورد. او نمی تواند تأیید نماید که نیروهای نظامی (دانشجویان) را واقعاً به خیابان برده باشند.

ح راننده دفتر وابسته دفاعی آمریکا گزارش داد که در بعد از ظهر سوم دسامبر در تقاطع روزولت-تخت جمشید سربازان دو نفر را با تیر زدند. این ناحیه در غرب سفارت آمریکا قرار دارد. او اظهار داشت که آن دو مرد از سوی یک موتورسیکلت سوار مورد اصابت گلوله قرار گرفتند و علت این امر را نمی داند. کارمند بخش اجرایی از دفتر وابسته دفاعی به محل حادثه رفت و تأیید کرد که موتورسیکلت شکسته ای کنار دیوار سفارت قرار گرفته است.

نظریات تهیه کنندگان: تعداد تأیید شده کشته شدگان عملیات شب گذشته معلوم نیست.

گزارش سیاسی امنیتی، سوم دسامبر

سند شماره ۲۴۴

خیلی محرمانه۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۱۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، سوم دسامبر

خلاصه: تیراندازی شدید پس از ساعت منع عبور و مرور شبانه در شب گذشته. گرد آمدن بر روی پشت بامها، تیراندازی شدید دیروز در اصفهان. مدارس تهران به مدت ده روز تعطیل شد. دولت می گوید که مخالفان از سلاح استفاده کرده اند. دولت اطاق اصناف را منحل می نماید. موج انتقاد در مجلس. چند تظاهرات در شمال سفارت. پایان خلاصه.

۱ دیشب تظاهرکنندگان با منع عبور و مرور مجدداً مقابله کردند و به خیابانها آمدند. تهرانیها چندین ساعت به تیراندازی از آن جمله شلیک سلاحهای خودکار و حرکت تانکها در شهر گوش دادند. اکثر تیراندازیها هوایی بود. ولی دولت اعتراف می کند که در این تیراندازیها پنج نفر کشته و بیست نفر زخمی شده اند. مسئولین حکومت نظامی مانع تشکیل جلسات مذهبی در مسجد قبا در شمال تهران شدند و می گویند که شرکت کنندگان در مراسم مذهبی از مسئولین اجازه برپایی مراسم را نگرفته اند (در تلگرام جداگانه ای گزارش می شود). یک تحول جدید، تجمعات پشت بامی پس از ساعت شروع مقررات منع عبور و مرور بود که طی آن مردم شعارهای مذهبی سیاسی را بر فراز پشت بامها سر می دادند، صدای بلندگوها هم به این غوغا اضافه شده بود. ما در حال بررسی شایعه ای هستیم که بر طبق آن این نمایش با افروختن آتشی به عنوان علامت در کوههای شمال شهر آغاز گردید. آتش مهیبی از فراز شهر تهران دیده می شد. قسمتهایی از شهر برای دومین بار دچار قطع برق شد که

ساعتها ادامه داشت.

۲ کنسولگری آمریکا در شیراز به جز قطع جریان برق وضع را روی هم رفته آرام گزارش

می کند. مغازه ها دیروز همگی تعطیل بودند، ولی امروز حدود ۲۵٪ مغازه ها باز هستند. اهواز نیز گرچه با قطع جریانهای آب و برق مواجه گردید آرام بود. کنسولگری گزارشاتی از درگیری خشن روز جمعه در بوشهر، بار و جهرم دارد. کنسولگری آمریکا در اصفهان گزارش می دهد که دیروز درگیری شدیدی که همراه با تیراندازی در حداقل هشت نقطه شهر بود به وقوع پیوست. بلندگوها از بالای ساختمانها مردم را به جهاد علیه رژیم فرامی خواندند. مردم اشیائی را از بالای بامها به طرف سربازان پرتاب کردند، و به مدت سه ساعت از خاموش کردن بلندگوها توسط آنها ممانعت نمودند. جماعتی که در یک کمین افتاده بودند و توسط سربازان تعقیب می شدند به داخل مسجدی گریختند. افراد مستقر در بام این مسجد تکه های آجر و موزائیک به طرف سربازان پرتاب می کردند که تعدادی از آنها مجروح شدند. کنسول از پزشکان محلی کسب اطلاع کرد که اجسادی را به بیمارستانها آورده اند. ارتش واحد کمکهای اولیه در بیمارستانهایی که تعطیل بوده اند مستقر کرده است. تظاهراتی در سه روستای اطراف وجود داشته است.

در یکی از این روستاها مردم شعار ضدبیگانه سر دادند و اوراق تبلیغاتی داس و چکش دار را به آتش کشیدند. در اصفهان در سه روز پیش حکومت نظامی توسط نیروی هوایی و واحدهای هوانیروز ارتش تکمیل گردید. سربازان هوانیروز انضباط کمتری داشته و به بدرفتاری و فحاشی متهم هستند، مردم خشمگین یکی از آنها را کتک زدند. هوانیروز از مستشاران آمریکایی خواسته است که آرم هوانیروز را از اونیفورمهایشان بردارند. دیروز بمبهای آتش زا به طرف دفتر فرعی شرکت فورد و کامیونی که در محل زندگی کارکنان آمریکایی پارک شده بود پرتاب شد ولی به کسی آسیب نرسید. دیروز روی هم هشت ساعت جریان برق در اصفهان قطع بود. گزارش می دهند که نیروی هوایی شاهنشاهی قصد داشت که در صورت قطع جریان برق نیروگاه برق را اشغال نماید ولی موفق به این کار نشد. اگر بتوان مغازه هایی را بازیافت احتکار مواد غذایی زیاد است، نتیجتاً قیمتهای کالاهای عمده ۵۰ تا ۲۰۰ درصد افزایش یافته اند.

۳ مجلس دیروز جلسه علنی داشت و سه بار از دولت ازهاری انتقاد شدید شد. وکلای مخالف دولت به کشتار و تظاهرات و سانسور مطبوعات اشاره نمودند. دیروز وزیر بازرگانی اعلام داشت که اطاق اصناف منحل شده و بعد از چهارم آوریل انتخابات جدیدی برگزار خواهد شد.

دلیل انحلال اطاق اصناف کوتاهی در انجام وظایفش ذکر گردید. دولت ایران همچنین اسامی شش معاون جدید وزارت اقتصاد و دارایی را اعلام کرد: حسن هادوی، حسن علی رجایی، سیدمحمد میرمیران، عبدالرحیم صدریه و بیژن نوری.

۴ تیمسار ازهاری نخست وزیر ایران دیروز به توجیه عمل ارتش در برابر تظاهرکنندگان پرداخت و قصد داشت که شور مذهبی را از شور سیاسی جدا کند. در جلسه دو ساعته که با

حضور یـک صـد تن از نماینـدگان گروههای مختلف برگزار شـد، ازهاری اظهار داشت که او را نصـیحت می کننـد که تمام اجتماعات را ممنوع نماید، ولی وی به عنوان نخست وزیر کشور شیعی مایل به این کار نیست. وی گفت که به هر حال خائنین و بیگانه پرستان از این مراسم سوءاستفاده کرده اند.

نیروهای نظامی سـعی کردنـد که صـدمات را کم نماینـد ولی مجبور شدنـد که این حملات را خنثی کننـد. او گفت که حزب تـوده در میـان مردم اعلامیه پخش نمـوده و به آنهـا دسـتور داده که تظـاهرات را چگونه برگزار کننـد. در اظهـارنظر دیگری، ازهاری مجدداً به فعالیت حزب توده اشاره کرد که قصد دارد مراسم عزاداری را به هرج و مرج تبدیل نماید. وی ادعا نمود که طرح تـوطئه ای را از جـانب حزب تـوده برای تظـاهرات، قتـل و آتش زدن امـوال مردم در تظـاهرات در دست دارد. ازهـاری روحانیون را دعوت کرد تا نقاب از چهره این توطئه گران بردارند تا مردم توسط آنها به انحراف کشیده نشوند.

۵ دولت اظهار می دارد که بعضـی از تظاهرکننـدگان علیه نیروهای امنیتی از سـلاح اسـتفاده کرده انـد. سـفارت از منبع نظامی کسب اطلاع کرده که واحـدهای نظامی که دیروز اتومبیلهایی که از کرج به سوی تهران می رفتند مورد بازرسـی قرار دادند و چهار اتومبیل را که سـلاح حمل می کردنـد پیدا کردند که دو اتومبیل را توقیف نموده و دو اتومبیل دیگر موفق به فرار شدند. شاهـدان عینی آمریکـایی بـه منـابع خـبری آمریکـا از ایرانیـانی که شب گذشـته در شـمال خیابـان پهلـوی (نزدیـک رسـتوران چاتانوگا) با ضبط صوت، فریادهای مردم و صدای تیراندازی را با صدای بلند پخش می کردند تا همسایگان را بترسانند اطلاع دادند.

۶ دیروز دولت اعلام داشت که ایران در بازیهای آسیایی که قرار است از نهم دسامبر در بانکوک برگزار شود شرکت نخواهد کرد.

۷ نـاآرامی امروز هم ادامه دارد. دولت اعلاـم نموده که مـدارس تهران تـا سـیزدهم دسـامبر تعطیـل خواهنـد بود. (با وجود این مدرسه آمریکاییها در تهران فردا چهارم دسامبر باز خواهد شد).

امروز صـبح مغـازه هـای زیادی باز شدنـد، اما در اواسط روز مثل دیروز همگی بسـتند. حتی بعضـی از شـعب بانک ملی بسـته است. افسـر ناظر سفارت گزارش می دهد که جنوب تهران کاملاً تعطیل اما آرام است. مردم در اطراف پرسه می زنند و ظاهراً (بیهوده) به دنبال مغازه های باز هسـتند. در مرکز و شـمال تهران تیرانـدازی شـده است. راننده سـفارت که از میان جمعیت در میدان ۲۵ شهریور در شمال سفارت عبور کرده می گوید سربازان به روی جمعیت تظاهرکننده آتش گشودند.

منبع مطبوعاتی آمریکا در ایران در همین رابطه می گوید که بیشتر تیراندازیها هوایی بوده و سربازان از قنداق تفنگهایشان علیه تظاهرکننـدگانی که رفت و آمـد را مختل کرده بودنـد اسـتفاده نمودند. امروز هنوز گزارشـی از تعداد کشـته شدگان نرسـیده است. تظاهرات همراه با

تیراندازیهای زیاد که اکثر آنها ظاهراً هوایی است در چند منطقه در شمال سفارت در جریان است.

۸ وزیر دادگستری حسین نجفی اعلام داشت که ۱۲۰ زندانی سیاسی از زندان آزاد خواهند شد و اظهار امیدواری کرد که ترتیب آزادی تعداد بیشتری از بازداشت شدگان داده خواهد شد. (در تلگرام جداگانه گزارش خواهد شد). سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۰، سوم دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۴۵

سری۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۵۹۰۶به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۰، سوم دسامبر ۷۸

۱ نقض عبور و مرور شبانه بار دیگر منجر به رویارویی تظاهرکنندگان با مأموران حکومت نظامی و تیراندازی شدید در شب گذشته گردید. تهران در ساعت پنج بعد از ظهر به وقت محلی آرام بود ولی امشب احتمال وقوع آشوبهای عمده دیگری وجود دارد.

۲ شیراز امروز آرام گزارش می شود فقط قطع برق وجود داشته و شاید ۲۵ درصد از مغاز ه ها که بعد از اعتصاب همگانی دیروز بسته بودند امروز باز هستند. به استثنای قطع آب و برق در اهواز، این شهر آرام گزارش شده است. در اول دسامبر در سه نقطه از حوزه خلیج فارس درگیریهای خشونت بار روی داد.

۳ درگیری خشونت بار هنوز در اصفهان ادامه دارد و حداقل دیروز در هشت نقطه از شهر تیراندازی شد. تعداد افراد حکومت نظامی در اصفهان توسط نیروی هوایی و واحدهای هوانیروز تکمیل شد. همچنین در سه دهکده نزدیک شهر تظاهراتی بر پا شد که در یکی از آنها تظاهرکنندگان شعارهایی ضدبیگانه سر داده و پرچمی را که علامت داس و چکش داشت به آتش کشیدند. بمبهای آتش زا به دفتر شعبه نمایندگی شرکت فورد و همچنین داخل پارکینگ کامیونها نزدیک جایی که کارمندان آمریکایی زندگی می کنند پرتاب شد اما صدمات جانی دربر نداشت. زمانی که در اصفهان مغازه ها باز کنند احتکار به وقوع می پیوندد و قیمتها برای اقلام عمده نتیجتاً ۵۰ تا ۲۰۰ درصد بالاـ می رود. در نتیجه قیمت مواد غذایی از ۵۰ به ۲۰۰ درصد افزایش یافته است.

۴ با اعلام این مطلب از سوی دولت که برخی از تظاهرکنندگان علیه نیروهای امنیتی از سلاح گرم استفاده نموده اند، امروز وضع ناآرام ادامه پیدا کرد. گزارش شده دیروز در بازرسی اتومبیلها، چهار اتومبیل کشف شد که از کرج (در غرب تهران) به تهران می آمدند و سلاح حمل می نمودند.

۵ شب گذشته تظاهرات مذهبی وسیعی در شمال تهران به وقوع پیوست، مردمی که روی بیشتر پشت بامها در مسیر تظاهرات بودند به همراه آنها شعار می دادند.

۶ نخست وزیر ژنرال ازهاری، اعلام نموده است که تظاهرکنندگان از بلندگو برای پخش سر و صدای جمعیت، شعارها و صدای شلیک اسلحه برای به آشوب کشاندن عزاداری ماه محرم استفاده می کنند. خبرهایی وجود دارد مبنی بر اینکه نیروهای دولتی سعی می کنند جلوی تظاهرات را بگیرند و بیشتر تیراندازیها هوایی بوده است. با وجود این وقتی که واحدهای نظامی در فشار شدید قرار گرفته و ناگزیر به تیراندازی به سوی جمعیت شدند تعدادی زخمی و کشته بر جای ماند.

۷- در نظر دارند، در چهارم دسامبر، مدرسه آمریکاییان را بازگشایی نمایند. جماعت آمریکایی به شدت نگران و عصبی است به ویژه از زمانی که خیلی از تظاهرات و برخوردها در مناطقی که بیگانگان زندگی می کنند به قوع پیوسته است.

۸- اواخر بعد از ظهر، یعنی دوم دسامبر کارمندان شرکت استاندارد اویل که بزرگ ترین شرکت تولید کننده عضو کنسرسیوم است، اعتصابشان را آغاز کردند و باعث قطع تولید ۴۲۵۰۰۰ بشکه نفت در روز شدند. در نتیجه مجموع نفت خام تولید شده در ۳ دسامبر به ۵/۵ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. بر طبق نظر مقامات شرکت کارمندان شرکت استاندارد اویل منحصراً در پاسخ به دعوت آیت الله خمینی اعتصاب کردند. با توجه به اینکه استاندارد اویل در تسهیلات موجود در جزیره خارک با شرکت اصلی اسکو شریک است، منابع شرکت بیم دارند که تب اعتصاب گسترش یابد. پالایشگاه آبادان در حد طبیعی به کار خود مشغول است، پالایشگاه شیراز تعطیل مانده است و پالایشگاه تهران با نصف ظرفیت خود کار می کند.

ونس

اوضاع جاری کارگری در بخش عمومی

سند شماره ۲۴۶

خیلی محرمانه۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۱۷

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. با اولویت

موضوع: اوضاع جاری کارگری در بخش عمومی

۱ خلاصه: بخش خدمات عمومی ایران همچنان بر اثر مشکلات کارگری به حالت مختل به سر می برد. کارمندان در وزارتخانه های دولتی کم کاری می کنند، شرکت توانیر عمداً برق را قطع می کند، تهدید به انجام یک اعتصاب عمده توسط کارمندان ایران ایر، تداوم ناآرامیها در بین کارمندان شرکت ملی نفت در تهران و اعتصاب در بانک مرکزی از مشکلات عمده به شمار می روند. برای روز اول دسامبر درخواست اعتصاب عمومی شده است و اثرات بلندمدت آشوبهای اخیر بر اوضاع کارگری تا هنگامی که خاتمه نیافته کاملاً مشخص نخواهد بود. پایان خلاصه.

۲ دولت ایران تلاش می کند تا نظم را مجدداً بر حوزه های کارگری که به دنبال مقاومت

منفعلانه کارمندان وزارتخانه های دولت در تهران دچار سردرگمی مانده است برقرار نماید. به نظر می رسد کارمندان در وزارتخانه های مربوطه حضور دارند ولی یا به هیچ وجه کار نمی کنند و یا ظاهراً به دلیل نوعی ترس با سرعت بسیار کمی کار می کنند. از زمان روی کار آمدن حکومت نظامی پیشرفت کمی در تصحیح این شرایط حاصل شده است. نمایش قدرت از جانب مقامات دولتی گرچه به طور موقت مؤثر بوده است اما در مواردی بدون اینکه پیشرفت قابل توجهی در جهت یک راه حل رضایت بخش حاصل شود موجب منزوی شدن بیشتر کارمندان شده است. تصمیمات و خدمات مهم وزارتخانه ها با کندی اتخاذ و یا ارائه می شوند.

۳ شرایط جاری در شرکت تولید و انتقال نیرو (توانیر) نمایش دهنده فقدان مدیریت تصمیم گیری در بخش های عمومی و تمایلات سرسختانه کارگران می باشد. الف صادق وزیری (محفوظ بماند) مدیرعامل شرکت توانیر به یکی از کارمندان سفارت گفت خاموشی های اخیر نتیجه اقدامات معترضانه و عمدی حدود هزار نفر از کارمندان ناشناس در توانیر می باشد که در شش کارخانه تولید نیرو که برق تهران را تأمین می کنند سرگرم کار هستند. کارگرانی که از لحاظ سیاسی ناراضی هستند تولید برق را در یک کارخانه کاهش می دهند و خواستار کاهش بار در شبکه می شوند و بدین ترتیب در مناطق مختلفی از تهران خاموشی های منطقه ای ایجاد می کنند. وزیری توضیح داد در شرایطی که مدیریت توانیر می داند چنین فعالیتهایی صورت می گیرد احساس می کند که بهتر است به کارگران اجازه دهند اعتراض خود را به چنین صورتی نشان دهند تا به جای آن با اعمال زور به مقابله پرداخته و این احتمال را به وجود آورد که در تجهیزات تولید نیرو خرابکاری های عمده ای به وجود آید.

۴ پدیده مشاهده شده اخیر مبنی بر وقوع مجدد اعتصابهای «پایان یافته» که با ارائه درخواستهای سیاسی قوت بیشتری گرفته است همچنان ادامه دارد. همانطور که توسط سفارت گزارش شد، در صبح ۲۹ نوامبر اعتصاب کوتاه مدتی توسط کارمندان ایران ایر در فرودگاه مهرآباد صورت گرفت. علاوه بر این کارمندان شرکت نفت در پالایشگاه تهران و در دفتر مرکزی شرکت ملی نفت شدیداً سیاسی هستند و در طی هفته گذشته کارگران بیشتری به اعتصابیون پیوسته اند (به تلگرام ۱۱۷۰۱ مراجعه کنید). کارمندان بانک مرکزی نیز به دلایل کاملاً اقتصادی اعتصاب کرده اند. خواسته های آنها عبارتند از: تسهیلات بیشتر در اعطای وام و طرح پاداشهای بیشتر اما بسیاری از ناظرین معتقدند چنین اقدامی عمدتاً بر اساس تحریکات سیاسی صورت پذیرفته و بنابراین حدس زدن در مورد خاتمه یافتن آن مشکل می باشد. این اعتصاب که با اقدامات کارمندان دفتر مرکزی بانک ملی همراه شده در زمان نامناسبی صورت گرفته است زیرا نظام بانکی و بازار مبادلات خارجی هنوز تحت فشارهای غیرمتعارف هستند.

۵ مخالفین خواستار برپایی یک اعتصاب عمومی در یک دسامبر هستند و به نظر می رسد که در تهران به مورد اجرا گذاشته شود. تا مدتها اثرات بلندمدت آشوبهای اخیر بر اوضاع کارگری مشخص نخواهد شد. سولیوان

ناآرامیهای داخلی در ایران، ۲ دسامبر ۷۸

ص: ۴۴۰

سند شماره ۲۴۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۰ ۶۶۹ ۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران ، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ناآرامیهای داخلی در ایران، ۲ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) در طول ماه محرم ناآرامیهای داخلی در تهران و اصفهان ادامه دارد. در طی ساعات صبح و بعد از ظهر دوم دسامبر ۱۹۷۸ خشونتهای پراکنده ای در نقاط متعددی در تهران رخ داد. تظاهرکنندگان در اصفهان، بر خلاف سیاست مقامات نظامی راهپیمایی نمودند.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی): این گزارش حاوی اطلاعات خام است و نباید منحصراً بر اساس این گزارش طرح ها و یا برنامه هایی تهیه و یا اصلاح گردد.

ب (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع، یک عضو هیأت مستشاری نظامی آمریکاست. وی اطلاع داد: برنامه قطع برق پنج روز آتی مناطق تهران را به دست آورده است. این خاموشی ها قرار است به ترتیب زیر به اجراء درآید: دوم دسامبر ۹ تا ۱۲، چهارم دسامبر از ۷:۳۰ تا ۲۱:۳۰ و ششم دسامبر از ۹ تا ۱۲.

(تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸؛ تاریخ و محل کسب خبر ۲/۱۲/۷۸، تهران، منبع: سرهنگ دوم جیمز والینگ، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، ب ۲، مأمور ویژه: فرانک م هویی، ناحیه ۷۲).

ج (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع افسر عالیرتبه نظامی آمریکا است و اطلاعات زیر را از هم ردیف ایرانی خود کسب کرده است: دولت ایران به کارکنان شرکت برق اجازه داده است که خاموشی های برنامه ریزی شده را به اجراء بگذارند، زیرا احساس شده است که: اگر جلوی خاموشی های موقتی گرفته شود ممکن است کارگران در تجهیزات خرابکاری نمایند، که منجر به خسارت جدی به ماشین آلات شود و دوره های خاموشی طولانی تر گردد. (تاریخ خبر ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸ تهران، ارزیابی: ب ۲، منبع : OC ۱، مأمور ویژه فرانک هویی ناحیه ۷۲).

د (بدون طبقه بندی) بازنگری پرونده های مأمورین مرکز اطلاعات سفارت آمریکا در تهران اطلاعات زیر را در رابطه با

حوادث و ناآرامیهـای داخلی در تهران در طی ساعـات ۷:۳۰ صبح الی ۱۱:۵۰ شب مورخ ۲ دسامبر ۷۸ آشکار ساخت. (برای سهـولت در فهم، گزارش هـا به دسـته بنـدیهای عمـده تقسـیم شـده است. منبع گزارش دهنـده مـا رویـدادهای زیر را به عنوان گزارشاتی قابل اعتماد فهرست بندی کرده است)

۱ تظاهرات و درگیریهای عمده:

۹ صبح تظاهراتی در مجاورت خیابان ۴۵ متری و کوروش کبیر (شرق تهران) در حال انجام بود.

۱۰:۱۰ صبح- تقریباً ۲۰۰ تظاهرکننده در اطراف بانک ملی مقابل سفارت آلمان واقع در خیابان فردوسی اجتماع نموده بودند. جمعیت کوشش می نمودند که وارد بانک شود، ولی به وسیله گاز اشک آور متفرق شدند. (جنوب تهران)

۱۰:۳۰ صبح- تعداد ۴۰۰ الی ۵۰۰ نفر به وسیله پلیس در خیابان پهلوی و پارک شاهنشاهی متفرق شدند. یک انفجار گزارش شد. (مرکز تهران)

۱۰:۴۵ صبح- بین ۵۰۰ الی ۸۰۰ نفر در میدان فردوسی دست به اغتشاش زدند. ۲۰۰ نظامی به طرف جمعیت شلیک کردند، مغازه ها بسته و یا در حال بستن بودند. (جنوب تهران)

۱۱:۲۰ صبح- دو کامیون سرباز در حال دستگیری مردم در خیابانهای کریمخان زند و ایرانشهر بودند. (مرکز تهران)

۱۱:۳۰ صبح- ۲۰۰۰ تا ۳۰۰۰ نفر در خیابان روزولت در حال حرکت به طرف جنوب به سمت سفارت آمریکا مشاهده شدند. جمعیت توسط نیروهای نظامی بدون شلیک گلوله متفرق شده و به دسته های کوچکتر تقسیم شدند (مرکز تهران)

۱۱:۳۰ صبح- تظاهرکنندگان در تقاطع خیابانهای شاه پهلوی در حال حرکت به طرف پایین خیابان شاه بودند (مرکز تهران)

۱۱:۳۰ صبح- جمعیتی بین ۱۰۰ الی ۱۵۰ نفر در خیابان کریمخان زند جمع شدند و نظامیان بدون درگیری آنان را پراکنده ساختند. (مرکز تهران)

۱۲:۲۰ جمعیت انبوهی در داخل دانشگاه تهران گرد آمده بودند. سربازان سه نفر را به گلوله بستند. (غرب تهران)

۱۵:۲۵ در تقاطع خیابان آیزنهاور و استوار لشکری گروهی از مردم در تمام جهات پراکنده می شدند. سربازان تیراندازی هوایی می کردند. و اتوبوس آبی رنگی سوخته شده بود. در تمام طول صبح صدای تیراندازیهای پراکنده به گوش می رسید.

۱۵:۴۵ در نزدیکی محلی که قبلاً ذکر شد، پمپ بنزینی در خیابان تاج واقع در شمال آیزنهاور در اثر آتش سوزی منفجر شد.

در خیابان داریوش تظاهرات برپا بود و سربازان به سوی تظاهرکنندگان تیراندازی می کردند. (غرب تهران)

۱۹:۱۵ در حدود ۲۰۰ نفر در قیطریه به سمت جنوب حرکت می کردند و گروهی دیگر در حدود ۵۰ تا ۷۵ نفر نیز در چیذر به سمت جنوب می رفتند (شمال تهران)

۲۰:۴۵ بین ۵۰۰ الی ۶۰۰ نفر در منطقه جماران در مجاورت مسجدی در خیابان دولت و قیطریه مشغول تظاهرات بودند. (شمال

تهران)

۲ گزارش کشتارها:

۱۱:۲۵ ۶ جسد که در تقاطع شاهرضا و پهلوی افتاده بودند، شمارش گردید.

۱۵:۱۰ در طی ساعات صبح، ۵۰ الی ۱۰۰ جسد در مقابل ساختمان مجلس مشاهده شد.

۳:۴۵ بعد از ظهر چهار جسد در نبش خیابانهای آیزنهاور و استوار لشکری مشاهده شد.

حوادث ضدآمریکایی:

۱۳:۵۰ گزارش دریافت شد که شرکت بین المللی آمریکایی بل، دو بار تهدید به بمب گذاری شده و سه تلفن تهدیدآمیز در طی صبح دریافت نموده است. اما در محلهای ذکر شده بمبی پیدا نشد.

۱۶:۳۰ پیام زیر در روی شیشه جلوی ماشین یکی از آمریکاییان پیدا شد: «اجنبی ها، بدین وسیله به شما اخطار می شود که در اسرع وقت ایران را ترک کنید، در صورت عدم توجه بدون هیچ ترحمی کشته خواهید شد. امضا: ملت».

۱۶:۴۵ یکی از کارکنان آمریکایی شرکت «ایسیران» اطلاع داد که خانه اش واقع در پلاک ۸ خیابان ورزنده (تقریباً سه خیابان دورتر از ساختمان سفارت آمریکا) با بمب آتش زا مورد حمله واقع شده، درب اصلی خانه تخریب شده و همسایگان در خاموش کردن آتش کمک نموده اند.

۴ در سراسر روز گزارشهای متعددی در رابطه با تحرکات محدودتر ناراضیان و نیروهای نظامی در شهر که با صدای شلیک گلوله همراه بوده رسیده است. (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۳/۱۲/۷۸ ، تهران، منبع: یادداشتهای مأمورین مرکز اطلاعاتی سفارت آمریکا، ارزیاب: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، اسنادی ۲، مأمور ویژه: رونالد ک. بلیس، ناحیه ۷۲).

ه (بدون طبقه بندی):منبع (کسی که برای اولین بار گزارش می کند) اطلاع می دهد: در حدود ساعت ۲:۳۰ عصر دوم دسامبر ۷۸، منبع از محل اقامت خود واقع در خیابان گلستان چهارم، پیاده به سوی ساختمان کمیساریای نظامی آمریکا در خیابان گلستان پنجم می رفته است. همین که به ساختمان کمیساریا نزدیک می شود، صدای شلیک گلوله ای را در نزدیکی محل می شنود. او به راه خود به سوی درب ورودی پارکینگ ساختمان کمیساریا ادامه داده و در آنجا با زنی ناشناس مواجه می شود که فریاد می زد و به سمت غربی پایین خیابان گلستان پنجم اشاره می کرد. سپس منبع دو نظامی ایرانی را مشاهده می نماید که مردی را از زمین بلند کرده و به عقب یک کامیون ارتشی می اندازند. اگر چه او حادثه را از فاصله ۱۸۰ متری مشاهده می نموده، ولی به نظرش رسیده که دست ها و پاهای مرد تکان می خورده اند. سربازان سوار کامیون شده و همگی آنجا را ترک کردند. (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۳/۱۲/۷۸ تهران، منبع: استوار یکم: آ ای اسمیت، مأمور مستشاری ارتش آمریکا، ارزیابی :

اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف ۱، مأمور ویژه: جیمی استات، ناحیه ۷۲).(۱)

و (بـدون طبقه بنـدی): منبع، مسـتخدم ایرانی یک خانواده آمریکایی که مـدت محـدودی است گزارش می دهـد و به نظر می رسد که قابل اعتماد باشد، اطلاع می دهد: او از طریق تلفنی به وسـیله «دوستی» با خبر شده بود که امروز چهار یا پنج گروه در میدان «ثریا» واقع در نزدیکی عباس آباد تظاهرات خواهندکرد. به او توصیه شده که به خیابان نرود. همچنین دوست منبع اظهار نمـود که صـدای شـلیک گلـوله در میـدان «تـوله» شـنیده می شـده است. و امروز بـدتر از دیروز خواهـد بـود. (تاریـخ اطلاـع: ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، تهران، منبع: عصـمت بنیاد، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف ۶ ، مأمور ویژه: فرانک م هویی، ناحیه ۷۲).

ز (بـدون طبقه بنـدی): منبع که از کارمنـدان شـرکت «نورتروپ» است و برای اولین بار گزارش می دهـد اطلاع داد: در حدود سـاعت یـازده صـبح در مـدرسه فنی واقع در خیابـان «جردن» سه خیابـان دورتر از خیابان «ظفر» تظاهرات برپا بود. جمعیت بین ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر تخمین زده می شد و سربازان با تیراندازی هوایی، آنان را متفرق می نمودند. (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، منبع آقـای دنیس بالتون، ارزیابی: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: اف ۳، مأمور ویژه: فیلیپ ل استارک، ناحیه ۷۲).

ح (بدون طبقه بندی): منبع، مأمور امنیتی منطقه ای سـفارت آمریکا، متن توصـیه آمیز منتشـره از سـفارت آمریکا را تهیه نموده که به شرح زیر است: «۲ دسامبر ۷۸، ساعت یازده، میکروفن سفارت»

توصیه: حوادث اول دسامبر بیانگر این است که در طی چند روز آینده لازم است که نهایت احتیاط را بنماییم.

۱ مدرسه آمریکایی تهران حداقل تا سوم دسامبر بسته خواهد بود. (توصیه بعدی به دنبال این هشدار داده خواهد شد.)

۲ تا آنجایی که امکان دارد وابستگان (سفارت آمریکا) می بایستی در منزل بمانند.

۳اگر مجبور هستید که بیرون بروید، از پیاده روی در مناطق شلوغ پرهیز نمایید و از رفتن به جنوب تهران خودداری نمایید.

۴ تـا اطلاع ثانوی، مرکز اطلاعات سـفارت (۱۳۳۳)، ۲۴ ساعته باز خواهـد بود.» (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، تهران، منبع: آقـای «بنرمن»، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب ۶، مأمور ویژه مقیم در محل «اُلیس» ، ناحیه ۷۲).

ط (بدون طبقه بندی): منبع، یک معلم آمریکایی مدرسه تهران کامیونتی اظهار داشت که

۱- در اصل سند شماره (۳) وجود ندارد. م.

اطلاعات دست دومی دریافت داشته که چهار تن از افراد حمله کننـده به بانک ملی (روبروی سـفارت آلمان) کشـته شده اند. یک مرد ایرانی که با مـدرسه کامیونتی تهران ارتباط دارد، معتقد است که موج اخیر تظاهرات نه تنها ادامه خواهد داشت بلکه تا اواسط دسامبر شـدت خواهد گرفت. برای روزهای حوالی یازدهم دسامبر، به علت اهمیت عمیق مذهبی اش نگرانی خاصـی وجود دارد. (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۳/۱۲/۷۸ تهران، منبع: فیلیپ آرنسون، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب ۶ ، مأمور ویژه: بلیس، ناحیه ۷۲).

ی (بدون طبقه بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصـفهان، اطلاع داد که جمعیت بزرگی در خیابان سروش واقع در شمال شرقی اصـفهان اجتماع نموده و در حال راهپیمایی به سمت مسجد «مصلا» در جنوب بوده اند. سربازان برای متفرق کردن جمعیت در صحنه نبودنـد و این اعتقاد وجود داشت که تظاهرات بطور مسالمت آمیز پیش خواهـد رفت. منبع بعـداً گزارش داد که علیرغم اینکه مقامـات نظـامی تظـاهرات را مجـاز ننموده انـد، راهپیمـایی ادامه داشت. علاوه بر آن سـرهنگ دارابی، افسـر اجرایی در حکـومت نظـامی اصـفهان، به منبع اطلاع داد که در روز ۲ دسـامبر هیچگونه اجـازه راهپیمـایی صادر نشـده است و خیابانهای منتهی به مسـجد بسـته بودنـد. منبع اظهار عقیده کرد که در طی چند روز آینده فعالیتهای خشن، آرام خواهد شد؛ زیرا ملاهای ایرانی (رهبران مذهبی اسلامی) نمی خواهند که فعالیتها خیلی زود به اوج برسد. بر طبق نظر منبع، دوره ای که باید مراقب بود، ۷ تا ۱۱ دسـامبر است. منبع گفت که، تظاهرات در اصـفهان حـداقل بوده است، چون به نظر می رسـد که نیروهای ضـددولتی تاکتیک فعالیتهای اعتصابی را حداقل در طی نیمه اول ماه محرم برگزیده اند.

(تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محـل کسب خبر ۲/۱۲/۷۸ اصـفهان، منبع: دیویـد مـک گافی، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هـوایی: ب ۲، مـأمور ویژه: اولیس، نـاحیه ۷۲ و رابرت هـافمن و مـأمور ویژه وارن اسـمیت، اداره تحقیقـات ویژه نیروی هوایی، یگان ۷۲۰۱).

ک (بدون طبقه بندی): منبع، نماینده سازمانی نظامی وابسته به شرکت هواپیمایی «گرومن» تأیید نمود که علیرغم این حقیقت که مقامات حکومت نظامی اجازه برای تظاهرات نداده اند، جمعیت در حال تدارک راهپیمایی به سوی مسـجد «مصـلا» بودند. او افزود که قطع پراکنده برق (برق از ساعت ۹ صبح قطع بود) عمداً به وسیله کارگران اعتصابی صورت گرفته است. در مورد تـأمین برق، اصـفهان بـا این مسـئله روبروست که ۲۴ سـاعت روشـنایی و ۲۴ ساعت خاموشـی داشـته باشـد. از جانب کارگران اعتصابی به ارتش اخطار شده که کارهای شـرکتهای برق را برعهده نگیرد. آنان تهدید کردند که اگر ارتش کار تأمین برق را به عهده بگیرد، آنها سدهای آبی تأمین برق را منفجر خواهند کرد. منبع افزود که شرکت «گرومن» و مغازه داران ایرانی روزها تعطیل هسـتند. (تاریـخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محـل کسب خـبر: ۲/۱۲/۷۸ اصـفهان، منبع «جاویـد هـاتفی» ، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ب ۳، مأمور ویژه: «هافمن، دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، یگان ۷۲۰۱).

ل (بـدون طبقه بنـدی): در حـدود ساعت یک بعد از ظهر، در منطقه شـرق یا جنوب شـرقی ساختمان شـماره ۲ گرومن صدای شلیک اسلحه های خودکار شـنیده می شـد. این صـدای تیرانـدازی توسط افراد مختلفی در ساختمان شـنیده شـد. (تاریخ خبر: ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، منبع، مشاهـدات مأمور ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، ارزیاب: الف یک، مأمور ویژه اسمیت و هافمن یگان ۷۲۰۱).

م (بدون طبقه بندی): اطلاعات زیر هم در مورد تظاهرات در منطقه اصفهان در طی ساعات عصر به دست آمده است:

۱ در پایین شهر اصفهان یک بانک (NFI) در حال سوختن بود. (منبع: چاک وستفال مأمور امنیتی هلیکوپترسازی بل).

۲ منبع در حدود ساعت ۱:۳۰ بعد از ظهر در خیابان شاهپور «نزدیکی تقاطع خیابان شیخ بهایی به سمت شمال راه می رفت که با جمعیتی در حـدود ۲۰۰ نفر از ایرانیان که اکثراً در حـدود ۲۰ سال سن داشـته انـد مواجه می شود، منبع مشاهده می کند که ماشین حمل و تخلیه زباله در وسط خیابان واژگون گردیده و به آتش کشیده شده بود. ناگهان جمعیت به سمت غرب پیچیده و بسیاری از مردم با مشتهای گره کرده به شعار دادن می پردازند. بعد از آن منبع نیروهای نظامی ایرانی را مشاهده می کند که از آن سـمت می آمدنـد. با شـلیک گلوله جمعیت برگشـته و به سـمت شـرق می دونـد. از آنجایی که مشاهده نشد که کسی گلوله خورده باشد، به نظر می رسد که تیراندازی هوایی بوده و گلوله ها به بالای سر مردم شـلیک شده اند. منبع اظهار داشت که همچنین یک فروشگاه بقالی را دیـده که در حال سوختن بوده و یک بانک را مشاهـده کرده که میله های آهنی حفاظش خمیـده شـده بودنـد. (منبع: جری لوئیس، شـرکت عملیاتی بل)، (تاریخ اطلاع: ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محـل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸ اصـفهان، منبع: در بالاـ ذکر شـد، ارزیابی: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: (هر دو) ب، اطلاع ۲، مأمور ویژه: اسمیت، یگان ۷۲۰۱).

(توجه: تیرانـدازی که «موریس» مشاهـده کرده می بـایستی تقریبـاً در همـان زمـان و در همـان محلی که صـدای تیرانـدازی از ساختمان گرومن (هماطور که در بالا اشاره شد) شنیده می شد، رخ داده باشد.

ن (بـدون طبقه بنـدی): منبع که کنسول ایالاـت متحـده در تبریز می باشـد، اظهار نموده که در شـهر مهاباد واقع در غرب ایران درگیریهـایی که از شب اول دسـامبر رخ داده هنوز ادامه دارد و در این مـدت چنـدین ساختمـان دولـتی به آتش کشـیده شـده است. سـربازان به سوی جماعت شـلیک نمی نمایند. همچنین دفتر مدیریت بررسـی وقایع سازمان ملل نیز به آتش کشیده شد. تبریز در طول دوره اولیه ماه سوگواری آرام بوده است.

(تاریخ اطلاع: ۱/۱۲/۷۸ ۲/۱۲/۷۸، تاریـخ و محـل کسب خبر: ۲/۱۲/۷۸، تهران، ارزیـاب: ب ۲، منبع: «مایـک مترینکو»، مأمور ویژه: «اولیس» ، ناحیه ۷۲).

نظریـات تهیه کننـدگان (خیلی محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) درگیریهای خشونت آمیز، اعتصابات و کم کاریها، به منظور اعلام شـروع مـاه محرم ادامه دارد. انتظـار می رود که ناآرامیهـای داخلی ادامه یابـد، زیرا آیت الله خمینی رهبر مـذهبی شیعیان اعلامیه ای مبنی بر دعوت مردم به مخالفت خشونت آمیز با رژیم شاه صادر کرده است. با توجه به مشاهده کشته ها که توسط منـابع مختلـف صورت گرفته است، به نظر می رسـد که ارقـام تلفـات منتشر شـده توسط دولت کاملاًـ کم است. طبق شایعات ایرانیها، تعداد تلفات شبهای اول و دوم دسامبر ۷۸ بیش از ۲۰۰۰ کشته بوده است.

ادامه فعالیتهای ضدآمریکایی

سند شماره ۲۴۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۳ ۶۶۹ ۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: ادامه فعالیتهای ضدآمریکایی

۱۶ خلاـصه: (خیلی محرمانه) فعالیتهای گزارش شـده ضـدآمریکایی از تهران، اصـفهان و بوشـهر. منزل یکی از افسـران نیروی هوایی آمریکـا در تهران در سوم دسـامبر مورد اصـابت یـک بمب آتش زا قرار گرفت ولی عمـل نکرد. خودروهـای شخصـی متعلق به یکی از غیرنظامیـان وزارت دفـاع در تهران و یکی از کارکنان شـرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل در همین روز در اصـفهان سوخت.، درب ورودی آپارتمـان مجتمع مسـکونی آمریکاییهـای غیرنظامی در تهران در دوم دسامبر به آتش کشـیده شد، منزل یکی از کارکنان شرکت بین المللی هلیکوپتر سازی بل در اصفهان در تاریخ دوم دسامبر ۷۸ مورد اصابت یک بمب آتش زا قرار گرفت. تلفن هـا و یاداشـتهای تهدیـدآمیز ادامه دارد. پرسـنل نظامی آمریکایی ساکن در هتلی در تهران در تاریخ سوم دسـامبر دو بـار تهدیـد تلفنی بمب گـذاری دریـافت کردنـد. در ماشـین فتوکپی یـک شـرکت آمریکایی در تهران نشـریه ضدآمریکایی به دست آمد. لاستیک چرخهای دو خودرو در تهران در تاریخ سـی ام نوامبر پاره شدند. مقامات امنیتی ایران به آمریکاییان اخطار می کنند که عناصـر مخالف مواد منفجره به همراه دارند و ممکن است آنها را علیه شـهروندان آمریکایی به کار برند.

۲۲ جزییات:

الف (بـدون طبقه بنـدی) این گزارش حـاوی اطلاعـات خـام می باشـد. طرحهـا و یـا تـدابیر سیاسـی نبـایستی تنها بر اساس این

گزارش تهیه و یا اصلاح گردند.

ب (بدون طبقه بندی) منابع خبری این گزارش مأمورین امنیتی دایره پشتیبانی لجستیکی ارتش و شـرکت سـیلوانیا در تهران می باشـند و هر یک گزارش داده انـد که شب ۳۰ نوامبر ۷۸ لاستیک اتومبیل یکی از کارکنان شـرکت که در شـمال شرقی تهران سکونت دارد هنگامی که

اتومبیل خود را در مقابل خانه اش پارک کرده بوده را خالی کرده انـد (تاریـخ کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم دسامبر ۷۸، تهران. ارزیابی: ج ۲. منابع خبر: گلن لمب، دایره پشتیبانی لجستیکی ارتش و بیل مایکل، سیلوانیا، مأمور ویژه: تروی سولیوان).

ج (بدون طبقه بندی) منبع خبر، یکی از کارکنان شرکت آمریکایی بین المللی بل در تهران که از اعتبار کافی برخوردار است به ما اطلاع داد: در بعد از ظهر سی ام نوامبر ۷۸، منبع خبر، زمانی که می خواست از ماشین فتوکپی که در دفتر اصلی شرکت قرار داشت استفاده نماید یک نسخه از جزوه ای را یافت که حاوی مطالب زیر بود:

بدون شک شما از جنبش رهایی بخش کنونی ملت ما آگاه هستید. هدف ما، کلاً رهایی از استبداد سلطنتی داخلی و استثمار خارجی می باشد. ما می خواهیم در ایران حکومت اسلامی برقرار سازیم تا بتوانیم آزادانه بیاندیشیم و آزادی را به دست آوریم و بر اساس عدالت زندگی کنیم و روابطمان را با دیگر کشورها بر اساس احترام متقابل و عدالت بنا نهیم. شما دانسته یا ندانسته در خدمت منافع دشمن ملت ما هستید، بنابراین حضور شما در ایران مانعی برای انقلاب ما به حساب می آید. ما به شما و خانواده تان یک ماه فرصت می دهیم تا تهران را ترک نمایید. بعد از این مدت ما تمامی بیگانگانی را که در ایران مانده اند به مثابه دشمنان خود قلمداد و با آنها قاطعانه مبارزه خواهیم کرد. بنا به رفتار تفاهم آمیز مردم و دولت فرانسه نسبت به رهبر عظیم الشأن مذهبی ما امام خمینی، در حال حاضر فرانسویها و همچنین تمام خبرنگاران خارجی مستثنی هستند. ما از مردم خواسته ایم تا با امکاناتشان لیستی از محل سکونت بیگانگان، شرکت ها و شرکت های خارجی و محل کارشان تهیه کرده و آماده نبرد شوند. انجمن استادان دانشگاه برای استقرار حکومت جمهوری اسلامی در ایران (تاریخ کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: یکم دسامبر ۷۸، تهران. ارزیابی: ۲ – C، منبع خبر: آرتور هادلستون مدیر آموزش، مأمور ویژه : جیمی استات)

د (بدون طبقه بندی) منبع: فردی است که برای اولین بار گزارش تهیه می کند و در یگان سی ام سپاه صلح کار می کند. وی اطلاع داد که شوهرش دو نسخه از نامه های تهدیدآمیزی (برای متن پیام به پاراگراف قبلی مراجعه کنید) را که از شکاف درب محل سکونتشان واقع درخیابان بلارام پلاک ۳۱ منطقه قیطریه تهران به داخل انداخته شده بودند پیدا کرده است. منبع گفت که هیچ یک از همسایگان آمریکایی اش چنین نامه ای دریافت نکرده اند، و نظرش این بود پسر جوان روزنامه فروش قبلی خانه اش را شناسایی کرده است. (تاریخ اطلاع: ۲۸ نوامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۳۰ نوامبر ۷۸، تهران. منبع: خانم مارجوری گرین لا، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: و ۲، مأمور ویژه: رونالد. ک. بلیس حوزه ۷۲).

ه- (بدون طبقه بندی): منبع خبر، مأمور امنیتی شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل در تهران می باشد. وی اطلاع داد که در حدود ساعت نه و پانزده دقیقه شب دوم دسامبر، فرد یا افرادی که سوار بر موتورسیکلت بودند شیئی را به طرف درب ورودی مجتمع مسکونی واقع

در خیابان ورزنده شماره ۸، که تقریباً در فاصله سه بلوکی سفارت واقع است پرتاب کردند که باعث گردید درب آپارتمان در میان شعله های آتش بسوزد. درب آپارتمان سوخت ولی ساختمان دچار هیچ گونه خسارت جدی نشد. شیشه ای در نزدیکی درب پیدا نشد تا حاکی از این باشد که شیء مورد استفاده بطری آتش زایی بوده است. صاحبخانه ایرانی، کارمند شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل و سه آمریکایی دیگر که از کارمندان شرکتهای آمریکایی می باشند در این ساختمان سکونت دارند. در اوایل شب تظاهراتی در این منطقه به وقوع پیوسته بود. (تاریخ اطلاع: ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی : ب ۲، منبع: وین استوارت، مأمور ویژه: سولیوان).

و (بدون طبقه بندی): منبع، فردی است که برای اولین بار گزارش می دهد، اطلاع داد که، در حدود ساعت ۹ صبح دوم دسامبر ۷۸، منبع توسط یکی از همسایگان آمریکایی مطلع شد که چند جوان ایرانی خانواده منبع خبری را با صدای بلند تهدید به مرگ کرده اند. منبع خبر در خیابان اندیشه ۶، پلاک ۴۷، آپارتمان شماره ۲، سکونت دارد و همسایه آمریکایی وی نیز در همان ساختمان آپارتمان شماره ۴ ساکن می باشد. گزارش می شود که همسایه آمریکایی از خانه شاگردش از طریق استراق سمع شنیده است که سه مرد ایرانی منبع خبر و دخترش را به خاطر پوشیدن لباس زننده در اطراف منزلشان، یعنی پوشیدن شورت (شلوارک) هنگام ایستادن در بالکن منزلشان و اینکه سگ در منزلشان دارند، مورد شماتت قرار می دادند. سه مرد ایرانی گفتند که «ما حتماً کسانی را که در آپارتمان شماره ۲ زندگی می کنند خواهیم کشت» البته منظور منبع خبر و خانواده اش می باشد. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F – ۲ ، منبع خبر: لورین الکوفر، پشتیبانی عمومی یگان ۵ هیأت مستشاری نظامی، مأمور ویژه: جیمی استات).

ز (بدون طبقه بندی): منبع غیرنظامی آمریکایی در تهران که هیچ سابقه گزارش دادن ندارد، اطلاع داد که ساعت ۲ بعد از ظهر دوم دسامبر ۷۸، هنگامی که پسرش مشغول صحبت تلفنی بود مرد ناشناسی صحبت را قطع می کند و می گوید «یانکوئی بروگمشو» پسر منبع خبر می گوید «شما یانکوئی تلفظ می کنید بگویید یانکی». شخص ناشناس می گوید «می دانم» و گوشی را به زمین می گذارد. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: فرانک اسکاریانو، پشتیبانی عمومی یگان ۱۴، آمریکا، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، و ۲، مأمور ویژه: جیمی استات).

ح (بدون طبقه بندی): منبع، غیرنظامی وابسته به وزارت دفاع که سابقه گزارش دادن به اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی ندارد اطلاع داد که در تاریخ سوم دسامبر ۷۸ شعارهایی با گچ روی اتومبیل اش نوشته اند. همسایه ایرانی بعضی از شعارها را بدین گونه ترجمه کرد: «مرگ بر شاه، درود بر خمینی»، «کارتر برای شاه گریه می کند»، «می چکد از چنگ او خون جوانان ما». منبع در شمال شرقی تهران، خیابان داور، پلاک ۵۸ زندگی می کند. (تاریخ اطلاع:

سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: مری ریچارژ، پشتیبانی عمومی یگان ۱۲، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: F – ۶، مأمور ویژه: جان اورشاک).

ط (بدون طبقه بندی): منبع خبر، عضو ارتش آمریکاست که برای اولین بار برای اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا گزارش تهیه می نماید.

وی اظهار داشت که بین ساعت بیست و سی تا بیست و سی و پنج سوم دسامبر ۷۸ در محل سکونتش دو تلفن تهدیدآمیز از جانب فردی که انگلیسی به طور شکسته صحبت می کرد به وی شده است. در تلفن نخست این مرد گفت «فرمانده، باید تا قبل از فردا از ایران بروی» و بعد از اینکه یکی از دوستان منبع خبر، به آن پاسخ داده و گوشی را گذاشته بود، وی مجدداً زنگ زد و گفت «فردا باید از ایران بروید والا شما را خواهیم کشت». (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F – ۲، منبع خبر: ادوارد بوردلن استوار نیروی دریایی، مأمور ویژه جیم موراسکی).

ی (بدون طبقه بندی): منبع خبر، یکی از کارکنان هتل اوین واقع در شمال غرب تهران می باشد و گفت که دو تلفن تهدیدآمیز اولی صبح و دومی در بعد از ظهر مبنی بر بمب گذاری به یکی از تلفن چی های هتل شد. پلیس ایران ساختمان محل را جستجو نمود ولی بمبی پیدا نکرد. (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F – ۲، آقای ام زره پروان مدیر خدمات عمومی هتل، مأمور ویژه: فرانک هیوی).

ک (بدون طبقه بندی): منبع خبر، غیرنظامی وابسته به وزارت دفاع است که در خدمت دفتر هواپیمایی ایران واقع در فرودگاه مهرآباد تهران می باشد و برای اولین بار گزارش تهیه می کند. وی اظهار داشت که در حدود ساعت یازده و نیم شب سوم دسامبر ۷۸، همسایگان طبقه بالا و پهلویی او را بیدار می کنند و به وی خبر می دهند که جیپ هایچوپیکاپ مدل ۱۹۷۶ وی را آتش زده اند. بازرسان پلیس تهران دریافتند که دو کوکتل مولوتف از قسمت برزنتی به داخل اتومبیل پرتاب شده است. در این حادثه سقف برزنتی اتومبیل کاملاً سوخت و به رنگ قسمت خارجی اتومبیل و یک صندلی خسارت وارد آمد. اتومبیل در مقابل منزل مسکونی وی واقع در قسمت شمالی تهران، کوچه رامین، شماره ۱۵ پارک شده بود. وضع منطقه ناامن بود و چراغهای منطقه به خاطر قطع جریان برق خاموش شده بودند. ساکنان آپارتمان بالایی سر و صداهایی را از روی بامها شنیده و ظاهراً مزاحم یا مزاحمین را ترساندند و فراری دادند. فردی که در طبقه پایین محل اقامت منبع خبر سکونت دارد اطلاع داد که ۱۵ دقیقه قبل از این حادثه سر و صداهایی شنیده ولی کسی را ندیده بود، بعد نوری را از بیرون ملاحظه کرده و خودروی منبع خبر را در آتش شعله ور دیده است. پلیس و اداره آتش نشانی در حدود ساعت ۱۲ شب در محل حادثه حاضر و شروع به تحقیق نمودند که آتش سوزی دیگری در همان هنگام در انتهای خیابان نظر مأموران آتش نشانی را جلب کرد. ابتدا آن آتش را خاموش کردند. از

بازرسیهای به عمل آمده معلوم شد که فردی در حدود همان زمان که جیپ را آتش زده، لاستیکی را هم آتش زده است. منبع خبر اظهار داشت که قبلاً چنین حوادث و یا مشکلاتی نداشته است. (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F – ۲ ، منبع خبر: استانلی. ل. پرایس پشتیبانی عمومی یگان ۱۳، مأموران ویژه: جیمی استات و جیمز موراسکی).

ل- (بدون طبقه بندی): تحقیقات به عمل آمده در محل حادثه حاکی از این بود که اتومبیل را از محوطه به خیابان منتقل کرده بودند. بدنه برزنتی اتومبیل کاملاً خراب شد و خسارت وارده به رنگ بدنه آن زیاد بود. شیشه پنجره عقب ظاهراً در اثر حرارت زیاد شکسته و روکش صندلیها سوخته بود. علاوه بر آن قسمت داخلی اتومبیل در اثر دود زیاد خسارت برداشته است. دو بطری حاوی مایع قابل اشتعال را که در پارچه ای پیچیده بودند، در زیر کف جیپ قرار داده و آن را آتش زده بودند. بازرسیهایی که از محل حادثه انجام گرفت نشان داد که اتومبیل توسط حصار میله مانندی به ارتفاع تقریباً ۲/۵۱ پا محافظت می شده، درها بسته نبودند. دو تکه آجر در صحنه حادثه پیدا شد که حاکی از آن بود که احتمالاً برای شکستن شیشه اتومبیل به کار رفته است. کبریتهای سوخته زیادی نیز در محل حادثه پیدا شد. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: الف ۱، منبع خبر: مشاهده اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، مأموران ویژه : موراسکی و جان اورشاک).

م (بدون طبقه بندی): منبع خبر، همسر افسر نیروی هوایی آمریکاست که برای اولین بار برای اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی گزارش تهیه می کند. وی چنین اظهار داشت:

۱ وی در منزلی در خیابان نیام واقع در شمال شرق تهران سکونت دارد. در حدود ساعت هفت و سی دقیقه بعد از ظهر صدای مهیبی را که از مقابل منزل بلند شد شنید و به سمت صدا رفت. او بوی بنزین را استشمام و شعله های سفید و زردرنگی را در محلی که اتومبیلش پارک بود مشاهده نمود. وی فرزندانش را به پشت خانه فرستاد و چون شوهرش موقتاً در ایران نبود، زن صاحبخانه اش را خبر کرد و او فوراً پلیس را در جریان قرار داد. آتش خود فرونشست. منبع خبر هیچ مطلبی قبل و بعد از حادثه در بیرون خانه نشنیده بود. منبع خبر و اعضای خانواده اش شب را در منزل یکی از دوستانش بسر بردند.

۲ منبع خبر در ماه نوامبر ۷۸ تخمین می زد که حدود ده الی بیست تلفن از سوی مردانی دریافت داشته که می گفتند «یانکی، گمشو» (تاریخ اطلاع: حدوداً از اواخر نوامبر تا سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: F – ۲ ، منبع خبر: ژانت شریدان همسر سروان فرانسیس شریدان عضو تیم آموزش فنی نیروهای مسلح نیروی هوایی، مأمور ویژه: موراسکی).

ن (بدون طبقه بندی): منبع خبر که یکی از کارکنان اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی

آمریکاست مشاهدات خود را از منزل شریدان اینچنین تعریف کرد: شمال منزل مسکونی ما مشرف به خیابان نیام است که به وسیله حصاری از خیابان جدا شده و محوطه جای کافی برای پارک دو اتومبیل دارد. حصار از فلز ریزبافت با ارتفاع حدود هفت پا به جز درب مخصوص خروج و ورود اتومبیلها که با میل های فاصله دار (حدوداً به فاصله چهار اینچ) و با همان ارتفاع ساخته شده است. دو اتومبیل داخل محوطه پارک شده بودند. یک فولکس واگن خاکستری رنگ و یک فورد تورنیدوی استیشن زردرنگ که از طرف تیم آموزشی فنی نیروهای مسلح نیروی هوایی آمریکا در اختیار خانم شریدان گذاشته شده بود. پنجره اتاق نشیمن در قسمت شمالی خانه و در راستای درب مخصوص اتومبیل قرار دارد و با میله های آهنی محافظت می شود. دو بطری حاوی مایع آتش زا (نفت یا بنزین) که یکی دارای فتیله بود به طرف پنجره پرتاب گردید و تقریباً به میله های وسط پنجره که پرده ها از آن آویزان بودند اصابت کرد. با برخورد بطریها به میله های پنجره، بطریها شکست ولی پنجره را نشکست و آتش نگرفت. ولی محتوای آن به پنجره، جلوی خانه و جلوی اتومبیل فورد ریخت. در بازرسیهایی که از خارج محوطه درست در پشت اتومبیل فورد به عمل آمد، آثار آتش که توسط منبع خبر مشاهده گردیده بوده دیده شد. از بازرسی آن محل چنین برمی آید که مایع آتش زا ظاهراً در آنجا ریخته و به آتش کشیده شده باشد. آنتن گیرنده فرستنده رادیویی دیده شد که بر روی بام خانه نصب شده بود که آن خانه را از دیگر منازل مشخص می ساخت. هیچ اطلاع دیگری از بازرسی محل حادثه به دست نیامد. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: A ۱ –، مأموران ویژه: موراسکی و اورشاک).

س (بدون طبقه بندی): منبع خبر، شریدان (در پاراگراف ۲۲ بالا) گزارش داد که در حدود ساعت نه و سی و پنج دقیقه صبح چهارم دسامبر ۷۸ اشتباهاً از جانب مرد ایرانی به وی تلفن می شود و ظاهراً بعد از اینکه متوجه اشتباهش می شود می گوید «شما آمریکایی هستید؟ باید حتماً از ایران بروید. اوضاع برای تمامی آمریکاییان خطرناک است.» (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ۲ – F منبع: ژانت شریدان، مأمور ویژه: رابرت استیکنی).

ع (بدون طبقه بندی): منبع کسی است که اولین بار است گزارش می دهد، وی اطلاع داد که عبارت «یانکی» را شنیده، روی صندوق پستی اش با رنگ «به خانه ات برگرد» نوشته اند. صندوق پستی وی بیرون حصار منزلش واقع در گلستان ۵ در شمال شهر تهران است.

ف (بدون طبقه بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصفهان، اطلاع داد که کارخانه پلی اکریل در تاریخ سی ام نوامبر ۷۸، تحقیق دامنه داری را درباره انفجار در منزل یکی از کارکنانش مورد رسیدگی قرار داد. بازرسی از منزل مذکور نشان داد که دریچه ایمنی در ژیگلا-تور کپسول گاز کار نمی کند. در نتیجه، وقتی که کپسول گاز واژگون شد، گاز از شیلنگی که به کپسول وصل

بوده در خانه نشت کرده است. بازرسان معتقد بودند که این حادثه توسط شخصی که از شیشه درب ورودی منزل کپسولهای گاز را دیده و با دراز کردن دست یا پرتاب شیء کپسول را انداخته است، به وجود آمده است. (تاریخ اطلاع: چهارم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع خبر: دیوید. مک گافی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B — ۲ ، مأمور ویژه: رابرت هافمن، ناحیه ۷۲۰۱).

ص (بدون طبقه بندی): منبع، یکی از کارکنان مدرسه آمریکاییان در اصفهان خبر داد که اتوبوس مدرسه در تاریخ دوم دسامبر ۷۸ در نزدیکی میدان تهران با آجری مورد اصابت قرار گرفت. بچه های آمریکایی سوار بر این اتوبوس بودند، ولی به کسی آسیب نرسید. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع: لیندا مکینتوش، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: B — ۲ ، مأمور ویژه: هافمن، ناحیه ۷۲۰۱).

ق (بدون طبقه بندی): منبع، کنسول آمریکا در اصفهان می باشد و اظهار داشت:

۱ حدود ساعت شش و پانزده دقیقه بعد از ظهر دوم دسامبر ۷۸، فرد یا افراد ناشناسی کوکتل مولوتفی را به طرف پنجره اتاق خواب رابرت باچلور که در طبقه دوم محل مسکونی او قرار دارد پرتاب کردند. وی به عنوان پیمانکار دست دوم تلگراف و تلفن در استخدام شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل می باشد. محل مسکونی باچلور در نزدیکی کنسولگری آمریکا در اصفهان واقع است. آتش انفجار، خسارت کمی به اتاق خواب وارد آورد ولی به کسی آسیب نرسید. صاحبخانه ایرانی باچلور در سی ام نوامبر ۷۸ یادداشتی دریافت کرده بود که در آن گفته می شد که به خانه آسیب خواهند رساند. صاحبخانه نمی دانست که نامه را چه کسی فرستاده و آن را جدی نگرفته بود.

۲ بین روزهای بیست و نهم نوامبر تا دوم دسامبر ۷۸، کنسولگری آمریکا در اصفهان تلفنهای تهدیدآمیزی را دریافت داشت که به قرار زیر می باشد:

الف: بیست و نهم نوامبر ۷۸- در ساعت سه و سی دقیقه بعد از ظهر خانمی که به انگلیسی صحبت می کرد زنگ زد و گفت «همه شما اکنون باید بروید، من در آپارتمان بمب گذاشته ام». منبع در آپارتمانی در طبقه بالای کنسولگری سکونت دارد.

ب: دوم دسامبر ۷۸ صبح آقایی تلفن زد و به انگلیسی گفت «یانکی برو گمشو».

ج: دوم دسامبر ۷۸ مردی به تلفنچی کنسولگری تلفن کرده و به فارسی سئوال می کند که کنسولگری باز است یا نه. تلفنچی پاسخ می دهد «نه» و تلفن کننده می گوید «خب! اگر کنسولگری باز می بود، دچار دردسر می شد.»

۳ در دوم دسامبر دو بار تلفن شد و تهدید به بمب گذاری کردند. اولین تلفن به دفتر شرکت خطوط هوایی بین المللی نورتروپ شد و در نتیجه دفتر آن روز تعطیل شد. دومین تلفن به مدرسه آمریکاییها در اصفهان بود. در حدود ساعت یازده و پانزده دقیقه صبح خانمی با صدای ملیحی به فارسی گفت «تا نیم ساعت دیگر بمب منفجر خواهد شد» که تهدید

شوخی آمیزی بود. (تاریخ اطلاع: سی ام نوامبر الی دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: دوم تا سوم دسامبر ۷۸، اصفهان، منبع: دیوید مک. گافی، ارزیابی: ۲ – B ، مأمور ویژه: رابرت هافمن و وارن اسمیت از ناحیه ۷۲۰۱).

ر (بدون طبقه بندی): منبع خبر مأمور امنیتی شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل در اصفهان می باشد و اظهار داشت که در حدود ساعت هشت و سی دقیقه شب سوم دسامبر ۷۸، کوکتل مولوتفی که حاوی مایع آتش زا با مقداری صابون اضافی جهت قوی تر کردن آتش آن بود از بالای دیوار بلندی که محل مسکونی گری ونیز، کارمند شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل در نزدیکی فرح آباد اصفهان را احاطه می کرد پرتاب شد. بطری آتش زا بر روی یک اتومبیل ژیان فرود آمد و قبل از اینکه آتش خاموش شود خسارت کمی به اتومبیل وارد ساخت (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، اصفهان، ارزیابی: ۲ – C ، منبع خبر: فرد وارن، مأمور ویژه: هافمن).

ش (بدون طبقه بندی): منبع، افسر نیروی دریایی آمریکا که در خدمت بخش نیروی دریایی هیأت مستشاری نظامی آمریکا می باشد، اظهار داشت که به فرمانده مالکولم که در بوشهر مشغول به کار است از طریق تلفن ماجرای زیر را گزارش داده اند: در دوم دسامبر ۷۸، چهار نفر ایرانی که کارمندان غیرنظامی شرکت آمریکایی سیکورسکی بودند و در همان دفتر کار می کردند، کارمند آمریکایی را در دفتر کارشان به گوشه ای برده و می کوشند که وی را وادار نمایند که زانو زند و به حضرت علی شخصیت مورد احترام شیعیان احترام بگذارد. کارمند آمریکایی فرار می کند و فوراً محل کار خود را ترک می نماید. (تاریخ اطلاع: دوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل

کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، منبع: سروان کمپر، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲ – B ، مأمور ویژه: جیمی استات).

ت (بدون طبقه بندی): منبع مأمور اجرایی قسمت نیروی هوایی هیأت مستشاری نظامی می باشد و اظهار داشت که وی از جانب پرسنل نیروی هوایی آمریکا در بوشهر مطلع شده بود که یکی از کارکنان غیرنظامی هیأت نمایندگی فنی آمریکایی در صبح روز سوم دسامبر ۷۸ زمانی که به محل کارش وارد می شود یادداشت ماشین نویسی شده ای را که روی جعبه استامپ بود پیدا می کند که متن آن چنین بود «هشدار: توجه کنید، چنانچه جانتان را دوست دارید شما و تمامی آمریکاییان باید از ایران فرار کنید». (تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ۲ – B ، منبع: سرهنگ دوم هارولد ساتلر، مأمور ویژه: سولیوان).

و (خیلی محرمانه): منبع خبر که نماینده امنیتی دولت میزبان (ایران) است اطلاع داد که دفتر کارش اطلاع یافته بود که عناصر افراطی مواد منفجره دارند و آنها (افراطیون) این مواد را علیه بیگانگان به کار خواهند برد. منبع خبر اضافه کرد که منظور از بیگانگان آمریکاییان هستند. منبع خبر هیچ اطلاع دیگری در این باره نداشت (تاریخ اطلاع: ماه دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: سوم دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ۲ – C ، منبع خبر: (۱) ۷۲۰۰ Cac ۱۰ B، مأمور ویژه: رابرت می سیگ».

نظریات تهیه کننده:

(بدون طبقه بندی): حوادث گزارش شده در بالاـ نمونه های اعمالی است که علیه آمریکاییان، به خصوص در چند هفته گذشته انجام شده است. از سپتامبر ۷۸ تاکنون بیش از چهل اتومبیل که متعلق به آمریکاییان و یا توسط آنها استفاده می شدند آتش زده شده اند.

(بدون طبقه بندی): طی ایام سوگواری اسلامی جاری که ناآرامیهای داخلی را بیشتر کرده است، درگیریها در بیشتر مناطق شمالی و شمال شرق تهران که محل سکونت آمریکاییان است به وقوع می پیوندند. اکنون جمعیت زیادی بعد از ساعت منع عبور و مرور به خیابانها ریخته و توأماً در فعالیتهای مذهبی و اعتراضات ضددولتی شرکت می کنند. نظامیان با بسیاری از گردهم آییها مقابله می کنند، اما مراقبت کردن از هر خیابانی در شهر امکان پذیر نیست. پیش بینیهای اظهار شده در این بخش از گزارشات اخیر مبنی بر اینکه عملیات ایذایی ضدآمریکایی و اعمال خشونت آمیزی که به وسیله کوکتل مولوتف و بمبهای لوله ای (سه راهی) علیه شهروندان آمریکایی ادامه خواهد یافت، هنوز به اعتبار خود باقی است.

(بدون طبقه بندی): جالب است که یادآوری کنیم که ماشین تکثیر ABI ظاهراً جهت تهیه نسخه هایی از اعلامیه مورد استفاده قرار می گرفته. آن مدرک نسبتاً جدید است ولی پخش آن اعلامیه ها در میان آمریکاییان قبلاً گزارش شده است (۷۸ ۰۲۸۹ IIR ۱۶۶۹).

(خیلی محرمانه): کوششهایی به عمل خواهد آمد تا از مأموران امنیتی ایران اطلاعات بیشتری در مورد اطلاع آنها از نوع مواد

منفجره ای که در دست عناصر ناراضـی می باشـد و نقشه هـا و اهـداف احتمـالی آن گروههـا به دست آوریم. با توجه به این حقیقت که جامعه آمریکایی در تهران و اصـفهان هدف وقایع اخیر که با دینامیت و بمبهای لوله ای (سه راهی) همراه بود واقع شده اند. (IIR ۱ ۶۶۹ ۰۲۸۵) و حداقل بعضی از مخالفین حضور آمریکا در ایران به آن سلاحها دسترسی داشته اند.

(بدون طبقه بندی): واقعه کپسول گاز در اصفهان قبلاً در IIR ۱ ۶۶۹ ۰۲۹۸ ۷۸ گزارش شد.

مشاهدات کارمند سفارت در تهران در روزهای ۳ و ۴ دسامبر

سند شماره ۲۴۹

خیلی محرمانه۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۳۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: مشاهدات کارمند سفارت در تهران در روزهای ۳ و ۴ دسامبر

۱ مـأمور سـفارتخانه منطقه پهناوری از جنوب تهران و شـرق محل سـفارتخانه را در سوم دسامبر مورد بازدیـد قرار داد. آمـد و رفت کـاهش زیـادی یـافته بود و بازار بزرگ کاملاً تعطیل بود ولی در شـمال بازار در چنـد پاساژ نوساز، مغازه های زیادی به خصوص آنهایی که مواد

غـذایی فاسدشـدنی می فروشـند، باز بودنـد. جالب توجه اینکه اکثر بانکها از آنجمله چند بانکی که درست روبروی بازار قرار دارنـد، مشغول به کـار بودنـد. اگر کسـی از بازار به طرف شـمال شـهر می رفت ملاحظه می کرد که تعـداد مغازه های باز به تدریج افزایش می یابد و کلًا در روز سوم دسامبر در مقایسه با روز قبل، تعداد بیشتری مغازه ها باز بودند.

۲ بزرگ ترین تظـاهراتی که مشاهـده شـد، شامـل بیست نفر جوان بود که در پیـاده رو و مقابـل خیابـان وزارت دادگستری در نزدیکی بازار راهپیمایی می کردند و با فریاد شعارهای مذهبی و ضدشاه را سر می دادند. در بخش مرکزی شهر مأمور سفارت گروههـای کوچک ۵ ۶ نفری مردان تظـاهرات کننـده را مشاهـده نمـود که به دنبـال شـلیک هوایی واحـدهای نظـامی، متفرق شدند. چند چهارراه آن طرف تر این گروه دوباره به هم پیوسـته و شعار دادن را از سر می گرفتند. به دنبال دریافت گزارشاتی از تظاهرات نسبتاً بزرگ و تیراندازی در نظام آباد در نزدیکی زندان قصر، مأمور سفارت به محل شتافت. اما آشوب پایان یافته بـود. مغـازه داران منطقـه تأییـد کردنـد کـه تظـاهراتی بـه وقـوع پیوسـته و سـربازان، مردم را متفرق نمـوده انـد. از تلفـات تظاهرکننـدگان گزارشـی موثق یا مبتنی بر مشاهدات یک شاهد عینی در دسترس نیست. در سرتاسر شـهر از جمله منطقه بازار شعارهـایی علیه و یـا به طرفـداری از شاه با رنگهای افشان روی دیوارها نوشـته شـده است. از جمله دو شـعار ضـد شاه بر روی دیوارهای سفارتخانه شوروی به چشم می خورد.

۳ در چهـارم دسـامبر مأمور سـفارت پیاده گردش مختصـری در خیابانهای اطراف سـفارتخانه انجام داد. شـش خیابان دورتر از سفارتخانه شاهد یک تظاهرات ۱۸ نفره بود اما این تظاهرات تماشاچیان و هواخواهان را جـذب نکرده و تظاهرکنندگان بدون خشونت و مواجه شـدن با واحدهای نظامی، ناپدید شدند. چندین گزارش غلوآمیز در جهت عکس مطالب فوق شـنیده شد اما عدم حضور واحدهای نظامی در آن منطقه، بر این مطلب دلالت می کند که سر و صدای ایجاد شده ناشی از انفجار ترقه بوده است. سولیوان

ادامه ناآرامیهای شهری در اصفهان و بوشهر

سند شماره ۲۵۰

استفاده محدود اداری۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی.

موضوع: ادامه ناآرامیهای شهری در اصفهان و بوشهر

۱۶– خلاـصه: وقوع فعالیتهـای آشوبگرانه طی روزهای ۳۰ نوامـبر الی ۳ دسامبر ۷۸ در اصـفهان گزارش شـده است. تظاهرات بزرگی برپـا شـده و درگیریهای عمـده ای میان تظاهرکننـدگان ایرانی و مأموران پلیس صورت گرفته است. بوشـهر نیز صـحنه

درگیریهای خشونت آمیز بوده است. با توجه به دلایل امنیتی ایرانیها، فیلیپینیها و آمریکاییها به پایگاه انتقال

یافتند.

۲۲ جزییات:

الف- این گزارش حاوی اطلاعات تحلیل نشده ای است. هیچ طرح یا سیاستی نمی بایست تنها با تکیه بر این گزارش تهیه یا تعدیل شود.

ب- منبع که کنسول ایالات متحده در اصفهان است، اطلاعات ذیل را پیرامون فعالیتهایی که طی روزهای ۲۶ نوامبر الی ۴ دسامبر ۷۸ در داخل و اطراف اصفهان صورت گرفته است، ارائه نمود.

(۱) از ۲۶ نوامبر ۷۸ نگهبانان پشت ساختمان کنسولگری برداشته شده اند. هنوز ۴ نگهبان در جلوی ساختمان کنسولگری مستقر هستند. او معتقد است برداشتن این نگهبانان به خاطر قتل دو پلیس در روز ۲۶ نوامبر ۷۸ صورت گرفته است. این دو پلیس در یک کوچه به قتل رسیده بودند و پشت ساختمان کنسولگری نیز به یک کوچه مشرف می باشد.

(۲) روز اول دسامبر ۷۸ منبع با یک مغازه دار (NFI) صحبت می کرد که مغازه دار یاد شده یک رولور و یک جعبه فشنگ مربوطه که در همان روز خریده بود را به وی نشان داد. مغازه دار به منبع گفته است که رولور را از فردی که هشت رولور برای فروش داشت خریداری کرده است. مغازه دار گفت که رولور را برای حفاظت شخصی خریداری کرده است و معتقد است دیگر مردم نیز به همین دلیل اسلحه می خرند.

(۳) روز ۲ دسامبر ۷۸ تظاهراتی در خیابانهای اصفهان صورت گرفت. تظاهرکنندگان بلندگوهایی داشتند و از مردم می خواستند در جنگ با دولت به ایشان بپیوندند. منبع اطلاع یافته که یک تن کشته و چندین نفر زخمی شده اند.

(۴) در اولین ساعات شب ۲ دسامبر ۷۸ تظاهراتی در منطقه بازار سبزی اصفهان صورت گرفت. سربازان تظاهرکنندگان را تا مسجد جمعه در تقاطع خیابانهای هاتف و عبدالرزاق تعقیب کردند. تظاهرکنندگان درهای مسجد را قفل کرده و به پشت بام رفتند. تظاهرکنندگان بشکه و قطعات آهن قراضه را بر روی سربازان ریختند. منبع معتقد بود که تظاهرکنندگان عمداً سربازان را فریب داده و با قصد ریختن آهن قراضه به سر آنان، به مسجد مزبور کشاندند. منبع تأیید کرد که در شب ۲ دسامبر ۷۸، پس از برقراری مقرارت منع عبور و مرور، در منطقه خیابان بزرگمهر، در شمال شرقی اصفهان تیراندازی صورت گرفته است.

(۵) روز ۲ دسامبر ۷۸ تظاهرات بزرگی در شهر کوچک نجف آباد در نزدیکی اصفهان صورت گرفت. تظاهرکنندگان شعار می دادند که خارجیها را در ایران نمی خواهند و خواستار یک کشور اسلامی هستند. تظاهرکنندگان همچنین پوسترهایی که عکس «داس و چکش» بر آن نقش شده بود سوزاندند.

(۶) طی شامگاه ۳ دسامبر ۷۸ با شروع مقررات منع عبور و مرور (ساعت ۲۰۰۰) حداقل در هشت نقطه شهر تظاهرات متوسطی برگزار شد. مردم به خیابانها ریخته و شعار می دادند و به

درها می کوبیدند و از ساکنین خانه ها می خواستند به راهپیمایی بپیوندند. خودروها و دیگر اقلامی که سر راه دیده می شد به آتش می کشیدند. با ورود نیروهای امنیتی تظاهرکنندگان به پشت بامهای خود عقب نشینی می کنند و طبق مقررات حکومت نظامی در داخل محل سکونت خود محبوس می شوند. آنان از این مواضع به شعارهای خود و سرزنش سربازان ادامه می دهند. در هیچ یک از این موارد جراحتی گزارش نشده است.

ج منبع که یک افسر نیروی زمینی ایالات متحده بوده و به عنوان مستشار مأمور هواپیمایی نیروی زمینی شاهنشاهی ایران در اصفهان است گفت که حدوداً از ۱ نوامبر ۷۸ نیروهای امنیتی هوانیروز، نیروی زمینی شاهنشاهی ایران در اصفهان را در مقابله با ناآرامیهای اجتماعی تقویت می کنند. اخیراً کسب اطلاع شده است که جمعیت غیرنظامی نیروهای هوانیروز را در مقایسه با نیروی زمینی خشن تر و آماده تر برای کشتار می دانند. یک مورد تأیید شده از کتک خوردن یک درجه دار نیروی هوایی شاهنشاهی ایران و آسیب وارد شدن به اتومبیل وی توسط مردم در روز ۲ دسامبر ۷۸ در اصفهان گزارش شده است. همچنین یک گزارش تأیید نشده از چاقو خوردن یک پرسنل هوانیروز توسط یک غیرنظامی موجود است. نیروهای هوانیروز یک کاشکول آبی می بندند که آنان را از سربازان نیروی زمینی مجزا می سازد. پرسنل تیم کمکهای نظامی ایالات متحده که در هوانیروز کار می کنند نیز به نشانه اتحاد کاشکول آبی بسته اند. از هنگام کتک خوردن یکی از پرسنل هوانیروز و آگاهی از احساسات مردم محل نسبت به هوانیروز، پرسنل ارتش ایالات متحده دیگر کاشکول آبی نمی بندند.

د- منبع که عضو ستاد مستشاری نظامی بخش نیروی دریایی است، خبر دریافت گزارشی را از فرمانده مالکولم، عضو تیم TAFT نیروی دریایی در بوشهر پیرامون ناآرامیهای اجتماعی داد. مالکولم گفت که در شب ۳۰ نوامبر چندین تن ایرانی تلاش کردند یک مجسمه در وسط بوشهر را به پایین بکشند. شب هنگام ۲ دسامبر دو ایرانی در یک تظاهرات کشته شدند. مالکولم همچنین خبر داده است که یک کوکتل مولوتف به سوی اقامتگاه یک افسر ارشد ارتش ایران پرتاب شده است. مقامات پایگاه نیروی دریایی گفته اند آسیبهای جزیی به قسمت گاراژ اقامتگاه وارد آمده است.

ه منبع که قائم مقام رئیس شرکت سیستمهای آموزشی راتیئون می باشد، مطالب زیر را پیرامون ناآرامی در بوشهر گزارش نمود: در شب ۲ دسامبر اتومبیل یک ستوان نیروی دریایی ایران توسط یک بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفته و کاملاً نابود شد. اتومبیل وی در داخل منطقه امنیتی در داخل پایگاه پارک شده بود. از این حادثه جراحتی به کسی وارد نیامده است. منبع همچنین اطلاعات تأیید نشده ای در مورد کشته شدن چندین تن در طی تظاهراتی که در روز ۲ دسامبر ۷۸ برگزار شده بود، ارائه نمود. با توجه به فعالیتهای خشونت آمیز پرسنل غیرنظامی ایرانی، پرسنل شرکت راتیئون و کارگران فیلیپینی همگی به داخل پایگاه انتقال

یافته اند.

نظریه تهیه کننده: از شروع ماه مذهبی محرم (دسامبر) اصفهان و بوشهر همانند دیگر نقاط ایران صحنه تظاهرات متعدد بوده است. وقایع خشونت آمیز ضدآمریکایی در هر دو شهر ادامه داشته و طی گزارش جداگانه ای که در حال تهیه می باشد گزارش خواهد شد.

اصفهان دومین جامعه بزرگ آمریکایی را در ایران داراست. بوشهر به خاطر اهمیت نظامی آن هدف مناسبی برای هرگونه فعالیت آشوبگرانه جهت سرنگونی شاه است. اطلاعات مربوط به کشته شدن دو پلیس در گزارش ۷۸ ۰۲۹۵ ۶۶۹ ۱ IIR آمده است. پُست نگهبانی پشت ساختمان کنسولگری به دنبال پرتاب دینامیت به داخل کنسولگری در اوایل اوت ۷۸، که از همین ناحیه صورت گرفته بود، ایجاد شده بود. (۷۸ ۰۱۲۷ ۶۶۹ ۱ IIR) تاکتیک دست انداختن نیروهای امنیتی از پشت بامها شاید در اصفهان جالب بوده باشد، ولی در تهران گزارشاتی دریافت شده مبنی بر آنکه سربازان برای پراکنده کردن چنین افرادی از مسلسلهای مستقر بر روی تانکها استفاده کرده اند.

نظرات وزیر دادگستری در مورد زندانیان سیاسی، فساد و خارج کنندگان ارز

سند شماره ۲۵۱

خیلی محرمانه۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۳۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: نظرات وزیر دادگستری در مورد زندانیان سیاسی، فساد و خارج کنندگان ارز

خلاصه: وزیر دادگستری «نجفی» بعد از ملاقات با اعضای کانون وکلا و دیگر مدافعان حقوق زندانیان، پیشنهاد آزادی زندانیان سیاسی بیشتری را اعلام نمود. نجفی همچنین قول داد که تحقیقات در مورد لیست کسانی که ادعا می شود از کشور ارز خارج کرده اند، به عمل خواهد آمد. وی همچنین در مورد وضع قانونی که نیروهای وزارت دادگستری را تقویت نماید قول داد و از کسانی که خواهان کمک به تحقیقات در مورد ثروت خانواده سلطنتی هستند دعوت نمود تا قدم پیش گذارند. پایان خلاصه

۱ در مصاحبه ای که در اول دسامبر از رادیو صدای ایران پخش شد (به تلگراف مرجع مراجعه شود) نجفی وزیر کشور در مورد پاره ای از مسایل صحبت نمود. وی از ملاقاتهای خود با نمایندگان کانون وکلا، جامعه حقوق دانان ایران، کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی و کمیته دفاع از زندانیان سیاسی سخن گفت. (نظریه: به طور خلاصه گروههای عمده فعال ایران در رابطه با حقوق اجتماعی نگران هستند) نجفی گفت: توصیه هایی برای آزادی ۱۲۰ نفر از ۳۲۰ زندانی سیاسی باقیمانده شده است. او اظهار داشت که امیدوار است که آنها در این هفته و یا قبل از دهم دسامبر (روز حقوق بشر) آزاد شوند.

۲ گروههای مخالف به ما می گویند که نجفی حسن نیت دارد و به نظر می رسد که تلاش می کند تا به وعده خویش عمل نماید و به آزادی زندانیان سرعت بخشد. سفارت همچنین

اطلاع دارد که تعدادی در مورد مسئله آزادی عده ای از زندانیان، از خود واکنش منفی نشان داده اند. مخالفان از آزادی کادرها و اعضای سابق حزب توده خشنود نیستند. به نظر عده ای بعضی از زندانیانی که از ماه اکتبر آزاد شده اند کمی بهتر از تروریستهای مذهبی هستند. جالب ترین نمونه ای که سفارت از آن مطلع گردیده اظهارنظر مدیرکل وزارت اقتصاد و دارایی است. او به کارمند بخش اقتصادی گفته است که دو پسرعموی او آزاد شده اند اما حتی خانواده هایشان خواهان آنند که آنها را در زندان نگاه دارند. به هرحال او در عین شوخ طبعی با لحن خشکی اظهارنظر می کند در شرایطی که فعلاً حاکم است، ممکن است این دو تن جای برادرانش را که در بانک مرکزی صاحب پستهای اجرایی هستند، بگیرند. در ضمن منبع گفت که پسرعموهایش داستانهایی راجع به ناخن کشیدن و دندان کشیدن تعریف کرده اند. این منبع گفت که دستهای آنها را دیده و «حتی مستقیماً به درون دهان آنها نگاه کرده است.» او گفت هر دوی آنها مانند هر فرد عادی سالم بودند و اظهارنظر می کند که ابداً باور ندارد که ایشان واقعاً مورد شکنجه قرار گرفته باشند. با وجود این، هیچ چیز آنها را از قصه گوییهایشان باز نمی دارد.

۳ نجفی گفت: چند تن از کسانی که ادعا می شود اسامی آنها در لیست افرادی است که گویا از کشور ارز خارج کرده اند، از وی درخواست نمودند که در مورد این لیست تحقیقات به عمل آورد. (این لیست در تلگراف جداگانه ای گزارش شده است). دادستان عمومی، گروهی را به منظور تحقیقات تحت نظارت حسابدار سوگند خورده ای تعیین و نتایج آن را در اختیار عموم قرار خواهد داد. (نظریه: در جو سیاسی موجود، این لیست وسیعاً مورد قبول عامه قرار گرفته به طوری که حتی تحقیقات بیطرفانه نیز احتمالاً نمی تواند تأکید می کنم نمی تواند آن را در نظر بسیاری از مردم معتبر سازد.)

۴ طبق اظهارات نجفی در روز شنبه ۹ دسامبر کمیته ای متشکل از سه قاضی تحقیقات خود را در مورد داراییهای خانواده سلطنتی شروع خواهند نمود. وی همچنین از کسانی که خواهان شهادت دادن هستند، دعوت نمود تا خود را به آن کمیته معرفی نمایند. نظر تعدادی از رابط های ایرانی ما این است که کمیته بررسی داراییهای خانواده سلطنتی نیز فاقد اعتبار خواهد بود. شخص باتجربه ای می گوید که شاه بایستی کمیسیون را فراموش کند و خود شخصاً به بررسی داراییهای خانواده اش بپردازد و دستور استرداد آن داراییهایی را که در ایران باقی مانده به دولت ایران بدهد. پیشنهاد اخیر از جانب شماری از ایرانیان (میانه رو) به سفارت داده شده است.

۵ دکتر میناچی از کمیته دفاع از حقوق بشر و آزادی در چهارم دسامبر به دفتر سفارت گفت: ارقامی که توسط نجفی به او داده شده شامل ۱۱۵ تن از زندانیانی است که قرار است همراه با ۲۰۸ نفری که هنوز در زندان هستند آزاد گردند. (این ارقام کمی با ارقامی که در رادیو اف. بی. آی اعلام شده مغایرت دارد). طبق اظهارات میناچی تمام کسانی که هنوز در زندان

باقی مانده اند کسانی هستند که به حبس ابد محکوم شده اند. اما نجفی قول داده است که پرونده های این افراد را نیز با مشارکت دادستانهای نظامی مورد بررسی قرار خواهد داد. میناچی گفت: نجفی اظهار می دارد، کسانی که هنوز در زندان بسر می برند مربوط به مجاهدینی که «پرونده هایشان سنگین» است، می باشند. (ظاهراً میناچی این اظهارات را پذیرفته است) میناچی همچنین گفت: نجفی به طور خصوصی موافقت کرده است که با کانون وکلا در مورد تهیه لایحه برای عفو عمومی بقیه زندانیان سیاسی و همچنین لایحه ای برای عفو عمومی کسانی که از زندان فرار کرده و یا به کشورهای دیگر گریخته اند و یا کسانی که در خارج کشور مشغول تحصیل هستند و اعضای گروههای «خرابکار» می باشند، همکاری نماید. این لوایح «به زودی» به مجلس تقدیم خواهد شد.

۶ نظریه: میناچی نتیجه گیری می کند که اگر چنانچه لایحه هایی در نهایت همانگونه که توصیف شد تهیه گردد، راه بازگشت بدون مجازات به ایران باز خواهد شد. از آن جمله اعضای حزب توده و دیگر سازمانهای مخالف از آمریکا و اروپا. ما داستانهایی شنیده ایم که شماری از ایرانیان که در خارج کشور تحصیل می کرده اند در آخرین روزهای دولت شریف امامی زمانی که کنترل و بررسیهای اداره مهاجرت با مسامحه و سهل انگاری انجام می شد به ایران بازگشته اند. از آن جمله فردی به نام نومید [نوید] پرتوی که تحصیل کرده برکلی است و تعدادی دیگر که سازماندهندگان و رهبران دانشجویان هستند در تظاهرات ماه محرم شرکت می کنند. سولیوان

گزاش سیاسی امنیتی، ۴ دسامبر

سند شماره ۲۵۲

خیلی محرمانه۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۴۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزاش سیاسی امنیتی، ۴ دسامبر

خلاصه: به طور کلی شلوغی کمتر در شب گذشته ولی فریادها و تیراندازی در بیشتر قسمتهای تهران وجود داشت. ازهاری نخست وزیر از مردم می خواهد که نسبت به «جنگ روانی» بی اعتنا باشند و همچنین خبرگزاریهای خارجی را مورد حمله قرار می دهد. خمینی سربازان را به فرار از خدمت وظیفه دعوت می کند و به سیاستمداران نسبت به هرنوع سازش هشدار می دهد. امروز نیز تظاهرات ادامه می یابد و از حملات به پلیس گزارش می شود. پایان خلاصه.

۱ شب گذشته همخوانیهای دسته جمعی روی پشت بامها همراه با خاموشیهای شبانه دوباره آرامش تهران را بر هم زد. ممکن است باران شور و حرارت تظاهرکنندگان را که سر و صدای کمتری در بعضی مناطق دارند کاهش داده باشد ولی در مناطق دیگر فریاد مردم در حد بالا و عادی خود بود. در بعضی مناطق بلندگوها و نوارهای ضبط شده مورد استفاده قرار می گرفت

به طوری که وقتی برق حدود ساعت ده شب قطع شد سر و صدا نیز کم گردید. بعد از ساعات منع عبور و مرور شبانه تعدادی از تظاهرکنندگان به خیابانها ریختند و توسط سربازان پراکنده گشتند. صدای تیراندازی پراکنده تر از دو شب گذشته بود اما بیشتر تیراندازیها از میدان ژاله و حوالی دانشگاه تهران شنیده می شد. تجریش شلوغ ترین و پرسر و صداترین منطقه و از قرار معلوم صحنه برخوردهای عمده و مهم بود. احتمالاً تعدادی مجروح و کشته شده اند، اما نه دولت و نه مخالفان هیچکدام برای شب گذشته ارقامی را ذکر نکرده اند. رادیو خبر حمله به کلانتری را در ساعت ۵ صبح امروز گزارش داده است. یک نفر از افراد پلیس کشته و دیگری شدیداً زخمی شده است.

حمله کنندگان از فاصله نزدیک پنجاه گلوله شلیک کرده و نارنجک دست سازی پرتاب کردند که منفجر نشد.

۲ کنسولگری تبریز گزارش می دهد که دیروز در شرکت تعاونی دولتی که در طرف دیگر خیابان کنسولگری است بمبی منفجر شد. از جهات دیگر شهر آرام و هنوز مغازه ها بسته اند. در کرمانشاه تظاهرات کوچکتری برپا شده است. کنسولگری شیراز از تظاهراتی که در شب گذشته با تیراندازی و شکستن شیشه همراه بوده گزارش می دهد. کارمند کنسولگری در اهواز گزارش می دهد که تظاهرات روزهای دوم و سوم دسامبر نظامیان زیادی را به میدان کشانده است. مردم در تاریخ اول دسامبر به دو خانه مسکونی آمریکاییان حمله کردند و ساکنان یکی از خانه ها که در خانه بودند از ترس مجروح شدن فرار کردند. بهبهان و مناطق نزدیک به حوزه های نفتی توسط سربازان پر شده است. گزارشاتی از هیأت مستشاری نظامی در رابطه با آشوبها و اغتشاشات شب گذشته در اصفهان دریافت کرده ایم اما هنوز موفق نشده ایم که با کنسولگری ارتباط برقرار سازیم. گزارش شده است که پنج نفر دیروز در بابل کشته شده اند.

۳ در نطق رادیویی، ژنرال ازهاری نخست وزیر از تاکتیکهای پشت بامی تحت عنوان «جنگ روانی» نام می برد و ادعا می کند که مخالفان از نوارهای ضبط شده جهت ایجاد رعب و وحشت و در نتیجه تضعیف روحیه عمومی و نیروهای امنیتی استفاده می نمایند. طنین شعارهای مذهبی، سر و صدای جمعیت و تیراندازی در سرتاسر تهران به گوش می رسد. (نظریه: ادعای ازهاری با وجود اینکه نوعی توجیه در جهت منافع خود است، احتمالاً ـ درست است.) ناظرین زیادی بر این اعتقادند که صداهای ضبط شده را شنیده اند و این شیوه در هر حال قابل ستایش و تلاشی بسیار مطلوب و مناسب است.

۴ ازهاری همچنین به خبرگزاریهای خارجی به خاطر تخمینهای مبالغه آمیزشان از تعداد تلفات و مجروحین حمله کرد. در نطقی رادیویی خبرگزاری «رویتر» را به خاطر گزارش مبالغه آمیز مورد انتقاد قرار داد و آن را با عملکرد بهتر خبرگزاری فرانسه مقایسه کرد. از رادیو B.B.C نام نبرد و تنها به آن به عنوان «رادیوی استعمارگران» اشاره کرد. به دست آوردن ارقام صحیح تلفات و مجروحین از آنجا که بیشتر خشونتها در ساعات منع عبور و مرور شبانه رخ

می دهـد مشـکل است. رادیوی B.B.C که بـدون شـک یکی از علـل خشم و غضب ازهـاری است، تعـداد کشـته شـدگان را هفتصد (۷۰۰) نفر تخمین زده است. مقام (رئیس) کمیته دفاع از آزادی و حقوق بشر امروز به مأمور سفارت گفت که ششصد (۶۰۰) الی هفتصد (۷۰۰)نفر در سراسـر ایران در خلال ایام محرم کشـته شده اند. بیش از نیمی از این افراد در خیابانها مجروح شدند ولی بعداً فوت کردند. منبع پزشـکی ایرانی «مسـلماً ضد شاه» ادعا کرد که در سه روز گذشـته تعداد زیادی از مجروحان تیرانـدازی را معـالجه نمـوده انـد و همچنین گفت که حکومت نظـامی سـعی دارد قربانیـان را به بیمارسـتانهای ارتش بفرسـتد، بنابراین ارقام صـحیح مشـخص نمی شوند. تعداد کشـته شدگان یقیناً بیشتر از تعدادی است که رسـماً اعلام می گردد. اما نه به میزانی که توسط مخالفان ادعا می شود.

گزارشات زیادی از شواهـد عینی در دست است که پلیس در برخورد با مردم اقـدام به تیرانـدازی هوایی کرده و سـر و صدای زیادی ایجاد می کند ولی کسی مجروح نمی شود.

۵ شاه که به نـدرت کاخ ییلاقی کوهسـتانی اش را ترک می کند در تاریخ سوم دسامبر از پایگاه هوایی دوشان تپه بازرسـی به عمل آورد.

۶ خبرگزاری فرانسه از پـاریس گزارش می دهـد که خمینی دیروز سـربازان شـاه را به فرار از خـدمت فراخوانـد و از کارگران شرکـت نفت خـواست که به اعتصاباتشـان ادامه دهنـد. او همچنین به سیاسـتمداران هشـدار داد که سـازش نکننـد و آنهـا را از تشـکیل حکومتی که از نظر او ضداسلامی است برحذر داشت. تنها راه حل خروج شاه می باشد. منبع روزنامه نگار ما گزارش می دهـد که در خلال آشوبهـا و اغتشاشات گسترده دیروز مشـهد چهار نفر از سـربازان به علت اجتناب از تیرانـدازی به سوی تظاهرکننـدگان توسط افسـران ارتش از پشت سـر هدف قرار گرفته اند. ما هیچ گونه مدرکی دالّ بر تأیید و اثبات این گزارش در دست نداریم.

۷ امروز روز دیگری از جنـگ و گریز توسـط تظاهرکننـدگان اسـت. مردم در شـمال و مرکز تهران جمع شدنـد و زمـانی که سربازان تیراندازی هوایی کردند متفرق گشتند. گزارشاتی از تیراندازیهای زیاد و احتمالاً تلفات و مجروحین فراوانی در مناطق قیطریه و تجریش در دست داریم. کمی قبـل از سـاعت یـک بعـد از ظهر کنسـولگری تخلیه شـد. این عمـل نه به دلیـل تهـدید خاصـی بلکه به جهت اینکه جمعیت به طور کلی در همه مناطق در حرکت بودند صورت گرفت. (قیطریه و تجریش در شـمال قرار دارنـد و از آن دور هسـتند.) یـک منبع روزنـامه نگـار به مـا گفت که سه نفر از اعتصاب کننـدگان بانک صادرات که از دسـتورات سـرپیچی کرده بودند موقعی که اعتصاب تبدیل به تظاهرات شد توسط سربازان در جلوی بانک هدف قرار گرفته و کشـته شدنـد. تعدادی از مغازه ها امروز باز هسـتند اما مخالفان حداقل در مورد قطع مجدد برق منطقه شـمالی شـهر موفق بوده انـد. شـرکت واحـد اتوبوسـرانی تهران در اعتراض به کشـته شـدن یکی از رانندگان توسط سـربازان دیروز اعتصاب کرد. طبق معمول، امروز تا این لحظه انفجار بزرگی رخ نداده است. در عوض جمعیت و سربازان بازی موش و گربه راه انداخته اند که

گاهگاهی به کشته شدن و زخمی شدن تظاهرکنندگان منتهی می شود. یک منبع نظامی عالیرتبه ایرانی به مأمور سفارت اطمینان داد که نظامیان می توانند با این جنگ طلبی برخورد نمایند. وی گفت که شب گذشته تعداد زیادی نفربر زرهی در خیابانها بودند و به خوبی عمل کردند. حکومت نظامی به استفاده از نفربرهای زرهی اضافی جهت گشت زنی در خیابانها ادامه خواهد داد.

۸ گزارشاتی از حملات مسلحانه بیشتر به نیروهای امنیتی در دست داریم. برای مثال مطبوعات گزارش می دهند که پلیس تیراندازی به دو نفر از افراد گارد را در جلوی سفارت مصر تأیید می کند رایزن سفارت مصر گفت که از چنین مسئله ای خبر ندارد. از طرف دیگر چند روز پیش اتومبیل مرسدس بنز جدید او را در مقابل خانه اش دزدیده اند. چنین است شایعات رایج در تهران! سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۱، ۴ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۵۳

سرّی۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۶۵۱۲به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۱، ۴ دسامبر ۷۸

۱ اوضاع تهران و شهرهای بزرگ به شدت وخیم باقی مانده است، اما به نظر می رسد که در مجموع میزان تظاهرات و تیراندازیها در طی ۲۴ ساعت گذشته کاهش یافته است. اکثر تظاهرکنندگان تهرانی که برای شعار دادن اجتماع می نمایند، با پیدا شدن نیروهای نظامی و تیراندازی هوایی می گریزند و از یک رشته تاکتیکهای جنگ و گریز استفاده می کنند. گروه نامشخصی به طور مسلحانه به یک کلانتری تهران حمله کرد و یک پلیس را کشته و فرد دیگری را مجروح نمودند. به منزل یکی از آمریکاییان در تهران بمب پرتاب شد که خسارت و صدمات مهمی به بار نیاورد. ازهاری نخست وزیر از ایرانیان خواست به «جنگ روانی» مخالفان که به گفته او شامل نوارهای ضبط صوت با صدای بلند برای ایجاد وحشت می شود، اعتنایی نکنند.

ازهاری همچنین منابع مشخص «رادیو استعمارگر» (به بی بی سی تعبیر کنید) را به خاطر گزارش حدسیّات اغراق آمیز کشته شدگان و زخمیها، محکوم کرد.

۲ در شهرهای دیگر، تبریز در کل آرام و تعطیل است، در کرمانشاه و شیراز تظاهرات کمی گزارش می شود، و اهواز شاهد حضور گسترده نیروهای نظامی در درون و اطراف میدانهای نفتی است. در آنجا مردم به دو خانه آمریکایی حمله کردند ولی هیچ آسیبی گزارش نشده است. در اصفهان هم تظاهرات بزرگی برپا شد. در کلیه حوادث دیروز، هیچ آمریکایی صدمه

ندیده است.

۳ مشکلات کارگری در بخش صنعت نفت به گسترده تر شدن خود ادامه می دهد. در دو

عملیات مشترک اکتشافی (شرکتهای ایپاک و لایکو)، کارگران دست از کار کشیدند و برادرانشان در شرکت اسکو در حال پیوستن به آنها هستند. کل تولید امروز ۵/۴ میلیون بشکه برآورد می شود و اگر خروج کارگران اسکو ادامه یابد حتی به کمتر از این مقدار هم خواهد رسید. این اعتقاد وجود دارد که اعتصابات صرفاً به خاطر فراخوانی خمینی است و حتی ذره ای انگیزه اقتصادی در پشت آنها نهفته نیست. اعتصابات، در صدور گاز به روسیه از طریق لوله «ایگات» هم وقفه به وجود آورده است و تحویل گاز کپسولی به مصرف کنندگان خانگی و صنعتی را نیز کاهش داده است. ممکن است که مشکل جدیدی بر سر کاهش میزان نفت برای سفارشات دسامبر و نوامبر، بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت های نفتی بروز نماید. شرکت ها میل دارند که تولید موجود، سهمیه بندی گردد. در حالیکه شرکت ملی نفت ایران احساس می کند که در وهله اول باید هر مقداری نفت که قابل دسترس است را به خریدارانش تحویل دهد. اگر راه حلی پیدا نشود، با توجه به ۵۷ نفتکشی که هم اکنون در جزیره خارک صف کشیده اند، مشکل فوق حادتر خواهد شد.

۴ دولت فرانسه اخطار شدیداللحنی را برای خمینی رهبرمذهبی مخالفان صادر نمود و به او اطلاع داد که از این به بعد «دعوت به مبارزه مسلحانه» مکرر او تحمل نخواهد شد. خمینی در آخرین بیانیه خود از سربازان درخواست نموده است که دسته های نظامی خود را ترک نمایند.

۵ یک نفر از کسانی که اخیراً با شاه ملاقات کرده است، دریافت که او مصمم به باقی ماندن در مقام سلطنت بوده و در مورد این مسئله که هرگونه جایگزینی دولت غیرنظامی قبل از برقراری آرامش قابل انجام است، را رد کرد. ملاقات کننده، شاه را «به طور ناامیدکننده نگران» ولی آرام و واقع بین یافت. ونس

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۲، ۵ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۵۴

سرّی۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۷۰۸۶به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۲، ۵ دسامبر ۷۸

۱ امروز تهران نسبتاً آرام بود و امشب را نیز زیر باران تند و سردی بالنسبه ساکت و آرام گذراند. اما وقوع حوادث علیه آمریکاییها در ۲۴ ساعت گذشته افزایش یافته است. هر چند که این حوادث مجروحی بر جای نگذاشته است آرامش نسبی کنونی به عنوان پیش درآمدی برای خشونتهای بزرگی محسوب می شود که با نزدیک شدن عاشورا (یازدهم دسامبر) انتظار آن می رود.

۲ موج خروشانی از تهدیدات پستی، تلفنی و پیامهای ضدآمریکایی بدخطی که روی دیوارهای ساختمانها نوشته می شود،

وجود دارد.

تظاهرکنندگان درب ساختمان محل اقامت یک آمریکایی را شکسته و کوکتل مولوتفی به طرف اتومبیل شخصی یک آمریکایی پرتاب کرده اند. به پنجره های محل اقامت چندین آمریکایی سنگ پرتاب شده و سه ساختمان مورد اصابت بمبهای آتش زا قرار گرفته است. در اصفهان محل اقامت یک آمریکایی با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفته است اما ساکن خانه به خاطر تهدیدی قبلاً خانه را ترک کرده بود.

۳ قراین حاکی از این هستند که از اوایل ماه نوامبر تاکنون خارجیان زیادی از ایران مهاجرت کرده اند و اکنون نیز بیشتر آنها به مناسبت تعطیلات مشغول ترک ایران هستند.

هیچ سفارتخانه ای در تهران این مطلب را تأیید نمی کند که شهروندانش را به مهاجرت تشویق می نماید. مقام سفارت شوروی در واشنگتن به کارمند وزارت امور خارجه ما گفته که شورویها مشغول «تخلیه» اتباعشان از ایران نستند اما این فرصت را به کلیه وابستگانشان می دهند که برای «تعطیلات» به شوروی برگردند. کارمند سفارت شوروی گفت که بسیاری از وابستگانشان ولی نه همه از این فرصت سود جسته اند. شایعاتی (در واقع دروغهایی) وجود دارد مبنی بر اینکه شرکت هواپیمای ایرفرانس مشغول متوقف کردن کارش می باشد و فرانسویها تخلیه خواهند شد.

۴ فروشگاههای زیادی به خصوص در مناطق شمالی تهران باز و مملو از مشتریانی بودند که اجناس را خریده و ذخیره می کنند. در شیراز حدود ۸۰ درصد از مغازه ها ظاهراً بسته اند اما بسیاری از آنها به مشتریان ثابت خود جنس می فروشند.

۵ کل سیستم بانکی ایران در آستانه فلج شدن است. بانک مرکزی ایران از ۲۵ نوامبر عملاً تعطیل بوده است و بیشتر شعبات بانک ملی نیز از دوم دسامبر به بانک مرکزی پیوسته اند. تأثیرات این مسئله روی عامه مردم شامل موارد زیر می باشد:

از بین رفتن یا زیاد شدن دیرکردها در واریز چک، کمبود ارز خارجی و عدم توانایی در نقد کردن چکها که باعث بلوکه شدن لیستهای حقوق و سایر فعالیتهای ضروری می گردد. زوال استمرار یافته در سیستم بانکی و مالی باعث متوقف شدن فعالیتهای تجاری مهم خواهد گشت.

۶ اعتصاب کارکنان صنعت نفت ادامه دارد و امروز کل تولید روزانه تنها در حدود ۸/۳ میلیون بشکه بود. ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۵ دسامبر

سند شماره ۲۵۵

خیلی محرمانه۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۷۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۵ دسامبر

خلاصه: شب پرجنب و جوش دیگری ولی با سر و صدای کمتر نسبت به گذشته. چند حادثه که بر منازل مسکونی آمریکاییان سایه افکند ولی صدمه ای به شهروندان آمریکایی وارد

نشـد، حملات تروریستی به مرکز پلیس ما امروز آرام بود، دولت فرانسه به خمینی می گویـد مراقب رفتار خویش باشـد. آیت الله خویی درخواست آرامش می کند. پایان خلاصه.

۱ شب گذشته پس از شروع ساعت منع عبور و مرور، افراد بیشتری روی پشت بامها و در خیابانها به تظاهرات پرداختند. تظاهرات نسبت به شبهای گذشته به طور قابل توجهی کاهش یافته بود. تیراندازیهایی شنیده می شد ولی باز به شدت شبهای گذشته نمی رسید. برق حدود ساعت ده شب (۲۲) قطع شد، بعد از ساعت منع عبور و مرور شبانه تظاهرات بزرگی در شیراز برپا شد. اما با تک تیراندازی تظاهرکنندگان متفرق و پراکنده شدند.

۲ دیروز اقدامات علیه آمریکاییان افزایش یافت، اگرچه هیچ صدمه ای به شهروندان آمریکایی وارد نشد. از میان پنجره های تعدادی از منازل مسکونی آمریکاییان، پاره سنگهایی به داخل پرتاب شد و ۳ ساختمان با بمب های آتش زا مورد حمله قرار گرفت. یک کوکتل مولوتف به سمت یک ماشین شخصی آمریکایی پرتاب شد. تظاهرکنندگان درب منزل مسکونی آمریکایی دیگری را در هم شکستند. موجی از نامه های پستی، تماسهای تلفنی تهدیدآمیز و پیغامها روی در و دیوار ساختمانها با خط کج و معوج و ناخوانان به راه افتاده است. هیچکدام از این اقدامات مجروح و یا خسارت مالی و مهمی برجای نگذاشت. محل اقامت آمریکاییان در اصفهان مورد اصابت بمب آتشزا قرار گرفت. ولی فرد مقیم در پاسخ به تهدیدی آنجا را قبلاً ترک کرده بود.

۳ سفارت فرانسه در اینجا (تهران) خبری مبنی بر ملاقات مقام ارشد کنسولی با آیت الله خمینی در بعد از ظهر چهارم دسامبر که به وی گفته فرانسه کشوری نیست که از آنجا دعوت به اقدامات خشونت آمیز بتواند انجام شود، را تأیید کرد. مقام سفارت فرانسه گفت در ۶ ژانویه اجازه کنونی خمینی برای ماندن (در فرانسه) به پایان می رسد و شأن و مقام او مسلماً موضوع و عامل بحث داغی در آن موقع خواهد بود. او اضافه کرد که نتیجه امر احتمالاً ـ نامشخص است و شاید به رفتار خمینی در خلال این مدت بستگی داشته باشد. او تلویحاً فهماند که آیت الله یقیناً نمی توانند مانند توریستی به سادگی از فرانسه خارج شود و مجدداً بازگردد مگر این که حداقل مذاکراتی با توجه به شأن و مقام ایشان صورت بگیرد.(۱)

۵ تهران با شایعاتی مبنی بر اینکه ایرفرانس (هواپیمای فرانسه) در ارائه خدمات خود وقفه ایجاد کرده است و اینکه فرانسویان تهران را ترک خواهند کرد، پر شده است. تنها نکته این است که از این پس پرواز پاریس بانکوک به خاطر فقدان تسهیلات رفاهی در تهران، توقفی نخواهد داشت. در حال حاضر بسیاری از فرانسویان ایران را به خاطر تعطیلات ترک می کنند زیرا دبیرستان فرانسوی تا ژانویه بسته است. ولی یقیناً مسئله ترک کردن مطرح نیست.

۱- در اصل سند مطالب ردیف (۳) حذف شده و ردیف بعدی با عدد (۳) شماره گذاری شده است و ردیف شماره (۴ وجود ندارد. م.

۶ امروز اوضـاع به طور قابـل ملاحظه ای آرام است. بازار و بسـیاری از مغازه های دیگر بسـته هسـتند، با این وجود بسـیاری از مغازه ها خصوصاً در شـمال تهران باز هستند. ما به اعلامیه ضدتظاهراتی که ممکن است در حجم سر و صداها تأثیر داشته و یا نداشـته باشـد، دست یـافته ایم. اعلامیه از کم و کیف مشـکلات زنـد گی در اثر اعتصابات و دیگر آشوبها در تهران سـخن می گوید و عوامل خارجی را به خاطر سازماندهی تظاهرات در پشت بامها مورد سرزنش قرار می دهد. اعلامیه مزبور با این اخطار که خانه کسانی که از پشت بامها شـعار می دهنـد با بمب مورد حمله واقع خواهـد شد، خاتمه می یابد. کنسول شـیراز گزارش می دهد ۷۰ تا ۸۰ درصد از مغازه ها ظاهراً بسـته هسـتند. در حالیکه بسیاری از آنها به مشتریان دائمی خود جنس می فروشند. کارخانه وستینگهاوس همه کارکنان خارجی خود را به خاطر تعطیلات کریسـمس به ایالات متحده فرسـتاده است. برق مجدداً در سرتاسر تهران قطع شده است. ما معتقدیم آرامش فعلی صرفاً دوره استراحت کوتاهی است و آشوبهای وسیع و شدیدی هم زمان با نزدیک شدن عاشورا به وقوع خواهد پیوست.

۷ گزارشـی وجود دارد مبنی بر اینکه آیت الله خویی از نجف پیغامی فرسـتاده است که از شـیعیات معتقـد و پایبند خواسـته که محرم را بـا آرامش برگزار کننـد. این گزارش به روشـنی گزارشـات خیلی محرمـانه ای را که سابقـاً دریـافت کرده ایم مبنی بر اینکه خویی از مردم می خواهد دست به شورش نزنند را تأیید می کند. سولیوان

وضعیت در ایران

سند شماره ۲۵۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۶۵۷۸۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت در ایران

۱۶ جزییات: (بدون طبقه بندی) این گزاش شامل وضعیت ایران از ساعت ۱۰ ۳ دسامبر تا ساعت ۷ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف: دو تن از پرسـنل دفتر وابسـته دفـاعی آمریکـا، فقط در ساعت ۱۰ صـبح سوم دسامبر سال ۱۹۷۸ به جنوب تهران رفتنـد و آنچه را که مشاهده کرده اند بدین قرار می باشد:

۱ در جنوب سفارت گروههای کوچکی در پیاده روها در حال شکل گرفتن بودند. این گروههای کوچک به گروههای بزرگتری تبدیل می شدند و سپس شعارهای ضددولتی سر می دادند و پراکنده می شدند و به سوی شمال شهر حرکت کرده و در آنجا دوباره متشکل می شدند.

۲ میدان فردوسی، در آنجا، گروههای بزرگی همراه با پلاکاردهای ضددولتی وجود داشتند.

۳ در خیابانهای شاهرضا و فردوسی گروههای بزرگی از تظاهرکنندگان شعاردهنده به وسیله پلیس متفرق شدند.

۴ بیشتر مغازه ها در جنوب شهر بسته بودند.

۵ ترافیک در شهر روال عادی خود را داشت.

ب اواخر بعد از ظهر و اوایل شب سوم دسامبر همه چیز آرام بود.

۱ پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا در ساعت بیست و یک و پنج دقیقه شب شعارهای گسترده ای را در شهر شنیده اند.

۲ در حدود ساعت ده شب در اکثر نقاط شهر جریان برق قطع شد.

۳ بلافاصله بعد از قطع جریان برق صدای شعار دادنها کاهش یافت.

۴ از ساعت بیست و یک الی بیست و دو تیراندازیهای پراکنده ای شنیده می شد.

۵ در ساعت ده و پنج دقیقه باران سنگینی شروع به باریدن کرد.

۶ گزارشات به وسیله اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی حاکی از آن است که خانه یک سروان نیروی هوایی به وسیله بمب به آتش کشیده شد ولی کسی زخمی نشد. خانه در یک خیابان ۴۵ متری واقع شده است.

ج در صبح چهارم دسامبر بنا بر گفته پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا، وقتی آنها به سفارت می آمدند اوضاع شهر آرام بود.

۱ به دلیل مسایلی که تقریباً در ساعت ۱۱ صبح در منطقه اتفاق افتاد به ناچار ساختمان کنسولگری تخلیه شد. تیراندازیهای پراکنده ای در تمام مدت بعد از ظهر شنیده می شد.

۲ گزارش داده شد که مردان مسلح ناشناس در اواخر بعد از ظهر به یک مقر پلیس حمله کرده اند که در اثر آن یک نفر کشته و یک نفر مجروح شده است.

۳ مدیر تیم فنی نظامی و هوانیروز ارتش ایران، یک گروه ۲۰ نفره تظاهرکنندگان را با پوسترهایی از خمینی در شرق سفارت، درست چهار خیابان آن طرف تر، مشاهده نموده که بدون درگیری و شلیک گلوله توسط پلیس پراکنده شدند.

۴ اواخر بعد از ظهر و شب اوضاع آرام بود.

۵ در حدود ساعت بیست ویک و پنج دقیقه پرسنل دفتر وابسته دفاعی آمریکا حوادث زیر را مشاهده کردند:

الف: فریادها و شعار دادن آغاز گشت.

ب: تیراندازیهای پراکنده و صدای انفجار به گوش رسید.

ج: در ساعت بیست و یک و پانزده دقیقه برق در سرتاسر شهر قطع شد.

د: در ساعت بیست و دو و پنج دقیقه آتش تیراندازی با سلاحهای سنگین و سلاحهای

اتوماتیک نزدیک خانه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی زیاد شنیده شد.

ه : ساعت بیست و دو و سی دقیقه شهر نسبتاً آرام شد.

و: پانزده دقیقه پس از نیمه شب جریان برق در شمال شهر به حال عادی برگشت.

ز: وقایع زیر، از شب چهارم دسامبر به سفارت گزارش شد:

۱ خانه مسکونی یک آمریکایی در فرمانیه با بمب به آتش کشیده شد اما کسی آسیب ندید.

۲ خانه آمریکایی دیگری در تهران با بمب به آتش کشیده شد اما کسی آسیب ندید.

۳ در و دیوار خانه افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی بار دیگر با شعارهای مرگ بر شاه پوشانده شد.

نظریات تهیه کنندگان: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

از شدت تظاهرات در ساعات منع آمد و شد، در شب چهارم دسامبر برخلاف شبهای دیگر کاسته شده است. این کاهش در مورد تظاهرات روزانه خیابانی نیز صادق می باشد.

به کارگیری سلاح و استفاده از آن علیه نیروهای دولتی تازگی داشته و این امر می تواند به بحرانی شدن هر چه بیشتر اوضاع کمک نماید. شفر

گزارش سیاسی امنیتی ۵ ۴ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۵۷

محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۰۵۶۴۷۸۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

گزارش سیاسی امنیتی ۵ ۴ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی) این گزارش خلاصه ای از حوادثی را که در تاریخ چهارم دسامبر ۷۸ در تهران اتفاق افتاده، مطرح می نماید و شامل حوادثی که توسط مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا مورد تأیید قرار گرفته اند، می شود.

گزارش قبلی با کپی اصلی گزارشات پراکنده اطلاعاتی شماره ۷۸ ۰۵۶۱ ۸۴۶ ۶ فرستاده شد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (بدون طبقه بندی)

الف: طی یک دوره ۲۴ ساعته چهارم دسامبر ۷۸، سی و سه رویداد که مهم تلقی گردید توسط افسرانی که در مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا خدمت می نمایند، مورد تأیید قرار گرفت. از این سی و سه حادثه، هشت رویداد گزارشهایی درباره تشکل جمعیتها و متفرق شدنشان با شلیک اسلحه سربازان بود. چهار رویداد دیگر گزارشاتی درباره تیراندازی پراکنده در مناطق بخصوصی از شهر بود و چهار رویداد نیز مربوط به جمعیتهایی

می شد که بدون به کار رفتن اسلحه متفرق گشتند.

یک مرکز پلیس مورد حمله واقع شده و در این حادثه یک پلیس کشته و دیگری زخمی گردید. ده مورد از شانزده رویداد باقیمانده متوجه آمریکاییها و اموالشان بود. این حوادث که آمریکاییها را هدف قرار داد از حرکت دو جمعیت کوچک به طرف سفارت آمریکا تا شکسته شدن درب محل اقامت یک آمریکایی را دربر می گرفت. در زیر خلاصه ای از رویدادهای ضدآمریکایی درج می گردد:

۱ دو محل اقامت آمریکاییها با سنگ مورد حمله قرار گرفته و پنجره ها شکسته شدند.

۲ یک بمب ساعتی از پنجره یک خانه به درون پرتاب شد که منفجر نگردید.

۳ در اصفهان، محل اقامت یک افسر آمریکایی با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت.

۴ باقیمانده رویدادهای گزارش شده شامل مورد حمله قرار گرفتن اتومبیلها و محلهای اقامت توسط بمب آتش زا می گردد. سی و سه رویداد مذکور، تمام اتفاقاتی نیستند که در چهارم دسامبر در تهران به وقوع پیوستند اما سی و سه مورد آنهایی هستند که مهم تلقی گشته و به وسیله گزارشات متعدد یا تلفنهای بعدی مورد تأیید قرار گرفته اند.

ب: در چهارم دسامبر ۷۸ مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا گزارشی در مورد خسارات وارده به آمریکاییها در نتیجه حوادث مذکور، دریافت نکرد.

نظریات تهیه کنندگان (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): از زمانی که مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا شروع به کار کرده است، این مأمور گزارشگر همان خلاصه گزارشات روزانه قبلی را هر روز تکرار کرده است.

گزارش چهارم دسامبر ۷۸ در این مورد که اعمال ویژه بیشتری برعلیه آمریکاییها وجود دارد، کمی متفاوت است. در گذشته اخیر آمریکاییها یا اموالشان در شهرستانها هدف عملیات ویژه ای بودند اما این حوادث در تهران اندک بوده است. این مأمور گزارشگر در هفته گذشته افزایشی در اقدامات ویژه بر علیه آمریکاییها مشاهده کرده است. هم زمانی افزایش عملیات در ایران تهران با گزارشات چهارم دسامبر ممکن است صرفاً تصادفی باشد.

به هر حال، مأمور گزارشگر احساس می کند که حوادث رو به افزایش هستند و حداقل در ماه محرم (۲ تا ۳۱ دسامبر) ادامه خواهند یافت.

تحلیلی از حوادث جنایی ضدآمریکایی در ایران

سند شماره ۲۵۸

استفاده محدود اداری۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: تحلیلی از حوادث جنایی ضدآمریکایی در ایران

۱۶- خلاصه: بررسی پرونده مرکز تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تجزیه و تحلیل از

خشونتهای علیه آمریکاییها در ۱۱ ماه اول سال ۱۹۷۸ ارایه می دهد.

۲۲ جزییات:

الف این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نبایستی منحصراً بر اساس این گزارش تهیه کرد یا تغییر داد.

ب بررسی پرونده های ن ۷۲ AFOSI آمار زیر را در رابطه با حوادث خشونت بار علیه آمریکاییها در سال جاری ۱۹۷۸ را به دست داده است:

(۱) تهران تا ۶ اکتبر ۱۹۷۸، هیچ اقدامی علیه آمریکاییها گزارش نشده است. آنگاه در طول ۵۵ روز از ۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر، تهران به طور متوسط همه روزه شاهد یک حادثه ضدآمریکایی بوده است. از لحاظ آماری می توان حوادث را به صورت زیر دسته بندی نمود:

ماهیت حوادث

شکل حادثهاکتبرنوامبرجمع

حملات آتش زای منازل

حملات خودروها

سنگسار افراد

سنگسار اموال

هجوم توسط افراد

هجوم توسط خودرو

خرابکاری منازل

خرابکاری خودروها

بمب گذاری در منازل عمل نکرده

بمب گذاری در منازل عمل کرده۱

۱

۳

۷

۱

۱

۰

۰

۰

۰۳

۸

۲

۹

۴

۳

۱

۶

۱

۲۴

۹

۵

۱۶

۵

۴

۱

۶

۱

۲

جمع کل۱۴۳۹۵۳

اهداف حوادث

شکل حادثههدفجمع قربانیان (خسارات)

حملات آتش زا

حملات منازل

خودروهای شرکت

خودروهای تاکسی

خودروهای دولتی۷ خودروی شخصی

۵ مورد

۲ مورد

۱ مورد

۱ مورد۷

۵

۲

۱

۱

۱۶

ص: ۴۷۲

پرتاب سنگاتوبوسهای کنتراتچی ها

منازل

اتوبوسهای نیروی هوایی آمریکا

خودروهای شخصی

خودروهای دولتی

ساختمانهای اداری

اعضای ارتش

وابستگان به کنتراتچی ها

وابستگان به نظامیان

تاکسیها۱۳

۴

۳

۳

۲

۲

۲

۲

۱

۱

—

۳۳

تهاجمبه خودروهای شخصی

به غیرنظامیان آمریکایی

به اتوبوسهای کنتراتچی ها

به وابستگان نظامیان

به تاکسی۷

۴

۱

۱

۱

—

۱۴

بمب گذاریمنازل۳ مورد

خرابکاریخودروهای شخصی

خودروهای دولتی

هتل۴

۲

۱

—

جمع کل: ۷۳

(توجه شود که جمع قربانیان (و خسارات F) بیش از جمع کل حوادث است. علت آن است که حوادث گاهی دارای چند قربانی یا هدف هستند. به طور مثال، ممکن است گروهی یک روز بعد از ظهر گرد هم آمده و پنج اتوبوس نیروی هوایی آمریکا را سنگباران کنند. این یک حادثه ولی ۵ هدف محسوب می شود.)

مهم ترین و رایج ترین تاکتیک ضدآمریکایی در تهران، که حدود ۴۰٪ از کل اقدامات ضدآمریکایی را شکل می دهد، سنگباران کردن است. اغلب اوقات هدف این سنگها منازل و خودروها بوده اند. قربانیان انسانی حوادث پرتاب سنگ، ۳ زن و دو مرد بوده اند. مردها یک سرهنگ نیروی هوایی آمریکا و یک ارتشی دیگر بوده و زنها شامل همسر دو نفر از کارکنان

بل هلیکوپتر و همسر یک عضو نیروی هوایی آمریکا می شوند. این واقعیت که ۶۰٪ از قربانیان حوادث ناشی از پرتاب سنگ را زنان تشکیل می دهند ظاهراً در تضاد با این باور است که ایرانیان از کاربرد خشونت علیه زنان پرهیز می کنند البته می توان گفت که زنان آمریکایی دارای ظاهری متفاوت با ایرانیان هستند و به آسانی قابل تشخیص می باشند. شاید رفتار خشونت آمیز ایرانیان با خارجیها از هر جنسی که باشند، از حس «غریزی» حفاظت از جنس لطیف آنها پیشی می گیرد.

حملات آتش زا شامل پرتاب کوکتل مولوتف (یا بطری آتش) و یا پاشیدن مواد قابل اشتعال درون یا روی خودروها و، سپس شعله ور ساختن آنها می گردند. این موارد ۲۵٪ از فعالیتهای ضدآمریکایی را تشکیل می دهند. قربانیان حملات آتش باری علیه منازل عبارتند از: یکی از اعضای نیروی هوایی آمریکا، یک غیرنظامی ناحیه ۵، یکی از کارکنان شرکت نفتی موبایل و یک کارمند LSC قربانیان حملات آتش باری علیه خودروها، یک سرهنگ دوم نیروی هوایی آمریکا، یک سرهنگ دوم نیروی زمینی آمریکا، یک گروهبان یکم ارتش آمریکا، دو غیرنظامی از ناحیه ۳۰DAF ، کارکنان LSC و سه نفر کارمند بل هلیکوپتر.

هجوم به افراد و خودروها نیز بخش چشمگیری از فعالیتهای ضدآمریکایی را شکل می دهد. قربانیان حملات توسط اشخاص عبارتند از: دختر یک عضو ارتش آمریکا، چند غیرنظامی آمریکایی، چند کارمند سیستمهای اطلاعات الکترونیکی، یک کارمند لاکهید و یک کارمند پان آمریکن. از سه مورد تلاش جهت بمب گذاری، دو مورد شامل بمبهای لوله ای (سه راهی م) و یکی شامل استفاده از دینامیت بوده اند. در بیان کلی، بمب لوله ای و دینامیت وسایلی ابتدایی برای خشونت هستند، ولی به خصوص در رابطه با بمب لوله ای می توان گفت که سلاح مؤثری علیه پرسنل می باشد. خوشبختانه دینامیت ها عمل نکرد و فقط یکی از بمب های لوله ای درون منزلی افتاد. انفجار این وسیله باعث شد تا دو ارتشی آمریکایی جراحتهایی جزئی بردارند. اما ۷ نفر ارتشی دیگر که آن شب به هنگام انفجار در همان محل حضور داشتند مجروح نشدند.

از لحاظ دسته بندی «روشها» به ترتیب اهمیت چند نکته حائز اهمیت است. حوادث و وقایع ضدآمریکایی در نوامبر تقریباً سه برابر اکتبر شده اند. اگرچه استفاده از سنگباران به عنوان یک تاکتیک فقط اندکی در نوامبر بیشتر شد، ولی در همین ماه شاهد افزایش شدید حملات آتش باری هستیم. تعداد حملات از سه برابر هم بیشتر شده و بمب گذاری در منازل و پنچر کردن اتومبیلها هم به عنوان تاکتیکهای جدید اضافه شده اند. چهارم نوامبر بیشترین تعداد حوادث ضدآمریکایی ماه نوامبر را دربر داشت (۸ حادثه). و در ۲۸ اکتبر و ۵ نوامبر هم شاهد حوادث ضدآمریکایی زیادی بودیم. از نقطه نظر جغرافیایی، توجه به نقشه تهران بافت اقدامات ضدآمریکایی را مشخص می کند. جای تعجب ندارد که در محلهایی که بیشترین تجمع آمریکاییها را داشته ایم، بیشتر حوادث مذکور هم اتفاق افتاده باشند.

(۲) اصـفهان: اصـفهان دومیـن تعـداد بزرگ آمریکاییهـای مقیـم ایران را در خـود جـای می دهـد. بـه خصـوص شـرکت هلیکوپترسازی بل اینترنشـنال (BHI) حضور گسترده ای در این شـهر دارد. جامعه آمریکایی مقیم اصـفهان نیز شاهـد حوادث خشونت بـار زیـادی بوده است. همچون تهران، در این شـهر نیز حوادث ضـدآمریکایی تـا نیمه دوم سـال بروزی نداشـته است. بررسی حوادث اصفهان نیز حاکی از مشکلاتی جدی است.

(توجه: اطلاعات فقط تا تاریخ ۲۷ نوامبر ۷۸ در اختیار است).

شکل حادثهسپتامبراکتبرنوامبرجمع

حملات آتش باری منازل

حملات آتش باری خودروها

پرتاب سنگ علیه افراد

پرتاب سنگ علیه اموال

تهاجم علیه افراد

تهاجم علیه اموال

بمب گذاری موفق

بمب گذاری ناموفق

خرابکاری۱

۰

۱

۰

۰

۱

۰

۱

۰۱

۵

۰

۳

۰

۱

۰

۱

۰۲

۱۸

۵

۲

۱

۱

۱

۱

۱۴

۲۳

۶

۵

۱

۳

۱

۳

۱

——

۴۸

اهداف حوادث

شکل حادثههدفجمع قربانیان (خسارات)

حملات آتش زا۲۵ مورد خودروی شخصی

رستوران ۲ مورد

منازل ۲ مورد

خودروی سرویس ۱ مورد

——

۳۰

پرتاب سنگوابستگان به کنتراتچی ها ۳

کارکنان کنتراتچی ها ۳

فرزندان کنتراتچی ها ۲

اتوبوس کنتراتچی ها ۲

ساختمان کنتراتچی ها ۲

منزل کنتراتچی ها ۱

ص: ۴۷۵

خودروی شخصی کنتراتچی ها ۱

——

۱۴

بمب گذاریاتوبوس کنتراتچی ها ۱

کلینیک کنتراتچی ها ۱

منزل کنتراتچی ها ۱

خودروی سرویس کنتراتچی ها ۱

——

۴

تهاجمخودروی شخصی کنتراتچی ها ۲

اتوبوس مدرسه کنتراتچی ها ۱

وابستگان به DOC ۱ مورد

وابستگان به کنتراتچی ها ۱

——

۵

خرابکاریمنزل ۱ ____

۱

جمع کل: ۵۴

برخلاف تهران، در اصفهان حملات آتش باری مهم ترین شیوه کار را تشکیل می دهند. تمام آتش سوزیها کنتراتچی های

آمریکـایی و افراد آنهـا را هــدف و قربـانی خـود قرار داده انــد. اتومبیلهـای BHI (هـم خودروهـای شخصـی کارکنـان و هم ماشینهای شرکت) در بسیاری از این حملات آسیب دیده اند.

از ۱۴ مورد پرتاب سـنگ، یکی علیه همسر یکی از وابستگان غیرنظامی DOD ، و دیگری علیه ساختمان ۷۲۰۱ دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی صورت گرفته است. موارد سنگباران دیگر علیه کنتراتچی های آمریکایی، کارکنان و اموال آنها بوده است.

چهار حادثه بمب گذاری دارای اهداف پراکنده ای بوده اند. در ماه سپتامبر سـرویس شرکت خدمات هواپیمایی جهانی مورد حمله ۹ کوکتـل مولوتف و یک بمب لوله ای (سه راهی م) قرار گرفت. در اکتبر اتوبوس سـرویس شـرکت BHI مورد حمله بمب قرار گرفت و سه تن از کارکنان را مجروح ساخت. روز ۲۳ نوامبر، بمبی به حیاط خلوت کلینیک BMI پرتاب شد، ولی منفجر نگردیـد. فقط سه روز بعد، راه پله های خارجی منزل یک سـرهنگ دوم آمریکا با بمب مورد حمله قرار گرفت (کسـی مجروح نشد).

تمایـل به افزایش اقـدامات ضـدآمریکایی در اصـفهان قابـل پیش بینی است. در طـول مـاه نوامـبر، حـالت و سـرعت فعالیتهـای ضدآمریکایی در اصفهان با تهران برابری می کرد.

افزایش چشـمگیری در حملات آتش زا توسط ماشـین مشـهود بود و همینطور پرتاب سـنگ به افراد که صعود مشخصی داشته است.

اصفهان، مثل تهران، میزان و سطح مجروحین اندکی در حوادث ضدآمریکایی داشته است.

(۳) دیگر مناطق ایران هر چند بیشتر آمریکاییها یا در اصفهان زندگی می کنند و یا در تهران. اتباع آمریکا در بسیاری از دیگر مناطق ایران نیز پراکنـده شـده انـد. همانطور که آمار ذیل نشان می دهد، این آمریکاییها نیز از فعالیتهای ضدآمریکایی در امان نبوده اند.

شکل حادثهسپتامبرنوامبرجمع

پرتاب سنگ علیه افراد

پرتاب سنگ علیه اموال

تیراندازی به افراد

تیراندازی به اموال

حملات آتش زا به منازل

حملات آتش زا به خودروها

تهاجم توسط خودرو

تهاجم توسط افراد

خرابکاری

تظاهرات ضدآمریکایی۱

۰

۰

۰

۱

۰

۱

١

١

١١

٣

٠

١

١

٢

٠

٠

٠

٠١

٣

٠

١

١

٢

٠

٠

٠

۰

جمع کل۶۸۱۴

محل حوادثاکتبرنوامبرجمع

آبادان

اهواز

بوشهر

ایلام

پایگاه هوایی خاتمی

کرمانشاه

مشهد

سنندج

سمنان

شیراز

۲

۰

۱

۲

۱

۲

۰

٠

٠

١٠

١

٠

٠

٠

٠

١

١

١

١٢

١

١

٢

١

٢

١

١

١

۱

جمع کل۹۵۱۴

سایر مکانها

اهداف و حوادث

شکل حادثههدفجمع قربانیان (خسارات)

حملات آتش زاخودروهای شرکت ۳ مورد

خودروهای شخصی ۱ مورد

ص: ۴۷۷

محل منزل ۱ مورد

محل اداری ۱ مورد

۶

پرتاب سنگکنتراتچی ها ۴ مورد

خودروهای شرکت ۱ مورد

اتوبوس سرویس کنتراتچی ها ۱ مورد

منزل کنتراتچی ها ۱ مورد

۷

تیراندازیخانه تیمی ۱ ۱

تهاجموابستگان کنتراتچی ها ۳

شرکت ۱ ۴

خرابکاریانجمن ایران و آمریکا ۱ مورد

۱

جمع کل: ۱۹

این آمار برخلاف ارقام مربوط به تهران و اصفهان حاکی از پایین آمدن سطح فعالیتهای ضدآمریکایی در ماه نوامبر می باشند. در تمام حوادث فوق الذکر، قربانیان ارتباطی با DOD نداشته اند. آنها یا کنتراتچی ها آمریکایی بوده اند و یا کارکنان و وابستگان به آنها.

روز ۲۸ اکتبر ۷۸ تظاهرات ضدآمریکایی خشونت باری در ایلام اتفاق افتاد. جالب است که حمله به افراد در شیراز متوجه کسانی چون سه زن آمریکایی که در بازار مشغول خرید بوده اند، شده است.

ملاحظات تهیه کننده: این اطلاعات به درخواست فرمانده آرمیش مگ جمع آوری و تهیه شده است. خلاصه ای از اهم

حوادث به ترتیب وقوع در حال توزیع برای مشترکین AFOSI می باشد.

منظور از حادثه ای ضدآمریکایی خشن (خشونت آمیز)، حادثه ای است که در آن نیت، صدمه وارد آوردن و ایجاد جراحت بدنی یا مالی به یک آمریکایی یا اموال او باشد.

ادامه ناآرامیهای مدنی در ایران، ۳ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۵۹

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۴۷۸۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران

به: ستاد دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

موضوع: ادامه ناآرامیهای مدنی در ایران، ۳ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: مشخصات ناآرامیهای تهران در روز سوم دسامبر ۷۸ خلاصه و گزارش شده است. تظاهرات، برخوردهای خشونت آمیز، قطع برق و کم کاری و اعتصاب ادامه دارد.

۲۲ جزییات:

الف- این گزارش حاوی اطلاعات خام می باشد. طرحها و یا خط مشی ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب- بررسی پرونده های مرکز اطلاعات سفارت آمریکا در تهران، اطلاعات ذیل را در رابطه با حوادث و ناآرامیهای تهران آشکار می سازد. روز سوم دسامبر ۷۸ سند منبع همه رویدادهایی که به طور موثقی گزارش گردیده اند را به صورت روزشمار طبقه بندی کرده است.

۱ خلاصه رویدادهای سوم دسامبر ۷۸: گزارشات گسترده ای از تظاهرات در سراسر تهران در مورخ سوم دسامبر ۷۸ وجود داشت که البته در مقایسه با روز دوم دسامبر ۷۸ از وسعت کمتری برخوردار بود. استفاده از سلاحهای گرم در نقاط مختلف انجام گرفت. یک گزارش حاکی از نقل و انتقال یک جسد بود. همچنین گزارشهایی دال بر شلیک سلاحهای کالیبر کوچک توسط تظاهرکنندگان وجود داشت. حرکت تانکها در چندین ناحیه گزارش شده است. به چند تن از افراد توسط دوستان ایرانی خبر داده شد که احتمال شلیک سربازان یا پلیس به سوی کسانی که برای تماشا به پشت بامها می روند وجود دارد. در تهران و اصفهان چندین بار قطع جریان برق اتفاق افتاد، طبق گزارشات واصله، شورش و شلیک اسلحه به همراه قطع برق در چندین ناحیه تهران متوقف شد. دو مورد بمب گذاری در منازل اتباع آمریکایی، یکی در تهران و دیگری در اصفهان، و یک آتش سوزی بزرگ در سلطنت آباد گزارش شده است. شورشهای مردمی وسیعی با نقض آشکار و گسترده حکومت نظامی در اصفهان به وقوع پیوست.

۲ روزشمار حوادث

ساعت ۱۱:۳۵ رادیو و تلویزیون ملی ایران آمار تلفات وقایع روز ۲ دسامبر ۷۸ را ۵ کشته، ۳۷ مجروح و ۱۵۰ دستگیر شده اعلام داشت.

ساعت ۱۳:۳۰ گروهی از ایرانیان به بانک ایران و ژاپن واقع در نبش خیابان نادرشاه و تخت طاووس حمله کردند. جمعیت توسط سربازان پراکنده شدند. وقوع تیراندازیهایی در این رابطه گزارش شده است.

ساعت ۱۳:۳۰ تظاهرات بزرگی (تعداد دقیق آن معلوم نیست) در محدوده اطراف سفارت آمریکا جریان داشت. ترافیک تا حد قابل توجهی متوقف شده و صدای تیراندازی به گوش می رسید.

ساعت ۱۹:۱۰ رادیو و تلویزیون ملی ایران اعلام کرد سربازان به تظاهرکنندگانی که پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور شبانه در پشت بامها باشند، شلیک خواهند کرد.

ساعت ۱۹:۴۰ گزارش شده است یک ایرانی در میدان سپه رولورهای روسی می فروشد.

ساعت ۲۱:۴۰ مردم بر روی بامها شعار می دادند و جمعیت در نزدیکی روستای چیذر در شمال شرق تهران گرد آمدند،

سربازان برای پراکنده کردن جمعیت به سوی آنان شلیک کردند.

ساعت ۲۱:۵۰ گزارش شده جمعیت زیادی در منطقه گیشا جمع شدند. شاهدان معتقد

بودند جمعیت عمدتاً از افراد جوان تشکیل شده بود.

ساعت ۲۲:۰۱ قطع برق در تهران

ساعت ۲۲:۳۰- تحرک تانکها و تیراندازی در منطقه گیشا، گزارش شد. گزارشاتی از تیراندازیهای پراکنده و گروههای تظاهرکننده در طول روز دریافت شد.

ج با توجه به تلفات روزهای ۲ و ۳ دسامبر اطلاعات زیر کسب شد:

(۱) یک مقام ایرانی مرکز اطلاعات حکومت نظامی اطلاع داده است تعداد کشته شدگان، خصوصاً کشته شدگان تظاهرات شب ۲ ۱ دسامبر ۷۸ در جنوب تهران، بسیار بالاتر از آنچه اعلام شده می باشد، تلفات ناشی از استفاده از نارنجک و آتش سلاحهای سنگین بوده است. تعداد تلفات می تواند تا ۲۵۰۰ نفر بوده باشد. (منبع: اندی آرکایا، شرکت بین المللی بل هلیکوپتر، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۳-C ، مأمور ویژه جیمی استات، منطقه ۷۲)

(۲) به گفته سفارت کانادا روز ۳ دسامبر ۷۸، تعدادی آمبولانس به خیابان تخت طاووس در نزدیکی سفارت کانادا اعزام شده و تعداد قابل توجهی کشته و مجروح را تخلیه کردند. قبل از آن تظاهرات بزرگی در این منطقه برگزار شده بود. (منبع: خانم کارول هوئی، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۳-B ، مأمور ویژه فیلیپ استارک، منطقه ۷۲).

(تاریخ اطلاع: سوم دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: چهارم دسامبر ۷۸، تهران: منابع: همانطور که ذکر شد، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی: همانطور که ذکر شد).

د منبع، نماینده امنیتی شرکت بین المللی بل هلیکوپتر، اطلاعات ذیل را پیرامون تظاهرات گسترده روز ۳ دسامبر ۷۸، تهیه کرد:

(۱) طی ساعات بعد از ظهر روز ۳ دسامبر ۷۸ تظاهرکنندگان در انتهای شرقی خیابان آیزنهاور جمع شده و سربازان دولتی در انتهای غربی خیابان آیزنهاور موضع گرفته بودند. تظاهرکنندگان تلاش می کردند به بنای یادبود شهیاد برسند. سربازان دولتی موفق شدند جمعیت را به شکل مسالمت آمیز متفرق کنند.

(۲) حدود ساعت ۲۱:۳۰ الی ۲۲:۰۰، ۳ دسامبر ۷۸ کارکنان شرکت بین المللی بل هلیکوپتر که در منطقه کوی گیشای تهران سکونت دارند شاهد آن بودند که تعداد زیادی از ایرانیان به پشت بامها رفته و شروع به شعار دادن کردند. همچنین تظاهراتی نیز در خیابانها دیده شد. در طی این محدوده زمانی تعداد زیادی از ایرانیان شروع به بالا رفتن از ساختمانهای نیمه کاره کرده و وقتی به بالای این ساختمانها می رسیدند، شروع به شعار دادن می نمودند، سربازان دولتی در تانک و کامیونهای نظامی وارد شده و با سلاحهای اتوماتیک، از جمله کالیبر ۵۰ به سوی شعاردهندگان سر بامها آتش گشودند.

پس از آن آمبولانس و صدای آژیر دیده و شنیده شد. (تاریخ اطلاع سوم دسامبر ۷۸، محل و تاریخ کسب خبر: چهارم دسامبر

۷۸، تهران منبع: آنتونی بالونی، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه

نیروی هوایی: C-۲ ، مأمور ویژه: استات، منطقه ۷۲).

ه منبع ترجمه ای از «اعلامیه خطاب به مردم ایران در مورد فرا رسیدن ماه محرم» را که از سوی آیت الله خمینی صادر شده در اختیار ما گذاشت. متن اعلامیه:

تاریخ: ۱/۹/۵۷

پیام امام خمینی به ملت شجاع ایران به مناسبت فرارسیدن ماه محرم

پیام امام خمینی به ملت شجاع ایران به مناسبت فرارسیدن ماه محرم

بسم الله الرحمن الرحیم

با حلول ماه محرم، ماه حماسه و شجاعت و فداکاری آغاز شد؛ ماهی که خون بر شمشیر پیروز شد، ماهی که قدرت حق، باطل را تا ابد محکوم و داغ باطل بر جبهه ستمکاران و حکومتهای شیطانی زد، ماهی که به نسلها در طول تاریخ، راه پیروزی بر سر نیزه را آموخت، ماهی که شکست ابرقدرتها را در مقابل کلمه حق به ثبت رساند، ماهی که امام حسین، راه مبارزه با ستمکاران تاریخ را به ما آموخت، راهی که باید مشت گره کرده آزادیخواهان و استقلال طلبان و حق گویان بر تانکها و مسلسلها و جنود ابلیس غلبه کند و کلمه حق، باطل را محو نماید. امام حسین به ما آموخت که در حالی که ستمگر زمان بر مسلمین حکومت جائرانه می کند، در مقابل او اگر چه قوای شما ناهماهنگ باشد بپاخیزید و استنکار کنید و اگر کیان اسلام را در خطر دیدید، فداکاری کنید و خون نثار نمایید.

امروز رژیم شاه، حکومت جائرانه بر ملت مستضعف می کند و برخلاف شرع اسلام و خواست ملت که در سراسر ایران علیه او قیام نموده اند مقام حکومت را اشغال نموده و مصالح عالیه مسلمین و احکام اسلام را به نفع سلطه شیطانی خود و اربابان مفتخوارش به نابودی کشیده است. بر عموم ملت بپا خاسته است که با تمام قدرت مخالفت خود را با شاه، گسترش و ادامه دهند، و او را از سلطه خطرناکش به زیر کشند.

دولت نظامی، دولت یاغی و برخلاف قانون و شرع است، و بر عموم است که با آن مخالفت کنند، و از اعانت به آن احتراز نمایند، و از دادن مالیات و آنچه به این دستگاه ظلم و طغیان کمک می کند سرپیچی نمایند، و بر کارمندان و کارکنان شرکت نفت است که از خروج این ثروت حیاتبخش جلوگیری نمایند. آیا کارگران و کارمندان می دانند که اسلحه ای که سینه جوانان عزیز ما را می شکافد و زنان و مردان و کودکان ما را به خاک و خون می کشد، از پول همین نفتی است که با زحمت جانفرسای آنان خارج می شود؟ آیا آنان می دانند که قسمت مهم نفت اسرائیل، دشمن سرسخت اسلام و غاصب حقوق مسلمین را شاه تأمین می کند؟ اگر دولت یاغی با فشار به کارکنان نفت بخواهد این خیانت را ادامه دهد، ممکن است تکلیف نفت برای همیشه معین شود.

بر اشخاص مطلع از اوضاع کشور است که لیستی از وزرای دولت یاغی و از خائنین به کشور و از صاحب منصبانی که در سراسر کشور، امر به جنایات و آدمکشیها می کنند، تهیه کنند تا در موقع خود، تکلیف ملت با آنان معلوم شود. دولت و صاحب منصبان ارشد بدانند که اگر

دست از حمایت شاه جانی و خائن به اسلام و کشور اسلامی برندارند، در آتیه نزدیک به سزای اعمال خود خواهند رسید.

اکنون ماه محرم چون شمشیر الهی در دست سربازان اسلام و روحانیون معظم و خطبای محترم و شیعیان عالی مقام سیدالشهداء علیه الصلوه و السلام است، باید حد اعلای استفاده از آن را بنمایند، و با اتکا به قدرت الهی، ریشه های باقیمانده این درخت ستمکاری و خیانت را قطع نمایند؛ که ماه محرم، ماه شکست قدرتهای یزیدی و حیله های شیطانی است. مجالس بزرگداشت سید مظلومان و سرور آزادگان که مجالس غلبه سپاه عقل بر جهل و عدل بر ظلم و امانت بر خیانت و حکومت اسلامی بر حکومت طاغوت است، هر چه باشکوهتر و فشرده تر برپا شود، و بیرقهای خونین عاشورا به علامت حلول روز انتقام مظلوم از ظالم، هر چه بیشتر افراشته شود.

خطبای محترم و گویندگان عزیز، بیش از پیش به تکالیف الهی خود که افشاگری جرایم رژیم است عمل فرمایند، و خود را در پیشگاه خداوند تعالی و ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف سرافراز و روسفید نمایند. طلاب و فضلای حوزه های علمیه که در این ایام برای روشنگری به قرا و قصبات می روند، لازم است دهقانان محروم و محترم را از فجایع شاه و کشتار مردم بی دفاع، آگاه گردانند و به آنان تذکر دهند که برخلاف تبلیغات مسموم شاه و بستگانش، دولت اسلامی، طرفدار سرمایه دارها و مالکین بزرگ نمی باشد؛ این حرفهای بی معنی برای انحراف از راه حق است. مطمئن باشند که اسلام طرفدار ضعفا و دهقانان و مستمندان است؛ این شاه است که به طرفداری از آمریکا کشاورزی را به تباهی کشانده است، این شاه است که به طرفداری از سرمایه دارها ذخایر ملت ضعیف را به نفع آنان از بین برده است. شما آنان را مطمئن کنید که در دولت حق، از شما به بهترین وجه حمایت خواهد شد.

جوانان عزیز حوزه های علمیه و دانشگاهها و مدارس و دانشسراها و نویسندگان محترم مطبوعات و کارگران و کشاورزان محروم و بازاریان و اصناف مبارز و آگاه و کارمندان محترم و سایر اقشار، از ایلات و عشایر غیور گرفته تا چادرنشینان و زاغه مسکنان محروم، همه و همه، همصدا و پشت بر پشت هم به سوی هدف مقدس اسلام، یعنی برچیده شدن سلسله ستمگر پهلوی و هدم نظام منحط شاهنشاهی و برقراری جمهوری اسلامی مبتنی بر احکام مترقی اسلام، به پیش! که پیروزی از آن ملت بپاخاسته است.

لازم به تذکر نیست که اقامه مجالس سوگواری باید مستقل بوده و منوط به اجازه شهربانی یا سازمان خرابکار به اصطلاح امنیت نباشد. شما ملت عزیز، مجالس را بدون مراجعه به مقامات برپا نمایید، و در صورت جلوگیری در میادین و خیابانها و کوچه ها اجتماع کنید و مصایب اسلام و مسلمین و خیانتهای رژیم شاه را برملا نمایید.

امروز تاریخ ایران، شاهد حساسترین روزهایی است که بر اسلام و مسلمین عزیز ما گذشته و می گذرد. امروز شما ملت بزرگ بر سر دوراهی عزت و عظمت همیشگی و خدای نخواسته

ذلت و خواری ابدی واقع هستید. امروز احدی از اقشار ملت، معذور نیست و سکوت و انزوا در حکم انتحار و کمک به دستگاه جبار است. امروز خروج از مسیر بی ابهام ملت و اسلام، خیانت به اسلام و ملت و حمایت از مخالفین اسلام و ملت است. خائنینی که با سکوت خود و یا احیاناً با گرایش خود به دستگاه طاغوتی شاه گمان کرده اند این نهضت اسلامی را می شکنند و شاه را نجات می دهند، در اشتباهند. اول آنکه دیگر کار گذشته است و شاه رفتنی است و با این خود فروشیها شاه را نمی توان نجات داد؛ و دیگر آنکه اگر نجات پیدا کند، به آنان که او را نجات داده اند وفادار نخواهد بود؛ چنانچه دیدیم و دیدید.

من به ملت عظیم الشأن ایران که با قدرت اسلامی خویش، مشت محکم در دهان شاه و هواخواهان او زده و می زنند، دست صمیمیت و ارادت می دهم. من شهادت در راه حق و اهداف الهی را افتخار جاودانی می دانم. من به مادران و پدران جوانانی که در راه اسلام و آزادمنشی، خون داده اند، تبریک عرض می کنم. من به جوانان عزیز و غیوری که جان خود را نثار راه دوست کرده اند، حسرت می برم. آوای انقلاب بزرگ ایران در کشورهای اسلامی و دیگر کشورها طنین انداز و افتخارساز است. شما ملت شریف، به جوانان غیور ملتهای اسلامی هشدار داده اید. امید است با دست توانای شما، پرچم پرافتخار حکومت اسلامی در تمام اقطار به اهتزاز درآید. این است مسئلت من از خداوند تعالی. والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته.

روح الله الموسوی الخمینی

نظریات تهیه کننده: نفوذ دعوت خمینی از مردم برای انجام اقدامات خشونت آمیز را احتمالاً می توان در میزان رویارویی های خشونت آمیزی که در ماه جاری در ایران رخ داده است، شاهد بود.

در تهران، زد و خوردهای خشونت آمیز بین تظاهرکنندگان و پلیس ظاهراً در ساعات شب خیلی شدید تر از روز است. با وجود این، اعمال مقررات منع آمد و شد از ساعت ۲۱:۰۰ تا ۰۵:۰۰ تأیید این گفته را دو چندان مشکل می سازد. چند ساعت بعد از آنکه رادیو و تلویزیون ملی ایران اعلام کرد که نیروهای مسلح به سوی تظاهر کنندگانی که در بالای بام خانه ها شعار می دهند، تیراندازی خواهند کرد، مردم به بالای پشت بامها رفتند و شعار سر دادند. در برخی موارد، مردم به جای سر دادن شعار بر سر پشت بام ها، صدای نوارهای مذهبی پخش می کردند. شایان ذکر است که قطع برق در ساعت ۲۲:۰۰ ناگهان موجب ساکت شدن برخی از همین به اصطلاح «تظاهرکنندگان» شد.

در تهران، آمریکایی ها از فعالیت های خشونت آمیزی که هم اینک صورت می گیرد مصون نیستند، هر چند تا بحال هیچیک از آنها از این بابت جراحتی جدی برنداشته است. در طول دو شب گذشته زد و خوردهایی بین تظاهرکنندگان و نیروهای امنیتی پس از ساعات منع آمد و شد در قسمت های شمال شرقی تهران، یعنی منطقه ای که بیشترین آمریکایی را در خود جای داده، رخ داده است. تا این زمان، تقریباً تمام آمریکایی ها شعار های تظاهرکنندگان و صدای

شلیک گلوله ها در محله ی خود را شنیده اند.

قبلاً در گزارش شماره ۱۶۶۹۰۲۹۶۷۸ IIR اطلاع دادیم که یکی از اعلامیه های آیت الله خمینی بین مردم توزیع شده است ولی متن آن در دسترس ما نبود. گزارش اقدامات ضدآمریکایی اخیر در گزارش جداگانه ای به شماره ۱۶۶۹۰۳۰۰۳۷۸ IIR ارسال شده است.

گروههای شورشگر محلی؛ حوادث ضدآمریکایی

سند شماره ۲۶۰

محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

فقط جهت استفاده اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۵۷۸۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: AFOSI ، تهران ایرانبه: مرکز AFOSI ، واشنگتن دی.سی.

تهیه کننده گزارش: تروی ال. سولیوانمرکز تهیه گزارش: AFOSI

مقام تأییدکننده گزارش: سروان فرانک ام. هوی، نیروی هوایی

منبع: نگاه کنید به مورد ۲۲

عنوان: گروههای شورشگر محلی؛ حوادث ضدآمریکایی

۱۶ خلاصه: تلفن های تهدیدآمیز و ارسال نامه های ضدآمریکایی به پدیده ای روزمره برای شهروندان آمریکایی ساکن در ایران تبدیل شده است که در این میان می توان به نامه ای تهدید آمیز به سفارت آمریکا نیز اشاره کرد. بطری های آتش زا به داخل یک منزل مسکونی و دو آپارتمان محل سکونت اتباع آمریکایی پرتاب شده که یکی از آنها که به داخل آپارتمان محل سکونت یک درجه دار آمریکایی پرتاب شده بود، آتش نگرفت. همچنین بمب های آتش زا به سوی سه خودرو پرتاب شد که فقط یکی از آنها آتش گرفت. تکه سنگ هایی نیز از پنجره ی یک منزل مسکونی متعلق به یک تبعه ی آمریکایی به داخل خانه پرتاب شد. سفارت آمریکا به اتباع آمریکایی توصیه کرده است که جانب احتیاط را نگاه دارند، به ویژه در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸.

۲۲ جزییات:

الف- این گزارش شامل اطلاعات پردازش نشده است و نباید منحصراً برای تغییر برنامه ها یا سیاست ها مبنا قرار بگیرد.

ب- منبع خبری یک استوار نیروی هوایی آمریکاست که اطلاعات زیر را در اختیارمان قرار داد.

(۱) این منبع می گوید که در حدود ساعت ۲۰:۴۵ روز ۴ دسامبر ۱۹۷۸ بر روی کاناپه ای در اتاق نشیمن آپارتمان محل سکونتش واقع در طبقه اول ساختمان شماره ۵۰، خیابان ۱۹۶ غربی دراز کشیده بود که یک بطری نوشابه حاوی شکر و نفت از پنجره به داخل اتاق پرتاب شد، سپس منبع خبری صدای بسته شدن درب یک خودرو و دور شدن آن را از محل شنید.

تکه ای از شیشه ی پنجره که بر اثر پرتاب بطری نوشابه شکسته بود به گیجگاه راست منبع خبر اصابت کرد و جراحتی سطحی به او وارد آورد. بطری مزبور شکست ولی آتش نگرفت. منبع خبری می گوید که احتمالاً ـ یک بطری دیگر نیز به سوی ساختمان پرتاب شده بود ولی به داخل ساختمان نیفتاده بود.

(۲) در ساختمان محل سکونت این منبع خبری یک خانواده ی بریتانیایی و سه خانواده آمریکایی زندگی می کنند. آنها هیچ مشکلی با همسایگان ایرانی خود نداشتند. آنها پلیس را خبر کردند و پلیس نیز ۲ مامور مسلح را در طول شب بیرون درب ساختمان مستقر کرد.

منبع: استوار رونالد بی. بیکر؛ جان اورشاک

ج- منبع خبر AFOSI

با بررسی محل حادثه موارد زیر کشف شد: در بیرون از ساختمان یک بطری شکسته و یک فتیله ی کتانی سوخته پیدا شد. در داخل بطری شکسته قدری شکر وجود داشت. پنجره ای که بطری به سوی آن پرتاب شده بود رو به خیابان و تقریباً ۲۰ فوت از خیابان دور است. دو خودروی متعلق به اتباع آمریکایی روبروی ساختمان پارک بود و یک مسجد نیز تقریباً ۴ بلوک آن طرف تر قرار دارد. تردد زیادی در خیابان انجام می شود، ولی روشنایی خوبی ندارد. ساختمان مزبور در یک محله ی مسکونی واقع است.

(منابع: جان اورشاک و رابرت استیکنی)

د- منبع یکی از اعضای ارتش آمریکاست و به ما اطلاع داد که شخصی دو پنجره ی طبقه ی اول خانه اش را شکسته است. تکه سنگ هایی به رنگ قرمز در اتاق جلویی خانه پیدا شد. در زمان وقوع حادثه کسی در خانه نبود. منزل فوق دیواری به ارتفاع۶ تا ۷ فوت دارد، و این ساختمان که در خیابان اندیشه در ضلع جنوبی خیابان دولت واقع است، در حدود ۵۰ فوت از خیابان دور است. این حادثه بین ساعات ۱۰:۰۰ تا ۱۴:۰۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] روی داده است.

ه- منبع کارمند حراست شرکت آمریکایی بل اینترنشنال در تهران است که اطلاعات زیر را در اختیارمان قرار داده است. منبع گزارش می دهد که در ساعت ۲۰:۰۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] دو کوکتل مولوتوف و یک گالن نفت توسط اشخاص ناشناس به سوی ساختمانی واقع در شماره ی ۲۲ کوچه ی کوه، قیطریه در شمال شرق تهران و خودرویی که در پارکینگ همان ساختمان پارک بود پرتاب شد. در این ساختمان سه خانواده متعلق به کارمندان شرکت بل اینترنشنال زندگی می کنند. یکی از کوکتل مولوتوف ها به شیشه جلوی خودروی بیوک که به شرکت بل اینترنشنال تعلق داشت، اصابت کرد و آن را شکست ولی آتش نگرفت. کوکتل مولوتف دوم و گالن نفت از پنجره ی زیرزمین به داخل زیرزمین افتادند و آتش گرفتند. ساکنان ساختمان آتش را خاموش کردند. خسارات جزیی بود و فقط دود زیادی ایجاد شد و دیوارها قدری آسیب دید (نزدیک به ۲۰۰ تا ۳۰۰ دلار). پلیس ایران در حال بررسی این

موضوع است.

و منبع از کارمنـدان شـرکت جنرال تلفن و الکترونیکس در تهران است و برای اولین بـار است که اطلاعـاتی در اختیـار مـا می گذارد. او ساکن آپارتمانی در طبقه سوم یک ساختمان سه طبقه واقع در خیابان هاشـمی نژاد، در شـمال شرق تهران است. در حدود ساعت ۲۲:۳۰ مورخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ تعـدادی کوکتـل مولوتوف از پنجره هـا به داخل آپارتمان های طبقه اول و دوم و همچنین به سوی خودروی یکی از ساکنین طبقه اول که جلوی ساختمان پارک بود، پرتاب شد. در طبقه ی اول یک اتریشی و در طبقه دوم صاحبخانه که افسر بازنشسـته نیروی دریایی است، زنـدگی می کنند. خساراتی جزیی به طبقه اول وارد شد، ولی اتاق خواب آپارتمان طبقه دوم آسیب جدی دید. بطری ای که به سوی خودرو پرتاب شده بود به زمین افتاد ولی خساراتی به خودرو وارد نشد.

پیش از وقوع این حادثه، تظاهراتی در محل صورت گرفته بود.

منبع خبری معتقد است که هدف اصلی این حملات صاحبخانه بوده است، زیرا می گویند که او سابقاً دستیار ویژه شاه بود.

ز منبع یکی از ماموران حراست شـرکت هلکوپترسازی بل اینترنشـنال در اصفهان است و به ما اطلاع داده است که در تاریخ ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ آذر ۱۳۵۷] خودروی جیپی که به یکی از کارمنـدان شـرکت بـل تعلق داشت بر اثر آتش سوزی تقریباً ۵۰ درصد خسارت دید. شخصـی یک بشـکه ۱۰ لیتری بنزین را زیر خوردو گذاشـته و بـا مشـعلی که از پـارچه و یـک تکه چوب درست کرده بود، آن را آتش زده بود. خودروی فوق در مقابل منزل این کارمند در جنوب شرقی اصفهان پارک بود.

ح منـابع خبری اطلاعـات زیر را در ارتبـاط بـا تخریب خودروهـا در روزهـای ۳ و ۴ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۳ و ۱۴ آذر ۱۳۵۷] در اختیارمان گذاشته اند.

(۱) شخصـی بـا یک موزاییک به صـندوق عقب پیکانی که در خیابان مقابل منزل صاحبش در نیسـتان یکم، پلاک ۲۷ پارک بود، کوبید و نزدیک به ۱۵۰ دلار به خودروی مزبور خسارت وارد کرد. این حادثه بین ساعت ۲۰:۳۰ تا ۲۱:۰۰ اتفاق افتاد.

(۲) در سـاعت ۸:۱۵ دقیقه، همسـر یـک سـرگرد نیروی هوایی آمریکـا یـک نوشـته فارسـی را در کنـار خودروی دولتی فورد تورینوی زرد رنـگ خود پیـدا کرد. شخصـی بـا خودکـار آبی علاـیمی روی کاغـذ نوشـته بود. خودروی فوق در خیابان ۱۰۴ قیطریه واقع درشمال شرقی تهران پارک بود. هیچ اطلاعی از معنای علایمی که در آن نوشته شده بود در دست نداریم.

(۳) در حـدود سـاعت ۱۲:۰۰ مـورخ ۳ دسـامبر ۱۹۷۸ [۱۲ آذر ۱۳۵۷] شـیشه ی جلـوی خـودرویی متعلق به کارمنـد شـرکت Northrup Aircraft Worldwide Services Inc. شکسـته شـد. در زمـان وقـوع حـادثه، صـاحب خـودرو مشـغول صرف ناهار در رستورانی واقع در بخش تجاری منطقه ی مسکونی شاهین شهر در شمال اصفهان بود.

ط منابع خبری اطلاعاتی درباره ی تهدیـد اتباع آمریکایی در روزهای ۳ و ۴ دسامبر [۱۲ و ۱۳ آذر ۱۳۵۷] در اختیارمان قرار دادند.

(۱) اتباع غیرنظامی آمریکا نامه ای تهدید آمیز و ضدآمریکایی در محل سکونتشان در کوچه ناریان ضلع شمالی خیابان دولت در شمال شرقی تهران دریافت کردند.

(۲) یکی از کارمنـدان شـرکت Raytheon Educational Systems نـامه ای تهدیـدآمیز دریـافت کرد که خطاب به شخص وی و دقیقاً به آدرس محل مسکونی اش ارسال شده بود. در نامه آمده بود که باید تا شب ۴ دسامبر [۱۳ آذر] ایران را ترک کند و یا هر چه دیده از چشم خودش دیده است.

(۳) یک زن خانه دار آمریکایی ساکن خانه شـماره ی ۲۷ خیابان کاووس در ضـلع شمالی خیابان دولت در شمال شرقی تهران نامه ای دریافت کرد که در آن نوشته بود از روز ۶ دسامبر [۱۵ آذر] آمریکایی ها هدف حمله قرار خواهند گرفت.

(۴) یـک معلم آمریکـایی زبان که در تهران مشغول به کار است در روز ۴ دسامبر [۱۳ آذر] نـامه ای دریافت کرد که در آن نوشـته بود (نقـل از نامه) اخطار، لطفاً توجه کنیـد، هر چه زودتر از ایران برویـد، زیرا ما آزادی می خواهیم! لطفاً از ایران بیرون بروید، همین حالا! بعد از این شـما را ترور می کنیم و می کشـیم. فقط ۱۵ روز مهلت داریـد (پایان نقل قول). این نامه به زبان فارسی تایپ شده بود.

(۵) در سـاعت ۱۴:۰۰ یکی از کارمنـدان شـرکت نفت آمریکایی ساکن ساختمان شـماره ی ۴ کوچه داور، خیابـان کامران در شمـال شـرقی تهران اطلاع داد که یک مرد طی تماس تلفنی گفته است که بین ساعت ۲۰:۰۰ تا ۲۰:۳۰ روز ۴ دسامبر خانه ی آمریکایی ها با بمب منفجر خواهد شد.

(۶) یک ایرانی که خوب انگلیسـی صحبت می کرد طی تماسی تلفنی با همسر یک آمریکایی ساکن ساختمان شماره ۹ کوچه نوروزی نزدیـک تخت طـاووس در مرکز تهران گفت (نقـل از گوینـده) بایـد از این کشور برویـد، بایـد از این کشور برویـد- فهمیدید (پایان نقل قول).

(۷) یک کارمند شرکت ABI در حدود ساعت ۱۹:۰۰ نامه ای پیدا کرد که با چسب به درب محل سکونتش به آدرس پلاک ۵، خیابان هنگامه، در شـمال تهران چسـبانده شده بود. این نامه تایپ شده و در آن نوشـته بود (نقل از نامه) ای اجنبی، در روز عاشورا و تاسوعا خودت را می کُشیم و خانه ات را به آتش می کشیم (پایان نقل قول).

(۸) یک کارمند آمریکایی شرکت National Cash Register گزارش داد که در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] یادداشتی را بر روی تابلوی اعلانات شـرکت یافته است که بر روی آن نوشته بود، آمریکایی ها، یک ماه مهلت دارید از ایران بروید وگرنه خانواده تان را عذاب می دهیم.

(۹) مأمور حراست شرکت گرومان گزارش داد که در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] شخصی با شرکت تماس گرفت و تهدید کرد که ساختمان شرکت را به آتش می کشد، و سپس گفت

همان کاری را می کنیم که در اصفهان کردیم (۱۰ روز پیش ساختمان شرکت گرومان در اصفهان سنگ باران شده بود).

(۱۰) در روز ۳ دسامبر [۱۲ آذر] دو کارمند شرکت NWAST تماس هایی تلفنی دریافت کردند که آنها را به مرگ تهدید می کرد.

ی یک منبع نامه زیر را در اختیارمان گذاشته است. این نامه در روز ۴ دسامبر [۱۳ آذر] به سفارت آمریکا ارسال شده بود. متن نامه به قرار زیر است:

توجه، قابل توجه اتباع آمریکایی و بریتانیایی

از سال ۱۹۵۳ [۱۳۳۲] که کودتای «سیا» موجب سقوط دکتر مصدق (رهبر ملی ایران) شد، سلاح های آمریکایی و بریتانیایی در دست رژیم نظامی شاه مردم ایران را که برای آزادی می جنگیدند و می جنگند به خاک و خون کشانده است. حال پس از ۲۵ سال تحمل ظلم و ستم، همه مردم بر ضد امپریالیسم جهانی و سرسپرده ی آن در ایران- یعنی شاه- به پا خاسته اند. بنابراین اگر برای این نهضت مردمی احترامی قایل هستید به شما توصیه می شود که به همراه خانواده تان هر چه زودتر از ایران خارج شوید و تا آخر دسامبر ۱۹۷۸ برای این کار مهلت دارید. جان آنهایی که بعد از این تاریخ در ایران بمانند در خطر جدی خواهد بود. خارجیانی که همسر یا شوهر ایرانی دارند از این قاعده مستثنی هستند- سازمان جمعه سیاه.

ک در روز ۵ دسامبر سفارت آمریکا اطلاعات زیر را منتشر کرد:

(۱) TAS از تاریخ ۷ تا ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۶ تا ۲۱ آذر] بسته خواهد بود.

(۲) سفارت روزهای ۱۰ و ۱۱ سپتامبر ۱۹۷۸ [۱۹ و ۲۰ آذر] بسته خواهد بود.

(۳) مرکز اطلاعات باز خواهد ماند.

(۴) اتباع آمریکا باید در روزهای ۷ تا ۱۲ سپتامبر [۱۶ تا ۲۱ آذر] بسیار مراقب باشند و همه آمریکایی ها تا حد امکان باید روزهای ۱۰ و ۱۱ سپتامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] در منازل خود بمانند.

نظریات مرکز تهیه گزارش: دلیل افزایش تعداد مردم در خیابان ها در ساعات شب در تمام کشور انجام آیین های مذهبی است، و همچنین فعالیت های ضددولت یا ضدآمریکایی و تجمع آنهایی است که هر دو هدف را دنبال می کنند. افزایش قابل ملاحظه ای که اخیراً در حوادث ضد آمریکای شاهد هستیم را می توان به شور و احساسی که این روزها بر اکثر مردم ایران غلبه کرده است دانست که در واقع بهانه ایست برای انجام چنین اقداماتی. تاسوعا و عاشورا که در پاراگراف اول این گزارش به آن اشاره شد مصادف است با ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] که در واقع مقدس ترین روزهای یک ماه عزاداری است. همانگونه که در توصیه های سفارت آمده بود در این دور روز احتمال بروز ناآرامی ها نیز بسیار زیاد است. گروهی که خود

را سازمان جمعه سیاه می نامد یک گروه جدید است که بدون شک نام خود را از ۸ سپتامبر ۱۹۷۸ [۱۷ شهریور ۱۳۵۷] گرفته است، یعنی اولین روز حکومت نظامی و رویارویی نیروهای امنیتی با

مردم که منجر به کشته شدن صدها نفر از تظاهرکنندگان در میدان ژاله شد. واکنش پلیس به حواث اخیر فوق العاده خوب بود و فرماندهان ارشد ارتش ایران وعده داده اند که تعداد گشتی ها را در بخش شرقی و شمال شرقی تهران افزایش دهند. با شتاب گرفتن شمار حوادث ضد آمریکایی در مناطق شمالی شهر، افسران عالی رتبه ارتش ایران در روز ۵ دسامبر ۱۹۷۸ [۱۴ آذر ۱۳۵۷] وعده دادند که گشت زنی نیروهای امنیتی را در این مناطق افزایش دهند. مرکز اطلاعات هیئت در سفارت آمریکا در تهران واقع است و کارمندان آن را پرسنل ارتش و سفارت تشکیل می دهند و ۲۴ ساعته آماده ارایه خدمات است. وظیفه این مرکز ارایه اطلاعات دقیق به اتباعی است که خواهان کسب اطلاعات در مورد وضعیت فعالیت ها در تهران و یا مناطق دیگر کشور هستند، و همچنین جمع آوری اطلاعات و گزارش هایی است که اتباع آمریکایی از طریق تلفن درباره حواث و رویدادهای مهمی که خود شاهد بوده و یا تجربه کرده و یا شنیده اند به اطلاع می رسانند.

تیراندازی غیرنظامیان به طرف ارتش

سند شماره ۲۶۱

سری۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۸۸۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: تیراندازی غیرنظامیان به طرف ارتش

خلاصه: شاهدان عینی آمریکایی قابل اعتماد دیده اند که گروه کوچکی از غیرنظامیان به طرف چهار سرباز در دوم دسامبر تیراندازی کرده اند و قبل از اینکه گروه توسط نیروی عمده ارتش دستگیر شود، سلاحهای آنان را گرفته بودند. پایان خلاصه.

۱ اطلاعات زیر توسط کارمند رسمی سفارت از یك شهروند آمریکایی که کارمند شرکتی خصوصی است و موقعیت منزلش در یک خیابان کوچك دورتر از جمشیدیه بالای خیابان نیاوران در شمال تهران او را قادر ساخته است که حوادث را شاهد باشد، کسب شده است.

۲ در حدود ساعت ۳۰/۶ بعد از ظهر روز دوم دسامبر اغتشاش به صورت گروهی کوچك از فروشگاههای زیر خانه منبع شروع گردید که با تیراندازی پراکنده دنبال شد. گروهی در حدود ۴ نفر ملبس به لباسهای غیرنظامی به طرف بالای خیابان دویدند و در ناحیه ای در اطراف خانه منبع پنهان شدند. چند دقیقه بعد، دو یا سه سرباز قدم زنان به طرف بالای خیابان آمدند. منبع صدای تیراندازی با سلاح کوچك را شنید (او فکر می کند که تیراندازی توسط هفت تیر انجام شده بود) که یك سرباز کشته و بقیه فرار کردند. افراد غیرنظامی از یک طرف خیابان به خارج دویدند، سلاحها را ربودند و به پناهگاهها بازگشتند.

۳ سپس تیراندازیها به سمت غرب کشیده شد اما بعد از چند دقیقه دوباره صدای شلیك در اطراف خانه منبع آغاز شد. در این

زمان با سـلاحهای کوچک از پیاده رو شـلیک کردند و هر سه سـرباز دسته گشتی را که به بالای خیابان آمده بودند، کشتند و سپس سه مرد از طرف مقابل

خیابان برای گرفتن سلاحهای آنها هجوم بردند (منبع گفت که اسلحه های گرفته شده تفنگ جنگی بودند ولی نمی تواند به طور یقین مشخص کند که از نوع سلاحهای ام ۳ بوده اند یا خیر.) در این لحظه ارتش ایران نیروهایی را وارد منطقه کرده و گروه را به محاصره درآورده بود. در نتیجه تیراندازی بعدی افراد مسلح چهار غیرنظامی کشته شدند ولی هیچ کدامشان در حین به دام افتادن، اسلحه اتوماتیک نداشتند.

۴ سکوت به مدتی حدود ده دقیقه به طول انجامید، سپس سربازی که به بالای خیابان می آمد به وسیله سلاح سبک مجروح شد. در پاسخ به فریادهای وی، زنی برای کمک، از خانه اش خارج شد و به خیابان آمد. او به وسیله تیراندازی با سلاح سبک کشته شد. (منبع ندید که اسلحه این یکی گرفته شده باشد، ولی ممکن است این کار انجام شده باشد.) در این لحظه، ارتش با یک اتومبیل پلیس با اسلحه کالیبر ۵۰ همراه نیروی انسانی کافی حرکت کرد و تمام منطقه را پاکسازی نمود (منبع در این زمان خود و خانواده اش را به پشت محکم ترین دیوار خانه برد) تمام واقعه در ساعت ۹ بعد از ظهر پایان یافت.

۵ نظریه: کارمند رسمی سفارت و مأمور سیا که این مورد را مورد بررسی قرار دادند، معتقدند که این رویداد یقیناً به وسیله گروهی سازمان یافته بوده است که سعی داشته اند تسلیحات را از طریق حمله به نیروهای دولت ایران به دست آورند. حملات مجدد به محلهای استقرار پلیس در ۴ دسامبر و سایر داستانهای مربوط به تهیه اسلحه نشانگر این موضوع است که «حرفه ایها» وارد کارزار شده اند تا خود را برای روزهای آتی آماده سازند.

سولیوان

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۲)

سند شماره ۲۶۲

۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۴ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۲)

۱ عزای عمومی از ۱۰ تا ۱۱ دسامبر (۱۹ ۲۰ آذر)

الف دولت ایران اعلام کرده به مناسبت عزای امام حسین تمام سازمانهای دولتی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر را روزهای مقدس می دانند. تمام دوایر تعطیل خواهند بود. بنابراین، کارکنان بخش دریایی هم در این دو روز مرخص می شوند.

ب از آنجایی که این دو روز مقدس ترین روزهای تقویم شیعه هستند، و اجرای مراسم عزای عمیق را از سوی همتایان و همسایگان ما را طلب می کنند، تلقی این دو روز مقدس به عنوان روزهای تعطیل از سوی کارکنان بخش دریایی مطلقاً تناسبی نخواهد داشت. از کلیه وقایع، موسیقی ها، تفریحات و تجمعاتی که ممکن است در این مدت از نظر مسلمین توهین به

شمار رود جداً پرهیز شود.

۲ مدارس. TAS از ۷ تا ۱۲ دسامبر تعطیل خواهد بود.

۳ ANCC . تمام فعالیتهای ANCC در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر تعطیل خواهد بود.

۴ سفارت. تمام فعالیتهای سفارت در ۱۰ و ۱۱ دسامبر تعطیل خواهد بود.

۵ MIC . مرکزی خبر سفارت (MIC) در طول این مدت باز خواهد بود.

توصیه می شود روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر داخل منازل مانده و حداکثر احتیاط را از ۷ تا ۱۲ دسامبر معمول دارید.

گزارش سیاسی امنیتی، ۶ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۶۳

خیلی محرمانه۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۱۹۵۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۶ دسامبر ۷۸

خلاصه: شب گذشته اوضاع نسبتاً آرام شده بود، اما شعار دادن بر پشت بامها، چند تظاهرات خیابانی پس از ساعت منع عبور و مرور شبانه و تیراندازی، ادامه داشت. قطع برق، طرحهایی برای تظاهرات عظیم در ده دسامبر در تهران، حمله ازهاری به تبلیغات خمینی. ابراز اطمینان ازهاری در کنفرانس مطبوعاتی، توجه مطبوعات به افراد رادیکال که اطراف خمینی هستند، خرابکاری در تبریز. پایان خلاصه.

۱ نخست وزیر ژنرال ازهاری در ۵ دسامبر با حضور اعضاء گروه روزنامه نگاران خارجی مقیم به اضافه یکی دو تن دیگر کنفرانس مطبوعاتی برگزار کرد. ازهاری به زبان انگلیسی صحبت می کرد (انگلیسی اش بد نیست) و همه کنفرانس پرسش و پاسخ بود. ازهاری برای اولین بار به طور مستقیم از آیت الله خمینی انتقاد نمود و وی را «آلت دست دشمنان ایران» خطاب کرد و گفت: «نیروهای دشمن از او سوءاستفاده می کنند.» اما علیرغم مسایل فوق ازهاری گفت می تواند به خانه اش به ایران بازگردد و در پاسخ به این سئوال که آیا خمینی دستگیر خواهد شد وی گفت: «نخیر، اگر مواظب رفتارش باشد.»

(نظریه: ما معتقدیم خمینی در لحظه ای که پا به خاک ایران بگذارد احتمالاً دستگیر خواهد شد.) خبرگزاری فرانسه در موقع مخابره متن خبرگزاری اف بی آی، ظاهراً جمله «اگر خمینی مواظب رفتارش باشد» را حذف نموده است. و بدین ترتیب تصویر گمراه کننده ای از بیانات ازهاری ارائه می دهد.

ازهاری این ایده را مجدداً تکرار کرد که دست از خدا بی خبران و خرابکاران در پشت آشوبهای کنونی است و اینان افراد زیادی را فریب داده اند. در مورد اوضاع سیاسی وی گفت: «اکثریت مردم به اعلیحضرت وفادارند و ما نیز دوستدار ایشانیم» و

«اکثریت خاموش حامی ایشان هستند.» ازهاری شایعات مربوط به کنار رفتن شاه به نفع شورای سلطنت را شدیداً رد کرد.

وی همچنین گفت که در چهل و هشت ساعت روزهای مقدس تاسوعا و عاشورا مقررات

منع عبور و مرور اجرا نخواهد شد. یعنی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر. وی قول داد که دولت ایران برای حفاظت از خارجیان اقدامات ویژه ای انجام خواهد داد. (نظریه: پلیس ایران به ما اطلاع داده است که تغییرات چندی برای مقررات منع رفت و آمد در نظر گرفته شده اما جزییات بیشتری در اختیار ما قرار نداد.) قویترین شایعه آن است که مقررات منع رفت و آمد از ۶ بعد از ظهر تا ۶ صبح خواهد بود، اگر چه ما استنباط می کنیم ملاحظاتی منظور گردیده که در کنفرانس مطبوعاتی حضور داشتند، گفتند ازهاری مطمئن به نظر می رسید و کنترل کامل خود را حفظ کرده بود و روند کنفرانس مطبوعاتی را در حالتی مثبت و جدی چنان اداره کرد که خبرنگاران را تحت تأثیر قرار داد.

۲ دیروز در مجموع آرامش تا عصر ادامه یافت. اما عده ای به طور پراکنده بر روی پشت بامها شعار می دادند و چند تظاهرات خیابانی جریان داشت و صدای شلیک گلوله گاه گاهی در سرتاسر تهران شنیده می شد. در حدود ساعت ۶ بعد از ظهر در تخت طاووس و جاده قدیم شمیران زد و خوردی روی داد. در این زد و خورد از اسلحه های اتوماتیک استفاده شد. یک نفر کشته گزارش شده است. و در نواحی شمال تهران، در خیابانهای داریوش، سلطنت آباد و گلستان بعد از ساعات منع عبور و مرور زد و خوردهایی گزارش شده است. منبعی از بازار به کارمند سفارت گفت: دیشب در تظاهراتی که در بازار رخ داد تظاهرکنندگان به سوی سربازان سنگ پرتاب کردند. و از روی پشت بام بر روی آنان آب گرم ریختند. طبق گزارشات سربازان نیز به سوی کسانی که بر پشت بام تظاهرات می کردند آتش گشودند. تظاهرات دیروز در اعتراض به سیصد کشته ادعایی سرچشمه در دوم دسامبر نزدیک بازار برگزار شد. ما نمی توانیم زد و خوردهای قبلی را تأیید نماییم ولی نکته اینجاست که بازاریان معتقدند این زد و خوردها وجود داشته است. دیروز در نزدیکی هتل اینترکنتینانتال نیز تیراندازیهایی جریان داشت. آریاشهر، ناحیه ای که منتهی الیه غرب تهران است در چند روز گذشته صحنه خشونتهای جدی بود. از جمله دیروز هم زد و خوردهایی در آن ناحیه صورت گرفت. طبق معمول حدود ساعت ده شب برق تهران قطع شد.

۳- طبق گزارشات کنسولگری تبریز، اوضاع در آن شهر آرام است و بازار، مدارس و تعدادی از مغازه ها طبق روال عادی تعطیل هستند. خرابکای شدیدی در هواپیمای ۵ F نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در تبریز رخ داده است (که در تلگراف جداگانه ای گزارش آن ارسال می شود). رضوی خبرنگار خبرگزاری یونایتدپرس گزارشی که وی آن را موثق می داند دریافت داشته، و در این گزارش آمده است که دیروز در مشهد تظاهراتی انجام شد و طی آن تظاهرکنندگان سرمجسمه شاه را کندند. پس از آن جمعیت کوشش نمودند تا سر مجسمه را بسوزانند ولی موفق نشدند و سپس متفرق گردیدند. تلفاتی از این واقعه گزارش نشده است. یک شاهد عینی در شیروان به رضوی گفت که در این شهر که در شمال مشهد واقع است دو روحانی و یک فرد دیگر در طی تظاهراتی که به جانبداری از شاه برگزار شده بود به سختی

کتک خوردند.

۴ دیپلمات، که یکی از بهترین نشریات فعلی است که با تیراژ پایین منتشر می شود در تاکتیک جدیدی که از سوی ازهاری بر علیه خمینی اتخاذ شده به ازهاری پیوسته است. این نشریه لیستی از انقلابیون چپ که در پاریس اطراف آیت الله گرد آمده اند با این دید که بر سیاست های خمینی نفوذ و تأثیر دارند منتشر ساخته است. این نشریه از ابوالحسن بنی صدر و صادق قطب زاده نام برده است. نشریه سیاست ما، با ترسیم کاریکاتوری که در آن سمبل انگلستان بر شعله های ایران، نفت می ریزد، به بریتانیا حمله می کند. این نشریه این مسئله را مورد بحث قرار می دهد که هر وقت ایران می خواهد قرارداد کنسرسیوم نفت را که زمان گفتگو درباره آن فرارسیده به مذاکره بگذارد دچار مشکل می شود، زیرا بیگانگان می خواهند در هنگام مذاکره، ایران در موضع ضعیفی باشد. این مجله به این نکته اشاره می کند که انگلستان و شوروی ممکن است همکاری مشترکی بر علیه منافع آمریکا داشته باشند. (این داستانی است که ما از دیگران هم شنیده ایم.)

۵ ما نیز گزارشات مطبوعاتی را که آیت الله طالقانی در تهران از مردم دعوت نموده تا در تظاهرات وسیع خیابانی روز دهم دسامبر شرکت نمایند، تأیید می نماییم. طبق گزارشات رهبریت مذهبی قم نیز از این تظاهرات حمایت کرده است. این اخبار صرفاً، زد و خوردی را که از قبل انتظار می رفت در روز ۱۰ و ۱۱ دسامبر بین انبوه جمعیت و سربازان رخ دهد، تأیید می نماید. ما چنین گزارشی در مورد بعضی رویگردانیها (عکس العملهای سیاسی) بر علیه توده مردم داریم. استاد مهمانی گزارش داد که اساتید دانشگاه تهران در حال حاضر خواستار آنند که ارتش سخت در مقابل تظاهرکنندگان بایستد. این اساتید دیگر احساس همدردی با تظاهرکنندگان از خود نشان نمی دهند. این تنها گزارشی نیست که ما در این مورد داریم. حتی اگر این گزارشات دقیق باشد، مانع از آن نمی شود که توده ها وسیع را از ریختن به خیابانها باز دارد.

۶ اواسط بعد از ظهر تهران اساساً آرام است. معهذا گزارشاتی مبنی بر تیراندازی و تظاهرات در بازار و در یوسف آباد وجود دارد. تعداد زیادی از مغازه ها باز هستند.

۷ ما اطلاع یافته ایم که خسرو قشقایی از اروپا، جایی که وی تبعید است، پیامهای تهییج کننده در طرفداری از خمینی می فرستد. این تلاش وی بدان منظور صورت می گیرد که قبایل قشقایی را بر علیه دولت بشوراند. ما انتظار داریم که اطلاعات بیشتری در این مورد فردا به دست آوریم.

۸ یک سرهنگ شهربانی ایران به کارمند سفارت گفت که پس از مطالعه و بررسیهای مشترک با دیگر مقامات پلیس، او به این نتیجه رسیده و معتقد است که در حدود ۲۰۰۰ نفر از شروع محرم تا به حال کشته شده اند. این رقم از ارقامی که تاکنون جدی پنداشته ایم، بالاتر است. سولیوان

اطلاعاتی در ارتباط با اوضاع ایران

ص: ۴۹۳

سند شماره ۲۶۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۶۹ ۸۴۶ ۶۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی واشنگتن دی. سی

عنوان: اطلاعاتی در ارتباط با اوضاع ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی در ارتباط با اوضاع ایران از ساعت ۲ بعد از ظهر ۵ دسامبر تا ۹ صبح ۶ دسامبر ۷۸ تقدیم می نماید.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف اوضاع جوی با نیروهای دولتی همکاری کرد و به آرام نگهداشتن تهران در طی مدت گزارش شده کمک کرد.

۱ بعد از ظهر نسبتاً آرام بود، چند شلیک گلوله در منطقه جنوب شهر (پایین شهر) شنیده شد.

۲ ترافیک از حالت عادی به سنگین در اواخر روز تغییر یافت.

۳ تعدادی از مغازه ها و فروشگاهها در بین ساعات(۶ ۸) شب باز شدند.

۴ افسران گزارشگر هیچ صف طویلی در پمپ بنزین مشاهده ننمودند. البته صفها برای دریافت نفت سفید طویل بود.

۵ در ساعت ۰۵/۲۱ شعارهایی داده شد و به دنبال آن چند بار صدای شلیک گلوله و انفجار ترقه شنیده شد.

۶ در حدود ساعت ۲۱ باران سنگین در بخش شمالی تهران آغاز به باریدن کرد. رانندگان دفتر وابسته دفاعی آمریکا گزارش دادند که در جنوب تهران ریزش باران سنگین با سیل همراه بوده است.

۷ در ساعت ۱۰/۲۲ جریان برق در اکثر قسمتهای شهر قطع شد.

۸ در ساعت ۳۰/۲۲ شهر نسبتاً آرام بود.

۹ ۱۵ دقیقه بعد از نیمه شب در بخش شمالی شهر برق آمد. رانندگان گزارش می دهند که جنوب تهران در ساعت پنج صبح

۶ دسامبر برق ندارد.

۱۰ در راه به سوی سفارت افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی و مستشاری نیروی زمینی در ارتش ایران مشاهده نمودند که عبور و مرور عادی است.

ب هیچ گزارشی در مورد حوادث ضدآمریکایی در طول شب ۵ دسامبر به سفارت نرسیده است.

ج گزارشات تأیید نشده ای حاکی است که در طی اولین ساعات منع عبور و مرور شبانه، مبادله آتش (تیراندازی متقابل) بین نیروهای نظامی و مخالفان صورت گرفته است.

نظریات افسر گزارش دهنده (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان): از نظر ناظرین دفتر وابسته دفاعی آمریکا در ایران، فعایتهای هر شب کم تر از شب قبل آن بوده است. و وضعیت جوی در دو شب آخر یکی از عوامل آن بوده است.

مرتباً گزارشهایی در رابطه با به دست آوردن سلاح توسط مخالفان، می رسد و با توجه به گزاشهای رسیده، درباره مبادله آتش سلاح بین نیروهای نظامی دولتی و مخالفان، این گزارشها اعتبار بیشتری پیدا می کند.

آمادگی یک بیمارستان مهم تهران برای ناآرامی

سند شماره ۲۶۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۷۰ ۸۴۶ ۶۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی واشنگتن دی. سی

عنوان: آمادگی یک بیمارستان مهم تهران برای ناآرامی

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش اطلاعاتی مربوط به تدارکات یک بیمارستان مهم تهران جهت اطمینان بخشیدن به اقدامات مستمر در بیمارستان طی ایام دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ ارائه می دهد. همچنین اطلاعاتی در رابطه با مشکلات تأمین کارکنان طی این ایام را دربر دارد.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

این گزارش بر مبنای مکالمه بین منبع خبری و مأمور گزارشگر می باشد. منبع خبری که به عنوان پرستار در یک بیمارستان تهران کار می کند اظهار داشته است که مدیریت بیمارستان اقدامات احتیاط آمیز را برای ایام عاشورا انجام داده است.

الف از آغاز این تاریخ هر پرستاری می تواند برای اجتناب از اشکالات ایاب و ذهاب به محل کار به بیمارستان نقل مکان کند. برای چنین پرسنلی تخت و غذای مجانی تهیه خواهد شد و به ازاء هر شیفت تمام وقت که کار کنند حقوق دو برابر پرداخت خواهد شد.

ب– طی ایام دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ همه پرستاران در تمام طول شب در بیمارستان خواهند ماند. گزارش شده که برای تدارکات این ایام بیمارستان مقادیر معتنابهی غذا و دیگر تدارکات از جمله گاز خوراک پزی و غیره خریداری نموده است.

ج تقریباً نیمی از طبقات این بیمارستان بزرگ به علت فقدان کادر پرستاری که عمدتاً فیلیپینی و هندی و عده کمی اروپایی و

عـده کمتری از آنها آمریکایی بوده انـد، تعطیل شده است. بسـیاری از کارمندان خارجی فوق الذکر طی چند هفته اخیر تهران را ترک کرده اند. یک پرسـتار آمریکایی که با یک پزشک ایرانی ازدواج نموده از طرف شوهرش منع گردیده که وی تا قبل از دوازدهم دسامبر به سر کار برگردد.

د- در چند روز اخیر شعارهای ضدشاه بر دیوارهای طبقات خالی بیمارستان و در توالتها به

چشم خورده است.

ه هر چند بسیاری از پزشکان بیمارستان در مورد وضعیت جاری به نظر عصبی می رسند اما ظاهراً همگی آنها در تهران می مانند و به کار روزانه خود ادامه می دهند. در روز دهم و یازدهم با وجود اینکه پس از رفتن برق شهر، برق اضطراری بیمارستان برای چند دقیقه وصل نشد چند عمل جراحی مهم صورت گرفته است. (این قطع برق در چند روز اخیر بازها اتفاق افتاده است.)

و منبع، گزارش می دهد که تا این تاریخ فقط یک نفر زخمی گلوله خورده به بیمارستان آورده شده است. فرد مزبور پسری ۲۰ ۱۸ ساله اهل گرگان است که گزارش شده از اقوام یکی از پزشکان بیمارستان است. اینکه دقیقاً در کجای ایران گلوله خورده است معلوم نیست.

نظر تهیه کننده (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) مأمور گزارش دهنده این نظرات را به جا و به مورد می داند، زیرا در آن از بیمارستانی صحبت می شود که تحت کنترل ایرانیان بوده و یک سلسله اقدامات اضطراری در جهت تضمین و تأمین ادامه کار عادی بیمارستان اتخاذ می گردد. این امر خود حکایت از اضطرابهای جاری در این ایام پرآشوب تهران دارد.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۳، ۶ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۶۶

سری۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۵ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۸۴۴۹

به: نمایندگیهای دیپلماتیک در اروپا، خاورمیانه و جنوب آسیا

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۳، ۶ دسامبر ۷۸

۱ امروز و امشب اوضاع به دلیل ریزش باران به خصوص در اصفهان نسبتاً آرام بود. در تهران اقدام به دادن شعار بر فراز پشت بامها و چند مورد تظاهرات خیابانی و تیراندازی وجود داشته است. قطع برق که کاملاً رایج است در ساعت ۱۰ بعد از ظهر اتفاق افتاد.

۲ تبریز نیز آرام است و بازار، مدارس و برخی از مغازه ها تعطیل هستند. با این وجود امروز کشف شد که ۴۰ فروند از هواپیماهای F ۵ نیروی هوایی شاهنشاهی در پایگاه هوایی تبریز مورد خرابکاری قرار گرفته اند و سیمهای دنده فرود آنها قطع شده است.

۳ امروز گروه بررسی مسایل ایران با پرسشهای متعددی در جهت تأیید یا تکذیب شایعاتی مبنی بر جریان داشتن تخلیه کامل آمریکاییان از ایران روبرو شد. به پرسشگران پاسخ داده شد که هیچ دستوری برای تخلیه آمریکاییان داده نشده است (این جوابی است که قرار است امروز ظهر سخنگوی مطبوعاتی وزارتخانه در جلسه خبرنگاران بگوید) ولی به خانواده های کارمندان رسمی و خانواده های کارمندان اکثر شرکتهای آمریکایی پیشنهاد شده است که در صورت امکان داوطلبانه ایران را موقتاً ترک گویند.

۴- تحقیقات سفارت در تهران از جامعه خارجیان نشان می دهد که هیچ یک از سفارتخانه ها رسماً خانواده های کارکنانش را از کشور خارج نکرده اند و هیچ سفارتخانه ای بر خروج اتباع خویش اصرار نمی ورزد با این وجود بسیاری از آنها با نظریه تعطیلات زودرس کریسمس موافقند. برآوردها نشان می دهد که خروج غیررسمی جامعه خارجیها بین ۲۰ تا ۳۰ درصد تخمین زده می شود و با نزدیک شدن تعطیلات انتظار می رود این مقدار افزایش یابد. اگر درگیریهای مورد انتظار، خشونت آمیز باشد اکثر سفارتخانه ها مسئله تخلیه را مدنظر قرار خواهند داد و در صورت بروز چنین پیشامدی کم و بیش نگران وجود جای خالی در هواپیما هستند. گزارشات حاکی از آن است که لوفت هانزا برای تعطیلات پروازهای فوق العاده برقرار کرده است زیرا همه پروازهای عادی تا ۲۴ دسامبر کاملاً پر شده اند.

ایرفرانس با پرواز بانکوک تعداد پروازهای خویش را افزایش داده است. هواپیمایی بریتانیا فعالیتهای روزمره خود را ادامه می دهد. امروز در یکی از پروازهای پان آمریکن از تهران تمام صندلیهایش پر نشده بود. حداقل یکی از شرکتهایی که کارکنان خود را از کشور خارج می کند اقدام به کرایه دربست هواپیما کرده است.

۵ تعدادی از سفرای کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا بلژیک، دانمارک، هلند، لوکزامبورگ و جمهوری فدرال آلمان روز ۵ دسامبر با وزیر امور خارجه ایران ملاقات کردند و از وی پرسیدند که در صورت وخیم شدن اوضاع تا حدی که تخلیه لازم شود آیا می توانند بر روی همکاری دولت ایران حساب کنند؟ گزارش می شود که وزیر امور خارجه روحیه همکاری داشته و در این مورد از طرف دولت ایران اطمینان خاطر داده است. سفارت آمریکا در مسکو گزارش می دهد که کاناداییها در مسکو با روسها به گفتگو پرداخته اند و در مورد احتمال وقوع شرایط اضطراری از جمله خروج از ایران به قصد اتحاد جماهیر شوروی به بحث پرداخته اند و جواب روسها مثبت بوده است. سفارتخانه های بریتانیا، ایتالیا و آلمان فدرال نیز در فکر گفتگو با روسها هستند ولی هنوز اقدام به چنین کاری نکرده اند.

۶ فرانسویها به سفارت آلمان فدرال در پاریس گفته اند که قصد اخراج خمینی را پس از انقضای مدت اجازه اقامتش در روز ۵ ژانویه ندارند. (دولت) آلمان فدرال شایعاتی مبنی بر قصد خمینی برای اقامت در هامبورگ در آن زمان را دریافت کرده است. در صورتی که چنین تقاضایی شود دولت آلمان فدرال میل دارد به خمینی اجازه ورود دهد که بخشی از آن به علت ترس از این است که در غیر این صورت با آلمانیهای مقیم ایران با خشونت برخورد شود.

فرانسویها به سفارت ما در پاریس گفته اند که احتیاط فرانسویان در رابطه با خمینی نتیجه گیری آنها از امنیت سفارتخانه های فرانسه در کشورهایی است که تعداد دانشجویان ایرانی در آنها زیاد است.

۷ سخنگوی جبهه ملی مخالفت دولت در تهران اعلام کرد که رهبران این جبهه یعنی سنجابی و فروهر امروز از بازداشت آزاد شده اند.

۸ مدرسه آمریکایی تهران تا ششم ژانویه تعطیل شده است.

۹ تولید نفت همچنان کاهش می یابد و کل تولید طبق برنامه، امروز باید ۰۵/۳ میلیون بشکه باشد. به نظر نمی رسد که بهبود مهمی در تولید نفت تا بعد از عاشورا اتفاق بیفتد. مدیریت اسکو اعتقاد دارد که تولید می تواند در سقف بسیار بالاتر ۱/۱ میلیون بشکه، یعنی حداقل میزانی که تولید در ماه گذشته رسیده است تثبیت شود و تثبیت هم خواهد شد، زیرا می توان از تکنسینهای نیروی دریایی که برای کار کردن بر روی تأسیسات نفتی آموزش داده شده اند استفاده کرد، البته با این فرض که تظاهرات و تحصن کارمندان و تکنیسینها اساساً گسترده تر از ماه قبل نشود. ونس

گزارش وضعیت ایران شماره ۳۴ ۷ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۶۷

سری۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۰۹۰۷۶

به: تمام پستهای دیپلماتیک فوری

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۳۴ ۷ دسامبر ۷۸

۱ آرامش چند روز گذشته تهران همراه با مه و باران ادامه یافته است. گزارش شده در اهواز و شیراز نیز آرامش حکمفرماست. ولی تدارک برای تعطیلات طولانی آخر هفته و درگیریهایی که انتظار می رود شروع شده است. شب گذشته موارد پراکنده ای از قطع برق و تماسهای تلفنی تهدیدآمیز با اتباع آمریکایی وجود داشته است. ولی تظاهرات و شعاردادن های روی پشت بام و تیراندازیهای پس از برقراری مقررات منع عبورومرور عموماً کاهش یافته است.

۲ قرار است تولید نفت امروز ۸۵/۲ میلیون بشکه باشد. این سطح تولید قابل مقایسه با میزان استخراج دیروز است و تولید ممکن است، تنها ممکن است به خاطر آنکه شرکت ملی نفت ایران تحت فشار شدید قرار گرفته، تثبیت گردد.

۳ هر چند امروز به طور سنتی روز تظاهرات خشونت آمیز در دانشگاه شمرده می شود ولی دانشگاه تهران علیرغم تنش های موجود، آرام بود.

۴ جبهه ملی از صف مخالفین که سنجابی و فروهر از رهبران آن، روز گذشته از زندان آزاد شده اند، در نظر دارد در تظاهرات بزرگی که توسط آیت الله طالقانی برای ساعت ۹:۰۰ صبح روز ۱۰ دسامبر سازماندهی می شود شرکت نماید. جبهه ملی انتظار دارد تمامی گروههای اپوزیسیون در این تظاهرات شرکت کنند.

۵ سفارت ما گزارش می کند که در حال حاضر ذخیره غذایی در ایران کافی است. ولی قیمت مواد غذایی شدیداً افزایش یافته و در مورد برخی اقلام کمبودهایی گاه و بیگاه وجود دارد. می توان انتظار داشت در صورت ادامه اعتصابات مربوط به سوخت، حمل و نقل، ترخیص گمرکات

ناآرامیهای اجتماعی در تهران، ایران، ۴ دسامبر ۷۸

ص: ۴۹۸

سند شماره ۲۶۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۶ ۶۶۹ ۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: ناآرامیهای اجتماعی در تهران، ایران، ۴ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وقوع ناآرامیهای اجتماعی در تهران طی روز ۴ دسامبر ۷۸ گزارش شده است. به دنبال تک تیراندازی به سوی کلانتری یک تن کشته و یک تن مجروح شد. وقوع درگیریهای خشونت آمیز پراکنده در سراسر ایران گزارش شده ولی شدت آنها کمتر از روزهای ۲ و ۳ دسامبر ۷۸ می باشد. پرسنل کنسولگری آمریکا به خاطر نزدیک بودن تظاهرکنندگان برای مدت نیم ساعت به داخل سفارت انتقال یافتند. قطع برق ادامه دارد. معلوم شد یکی از «تظاهرات» ادعایی نوار بوده است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزاش حاوی اطلاعات خام می باشد. طرحها و یا خط مشی ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب (بدون طبقه بندی) بررسی پرونده های مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا در تهران موارد ذیل را روشن ساخت:

۱ طی روز ۴ دسامبر ۷۸ تظاهرات در سطح شهر ادامه داشته است. تعداد افراد شرکت کننده در تظاهرات کمتر از روزهای قبل بوده ولی گستردگی منطقه تظاهرات بیشتر بوده است. تعداد حوادث خشونت بار ضدآمریکایی بیشتر از روزهای اول ماه دسامبر بوده است.

از روز ۲ دسامبر که ارسال گزارشهای ۲۴ ساعته شروع شده موارد، تعداد شرکت کنندگان و محل تظاهرات کاهش یافته است. تحلیل روند وقایع از سوی مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت آمریکا حاکی از نکات مهم متعددی است که محتاج تحلیل بیشتر می باشند. ساعات شدت تظاهرات بین ساعات ۱۴۰۰ ۱۱۰۰ و ۲۳۰۰ ۲۱۰۰ می باشد. تظاهراتی که در طی روز صورت می گیرند کمتر خشونت آمیز بوده و زمان کوتاهی به طول می انجامد. درگیریهای میان نیروهای مسلح و

تظاهرکننـدگان در مقایسه با دو روز اول دسامبر از خشونتهای کمتری برخوردار بوده اند. معلوم شد که هیچ گزارشـی پیرامون استفاده از تانـک و دیگر سـلاحهای سـنگین مشابه طی ۲۴ سـاعت گذشـته دریـافت نشـده است. تظـاهرات روز اول محرم (۲ دسـامبر) عمـدتاً در بخشـهای جنـوبی و مرکزی شـهر بوده ولی تظـاهرات روز ۳ دسامبر در بخشـهای شـمالی شـهر بوده است. (توجه: تعـداد بیشتری از پرسـنل ایالات متحـده در شـمال تهران زنـدگی می کننـد و این امر نیز کاهش گزارشات دریافتی در مورد جنوب شـهر را توجیه می کنـد.(تظاهرات روز ۴ دسامبر نیز عمدتاً در بخشـهای شـمالی شهر بوده است، ولی به بخشهای شرقی

و غربی شهر گسترش یافت بر اساس یک گزارش تلفنی سفارت ایالات متحده به نظر می رسد بخشهای شمال شرقی شهر تا تپه های نیاوران مراکز عمده تظاهرات در ۴۸ ساعت گذشته بوده اند.

با توجه به اطلاعات محدود مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی به نظر می رسد نیروهای ایرانی وضعیت کلی را به خوبی در دست دارند. نکته منفی آن است که تعداد حملات خاص به پرسنل ایالات متحده به رشد خود ادامه داده و شکل حملات نیز به نحو روزافزونی خشونت بار است.

۲ وقایع مهم:

ساعت ۳۰/۰۵ از سوی یک اتومبیل در حال عبور به طرف یک کلانتری واقع در تقاطع خیابانهای شاهرضا و حافظ (در غرب تهران) تیراندازی شد. یک پلیس کشته و یک پلیس دیگر مجروح شد.

ساعت ۱۰۰۰ ۰۹۰۰ قطع برق در تهران.

ساعت ۴۵/۱۲ ۱۵/۱۲: به خاطر وقوع درگیری میان تظاهرکنندگان و سربازان و پلیس ایران در محدوده کنسولگری آمریکا، پرسنل کنسولگری به سفارت آمریکا برده شدند.

ساعت ۱۵/۱۱ وقوع تظاهرات عمده (یعنی صد تظاهرکننده یا بیشتر) و برخوردهای عمده با سربازان در مناطق ذیل گزارش شده است: تخت طاووس و فرح (مرکز شهر)، تجریش، نیاوران و دربند (در شمال شرقی شهر)، تخت جمشید و کوروش کبیر (در مرکز شهر)، فرمانیه و کامرانیه (در شمال شرقی شهر)، تظاهرات «ضبط شده» در خیابان کوروش کبیر و خیابان چهل و پنج متری (در مرکز تهران).

ساعت ۲۲/۴۰/۲۲۰۰ قطع برق.

ساعت ۲۱/۲۴۳۰/۰۰ تظاهرات و درگیریهای عمده ای در مناطق ذیل صورت گرفت:

سلطنت آباد و نیاوران (شمال شرقی)، چیذر و دولت و قیطریه (شمال شرقی)، گیشا (شمال غربی)، پهلوی و شمیران قدیم (شمال). (تاریخ اطلاع: ۴/۱۲/۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۴/۱۲/۷۸، تهران، منبع به مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی، د ژ ز، ارزیابی دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، مبنی بر سند ۲، مأمور ویژه ریموند اسپانگلر (۱)، مأمور ویژه رونالد ک بیس (۲)، ناحیه ۷۲).

ج- (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع یک مقام نظامی ارشد ایالات متحده می باشد و اطلاع داد که از یک مقام نظامی ارشد ایرانی کسب اطلاع کرده است که تمامی ایستگاههای برق و کارخانه های تولید برق تحت کنترل نیروی دریایی شاهنشاهی قرار دارند. به اعتقاد منبع قطع برق در شبهای ۳ و ۴ دسامبر از سوی دولت انجام شده است.

نظریات تهیه کننده:

(بدون طبقه بندی) همانطور که در بالا ذکر شد، تعداد و شدت درگیریهای روز ۴ دسامبر در

مقایسه با روزهای قبل، خصوصاً روز ۲ دسامبر، کاهش داشته است. ولی اکنون تظاهرات به مناطق شمال و شمال شرقی تهران که مراکز عمده اسکان آمریکاییان می باشد، گسترش یافته است. تکرار کشف «تظاهرات» نواری (ضبط شده) حاکی از بزرگ نمایی زیرکانه تظاهرکنندگان ضدشاه است. خصوصاً پس از ساعت برقراری مقررات منع عبور و مرور که مشاهده مستقیم تظاهرکنندگان بسیار مشکل می باشد، عمدتاً به شنیدن به طور مستقیم ایشان اتکاء می شود. نوارهای ضبط شده از تظاهرات امر ارزیابی دقیق را مشکل می سازد.

(بدون طبقه بندی) همانطور که در خلاصه گزارش مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی اشاره شد، فقدان اطلاعات از جنوب تهران عمدتاً ناشی از این واقعیت است که تعداد بسیار قلیل از آمریکاییان در آن بخش از شهر زندگی می کنند و به همین دلیل گزارشات بسیار کمی از آن نواحی می رسد. این امر همچنین ارزیابی دقیق میزان فعالیتهای پراکنده در سطح ایران را با مشکل مواجه می کند. قطع برق طی ساعات ۳۰/۰۹ الی ۳۰/۲۱ روز ۴ دسامبر ۷۸، آنگونه که انتظار آن می رفت روی نداد. به جای آن برزق در دو نوبت کوتاه یکی در صبح و یکی در شب، قطع شد.

این نظریه نیز ارائه شده است که قطع برق در شبها (که معمولاً حدود یک ساعت پس از برقراری منع عبور و مرور صورت می گیرد) در حمایت از تلاشهای دولت در مقابله با ناآرامیهای پس از برقراری منع عبور و مرور می باشد. در بعضی موارد قطع برق به ناگهان موجب خاموش شدن «تظاهرات» نواری شده است، بدین ترتیب تلاشهای ضدناآرامی (از سوی دولت) را تقویت می کند. عامل دیگری که احتمالاً بر تظاهرکنندگان تأثیر گذارده است، تغییر شرایط جوی می باشد. هوا سردتر شده و رگبارهایی باریده است.

از روز ۲ دسامبر ۷۸ وقایع خشونت بار و فعالیتهای تهدیدآمیز نسبت به ایالات متحده افزایش یافته است. تنها در روز ۴ دسامبر سه مورد حمله با بمب آتش زا بر علیه اهداف ایالات متحده صورت گرفته است. این وقایع به طور مجزا در گزارش IIR-۱ ۷۸ – ۰۳۰۵ – ۶۶۹ – به صورت روزشمار آمده است.

وضعیت جاری در ایران

سند شماره ۲۶۹

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۷۲ ۸۴۶ ۶۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت جاری در ایران

۱۶ خلاصه (بـدون طبقه بنـدی) این گزارش اطلاعاتی پیرامون وضـعیت تهران، ایران، از ساعت ۰۹۰۰ روز ۶ دسامبر تا ساعت ۱۲۰۰ روز ۷ دسامبر ۱۹۷۸ ارائه می کند.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- وضعیت عمومی تهران طی این مدت تقریباً تغییری نکرده است. فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدرژیم در سطح متوسط به پایین ادامه دارد.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی:

فعالیتهای ضدآمریکایی در طی این مدت به سه مورد تهدید تلفنی و سه مورد اقدام عملی محدود می گردید. یک تماس تلفنی تهدید می کرد که کلیسای LDS در تهران را آتش خواهد زد و با دو آمریکایی مقیم نیز تماسهای مشابهی گرفته شده که طبیعت تهدیدات آنها عام تر بوده است. تمامی تماسهای تلفنی به زبان انگلیسی بوده است.

این حوادث عبارتند از: (۱) ۳۵:۱۱ روز ۶ دسامبر ۷۸ سنگهایی به سوی پنجره های مهمانسرای شرکت پشتیبانیهای لجستیکی در خیابان کورش کبیر پرتاب شد. هیچ مورد جراحت و یا فعالیتهای بیشتر گزارش نشده است. (۲) ساعت ۳۰:۲۱ روز ۶ دسامبر ۷۸ یک نفر به طور انفرادی با داد و فریاد، پنجره های اقامتگاه یک آمریکایی را شکست. جمعیتی که تعداد آنها ۱۵ الی ۲۰ نفر تخمین زده شده در جلوی اقامتگاه جمع شدند. ساکنین اقامتگاه به مقامات حکومت نظامی اطلاع دادند که آنها طی چند دقیقه (حدوداً ۵ دقیقه) به محل آمده و جمعیت بدون حادثه ای پراکنده شدند. هیچ خسارت یا جراحتی گزارش نشده است. (۳) در ساعت ۳۰/۲۰ روز ۶ دسامبر ۷۸ در منطقه تهران پارس تلاشی برای گذاردن یک بمب آتش زا صورت گرفت. بمب آتش زا از طریق یکی از پنجره ها به داخل پرتاب شد ولی عمل نکرده است. به هر حال پنجره به آپارتمان صاحبخانه ایرانی در طبقه پایین اقامتگاه فرد آمریکایی باز می شده است. هیچ جراحتی به بار نیامده است.

ج تظاهرات:

فعالیتهای ضدشاه طی این مدت در سطح پایین تری ادامه داشته است. وقوع تظاهرات متعددی در گوشه و کنار تهران طی ساعات روز و ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور گزارش شده است.

هیچ یک از این تظاهرات مستقیماً مشاهده نشده است. تیراندازیهای پراکنده توسط عوامل حکومت نظامی گزارش گردیده است. ولی هیچ گزارش قابل اعتمادی در مورد تیراندازی متقابل در طی این مدت دریافت نشده است. هر چند هوا صاف ولی سرد بود، به نظر می رسید فعالیتهای روی پشت بام در ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور کاهش یافته بود. صدای سوتهایی شنیده می شد و نورهای ضعیفی به چشم می خورد. مأمور گزارشگر در اطراف محل اقامت خود فقط شعارهای مذهبی شنیده و خبری از شعارهای ضد شاه نبوده است. از تقریباً ساعت ۳۰/۲۱ روز ۶ دسامبر تا ۳۰/۰۱ روز ۷ دسامبر ۷۸ موارد پراکنده ای از قطع برق در تهران اتفاق افتاد. جوانانی دیده شده اند که در ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور در خیابانها فشفشه کار می گذاشته اند. تظاهرات پراکنده در صبح روز ۷ دسامبر ۷۸ ادامه داشت،

هر چند تیراندازی در مرکز شهر در حداقل بوده است.

نظریات تهیه کننده (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

طی ساعات اداری روز ۶ دسامبر ۷۸ میزان فعالیتها در تهران، با توجه به اوضاع جاری، «عادی» به نظر می رسید. در ساعات خرید صبح و بعد از ظهر، ترافیک در شهر سنگین بود. در منطقه اطراف سفارت و از سفارت به سوی شمال بسیاری از مغازه ها باز بودند و در محلهای ذیل صفهای غیرمعمول مشاهده شد:

(۱) در ساعات صبح صفهایی در جلوی چندین بانک به چشم می خورد و نیروهای حکومت نظامی در چارچوب اقدامات پیشگیرانه در نزدیکی این بانکها مستقر شده بودند.

(۲) جمعیت در هر جا که بتوان نفت خرید جمع می شوند، چه در شعبات توزیع کنار خیابانها و چه در اطراف وانتهایی که نفت را در حلب می فروشند.

(۳) کامیونهای حامل کپسول گاز خوراک پزی نیز به کار خود در خیابانها مشغول هستند و مردم با کپسولهای خالی در داخل اتومبیلهایشان، به جای آنکه طبق معمول گاز را در محل سکونتشان تحویل بگیرند، به تعقیب آنها مشغول هستند.

امروز نیز میزان فعالیتها در شهر «عادی» است. طبق معمول تعداد مغازه های باز و انجام فعالیتهای تجاری کاهش یافته که این امر در روزهای پنجشنبه در اینجا عادی است. از حدود ۰۰/۱۳ روز ۷ دسامبر ۷۸ باران مداومی شروع به باریدن کرده که احتمالاً روحیه تظاهرکنندگان را تا حدی ضعیف خواهد کرد.

اقدامات ضدآمریکایی در ۴ تا ۶ دسامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۲۷۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۰۷۸۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات ضدآمریکایی در ۴ تا ۶ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) دو کوکتل مولوتوف به سمت یکی از اعضای هیأت نظامی ایالات متحده پرتاب شده است. در

... دسامبر از پنجره محل اقامت یکی از اعضای هیأت مستشاری ایالات متحده سنگهایی به آپارتمان اجاره ای وی پرتاب شده است. تهدید های تلفنی و سایر اقدامات ادامه دارد. سفارت اطلاع یافت که وابستگان نظامی تصمیم به ترک تهران در مدت زمانی کوتاهی دارند. نمایندگان نیروهای امنیتی میزبان معتقدند که ترک ایران برای آمریکایی ها ایمن تر است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی): این گزارش حاوی اطلاعاتی بررسی نشده است. اخذ سیاستها یا

تغییر طرحها نباید منحصراً با تکیه به مطالب این گزارش صورت گیرد.

ب (بدون طبقه بندی): منبع که قبلاً۔ هم اطلاعاتی ارائه داده است اظهار داشت که در ساعت ۳۰:۱۹ روز ۴ دسامبر ۷۸، وی مشغول بازگشت به منزلش که در یک منطقه مسکونی خارج اصفهان قرار دارد بود که متوجه شد خیابان را با آشغالهای شعله ور مسدود کرده اند. در نتیجه اتومبیل او هم چون بسیاری دیگر در راهبندان گیر کرد. چند جوان ایرانی در بین اتومبیلها می دویدند و با مشت روی اتومبیلها می کوبیدند. به اتومبیل منبع هم چون بقیه ماشینها حمله شد. وی توانست با استفاده از یک خیابان جنبی منطقه را ترک کند. خسارتی به اتومبیل نامبرده وارد نشد. (منبع چاک زانگاس، شرکت هواپیمایی گرومن، گروهبان وارن اسمیت، ن ۷۲۰۱).

ج (بدون طبقه بندی): منبع از اعضای نیروی هوایی آمریکاست و نخستین باری است که اطلاعات به AFOSI (دفتر اطلاعات ویژه نیروی هوایی آمریکا) ارائه می دهد. منبع در ساعت ۳۰:۱۷ روز ۵ دسامبر ۷۸ متوجه شد اخطاریه ای دارای مطالبی ضدآمریکایی به درب منزل وی چسپانده اند. منزل وی در خیابان ۱۹۴ شرقی، شماره ۵۹ تهران پارس قرار گرفته است. منبع اولین آمریکایی است که در این محله چنین اخطاری را دریافت می کند. منبع افزود تاریخ اخطار ۲۵ نوامبر بوده، ولی حدس می زد که عدد ۲ را به صورت دست نویس به ۵ تایپ شده افزوده باشند. (منبع: سرگروهبان فرانکلین پرات، ن ۳۳۳ نیروی هوایی آمریکا، گروهبان سولیوان، ن ۷۲).

د (بدون طبقه بندی): منبع بیمارستان ارتش آمریکا در تهران به کار مشغول است، و او و همسرش نخستین باری است که اطلاعاتی در اختیار AFOSI قرار می دهند. آنها اظهار داشتند حدود ساعت ۰۰:۱۸ روز ۵ دسامبر، خانم الیس در آشپزخانه منزلشان واقع در شماره ۵۰ خیابان شیرین در شمال شرقی تهران ایستاده بود، که یک مرد ایرانی را دید که از نیمه بالایی درب آشپزخانه که شیشه ای است دارد به داخل منزل نگاه می کند. این درب روی یک کوچه باریک باز می شود که در طول روز عابرین از آن می گذرند. خانم الیس به عقب پرید و مرد هم همین کار را کرد. در آن زمان آجری از میان شیشه درب آشپزخانه به داخل پرتاب شد و مرد فرار کرد. منبع و زنش صاحبخانه را خبر کردند و او به پلیس تلفن زد. مقامات پلیس قول دادند که گشت های خود در حوالی شب در این منطقه را افزایش دهند. منبع افزود این سومین حادثه عجیبی است که اخیراً شاهد بوده اند. روز ۲۸ نوامبر ۷۸، جان واترز یکی از دوستانشان به منزلشان آمده بود که متوجه شد لاستیکهای اتومبیلش را پنچر کرده اند. حدود سی ام نوامبر، مشغول تماشای تلویزیون بوده اند که صدایی می شنوند. وقتی منبع سرکشی می کند متوجه می شود یک جوان ایرانی سعی دارد از نرده های پنجره منزل آنها بالا برود. وقتی منبع از منزل خارج شد جوان ایرانی فرار کرد. (منابع: سرگروهبان جری الیس و جنی الیس، گروهبان سولیوان ن ۷۲).

ه)عادی): منبع افسر امنیتی شرکت پشتیبانی لجستیکی (LSC) می باشد و مطالب زیر را

اظهار داشته است:

۱ حدود ساعت ۳۰:۱۷ روز ۵ دسامبر ۷۸، یکی از کارکنان LSC متوجه می شود که آجر بزرگی را از پنجره منزل شماره ۷ واقع در کوچه داد، در شمال تهران که در اجاره شرکت و به عنوان مهمانسرا می باشد پرتاب کرده اند. خسارت شامل پنجره ای شکسته و پرده های پاره شده می شود. در آن زمان آپارتمان مذکور خالی بوده است، هر چند مدیر این منزل و همسرش در آپارتمان طبقه همکف زندگی می کنند. این ساختمان به فرمانده نیروی هوایی ایران ارتشبد ربیعی تعلق دارد و خود وی هم در آپارتمان طبقه دوم زندگی می کنند.

۲ حدود ساعت ۳۵:۱۱ روز ۶ دسامبر ۷۸، چند نفر سنگهایی به آپارتمان فوقانی پرتاب کردند که در نتیجه چند پنجره دیگر هم شکست. هیچ کس مجروح نشده است. (منبع: گلن لمب، گروهبانها فیلیپ استارک و جیمی استات، ن ۷۲).

و (بدون طبقه بندی): منبع معاون سیستمهای آموزشی ری تئون در تهران است و اظهار داشت که روز ۵ دسامبر ۷۸ یکی از اتومبیلهای متعلق به شرکت که در نزدیکی خانه تیمی ری تئون در پایگاه هوایی بوشهر پارک شده بود به آتش کشیده شد. مقامات نظامی ایرانی در حال تحقیق در این باره هستند و اطلاع دیگری در این رابطه در دست نیست. (منبع: چانسی دووی، گروهبان ریموند اسپنگلر، ن ۷۲).

ز (بدون طبقه بندی): منبع یک NCO آمریکایی است و برای اولین بار اطلاعات ذیل را در اختیار AFOSI گذاشته است:

۱ وی در آپارتمان طبقه همکف ساختمان شماره ۲۲ واقع در خیابان ۱۹۰ غربی تهران پارس زندگی می کند. حدود ساعت ۳۰:۲۰ روز ۶ دسامبر ۷۸، به منزل صاحبخانه ایرانی خود در طبقه دوم رفته بود که ناگهان یک کوکتل مولوتف از پنجره به داخل پرتاب شد. بطری که با توجه به خرده شیشه های آن حدوداً نیم لیتری بود به هنگام اصابت به چهارچوب چوبی پنجره گرفته و شکست ولی قطعات آن به داخل اطاق خواب صاحبخانه ریخت. گلوی بطری شیشه ای و فتیله آن بیرون ساختمان افتاد و مابقی شیشه ها به داخل پاشید. بطری شعله ور نشد، محتویات آن بنزین و شکر بود. هیچ کس مجروح نشد و خسارت وارده به یک پنجره شکسته محدود گردید.

۲ منبع یک ماشین فورد مدل ۷۷ سیاهرنگ داشت که خارج منزل پارک شده بود. پنجره های منزل وی دارای نرده است و او معتقد است که احتمالاً بدین علت بطری را به طبقه دوم پرت کرده اند که فکر می کردند در آنجا هم یک خانواده آمریکایی زندگی می کند. منبع قبلاً مورد تهدید یا آزار قرار نگرفته بود. وی قبل از حادثه به مورد مشکوکی برنخورده است، ولی پس از آن بیرون دویده و دیده که یک اتومبیل که فلاشر می زند به سرعت در پی یک اتومبیل دیگر از محل دور شده است. خانم صاحبخانه منبع، مسئله را به پلیس خبر داده است. (منبع: سرگروهبان رابرت اسمیت اطلاعات ارتش آمریکا، گروهبان سولیوان ن ۷۲).

ح (بدون طبقه بندی): تحقیقات AFOSI دربـاره این حادثه مشـخص نمود که در واقع دو بطری به ساختمان طبقه دوم پرتاب شده است. یکی از آنها به چهارچوب خورده و دیگری به چوب وسط پنجره، قطعات شکسـته بطریها و از جمله دو فتیله پارچه ای که هر دو کمی سوخته بودند، خارج ساختمان پیدا شد. صاحبخانه کارمند دادگستری ایران است و همسرش در بانک ملی کار می کند. شیشه های شکسته در سراسر اطاق خواب ریخته و تکه هایی از آن روی پتوی یکی از فرزندان صاحبخانه که در اطاق خوابیـده بوده، پاشیـده است. طفل مذکور مجروح نشده است. عده ای از افسـران ارشد ارتش ایران و سه خانواده نظامیان آمریکایی در این محله زنـدگی می کننـد. پنجره مذکور تقریباً ۵/۱ متر از سـطح خیابـان ارتفاع داد. پلیس تهران عکس العمل نشـان داد و سـه مـأمور را برای بقیـه شب در محـل گمـارد. (منبـع: پست مراقبت AFOSI ، گروهبـان جیمز موراسـکی و ران وینینگهام از ن ۷۲).

ط (بدون طبقه بندی): منبع که قبلاً اطلاعاتی در اختیار AFOSI نگذارده، اظهار داشت که تقریباً ساعت ۳۰:۱۶ روز ۵ دسامبر ۷۸، یکی از همسایگـان آمریکایی اش یک مرد ایرانی را همراه دو پسر جوان دیـده که به سوی یک باجه تلفن رفتنـد و روی آن که در ناحیه گلوبندک در شـمال شـرق تهران قرار دارد با اسپری نوشـته اند (به انگلیسـی): «من تو و شاه را خواهم کشت.» (منبع: خانم لس فلاور، شرکت حق العمل کاری بل، گروهبان ریموند اسپنگلر ن ۷۲).

ی (بدون طبقه بندی): منبع گزارش داد که تلفن های تهدیدآمیز زیر را دریافت داشته است:

۱ ساعت ۳۰:۲۰ روز ۵ دسامبر ۷۸، محافظ ایرانی پارکینگ اتوبوسـهای شـرکت لاکهید در شمال غربی میدان دماوند در شرق تهران، تلفنی از یک مرد ایرانی ناشناس دریافت داشته که تهدید نموده «ترمینال پارکینگ و تمام اتوبوسهای شرکت لاکهید را منفجر خواهد کرد.» در حدود ۲۶ تا ۴۰ اتوبوس در این پارکینگ نگهداری می شوند. (منبع: دشیک)

۲ روز ۵ دسامبر ۷۸، منبع یک تلفن تهدیدآمیز از یک مرد فارسـی زبان دریافت داشت. مرد گفت «ما آزادی می خواهیم، اگر ظرف ۱۵ روز ایران را ترک نکنید، می کشیمتان». (منبع: ماتیوز).

۳ در ساعـات ۳۰:۱۶ روز ۵ دسـامبر و ۰۰:۸ روز ۶ دسـامبر ۷۸، «کلیسـای قدیسـین آخر روز» واقع در شـرق تهران دو تلفن تهدیـدآمیز به انگلیسـی دریافت داشت که تهدید به سوزاندن کلیسا نموده و محل آن را نیز سـئوال کردند. (منبع MIC) (منبع آقای جرج دیشیک، شرکت هواپیماسازی لاکهید، گروهبان استات، خانم ماتیوز، گروهبان جان اورشاک).

ک (محرمانه): منبع کنسول امور اداری در سفارت آمریکا در تهران است و مطالب زیر را اظهار داشته است:

۱ (بدون طبقه بندی): دولت آمریکا قصد دارد به زودی برای وابسـتگان پرسنل DOD در تهران سفری مجانی به آتن، روم یا فرانکفورت برای مـدتی نـامعلوم ترتیب دهـد. سـفر دلبخواهی است و به منزله ترک ایران نخواهـد بود. مـدت اقـامت در حـال حاضر مشخص نیست و به

اشخاصی که از این فرصت استفاده کند زمان بازگشت اطلاع داده خواهد شد.

۲ (بدون طبقه بندی): دلیل این اقدام آن است که بسیاری از خانواده های مقیم آمریکا تصمیم گرفته اند به خاطر قطع برق و کمبود گاز و بنزین و نفت ایران را ترک کنند.

۳ (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) اطلاعات آمده در بندهای پیشین به منظور اطلاع و برنامه ریزی اساسی به مقامات دولتی گزارش شده است.

ک (محرمانه): منبع یکی از مقامات بلندپایه امنیتی سازمان امنیت کشور میزبان است و اظهار داشت به نظر وی، بهتر است آمریکاییها به خاطر احتمال اقدامات خشونت باری که ممکن است علیه آنها صورت پذیرد ایران را ترک کنند. (منبع: گروهبان فرانک هویی ن ۷۲).

نظریات تهیه کننده: دو حادثه پرتاب کوکتل مولوتف در منازل ناحیه تهران پارس در طی سه روز گذشته اتفاق افتاده است. در هر دو مورد فتیله های آنها روشن شده بودند و هر دو حاوی شکر بوده اند، ولی فقط یکی از آنها به داخل ساختمان افتاده است. شکر که قابل اشتعال است به سایر مواد کنار خود چسبیده و آنها را هم به آتش می کشد. به نظر می رسد که فرد ابتدا فتیله را آتش زده و سپس بلافاصله آن را پرتاب می کند، و وقت کافی به فتیله نمی دهد که کاملاً آتش بگیرد. شعله در اثر پرتاب و یا ضربه خاموش می شود. ممکن است در هر دو مورد تهران پارس یک نفر مسئول باشد. ممکن است هدف از حمله روز ۶ نوامبر ۷۸ فردی ایرانی بوده باشد، ولی محتمل تر از آن این است که پرتاب کننده از محل اقامت آمریکایی مطمئن نبوده و یا به خاطر میله های پشت پنجره، طبقه اول را رها کرده و کوکتل را به طبقه دوم پرتاب کرده است. جالب توجه است که به خاطر اینکه می خواستند وسیله آتش زا را حتماً به داخل ساختمان پرتاب کنند، اتومبیلهای گران قیمت آمریکایی که خارج منزل پارک بوده اند را نادیده گرفته اند.

«اخطاریه» تهدیدآمیز از جمله برگه هایی است که این روزها به طور مکرر به منازل آمریکاییهای مقیم تهران ریخته می شود. تاریخ صدور اولین اعلامیه ۵ نوامبر ۷۸ بوده، ولی چون از ماه خروج از ایران گذشته بوده، ظاهراً تاریخ را تغییر داده اند تا مدت جدیدی را منعکس کند. پنچر کردن اتومبیل واترز هم قبلاً گزارش شده بود.

تأمل روی حوادث مذکور در ماه دسامبر نوعی نگرانی جهت زندگی روزمره در تهران به وجود آورده است. علاوه بر اعمال عادی مذهبی در روزهای عزاداری آتی، احتمال بروز خشونتها و اقدامات ضددولتی نیز وجود دارد. با اوج گرفتن ناآرامیهای شهری، ازدیاد حوادث علیه آمریکاییها از نوعی که در فوق گذشت و از ۳۰ نوامبر ۷۸ گزارش شده نیز قابل انتظار است.

تعداد آمریکاییهایی که در چند روز آینده ایران را ترک می کنند معلوم نیست، ولی نشانه هایی ابتدایی حاکی از پذیرش بالایی از (مقبولیت فراوان) یا پیشنهاد سفر مجانی، می باشند.

گزارش سیاسی امنیتی، ۷ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۷۱

خیلی محرمانه۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۶ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۰۱۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۷ دسامبر ۷۸

خلاصه: شعاردادنهای کمتر روی پشت بام، اجتماع خیابانی و تیراندازی پس از ساعات منع عبور و مرور همراه با خاموشیهای پراکنده برق. جزوات و تلفنهای تهدیدآمیز. دولت سنجابی و فروهر را آزاد می کند (تلکس جداگانه). شیراز و اهواز به طور عمومی آرام هستند. ازهاری نخست وزیر، دیروز در مجلس سنا سخنرانی کرد. امروز نسبتاً آرام بود، ولی اجتماع به خاطر تعطیلات طولانی آخر هفته کاهش یافته است.

۱ شب گذشته فریاد (شعار)های پشت بامی بیشتر شد، ولی بعد از روزهای اول ماه محرم مقدار زیادی کاهش یافته است. کارمند سفارت مشاهده کرد که ایرانیان، شعارهای جوانان تظاهرکننده را قطع کرده و به آنها می گفتند خفه شو، که آنها هم به سرعت چنین کردند. تظاهرات و تیراندازی در تجریش و سلطنت آباد گزارش شده اما آن طور که نقل شده حداقل سکوت دیروز تا شب ادامه پیدا کرد. شب گذشته خاموشیهای برق و تلفنهای تهدیدآمیز به شهروندان آمریکایی وجود داشت. کنسولگری شیراز گزارش می دهد، شب گذشته فریاد بر پشت بامها، کاهش یافته و درگیری نبوده است. اهواز آرام ولی مملو از سرباز است. بهبهان آرام است، ولی موتورسوارانی در اطراف شهر در حرکت هستند.

۲ کریم سنجابی و داریوش فروهر رهبران جبهه ملی دیروز از زندان آزاد شدند (در تلکس جداگانه گزارش می شود). دولت ایران همچنین اعلام کرد که ۱۲۰ زندانی سیاسی و ۳۵۲ زندانی دیگر را که به وسیله محاکم نظامی محکوم شده بودند، آزاد خواهد کرد.

۳ ازهاری، نخست وزیر دیروز در مجلس سنا سخنرانی کرد و شهروندان را به مقاومت در برابر «جنگ سرد» دشمن بر علیه ایران ترغیب نمود. او گفت خرابکاران آن قدر موفق بوده اند که حتی ثروتمندانی که از رژیم منتفع گردیده اند، بر علیه آن شده اند. او به لیست افشاگرانه انتقالات پولی (ارزی) اشاره نمود و شکایت کرد که کارمندانی که لیست را خارج نموده اند، فوراً اعتصاب کرده اند و مانع از تحقیقات شده اند.

(نظریه: این مسئله هنوز وجود دارد و خیلی از ایرانیان علیرغم حرکتهای دولت در جهت بی ارزش شمردن لیست، آن را قبول دارند). ازهاری گفت که بعضی از ایرانیان در خارج آموزش دیده اند و در مقامهای حساس گذاشته شده اند (مثل گمرکات).

بنابراین آنها می توانند کشور را همانطوری که اکنون تلاش می کنند، فلج نمایند. خرابکاران برق را قطع می کنند، در نتیجه

نه تنها موجب ناراحتی در خانه هایشان می گردنـد، بلکه موجب می شونـد که کارخانه ها تعطیل شـده زنـدگی مردم عادی به مخاطره افتد.

حکومت نظامی به وسیله پارلمان تصویب شد و اگر پارلمان رأی به تعلیق حکومت نظامی

بدهـد، ازهاری اجابت خواهد نمود. به هر صورت او با تمام دشـمنان مردم مخالفت خواهد کرد حتی اگر آنها اونیفورم نظامی به تن داشته باشند و یا لباس ملاها را. ازهاری تصریح کرد که ارقام دولت در مورد تلفات صحیح هستند.

۴ مقامات حکومت نظامی تهران اعلامیه رسمی برای تشریح تاکتیکهای مخالف در طول تعطیلات منتشر نمود:

تظاهرکننـدگان مرد، چادر بـه سـر خواهنـد نمـود و اسـلحه حمـل خواهنـد کرد؛ مردان جـوان سـرهایشان را می تراشـند و یونیفورمهای نظامی خواهند پوشـید که وانمود کنند سـربازان به توده ها پیوسته اند؛ آنها به میان مردم نارنجک پرتاب خواهند کرد و آتش را شـروع می کننـد؛ آنها به سـربازان با وسایل تیز حمله خواهنـد نمود؛ آنها از صـدای ضـبط شـده بر روی نوارها ستفـاده خواهنـد کرد، آنهـا پودر قرمز در جویهـا خواهنـد ریخت که وانمود کننـد خون است؛ آنها برق و تلفن را قطع خواهند نمود؛ آنهـا کفن سـفید به تن خواهنـد کرد و تـابوت حمـل می کننـد. حکومت نظـامی پنـج شـماره تلفن برای اینکه اگر مردم سئوالات و یا مشکلاتی داشته باشند بتوانند استفاده کنند، در اختیار قرار داد.

۵ امروز روز سـنتی برای تظاهرات دانشگاهی حتی در مواقع آرامتر است. اما دانشگاه تهران تا نیمروز اگر چه متشنج، ولی آرام نگهداشـته شد، سـربازان در اطراف محوطه دانشگاه تقویت شده اند. تظاهرات همراه با تیراندازی در تجریش انجام شده است. منبع دولت ایران آشوبهای شدیـدی را در گرگان گزارش می کند. قطعیت راهپیمایی و برخوردهای بزرگ تغییر نیافته است و شهروندان آمریکایی آماده می شوند که تعطیلات طولانی آخر هفته (۴ روز برای کارمندان سفارت) را در خانه بگذرانند.

اعلام اجازه فرسـتادن وابسته ها به اروپا، سر و صدا راه انداخته است، ولی اغلب آمریکاییها تا ۱۲ دسامبر در خانه خواهند ماند و صبر خواهنـد کرد که ببیننـد چه چیزی پس از اینکه دود از بین می رود باقیمانـده است. در این لحظه تهران مه آلود و بارانی است، هوایی که تظاهرکنندگان تکرو (غیروابسته به احزاب) را دلسرد می کند.

۶ مجلس امروز تشـکیل جلسه داد و چندین لایحه مهم دولت را اعلام وصول کرد. پیشـنهاد اصـلی به دادگاهها اجازه می دهد که کسـانی را که مظنون به فساد هسـتند و از کشور گریخته انـد غیاباً محاکمه کننـد. اگر مجرم شـناخته شونـد، دولت زمینها و اموال آنها را برابر با مبلغی که از مردم دزدیـده اند، مصادره خواهد کرد. لایحه دیگر حداقل سن ازدواج دختران را از ۱۸ سال به ۱۵ سال کاهش خواهد داد.

(نظریه: این به منظور راضی کردن مسلمانان سنتی که ترجیح می دهند دخترانشان حتی جوانتر از سن ۱۵ سالگی ازدواج کنند، طرح ریزی شده). دولت همچنین پیشـنهاد کرد که خدمت اجباری برای زنان را از بین ببرد و کنترلهای شدیدتر در مورد قیمت املاک وضع کند.

سولیوان

ارتش ایران هدف قرار می گیرد

سند شماره ۲۷۲

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۰۸۷۸۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: ارتش ایران هدف قرار می گیرد

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه) جزوه ای در تهران پیدا شده که از ارتش می خواهد به اپوزیسیون بپیوندد. گزارش شده است از سوی دولت در تأسیسات نظامی اصفهان، گردهماییهای مذهبی ترتیب داده شده است. نامه ای که به واحد نظامی تبریز نسبت داده شده می گوید نیروی زمینی با تظاهرکنندگان نخواهد جنگید. اعتقاد بر آن است که این سند قلابی است ولی حداقل شواهدی در دست است که برخی مردم در تبریز معتقدند ارتش نخواهد جنگید. طی دو روز گذشته در ۳۸ فروند از ۴۱ فروند هواپیمای اف ۵ در پایگاه هوایی تبریز خرابکاری شده است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می باشد. طرحها و یا خط مشی ها نباید صرفاً بر اساس این گزارش شکل بگیرند یا اصلاح شوند.

ب (بدون طبقه بندی) منبع جزوه ای به زبان فارسی به دست آورده که در حوالی خیابان کوروش کبیر و نگارستان ۷ در شمال شرقی تهران میان اتومبیلهای در حال عبور پخش می شده است. ترجمه این جزوه بدین شرح است: (عطف به شنبه ۲ دسامبر). با نزدیک شدن مقدس ترین لحظات ما تلاش می کنیم ارتش ایران را بیدار کنیم. نیروهای مسلح ایران همیشه از شاه، فقط شاه و نه کشور حمایت کرده اند. ای پرسنل قدیمی ارتش! طی جنگ جهانی دوم شما هم ترسیدید و نتوانستید دوام بیاورید. شما همه فرار کردید. دلیل فرار شما آن بود که با سلاحهای مرگباری مواجه شدید تاکنون همه ایرانیان با کلام وارد جنگ شده اند، ولی از حالا- به بعد اگر شما نظامیان به ما نپیوندید، ما شروع به جنگ مسلحانه با شما خواهیم کرد. ما خصوصاً طی ماههای مذهبی چنین خواهیم کرد.

در حال حاضر شما نظامیان با مسلمانان می جنگید و نمی دانید که دشمنان واقعی ایران آنانی هستند که می خواهند حکومت ایران را دوباره به شاه بازگردانند. بدون امضاء، بدون تاریخ صدور.

ج (خیلی محرمانه) منبع یک مقام امنیتی ایرانی است که در گذشته نیز گزارشات قابل اعتمادی داده است. منبع حضور یک روحانی را در FASC-۳ [به تلگرام اصلاحیه در سند شماره ۱۱۳۹ مراجعه کنید] را تأیید کرد، ولی در مورد جزییات مفاد سخنرانی وی چیزی نگفت. او تأکید کرد که پیام سخنرانی «حمایت از دولت» بوده است.

د (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع کنسول ایالات متحده در اصفهان است و کاملاً مورد اعتماد است. منبع گفت که طی چند روز اخیر حداقل در دو مورد شنیده است که روحانیون با اجازه دولت، در ساختمانهای دولتی مراسم مذهبی اجرا کرده اند. در هر دو مورد نام آیت الله خویی در طی مراسم برده شده است. منبع گفت که خویی یک روحانی شیعه است که تقریباً هم زمان با آیت الله خمینی از ایران تبعید شد. خویی به عنوان فقیهی که عمیقاً مذهبی بوده و از نظر سیاسی فعال نیست شناخته شده و از هنگام تبعید در عراق زندگی می کند و طبق گزارشات واصله، طی چند سال گذشته دولت چندین بار از خویی دعوت کرده است از تبعید بازگردد.

د (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع که یک افسر نظامی ایالات متحده است اطلاع داد که از طریق مرکز اطلاعات نمایندگی تهران، ایران اطلاعاتی بدین شرح به دست آورده است: در اواخر بعد از ظهر ۲ دسامبر ۷۸ منبع از یک مقاطعه کار ایالات متحده که در تبریز کار می کند و پیوندهای نزدیکی با نظامیان ایرانی در تبریز دارد کسب اطلاع نمود که یکی ازسه لشکر پیاده ارتش ایران در تبریز (معلوم نیست کدام لشکر) اعلام داشته اند که اسلحه های خود را زمین گذاشته و دیگر با تظاهرکنندگان و شورشیان ایرانی نخواهند جنگید. منبع این اطلاعات را، در صورتی که واقعیت داشته باشد، بسیار حساس می داند. منبع ثانوی یادشده هیچ اطلاعی در مورد هویت و یا مأموریت لشکر پیاده مورد اشاره ندارد.(۱)

و (بدون طبقه بندی) منبع مرکز اطلاعات هیأت نمایندگی در سفارت ایالات متحده در تهران است و اطلاعات زیر را از یک کارمند شرکت خدمات هوایی جهانی نورث روپ دریافت داشته است: روز ۶ دسامبر ۷۸ هنگام پایان کار در تبریز کارگران شروع به رقص و آوازخوانی و روبوسی نمودند. مقاطعه کار پرسید که چه اتفاقی افتاده است و در پاسخ به وی گفته شد که نیروی زمینی در تبریز سلاحهای خود را به زمین گذاشته و به انقلاب پیوسته اند.

ز (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع که یک افسر نظامی ارشد ایالات متحده در تهران است، اطلاع داد که نسخه ای از یک نامه به زبان فارسی دریافت داشتم. در اصل توسط یکی از پرسنل (NFI) مأمور در سفارت آلمان در تهران دریافت شده بود. این نامه که در دید اول واقعی به نظر می رسید به فرمانده لشکر دوم آذربایجان نسبت داده می شد که خطاب به تمامی پرسنل تحت فرماندهی اش نوشته است. نکته عمده این نامه این بود که در صورت بروز درگیری میان پرسنل تحت فرماندهی وی و معترضین یا تظاهرکنندگان ایرانی، پرسنل لشکر دوم اسلحه های خود را به زمین خواهند گذاشت و خون هموطنان خود را نخواهند ریخت. امضای نامه به فرمانده لشکر دوم آذربایجان نسبت داده می شد. منبع گفت که در بررسی آرایش جنگی نیروی زمینی ایران هیچ واحدی به نام لشکر دوم آذربایجان یا لشکر

۱- دوبار آمده است. م. (D) در اصل سند حرف

دوم وجود ندارد. به طور خلاصه آنکه این نامه علیرغم صحت ظاهری آن فریبی بیش نبوده است. منبع گفت هیچ اطلاعی که مؤید گزاش امتناع نظامیان ایرانی در برخورد با معترضین باشد، در دست ندارد.

ح (خیلی محرمانه) منبع افسر اجرایی در بخش نیروی هوایی هیأت مستشاری نظامی بوده و اطلاعات ذیل را ارائه نمود: سرگرد لی فیربورن رئیس تیم TAFT نیروی هوایی در پایگاه هوایی تبریز روز ۶ دسامبر ۷۸ گزارش نمود که در ۳۸ فروند از ۴۱ فروند هواپیمای اف-۵ مستقر در آن پایگاه خرابکاری شده است و سیمهای یک یا هر دو سکان اصلی هواپیماها قطع شده است. رئیس تیم TAFT چیزی در مورد زمان خرابکاری نمی داند. نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در مورد این واقعه سکوت اختیار کرده و اطلاعات مزبور از طریق همتایان نظامی و آشنایان ایرانی به دست آمده است. خرابکاری ظاهراً طی روزهای ۴ و ۵ دسامبر ۷۸ صورت گرفته است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه) عناصر ضددولتی اهمیت حمایت نظامی، خصوصاً حمایت نیروی زمینی، را در ثبات رژیم فعلی دریافته اند و به همین دلیل تلاش نموده اند چنین رابطه ای را در دید سربازان عادی منفی بنمایانند. تظاهرکنندگان در اول سپتامبر ۷۸ تلاش کردند با دادن گل به سربازان و ادعای اینکه سربازان و تظاهرکنندگان برادر هستند و برادران یکدیگر را نمی کشند، پیوندهایی با سربازان برقرار کنند. جزواتی مانند آنچه که در بالا بدان اشاره شد، توسط اپوزیسیون چاپ شده و از ارتش می خواهد از حمایت از شاه دست بردارد. آیت الله خمینی،دشمن اصلی شاه نیز در پاریس اغلب با این لحن صحبت می کند. اطلاعات زیادی که تأیید کننده موفقیت عناصر ضددولت در میان ارتش ایران باشد، در دست نیست. در یکی از تأسیسات نیروی دریایی ایران در بندرعباس یک تئاتر به آتش کشیده شد و در پایگاه دیگر در اصفهان یک هلیکوپتر بر اثر یک انفجار نابود شد. روز ۵ دسامبر ۷۸ اتومبیلی که به یک شرکت آمریکایی تعلق داشت در پایگاه هوایی بوشهر به آتش کشیده شد. در یک سازمان نظامی با وسعت ارتش ایران، می توان انتظار داشت که برخی افراد با سیاستها و برنامه های کل مؤسسه توافق نداشته باشند. مردم شمال غرب ایران از نژاد ترک بوده و به طور سنتی مخالف دولت مرکزی فارس می باشند. در اوایل دهه ۱۹۲۰ به هنگام روی کار آمدن رضاشاه و نیز در ۱۹۴۵ هنگام تشکیل جمهوری کوتاه مدت دمکرات توطئه های جدی در این منطقه شکل گرفت. ترکیب دقیق فرهنگی و نژادی نظامیان مأمور در منطقه تبریز معلوم نیست. بنابراین طبیعی است که سلسله مراتب ارتش تلاش نماید از طریق تماس با روحانیون شیعه که فعالین ثابت قدم ضدشاه نبوده اند، و نیز باز کردن راه هایی برای تماس با آنان که رهبری مذهبی حدود ۹۷ درصد جمعیت ایران را در دست دارند، خصوصاً در شرایط ناآرامی های جاری، با تبلیغات مذهبی مقابله کند. علیرغم سفر اخیر ملکه به عراق، گزارشات مطبوعاتی هیچ اشاره ای به تماس با خویی نداشته اند. ولی معمولاً انجام چنین دیدارهایی توسط مقامات ایرانی که در حال

سفر هستند اجباری است. گزارشی دریافت شده مبنی بر اینکه آیت الله خویی پیامی برای جامعه شیعیان ایران فرستاده و از ایشان خواسته است مراسم محرم را با آرامی برگزار کنند. مدتی است در گوشه و کنار کشور، شایعات زیرسئوال بودن میزان وفاداری واحدهای مختلف ارتش به دولت زیاد شده است، ولی تاکنون هیچ اطلاعاتی که مؤید این داستانسرایی ها بوده باشد در دست نیست. چندین نامه ساختگی دیگر که دعوی ناآرامی در ارتش دارد کشف شده است. (IIR ۱۶۶۹ ۰۱۹۸ ۷۸) گزارش نامه تبریز و سند قلابی آذربایجان نیز بدون شک از همین قبیل هستند چرا که تبریز در استان آذربایجان واقع شده است.

ناآرامی شهری در تهران و بقیه نواحی (۵ و ۶ دسامبر ۱۹۷۸)

سند شماره ۲۷۳

استفاده اداری محدود

شماره گزارش: ۶۶۹۰۳۰۹۷۸۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهرانبه: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی

موضوع: ناآرامی شهری در تهران و بقیه نواحی (۵ و ۶ دسامبر ۱۹۷۸)

۱۶ خلاصه: تظاهرات تقریباً در مقیاس کم تری پس از ۳ شب و اعمال مقررات حکومت نظامی ادامه دارد. گزارشات رسیده حاکی از خرید و فروش میزان بسیاری از پارچه های چلواری ویژه کفن است. گزارش می شود که نوارهای ضبط شده درباره روز مرگ درباره روز مرگ در ۱۱ دسامبر ۷۸ و این که خمینی برای هدایت مردم بازخواهد گشت، توزیع می شود.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها نباید منحصراً بر اساس این گزارش اخذ شده یا تغییر داده شوند.

ب منبع مرکز خبری سفارت آمریکا در تهران است (MIC) که اطلاعات زیر را در رابطه با ناآرامی در شهرهای ایران در ۵ و ۶ دسامبر ۷۸، ارائه داده است:

۵ دسامبر ۷۸:

۱ تهران در محلات کامران[کامرانیه] ، پهلوی، گیشا، نیاوران، کوروش کبیر، سلطنت آباد و اختیاریه (نواحی شمالی و شمال شرقی شهر) پس از ساعات منع رفت و آمد شعارها و فریادهای مردمی و صدای تیراندازی سلاحهای سبک به گوش می

رسید.

۲ تهران صدای تیراندازی در ناحیه شمالی تهران یعنی فرمانیه در طول روز به گوش می رسید.

۳ اصفهان از ساعت ۳:۰۰ تا ۲۱:۰۰ تیراندازیهای پراکنده در ناحیه شمال شرقی شهر به گوش می رسید. صدای فریاد و شعار هم شنیده می شد، ولی مشخص نبود که از نوار پخش می شود و یا تظاهرات زنده است. در شهرهای شهرضا و آباده، که هر دو در جنوب اصفهان قرار دارند، تظاهرات پس از ساعات منع عبورو مرور هم رخ داد

(منع عبور و مرور در اصفهان از ساعت ۲۰:۰۰ شروع می شود).

۶ دسامبر ۷۸:

۱ تظاهرات پس از ساعات منع عبور و مرور همراه با تیراندازیهایی در محلات گیشا، کامران[نیه]، تجریش، میرداماد، فرمانیه، دولت و سلطنت آباد در شمال و شمال شرق تهران گزارش شده است.

۲ در طول روز تظاهراتی در بازار و میدان فردوسی در جنوب تهران برگزار گردید.

۳ در اصفهان پس از چهار روز اولین تظاهرات در طول روز برپا گردید ولی در اثر تیراندازی متفرق شده و خاتمه یافت.

۴ بوشهر در جریان درگیری بین مأمورین انتظامی و تظاهرکنندگان یک پلیس و یک روحانی کشته شدند.

ج- منبع یکی از فرماندهان نیروی هوایی آمریکا و شخصی قابل اعتماد است. وی مطالب زیر را اظهار داشت: یک کنتراتچی ایرانی قابل اعتماد که برای واحد منبع کار می کند و منبع با توجه به تجربیات گذشته خود فکر می کند با سازمان امنیت کشور میزبان در تماس باشد و قبلاً هم اطلاعات قابل اعتمادی را ارائه داده به وی گفته که در طول دو هفته گذشته چندین میلیون متر چلوار سفید از سوی تجار بازار خریداری و بازفروش شده است. منبع فرعی افزود این پارچه را جهت کفن کردن اجساد به کار می برند و اگر شخص زنده ای آن را به تن کند نشان از آمادگی آن شخص جهت مردن است. (منبع: سرهنگ دوم پال دویر، گروهبان تروی سولیوان).

د منبع که اولین بار گزارش می دهد، یک افسر بازنشسته نیروی هوایی آمریکاست که به عنوان معاون مدیرعامل شرکت TRW در تهران کار می کند. منبع گزارش می دهد یک سرگرد نیروی هوایی شاهنشاهی ایران (IIAF) ، که معاون مدیر طرح و عملیات این نیرو است و قبلاً افسر اطلاعاتی نیروی هوایی ایران بوده به وی گفته هزاران نوار کاست از فرانسه به ایران آورده می شوند.

این نوارها که خود منبع فرعی هم آنها را شنیده است، حاکی از آنند که آیت الله خمینی روز ۱۱ دسامبر ۷۸ به ایران بازمی گردد و آن روز روز مرگ خواهد بود. مؤمنین در آن روز خانه به خانه راه افتاده و کافرین را می کشند. ظاهراً این نوارها را در بین مساجد و افراد ایرانی توزیع کرده اند. منبع می گوید که منبع فرعی به شایعات بی اساس گذشته وقعی نمی گذاشت، ولی این بار واقعاً نگران بوده است. منبع در این باره از یک افسر ارشد نیروی هوایی ایران سئوال کرد و این افسر مسئله را شایعه ای بی اساس ندانسته است. (منبع: جوزف لیورتاش، گروهبان جان اورشاک).

نظریات تهیه کننده: سطح تظاهرات روزانه که در ۲ دسامبر ۷۸ به اوج رسیده بود به نحو چشمگیری تنزل یافته است.

به نظر می رسد تظاهرات شبانه بیشتر فریادها و شعارهایی است که از روی پشت بامها پخش می شوند، اجتماعات کوچکی هم که تشکیل می شود در اثر پرتاب منور و تیراندازیهای سربازان متفرق می شوند. فعالیتهای شبانه مذکور که غالباً با قطع برق هم همراه است نوعی حالت روانی آزاردهنده در بین جامعه ایرانیها و خارجیهای شهر به وجود می آورد. شب ۶ دسامبر ۷۸ برخلاف شبهای قبل برق نرفت؛ ولی، گزارشی درباره نوار صداهای تظاهرات و تیراندازی واصل نشد. در طول هفته پیش گزارشات تأیید نشده متعددی به دستمان رسیده که خرید کفن به طور وسیع را خبر می دهند. ولی این اولین بار است که یکی از منابع مورد اعتماد نیز این مطلب را به اطلاع رسانده است. احتمالاً تظاهرکنندگان این کفن ها را به علامت شهادت طلبی در روزهای عزای بسیار عمیق ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۷۸ خواهند پوشید.

البته رسم سنتی عزاداریهای مذکور این نیست. توزیع گزارش شده نوارهای کاستی که حاکی از احتمال وقوع اقداماتی علیه خارجیان در روز ۱۱ دسامبر ۷۸ می باشند، را نمی توان تحت عنوان شایعه، بی اهمیت شمرد. به علاوه، با توجه به نادانی و پذیرش شایعات در بین ناراضیان مذهبی از هر دسته و گروه، حتی اگر ثابت شود که این مطالب دروغ بوده، ممکن است گروهی پیام مذکور را به مورد اجرا گذارند. دولت ایران اعلام کرده که روزهای ۹ تا ۱۱ دسامبر ۷۸ تعطیل رسمی خواهند بود. در حالت عادی فقط روز عاشورا که امسال مصادف با ۱۱ دسامبر شده، تعطیل رسمی است.

گروههای آشوبگر محلی

سند شماره ۲۷۴

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۶۶۹۰۳۱۰۷۸۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: گروههای آشوبگر محلی

۱۶ خلاصه: ساختمان شماره ۲ شرکت هوافضایی گرومن، در اصفهان محل امور اداری و منطقه ۷۲۰۱ AFOSI توسط تظاهرکنندگان به آتش کشیده شد. این حادثه مجروحی در پی نداشت.

۲۲ جزییات: (بدون طبقه بندی)

این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است، طرحها و سیاستها را نباید فقط با تکیه بر این گزارش تهیه کرد یا تغییر داد.

حدود ساعت ۱۲:۴۵ روز ۸ دسامبر ۷۸ گروهی از تظاهرکنندگان به ساختمان شرکت هوا فضایی گرومن (GAC) و ناحیه ۷۲۰۱ AFOSI نزدیک شدند. با توجه به خُلق و خوی زشت جمعیت مذکور یکی از مأمورین OSI و یکی از کارکنان شرکت GAC جهت مسدود کردن

درب ورودی حرکت کردند. پنج دقیقه قبل از رسیدن جمعیت، مشاهده شد که مأمورین شهربانی ایران مشغول وارسی ساختمان هستند. با این حال زمانی که جمعیت به اطراف ساختمان رسید این پلیس ها و دو پاسبانی که معمولاً حفاظت از ساختمان را به عهده دارند در محل نبودند.

جمعیت که بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر تخمین زده شدند با استفاده از آجرهای یک ساختمان در دست ساخت که در نزدیکی GAC قرار داشت، ساختمان GAC را سنگباران کردند.

در این زمان ۸ آمریکایی در ساختمان بودند، شش کارمند GAC و دو مأمور OSI که در خدمت ن ۷۲۰۱ هستند. یکی از مأمورین به همراه مسئول امنیتی GAC از پله ها به طبقه دوم رفتند تا صحنه را بررسی کنند. مأمور دیگر همراه پنج کارمند GAC به طبقه اول رفته و وارد اطاق ارتباطات شرکت شدند، اطاقی که فاقد پنجره است، و با ادامه سنگباران در همانجا ماندند. با توجه به میزان آجرهایی که از میان پنجره های شکسته به داخل پرواز می کردند مشخص می شد که بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ نفر در پرتاب سنگ شرکت فعال دارند. حمله با سنگ و آجر حدود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه طول کشید. در پایان این مدت تمام پنجره های ساختمان نابود شده بودند. آنگاه تظاهرکنندگان مهاجم وارد ساختمان شده و تابلوها و دیوارها را خراب کرده و آتشی برپا کردند. پس از برپایی آتش تظاهرکنندگان درب اطاق ارتباطات را شکستند تا به جای هیزم مورد استفاده قرار دهند. در این حال شش آمریکایی که در طبقه پایین بودند با استفاده از یک خروجی در پشت ساختمان، آن را ترک کردند. آنها با گذر از چند حیات خلوت، از دیوار بلندی بالا رفته و نردبان را هم پشت خود بالا کشیدند، سپس به منزل یک ایرانی پناهنده شدند و صاحبخانه یک ساعت آنها را پناه داد، تا اینکه ایرانیها درب منزل او را کوبیدند و پرسیدند آیا آمریکاییها آنجا هستند یا نه. در این حال، دو آمریکایی دیگر که روی پشت بام مانده بودند، مشاهده کردند که مهاجمین با سنگ و چوب مشغول شکستن موانع در جلوی درب ورودی ساختمان هستند. آنها همچنین متوجه آتش برافروخته ای شدند و دیدند که زبانه های آتش تا به سقف هم می رسند. در این هنگام، دو نفر (مأمور OSI و نماینده امنیتی GAC) دست به فرار از طریق پشت بامها زدند. آنها سایر آمریکاییها را در خانه فرد ایرانی دیده و برای امنیت خود به آن سوی رفتند.عقیده بر این است که بعضی از جمعیت این دو نفر را به هنگام ورود به منزل مذکور دیده اند، زیرا حدود بیست نفر فریادکشان به آنجا آمدند. در حین تلاش برای فرار مچ پای کارمند زن GAC پیچ خورد و پای مأمور OSI نیز مجروح شد (از میزان دقیق جراحت اطلاعی در دست نیست). آمریکاییهای مذکور پس از مخفی شدن در زیر زمین آن منزل به مدت یک ساعت، با استفاده از نردبانی به یک حیاط خلوت مجاور نقل مکان کردند، و سپس با استفاده از اتومبیلهای متعلق به دو مأمور OSI که در پارکینگ ساختمان شماره ۲ GAC از آسیب دور مانده بودند از محل خارج شدند، عده ای سرباز ایرانی را یافتند و آنها، هشت آمریکایی مذکور را تا کنسولگری آمریکا در اصفهان اسکورت کردند. ساختمان شماره ۲

GAC در اثر آتش کاملاً ـ ویران نشـده است، ولی بخش جنـوبی آن نیمه سوخته شـده و دود فراوانی که در اثر آتش به وجود آمده مابقی ساختمان را دچار خسارت نموده است.

نظریات تهیه کننـده: ساختمان GAC شماره ۲، قبلًا هم دو بار دیگر مورد حمله تظاهرکننـدگان سـنگ انداز قرار گرفته است. (هر دوی این موارد قبلاً ـ گزارش شـده انـد). در روز ۳ دسامبر ۷۸ هم این محـل شاهـد تظاهرات آرامی بود. اگر چه ۸ نفر در ساختمان بودنـد، ولی تظاهرکنندگان که شاهد بوده اند دو نفر سـعی کرده تا جلوی آنها را بگیرند، احتمالاً فکر کرده اند فقط همان دو نفر در ساختمان هسـتند. نیروهای ناراضـی همیشه مخالفت خود را با سفارش هواپیماهای F-۱۴ گرومن بیان داشته و آن را یک اسـراف مالی شـمرده اند. جای تردید بسـیار است که تظاهرکنندگان از وجود ساختمان AFOSI در محل شرکت GAC اطلاـع داشـته انـد. در جریـان ناآرامیهـای ایران این اولین مورد حمله و تخریب ساختمـانی است که انحصـاراً در اختیـار آمریکاییها قرار دارد. آیا سایر شرکتهای آمریکایی هم مورد حملات مشابهی قرار خواهند گرفت یا نه، باید صبر کرد و دید.

استراتژی فرانسه در قبال خمینی

سند شماره ۲۷۵

خیلی محرمانه۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، پاریس ۴۰۲۳۸

به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. آنی. ۱۸۷۳

مرجع: مکالمه تلفنی بارتولومو/ هارتمن مورخ ۷ دسامبر ۱۹۷۸

از وزارت به شورای امنیت ملی آقای بارتولومو رسانده شود

موضوع: استراتژی فرانسه در قبال خمینی

۱ خلاـصه: به تـازگی گزارش جـامعی در مورد سـیاست فرانسه در قبـال خمینی، از کاخ الیزه دریافت نموده ایم. فرانسویها می خواهنـد حـداکثر تلاش خود را در کمک به دولت ایران و ممانعت از ایراد بیانات تشـنج برانگیز توسط خمینی به خرج دهنـد. آنها اخیراً اعمال فشارهای خویش را بر خمینی افزایش داده اند، اما گمان نمی کنند که این کارشان وی را خاموش سازد. آنها مسـئله اخراج وی را از نظر دور نداشته اند، ولی در حال حاضر معتقدند که این عمل تأثیر مصیبت باری بر اوضاع داخلی ایران خواهـد داشت، چون در آن صورت جنـاح مخـالف شاه ادعا خواهـد کرد که دولت ایران به فرانسه فشار آورده تا خمینی را از آن کشـور اخراج نمایـد. نگرانی دیگر فرانسویهـا این است که اگر خمینی از آن کشور اخراج شود ممکن است وارد کشوری شود که به او در انجـام تحریکـات خویش آزادی عمـل بیشتری بدهـد. به طور خلاصه بایـد گفت که از نظر فرانسویها معمای

موجود عبارت از ضرورت اعمال فشار بیشتر بر خمینی به منظور ساکت ماندن است، بدون اینکه موجبات تحریک ناآرامیهای بیشتر در ایران پدید آید. منبع ما در کاخ الیزه شخصاً و به طور غیررسمی اظهار داشت در صورتی که دولت آمریکا هر

پیشنهادی در زمینه اینکه فرانسه چگونه عمل نماید داشته باشد کاخ الیزه از شنیدن آن استقبال می کند. پایان خلاصه.

۲ با توجه به تشنج های فزاینده در ایران، مشاور سیاسی از عضو امور بین الملل کاخ الیزه خواست تا در رابطه با طرز برخورد فرانسه با خمینی مطالبی را در اختیار وی قرار دهد. مشاور سیاسی خاطرنشان ساخت که ما گزارشات نگران کننده ای دریافت داشته ایم مبنی بر اینکه خمینی طی تماسهای تلفنی با پیروان خویش در ایران از آنها خواسته است که به گردآوری سلاح بپردازند زیرا در چند روز آینده به آنها نیاز خواهند داشت و تأکید نمود که نگرانی واشنگتن در رابطه با اوضاع داخلی این کشور افزایش یافته است. مشاور سیاسی اظهار داشت که صحبتهای وی غیررسمی بوده و دستوری در این زمینه دریافت نداشته است، مقام الیزه نیز به همین ترتیب پاسخ داد. سخنان و مطالب وی را در عین غیررسمی بودن، می توان معتبر تلقی نمود.

۳ مقام الیزه گفت سیاست فرانسه در قبال خمینی دارای سه مرحله بوده است. مرحله اول زمانی آغاز شد که دولت فرانسه از طریق تلکس خبری اطلاع حاصل نمود که خمینی وارد فرانسه شده است. منبع ما با به یاد آوردن مورد ابو داود، ابتدا قصد داشت راهی برای اخراج فوری خمینی از فرانسه بیابد. وی در آن زمان با ژیسکارد که سرگرم بازدید رسمی از برزیل بود در همین رابطه تماس گرفت و ژیسکارد نیز عکس العمل مشابهی را از خود نشان داد. اما بنا به گفته منبع ما که به تلخی این مطلب را اظهار می داشت، متأسفانه دولت ایران پاسپورت و مدارک منظمی در اختیار خمینی قرار داده بود، و به همین دلیل دولت فرانسه نمی توانست تحت پوشش یک بهانه قضایی از شرّ وی خلاصی یابد. دستور بعدی ژیسکارد که آن هم از برزیل صادر شده بود، این بود که اگر خمینی بخواهد در فرانسه بماند باید ساکت شود. بنابراین مرحله اول که تنها چند روز بیشتر دوام نیافت، اعمال فشار بر خمینی به منظور ساکت نگاه داشتن وی بود.

۴ بنا به گفته این منبع، اولین عکس العمل جناح مخالف دولت ایران پوشاندن سفارت فرانسه در تهران با دسته های گل بود چون فرانسه به آنها رسید و جناح مخالف نیز در همین رابطه یک عکس العمل شدیداً ضدفرانسوی از خود نشان داد. در نتیجه وزیر دربار شاه به سفیر فرانسه گفت که این عکس العمل مشکلاتی برای دولت ایران پدید آورده است، وزیر از فرانسویها خواستار نشان دادن «انعطاف پذیری» بیشتر در برخورد با خمینی شد. فرانسویها نیز موافقت نموده مرحله دوم سیاست خویش را که تا هفته گذشته ادامه یافت آغاز کردند که شاخص اصلی آن تلاشهای فرانسه در جهت مجاز شمردن سخن گفتن خمینی و در عین حال متقاعد ساختن وی به اجتناب از دعوت به خشونت بود.

۵ در پایان هفته گذشته دولت ایران برای اولین بار از دولت فرانسه خواست تا فعالیتهای خمینی را محدود سازد. منبع ما در مورد نحوه طرح این درخواست چندان مطلع نبود، وی تنها

به گفتن این مطلب اکتفا کرد که این درخواست به طور غیرمستقیم ولی به نحوی مطرح گردید که در مورد ماهیت اعتباری آن جای هیچ شک و تردیدی را باقی نمی گذاشت. پس از درخواست دولت ایران، دولت فرانسه مرحله سوم و کنونی سیاست خویش در قبال خمینی را آغاز کرد که شاخص اصلی آن افزایش اعمال فشار بر خمینی می باشد. آنها مدیرکل امور کنسولی (ژان چاپه) را نزد خمینی فرستادند تا موضع رسمی دولت را به اطلاع وی برساند. اعزام چاپه دو علت داشت: یکی اینکه دولت ایران خواستار انجام اقدامی در این زمینه شده بود و دیگر اینکه میزان درخواستهای خمینی از پیروانش افزایش چشمگیری یافته بود. بنا به گفته منبع ما این اعلام مواضع حاوی همان مطالبی بود که توسط دولت فرانسه به طور علنی بیان شده بود. اهمیت آن در بیان آن نهفته بود. پس از تماس چاپه، دولت ایران تماس مستقیمی با فرانسویها نداشته است اما ظاهراً به تشویق دولت مطالب تشکرآمیزی در همین رابطه در مطبوعات ایران درج شده، که بنا به گفته منبع ما بدون ظرافت و مهارت بوده است. منبع ما در کاخ الیزه افزود که جناح مخالف در ایران اکنون می گوید که فرانسه سیاست سخت تری را در قبال خمینی اتخاذ نموده است، وی این گفته را انکار نمود، چون در محتوای مواضع چاپه مطلب جدیدی گنجانده نشده بود.

۶ علاوه بر موضع گیری چاپه، فرانسویها انجام هرگونه مصاحبه توسط خمینی را ممنوع اعلام کرده و برای کاهش میزان ارتباط وی با پیروانش در چهارچوب نظام دموکراتیک خویش روشهای مختلفی به کار گرفته اند. همچنین یکی از اعضاء کابینه اردن نیز در حال حاضر در پاریس به سر می برد و خواستار اتخاذ روش معتدل تری در قبال خمینی شده است.

شاه حسین نیز سفر رسمی خویش به فرانسه را در تاریخ ۱۱ دسامبر آغاز خواهد کرد (بنا به اظهارات مطبوعات فرانسه ولی منبع ما در الیزه این موضوع را تأیید ننمود)، و احتمالاً ـ از خمینی خواستار پیشه ساختن همین رویه خواهد شد. مقام الیزه با صراحت اظهار داشت که به نظر آنها نمی توان انتظار داشت که این امر بتواند به طرز مؤثری از جار و جنجال خمینی بکاهد. فرانسویها مسئله اخراج وی از این کشور را از نظر دور نداشته اند و در صورتی که وی مستقیماً خواستار توسل جستن به خشونت شود، وی را اخراج خواهند کرد. لیکن بنا به گفته این منبع فرانسویها می ترسند که مبادا این راه چاره یعنی اخراج بیش از خود مشکل، به وخامت اوضاع بیانجامد. در رابطه با اخراج، دو موضوع سبب ترس و نگرانی فرانسویها شده است. موضوع اول این است که شاید مخالفین موجود در ایران چنین ادعا کنند که دولت ایران به فرانسویها فشار وارد آورده، تا از شر خمینی خلاصی یابد، که این موضوع می تواند به تضعیف موضع شاه منتهی شود. موضوع دوم این است که خمینی بتواند به سهولت در کشور دیگری مستقر شود که شاید یکی از کشورهای عربی تندرو باشد و به این ترتیب بیش از فرانسه برای ایراد بیانات خویش آزادی عمل به دست آورد. رابط ما در کاخ الیزه تأکید نمود که مهم ترین موضوع از نظر فرانسه حفظ آرامش داخلی در ایران است و دولت فرانسه

نمی خواهـد اقـدامی در جهت در تنگنا قرار گرفتن دولت ایران انجام دهد. با این وصف این منبع از نحوه برخورد دولت ایران با این مسئله انتقاد می کرد. وی گفت دولت ایران با ارائه تمام مدارک حقوقی مورد نیاز خمینی از جمله پاسپورتی برای ورود و اقامت وی در فرانسه اشتباه بزرگی را مرتکب شده است.

۷ بـدین ترتیب فرانسه قربـانی مـاهیت دموکراتیـک نظـام حکومتی خویش گردیـده است. از طرف دیگر، بنـا به گفته منبع مـا، دولت ایران تمام امکانات لازم برای ممانعت از رسیدن نظریات خمینی به پیروانش در ایران را مانند سانسور مطبوعاتی و طرق دیگر در اختیار دارد. او به عنوان یک نمونه بارز الجزایر را مطرح کرد که از زمان بیمار شدن بومدین، تمام نسخ نشریه لوموند را جمع آوری کرده است. وی بـا اظهـارات مـا مبنی بر اینکه دولت ایران از عکس العمـل جناح مخالف در صورت مبادرت به این اقدام ترس دارد، موافقت نمود و گفت اظهارات وی در مورد ایران تنها جنبه اظهارنظر داشته و نمی تواند به عنوان پیشنهاد تلقی گردد.

۸ در خاتمه منبع ما تأکیـد کرد که فرانسه (در رابطه با خواست دولت ایران و تجزیه و تحلیل خویش از اوضاع جاری) حداکثر تلاش خود را انجام می دهد تا علاوه بر کمک به دولت ایران مانع از آن شود که خمینی برای تحقق مقاصد خویش از فرانسـه اسـتفاده کند. وی در خاتمه اظهارات خویش صریحاً گفت که دولت فرانسه در این مرحله از سیاست خویش نمی داند از کجا بایـد کار خویش را آغاز کند. و شـخصاً افزود که کاخ الیزه آماده پذیرش و اسـتماع پیشـنهادات دولت آمریکا در همین زمینه می باشد.

هارتمن

راهنمای امور عمومی برای عزیمت وابستگان وزارت دفاع

سند شماره ۲۷۶

خیلی محرمانه۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، آتن ۱۰۷۳۷به: سرفرماندهی نیروهای آمریکا، آلمان

موضوع: راهنمای امور عمومی برای عزیمت وابستگان وزارت دفاع

۱ ما کاملاً متوجه حساسیت اشاره شده در تلگرام مرجع پیرامون راهنمای امور عمومی هستیم، ولی این سفارت مجبور است به پرسشهای مطبوعات یونانی، کشور ثالث و مطبوعات آمریکایی در رابطه با این موضوع، پاسخ دهد. ما نمی توانیم سئوالات در مورد حضور شـهروندان آمریکـایی در یونـان و یـا عبور تعـدادی از آمریکاییـان از خاک یونان برای خروج از ایران را نادیـده بگیریم و یا از کنار آن بگـذریم. ما معتقدیم تلاش جهت انجام چنین امری، خصوصاً در رابطه با گزارشات مخابره شده، نتایج معکوس به بار خواهد آورد.

۲ بنابراین، ما تصمیم داریم به سئوالات مشروعی که پیرامون این اتباع ایالات متحده مطرح می گردد پاسخ دهیم که قرار است در یونان در امنیت به سر ببرند. البته ما به رهنمودهای وزارت دفاع و وزارت خارجه تکیه خواهیم داشت و از هرگونه اظهارنظر پیرامون اوضاع ایران

خودداری خواهیم کرد. تأکید ما تنها بر آن افرادی خواهد بود که به یونان می آیند.

۳ جهت اطلاع دریافت کننده، ذیلاً سئوالات و پاسخهایی که جهت استفاده در پاسخ به سئوالات احتمالی تهیه کرده ایم، می آید.

شروع سئوالات و پاسخها:

س آیا اتباع آمریکایی از ایران به آتن می آیند؟

ج همانطور که وزارت دفاع روز پنجشنبه اعلام کرد، رئیس جمهور تصمیم گرفته است که خانواده های پرسنل نظامی ایالات متحده و سفارت می توانند ایران را به خرج دولت ایالات متحده ترک کنند و آتن یکی از مقصدها خواهد بود.

س آیا دولت یونان با این طرح موافقت کرده است؟

ج بله. ما این احتمال را با دولت یونان که حداکثر همکاری را در توافق با صدور اجازه ورود ایشان به یونان نشان داده، به بحث گذارده ایم.

س آیا سفارت آمریکا به این افراد توصیه کرده ایران را ترک کنند؟

ج خیر. تصمیم آنان که تخلیه وابستگان خود از ایران را برگزیده اند، کاملاً شخصی و داوطلبانه بوده است.

س این افراد چه مدتی در یونان می مانند؟

ج ما به طور دقیق نمی دانیم، ولی انتظار داریم که توقف ایشان در اینجا موقتی بوده و بعداً به ایران بازگردند.

س چند نفر به آتن خواهند آمد و وضعیت آنان چگونه خواهد بود؟

ج ما هنوز نمی دانیم تعداد آنان چند نفر خواهد بود، ولی به محض دسترسی به این اطلاعات، اعلام خواهیم کرد. به تمام آنان که به یونان می آیند، ویزای توریستی داده خواهد شد.

س آیا ما خواهیم توانست با آنان ملاقات و گفتگو کنیم؟

ج آنان آزاد خواهند بود با هر کس که بخواهند، از جمله خبرنگاران، دیدار و گفتگو کنند.

س چگونه می توانیم با آنان تماس بگیریم؟

ج از طریق این دفتر.

س اولین گروه کی وارد خواهند شد؟

ج ما هنوز اطلاعات دقیقی در مورد پرواز آنان نداریم ولی به محض کسب اطلاع به شما خواهیم گفت.

س آنان چگونه وارد خواهند شد؟

ج اطلاعات ما حاکی از آن است که اکثر آنان از طریق شرکتهای هواپیمایی تجارتی سفر خواهند کرد ولی ممکن است برخی از آنان با هواپیماهای نظامی ایالات متحده به آتن بیایند.

پایان سئوال و جواب

وضعیت در تهران

ص: ۵۲۱

سند شماره ۲۷۷

خیلی محرمانه۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران ۶۸۴۶۵۷۴۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در تهران

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش حاوی اطلاعاتی پیرامون اوضاع تهران از ساعت ۱۲۰۰ به وقت محلی روز ۷ دسامبر ۷۸ الی ساعت ۱۲۰۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف طی این مدت اوضاع در تهران و حومه آن بالنسبه آرام بوده است که بخشی از این امر ناشی از کاهش معمول فعالیتهای تجاری در تعطیلات آخر هفته بوده و بخشی دیگر به خاطر باران شدیدی است که در طی این مدت ادامه نداشته است.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی و ضددیگر خارجیان: طی این مدت فعالیتهای ضدآمریکایی و ضددیگر خارجیان در یک سطح متوسط رو به کاهش ادامه داشته است. سه مورد تهدید و سه مورد اقدام عملی ثبت شده است. تهدیدات عبارت بودند از تماسهای تلفنی به شرح ذیل: (۱) در ساعت ۱۴۰۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ یک تلفن کننده ناشناس به یک سپهبد آمریکایی گفت: «دارم می آیم بکشمت.»(۲) در ساعت ۱۰۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ یک ناشناس در گفتگوی تلفنی به همسر فرمانده عملیات دفتر وابسته دفاعی گفت: «من تمامی خانواده تو را خواهم کشت.»(۳) همچنین تهدید شد که ترمینال اتوبوسرانی لاکهید در تهران بمب گذاری شده است. سه مورد اقدام عبارت بودند از دو مورد تلاش برای پرتاب بمب های آتش زا و یک مورد مواجهه با جمعیت.(۱) یک بطری مشروب که با روغن بنزین پر شده بود در ساعت ۲۱۵۰ روز ۷ دسامبر ۷۸، از طریق پنجره بسته اقامتگاه وابسته هوایی ایالات متحده به داخل پرتاب شد. بطری یادشده فتیله نداشت و مشتعل نشد. جز شکسته شدن شیشه هیچ خسارت و جراحتی وارد نگردید.(۲) در ساعت ۱۸:۴۵ روز ۷ دسامبر ۷۸ به سوی اقامتگاه وابسته هوایی انگلیس نیز بمب آتش زا پرتاب شد. در این مورد نیز شیشه مشروب استفاده شده بود ولی مشتعل نشد و خسارات جزئی به بار آورد ولی به کسی جراحتی وارد نگردید.(۳) ساعت ۱۳۰۰ روز ۷ دسامبر ۷۸ یک غیرنظامی آمریکایی به نام ویث ورث از سوی جمعی از همسایگانش (حدود ۱۵ تا ۲۰ نفر) تهدید شد چرا که او تلاش می کرد از منزلش اسباب کشی کند. جمعیت می گفتند که آقای ویث ورث اثاثیه منزل را دزدیده و غیره.

همسر آمریکایی آقای ویث ورث نیز طی چند ماه گذشته هدف چنین توهین ها و تهدیداتی قرار گرفته بود. نهایتاً پرداخت ۱۳۵۰۰ ریال (۱۹۰ دلار) قضیه را حل کرد.

ج فعالیتهای ضدرژیم و ضدشاه: طی این مدت فعالیتهای ضدشاه ادامه داشته ولی از شدت

آن کاسته شده است. باران و تعطیلات آخر هفته موجب دوره بسیار آرامی گردیده است. در خلال ساعات شب از ساعت ۲۱۵۰ برق در بخشهایی از شهر قطع شد و صدای تیراندازیهای پراکنده ای در چندین منطقه شهر شنیده می شد، البته گزارشی در مورد تیراندازی متقابل دریافت نشده است. شب گذشته به خاطر بارش باران شدید، فعالیتهای پشت بامی زیادی وجود داشته است. موارد تأیید نشده ای از تظاهرات وجود داشته که طبق گزارشات به دنبال تیراندازی، پراکنده شده اند.

د اقدامات امنیتی دولت

(۱) طی این مدت دولت اعلامیه شماره ۲۳ حکومت نظامی را منتشر کرد که تأکید می کند گردهمایی غیرمجاز افراد به هیچ وجه تحمل نخواهد شد. این اعلامیه همچنین مشروحاً به طرحهایی که برای یک راهپیمایی بزرگ در روز یکشنبه ۱۰ دسامبر ۷۸ برنامه ریزی شده است می پردازد.

این اعلامیه به مردم توصیه می کند که در تظاهرات مزبور شرکت نکرده و فریب تاکتیکهای اپوزیسیون را که شامل موارد زیر می گردد، نخورند: مردان چادر به سری که اسلحه حمل می کنند، افرادی که یونیفورم سربازان را به تن داشته و به میان جمعیت می آیند، پرتاب نارنجک به میان مردم، آتش سوزی در طی مسیر، حمله به سربازان، استفاده از ضبط صوت جهت تقویت صدا، ریختن رنگ قرمز در جویها که با خون اشتباه گرفته شود، قرار دادن کودکان و زنان در جلوی جمعیت، مردان کفن پوش که تابوت خالی حمل می کنند و نهایتاً قطع برق و تلفن.

(۲) گزارش رسیده که نقل و انتقال سلاح در مناطق شمالی شهر طی ساعات برقراری مقررات منع عبور و مرور ادامه داشته است.

مأمور گزارشگر هیچ زره پوشی را در اطراف سفارت ندیده است. به نظر می رسد اکثریت این نوع خودروها در مناطق شمال شرقی شهر نگاه داشته شده اند.

(۳) یک افسر سفارت گزارش می کند که از ساعت ۰۰۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ نیروهای حکومت نظامی تقریباً یک اتومبیل از هر پنج اتومبیلی که در مناطق اطراف سفارت عبور و مرور می کنند را متوقف ساخته و بازرسی می نمایند. معلوم نیست این اقدام تا چه حد در سطح شهر گسترده است.

ه تخلیه وابستگان [مأمورین] ایالات متحده: سفارت ایالات متحده از ساعت ۰۸۰۰ روز ۸ دسامبر بررسی اسامی وابستگان پرسنل نظامی و پرسنل سفارت را جهت اعزام ایشان به نقاط امن در اروپا و ایالات متحده شروع کرده است.

تمامی وابستگان پرسنل دفتر وابسته دفاعی ایالات متحده به جز خانواده وابسته نظامی، همسران پرسنل AARMA و همسر متخصص اطلاعات نیروی زمینی در روز ۸ و ۹ دسامبر ۷۸ تهران را ترک خواهند کرد. آنها با بازگشت ثبات باز خواهند گشت. پیام محتوی جزییات امر

ارسال خواهد شد.

نظریات تهیه کننـده: با نزدیک شدن برهه حساس عاشورا به نظر می رسد حالت شـهر عصبی و هیجان زده بوده و در عین حال امیدوار است که می توان از خونریزی و ویرانیهای عمده جلوگیری کرد.

موضع دولت در برابر راهپیمایی بزرگی که برای روز ۱۰ دسامبر ۷۸ ترتیب داده شده معلوم نیست ولی صحبتها و امیدواریهایی در مورد نوعی «مصالحه» وجود دارد. شاید وضـعیت جوی تأثیر عمده ای بر میزان فعالیتهای چند روز اخیر داشته باشد، ولی در عین حال این کاهش فعالیتها می تواند آرامش قبل از طوفان بوده باشد.

دستگیری مخالفان

سند شماره ۲۷۸

خیلی محرمانه۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهران ۶۸۴۶۰۵۷۵۷۸

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

موضوع: دستگیری مخالفان

۱۶ خلاصه: (بـدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی پیرامون دسـتگیری ۳ ناراضـی ایرانی و توقیف نوشتجات ضدرژیم ارائه می دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

ساعت ۱۵:۰۵ بـه وقت محلی روز ۸ دسامبر ۷۸، مأمور گزاشـگر شاهد دسـتگیری سه تن از مخالفین توسط واحدهای حکومت نظامی در سـر چهارراه تخت جمشـید و روزولت بود. سه نفر مرد یادشده به دنبال اجرای تکنیک بازرسی دفعی اتومبیلها که از امروز توسط واحدهای حکومت نظامی به اجراء گذاشـته شده است، دسـتگیر شدند. بازداشت شدگان سه مرد ایرانی بودند که تقریباً ۵۵، ۴۰ و ۳۵ سال داشـتند. مسن ترین ایشان ریش سفید مرتب و کوتاهی داشت و دو نفر دیگر ریش چهار پنج روزه ای داشـتند. هیچکدام از ایشان از هنگام توقف تا هنگامی که با دسـتبند برده شدند مقاومتی نکرده و چیزی نگفتند. افراد در مقابل دیوار سـفارت به صف شده و بازرسی گردیدند. به آنان گفته شد تمام جیبهای خود را خالی کنند و کفشها و جورابهای خود را درآورنـد. اتومبیـل آنـان کاملاًـ بازرسـی و به نقطه دیگری بکسـل شـده است. مأمور گزاش اقلام زیر را دیـد که از اتومبیل

برداشته شد:

۱ یک کتاب قطور فارسی (حدود ۴۰۰ صفحه) که توسط خمینی نوشته شده است.

۲ چندین بسته (هر بسته حدود ۵۰ تا ۷۵ عدد) تراکتهای ضدشاه و ضدرژیم.

۳ یک بسته حدوداً ۵۰ تایی عکسهایی که ادعا می شد نشانگر کشتار تظاهرکنندگان است.

۴ چندین پوستر بزرگ رنگی.

۵ یک پرچم قرمز که با رنگ سفید چیزهایی روی آن نوشته شده بود.

۶ لیستی از افسران نیروهای مسلح شاهنشاهی (مقصود نامعلوم).

۷ نقشه مسیر یک راهپیمایی نقشه نشان می داد که راهپیمایی با اجتماع در اطراف بنای یادبود شهیاد شروع شده و سپس به سمت شرق و به داخل مرکز شهر ادامه پیدا می کند. تاریخ راهپیمایی معلوم نیست. تنها با یک تن از بازداشت شدگان از نظر فیزیکی بدرفتاری شد. چندین بار یک افسر پلیس به صورت و پس گردن وی سیلی زد. سربازان وظیفه که در یک کامیون در جلوی سفارت مستقر بودند آشکارا این شکل رفتار را رد کرده و از مأمور گزارشگر پرسیدند که آیا در ایالات متحده نیز چنین رفتاری دیده می شود.

نظریات تهیه کننده: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

پلیس مراحل بازداشت و تجسس را بسیار خوب انجام داد. نیروهای پلیس با مرکز بالاتر تماس گرفتند و یک سرگرد پلیس برای تسریع امور خود را ظرف ۵ تا ۱۰ دقیقه به صحنه رساند. موادی که در صحنه حادثه پیدا شد فوراً ضبط گردید. تهیه کننده گزارش موفق نشد یک کپی از آن تهیه کند.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۵، ۸ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۷۹

سری۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۷ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۰۴۰۲به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۵، ۸ دسامبر ۷۸

۱ جدی ترین حادثه امروز حمله به یک ساختمان دفتر شرکت گرومن در اصفهان بود. حدود دویست تظاهرکننده در ابتدا با سنگ به ساختمان حمله کرده، سپس آن را به آتش کشیدند. شش کارمند گرومن و دو پرسنل دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی از ساختمان که به وسیله آتش ویران شد خارج شده و بدون آنکه آسیبی به آنها برسد از دست جمعیت فرار کردند.

۲ شواهدی در دست است که مخالفان مذهبی و دولت از یک درگیری خونین طی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر پرهیز می کنند. ظاهراً دولت نظامی منع قبلی در مورد مراسم مذهبی روزهای یکشنبه و دوشنبه را برداشته و از عزاداران خواسته است «افرادی که مشکل ایجاد می کنند» را از خود دور سازند. شروع مقررات منع عبور و مرور در آن روزها از ۹ به ۱۱ بعد ازظهر موکول می گردد، ولی این احتمال وجود دارد که حتی در یک تظاهرات مسالمت آمیز پرچمها و شعارهای ضدشاه و به طرفداری از خمینی وجود داشته باشد که این امر می تواند به درگیری منجر شود.

۳ یک آیت الله در تهران به سفارت گفت که جامعه مذهبی شاه را به عنوان پادشاه طبق قانون اساسی و نه فرمانده کل نیروهای مسلح می پذیرد، به شرط آنکه ایالات متحده این تمایل

را داشته باشد که به عنوان تضمین کننده چنین توافقی عمل نماید.

۴ تهران دیشب نیز در یک حالت آرامش نسبی به سر برد. ولی چند حادثه نیز وجود داشت، از جمله پرتاب یک بمب آتش زا (که عمل نکرد) به منزل دستیار وابسته هوایی و پرتاب یک بمب آتش زای دیگر به منزل یک انگلیسی مقیم که خسارتی وارد نکرد.

۵ در اصفهان بمبی در کنار آپارتمان یک آمریکایی منفجر شد که آسیبی به کسی وارد نساخت. مغازه های بیشتری باز بودند، ولی اکثر مغازه ها همچنان بسته بودند. برق دوباره قطع شده است.

۶ در شیراز طی شبهای گذشته سر و صدای بیشتری از جانب جمعیت و تیراندازی سربازان شنیده شد. مدت قطع برق برخلاف معمول طولانی بوده است.

۷ از تبریز گزارشاتی در مورد وقوع تیراندازیهای بالنسبه سنگین در صبح امروز رسیده است.

۸- تولید ۲۸۸ میلیون بشکه ای امروز نفت این امید را به وجود آورده است که وخامت اوضاع در صنایع نفت حداقل به طور موقت از بین رفته است. روحیه در مناطق نفت خیز نسبتاً خوب به نظر می رسد که این امر شاید تا حدی ناشی از حضور نظامیان در اطراف تأسیسات کلیدی بوده باشد. اکنون تمامی بانکهای ایران، از جمله بانک مرکزی بسته هستند و تا ۱۲ دسامبر باز نخواهند کرد. نیوسام

آشوبهای داخلی در اصفهان و نواحی دیگر استان

سند شماره ۲۸۰

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۳۰۷ ۶۶۹ ۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۲ و ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: آشوبهای داخلی در اصفهان و نواحی دیگر استان

۱۶ خلاصه: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طی روزهای دوم تا پنجم دسامبر تظاهرات و اعتصاباتی در اصفهان و دیگر مراکز استانها به وقوع پیوست. نیروهای مسلح کشور شاهنشاهی ایران آماده اند تا جانشین کارکنان نیروگاههای برق

در اصـفهان شونـد و پرسـنل نیروی هـوایی به محض اعتصـاب خلبانـان هواپیمـایی ایران آمـاده دخـالت می باشـند. دو مورد از تظـاهرات در مقابـل ساختمان مسـکونی شـرکت هواپیمایی گرومن و بخش ۷۲۰۱ اداره تحقیقـات ویژه نیروی هـوایی به وقوع پیوست. به طوریکه گزارش شـده کارکنان اعتصابی نفت در آبادان و اهواز کوشـش می کننـد تا تولید نفت را متوقف نمایند. منع عبور و مرور شـبانه بدون اطلاع، برای کارکنان آمریکایی در بوشـهر برقرار شد. منع عبور و مرور شبانه در شیراز تغییر کرد و نیروی هوایی ارتش شاهنشاهی در این شهر گزارش می دهند که دارای سوخت جت

نیستند.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام است. هیچ گونه برنامه یا سیاستی نمی بایست به تنهایی بر اساس این گزارش بیرون داده شود و یا اصلاح شود.

ب (بدون طبقه بندی) موارد ناآرامی های داخلی که در ذیل می آید در طی روزهای دوم تا پنجم دسامبر ۷۸ از اصفهان گزارش شده اند:

۱ کارکنان پزشک قانونی اصفهان اعلام نمودند که در طی تظاهرات شب دوم دسامبر ۷۸ نه نفر کشته شده اند. پزشکی در پزشک قانونی تعداد کشته های سوم دسامبر را دو نفر ذکر نمود.

(منبع: جاوید هاتفی رابط دولت ایران در «شرکت گرومن» ارزیابی ۳-C)

۲ بیست و چهار تکنسین ایرانی از سوم دسامبر ۷۸ در پایگاه هوایی خاتمی (در نزدیک اصفهان) اسکان داده می شوند تا در صورت اعتصاب دائمی کارکنان، آب و برق از آنها استفاده شود. این ۲۴ تکنسین، در چنین حوادثی، به نیروگاههای برق خواهند رفت و برق مورد نیاز اصفهان را بدون وقفه تأمین خواهند نمود. به علاوه اگر خلبانان هواپیمایی ملی ایران دست به اعتصاب زنند پرسنل نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران که تخصص لازم جهت هدایت هواپیماهای داخلی هواپیمایی ملی ایران را دارا می باشند، آماده اند تا دست به کار شده و پروازهای تجاری را به عهده بگیرند.

(منبع: سرتیپ پرویز گوهری، نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران، فرمانده پایگاه هوایی خاتمی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲ – C.

۳ بعد از ساعت منع عبور و مرور شبانه طی شبهای سوم و چهارم دسامبر دو مورد تظاهرات در مقابل ساختمان شماره ۲ شرکت گرومن (محل اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی بخش ۷۲۰۱) صورت گرفت. تظاهرات اول تقریباً در ساعت ده شب و حدوداً با شرکت دویست نفر به وقوع پیوست و با تیراندازی هوایی سربازان تظاهرکنندگان پراکنده و تظاهرات خاتمه یافت تظاهرات دوم در ساعت سه نیمه شب رخ داد. گفته می شود که اغلب تظاهرکنندگانی که در تظاهرات اول شرکت کرده بودند بعداً برگشتند تا در تظاهرات دوم هم شرکت کنند. شرکت کنندگان در تظاهرات دوم بدون درگیری پراکنده شدند. هیچ گزارشی دال بر خسارت مالی و جانی ناشی از تظاهرات گزارش نشده است

(منبع: سیامک جرجانی، مأمور امنیتی نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران، ارزیابی ۱ B).

۴ تظاهرت در مقابل ساختمان شماره دو شرکت گرومن تأیید شد. از وجود تظاهرات در دیگر بخشهای شهر نیز گزارشاتی

رسـیده است. تیرانـدازیهای پراکنـده ای گزارش شـده ولی در مورد تلفـات اطلاعـاتی دریافت نشـده است. (منبع: دیویـد مک گافی، کنسول آمریکا، اصفهان، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲–B).

۵ بین ساعات ۹:۳۰ و ۱۱:۳۰ شب چهارم دسامبر ۷۸، تظاهراتی در سرتاسر اصفهان به چشم می خورد و صدای شلیک گلوله از همه جا شنیده می شد. اغلب این تظاهرات در بخش شمال غربی شهر بود. در نواحی جنوب غربی شهر مردم بی شماری در روی پشت بامها سنگ و آجر و یا کیسه های پلاستیکی نفت در اختیار داشتند. یک اقدام احتمالاً گول زننده علیه نیروهای امنیتی مشاهده شد. گروههایی از تظاهرکنندگان از کوچه ها بیرون می دویدند و سربازان در حال گشت را سرزنش کرده و دوباره به داخل کوچه ها برمی گشتند. پشت بام همین کوچه ها محل ایرانیهایی بود که سلاحهای فوق الذکر را در اختیار داشتند. سربازان این تظاهرکنندگان را در داخل کوچه ها تعقیب نمی کردند. تظاهرکنندگان (در خلال شعارهای دیگر) شعار «شاه باید بمیرد» و «فقط خمینی رهبر ماست» سر می دادند. گاهگاهی شوخی می کردند و می خندیدند گویی که تظاهرات نوعی شوخی و تفریح است.

(منبع: ال ودرفورد، گروه پرات و ویتنی، ارزیابی: ۳-C).

۶ گزارشات مربوط به تظاهرات روز چهارم دسامبر ۷۸ سرتاسری اصفهان تأیید شد. تظاهرکنندگان شعار می دادند و زباله های موجود درخیابانها را آتش می زدند. صدای تیراندازی به مدت بیش از یک ساعت و نیم شنیده می شد ولی زخمی و تلفاتی مشاهده نگردید.

(منبع: دیوید مک گافی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲-B).

۷ یک راننده ایرانی اظهار داشت که بیشتر اهالی اصفهان سلاحهای دستی در اختیار دارند و این سلاحهای دستی به سهولت در بازار قدیمی اصفهان و همین طور نواحی نزدیک نائین و نجف آباد یافت می شود.

(منبع: ال ودرفورد ارزیابی اداره تحقیقاتی ویژه نیروی هوایی: ۳-C).

۸ توصیه های زیر از سوی فرمانده حکومت نظامی اصفهان در رابطه با شهروندان آمریکایی انتشار یافت:

۱ در زمان عزاداری، تمام آمریکاییان موظفند در خیابانهای اصلی رانندگی نکنند یا قدم نزنند و از ورود به کوچه های باریک اجتناب ورزند.

۲ از بکار بردن وسایل نقلیه غربی خودداری نمایند.

۳ لباسهای مشابه آنچه که ایرانیان بر تن می کنند بپوشند.

(منبع: سرهنگ دوم ایوجین جانسکو، مشاور هیأت مستشاری نظامی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲ – B)

(تاریخ خبر: ۵ ۲ دسامبر ۷۸ تاریخ و محل کسب خبر: ۵۲ دسامبر ۷۸، منابع: قبلاً ـ در متن ذکر شده است، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، در متن ذکر شده است، مأمور ویژه امنیتی رابرت هافمن، (۱) و (۳) و (۵) و (۷)، وارن ال.اسمیت،

(۲)، (۶)، (۸) جیمی استات (۴)، اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی ناحیه ۷۲).

ج موارد زیر از ناآرامیهای داخلی از استانهای مختلف ایران دریافت شده است:

۱ طبق گزارشی استاندار استان آبادان گفته است که کارگران شیفت دو بعد از ظهر در

حوزه های نفتی آبادان در روز پنجم دسامبر سر کار حضور نیافتند و تحقیق ما نشان می دهد که تا فردای عاشورا (۱۲ دسامبر ۷۸) سر کار حاضر نخواهند شد.

(منبع: خبری والاس، شرکت بین المللی آمریکایی بل، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۳ – C).

۲ دوم دسامبر در اهواز تظاهرات به وقوع پیوست و گزارشات تأیید نشده ای نشان می دهد که کارگران صنعت نفت در اعتصاب به سر می برند. این اعتصاب به قصد فلج کردن تولید نفت صورت پذیرفته است.

(منبع: ویکتور تامست، کنسول آمریکا، شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی:۳ – B).

۳ در روزهای اول تا چهارم دسامبر ۷۸ در بوشهر تیراندازی روی داد و در ظرف همین مدت تانکها در خیابانها مشاهده می شدند. در حال حاضر پایگاه نیروی دریایی بوشهر تحت تدابیر شدید امنیتی قرار دارد و منع عبور و مرور شبانه از ساعت ده شب تا شش صبح در پایگاه به مورد اجرا گذاشته می شود. این منع عبور و مرور شبانه در سطح شهر اجرا نمی شود. اطلاعاتی دریافت شده است که در طی روزهای دهم تا دوازدهم دسامبر ۷۸ منع عبور و مرور ۴۸ ساعته ای در شهر بوشهر اعمال خواهد شد. طبق گزارش شرکت سیکورسکی به کارکنانش در بوشهر اجازه داده است که در صورت تمایل به خانه هایشان بروند. تقریباً ۳۷ نفر در بوشهر در استخدام شرکت سیکورسکی می باشند.

(منبع: رالف سی. کمپر، کاپیتان (نیروی دریایی آمریکا) بخش نیروی دریایی، هیأت مستشاری نظامی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲–B).

د منبع که درجه دار نیروی هوایی آمریکا در بوشهر، ایران می باشد اطلاع داد که در جریان تظاهرات ضددولتی پنجم دسامبر ۷۸، در بوشهر یک ملا (واعظ مذهبی) و یک پلیس کشته شدند.

(تاریخ خبر: ۵ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۶ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ۳–F ، منبع سرگروهبان ارل اینکس در تیم همکاری فنی نیروی هوایی مرکز آموزشهای نیروی هوایی ایران، مأمور ویژه وارن اسمیت، بخش ۷۲۰۱).

د ۴ در حدود ساعت یازده و پانزده دقیقه صبح سوم دسامبر ۷۸ تظاهرکنندگان (تعداد نامعلومی) از مسجدی در مرکز شهر کرمانشاه خارج شدند و شروع به شعار دادن کردند. نیروهای دولتی توانستند تظاهرکنندگان را متفرق سازند.

(منبع: تونی مالونی، شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۳–C).

۵ کنسول ایالات متحده از شیراز گزارش داده که نزدیک ساعت نه و پنج شب سوم دسامبر ۷۸ تظاهراتی با شرکت ۱۵۰ نفر در خیابان زند شیراز برگزار شد. تظاهرکنندگان شعار می دادند و سنگ پرتاب می کردند. قبل از ساعت ده شب یعنی شروع ساعات منع عبور و مرور

شبانه، نیروی زمینی ارتش جمعیت را متفرق گردانیدند. منبع هیچ اطلاعی از تعداد تلفات ندارد.

(منبع: جو مک گیل: کارمند شرکت صنایع هوایی گرومن در شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۱-C).

۶ تظاهراتی که در بالاـ بدان اشاره شد مورد تأیید واقع شد. محل دقیق آن در خیابانی که ساختمان استانداری در آن واقع است، می باشد. مجروحی گزارش نشده و در تمام طول تظاهرات پرسنل نظامی آمریکا مجاز به خروج از پایگاه هوایی نبودند. (سرهنگ دوم جی. سانتاباربارا مشاور تیم همکاری فنی نیروی هوایی، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲-B).

۷ تظاهرات سوم دسامبر نیز با تمام جزییاتش تأیید شد. به علاوه شایعات قوی وجود دارد که تظاهرات دیگری در شرف وقوع است از جمله روز چهارم دسامبر در شیراز تجمعی در مسجد خواهد بود.

(منبع: ویکتور تامست، کنسول آمریکا در شیراز، ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: ۲ – B).

(تاریخ خبر: ۵ ۲ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۵ ۲ دسامبر ۷۸، تهران، اصفهان، منابع: قبلاً ذکر شده است. ارزیابی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی: قبلاً ذکر شده است مأمور ویژه امنیتی: از. استیکنی (۱) و (۳) پی.استارک (۳) و (۵)، دبلیو. ال. اسمیت (۲) و (۵) و (۶) و (۷) و (۸)، جی. استات (۴).

ه منبع افسری است که به عنوان مدیر برنامه تیم حوزه همکاری فنی نیروی هوایی آمریکا در ایران به کار گمارده شده و مطالب زیر را از اعضای نیروی هوایی آمریکا در شیراز کسب نموده است. تقریباً در ساعت ده شب چهارم دسامبر ۷۸ تظاهرات کوچکی در نزدیکی مسجدی در ابتدای ضلع جنوبی بازار شیراز برگزار گردید. جمعیت به محض رسیدن سربازان سریعاً متفرق شدند. شروع ساعت منع عبور و مرور شبانه در شیراز از ساعت ده شب تا پنج صبح به نه شب تا پنج صبح تغییر یافته است.

(تاریخ خبر: ۴ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر ۵ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی ۲ – C، منبع: سروان جیمز اورنهام، مأمور ویژه سولیوان، بخش ۷۲).

و (خیلی محرمانه) منبع مقام ارشد نمایندگی شرکت تجاری آمریکاییهاست که با نیروی هوایی کشور شاهنشاهی ایران در شیراز کار می کند و روز پنجم نوامبر ۷۸ اطلاع داد که کلیه عملیات پروازی نظامی در پایگاه هوایی تدین شیراز به علت فقدان سوخت هواپیما از روز ۶ دسامبر ۷۸ متوقف خواهد شد.

(تاریخ خبر ۵ دسامبر ۷۸، تاریخ و محل کسب خبر: ۵ دسامبر ۷۸، تهران، ارزیابی: ۲- C، منبع ۱-OC، مأمور ویژه جیمی استات، بخش ۷۲).

نظریات تهیه کنندگان: (بدون طبقه بندی) اگرچه دو مورد تظاهرات اصفهان در مقابل ساختمان شرکت صنایع هوایی گرومن صورت گرفته، با این همه هیچ اطلاعاتی دال بر ماهیت ضدآمریکایی بودن تظاهرات دریافت نشده است. اطلاعات درباره مقاصد نظامی در جهت تأمین پیوسته نیروی برق و حمل و نقل هوایی، قبلاً گزارش شده است. حادثه دیگری که موجود بودن سلاحهای دستی در ناحیه اصفهان را روشن می سازد، نیز قبلاً ذکر شده است.

به نظر می رسد که تاکتیکهای مخرب در شهرها به جز تهران و اصفهان بیشتر بر روی اعتصابات بنا نهاده شده اند تا بر روی تظاهرات عمده. اثرات فلج کننده اعتصابات در بخشهای انرژی و خدمات عمومی شهری به خوبی مشهود است و انتظار می رود در طول ماه محرم نیز ادامه یابد.

تلاش برای حمله با بمب به منزل دستیار وابسته هوایی آمریکا

سند شماره ۲۸۱

استفاده محدود اداری

گزارش شماره: ۱۶۶۹۰۳۱۳۷۸۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی آمریکا، تهران

موضوع: تلاش برای حمله با بمب به منزل دستیار وابسته هوایی آمریکا

۱۶ خلاصه: تلاش ناموفق برای پرتاب کوکتل مولوتف به منزل دستیار وابسته هوایی آمریکا در شب ۷ دسامبر ۷۸ در تهران.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. نباید فقط بر اساس این گزارش طرح یا سیاستی اتخاذ یا تغییر داده شود.

ب منبع که دستیار وابسته هوایی آمریکا در تهران است مطالب زیر را به اطلاع رساند:

۱ حدود ساعت ۲۱:۵۰ روز ۷ دسامبر ۷۸، یک بطری شیشه ای پس از شکستن به درب شیشه ای حیاط خلوت داخل اطاق منزل منبع می افتد، منبع بطری را برمی دارد و می بیند که یک شیشه شراب ایرانی و حاوی نفت است، و از آنجا که خود فاقد فتیله است ظاهراً پرتاب شده تا دومین شیشه کوکتل مولوتف که پرتاب شد محتویات اولی را نیز به آتش بکشاند.

۲ منبع توانست بطری دومی را در منزل خود پیدا کند، ولی افزود که وقتی به دنبال بطری می گشته هوا تاریک بوده است. منبع و اعضای خانواده اش به هنگام وقوع حادثه در منزل خواب بوده اند. هیچ صدایی قبل یا پس از حادثه شنیده نشد. به خاطر قطع برق در زمان حادثه منزل تاریک بوده است. (منبع: سروان هاری جانسون، گروهبانها رون بلیس و پیتر هیودال).

ج تحقیقات AFOSI درباره حوادث فوق مطالب زیر را مشخص ساخته است: عقب منزل را دیواری به ارتفاع ۲ متر محاصره کرده و اطاقهای نشیمن در طبقه دوم قرار دارند. درب

شکسته شده حیاط تقریباً ۵ متر از سطح زمین و تقریباً سه متر از سطح دیوار خارجی بلندتر است. بخش مسکونی منزل در قسمت عقب و پهلوهای آن قرار گرفته است.

(منبع: مراقبت AFOSI ، گروهبان پیتر هیودال ن ۷۲).

نظریات تهیه کننده: در شب ۷ نوامبر ۷۸ دو کوکتل مولوتف به داخل منزل دو آمریکایی افتاد و سومین کوکتل هم در یک آپارتمان در همان نزدیکی فرود آمد. تمام این سه محل در نزدیکی منزل مسکونی سروان جانسون قرار دارند، و بهتر بگوییم همسایه دیوار به دیوار او هستند. در آن هنگام فکر کردیم که قربانی مورد نظر سروان جانسون بوده، ولی به خاطر سگ بزرگی که در خانه نگه می دارد جان سالم به در برده است. مهاجمین احتمالاً قصد داشته اند با پرتاب بطری دوم محتویات هر دو بطری را به آتش بکشند، ولی ممکن است بر اثر صدای شکستن شیشه و یا به علت دیگری ترسیده و گریخته اند. این اولین حادثه ای است که پس از وضع حکومت نظامی در تهران علیه منازل آمریکاییها صورت می گیرد. روز عزاداری ۱۰ دسامبر دقیقاً از ساعت ۱۹:۰۰ روز ۹ دسامبر شروع می شود. به احتمال زیاد اقدامات ضدآمریکایی از سوی گروههای کوچک و فاقد سازماندهی همچنان در نواحی شمال و شمال شرقی تهران ادامه خواهد یافت.

جدیدترین گزارش حمله به ساختمان شماره ۲ گرومن، در اصفهان

سند شماره ۲۸۲

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۴۷۸۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: جدیدترین گزارش حمله به ساختمان

شماره ۲ گرومن، در اصفهان در ۸ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶ خلاصه: خلاصه: اطلاعات دیگری درباره پناهنده شدن ۱۸ آمریکایی به ساختمان کنسولگری در پی حمله به یکی از ادارات شرکتهای آمریکایی و منطقه ۷۲۰۱ AFOSI در اصفهان در روز ۸ دسامبر ۱۹۷۸. سایر وقایع اصفهان در آن روز گزارش می شود.

۲۲ جزییات:

الف این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. اتخاذ و یا تغییر طرح ها و سیاستهای موردنظر نباید منحصراً با استفاده از این گزارش انجام شوند.

ب منبع فرمانده ن ۷۲۰۱ AFOSI اصفهان است و مطالب زیر را در ساعت ۱۵:۴۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ به اطلاع رسانده است:

۱ حدود ساعت ۱۲:۲۵ وارد شرکت هوا فضایی گرومن (GAC) واقع در شماره ۲ خیابان اودربست (احتمالاً اردیبهشت م) اصفهان شده است. حدود ساعت ۱۳۰۰ جمعیتی بین ۱۵۰

تا ۲۰۰ نفر به ساختمان نزدیک شدند. آنها سنگهایی به طرف ساختمان پرتاب کرده و شیشه های پنجره ها را شکستند. آنگاه وارد ساختمان شده و تابلوهای روی دیوار را خراب کرده و ساختمان را به آتش کشیدند. ستوان وارن اسمیت و دیو کوپر افسر امنیتی GAC برای حفاظت از ساختمان سعی می کنند به درب اول برسند زیرا ظاهراً پلیس های مراقب این در فرار کرده بودند. آنگاه کوپر در راه پله به منبع پیوست و اسمیت و پنج کارمند دیگر GAC منجمله یک زن در اطاق ارتباطات شرکت در طبقه اول ماندند. با ادامه تخریب، تظاهرکنندگان به سایر نقاط ساختمان راه یافتند و اسمیت و پنج کارمند مذکور را یافتند. اسمیت توانست ۵ کارمند را با خود از محل خارج نموده و به منزل یک ایرانی در نزدیکی ساختمان پناهنده شدند. کوپر و منبع داشتند به درب طبقه دوم نزدیک می شدند که صدای شکسته شدن درب دو جداره شیشه ای توسط تظاهرکنندگان را شنیدند و متوجه شدند که آنان به وسیله آجر و سنگ تظاهرکنندگان مورد هدف قرار گرفته اند. کوپر و منبع به طبقه بالاتر یعنی دفتر AFOSI رفتند و آنقدر آنجا ماندند تا اینکه به خاطر دود و آتش که هر لحظه بیشتر می شد بهتر دیدند که ساختمان را ترک کنند. آنها پس از اینکه فهمیدند نمی توانند فاصله کوچه بین ساختمان خود و ساختمان پهلویی را بپرند، به طرف دیگر رفته و از پنجره، روی سقف (پشت بام م) ساختمان همسایه پریدند. به خاطر پریدن از این ارتفاع تقریباً پنج متری مچ پای منبع آسیب دید. آنگاه کوپر و منبع پشت بام به پشت بام رفتند تا اسمیت و ۵ کارمند دیگر را در منزل نزدیکی محل حادثه یافتند. در اینجا آنها هم به این شش نفر پیوستند. وقتی روی پشت بامها حرکت می کردند کوپر هنوز بیسیم (رادیو) شرکت را در دست داشت و در همین حال متوجه شدند تظاهرکنندگان فریادهایی می کشند که گویا رادیو را می خواهند. چند تظاهرکننده به منزل نزدیک شده و از صاحب ایرانی آن پرسیدند آیا آمریکاییها آنجا هستند یا نه. منبع که می دانست تظاهرکنندگان از وجود اسمیت و ۵ کارمند دیگر در این منزل بی خبرند، موافقت کرد که همراه کوپر و صاحبخانه به درب منزل بروند ولی مشخص نمود که به هنگام پرش از ساختمان آسیب دیده است. تظاهرکنندگان از آنها رادیو (بی سیم) را خواستند، کوپر و منبع باطری آن را درآورده و تسلیم تظاهرکنندگان نمودند و آنها نیز بی سیم را شکستند. آنگاه دو کارمند OSI و ۶ کارمند GAC در زیرزمین همان منزل به مدت یک ساعت به انتظار نشستند تا بالاخره مسئولان حکومت نظامی به محل رسیدند و آنها را به پارکینگ شرکت GAC بردند و در آنجا اتومبیلهای خود را سوار شده و راهی کنسولگری آمریکا گشتند.

۲ منبع گفت گروهبان اسمیت همراه مسئولان حکومت نظامی به ساختمان شماره ۲ GAC برگشت تا میزان خسارات وارده را بررسی کند.

۳ ایرانیانی که این حمله را صورت دادند اکثراً در سن دانشجویی یا جوانتر بوده و لباسهای ورزشی به تن داشتند (قطعاً لباس کار به تن نداشتند). منبع تعدادی زن هم همراه این تظاهرکنندگان دیده بود. ساختمان مذکور را معمولاً دو پلیس محافظت می کنند، ولی با ورود

تظاهرکنندگان این دو پاسبان گریختند. (منبع: پست مراقبت AFOSI اصفهان ن ۷۲۰۱ گروهبان رابرت هافمن).

ج منبع دومین مأمور AFOSI است که به ناحیه ۷۲۰۱ منتقل شده است. وی در رابطه با اغتشاشات شهری روزهای ۸ و ۹ اصفهان و همچنین ساختمان شماره ۲ GAC مطالب زیر را اظهار داشته است:

۱ منبع که در ساختمان شماره ۲ GAC بود، حدود ساعت ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۵ شاهد بود در حدود ۱۰۰۰ نفر تظاهرکننده که ظاهراً در پی یک کامیون حکومت نظامی می دویدند وارد خیابان شدند. به دو پاسبان نگهبان درب اصلی شرکت ظاهراً با بی سیم گفته شده بود که بگریزند و یک اتومبیل شهربانی آنها را کمی جلوتر سوار کرد[ه و دور شد.] ابتدا حدود ۱۰۰ الی ۲۰۰ نفر از تظاهرکنندگان به ساختمان حمله کردند، ولی عاقبت و با گذشت ساعاتی، حدود یک چهارم از مردمی که از جلوی ساختمان عبور کرده بودند به داخل ساختمان وارد شدند. جمعیت در سر راه خود در خیابان به سه بانک و یک سینما هم حمله کردند، ولی ظاهراً تنها ساختمانی که در آن روز مورد تخریب قرار گرفته، به خارجیها تعلق داشت و همین ساختمان شماره ۲ GAC بوده است. در یک منطقه دیگر شهر هم یک بانک را آتش زده بودند. منبع ساعت ۱۷:۳۰ به ساختمان بازگشت و دید که آتش خاموش شده است ولی شعله ها در نیمه اول ساختمان خیلی شدید بوده و آنجا را کاملاً ویران ساخته است. قسمت عقبی ساختمان که دفتر AFOSI را هم دربر می گیرد فقط طعمه دود شده و وسایل آن آسیبی ندیده اند. در طول ساعات شب اصفهان همچنان دچار آشوب بود.

۲ سناریوی کلی مسایل اصفهان ظاهراً این است که در طی مراسم عزاداری در مساجد مردم را تحریک نموده و به آنها اهدافی جهت حمله معرفی می کنند. آنها در ساعت ۱۲:۱۵ از این مساجد بیرون ریخته و فعالیتهای ضددولتی آغاز شد.

۳ در رابطه با حمله به ساختمان منبع مطلب دیگری نداشت جز اینکه اظهار داشت که هشت آمریکایی به کنسولگری آمریکا پناهنده شدند و در اواخر شب به آنها گفتند که هم می توانند شب را در کنسوگری بگذرانند و هم می توانند به مجتمع مسکونی «خانه» در خارج اصفهان بروند. سه تن از کارکنان GAC آن شب را در کنسولگری ماندند، مسئولین حکومت نظامی به بقیه گفتند که بلافاصله به سوی مجتمع مسکونی حرکت کنند، زیرا رفت و آمد پس از آن ساعت غیرممکن خواهد شد. کنسول آمریکا برای اینکه آنها را تسکین بیشتری دهد همراهشان تا مجتمع مذکور رفت و اظهار داشت در بازگشت به کنسولگری پس از ساعات منع عبور و مرور و در اسکورت نیروهای حکومت نظامی، دو بار به طرف ماشین وی تیراندازی شده، ولی ظاهراً به طرف نیروهای انتظامی ایرانی همراهش تیر انداخته بودند. منبع معتقد است هیچ یک از تظاهرکنندگان گروه شش نفری آنان را که با استفاده از یک نردبان ساختمان شماره ۲ GAC را ترک کرده و به منزل یک همسایه محل رفته بودند را ندیده بود.

آنها تقریباً پس از ۱۵ دقیقه که در ساختمان منزل مذکور به سر برده بودند کوپر و هافمن را دیده اند که ساختمان GAC را ترک می کنند. منبع دیده که یکی از آجرهای پرتاب شده وقتی هافمن و کوپر به ساختمان امنیتی نزدیک می شدند نزدیک بود به آنها بخورد. بعد نگهبانان نظامی برای محافظت ساختمان گماردند و همان بعد از ظهر شخص سرلشگر ناجی فرماندار نظامی اصفهان برای بازدید از حادثه به محل آمد.

۴ در طول بعداز ظهر ۸ دسامبر ۷۸، کنسول آمریکا یک تلفن از نیویورک از سوی خبرنگاری که درباره این حوادث سئوال می کرد دریافت داشت.

مدیر گرومن اصفهان که با یکی از مقامات شرکت در نیویورک درباره حادثه صحبت می کرد مجبور شده بود سریعاً مکالمه را تمام کند.

۵ درباره وضعیت دو مجتمع مسکونی که در خارج اصفهان در اختیار آمریکاییها قرار دارد اظهار نگرانی می شود؛ ولی در حال حاضر اقداماتی در دست انجام است تا بر تعداد افراد نیروی انتظامی مأمور در این مجتمع ها افزوده شود.

۶ حکومت نظامی به صورت تاکتیکی با راهپیمایی های مذهبی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر ۷۸ در اصفهان موافقت کرده است. (منبع: مراقبت AFOSI اصفهان گروهبان وارن اسمیت، ن ۷۲۰۱).

د منبع از افسران امنیتی BHI (شرکت بل هلیکوپتر) در تهران است و اطلاع داده که در روز ۹ دسامبر پرسنل BHI اصفهان به او خبر دادند که در ۴۸ ساعت گذشته اتومبیلهای متعلق به ۸ کارمند BHI ، دو ایرانی و دو خارجی مقیم دیگر با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفته اند. اطلاعات دیگری به دست نیامده است.

(منبع: وین استوارت، گروهبان جان اورشاک، ن ۷۲).

ه پرونده های مرکز خبری نمایندگی سفارت آمریکا در تهران حاکی از آنند که یکی از کارکنان کنسولگری آمریکا در اصفهان به نام مایک مک نال اظهار داشته حدود ساعت ۷:۴۵ روز ۸ دسامبر ۷۸ یک وسیله انفجاری به داخل پارکینگ منزلی در اصفهان پرتاب شد که اتباع آمریکا و انگلستان در آن زندگی می کنند. خساراتی جزئی به ساختمان وارد شده، ولی کسی مجروح نشده است. منبع: پرونده های MIC ، گروهبان سولیوان، ن ۷۲).

نظریات تهیه کننده: اطلاعات فوق الذکر، و مطالب مربوط به ساختمان شماره ۲ GAC، تصویر مناسبی از حوادث روزمره ارائه می دهد. قبلاً اطلاعاتی به دستمان رسیده بود که تا قبل از حدود ۸ دسامبر فعالیتهای ضددولتی فقط به اقدامات ضربتی محدود می شوند ولی پس از آن وارد مراحل خشونت بارتری خواهند شد. راهپیمایی های مذهبی احتمالی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر ممکن است دور دیگری از حملات عمده را به دنبال داشته باشند.

در همین رابطه، احتمال دارد روز ۱۰ دسامبر ۷۸، تعداد ۱۰۰ هزار نفر در نزدیکی کاخ شاه در نیاوران، به راهپیمایی بپردازند.

در این رابطه اطلاعات تازه را طی یک بولتن خبری گزارش

خواهیم کرد. آشوبهای اصفهان احتمالاً ـ بیانگر سطح قابل انتظاری از خشونتها می باشد، زیرا یک بار دیگر (به خاطر ماه مقدس رمضان) روحانیون مستمعین شیفته ای می یابند و می توانند آنها را به جنونهای خشونت بار بکشانند.

تصحیح گزارشات سری IIR

سند شماره ۲۸۳

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحلیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران ۱۱۳۹

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی سی

عنوان: تصحیح گزارشات سری IIR

۱ تصحیحات ذیل می بایست در مورد دو گزارش IIR که در تاریخ ۸ نوامبر ۷۸ (۸ دسامبر ۷۸ م) از سوی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی منطقه ۷۲ ارسال شده اند، اعمال گردد.

الف (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) گزارش شماره ۷۸ ۳۰۸ ۱۶۶۹ IIR [سند شماره ۱۱۳۸] (تاریخ ارسال: ۸ دسامبر ۷۸)

عنوان:

نیروهای مسلح ایران هدف قرار می گیرند. پاراگراف زیر از بخش جزییات گزارش یادشده حذف گردیده است و باید در جای خود گنجانیده شود. علاوه بر آن جمله اول ردیف ۱۶ (خلاصه) باید بدین شکل اصلاح گردد: «جزوه پیدا شده در تهران از ارتش می خواهد به اپوزیسیون بپیوندد.»

۲۲ ج (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) منبع یک افسر نیروی زمینی ایالات متحده است که به تیم مستشاری شماره ۴ در اصفهان مأمور شده و در گذشته نیز گزارشات قابل اعتمادی داده است.

منبع گزارش نمود که در تاریخ ۲۱ نوامبر ۷۸ در حالیکه در مرکز پشتیبانی مستقیم شماره ۳ (FASE) در اصفهان مشغول به کار بوده، مشاهده کرده است که یک مرسدس [بنز] وارد شده و یک ایرانی در کسوت روحانیت در حالیکه توسط یک افسر ارتش ایران اسکورت می شد از آن خارج شد.

پرسنل مرکز مزبور جمع شدند و روحانی یادشده برای مدت حدود ۳۰ دقیقه برای ایشان سخنرانی کرد. در پایان سخنرانی همه

خوشحال به نظر می رسیدند.

ب (بدون طبقه بندی) ۷۸ ۰۳۱۰ ۱۶۶۹ IIR (تاریخ ارسال: ۸ دسامبر ۷۸)

عنوان:

گروههای آشوبگر داخلی. شماره این گزارش سری IIR باید به شکل زیر تغییر کند: ۱۶۶۹ ۰۳۱۱ ۷۸ عنوان گزارش (ردیف ۳) باید به شکل زیر بسط داده شود:«گروههای آشوبگر داخلی: در تاریخ ۸ دسامبر ۷۸ ساختمان مقاطعه کار آمریکایی در اصفهان سوخت.»

۲ (بدون طبقه بندی) بابت هرگونه مشکلی که این اشتباهات ممکن است ایجاد کرده باشند، متأسف هستیم.

۳ خروج از طبقه بندی: ۹ دسامبر (۱)۱۹۹۸.

گزارش وضعیت ایران شماره ۳۶، ۹ دسامبر

سند شماره ۲۸۴

سری۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذرماه ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن ۳۶۱۴۱۵

به: کلیه پستهای دیپلماتیک در اروپا (فوری)، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران شماره ۳۶، ۹ دسامبر

۱ در شب عاشورا، یک آرامش اضطراب آلود بر اکثر شهرهای ایران حکمفرما است. در آخرین لحظات تلاش برای جلوگیری از یک برخورد خونین، دولت ایران اعلام کرد که برگزاری مراسم مذهبی در طول ۴۸ ساعت آینده آزاد خواهد بود. برای برگزاری مراسم مذهبی، مقررات منع عبور و مرور تهران از ساعت ۹ تا ۱۱ شب برای روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر برداشته شده است. ازهاری به سفیر سولیوان اطمینان داد که اگر برای روز یکشنبه تظاهرات به خشونت کشیده شود برای مهار آنها به اندازه کافی نیرو در اختیار خواهد بود.

۲ تهران در طول نیمه روز ۹ دسامبر آرام گزارش شده است. وقایع پراکنده ای روی داد که برای اطمینان، ارتش گاهگاه اتومبیلها را در پی اسلحه و اعلامیه جستجو می کند. اصفهان روز آرامی داشت، برخوردها و تیراندازیهایی در شب گذشته اتفاق افتاد. اسکورتی که به دنبال اتومبیل کنسول بود طی حمله ای به پاسگاه پلیس گرفتار شد که بعداً ناچار به تیراندازی گردید. صدمه ای به بار نیامد. تیراندازیهای پراکنده ای در تاریخ ۸ دسامبر در نزدیکی بازار تبریز گزارش شده است، به طور کلی امروز آرام بوده است، مقررات منع عبور و مرور در تبریز از دیروز از ساعت ۱۱ شب به ۹ شب تقلیل یافته است. گزارشی مبنی بر زخمی شدن آمریکاییان در ۲۴ ساعت گذشته وجود نداشته است.

۳ رهبر میانه روی مذهبی آیت الله شریعتمداری و دوستان روحانیش در قم، طی اعلامیه ای از سربازان خواسته اند که بر روی تظاهرکنندگان شلیک نکنند و از تظاهرکنندگان درخواست کردند مواظب و محتاط و مرتب باشند.

۴ کارگران حوزه های نفتی گچساران هم به اعتصابیون پیوسته اند و تولید باز هم پایین آمده است. طبق تخمین، مجموع تولید امروز در حدود ۲/۲ ۱/۲ میلیون بشکه بوده است. فردا فقط ۶/۱ میلیون بشکه تولید خواهد شد که کمتر از یک میلیون برای صادرات موجود خواهد بود.

۱- این عبارت به صورت دست نویس به انتهای سند افزوده شده است. م.

۵ طبق آمار سفارت، تا ۹ دسامبر حدود ۱۳۰۰ نفر (۱۱۰۰ نفر از کارمنـدان وزارت دفاع و ۲۰۰ نفر از سازمانهای دولـتی و شرکتهای دیگر) از وابستگان دولت آمریکا، ایران را ترک خواهند کرد. این تعداد همه وابستگان دولتی که تقاضای خروج کرده اند را دربر می گیرد. کارکنان بخش خصوصی به خروج خود با هواپیماهای تجارتی ادامه می دهند. شرکتهای آمریکایی در ایران اظهار داشته اند که ۴۰ درصد از خانواده های آنها به طور موقت خارج شده اند اما بیشتر کارکنان در ایران باقی مانده اند.

۶ هواپیمایی پان آمریکن و هواپیمایی ملی ایران و سایر وسایل نقلیه بین المللی تاریخ ۹ دسامبر به عملیات عادی خود ادامه می دهند. پان آمریکن به ما اطلاع داد که برای پروازهای تاریخ ۸ و ۹ دسامبر جای خالی داشته است. مسئولان حکومت نظامی در تاریخ ۹ دسامبر اعلام کردند که فرودگاه بین المللی تهران از ساعت ۳۰/۶ امروز دهم تا ۳۰/۶ روز دوازدهم دسامبر بسته خواهد بود. پان آمریکن درصدد است که از تاریخ ۱۳ دسامبر پروازهای خود را از سر بگیرد.

۷ آمریکاییان و سایر خارجیان که مدت اجازه اقامتشان سرآمده است و یا همه مدارک موردنیاز را ندارند برای دریافت اجازه خروج با اشکالاتی مواجه هستند.

سفارت آمریکا موفق شده است که روزانه برای ۵۰ تا ۶۰ آمریکایی که در شرایط فوق به سر می برند ترتیب صدور اجازه خروج را بدهد. برای سایر سفارتخانه ها این ترتیبات دوجانبه موجود نیست. از آنجایی که اکثر ادارات ایران از تاریخ ۸ الی ۱۳ دسامبر تعطیل خواهد بود سفارت نمی تواند سریعاً اقدام به دریافت اجازه خروج بنماید، اما امیدوار است که در تاریخ ۱۳ دسامبر این عملیات را از سر بگیرد. کریستوفر

وضعیت ایران

سند شماره ۲۸۵

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۷۸ ۰۵۷۶ ۸۴۶ ۶

به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت ایران

۱۶ (بدون طبقه بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲ ۸ دسامبر ۱۹۷۸ تا ساعت ۱۲ ۹ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل ر ؤیت برای بیگانگان)

الف تهران در طی این مدت، مه آلود و بارانی بوده است، ناآرامی با شدت کمتری ادامه داشته است. اصفهان صحنه یک تظاهرات بزرگ بود که منجر به خساراتی گشت اما کشته ای به جای نگذاشت.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی: فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی در تهران

همچنان در طی این مدت رو به کاهش بود. اما در اصفهان فعالیتها تشدید شد و خلاصه ای از اوضاع در آنجا یک پاراگراف مجزا از این گزارش را به خود اختصاص خواهد داد.

در ناحیه تهران دو تهدید و یک اقدام عملی گزارش شده است. هر دو تهدید به صورت تماس تلفنی بودند که طی آنها آمریکاییها به مرگ تهدید شده بودند. موضوع اقدام عملی نیز از این قرار بود که دو تن از اتباع آمریکایی در حالت مستی باعث یک حادثه بزرگ رانندگی شدند (۲ الی ۳ ماشین با یکدیگر تصادف کردند.) سپس جمعیتی که (تعداد آنها نامشخص بود) در محل گرد آمدند و این دو آمریکایی به منزل یک آمریکایی دیگر پناهنده شدند. پلیس وارد صحنه شد و دو آمریکایی را دستگیر نمود. اطلاعات بیشتری در دست نیست.

ج- فعالیتهای ضدرژیم: در طول این مدت به خاطر شرایط جوی فعالیتهای ضدرژیم در سطح بسیار پایینی ثابت ماند و تعطیلات عادی نیز از شدت فعالیتها در تهران کاست. امروز صبح ترافیک بسیار سبک است و بسیاری از مغازه ها همچنان بسته هستند. وسایل حمل و نقل عمومی در حال کار کردن هستند اما اتوبوسها و تاکسیها تقریباً خالی می باشند. هوا همچنان سرد، ابری و مه آلود است. بارش باران فعلاً به طور متناوب ادامه دارد. در شب گذشته فریاد (شعار دادنها) از فراز بامها در گوشه و کنار شهر به طور ملایمی بود و گزارشهایی از تیراندازی پراکنده وجود داشت ولی تبادل آتش انجام نشد. بسیاری از مناطق شهر از ساعت ۹ شب ۸ دسامبر تا ۱ بعد از ظهر ۹ دسامبر برق نداشتند. در منطقه نیاوران صدای اتومبیلهای سنگین به گوش می خورد ولی هیچ حرکتی مشاهده نشد. احتمالاً تانکرها صرفاً موتورهای خود را روشن کرده بودند. RO, AAIRA از ساعت ۱۰ الی ۴۵/۱۰ روز ۸ دسامبر ۷۸ گشتی در بخش جنوب غربی شهر زدند. از آنجایی که امروز تعطیل رسمی می باشد ترافیک در شهر، سبک هست و تنها مغازه هایی باز بودند که تأمین کننده مواد غذایی و سوخت مردم می باشند. در مقابل شعبه های فروش نفت سفید، صفهای طویلی دیده می شد. کامیونهای حامل کپسولهای گاز در شهر تردد داشتند و پمپ ها باز و خلوت بودند. در ساعت ۲۰/۱۱ مورخه ۹ دسامبر ۷۸، دفتر تحقیقات ویژه خبر از یک جمعیت تظاهرکننده ۵۰ الی ۶۰ نفری داد که در خیابان جمشید تقریباً در ۳۰۰ متری شرق خیابان کورش کبیر و در حدود ۲۰۰ متری شمال خیابان ظفر شعار می دادند. شعار تظاهرکنندگان نامعلوم بود. تقریباً در ساعت ۰۰/۱۳ مورخه ۸ دسامبر پلیس در شهر کرج (۳۵ مایلی غرب تهران) یک غیرنظامی اونیفورم پوش را دستگیر کرد. او با خود کتابهای ممنوعه، چند ضبط صوت و پرچم حمل می کرد. گزارشی مبنی بر حمل اسلحه توسط وی داده نشده است.

د- اقدامات امنیتی: تعدادی زره پوش به شهر بازگردانده شده اند. در چهارراه شاهرضا و خیابان امیرآباد، ۳ تانک چیفتن و خدمه آنها و در چهارراه تخت جمشید و خیابان کاخ، یک تانک اسکورپین و تقریباً یک گروهان سرباز دیده شده اند. در محل اخیرالذکر، دیروز تقریباً یک دسته سرباز (بدون هیچ زره پوشی) وجود داشتند. باند غربی خیابان شاهرضا، سمت مقابل

دانشگاه، بر روی عبور و مرور ماشین ها بسته می باشد و حدوداً یک دسته سرباز در آنجا مستقر بودند. این اقدام پیشگیرانه سابقاً توسط مقامات حکومت نظامی اتخاذ شده است. مأمور گزارشگر همچنین متذکر شد که بازرسی اتومبیلها و موتورهای مشکوک و همینطور کنترل کارت شناسایی برخی افراد در نقاط مشخصی که روز به روز تغییر می یابند ادامه دارد.

ه خلاصه ای از اصفهان : تقریباً در ساعت ۱۳:۳۰ (به وقت محلی) ۸ دسامبر ۷۸، در مرکز اصفهان جمعیتی (متشکل از ۱۰۰۰ نفر) تجمع کرده و ۳ بانک و یک سینما را تخریب کردند. در همین حال، یک گروه تقریباً ۱۵۰ نفری از شورشیان به ساختمان شماره ۲ گرومن حمله کرده و آن را به آتش کشیدند. ۸ آمریکایی مجبور به فرار از ساختمان شدند که مورد تعقیب جمعیت خشمگین قرار گرفتند. این عده در انبار یکی از ایرانیان پناه داده شدند. پلیسی که مأموریت حفاظت از ساختمان را برعهده داشت نیز از قرار معلوم گریخته بود. نیروهای حکومت نظامی نیز وارد معرکه شدند اما فقط جمعیت را آرام کردند و آنها را متفرق نساختند. برای کسب جزییات بیشتر به گزارش دفتر تحقیقات ویژه مراجعه کنید. نظریه ارسال کننده خبر: (خیلی محرمانه- غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

فردا عاشورا است. امروز آرام می باشد. رادیو اعلام کرده است که فعالیتهای مذهبی عادی برای این مناسبت، مجاز است و این شامل تردد گروههای مذهبی در خیابانها نیز می باشد. ولی البته فعالیتهای سیاسی و تجمع جمعیتهای شعار دهنده و شورشی مشمول این امر نخواهد بود. مساجد برای مراسم مذهبی، باز خواهند بود. در روز عاشورا، عبور و مرور موتورسیکلت و وانت بارها ممنوع خواهد بود. برخی از ایرانیها از این اخبار احساس آسودگی نموده و اظهار امیدواری کرده اند که از درگیری و خشونت اجتناب شود. با توجه به سرشت سیاسی تفکیک ناپذیر اسلام، مأمور گزارشگر نسبت به توانایی نیروهای حکومت نظامی برای تشخیص سریع فعالیتهای سیاسی از مذهبی جهت دخالت مؤثر، اظهار تردید می کند.

گزارش سیاسی امنیتی، ۹ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۸۶

خیلی محرمانه۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۰۷۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۹ دسامبر ۷۸

خلاصه: تهران در شب ۸ دسامبر و صبح ۹ دسامبر آرام بود. منبع سفارت گزارش می دهد تعدادی از دانشجویان سازمان دهنده در ساعات شب ۶ دسامبر دستگیر شده اند. اصفهان کشته شدن شش سرباز را تأیید می کند. در صبح ۹ دسامبر اصفهان آرام و در عین حال هیجان زده بوده است. کنسول در شب ۸ دسامبر شاهد حمله مسلحانه به یک کلانتری بود و پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور به سوی اتومبیل اسکورت وی از پشت سر تیراندازی شد. در صبح روز ۸ دسامبر

تیراندازیهایی در نزدیکی بازار تبریز روی داد و در ساعات بعدی

فرمانـدار نظامی این شـهر ساعت شـروع منع عبور و مرور را از ۰۰/۲۳ به ۰۰/۲۱ افزایش داد. صـبح روز ۹ دسامبر نخست وزیر موافقت برای انجـام راهپیمایی مـذهبی روز ۱۰ دسـامبر در تهران و نیز کـاهش ساعـات منـع عبـور و مرور در تهران از سـاعت ۰۰/۲۱ بـه سـاعت ۰۰/۲۳ در روزهــای ۱۰ و ۱۱ دسـامبر را اعلام داشـت. آیـت الله شـریعتمداری از ارتش خـواست به سـوی تظاهرکننـدگان تیرانـدازی نکننـد. تکرار می شود نکنند. وی همچنین از تظاهرکنندگان خواست محتاط باشـند. شایعات ورود اسـلحه به شـهر ادامه دارد و داستانهایی شنیده می شود مبنی بر اینکه در برخی پادگانها عکسهای ولیعهد به جای عکسهای شاه نصب شده است. پایان خلاصه.

۱ تهران در شب ۸ دسامبر تقریباً آرام بود. کم بودن صدای شـعارها تا حدی ناشی از مه ای بود که در روز ۹ دسامبر نیز کاملاً سطـح شـهر را تیره کرده بـود. یـک منبـع گزارش می دهـد که روز ۶ دسامبر ارتش تعـدادی از دانشـجویان سازمان دهنـده را دستگیر کرده است. منبع گفت که سربازان آشکارا طبق لیست از قبل تهیه شده ای کار می کردند. (نظریه: این امر شاید توجیه کننده آرامش نسبی تظاهرات دانشـجویی تهران در روز ۷ دسامبر باشد). از جمله دسـتگیرشدگان پرتوی از رهبران دانشجویان بود که در ایالات متحده تحصـیل کرده است. ارتش همچنین با بازرسـیهای دفعی اتومبیلها را در جسـتجوی اسلحه بازرسی می کند.

۲ کنسول ایالات متحده در اصفهان شایعه مرگ شش سرباز را در شب ۶ دسامبر تأیید می کند. طبق گزارشات رسیده سربازان هنگامی کشـته شدند که تلاش می کردند سد آتشـی (موانع) را که در وسط خیابان روشن شده بود، خاموش سازند، بمبی که در آنجا کار گذاشـته شده بود منفجر شده و به مرگ آنان انجامید. هر چند اصـفهان در صـبح ۹ دسامبر آرام بود ولی کنسول ایالات متحده در شب ۸ دسامبر پس از برقراری مقررات منع عبور و مرور، شاهـد حمله مسـلحانه به یک کلانتری بود. کنسول همراه بـا اسـکورت [حکـومت نظـامی] در حال بازگشت از حومه شـهر بود و در یک کلانتری جهت تعویض اسـکورت توقف کرده بود که یک گروه مسلح بمبی پرتاب کردند که آسیب چندانی وارد نساخت. آنان سپس کلانتری را با تفنگ ساچمه ای زیر آتش گرفتنـد. (ساچمه ها از آنچنان فاصـله ای شـلیک می شدند که حتی شـیشه پنجره ها را نشکسـتند.) در ادامه مسـیر تا اقامتگاه کنسول از پشت بامها به سوی اتومبیل اسـکورت کنسول تک تیرانـدازی شد. سـربازان مسـتقر در اتومبیل اسـکورت به سوی ساختمانهای اطراف آتش گشودنـد ولی نتایـج آن معلوم نیست. روز ۵ دسامبر ۱۵ مورد آتش سوزی عمده در اصـفهان صورت گرفت و ۹ اتومبیل بمب گـذاری شـد و ساختمان دفتر شـرکت گرومن با خاک یکسان گردید که در تلگرام جداگانه ای گزارش شده است.

۳ تبریز گزارش می کند که صبح روز ۸ دسامبر تیراندازیهای پراکنده ای در نزدیکی بازار صورت گرفته ولی در دیگر ساعات روز شـهر آرام بوده است. فرمانـدار نظـامی شـهر اعلام کرده است که از ۸ دسـامبر سـاعت شـروع مقررات منع عبور و مرور به جای ساعت ۰۰/۲۳ از ساعت

۰۰/۲۱ خواهد بود. اعلامیه فرماندار نظامی در ساعات آخر روز منتشر گردید و کنسول ایالات متحده معتقد است تعدادی از مردم در ساعات جدید برقراری مقررات منع عبور و مرور دستگیر شده اند (هیچ آمریکایی در میان ایشان نبوده است).

۴ نخست وزیر ازهاری اعلام نمود که برای تظاهرات مذهبی روز ۱۰ دسامبر در تهران اجازه صادر شده و در همین رابطه گفت در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر مقررات منع عبور و مرور به جای ساعت ۰۰/۲۱ از ساعت ۰۰/۲۳ برقرار خواهد شد. سفیر تلفنی با ازهاری صحبت کرد، به وی اطمینان داده شد که اقدامات لازم پیش بینی شده تا در صورت به خشونت گراییدن تظاهرات با آن مقابله شود.

۵ آیت الله شریعتمداری و آیت الله های همتای او در قم پیامی منتشر ساخته اند که دارای دو محور اساسی است: سربازان نباید به سوی تظاهرکنندگان شلیک کنند و تظاهرکنندگان می بایست در روزهای تاسوعا و عاشورا محتاط و منظم باشند.

۶ چندین منبع می گویند از ورود اسلحه به تهران آگاهی دارند. روز ۸ دسامبر، منبع نهضت آزادی به یک مقام سفارت گفت گروههای زیرزمینی در حال تسلیح خود هستند، ولی از جزییات قضیه اطلاعی نداشت. منبع اعتقاد داشت آنان در روزهای راهپیماییهای مذهبی از توسل به خشونت خودداری خواهند کرد. تیمسار جهانبانی رئیس سابق سازمان ورزش ایران به یک مقام سفارت نیوزیلند گفت در «یکی دو» پادگان نظامی عکسهای شاه پایین آورده شده و عکسهای ولیعهد به جای آن نصب شده است.

(نظریه: احتمالاً جهانبانی خود نیز منافعی در این قضیه دارد و کاملاً قابل اعتماد نیست. ولی آنچه که مقام سفارت را شگفت زده می کرد، اشتیاق مقامات ایرانی حاضر در جلسه، به قبول این داستان بود.)

۷ حاج سیدجوادی، یکی از نویسندگان اپوزیسیون، که صبح دیروز توسط مقامات حکومت نظامی بازداشت شده بود، شب گذشته آزاد شد. نقل و قولها در مورد بازداشت ۵۰ تا ۱۰۰ نویسنده دیگر (از اتحادیه نویسندگان وابسته به وی) که در یک گردهمایی غیرقانونی در منزل وی شرکت کرده بودند، متفاوت است. ظاهراً تمامی بازداشت شدگان آزاد نشده اند. انجمن دفاع از حقوق بشر اواسط بعد از ظهر امروز کنفرانس مطبوعاتی برگزار نمود تا خبرنگاران را در مورد مسیر راهپیمایی فردا توجیه کند و به آنان اطلاع دهد که گروههای سیاسی اپوزیسیون به همراه رهبران مذهبی و جبهه ملی، در سازماندهی تظاهرات فردا شرکت داشته اند و از مقامات حکومت نظامی درخواست اجازه برای برگزاری راهپیمایی ننموده اند (هر چند که دولت از پیش اعلام کرده است اجازه راهپیمایی خواهد داد).

۸ ما از دو منبع موثق (هیأت مستشاری نظامی و دفتر وابسته دفاعی) گزارشاتی دریافت داشته ایم مبنی بر اینکه آخرین نقشه دولت برای فردا (۱۰ دسامبر) آن است که بخش جنوبی تهران را به تظاهرکنندگان واگذار کند و خطی ترسیم نماید که در بالای آن تظاهرکنندگان

اجازه ورود نخواهند داشت. طبق گزارشات رسیده حد اعلام شده خیابان تخت طاووس خواهد بود و حد واقعی در نقطه ای شمالی تر خواهد بود. توجه: مجتمع سفارت و بسیاری هیأتهای نمایندگی دیگر در جنوب این خط واقع می گردند. سفارت در حال کسب اطمینان لازم نسبت به ادامه حفاظت دولت ایران از مجتمع سفارت می باشد. سولیوان

طرحهایی برای راهپیمایی ۱۰ دسامبر ۷۸ در تهران

سند شماره ۲۸۷

سری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۵۷۸۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، منطقه ۷۲ تهران، ایران

به: ستاد فرماندهی اداره تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن دی. سی

عنوان: طرحهایی برای راهپیمایی ۱۰ دسامبر ۷۸ در تهران

۱۶ خلاصه (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) طرحها و نقشه های راهپیمایی عظیم آشکار شد. انتظار می رود صدها هزار نفر در راهپیمایی مذهبی که در واقع ممکن است برای سنجش قدرت سیاسی شاه باشد، شرکت کنند. نقاط تجمع راهپیمایی مشخص شده است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات خام می باشد. طرحها و یا تدابیر سیاسی نباید بر اساس این گزارش طرح ریزی و یا اصلاح شوند.

ب (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

منبع: دفتر نمایندگی دیگر آمریکا در تهران، گزارشی در دست ما قرار داده که حاوی اطلاعاتی در همین رابطه و به شرح زیر است:

۱ روحانیون ضدشاه و رهبران مخالفین، راهپیمایی عظیمی را برای صبح دهم دسامبر ۷۸ طرح ریزی می کنند. راهپیمایی قرار است توسط رهبر مذهبی ضدشاه، آیت الله سیدمحمود طالقانی، رهبری شود. طبق برنامه، راهپیمای از جنوب تهران در تقاطع خیابانهای شاهرضا کورش کبیر شروع می شود. قرار است مسیر راهپیمایی دقیقاً قبل از شروع توسط آیت الله طالقانی و

هوادارانش اعلام شود.

گروه مؤتلفه برگزار کننده امیدوار است چند صد هزار نفر از مردم را به صحنه راهپیمایی بکشاند. رهبران مخالف شاه گفته اند که به دستور نظامیان برای پراکنده کردن جمعیت اعتنایی نشود. انتظار می رود که رویارویی شدیدی رخ دهد.

۲ اجازه حمل هیچ گونه پرچم یا پلاکارد با مضامین ضدشاه یا ضددولتی در راهپیمایی داده نشده است. تظاهرکنندگان از واحدهای امنیتی ایرانی به عنوان «برادران اسلامی» می خواهند که در راهپیمایی دخالت نکرده و یا به طرف راهپیمایان آتش نگشایند. تمام تلاش جهت انعکاس یک راهپیمایی مسالمت آمیز و به نمایش درآوردن یک تظاهرات صرفاً مذهبی به عمل آمده

است. به هر حال قصد اصلی به طور آشکار سیاسی است. این راهپیمایی مستقیماً اقتدار شاه را به مبارزه می طلبد و نیروهای مخالف شاه امیدوارند که این راهپیمایی به عنوان تسهیل کننده یک سلسله از حوادث عمل کند که نهایتاً منجر به واژگون شدن سلطنت پادشاهی شود.

۳ دستورات در مورد راهپیمایی قرار است در مساجد اسلامی همراه با اعلامیه هایی که پیوستن مؤمنین به تظاهرات را تشویق می نماید داده شود. مطبوعات خارجی از راهپیمایی مطلع خواهند شد و جهت تهیه عکس و گزارش از واقعه دعوت می شوند. مخالفین امیدوارند مطبوعات خارجی آن را در سطح وسیعی منتشر کنند. در صورتی که تیراندازی رخ دهد در روز دهم با راهپیمایی مقابله نمایند. به تظاهرکنندگان دستور داده شده است مقررات منع عبور و مرور را نادیده گرفته و به طرف نقاط تجمع از پیش تعیین شده راهپیمایی کنند.

۴- تظاهرات شبهای اول و دوم دسامبر ۷۸ نتایج تلاشهای هماهنگی است که توسط هواداران آیت الله خمینی در پاسخ به فراخوانی او برای ایجاد خونریزی در ماه محرم انجام گرفت. هیچ گونه فعالیت سازمان یافته ای توسط این گروهها در خلال روزهای دوم تا نهم دسامبر طرح ریزی نشده بود. فعالیتهای پراکنده در این زمان در تهران نتیجه فعالیتهای خودجوش حامیان خمینی در سرتاسر شهر است.

۵ یک گروه تروریستی ایران به نام مبارزین مردم ایران با نیروهای خمینی متحد شدند که راهپیمایی دهم دسامبر را همچون راهپیمایی ۷ دسامبر تهران حفظ و کنترل کنند. در آن موقع آنان راهپیمایی را سازمان داده و کنترل می کردند. در مسیر راهپیمایی پیامها را می رسانند و همچنین از مخلوط شدن راهپیمایان و تماشاچی ها جلوگیری به عمل می آوردند. به آنها دستور داده شده است که در راهپیمایی دهم دسامبر سلاح حمل نکنند. در ۲۹ نوامبر ۷۸ رهبر جبهه ملی مهدی بازرگان (که ارتباط آشکاری با این گروه دارد) به خمینی در پاریس تلفن کرده و سئوال نمود که آیا این گروه اجازه دارد مبارزه مسلحانه را شروع کند؟ (یعنی اینکه دست به عمل خشونت آمیز بزند) خمینی جواب داد اقدام به چنین کاری نکنند تا او بتواند حوادث روز ۱۰ و ۱۱ دسامبر را ارزیابی کند.

۶ فعالیتهای ضدآمریکایی افزایش یافته است. هیچ مبارزه هماهنگی هنوز به وسیله مذهبیون یا رهبران غیرروحانی سازمان داده نشده است. چنانچه تظاهرات ضدشاه (در دهم دسامبر) منجر به برکناری دولت نظامی نشود، انتظار می رود که چنین مبارزه ای آغاز گردد. حوادث ضدآمریکایی تاکنون کار عناصر مذهبی رادیکال بوده است، لکن حتی همین حوادث می توانند رو به افزایش باشند.

۷ منبع اصلی این اطلاعات همواره اطلاعات موثقی به ما داده و خود تأیید نموده است که به اینگونه اطلاعاتی که در زیر آمده به راحتی دسترسی دارد.

ج (بدون طبقه بندی) منبع همچنین لیست نقاط تجمع تظاهراتی را که قرار است در ساعت ۸ صبح روز دهم دسامبر ۷۸ شروع

شود به شرح زیر فراهم کرده است:

میدان ارک نزدیک وزارت دادگستری، پیچ شمیران، نبش شاهرضا و کورش کبیر، خیابان استامبول، میدان کندی، میدان ونک، میدان شاه، میدان گمرک، میدان فوزیه، انتهای شاهرضا، سیدخندان نزدیک مسجد آبی (حسینیه ارشاد م)

نظریات تهیه کننده: (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) شایعات رایج مربوط به راهپیمایی بزرگ دهم دسامبر ۷۸ مدت یک هفته است که در سطح تهران پخش شده است. در حقیقت فعالیتهای خشونت آمیز ضدآمریکایی رو به افزایش است. در ماه نوامبر اعمال خشونت آمیز ضدآمریکایی از آغاز محرم بیش از دو برابر شده است. گروه مجاهدین خلق سازمانی تروریستی است که مسئولیت اعمال خشونت آمیز ضدآمریکایی پیشین را به عهده داشته است. گروه مزبور مسئول کشتن ۶ آمریکایی در خلال سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۷۶ بوده است. آنها از دو سال پیش یعنی از اوت ۷۶ زمانی که سه آمریکایی غیرنظامی را در تهران به قتل رساندند، فعالیتهای خود را کاهش داده اند.

(بدون طبقه بندی) در چند روز اخیر تهران نسبتاً آرام بوده است. گزارشات مکرری از تیراندازی در سراسر شهر دریافت شده است ولی ظاهراً هیچ درگیری آشکاری رخ نداده و یا گزارش نشده است. برق به کرات قطع می شود و ازدحام مردم در چند نقطه از شهر منجمله در شمال و شمال شرقی مشاهده شده است. اقدامات علیه آمریکاییان جداگانه از طریق این اداره گزارش شده است. به نظر می رسد فعالیت بسیار محدودی علیه نمایندگان کشورهای غربی دیگر اختصاص یافته است. اقدام به پرتاب بمب آتش زا در هفتم دسامبر به خانه وابسته نیروی هوایی انگلیس یکی از جدی ترین این موارد بوده است. خانه فرد مزبور در شمال شرقی تهران قرار دارد و ممکن است افرادی که اقدام به چنین کاری کرده اند از ملیت واقعی او بی اطلاع بوده اند، و این اقدام را تنها به صرف اینکه او خارجی است و احتمالاً با لباس نظامیش دیده شده است انجام داده اند.

(بدون طبقه بندی) شایعات زیادی مبنی بر اینکه راهپیمایان به سمت کاخ نیاوران حرکت خواهندکرد دریافت شده است. کاخ نیاوران منزل زمستانی شاه است و در شمال شرقی تهران واقع شده است. حفاظت کاخ به خصوص در جریان ناآرامیهای اخیر قوی بوده است. این تجهیزات نظامی شامل تانکها، زره پوشهای نفربر و واحدهای نظامی بیشتر از گارد آموزش یافته شاهنشاهی می باشد. چنانچه راهپیمایی در مسیر مذکور ترتیب داده شود، محل سکونت اغلب نظامیان تهران آماج حملات سیل عظیمی از مردم خواهد بود. همچنین تعدادی از تأسیسات نظامی ایرانی و آمریکایی، از جمله، مرکز هیأت مستشاری نظامی آمریکا در همین منطقه واقع است. در صورتی که در این محل چنین عملی انجام گیرد، نیروهای امنیتی جهت مقابله با راهپیمایان آماده می باشند. شرایط جوی عامل مهمی است که ممکن است که در تعداد راهپیمایان اثر بگذارد. باران سنگین و هوای سرد مداوم ممکن است باعث شود که تعداد زیادی از مردم در خانه بمانند.

(بدون طبقه بندی) اطلاعات این گزارش در اختیار رئیس گروه مستشاری نظامی آمریکا قرار گرفته است. منبع سند اطلاع می دهد که نسخه هایی از اصل گزارش برای افسران ارشد نظامی در اروپا فرستاده شده است.

اقدامات ضدآمریکایی در ۸ و ۹ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۸۸

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۷۷۸۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات ضدآمریکایی در ۸ و ۹ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاـصه: حوادث متفرقه ای از فعالیت های ضدآمریکایی در تهران در طی ۸ و ۹ دسامبر گزارش شده است. دو تهدید تلفنی، یک مورد سنگ پراکنی به محل اقامت و یک مورد پرتاب کوکتل مولوتف به محل اقامت گزارش شده است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی): این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید فقط با تکیه بر این گزارش اتخاذ کرد یا تغییر داد.

ب منبع، یکی از اعضای ارتش آمریکا، که برای اولین بار اطلاعاتی در اختیار AFOSI می گذارد، مطالب زیر را اظهار داشت: حدود ساعت ۷:۰۵ روز ۸ دسامبر، آجری پنجره منزل مسکونی وی واقع در خیابان دولت در شمال تهران را شکسته است. منبع قبل و بعد از پرتاب آجر هیچ کس را در اطراف منزل خود مشاهده نکرده است. چند روز قبل از آن حدود ساعت ۲۳:۱۵ نیز آجری به پنجره اطاق خواب وی پرت شده بود. در هر دو مورد کسی زخمی نشده است. (منبع: مارکس استوکس، گروهبان سولیوان).

ج منبع، یکی از اعضای ارتش آمریکا که در دفتر وابسته نظامی سفارت آمریکا مشغول به کار است و قبلاً هم اطلاعات قابل اعتمادی ارائه نموده، مطالب زیر را اظهار داشته است: وی در خیابان ۳۷ پارک زندگی می کند و در ساعت ۹:۳۰ روز ۸ دسامبر ۷۸، خانمش تلفنی دریافت داشته که طی آن یک مرد ایرانی تهدید کرده که «بهتر است اینجا را ترک کنید. می کشمتان، خارج شوید. خارج شوید.» زن منبع تلفن را قطع کرده، ولی فرد مذکور به مدت نیم ساعت روی خط مانده بود.

بالاخره شرکت خط را قطع می کند و تلاش برای ردیابی تلفن ناموفق می ماند. (منبع: دانیل بارتکو و گروهبان سولیوان).

د منبع که صندوقدار کلوب افسران، مرکز اجتماعات آرمیش مگ است گفت در ساعت ۱۱:۴۰ روز ۹ دسامبر ۷۸ تلفنی در کلوپ داشته که تلفن کننده دو بار تهدید کرده «می خواهد بمبی در آنجا کار گذارد.» منبع این حرف را باور کرد و گفت [فریاد زد م] بمب گذاری شده

است، آنگاه مکالمه قطع شد. تلفن کننده انگلیسی دست و پا شکسته ای صحبت می کرد و احتمالاً ایرانی بوده است. به دنبال آن پرسنل کلوپ با کمک AFOSI به جستجو در ساختمان پرداختند، ولی هیچ بسته یا شیء مشکوک مشاهده نکردند. (منبع: محمد مهاروف [یا معروف م] ارزیاب AFOSI: پیتر هیودال).

ه منبع دستیار وابسته هوایی آمریکا در ایران است و مطالب زیر را ارائه داده است: در حدود ساعت ۱۲:۰۰ روز ۹ دسامبر، کوکتل مولوتفی به داخل منزل یکی از کارکنان آمریکایی شرکت هواپیماسازی لاکهید پرتاب شد. منزل شخص مذکور روبروی منزل منبع و در شماره ۹ کوچه ۱ در شمال شرقی تهران قرار دارد. این وسیله به داخل اطاق افتاد و در نتیجه بر اثر آتش سوزی کوچکی که بر پا شد، آسیبهایی مختصر به اثاثیه منزل و اموال خصوصی نامبرده وارد آمد. هیچ کس مجروح نشد. پنجره ای که شکسته فقط ۵/۱ متر از سطح خیابان ارتفاع دارد. پلیس ایران عکس العمل نشان داد. (منبع: سروان هاری جانسن، گروهبان جیمی استات).

نظریات تهیه کننده: پرتاب بمب آتش زا به منزل شماره ۹ کوچه اول شمال شرق تهران درست آن طرف خیابان و روبروی منزل سروان جانسون رخ می دهد. روز ۷ دسامبر ۷۸ در تلاش مشابهی سعی کرده بودند منزل جانسون را به آتش بکشند. در ۷ دسامبر ۷۸ منازل سایر آمریکاییهای این منطقه نیز هدف بمب آتش زا قرار گرفته اند. اقدامات امنیتی فوق العاده ای که از روز ۵ دسامبر صورت گرفته شامل جستجوی اتومبیلهایی می شود که به این منطقه و محله وارد می شوند. محافظین و مأمورین انتظامی نسبت به احتمال ورود بمب به منطقه ناحیه خلیج بسیار حساس هستند. هرچند جامعه آمریکایی [مقیم تهران] همچنان شبی یک بمب آتش زا را تجربه می کند، تعداد حوادث ضدآمریکایی در تهران در دو روز گذشته اندکی کاهش یافته است، و این ممکن است نشان از مشغله هایی باشد که برای فعالیتهای مذهبی و ضددولتی روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر تدارک می بینند.

اقدامات مخالفین در تهران (۹ و ۱۰ دسامبر)

سند شماره ۲۸۹

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۱۸۷۸۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: اقدامات مخالفین در تهران (۹ و ۱۰ دسامبر)

۱۶ خلاصه: در ۱۰ دسامبر مقامات حکومت نظامی، خطی شمالی جنوبی در تهران ایجاد کردند و به هیچ کس اجازه عبور از عرض این خط را ندادند. تظاهرات مسالمت آمیزی در نیمه جنوبی شهر گزارش شده است.

۲۲ جزییات:

الف- (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نبایستی به طور انحصاری بر اساس این گزارش اخذ کرد یا تغییر داد.

ب منبع از کارکنان ن ۷۲ AFOSI است و اظهار می دارد که در شبهای ۹ و ۱۰ دسامبر ۷۸، دو تانک، یک نفربر زرهی و گروهی سرباز برای حفاظت از ساختمان هتل اوین گمارده شده بودند. در این هتل اعضای ارتش آمریکا به همراه خانواده هایشان زندگی می کنند و یا کسانی هستند که تازه واردند و یا برای ترک ایران به طور موقت در این هتل به سر می برند. مأمورین انتظامی به آمریکاییها اجازه ترک هتل را نمی دادند.

(منبع: سرگروهبان راد دوگلاس، گروهبان ترنس اولیس. ن ۷۲ AFOSI).

ج منبع مرکز خبری نمایندگی سفارت آمریکا است و اطلاعات کلی زیر را در رابطه با فعالیتهای محرز روزهای ۹ و ۱۰ دسامبر تهران ارائه داده است:

(۱) روز ۹ دسامبر ۷۸، در سراسر شهر تظاهرات آرامی برپا شد. گهگاه صدای تیراندازی هم به گوش می رسید. منع عبور و مرور به ساعات ۲۳:۰۰ و ۵:۰۰ کاهش یافت تا در روزهای ۹ الی ۱۱ دسامبر فعالیتهای مذهبی میسر گردد. فرودگاه تهران از ساعت ۱۰۰۰ روز ۱۰ دسامبر تا ساعت ۱۰۰۰ روز ۱۲ دسامبر تعطیل شد. هواپیمایی ایران تمام هواپیماهایش، غیر از چهار فروند را از محل خود حرکت داده، و روز ۹ دسامبر نیروی هوایی شاهنشاهی موتور بسیاری از هواپیماهایش در فرودگاه را روشن کرده بود، که احتمال نقل مکان این هواپیماها را مطرح می سازد. در روز ۹ دسامبر در جاهای مختلف کودکان اقدام به پخش اعلامیه های ضددولتی نموده اند، و بعد از ظهر همان روز هلیکوپترها اعلانهایی به طرفداری از دولت فروریختند.

(۲) روز ۱۰ دسامبر ۷۸، مقامات حکومت نظامی (MLA) خطی شرقی غربی در شهر تشکیل داده و هیچ حرکتی را در عرض این خط اجازه نمی دهند. خط از پارک وی ونک در غرب شروع شده و در خیابان ملاصدرا، خیابان پهلوی، شمال بلوار پهلوی، شرق کوروش کبیر، جنوب مسجد آبی، شرق سلطنت آباد، شمال گلستان ۵، شرق و سپس شمال به طرف لویزان ادامه می یابد. MLA به تظاهرات اجازه عبور می دهند ولی هیچ یک از شرکت کنندگان حق عبور از عرض این خط را ندارند. گروه بزرگی از تظاهرکنندگان که حدود ۷ تا ۱۰ هزار نفر تخمین زده شده اند در محل مسجد آبی جمع شده و در سمت جنوب به راه افتادند. سایر گروههای کوچکتری که در بخشهای دیگر شهر تشکیل شده بودند و در جنوب خط MLA قرار داشتند نیز به طرف جنوب به راه افتادند. حدود ساعت ۱۱:۳۰، راهپیمایان که اینک تقریباً ۳۰ هزار نفر شده بودند به طرف شاهرضا به راه افتادند، و عده ای هم از قبل در این خیابان به سوی شهیاد در حرکت بودند که در نزدیکی فرودگاه و جنوب غربی تهران قرار دارد. در شمال تهران هم تظاهرات آرام و پراکنده ای برپا شد که تمامی بدون حادثه ای به پایان رسیدند.

ارزیاب: گروهبان ری. اسپنگلر، ن ۷۲ AFOSI).

د- منبع افسر امنیتی شرکت راکول اینترنشنال است و قابل اعتماد می باشد. وی مطالب زیر

را گزارش داده است: راننده محلی اش (منبع فرعی) که از نظر منبع شخص قابل اعتمادی است گزارش داده که شب ۱۰ دسامبر ۷۸ در یک نشست در مسجد آبی شرکت کرده است. در صحبتهایی که نامبرده با حضار آن مجلس داشته مشخص شده که عده زیادی از مردم به سمت جنوب کوروش کبیر و شاهرضا راهپیمایی خواهند کرد و در آنجا به سخنرانی آیت الله طالقانی گوش خواهند داد. راهپیمایان سپس به سوی یادبود شهیاد حرکت خواهند کرد و به احتمالی هم به سوی قصر راه خواهند افتاد. (منبع: توماس هانت، گروهبان فیلیپ استارک، ن ۷۲ AFOSI).

نظریات تهیه کننده: ظاهراً مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته اند فعالیتهای مذهبی را متوقف کنند و راهپیمایی ها ثمری نخواهند داشت. غیر از خون ریزیهای فراوان. تا به امروز خشونت قابل ملاحظه ای گزارش نشده است. خط MLA توانسته شمال تهران که غالب خارجیها در آن بخش ساکن هستند را ایمن سازد. فعالیتها فعلاً همانطور که در بند «د» از قول منبع فرعی گفته شد پیش می روند. آیت الله طالقانی از مخالفین سرسخت و قدیمی شاه بوده و آیت الله خمینی وی را یکی از معاونین اصلی خود در ایران خوانده است. احتمال راهپیمایی از شهیاد به قصر (احتمالاً نیاوران یا سعدآباد) خیلی زیاد نیست زیرا هر کدام حدود ۲۰ کیلومتر با شهیاد فاصله دارند. اگر این اتفاق بیفتد و هدف نیاوران باشد، راهپیمایی درست از مقابل مرکز اجتماعات آرمیش مگ خواهد گذشت.

خشونتهای اخیر در اصفهان

سند شماره ۲۹۰

استفاده محدود اداری ۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: خشونتهای اخیر در اصفهان

۱۶- خلاصه: خشونتها در اصفهان در روزهای ۷ و ۸ دسامبر ۷۹، جان شش سرباز و سرانجام ۵ فرد معمولی را گرفت. ژاندارمری ایران گزارش از تهدید اتومبیل شخصی یک سرهنگ ایالات متحده آمریکا را گزارش می کند.

۲۲ جزییات:

الف- (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی مطالب بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید فقط بر اساس این گزارش اخذ کرد یا تغییر داد.

ب منبع مطالب زیر را گزارش کرده است:

(۱) روز ۷ دسامبر ۷۸، هنگامی که سربازان حکومت نظامی مشغول رفع موانعی آتش زا که از سوی تظاهرکنندگان در خیابانهای شمال اصفهان کارگذاشته شده بود، بودند ناگهان یک بشکه محتوی مواد آتش گیر منفجر شد و شش سرباز کشته شدند.

(۲) روز ۸ دسامبر، آیت الله خادمی یکی از روحانیون ضددولتی به زور از منزلش به مسجد مصلی در نزدیکی فرودگاه اصفهان برده شد. در این حال در سراسر شهر اعلام شد که آیت الله خادمی در مسجد مصلی سخنرانی خواهد کرد. مردم به سوی این مسجد راه افتادند. یک گروه از سربازان حکومت نظامی با مردم گلاویز شدند، ولی بعداً به آنها اجازه عبور دادند. در همان زمان گروه دیگری از مردم که رهسپار مسجد بودند از جهت مقابل رسیدند، و در نتیجه، ولی احتمالاً ناآگاهانه، سربازان را محاصره کردند. سربازان ظاهراً حس کردند که به دام افتاده اند، نگران شده و اقدام به تیراندازی کرده و در نتیجه ۵ نفر از تظاهرکنندگان را کشتند.

(۳) روز ۸ دسامبر ۷۸، تظاهرکنندگان شعبه بانک صادرات خیابان چهار باغ را به آتش کشیدند. مدیر بانک به یک گروه سرباز در همان حوالی که مجهز به وسایل آتش نشانی هم بودند متوسل شد. به وی گفته شد سربازان دستوری جهت کمک ندارند.

(۴) روز ۸ دسامبر ۷۸، مقامات ژاندارمری ایران به صاحب ملک ارتش آمریکا در اصفهان سرهنگ دوم توماس کوپیرز خبر دادند که شخصی تلاش کرده تا در خودروی وی بمب گذاری کند. (گروهبان رابرت هافمن ن ۷۲۰۱).

نظریات تهیه کننده: فعلاً اطلاعی در دست نیست که آیا بشکه مواد آتش زا عمداً جهت راهبندان به کار گرفته شده یا نه، ولی با توجه به نتایج کار، ممکن است در آینده عمداً مورد استفاده قرار گیرد. احتمالاً دولت هیچ نقشی در بردن آیت الله خادمی به مسجد مصلی نداشته، والا مشخص است که خود تجمع جمعیتهای عظیمی در آن مسجد را ایجاد کرده است. از دیرباز زور و تهدید از سوی معارضین علیه اعضای خودشان به کار برده می شده، و ممکن است این بار هم یکی از همان موارد باشد. در روز ۲۶ نوامبر ۷۸ منزل مسکونی سرهنگ دوم کوپیرز مورد حمله با بمب قرار گرفت، و سبب شد تا نامبرده به محل دیگری در اصفهان نقل مکان کند.

اخبار مربوط به بمب گذاری در ماشین سرهنگ نامبرده به بخش ارتش آمریکایی سفارت آمریکا در تهران گزارش شده است. اطلاعات تکمیلی دیگری درباره خشونتهای اصفهان در روز ۸ دسامبر ۷۸ در گزارشات شماره ۱۶۶۹۰۳۱۱ و ۰۳۱۴۷۸ منعکس شده است.

راهپیمایی عظیم ۱۰ دسامبر در تهران

سند شماره ۲۹۱

استفاده محدود اداری

شماره گزارش: ۱۶۶۹۰۳۲۰۷۸۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، تهران

به: فرماندهی تحقیقات ویژه نیروی هوایی، واشنگتن

موضوع: راهپیمایی عظیم ۱۰ دسامبر در تهران

۱۶ خلاصه: راهپیمای مسالمت آمیز نزدیک به یک میلیون نفر در ۱۰ دسامبر ۷۸ در تهران

گزارش شده است. نه اقدامات خشونت آمیز و نه اقدامات ضدآمریکایی، گزارش نشده است.

۲۲ جزییات:

الف (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعات بررسی نشده است. طرحها و سیاستها را نباید منحصراً بر اساس این گزارش اخذ کرد و یا تغییر داد.

ب منبع MIC (مرکز خبری نمایندگی) سفارت آمریکاست که اطلاعات دو مقام سفارتی را گزارش می کند.

در ساعت ۱۳:۴۵ روز ۱۰ دسامبر ۷۸، دو مقام سفارتی که در نقطه ای مشرف به میدان شهیاد و به فاصله ۴۰۰ متری از آن قرار داشتند و همچنین حین بازگشت به سفارت آمریکا، شاهد تظاهراتی عظیم در خیابان شاهرضای تهران بودند که شرکت کنندگان آن حدود ۱ میلیون نفر تخمین زده شده اند. حدود ۱۰۰۰ نفر به ساختمان شهیاد رسیده بودند و بقیه راهپیمایان در تمام خیابانهای شرقی منتهی به میدان شهیاد را که تا جنوب سفارت ادامه می یافت در حرکت بودند که فاصله ای حدود ۵/۷ کیلومتر را دربر می گیرد.

زنها جداگانه ولی در حالیکه راهپیمایان مرد آنها را محاصره کرده بودند در راهپیمایی شرکت داشتند. به نظر می رسید که راهپیمایی ها سازماندهی خوبی دارند و رهبرانی آنها را هدایت می کردند. شعارهایی داده می شد، ولی تظاهرات به طور کلی آرام بود.

(منبع: گروهبان رونالد وینینگهام ن ۷۲ AFOSI).

ج منبع افسر رابط شهربانی ایران با سفارت آمریکا جهت اقدامات پشتیبانی آمریکا می باشد و اظهار داشت روز ۱۰ دسامبر ۷۸ ساعت ۱۵:۰۰ اطلاعات زیر را از یک افسر پلیس دیگر که در مقر فرماندهی شهربانی تهران کار می کند دریافت داشته است:

جمعیت بزرگی که اوایل امروز به میدان شهیاد آمده بودند به آرامی متفرق شده و مردم در حال مراجعت به منازلشان می باشند. کسانی که در غرب و مرکز تهران زندگی می کنند به منازل و محله خود رسیده اند، در حالیکه بقیه ایرانیها به سمت شرق و میدان بهارستان در جنوب تهران در حال حرکتند و عده ای هم به سوی میدان ژاله و منازل خود رهسپارند. امروز فعالیتها صلح آمیز بود، هر چند دیده شده عده ای از مردم پرچمهای شوروی را حمل می کرده اند. عده ای که به قول منبع در حدود خیابانهای کوروش کبیر و ظفر (شمال مسجد آبی) قصد ایجاد بلوا داشتند، متفرق شدند. منبع انتظار دارد که همین تعداد از مردم در تظاهرات روز ۱۱ دسامبر هم شرکت کنند.

(منبع: سرگرد رضائیان از شهربانی ایران؛ گروهبان سولیوان ن ۷۲).

نظریه تهیه کننده: علیرغم تعداد تظاهرکنندگان تهرانی، هیچ خشونتی گزارش نشده است. هیچ اقدام ضدآمریکایی هم

گزارش نشد. آیا اینها همه اش از قبل طراحی شده یا نتیجه باران سنگینی بود که در طول عصر و شب ۱۰ دسامبر ۷۸ روی تهران بارید، تعیین این امر ممکن نیست.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۷، ۱۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۹۲

سری۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۱۸۹۷به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۷، ۱۰ دسامبر ۷۸

۱ در ساعت ۵ بعد از ظهر به وقت تهران، تظاهرات عظیم امروز در حال پایان است و تظاهرکنندگانی که به میدان «شهیاد» واقع در نزدیکی فرودگاه آمده بودند، از همان مسیر شرقی غربی مراجعت می نمایند. سفارت آمریکا در تهران گزارش می دهد که جمعیت به راحتی بالغ بر چندصد هزار نفر بود. گزارشگران مطبوعات تعداد شرکت کنندگان را یک میلیون نفر تخمین می زنند. حرکت جمعی بی نهایت منظم بود و سفارت گزارش می دهد که در طی روز، شهر فوق العاده آرام بود.

۲ مقامات امنیتی، در شمال مسیر تظاهرات، یعنی جایی که بسیاری از هتلهای بزرگ، جامعه خارجیان و قصر شاه در آنجا قرار دارد، یک کمربند حفاظتی ایجاد کردند.

۳ در شهرهای دیگر ایران نیز تظاهرات عظیم و مشابهی برگزار شد و دولت ظاهراً در آن شهرها نیز جانب احتیاط را رعایت کرده و سربازان را دور از مسیر تظاهرات نگه داشت؛ هر چند که آنها در صورت لزوم آماده پاسخگویی سریع بودند.

۴ ساعات بعد، لحظاتی بحرانی خواهد بود، زیرا که جمعیت متفرق شده از تظاهرات در حالیکه نظم مستحکم سابق را ندارند مراجعت خواهند کرد و ممکن است که تصمیم بگیرند تا قصد و غرض مقامات امنیتی را بیازمایند.

۵ کاهش تولید نفت ادامه دارد. مجموع تولید برای روز ۱۰ دسامبر، به طور آزمایشی تخمین زده می شود که ۷/۱ میلیون بشکه باشد و فردا نیز انتظار می رود که ۴/۱ و یا ۵/۱ میلیون بشکه باشد. این کاهش ناشی از توقف تدریجی واحدهای تولید در گچساران به عنوان یک حوزه بزرگ می باشد. کریستوفر

گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۸، ۱۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۹۳

سری۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۲۱۸۳به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۳۸، ۱۰ دسامبر ۷۸

۱- تا هنگام شروع حکومت نظامی در ساعت ۱۱ شب در تهران، هنوز گزارشی از برخوردهای خشونت بار بین تظاهرکنندگان و پلیس نرسیده است. در قسمت جنوبی موانع پلیسی که دولت به منظور مجزا کردن مناطق شمال شهر احداث نموده هیچ نیروی امنیتی قابل توجهی مشاهده نمی شود. تعدادی از سربازان در داخل محوطه ها از جمله در سفارت ما مستقر می باشند.

۲ مخالفـان مطمئناً در آزمـایش امروز که در آن توانایی به حرکت درآوردن جمعیت عظیمی از مردم در یک تظاهرات صـلح آمیز و با انضباط را به نمایش گذاشتند، ادعای پیروزی خواهند کرد.

دولت می تواند از اینکه از خشونت پرهیز شده، احساس رضایت کند و به خاطر خویشتن داری که توسط نیروهای امنیتی نشان داده شده، به خود ببالد.

۳ شواهد نشان می دهد که فردا هم ممکن است مجدداً تظاهرات وسـیعی در تهران و شـهرهای دیگر تکرار شود. فردا روز اوج سوگواری (عاشورا) است که در شرایط عادی مهم احساسات مذهبی به شدیدترین حد خود می رسد.

به علاوه افرادی که به خاطر ترس از خشونت از تظاهرات امروز کناره گرفتنـد، ممکن است مایل به شـرکت در راهپیمایی فردا باشند. لذا اگر نظم از بین برود، امکان بالقوه عظیمی برای درگیری با نیروهای امنیتی وجود خواهد داشت.

۴ سـفارت هیچ گزارشـی در مورد حوادثی که در ۲۴ ساعت گذشـته شامل حال آمریکاییان شـده باشد ارسال ننموده است. به ظاهر تقاضا برای خروج از ایران به میزان زیادی کاهش یافته است هر چنـد که چند شـرکت در حال طرح ریزی انتقال خانواده های کارکنان خود در اواخر این هفته هستند.

۵ اگر فردا هم آرام باشـد، اوضـاع برای مـذاکره بین دولت و مخالفان بسـیار بهبود خواهـد یافت. با این حال هیـچ نشانه ای در دست نیست که نشان دهد چهره های برجسته مخالفان از اصرار علنی مبنی بر اینکه شاه باید به عنوان یک شرط اجتناب ناپذیر برای هرگونه توافقی به کنار رود، کاسته باشند. کریستوفر

گزارش مقدماتی سیاسی امنیتی، ۱۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۹۴

خیلی محرمانه ۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۰۸۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش مقدماتی سیاسی امنیتی، ۱۰ دسامبر ۷۸

خلاصه: دهم دسامبر، روزی گرفته، مه آلود، معتدل و مناسب برای اولین روز از دو روز عزاداری شدید (تاسوعا و عاشورا) می باشـد. طبق توافقهـای قبلی، ارتش و پلیس از مناطق جنوب شـهر بیرون رفته و صـحنه را برای عزاداری و تظاهرکننـدگان خالی گذاشـته اند. چند صد هزار نفر در خیابان شاهرضا واقع در مرکز شـهر جمع شده و در جهت غرب به سـمت بنای یادبود شهیاد در نزدیکی فرودگـاه که رهـبران مـذهبی و سیاسـی سـخنرانی می کننـد، راهپیمـایی کرده انـد. هیـچ گـونه خشـونت و تخریب گزارش نشـده است. به احتمـال خیلی زیـاد این مسـئله پس از پایـان سـخنرانیها و موقعی که مردم به خانه ها برمی گردنـد، رخ

خواهد داد. پایان خلاصه.

۱ طبق برنامه های قبلی، صبح روز دهم دسامبر (تاسوعا) ارتش و نیروهای پلیس از ۳/۲

جنوب شـهر تهران خارج شدنـد. واحـدهای نظامی احتیاطی باقی مانـده در این قسـمت شـهر به نقاطی دور از انظار مردم منتقل شدنـد. برای مثال جوخه ویژه حفاظت از محوطه سـفارت کامیون خود را به داخل محوطه آورده و در پشت مقر سـفیر، پارک کرده است. وضعیتهای مشابه این مورد در نقاط حساس دیگر هنوز تحت حفاظت قرار دارند.

۲ ۳/۱شمال شـهر که شامل کاخهای سـلطنتی، مراکز فرماندهی ارتش و مناطق مسـکونی طبقه مرفه است، تمرکز سـربازان زیاد است. تقریباً در طول خیابان اردشـیر بابکان سـنگرهایی در مسیر شرق و غرب برپا شده و حرکت تمام وسایط نقلیه از مسیر این سنگرها شدیـداً کنترل می گردد. ظاهراً در پیش بینی خشونتهای احتمالی چنـد صد هزار نفر از اهالی تهران در تاریخ ۹ دسامبر شهر را ترک کرده اند.

۳ حدود ساعت ۹ صـبح، مردم در نقاط مختلف شـهر در مساجد جمع شدند و با نظم کامل به طور نسبتاً آرام جهت تجمع در خیابان شاهرضا حرکت کردند، خیابان شاهرضا در جهت شـرق و غرب از میدان شهناز تا دانشگاه تهران امتداد دارد و در آنجا به خیابان آیزنهاور می پیوندنـد و تا بنای یادبود شـهیاد در نزدیکی فرودگاه مهرآباد ادامه می یابد. گروههای فرعی راهپیمایان مرکب از زنان و مردان که هر کـدام بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ نفر بودند شـعارهای مذهبی سر می دادند و تصاویری از خمینی حمل می کردند. پلاکاردهای سیاسی خیلی کمی مشاهده می شد، اما در طول خیابان شاهرضا دیوارها از پوسترهای ضدشاه پوشیده شـده بود. این گروهها در خیابان شاهرضا به هم پیوسـته و با تشـکیل واحـدهای بزرگتر به سـمت غرب حرکت می کردند. در ساعت ۳ بعـد از ظهر تعـداد جمعیت که بیشتر از سه مایل تا میـدان شـهیاد امتداد می یافت تا چند صد هزار نفر تخمین زده می شد.

۴ مردم در طول مسـیرهای راهپیمـایی منظم بوده و از انجام هرگونه عمل تخریب اجتناب کرده انـد. فروشـندگان دوره گرد در پیاده روهـا به مردم شـربت داده و با بلنـدگوهای دستی مردم را راهنمایی می کردنـد. در این چنـد ساعت اوضاع آرام و تحت کنترل بوده است.

۵ مردم با رسـیدن به فضای باز دور میـدان شـهیاد در اطراف پراکنـده می شدنـد تا به سـخنان رهبران مـذهبی و سیاسـی گوش فرادهنـد. چنین به نظر می رسـد که آیت الله طالقانی، قائم مقام آیت الله خمینی شخصـیت اصـلی روحانی در جایگاه در میدان شهیاد باشد. همچنین قرار است که چند تن از رهبران جبهه ملی از جمله سـنجابی که اخیراً از زندان آزاد شده در برنامه باشند. و اگر چه انتهـای صف راهپیمایـان هنوز از مقابل دانشـگاه تهران عبور نکرده است، ولی برنامه های رسـمی تا ساعتی دیگر در میدان شهیاد پایان یافته و انتظار می رود که راهپیمایان به خانه ها یا محلهای تجمع اولیه شان برگردند.

۶ اگرچه مأموران امنیتی در تماس با سـفارت در مورد اینکه امروز بعد از این دیگر هیچگونه، تکرار می کنم هیچگونه مشکلی پیش نخواهد آمد، بی اندازه اظهار اطمینان کرده اند ولی ما احساس می کنیم که این احتمال وجود دارد گروههایی که در اثر سخنرانیهای میدان

شهیاد تحریک شده اند، در غیاب نظم راهپیمایی صبح، می توانند باعث مواردی از خشونت و تخریب شوند. مخصوصاً چنین امکانی محتمل است، چرا که امشب منع عبور و مرور شبانه به ساعت ۲۳ تغییر یافته است.

۷ بخش زیادی از آمریکاییان در تهران، در شمال کمربند امنیتی ای که سربازان پلیس در طول خیابان اردشیر بابکان کشیده اند زندگی می کنند و در صورت بروز هرگونه حادثه ای توسط نیروهای امنیتی تمرکز یافته محافظت می شوند. در نتیجه احتمال خطر اندکی وجود دارد. روز یازدهم دسامبر که مصادف با روز عاشورا است کمتر شکل راهپیمایی رسمی رعایت خواهد شد و به همین ترتیب مقررات دور نگه داشتن سربازان از انظار و خیابانها توسط نیروهای امنیتی به اجرا درخواهد آمد.

۸ این گزارش بدین جهت زود ارسال می شود که گوشه ای از حوادث تهران را تا این ساعت برای آن وزارتخانه ترسیم کرده باشیم. بخش دوم گزارش نیز که در مورد وضعیت شهرهای دیگر است، بعداً ارسال خواهد شد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۰ دسامبر، شماره ۲

سند شماره ۲۹۵

خیلی محرمانه ۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۰۹۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۰ دسامبر، شماره ۲

۱ خلاصه: از ساعت ۶ بعد ازظهر دهم دسامبر، راهپیمایانی که در میدان شهیاد جمع شده بودند پراکنده شده و از طریق همان مسیرهایی که صبح پیموده بودند برمی گردند. ما گزارشی از خشونت و درگیری دریافت نکرده ایم. شهرهای شیراز، اصفهان و تبریز نیز شاهد حرکت منظم و آرام دستجات مردم بود. پایان خلاصه.

۲ در بعد از ظهر جمعیت چند صد هزار نفری که به سمت میدان شهیاد راهپیمایی کرده بودند متفرق شدند و فعلاً از طریق همان مسیرهای راهپیمایی در حال برگشتن به مساجد هستند. طبق آخرین اطلاعات ما، در طول روز هیچگونه درگیری و خشونتی نبوده است. اما هنوز ۵ ساعت تا هنگام منع عبور و مرور شبانه باقی مانده و نمی دانیم آیا قصد تخطی از مقررات منع عبور و مرور شبانه وجود دارد یا خیر.

۳ تا این لحظه مطلع نشده ایم که آیا اعلامیه و یا قطعنامه ای در میدان شهیاد صادر شده است یا خیر.

۴ گزارشهای درهم و برهمی در مورد آنچه فردا یازدهم دسامبر (عاشورا) اتفاق خواهد افتاد، دریافت می کنیم. بعضی گزارشات نشان می دهند که راهپیمایی امروز تکرار خواهد شد، گزارشات دیگری حاکی از آن است که پس از مراسم و آیین های مساجد حرکت دستجات بیشتری به شکل سنتی برگزار خواهد شد.

۵ کنسولهای ما در شیراز، اصفهان و تبریز گزارش می دهند که راهپیماییهای سازمان یافته، و آرامی در این شهرها مشابه تهران به وقوع پیوسته و هیچگونه درگیری و خشونتی نبوده است. مانند تهران نیروهای امنیتی دور از انظار تظاهرکنندگان و آماده انجام عکس العمل سریع بودند. منابع مطبوعاتی به ما گفتند که تظاهرات در تمام شهرهای کوچک و بزرگ به وقوع پیوسته و مخصوصاً مشهد بار دیگر شاهد تظاهراتی بزرگ و بدون خشونت بوده است.

سولیوان

وضعیت در ایران، ۹ و ۱۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۹۶

خیلی محرمانه

شماره گزاش: ۶۸۴۶۰۵۷۷۷۸۱۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در ایران، ۹ و ۱۰ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اطلاعاتی مربوط به وضعیت ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی روز نهم دسامبر تا ساعت ۱۴ روز دهم دسامبر می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

فهرست زیر شامل حوادث جاری روزهای نهم و دهم دسامبر ۱۹۷۸ است.

از بعد از ظهر تا عصر روز نهم دسامبر ۷۸: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

۱ هلیکوپترها اعلامیه هایی را به طرفداری از شاه فرومی ریختند و اعلامیه های ضدشاه در جنوب شرقی شهر پخش می شد.

۲ ۵۶۵ مسافر در روز نهم دسامبر از طریق ترمینال حمل و نقل هوایی فرودگاه مهرآباد از کشور خارج شدند. (جابجایی های موقت به اضافه EML به اضافه فضای الف). شش فروند هواپیمای سی ۱۴۱ و یک فروند هواپیمای سی ۹ در عملیات حمل و نقل هوایی شرکت داشتند.

۳ پرواز دربست شماره ۶۰۰۱ پان آمریکن به مقصد فرانکفورت لندن در ساعت ۳۰/۲۰ به وقت محلی با ۱۱۰ نفر نظامی و حدود ۳۳۲ غیرنظامی آمریکایی فرودگاه مهرآباد را ترک کرد.

۴ یک بمب آتش زا در ساعت ۲۱ به طرف خانه یکی از کارکنان شرکت لاکهید پرتاب شد. این ساختمان بین دفتر وابسته دفاعی آمریکا و دفتر وابسته هوایی آمریکا واقع شده است. بررسی وابسته هوایی آمریکا نشان می دهد که مواد به کار رفته در این بمب ظاهراً مشابه مواد به کار رفته در بمبی است که چند وز قبل به طرف محل اقامت خود او پرتاب شده بود.

۵ تلویزیون ایران در اخبار ساعت ۳۰/۲۰ اعلام کرد که در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر،

ساعات منع عبور و مرور به جای ۲۱ تا ۵ صبح به ۲۳ تا ۵ صبح تقلیل می یابد و هیچ گونه رفت و آمد وسائط نقلیه از شمال به جنوب و بالعکس نباید انجام گیرد و فرودگاه نیز چهل و هشت ساعت بسته خواهد بود.

دهم دسامبر ۷۸:

۱ ساعت ۵: سربازانی که از در سفارت واقع در خیابان روزولت محافظت می کردند، محل را ترک کرده و به گاردهای پلیس محلی گفتند که پس فردا مراجعت می کنند.

۲ ساعت ۱۵/۶: راننده دفتر وابسته دفاعی گزارش می دهد که در خیابان شاهرضا و کوروش کبیر حدود سه، چهار هزار نفر متشکل شده اند که همه مردان بین ۱۸ تا ۳۰ ساله هستند و لباسهای معمولی پوشیده و بازوبندهای سفید بسته اند. کودکان و وسائط نقلیه در بین آنان مشاهده نگردید.

۳ ساعت ۲۵/۶: یک هواپیمای سی ۱۳۰ نیروی هوایی شاهنشاهی ایران فرودگاه را ترک کرد.

۴ ساعت ۵۵/۶: گروههایی از مردم شامل زنان و کودکان دیده می شوند که مداوماً از خیابان روزولت به طرف جنوب در حرکتند.

۵ ساعت ۷: سربازان ایرانی در محوطه سفارتخانه مستقر شده اند. این سربازان مرکب از ۱۲ سرباز و ۲ گروهبان هستند.

۶- ساعت ۳۰/۷ قلهک: چند گروه از تظاهرکنندگان در جاده قدیم شمیران نزدیک کنسولگری انگلستان (به هم پیوستند) جاده بسته شد.

۷ ساعت ۳۰/۱۰: تدابیر امنیتی در فرودگاه مهرآباد افزایش یافت. دو تانک چیفتن، دو پی ام پی و چندین کامیون نظامی که به طرف منطقه اطراف D.V.LOUNYE حرکت می کردند، مشاهده شدند.

۸- ساعت ۴۰/۱۰: هواپیماهای نیروی هوایی شاهنشاهی ایران در حال پرواز به خارج از مهرآباد بودند. بین ساعت ۱۰ تا ۱۰۴۵ چندین هواپیمای سی ۱۳۰ و یک هواپیمای تانکر ۷۴۷ از فرودگاه مهرآباد به پرواز درآمدند. اگرچه رسماً اعلام شده است که فرودگاه مهرآباد بسته است، این امر، نیروی هوایی شاهنشاهی ایران را دربر نمی گیرد و به عقیده مدیر تیم فنی نظامی، در صورت لزوم عملیات اضطراری و تخلیه افراد را نیز شامل نمی شود.

۹ ساعت ۱۱: حرکت جمعیت در تهران، دستجات از قسمتهای شمالی و جنوبی به طرف مرکز شهر حرکت کرد. سپس جمعیت، در طول خیابان شاهرضا به طرف غرب به سمت میدان شهیاد می روند. انتظار می رود که بعد از ظهر و عصر امروز جمعیت عظیمی در شهیاد گردهم بیایند. احتمالاً سخنرانیهایی توسط آیت الله ها یا رهبران مخالفان و یا هر دو انجام می گیرد. حرکات و اعمال بعدی جمعیت معلوم نیست. در حال حاضر تهدیدی از طرف جمعیت متوجه آمریکاییها یا سفارت آمریکا

نیست. بیشتر جاده ها، خیابانها و کوچه ها در شمال مرکزی تهران

بسته شده یا تحت کنترل قرار گرفته است. این کار برای جلوگیری از حرکت غیرمجاز از شمال به طرف جنوب و بالعکس انجام گرفته است با این همه دارندگان کارتهای دیپلماتیک حق عبور دارند. برای بستن جاده ها از تانکها و واحدهای نظامی استفاده می گردد.

۱۰ کارکنان دفتر وابسته دفاعی آمریکا طی گشتهای صبح امروزشان در شمال تهران، مشاهدات خود را اینگونه گزارش کرده اند:

الف در خیابانهای جردن و پهلوی، یک تانک چیفتن و چهار کامیون نظامی.

ب- در بزرگراه شاهنشاهی و بلوار پهلوی، واحدهای نظامی رفت و آمدها را از بزرگراه به مسیر دیگری هدایت می کردند.

ج اطراف منطقه قصر توپهای ضدهوایی ZU-۲۳ مشاهده شد.

د در سلطنت آباد، در جلوی ستاد ارتش وجود توپ ضدهوایی ZU-۲۳ ، یک کامیون مملو از مهمات و یک کامیون حاوی سیم های خاردار آماده برای بکارگیری فوری، گزارش شد.

ه یک تانک چیفتن و دو تانک BTR-۶۰ در منطقه تجریش مشاهده شد.

و کلانتری نیاوران برای سوخت خانه ها، نفت مجانی توزیع می کند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

تا این ساعت (ساعت ۱۴ به وقت محلی) این راهپیمایی که به طور تأیید نشده ای نزدیک به نیم میلیون نفر برآورد شده است، به خوبی سازماندهی و کنترل شده است.

هیچگونه وحشیگری، آتش سوزی، شکستن وسایل یا ویرانگریهای مشابه که در گذشته دیده شده، گزارش نگردیده است. امروز بعد از ورود به میدان شهیاد و پس از متفرق شدن تظاهرکنندگان، مرحله ای بحرانی رخ می دهد. میزان بحرانی بودن اوضاع را پس از ساعت ۱۹ بهتر می توان درک کرد.

وضعیت ایران از تاریخ ۶ تا ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۲۹۷

سرّی۶ تا ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۵ تا ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: هیأت نظامی و گروه مستشاری نظامی آمریکا، ایرانبه: ستاد مشترک ارتش

موضوع: وضعیت ایران از تاریخ ۶ تا ۱۱ دسامبر ۱۹۷۸

۱ (بدون طبقه بندی) وضعیت کلی:

در طول قسمت اول دوره گزارش راهپیمایی های کوچکی در شهرهای بزرگ ایران بر پا شد که البته شهر مشهد در میان آنها استثنا بود و هر روز گزارش هایی از برپایی راهپیمایی از این شهر مخابره می شد.

در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر] تظاهراتی در اصفهان برپا شد که به خشونت گرایید. در روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] گزارش هایی از برپایی تظاهرات گسترده در تهران، مشهد و اصفهان مخابره شد. بر اساس گزارش هایی، تظاهرات دهم دسامبر [۱۰ آذر] در مشهد

و تظاهرات یازدهم دسامبر [۲۰ آذر] در اصـفهان به خشونت گراییـد. تهدید اتباع آمریکایی و همچنین پرتاب بمب به منازل و سوزاندن خودروها نیز همچنان ادامه یافت.

۲ (سرّی/غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- (سرّی غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تظاهرات

(۱) طبق گزارش ها در روز ۷ دسامبر [۱۶ آذر] شش سرباز که در حال بر چیدن موانع خیابانی در اصفهان بودند در حادثه ای کشته شدند. (OSI)

(۲) طبق گزارش هـا در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر] وقتی که جمعیت تظاهرکنندگان چند سـرباز را در خیابان محاصـره کردند، ۵ غیر نظامی بر اثر تیراندازی سربازان کشته شدند. (OSI)

(۳) طبق گزارش ها در شب های ۵ تا ۹ دسامبر [۱۴ تا ۱۸ آذر] در مشهد تظاهراتی برپا شد. (MIC)

(۴) طبـق گزارش هـا تظـاهرات کوچکی در روز ۶ دسامبر [۱۵ آذر] در تهران برپـا شـد ولی گزارشـی از برپـایی تظاهرات در روزهای ۷ و ۸ و ۹ دسامبر مخابره نشده است. (MIC)

(۵) بر اسـاس گزارش ها تظاهرات عظیمی در روز ۱۰ دسامبر [۱۹ آذر] در تهران، اصـفهان، و مشهد برپا شد. در تظاهراتی که در مشـهد برپـا شـد، تظاهرکننـدگان به هتـل هـایت حمله بردنـد و خسـاراتی به آشپزخانه و محل خریـد آن وارد کردنـد، ولی تظـاهرات در تهران و اصـفهان بـدون خشونت بود. برآوردهایی که از جمعیت تظاهر کننـده در تهران انجام شـده است بین ۵۰ هزار نفر تا یک میلیون نفر است. تظاهرات در تهران به شـکل راهپیمایی از میـدان ژاله به میدان شـهیاد صورت که در میانه راه نیز مردم به صف تظاهرکننـدگان می پیوسـتند. گفته می شود که اعضـای سازمـان مجاهـدین خلق ایران که گروهی تروریستی است و مسئولیت ترور برخی اتباع آمریکا را بر عهده گرفته است، وظیفه هماهنگی و کنترل راهپیمایی اخیر را بر عهده داشتند. نیروهـای مجری حکـومت نظـامی شـهر را به دو منطقه شـمال و جنوب تقسـیم کرده و از تردد خودرو بین این دو منطقه اکیـداً جلوگیری می کنند.

البته هیـچ ممانعتی از حرکت تظاهرکننـدگان به عمل نیامـد و نیروهای امنیتی در محل اصـلی تظاهرات حضور نیافتند. جمعیت تظاهرکننده پس از رسیدن به میدان شهیاد و گوش دادن به نطق تعدادی سخنران، با آرامش از محل متفرق شد. نزدیک به ۲۰ تا ۱۰۰ هزار نفر نیز در تظاهرات اصفهان شرکت داشتند که با نظم و ترتیب صورت گرفت.

(۶) گزارش شده است که در روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] تظاهراتی در تهران، اصفهان و مشهد بر پا شد. تظاهرات تهران منظم و صلح آمیز بود. تظاهر کنندگان بار دیگر در میدان شهیاد تجمع کردند و قطعنامه ای ۱۷ ماده ای قرائت شد. نیروهای امنیتی نیز مـانع از انجام تظاهرات نشدنـد. گفته می شود گروهی که شعارهای ضـد دولت سر داده بودنـد قصـد ورود به داخل جمعیت

تظاهرکننده را داشتند که روحانیان و افراد دیگر مانع از این کار شدند؛ با

وجود این، شعارها و پلاکاردهای ضد دولت و ضد آمریکایی بیشتر از روزهای قبل به چشم می خورد. برآورد می شود که نزدیک به ۲۱۰ تا ۴۰۰ هزار نفر در این تظاهرات شرکت داشتند. تظاهراتی که روز ۱۱دسامبر [۲۰ آذر] در اصفهان برپا شد با خشونت گسترده و آتش زدن خودروها و اماکن همراه بود. گفته می شود که طی این درگیری ها ۵ غیرنظامی کشته شدند و مرکز ساواک مورد حمله تظاهرکنندگان قرار گرفت. (MIC/OSI/ BBC/VOA).

ب- (بدون طبقه بندی) سیاسی

(۱) مقامات حکومت نظامی در تهران طی اعلامیه شماره ۲۳ خود که در تاریخ ۶ دسامبر [۱۵ آذر] انتشار یافت نسبت به توزیع اعلامیه هایی که مبارزان را به پوشیدن لباس سربازان و یا چادر تشویق می کند به مردم هشدار داد و از آنها خواست تا در صورت مشاهده چنین اقدامی موارد فوق را به مقامات حکومت نظامی گزارش دهند. (NIRT)

(۲) مقامات حکومت نظامی در تهران طی اعلامیه شماره ۲۴ مورخ ۹ دسامبر [۱۸ آذر] شروع ساعات منع آمد و شد را در روزهای ۹ تا ۱۱ دسامبر [۱۸ تا ۲۰ آذر] ۲۳:۰۰ اعلام کرد و از نیروهای امنیتی خواست تا در روزهای مذکور از نزدیک شدن به تظاهرکنندگان خودداری کنند. (NIRT)

(۳) در روز ۱۱ دسامبر [۱۸ آذر] دولت ایران تأیی کرد که استاندار همدان در روز ۱۰ دسامبر [۱۷ آذر] مورد اصابت گلوله قرار گرفته است. ولی جزییات دیگری از این حادثه در دست نیست. (MIC)

ج اقتصاد

(۱) فرودگاه مهرآباد از ساعت ۱۰:۰۰ روز دهم دسامبر [۱۹ آذر] تا ساعت ۱۰:۰۰ روز دوازدهم دسامبر [۲۱ آذر] بسته شد. (MIC)

(۲) طبق گزارش کنسولگری آمریکا در تبریز کارکنان پالایشگاه تبریز در روز ۷ دسامبر [۱۶ آذر] دست به اعتصاب کامل زدند و بازار و مدارس شهر تعطیل بود. (MIC)

د (بدون طبقه بندی) تهدیدها/اذیت و آزارها

طبق گزارش ها، اقدامات ضدآمریکایی زیر در طول دوره گزارش بر ضد MIC

صورت گرفته است:

(۱) پرتاب ۵ بمب به محل سکونت آمریکایی در تهران و یک بمب در اصفهان

(۲) پرتاب سنگ به یک منزل مسکونی اتباع آمریکایی در تهران

(۳) به آتش کشیدن یک خودروی [متعلق به اتباع آمریکا] در تهران و هشت خودرو در اصفهان

(۴) حمله به دفاتر شرکت GRUMMAN AEROSPACE در اصفهان و به آتش کشیدن آن در روز ۸ دسامبر [۱۷ آذر]

(۵) موارد متعدد تهدید اتباع آمریکایی از طریق تماس های تلفنی و شعارنویسی بر دیوارها

۳ (سرّی غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تحلیل و بحث

الف- ارزیابی J-۲ و EUCOM از وضعیت ایران پیش از تظاهرات یازدهم دسامبر [۲۰ آذر] به قرار زیر است:

تظاهراتی که در شهرهای بزرگ ایران رخ داد صلح آمیز بود و خشونت ها در روز دهم دسامبر [۱۹ آذر] در چند ماه گذشته در پایین ترین سطح خود قرار داشت.

مخالفان مذهبی و سیاسی با برپایی تظاهرات گسترده و کنترل راهپیمایان با استفاده از نیروهای مجهز به بی سیم قدرت خود را به رخ دولت کشیدند. برآورد جمعیت تظاهرکننده در تهران متفاوت است: سفارت آمریکا تعداد تظاهرکنندگان را نزدیک به دهها هزار نفر می داند، ساواک شمار آنها را بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر برآورد می کند و مخالفان دولت رقم ۲ میلیون نفر را ذکر کرده اند. صف راهپیمایان به ۹ کیلومتر می رسید و زمانی که جمعیت تظاهرکننده متفرق شد هنوز تعدادی از مردم نتوانسته بودند خود را به صف راهپیمایان برسانند. با وجود این، پلیس به منظور حفاظت از کاخ نیاوران و شمار زیاد خارجیانی که در شمالی شهر زندگی می کنند، مانع از تردد به این قسمت شده بود.

آیت الله خمینی از پاریس برپایی تظاهرات روز گذشته را یک پیروزی خواند، هر چند انتظار داشت یک میلیون نفر در تظاهرات تهران شرکت کنند. ساواک احتمال می دهد که تظاهرات امروز [۱۱ دسامبر-۲۰ آذر] حتی گسترده تر از روز گذشته باشد؛ هر چند پیش بینی می شود که تظاهرات فوق صلح آمیز باشد، ولی با توجه به اینکه امروز مصادف با عاشوراست احتمال بروز خشونت افزایش یافته است. علاوه بر این، گزارش شده است که مخالفان دولت قصد دارند قطعنامه ای ۱۷ ماده ای را با بلندگو در سطح شهر قرائت کنند. گفته می شود که قطعنامه فوق روز گذشته به دلیل ترس از بروز خشونت در میان تظاهرکنندگان قرائت نشد. با وجود این، چنانچه تظاهرات امروز به صورت صلح آمیز برگزار شود، می تواند فضای لازم برای مذاکرات جدی بین شاه و اپوزیسیون را فراهم کند. (SECSTATE/AMEMB USDAO Tehran/USEUCOM/J-۲/VARIOUS)

ب- (محرمانه-غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) تظاهراتی که روزهای ۱۰ و ۱۱ دسامبر [۱۹ و ۲۰ آذر] در تهران صورت گرفت نشان داد که دولت و اپوزیسیون کنترل بهتری بر تظاهر کنندگان اعمال کرده اند، که تا بحال دیده نشده بود. عدم مداخله نیروهای امنیتی در برپایی تظاهرات نشان داد که دولت بر نیروهای خود کنترل دارد، هر چند ممکن است تصمیم عدم مداخله از موضع ضعف اتخاذ شده باشد؛ بدین مفهوم که دولت احتمالاً به این نتیجه رسیده است که نمی تواند مانع از برپایی تظاهرات شود. از سوی دیگر، برپایی تظاهرات بدون

زد و خورد با نیروهای دولت از لحاظ سیاسی فایده ای ندارد زیرا فقط نشان می دهد که نیروهای اپوزیسیون می توانند یک جمعیت عظیم را کنترل کنند. گفته می شود که طی برگزاری تظاهرات در روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] روحانیان افرادی را که شعارهای سیاسی می دادند و یا پلاکارهایی با شعارهای سیاسی حمل می کردند از جمع تظاهرکنندگان بیرون می راندند. همین امر احتمالاً نشان می دهد که راهپیمایی فوق اصولاً هدفی مذهبی داشته و اهداف خاص و آشکار سیاسی دیگری بجز اثبات اعتقاد مردم به آرمان های مذهبی را دنبال نمی کرده است.

ج (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

USEUCOM گزارش داده است که بریتانیا ارزیابی خود را از تحولات سیاسی احتمالی در ایران و پیامدهای آن برای غرب از سر گرفته است: ناآرامی های جدی ممکن است هر آن در ایران رخ دهد که می تواند موجب بروز یک رویارویی دیگر و تغییر رژیم گردد. بریتانیایی ها در مورد نوع حکومت آینده ایران سه احتمال را در نظر دارند: یک هیئت حاکمه نظامی، یک جمهوری اسلامی، و یا یک رژیم کمونیست یا چپ افراطی. تحقق مورد سوم از همه بعیدتر به نظر می رسد. حکومت آینده ایران با مشکلات اقتصادی جدی روبرو خواهد بود، و مخالفت های مدام با آن حکومت فوق را با دغدغه حفظ موقعیت خود در داخل مشغول خواهد ساخت. حتی اگر شاه هم بر سر قدرت باقی بماند، منافع استراتژیک غرب تحت تاثیر قرار خواهد گرفت، زیرا شاه توانایی یا تمایل کمتری به انجام تعهدات دفاعی اش از جمله سنتو و کمک به رژیم هایی مانند عمان خواهد داشت. چنانچه ضعف ایران منجر به گسترش فعالیت های براندازی در خلیج [فارس] شود، تهدیدی جدی متوجه بحرین خواهد شد. این مسئله همچنین ممکن است عراق را بر آن دارد تا با تجدید ادعای مالکیت کویت سعی در استقرار سلطه خود بر منطقه خلیج [فارس] داشته باشد. اگر بجای شاه یک هیئت حاکمه نظامی بر ایران حکومت کند، اهداف استراتژیک تغییری نخواهد کرد، چرا که دولت فوق نیز به صرف هزینه های هنگفت نظامی ادامه خواهد داد، هرچند ممکن است مشکلات اقتصادی برای آن محدودیت ایجاد کند. البته حکومت فوق با مخالفت مدام گروههای مخالف مواجه خواهد شد و چنانچه ناگزیر به نظر می رسد دست به سرکوب مخالفان بزند، همکاری با آن و پذیرش آن در مقام یک هم پیمان برای غرب دشوار خواهد شد. لندن احتمال می دهد که چنانچه یک جمهوری اسلامی در ایران تشکیل شود، حکومت فوق تحت نفوذ خمینی باشد، استقلال خود را حفظ و اهدافی ناسیونالیستی را دنبال کند. این حکومت احتمالاًـ مناسبات خود را با غرب و اتحاد شوروی کاهش خواهد داد و از پیمان سنتو خارج خواهد شد. با وجود این، حکومت فوق باید به منظورحفظ قدرت نظامی اش و بهره مندی از کمک های نظامی غرب تا حد معقولی با غرب رابطه داشته باشد، هر چند صادرات نفت به اسراییل و احتمالاًـ افریقای جنوبی را قطع خواهد کرد. چنانچه یک حکومت چپ افراطی بر سر کار بیاید، مسلماً با اتحاد شوروی همکاری خواهد کرد، ولی برای تأمین ارز مجبور است مناسبات تجاری نزدیکی با غرب داشته

باشد و به آن نفت بفروشد. با وجود این، حکومت فوق مسلماً از پیمان سنتو خارج می شود و احتمالاً سعی می کند با افزایش قیمت نفت، غرب را تضعیف کند (JIC London).

گزاش وضعیت ایران، شماره ۳۹، ۱۱ دسامبر ۷۸

سند شماره ۲۹۸

سری۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۲۲۱۹به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزاش وضعیت ایران، شماره ۳۹، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱ برای دومین روز، صدها هزار ایرانی جهت ابراز مخالفت با شاه، در خیابانهای خیس و باران خورده تهران دست به راهپیمایی زدند. باز هم سربازان و پلیس در صحنه حاضر نبودند، و رهبران مخالفین، کنترل خوبی بر جمعیت داشتند. سفارت تخمین می زند که جمعیت امروز، قدری بیشتر از دیروز و حرکاتشان با صراحت بیشتری سیاسی بود. شعارهای ضدشاه بیشتری داده می شد و طبق گزارش یونایتدپرس احساسات ضدآمریکایی و ضدخارجی شدیدتری ابراز می گردید.

۲ هیچگونه رویداد خشونت آمیزی به هنگام پراکنده شدن مردم طی عصر امروز گزارش نشده است. و نیز گزارش نشده که آسیبی به آمریکاییان رسیده باشد. در تبریز راهپیمایان از مقابل کنسولگری ما که با درخواست پایین آوردن پرچم موافقت شده بود، عبور نمودند ولی هیچگونه خشونتی رخ نداد و کنسول نیز از پذیرفتن تقاضای دولت مبنی بر ترک کنسولگری به وسیله «هلیکوپتر» امتناع نمود. تظاهرات مسالمت آمیز مشابهی در اصفهان، شیراز و دیگر شهرهای ایران برگزار شد. گزارش شده که استاندار همدان پس از حمله دیروز که توسط ناشناسی صورت گفت، در یکی از بیمارستانهای تهران در وضعیت وخیمی قرار دارد. محافظ او به هنگام حمله کشته شد. کریستوفر

تظاهرات عاشورا شواهد اولیه

سند شماره ۲۹۹

سری انتشار محدود۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۰۹۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: تظاهرات عاشورا شواهد اولیه

۱ تظاهرات صلح آمیزی که در تاریخ ۱۰ دسامبر در تهران صورت گرفت، توسط رهبران مذهبی و نمایندگان بازار تدارک دیده شده بود. در هر حال ترتیبات لازم برای سازماندهی این تظاهرات و کسب تفاهم با مأمورین امنیتی دولت ایران توسط نمایندگان جبهه ملی صورت گرفت. در جریان تظاهرات کریم سنجابی، رهبر جبهه ملی، مورد توجه واقع شد و از طرف مردم استقبال خوبی از وی به عمل آمد.

۲ اردشیر زاهدی که مذاکره کننده اصلی دولت برای برنامه راهپیمایی بود، در غروب آن

روز به من گفت: که تعـدادی از افراد ما نیز در این تظاهرات شـرکت کردنـد و سـعی نمودنـد که آن را به سوی اعتـدال سوق دهند. وی همچنین متذکر شد که «عده ای از میانه روها» به جای عکس خمینی، عکس شریعتمداری را حمل می کردند.

۳ تمام اینها نشان دهنده همکاری بین دولت و رهبران میانه رو می باشد تا بدین ترتیب رهبران سیاسی میانه رو به هزینه خمینی کسب وجهه کنند. برای شاه چنانچه متعاقباً بخواهد با جبهه ملی به عنوان طرف اصـلی برای تشکیل یک دولت ائتلافی مذاکره کند، این تاکتیک خوبی است. پیش از این سـناتور مصباح زاده در بحث درباره ضـعف سیاسـی جبهه ملی به ما گفته بود، در صورتی که خواسـته شود، نشـریات کیهان می توانند در عرض چند هفته از اینها قهرمان ملی بسازند. موقعی که چند روز پیش من او را برای آخرین بار دیدم، به من گفت: که درصدد است بعد از عاشورا دست به انتشار چیزی شبیه روزنامه بزند.

۴ به طور خلاصه به نظر می رسـد که اقـداماتی در جریان است تا از طریق بازی با افکار عمومی، جبهه ملی با زیرکی، رهبریت مخـالفین را از دست خمینی بیرون آورد. شاه همیشه اسـتدلال کرده است که وی می توانـد با جبهه ملی در مورد تشـکیل یک سلطنت مبتنی بر قانون اساسی مذاکره کند ولی با خمینی هرگز.

۵ زاهـدی معتقـد اسـت کـه گروههـای خمینی از این تاکتیـک آگاهنـد و ممکن است تظـاهرات ۱۰ دسـامبر (تاسوعـا) را یک پیروزی برای میـانه روهـا بـه شـمار آورنـد، بنـابراین ممکـن است که بخواهنـد تظـاهرات ۱۱ دسـامبر (عـاشورا) را به خشـونت بکشانند. خصوصاً این که خمینی نیز در بیانیه اش از جاری شدن «رود خون» در عاشورا سخن گفته است.

۶ فعالیتهای صـبح عاشورا نشان نمی دهـد که چه اتفاقی خواهـد افتاد، تعـداد کمتری از تعـدادی که در روز تاسوعا جمع شـده بودند، صـبح خیلی زود شروع به اجتماع نمودند و به طرف خیابان شاهرضا به راه افتادند. چهره خیابان شاهرضا به خودی خود خیلی کـم جمعیت تر از روز ۱۰ دسامبر است که در آن روز تمام گروهها خود به خود به سـمت غرب و به سوی شـهیاد روانه شدند. از نزدیک شهر جنب و جوش بی هدف قابل توجهی به چشم می خورد.

۷ گروههایی هم نزدیک سـفارت به برگزاری برنامه های خاص عاشورا، که عبارتند از سـینه زنی و زنجیرزنی، مشغول هستند. (یکی از گروههـا به منظـور اسـتفاده تبلیغـاتی در مقابـل فیلمـبرداران تلویزیـونی و عکاسـان که بر یـک کـامیون سـوار بودنـد، پیراهنشان را درآوردنـد و شـروع به سـینه زنی کردنـد و با تمام شـدن کار عکاسان، آنها نیز پیراهن خود را پوشـیده و به سوی جنوب رهسپار شدند).

۸- اگر رهبران گروه خمینی بخواهند برای به دست گرفتن کنترل اوضاع، تظاهرات عاشورا را به خشونت بکشانند، بدون شک خواهنـد توانست تظاهرکننـدگان کافی با حالتی کاملاً تحریک شـده و احساساتی برای شـعله ور کردن خشونت بیابند. (همین حالا گزارشاتی دریافت داشته ایم مبنی بر اینکه عاملان تحریک کننده ای به جمعیت توصیه می کردند کاخ رضاشاه را که

بدون شک توسط ارتش از آن محافظت می شود، به آتش بکشانند.

۹ از طرف دیگر، اگر رهبران گروه خمینی احساس کنند که از تسلط کافی بر عناصر مؤثری در مناطق نفتی، سیستم بانک و ادارات برای ادامه اعتصابات برخوردارند، ممکن است ترجیح دهند از این روش فشار به جای دست زدن به برخوردی خشونت آمیز در روز عاشورا استفاده نمایند. در هرحال از آن جایی که خمینی و دستیارانش در پاریس روی مسئله عاشورا به عنوان نقطه اوج مبارزه خویش بر علیه شاه تکیه زیادی کرده اند، برای ایشان خیلی پراهمیت است که نگذارند این روز بدون حادثه بگذرد.

۱۰ در طول روز، همین طور که پیش خواهیم رفت، ما گزارشهای بیشتری خواهیم داد. بدبختانه در اوایل صبح باران قطع شد و هوا روشن و ملایم است و به نظر می رسد که هوا در طول دوازده ساعت دیگر روز عاشورا نیز مناسب باشد. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۰۰

خیلی محرمانه۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۱۰۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱ خلاصه: تظاهرکنندگان امروز که تعدادشان به اندازه تظاهرکنندگان دیروز بود در حال پراکنده شدن هستند. شعارهای امروز بسیار سیاسی، ضدشاه، ضدآمریکا و غیره می باشد خشونت تا این لحظه تقریباً وجود نداشته است. پایان خلاصه.

۲ جمعیتی که در قسمتهای مختلف شهر اوایل روز اجتماع کرده بودند در خیابان شاهرضا به هم پیوسته و به طرف میدان شهیاد حرکت کرده بودند، اکنون در حال متفرق شدن هستند. گزارشهای متفاوتی دریافت کرده ایم حاکی از آن که شعارها و سرودهای امروز بسیار بیشتر از دیروز جنبه سیاسی داشت (ضدشاه، ضدآمریکا). گفته می شود در موارد متعدد گروههای افراطی طرفدار خمینی و طرفدار حزب توده سعی در تحریک مردم به مبارزه با مأمورین داشته اند ولی میانه روها با این عمل مخالفت ورزیده تلاش کرده اند دیگران را آرام کنند. گروههای کوچک گاهگاهی از جلو سفارت عبور می کنند ولی هیچ برخوردی اتفاق نیفتاده است و تا آنجا که ما می دانیم هیچ نقطه دیگری از شهر هم شاهد خشونت نبوده است.

۳ در تبریز جمعیتی که مترینکو کنسول ما ۷۰ تا ۸۰ هزار نفر تخمین می زند اواخر صبح امروز از جلو کنسولگری ما در آنجا عبور کردند و هر دسته مدت کوتاهی برای سر دادن شعارهای ضدآمریکایی و دیگر شعارها توقف می کردند ولی مجدداً به حرکت ادامه می دادند، تلاشهایی در جهت پایین آوردن تابلوی رسمی کنسولگری صورت گرفت ولی رهبران

تظاهرکنندگان آنان را کاملاً ـ تحت کنترل داشتند. پیشنهاد مقامات حکومت نظامی مبنی بر خروج مترینکو از کنسولگری با هلیکوپتر، مؤدبانه رد شد و پس از انجام مراسم در قبرستان به

هنگـام برگشت جمعیت تقریباً مشکلی وجـود نـداشت. کنسـول گزارشـی حـاکی از وجود درگیری میـان مـأمورین امنیـتی و تظاهرکنندگان دریافت نکرده است، تکرار می کنم دریافت نکرده است.

۴ در شیراز مهم ترین حـادثه اجتمـاع در مساجـد بود ولی تـامست کنسول مـا حاضـرین را فقـط ۵۰۰۰ نفر تخمیـن زده اسـت. جمعیت پس از شعار دادن متفرق شدند و هیچ برخورد یا خشونتی گزارش نشده است. اوضاع عمومی در اصفهان مشابه شیراز بوده است.

۵ گزاشـهای کاملاً جدیـدی از برخوردهایی که دیشب در مشـهد اتفاق افتاده به دست ما رسـیده است ولی ما اطلاعی از میزان جـدی بودن آنها نداریم. اسـتاندار همدان دیروز مجروح شد و راننده اش به قتل رسـید. به گزارش آسوشـیتدپرس این موضوع نتیجه یـک عمـل تروریستی است ولی در اینجـا منـابع نظـامی اظهـار می دارنـد که ضـارب یک سـرباز بوده که بعـداً اقـدام به خودکشی نموده است. سولیوان

وضعیت در ایران ۱۱۱۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۰۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۶۸۴۶۵۷۸۷۸۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در ایران ۱۱۱۰ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاـصه (خیلی محرمـانه): این گزارش وضـعیت در مورد ایران از روز دهم دسامبر ساعت ۲ بعـد از ظهر به وقت محلی الی یازدهم دسامبر ساعت ۲ بعـد از ظهر به وقت محلی سال ۱۹۷۸ را شامل می شود. راهپیمایی عظیم مذهبی در شـهرهای تهران، شیراز، تبریز و اصـفهان منظم و آرام بود. به جز خسارتهای وارده بر هتل هایت در مشـهد در دیگر نقاط کشور خسارتها جزئی بوده است. نیروی هوایی شاهنشـاهی به پروازهـایش در داخـل و خارج از فرودگاه مهرآباد ادامه می دهـد. صبح یازده دسامبر مردم بار دیگر در تهران جمع شدند و به طرف بخش مرکزی شهر و سپس به طرف میدان شهیاد راهپیمایی کردند.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه) الف بعـد از ظهر دهم دسامبر ایران آرام به نظر می رسـید و آرامش نسـبتاً بیش از انتظار قبلی بود. توده های وسیع مذهبی در تهران، تبریز، شیراز و اصفهان راهپیمایی کردند. جمعیت در بیشتر نقاط منظم، آرام و مسالمت آمیز حرکت می کردند و خوب سازماندهی شده بودند و به خوبی کنترل می شدند.

ب تهران: صبح دهم دسامبر، پلیس و سـربازان به جز ساختمانهای مهم دولتی، کلانتریها، تأسـیسات نظامی و بعضی سفارتخانه

ها از جمله سفارت انگلیس و آمریکا، از بقیه بخشهای جنوبی و مرکزی شهر نقل مکان کردند. مردم پیاده و سوار بر اتومبیلهایشان به طرف مرکز تهران و سپس غرب تهران به طرف میدان شهیاد سرازیر شدند. تعداد دقیق راهپیمایان در تهران معلوم نیست اما بهترین برآورد تأیید نشده بین ۳۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار می باشد. گزارش شده

زمانی که راهپیمایان به تقاطع خیابان آیزنهاور و طرشت رسیدند، کریم سنجابی، آیت الله یحیی نوری و ملاطالقانی که در مسجد امام زمان (دوازدهمین امام) منتظر بودند، به آنها پیوستند سپس جمعیت همراه با رهبرانشان به طرف میدان یادبود شهیاد راهپیمایی کردند. واحدها و خودروهای نظامی (تانکها، نفربرها، جیپها، کامیونها) قبلاً از میدان به سمت غرب به سوی فرودگاه مهرآباد حرکت کرده و در داخل و بیرون فرودگاه موضع گرفته بودند. در میدان، سنجابی و طالقانی (که در تلویزیون فارسی زبان نشان داده شد) برای جمعیتی که به میدان رسیده بودند، مختصراً صحبت کردند. گزارشات نشان می دهد که به دلایل نقص فنی سیستم بلندگوها سخنرانیها توسط مردم شنیده نمی شد. در طی سخنرانیها بخش عظیمی از راهپیمایان به منطقه میدان شهیاد نرسیده بودند و طول صف در خیابان آیزنهاور به چندین مایل می رسید.

گزارش شده که مأمورین انتظامات راهپیمایی می گفتند که آیت الله ها و رهبران امروز نتوانستند صحبت کنند و فردا دوباره صحبت خواهند کرد. در این زمان مردم پس از چند دور چرخیدن به دور میدان پراکنده شدند و در طول خیابان آیزنهاور به طرف شرق به راه افتادند در حالیکه هم زمان بخش بزرگی از مردم به طرف غرب حرکت می کردند، کنترل جمعیت عالی بود، ناظرین (انتظامات) با بلندگوهایشان نظم خوبی به راهپیمایی بخشیده بودند و به مردم می گفتند چه موقع حرکت کنند و چه موقع بایستند چه شعاری بدهند و چه فریادی بزنند. (انتظامات راهپیمایی حتی از بچه های کوچک گمشده مواظبت می کردند و سعی داشتند بچه ها را دوباره به والدینشان برسانند. همچنین گزارش شده که بعضی از راهپیمایان که قصد بر هم زدن نظم را داشتند توسط دیگر راهپیمایان ایرانی تحت کنترل قرار می گرفتند. شعاردادنها و سرودخوانیها معمولی بودند و شعارهایی نظیر «خمینی باید بیاید»، «زنده باد اسلام»، «الله اکبر»، «مرگ بر شاه»، «پایان کار شاه!» شنیده می شد. پلاکاردها با عباراتی نظیر «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» و «بدون مذهب آزادی وجود ندارد» به چشم می خوردند. پراکنده شدن جمعیت در مجموع آرام، بدون حادثه، غیرقابل انتظار و بدون هیچ گونه درگیری جدی بود. مردم اجازه یافتند که بدون هیچ گونه مانعی بر سر راهشان به مناطق شمال شهر بازگردند.

ج فرودگاه مهرآباد: پرواز و فرود هلیکوپترهای نیروی هوایی، هواپیمای ۷۰۷ ، C-۱۳۰ و یک هواپیمای ۷۴۷ در تمامی مدت ادامه داشت. مدیر تیم فنی نظامی از سرلشکر کامیابی پور (افسر کشیک نیروی هوایی) صبح روز یازده دسامبر سئوال کرد که چرا فرودگاه مهرآباد بر روی پروازهای غیرنظامی بسته شده و چه کسی این تصمیم را گرفته است؟ وی بیان کرد که این تصمیم نیروی هوایی نبوده بلکه یک تصمیم حکومتی بوده و در مورد دلیلش مطمئن نیست. هنگامی که بیشتر پافشاری کردیم گفت که وی چنین احساس کرده که به کارکنان اجازه داده شده در دو روز تعطیل محل کار خود را ترک کنند و به مراسم مذهبی بپیوندند. وی به گفته هایش چنین ادامه داد که به خاطر عدم توانایی در پشتیبانی از پروازهای غیرنظامی، فرودگاه بر روی اینگونه پروازها بسته شده است. همچنین وی اضافه کرد که این کار مسئله

حرکت مردم را به صورت دستجات بزرگ برای رسیدن به فرودگاه برطرف نموده است. به عقیده مدیر تیم فنی نظامی، فرودگاه می توانست برای عزیمت ایرانیان عالیرتبه چنانچه نیاز باشد، مورد استفاده قرار گیرد.

د حوادث مشهد: مردم وارد هتل هایت مشهد شدند و چند جا را به آتش کشیدند. جزییات گزارش توسط سفارت فرستاده می شود.

ه- صبح یازدهم دسامبر در تهران: وابسته نیروی هوایی با راننده ایرانی بین ساعت ۸ و ۹ صبح به مرکز، جنوب و غرب تهران رفتند. مشاهداتشان به قرار زیر است:

۱) شهر به آرامی کار خود را شروع می کند.

۲) گروههای کوچک ۵ تا ۱۰ نفره مردم گردهم می آیند.

۳) کامیونها و اتومبیلهای مملو از مردم به طرف غرب حرکت می کنند.

۴) از پلیس و سربازان در خیابانها مانند دهم دسامبر خبری نیست.

۵) گروههای کوچک مردم در خیابان شاهرضا با پوسترهای خمینی در حال شعار دادن دیده می شوند.

۶) فقط ۵۰۰ نفر در میدان شهیاد به چشم می خورند و سیستم بلندگوها راه اندازی می شود.

۷) گروههایی بالغ بر ۲۰۰ نفر از هر دو طرف خیابان آیزنهاور به طرف شهیاد در حرکتند. بیشترین جمعیت در دانشگاه تهران (۴۰۰ الی ۵۰۰ نفر) با حمل پوسترهای خمینی شعارهای «شاه باید برود» و «خمینی کبیر» را می دهند.

۸) گروهها به یکدیگر می پیوندند و مردم را دعوت می کنند که به آنها بپیوندند.

و گردشهای صبح تهران توسط وابسته های سفارتهای استرالیا و آلمان و مشاهدات سفارت انگلیس شامل مطالب زیر است:

۱) جمعیتی که در خیابان فردوسی راهپیمایی یا حرکت می کردند نسبت به روز دهم دو برابر شده بودند.

۲) مردم مطمئن تر و هدفدار تر به نظر می رسیدند.

۳) افراد جوانتر بودند و مانند دیروز به صورت خانوادگی نیامده بودند.

۴) موانع خیابانی امروز در شمال قویتر بودند. موانع و لاستیکهایی (که به شکل زیگزاگ مرتب شده بودند) کار گذاشته می شدند. تانکهای اسکورپیون و مسلسلهای خودکار بیشتر دیده می شوند.

۵) به خاطر نبودن پلیس راهنمایی، غیرنظامیان اتومبیلها را در تقاطعهای اصلی هدایت می کنند.

ز فرودگاه مهرآباد در صبح یازدهم دسامبر ۷۸: هلیکوپترها و هواپیماهای C ۱۳۰ نیروی هوایی شاهنشاهی به فرودگاه رفت و آمد می کنند. هیچ گونه پرواز غیرنظامی و واحد حمل و

نقـل هوایی صورت نمی گیرد. امنیت آنجـا ماننـد روز دهم است. به جز بـازگشت کارکنـان در صـبح روز دوازده دسامبر ۷۸، فرودگاه کاملاً آرام است.

ح تعیین خطوط محـدوده های نظامی در شـمال تهران: این خط از پارک وی در بخش ونک و ملاصـدرا شـروع می شود و به میدان ونک می رسد، از خیابان پهلوی بالا می رود و بعد به طرف شـرق در طول بولوار پهلوی به طرف میرداماد، بعد به طرف شرق از طریق کوچه هـا به سـلطنت آباد، بعـد به طرف شـمال سـلطنت آباد به طرف لویزان و بعـد به طرف شـرق چنـدین مانع خیابانی اضافی در شاهراههای اصلی به چشم می خورد.

نظریات تهیه کننـده: هر چنـد که در دهم دسامبر تقریباً یک میلیون ایرانی در شـهرهای اصـلی راهپیمایی کردنـد، ایران به طور غیرقابـل باوری آرام بود. پیش بینی اینکه رهبران مـذهبی بتواننـد این حرکتهای وسـیع توده ای را بـدون پیش آمـدن هیچگونه حوادث جـدی کنترل کننـد، مشـکل بود. شـکل گیری، حرکت و بالاـخره متفرق شـدن جمعیت به خوبی طراحی، هماهنگ و هـدایت شـده بود. اگر امروز نیز چنـان تظـاهراتی داشـته باشـیم این مـأمور گزارشـگر معتقـد است مـا بـا یـک نقطه بحرانی در مشـکلات جاری تهران روبرو شده ایم. البته ما قبل از اینکه بتوانیم مشـکلاتی را که در پیش رو داریم حدس بزنیم نخست باید منتظر شویم که بـاز هم دسـامبر بگـذرد. تاکنون هم رهبران دو طرف درگیر، قـدرت و اسـتحکام خود را نشان داده انـد. اینکه چگونه نیروهای مخالف می توانند به صورت مؤثر با یکدیگر سازش کرده و با هم کار کنند و حکومتی مردمی را شکل دهند مسئله ای است که به عهـده آینـده واگـذار می کنیم امـا مطمئناً شاه و حکومت فعلی ایران بایـد تحت تأثیر کنترل و قـدرت به نمایش درآمده در روز دهم دسامبر قرار گرفته باشند.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۰، ۱۱ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۰۲

سری۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۲۴۷۰به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۰، ۱۱ دسامبر ۷۸

۱ سـفارت ما گزارشهایی مبنی بر امکان وجود تلاشهایی در جهت تحریک و خشونت در روز ۱۲ دسامبر دریافت نموده است. در تهران نیروهـای امنیتی تصـمیم دارنـد پس از پایـان زمـان منع عبور و مرور امشب به مواضع معمول خود بازگردنـد و بـدین وسیله احتمال درگیری افزایش می یابد.

۲ با در نظر گرفتن این گزارشات، سـفارت به آمریکاییان توصیه نموده: «فردا نهایت احتیاط را در حرکت خارج از منزل خود» به کار گیرند.

۳ در اصـفهان، ظاهراً به دنبال راهپیمایی حـدود یکصـد هزار نفر یا بیشتر، در اواخر بعـد از ظهر امروز خشونت مهمی که شامل انفجارات، آتش سوزی و تیراندازیهای زیادی می باشد، پیش آمد. ما گزارشـهایی از حمله جمعیت به پایگاه مرکزی ساواک، یک کلانتری، هتلی که

مورد استفاده خارجیان قرار می گرفت و یک مدرسه خالی آمریکاییان، دریافت کرده ایم. کلیه شیشه های پنجره های آپارتمانی که آمریکاییان و آلمانیها در آن زندگی می کنند مورد اصابت سنگ واقع شده و خرد گردید، ارتش پس از زخمی کردن چند نفر جمعیت را به عقب راند. همچنین گزارشاتی مبنی بر کشته شدن پرسنل نظامی در دست است. هیچیک از آمریکاییان یا دیگر اتباع خارجی صدمه ندیدند. در چندین نقطه هنوز آتش شعله می کشد.

۴ امروز انتظار می رود که تولید نفت ۱۳ میلیون بشکه باشد. نفت خام تحویلی به پالایشگاهها به ۶۲۵ هزار بشکه در روز کاهش یافته است که منعکس کننده توقف کار پالایشگاه تبریز می باشد. پالایشگاههای شیراز و اصفهان هم کاملاً متوقف هستند و پالایشگاه تهران نیمه تعطیل است. بنابراین در آبادان، جایی که تحویل نفت در آنجا هم کم است، نیز اگر کاهش مهمی پدید آید، بلافاصله احساس می شود. دولت ایران به دنبال خرید بنزین و نفت سفید از همسایه های خود در خلیج فارس بوده است. کریستوفر

گزارش وضعیت سیاسی، امنیتی ۱۱ دسامبر

سند شماره ۳۰۳

خیلی محرمانه۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۱۰۲به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش وضعیت سیاسی، امنیتی ۱۱ دسامبر

۱ تا ساعت ۱۸ وضع در تهران به کلی آرام است.

۲ ما اخباری در دست داریم که چپیها و نیروهای خمینی از ماهیت صلح آمیز تظاهرات ۱۰ و ۱۱ دسامبر ناراحت و مأیوس هستند و برای روز سوم نبرد اصرار می ورزند و امیدوارند که در روز ۱۲ دسامبر برخوردی به وجود آورند. همان منابع به ما گفته اند که رهبران سرشناس مذهبی خود را از این درخواست برای تظاهرات مبری دانسته اند و خصوصاً از این تلاش چپیهای افراطی برای دامن زدن به خشونت بسیار ناراحت هستند.

۳ سفیر زاهدی به سفیر گفت که وی شک دارد که افراطیها بتوانند در روز ۱۲ دسامبر کاری از پیش ببرند. وی همچنین گفت که پس از شروع ساعت منع عبور و مرور، نیروهای ارتشی به مواضع عادیشان در شهر انتقال داده خواهند شد. منبع ارتشی اطمینان داد که فعلاً مسئولان حکومت نظامی چنین قصدی دارند.

۴ سفارت در تاریخ ۱۲ دسامبر باز خواهد بود و توصیه نامه زیر را برای جامعه آمریکایی صادر می کنیم:

الف: تظاهرات امروز آرام بوده اما میزان تشنج بالا است.

ب: فردا امکان فعالیتهای سیاسی بیشتری وجود دارد.

ج: فردا در خلال روز مراقبت و دقت فوق العاده زیادی در رفت و آمدهایتان به خارج از محل سکونتتان به عمل آورید.
سولیوان

تغذیه مالی ناراضیان: وعده ها، اخاذی، همه چیز به جز پول...؟

سند شماره ۳۰۴

خیلی محرمانه۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهان ۱۶ Aبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: تغذیه مالی ناراضیان: وعده ها، اخاذی، همه چیز به جز پول...؟

خلاصه: از آغاز ابراز مخالفتها، اعتصابات و اغتشاشات گسترده در ایران، داستانهایی در مورد یک صندوق بزرگ «تأمین ناراضیان» که مخالفین را تغذیه می کند شایع شده است. این کنسولگری اخیراً اطلاعاتی پیرامون یک سری فعالیتهای افزایش سرمایه از جمله به شکل اخاذی، کسب کرده ولی نتوانسته هیچ مدرکی دال بر هزینه کردن این پولها بیابد. پایان خلاصه.

صندوق تأمین ناراضیان

از اوایل ماه اوت اخبار منتشره در اصفهان مبنی بر وجود یک صندوق مالی جهت تأمین هزینه فعالیتهای ناراضیان وجود داشته است. طبق این داستانها، سرمایه بسیار قابل توجهی توسط آیت الله خمینی و تعدادی از صندوقهای کوچکتر به وسیله بازاریهای ثروتمند برای تغذیه انقلاب به وجود آمده اند. انتظار می رود این پولها در درجه اول جهت فراهم کردن غذا، مسکن، لباس و همینطور برای تأمین هزینه های تظاهرکنندگان و تحریک کنندگان نیمه حرفه ای صرف شود. افراد اخیرالذکر کسانی هستند که تظاهرات مردمی را سازماندهی و رهبری می کنند و موجب بسیاری از خشونتها و خرابیها می باشند. هنگامی که برخی از بازاریها در اوایل ماه سپتامبر بازداشت شدند اینطور تصور می شد که آنها تأمین کننده این هزینه ها هستند اما آنان بعد از چند روز آزاد شدند و داستانها همچنان ادامه یافتند. در حالیکه اصفهان و شهرهای دیگر با موجی از اعتصابات روبرو بودند، اظهار می شد که صندوقهای محلی، توسط یک سرمایه بسیار قابل توجه که در اختیار آیت الله خمینی است تغذیه می شوند. اهداف این منبع عالی عبارت بودند از: پرداخت حقوق اعتصابگران در صنایع اصلی (مطبوعات، رادیو، هواپیمایی، نفت، آب و برق)، تأمین مقرری برای مغازه دارانی که مغازه های خود را بیش از یک هفته بسته اند، پرداخت کلیه هزینه های درمانی افرادی که در تظاهرات مجروح می شوند یا تأمین مقرری برای اعضای خانواده کسانی که کشته می شوند، و جبران خسارت وارده بر مسلمانانی که مایملکشان به طور تصادفی در تظاهرات آسیب می بیند. با اینکه گفته می شد این صندوق مالی بسیار قوی است اما از مسلمانان متمول انتظار می رود که آن را به طور محلی تقویت کنند تا امکان تأمین هزینه های فوق عملی گردد.

جمع آوری پول

اخیراً اینجانب با هفت مغازه دار مختلف که مغازه هایشان از هنگام روی کار آمدن دولت نظامی بسته بوده اند صحبت کرده ام. از این هفت نفر، پنج تن آنها گزارش کردند که طی هفته

اول اعتصابات، افراد جوانی (که در آن زمان به عنوان دانشجویان مـذهبی شـناسایی شدنـد) با آنها تماس گرفته و درخواست کرده اند که مادامی که پول لازم از سوی خمینی ارسال نشده است آنها پولی را به شکل وام در اختیار صـندوق قرار دهند. به آنهـا گفته شـده که به همه تجـاری که مغازه هایشان برای بیش از یک هفته بسته باقی مانـده، متناسب با عائله تحت تکفلشان مقرری تعلق خواهـد گرفت ولی از آنجایی که در مورد وصول وجوه ارسالی از سوی خمینی تردیـد وجود داشت لـذا وجوهی به طور کلی محلی جمع آوری شـده تـا پرداخت مقرری به فقیرترین مغازه داران فوراً آغاز شود. آنها معتقدنـد که دانشـجویان در زمینه هـای فـوق دروغ گفته انـد. هیچیـک از مـدارس مـذهبی جمع آوری پول را مجـاز نشـمرده و طبق اطلاع آنـان، هیچ بازرگـانی پولی دریـافت نداشـته است و اکنون آنها احساس می کننـد که قربانی یک طرح فریب شـده انـد. معهـذا آنها قصـد دارند تا الغای حکومت نظامی به اعتصاب خود ادامه دهند. هم اکنون دو صندوق در نزدیکی مساجد وجود دارد که در مقابل رسید، صدقات از مؤمنات جهت پشتیبانی مبارزه دریافت می دارند ولی من نتوانسته ام هیچکس را بیابم که در مورد چگونگی مصرف این وجوه اطلاعی داشته باشد. علیرغم این موضوع آنها همچنان به کار خود ادامه می دهند.

اخاذی

روش دیگر جمع آوری پول که مـدتها شایعـاتی پیرامون آن وجود داشت اکنون تأییـد شـده است. مردی که درخواست کرده نامش فاش نشود و از اقوام یکی از دوستان من است یادداشتی را (همراه با ترجمه آن) به من نشان داد که درخواست ۱۰۰۰۰۰ تومان باج می نمود. این مرد که کارخانه هایی در تهران، اصفهان و ساری (در کنار دریای خزر) دارد، گفت علاوه بر دریافت این نامه تلفنهایی به وی شده و جان فرزندانش را تهدید کرده اند و گفته اند این پول جهت تأمین هزینه «برکناری شاه» به کار خواهـد رفت. او می گویـد پول را پرداخته و در مشورت با دوسـتانش دریافت که بسیاری از آنان هـدف اخاذی مشابهی قرار گرفته انـد. این دومین بـاری بود که او هـدف اخـاذی قرار می گرفت. وی بـار اول نسـبت به آن توجهی ننمود و اتومـبیلش در محل اقامتش سوزانده شد. اکنون همسر و فرزندان او ایران را ترک کرده اند.

ارتش سری

طی سه هفته گذشـته توجیه تازه ای در مورد چگونگی صـرف پول ارائه شده است. بنابراین توجیه جدید هیچ حمایتی از افراد نخواهد شد و تمام پول صرف تشکیل و تسلیح ارتش سری یک میلیون نفری خواهد شد که قرار است در پایان محرم قیام کند تـا «شـاه و دسـت نشانـدگانش را نـابود کنـد». گزارشـهایی از حضـور عوامـل ایرانی در بیروت که در تلاش خریـد تسـلیحات اتوماتیک هستند، واصل شده است. بنابراین نمی توان این احتمال را نادیده گرفت. ولی با توجه

به مشکلات لجستیکی چنین اقدامی غیرمحتمل به نظر می رسد.

نظریه

در صورتی که منابع دیگری برای تأیید پرداخت پول وجود نداشته باشد، محتمل به نظر می رسد که اصلاً پولی وجود نداشته است. این اقدام تاکتیک روانی مؤثری جهت تشویق شرکت توده ها در اعتصابات و تظاهرات بوده و وسعت این اعتصابات و تظاهرات بعدها اهمیت خود را بازخواهد یافت. بخش عمده دیگری از پول که عملاً جمع آوری شده، احتمالاً به جیب افرادی رفته که با استفاده از اوضاع و با تمسک به بهانه های واهی درصدد کسب پول هستند. مقداری پول نیز صرف مقاصد مشروع شده است (سه «کلینیک مجانی اسلامی» در اصفهان که با مشکلات مالی مواجه بودند اکنون از امکانات و تجهیزاتی خوبی برخوردار شده اند) ولی پول مربوط به این اقدامات مستقیماً از طریق «صندوق ناراضیان» جمع آوری شده بود. نظام بازار آزاد حتی در دوران انقلاب شکوفا می شود. مک گافی

[رهنمودهای مطبوعاتی درباره ایران]

سند شماره ۳۰۵

بدون طبقه بندی۱۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۰ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۲۵۱۶به: سفارت آمریکا، تهران

[رهنمودهای مطبوعاتی درباره ایران]

۱ برای اطلاع شما در ذیل رهنمودهای مطبوعاتی درباره ایران که در آخر هفته گذشته و امروز (۱۱ دسامبر) به دفتر مطبوعاتی وزارت خارجه واصل شده، ارسال می داریم. این اطلاعات علاوه بر مطالبی است که امروز ظهر از سوی سخنگو(ی وزارت خارجه آمریکا م.) اظهار شده اند:

آمریکاییها در ایران

س فکر می کنید آمریکاییها کی به ایران باز خواهند گشت؟

ج الآن نمی شود گفت، ولی می توانیم بگوییم که بیشتر آنها تعطیلات کریسمس را در خارج از کشور به سر خواهند برد.

س ولی اگر شورشهای داخلی بالا بگیرند، دولت آمریکا برای خروج اتباعش چه خواهد کرد؟

ج مثل تمام نمایندگیهای ما در سراسر جهان، سفارتمان در تهران نیز طرحهایی فوق العاده برای کمک به اتباع خود در

صورت بروز وضعیت اضطراری در اختیار دارد.

تصمیم درباره آمریکاییهایی که ایران را ترک می کنند.

س- درباره داستانهایی که سفیر سولیوان و دیگران در وزارت در رابطه با وابستگانی که در

حال ترک ایران هستند مطرح کرده اند چه می گویید؟

ج سفیر سولیوان را به خطا در این باره مورد انتقاد قرار داده اند. ما به راحتی می توانیم بگوییم که او با پرداخت هزینه سفر وابستگان رسمی که می خواستند ایران را ترک کنند از سوی دولت آمریکا مخالفت نکرده است.

سفیر سولیوان همیشه ما را از وضعیت تحولات ایران باخبر نگاه داشته، و از جمله درباره وضعیت و حوادث ضدخارجیها و ضدآمریکایی در ایران ما را کاملاً مطلع نموده است. وی نگرانی خاصی درباره رفاه آمریکاییها در ایران از خود نشان داده، و بارها از مقامات ایران خواستار موازین خاصی برای حفاظت از آمریکاییها شده است.

همانطور که اشاره کردیم، در طول سه ماه گذشته وضعیت ایران را به دقت تحت نظر داشته ایم. سفارت همیشه تماسهایی منظم با نمایندگان شرکتهای تجاری و جامعه آمریکاییها داشته تا نظریات و بررسیهای آنها را نیز به دست آورد.

حفاظت و امنیت آمریکاییهای مقیم ایران همیشه از بزرگترین ملاحظات ما بوده است.

در شرایط حاضر، تصمیم گرفتیم همان فرصتی که در اختیار وابستگان شرکتهای آمریکایی قرار دارد، یعنی ترک موقت ایران، را به وابستگان رسمی خود نیز اعطا کنیم.

نقش جرج بال در ایران

س آیا جرج بال نقش عاملی در هدایت سیاستهای آمریکا در رابطه با ایران بعهده گرفته است؟

ج رئیس جمهور از آقای بال خواسته تا پس از بررسی وضعیت در ایران گزارشی برای وی تهیه نماید. واضح است، که برای تعیین قضاوت، بال بایستی مسایل روزمره را هم در نظر بگیرد، ولی او مسئولیتی در قبال تصمیمات اجرایی ندارد.

فعالیتهای شوروی در ایران

س نظر وزارت درباره این ادعای مطبوعات که ۱۰۰۰ نفر از تکنسین های شوروی در ایران از مأمورین KGB و GRU هستند و اینکه KGB همکاری نزدیکی با اقلیتهای افغانی و ارمنی دارد، چیست؟

ج ما اطلاعاتی که این مسئله را تأیید کند در اختیار نداریم، ولی وضعیت را با دقت دنبال می کنیم. همانطور که قبلاً گفتیم، مطمئن نیستیم که شوروی در این ناآرامیها دست داشته باشد.

س- آیا اطلاعاتی داریم که نشان دهند تروریستهای ایرانی در گذشته (از سوی گروههای فلسطینی) توسط الجزایری ها، یمن جنوبی، لبنان، افغانستان یا کوبا تعلیم دیده باشند؟

ج معتقدیم بین گروههای افراطی عرب مختلف و تروریستهای ایرانی تماسهایی بوده است. مایل نیستم بیش از این در آن باره صحبت کنم.

س ولی آیا می توانید تأیید کنید که شورویها دو اردوگاه تروریستی برای ایرانیان در

افغانستان به وجود آورده اند؟

ج هیچ اطلاعی در این باره نداریم.

س آیا آنطور که یکی از مقامات ادعا کرده، عراق تروریستهای ایرانی را به ساواک تسلیم کرده است؟

ج مطبوعات گزارش داده اند که عراقیها یک ایرانی را که مظنون به شرکت در آتش سوزی آبادان بوده، به مقامات ایرانی تسلیم کرده اند. کریستوفر

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۲، ۱۲ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۰۶

سری۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۳۴۸۰به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۲، ۱۲ دسامبر ۷۸

۱ بر اساس گزارشات واصله، در اصفهان ارتش تا بعد از ظهر امروز وضعیت را نسبتاً به خوبی تحت کنترل داشته است، هر چند درگیریهای خشونت باری که از عصر دیروز آغاز شده بود (موضوع گزارش وضعیتهای شماره ۴۰ و ۴۱) صبح امروز نیز ادامه یافت. سفارت گزارش می دهد که خسارات وارده، اصفهان را به صورت یک «کشتارگاه» درآورده است. کارکنان شرکتهای آمریکایی به هر حال امروز در محل کار خود حاضر شده و به راحتی در شهر رفت و آمد می کردند.

۲ تولید نفت امروز برای سقف یک میلیون و دویست و پنجاه هزار بشکه برنامه ریزی شد که نسبت به روز گذشته کاهش ناچیزی نشان می دهد. وضع تصفیه نفت ظرف ۲۴ ساعت گذشته بهبود نیافته است.

۳ دولت اعلام کرد که در تهران و حومه مدارس ابتدایی از فردا دوباره شروع به کار می کنند. امروز بیشتر مغازه ها در شمال و مرکز تهران باز بود. اما بسیاری از آنها در مناطق دیگر بسته بودند. خاموشیها همچنان در سرتاسر کشور ادامه دارد.

۴ در شیراز کارکنان شهرداری از جمله رفتگران اعتصاب کرده اند. در روز ۸ دسامبر در اهواز دو نفر پلیس ظاهراً با شلیک گلوله از میان جمعیت کشته شده اند.

گزارشاتی مبنی بر تیراندازی شدید بین افراد ارتش در تهران، در دست است.

۵ تندروها در دولت خواستار برخورد شدید با خشونتی هستند که به دنبال راهپیمایی های ماهیتاً مسالمت آمیز مخالفان در ۱۰

و ۱۱ دسامبر رخ داده است. خشونت زیاد در اصـفهان که از نظر وسـعت خسارت وارده با وضعیت ۵ نوامبر تهران قابل مقایسه است، موجب تحریک این خواسته می گردد که نیروهای امنیتی شدت عمل نشان دهند. برخلاف تهران، در اصفهان واحدهای نظـامی بـا ایسـتادن و تماشا کردن اجازه ویرانگری را به تظاهرکننـدگان نمی دهنـد بلکه برای سرکوبی جمعیت شورشـی قویاً عکس العمل نشان می دهند.

۶ بانک مرکزی، تا ظهر امروز هم تقریباً نیمه تعطیل بود. بیشتر بانکهای تجارتی باز بودند ولی فعالیتها هنوز در حد کمی انجام می گرفت. تعطیل طولانی فعالیتها به مناسبت عاشورا سبب نگرانی فزاینده بانکهای خارجی در مورد دیرکرد تأدیه وامها و پیش پرداختهایشان، گشته است. هر چند ارزش ریال تحت فشار قرار دارد، تنشهای عمومی در نتیجه تعطیلات عاشورا ظاهراً فروکش کرده است. کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۲ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۰۷

خیلی محرمانه۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۱۴۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۲ دسامبر ۷۸

خلاصه: به جز چند حادثه جزئی ضدخارجی در تهران ناآرامی مهمی رخ نداد و میانه روها کنترل اکثر جمعیت را در دست داشتند. جمعیت عظیمی در تبریز شعارهایی ضدآمریکایی بر در و دیوار کنسولگری نوشتند اما خسارات وارده جزئی بود. در اصفهان درگیریهای شدیدی به همراه آتش سوزیهای بسیار و تخریبهای سنگین پیش آمد. مقررات استاندارد حکومت نظامی از تأثیر بازمانده و گفتگوهای زیادی در مورد در هم شکستن آن وجود دارد. در میان جو آزادی که موجب پیش نیامدن حمام خون در عاشورا گردید، مانورهای سیاسی ادامه دارد. (پایان خلاصه)

۱ در تهران دومین روز تظاهرات گسترده، بدون خشونت جدی به پایان رسید. در این تظاهرات که تقریباً کاملاً سیاسی بود، مراسم سنتی عاشورا به چشم نمی خورد راهپیمایی خوب سازماندهی شده بود و مسالمت آمیز برگزار شد. جمعیت یک بیانیه ۱۷ ماده ای را به تصویب رساندند. گزارشاتی در دست است که بین گروهی که با داشتن علائم مارکسیستی مبادرت به الحاق به جمعیت در خیابان شاهرضا نمودند و جمعیت اصلی، درگیری کمی (اصطکاکی) پیش آمد. طبق گزارشات، جمعیت آنها را به درون خود نپذیرفت. پس از گردهمایی عظیم در میدان شهیاد، جمعیت بدون هیچ حادثه ای متفرق شد. با این حال در اواخر شب در جامعه آمریکاییان اتومبیل دیگری مورد اصابت بمب آتش زا واقع شد. همچنین یک نفر یک بمب سه راهی را به داخل طبقه سوم آپارتمان کارکنان شرکت پشتیبانی لجستیکی پرتاب کرد. ولی در جایی که انفجار صورت گرفت صدمه ای به بار نیامد.

۲ اجتماع مردم در مراکز استانها کمتر صلح آمیز بود. کنسول تبریز گزارش می دهد که در حدود ۱۰۰۰۰۰ نفر از راهپیمایان از پشت کنسولگری عبور نمودند ولی در آنجا مدتی توقف نمودند تا روی دیوارهای کنسولگری شعارهای «آمریکاییها را بکشید» و «مرگ بر امپریالیسم آمریکا» و نظایر آنها را بنویسند. تظاهرکنندگان کوشیدند تا تابلوی رسمی سرکنسولگری را

بکنند ولی موفق نشدند. کنسول شیراز هیچ گونه حادثه ای را در طی دیروز و امروز گزارش

نکرده است. در ۱۰ دسامبر در مشهد خشونت به وقوع پیوست و گروهی وارد هتل هایت شده، بار و چندین فروشگاه را غارت کردند. (هایت از معدود املاکی است که در مالکیت سازمان مذهبی نیست و تنها مکانی است که در آنجا مشروبات الکلی به فروش می رسید.) در اصفهان پس از اینکه آشوبگران دست به آتش سوزی و غارت زدند، آنجا به شکل کشتارگاهی درآمد. کنسول گزارش می کند که همینکه در حدود ساعت ۳۳۰ عصر تظاهرات گسترده مردم در حال پایان بود، گروههایی به هدفهای متداول خود مانند بانکها، سینماها، هتلها و رستورانها حمله نمودند. نیروهای نظامی که همچون تهران عرصه فعالیت را به تظاهرکنندگان واگذار نموده بودند، به صحنه آمدند ولی نتوانستند از تخریب وسیع جلوگیری نمایند. جمعیت مجسمه های شاه و رضاشاه را به پایین کشیدند و به چندین ساختمان دولتی که شامل مرکز فرماندهی ساواک هم می شد، حمله نمودند. گزارشهای متناقض در مورد وارد شدن خسارت به ساختمانهای ساواک در دست داریم، اما حداقل ۲ ساختمان شهرداری کاملاً ـ تخریب شده اند. شاهدان عینی از خسارات سنگین وارد شده به دو ساختمان شرکت مخابرات ایران، پنج بانک، هشت مشروب فروشی و چهار سینما اطلاع می دهند. صحنه آشوب شباهت به ۵ نوامبر (۱۴ آبان) تهران داشت، تنها فرقش این بود که ارتش اجازه نداد چنان اتفاقاتی بیفتد. مطمئناً نیروهای نظامی در بعضی از مناطق به درون جمعیت تیراندازی کرده اند. برای مثال خانواده یک تبعه آمریکا که آپارتمانش در همان ساختمان رستوران چینیها واقع شده است، به هنگام حمله جمعیت به رستوران، درخواست کمک نمودند. نیروهای نظامی سر رسیدند و بر روی جمعیت آتش گشودند که موجب تعداد نامشخصی تلفات گردید.

فرماندهی حکومت نظامی در ساعت ۱۹۱۵ شب اعلام نمود که آب لوله کشی شهری سمی شده است، که سبب هراس بی اساس گردید، ولی سپس در ساعت ۱۰۱۵ اعلام نمود که وضعیت آب به حالت عادی برگشته است. ژنرال ناجی، فرماندار حکومت نظامی اصفهان، شب گذشته در تلویزیون ظاهر شد و از مردم درخواست آرامش نمود. و اخطار کرد که از این به بعد نیروهای نظامی با بی نظمی به شدت برخورد خواهند نمود. ناجی مدعی شد که «خارجیان در پشت این اقدامات پنهان شده اند» و قول داد که: «ارتش تا آخرین قطره خون جهت دفاع از قانون و نظم در ایران ایستادگی خواهد کرد». ظاهراً ناآرامی ادامه دارد، زیرا صبح امروز در اصفهان صدای تیراندازی شنیده می شد. جمعیت تخریبگر، همانطوری که شیوه کلی شاه بوده است، نسبت به افرادی که با اجازه آنها بدون صدمه دیدن از ساختمانهای در حال تخریب فرار می نمودند، نسبتاً خویشتن داری نشان می دادند. هیچگونه (تأکید می کنیم هیچ) گزارشی در مورد وارد شدن صدمه به شهروندان آمریکایی وجود ندارد.

۳ به استثنای اصفهان، به نظر می رسد که کشور امروز، به حالت عادی بازگشته است، «حالت عادی» به مفهوم برقراری مقررات منع عبور و مرور به طور معمول، استقرار نیروهای نظامی در سراسر شهر، وجود خاموشیهای برق (قطع برق بار دیگر بخشی از تهران را صبح

امروز دربر گفت) و بسته بودن فروشگاهها می باشد. با این حال اکثر فروشگاهها در شمال و مرکز تهران امروز باز هستند و دولت اعلام نموده است که فردا مدارس ابتدایی تهران و حومه بازگشایی خواهند شد. فرودگاه، کار عادی خود را از سر گرفته است و هواپیمایی پان آمریکن از فردا مجدداً روزانه دو پرواز برقرار خواهد کرد. علیرغم گفتگوهای موجود در مورد کمبود سوخت جت، پان آمریکن اعلام نمود که ذخیره سوخت کافی موجود است. در تهران تا نزدیک غروب هیچ گزارشی از اغتشاشات در دست نیست.

۴ شاه از فرصت روز حقوق بشر (۱۰ دسامبر) جهت ارسال پیام به ملت استفاده کرد، که شامل پرهیز از خودستایی بود و جاذبه های پیشرفت بشر را با کلی گویی ارائه نمود. سازمان عفو بین المللی با انتقاد از سابقه حقوق بشر ایران واکنش نشان داده است.

۵ کلیه احزاب شدیداً مشغول ارزیابی اهمیت تظاهرات بدون خون ریزی دهم و یازدهم دسامبر هستند. طرفداران میانه روی رژیم و مخالفین با این استدلال که یا رژیم مجبور به دادن امتیاز بزرگی شده و یا طرفداران افراطی خمینی کوتاه آمده اند، همگی مدعی پیروزی هستند. شواهد کاملاً نشان می دهد که مخالفان افراطی، خواهان خون ریزی بودند و هنوز هم به دنبال آن هستند. جزوه هایی در اصفهان منتشر شده که امروز را به عنوان شروع نبرد نهایی اعلام کرده است. این اعلامیه ها همچنین از امروز دستور به اعتصاب عمومی می دهند. شایعات زیادی حاکی است که افراطیون مجدداً به خیابانها خواهند ریخت اما این بار جهت برانگیختن عکس العملهای خشونت بار می باشد.

۶ حامیان متعصب دست اندرکار رژیم، خواهان سرکوب شدید هستند. منابع مطبوعاتی ایران به مأمور سفارت گفتند که ژنرال اویسی فرماندار نظامی تهران در حال طرح عملیات نظامی شدیدی جهت جلوگیری از تظاهرات و خاتمه دادن به اعتصابات می باشد. سایر منابع هم این اطلاعات را تأیید می نمایند. علیرغم روند مسالمت آمیز حوادث در تهران، نیروهای انتظامی به خاطر بروز خشونت در مشهد و اصفهان مضطرب هستند. آخرین گزارش کنسول اصفهان بیانگر این است که نیروهای نظامی شدیداً عکس العمل نشان داده اند. مقامات رسمی می گویند تظاهرکنندگان از قوانین قبلی مبنی بر خودداری از خشونت تخطی نموده اند. آنها به سربازان می گویند که مسلمان واقعی نمی تواند چنین کاری نماید، که تلویحاً اشاره بر وظیفه ارتش در دفاع از دین در مقابل خرابکاران می باشد. شاهدان عینی از خشونت متقابل سربازان که شامل در هم شکستن فروشگاههایی که تصویر خمینی را نصب کرده اند، می باشد، خبر می دهند. نیروهای نظامی تمام راههای ارتباطی شهر را مسدود کرده و آشکارا خواهان مجازات تام و تمام کسانی که در رعایت مقررات قبلی قصور ورزیده اند، می باشند.

۷ مانوردادن های سیاسی در سطح وسیعی جریان دارد. ما گزارشهای موثقی از حرکت در جهت این یا آن نوع حکومت ائتلافی در دست داریم، اما تاکنون کلیه طرحها در مورد مسئله نقش شاه در برابر نیروهای مسلح عاجز مانده اند.

۸- کنسول تامست از شیراز گزارش می دهد که کارکنان شهرداری که شامل رفتگران هم می شود، دست به اعتصاب زده اند. طبق گزارشات، جمعه گذشته در اهواز دو نفر پلیس توسط جمعیت تظاهرکننده ای که پلیس در حال آرام کردن آنها بود، به ضرب گلوله کشته شدند. روز جمعه، همچنین جمعیت به داخل دفاتر شرکت آمریکایی پارسون نفوذ کردند و اثاثیه اداری را در هم شکسته و بر روی اموال نفت پاشیدند، ولی به دلایلی آنها را آتش نزدند. دیروز خساراتی به بار آمد. اوضاع در خرمشهر، آبادان و بندرعباس در کل آرام بود. در کرمان هم مانند شیراز راهپیمایی ده دسامبر منجر به اجتماع کوچکتر مردم در مساجد گردید.

شعارهای بسیاری در حمایت از خمینی مشاهده شده است. شیرازیها مقادیری رنگ و اسپری همراه با شعارهای نقش بسته بر دیوارها که بر له و علیه دولت است، پیدا کرده اند.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران (شماره ۴۱)

سند شماره ۳۰۸

سرّی ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۱ آذر ۱۳۵۷

از: وزیر امور خارجه، واشنگتن دی.سی. ۲۷۹۱به: همه هیأت های دیپلماتیک در اروپا

موضوع: گزارش وضعیت ایران (شماره ۴۱)

۱- بر اساس گزارش ها تهران امروز آرام بود. ظاهراً هیچ تظاهرات گسترده ای در ایران صورت نگرفته است. اصفهان نیز پس از خشونت های وسیع روز گذشته نسبتاً آرام بوده است. نیروهای پلیس تظاهرات را با خشونت سرکوب کردند و در سرتاسر شهر پخش شدند تا مغازه ها و خودروهایی را که علایمی از حمایت از خمینی و یا مخالفت [با شاه] بر آنها بود، مورد حمله قرار دهند. آمریکایی های مستقر در اصفهان از شورش ها وحشت زده شدند ولی هیچ گزارشی از مجروح شدن آمریکایی ها در این شهر یا شهرهای دیگر [ایران] مخابره نشده است. سفارت می گوید که نمی تواند گزارش مطبوعات را مبنی بر اینکه [دولت] برای تیراندازی به آشوب گران از هلیکوپتر استفاده کرده است، تأیید کند.

۲- فرودگاه مهرآباد امروز بازگشایی و پرواز ها به صورت عادی از سر گرفته شد. در حال حاضر بخش اضافی برای پروازهای پن اَم در نظر گرفته نشده است. کریستوفر

[وضعیت ایران در روزهای ۱۲ و ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

سند شماره ۳۰۹

سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگاندسامبر ۱۹۷۸ آذر ۱۳۵۷

دوره زمانی مورد نظر: ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸

[وضعیت ایران در روزهای ۱۲ و ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

۱. (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) وضعیت کلی

روز گذشته به رغم وجود سکوت نسبی در تهران، شهر اصفهان دستخوش برخی وقایع

خشونت آمیز بود. ارتش کنترل شهر را در دست گرفته بود و دولت نیز به قتل برخی افراد [در جریان درگیریها] اقرار کرد. از سویی دیگر، روز گذشته رادیو ایران گزارش کرد که برخی گروهها در حمایت از دولت اقدام به تظاهرات کرده اند. با وجود عدم افشای جزییات دقیق، ظواهر امر حاکی از این است که در تاریخ ۱۱ دسامبر چند افسر [نظامی] در مجتمع لویزان به دست سربازان به قتل رسیده اند.

۲. (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) خلاصه اقدامات صورت گرفته:

الف) تظاهرات:

۱. در تاریخ ۱۲ دسامبر شهر تهران جوّ نسبتاً آرامی را تجربه کرد و صرفاً یک تظاهرات در زمان آغاز حکومت نظامی عصرگاهی به وقوع پیوست.

۲. در تاریخ ۱۲ دسامبر خشونتها در شهر اصفهان ادامه یافت و در جریان این خشونتها، تعداد ۲۳ دستگاه ساختمان تماماً در شعله های آتش سوخت. تعداد زیادی از دیگر ساختمانها، از جمله مدرسه امریکایی نیز متحمل خسارات کمتری شدند. آمار رسمی اعلام شده در خصوص تعداد تلفات و کشته ها در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر گویای ۹ نفر می باشد. در روزهای اخیر، اعتراضات شدت و حدت بیشتری به خود گرفته است. نیروهای مسلح موفق شدند که با حمایت گروههای حامی دولت، که قاطبه آنها جوان بودند، کنترل شهر را در دست بگیرند. در حدود ساعت ۳۰/۱۶ سه تظاهرات در حمایت و طرفداری از دولت صورت گرفت. در حوالی غروب، شهر نسبتاً آرام گزارش شد.

۳. گزارشات حاکی از این بود که شهر شیراز در تاریخ ۱۲ دسامبر آرام بوده است و تظاهرات روز گذشته [۱۱ دسامبر] نیز آرام توصیف شده است.

۴. بخش فارسی رادیو صدای دولت [بخش فارسی رادیو دولتی] گزارش داد که در تاریخ ۱۲ دسامبر در شهرهای اصفهان، زاهدان، زابل، مشهد، اراک، فریدن و سمنان "«تظاهرات و راهپیمایی ملی و میهن پرستانه»" صورت گرفته است.

ب) (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) اقدامات تروریستی:

بر اساس گزارشات واصله، در حوالی ظهر روز ۱۱ دسامبر در مجتمع لویزان شش سرباز پیاده نظام با ورود به آسایشگاه افسران گارد شاهنشاهی، افسرانی که در حال صرف نهار بودند را به قتل رساندند. تبادل آتش بین این افراد حدود دو ساعت به طول انجامید. در این جریان صدای آتش گشودن سلاحهای خودکار و تفنگهای ۱۰۶ میلی متری به گوش رسید و دو هلیکوپتر نیز بر فراز منطقه به پرواز درآمد. تعداد چهار نفر از سربازان یاد شده موفق شدند به وسیله یک خودرو از مجتمع بگریزند که البته با تعقیب سربازان گارد، نهایتاً دستگیر شدند؛ دو سرباز دیگر نیز در درون مجتمع کشته شدند. احتمالات متصور بر این موضوع به این ترتیب است که سربازان یاد شده بنا به دلایل سیاسی شخصی اقدام به قتل افسران گارد کرده اند و یا این که از

اعضای گروه چریکهای فداییان خلق بوده اند. در زمان حمله سربازان فوق به افسران،

نیروهای گارد مردانی را دستگیر کردند که در لباس غیر نظامی در حال پرسه زنی در اطراف دروازه ورودی مجتمع نظامی لویزان بودند. پس از دستگیری این افراد مشخص گردید که تمامی این افراد مسلح بوده اند. جو امنیتی بسیار سنگینی بر مجتمع نظامی لویزان حاکم است.

ج) مسایل اقتصادی:

۱. اخیراً اتهاماتی مطرح شده است مبنی بر این که ظرف چند سال اخیر، برخی افراد برجسته و شناخته شده تهران مبالغ هنگفتی پول از کشور خارج کرده اند. [در همین راستا] مدعی العموم تهران دستور داده است که تحقیقاتی در خصوص این موضوع صورت پذیرد. سرمنشاء این اتهامات لیستی بود که چند روز پیش برخی از کارمندان بانک ملی ایران منتشر کردند؛ این لیست دربرگیرنده نام افرادی بود که اتهام فوق به آنها نسبت داده شده بود. مادامی که تحقیقات در این زمینه به سرانجام نرسیده، افرادی که نامشان در این لیست آمده است، حق خروج از کشور ندارند.

۲. تأثیرات و عواقب اعتصاب در صنعت نفت، اقتصاد کشور را تحت الشعاع خود قرار داده است. (به گزارش بی بی سی) گزارشات موجود گویای این است که ایران در حال تلاش برای خرید نفت در بازارهای بین المللی است.

(به گزارش صدای امریکا) میزان تولید نفت ایران در حال حاضر حدود یک تا یک و نیم میلیون بشکه در روز است.

۳. فرودگاه مهرآباد طبق برنامه پیش بینی شده در تاریخ ۱۲ دسامبر بازگشایی شد.

د) وضعیت آموزشی:

در تاریخ ۱۳ دسامبر مهدهای کودک و مدارس ابتدایی و راهنمایی در تهران بازگشایی شدند. قرار است تاریخ بازگشایی دبیرستانها متعاقباً اعلام شود. سری

[وضعیت ایران در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸]

سند شماره ۳۱۰

محرمانه۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۲۱۴۸به: آژانس اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی.سی.

منابع: مشاهدات شخصیتیه کننده گزارش: سروان جیمز رابرتز، وابسته نیروی هوایی آمریکا

مقام تأییدکننده گزارش: سرهنگ تی.ئی.شافر، وابسته دفاعی

[وضعیت ایران در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸]

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی): این گزارش اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲ روز ۱۱ دسامبر تا ساعت ۱۲ روز ۱۲ دسامبر ۱۹۷۸ ارایه می دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- عمومی:

پس از راهپیمایی گسترده ولی صلح آمیز و کنترل شده ای که دیروز بعد از ظهر در تهران صورت گرفت، و همچنین لغو محدودیت سفر های درون شهری شمال - جنوب و برچیدن پُست های بازرسی در شب گذشته، ظاهراً امروز شهر تهران دارد به وضعیت عادی باز می گردد. شهر ترافیک نسبتاً روانی دارد و بیشتر مغازه ها باز هستند. تاکسی ها در شهر گردش می کنند، پمپ بنزین ها باز است، و فقط در محل شعبه های نفت تعدادی از مردم صف بسته اند.

ب- فعالیت های ضد آمریکایی:

در طول دوره گزارش دو اقدام رخ داد ولی تهدیدی صورت نگرفته است. اقدامات فوق شامل پرتاب بمب آتش زا و یک سرراهی منفجره در منطقه نیاوران بود. یک ماشین شخصی متعلق به یک آمریکایی با بمب آتش زا در ساعت ۲۰:۲۰ روز ۱۱ دسامبر به وقت محلی مورد حمله قرار گرفت که این حادثه هیچ مجروح و تلفاتی نداشت. در ساعت ۲۰:۴۰ همان شب یک سه راهی منفجره از پنجره طبقه سوم آپارتمانی که آمریکایی ها در آن ساکن بودند، به داخل ساختمان پرتاب شد که خسارات اندکی به ساختمان وارد کرد و هیچ مجروح و تلفاتی نداشت.

پ- فعالیت های ضددولت

در طول دوره گزاش تظاهراتی که بعد از ظهر یازدهم دسامبر در تهران برپا شد حتی از تظاهرات روز دهم نیز گسترده تر بود. با وجود این، راهپیمایی ها کاملاً کنترل شده بود و بروز هیچگونه خشونتی گزارش نشد. در ساعت ۱۴:۰۰ روز یازدهم دسامبر وابسته نیروی هوایی شخصاً شاهد تجمع ۷ مایلی راهپیمایان در خیابان رضا شاه بود. در روز یازدهم نیز همچون روز دهم دسامبر مسئولان کنترل راهپیمایان کاملاً اوضاع را تحت کنترل داشتند و جمعیت حاضر نیز پس از راهپیمایی در اطراف میدان شهیاد و گوش دادن به سخنرانی های متعدد با نظم و بدون درگیری متفرق شدند. برآورد دفتر وابسته نظامی از تعداد جمعیت حاضر در راهپیمایی فوق بین ۶۰۰ هزار تا یک میلیون نفر است ولی رادیو ملی ایران تعداد جمعیت را ۴ میلیون نفر اعلام کرده است.

در ساعت ۱۴:۰۰ روز ۱۱ دسامبر یک اقدام ضددولت در منطقه لویزان صورت گرفت. جزییات این واقعه در گزارش جداگانه ای به همین تاریخ برایتان ارسال شده است.

د اقدامات امنیتی

اقدامات اساسی که از سوی مقامات حکومت نظامی در طول دوره گزارش صورت گرفت بسیار مؤثر بود. آنها با تقسیم شهر به منطقه شمال و جنوب و محدود ساختن تردد خودروها بین این دو منطقه تا حدود زیادی از گره خوردن ترافیک و تردد بیش از حد خودروها جلوگیری کردند. موافقت با بیرون آمدن دسته های عزاداری به وضوح تنش ها را تا حد زیادی کاهش داده است. طی چند روز گذشته تیراندازی در شهر به حداقل رسیده است و این حقیقت که هر دو طرف عاقلانه از زد و خورد با یکدیگر پرهیز کرده اند عاملی بسیار مهم در

حفظ صلح بوده است. در شب یازدهم دسامبر ۱۹۷۸ موانع خیابانی را برچیدند و نیروهای نظامی و زره پوش ها از خیابان ها رفتند و ساعات منع آمد و شد به برنامه قبل از عاشورا بازگردانده شده است، یعنی ۹ شب تا ۵ صبح. فرودگاه مهرآباد هم اینک به روی پروازهای غیرنظامی باز شده است و دفاتر خطوط هواپیمایی نیز در شهر تهران به فعالیت مشغولند.

ه فعالیت های خارج از تهران:

۱- اصفهان: ظاهراً وضعیت اصفهان در طول دوره تهیه گزارش خشونت بارتر بوده است. بروز آتش سوزی ها و زد و خورد هایی در ربع شمال شرقی شهر گزارش شده است. آماری از مجروحان یا کشته شدگان در دست نیست. بر اساس گزارش ها، خشونت ها امروز نیز ادامه داشته است. جزییات این حوادث از سوی بخش های دیگر سفارت و OSI گزارش شده است.

۲- حادثه مهم دیگری نیز در شهر تبریز رخ داد. جزییات بیشتر این حادثه در گزارش جداگانه ای در همین تاریخ برایتان ارسال می شود.

۳- همدان: دولت ایران تأیید کرده است که استاندار همدان در روز ۱۰ دسامبر [۱۹ آذر] مورد اصابت گلوله قرار گرفته است. گزارش های ضد و نقیضی در ارتباط با جراحات وارده و کشته شدن یکی از محافظان شخصی او مخابره شده است.

نظریات تهیه کننده: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اقدامات ضدآمریکایی تقریباً به قوت خود باقی است و تا این تاریخ برخورد با خارجیان تا حد زیادی موجب کاهش تعداد اتباع خارجی مقیم ایران شده است.

مهارت سازمان دهندگان راهپیمایی تهران خیلی بیشتر از چیزی بود که دفتر وابسته نظامی سه روز پیش حدس می زد. توانایی آنها در سازمان دهی، بسیج، و کنترل و هماهنگ کردن چنان جمعیت عظیمی و در عین حال پرهیز از زد و خورد و خونریزی ادعای جوامع مذهبی در خصوص رهبری در حوزه سیاسی را اعتبار می بخشد. هر چند با سپری شدن عاشورا جوّ حاکم بر کشور تا حد زیادی تغییر کرده است، ولی هنوز احتمال بروز خشونت وجود دارد.

وضعیت در ایران، ۱۲الی ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸

سند شماره ۳۱۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۱ ۶۸۴۶۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۲۱۶۴به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران، ۱۲ الی ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی در رابطه با وضـعیت ایران در طول مدت زمانی ۱۲ الی ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ فراهم می کند.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف: عمومی

تهران امروز آرام است. مدارس ابتدایی ایران طبق برنامه قبلی بازگشایی شده اند. خیابانها با به وجود آمدن راهبندانهای طولانی کم کم حالت یک شهر معمولی را پیدا کرده است. این راهبندانها نشانه دیگری مبنی بر عادی شدن اوضاع در شهر می باشد. اکثر مغازه ها باز هستند. دکه های نفت فروشی هنوز صفهای طولانی دارند ولی پمپ بنزینها شلوغ نیستند. تاکسی ها و اتوبوسها در حال کار می باشند و مملو از مسافر هستند. اوضاع به طور قابل توجهی نسبت به چندی قبل آرامتر شده است.

ب: فعالیتهای ضدآمریکایی، ضدخارجی

در خلال ۲۴ ساعت گذشته هیچ نوع اقدام یا تهدیدی علیه افراد آمریکایی یا خارجی در منطقه تهران گزارش نشده است.

ج : اقدامات ضددولتی

طی این مدت اقدامات ضددولتی در تهران در حداقل خود بوده است. با این وجود دفتر وابسته دفاعی آمریکا چندین گزارش جالب توجه دریافت کرده است.

۱ یک دوست نزدیک خانواده وابسته دفاعی در نیروی زمینی و همچنین چند تن از کارمندان دفتر وزیر امور خارجه بعد از ظهر ۱۳ دسامبر تلفنی به وابسته دفاعی اطلاع دادند که اوضاع در ایران به طور کلی و به خصوص در تهران سریعاً بهبود خواهد یافت و «همه چیز به زودی پایان خواهد پذیرفت.» در پاسخ به سئوال وابسته دفاعی در رابطه با راهپیمایی دهم و یازدهم دسامبر ۷۸ منبع متذکر گردید که در مواضع «رهبران مخالف» تفرقه افتاده است و نتیجه این تفرقه، مسالمت آمیز بودن شدید ماهیت تظاهرات خواهد بود. روحانیت، جبهه ملی و حکومت فعلی سریعاً به سمت یک مصالحه پیش می روند و اوضاع به زودی بهبود خواهد یافت. این مسئله با «تحولاتی که در سطح بین المللی صورت می گیرد» همراه خواهد بود. وابسته دفاعی از منبع در مورد آشوبهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر در اصفهان و سایر شهرهای ایران سئوال نمود که منبع در پاسخ گفت «این شهرها قابل ملاحظه نیستند و فقط تهران مهم است. سایر قسمتهای کشور همان کاری را خواهند کرد که تهران می کند». منبع گفتگو را با ذکر این مطلب که می خواهد بزودی به خانه وابسته دفاعی رفته تا در این مورد بیشتر صحبت کنند به پایان برد. (منبع قبلاً وابسته دفاعی را با رک گویی و ارائه قضاوتهای همه جانبه و صحیح خود تحت تأثیر قرار داده است و در گذشته اطلاعات موثق و دقیقی در اختیار وی گذاشته است.)

۲ دفتر وابسته دفاعی همچنین اطلاعات خاصی در رابطه با راهپیمایی و سخنرانی های دهم و یازدهم در تهران دریافت نموده است.

الف: سخنرانیهای روز اول و دوم اصولاً یکنواخت بود.

ب: تعدادی از رهبران مذهبی سخنرانی نمودند و نکات مهم آن به شرح زیر است:

۱ کمونیسم نه؛ ۲ ملی گرایی نه؛ ۳ ضداسرائیلی ؛ ۴ طرفداری از وحدت مسلمانان

(لبنـان، اریتره و غیره)؛ ۵ بشریت؛ ۶ ادامه مبـارزه (جهاد) برای برقراری جمهوری اسـلامی؛ ۷ درخواست آزادی تمام زنـدانیان سیاسی؛ ۸ حکومت شاه را نمی خواهنـد؛ ۹ درخواست برای کلیه آزادیهای سیاسـی (آزادی بیان، مطبوعات، تردد و غیره)؛ ۱۰ مخـالف خارجیـان یـا غیرمسـلمانان نیستیم و «تـا زمـانی که آنهـا به مـا احترام بگذارنـد، به آنها احترام خواهیم گـذاشت.»؛ ۱۱ خواسـتار نـدادن یا واگذاری حداقل منابع درآمد به خارجیان هستیم؛ ۱۲ خواسـتار عدم مداخله دولت آمریکا هستیم؛ ۱۳ قصد آزار و اذیت آمریکاییان را نداریم؛ ۱۴ فعالیتهای ضدآمریکایی توسط «مسلمین» صورت نگرفته است.

ج: شعارهایی که در خیابانها داده می شد عبارتند از:

«خمینی عزیزم»، «مرگ بر شاه»، «زندانیان سیاسی را آزاد کنید».

د: منبع گزارش می دهد که درصد پاسخ دهندگان به شعارها به شرح زیر بوده است:

شعار بر له خمینی ۳۰ درصد پاسخ دهنده داشت.

شعار علیه شاه تقریباً ۱۰۰ درصد پاسخ دهنده داشت.

این اطلاعـات به صـورت تلفنی و از یـک خـانم اسـتاد دانشـگاه که اظهـار می داشت در تظـاهرات شـرکت کرده بود دریـافت گردیـده است. موثق بودن منبع را نمی توان ارزیـابی کرد بـا این حـال به نظر می رسـد که این اطلاعـات با سایر گزارشات در مورد حوادث مشابه مطابقت دارد. (بخش سیاسی سفارت امروز متن سخنرانیها را از طریق تلگرام دریافت خواهد کرد.)

۳ در رابطه با حوادث سالن غـذاخوری گارد شاهنشاهی (در تلگرام شـماره ۷۸ ۰۵۸۰ ۶۸۴۶ گزارش شد) وابسـته دفاعی امروز تلاش خواهد کرد تا در خلال ملاقات با افسـران نیروی زمینی ارتش ایران اطلاعات بیشتری کسب نماید. به مجرد دریافت این اطلاعات ارائه خواهند شد.

د اقدامات امنیتی

بـا سپری شـدن ایـام عـاشورا مقامات حکومت نظامی به کاهش سـختگیریهایی که در شـهر اعمال می کردنـد ادامه می دهنـد. سربـازان هنوز هم به همراه افراد پلیس در مراکز کلانتریهـای شـهر مسـتقر هسـتند اما تانکها و سـربازان از اکثر میادین اصـلی و نقاط کلیدی شهر جمع آوری شده اند.

هر کـدام از سـفارتخانه های آمریکا و انگلیس تقریباً یک گروهان سـرباز دارنـد. دیگر بازرسـی پراکنـده خودروها دیده نمی شود. وابسـته ما در نیروی دریایی ایران گزارش می دهد که زره پوشها شب گذشته تقریباً به مدت یک ساعت در بخش شمال شرقی شهر در تردد بودند که ظاهراً به پارکینگهای خود در اطراف کاخ نیاوران برمی گشتند.

ه فعالیتها در خارج از تهران

۱- بندرعباس: در روز ۱۱ دسامبر ۷۸ تقریباً در ساعت ۱۲ به وقت محلی ناآرامی قابل توجهی در بنـدرعباس به وقوع پیوست. یک گروه (به تعداد نامعین) تعدادی از بانکها را به

آتش کشیده و سپس به منازل مسکونی خانواده های فیلیپینی که در کارخانه های کشتی سازی کار می کنند حمله نمودند. بین ۲۴ تا ۴۰ خانه به آتش کشیده شد. نیروی دریایی ایران این خانواده ها را در پادگان مربوط به کشتی «میکل آنژ» اسکان داده است. کلوپ تجمع چینی ها و خانه های بدنام محلی نیز آتش زده شد. هیچ مجروحی گزارش نشد. و پس از آن آرامش حکمفرما شده است.

۲ مشهد: اطلاعات زیر از دفتر وابسته دفاعی از طریق یکی از افسران امنیتی که این مطالب را به عنوان «شایعات حیاتی» تعبیر می کند به دست آمده است. بر اساس شواهد موجود در طی شب دهم دسامبر ۱۹۷۸، آیت الله قمی یکی از رهبران مذهبی اصلی مشهد رویایی (وحی) دیده است که از وی پرسیده شد، که «چرا با شاه چنین رفتاری دارید؟» (یا عبارتی نظیر این جمله). بار دیگر شب یازدهم دسامبر سئوال مشابهی از وی شد که او یادداشت نمود. وی از آن پس اعلامیه هایی منتشر نمود که جامعه روحانیت را تشویق می کرد تا از فعالیتهای ضدشاه دست بردارند.

اگر چه نمی توان اهداف پشت پرده تغییر مواضع آیت الله قمی را ارزیابی کرد اما افسر امنیتی مؤکداً گزارش می دهد که پلیس ایران موضع جدید آیت الله قمی را تأیید کرده و ادعا می کند که تأثیر بسزایی داشته است (گزارش قسمت سیاسی سفارت حاوی جزییات بیشتر می باشد).

۳ اصفهان: عصر روز گذشته پس از بروز ناآرامیهای عمده در ۱۱ و ۱۲ دسامبر آرامش بار دیگر بر شهر حکمفرما شده است. گزارشات حاکی از ۹ کشته و ۸۰ مجروح در روز یازدهم می باشد که هیچ کدام از آنها خارجی نبوده اند. در روز ۱۲ دسامبر هیچ کشته یا مجروحی گزارش نشده است.

بین ساعات ۳ الی ۷ بعد از ظهر به وقت محلی روز ۱۲ دسامبر چندین تظاهرات به طرفداری از شاه در شهر برگزار گردید. همچنین گزارش می شود که انجام یک تظاهرات بزرگ به نفع شاه برای امروز برنامه ریزی شده است. آتش این تظاهرات احتمالاً بر اثر «وحی» نازل شده به آیت الله قمی روشن شده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

با پشت سر گذاشتن دوره بحرانی عاشورا شکاف آشکاری بین رهبران مذهبی و سایر رهبران گروههای سیاسی مخالف در حال گسترش است و با فرض احتمال اینکه وجوه مشترکی بین شاه و بعضی از مخالفین به وجود آمده به نظر می رسد نقطه عطف مهمی را پشت سر گذاشته ایم. قرار است بعد از این تعطیلی، اعتصابات بعضی از بخشها (در صنعت نفت و گمرک گزارش شده است) به پایان برسد. اکنون یک مسئله اقتصادی به وجود آمده است. آیا کشور می تواند با سرعت کافی جمع و جور شود تا از بروز مشکلات مالی توانفرسای داخلی و خارجی اجتناب شود؟ ان شاءالله.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۳، ۱۳ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۱۲

سری۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۴۳۲۵به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۳، ۱۳ دسامبر ۷۸

۱ شهرهای ایران به طور قابل توجهی آرام می باشند. در تهران، خارج از محدوده بازار، عموماً مغازه ها باز هستند. به جز یک مورد تظاهرات، تهران شب گذشته را بدون درگیری، تظاهرات یا حمله ای به محل اقامت یا خودروهای آمریکاییان پشت سر گذاشت. چند مورد قطع برق وجود داشت.

۲ کنسولگری ما در اصفهان قسمت اعظم گزارشات جراید در مورد حوادث اخیر را مورد بررسی قرار داده که به نظر می رسد گزارشات اغراق آمیز می باشند.

۳ شیراز نیز شب گذشته قطع برق داشت. امروز نیمی از مغازه ها باز هستند اما صنایع به علت کمبود گاز طبیعی هنوز در تعطیلی به سر می برند. شرکت ملی نفت ایران همچنین از توزیع کم سوخت خانگی و سوخت گازوئیل خبر می دهد.

۴ در تعدادی از شهرهای ایران، روز گذشته، احساسات طرفداری از شاه در بعضی از تظاهرات از جمله چند گردهمایی وجود داشته است. بعضی از این تظاهرات به رؤیای یک آیت الله میانه رو در مشهد نسبت داده می شود، که ظاهراً به وسیله مسلمانان معتقد به عنوان یک سرزنش برای اعمالشان نسبت به شاه پذیرفته شده است.

۵ تولید نفت خام با کمی کاهش به ۱۷/۱ میلیون بشکه در روز رسیده است. میزان تحویل نفت خام به پالایشگاهها نیز پایین می باشد و کمبود جدی تولیدات پالایش شده قطعی به نظر می رسد. تغییری در وضعیت اعتصاب بخش صنعت نفت پیش نیامده و کارکنان اعتصابی در شرکتهای چند ملیتی حاضر نیستند با شرایط مدیریت پیرامون بازگشت به سر کار بحث کنند.

کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ دسامبر

سند شماره ۳۱۳

خیلی محرمانه۱۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۲ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۱۶۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۳ دسامبر

۱ اوضاع در تهران و سایر شـهرها به طور قابل توجهی آرام می باشـد. به اسـتثناء تظاهرات گزارش شده شب گذشـته در میدان ژاله (وسعت تظاهرات و تعداد جمعیت نامعلوم می باشد) دیشب بدون شعار، تیراندازی و درگیری و یا حمله ای به محل اقامت یـا وسایـط نقلیه آمریکاییـان سـپری شـده است. علیرغم شایعـاتی مبنی بر این که ناراضـیان افراطی قصـد بر هم زدن نظم را در آستانه روزهای دهم و یازدهم دسامبر دارند، آنها تاکنون آرام باقی مانده اند. مدارس

ابتدایی تهران امروز گشایش یافت. ما هنوز از کم و کیف موفقیت دولت در فرستادن معلمین و دانش آموزان به سر کلاسهای درس اطلاعی نداریم، اما شهر آرام می باشد. شب گذشته خاموشیهای پراکنده ای در حین پخش برنامه ای از تلویزیون که از شاه تمجید می شد، رخ داد، که احتمال می رود تصادفی نباشد. همه مغازه ها در خارج از محدوده بازار باز هستند.

۲ کنسولگری اصفهان گزارشات مطبوعات را در مورد وضعیت آن شهر در روز دوازدهم دسامبر مورد بررسی قرار داده است که به نظر می رسد مبالغه آمیز باشد. با تعداد کشته ها، در بین نیروهای دولتی که رقم آن از ۹ تا ۵۰ نفرتخمین زده می شود، روز عاشورا مخاطره آمیز و پرآشوب بود. دیروز همراه بود با پاسخ انتقام جویانه ارتش که با احساس خیانت تحریک شده بود اما هر چند که نظامیان شیشه های مغازه هایی را که تصاویر خمینی را بر شیشه داشتند خرد می کردند، معهذا این حرکت یک پاسخ کنترل شده بود و کنسولگری گزارشی از تعداد مقتولین در دست ندارد. امروز کنسولگری شیراز، از تظاهرات کوچکی در محوطه دانشکده پزشکی که بدون دخالت نیروهای امنیتی سپری شد، گزارش می دهد.

شهر آرام است و پنجاه درصد مغازه ها باز هستند، اما صنایع به علت کمبود گاز طبیعی در تعطیل به سر می برند. دفتر ناحیه ای شرکت ملی نفت ایران می گوید که سوخت خانگی و سوخت دیزل به صورت کم عرضه می شود. شعار نویس ها حالا با استفاده از قوطیهای اسپری کار می کنند که امکان نوشتن بیشتر را به وجود می آورد. شیراز شب گذشته قطع برق داشت که ظاهراً در هماهنگی با تهران این عمل صورت گرفته است.

۳ کنسولگری شیراز گزارش می دهد که تعداد قابل توجهی از شعارهای نوشته شده با رنگهای اسپری به طرفداری از شاه است هر چند که تعداد آنها کم است. در حقیقت پراهمیت ترین مسئله امروز وجود تعداد زیادی گزارش در مورد نمایش قدرت طرفداران شاه می باشد و در حالی که بیشتر گزارشات درباره تظاهرات طرفداران شاه در بعضی جاها مبهم می باشند، کنسولگری اصفهان از سه مورد گردهمایی دیروز در آنجا گزارش می دهد و ما همچنین خبرهای موثقی از تظاهرات دیروز و امروز در مشهد داریم. و اینها همگی ظاهراً به شایعه خواب آیت الله قمی در دهم و یازدهم دسامبر برمی گردد که ادعا می شود وی از شاه حمایت می کند (در تلگراف جداگانه ای گزارش می شود.) سولیوان

خروج افراد نیروی دریایی از مناطق نفتی

سند شماره ۳۱۴

خیلی محرمانه۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۴۶۳۴به: سفارت آمریکا، تهران فوری

موضوع: خروج افراد نیروی دریایی از مناطق نفتی

۱ یکی از کارمندان شرکت نفتی اسکو به ما گزارش داد که تمام پرسنل نیروی دریایی در حال حاضر از مناطق نفتی خارج

شده اند. دلیل این کار (اگر صحت داشته باشد) نامشخص

است اما خروج تکنسین های نظامی به عنوان یکی از دلایل احتمالی اینکه چرا تولید تا سطح فعلی کاهش یافته ذکر شده است.

۲ به منظور کمک به ما برای درک شرایط و با توجه به دیدگاه اسکو مبنی بر اینکه تولید در سطح ۵/۲ تا ۵/۳ میلیون بشکه در روز «تثبیت» خواهد شد از اظهارنظر سفارت در این امور قدردانی می نماییم.

لطفاً بهترین ارزیابی خود را در مورد اینکه در صورت تثبیت اوضاع تولید با چه سرعتی می توانند از سر گرفته شود را در اختیار ما قرار دهید. آیا آخرین اعتصاب مانند ماه نوامبر هیچ گونه مشکلات تعمیراتی یا نگهداری و انبارداری خاصی که بتواند مانع پیشرفت سریع امور شود داشته است؟ کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۴ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۱۵

خیلی محرمانه۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۲۵۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۴ دسامبر ۷۸

۱ تهران همچنان بسیار آرام است. مخالفان اصلاً به خیابانها نمی آیند. فعالیت مخالفان به جز اعتصاب و قطع شبانه جریان برق موقتاً متوقف شده است که این امر شامل متوقف شدن فعالیتهای ایذایی عیه آمریکاییان هم می شود. فعالیت چشمگیر طرفداران شاه همراه با راهپیمایی در چندین شهر منجمله اراک، آبادان و مشهد وجود داشته است. بزرگترین تظاهرات در شهر اصفهان با جمعیتی در حدود بیست هزار نفر تأیید شده است. ماجرای خواب دیدن آیت الله قمی هنوز دهان به دهان می گردد. گرچه سرویسهای خبری دولت ایران ندیده گرفتند که ممکن است این طور باشد زیرا ما گزارشاتی داریم که آیت الله قمی چنین خوابی را انکار نموده است. گزارشات دیروز مبنی بر اینکه وی در اثر سکته قلبی فوت کرده نادرست بودند. بدون در نظر گرفتن صحت دخالت دولت ایران در این امور، نیروهای طرفدار شاه جهت برانگیختن احساسات شاه پرستانه فرصت را غنیمت شمرده اند. شایعاتی به دستمان رسیده که طرفداران شاه امروز یا فردا مجدداً در تهران اجتماع می کنند. اما تاکنون هیچ کدام جامه عمل نپوشیده اند. در اصفهان نظم تا حدی به حال اول برگشته است یعنی منع عبور و مرور به ساعت ده شب تا شش بامداد تغییر کرده است.

۲ غیر از پاره کردن تصاویر خمینی و وادار نمودن مردم به چسباندن عکسهای شاه، فعالیت طرفداران شاه به طور کلی بدون خشونت بوده است. به هر حال در شیراز، که اغلب زمانی که بقیه شهرهای ایران دچار اغتشاشات بودند، آرام بوده است، اوضاع ناخوشایند است. تنها تظاهرات مهم ضدشاه تجمع رو به افزایش در محوطه دانشکده پزشکی است.

در شب دوازدهم دسامبر حدود ساعت ده و نیم (یعنی بعد از ساعت منع عبور و مرور)

یـک گروه خشن از طرفـداران شـاه به دانشـکده پزشـکی یورش برده و مخالفـان را مورد حمله قرار دادنـد. دیروز دانشـجویان دانشـکده پزشکی با تجمع دیگری علیه شاه به این اقدام پاسخ دادند. دو ساعت بعد واحدهای نظامی به دانشکده وارد شدند و چهار نفر از رهبران دانشجویان را دستگیر نمودند. پس از مدت کوتاهی این اقدام توسط کاروانی از اتومبیلهای طرفداران شاه، در حالیکه راننـدگان آنها بوق میزدنـد تا حمایت خود را از رژیم نشان دهند دنبال شد. کنسول اظهار می دارد که امروز برنامه عوض شـده است و قرار است برای حمایت از شاه چراغ اتومبیلها را روشن کنند. هواداران و مخالفان شاه همچنین با در دسـت داشـتن قوطی رنگ اسپری با شعارنویسی در سطح شهر به مبارزه برخاسته اند. دیشب با واقعه کاملاً بی ربط با اوضاع قبلی بین مسـلمانان و بهاییـان درگیریها افزایش یافت. ظاهراً مسـلمانان منزل یکی از بهاییان در نزدیکی آرامگاه سـعدی را آتش زدنـد. یکی از اقوام قربانی حادثه که معلوم شد سـرباز است و از این رو به تیربار سبک مسلح بوده، از راه می رسد و انتقام اقوامش را می گیرد. نیروهای امنیتی اظهار می دارند که در اثر این تیراندازی ده تا دوازده نفر کشته شدند. در اقدام اعتراض آمیز دیگری مردم، بهمن معاون، رئیس دانشگاه پهلوی را ملاقات کردند و شب هنگام در دانشگاه دست به تحصن زدند.

۳ کنسولگری آمریکـا در تبریز امروز از زد و خورد میان هواداران و مخالفان شاه گزارش داد. گروهی از کارمنـدان غیرنظامی و نظامیان بازنشسـته تظاهراتی به حمایت از شاه برگزار می کردند که مردم (تماشاچیان) شـروع به زدن آنها کردند. دو خیابان بسته شده است و زد و خورد هنوز ادامه دارد.

۴ جوّ تشـنج در مناطق خلیج و حوزه های نفتی هنوز ادامه دارد. باشـگاه و بار شـرکت انگلیسـی فیرکلاف در گچساران دیروز طعمه حریق گردیدند. اهواز ناآرام است اما موقتاً حادثه ای رخ نداده است. در بوشهر هر روز چندین ناآرامی رخ می دهد.

۵ رئیس اتحادیه معلمان به ما اطلاع داد که در حدود پانزده درصد از مدارس شـهر ری از بازگشایی امتناع کردند. گرچه اکثر دانش آموزان و معلمان مـدارس حضور یافتنـد ولی اسـتادان عملاً تـدریس نکردنـد. ولی حـدس می زنـد که بین ۸۰٪ تا ۹۰٪ مـدارس در شهرسـتانها به حال تعطیل باقی بماننـد. وی اضافه نمود که معلوم نیست مـدارس متوسـطه چه وقت باز خواهند شد. دولت از این نگران است که دانش آموزان دبیرسـتانی نه تنها مـدارس خودشان را بازگشایی نکنند بلکه مدارس ابتدایی را هم به تعطیلی بکشانند.

۶ آخرین گزارش از کنسولگری آمریکا در شیراز حاکی است که زد و خورد دیشب مسلمانان با بهاییان به یک سری حملات وحشـیانه به منازل بهاییان که از پیش تعیین شـده منجر گردید. گروههای شـش نفری یا مسـلمانان خیلی جوان به منازل افرادی که گمان می رود بهایی هستند می روند و آنجا را به آتش می کشند.

آنها همچنین اتومبیلها را خرد می نمایند. کنسول گزارش تأیید نشده ای دارد مبنی بر اینکه

ساختمان پپسی کولا در آتش سوخت. واحدهای نظامی کوشش کرده اند که جلو آشوب طلبان را بگیرند ولی تاکنون ناموفق بوده اند، و از ساعت سه آتش سوزیهایی در شمال شرقی شیراز رخ داده است. خشونت ظاهراً متوجه خارجیان نیست، هر چند بعضی از خارجیانی که به تابعیت ایران درآمده اند در آن قسمت از شیراز زندگی می کنند و شاهد آتش سوزی می باشند.

سولیوان

بررسیها

سند شماره ۳۱۶

خیلی محرمانه۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۵۵۱۶به: سفارت آمریکا، تهران

موضوع: بررسیها

پاسخ؛ تلکسهای مرجع باعث تشکر خواهد بود. در اشاره به تلکسهای مرجع، لطفاً تحلیل خود را درباره اینکه «شاه چقدر پیام حوادث روزهای ۴ و ۵ نوامبر را درک کرده» به ما ارائه دهید. کریستوفر

وضعیت در ایران ۱۴، ۱۳ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۱۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۴ ۸۸۴۶۱۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۳ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران ۱۴ ، ۱۳ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش، اطلاعاتی مربوط به اوضاع ایران از ساعت ۱۲ روز ۱۳ دسامبر به وقت محلی الی ساعت ۱۲ روز ۱۴ دسامبر به وقت محلی را ارائه می کند.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- عمومی: تهران مجدداً آرام بود و غیر از یک مورد قطع برق از حدود ساعت ۲۱:۱۵ تا ساعت ۱:۳۰ در بیشتر بخشهای شمالی شهر، هیچ حادثه غیرعادی گزارش نشده است. امروز وضعیت ترافیک و خرید و فروش برای روز پنجشنبه عادی به نظر می رسد. با آفتابی شدن هوا، پیاده روها مملو از جمعیتی شد که برای خرید و گردش آمده بودند. در حال حاضر به نظر می رسد یک بار دیگر تشنجات کاهش یافته است.

ب- فعالیتهای ضدآمریکایی- ضدبیگانه: در طی این مدت به جز یک مورد تهدید ضدآمریکایی، فعالیت ضدبیگانه دیگری گزارش نشده است. این تهدید شامل انداختن یک اعلامیه از زیر درب به داخل ساختمان دفتر وابسته دفاعی ایالات متحده می باشد. اعلامیه مزبور یک برگ بود که در داخل پاکت قرار داشت و به خصوص مخاطبش آقای بارتکو می باشد.

اعلامیه اظهار می دارد که سازمانهای زیر: گروه ویژه مقاومت ملی، گروه مقاومت امنیت، گروه ویژه اتحاد ملی و دیگر گروههای ویژه آماده هستند تا تمام آمریکاییانی که در ساواک و فعالیتهای جاسوسی در ایران دخالت دارند بکشند. آنها منتظر دستورات رهبران ملی و مذهبیشان برای انجام این کار هستند. اعلامیه به وسیله یک نفر نوشته شده و بدون امضاء می باشد. هر چند که نامه حاوی یک آدرس برگشت و یک اسم نیز می باشد.

ج فعالیتهای طرفداران و مخافان شاه: در طی این مدت هیچ خبری مبنی بر فعالیتهای ضدشاه و یا تظاهرات گزارش نشده است. چندین تظاهرات، دیروز از سوی طرفداران شاه در ۹ شهر ایران برگزار شد. از قرار معلوم این تظاهرات با تأثیراتی از خواب آیت الله قمی و در نتیجه موضعگیری طرفداران شاه شکل گرفته بود. (گزارشات پراکنده اطلاعاتی را ملاحظه کنید: ۷۸ ۰۵۸۱ ۶۸۴۶).

تعدادی از شهرهای موردنظر مشهد، اصفهان و آبادان می باشند. گستردگی تظاهرات تاکنون مشخص نشده است اما خبرها نشان می دهد که در مشهد تعدادی از تصاویر خمینی با تعدادی از عکسهای شاه عوض شده است.

در غروب ۱۳ دسامبر ۷۸ گزارشاتی واصل شده مبنی بر اینکه رهبران مذهبی در جنوب تهران خواب قمی را انکار کرده اند و آیت الله طالقانی هفته آینده آگاهیهای بیشتری به روحانیون خواهد داد، یعنی وقتی که اثرات تظاهرات (اگر اثری داشته باشد) دهم و یازدهم دسامبر برای حکومت مشخص تر شود. در ساعت ۹ روز ۱۴ دسامبر ۷۸ خبرها حول این محور است که آیت الله قمی دیدن آن خواب را تکذیب کرده است.

د فعالیتهای خارج از تهران: گزارشات رسیده از اقصی نقاط کشور حاکی است که بخشهای مختلف در طی این مدت آرام می باشند به جز تظاهرات به نفع شاه که در بالا ذکر شد.

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

نظریات تهیه کنندگان: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) هر چند که آرامش به کشور بازگشته است ولی هنوز موانع عمده اقتصادی وجود دارد که باید بر آن فائق آمد. بخش اقتصادی سفارت گزارش می دهد که بانک مرکزی ایران توسط کارمندانی که هنوز در اعتصاب به سر می برند فلج شده است. اعتصابها در چندین بخش کلیدی دیگر نیز ادامه دارد: شرکت برق، شرکت مخابرات، شرکت نفت و غیره. مشکلات مبادله ارز هنوز به قوت خود باقیست و شرکتهای خارجی نمی توانند به مقدار کافی ریال برای پرداخت لیست حقوق و اجاره بهای خود به دست بیاورند.

جهت بخش محرمانه

در نظر بسیاری مسایل اقتصادی ممکن است باعث مهاجرت شود در حالی که در مورد ملاحظات امنیتی چنین نیست.

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۵ دسامبر

سند شماره ۳۱۸

خیلی محرمانه۱۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۲۷۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۵ دسامبر

۱ خلاصه: (امروز) پانزدهم دسامبر، تهران، اصفهان و تبریز آرامند. در شیراز تظاهرات کوچکی برپا شده است. نخست وزیر از کارمندان دولت می خواهد که روز شانزدهم دسامبر به سر کارهایشان برگردند. در غیر این صورت از کار برکنار شده و یا حقوق خود را از دست خواهند داد. روز پانزدهم دسامبر تولید نفت یك میلیون و سیصد و چهل هزار (۱/۳۴۰/۰۰۰) بشکه بود. به نظر می رسد که اعتصاب کنندگان اداره برق، دولت را شدیداً به وحشت انداخته اند. گفتگو بین دولت و مخالفان ادامه دارد. پایان خلاصه

۲ تهران، اصفهان و تبریز آرامند. از اوایل بعد از ظهر ۱۵ دسامبر هیچ گونه تظاهراتی در تهران گزارش نشده است. در اصفهان چند گروه کوچك از تظاهرکنندگان به طرفداری از شاه در خیابانها در حال حرکتند، اما هیچ اقدام خشونت آمیزی دیده نمی شود. کنسول مطلع شده است که این گروهها تا روز شانزدهم دسامبر در خیابانها باقی خواهند ماند. روز شانزدهم دسامبر روزی است که از مجسمه های جدید که جایگزین (مجسمه های پایین کشیده) شده اند پرده برداری خواهد شد.

بعد از ظهر روز پانزدهم دسامبر، دو نفر آمریکایی که با اتومبیل در حین تظاهرات از خیابانهای شهر اصفهان عبور می کردند، جراحات کمی برداشتند. چراغهای اتومبیل این دو نفر خاموش بود و موقعی که جمعیت شروع به پرتاب سنگ کردند اتومبیلشان به داخل درختها پیچید. هر چند زمانی که تظاهرکنندگان متوجه شدند که راننده و سرنشین اتومبیل آمریکایی اند به کمکشان شتافتند.

۳ پس از حملات دیروز به خانه بهاییان، شیراز آرام است، به جز گروههایی از جوانان زیر ۲۰ سال که به خانه های دیگر بهاییان حمله کردند ولی توسط نیروهای ارتش به عقب رانده شدند (در تلگرام جداگانه گزارش شد) کنسول بچه هایی را مشاهده کرده که تجمع نموده و شلوغ می کردند و سپس پا به فرار می گذاشتند تا بار دیگر دور هم جمع شوند. تعدادی از قدیمی ترها از هوای مساعد استفاده کرده و به تماشای بازی موش و گربه مشغولند. تحصن در دانشکده پزشکی دانشگاه پهلوی شیراز ادامه دارد. کنسول گزارش می دهد که مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته اند که به این گروه که تعدادشان از گروه روز ۱۴ دسامبر کمتر است اجازه دهند که باقی بمانند و آنها را بیرون نرانند.

۴ نخست وزیر ازهاری بار دیگر در مصاحبه تلویزیونی شب چهاردهم دسامبر از دشمنان کشور به دلیل اقدامات مخرب آنها انتقاد کرد. ایرانیانی که برنامه مزبور را تماشا کرده اند چنین اظهارنظر می کنند که لحن او اخلاقی تر نسبت به گذشته بود و

فعالیتهای خرابکارانه را به عنوان

جنایت و گناه توصیف نکرد. نخست وزیر اعلام کرد که تمام کارمندان دولت موظفند صبح روز شانزدهم دسامبر سر کار حاضر باشند، در غیر این صورت پیه بر کناری از کار و از دست دادن حقوق را به تنشان بمالند. سئوال مهم موجود در ذهن هر فرد این است که آیا دولت ایران در مورد آنچه این بار می گوید جدی است؟ و آیا این اخطار را اجراء خواهد کرد؟

۵ بخشهای کلیدی نفت و تولید برق خیلی دلگرم کننده نیستند، تکرار می کنم، دلگرم کننده نیستند. تولید نفت در حد ۳۴/۱ میلیون بشکه در روز باقی مانده است. (گزارش تلگرافی جزییات و گزارش اعتصاب را ملاحظه نمایید).

مأمور سفارت موفق شده است که با مشاورین شرکت مهندسی توانیر (برق) گفتگو کند. آنها گزارش می دهند که اعتصاب کنندگان به ارتش گفته اند که اگر سربازان به مراکز تولید برق وارد شوند، آنها برق کل کشور را قطع خواهند کرد. خواسته هایشان سیاسی است. مشاوران ابراز عقیده کرده اند که دولت امید چندانی ندارد (تکرار می کنم امید چندانی ندارد) که اعتصاب کنندگان را وادار به کم کردن خاموشی های برق که هم اکنون به طور مرتب روزانه در شهرهای بزرگ اتفاق می افتد بنماید، مگر اینکه ارتش مهندسین را آموزش دهد و آماده باشد که با استفاده از یک نیروی خوب سازماندهی شده کنترل مراکز تولید برق را دوباره در اختیار خود بگیرد. (برق تهران و همینطور شیراز در سه شب گذشته تقریباً بین ساعت ۹ تا ۱۲ شب قطع بوده است).

۶ سفیر به طور جداگانه با قائم مقام شرکت «هرزا» که از دیدار اخیرش از سد رضاشاه کبیر گزارش می داد گفتگو کرده است. منبع مورد نظر گفت که مهندسین برق از جایی دستور گرفته اند که قدرت برق خروجی را از ۴۰۰ مگاوات به ۲۰ مگاوات کاهش داده و سپس آن را در فواصل زمانی مختلف افزایش دهند. قائم مقام شرکت هرزا می گوید که مسئله تنها این نیست که چه بر سر ژنراتورهای مولد برق می آید بلکه مهندسین در مورد تخلیه آب جمع شده در پشت سد نیز برنامه ای ندارند. ظاهراً از رفتن مهندسین کانادایی کنترل آب به محل کار خود ممانعت به عمل آمده است.

۷ در حالی که از روحیه مبارزه سیاسی که از عاشورای هفته قبل نشأت می گرفت خبری نیست این احساس در ایرانیان و خارجیانی که در مقام ارزیابی فعالیتهای متأثر از جریانات از قبیل کارهای بانکی، تولیدات صنعتی و غیره هستند پیدا شده که هفته جاری برای حکومت ایران در زمینه های سیاسی اقتصادی تعیین کننده خواهد بود. هنوز روشن نیست که آیا این مسئله تأثیر مثبت یا منفی بر مذاکرات صلح و سازش که هم اکنون بین دولت و مخالفان جریان دارد خواهد داشت یا نه؟ اما هر دو طرف مشتاقانه منتظر دیدن تلاشهای دولت در دو سه روز آینده، خواهند بود.

گفتگوها ادامه دارد و در تلگراف جداگانه بعدی گزارش خواهد شد.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۴، ۱۴ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۱۹

سری۱۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۵۵۶۵به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۴، ۱۴ دسامبر ۷۸

۱ فعالیت طرفداران شاه با برگزاری راهپیمایی هایی در تعدادی از شهرها منجمله مشهد، آبادان و اراک شدت یافته است. حدود بیست هزار نفر در اصفهان در حمایت از شاه راهپیمایی کردند.

اغلب این تظاهرات اساساً بدون درگیری بوده اند. ولی در شیراز این وضعیت به صورت ناخوشایند و وخیمی درآمده است. این مسئله تا حدی به خاطر برخوردی که در پی حمله طرفداران متعصب شاه بر علیه (مخالفین) تظاهرکننده در دانشکده پزشکی به وجود آمده می باشد، حملاتی نیز علیه بهاییان و یهودیان در شیراز صورت گرفته است. آشوبهای کرمانشاه یک تا شش کشته به جای گذاشت.

۲ تهران همچنان بسیار آرام است، به جز اعتصابات و قطع شبانه جریان برق، فعالیتهای مخالفین و اذیت و آزار آمریکاییان متوقف شده است.

۳ نظم مجدداً در اصفهان برقرار گردید؛ ساعت منع عبور و مرور به ۱۰ شب تا ۶ صبح تغییر یافته است از تبریز گزارش می شود که درگیری بین نیروهای مخالفین و موافقین شاه باعث بسته شدن دو خیابان گردید. اوضاع در خلیج فارس و مناطق نفتی متشنج باقیمانده است.

۴ تولید نفت خام ۲/۱ میلیون بشکه در روز خواهد بود. وضعیت تولید به طور گذرا ثابت ولی به شدت متزلزل می باشد، و وضعیت تصفیه نفت بهتر می شود. اعتصاب اخیر علیه شرکت استاندارد اویل به طور چشمگیری گسترده تر از اعتصاب اوایل نوامبر می باشد. بعضی از اعتصاب کنندگان تهدید کرده اند که در صورت افزایش تولید، روشهای خشن تری اتخاذ خواهند کرد.

۵ امروز بانکهای تجارت باز بودند، اما به دلیل ادامه نارسایی های بانک مرکزی، ارائه خدمات به شدت محدود است. اکنون کارگران اعتصابی بانک مرکزی رأی به اخراج خوش کیش، رئیس کل بانک مرکزی داده اند. کارهای دفتر خزانه داری وزارت دارایی تا حدی از سر گرفته شده است ولی پرداخت هزینه ها توسط بانک مرکزی مسدود باقی مانده است. کابینه دولت بودجه اصلاحی سال جاری را به تصویب رسانده است که مخارج عمومی را حدوداً تا ۷ میلیون دلار کاهش می دهد.

۶ سفیر ایران در مسکو به سفیر ما اطلاع داد که مطبوعات شوروی اخیراً اندکی بیش از پیش ضدشاه شده اند وی افزود که به

دلایلی مطمئن است که شورویها برای ایجاد بلوا و آشوب فشاری به حزب توده نمی آورند. کریستوفر

خشونتهای اخیر به طرفداری از شاه

سند شماره ۳۲۰

سری۱۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۵۷۳۳به: سفارت آمریکا، تهران فوری

موضوع: خشونتهای اخیر به طرفداری از شاه

۱ گزارشات شما و اخبار مطبوعات حاکی از آنند که تظاهرات اصفهان و سایر شهرها در طرفداری از شاه تحت حمایت دولت است و یا لااقل از سوی دولت پذیرفته و مورد قبول قرار گرفته است. نگرانی ما به خصوص درباره خشونتهای اخیر شیراز است که حالتی ضدبهایی و به قولی ضدیهودی به خود گرفته اند. افسران امنیتی دولت ایران به یکی از شرکتهای آمریکایی توصیه کرده اند کارکنان خود را از این مسایل که خیلی خطرناک هم توصیف شده اند به دور نگه دارد.

۲ از تجربه گذشته سفیر زاهدی و تلاشهای او در رابطه با تحریک به خشونتهایی به طرفداری از شاه اطلاع داریم. از بررسی شما درباره تظاهرات اخیر در طرفداری از شاه متشکریم. بهتر این است که مسایل زیر را تحت نظر داشته باشید. آیا این تظاهرات را دولت ایران پشتیبانی می کند، نقش زاهدی چیست، آیا گروههای طرفدار شاه هم در حملات به اقلیتها نقش و استعدادی دارند، زیرا این خشونتها مشکلات زیادی برای معارضین تولید می کند و تلاشهای آنان جهت حل و فصل سیاسی مسایل را سد می کند.

کریستوفر

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۵، ۱۵ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۲۱

سری۱۵ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۴ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۶۳۷۷

به: نمایندگیهای دیپلماتیک اروپا، خاور نزدیک و آسیای جنوبی

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۵، ۱۵ دسامبر ۷۸

۱ آرامش ظاهری در اکثر شهرهای ایران ادامه دارد اما هم در بین ایرانیان و هم افراد خارجی این احساس رشد می کند که هفته آینده از نظر دولت به دلیل تلاشهایش برای غلبه بر اعتصابات و به جریان انداختن چرخهای کشور یک هفته بحرانی

خواهد بود.

۲ تلاشهای مربوط به بازگردانیدن اعتصابیون به طور کلی تاکنون موفق نبوده است و حتی در بهترین شرایط نیز پایان دادن احتمالی به فعالیتهای اعتصابیون کار مشکلی خواهد بود. به عنوان مثال، اعتصاب کنندگان در صنعت برق تهدید می کنند که اگر سربازان به محل نیروگاهها وارد شوند برق را در تمامی کشور قطع خواهند کرد. قطع جریان برق به صورت یک امر روزمره درآمده است.

۳ تولید نفت خام، روزانه ۳۴/۱ میلیون بشکه در نظر گرفته شده است.

۴ نخست وزیر ازهاری عصر چهارم دسامبر در یک مصاحبه تلویزیونی اعلام کرد که کلیه کارمندان دولت باید شانزدهم دسامبر در سرکار خود حاضرشوند و یا خطر قطع حقوق یا اخراج را قبول کنند. سئوال عمده ای که به قول سفارت ما مطرح می شود این است که آیا دولت قادر به اجرای چنین اخطاریه ای می باشد؟

۵ تهران، اصفهان و تبریز آرام می باشند. بعد از حملات دیروز که با آتش زدن خانه های بهاییان همراه بود، شیراز آرام است، هر چند که هنوز گروههایی از جوانان زیر بیست سال با وجود مقابله های پلیس به تلاشهای خود برای حمله به خانه بهاییان ادامه می دهند. در اصفهان چند گروه کوچک از تظاهرکنندگان طرفدار شاه بدون اقدام خشونت آمیز در خیابانها بی هدف به این طرف و آن طرف می رفتند. کنسول ما اطلاع یافته است که تظاهرکنندگان به نفع شاه تا ۱۶ دسامبر در خیابانها باقی می مانند یعنی تا زمانی که مجسمه های شاه و پدرش که به جای مجسمه های پایین کشیده شده جایگزین شده اند، پرده برداری شوند. کریستوفر

[وضعیت ایران در روزهای ۱۵ ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

سند شماره ۳۲۲

سری۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آذر ۱۳۵۷

ستاد فرماندهی هیأت مستشاری نظامیپوشش زمانی ۱۵ ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸

[وضعیت ایران در روزهای ۱۵ ۱۳ دسامبر ۱۹۷۸]

۱ (بدون طبقه بندی) وضعیت عمومی

در طول تهیه این گزارش چندین تظاهرات به طرفداری از دولت در سراسر ایران وجود داشت. هرچند که خشونت در تهران کم بود اما زد و خورد میان تظاهرکنندگان طرفدار و مخالف دولت در شهرهای دیگر که گاهی با خونریزی همراه بود با دخالت نیروهای امنیتی خاتمه یافت. زد و خوردهای غیرسیاسی بین مسلمانان و فرقه بهاییان در شیراز موجب خونریزی گردید. برخی از بیانیه های دولت در پایان هفته حاکی از سمت گیری شدیدتر علیه اعتصاب کنندگان می باشد.

۲ (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) خلاصه فعالیتها

الف (بدون طبقه بندی) تظاهرات

۱ گزارش تظاهرات طرفداران دولت در ۱۳ دسامبر در سراسر کشور منتشر شده است (رادیو تلویزیون ملی ایران)

۲ گرچه هیچ گونه درگیری در ۱۴ دسامبر در تهران گزارش نشده ولی درگیریهای پراکنده ای در شهرستانها به وقوع پیوست.

گزارش شـده است که ۳۰ نفر در اصـفهان و ۲۴ نفر در شـیراز کشـته شـده انـد. گمان می رود که تلفات دیگری هم در قم و مشـهد رخ داده باشد. دولت گزارش می دهد در زد و خوردهایی که میان تظاهرکنندگان طرفدار و مخالفین دولت در رضائیه رخ داد پنج نفر کشته و بیست نفر مجروح شدند. در شیراز درگیری غیرسیاسی بین

گروهی از مسلمانان و بهاییان به وقوع پیوست. گزارش شده که دو خانه به آتش کشیده شده و ۳۰ نفر از مسلمانان کشته شدند. تظاهرات بزرگی از جانب هواداران شاه در ساعت ۳۰/۶ بعد از ظهر نزدیک کاخ نیاوران در تهران برگزار شد. (مرکز اطلاعات نمایندگی رادیو بی. بی. سی صدای آمریکا سرویس بین المللی اخبار خارجی)

۳ انجام تظاهرات مجدد در پانزدهم دسامبر در قم، شیراز، مشهد و تهران گزارش شده است. تظاهراتی که در تهران به وقوع پیوست شامل تظاهرات طرفداران شاه بود که در حدود ساعت ۴۵/۱۲ بعد از ظهر نزدیک کاخ نیاوران و تظاهرات مخالفین دولت نزدیک پادگان عباس آباد حدود ساعت ۳ بعد از ظهر انجام گرفت.

۴ روز پانزدهم دسامبر دولت هرگونه راهپیمایی چه موافق و چه مخالف با دولت را ممنوع اعلام کرد. (رادیو تلویزیون ملی ایران سرویس بین المللی اخبار خارجی).

ب (بدون طبقه بندی) فعالیتهای تهدیدآمیز و ایذایی

سه واقعه ضدآمریکایی در تهران در ۱۴ دسامبر گزارش شده است: بر روی دیوار خانه ای شعارهایی با رنگ نوشته شده، یک تلفن تهدیدآمیز و یک نامه تهدیدآمیز.

ج (سری غیرقابل رؤیت برای بیگانگان) فعالیتهای تروریستی

در مورد تیراندازی که در پانزدهم دسامبر در محوطه پادگان لویزان اتفاق افتاد گزارش داده اند که در آن حادثه پانزده سرهنگ کشته شده اند.

د (بدون طبقه بندی) فعالیتهای سیاسی

۱ آیت الله خمینی در پاریس روز دوشنبه ۱۸ دسامبر را روز عزاداری برای کشته شدگان تظاهرات اخیر اعلام نموده است. وی همچنین از مردم خواست تا از دستورات شاه و دولت سرپیچی کنند و به اعتصاب ادامه دهند (سرویس بین المللی اخبار خارجی)

۲ شایعات حاکی از آن است که شاه هنوز قصد دارد یک دولت غیرنظامی تشکیل دهد. وی در پایان هفته با دکتر سنجابی از جبهه ملی و دکتر امینی نخست وزیر سابق ایران گفتگو کرد. تبلیغات برای بزرگ کردن دکتر امینی از طریق رادیو صدای فارسی ادامه دارد. به هر حال گزارش می شود که وی به عضویت جبهه ملی پذیرفته نخواهد شد. (بی. بی. سی سرویس بین المللی اخبار خارجی).

۳ نخست وزیر اظهاراتی در مورد اعتصاب کنندگان شرکت نفت بیان داشته است. او به خطر کمبود مواد سوختی اشاره کرد و تصدیق نمود که ایران ناچار شده است تا از بازار جهانی نفت خریداری نماید. (رادیو تلویزیون ملی ایران)

ه (بدون طبقه بندی) اقتصادی

دولت اعلام کرده است که هر کارمند ایرانی که در محل کار حاضر نشود یا وظیفه خود را در محل کار انجام ندهد اخراج خواهد شد (سرویس بین المللی اخبار خارجی)

و (بدون طبقه بندی) آموزش و پرورش

به کارکنان اداری مدارس متوسطه تهران دستور داده شد تا در روز شنبه ۱۶ دسامبر به سر کار برگردند. (رادیو تلویزیون ملی ایران)

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۶ دسامبر

سند شماره ۳۲۳

خیلی محرمانه۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۱۲۲۷۹به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۶ دسامبر

۱ ایران دیروز هم شاهد تظاهرات پراکنده ای به طرفداری از شاه بود که بارها به برخوردهایی با گروههای مخالف شاه انجامید. تهران روی هم رفته آرام بود. حوالی ظهر دیروز گروهی متشکل از ۱۵۵ جوان در جنوب کاخ نیاوران به طرفداری از شاه تظاهرات کردند. حدوداً در همان زمان گروهی از تظاهرکنندگان ضد شاه به مدت کوتاهی در جلو محوطه نظامی عباس آباد تجمع کردند. این دو تظاهرات به خشونت کشیده نشد. صدای چند تیراندازی از قیطریه به گوش رسید (ظاهراً تیراندازیها به خاطر نقض ساعات منع عبور و مرور شبانه صورت گرفته است) طبق معمول شب گذشته در بیشتر مناطق شهر برق قطع بود. در کل، آرامش در تهران ادامه دارد. مغازه ها امروز باز بودند و تا ظهر هیچ گونه حادثه ای گزارش نشده است. کنسول آمریکا از شیراز گزارش می دهد که پس از حملات اخیر مسلمانان به بهایی ها و یهودیها، شهر آرام شده است.

۲ حوادثی از استانها گزارش شده است. دیروز چند تظاهرات به طرفداری از شاه در رضائیه و ملایر به وقوع پیوست. رادیو دولتی از درگیری در رضائیه بین طرفداران و مخالفان و دخالت نیروهای امنیتی، گزارش می دهد. دولت می گوید که ۵ نفر کشته و ۱۲ نفر زخمی گردیده اند. فرانس پرس از خشونت چهاردهم و پانزدهم دسامبر در قم گزارش می دهد که منجر به کشته شدن سه نفر گردیده است. در نتیجه ستاد حکومت نظامی در قم با اعلام اینکه ساعات منع عبورو مرور شبانه از ساعت ۲۲ به ۲۱ افزایش یافته است، تأیید نمود که خشونتهایی به وقوع پیوسته است. فرانس پرس همچنین از تداوم شدید ناآرامیها در مشهد گزارش می دهد. مخالفان ادعا می کنند که کنترل خیابانها را به دست گرفته اند اما این ادعا برای ما هنوز تأیید نشده است. دولت دستورالعملهایی را مبنی بر به کار بردن زور برای سرکوب هرگونه تهدیدی نسبت به امنیت عمومی بدون در نظر گرفتن انگیزه تظاهرکنندگان، صادر کرده است. این دستور در موقع اجرا باید تجمع موافقان رژیم را نیز همچون گردهماییهای مخالفان دربر بگیرد.

۳ ازهاری نخست وزیر نیز اعلامیه شدیداللحنی درباره اعتصابیون صادر کرده است. او در این اعلامیه اظهار می دارد که به دنبال مصوبه مجلس است تا کارکنان دولت را که در اعتصاب بسر می برند، از کار اخراج نماید. اما به دنبال این اعلامیه،

آیت الله خمینی به مردم اصرار ورزید

که به اعتصاب بویژه در صنعت نفت ادامه داده و از پرداختن مالیات خودداری نمایند. او همچنین هجدهم دسامبر را روز عزای ملی اعلام نمود (یعنی اعتصاب عمومی). اگر این روز نیز مثل روزهای عزای ملی قبلی جریان یابد، ما شاهد باز بودن تعداد قابل توجهی از مغازه ها در آغاز روز هستیم که تا بعد از ظهر تقریباً تمام آنها تعطیل می کنند.

۴ ممکن است اعتصاب کلیدی بانک مرکزی موقتاً متوقف شود. نماینده وزارت دادگستری هفته گذشته قول داد که مشکلات کارکنان را ظرف یک هفته حل کند. امروز صبح بعضی از باجه های بانک باز شدند. اما وقتی که کارکنان برای تصمیم گیری بر سر اینکه چه باید کرد گردهمایی تشکیل دادند، این باجه ها تعطیل شد. احتمال دارد آنها این هفته را به جز دوشنبه که روز عزای ملی است، کار کنند تا به دولت فرصت داده باشند تا قول خود را به مرحله عمل درآورد اما یادآور می شویم که خوش کیش در پست ریاست بانک مرکزی باقی می ماند و یکی از خواسته های اصلی کارکنان، انفصال اوست. (منبع دولتی به سفیر آمریکا گفت که خوش کیش عنصر به درد بخوری است).

۵ دولت، تورج فرازمند سردبیر سابق روزنامه اطلاعات را به عنوان مدیرعامل جدید رادیو تلویزیون ملی ایران اعلام کرد. فرازمند سردبیر نشریات دیگری نیز بود. در رادیو ایران به عنوان مفسر و مدیر تولید، کار کرده است.

۶ تولید نفت کمی بالا رفته است. جزییات در تلگرامهای جداگانه ارسال خواهد شد.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، ۱۶ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۲۴

سری۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۷۶۹۸به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، ۱۶ دسامبر ۷۸

۱ امروز آرامش در ایران ادامه یافت ولی زد و خوردهای پراکنده ای میان هواداران و مخالفان شاه در شهرهای سراسر کشور به وقوع پیوست. به نظر می رسد ناآرامیهای جدی در رضائیه، قم و مشهد رخ داده است. دولت ظاهراً در هت سرکوب کلیه اغتشاشات به شدت عکس العمل نشان می دهد.

۲ مخالفین برای یادبود کسانی که در زد و خوردهای اخیر با پلیس کشته شده اند یک اعتصاب عمومی در ۱۸ دسامبر برنامه ریزی کرده اند. این دعوت به اعتصاب از سوی آیت الله خمینی که مشخصاً از کارگران شرکت نفت خواسته است تا اعتصاب خود را طولانی کرده و فشار بر دولت را ادامه دهند حمایت شده است. رویارویی با ازهاری نخست وزیر ایران که به کارکنان

دولتی در حال اعتصاب اخطار نموده که باید به سر کار برگردند والا اخراج خواهند شد در حال نضج گرفتن است.

۳ هیچ نشانه پیشرفتی در تلاش برای دستیابی به یک توافق سیاسی مشهود نیست. هیچ رهبر برجسته ای از مخالفان آشکارا اظهار نداشته است که مشتاق ابقاء شاه حتی به عنوان مقام سلطنت بر طبق قانون اساسی می باشد. حتی علی امینی، سیاستمدار مستقل پیشین که جهت دستیابی به یک توافق فعال بوده است، اکنون طبق گفته مطبوعات می گوید که برای به دست آمدن آرامش مجدد، شاه باید برای یک استراحت یک ساله از ایران برود. حداقل پیشنهاد از سوی مخالفین متضمن تشکیل «شورای نیابت سلطنت» است که بعد از ترک ایران از سوی شاه حکومت را در کشور به دست گیرد. این شورا کابینه ای تعیین و زمینه را برای انتخابات مجلس جدید فراهم خواهد کرد. شاه هیچ مایل نیست که درخواست مخالفین را مبنی بر ترک ایران بپذیرد، وی معتقد است که ارتش کنار خواهد رفت و به دنبال آن هرج و مرج کشور را فرا می گیرد. شاه ظاهراً این عقیده را که وی باید اکثر اختیاراتش، به خصوص کنترل خود بر نیروهای مسلح را تفویض نماید، رد می کند. چنانچه این بن بست ادامه یابد، مخالفین احتمالاً در مورد خواسته های خود برای نیل به پیروزی کامل در مقابل شاه از طریق اقدامات زیر مصمم تر می شوند:

(۱) موفقیت مشهودشان در تظاهرات دهم و یازدهم دسامبر.

(۲) استنباطات آنها در فروپاشی شدید دولت در اصفهان و شیراز مبنی بر اینکه دولت به استقرار آرامش علاقمند نیست.

(۳) شایعات و گزارشاتی از اختلاف عقیده و روحیه بدی که در ارتش وجود دارد و می تواند تکیه گاه اصلی شاه را به مخاطره بیاندازد، به یک پیروزی کامل بر شاه نائل آیند.

۴ قرار است امروز تولید نفت به ۷/۱ میلیون بشکه برسد. افزایش تولید حدود ۰۰۰/۴۰۰ بشکه نفت از دیروز ناشی از بازگشت کارکنان بخش تولیدی حوزه های گچساران و بی بی حکیمه می باشد. هر چند دیگر اعتصاب کنندگان هیچ گونه تمایل مشابهی از خود نشان نداده اند و تصور چنین روندی هنوز زود خواهد بود. مقامات حکومت نظامی مایلند که اعمال فشار علیه اعتصابیون را آغاز نمایند و با توجه به دعوت اخیر خمینی برای ادامه اعتصاب شرکت نفت، نگرانی هایی در مورد ایجاد برخوردهای خشونت آمیز وجود دارد. ذخیره تولیدات پالایش شده کم است ولی هنوز بحرانی نیست. ونس

وضعیت در ایران

سند شماره ۳۲۵

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۵ ۶۸۴۶۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶ خلاصه : (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی درباره وضعیت ایران از ساعت ۱۲

(به وقت محلی) روز ۱۴ دسامبر تا ساعت ۱۲ (به وقت محلی) روز ۱۶ دسامبر ۷۸، ارائه می دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

[الف] تهران در دو روز اخیر نسبتاً آرام بوده است. بعد از ظهر و عصر روز پنجشنبه به استثنای وقوع تظاهراتی به طرفداری از شاه (گزارش آن دیروز آمده است) و خاموشی در شمال شهر که از ساعت ۲۰:۳۰ (به وقت محلی) آغاز شد، وضع تهران عادی بود. جمعه (روز تعطیل ایرانیان) پانزدهم دسامبر، با بسته بودن بیشتر مغازه ها و کم بودن رفت و آمد در خیابان یک روز آخر هفته معمولی بود. به جز دو تظاهراتی که در قسمت (ج) گزارش آن آمده است، زندگی طبق معمول جریان داشت به استثنای اینکه بیشتر مناطق شمال شرقی تهران در خاموشی فرو رفته بود.

ژنرال ازهاری در اخبار فارسی عصر جمعه از تمام مردم خواست که به سرکارها و مشاغلشان برگردند و وقتی که به محل کارشان وارد می شوند، تنها به نشستن اکتفا نکرده بلکه کار کنند. او گفت کسانی که از کار کردن امتناع ورزند، حقوقی دریافت نخواهند داشت. شنبه شانزدهم دسامبر طبق معمول به عنوان اولین روز کاری هفته، با شلوغی و جنب و جوش شروع شده است. اتومبیلها، اتوبوسها و موتورسیکلتها خیابانها را بند آورده اند. ترافیک پایین شهر مثل همیشه سنگین است. بچه ها عازم مدرسه هستند و در مناطق تجاری شهر، پیاده روها مملو از خرده فروشان و تجار می باشد. پروازهای ایران ایر (هواپیمایی ملی ایران) انجام می گیرد و فرودگاه مهرآباد به طور عادی عملیات خود را انجام می دهد به استثنای این مسئله که سوخت جت هنوز برای همه مصرف کنندگان جیره بندی می شود. ترمینال یگان حمل و نقل هوایی حدود ۶۰ مسافر را در دو پرواز سی ۱۴۱ به اروپا می برد.

ب فعالیتهای ضدخارجی ضدآمریکایی:

از ظهر پنجشنبه چهاردهم دسامبر تاکنون تنها یک مورد تهدید تلفنی گزارش شده است. این تلفن تهدیدآمیز به خانه یک مقاطعه کار ساختمانی آمریکایی در تهران زده شده است. ظرف این دو روز هیچ گونه فعالیت ضدخارجی ضدآمریکایی در شیراز و اصفهان گزارش نشده است.

ج فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

چندین گزارش تأیید می کند که حدود ساعت ۱۸:۲۰ (به وقت محلی) چهاردهم دسامبر در تهران شرق نیاوران تظاهراتی به جانبداری از شاه به وقوع پیوسته است (وسعت تظاهرات معلوم نیست) جمعیت فریاد می کشیدند، پاهایشان را بر روی زمین می کوبیدند و پوسترهای شاه را حمل می کرده اند. گزارش تأیید شده ای دریافت گردید مبنی بر اینکه در ساعت ۱۲:۴۵ (به وقت محلی) روز پانزدهم دسامبر حدود ۱۵۰ جوان که به طرفداری از شاه تظاهرات

می کرده انـد، در جنوب کاخ نیاوران دیـده شـده اند. گزارش شده است که حدود ظهر روز پانزدهم دسامبر تظاهراتی بر علیه شاه در جلو محوطه نظامی عباس آباد رخ داده است (وسعت تظاهرات مشخص نیست). در اصفهان هزاران تظاهرکننده طرفدار شاه در بعـد از ظهر چهاردهم دسامبر هنوز در خیابانها بودنـد. چهاردهـم دسامبر شـیراز شاهد تظاهرات بر علیه و به طرفداری از شـاه بوده است. کنسول مـا در شـیراز گزارش می دهـد که در پانزدهم دسامبر نیز مخالفان و طرفـداران شاه در شـیراز دست به تظاهرات زدند. همچنین گزارش تأیید نشده ای در پانزدهم دسامبر دریافت شد مبنی بر اینکه تظاهرکنندگان مسلح ضدشاه در رضـائیه مشـغول جنـگ بـا سـربازان هسـتند. سـعی مـا در نیـل بـه وثـوق ایـن امر است که آیـا فعالیتهـا در رضـائیه دارای چنین گستردگی بوده است یا نه.

د فعالیتهای خارج از تهران:

گزارشـهای اخیری که در چهـاردهم دسـامبر دریـافت شـد حـاکی از این است که شـهر شـیراز در روز سـیزدهم دسـامبر شاهد حوادث وخیمی بین مسـلمانان شـیعه مذهب و بهایی ها بوده است. مسلمانان خانه یک بهایی را به آتش کشیده اند و در مقابل حدود ۱۰ ۱۵ نفر از مسلمانان کشته شده اند. خسارتی متوجه خارجی های مقیم شیراز نگردیده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

آرامش نسبی تا ظهر ۱۶ دسامبر ادامه داشت. چندین ناآرامی در ۴۸ ساعت اخیر رخ داده است. آیا ایرانیها به سـر کارها برمی گردنـد؟ و آیا چرخ اقتصاد می توانـد دوباره به گردش درآید؟ اینها نگرانیهظا و سـئوالات اصـلی هسـتند که برای یافتن پاسـخ آنها باید منتظر آینده شد. چند روز آینده باید این را آشـکار سازد که آیا کارکنان ایرانی و به خصوص کارگران صنعت نفت به سخنان خمینی گوش فرا می دهند یا از درخواستهای ژنرال ازهاری دنباله روی می کنند؟

گزارش اطلاعات جاری (شماره ۳)

سند شماره ۳۲۶

فقط جهت استفاده اداری۱۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۵ آذر ۱۳۵۷

موضوع: گزارش اطلاعات جاری (شماره ۳)

۱- (فقـط جهت اسـتفاده اداری) OSI گزارش و تحلیلی در ارتبـاط بـا فعـالیت هـای ضـد آمریکایی در طول ۱۱ مـاه اول سال ۱۹۷۸ در ایران تهیه کرده است. گزارش اطلاعاتی به صورت جداگانه ارسال شده است. علاوه بر این، آمار مربوطه به پیوسـت همین گزارش برایتان ارسال می گردد. طبق گزارش OSI «پرتاب سنگ متداول ترین تاکتیک ضدآمریکایی در تهران بوده و نزدیـک به ۴۰ درصـد از کـل فعـالیت هـای ضـد آمریکـایی را در بر می گیرد...» آتش زدن هـا نیز که شامـل پرتـاب کـوکتل مولوتوف (یا بطری های آتش زا) و یا ریختن مایعات قابل اشتعال در داخل و یا بر روی خودروها و سپس آتش زدن آنهاست

نیز نزدیک به ۲۵ درصد کل اقدامات ضد آمریکایی را شامل می شود. در ارتباط با «روند» زمانی اقدامات فوق چند نکته قابل ذکر

است.

اقـدامات ضـدآمریکایی در طول مـاه نوامبر تقریبـاً سه برابر مـاه اکتبر بود. هر چنـد توسل به پرتاب سـنگ در ماه نوامبر قـدری افزایش داشت، ولی میزان آتش سوزی ها در همین ماه بسیار قابل ملاحظه تر بود. تعداد حملات بیش از ۳ برابر شده و پرتاب بمب به داخل منازل و پاره کردن لاستیک خودروها نیز اخیراً به تاکتیک های جدیدی تبدیل شده است. بیشترین حمله به اتباع آمریکا در روز ۴ نوامبر رخ داد (۸ مورد). هر چنـد موارد حمله به اتباع آمریکا در روز ۲۸ اکتبر و ۵ نوامبر نیز بسیار زیاد بود. از لحـاظ پراکنـدگی جغرافیـایی نیز بـا رجـوع به نقشه تهران می توان الگوی پراکنـدگی اقـدامات ضـدآمریکایی را در منـاطق مختلف تهران نشـان داد. طبیعتـاً منـاطقی از تهران که بیشترین پرسـنل آمریکایی در آن مسـتقر بودنـد شاهـد بیشترین اقـدامات ضـدآمریکایی نیز بـود. برخلاـف تهران، حملـه بـا مـواد آتش زا در اصـفهان تاکتیـک اصـلی مهاجمـان است... علاـوه بر این، اقدامات ضدآمریکایی در اصفهان رو به افزایش است. در طول ماه نوامبر میزان فعالیت های ضدآمریکایی در اصفهان تقریباً با تهران برابر بود. آتش زدن خودروهـا و پرتـاب سـنگ به سوی پرسـنل آمریکـایی شدیـداً افزایش یـافته است... بر خلاف آمار مربوط به تهران و اصفهان (آمار مربوط به سایر نقاط) نشان دهنده کاهش فعالیت های ضدآمریکایی در ماه نوامبر بود.

نگاه کنید به پیوست (فقط جهت استفاده اداری)- AFOSI آمار موارد خشونت بار

[۲] تظاهرات (بدون طبقه بندی)

(۱) تهران در روز ۱۲ دسامبر عمدتاً آرام بود و فقط برپایی یک تظاهرات در میدان ژاله که در حوالی شـروع ساعات منع آمد و شد برگزار گردید، گزارش شده است.

(۲) خشونت هـا در روز ۱۲ دسـامبر نیز در اصـفهان ادامه یـافت که طی آن نزدیک به ۲۳ ساختمان بر اثر آتش سوزی شدیـداً خسارت دیدند. ساختمان های متعدد دیگری نیز از جمله مدرسه آمریکایی اصفهان متحمل خساراتی شدند. آمار رسمی کشته شدگان در روزهای ۱۱ و ۱۲ دسامبر [۲۰ و ۲۱ آذر] نُه نفر بود.

البتـه آمـاری کـه اپوزیسـیون ارایه داده قـدری بیشـتر است. نیروی هـای مسلح بـار دیگر کنـترل شـهر را به دست گرفته انـد و گروههای کوچکی از حامیان دولت که عمـدتاً از جوانان تشـکیل می شوند نیز آنها را یاری می دهند. سه تظاهرات در حدود ساعت ۱۶:۳۰ در شهر برپا شد و طبق گزارش ها شب هنگام شهر آرام بود.

(۳) بر اسـاس گزارش ها، شـیراز در روز ۱۲ دسامبر [۲۱ آذر] آرام بود و تظـاهراتی که روز ۱۱ دسامبر [۲۰ آذر] در شهر برپا شد، صلح آمیز بود.

(۴) سـرویس فارسـی رادیو دولتی گزارش داد که «تظاهرات و راهپیمایی های سراسری و وطن دوستانه ای» در روز ۱۲ دسامبر [۲۱ آذر] در شهرهای اصفهان، زاهدان، زابل، مشهد، فریدن، و سمنان برگزار شده است.

۳ اقتصاد

(۱) دادستان کـل تهران دسـتور داده است تـا در مورد این ادعـا که برخی ایرانی های سرشـناس طی چنـد سال گذشـته مقادیر هنگفتی پول را از کشور خارج کرد ه اند تحقیقاتی صورت بگیرد. این اتهامات پس از انتشار فهرست اسامی این افراد از سوی کارکنان بانک ملی ایران در چند روز پیش مطرح شد. این افراد تا پایان تحقیقات از کشور ممنوع الخروج شده اند.

(۲) اعتصـاب کارکنان شـرکت نفت دارد به تدریـج بر اقتصاد کشور تاثیر سوء می گـذارد. گزارش شـده است که ایران قصـد خریـد نفت در بازارهـای جهانی را دارد. (BBC) تولیـد نفت در کشور نزدیـک به ۱ تا ۱ میلیون دویست هزار بشـکه در روز گزارش شده است.

(۳) فرودگاه مهر آباد طبق برنامه در روز ۱۲ دسامبر بازگشایی شد.

۴ آموزش و پرورش

مهـد کودک ها، مـدارس ابتدایی و راهنمایی در روز ۱۳ دسامبر در تهران بازگشایی شدنـد. تاریخ بازگشایی دبیرسـتان ها نیز متعاقباً اعلام خواهد شد.

پیوست:

مروری بر پرونده های مربوط به منطقه ۷۲ AFOSI نشان دهنده اطلاعات زیر در ارتباط با اقدامات خشونت آمیزی بود که از شروع سال ۱۹۷۸ تا ۳۰ نوامبر علیه اتباع آمریکایی در ایران صورت گرفته است.

تهران:

تا تاریخ ۹ اکتبر ۱۹۷۸ هیچ اقدام خشونت بار ضدآمریکایی گزارش نشده است. ولی در طول یک دوره ۵۵ روزه از ۶ اکتبر تا ۳۰ نوامبر [۱۷ مهر تـا ۹ آذر] تقریباً هر روز یـک حـادثه ضـدآمریکایی در تهران رخ داده است. می تـوان حـوادث فوق را به صورت آماری چنین ارایه داد:

ماهیت رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

آتش زدن

منازل

خودرو

۱

۱

۳

۸

۴

۹

پرتاب سنگ

به اشخاص

به اموال

۳

۷

۲

۹

۵

۱۶

ص: ۶۰۵

حمله

به افراد

به خودروها

۱

۱

۴

۳

۵

۴

تخریب اموال

منازل

خودروها

۰

۰

۱

۶

۱

۶

پرتاب بمب به منازل

عمل نکرده

عمل کرده

۰

۰

۱

۲

۱

۲

جمع کل۱۴۳۹۵۳

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروی شخصی۷

منازل۵

خودروهای شرکتی۲

تاکسی۱

خودروی دولتی۱۱۶

ماهیت رویداداهدافکل قربانیان

پرتاب سنگاتوبوس کارگران قراردادی

منازل مسکونی

اتوبوس کارکنان نیروی هوایی آمریکا

خودروی شخصی

خودروی دولتی

ساختمان های اداری

اعضای ارتش

اعضای خانواده پیمانکاران

اعضای خانواده نظامیان

تاکسی۱۳

۴

۳

۳

۲

۲

۲

۲

۱

۱

۳۳

ص: ۶۰۶

حملات خودروی شخصی

شهروندان غیرنظامی آمریکایی

اتوبوس کارگران پیمانکار

اعضای خانواده نظامیان

تاکسی۷

۴

۱

۱

۱

۱۴

بمبگذاریمنازل

خودروی شخصی

خودروی دولتی

هتل۳

۴

۲

۱۳

۷

کل۷۳

توجه داشته باشید که تعداد کل قربانیان از تعداد کل حوادث بیشتر است، به این دلیل که ممکن است یک حادثه بیشتر از یک قربانی داشته باشد. مثلاً ممکن است گروهی از افراد یک بعد از ظهر جمع شده باشند و به سوی پنج اتوبوس نیروی هوایی آمریکا سنگ پرتاب کرده باشند. این رویداد در واقع یک رویداد با پنج هدف در نظر گرفته می شود.

اصفهان

اصفهان بعد از تهران دارای بیشترین جمعیت آمریکایی است. به ویژه اینکه شرکت هلیکوپتر سازی بل پرسنل زیادی در این شهر دارد. رویداد خشونت آمیز قابل ملاحظه ای نیز علیه جامعه آمریکاییان اصفهان رخ داده است. در اصفهان نیز همانند تهران فعالیت های ضدآمریکایی تا اواخر سال شروع نشد. بررسی رویدادهای اصفهان بیانگر یک مشکل جدی است. (تذکر: اطلاعات موجود تا تاریخ ۲۷ نوامبر [را پوشش می دهد.]

ماهیت رویدادماهجمع کل

سپتامبراکتبرنوامبر

حمله با مواد آتش زا

منازل

خودروها

۱

۱

۱

۵

۲

۱۸

۴

۲۳

پرتاب سنگ

به اشخاص

به اموال

۱

۰

۰

۳

۵

۲

۶

۵

حملات

به اشخاص

به خودرو

۰

۰

۱

۳

۱

۰

۲

ص: ۶۰۷

بمب گذاری

ناموفق

موفق

۰

۱

۰

۱

۱

۱

۱

۳

تخریب اموال۰۰۱۱

جمع کل۴۸

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروی شخصی۲۵

رستوران ها۲

منازل۲

پارکینگ خودروها۱۳۰

پرتاب سنگاعضای خانواده پیمانکاران

۳

کارکنان پیمانکار۳

فرزندان پیمانکاران۲

اتوبوس ها۲

ساختمان ها۲

منازل۱

خودروی شخصی۱۱۴

بمبگذاریاتوبوس کارگران پیمانکار۱

کلینیک۱

منازل۱

پارکینگ خودروها۱۴

حملات خودروی شخصی۲

اتوبوس مدرسه۱

اعضای خانواده کارکنان وزارت دفاع

۱

پیمانکار۱۵

تخریب اموالمنازل۱۱

جمع کل ۵۴

شهرهای دیگر ایران

هر چند اکثر آمریکایی های مقیم ایران در تهران و اصفهان سکونت دارند ولی برخی

آمریکـایی ها نیز به صورت پراکنـده در شـهرهای دیگر ایران ساکن هسـتند. طبق آمار زیر، این آمریکایی ها نیز مورد حملات ضد آمریکایی قرار گرفته اند.

ماهیت رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

پرتاب سنگ

به اموال

به اشخاص

۳

۱

۰

۱

۳

۲

تیراندازی

به افراد

به اموال

۰

۰

۰

۱

۰

۱

حمله با مواد آتش زا

به منازل

به خودروها

۱

۰

۱

۲

۲

۲

حملات

به اشخاص

خودروها

۱

۱

۰

۰

۱

۱

تخریب۱۰۱

تظاهرات ضدآمریکایی۱۰۱

جمع کل۹۵۱۴

محل رویدادماهتعداد کل

اکتبرنوامبر

آبادان

۲۰۲

اهواز

۰۱۱

بوشهر

۱۰۱

ایلام

۲۰۲

خاتمی آب

۱۰۱

کرمانشاه

۲۰۲

مشهد

۰۱۱

سنندج

۰۱۱

سمنان

۰۱۱

شیراز

۱۱۲

جمع کل۹۵۱۴

اهداف حملات

ماهیت رویدادهدفکل قربانیان

حمله با مواد آتش زاخودروهای شرکتی۳

خودروی شخصی۱

منازل۱

دفاتر۱۶

پرتاب سنگپیمانکاران۴

خودروهای شرکتی۱

اتوبوس کارگران پیمانکاری۱

منازل۱۷

تیراندازیخانه تیمی۱۱

حملاتاعضای خانواده پیمانکاران۳

خودروهای شرکتی۱۴

تخریبکانون ایران و آمریکا

۱۱

وضعیت در ایران

سند شماره ۳۲۷

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۶ ۶۸۴۶۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت در ایران

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعاتی را راجع به وضعیت ایران از ساعت ۱۲ (به وقت محلی) روز ۱۶ دسامبر تا ساعت ۱۲ (به وقت محلی) هفدهم دسامبر ارائه می نماید.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف- مسایل کلی: تهران در این فاصله آرام بوده است و همچنان ظاهری عادی از خود به نمایش می گذارد. ناآرامیها و آشوبهایی از شهرهای دور از مرکز گزارش گردیده و هنوز روشن نیست که آیا کارمندان دولت به محلهای کارشان بازگشته اند که کار کنند یا اینکه صرفاً در پشت میزهایشان بنشینند.

ارز خـارجی اکنون چنان کم است که حتی ادارات مالی سـفارت دیگر نمی تواننـد پرداختهایشان را با دلار انجام دهنـد. تولید نفت مقداری افزایش یافته است اما هنوز فقط کمی بالاتر از نیاز داخلی ایران است.

ب فعالیتهای ضدخارجی ضدآمریکایی:

در طول این مـدت دو مورد تهدیـد صورت گرفته است اما هیچ گونه اقدامی گزارش نشده است. این تهدیدات پیامهای تلفنی ضبـط شـده ای برای محلهای اقامت یک نظامی و یک غیرنظامی آمریکایی بودنـد. این تلفنها به آمریکاییها هشـدار دادنـد که باید ظرف ۳۰ روز ایران را ترک کننـد وگرنه حزب اسـلامی آنها را خواهد کشت، یا کلماتی با همین مفهوم. در ساعت ۲:۴۱ (به وقت محلی) روز شانزدهم دسامبر به متخصـص اطلاعات سـتاد فرمانـدهی نیروی دریایی تلفن مشابهی شـد که او فکر نمی کند که این تلفن قبلاً ضبط شده باشد. در تمام این موارد صدایی که از تلفن شنیده شده، صدای زن بوده است.

ج فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

۱ در طـول این مـدت فعالیتهـا در تهران به حـداقل خود رسـیده است. ظـاهر شـدن شـعارهای مخـالف و موافق شـاه و همچنین نقاشـیهایی از چهره خمینی، بر روی دیوارها، ادامه دارد. به خصوص این مسـئله در روزهای اخیر در مورد منطقه نیاوران صدق می کند.

۲ در تهران خاموشـی هـا به طور منظم هر شب بین ساعت ۲۰:۳۰ ۲۱ الی ۱ بامداد رخ می دهند. گزارشـها حاکی از آن هستند که کارکنان برق عمداً فشار زیادی روی شـبکه ها آورده و باعث سوختن فیوزها می گردند و سپس فیوزهای سوخته را دوباره راه می اندازند که این عمل وقت زیادی می برد.

یـک مقـام عالیرتبه ایرانی اظهار داشت که دولت چون از افزایش خرابکاریهای ویرانگر کارگران هراس دارد، اسـتخدام نیروی اضافی را مورد تأمل قرار داده است.

۳ پنجشنبه ۱۴ دسامبر ۷۸، مـدیر تیم فنی نظامی اعلامیه ای را در حیاط منزلش پیـدا کرد. این اعلامیه خوابهای ادعایی آیت الله قمی را به تفصـیل شرح می دهد (در گزارشات پراکنده اطلاعاتی شماره ۷۸ ۰۵۸۵ ۶۸۴۶ آمده است) و پیشگویی می کند که اگر شاه برود مسایل و مشکلات بزرگی برای شیعیان پیش می آید.

۴ نیروهای خمینی مردم را برای فردا به دعا و عزای عمومی دعوت می کنند که اگر این دعوت مورد پذیرش قرار گیرد، اساساً به معنی اعتصاب عمومی است و با توجه به دسـتورات اخیر ژنرال ازهاری دایر بر بازگشت به کار، بایـد در انتظار نتایـج جالبی باشیم.

د اقدامات امنیتی:

با بازگشت نسبی وضع عادی به تهران دولت در به کار بستن اقدامات امنیتی، تاکتیکهای قبل از عاشورا را به کار گرفته است. هنوز واحدهای نظامی در مواضع معین کلیدی مستقر هستند اگر چه روز به روز تعداد نیروها کم و زیاد می شود. در مرکز شهر زره پوش دیده

نمی شود و دیگر پست های بازرسی وسایل وجود ندارد.

ه فعالیتهای خارج از تهران:

اگرچه در چند روز اخیر تهران آرام بوده است، از مناطق دیگر، تظاهرات و فعالیتهایی هم به طرفداری از شاه و هم در مخالفت با او و همچنین درگیریهایی بین این دو گروه، گزارش شده است.

۱ وخیم ترین حادثه که خرابکاری دیگری در هواپیمای نیروی هوایی شاهنشاهی بود، در تبریز اتفاق افتاد. موتور دو هواپیما هنگام برخاستن از زمین دچار آسیب دیدگی شد. تحقیقات نشان داد که از قرار معلوم دو میله کوچک فلزی طوری قرار داده شده بود که آسیب مذکور را به وجود آورد.

۲ در رشت طی هفته، یازدهم تا هفدهم دسامبر ۷۸ چندین تظاهرات به طرفداری از شاه صورت گرفته است. منبع، گروه بزرگی (تعداد آنها نامشخص است) از ایرانیان خشمگین را که منتظر خرید سوخت بودند، مشاهده کرد که به یک گروه (تعدادشان نامشخص است) از تظاهرکنندگان طرفدار خمینی حمله بردند. مردم در رشت احساس می کنند که خمینی مسئول تمام مشکلات جاری است.

۳ دیروز در مشهد تجمع طرفداران شاه مورد حمله مخالفان قرار گرفت و زد و خوردی که در نتیجه آن رخ داد، چند کشته به جای گذاشت. از قم نیز ناآرامیهایی گزارش شده است (بخش سیاسی سفارت شروع این ناآرامیها را گزارش خواهد کرد)

۴ در ۱۶ دسامبر ۷۸ افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی به کرج در غرب و از آنجا به دیزین در شمال، واقع در کوهستان البرز، مسافرت کرد. هیچ چیز غیرمعمولی توجه او را جلب نکرد و روستاییان در نقاط دور افتاده کوهستانی به نظر نمی رسید که حتی از حوادث و مسایل تهران و سایر نقاط کشور اطلاع داشته باشند.

۵ زلزله ای در مسجد سلیمان (حدود ۱۰۰ مایلی شمال شرقی اهواز) گزارش شده است. گزارشات اولیه حاکی از ویرانیهای جزئی بوده و میزان تلفات و زخمی ها را حدود ۲۰ نفر اعلام می نماید. گزارشی از خسارت دیدن (در صورتی که واقع شده باشد) تأسیسات ارتش در آنجا، در دست نیست.

۶ مسایل و مشکلاتی نیز از پایگاه هوایی وحدتی گزارش شده است. وابسته نیروی هوایی آمریکا در تهران ایران، مشروح اطلاعات را در گزارش جداگانه ای ارسال می نماید.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگرچه نشانه های ظاهری حاکی از بازگشت آرامش است اما به نظر می رسد در بین مقامات بلندپایه ایرانی اعتمادی وجود ندارد و مقامات دفتر وابسته دفاعی به انجام مراحل دادن ویزای آمریکا به بستگان خود، ادامه می دهند. افسر رابط مستشاری

در نیروی دریایی گزارش می دهد که حدود ۴۰ درصد از امرای نیروی دریایی شاهنشاهی ایران، بستگان خود را به خارج

فرستاده اند که این امر شامل خانواده معاونین نیز می شود که امروز به خارج فرستاده شدند. پایین بودن تولید نفت، خاموشی ها، اعتصابات کارگری، فرار سرمایه و مغزها، کمبود ارز خارجی و عدم اعتماد عمومی به توانایی دولت در کنترل وضعیت، حاکی از این است که آرامش فعلی نمی تواند برای مدتی طولانی دوام داشته باشد.

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۴)

سند شماره ۳۲۸

۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۴)

۱ وضعیت کلی

در حین مدت گزارش تعدادی تظاهرات به طرفداری از دولت در سراسر ایران برپا گردید. خشونت در تهران کمتر بود؛ ولی درگیری بین تظاهرکنندگان مخالف و موافق در سایر شهرها توسط نیروهای امنیتی گاهی به شیوه های خونباری منجر شده است. در شیراز یک درگیری غیرسیاسی بین مسلمین و طرفداران مرام بهاییت به خون کشیده شد.

اعلامیه های دولت در تعطیلات آخر هفته نشان دهنده سخت تر شدن موضع دولت در برابر اعتصابیون است.

۲ تظاهرات

(۱) روز ۱۳ دسامبر در سراسر ایران تظاهراتی به نفع دولت برپا شد. (رادیو تلویزیون ملی ایران).

(۲) اگرچه گزارشاتی مبتنی بر خشونت در تهران برای روز ۱۴ دسامبر واصل نشده، ولی در همین روز در شهرستانها خشونتهای پراکنده ای به وقوع پیوسته است. گزارش شده که ۳۰ نفر در اصفهان و ۲۴ نفر در شیراز کشته شده اند. احتمالاً در مشهد و قم هم تلفات دیگری پیدا شده است. دولت گزارش داده که در درگیری بین مخالفین و طرفداران شاه در رضائیه ۵ نفر کشته و ۲۰ نفر مجروح شده اند. در شیراز جدالی غیرسیاسی بین مسلمانان و بهاییها درگرفت. بنا بر گزارشات دو منزل سوزانده و ۳۰ مسلمان کشته شده اند. حدود ساعت ۱۸:۳۰ یک تظاهرات بزرگ به طرفداری از شاه در اطراف کاخ نیاوران در تهران برپا شد.

(۳) در ۱۵ دسامبر تظاهرات دیگری در قم، شیراز، مشهد و تهران رخ داد. تظاهرات تهران شامل یک تظاهرات به نفع شاه در ساعت حدود ۱۲:۴۵ در اطراف کاخ نیاوران، و یک تظاهرات ضددولتی نزدیک پادگان نظامی عباس آباد می شد که در ساعت ۱۳:۰۰ رخ داد.

(۴) دولت روز ۱۵ دسامبر تمام تظاهرات چه طرفدار شاه و چه مخالف دولت را ممنوع اعلام کرد.

۳ تهدیدات و خطرها

در روز ۱۴ دسامبر سه حادثه ضدآمریکایی در تهران گزارش شد: روی یک منزل شعارهایی

با رنگ نوشته اند، یک تلفن تهدیدآمیز و یک نامه تهدیدآمیز نیز دریافت شده است.

۴ سیاسی

(۱) آیت الله خمینی در پاریس روز دوشنبه ۱۸ دسامبر را روز عزاداری جهت کشته شدگان تظاهرات اخیر اعلام کرده است. وی همچنین به عدم اطاعت از شاهنشاه و دولت و ادامه اعتصابات فرمان داده است.

(۲) گزارشاتی واصل می شود که شاهنشاه همچنان تلاش دارد تا دولتی غیرنظامی تشکیل دهد. در آخر هفته وی مذاکراتی با دکتر سنجابی از جبهه ملی و امینی نخست وزیر سابق انجام داد. رادیو ایران (فارسی) همچنان بر اهمیت امینی تأکید می کند، ولی گفته می شود که نامبرده از نظر جبهه ملی قابل قبول نیست.

(۳) نخست وزیر بیانیه ای درباره اعتصابات نفتی صادر کرده است. وی ضمن یادآوری خطر شدید و بالای کمبود نفت برای سوخت و مصارف حرارتی، پذیرفت که ایران مجبور شده نفت را از بازارهای جهانی خریداری کند.

۵ اقتصاد

دولت اعلام کرده هر کارمندی که سر کار حاضر نشود و یا در سر کار درست وظایف خود را انجام ندهد اخراج خواهد شد.

۶ آموزش و پرورش

به کارکنان اداری دبیرستانهای تهران دستور داده شده تا روز شنبه ۱۶ دسامبر به سر کار خود بازگردند. کالینز

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۷ دسامبر ۶۱۳

سند شماره ۳۲۹

خیلی محرمانه۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۳۱۳به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۷ دسامبر

خلاصه: تهران و اکثر شهرها آرام هستند، اما در اصفهان، قم و مشهد درگیری بوده است، خمینی مردم را برای اعتصاب عمومی فردا فرامی خواند. ملاهای برجسته خمینی را مورد انتقاد قرار می دهند. جامعه بهاییان هنوز از خشونتهای اخیر در وحشتند. پایان خلاصه.

۱ تهران بـا قطع معمولی جریـان برق در شب گذشـته یـک روز دیگر را بـا آرامش پشت سـر گـذاشت. چنـد آمریکایی تلفنی تهدید به مرگ شدند، اقدامی که در روزهای اخیر کمتر شده بود. پایتخت امروز با مغازه هایی که در خارج از بازار باز هستند آرام می باشد. بازار تهران تعطیل بود.

۲ از سوی آیت الله خمینی فردا روز عزای ملی اعلام شده است و بی درنگ از جانب جبهه ملی مورد حمایت قرار گرفته است. گزارشاتی در دست است که به مغازه ها اخطار کرده اند

مبادا فردا باز کنند و به نظر می رسد که فردا به روز اعتصاب عمومی نسبتاً مؤثری تبدیل شود. اعتصابات عمومی پیشین ضرورتاً هیچ مشکلی به بار نیاورد و جبهه ملی از مردم خواسته است که برای اجتناب از درگیری از خانه ها بیرون نیایند. فردا مصادف است با مراسم شب هفت کشته شدگان آشوبهای شب عاشورا در اصفهان.

۳ در این میان، جو اصفهان، محل کشته شدن این افراد، ناآرام و ناخوشایند است. کنسولگری گزارش می دهد که گروههایی از طرفداران شاه به آتش زدنهای پراکنده و غارت مغازه های بازار و دیگر مغازه هایی که به مخالفت معروفند ادامه می دهند. کنسول اظهار داشت در خیابانی که تظاهرات ضدشاهی مهمی اتفاق افتاده است نود درصد از شیشه پنجره مغازه ها شکسته شده است. در حالیکه برخی از اصفهانیها ابتدائاً در فعالیتهای به نفع شاه شرکت می کردند اکنون تنها ساکنان خارج شهر (یعنی کشاورزان، آهنگران و دانش آموزان، دانشجویان دانشکده افسری ارتش) شرکت دارند. کنسول گزارشاتی دارد مبنی بر اینکه رهگذران توسط گروههای هوادار شاه مورد تفتیش و بازرسی قرار می گیرند تا معلوم شود که آیا مدارکی که نشان دهنده مخالفت آنها با شاه باشد به همراه دارند و سپس تمام مایملک آنها به جز پولشان را به آنها پس می دهند. واحدهای نظامی این کار را نکرده اند ولی اقدامی هم برای متوقف کردن آن انجام نداده اند. واحدهای نظامی به هر حال، در حمله به مغازه ها شرکت کردند. نهایت تهدید از جانب طرفداران رژیم این است که چنانچه بازار به خاطر حمایت از اعتصاب عمومی فردا تعطیل باشد آن را ویران خواهند کرد. ساکنین شهر منجمله آنهایی که معمولاً در صف مخالفین نیستند، نسبت به این دهاتیها خشمگین هستند و اوضاع برای وقوع مشکلات جدی آماده است.

۴ کنسولگری آمریکا در اصفهان مجموع تلفاتی را که از یازدهم دسامبر تا صبح دیرز در شهر تخمین می زند ۹۴۰ تن می باشد که ۸۵ نفر از این عده کشته شده اند. این تعداد غیر از تلفاتی است که در نجف آباد، محل درگیری ضدبهاییت در سیزدهم و چهاردم دسامبر به وجود آمد که در آن نزاع پنجاه نفر کشته شدند. کنسول از جریان تخریب گسترده از جمله در قسمتهای تجاری مهم شهر که سابقاً مورد تعرض قرار نگرفته بودند گزارشاتی دارد. دوست داروفروش من در اصفهان مشغول جمع آوری داروهای ضروری جهت ارسال به نجف آباد می باشد، زیرا داروخانه های نجف آباد را خراب کرده اند.

۵ رئیس انجمن ایران آمریکا درگیریهای خشونت آمیز را مورد تأیید قرار می دهد. واحدهای نظامی به بیمارستان شاهرضا که پزشکان در حال اعتصاب بودند هجوم بردند که در نتیجه درگیری سه نفر پزشک و دو بچه کشته شدند. واکنش گسترده مخالفین کنترل قسمت اعظم شهر را در اختیار آنان قرار داده است. منبع ناراضیان اظهار می دارد در شرایطی که گروههای هوادار شاه قصد برگزاری تظاهرات دارند هنوز دسته هایی از مسلمانان محافظه کار بدون هیچ ممانعتی در خیابانها پرسه می زنند و به دنبال مأمورین ساواک هستند. واحدهای

نظامی در داخل شهر هستند ولی دست به کاری نمی زنند و پلیس از خیابانها رفته است. منابع می گویند که بعضی از مأموران ساواک کشته شده اند (از دو تا چند نفر). هتل هایت تعطیل کرده و کارکنان خارجی آن برای مدت نامحدودی به مرخصی رفته اند. مخالفین ادعا می کنند که در کشور مذهبی، این محل باید برای کار دیگری غیر از هتل مورد استفاده قرار گیرد. تهاجمات تاکنون متوجه خارجیان نبوده است (هر چند تعداد کمی در مشهد بوده است) اما اخطارها و تهدیداتی به رئیس انجمن ایران آمریکا در مشهد شده است. بعضی از معلمین که زیرنظر این انجمن کار می کنند ناگهان برای «تعطیلات» آنجا را ترک کردند و معلوم نیست منظورشان کدام تعطیلات است.

۶ قم دیروز و امروز ناآرام بوده است ولی جزییات امر روشن نیست. دیروز به خاطر برخی درگیریها اتوبوسهای مسافربری درون شهری خارج از محدوده نگهداری شدند. منبع گزارش داد که شبیه همین واقعه مجدداً امروز صبح اتفاق افتاد، گرچه وی سرانجام با اتوبوس از شهر عبور نموده و چیز غیرعادی مشاهده نکرده است.

۷ کارمند محلی سفارت که بهایی است از قول آوارگان بهایی که اکنون از شیراز به سوی تهران می آیند خبرهای ناگواری به ما داده است. مثلاً پدری که به مسلمانان تیراندازی کرده بود بعد از اینکه متوجه شد پسرش کشته شده و به دخترش تجاوز کرده اند دوباره این کار را انجام داد. مرد دیگری متوجه شده بود که همسرش را کشته اند و دو دخترش را برده اند و در حال حاضر معلوم نیست کجا هستند. وقتی آیت الله محلاتی از مسلمانان درخواست کرد که از حمله به بهاییان دست بردارند جمعیت پاسخ دادند که خود آیت الله محلاتی باید بهایی باشد و به اقدامات خود ادامه دادند. آوارگان بهایی اظهار می دارند که مسلمانان قبرستان بهاییان را در پانزدهم سپتامبر مورد بی حرمتی قرار دادند و اجساد بهاییانی که در چند روز گذشته مرده بودند بی صاحب و دفن نشده روی زمین مانده اند.

جمعیت بیست هزار نفری مسلمانان اجساد مسلمانان را برداشتند. کسانی که به تهران آمده اند اظهار می دارند که جمعیت فریاد می زد که اول نوبت بهاییان است، بعد یهودیان و سپس مسیحیان. جمعیت تهدید به نابودی دارایی ها، کشتن اطفال و ربودن زنان می نمودند. شاهدان عینی گزارش می دهند که ارتش سعی نکرد، تکرار می کنم سعی نکرد که جلو عظیم ترین تظاهرات را بگیرد، اما به نظر می رسد که حالت خصومت بعد از عاشورا در حال کاهش است.

(نظر گزارشگر: حتی با در نظر گرفتن برخی تشنجات به نظر می رسد حوادثی که طی چند روز گذشته در شیراز اتفاق افتاده یکی از ناخوشایندترین وقایع ناآرامیهای اخیر ایران باشد). آمدن آوارگان بهایی به تهران نگرانی جامعه بهاییان تهران را در رابطه با حوادث شیراز به شدت افزایش داده است. محلاتی اعلامیه ای مبنی بر همدردی نسبت به بیگانگان و اقلیتهای مذهبی که مورد حملات مخالفین قرار گرفته اند صادر نموده و در آن خواسته است که دیگر

این اعمال تکرار نشود.

[۸]- از میان رهبران مذهبی یکی از آیت الله ها برای نخستین بار خمینی را علناً مورد انتقاد قرار داده است. وی نامه ای به پاریس فرستاده و یازده سئوال از خمینی نموده است که اساساً به روش خمینی ارتباط دارد که بدون مشورت با دیگر رهبران مذهبی اعلامیه صادر می کند. وی همچنین در مورد شیوه هایی که از طریق آنها یک دهم مال توسط هواداران ایشان جمع آوری و به مصرف برسد، سئوال نموده و نیز پرسیده که چرا به عناصر غیرمذهبی و یا حتی ضدمذهبی اجازه داده می شود تا از نزدیک با وی در تماس باشند و اجازه داشته باشند تا از جانب خمینی مصاحبه مطبوعاتی انجام دهند. هنگامی که خمینی به سئوالات حجازی پاسخ نداد حجازی آنها را در نامه سرگشاده ای منتشر کرد.

(نظر گزارشگر: این اتهامات، خصوصاً آخرین آنها که به طور قابل اثباتی واقعیت دارد معمولاً ـ زمانی که از جانب یک رهبرمذهبی محترم بیان می شود، باید دلیل محکمی از حمله به خمینی باشد. به هر حال، در اوضاع فعلی معلوم نیست که انبوه مردمی که در دهم و یازدهم دسامبر خیابان شاهرضا را قرق کرده بودند به آن توجهی کنند).(۱)

۹ خبرهای موثقی در دست است که حاکی از آن است که یک گروه یکصد و پنجاه نفری گشت زنی در اطراف بهشت زهرا (قبرستان تهران) پرسه می زنند. وقتی کسی جسدی را برای دفن کردن می آورد، بدون در نظر گرفتن علت مرگ، جمعیت به دور آن حلقه زده و به خاطر این مدافع شجاع اسلام که توسط واحدهای نظامی شاه کشته شده تجمع می کنند. چنانچه دوستان متوفی اعتراض نمایند به آنها گفته می شود که خفقان بگیرند.

۱۰ دولت جهت کسب محبوبیت در میان مردم به تلاش آشکاری دست زده و ۵۰٪ از مالیات بر کالا را در مورد اتومبیلهایی که اندازه موتور مشخصی دارند کاسته است. تأثیر این اقدام اساساً قیمت پیکان (رایج ترین اتومبیل ایران) را پایین می آورد.

۱۱ کنسولگری آمریکا در تبریز از تظاهرات و درگیری کوچکی که در اواخر هفته به خاطر معلمی که به دست عناصر رژیم کشته شده بود خبر می دهد.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۷، ۱۷ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۳۰

سری۱۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۶ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۸۰۶۲به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۷، ۱۷ دسامبر ۷۸

۱ تهران با مغازه های باز خارج از محدوده بازار روز آرام دیگری را پشت سر گذاشت.

۱- در اصل سند شماره (۸) وجود ندارد. م.

بازار بسته بود و خاموشی معمولی شبانه نیز وجود داشت. چندین مورد آمریکاییان تهدید تلفنی شده اند اما اینگونه تهدیدات در این اواخر کاهش پیدا کرده است.

۲- در اصفهان هنوز جو عمومی متشنج و ناخوشایند باقی مانده است. باندهایی از گروههای هوادار شاه ظاهراً با عدم دخالت پلیس به آتش افروزیهای پراکنده و غارت مغازه ها در بازار دست می زنند و یا به شناسایی مخالفین اقدام می نمایند. اوباش هوادار شاه مردم را در خیابان به قصد گرفتن پول مورد تهدید و آزار و اذیت قرار می دهند. در این موقعیت ساکنین بیرون شهر از قبیل کشاورزان، کارگران صنایع فولاد و نظامیان دون پایه در فعالیتهایی که به نفع شاه انجام می شود، به کار گرفته می شوند. بعضی از واحدهای نظامی در حمله به مغازه ها مشارکت داشته اند. کشته ها و مجروحین تظاهرات اصفهان در ۱۱ دسامبر توسط کنسولگری ما بالغ بر ۹۴۰ تن برآورد شده اند که از این تعداد، ۸۵ تن کشته شده اند. در ماه دسامبر در نزدیکی نجف آباد شهری کوچک با جوّ کاملاً ضدبهایی، تعدادی کشته شده اند که ممکن است بالغ بر ۵۰ تن باشند.

۳ در مشهد اغتشاشات و ناآرامیهای بسیاری وجود داشته است. واحدهای نظامی به بیمارستانی که کادر درمانی آن در اعتصاب بودند یورش بردند و در این یورش سه دکتر و دو کودک جان خود را از دست دادند. با واکنشهای گسترده مخالفین، کنترل بیشتر نقاط شهر به دست گروههای ضدشاه افتاده است و همچنین واحدهای نظامی و پلیس در خیابانها حضور ندارند.

گزارش شده است دسته های وابسته به گروههای اسلامی مأمورین ساواک را در خیابانها شکار می کنند، که در بعضی از موارد به کشته شدن آنها منجر شده است.

۴ ناآرامیهایی در قم گزارش شده است، اما جزییاتی در دسترس نیست. در تبریز تظاهرات و ناآرامیهای جزیی در اواخر هفته گزارش شده است. آوارگان بهایی با داستانهای دلخراشی راجع به کشتار، تجاوز، غارت و هتک حرمت قبرستان آنان طی چند روز اخیر از شیراز به سوی تهران سرازیر شده اند. گفته می شود که جمعیت ۲۰۰۰۰ نفری فریاد می کشیدند که آنان اولین قربانیان هستند و بعداً نوبت به یهودیها و سپس نوبت به مسیحیان خواهد رسید. ارتش کوششی جهت جلوگیری از حرکت این جمعیت بزرگ نکرده هر چند که به نظر می رسد دشمنی و تجاوز فروکش کرده باشد. اما این حملات به عنوان یکی از زشت ترین حوادث اخیر ایران ثبت شد و جماعت بهایی هنوز هم در وحشت به سر می برند. یک آیت الله شیراز، آشکارا از حمله به خارجیان و اقلیتهای مذهبی ابراز تأسف کرده است و خواستار قطع این حملات شده است.

۵ سفارت حدس می زند دعوت به اعتصاب عمومی و ماندن در خانه برای روز پنجشنبه ۱۸ دسامبر که توسط خمینی و جبهه ملی صورت گرفته در مجموع مؤثر خواهد بود. اعتصابات عمومی قبلی لزوماً دردسری به همراه نداشته است و احتمالاً از این امر مجدداً نیز

اجتناب خواهد شد. روز مذکور مصادف با هفتمین روز عزاداری برای آنهایی است که در آشوبهای عاشورا در اصفهان کشته شده اند و این موقعیت حداقل در اصفهان، کاملاً جوّ را برای ناآرامیهای بعدی مستعد و آماده کرده است.

هواداران رژیم تهدید کرده اند که اگر بازار در ۱۸ دسامبر همچنان بسته بماند آن را ویران خواهند کرد.

۶ گزارشات جدیدی مبنی بر وجود تردید در بین افسران عالیرتبه در مورد قدرت دولت در حفظ و کنترل وضعیت فعلی وجود دارد.

۷ امروز انتظار می رود که تولید نفت خام مجدداً به رقمی در حدود ۲/۲ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کند. از این مقدار ۶۴۵۰۰۰ بشکه به پالایشگاههای داخلی تحویل داده خواهد شد و ۵/۱ میلیون بشکه برای صدور آماده خواهد بود. در حدود ۵۰ درصد از کارگران درحوزه بزرگ نفتی گچساران به سر کار خود برگشته اند. هیچ خبری از بهبود قابل توجه در موقعیت کار در حوزه های نفتی اهواز، مارون یا آغاجاری گزارش نشده است.

۸ ارتش خودش را برای دخالت مستقیم تر در بخش نفت آماده می کند و ژنرالها مسئولیت برگرداندن تولید در مناطق نفت خیز به حالت عادی را به عهده گرفته اند. نظامیها گفته اند که رهبران اعتصاب و شورشیان برای محاکمه به دادگاههای نظامی کشیده خواهند شد. آنهایی که جرمشان ثابت شود اخراج خواهند شد، خانه سازمانیشان مسترد شده و از استخدام دولتی در آینده محروم می شوند.

۹ پالایشگاه تبریز تولید خود را از سر گرفت و پالایشگاه تهران در حدود نصف ظرفیت خود به کار مشغول می باشد و پالایشگاههای شیراز و اصفهان بسته باقی مانده اند. گزارش می شود که مشکلات کارگری پالایشگاه آبادان حل شده است. کمبود تولید جدی است اما هنوز بحرانی نیست.

۱۰ استعفای هوشنگ انصاری رئیس شرکت ملی نفت ایران اعلام شده است. گزارش شده که از وزیر امور خارجه و مدیرعامل سابق شرکت ملی نفت، عبدالله انتظام ۸۱ ساله برای جانشینی وی نام برده می شود.

۱۱ تمام بخشهای اقتصادی ایران به شدت از اعتصابات اخیر و آشوبهای سیاسی خسارت دیده اند. پیمانکارهای دولت و واردکنندگان به سختی زیان دیده اند. اگر مسئله اعتصابها بتواند در آینده نسبتاً نزدیک حل شود تجار می توانند انتظار حل سریع و کوتاه مدت این خسارت را داشته باشند و اگر این طور نشود حتی آن شرکتهایی که تاکنون خسارت ندیده اند، خسارت خواهند دید.

از کارکنان بانک مرکزی ایران گزارش داده می شود که آنها به محل کار خود برگشته ولی کار خود را شروع نکرده اند.

اگراعتصاب در بخشهای نفت و واردات ادامه پیدا کند، مقامات رسمی بانک مرکزی نگران

این مسئله هستند که با درخواست ادامه اعتصاب در بخشهای نفت و واردات در بهار آینده ذخایر ارزی به شدت کاهش خواهد یافت.

ونس

گزارشی سیاسی امنیتی، ۱۸ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۳۱

خیلی محرمانه۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۳۵۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارشی سیاسی امنیتی، ۱۸ دسامبر ۷۸

خلاصه: دیشب و امروز اوضاع آرام بوده و می باشد. اعتصاب عمومی باعث بسته شدن بسیاری از مغازه ها شده است. ۲۳ دسامبر قرار است دبیرستانها باز شوند. دیروز گروه حقوق بشر در نجف آباد مورد حمله قرار گرفت و کمیسیون بودجه مجلس افزایش حقوق را از تصویب خود گذراند.

وضعیت بحرانی در مشهد و اصفهان همچنان ادامه دارد. حوادث اخیر در رضائیه سرانجام به آتش کشیده شدن یک مسجد منتهی شد. پایان خلاصه.

۱ تهران به جز چند مورد تهدید تلفنی دیگر به آمریکاییان، آرام باقی مانده است و زمان قطع برق از حد معمول کمتر بود. همچنین کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز شب آرامی را گزارش کرده اند. دعوت خمینی برای شرکت در اعتصاب عمومی امروز باعث بسته شدن بسیاری از مغازه ها و قطعاً نه همه آنها شده است. عادت همیشگی برای مغاز ه دارها این است که زود مغازه خویش را ببندند که نتیجه آن شهری از تک و تا افتاده در اواخر بعد از ظهر می باشد.

تعداد زیادی از مغازه دارها که در هفته های اخیر، روزهای قبل را بدون درآمدی سپری کرده اند، تکنیک تظاهر به تعطیل مغازه و راه اندازی مشتریهای دائمی خود را به کار می گیرند. کرکره ها پایین کشیده می شوند و درهای مشبک نیز تا نیمه پایین می آیند اما مشتریان قابل اعتماد به داخل مغازه هدایت شده و فروش جریان پیدا می کند. اعتصاب عمومی در شهر آشوب زده اصفهان نسبتاً وسیع می باشد اما در تهران و سایر شهرها مغازه ها بیرون از محدوده بازار تا به امروز به حالت عادی برگشته اند. کنسولگری تبریز گزارش می کند که این شهر امروز در تعطیلی کامل به سر می برد و کنسولگری شیراز نیز از یک اعتصاب مؤثر در این شهر گزارش می دهد.

۲ در یک اقدام اساسی برای عادی سازی اوضاع، دولت اعلام کرد که مدارس متوسطه و هنرستانها در ۲۳ دسامبر بازگشایی

مجدد می شوند. اگر دولت ایران در این زمینه موفق شود برای دولت به مثابه یک کودتای واقعی (پیروزی واقعی) خواهد بود اما این مسئله بعید به نظر می رسد.

دبیرستانها مانند دانشگاهها کاملاً به کانونهای داغ فعالیتهای ضد دولتی تبدیل شده اند. تظاهرات ضدشاه اجتناب ناپذیر می باشد و در حقیقت دانش آموزان مخالف احتمالاً سعی خواهند نمود، مدارس را سریعاً بعد از بازگشایی تعطیل نمایند.

۳ گروه حقوق بشر که دیروز با موافقت دولت ایران از نجف آباد بازدید به عمل آورد با برخورد خشن مأمورین دولتی روبرو گردید. متین دفتری و صدر حاج سیدجوادی که هر دو وکیل و از فعالین حقوق بشر هستند و رالف اسکاونمن، یک آمریکایی، اجازه دیدار از حومه اصفهان را که اخیراً صحنه برخوردهای خشن به همراه چند کشته بوده را به دست آورده اند. سه نفر از مقامات وزارت دادگستری آنان را همراهی می کردند. علیرغم پذیرش این گروه توسط دولت، با آنان به تندی برخورد شد. گروه حقوق بشر مدعی است، هنگامی که آنان در بیمارستانی از مجروحین دیدن می کردند، سربازان مانع آنها شده و به آنان حمله نموده اند و جماعتی خشمگین نیز با سر و صدا سربازان را تشویق به این کار می کردند. رئیس پلیس بر جلوگیری از متعرض شدن سربازان و جمعیت به این گروه اصرار داشت. سربازان، گروه را به مقر پلیس هدایت کردند جایی که گروه شش نفره بیشتر مورد آزار قرار گرفتند، اما سرانجام آنان آزاد شدند.

(نظریه: مجموع اموری را که ظاهراً دولت ایران خود به دست گرفته و گرداننده آن می باشد، معرف شرایط حاضر در ایران است) مخالفین ادعا می کنند که حمله به بهاییان در نجف آباد و نیز شیراز کار دولت بوده است. حقیقت غیرقابل انکار این است که رهبران مذهبی محافظه کار مسلمانان از تضمین حفظ جان بهاییان خودداری کرده اند و فقط در صورتی می توانستند این کار را انجام دهند که با یکدیگر اقدام می نمودند. چند ماه قبل آیت الله شریعتمداری در یک بیانیه مهم به تمام اقلیتهای مذهبی اطمینان داده و صریحاً بهاییان را از این چتر حمایتی محروم نموده است.

۴ دیروز بر طبق درخواست دولت کمیته بودجه مجلس لایحه افزایش حقوق کارمندان دولت را تصویب نموده است. (تلگرام مرجع)

۵ اصفهان و مشهد کماکان دارای عامل بالقوه ای برای بروز مشکلات جدی هستند. اردشیر زاهدی برای هماهنگ نمودن احساسات شدید طرفداران شاه به اصفهان عزیمت نموده است. بر اساس نقل قولها، آنها گروه جوانی می باشند که به یک دارودسته خیابانی شباهت دارند. مقام سفارت که از مشهد دیدار کرده عدم کنترل دولت بر امور را که در گزارش امنیتی سیاسی دیروز نشان داده شده است تأیید می نماید. او با آیت الله قمی که دوباره خواب دیدن را تکذیب کرد ملاقات نموده است. ما هنوز تصور می کنیم که او ابتدا به مسئله خواب پرداخت و سپس با نفی خواب ترس خود از گروه خمینی را آشکار نمود. این داستان غریب می رود که به فراموشی سپرده شود.

۶ رضائیه که مکرراً صحنه فعالیت هواداران شاه بوده است، در این اواخر برخورد بین

هواداران شاه که یک مسجد را اشغال نموده بودند و مخالفین را تجربه کرده است، تیراندازی شروع و در نتیجه شلوغی که پدید آمده بود مسجد به آتش کشیده شد.

سولیوان

خلاصه وضعیت ایران

سند شماره ۳۳۲

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۸۹ ۷۴۶ ۶۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی) گزارش و اطلاعات درباره وضعیت در ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۷ دسامبر تا ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۸ دسامبر ۷۸ را ارائه می دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان

الف عمومی:

به دلیل کاهش ظاهری تشنج در تهران و در نتیجه کاهش بار کاری، مرکز اطلاعات نمایندگی از فعالیت شبانه روزی دست کشیده است. آنها از ساعت ۷:۳۰ الی ۱۹:۳۰ به کار مشغول می شدند. به دلیل این که امروز توسط رهبران مذهبی روز عزای عمومی اعلام شده بود، ترافیک تهران به میزان قابل ملاحظه ای سبک تر از روزهای عادی بود. اگر چه سوخت جت هنوز به صورت جیره بندی توزیع می شود ولی فعالیتهای هواپیمایی ملی ایران امروز صبح عادی بود. دولت ایران اعلام کرده است که دبیرستانها و هنرستانها در ۲۳ دسامبر دوباره باز خواهد شد.

ب فعالیتهای ضدخارجی و ضدآمریکایی

در مدت مذکور هیچ اقدام خشونت آمیزی گزارش نشده اما در مورد تهدید تلفنی گزارش شده است که در این تلفنها به آمریکاییها گفته می شود که «قبل از اینکه شما را بکشیم از ایران خارج شوید» یا کلماتی که همین مضمون را دارا بوده است.

همچنین دو گزارش وجود داشته است حاکی از اینکه از تحویل کالا به آمریکاییها امتناع شده است. در یک مورد در ایستگاه پمپ بنزین یک پلیس ایرانی یک آمریکایی را از آنجا بیرون رانده در حالی که بقیه ایرانیان هنوز بنزین دریافت می کردند و در مورد دیگر با یک خانم آمریکایی که برای خرید به یک فروشگاه دولتی صنایع دستی در خیابان مقابل سفارت رفته بود، در ابتدا بدرفتاری شد و سپس از تحویل کالا به وی امتناع کردند.

ج فعالیتهایی بر له و علیه شاه

به جز قطع معمولی برق در بخشهای متعددی از تهران در شب گذشته تهران بسیار آرام

بـوده است و اثر دعـوت خمینی به منظـور یـک روز عزای عمـومی را هنـوز نمی تـوان به طـور صـحیحی ارزیـابی کرد چرا که بسیاری از مغازه ها اغلب در صبح ها باز هستند و بعد از ظهر یا غروب می بندند. گزارشاتی حاکی از آن است که به کسبه در تهران تهدیـداتی تلفنی به این مضـمون رسـیده است «مغازه ها را ببندیـد که در غیر این صورت مغازه شـما سوزانده می شود.» اخطـار اولیه نشانگر آن است که ۴/۳ مغازه ها در قسـمتهای شـمالی تهران بسـته شده اند و بازار سنتی تر تجریش کاملاً تعطیل شده است.

ایسـتگاههای پمپ بنزین صـفهای عادی خود را دارند و بعضـی از فروشـگاههای مواد غذایی باز می باشند اگرچه بازار میوه و تره بارفروشان تعطیل شده است.

د اقدامات امنیتی

دولت کماکان به اسـتقرار واحـدهای نظامی در نقاط کلیدی و حساس ادامه می دهد. دیروز نیروهای چترباز (تقریباً دو دسـته) در ساعت ۴:۱۵ بعد از ظهر در مقابل ساختمان شرکت ملی نفت ایران در تهران مشاهده شدند.

ه فعالیتهای خارج از تهران

در خلال چند روز گذشـته فعالیتهای قابل توجهی در مشـهد، شـیراز و رضائیه به وقوع پیوسته است (برای آشنایی با جزییات به گزارشهای بخش سیاسی سفارت مراجعه شود) امروز همه چیز در شهرها آرام به نظر می رسد به جز مشهد که هنوز متشنج می باشد و امکان خشونتهای بیشتری می رود.

نظریات تهیه کننده:

اگرچه تهران آرام است امـا کـاهش قابـل توجه در فعالیتهـای عـادی بیانگر دنباله روی یا ترس از حامیان خمینی و یا هر دو در قشـر مغـازه داران است. اطلاعـات دقیق در ارتبـاط بـا تأثیر فرمان «بازگشت به کار» ازهاری هنوز در دسترس نیست. به هرحال اخبار حاکی از آن است که تعدادی از کسانی که به سر کار خود بازگشـته اند (از قبیل کارگران گمرک، کامندان بانک) به اندازه کافی فعال نیستند.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۸، ۱۸ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۳۳

سری۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۸۴۲۲به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۸، ۱۸ دسامبر ۷۸

۱ تهران دیشب و امروز آرام بود. کنسولگریهای آمریکا در شیراز و اصفهان نیز شبهای آرامی را گزارش می کنند.

جوّ اصفهان و مشهد برای بروز مسایل جدی آماده است. مأمور سفارت که به مشهد مسافرت کرده است فروپاشی آشکار کنترل دولت در آنجا را مورد تأیید قرار داده است. در

رضائیه در اثر زد و خورد میان طرفداران و مخالفین شاه، مسجدی طعمه حریق شد و سوخت. اعتقاد بر این است که حملات اخیری که در شیراز به اقلیت بهاییان نسبت داده شد کار ساواک بوده است. (مدرکی که این نظر را تأیید نماید ارائه نشده است. اما با توجه به عدم اعتماد عمیق مردم ایران هیچ اهمیتی ندارد).

۲ دعوت خمینی از مردم برای شرکت در اعتصاب هجدهم دسامبر فعالیتهای تجاری در تهران را به جز خدمات ضروری مانند بعضی از خواروبار فروشیها، کاملاً کاهش داد. اصفهان، شیراز، تبریز و شهرهای دیگر به طور کلی در روز اعتصاب تعطیل بودند.

۳ دعوت برای اعتصاب عمومی ظاهراً به اعتصاب ممتد در اداره گمرک منجر شد، در صورتی که مهران وزیر دارایی اطمینان داده بود که اداره گمرک کار خود را مجدداً از شانزدهم دسامبر آغاز خواهد کرد (تاکنون این طور نشده است) خلبانان هواپیمایی ملی ایران به مدت کوتاهی در فرودگاه مهرآباد دست به اعتصاب زدند. بعد از دستگیری نه نفر از خلبانان، هواپیمایی ملی ایران پروازهای خود را از سر گرفت. دعوت به اعتصاب، کارهای بانک مرکزی را عملاً بهتر کرده است زیرا کارمندان مخالف شاه معمولاً با عدم حضور خود اجازه می دادند تا کارکنانی که به سر کار حاضر می شدند برخی از کارها را انجام دهند. بسیاری از شعب بانکها امروز صبح باز بودند اما همه آنها عملاً بعد از ظهر تعطیل کردند.

۴ چکهای چند میلیون دلاری که از جانب دولت برای ساخت پروژه های عمده در تهران و چابهار کشیده شده مانند چهاردهم دسامبر هنوز توسط بانک مرکزی نقد می شود. ولی در هر حال بانک مرکزی به اندازه کافی کار نمی کند تا چکها را تسویه نماید. پیمانکاران بزرگ تر می توانند حداقل برای مدتی این مشکل را تحمل کنند ولی صاحبان مشاغل کوچکتر که بعضی از آنها ایرانی می باشند از این بابت در فشار هستند.

۵ با ۴۰۰ هزار بشکه اضافه تولید انتظار می رود که تولید نفت به ۶/۲ میلیون بشکه برسد. با اینکه شرکت نفتی موسوم به اُسکو از دیروز کارگر غیراعتصابی کمتری داشت وضع پالایش نفت خام از دیروز تغییری نکرده است (به اوضاع ایران گزارش شماره ۴۷ مراجعه کنید) کمبود نفت سفید و گازوئیل ادامه دارد. انتظار می رود این کمبودها صرفنظر از اینکه در پالایشگاهها چه اتفاقی می افتد و صرفنظر از ورود محصولات از خارج که دولت قبلاً به آن اقدام کرده است، تا پایان زمستان ادامه یابد.

۶ وزیر آموزش و پرورش اعلام نموده است که دبیرستانها و هنرستانها از ۲۳ دسامبر مجدداً باز خواهند شد.

چنانچه این کار عملی شود می تواند قدم مؤثری به سمت عادی شدن کارها باشد، به هر حال از آنجایی که دبیرستانها مانند دانشگاهها مرکز فعالیت ضددولتی بوده اند، چنین انتظاری به دور از واقعیت است.

ونس

اقدامات نظامی حمایت از شاه را تضعیف می کند

ص: ۶۲۴

سند شماره ۳۳۴

خیلی محرمانه۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهانبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: اقدامات نظامی حمایت از شاه را تضعیف می کند

خلاصه: بلافاصله بعد از در دست گرفتن مجدد کنترل در اصفهان در غروب روز دوشنبه یازدهم دسامبر که همراه با خونریزی بوده است، فرماندهی حکومت نظامی فوراً شهر را تحت کنترل شدید خود درآورد.

روستائیان را از مناطق اطراف جمع آوری و جهت شرکت در تظاهرات به نفع شاه وارد اصفهان نمود. با توجه به تعداد زیاد اصفهانیهای شرکت کننده در تظاهرات، اولین عکس العمل آنها امیدوار کننده بود. به نظر می رسد که این فرصت مناسبی برای «اقلیت خاموش» بود تا عقاید خود را آشکار کنند. عملکرد سربازان و تظاهرکنندگان به نفع شاه در خلال روزهای پیشین، تنها موجب تنفر مخالفان شاه شده است و نتیجه این عمل تغییر عقیده عده زیادی از طرفداران اصلی شاه بر علیه رژیم بوده است. پایان خلاصه.

حوادث قبلی:

در روز جمعه یازدهم دسامبر (روز عاشورا) انبوه زیادی از راهپیمایان می خواستند به سمت مسجد جمعه اصفهان حرکت کنند اما مقامات حکومت نظامی مانع حرکت آنها شدند. ظاهراً در پاسخ به این عمل، مردم در حالیکه در خیابانها پرسه می زدند به هفت ساختمان در پایین شهر منجمله ساختمان دفتر هیأت صنایع هواپیمایی گرومن حمله کرده و آنها را به آتش کشیدند. سپس در روز شنبه مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفتند که برای دو روز محدودیت را جهت هرگونه مراسم مذهبی یا راهپیمایی برداشته و دستور عقب نشینی از خیابانها را به نیروهای خود بدهند. در روز یکشنبه یک راهپیمایی تقریباً صدهزار نفری آرام و بدون درگیری انجام شد. در روز دوشنبه که روز اصلی عزای عمومی بود تظاهرات باز هم گسترده تری وجود داشت که افزون بر صد هزار نفر ارزیابی می شدند.

تا پایان مراسم مذهبی در حدود ساعت ۳:۳۰ بعد از ظهر حادثه ای به وقوع نپیوست. بخشی از جمعیت تلاش کردند که مجسمه بزرگ رضاشاه پدر شاه فعلی را در میدان اصلی به پایین بکشند. ظاهراً تلاشی جهت متوقف کردن حرکت آنها به وسیله عوامل ساواک صورت گرفت که در مقابل حمله ای به ستاد مرکزی ساواک انجام شد و شهر د ر آتش و خشونت فرو رفت. بیش از ۲۶ ساختمان تخریب شد و ساختمانهای دیگری آسیب دید و زمانی که مقامات حکومت نظامی نیروهای خود را عقب کشیدند و کنترل اعمال شد، مشخص شد که حدود ۴۰ تا ۵۰ نفر کشته و بیش از پانصد نفر نیز مجروح شده اند. در صبح روز سه شنبه واحدهای نظامی با پاکسازی خیابانها و نابود کردن تصاویر خمینی (و پنجره هایی که تصاویر بر آنها

نصب شده بود) کنترل سختی را اعمال کردند و در ساعت ۱۱ گروههایی (بخصوص کشاورزان روستایی) را به منظور انجام تظاهرات به نفع شاه وارد شهر کردند.

واکنش مثبت:

گروههای نسبتاً کوچک از تظاهرکنندگان طرفدار شاه اقدام به پخش تصاویری از شاه در میان رانندگان نمودند و مصرانه از آنها می خواستند که بوقهای خود را به صدا درآورده و چراغهای خود را روشن نمایند. واکنش اولیه ظاهراً مثبت بود. بسیاری از رانندگان با چراغهای روشن و زدن بوق به مسیر خود در شهر ادامه دادند. بعد از ترک منطقه ای که تظاهرکنندگان طرفدار شاه در آنجا بودند، به نظر می رسید بیشتر از ۱۵ درصد تظاهرکنندگان واقعی (که تعداد آنها حدود ۲۰۰۰ نفر بود) از مردم محلی بودند و من تلفنهای بی شماری از طبقات متوسط اصفهان دریافت کردم که از اینکه مقامات حکومت نظامی تصمیم گرفته اند تا قاطعانه از فعالیتهای مخالفین و اخلال در زندگی مردم جلوگیری نمایند و همچنین اجازه می دهند که مردم زندگی عادی خود را دوباره از سر بگیرند، اظهار خوشحالی می کردند. ۵ نفر از آنهایی که تلفن کردند بازرگانانی بودند که می خواستند در صورت حمایت مقامات حکومت نظامی مغازه هایشان را دوباره باز نمایند. اغلب تلفن کنندگان مذکور از تلفن های دیگری صحبت می کردند که به خود آنها با همین مضمون زده شده بود. به نظر می رسد که کنترل شدید نظامی همراه تظاهرات سازمان یافته به عنوان عاملی تسریع کننده به اقلیت خاموش اصفهانی های طرفدار شاه فرصتی می دهد که بدون ترس از خشونت و درگیری، حمایت خود را از شاه اعلام بدارند و اگرچه اینها در اکثریت نیستند لیکن این هواداران تعداد قابل توجهی هستند.

تغییر ناخوشایند جریانات:

در روزهای سه شنبه و چهارشنبه گزارشهای مکرری مبنی بر روشهای خشونت آمیز افراطی هم از جانب نیروهای امنیتی و هم از جانب تظاهرکنندگان طرفدار شاه می رسید. چندین آمریکایی اتومبیل هایشان با چوبهای تظاهرکنندگان آسیب دید و به وسیله سربازها شعارهایی به طرفداری از شاه روی اتومبیلهای آنها نوشته می شد و دو آمریکایی که اتومبیل آنها فاقد عکس شاه بود پس از آنکه رگبار سنگهای تظاهرکنندگان بر شیشه جلوی اتومبیل آنها برخورد کرد با درخت تصادف کرده و مجروح شدند.

یک مورد جدی تر اینکه همسر یک تاجر بزرگ اتومبیل هنگامیکه با اتومبیل خود در حال حرکت بود و یک محل کنترل نظامی را ترک می کرد وقتی که چراغهای اتومبیلش را خاموش نمود مورد اصابت یک گلوله قرار گرفت و دچار قطع نخاع شد. خشونت های قابل توجهی نسبت به مغازه هایی که فاقد عکس شاه بوده اند گزارش شده است و از حومه شهر مستمراً صدای تیراندازی به گوش می رسید.

سه کلینیک اسلامی رایگان تقاضای کمک های داوطلبانه از همه که حتی شامل دوستان کنسول نیز می شد کرده اند. آنها درمان ۶۵ نفر که به وسیله گلوله در روز سه شنبه و چهارشنبه مجروح شده بودند (و مراقبت از دیگران) را گزارش کرده اند. سه خیابان که مرکز اصلی خرید هستند و در گذشته محل تظاهرات بزرگ ضدشاه بوده و در روز سه شنبه آنها را دست نخورده دیده بودم حدود ۶۰ تا ۹۰ درصد از پنجره هایشان شکسته شده بود. چندین فرد آشنا گزارش کردند که به وسیله تظاهرکنندگان متوقف شده اند و به اصطلاح برای پیدا کردن عکس های خمینی بازرسی شده اند، پس از آنکه کیف های دستی خود را از تظاهرکنندگان تحویل می گرفتند متوجه می شدند که مقدار کمی از پولی که با خود حمل می کردند برگردانده شده است. من خودم دو واقعه غارت و تاراج مغازه ها به وسیله تظاهرکنندگان طرفدار شاه را مشاهده کردم. ۴ نفر از ۵ تاجری که قبلاً تلفن کرده بودند دوباره در آخر هفته تلفن کرده و از میزان متفاوت خسارتهایی که به مغازه هایشان وارد شده بود و همچنین از خشونت هایی که نسبت به بستگان آنها صورت گرفته بود گزارش دادند. در روز شنبه پزشکانی که در اصفهان در ارتباط با دانشکده پزشکی همکاری می کنند با دکتر جمشید بختیار (نام وی اکیداً محفوظ بماند) ملاقات کرده و گزارش دادند که ۹۴۰ مجروح و کشته را از دوشنبه شب تا جمعه صبح دیده اند، که از این تعداد ۸۹ نفر کشته شده بودند که ۴۷ نفر از آنها در حادثه شب دوشنبه جان خود را از دست داده بودند. .این اولین بار بود که آنها یادداشتهایی را بررسی می کردند و متوجه می شدند که اکثریت این تلفات جانی در زمانی اتفاق افتاده است که مقامات حکومت نظامی ادعا می کردند کنترل کاملی بر شهر داشتند. این پزشکان یک اعتراض رسمی را خطاب به فرماندار نظامی و نخست وزیر فرستادند. به طور مشابه یک گروه ۲۵ نفری از سران تجار یک اعتراض رسمی برای نواب صفا نماینده اصفهان در مجلس فرستادند.

واکنش های عمومی:

علاوه بر واکنشهای مثبتی که در بالا ـ ذکر شد یک واکنش نسبتاً گسترده ای وجود داشت و آن واکنش مقامات حکومت نظامی نسبت به آشوبهای دوشنبه شب بود و در حالیکه مایه تأسف بود ولی برای جلوگیری از خشونتهای بدتر پاسخی مناسب و ضروری بود. بیانیه فرماندار که می گفت اغتشاشگران: الف. با نقض آرامش در مواردی که سربازها در صحنه نبوده اند در واقع موافقت تلویحی با مقامات حکومت نظامی را زیر پا گذارده اند. ب. با شرکت در اعمال خشونت آمیز که بلافاصله پس از ترک مسجد صورت گرفته است حرمت یک روز مقدس را نقض کرده اند، نزد افکار عمومی مورد پذیرش واقع شد. حتی افراد ضدرژیم نیز از آتش سوزی و شورش در روز عاشورا متحیر و شگفت زده شدند. به هر حال اعمال افراطی مستمر، تیراندازی، غارت و تاراج، هر نوع احساس همدردی را که وجود داشت از بین برده است. توضیح دیگر وقوع این قضایا که از قرار معلوم مقبولیت و پذیرش وسیعی هم داشته

است این است که آتش سوزیهای روز دوشنبه توسط نیروهای دولتی به عنوان توجیهی برای خشونتهای متعاقب ارتش انجام گرفته است. یک قاضی دادگاه عالی نیز همین استنتاج را خطاب به وزارت دادگستری اعلام کرده است و حتی آنهایی که سابقاً هم طرفدار دولت بوده اند مکرراً همین امر را به عنوان یک واقعیت بیان می کنند. اصفهان نیز هم اکنون در حالت انتظار و اضطرابی سخت به سر می برد. یعنی منتظر برخوردهای خشونت آمیز در پی حوادث هفته گذشته می باشد. انتظار می رود که ارتش و ساواک اهداف اصلی باشند و مخالفین از سلاح در اصفهان استفاده کنند. در هر حال فرصت دیگری برای افزایش حمایت از دولت در اصفهان از دست رفته است و جبهه از قبل وسیع مخالفین تقویت شده است.

مک گافی

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۵)

سند شماره ۳۳۵

۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۵)

۱ وضعیت کلی: در روز ۱۶ دسامبر ایران خیلی آرام بود و فروشگاهها و بانکها مجدداً باز شدند.

۲ تظاهرات: روز ۱۶ دسامبر هیچ گونه تظاهراتی گزارش نشد.

۳ تهدیدها و خطرات: دو مورد تلفن تهدیدآمیز در تهران داشتیم. عقیده ما این است که تلفن های مذکور ضبط می شده اند.

۴ سیاسی:

(الف) نخست وزیر سابق امینی گفته است که اعلیحضرت به زودی یک دولت غیرنظامی را اعلام خواهد کرد، ولی در این کابینه کسی از اعضای جبهه ملی عضویت نخواهد داشت.

(ب) ظاهراً در روز ۱۶ دسامبر ادارات دولتی دوباره باز شده اند.

۵ اقتصاد:

(الف) روز ۱۶ دسامبر بانکها و فروشگاههای تهران و اصفهان مجدداً باز شدند.

(ب) گزارش شده که کارگران نفت به تدریج سر کارهای خود برمی گردند، تولید نفت به میزان نیم میلیون بشکه در روز افزایش یافته است.

(ج) گزارش شده که روز ۱۶ دسامبر بازار تهران بازگشایی شد.

۶ اخطـار: به دنبـال اعلاـم [امـام] خمینی مبنی بر برگزاری عزاداری جهت تظاهرکننـدگانی که در اول محرم با حکومت نظامی درگیر شده بودند، سفارت اخطاری صادر کرد مبتنی بر اینکه احتیاط شود، ولی کار مثل سابق ادامه یابد.

کالینز

نجف آباد: روزی که ارتش آشوب به پا کرد

سند شماره ۳۳۶

خیلی محرمانه۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

از: کنسولگری آمریکا، اصفهانبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: نجف آباد: روزی که ارتش آشوب به پا کرد

خلاصه: به دنبال گزارشات درگیریهای گسترده نجف آباد (که شهری در ۲۵ مایلی غرب اصفهان است) مقامی از کنسولگری جهت تحقیق از این شهر دیدارکرد و خرابی و ویرانی گسترده ای را مشاهده کرد. پایان خلاصه.

نجف آباد:

نجف آباد شهری نیمه صنعتی با جمعیتی حدود ۶۵ هزار نفر است که در ۲۵ مایلی غرب شهر اصفهان قرار دارد. به دلیل وجود بهایی های زیادی که در آنجا هستند به عنوان شهری شناخته می شود که در آن درگیری های مذهبی مکرراً اتفاق می افتد. اخیراً به خاطر حمایتهای سرسختانه اش از گروههای مخالف شاه معروف شده است. در نتیجه گزارشاتی که وجود مشکلات جدی را در منطقه در خلال عزاداری عاشورای حسینی در روزهای هفتم تا یازدهم دسامبر به همراه داشته است، افسر گزارشگر ما در هفدهم دسامبر از نجف آباد دیدار کرده و دریافت که شهر در سه شنبه دوازده دسامبر به وسیله عناصر ارتش ایران به معنی واقعی کلمه به «صُلابه» کشیده شده بود.

در حین عبور از شهر، افسر گزارشگر ما برآورد کرد که تا ۹۰٪ از مغازه ها و خانه هایی که در خیابانهای اصلی شهر قرار داشتند تنها پنجره هایشان شکسته شده بود و من خودم ۱۸ مغازه و ساختمان که مورد اصابت بمب آتش زا قرار گرفته بود را شمردم. هیچ یک از آنها بانک و یا ساختمانهای دولتی نبودند. اهالی محل متفقاً خسارتهای وارده را به ارتش نسبت دادند. یکی از ساکنین که حاضر شد ما را در شهر راهنمایی کند گفت که در طول روز مزبور سربازها ۱۴۰ نفر را کشتند و حداقل ۲۰۰ نفر دیگر را مجروح کردند. به علاوه او ما را به یک خانه شخصی که مورد هجوم سربازها قرار گرفته بود برد. آنها ابتدا با بمب آتش زا اتومبیل صاحبخانه را به آتش کشیده بودند، پنجره های جلو خانه اش را خرد کرده و سپس به داخل خانه رفته و همه چیزهای با ارزشی که در آن بود به شکل منظمی نابود کردند.

راهنمای من گفت که آنها در مجموع ۲۴ خانه شخصی را مورد هجوم مشابه قرار داده بودند. از آنجایی که خانه های مجاور هم دست نخورده بودند و خانه هایی که مورد هجوم و غارت قرار گرفته بودند کاملاً جدا از هم و پراکنده در خیابانهای فرعی کوچک قرار داشتند، ظاهراً آنها بویژه خانه های غارت شده را از پیش به عنوان هدف انتخاب کرده بودند. به دلیل نامشخصی اغلب خانه ها به پزشکانی تعلق داشت که در بیمارستان دولتی محلی کار می کنند ولی به عنوان حامی مخالفین شناخته می شدند.

راهنمای ما به منظور اثبات ادعایش ما را به دومین خانه ای که شبیه خانه اول بود هدایت کرد. خانه مذکور به چیزی شبیه یک موزه به هم ریخته مبدل شده بود که در آن بقایای سینی های برنجی سوراخ سوراخ شده همچون غربال به وسیله گلوله و لوازم و اثاثیه خرد شده به معرض نمایش گذاشته شده بود و همراه با آن یک نوشته ای (به فارسی) که می گفت (این کار شاه کثیف است) و همین طور شعارهای ضدشاه که بر در و دیوار نوشته شده بود.

نظریه:

با کمی تردید می توان گفت که نجف آباد قربانی یک حمله نظامی شده باشد. دلیل آن معلوم نیست. در مقایسه با آنچه که در اصفهان مشاهده شد من هیچ حرکتی یا فعالیت خرابکارانه ای توسط مخالفین به آن شدت ندیده ام (به تلگرام هوایی مراجعه شود).

در حقیقت به جز دو مجسمه سرنگون شده و اثر سوختگی بر روی دیوار یک بانک، هیچ اثری از حمله به ساختمانهای دولتی مشاهده نکردم. بدون در نظر گرفتن اینکه چه کسی حمله به نجف آباد را آغاز کرده، نجف آبادی ها شاه را مقصر می دانند و در نتیجه میزان مخالفتشان با او افزایش یافته است. نتیجه بالقوه شومی که بعد از این جریانات در نجف آباد پیش بینی می شود در اظهارات دوست ایرانی من در جریان دیدار از نجف آباد هویدا بود، وی گفت «بعد از حادثه نجف آباد، من معتقدم هر کاری که مردم انجام دهند حق دارند.»

در نتیجه اقدامات شبیه حوادث نجف آباد، کاملاً محتمل است که تعداد بی شماری از توده مردم حداقل به سمت موضعی که پذیرش ضمنی و حمایت از همراهان مبارزی که آماده اند تا به اقدامات افراطی تروریستی دست بزنند کشانده شوند.

مک گافی

خاموشی برق به عنوان سلاحی علیه رژیم

سند شماره ۳۳۷

خیلی محرمانه۱۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۷ آذر ۱۳۵۷

(این یک نسخه تصحیح شده است. تمام نسخ قبلی را نابود کنید)

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۳۵۵به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی با اولویت

موضوع: خاموشی برق به عنوان سلاحی علیه رژیم

۱ خاموشی های شبانه برق قابل پیش بینی ترین و جامع ترین شکل سلاحی است که نیروهای ضدشاه برای نشان دادن مخالفت

خود با رژیم از آن استفاده می کنند. در طول چند شب گذشته برق در تمام شهر ساعت ۸:۳۰ بعد از ظهر قطع و در ساعت ۱۱:۳۰ بعد از ظهر وصل می شد. این پدیده قطع شبانه برق پس از یک دوره کوتاه توقف در تهران در اکثر نقاط کشور در طول دو ماه گذشته تکرار شده است. همانطور که سفارت قبلاً گزارش داد این خاموشی ها توسط تعدادی از کارگران کلیدی در بعضی از کارخانه های تولید و توزیع نیرو که قابل شناسایی هستند به طور عمدی ایجاد می شوند. ظاهراً دولت ایران معتقد است که چنین

اقـدامات آشوب طلبانه ای را تحمل کنـد زیرا تصور می شود اقـدامات خشن به منظور خاتمه بخشـیدن به این کار موجب بروز خطر جدی اقدام به خرابکاری خواهد شد که نسبت به خاموشی های محدود شبانه خسارات بیشتری بدنبال دارد. تحولات زیر نشان دهنده مشکلات می باشد.

۲ در ۱۴ دسامبر یک مهندس مشاور آمریکایی به سفیر گزارش داد که کارگران ایرانی شاغل در نیروگاه سد رضاشاه کبیر در خوزسـتان کنترل کامـل نیروگـاه را به دست گرفته انـد. آنها سـرپرست کانادایی نیروگاه و سایر کارگران با تجربه ای را که بر اساس قرارداد با یک شرکت کانادایی برای اداره نیروگاه و آموزش کارگران به منظور در دست گرفتن کارها در آنجا حضور داشـتند بیرون کرده اند. در طول چند هفته گذشـته کادر ایرانی نیروگاه به صورت گاه به گاه و به طور عمدی و ناگهانی با از کار انداختن یا کاهش شدید خروجی چهار توربین در حال کار تولید برق را قطع کرده اند. در موارد بسیاری در شـرایطی که نیروگـاه با ظرفیت کامل ۱۰۰۰ مگـاوات کار می کرد خروجی آن را تا حـد چنـد مگاوات کاهش می دادنـد. با توجه به اینکه این سد به شبکه ملی متصل است تأثیر قطع برق می تواند گسترده باشد.

۳ مهنـدس اظهارنظر کرد که تغییر ناگهانی به این صورت می توانـد به تجهیزات خسارت بزند اما نگرانی اصـلی وی این اسـت که کـارگران نیروگـاه کنـترل دریچه هـای آبگیری سـد را نیز در دست دارنـد. این دریچه هـا برای کنـترل جریانهـای سـیلابی اهمیت حیاتی دارد و بایستی با دقت بسـیار مورد استفاده قرار گیرند تا به سد خسارت مهمی وارد نشود. وی در مورد اینکه آیا کـارگران دسـتورات مربـوطه را به دقت به کـار ببرنـد اظهـار تردیـد نمـود. هنگـامی که وی نگرانی خـود را به متصـدیان سـد (مسئولین آب و برق خوزستان) ابراز نمود رئیس سازمان آب و برق خوزستان اظهار داشت وی هیچ کنترلی برکارگران ندارد و توصیه کرد که موضوع را به اطلاع مقامات وزارت نیرو در تهران برسانم.

۴ مشـخص است که تصـمیمی مبنی بر اعمـال خواسـته های دولت بر شـرایط خاموشـی های اینجا هنوز معلوم نشـده است. وی مسئله سـرایت قطع برق و خاموشـی های ناشـی از آن را با احمدعلی صادق وزیری (محفوظ بماند) مدیرعامل توانیر و آلکس علمزاده (محفـوظ بمانـد) مشـاور مـدیرعامل شـرکت مهـاب مـورد بحث و گفتگـو قرار داد. تـوانیر مسـئول احـداث نیروگـاه و تجهیزات انتقـال نیرو می باشـد و شـرکت مهـاب نیز مسـئول طراحی و مهندسـی سیسـتم هـای تولیـد نیروی محلی منجمله نیروگاههای آبی و همچنین طرحهای آبیاری است. هر دو شرکت از تابعین وزارت نیرو می باشند.

۵ در منطقه تهران ۶ نیروگاه برق وجود دارد که تقریباً نیمی از ۹۰۰ مگاوات نیاز مصرفی شهر را تولید می کند. ۴۵۰ مگاوات باقیمانده عمدتاً توسط دو سد اصلی مربوط به سازمان آب و برق خوزستان یعنی نیروگاه هزار مگاواتی سد رضاشاه کبیر و سد محمدرضا شاه پهلوی تأمین می شود. این دو سد در جمع ۱۵۰۰ مگاوات برق برای شهرهای اصلی جنوب کشور و

تهران تولید می کنند.

۶ تـوانیر تقریباً هزار نفر را در نیروگاهها و سیستم توزیع خود استخدام کرده است که ۲۰۰ تن از آنها به ماشین آلات و تجهیزاتی که برای اقـدامات خرابکارانه مناسب هستند دسترسی دارنـد. این کارمنـدان حداقل توسط مقامات برای انجام چنین کـاری مناسب تشخیص داده شـده انـد (و اطلاعـات بیوگرافیـک آنها در اختیار ساواک بوده است) و کارهای مربوط به آنها توسط گروههای کوچکی انجام می شود و مقاطعه کاران مستقل در آن نقشی ندارند. ما در مورد دلایل مجاز شمردن انجام خاموشـی هـای شبانه در تهران سئوال کردیم و خاطرنشان نمودیم که اقـدام قاطعانه دولت برای ممانعت از تکرار چنین عملی ضرورت دارد. وزیری در مورد اقـدامات تلافی جویـانه از نوع خرابکـاری در تجهیزات نیروگاهها توسط بخشی از یک هزار کارمنـد خود ابراز نگرانی کرد و در عین حـال علمزاده بـا جـدیت گفت دولت نیز از این به ستوه درآوردن شبانه شـهروندان تهرانی نفع می برد. عقیـده بر این است که خاموشـی هـایی که توسط عناصر ناراضـی ایجـاد می شود سـایر کشورها و شـاید اکثریت ایرانیـان به اصـطلاح خـاموش را متقاعـد کنـد که برای کنترل این منـاطق و جـامعه حکومت نظامی فعلی مورد نیاز می باشد تا از اکثریت حمایت نماید. به این معنی که در شـرایطی که حق اکثریت برای داشتن خدمات عمومی ضـروری نظیر برق هر شب توسط اقلیتی نادیده گرفته می شود بحث اعمال «نظم و قانون» متقاعد کننده تر می شود.

۷ نظریه: پـذیرش خاموشـی هـای منظم هر شب که چنین کاری را مجاز می نمایـد و بسیاری یک ساعت قبل از آن خبر دارند برای مـا گیـج کننـده است. این مسـئله حـتی برای ایرانیـان مطلعی نظیر علمزاده نیز حیرت آور می باشـد. بسیاری از افراد نمی تواننـد باور کننـد که دولت بـدون هیچ اقدام پوشیـده ای کنترل خود را بر ارائه خدمات و وظایف عمومی از دست داده باشد. مسئله فوق عمق مشکل دولت ایران را در کنترل شورش گسترده کارمنـدان خودش نشان می دهـد. تولید و توزیع نیروی برق در دست کارکنان نسبتاً محدودی است که در کارخانه های تولید و ایستگاههای توزیع محدودی کار می کنند و به سـهولت قابـل شـناسایی هسـتند. خود کارگران (یا به خصوص رهبران اصـلی آنها) را می توان به سادگی جابجا کرد. در مورد نیروگاه رضاشاه کبیر، در صورت لزوم کادر کانادایی مشروط بر اینکه در مقابل اقدامات تلافی جویانه محافظت شوند می توانند آنجا را اداره کننـد. علیرغم سـهولت نسبی که می توان اکثر نیروگاههـای ایران را اداره نمود، دولت ایران نخواسـته است بـا قاطعیت علیه این ناراضـیان اقدام نماید. کارگران ناراضـی نیز شاید در پاسخ به این بازگذاشـتن دسـتشان برای قطع برق و نمایش دادن نارضایتی خود نخواسته انـد در درازمدت و یا به هنگام نیاز شدید صـنایع برق را قطع نمایند. اگر نخست وزیر ازهاری مصـمم باشد که کنترل را به دست گرفته و خاموشی های اعتراض آمیز را خاتمه بخشد، ناچاراً بایستی با این مسئله نیز مواجه شود. این کار احتمالاً مستلزم اخراج کارگران اعتصابی و متمردین می باشد. سولیوان

خلاصه وضعیت ایران

ص: ۶۳۲

سند شماره ۳۳۸

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۹۲ ۶۸۴۶۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۸ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران

۱۶ خلاصه (بدون طبقه بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی در رابطه با اوضاع ایران از ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۸ دسامبر تا ساعت ۱۲ به وقت محلی ۱۹ دسامبر ۷۸ می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف عمومی:

نتایج دعوت به اعتصاب دیروز مبهم و نامشخص است. در اکثر مناطق سنتی مغازه های کوچک تقریباً به طور کامل بسته بودند و در مناطقی که بیشتر تحت تأثیر فرهنگ غرب هستند حدود ۵۰ درصد از مغازه ها باز بودند. به هرحال کرکره های بسیاری از مغازه ها تا نیمه پایین کشیده شده بود. خرید و فروش یا در پیاده روها انجام می گرفت و یا مشتریان مجبور بودند خم گردند و وارد مغازه ها شوند. هر چند گزارش شده که کارکنان کمتری مشغول کار بوده اند، تولید نفت افزایش یافته است. تعدادی از بانکها مدت کمی از صبح باز بودند. شرکت هواپیمایی ایران (به دنبال وقفه کوتاهی) به فعالیتهای خود ادامه داد. کارکنان دولت در ادارات حاضر شدند ولی کارایی آنها در سطح پایینی باقی ماند. یک منبع خبر (صاحبخانه وابسته نظامی در نیروی زمینی) به مأمور گزارشگر گفت که مهندسان و مدیرعامل در دفتر وی در شرکت ملی نفت ایران حال و حوصله کار کردن نداشتند. وی اظهار داشت که همه بیش از حد نگران اوضاع سیاسی موجود، وخامت اوضاع مالی خویش و حتی سلامت خود می باشند به طوری که توجهی به کار کردن ندارند. اکثریت کارکنان نه به دلایل سیاسی، بلکه صرفاً به خاطر اوضاع موجود، دست از کار کشیده اند. منبع همچنین اظهار داشت که هر چند به تمام کارکنان گفته شده بود که به سر کار برگردند، ولی به علت عدم نظارت هیچ کس کار نمی کرد. امروز به نظر می رسد که شهر بار دیگر در حالت عادی به سر می برد. ترافیک سنگین است. مدارس باز هستند. مغازه ها باز و کسب و کار رونق دارد. شرکت هواپیمایی ملی ایران انجام وظیفه می کند و فعالیتها در فرودگاه مهرآباد روال عادی دارد به جز در مورد سهمیه بندی سوخت و امور گمرکی.

مرکز اطلاعاتی هیأت نظامی گزارش می دهد که حدود ۴۰٪ از بازار اصلی تهران باز است.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدبیگانه:

در طی این دوره یک مورد عملیات و سه مورد تهدید گزارش شده است. تمام این سه مورد تهدید تلفنی بوده و به آمریکاییان گفته شده که ایران را تا ۱ ژانویه ۷۹ ترک نمایند. تنها

در یک مورد از تهدیدات تلفنی به نظر می رسید که از نوار ضبط استفاده شده است. یکی از تماس گیرندگان سراغ یکی از آمریکاییانی را می گرفت که دو سال پیش ایران را ترک کرده بود که نشانگر این است که احتمالاً ـ از دفترچه تلفن قدیمی شرکت استفاده کرده است. عملیات مذکور مربوط به سنگ پراندن به اتوبوسهای شرکت هواپیماسازی لاکهید در جنوب تهران بود. این عمل این بار به فاصله چند عمارت از همان محلی که در نوامبر به طرف آنها سنگ پرتاب شده بود، انجام گرفت. طبق گزارش در این حادثه کسی آسیب ندیده و تنها خسارات جزئی وارد شده است.

ج فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

دعوتی که دیروز از جانب خمینی برای اعتصاب شده بود کاملاً مؤثر نبود. بسیاری از مغاز ها و شرکتهایی که صبح امروز باز بودند، ظهر بستند و بعد از ظهر مغازه های خود را باز نکردند. به جز در مناطقی که تحت تأثیر فرهنگ غرب می باشند نظیر خیابان سلطنت آباد و نفت، اغلب کارمندان در ادارات دولتی بر سر کارهای خود حاضر شدند ولی کار نمی کردند. گزارش شده است که خلبانان شرکت هواپیمایی ایران در یک حرکت طرفدارانه از اعتصاب، دست از کار کشیدند ولی موقعی که واحدهای نظامی حدود دو ساعت بعد پدیدار گشتند آنها مجدداً مشغول به کار شدند. کارکنان پست و مخابرات به اعتصاب ادامه داده اند. حدود ساعت ۲:۳۰ مجدداً برق در اکثر نقاط شهر قطع شد و ساعت ۱۰ برق آمد. نفت سفید، که اکثر ایرانیان در بخاری برای گرم کردن منازلشان از آن استفاده می کنند، بسیار کمیاب است. بار دیگر صفهای طولانی در تمام مراکز توزیع نفت و بنزین مشاهده می شود.

گازوئیل (نفت مصرفی سیستمهای حرارت مرکزی) هم اکنون در تمام طول ۲۴ ساعت توسط شرکتهای بزرگ تحویل داده می شود. مأمور گزارشگر سفارت در ساعت ۱۱ دیشب و ۱ امروز گازوئیل تحویل گرفته است.

کامیونهای مخصوص تحویل گازوئیل کارت تردد در زمان منع عبور و مرور داشتند و آنها می گفتند که در تمام طول شب کار می کنند.

وابسته نظامی در نیروی هوایی گزارش می دهد که شب گذشته مجدداً چندین نفر در پشت بامهای مجاور خانه اش شعارهای مذهبی می دادند. طبق گزارش رادیو تلویزیون ملی ایران تولید نفت مجدداً در حال افزایش است و اکنون حدود ۳/۱ حالت عادی آن می باشد (برای جزییات بیشتر به گزارش بخش اقتصادی سفارت رجوع شود)

د مسایل مربوط به اقدامات امنیتی:

دیروز چتربازان (حدود ۲ جوخه) جایگزین تعدادی از واحدهای سربازان وظیفه ای که از سفارتخانه ها و غیره حفاظت می کردند، شدند. به همان گونه که از سفارت عراق از زمانی که خمینی از خاک آن کشور تبعید شده به خوبی حفاظت می شود، در ساعت ۴ بعد از ظهر چتربازان برای حفاظت به سفارت آمریکا آمدند. امروز به هر حال ما مجدداً نیروهای سرباز

وظیفه (حدود ۱ جوخه) در جلوی سفارت داشتیم. مأمور گزارشگر سفارت که شاهد ورود این گروه جدید بود متعجب گردید چون:

۱ سربازان وظیفه ای که در خودروها مستقر بودند نمی دانستند از کجا حفاظت می کنند. آنها از دربان سفارت سئوال کردند که آیا اینجا یک مرکز پلیس است و او در جواب گفته بود که نه، اینجا سفارت است ولی مشخص نکرده بود که سفارت کدام کشور است.

۲ همچنین درجه دار مسئول و سه پلیسی که در محل حضور داشتند بر کمربندهایشان ماسک گاز دیده نمی شد ولی تمام سربازان ماسک گاز داشتند.

ه فعالیتهای خارج از تهران:

۱ تبریز: مشکل است که بتوان موقعیت تبریز را در این مقطع زمانی از تهران ارزیابی نمود. طی ۴ ساعت گذشته دفتر وابسته دفاعی گزارشات ذیل را دریافت داشته است:

الف) خبرگزاری بی بی سی گزارش می دهد که طی تظاهرات دیروز تبریز چنین ادعا می شود که سربازان از دستور فرماندهان سرپیچی کرده اند.

ب) منبع ۰۰۰۸ در حدود ساعت ۱۱ به وقت محلی روز ۱۹ دسامبر گزارش داد:

۱ تظاهرات دیروز در مرکز شهر تبریز از ساعت ۱۲ تا ۷:۳۰ شب ادامه داشت. صدای گلوله ای هم به گوش نرسید. منبع اظهار می دارد که ۲ نفر از ژاندارمری، یک استوار ارتش و «تعدادی» از غیرنظامیان احتمالاً کشته شده اند.

۲ دومین تظاهرات در مرکز شهر در ساعت ۱۰:۳۰ به وقت محلی در ۱۹ دسامبر ۷۸ در حال شکل گیری بود و هلیکوپترها بر فراز آن پرواز می کردند.

ج در ساعت ۱۲ به وقت محلی روز ۱۹ دسامبر ۷۸ یک منبع فرعی ۰۰۰۸ که با مجریان حکومت نظامی در تبریز صحبت کرده بود اطلاعات ذیل را فاش ساخت:

۱ تظاهرات دیروز در طرفداری از شاه بود و تظاهرکنندگان به سرهنگ مسئول واحدهای نظامی شیرینی می دادند و آنها را می بوسیدند. ۲ شهروند زخمی شدند. گزارشات مربوط به اینکه سربازان حقوق دریافت نکرده اند دروغ بوده است. به تمام کارکنان غیرنظامی نیز حقوق پرداخت شده و به آنها گفته شده است که در صورتی که سر کارهایشان باز نگردند دیگر حقوقی دریافت نخواهند کرد.

۲ تجمعاتی که امروز صبح در مرکز تبریز تشکیل شده بود در هم شکسته شد و اوضاع هم اکنون آرام است.

۳ فقدان گزارش از تیمهای آموزشی فنی نیروهای مسلح و کنسولگری ها در دیگرشهرها نشانگر آن است که اوضاع در بقیه کشور آرام بوده است.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگر شهرها چهره آرام خود را همچنان حفظ نمایند تشنجات دوره عاشورا رنگ می بازد. به

هر حال پیشرفت در یک سازش موقت بین رژیم موجود و نیروهای مخالف بایستی به زودی انجام شود. در غیر این صورت ممکن است شاه برای قوام مجدد بخشیدن به ماشین اقتصادی متوسل به اعمال زور گردد. در اوضاع فعلی چنین اقداماتی نه تنها مخالفت مردمی زیادی را دربر دارد بلکه شانس موفقیت آن در درازمدت نیز بسیار ضعیف ارزیابی می شود.

گزارش سیاسی امنیتی، ۱۹ دسامبر

سند شماره ۳۳۹

خیلی محرمانه۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۸ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۴۰۴به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۱۹ دسامبر

۱ تهران و بسیاری از شهرهای دیگر شب گذشته و امروز صبح آرام بودند. به جز قطع برق هیچ حادثه ای در پایتخت رخ نداد. بازار برای اولین بار پس از ۲۰ روز باز و سپس بعد از یک ساعت بسته شد. (نظریه: از قرار معلوم بر اساس دستورات متعصبین طرفدار خمینی).

۲ کنسولگری اصفهان از تنشهای مداوم اما بدون درگیری گزارش می دهد. یک اتومبیل آمریکایی (مربوط به شرکت بل هلیکوپتر) به آتش کشیده شد.

۳ کنسولگری شیراز خبر از آرامش عمومی شهر می دهد. دیروز تقریباً تمام مغازه ها بسته بودند ولی امروز آنها به انضمام بازار باز کرده اند. ناآرامی در دانشکده پزشکی دانشگاه شیراز ادامه دارد. به طوری که از اوایل بعد از ظهر واحدهای نظامی در بیرون محوطه دانشگاه تجمع کرده اند. در همان حال دانشجویان در داخل دانشگاه با سر دادن شعارهای «شاه باید خودکشی کند» تظاهرات می کنند.

۴ تبریز کانون و مرکز ناآرامیها شده است و مطمئناً دیروز بعد از ظهر تظاهراتی همراه با تیراندازی و با برجای گذاشتن تعدادی مجروح انجام شده ولی کنسول ما که بخش عمده ای از روز را صرف بررسی و تحقیق روی حادثه دیروز کرده است هنوز قادر به تأیید بر جای ماندن کشته ای نیست. دیروز گزارشی مبنی بر وقوع شورش و تمردی وسیع همراه با درگیری خیابانی در میان نظامیان و بر جای ماندن تلفات سنگین به سرعت پخش شد. گزارشی حتی عنوان می کرد که یک تیپ تانک، دست به تمرد و شورش زده است.

رادیو بی بی سی (که دولت هم اکنون آن را رادیوی استعماری می خواند) شب گذشته خبری منعکس کرد مبنی بر اینکه سربازان در تبریز از اجرای دستورات سرپیچی کرده اند. وزارت اطلاعات بلافاصله با قطع برنامه های عادی، جهت انعکاس

تحلیل و تفسیر رسمی، تکذیب نامه شدیداللحنی منتشر کرد. امروز صبح بِی بی سی با بیان این مطلب که حکومت نظامی حادثه مزبور را تکذیب کرده است (که حداقل این مطلب اشتباه است وزارت اطلاعات آن را تکذیب کرده است) اما به نظر می رسد که سربازان به طور جدی در حمایت از مخالفان دست به شورش و تمرد زده اند. کنسول تبریز قضیه را مورد تحقیق قرار داده و معتقد است اظهارات

دولت ایران به واقعیت نزدیک تر است تا گزارشات و اخبار مطبوعات. ادعاهای هر دو طرف شامل حادثه ای می شود که در جریان آن عده ای از غیرنظامیان به سربازان تحت فرماندهی یک سرهنگ نزدیک می شوند و سرانجام بین آنها چای و خوراکی توزیع می کنند. دولت می گوید اینها افرادی طرفدار شاه بودند، مخالفان می گویند افرادی مخالف شاه بوده اند که با سربازان دست برادری دادند و سرهنگ را به عنوان مظهر وحدت بر دوش خود در اطراف حمل کردند. بنابر گفتگوهای انجام شده با رابطین موثق، کنسول تبریز نسبت به موضوع درگیری بزرگ خیابانی اظهار تردید می کند. منابع نظامی ایالات متحده گزارش می دهند که بخش عمده تظاهرکنندگان حامی شاه بوده اند و به همین دلیل است که اینچنین با سربازان خوب برخورد کرده اند. مقام ارشد گارد شاهنشاهی که اظهار می کند خیلی زود از تمام موارد گذشته نافرمانیهای میان سربازان خبردار شده است، مدعی است دیروز هیچ تمردی در تبریز به وقوع نپیوسته است و اگر هم چنین بوده مطمئناً سربازان به روی یکدیگر آتش نگشوده اند.

از طرف دیگر کنسول ترکیه در تبریز به سفیر خود گزارش کرده است که درگیری جدی به وقوع پیوسته و در پی آن بعضی از سربازان مجدداً از فرمان تیراندازی امتناع کرده اند. (نظریه: ما تحقیقات در زمینه روشن شدن این قضیه را شدیداً ادامه خواهیم داد).

۵ گزارشهای واصله امروز از تبریز حاکی از ناآرامی جدید است. منابع و مجاری نظامی ایالات متحده از تجمع حدوداً ۲۰۰۰ نفری ضدشاه و برخی از تیراندازیها گزارش می دهند.

۶- گزارشهایی از افزایش فعالیت ضدبهایی به دست ما می رسد. مسلمانان کارخانه قند متعلق به بهاییان را در شیروان (واقع در شمال شرقی ایران) اشغال کرده اند و کارکنان بهایی را به زور بیرون کرده اند. ۲۷ خانواده بهایی در اثر اقدام مزبور صدمه دیده اند. ارتش اعلام کرده است که هیچ کاری نمی تواند بکند. سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۹، ۱۹ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۴۰

سری۱۹ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۸ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۱۹۱۵۷به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۴۹، ۱۹ دسامبر ۷۸

۱ تهران و بسیاری از شهرهای دیگر شب گذشته و امروز صبح آرام بودند. در تهران هیچ حادثه ای به جز خاموشی طبق روال معمول رخ نداد. و امروز صبح بازار به مدت یک ساعت برای اولین بار در طی ۲۰ روز گذشته باز شد.

۲ اصـفهان هنوز متشـنج است ولی هیـچ درگیری و زد و خوردی رخ نـداده، اگر چه اتومبیلی متعلق به یک آمریکایی به آتش کشـیده شد. شیراز به طور کلی آرام است و مغازه ها به انضمام بازار باز شده اند. ناآرامی در دانشکده پزشکی ادامه دارد ولی دانشجویان تظاهرکننده در داخل محوطه دانشگاه هستند.

۳ تبریز بـا وقوع تظـاهرات روز گذشـته (که همراه بـا تیرانـدازی و بر جای گذاشـتن مجروح بود) و ناآرامی جدیـد امروز یک استثناء است. کنسول ما در تبریز نمی تواند بر جای ماندن کشته ای را در جریان فعالیتهای دیروز تأیید و تصدیق کند و متعاقب تحقیقات قابل ملاحظه، معتقد است در اخبار مربوط به تمرد سربازان اغراق شده است و ادعای دولت به واقعیت نزدیکتر است. به هر حـال کنسـول ترکیه یـک درگیری جـدی را و اینکه متعاقباً برخی از سـربازان از دسـتور تیرانـدازی سـرپیچی کرده انـد، گزارش کرده است.

۴- در حـال حاضـر گزارشـهایی مبنی بر افزایش فعالیتهای ضـدبهایی در کارخانه ای در شـیروان (واقع در شـمال شـرقی ایران) جایی که کارکنان بهایی به زور اخراج شـده اند، در دست است. ۲۷ خانواده بهایی قربانی این اقدام شده اند. ارتش می گوید که هیچ کاری نمی تواند بکند.

۵ گزارش مـأمور سـفارت از تهران، خبر از این می دهـد که شـاه از غلامحسـین صـدیقی معـاون نخست وزیر پیشـین مصـدق، خواسـته است که یک دولت جدید تشـکیل دهد. خبر مزبور از طرف منابع نزدیک به آقای صدیقی بوده است. آنها اظهار می کنند که آقای صدیقی در عرض دو هفته پاسخ خواهد داد.

۶- تولیـد نفت با ۸۵۰ هزار بشـکه زیـادتر از دیروز به ۴۵/۳ میلیون بشـکه در روز می رسـد. وضـعیت پالایش نفت برای داخل تغییری نکرده است.

ونس

وضعیت ایران ۲۰ ۱۹ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۴۱

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۹۷ ۸۴۶ ۶۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت ایران ۲۰ ۱۹ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاـصه (بـدون طبقه بنـدی) : این گزارش اطلاعات مربوط به وضـعیت در ایران از ساعت ۱۲ نوزدهم دسـامبر تا ۱۲ بیستم دسامبر ۷۸، به وقت محلی را ارائه می دهد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف عمومی:

اوضـاع تهران آرام است. شب گذشـته نیز طبق معمول برق قطع شـد. بهبود بخش اقتصـاد در سـطح پایینی بوده، و هر چنـد که تولیـد نفـت افزایش یـافته، لکـن ظرفیـت تصـفیه هنـوز پـایین اسـت. برای آگـاهی بیشـتر در مـورد سـوخت بـه گزارش شـماره ۶۸۴۶۶۵۹۶۷۸ وابسـته نیروی هوایی آمریکـا مراجعه نماییـد. در طول دوره یادشـده رویـداد مهمی از سـایر شهرسـتانها گزارش نشده است.

ب فعالیتهای ضدخارجی ضدآمریکایی:

در طول دوره مذکور به جز ۳ مورد تهدید، یک مورد مظنون و یک مورد تعقیب و مراقبت از اعمال خشونت بار خبری نبود.

تهدیدها عبارت بودند از تلفنهای مجدد به اقامتگاه امریکاییان مبنی بر تهدید به قتل اشخاص در صورت عدم ترک ایران. یک مورد تعقیب و مراقبت تأیید شده در مورد یک سرگرد نیروی هوایی بود که اقامتگاهش تحت نظر بوده و به هنگام برگشت از کار مصرانه تعقیب می شده است. (جهت تفصیلات بیشتر به گزارش دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی، رجوع شود). مورد دیگر تعقیب، همسر یک سرهنگ نیروی هوایی بوده که توسط دو موتورسوار مجهز به ماسک اسکی مورد تعقیب قرار گرفت. او کوشید تا خود را از شر آنان خلاص نماید. و موقعی که با ماشینش به سمت کلانتری محل رفت، آنان ناپدید شدند. گزارش تعقیب و مراقبتها به دقت مخابره خواهد شد. چون در روز «عاشورا» کوششهای تروریستها جهت ایجاد خشونت عقیم مانده، احتمال ترور یک یا چند تن از آمریکاییان و یا خارجیها دور از ذهن نیست.

ج فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

بار دیگر تهران آرام است. در حال حاضر عبور و مرور، کسب و کار و سیمای ظاهری شهر به حالت عادی برگشته است. اما ماشین دولت و اقتصاد کشور به مرحله ای رسیده که به سختی قادر به تأمین کالاهای اساسی و خدمات موردنیاز مصرف داخلی است و این اعتبار بین المللی رژیم را در زمینه های کلیدی نظیر بخش نفت، گاز طبیعی و بانکداری جهانی از بین برده است (رجوع شود به گزارشات شماره ۱۲۳۱۶ ، ۱۳۳۴۹ و ۱۲۳۵۱ اخیر سفارت در مورد اقتصاد، نفت و اوضاع سیاسی). اگر شورش اخیر تکنوکراتها (یعنی : کارمندان بانک، کارگران نفت، تکنیسین های برق، کارگران گاز و سایر متخصصین سطح بالا) ادامه یابد، به زودی موجب چیزی خواهد شد که اقدامات خیابانی چند روز گذشته نتوانسته بدان دست یابد. دولت ایران به واسطه ترس از خرابیهای بیشتر، مایل نیست که در مورد کارگران شرکت برق و یا قسمتهای دیگر متوسل به زور گردد. شب گذشته قسمتهای مهمی از شهر تهران به مدت ۱۳ ساعت شاهد قطع بود. ما نیز در طول ۲۲ شب گذشته در منطقه خود شاهد آن بوده ایم.

البته قطع برق این چنینی، فی نفسه چیزی جز ایجاد دردسر جزئی و جلوگیری از پخش اخبار فارسی ساعت ۸:۳۰ شب نیست، اما این حقیقت که دولت حتی قادر به کنترل امور صنعت مهمی چون برق نیست، بیانگر تزلزل سراسری آن است. درک این واقعیت که ایران دارای تکنسین کافی نیست، این اختیار را از رژیم سلب می کند که بتواند شرکت کنندگان جریان اخیر را اخراج نماید؛ و در ثانی اگر رژیم بخواهد از کارگران خارجی استفاده نماید، این عمل از طرفی نشانه اعتراف به شکست از جانب رژیم است و از طرف دیگر بر این ادعای مخالفین که شاه بدون قدرت خارجی قادر به ادامه حیات نیست، صحه می گذارد. اما به نقل از

گزارشات ادعا می شود که یک شرکت آلمانی درخواست اخیر دولت مبنی بر اداره کردن شرکت توانیر را نپذیرفته است، و این نکته بیانگر این است که حداقل تعدادی از شرکتهای خارجی، احساس می کنند که احتمال بالقوه زیان و ضرر بیش از منفعت است.

د اقدامات و مشکلات امنیتی:

مقامات حکومت نظامی پستهای عادی خویش را در سراسر شهر ابقاء می نمایند. و هیچ تغییر چشمگیری به وجود نیامده است. مشکل اساسی در آینده برای نیروهای مسلح ایران تغییر در بودجه نظامی است. مجلس در حال حاضر مرجع تصویب کننده می باشد و گزارشات حاکی از آن است که نمایندگان بر سر هر بند از رقم (بودجه) با هم مبارزه خواهند کرد. (وابسته نظامی مشغول آماده کردن نمونه گزارش اطلاعاتی جداگانه ای است)

ه فعالیتها در خارج تهران:

۱- تبریز: گزارشات صبح امروز حاکی است که پزشکان بیمارستانهای تبریز جهت همبستگی با سایر پزشکانی که ادعا می شود در شهرهای اصفهان، مشهد و یا احتمالاً ـ تهران برای تحویل بیماران خویش به مقامات حکومت نظامی تحت فشار قرار گرفته اند، دست به اعتصاب زده اند.

۲ بوشهر: گزارش شده که دیروز مبلغ ۴۰۰/۰۰۰ دلار یک آلمانی (احتمالاً یکی از کارکنان شرکت ساختمانی که در نیروگاه برق بوشهر کار می کند) مورد دستبرد قرار گرفت. معلوم نیست که این مبلغ، حقوق پرداختی کارکنان شرکت بوده و یا چیز دیگر.

۳ فقدان اخبار از شهرهای دیگر بیانگر آن است که این شهرها ظاهراً در آرامش بسر می برند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

هر چند که وضعیت عمومی تثبیت یافته، لکن مشکلات اقتصادی رژیم و احتمال گسترش فعالیتهای ضدآمریکایی تروریستها، در حال حاضر امکان هرگونه خوشبینی را با مشکل مواجه می سازد.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۰، ۲۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۴۲

سری ۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۰۲۶۴به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۰ ، ۲۰ دسامبر ۷۸

۱ تهران و دیگر شهرهای بزرگ دیشب و امروز صبح در آرامش بسر بردند. در تهران مغازه ها منجمله مغازه های اطراف بازار باز هستند. طبق معمول سراسر شب گذشته برق قطع بود و در چندین تماس تلفنی آمریکاییان مورد تهدید قرار گرفتند.

۲ در اصفهان بازار و اغلب مغازه ها باز بودند و دیشب صدای تیراندازی شنیده می شد. در

شیراز بازار و مغازه های دیگر باز هستند. همین وضعیت دیروز در تبریز حاکم بود و فقط مغازه های داخل بازار بسته بود.

۳ در تبریز پزشکان در اعتراض به کشتار اخیر چندین پزشک در مشهد دست به اعتصاب زدند.

۴ انتظار می رود تولید نفت با کمی افزایش به سطح ۵۳/۳ میلیون بشکه برسد. وضع پالایش نفت تغییر نکرده است. پرسنل نیروی دریایی (۴۳ افسر و ۵۰۰ سرباز وظیفه علاوه بر ۱۶۰ ۱۵۰ نفر هفته گذشته) در مناطق نفتی خوزستان به کار گمارده شدند. امروز صبح در جزیره خارک ۵۵ کشتی نفت کش منتظر بارگیری نفت خام و سه کشتی دیگر در حال بارگیری بودند. نفت کشهایی که قرار بود در ماه نوامبر بارگیری شوند، چنانچه افزایش تولید همچنان ادامه داشته باشد تا ژانویه هم بارگیری نخواهند شد.

۵ همسر یک مقام قبلی دولت ایران که به اتهام فساد در بازداشت بسر می برد به سفارت اطلاع داد که انتظار می رود طی چند هفته آینده ۲۹ زندانی در دادگاههای غیرنظامی محاکمه شوند. گفته می شود متهم ۲۰ روز جهت گرفتن وکیل و تهیه دفاعیاتش وقت دارد.

۶ کنسول ما در تبریز، کنسول ترکیه در آنجا و در رضائیه هیچ کدام از رشد عقاید و افکار جدایی طلبانه کردی و یا فعالیتهای سیاسی ای که منتج از ناآرامی های جاری در ایران باشد اثری نیافته اند. وزارت خارجه ترکیه تردید دارد که شوروی مشوق افکار جدایی طلبانه در میان کردهای ایران باشد. زیرا این امر ممکن است روند احیای افکار اسلامی و ملی گرایی ترک را که در آذربایجان شوروی و مرکز آسیا در حال گسترش است تشدید نماید.

۷ گرچه غلامحسین صدیقی در تلاشهایش جهت تشکیل یک دولت جدید ترجیح می دهد که برای حفظ شاه روابط خود را با خمینی قطع نماید (با ملاحظه و رعایت دقیق قانون اساسی) اما سفارت معتقد است این امر برای او بسیار مشکل خواهد بود که بتواند افراد کارا و مقاومی پیدا کند که حاضر باشند به منظور اداره کابینه در مقابل خشم خمینی مقاومت نمایند. در این مقطع امکان رد راه حلهای اینچنینی از طرف خمینی کافی است تا در دل مخالفین میانه رو رعب و وحشت افکند.

راهنمایی مطبوعاتی وزارتخانه

سند شماره ۳۴۳

خیلی محرمانه استفاده محدود اداری ۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آذر ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۹۴۲۲به: سفارت آمریکا، تهران

موضوع: راهنمایی مطبوعاتی وزارتخانه

۱ آنچه در ذیل آمده اطلاعاتی است درباره رهنمودهایی که به سخنگوی وزارت داده شده تا در (مصاحبه) ۱۹ دسامبر مورد

استفاده قرار دهد، و از آنجا که کنفرانس برپا نگردید مورد استفاده هم قرار نگرفت. خلاصه آن بدین ترتیب است.

س عکس العمل ما درباره گزارشاتی که دلالت بر این دارنـد که شاه حاضـر شده قدرتش به نحو چشـمگیری کاهش پیدا کند چیست؟

ج مدتها است که واضح است که شاه آماده است تا قدرت خود را با سایر نهادهای موجود در دولت ایران تقسیم کند. ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۴۴

خیلی محرمانه ۲۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۲۹ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۴۷۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۰ دسامبر ۷۸

۱ دیشب و امروز صبح تهران و دیگر شهرهای بزرگ آرام بود. تهدیدات تلفنی و قطع برق در تهران دوباره شروع شده، اما از طرف دیگر هیچ واقعه ای رخ نداد. همچنین کنسولگری اصفهان و شیراز هیچ اغتشاش مهمی را گزارش نکردند. به هر حال دیروز بازار اصفهان و اکثر مغازه های دیگر این شهر همچنان بسته بودند و دیشب صدای چند گلوله شنیده شد. یک کوکتل مولوتف به حیاط منزل یکی از کارمندان شرکت بین المللی هلیکوپترسازی بل انداخته شد اما خسارتی به بار نیاورد. بازار و مغازه های شیراز باز هستند. ما تأیید می کنیم که بازار تهران پس از اینکه دیروز شروع به کار کرد به دنبال اینکه گروهی حدود ۳۰۰ نفر در اطراف می گشتند و به مغازه داران دستور می دادند که یا مغازه ها را ببندید والا مجدداً تعطیل شد. صبح امروز اکثر مغازه های تهران از جمله مغازه های اطراف بازار باز هستند، اکثر مغازه های مرکز بازار بسته اند، اما بسیاری از مغازه دارها میکوشند تا سیاست نیمه باز را که قبلاً هم دیده ایم در پیش گیرند مغازه به نظر می رسد که بسته است اما در حقیقت برای کسب و کار باز است. ما منتظریم تا ببینیم که طرفداران خشن خمینی چنین سیاست کجدار و مریزی را می پذیرند یا دوباره به راه افتاده و دستور بستن مغازه ها را می دهند. کنسولگری تبریز گزارش می کند که دیروز به استثنای بخش داخلی بازار مغازه های سرتاسر شهر باز بودند.

۲ حادثه روز ۱۸ دسامبر در تبریز هنوز سایه خود را بر تمامی امور گسترانده است. بی بی سی همچنان به این خبر که شورشی در بین سربازانی که جهت فرونشاندن تظاهرات فراخوانده شده بودند رخ داده است، تکیه می کند. منابع مطبوعاتی که ارتباطات بی شمار موثقی دارند دیروز به مأمور سفارت گفتند که یک یا دو شرکت سر به شورش برداشته اند (تلگراف جداگانه فرستاده شد). کنسول تبریز درباره گزارش مطبوعات تردید دارد، زیرا تحقیقاتش تاکنون مؤید تکذیب شورش از طرف دولت است. ما به تحقیقات ادامه خواهیم داد.

۳ بی بی سی فکر می کند که غلامحسین صدیقی در تلاش جهت تشکیل دولت جدید است. صدیقی که برای مدتی طولانی

به لحـاظ سیاسـی غیرفعال بوده (از این جهت هنوز از اعتبار برخوردار است) قبلاً وزیر کابینه مصـدق بوده است. در حقیقت او درگیر تشکیل یک

دولت است و مایل است بر سر مسئله ابقای شاه با خمینی قطع رابطه کند. قانون اساسی اکیداً رعایت خواهد شد. باید منتظر بود و دید که آیا او خواهد توانست یک گروه قابل دوام از جبهه ملی یا دیگرانی که بتوانند در مقابل خشم خمینی که بر سر هر حکومت سازشکاری فرود خواهد آمد، جان به سلامت برد یاخیر. امکان ردّ هرگونه سازشی از جانب خمینی کافی بوده تا مخالفین میانه رو را در این موضوع مرعوب سازد. صدیقی یک جاه طلب سیاسی نیست و با وجود کهولت سن، احتمالاً فکر می کند که چیزی ندارد که از دست بدهد، اما این مسئله در مورد بقیه رهبران اپوزیسیون صادق نیست.

۴ بر اساس گزارشی، دولت یک انبار اسلحه در ۵ مایلی جنوب تهران ضبط کرده است.

۵ پزشکان تبریز در حمایت از پزشکانی که اخیراً در مشهد کشته شده اند در اعتصاب بسر می برند. ما گزارشی داریم که به علت امتناع بیمارستان از مداوای دختر یک گروهبان، نیروهای امنیتی به کارکنان بیمارستان حمله کردند که منجر به ناآرامی گسترده و از کنترل خارج شدن اوضاع شد. بیمارستان در حال اعتصاب بود و ما گزارشات دیگری داریم که پزشکان از مداوای پرسنل ارتش امتناع می کردند. دختر گروهبان در مشهد جان سپرد و گروهبان خشمگین به همراه چند تن از دوستانش جهت انتقام از پزشکان در حال اعتصاب به بیمارستان شاه رضا آمدند.

۶ صبح امروز مجتبی مدرسی دادستان عمومی تهران راجع به لیست خارج کنندگان معروف ارز از رادیو صحبت کرد، مدرسی تا حدودی این لیست را کم ارزش کرد ولی گفت که مشغول بررسی یک لیست ۱۰۲ نفره از اشخاصی است که مقادیر زیادی پول نقد به خارج انتقال داده بودند. این لیست با لیست قبلی کاملاً مطابقت ندارد. او یادآور شد که بر اساس لیست قبلی مجموع پول منتقل شده بیشتر از ۱۶ میلیارد تومان است، در صورتی که بر اساس اظهارات تمامی منابع مجموع واقعی آن ظرف این دو ماه در حدود ۱۱ میلیارد تومان بوده است. او بسیاری از اسامی را از لیست خود خواند و گفت که تا تعیین هویت قطعی، دیگر اسامی را نمی تواند اعلام کند و اضافه کرد که نمی خواهد نام شخصی را از رادیو اعلام کند زیرا مشابهت اسمی ممکن است افراد را به فساد و رشوه خواری متهم کند. اسامی افرادی که او اعلام کرد شامل انصاری، شیخ الاسلام زاده و چند فرد سرشناس متهم به فساد مالی می باشد (اما افراد بسیاری را که در لیست اصلی از معروفیت یکسانی برخوردارند، نام نبرد). او مقدار پولهای منتقل شده را اعلام نکرد. مدرسی گفت که این پولهای منتقل شده به خودی خود غیرقانونی نبوده است، اما در مواردی که به عنوان مثال، کارمند دولتی با حقوق نسبتاً کم مبلغ هنگفتی انتقال داده است، وزارت دادگستری متهم را در مورد این کار بازجویی خواهد کرد. سپس کار رسیدگی از طریق دادگاههای عادی ادامه خواهد یافت.

۷ همسر یک کارمند رسمی سابق دولت که اخیراً به اتهام فساد بازداشت شده به کارمند سفارت اطلاع داد که او از همسر معاون فرماندار نظامی شنیده است که در ظرف چند هفته

آینده ۲۹ نفر از بازداشت شدگان در دادگاه مدنی محاکمه خواهند شد. متهم جهت گرفتن وکیل و تهیه دفاعیات ۲۰ روز فرصت خواهد داشت.

۸ موضوع آخر: گزارش منابع مطبوعاتی از اغتشاشات امروز بازار تهران با آنچه که اتفاق افتاده تفاوت دارد. آسوشیتدپرس گزارش می کند که یک گروه ۵۰ نفره از طرفداران شاه در بازار به راه افتاده و به چند تاجر بد و بیراه گفتند. یکی از تظاهرکنندگان هنگام دعوا، هفت تیر خود را کشیده و قبل از اینکه خودش مورد هدف قرار گیرد تاجر را به گلوله بست. آژانس فرانس پرس گزارش می کند که یک گروه ۵۰ نفره (دانشجویان) تظاهرکننده طرفدار خمینی یک «پلیس» ساواکی را با چماق تا سرحد مرگ زدند. با امید کسب اخبار موثق تر تا فردا.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۱ دسامبر

سند شماره ۳۴۵

خیلی محرمانه۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۱۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۱ دسامبر

خلاصه: بازار تهران در بیستم دسامبر صحنه زد و خورد بود. دو نفر کشته، حدود چهارصد نفر زخمی و دوازده تن دستگیر شدند. آرامش در اصفهان و شیراز. تظاهرات کوچکی در تبریز در ۲۰ دسامبر. پخش بیانیه وزیر دادگستری از رادیو مبنی بر اینکه پرونده افرادی که ارز از کشور خارج نموده اند برای تشخیص اینکه آیا این مبالغ با اموال و دارایی قانونی آنها مطابقت می کند یا نه، بررسی خواهد شد. نزدیک صد تن از استادان دانشگاه تهران اکنون در دانشگاه تحصن کرده و خواهان بازگشایی دانشگاهها هستند. دبیران دبیرستانها از ۲۳ دسامبر به سر کارهایشان باز خواهند گشت. انتظام به عنوان رئیس شرکت ملی نفت ایران معرفی شد. وزارت بهداری در شرف فروپاشی است. دولت ایران از پاسخ به انتقادات شدید مجلس طفره می رود. پایان خلاصه.

۱ تنها اتفاق مهم بیست دسامبر حادثه بازار تهران بود. رادیو تعداد کشته ها را دو نفر و زخمی ها را چهار تن اعلام نمود. منبع، پلیس رسمی، که خود ناظر وقایع بوده به طور خصوصی (محفوظ بماند) گزارشات زیر را ارائه داد: بازار سر ساعت هشت صبح باز شد و نزدیک ساعت نه و نیم صبح جمعیت سی، چهل نفره ای از طرفداران خمینی در تلاش برای به تعطیل کشانیدن بازار (به همانگونه که دیروز عمل کردند) وارد آنجا شدند. شش تن مسلح بودند. این حادثه با تیراندازی پلیس دنبال شد که در اثر آن یک سرجوخه و یک تظاهرکننده کشته شد و چندین نفر زخمی شدند. پلیس ۱۲ تظاهرکننده را دستگیر کرد، ولی

بـازار کماکان بسـته باقی مانـد. منبعی از بازار به ما اطلاع می دهـد که چون اکثریت قاطع بازاریان خواهان بازگشایی مغازه ها هستند، لذا از دولت خواسته اند که در این امور از آنها حمایت کند.

۲ بر اساس گزارشات واصله در روز بیستم دسامبر اصفهان و شیراز در آرامش بسر می برند. در تبریز جمعیت اندکی شیشه پنجره های کنسولگری ترکیه و دو بانک نزدیک کنسولگری آمریکا را طی جنگ و گریزی شکستند ولی اغتشاشات بیشتری وجود نداشت. کنسول آمریکا قادر نبوده است که اطلاعات موثق دیگری در مورد شورش مزبور به دست آورد. در تبریز شایعه ای بر سر زبانهاست که خمینی گفته است افراد پلیس و سربازان طرفدار شاه مسلمان نیستند و از این رو روحانیون شیعه نمی توانند مراسم به خاکسپاری را انجام دهند. کنسول تأیید می کند که چندین مورد خودداری از اجرای مراسم تدفین وجود داشته و این امر موجب افزایش خشم و ناراحتی خانواده های مقامات نظامی شده است. مشکل کسب اطلاعات موثق از طریق دو منبع کنسول که در همان بیمارستان کار می کنند توضیح داده می شود. یکی از آنها می گوید تعداد زیادی زخمی در روز شورش مذکور به آنجا برده شده ولی وی در آن روز مریض بوده است؛ و دیگری می گوید که زخمی ها تنها دو تن بودند که فقط یکی از آنها نیاز به جراحی داشت. اطلاعات اضافی در مورد شورش مذکور در تلگرام جداگانه ای در پیوست ارسال خواهد شد. حوادث مشهد در تلگرام جداگانه ای در پیوست گزارش می شود.

۳ عصر بیستم دسامبر رادیو تهران دستور وزیر دادگستری را در مورد رسیدگی کامل به وضع افرادی که اسامی آنها در لیست تجدیدنظر شده انتقال دهندگان ارز می باشد، اعلام کرد. این بیانیه تأکید می کند که این افراد قبل از اینکه مقررات جدید راجع به ارز به مورد اجرا گذاشته شود اقدام به خروج دارایی شان کرده اند، وزیر دادگستری افزود رسیدگی بیشتر در مورد این مسئله است که آیا این مبالغ منتقل شده با درآمدهای قانونی و دارایی های موجود آنها مطابقت دارد یا نه. بعضی گزارشات خروج ارز را «قاچاق ارز» توصیف کرده اند.

۴ طبق گزارش رادیو صد تن از استادان در دانشگاه تهران دست به تحصن زده و خواهان بازگشایی هر چه سریعتر تمام دانشگاهها شدند. بازگشایی دبیرستانهای تهران هنوز همان ۲۳ دسامبر تعیین شده است و رئیس اتحادیه معلمان به رایزن سیاسی ما گفت که به معلمین گفته شده که به سر کلاسها بروند ولی تدریس نکنند بلکه برای ملاقات با محصلین به سر کارشان برگردند. هنوز مشخص نیست که آیا محصلین به کلاسهایشان برخواهند گشت یا نه.

۵ صبح ۲۱ دسامبر رادیو اعلام نمود که عبدالله انتظام رسماً به عنوان رئیس شرکت ملی نفت ایران معرفی شده است.

۶ این رادیو در اخبار صبح ۲۱ دسامبر همچنین گفت که سه تن از مقامات عالیرتبه وزارت بهداری (محمد نقابت معاون وزیر، یوسف کلیاتی رئیس بخش بیمه های اجتماعی و معاونش حسین پارسا کجوری) اخراج و دستگیر شده اند. بهروز شاهنده به طور خصوصی به مأمور سفارت ما اطلاع داد که وی در ۱۶ دسامبر به خاطر اعمال فشار از جانب مرشد، وزیر جدید، از مقام ریاست اداره مبارزه با مواد مخدر کناره گیری کرده است. شاهنده و دیگر منابع ما در این وزارت تأیید می کنند که وزیر جدید می خواهد از دست «افراد جوان زیرک» خلاص

شـده و دوباره وزارتخانه را با افراد مسن تر و آنهایی که حرکت لاک پشت واری دارند پر کند. گزارش جداگانه ای در مورد برخورد شدید (که اساساً خیلی نامطلوبند) اداره مبارزه با مواد مخدر ایران بعداً ارسال خواهد شد.

۷ جلسه مجلس که با انتقادات شدید مخالفان از دولت ایران روبرو بوده، با صدور بیانیه ای مبنی بر اینکه دولت برای پاسخگویی به انتقادی که چندین هفته پیش اقامه شده باید در اولین جلسه بعد از تعطیلات زمستانی (که مصادف با ۱۴ ژانویه است) حضور یابد، به کار خود پایان داد. دو تن از وکلای مجلس به خبرنگار سفارت اطلاع دادند که دولت موقت حاضر به پاسخگویی به انتقادات می باشد اما نمی خواسته که الزاماً تن به حضور بدهد، چون که در این صورت هر کسی فکر می کرد که تغییر دولت در ظرف سه هفته آینده ممکن است صورت گیرد. سولیوان

خلاصه وضعیت ایران ۲۱ ۲۰ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۴۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۹۸ ۸۴۶ ۶۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آذر ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران ۲۱ ۲۰ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش حاوی اخبار مربوط به اوضاع ایران از ساعت ۱۲ ظهر روز ۲۰ دسامبر الی ۱۲ ظهر روز ۲۱ دسامبر به وقت محلی است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف عمومی:

در ظرف این مدت تهران و به طور کلی سراسر ایران آرام بود. ظاهر اوضاع همچنان عادی است. به هر حال، وضعیت بحرانی اقتصاد کمی بهتر شده است. با توجه به پارامترهای موجود تشکیل یک دولت غیرنظامی ظاهراً امر بسیار مشکلی است.

ب فعالیتهای ضدبیگانه و ضدآمریکایی:

در ظرف این مدت ۲ تهدید تلفنی دیگر به منزل آمریکاییها و یک تلفن به یک تاجر آمریکایی شده است. در همه موارد به

آمریکاییها گفته شـده که از ایران خارج شونـد وگرنه باید عواقب آن را متحمل شوند. هیچ اقدام خشونت باری گزارش نشده است. هیچ تعقیب و مراقبتی گزارش نشده است.

ج فعالیتهایی علیه طرفداران شاه:

شب گذشـته از ساعت هشت و پانزده دقیقه الی یازده شب مجـدداً برق قطع شـد. گزارش شـده است که مخالفین حکومت، از طریق مساجد به مردم گفته اند که باید صبور بوده و نگران

نباشـند؛ چون قطع برق تاکتیک لازمی است. اگر چه مقـدار تولیـد نفت مجـدداً تا اندازه ای افزایش یافته، وضـعیت پالایشـگاه همچنـان بـدون تغییر مانـده است. جریـان گـاز طبیعی به برخی از صـنایع داخلی ادامه دارد، اگر چه خـط لوله گـاز به شوروی همچنـان بسـته است. (برای اطلاـع بیشتر رجوع شود به بخش گزارش اقتصـادی تهران ۱۲۴۶۸). کـارگران گمرک همچنان در اعتصـاب به سـر می برنـد. لیکن لوازم خانگی، کالاهای فاسدشـدنی و حیوانات در حال ترخیص هسـتند. از آنجایی که اکنون آخر هفته است و فعالیتهای حکومت به حداقل رسیده، لذا برای ارزیابی بیشتر کارایی کارگران باید تا شنبه منتظر بود.

بر اساس گزارش تأیید نشده ای در حوالی ساعت پنج و سی دقیقه بعد از ظهر روز ۲۰ دسامبر به وقت محلی، در بازار تهران و یا حوالی آن، تبادل آتشی بین مردم و سربازان رخ داده که در نتیجه ۲ سرباز کشته و ۳ نفر زخمی گردیده و از مردم نیز ۴ نفر کشته و ۷ زخمی به جای مانده است.

د مشکلات و اقدامات امنیتی:

مأمور اطلاعاتی دفتر وابسته نظامی گزارش می کند که امروز صبح بین ساعات ۵ الی ۵:۲۰ نیروهای مسلح در حال بازگشت به مرکز شـهر بودنـد. بعضـی از افراد پلیس علاوه بر کلت هایشان، به سـلاح ژ ۳ نیز مسـلح شـده اند. افراد پلیس ماسک ضدگاز ندارند.

ه فعالیتهای خارج از تهران:

به نظر می رسد که بقیه شـهرهای ایران از تهران پیروی کرده و ظاهراً آرام هسـتند. مرکز اکثر بازارها همچنان بسـته هسـتند. در شرایط حاضر حالت صبر و انتظار حکمفرماست.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

در ظرف ۲۴ سـاعت گذشـته هیـچ تغییری در اوضـاع کلی رخ نـداده است. چنین به نظر می رسـد که هر دو طرف حکومت و مخالفین مشغول ارزیابی موقعیت های مربوط به خودشان باشند و ما نیز از وقفه کوتاه حاصل شده استفاده خواهیم کرد.

حمله به بیمارستان رضاشاه و تأثیرات آن بر مشهد

سند شماره ۳۴۷

خیلی محرمانه۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران الف ۱۵۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: حمله به بیمارستان رضاشاه و تأثیرات آن بر مشهد

خلاصه: حمله خشونت بار ارتش ایران به بیمارستان رضاشاه دانشگاه مشهد قدرت مخالفین در مشهد را افزایش داده و این پتانسیل را دارد که در بین جامعه دانشگاهیان، روشنفکران و دانشجویان ایران به یک قضیه حقوقی جالب توجه همگانی تبدیل گردد. تبعات این رویداد که چهار کشته و ۱۴ مجروح به جای گذاشت به رویارویی جالبی بین مخالفین متشکل و مطمئن از یک سو و تلاشهای بی ثمر و نسبتاً خام دولت ایران که سعی دارد اوضاع را به نحوی سر و

سامان دهد از سوی دیگر منجر شده است. اوضاع در مشهد کاملاً انفجارآمیز خواهد ماند، حوادث ناچیز دیگری روی داده اند و بروز حوادث بیشتر نیز امکان دارد. پایان خلاصه.

۱ کارمند سفارت در ۱۷ و ۱۸ دسامبر از مشهد دیدن کرد که هدف اصلی وی تماس با رهبران مسلمان این شهر مقدس بود و متوجه شد که جامعه دانشگاهی و مسلمان از حمله ۱۵ دسامبر که توسط واحدهای ارتش علیه بیمارستان رضاشاه در دانشگاه مشهد صورت گرفت شدیداً خشمگین هستند. اطلاعات زیر از طریق مشاهدات شخصی و گفتگو با پرویز آموزگار رئیس دانشگاه مشهد، عبدالحسین آموزگار برادر وی و سردبیر سابق روزنامه و دانشجویان مختلف و همچنین حامیان آیت الله قمی جمع آوری گردیده است. این اطلاعات منعکس کننده تفسیر دولت از قضایا نمی باشد اما کارمند سفارت آموزگار را تقریباً بی طرف ترین فردی می داند که می توان در حال حاضر در مشهد پیدا نمود.

۲ حمله به بیمارستان به حمله چند هفته گذشته به تجمع رهبران مخالف محلی در مسجد کرمان ربط دارد. به دنبال آن رویداد و حمله بعدی به تجمع مشابهی در صحن امام رضا در مشهد (مقدس ترین مکان مسلمانان در ایران که برای اولین بار حرمت آن در زمان حکومت شاه فعلی به این صورت نقض شده است) رهبران مسلمان ایران اعلام کردند که از این به بعد مساجد را نباید به عنوان محل های امن تصور کرد و گردهماییهای بعدی بایستی در منازل رهبران مذهبی یا بیمارستانها صورت پذیرد. به عنوان سندی در مورد اینکه مخالفین در مشهد چنین ارتباطی را حس می کنند کارمند سفارت شاهد گردهمایی حدود ۸۰ تظاهر کننده در ۱۸ دسامبر در محوطه مرکز پزشکی شاهزاده شهناز (که هم اکنون در محل به عنوان مرکز پزشکی محمد مصدق نام برده می شود) بود که تظاهرکنندگان شعار زیر را سر داده بودند: «کتاب ما قرآن است؛ مسجد ما کرمان است؛ شاه اینها را به آتش کشید، مرگ بر شاه.» (البته در زبان فارسی لحن آهنگ داری دارد.)

۳ در پی حمله به صحن امام رضا دکترهای مشهد به منظور اعلام حمایت خود از مخالفین و تحت رهبری ۱۸۷ تن از دکترهای وابسته به دانشگاه مشهد تصمیم گرفتند به کارتهای بیمه درمانی که توسط ارتش در اختیار نظامیان ایرانی و خانواده هایشان گذاشته می شود اعتنا نکنند. ظاهراً دکترها افراد ارتش را با دریافت پول و در صورت لزوم به طور مجانی مداوا می کردند اما ارتش این مسئله را درک نکرده و ظاهراً تصور نمود که از ارائه خدمات پزشکی در مورد آنها مضایقه می شود. حمله ها (که شرح مفصل آن در اختیار کارمند سفارت گذاشته نشده) با حمله به کلینیک های شخصی و اقامتگاه بعضی پزشکان ادامه یافت. در ۱۴ دسامبر نمایندگان پزشکان محلی در بیمارستان ۶ بهمن (که یک بیمارستان دولتی است) شورایی تشکیل داده و به عنوان اعتراض به تغییر نام آن بیمارستان به بیمارستان ۱۷ شهریور (روز حادثه تیراندازی شدید در میدان ژاله تهران) رأی دادند.

علامت جدیدی (بر سر در بیمارستان م) نصب گردید که نظر سربازان را به خود جلب

کرد و تقاضا شد که علامت برداشته شود یا ارتش با توسل به زور آن را خواهد برداشت. این تقاضا رد شد اما رئیس بیمارستان یعنی دکتر طوسیوند (نام اول نامشخص) درخواست نمود که ارتش به خاطر مریضهای بیمارستان خویشتن داری کند. از قرار معلوم جعفری (نام اول نامشخص) فرماندار نظامی مشهد با تخلیه اجباری بیمارستان به کمک گاز اشک آور پاسخ داده بود.

۴ در همان شب حدوداً ۷۰ پزشک در دانشگاه و سایر جاها در بیمارستان رضاشاه گردهم آمدند و تصمیم گرفتند برای تلافی کار آنها همچنان از اعتنا به کارتهای بیمه درمانی ارتش خودداری ورزند؛ تمام کلینیکهای خصوصی مشهد را تعطیل کنند؛ اتاقهای اورژانس جدید در بیمارستانهای بزرگتر ایجاد کنند تا مریضهای کلینیکهای خصوصی سابق را معاینه کنند؛ ۳/۲ دراگ استورهای مشهد را تعطیل کنند (داروفروشها از دکترها حمایت می کنند)؛ و در بیمارستان شاهرضا اعتصاب نشسته نمایند.

۵ در ذیل قول آموزگار رئیس دانشگاه درباره حمله به بیمارستان شاهرضا نقل می شود هر چند که با وصف جداگانه ماجرا از زبان دکتر منوچهر رادپور از دانشگاه مشهد و از زبان یک دانشجو که ادعا می کرد شاهد عینی ماجرا بوده دنبال می شود. در حدود ساعت ۱۰:۰۰ پیش از ظهر ۱۵ دسامبر، ۵ تا ۱۰ سرباز و یک تانک کوچک تحت فرمان یک ستوان سوم و همراه یک جمعیت چماقدار که حدوداً ۴۰ نفر می شدند از در جنبی وارد محوطه بیمارستان رضاشاه شدند و شروع به شکستن شیشه های اتومبیلها نمودند. رگبار مسلسل و حداقل یک تیر توپ تانک به سمت نزدیک ترین ساختمان که متأسفانه بخش کودکان بود و همچنین مردم در حال فرار از ساختمان شلیک شد. یک طفل تحت ضربات چماق کشته شد و یک مرد، پدری که به عیادت فرزند بستری خود آمده بود هدف قرار گرفت و کشته شد. پنج تن دیگر مجروح شدند. پس از آنکه ارتش بیرون رفت مردم جمع شدند اما در حدود ساعت ۱:۱۵ بعد از ظهر ۳۰ تا ۴۰ سرباز بازگشتند و دوباره شلیک گلوله شروع شد. این بار اکثر شلیکها هوایی بودند هر چند که نه نفر دیگر مجروح شدند و دو کودک دیگر با قطع شدن درمان خود مردند. طی هیچ یک از دو حمله، سربازان وارد ساختمانهای بیمارستان نشدند.

پس از آنکه سربازان دوباره بیرون رفتند جمعیت خشمگین که بنا به تخمین سی تا چهل هزار نفر بودند در بیمارستان تجمع کردند و شروع به متوقف نمودن اتومبیلها و بازرسی کارتهای شناسایی کردند و از رانندگان و مسافران به عنوان قیمت عبور می خواستند فریاد بزنند «مرگ بر شاه». یک سرهنگ نیروی زمینی به نام افشین (نام اول مشخص نیست) که ملبس به لباس غیرنظامی اما حامل کارت شناسایی و رولور خود بود و از حمله خبر نداشت، سعی نمود برای درمان پزشکی وارد بیمارستان شود.

سرهنگ بیچاره، همین که شناسایی شد از اتومبیل بیرون کشیده شد و آن قدر چاقو خورد تا مرد. گزارشهای دیگری مبنی بر حمله به پلیسها و سربازان تنها که همگی تأیید نشده اند

تا ۱۷ دسامبر ادامه داشتند. در میان شایعات تشکیل یک جوخه ضربت ضد آیت الله توسط سه پلیس (AWOL) (که بدون اجازه غایب شدند)، یکی از افرادی که از قدیم الایام در محضر آیت الله شیرازی بود در ۱۷ دسامبر هدف واقع شد و مجروح گردید. البته مخالفین تصور می کنند که تیراندازی به این فرد انتقامی بود که به دستور دولت صورت گرفته است.

۶ کارمند سفارت ۳۸ اتومبیل در محوطه بیمارستان شاهرضا با پنجره های شکسته و بدنه های فرورفته شماره کرد. پنجره های ساختمانها شکسته و تعداد قابل ملاحظه ای اثر اصابت گلوله بر داخل و خارج دیوارهای ساختمان و یک سوراخ کالیبر بزرگ در دیوار وجود دارند. بر همه جا شعار نوشته شده است. زیر یک ردیف دراز سورخ گلوله نوشته شده «جاده به سمت تمدن بزرگ». روی چندین درب سفید مستراحها نوشته شده «درب کاخ سفید». شعارهای دیگر ضدامریکایی ضد کارتری که کمتر استهزاء می کنند نیز یافت می شود.

۷ چیزی از حمله نگذشته بود که رئیس ساواک محل با آموزگار رئیس دانشگاه تماس گرفت تا خود را فاقد مسئولیت اعلام کند و تقصیر را به عهده ارتش بگذارد. پس از آن فرماندار نظامی (که بنا به گزارشها فردی بنام تیمسار عظیمی «نام اول مشخص نیست» جای او را می گیرد) تماس گرفت تا بگوید که ساواک مقصر است. یک بیانیه رسمی بعداً صادر شد که در آن بابت رویداد اظهار تأسف و ادعا شده بود که افسر مسئول بدون داشتن دستور اقدام کرده بود. خصوصاً از آنجایی که حمله اولیه تکرار گردید و چون سربازان همراه شخصی ها بودند، هیچ کس این توضیح را باور نمی کند (نظریه: با در نظر داشتن جو فعلی مشهد هیچ بیانیه دولتی مورد قبول قرار نخواهد گرفت. پایان نظریه).

۸ در تلاشی که برای کاستن از حرارت ماجرا صورت گرفت، دولت ایران یک هیأت چهار نفره به ریاست تیمسار کاتوزیان وزیر کار و امور اجتماعی و عضویت دکتر شمس الدین مفیدی وزیر علوم و آموزش عالی، دکتر سیدمحمد طباطبایی معاون اول وزارت بهداری و دکتر محمدعلی حفیظی دبیرکل شورای پزشکی کشور اعزام کرد تا عذرخواهی کنند. دو نفر اخیر به مرکز طبی شهناز رفتند. در آنجا جلسه شورای استادان پزشکی دانشگاه مشغول اتخاذ تصمیم برای تغییر نام به مرکز طبی محمد مصدق بود (علامت جدید به تاریخ ۱۸ دسامبر بالا برده شد). حفیظی و طباطبایی واداشته شدند برای ورود به جلسه فریاد بکشند «مرگ بر شاه» و هنگامی که سعی کردند برای معذرت خواهی سخن بگویند بر سرشان فریاد کشیده شد تا سکوت کنند و اخراج شدند. این دو که کاملاً متوحش شده بودند در منزل استاندار پناه جستند. این دو وزیر همراه با آموزگار رئیس دانشگاه به جلسه جامعه اسلامی بیمارستان رضاشاه (که اینک به طور غیررسمی بیمارستان شهدا شناخته می شود) رفتند. در آنجا به وزرا توهین شد و نصیحت شدند به اینکه استعفا نمایند، سپس تمامی سران اسلامی اتاق را ترک کردند به استثنای آیت الله مرعشی که روابط دوستانه قدیمی با مفیدی داشت و حتی او لازم دید که برای عذرخواهی از آیت الله ها به خاطر صحبت نمودن با وزراء دو نوبت از اتاق خارج

شود.

۹ ۱۸ دسامبر از طرف آیت الله خمینی از پاریس به عنوان روز عزاداری برای کسانی که در سرتاسر ایران در اعتراض علیه شاه به قتل رسیده اند معین گردید. رهبران اسلامی طرح ریختند که مراسم تشییع جنازه برای کشته شدگان در بیمارستان رضاشاه را با روز مراسم عزاداری یکی کنند. به هر حال ارتش از ترس اینکه حضور تابوتها در جلوی راهپیمایی موجب تهییج جمعیت گردد از اول روز ۱۸ دسامبر بیمارستان شاهرضا را مسدود کرد و از دادن اجازه برای حرکت دادن اجساد امتناع ورزید. به هر حال در آخر امر نوعی توافق حاصل شد چون در نهایت بالغ بر ۱۰۰۰۰۰ نفر در محوطه شاهرضا تجمع کردند (بعضی تخمین ها تا رقم ۵۰۰۰۰۰ نفر را عرضه کردند ولی آشکار بود که این رقم خیلی زیاد است) تا به یک پیام ۴۵ دقیقه ای خمینی به کارتر گوش فرا دهند.

نکات برجسته این بیانیه عبارت بودند از: سرزنش نسبت به حمله به بیمارستان و درخواست دانستن اینکه چگونه این رویداد با سیاستهای حقوق بشری رئیس جمهور وفق می یابد و اینکه آیا با توجه به این اعمال، رئیس جمهور حمایت خود را از شاه ادامه خواهد داد (استادان دانشگاه مشهد مشغول تهیه نامه خود به رئیس جمهور بودند اما با توجه به نامه خمینی آن را حذف نمودند)؛ بیان اینکه تولید نفت داخلی ایران برای مصارف داخلی تکافو می کند و کمبودهای حاصل به سبب فروش نفت به اسرائیل به وجود آمده بود؛ توصیف تظاهرکنندگان چماقدار طرفدار شاه به عنوان مزدورانی که خائن به اسلام و مستحق مرگ به دست مؤمنین هستند.

۱۰ نظریه: گزارش رویداد (بیمارستان) رضاشاه به این دلیل با این تفصیل ارائه شده که آن حائز تمام مشخصات حوادثی که در تاریخ مخالفین سیاسی ایران اهمیت سمبلیکی بزرگتر از خود آن حادثه حاصل می کنند دارد. ایرانیان خصوصاً دانشجویان و روشنفکران علاقه وافری به این نوع چیزها دارند. به علاوه دانشگاه مشهد همچنان تنها دانشگاه باز در ایران است به این معنا که هیچ گونه کلاسی برگزار نمی شود. اما دانشجویان و استادان می توانند آزادانه به محوطه رفت و آمد کنند. دولت از اینگونه آزادیها منافع سیاسی حاصل می کند اما در رابطه با فعالیت سیاسی در محوطه دانشگاه خساراتی نیز عاید می شود. بدین قرار، این امر احتمالاً به عنوان ضربه ای بر جامعه دانشگاهی سراسر کشور تلقی خواهد شد و محتمل است که پیامدهای مشفقانه دربر داشته باشد. این حمله بیزاری دانشگاه و جوامع اسلامی مشهد را که از جمله مهم ترین عوامل در یکی از بزرگ ترین شهرهای ایران هستند تکمیل کرد. فهمیدن این که شاه و دولت فعلی برای ترمیم اوضاع مشهد برای آینده قابل پیش بینی می توانند انجام دهند مشکل است. دکتر رادپور پیشنهاد می کند که با یک عذرخواهی از طرف استاندار همراه با تنبیه افسری که فرمان حمله داد می توان تا حدی جماعت دانشگاهی را تسکین داد. با این وجود، تاکنون دولت ایران بدون کسب موفقیت سعی نموده عذرخواهی در سطح بالاتری به عمل آورد و یک

استاد پیش از این پیشنهاد نموده که فرماندار نظامی باید مسئولیت حمله را به دوش بگیرد زیرا یا او فرمان آن را داد که در آن صورت او مجرم است یا اینکه از آن خبر نداشت که در آن صورت او قاصر است.

۱۲ نظریه بیشتر: در مدت طولانی تر اقداماتی هستند که شاه می تواند در نظر گیرد و می توانند برای تسکین رهبریت اسلامی مشهد به کار روند.(۱)

الف شاه صاحب کاخ ملک آباد و محوطه وسیع آن در مشهد است. از این کاخ شاید یک یا دو شب در سال زمانی که شاه برای زیارت سالانه اش به حرم می رود استفاده می شود. می توان این کاخ را به صورت یک پارک عمومی درآورد و شاه می تواند آن شبها را در منزل استاندار یا تالار شاهنشاهی هتل هایت بگذراند.

ب عملیات و اموال اوقاف، که شامل تمامی حرمهای ایران به استثنای حرم امام رضا و حرم قم می شود می تواند به تدریج به روحانیت بازگردانده شود.

ج اعاده کنترل اسلامی حرم مشهد نیز می تواند مورد بررسی قرار گیرد هر چند که این امر بسیار مشکلی خواهد بود. شاه در حال حاضر متولی حرم است و نایبش استاندار خراسان می باشد. برای مدتی مقام استانداری به عنوان فرصتی برای ثروت اندوزی شخصی به هزینه حرم تلقی می شد اما گماشتن وزیر پیشین یعنی ولیان که مشهور است به اینکه در فساد عملاً در ایران بدون رقیب است ضربه سختی برای خراسانیها بود. تأثیر این کار با انتخاب یک ملای فوق العاده فاسد به نام نوغانی (نام اول مشخص نیست) از مشهد به عنوان سخنگوی مذهبی، که تنها برجستگی وی ظاهراً توانایی سخن پردازی بود تشدید شده. انتخاب نوغانی ضربه ای بود به غرور آیت الله های مشهد که بیش از همه جریحه دار شده بود و هر چند که نوغانی دیگر در آن مقام نیست تماس با ولیان و جانشینانش به طور وسیع قطع گردید. این حرم مدت چندین دهه به صورت یکی از بزرگ ترین ملاکان ایران بوده است. در اواسط سال ۷۰ وارد کار تجارت شد و اکنون دست اندرکار ساختن آپارتمان است و در نانواییهای حرم نان تولید می کند. بچه های خراسان تصور می کنند که ایشان مجبور شده اند این نان را با قیمتهای بیشتری برای ناهارهای مدرسه خود بخرند. به طرز گسترده ای تصور می شود که درآمد حرم سالانه بالغ بر یک میلیارد دلار می شود و قسمت اعظم آن مستقیماً سر از کیسه های شاهنشاهی در می آورد.

بنابراین عناصر مذهبی مشهد احتمال نمی دهند که شاه بتواند کنترل حرم را واگذار نماید از ترس اینکه ممکن است بازرس دفاتر از فساد پرده بردارد. به علاوه، کنترل درآمد حرم قدرت و استقلال مالی عظیمی به روحانیت بسیار محافظه کار خراسان خواهد داد؛ تحولی که احتمالاً هم موافق میل شاه و هم موافق میل دیگر عناصر مخالف او نمی باشد

سولیوان

وضعیت اعتصابات اصلی در سرتاسر ایران تا ۱۲ دسامبر

۱- در اصل سند ردیف شماره (۱۱) وجود ندارد. م.

سند شماره ۳۴۸

سری۲۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۳۰ آذر ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۱۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: وضعیت اعتصابات اصلی در سرتاسر ایران تا ۱۲ دسامبر

۱ SRF [سیا] اطلاعات زیر را از یک منبع حساس کسب کرده و برای استفاده ما به سفارت داده است. این اطلاعات از یک گزارش رسمی دولت ایران در مورد وضعیت اعتصابات اصلی در سرتاسر ایران تا ۱۲ دسامبر استخراج شده است و به خصوص از این نظر قابل توجه است که اوضاع کارگری را بلافاصله پس از تظاهرات ۱۱ و ۱۲ دسامبر ذکر کرده است.

۲ تا ۱۲ دسامبر سازمانهای خصوصی و دولتی زیر، تحت تأثیر اعتصابات قرار گرفته اند:

الف: سازمان آب، تهران. تمام ۲۰۰۰ کارمند آن برای حقوق بیشتر، دوره کاری و مسایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ب: توانیر، تهران. تمام ۱۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند، همان شرایط.

ج: وزارت امور اقتصادی و دارایی، تهران. تمام ۴۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

د: شرکت پست، تلگراف و تلفن، تهران. تمام ۱۵۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

ه : گمرکات، تهران. تمام ۲۳۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

و: شرکت برق شهری، تهران. تمام ۲۰۰۰ کارمند آن در اعتصاب هستند. همان شرایط.

ز: شرکت ملی نفت ایران، آبادان. ۴۰۰۰ نفر از ۵۲۱۰ کارمند در حال اعتصاب هستند.

مسایل سیاسی:

ح: ماشین سازی، اراک. تمام ۱۸۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ط: تراکتورسازی، تبریز. تمام ۱۶۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ی: ماشین سازی، تبریز. تمام ۲۳۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ک: پالایشگاه، شیراز. تمام ۵۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ل: پالایشگاه، تبریز. تمام ۲۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

م: مجتمع پتروشیمی، شیراز. تمام ۷۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

ن: شرکت خدمات نفتی (اسکو)، آبادان. تمام ۱۳۰۰ کارمند آن به دلایل سیاسی اعتصاب کرده اند.

۳ در صورتی که اطلاعات فوق عموماً دقیق می باشند با این حال عدم پیوستگی ها و اشتباهاتی وجود دارد که ارزش گفتن دارند که فقط منعکس کننده فقدان اصلاحات در زمینه های کارگری در دولت ایران می باشد. گزارش مربوط به اینکه تمام کارمندان وزارت

اقتصاد و دارایی در اعتصاب هستند دقیق نمی باشد زیرا عوامل مدیریت در تمام طول دوره ناآرامی سر کارهای خود بودند، تا آخر نوامبر تعدادی از کارگران در کارخانه ماشین سازی اراک به سر کار بازگشته بودند و تا آنجایی که ما میدانیم در ابتدای هفته سوم ماه نوامبر اعتصاب در تراکتورسازی تبریز خاتمه یافته بود.

آمار کارمندان شرکت نفت در آبادان بسیار کم عنوان شده است (در گزارش ۵۲۱۰ نفر آمده در صورتی که آمار ما حاکی از ۱۲۰۰۰ پرسنل می باشد) اما این عدم تطابق را می توان بدین ترتیب توجیه نمود که احتمالاً گزارش تنها منعکس کننده یکی از بخشهای کاری در شرکت نفت بوده است. مثلاً کارگران پالایشگاه (حدوداً ۶۰۰۰ نفر) یا«سایرین» (حدود ۵۸۰۰ نفر). آمار ۲۰۰ نفر برای کارگران پالایشگاه تبریز نیز کم می باشد و در همین حال آمار مربوط به اسکو در آبادان زیاد ذکر شده است. (عملاً حدود ۵۰۰ نفر از کارمندان اسکو در آنجا هستند).

۴ به محض وصول اطلاعات جدیدتر، اصلاحات تکمیلی خود را ارسال خواهیم نمود.

سولیوان

حقیقت چیست؟

سند شماره ۳۴۹

۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱ دی ۱۳۵۷

از: مترینکو کنسول آمریکا، تبریزبه: چارلز ناس کاردار آمریکا، تهران

موضوع: حقیقت چیست؟

خلاصه: وقایع هفته گذشته تبریز، عکس العمل مطبوعات بین المللی، و به خصوص توصیفات بسیار متفاوت به اصطلاح شهود عینی از یک حادثه واحد یکی از نمودهای انحصاری روان شناسی ایرانی که نقش بسیار مهمی در ناآرامیهای چند ماه گذشته ایفا نموده را به نمایش می گذارد. نگرش یک ایرانی به حادثه ای واقعی همانقدر به عین واقعیت بستگی دارد که به آنچه که ممکن بود اتفاق افتد، آنچه که اتفاق می افتاد، آنچه که ناظر میل دارد اتفاق افتاده باشد، و آنچه نقل کننده فکر می کند که شنونده مایل باشد اتفاق افتاده باشد. (پایان خلاصه)

خارجیهایی که در ایران زندگی می کنند غالباً از طریق تجربیاتی غم انگیز و شخصی دریافته اند که ایرانیها عادت دارند چیزی را بگویند که شنونده مایل است بشنود، و یا چیزی را بیان کنند که در اصل حقیقت دارد ولی اگر شنونده ارزش ظاهری آن را برگزینند، به نحوی سوءتفهیم گردد که آن واقعیت نیز به افسانه بدل شود. به فرض اینکه سئوال و جواب درباره یک وضعیت عادی و کم اهمیت باشد، نتیجه می تواند مضحک و کمی ناراحت کننده شود. ولی با افزایش اهمیت واقعه و وضعیت، و

تمایل مخبر به ارضای سئوال کننده، تحت تأثیر دستکاریهای مخبر در اصل خبر قرار می گیرد، و اطلاعات ارائه شده، معمولاً رنگهایی به خود می گیرد که هیچ ربطی با اصل پاسخ واقعی ندارد. مثالهای بی شماری وجود دارد، و امید است نمونه های زیر منظور را تفهیم کنند:

چنـد روز پیش، تظـاهراتی در تبریز برپـا گردیـد که توجه زیادی را به خود جلب نمود زیرا دربرگیرنـده گزارشاتی بود دال بر اینکه گروهی از سـربازان محلی شورش کرده و یا حـداقل عده ای از آنها فرار کرده اند. توصـیفات مختلف از این واقعه دامنه ای به شرح زیر یافت:

(۱) در یک درگیری بین جمعیت بزرگی از مخالفین شاه با سـربازان، یک سـرهنگ به دست یک ملاّ کشـته شد. سـربازان که فرمانده خود را کشـته دیدند بر روی تظاهرکنندگان آتش گشوده و عده زیادی را کشـته یا مجروح کردند. در یک بیان دیگر نیروها پس از اینکه فرمانده خود را کشته می یابند، بلافاصله از محل می گریزند.

(۲) در یک درگیری یک سرهنگ ارتش ملاّیی را کشت، و در جدالهای متعاقب این امر بسیاری از تظاهرکنندگان و سربازان به قتل رسیدند.

(۳) در یک درگیری نسـبتاً آرام بین تظاهرکنندگان و سربازان، یک سرباز بر روی یکی از تظاهرکنندگان آتش گشود و او را از ناحیه بیضه ها مصدوم ساخت. این صـحنه سرباز دیگری را واداشت تا سرباز اولی را به گلوله ببندد، و در نتیجه این امر افسر فرمانده (یک سرهنگ) سرباز دوم را با تیر زد. در نتیجه نبرد سختی بین سربازان و تظاهرکنندگان درگرفت که منجر به تلفاتی از هر دو طرف گردید؛

الف سـربازی که بدون اخطار به سوی تظاهرکنندگان تیراندازی کرده بود به ضرب گلوله سرهنگ از پای درآمد، و این سبب شد که جمعیت بلافاصله آرام شده و به سرعت متفرق گردند؛

ب سربازی که بدون اخطار به تظاهرکنندگان تیراندازی کرده بود با گلوله سرهنگ از پای درآمد، و این سبب شد تا یک ملاّ بلافاصـله او را تشویق کند و سـرهنگ را یک مسـلمان واقعی بخواند. حادثه و خونهای ریخته شده سـبب گردید تا سـربازان و جمعیت ناگهان زیر گریه بزنند، و در میان اندوه عمومی دو جسد را از خیابان جمع کردند؛

(۴) در حین درگیری سربازان و تظاهرکنندگان، ملاّیی به فرمانده که یک سرهنگ بود نزدیک شد، سینه مقدس خود را لخت کرد و از سـرهنگ خواست تا او را بزنـد زیرا آماده و مایل است که به خاطر اسـلام بمیرد. سـرهنگ ناگهان گریه اش گرفت، سلاـحش را به زمین انـداخت، و ملاّـ را چون برادری در آغوش گرفت. ملاّـ و سـرهنگ هر دو برای جمعیت سـخنانی دربـاره برادری، اسلام و غیره ایراد کردند. و سربازان و جمعیت به آرامی صحنه را ترک نمودند.

(۵) در یک درگیری بین تظاهرکنندگان و سـربازان ملاّیی سـینه خود را برهنه ساخت و از سـرهنگ فرمانده خواست تا او را با تیر بزند. سرهنگ گریه اش گرفت، اسلحه اش را به زمین انداخت و همراه سربازان خود گریخت.

الف سـرهنگ و سـربازان او که بیست و پنج نفر بودند همگی سـلاحهای خود را به زمین ریخته و اظهار داشتند که نمی توانند روی هم دینان مسلمان خود آتش بگشایند، مردم آنها را به

مسجد برده، لباسهای غیرنظامی پوشانده و ترتیب فرار آنها از تبریز و ارتش را برای همیشه دادند؛

ب فقط هشت سرباز بودند و سرهنگی در کار نبود؛

ج فقط سه سرباز بودند و سرهنگی در کار نبود؛

(۶) هیچ حادثه ای که درگیری بین یک ملّا و یک سرهنگ را دربر داشته باشد آن روز در تبریز اتفاق نیفتاده، زیرا به گشت های ارتش دستور داده شده بود که مزاحمتی برای تظاهرکنندگان ایجاد نکنند، و سربازان هرگاه جمعیتی را می دیدند که نزدیک می شود از مسیر آنها عقب می نشستند.

(۷) یک گروه بزرگ از تظاهرکنندگانی که طرفدار شاه بودند به سرهنگی که همراه نیروهایش در خیابان بودند نزدیک شدند و برادران سرباز خود را در آغوش گرفته و بوسیدند. سربازان آنقدر تحت تأثیر ابراز عشق و پشتیبانی تظاهرکنندگان قرار گرفتند که به آنان اجازه دادند تا از تانکهایشان بالا رفته و به وارسی تانکها بپردازند. آنگاه سربازان و تظاهرکنندگان به صرف غذایی نیمه سنتی پرداختند (بر اساس یک گزارش این غذا را تظاهرکنندگان فراهم کردند، بر اساس گزارش دیگر سربازان و بر اساس گزارش باز هم دیگری مردمی که منازلشان در آن نزدیکی بوده غذای مذکور را فراهم نموده بودند)، و سپس همگی غرق در محبت برادرانه ایرانی محل را ترک کردند. تمام مطالب فوق از سوی آشنایان و دوستان من ارائه شده که ادعا می کنند از قول شهود عینی نقل می کنند و تمامی به درستی آنچه می گفتند اعتماد کامل داشتند. جالب این است که در شب همان روزی که این حوادث اتفاق افتاده یا نیافتاده است، سه میهمان در منزل خود داشتم که دوتای آنها ستوانهای ارتش ایران بودند که به پایگاه تبریز مأمور شده بودند. وقتی از آنها پرسیدم واقعیت قضایا در این دو روز پرشایعه چه بوده، گفتند تظاهراتی بوده و چند نفر مجروح شده اند. وقتی کمی درباره داستانهایی که آن روز شنیده بودم برایشان گفتم، پاسخ دادند که اواخر عصر آن روز از فرمانده پایگاهشان اجازه گرفته اند که شب را بیرون بگذرانند و اگر مسئله مهمی از قبیل آنچه تعریف کرده بودم وجود داشت، فرمانده هیچ گاه به آنان چنین اجازه ای نمی داد. (ضمن اینکه بعد از ظهر آن روز در پایگاه بسیار آرام بوده است). این نکته برایم بسیار منطقی بود و همچنین سرپوشی برای یک روز پر از گزارشات ضد و نقیض از کشتار و شورشهای دسته جمعی.

به دنبال تلاش برای بررسی تلفات احتمالی در طول روزهای فوق العاده خشونت بار، یا فوق العاده آرام و یا چیزی بین این دو، از طریق دو منبع مختلف در بیمارستان دولتی اصلی شهر مطالب زیر را دریافت داشتم:

سرپرستار بیمارستان ادعا کرده تعداد زیادی کشته و زخمی را به بخش اورژانس بیمارستان آورده اند که همگی در اثر تظاهرات خشونت بار آن روز مصدوم شده بودند. یک منبع دیگر که یکی از فیزیسین هایی است که با یک دکتر در همان بیمارستان ازدواج کرده اظهار داشته که دو

مصدوم حوادث آن روز در بیمارستان مورد مداوا قرار گرفته، که فقط یکی از آنها نیاز به عمل داشته است. هر دو منبع دسترسی خوبی به اطلاعات اینگونه داشته اند، با این حال پاسخهایشان هر یک دنیایی با دیگری فاصله دارد. هر دو آنها بی تردید فکر کرده اند آنچه منتقل می کنند دقیقاً همان چیزی است که اتفاق افتاده.

نظریه: برای هر حادثه مفروض در زمینه اقدامات و تظاهرات ضدشاه در ایران در طول چند ماه گذشته، به تعدادی که هر شنونده مایل باشد داستان وجود دارد، که از داستانهای غیرممکن مردمی (مثل اینکه شاه واقعاً مرده، شاه توسط پسرعمویش به قتل رسیده، شاه فرار کرده، شاه در محاصره سربازان اسرائیلی است زیرا به محافظین خود اعتماد ندارد و غیره) گرفته، تا توضیحات دولتی که گهگاه به همین نسبت غیرقابل قبول می باشند. دلایل این آشفتگی به اعماق روان شناسی ایرانی باز می گردد، و همچنین تا حد زیادی به سیاستهای رسمی دولت در رابطه با توزیع اخبار ارتباط می یابد. تا آنجایی که به بعد فرهنگی/ روانشناسی قضیه مربوط است، نوعی عدم تمایل آشکار در ایرانیان وجود دارد که نمی خواهند بالا دست خود را با اخبار ناراحت کننده و چیزهایی که ممکن است نخواهد بشنود، آزار دهند. برای مثال اوائل ماه جاری محوطه کنسولگری را به مقصد منزل یکی از دوستان ایرانی جهت صرف شام ترک کردم، و شماره تلفن آنها را به نگهبان درب ورودی سفارت دادم تا در صورت مسئله ای اضطراری مرا خبر کند. قبل از شروع منع رفت و آمد به سفارت بازگشتم و از نگهبان درب پرسیدم آیا مسئله ای اتفاق افتاده یا کسی تلفن زده است یا خیر؟ وی پاسخ داد آن شب هیچ اتفاقی نیافتاده و من به آرامی به تختخواب رفتم. صبح روز بعد از معاونم شنیدم که شب گذشته بمبی روبروی درب سفارت منفجر شده و یک مغازه (فروشگاه) تعاونی دولتی را خراب کرده است. از همان نگهبان دیشبی سئوال کردم چه اتفاقی افتاده و آنگاه داستان مفصلی درباره آتش آن شب از قول شهود عینی که خودش هم از آنان بوده از جمله تلفن زدن او به مسئول محلی، ورود فرمانده حکومت نظامی به محل، جمع شدن عده زیادی تماشاگر و غیره را برایم تعریف کرد. این حادثه زمانی اتفاق افتاده که من مشغول صرف شام در کیلومترها آن طرف تر بودم، وقتی از نگهبان پرسیدم چرا به من تلفن نزده و یا لااقل به هنگام بازگشت مسئله را به من نگفته، وی پاسخ داد: «آخر آقای کنسول نمی خواستم شما را ناراحت کنم.» نگهبان درب ورودی واقعاً فکر می کرد چون کاری کرده که من آن شب را راحت بخوابم وظیفه اش را انجام داده است، و وقتی به او توضیح دادم که اولویتها و مسئولیتهای من حکم می کند در صورت بروز چنین حوادثی در هر زمانی، مورد مزاحمت واقع شوم، واقعاً تعجب کرده بود و کمی هم ناراحت شد.

حادثه فوق خود گویای مسایل هست، و در رابطه با رواج آن در بین کارکنان و کارفرمایان ایرانی جای تأمل دارد. شخص می تواند با استفاده از همین نمونه های کوچک دریابد که کارکنان دولت چه اطلاعاتی را از نظر مقامات ارشد خود مخفی می دارند، و تا چه میزان

اطلاعـات اولیه صـافی بنـدی می شونـد تا به دست سـطوحی چون وزیر یا شاه برسـند. با توجه به این وضع، امکان جهل کامل مقامات بلنـدپایه درباره مسایل مربوط به زمینه مسـئولیتشان بسـیار زیاد و تأسف بار است. یکـی دیگر از عوامل دخیل در انتقال اطلاعـات در ایران آگـاهی بیش از حـد ایرانیان در این باره است که ۱) اطلاعـات و یـا اطلاعات غلط درباره هر حادثه امنیتی ممکن است خیلی مهمـتر از خـود حـادثه باشـد، و ۲) سـرمایه گـذاریهای شخصـی نـاظر ایرانی دربـاره آنچه که اتفاق افتاده یا نیفتاده ممکن است آن قـدر در وضـعیت امنیتی فعلی یا آتی او مؤثر باشد، که بهتر است حادثه را آن طور بیان کنند که او میل داشته، رخ دهد. سالهایی ممتد از اختناق در پخش اخبار حقیقی، و بالاخص سرکوب اطلاعات و توزیع مطالب مربوط به انتقاد از رژیـم توسـط «سـاواک» بـه وضـعیت کنـونی انجامیـده است، که اینـک هیـچ ایرانی عـادی به اعلامیه هـای رسـمی دربـاره موضوعات مربوط به وضـعیت امنیتی اعتماد نمی کنـد. تحقیقات و پوشـش خبری رسـمی از دست خارج شـده انـد، و هر چند میتوان بـا دولت در رابطه بـا تخفیف وقـایع موجود و یا حتی بخشـی از آنچه اتفاق افتاده همـدردی کرد، ولی به راحتی نیز می توان این عقیده مردم را درک کرد که دولت به روش سـنتی خود یعنی دروغ پردازی محض ادامه می دهد. البته این امر سـبب شـده تـا بسیاری از مردم داسـتانهای ساختگی و پوچ را به عنوان حقیقت بپذیرنـد، زیرا تنها پایه ای که بر آن اساس حقیقت را تعیین می کننـد همـان تکـذیب دولت دربـاره یک داسـتان است. مـدتهاست که شایعات در زمینه عقایـد مردم جای واقعیت را گرفته انـد، و زمـانی که شایعـات مقبـول باشـند، به خودی خود از آنچه در واقع رخ داده است حقیقی تر و پـذیرفتنی تر به نظر خواهند رسید.

با توجه به پذیرش شایعات به عنوان وقایع، بسـیاری از مردمی که علناً به مخالفت با رژیم پهلوی برخاسته اند اینک مجبورند از شایعات به عنوان سـلاح اسـتفاده کننـد. آنها دیگر آنقدر پیش رفته اند که جای بازگشت ندارند، و لذا از تنها حربه کارسازی که در اختیار دارند برای بقای خود در آینده بهره می جویند. واقعیت تلخ، و باز واقعیتی که ریشه هایی عمیق در تاریخ سیاسی و فرهنگی ایران دارد، این است که قصه پردازان به جایی رسـیده انـد که مجبور شـده اند خود نیز داسـتانهایی را که می سازند باور کنند.

حوادث تبریز

سند شماره ۳۵۰

سری۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۳۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: حوادث تبریز

۱ کنسولگری مـا در تبریز، علیرغم کوشـش فراوانی که بـا همکـاری منابع زیادی در ارتباط با شایعه تمرد تعـدادی از سـربازان انجام داده قادر نبود که تصویر روشنی از اتفاقات ۱۸ دسامبر ارائه دهد.

با گذشت سه روز علاقه و عادت ایرانیان به شایعه سازی آنقدر آب را گل آلود کرد که مشکل می توان حقیقت را تشخیص داد. نمونه ای از این مشکلات در ذیل آمده که قضیه را روشن خواهد نمود چون در این مدت با وقایع و حقایق تأیید شده ای روبرو بوده ایم. از دو منبع که هر دو به طور یکسان در موقعیتی هستند که بایستی از حقایق مطلع باشند و از نظر کنسول هم اشخاص منطقی می باشند سئوال شد که تعداد تلفات بعد از زد و خوردهای بین سربازان و تظاهرکنندگان که به بیمارستان منتقل شده اند چقدر بود؟ در این خصوص اولین پاسخ صدها نفر و دومین جواب دو نفر بود.

۲ کنسول ترکیه (که نام آن محفوظ است) (عطف به تلگراف آنکارا) به مترینکو گفته است که گزارشات او بر اساس گفته رادیو تل آویو و گزارش بی بی سی و گفتگو با یک راننده تاکسی بوده است.

۳ در یک گزارش جداگانه سیا از منبع موثقی نقل می کند که تمردی صورت گرفته است. اما از دومین منبع معتبر SRF گزارش داده است که دو سرباز همراه با سلاحهایشان گریختند.

۴ آندرو ویتلی مخبر بی بی سی معتقد است که دلایل محکمی برای رویگردانی و فرار ۴۵ سرباز دارد.

ما باید با چشم و گوش باز مراقب اوضاع باشیم.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۱، ۲۱ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۵۱

سری۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۱۲۸۸به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۱ ، ۲۱ دسامبر ۷۸

۱ درگیری بین سی تا چهل نفر از طرفداران خمینی که تعدادی از آنها مسلح بودند با نیروهای پلیس اواخر دیروز در بازار تهران آغاز شد. در این درگیری دو نفر کشته، چهار نفر زخمی و دوازده نفر دیگر دستگیر شدند. حادثه مهم دیگری از تهران گزارش نشده است. اوضاع در شیراز و اصفهان کلاً آرام است. در شهر تبریز جمعیت نسبتاً کمی در یک اقدام ضربه و گریز شیشه های کنسولگری ترکیه و دو بانک مجاور آن را شکستند اما اغتشاشات بیشتری وجود نداشته است. کنسول آمریکا قادر نبوده اطلاعات موثقی راجع به شورش فوق کسب نماید.

۲ دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران طی بیانیه ای که امروز انتشار داد شرکت جبهه ملی در هر گونه دولت غیرنظامی

که تحت رهبری غلامحسین صدیقی که یک سیاستمدار کهنه کار می باشد را تکذیب کرد.

۳ به نظر می رسد که دبیرستانها در روز بیست و سوم دسامبر بازگشایی شوند. طبق

گزارش رادیو تهران یک صد نفر از اساتید در دانشگاه تهران خواستار بازگشایی هر چه سریعتر تمامی دانشگاهها شدند.

۴ تولید نفت ایران امروز به سه میلیون و یکصد هزار بشکه رسید که نسبت به دیروز چهار صد هزار بشکه کاهش نشان می دهد. عبدالله انتظام رسماً به سمت مدیرعامل جدید شرکت ملی نفت ایران به جای هوشنگ انصاری که متهم به رشوه خواری است معرفی شد. انتظام که ۸۱ سال دارد ریاست شرکت ملی نفت ایران را در سالهای میان ۶۳ ۱۹۵۷ به عهده داشته و قبلاً وزیر امور خارجه بوده است. یک ناظر عالیرتبه شرکت نفت آمریکا در ایران، شرکت ملی نفت ایران را بیشتر به خاطر مدیریت نالایق انصاری «مفلوج» توصیف کرد.

کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲ دسامبر

سند شماره ۳۵۲

خیلی محرمانه۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۳۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۲ دسامبر

خلاصه: امروز کشور آرام است. به هر حال، سربازان، دانشگاه تهران را محاصره کرده اند و از عبور و مرور وسایل نقلیه در منطقه جلوگیری می کنند. دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران طی یک نامه اعتراضی شدیداللحن به غلامحسین صدیقی، همکاری با دولت وی را رد کرد. اما برخورد کامل میان آنها هنوز آشکار نیست. تکرار می کنم هنوز آشکار نیست. اعتصاب کارکنان هواپیمایی ملی ایران با اخراج خلبانانی که از کار کردن امتناع می ورزیدند حل شد. پایان خلاصه.

۱ ایران تا ظهر روز بیست و دوم دسامبر آرام است. به هر حال، در تهران بین دویست تا چهارصد سرباز دانشگاه تهران را محاصره کرده و از ورود به منطقه (دانشگاه تهران) جلوگیری به عمل آوردند. هیچ گونه تیراندازی تا ظهر وجود نداشته و گمان می رود که سربازان قصد دارند مانع استادان دیگر شوند تا آنها نتوانند به صد استاد متحصن در دانشگاه که در حال مبارزه جهت بازگشایی دانشگاهها هستند بپیوندند. بقیه نقاط تهران آرام است.

۲ دکتر کریم سنجابی رهبر جبهه ملی ایران روز بیست و یکم دسامبر طی نامه ای به غلامحسین صدیقی نخست وزیر پیشنهادی صریحاً اعلام داشت که جبهه ملی در تشکیل دولت با نامبرده همکاری نخواهد کرد و حتی گزارش شده که از صدیقی به خاطر قبول این حکم شدیداً انتقاد کرده است. دیگر شخصیتهای جبهه ملی نظیر بختیار و فروهر اعلام کرده اند که در کابینه صدیقی شرکت نخواهند کرد. تکرار می کنم شرکت نخواهند کرد. اما مواضع بازرگان از نهضت آزادی که معمولاً سرسخت

بوده مشـخص نیست. یکی از نزدیکـان بازرگـان به مأمور سـفارت اظهار داشت که بازرگان هنوز در حال بررسـی است که به طور خصوصی از ابتکار

صدیقی حمایت نماید، ولو اینکه نهضت آزادی (به عنوان حزب یا گروه) در کابینه وی شرکت نکند. با توجه به مطالب بالا و اینکه سفارت متن کامل فارسی نامه سنجابی را ندیده است اما به نظر می رسد که پاسخ «نخیر» قاطع سنجابی از آن «نخیر»های ایرانیهاست که نکات دقیق و ظریفی را دربر دارد. سعی ما بر این است که مشخص کنیم آیا با پاسخ ظاهری در رد همکاری با ابتکار صدیقی، جبهه ملی در حقیقت تمام درها را جهت نوعی همکاری به روی وی بسته است. از یک منبع وزارت خارجه (محفوظ بماند) کسب اطلاع کردیم که نام یکی از اعضای کابینه صدیقی که موافقت نموده در پست وزیر خارجه همکاری نماید محمود فروغی است که سابقاً سفیر ایران در آمریکا بوده است.

۳ ما تردید داریم که بگوییم چنانچه صدیقی نتواند به نوعی همکاری یا شرکت جبهه ملی و یا نهضت آزادی را جلب نماید دولت تشکیل نخواهد داد. چنین دولتی بدون همکاری دو گروه فوق مشکل است که بتواند بحرانهای کنونی را حل کند و ممکن است حتی آنها را تشدید نماید. اقدام به تشکیل دولت به شاه فرصت خواهد داد ولی البته روشن نیست که آیا زمان به نفع او خواهد بود یا خیر.

۴ خلبان خارجی شرکت ایران ایر که قرار بود اولین پروازش را در تاریخ هفده دسامبر روز اعتصاب جزئی ایران ایر انجام دهد گفت تأخیر پروازها هنگامی اتفاق افتاد که هشت تن از خلبانان از کار کردن سر باز زدند. بنا به گفته منبع خبر مقام عالی رتبه اجرایی ایران ایر (که نام وی معلوم نیست) موافقت دولت را مبنی بر پرواز چهار خلبان ایرانی و سه خلبان خارجی ارائه نمود و سپس هفت نفر خلبان و یک کمک خلبان را از کار اخراج کردند.

چنین موضوعی محتمل است زیرا خلبانان ایران ایر به دو دسته کاملاً مخالف و موافق شاه تقسیم شده اند. حدود ۵۰٪ موافق و بقیه مخالف شاه هستند. منبع خبر انتظار داشت که اخراج خلبانان از سوی مدیرعامل تأیید شود و همچنین متذکر شد که این عمل «مطمئناً» بر روی کارکنان تأثیر مثبتی داشته و موجب تمایل به کار آنان شده است. تاکنون اخراجها خللی بر روند پروازهای برنامه ریزی شده نداشته است.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۲ ، ۲۲ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۵۳

سری۲۲ دسامبر ۱۹۷۸ ۱ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۲۲۷۵به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۲ ، ۲۲ دسامبر ۷۸

۱- امروز، اوضاع تهران و شهرهای بزرگ آرام است. در حدود ۲۰۰ الی ۴۰۰ سرباز دانشگاه تهران را محاصره نمودند تا از پیوستن استادان دیگر به ۱۰۰ استادی که در محوطه دانشگاه جهت بازگشایی مجدد دانشگاهها متحصن هستند، جلوگیری نمایند. تا ظهر هیچ

حادثه مهمی از دانشگاه گزارش نشده است.

۲ بر طبق منابع خبری، دیروز، ازهاری نخست وزیر مجلس را برای یک تعطیلات زودرس ۳ هفته ای تعطیل نمود. این حرکت ازهاری به دنبال یک سری انتقاداتی بود که مجلس از برخورد ارتش با تظاهرات کرده بود و درست زمانی رخ داد که مجلس در شرف اخذ رأی مورد انتظار در مورد سه انتقاد شدیداللحن بر علیه دولت بود.

۳ دیروز خط لوله ۲۶ اینچی بین مناطق عمده نفت خیز گچساران تلمبه خانه در «قوره» مورد خرابکاری واقع شد که بر اثر انفجار دینامیتهای جاسازی شده خسارت عمده ای به خط لوله وارد شد و باعث کاهش بسیار زیاد تولید نفت خام گردید. هیچ اطلاعی درباره مرتکبین این عمل به دست نیامده است. ارتش اکنون در آن محل و مناطق مهم اتصال خطوط نفت در تمام مدت ۲۴ ساعت نگهبان مستقر کرده است. در طی این مدت این اولین اقدام مهم خرابکارانه در بخش صنعت نفت بوده، همچنین بر اثر خرابکاری در ۲۱ سپتامبر خط لوله گاز ایگات منفجر شده که بنا به قولی آن را به خرابکاران منتسب کرده اند، هر چند که عناصر مخالف برای نشان دادن نارضایتی خود به بانکها و برخی ادارات حمله کرده اند اما کارگران اعتصابی اساساً از وارد آوردن خسارت دائمی به تأسیسات تولیدی اجتناب کرده اند.

۴ امروز تولید نفت خام ۲/۳ میلیون بشکه برآورد شده است و نسبت به دیروز کمی افزایش یافته است. کنسرسیوم نفت گزارش داده که اعتصاب بدتر شده است. OSCO از ۵۴۰ تن از کارکنان خود یک استعفانامه دسته جمعی دریافت نموده که ۸۰٪ از آنها را کارمندان دفتری که بیشتر سیاسی هستند تشکیل می دهند. شرکت ملی نفت ایران خاطرنشان کرده است که این استعفانامه قابل قبول نیست مگر اینکه هر کدام از کارمندان جداگانه تقاضای استعفا کنند. کریستوفر

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۳ دسامبر

سند شماره ۳۵۴

خیلی محرمانه۲۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۴۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۳ دسامبر

۱ پاول گریم مدیرعامل شرکت خدماتی نفتی ایران (OSCO) در اهواز در حالیکه صبح به سر کار خود می رفت ترور شد. همچنین یک ناظر حفاری که ایرانی بود نیز به قتل رسید. جزییات امر در تلگرام جداگانه ای گزارش می شود. بعضی اوقات اهواز به دلیل اعتصابات سیاسی و ابراز تنفر مستقیم از کارگران خارجی جوی ناخوشایند پیدا می کند.

۲ طبق گزارشات کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز اوضاع دیشب و امروز صبح در این شهرها آرام بود. مغازه داران

اصفهان دیروز ۲ ساعت مغازه هایشان را باز کردند و مجدداً بستند و اکثر مغازه های اصفهان امروز صبح تعطیل هستند. منزل کارمند GTE در تهران دیشب

۲۱ دسامبر با بمب آتش زا به آتش کشیده شد. زمانی که یک شهروند آمریکایی در جریان خاموش کردن آتش بود کوکتل مولوتف خسارت کمی به بار آورد و به او نیز جراحت سطحی وارد شد. یک اتومبیل دیشب در تهران با بمب آتش زا به آتش کشیده شد.

با این حال، شب آرامی بود و طبق معمول نیز با قطع برق همراه بود.

۳ تهدیدات افزایش یافته، و هر روز از تلفنهای تهدیدآمیز بیشتری به آمریکاییها گزارش می شود. آخرین فرجه که هم اکنون (برای خروج آمریکاییان) تعیین شده نهم ژانویه است که بعد از این ضرب العجل آنها کشته خواهند شد. پیام تلفنی معمولاً بعد از اینکه تلفن کننده اسم فرد آمریکایی را سئوال می کند از طریق ضبط صوت برای او پخش می شود.

۴ مقامات حکومت نظامی درمشهد بیانیه ای صادر کردند و اجازه برگزاری مراسم مذهبی را علی رغم حکومت نظامی در این شهر دادند، به شرطی که برگزارکنندگان قبل از انجام هرگونه مراسمی مقامات حکومت نظامی را در جریان بگذارند. در بیانیه همچنین آمده است برخورد دیروز در خارج از بیمارستان رضاشاه مشهد بوده، جایی که ابتدا واحدهای نظامی با تهدید مردم را پراکنده کردند. لیکن سپس اجازه دادند مراسم تشییع و تدفین جنازه از بیمارستان به قبرستان برگزار شود. (نظریه: همچنان که مشاهده می شود مقامات حکومت نظامی مشهد که در جهت حفظ نظم شرایط سختی را تحمل کرده بودند به همین سادگی از خود ضعف نشان دادند)

۵- همانطوری که قابل پیش بینی بود امروز صبح در تهران بازگشایی دبیرستانها موجب تجمع دانش آموزان و تظاهرات بر علیه شاه در اغلب دبیرستانها شد. این اولین تظاهرات خیابانی بعد از عاشورا در تهران بود. بسیار بعید است که امروز در دبیرستانها آموزش و درسی داده شده باشد.

در حقیقت ما گزارشاتی دریافت کرده ایم که دبیرستانها بلافاصله بعد از شروع تظاهرات بسته شدند. البته این امر باعث می شود که دانش آموزان به خیابانها کشیده شوند و جوانان در نقاط مختلف شهر فریادکنان دست به تظاهرات بزنند. امروز صبح چنین گروهی نیز در حالیکه از جلوی سفارت می گذشتند فریادکنان شعار (یانکی به خانه ات برگرد) می دادند. این تظاهرات در دانشگاه تهران با تحصن اساتید که تقاضای بازگشایی دانشگاه را داشتند ادغام شد. جمعیت زیادی از دانش آموزان و دانشجویان امروز صبح در خارج دانشگاه اجتماع کردند. واحدهای نظامی خیابان شاهرضا را بستند و اجازه ندادند که یک نفر داخل دانشگاه و یا از آن خارج شود. سربازان با خشونت تمام با این تظاهرات برخورد نکردند. در واقع اجازه دادند همچنان دانشجویان در خیابان بمانند. ما تا اواسط بعد از ظهر هیچ گونه گزارشی از درگیری یا خشونت دریافت نکردیم. لیکن وضعیت متغیر است و قطعاً احتمال درگیری تا قبل از پایان روز وجود دارد.

سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۳، ۲۳ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۵۵

سری۲۳ دسامبر ۱۹۷۸ ۲ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۳۹۶۴به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۳ ، ۲۳ دسامبر ۷۸

۱ پاول گریم کارمند آمریکایی شرکت خدمات نفتی ایران در اولین ساعات صبح روز شنبه در اهواز در حین رانندگی به طرف محل کارش به قتل رسید. گریم که هنگام مرگش مدیرعامل شرکت خدمات نفتی ایران بود، توسط مهاجمان ناشناس و به وسیله تفنگ خودکار به قتل رسید. در حادثه جداگانه ای، یک کارمند ایرانی شرکت خدمات نفتی ایران در جلو منزلش در حالی که قصد عزیمت به شرکت را داشت به قتل رسید. بر طبق گفته های منابع در شرکت خدمات نفتی ایران، یک «لیست مجازات» که نام ۲۲تن از پرسنل عالیرتبه خارجی به عنوان اعتصاب شکنندگان در آن به چشم می خورد تکثیر و توزیع شده است.

۲ دیروز در پی خرابکاری در خط لوله نفت تیراندازی هایی صورت گرفت. گزارشات تأیید نشده حاکی است که در منطقه اهواز دو خودرو متعلق به شرکت های خارجی منهدم شده است. عصر روز ۲۱ دسامبر منزل کارمند شرکت GTE در تهران با بمب به آتش کشیده شد. جنگ روانی علیه خارجیان با تهدیدات تلفنی هر روز، هر چه بیشتر علیه آمریکاییان شدت یافته است.

۳ شرکت اصلی شرکت خدمات نفتی ایران (کنسرسیوم نفت مستقر در لندن)، اجازه خروج هر فرد وابسته به این شرکت را که مایل به ترک ایران باشد، صادر نمود. در صورت ارائه تقاضا کارمندانی که مایل به عزیمت باشند می توانند کشور را ترک کنند، هر چند شرکت خدمات نفتی ایران امیدوار است که اکثریت کارمندان این کار را انجام ندهند. به کارگران خارجی دستور داده شده است تا اطلاع ثانوی در خانه های خود باقی بمانند. شرکت خدمات نفتی ایران، شرکت ملی نفت ایران و نظامیان فردا برای بحث و بررسی وضعیت امنیتی گردهمایی خواهند داشت.

۴ امروز به علت آشوب در بخش نفت، هنوز ارقام تولید در دسترس نمی باشد. این نگرانی وجود دارد که عزیمت تعداد زیادی از کارکنان خارجی از حوزه های نفتی باعث کاهش سطح تولید تا مرز توقف کامل خواهد شد، اگر تعداد قابل توجهی از کارکنان خارجی منطقه را ترک کنند، نگهداشتن کارمندان عصبانی عالیرتبه ایران بر سر کارهایشان مشکل خواهد بود.

۵ بازگشایی دبیرستانها و هنرستانها در تهران جمعیت کثیری از دانش آموزان را به خیابانها کشاند. این تظاهرات ضدشاه، اولین تظاهرات در تهران بعد از عاشورا بود و در چندین نقطه شهر، منجمله در بیرون محوطه سفارت، به وقوع پیوست. اگر چه

تا نیم بعد از ظهر گزارشی از خشونت و درگیری وجود نداشت لیکن اوضاع همچنان متغیر و متحول است.

۶ طبق گزارشات کنسولگریهای تبریز، اصفهان و شیراز، دیشب و امروز صبح اوضاع این

شهرها آرام بوده است، هر چند بیشتر مغازه ها بسته بودند.

۷ به نظر می رسد که فرانسه در مورد آنچه که باید پس از انقضای ویزای آیت الله خمینی در ششم ژانویه انجام دهد سردرگم باشد. یک مقام فرانسوی متذکر گردید که امکان تجدید مجوز برای اقامت خمینی وجود دارد. فرانسویها در صورت انجام اقدامی علیه خمینی، از عکس العمل این اقدامات در فرانسه و به مخاطره افتادن زندگی و منافعی که در ایران دارند، بیمناک هستند. مقامات فرانسوی همچنین متذکر شدند که دولت ایران خواستار اقدامی علیه خمینی نشده است. مقامات ایرانی احتمالاً به این نتیجه رسیده اند که هر اقدام جدیدی علیه خمینی باعث تشنج و اختلال بیشتری در ایران خواهد شد.

کوپر

وضعیت ایران

سند شماره ۳۵۶

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۵۹۹ ۸۴۶ ۶۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۳ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) گزارش زیر حاوی اطلاعاتی راجع به وضعیت ایران در فاصله زمانی ساعت ۱۲ ظهر روز ۲۱ دسامبر تا ساعت ۳ بعد از ظهر روز ۲۴ دسامبر می باشد.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان):

[الف] عمومی:

ترور دو نفر از کارمندان شرکت خدمات نفتی ایران (یک نفر ایرانی و یک نفر آمریکایی) دیروز صبح در اهواز بحران را به میزان قابل توجهی افزایش داده است. بازگشایی مجدد دبیرستانها در تهران باعث رها شدن دستجات جوانان تظاهرکننده و شعار دهنده در سرتاسر شهر شده است که منجر به وقوع تظاهراتی در مقابل سفارت آمریکا در امروز بعد از ظهر شد، تظاهرات به طرفداری از خمینی هم اکنون ادامه دارد. فعالیتهای ضدخارجی و ضدآمریکایی در سراسر کشور گسترده شده

است. ادامه مشکلات اقتصادی قدرت و اعتبار دولت را به تحلیل می برد. گزارشات حاکی از آن است که یک دولت غیرنظامی به رهبری «صدیقی» ممکن نیست مورد پذیرش عناصر عمده مخالف باشد (برای اطلاع بیشتر به گزارش مشروح شماره ۱۲۵۵۹ سفارت تهران رجوع شود). قرار است که صدیقی فردا با شاه دیدار کند (که این خود نشان می دهد که رژیم کنونی تا چه حد از قدرت اعمال اقتدار خویش برخوردار است.)(۱)

۱- در اصل سند حرف (الف) وجود ندارد. م.

ب فعالیتهای ضدخارجی و ضدآمریکایی:

در فاصله زمانی ذکر شده، پنج عملیات و یک مورد تهدید گزارش شده، در عملیات مزبور دو فقره پرتاب بمب آتش زا به خانه های آمریکاییان و یک فقره پرتاب بمب آتش زا به یک اتومبیل آمریکایی انجام گرفت که خسارات جزئی دربر داشت و کسی مجروح نشد. مورد دیگر حمله به اتومبیل کارمند سفارت انگلیس توسط گروهی از دانش آموزان در خیابان کوروش کبیر بود که اتومبیل خسارت دید ولی سرنشین آن صدمه ای ندید. به اقامتگاه یکی از آمریکاییان تلفن شد و اینچنین او را تهدید کردند. «ما نمی خواهیم خون آمریکاییان را بریزیم، ایران را ترک کنید». پنجمین عملیات زمانی رخ داد که تظاهرات دانش آموزان سراسر صبح در مقابل سفارت با افت و خیزهایی ادامه داشت. در حدود ساعت ۱:۳۰ دقیقه بعد از ظهر ۵۰ تا ۱۰۰ نفر از تظاهرکنندگان یکی از اتومبیلهای سفارت را در جلوی درب اصلی ماشین روی سفارت متوقف ساختند. سرنشین و راننده اتومبیل از طریق درب عبور اشخاص توانستند به داخل محوطه سفارت بیایند، در حالی که تظاهرکنندگان اتومبیل را خرد کردند و سپس آن را به آتش کشیدند. محوطه واحد موتوری پر از سنگ شده بود و تظاهرکنندگان به دربهای ورودی تنه زده و آنها را هل می دادند. در نقطه ای چند نفر از تظاهرکنندگان روی دربهای ورودی رفته بودند اما سپس به داخل خیابان پریدند و در چندین نقطه چوب و آشغالهای مشتعل را بدون هدف از روی دیوار به داخل محوطه پرتاب کردند. بالاخره تفنگداران نیروی دریایی از گاز اشک آور استفاده کردند و تظاهرکنندگان به سمت غرب خیابان تخت جمشید حرکت کردند و در این حال گروهی کوچک که فریاد می زدند: «آمریکاییها گورتان را گم کنید» و دیگران شعارها را تکرار می کردند در منطقه باقی ماندند. حدود ۴۰ دقیقه پس از آتش سوزی اتومبیل مأموران حکومت نظامی به منطقه رسید و طبق گزارشات سه نفر از تظاهرکنندگان دستگیر و منطقه پاکسازی شد. کامیونی پر از سرباز در گوشه خیابان در تقاطع تخت جمشید و روزولت قرار داشت (۴۰۰ متر دورتر از واحد موتوری). آنها مشغول خوردن ناهار بودند و نسبت به حوادث فوق که از آن مطلع بودند عکس العملی نشان نمی دادند. اما دستورات خود را در مورد حفاظت از دری که در مقابل آن مستقر بودند بازگو می کردند. متعاقب جریانات فوق مأمور گزارشگر خبر تأیید نشده ای دریافت کرد مبنی بر اینکه به فاصله ۴ بلوک ساختمان در غرب سفارت ۲ یا ۳ نفر از تظاهرکنندگان کشته و زخمی شدند. بعد از به گوش رسیدن صدای شلیک چندین گلوله از آن منطقه ما یک گزارش تلفنی دریافت داشتیم. تا ساعت ۳ بعد از ظهر وضعیت محل به حالت عادی برگشت. بار دیگر خیابان تخت جمشید برای عبور و مرور اتومبیلها باز شد. خودروی سوخته شده سفارت به داخل محوطه کشیده شد و خرده سنگها از محوطه واحد موتوری جمع آوری شده اند. تیراندازی های پراکنده در قسمت جنوب غربی شهر ادامه دارد. اگرچه تظاهرکنندگان در ابتدا دانش آموزان بودند، اما زمانی که اقدامات علیه آنها شدت گرفت، تعداد زیادی از تماشاچیان و عابرین نیز به این گروه پیوستند.

عده زیادی از کارمندان ادارات در پشت بامها بودند و تظاهرکنندگان و عکس العملهای ما را نظاره می کردند.

ج فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

با بازگشایی دیروز دبیرستانها و هنرستانها، گروههای کوچک (۵۰ تا ۲۰۰ نفری دانش آموزان) در بیشتر مناطق شهر بویژه در اطراف دانشگاه تهران دست به تظاهرات خیابانی زدند. تاکنون هیچ یک از این گروهها که عموماً در سنین دبیرستان هستند (البته ما چندین گزارش داشته ایم که آنها توسط دانشجویان رهبری می شوند). دست به اعمال خشونت بار نزده و ضد خمینی هم نبوده اند. آنها شعار می دادند و باعث اخلال در ترافیک خیابانها می شدند (صفحه ۵ گزارش شماره ۱۲۵۴۱ مربوط به سفارت آمریکا در تهران را برای اطلاع بیشتر از جزییات ملاحظه نمایید.). از ساعت نه و سی دقیقه امروز صبح مجدداً اقدامات مشابهی شروع شده است. تاکنون گزارشی از شروع درگیری بین تظاهرکنندگان و سربازان نرسیده است.

شب گذشته در برنامه اخبار، وزیر آموزش و پرورش گفت که تظاهرات تعدادی از دانش آموزان منجر به بسته شدن مدارس نخواهد شد. در حال حاضر درصد دانش آموزان شرکت کننده در تظاهرات خیابانی مشخص نیست. همچنین دیروز از طرف کارمندان رادیو تلویزیون ملی ایران، که نسبت به استقرار مأموران حکومت نظامی در مقابل تأسیسات رادیو تلویزیون و از دست رفتن آزادی مطبوعات معترض بودند، تظاهراتی برپا شد. در یک مورد تظاهرات، ظاهراً توسط فردی غیرایرانی هدایت و رهبری می شد. در خلال این مدت هر روزه برق در ساعت ۸:۱۵ تا ۸:۳۰ شب قطع می شود و معمولاً ـ به مدت دو الی سه ساعت بعد به حالت عادی برمی گردد. برق کل شهر در یک لحظه خاموش نمی شود بلکه این خاموشی از یک قسمت شهر به قسمت دیگر با یک الی دو دقیقه تأخیر انجام می شود. امروز صبح حدود ساعت نه و پنج دقیقه برق در مرکز شهر منجمله منطقه سفارت آمریکا قطع شد. البته این خاموشی ها فعالیتهای تجاری را مختل کرده و باعث خاموشی چراغهای راهنمایی و رانندگی شده که ترافیک شهر را بیش از پیش به صورت کلاف سردرگمی درمی آورد. بعد از حدود ۲ ساعت در صورت امکان برق مرکز شهر مجدداً برقرار می شود.

د اقدامات و مشکلات امنیتی:

اقدامات امنیتی جدیدی گزارش نشده است. سربازان در فواصل معینی از هم، دانشگاه تهران را احاطه کرده اند و تاکنون تظاهرکنندگان اقدامی در جهت مقابله و درگیری نکرده اند. بیشتر سفارتخانه ها و مؤسسات مهم و کلیدی تحت حفاظت یک یا دو دسته سرباز قرار دارند.

ه فعالیتها در خارج از تهران:

۱ اهواز: شهر اهواز، مرکز حوزه های نفتی در این مدت کانون توجهات بوده است. شیوه تروریستی قتل های«گریم» و «بروجردی» (دو نفر از کارکنان شرکت خدمات نفتی ایران) مخاطرات کنونی را فوق العاده تشدید کرده است. (جهت اطلاع از جرئیات گزارش شماره

۱۲۵۴۱ و ۱۲۵۴۲ سفارت آمریکا در تهران را ملاحظه کنید). امروز وابسته نیروی هوایی و افسر رابط مستشاری در نیروی دریایی آمریکا به همراه مأموران امنیتی در اهواز به سر می برند. در صورت لزوم گزارش جداگانه ای ارسال خواهد شد.

همچنین در اهواز دو کامیون آمریکایی را از بین بردند و طبق گزارشات یکی از لوله های نفت خام هدف خرابکاری قرار گرفته است (گزارش ۱۲۵۴۲ تهران پاراگراف ۴) گزارش تأیید نشده ای حاکی از آن است که حداقل در یک چاه نفت واقع در منطقه حوزه های نفتی اهواز خرابکاری صورت گرفته است. تانکها هنوز هم در شهر هستند و طبق گزارشات اوضاع متشنج است.

۲ در تاریخ بیست و دوم دسامبر ۷۸، تظاهرات بزرگی در شهر مشهد گزارش شده است. (برای شرح جزییات گزارش شماره ۱۲۵۴۱ تهران، پاراگراف ۴ را ملاحظه کنید)

۳ شب گذشته در شهر بوشهر دو وسیله نقلیه که متعلق به «تیم های اعزامی کمکهای فنی» بود با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت. گروههای تحقیق نیروی دریایی ایران و تیم اعزامی کمکهای فنی مشغول بررسی و تحقیق در مورد این واقعه هستند.

۴ طبق گزارشات از ساعت ۱۲ روز ۲۴ دسامبر ۷۸ شهرهای دیگر آرام بوده اند.

نظریات تهیه کننده: (محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

با فعالیتهای مهمی که امروز در تهران و دیروز در اهواز مشاهده شده است، زمینه نگرانی قابل ملاحظه ای در ارتباط با تأثیر تلاشهای دولت ایران به منظور کنترل شدیدتر این دو منطقه به طور خاص وجود دارد.

حمله به ساختمان اصلی سفارت

سند شماره ۳۵۷

خیلی محرمانه۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۳ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۵۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: حمله به ساختمان اصلی سفارت

۱ کمی بیش از یک ساعت قبل حدود ساعت ۱۲:۳۰ بعد از ظهر به وقت محلی عده ای که عمدتاً جوان بودند به درب مقابل ساختمان حمله کردند. آنها از بالای دیوار به داخل سفارت سنگ پرتاب می کردند که تا فاصله دوری می رسید. اتومبیل سفارت که قصد ورود به محوطه سفارت را داشت آتش زدند (اجازه دادند راننده بدون هیچ گونه صدمه ای فرار کند). چند نفر سعی داشتند که از حصار بگذرند و چند اتومبیل که داخل محوطه پارک شده بود خسارت دید.

۲ تلاشـهای مکرر سـبب عکس العمل دولت شد که عاقبت سرگردی را مسئول امنیت سفارت کرد و سرگرد مذکور مسئولیت حفاظت دقیق خیابان روزولت را که محل ورود سفیر است به ستوانی داده تا نیمی از نیروهایش را به جلوی درب ورودی اعزام کند. سربازان قبلاً از

اینکه از اطراف خیابان به طرف درب مقابل سفارت بروند تا مردم را پراکنده کنند سر باز زده بودند.

۳ ضمناً سفیر اجازه داد چند (نارنجک) گاز اشک آور به خیابان پرتاب کنند و اکنون که ساعت یک و ۴۵ دقیقه بعد از ظهر است جمعیت از جلوی درب اصلی سفارت دور شدند.

۴ هیأت مستشاری نظامی تماسهای لازم را با مقامات حکومت نظامی گرفته اند. سفیر ما سفیرکبیر زاهدی (سفیر ایران در آمریکا) را از اوضاع مطلع کرد. و وی قول مساعدت داده است.

۵ هیچ وقت تظاهرکنندگان (که تمام صبح در حول و حوش روزولت و تخت جمشید می گردند) به محوطه سفارت داخل نشده اند. اکنون که این گزارش را می نویسم آرامش برقرار است. سولیوان

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۴، ۲۴ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۵۸

سری۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۳ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۴۰۵۳به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۴، ۲۴ دسامبر ۷۸

۱ جمعیتی حدود دویست تا سیصد نفر امروز در ساعت دوازده و سی دقیقه بعد از ظهر به وقت محلی به درب اصلی سفارت حمله کردند. این گروه که اکثر آنان را جوانان تشکیل می دادند، سنگ و آشغالهایی را که آتش زده بودند از بالای دیوار، به داخل سفارت پرت می کردند و اتومبیل سفارت را که قصد داشت به محوطه وارد شود به آتش کشیدند. چندین مرد سعی داشتند که از دیوار اصلی سفارت بالاـ روند و به تعدادی از ماشین های پارک شده در محوطه نیز خساراتی وارد کردند. تفنگداران دریایی برای جلوگیری از ورود جمعیت به داخل سفارتخانه از گاز اشک آور استفاده کردند.

سربازان ایرانی مستقر در جلوی درب ورودی سفیر از اینکه دویست تا سیصد یارد حرکت کنند و جمعیت را از محل متفرق سازند، امتناع کردند. بالاخره تعدادی از این سربازان ترغیب شدند که دست به دست هم داده و در همین هنگام ورود نیروهای تقویتی باعث شد که جمعیت متفرق شوند. صدای تیراندازی نسبتاً زیادی در اطراف سفارت شنیده می شد، چون سربازان در تعقیب اغتشاشگران در خیابان اقدام به تیراندازی هوایی کردند. هیچ کدام از کارمندان آمریکایی یا ایرانی سفارت صدمه ندیدند و آشوبگران هرگز نتوانستند عملاً وارد سفارت شوند.

۲ در نقطه دیگر تهران گروههای زیادی از جوانان آزادانه و بدون هیچ مانعی در خیابانها می گشتند و گاه و بیگاه آتش درگیری را با نیروهای امنیتی مشتعل می کردند. این جوانان ماشین یک آمریکایی را به آتش کشیدند.

بر اساس گزارشهای واصله در این درگیریها تعدادی کشته شده اند، ولی جزییات امر روشن نیست. تظاهرات عظیمی در مقابل ایستگاه رادیو و تلویزیون برپا گردید و چهار هزار نفر از طرفداران یک هزار روزنامه نگار اعتصابی که در قبرستان متحصن شده بودند به آنان پیوستند. بیست و دو تن از نمایندگان مخالف مجلس طی نامه ای پشتیبانی خود را از کارکنان اعتصابی روزنامه ها اعلام داشتند.

۳ در مشهد طی درگیری خشونت آمیزی که در نزدیکی منزل روحانی برجسته این شهر، آیت الله شیرازی به وقوع پیوست حدود هشت تا دوازده نفر کشته شدند. از وقتی که سربازان در روز پانزدهم دسامبر دو بار به بیمارستان دانشگاه یورش برده و حداقل چهار نفر را کشتند و چهارده نفر را زخمی کردند وضع فوق العاده بحرانی شده است. مخالفان این حملات را این طور تعبیر می کنند که عملًا از طرف دولت به آن دامن زده می شود. بیش از صد هزار نفر در روز هجدهم دسامبر در شهر مشهد به متن نامه خمینی که به کارتر نوشته و از وی خواسته بود که به علت عدم رعایت حقوق بشر در حمله به بیمارستان توسط عمال رژیم دست از حمایت شاه بردارد گوش فرا داده اند.

عکس العمل دانشجویان دانشگاهها و گروههای فعال مسلمان شدیداً علیه آمریکا، کارتر و شاه می باشد. کنسول آمریکا در تبریز از جریان تظاهرات امروز این شهر که در حال شکل گیری است و نقل و انتقالات قابل توجه سربازان گزارش داده است. شهرهای شیراز و اصفهان آرام گزارش شده اند.

۴ به دنبال قتل پاول گریم کنسرسیوم نفت کارکنانش را از حوزه های نفتی خارج کرده است. قرار است یک هواپیمای چارتر امروز چهل و چهار نفر از وابستگان به شرکت اسکو و تعدادی از کارمندان آن را (ظاهراً تعداد خیلی کمی) به بحرین منتقل کند. هم اکنون اوضاع بسیار بحرانی است و گزارشات حاکی از آن است که بقیه کارکنان شرکت اسکو مورد تهدید واقع شده اند. کنسرسیوم قصد دارد کلیه فعالیتهایش را در ایران متوقف سازد تا ایمنی محیط کار توسط دولت تضمین شود. مأمور امنیتی سفارت و معاون کنسول آمریکا در شیراز امروز وارد اهواز شدند تا با مقامات شرکت نفت مشورت نمایند.

۵ تولید نفت خام ایران امروز به دو میلیون و هفتصد هزار بشکه رسید که نسبت به روز قبل پانصد هزار بشکه کاهش نشان می دهد. تعدادی از ناظران و کارمندان متوسط ایرانی شرکت فوق ظاهراً به دلیل ترس از کیفر دست از کار کشیدند. کمبود نفت سفید و گازوئیل در تهران حادتر می شود.

۶ رادیو مسکو گزارش می دهد که تمایل دولت ایران به پخش انتقادات پارلمانی از کابینه ازهاری حاکی از سقوط این دولت می باشد. در واقع بین وقایع دو روز گذشته که در آن مدارس به طور غیرعاقلانه ای مجدداً بازگشایی شد و در نتیجه پلیس با سیل عظیم دانش آموزان برخوردی نکرد و اولین روزهای ماه نوامبر که بسیاری از ایرانیان عقیده دارند که دولت

فعالیتهای خرابکارانه را مجاز و تحریک نمود (حتی خود در این امر شرکت کرد) تا برقراری حکومت نظامی را توجیه نماید، رابطه ای وجود دارد.

۷ فردا گزارش وضعیت نخواهیم داشت مگر اینکه اوضاع تغییر کند.

کوپر

به نظر می رسد حمله به ساختمان اصلی سفارت خاتمه یافته است

سند شماره ۳۵۹

خیلی محرمانه۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۳ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۶۰به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: به نظر می رسد حمله به ساختمان اصلی سفارت خاتمه یافته است

۱ اکنون که ساعت ۱۴:۴۵ است، تظاهرکنندگان حتی آنها که از دور صدای تیراندازی را شنیده اند متفرق شده اند، و در اثر تیراندازی هوایی سربازان و همچنین پرتاب گاز اشک آور به مقدار زیاد به سمت غرب خیابان تخت جمشید عقب رانده شدند. اکنون سربازان در اطراف سفارت تکرار می کنم در اطراف سفارت به حالت آماده درآمده اند، و ما سعی در هماهنگی ارتباط با آنان داریم، تا در صورت بروز حوادث بعدی عکس العمل سریعتر نشان دهیم. همچنین سفیر اجازه داده است که اگر ضرورت دیگری پیش آمد نیروی کمکی برای تقویت سربازان با هلیکوپتر به داخل محوطه سفارت انتقال داده شود.

۲ راننده سفارت گرچه صدمه ای ندیده بود ولی با ترس و پریشانی به سفارت برگشت. او جمعیت تظاهرکننده که بیشتر آنها فقط تماشاچی بودند را بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفر تخمین می زند.

۳ از منبع معتبر گزارش رسیده که سرهنگ مولوی، رئیس پلیس تهران در داخل اتومبیل شخصی اش در نزدیک سفارت مورد اصابت گلوله قرار گرفته و زخمی شده است، ولی این خبر کاملاً تأیید نشده است.

۴ اوضاع به شکل مطلوبی رو به آرامش می باشد. گزارش سیاسی امنیتی حاوی جزییات بیشتری خواهد بود. سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ دسامبر

سند شماره ۳۶۰

خیلی محرمانه۲۴ دسامبر ۱۹۷۸ ۳ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۶۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۴ دسامبر

خلاصه: تظاهرات پراکنده دیروز تهران، امروز نیز تکرار شد. تعدادی از دبیرستانها تعطیل بودند ولی تعداد دیگری از آنها برای دایر بودن کلاسها تلاش می کنند. تظاهرات در بوشهر، مشهد، اصفهان و شیراز آرام بود. گردهمایی کارکنان اعتصابی مطبوعات و حمایت نمایندگان مخالف مجلس از آنها. پایان خلاصه.

۱ در نتیجه تصمیم غیرعاقلانه بازگشایی مدارس که قابل پیش بینی هم بود، دیروز تهران روز پرجنب و جوشی داشت. در نقاط مختلف شهر تظاهرات پراکنده ای صورت گرفت که با خشونت همراه نبود و در بعضی از خیابانها هم تظاهرات باعث بسته شدن موقت چند خیابان شد. به اتومبیل یک شهروند انگلیسی زمانی که در بین جمعیت گیر افتاد خسارت وارد شد. نمی توان گفت که تظاهرات، آرام بود چرا که تظاهرات با سنگ پرانی توأم بود اما حمله جدی به افراد و یا اموال صورت نگرفت، به جز یک مورد پرتاب بمب آتش زا به یک خودرو آمریکایی، تظاهرات وسیع اما سازمان نیافته ای در نزدیکی رادیو و تلویزیون ملی ایران صورت گرفت اما کارمندان رادیو و تلویزیون متفرق شدند.

۲ وزیر آموزش و پرورش در قبال وضع مصیبت بار مدارس روزانه، با بستن ۲۱ دبیرستان معروف و بزرگ تهران تا اطلاع ثانوی واکنش نشان داد. امروز صبح هنوز اکثر دبیرستانهای دیگر دایر بود. اما دانش آموزان، چه از مدارسی که تعطیل شده اند و یا آنهایی که هنوز باز هستند، دوباره به خیابانها ریختند. امروز صبح تظاهرکنندگان در حالی که شعار می دادند «یانکی به خانه ات برگرد» دو بار از مقابل سفارت عبور کردند. گروههای دیگری نیز در نزدیکی سفارت اقدام به تظاهرات و دادن شعار می کنند. مجدداً ما شاهد آن بودیم که دستورات خشن حکومت نظامی علیه تظاهرکنندگان نادیده انگاشته می شود. سرانجام این تظاهرات بدانجا کشیده شد که دانش آموزانی که چهارراهها را مسدود نموده بودند عملاً متفرق گشتند اما ظاهراً آنها در راهپیمایی و شعار دادن با هیچ گونه مانعی مواجه نبودند. موتورسواران با بوق زدنهای متوالی و با ریتم به آنها پیوستند و دامنه این غوغا را وسعت بخشیدند. با وجود حضور مأمورین نظامی، رادیو و تلویزیون ملی ایران امروز نیز صحنه تظاهرات بزرگی بود اما تاکنون از زد و خورد خبری نبوده است. واقعیت این است که در بیشتر اوقات، واحدهای نظامی از مسیر عبور تظاهرکنندگان (که اکثراً دانش آموز بودند)، دور نگاه داشته می شوند. امروز صبح قطع جریان برق، برخلاف روزهای دیگر که فقط در شب انجام می شد، به مدت ۲ ساعت اتفاق افتاد.

۳- کنسولگریهای شیراز و اصفهان اوضاع این شهرها را آرام توصیف کرده اند. طبق گزارشات واصله، تظاهرکنندگان دیروز در بوشهر به وسیله گازهای اشک آور متفرق شدند. گزارشات رادیو بی بی سی و مأمور امنیتی یک شرکت آمریکایی حاکی از آن است که خشونتهای دیروز مشهد در نزدیکی خانه آیت الله شیرازی منجر به کشته شدن ۸ تا ۱۲ نفر شد. کنسولگری تبریز از جریان تظاهرات در آن شهر که توأم با تیراندازی و تحرک شدید واحدهای نظامی بود گزارش داد. فرماندار نظامی برای نمایش قدرت، تعداد زیادی از نیروهای نظامی را در شهر به حرکت درآورد. در جریان این خشونتها حداقل یک و حداکثر سه دستگاه اتوبوس دولتی به آتش کشیده شد.

۴ در ۲۲ دسامبر، در حدود ۱۰۰۰ تن از روزنامه نگاران اعتصابی دست به یک گردهمایی

در بهشت زهرا زدند و حدود ۴۰۰۰ نفر نیز به عنوان همدردی به آنان ملحق شدند. ۲۲ تن از نمایندگان مخالف مجلس با فرستادن نامه ای برای اعتصابیون حمایت خویش را از آنان اعلام نمودند. قبرستان بهشت زهرا محل مناسبی برای تظاهرکنندگان شده است این امر احتمالاً به دلیل عدم تمایل اولیای امور به مداخله در این گردهماییها است.

۵ برای سومین بار گروههای چند صد نفره از تظاهرکنندگان، برگشته و این دفعه به محوطه سفارت حمله کردند. جمعیت در حالی که شعار «یانکی به خانه ات برگرد» را سر می دادند اقدام به پرتاب سنگ نمودند و به اتومبیل یک افسر ایرانی در خیابان تخت جمشید حمله کردند و سپس در مقابل درب اصلی اجتماع کردند. ماشین سفارت در بیرون درب به وسیله تظاهرکنندگان به آتش کشیده شد، راننده بدون هیچ آسیبی، موفق به فرار شد. تظاهرکنندگان تهدید کردند که بر روی دیوارها خواهند رفت اما آنها عملاً به داخل محوطه نفوذ نکردند. تفنگداران نیروی دریایی با شلیک گاز اشک آور فشار جمعیت را کاهش دادند، اما گروههای اغتشاشگر در وضعیت تهدیدآمیزی از روی دیوارها اقدام به پرتاب سنگ و اشیاء سوخته شده به داخل سفارت کردند. این ماجرا تقریباً برای یک ساعت دیگر ادامه یافت. در عین حال واحدهای نظامی مستقر در خیابان روزولت (در ورودی اقامتگاه سفیر در این خیابان است) از ۲۰۰ یا ۳۰۰ یارد جابجا شدن و پراکنده نمودن جمعیت امتناع نمودند. سرانجام تعدادی از آنها برای آنجام این کار ترغیب شده و دست یاری به هم دادند ولی در همان موقع نیروهای تقویتی سر رسیدند و باعث پراکندن تظاهرکنندگان در ساعت ۱:۳۰ بعد از ظهر شدند. بنا به درخواست سفیر از مأمورین حکومت نظامی، اطراف سفارت در محافظت مأمورین قرار گرفت و آنها با شلیک تیرهای هوایی جمعیت را هر چه بیشتر متفرق کردند.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، تظاهرات روز عید میلاد مسیح

سند شماره ۳۶۱

خیلی محرمانه۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۹۱به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، تظاهرات روز عید میلاد مسیح

خلاصه: در روز ۲۵ دسامبر ۱۰ تا ۱۵ گروه اغتشاشگر ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفره در مرکز شهر تهران از این سو به آن سو در حرکت بودند. به گواهی شاهدان عینی، سه مورد آتش سوزی خودرو و دوازده آتش سوزی دیگر رخ داده است. سیاست ارتش تعقیب گروههای مردم همراه با تیراندازی هوایی می باشد.

اغتشاشگران که به خوبی سازماندهی شده بودند سعی در مسدود کردن و اخلال در عبورو مرور خودروها داشتند. گروهی از

مردم به آژانس ارتباط بین المللی نزدیک شدند و شعارهای خصمانه ای بر روی دیوار ساختمان نوشتند. توسط گروهی از مخالفین ماشین کارمندان سفارت

محاصره شد اما خوشبختانه او توانست بدون خسارت و یا جراحت جدی از معرکه خارج شود. اغتشاشگران تهاجمی تر می شوند. پایان خلاصه.

۱ اخبار و اطلاعات موثقی که از طرف افراد اروپایی و آمریکایی و کارمندان سفارت، جمع آوری شده حاکی از آن است که از ظهر تا غروب آفتاب، حدود ۱۰ الی ۱۵ گروه اغتشاشگر که از پیش خودشان را در دسته های ۲۰۰ تا ۵۰۰ نفره سازماندهی و متشکل کرده بودند، ضمن پخش اعلامیه در مرکز شهر تهران حرکت می کردند، و حداقل ۱۲ آتش سوزی کوچک به راه انداختند و سه خودرو را به آتش کشیدند. وسعت و دامنه حرکت اغتشاشگران از خیابان کاخ در غرب تا پشت جاده قدیم شمیران در شرق و انتهای خیابان استانبول در جنوب تا بالای میدان ۲۵ شهریور و خیابان عباس آباد در شمال شهر تهران بود. اساساً هدف آتش سوزیها بیشتر مغازه های کوچک و بانکها بود. ارتش کوشش می کرد تا با تیراندازی هوایی این گروهها را متفرق کند، اما گروههای مذکور بعد از چند دقیقه ای مجدداً به هم می پیوستند و با شعار دادن به حرکت در می آمدند.

۲ طبق اظهارنظر شاهدان عینی اکثر تظاهرکنندگان را افراد بین سنین ۲۰ تا ۳۰ سال تشکیل می دادند که توسط اشخاص تا حدی مسن تر رهبری می شدند. گروههای کوچکی از تظاهرکنندگان در خیابان سپهبد زاهدی و نزدیک میدان فردوسی جلو اتومبیلها را می گرفتند و رانندگان را خارج کرده و اتومبیل را طوری قرار می دادند که عبور و مرور وسائط نقلیه متوقف شود. این عمل به اندازه کافی موفقیت آمیز بود و عبور و مرور وسائط نقلیه را در مرکز شهر ساعتها مختل می کرد. به نظر می رسید سه اتومبیلی که سوخته بودند متعلق به رانندگانی بود که در برابر ترک اتومبیلشان مقاومت کرده بودند. دو گروه در خیابان پهلوی جلوی اتومبیلها را می گرفتند و به آنها اعلامیه می دادند.

۳ اوایل روز ۲۵ دسامبر دو یا سه نفر به طرف نگهبان دفتر آژانس ارتباطات بین المللی نزدیک شدند و از وی سئوال کردند این ساختمان چیست؟ نگهبان اظهار بی اطلاعی کرد، معهذا حدود ساعت ده یک گروه سیصد نفره به ساختمان آژانس ارتباط بین المللی آمدند و با محافظ آنجا صحبت کردند. نگهبان مجدداً اظهار بی اطلاعی کرد، در عین حال گروه کوچکی از تظاهرکنندگان بر روی دیوار ساختمان مذکور نوشتند «این ساختمان سیا است». سپس جمله «مرگ بر ساواک، مرگ بر سیا» را به آن اضافه کردند. سربازان سریع و به موقع سر رسیدند و اغتشاشگران را تعقیب کرده و متواری ساختند. این گروه در حال فرار فریاد می زدند «با بمب به سوی شما برخواهیم گشت!»

۴ هارت هاوارد مأمور سفارت در حوالی ظهر ضمن رانندگی در ترافیک سنگین خیابان کریم خان زند گرفتار گروهی از جوانان ۲۵ الی ۳۰ نفره شد و اتومبیل او را محاصره کردند. آنها کوشش می کردند به زور وارد اتومبیل وی شوند. و به طرف شیشه جلو اتومبیل سنگ پرتاب می کردند و لگد می زدند. کوشش آنها برای ورود به اتومبیل عقیم ماند. عاقبت هارت

توانست از معرکه فرار کند.

۵ در طول تعطیلات کریسمس به آمریکاییان تلفنهای تهدیدآمیز زیادی زده شد. یکی از کارمندان سفارت خبر داد گروهی از جوانان آپارتمان او را از پنجره مقابل تحت نظر دارند، که در آن ساختمان دو آپارتمان دیگر متعلق به کارمندان سفارت می باشد. کاشی پلاک منزل یکی از کارمندان سفارت را شکسته بودند. تعدادی از رابط های غیررسمی آمریکا به ما اطلاع داده اند که روحیه ضدآمریکایی در کوچه و بازار در ۴۳ روز گذشته بالا گرفته است. این برخورد ایرانیان مخالف در برابر رفتار شماری از ایرانیانی که علاقمند به معاشرت با آمریکاییان هستند تا اندازه ای تلافی شد و آنها در جشن کریسمس به ما تبریک گفتند. (زیرا عیسی مسیح یکی از پیغمبران اسلام است).

۶ شاید علت پرآشوب ترین تظاهراتی که از ۲۴ دسامبر شروع و تا ۲۶ دسامبر ادامه یافت (رجوع شود به گزارشات روزانه) در این حقیقت نهفته است که اوضاع وخیم تر شده و تیراندازیهای هوایی ارتش صرفاً باعث تفرق موقتی جمعیت می شود و آنها را از تشکل مجدد باز نمی دارد. مدت زیادی طول نخواهد کشید که ارتش مجبور شود مستقیماً به طرف تظاهرکنندگان یا تیراندازی کند و یا منطقه هایی از شهر را به گروه های اغتشاشگر واگذار کند. این حقیقت که تظاهرکنندگان جلو اتومبیل های افسران را گرفته و آنها را وادار به دادن شعار «مرگ بر شاه» می کردند، (شاهدان عینی ما دیده بودند که این ماجرا برای یک سرهنگ شهربانی اتفاق افتاده بود. اما چندین گزارش از حوادث مشابه داریم) از طرفی باعث ناآرامی هایی می شود و از طرف دیگر این تمایل را در افراد دیگر به وجود می آورد که دست به اقدامات قاطع تری بزنند. سولیوان

ارزیابی تهدیدات

سند شماره ۳۶۲

خیلی محرمانه۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: کنسول آمریکا، اصفهانبه: سفارت آمریکا، تهران

موضوع: ارزیابی تهدیدات

نتیجه گیری من این است که تهدیدی جدی و فزاینده در اصفهان وجود دارد و تلاشهایی برای قتل افراد برجسته یا اعدام دسته جمعی گروهی از افراد مرتبط با ارتش و ساواک، صورت می گیرد. بیشتر این تهدیدات متوجه ایرانیهاست. اما من خودم و افراد زیر را نیز جزو هدفهای احتمالی این قتل ها به حساب می آورم؛ افرادی چون: سرهنگ دوم ژنوسکو از گروه مستشاری نظامی و مشاور ژنرال ناجی فرمانده حکومت نظامی و سرهنگ دوم ریشتر افسر مسئول تیم آموزش فنی هلیکوپترهای کبرا و سرهنگ اسمیت افسر دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی مستقر در اصفهان و مسئولین رده بالای ساواک. اتوبوسهای نظامی حامل کارکنان شرکت «بل هلیکوپتر» و «گرومن» در هنگام رفت و برگشت به پایگاههای اصفهان می توانند جزو هدفهای

اعدام دسته جمعی باشند.

انگیزه

تلگرافهای هوایی فرستاده شده، مسئله زیاده روی نیروهای امنیتی در اصفهان و نجف آباد در نزدیکی این شهر، در هفته بعد از عاشورا را شرح داده است. رقم احتمالی مجروحین غیرنظامی طی این مدت از هزار نفر تجاوز می کند و رقم کشته ها سیصد نفر می باشد. واکنش اولیه کاهش شدید حوادث امنیتی بود اما احساسات ضد ارتش و ساواک نیز شدیدتر شد. مردم اصفهان در انتظار عکس العمل خشونت باری بوده و صبر می کنند.

فرصت و اسلحه ها

به جز سه پایگاه نظامی و مراکز ساواک و حکومت نظامی، تأسیسات امنیتی دیگری در اصفهان وجود ندارد. به علاوه از آنجا که این تأسیسات و اشخاص در شهر پراکنده می باشند، تمام چهره های اصلی و مهم (مشاور حکومت نظامی، استاندار، رؤسای دوایر امنیتی و آمریکاییهای مذکور در بالا) در همه جای شهر رفت و آمد دارند. بیشتر رفت و آمدها تا اندازه ای با حفاظت انجام می گیرد اما این درصد از حفاظت در برابر هرگونه حمله ای که خوب طراحی شده باشد، ناکافی است. برای اعدام های جمعی، هدفهای فراوانی وجود دارد: تعداد زیادی از اتوبوسهای سرویس، یا حفاظتی ندارند و یا حفاظت آنها بسیار کم است. کلانتریها از حفاظت ناکافی برخوردارند و دسته های نظامی در معرض حمله بوده و در برابر حملات خوب طراحی شده، ضربه پذیرند. مخالفین دارای اسلحه هستند. وجود اسلحه های دستی که به راحتی در دسترسند، دینامیت، تفنگ و تفنگ ساچمه ای، ثابت شده است و سه نوع اسلحه آخری حتی به کار گرفته شد. اگر چه تأثیر کمی داشته است. شواهد محکمی در دست است مبنی بر اینکه مسلسلهای سبک و سنگین در اختیار مخالفین در اصفهان قرار دارد اما هیچکدام از اینها تا این تاریخ مورد استفاده قرار نگرفته اند.

هدف

نیروهای امنیتی نظامی برتری قاطع خود را در قدرت آتش و آسیب ناپذیریشان را در مقابل اقدامات مردم، نشان داده اند. در شهر شایعاتی وجود دارد مبنی بر اینکه به برخورد علنی و آشکار دامن زده می شود. با این بیان که «خون بیشتری ریخته خواهد شد اما هیچ خونی به هدر نخواهد رفت»، این نوع شایعات نشانگر آن است که اسلحه ها به داخل شهر آورده شده اند و واکنش خشنی نشان داده خواهد شد. گزارشات متعددی مبنی بر حملات و کشتن پرسنل رده پایین ساواک و ارتش یا وابستگان اینها، وجود دارد. اما حتی اگر این گزارشات موثق باشند، این اعمال در برابر افزایش نیروهای امنیتی، به عنوان واکنش کافی و مؤثری در نظر گرفته

نمی شوند. من از گزارشات اینگونه نتیجه گیری می کنم که احتمال زیادی برای وقوع یک اقدام خشن طراحی شده علنی که یا ترور یک مقام عالیرتبه و یا اعدام دسته جمعی است وجود دارد که نظر عموم و مطبوعات را به خود جلب خواهد کرد. اگر طرح ترور در نظر گرفته شده باشد من لیست ذیل را به عنوان اهداف احتمالی در نظر دارم. رضا ناجی، فرماندار نظامی، ژنرال تقوی، رئیس ساواک (که کمتر علنی است اما بیشتر مورد تنفر است)، حقدان، استاندار، رؤسای پایگاه ها، ژنرال شهناز، از مرکز آموزش هلیکوپتر یا ژنرال گوهری از پایگاه نیروی هوایی خاتمی. هدف دوم ممکن است خود من باشم به عنوان رئیس شرکت های آمریکایی به ویژه بل هلیکوپتر و گرومن، سرهنگ Jenosko از گروه مستشاری نظامی، مشاور ژنرال ناجی، سرهنگ دوم ریشتر مشاور تیم آموزش فنی نیروهای مسلح و مشاور ژنرال شهناز، سرهنگ هافمن رئیس دفتر تحقیقات ویژه نیروی هوایی مستقر در اصفهان (که تصور می شود روابطی با ساواک دارد) و احتمالاً ـ رؤسای تیم های دیگر آموزش فنی نیروهای مسلح یا هر نظامی آمریکایی. اگر یک اعدام دسته جمعی برنامه ریزی شده باشد، به احتمال قوی لیست زیر را دربر خواهد گرفت: دسته ای نظامی که در هنگام انجام وظیفه در محل تقاطع اصلی مستقر است؛ اتوبوسهای نظامی از قبیل اتوبوسهایی که غیرنظامیان آمریکایی را به محل پروژه های هلیکوپتر و اف ۱۴ حمل می کنند، ستاد مرکزی بل هلیکوپتر یا کنسولگری آمریکا. این لیست به ترتیب زیاد بودن احتمال وقوع تنظیم شده است. از آنجا که شواهدی قوی از نافرمانی درون واحدهای نظامی به چشم می خورد که اخیراً در سطوح پایین دیده شده است، من فکر می کنم که به دست آوردن اطلاعات یا دسترسی به اهداف برای مخالفین امکان پذیر است. من فکر می کنم که تلاش برای انجام ترورهای پراکنده بیشتر است چون در این صورت، خطر یک تلافی گسترده تا حدودی کمتر می باشد. دلیل اصلی درنگ مخالفان آگاهی از احتمال این چنین تلافی می باشد. آنها تصور می کنند که خشونتهای اصفهان و نجف آباد به این خاطر صورت گرفت که مردم در آنجا در شب عاشورا به ستاد مرکزی ساواک حمله کرده بودند. من به آمریکاییهای مذکور اظهار داشته ام که حفظ و استمرار اقدامات امنیتی ضروری است اما از این می ترسم که اگر آنها هدف قرار بگیرند، هیچ گونه اقدامات احتیاطی معقولی در عرصه اصفهان کافی نمی باشد.

اوضاع ایران

سند شماره ۳۶۳

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۲۵۹۴به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن

موضوع: اوضاع ایران

۱۶ خلاصه: این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت ایران از ساعت ۱۵ روز ۲۴ دسامبر تا ساعت ۱۲ روز ۲۵ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۲۲ جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف وضعیت کلی:

در تهران فعالیتهای ضدآمریکایی و تظاهرات خیابانی شدت بشتری یافته اند. پس از فقط ۲ روز دبیرستانها تعطیل شدند. مشکلات اقتصادی به خاطر کاهش شدید تولید نفت که در مقایسه با وضعیت عادی آن به مویی بند است، تشدید شده است. شایعاتی درباره تشکیل یک دولت جدید بر سر زبانها است ولی چیزی در واقع به چشم نمی خورد. از حدود ساعت ۹:۳۰ امروز صدای آژیر و تیراندازیهای پراکنده ای به گوش می رسد. عملیات پروازهای تجاری در فرودگاه مهرآباد ظاهری عادی دارد و فقط سوخت جت ها سهمیه بندی شده است.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی خارجیها:

در این مدت اقدامات ضدآمریکایی افزایش چشمگیری یافته است. حداقل ۷ مورد از این گونه اقدامات گزارش شده است. از آنجا که مرکز خبری نمایندگی (MIC) دیروز تعطیل بود، و تهدیدات تلفنی آن قدر رواج یافته اند که بیشتر آنها را دیگر گزارش نمی کنند، شمار دقیق تهدیدات در این مدت را در دست نداریم. تمام اقدامات گزارش شده از تاکتیک جدیدی برخوردارند. آمریکاییهایی که در حین رانندگی در ترافیک و راهبندان های غیرقابل اجتناب تهران گیر می افتند (منجمله به هنگام سوار شدن در تاکسی) به وسیله عابرین پیاده از اتومبیل بیرون کشیده شده و مورد اهانت و گاهی حمله قرار می گیرند. در حال حاضر بر اثر تعطیل دبیرستانها جوانان زیادی به خیابانها ریخته اند. تاکتیکهایی که علیه اتومبیلها به کار برده می شوند متنوعند ولی شامل موارد زیر می شوند؛ در یک مورد به یک آمریکایی که سوار تاکسی بود حمله شد و سپس پیاده به تعقیب او پرداختند، در موارد متعددی به اتومبیلها سنگ پرتاب شد و قطعات کرومی اتومبیل ها کنده شدند، جمعیت اتومبیلها را به جلو و عقب هل می داده اند، در یک مورد هم روی اتومبیلی با اسپری رنگ پاشیده بودند و جمعیت سعی کرده بودند زیر آن آتش روشن کنند، در دو مورد محافظین مسلح جمعیت را متفرق کرده اند، در یک مورد محافظ فقط سلاح خود را نشان داد و در حادثه دیگر که امروز صبح رخ داد یکی از محافظین اقدام به شلیک اخطارگونه نمود. تا به حال هیچ مجروحی نداشته ایم، و فقط صدماتی ظاهری به اتومبیلها وارد شده است.

امروز صبح گزارش دیگری هم داشتیم راجع به تظاهراتی که علیه کارکنان BHI (شرکت بین المللی هلیکوپتر سازی بل) در فرودگاه مهرآباد برپا شده بود. تظاهرکنندگان فریاد می کشیدند و نرده ها را تکان می دادند، در نتیجه کارکنان BHI را به خانه هایشان بردند.

ج فعالیتهایی له و علیه شاه:

به نظر می رسد وضعیت و فضای کلی تهران چرخش چشمگیری به سوی بدتر شدن داشته است. دبیرستانها فقط پس از دو روز تعطیل شده اند. تظاهرات دانش آموزان دیروز ظاهراً بزرگتر از تظاهرات روز ۲۴ دسامبر بوده، و گزارش شده که امروز

نیز تظاهراتی برپا خواهد

گردید. تظاهرات با رژه و فریادهای دانش آموزان، آتش سوزی در گوشه و کنار خیابانها و راهبندانهای متعددی توأم بود. صدای تیراندازیهای پراکنده که اکثراً از تیراندازیهای هوایی جهت اخطار ناشی می شود در گوشه و کنار شهر به گوش می رسد. گزارشهای قابل اعتمادی درباره مجروحین نداشته ایم ولی چندین آمبولانس مشاهده شده است.

علاوه بر فعالیتهای خیابانی چند منطقه حیاتی دیگر نیز به فساد کشیده شده است: قطع برق همچنان ادامه دارد (هر چند شب کریسمس قطعی برق نداشتیم) و گزارشات تأیید نشده ای بر زبانها افتاده که با کم تر شدن گاز طبیعی توربینهای مولد برق را خاموش خواهند کرد و این قطع برق را افزایش خواهد داد. تمام سوختهای حرارتی شدیداً کمیاب شده اند و حتی سفارت هم نمی تواند آنها را تأمین کند.

از زمان ترورهای اهواز تولید خیلی سریع افت کرده است. دیروز ۷/۱ میلیون بشکه تولید شد، و امروز انتظار می رود تولید کمتر از ۱ میلیون باشد. اخبار بخش نفت حاکی است که هیچ یک از ایرانیان این صنعت در میادین مشغول نیستند، و کارگران ایرانی همچنان در حال اعتصاب هستند. آمریکاییها و سایر خارجیهای مقیم بستگان خود را تخلیه کرده ولی تا به امروز سر کار خود حاضر شده اند. کارکنان بانک مرکزی ایران (CBI) همچنان در مرخصی به سر می برند و کارکنان گمرک و پست همچنان در حال اعتصاب هستند. شرکتهای ساختمانی ظاهراً به علت نبود مصالح ساختمانی در حال اخراج کارگران خود هستند. ظاهراً قرار است قیمت مواد غذایی در تهران هم به زودی افزایش یابد. هر چند تا به امروز هیچ کمبودی در این زمینه مشاهده نشده است. (برای جزییات بیشتر به گزارشات بخش اقتصادی و نفت سفارت توجه کنید.)

د مشکلات و تمهیدات امنیتی:

پس از حادثه روز ۲۴ دسامبر ۷۸ در سفارت، مقامات حکومت نظامی بر تعداد نگهبانان اطراف محوطه سفارت افزوده اند. در حال حاضر تعداد ۸۳ سرباز، ۲ افسر، ۴ کامیون ۵/۲ تنی مسلح به مسلسل و یک آمبولانس در اختیار داریم. این واحد جمعی لشکر ۸۳ کرمانشاه تحت فرمان سروان سراجی است. همچنین در چهارراه های مهم نیز تعدادی سرباز گمارده شده اند. تاکنون هیچ زره پوشی مشاهده نشده است.

ه فعالیتهای خارج تهران:

۱ وضعیت اهواز به خاطر استعفای مداوم کارکنان ایرانی شرکت نفت ایران همچنان وخیم است.

۲ دیروز در مرکز شهر تبریز تظاهرات بزرگی برپا شد. درباره مجروحان یا خسارات گزارشی در دست نیست.

۳ گزارشی از اصفهان حاکیست ساکنین یک ساختمان تجاری آمریکایی «نوع BOQ» صدای چهار انفجار شدید را شنیده اند. ولی این انفجارها مجروح یا صدمه دیده ای بر جای

نگذارده اند.

نظریه تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

با توجه به اینکه بسیاری از بخشهای اقتصادی تقریباً در حال رکود کامل است، به نظر می رسد سرعت تحولات در وضعیت کلی بیشتر هم شده است. یکی از تغییرات عمده و علنی این است که در گذشته هرگاه شهر شاهد تظاهراتی بود، اکثر مردم در خانه های خود می ماندند. در سه روز گذشته ترافیک صبحگاهی چنان سنگین بوده که عکس العمل حکومت نظامی نسبت به جریان عادی اوضاع را دشوارتر از پیش ساخته است.

با وجود کمبودهای شدید مایحتاج عمومی، بیکاری شدید، تظاهرات خیابانی دائمی و فعالیتهای ضدآمریکایی که همه روزه شاهد آن هستیم، بازگشت به آنچه در طول ۳۰ سال گذشته «وضع موجود» خوانده می شد، غیرممکن به نظر می رسد.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵ ، ۲۶ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۶۴

سری۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۴۴۸۴به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵ ، ۲۶ دسامبر ۷۸

۱ امروز در تهران و شهرهای دیگر ایران مانند چند روز گذشته اغتشاشات و تظاهرات گسترده دانش آموزان با خشونت کمتری ادامه داشت. اوضاع نسبت به گذشته ناخوشایندتر و شدت فعالیتهای ضدآمریکایی نیز رو به افزایش است.

در کنار از کارافتادگی کامل بخش نفت، اعتصاب مستمر در بانک مرکزی و بانک های دیگر، اعتصاب در سازمان ها و شرکت ها و ناتوانی نیروهای امنیتی در مقابله با تظاهرکنندگان، وضعیت عمومی حقیقتاً مأیوس کننده است.

۲ دیروز و امروز هیچ یک از کارگران شرکت نفت عملاً کار نکرده اند که این امر نشان می دهد که ایجاد رعب و وحشت از جمله تهدید به مرگ از سوی مخالفان شدیداً مؤثر واقع شده است. انتظار می رود که نفت خام تحویلی به پالایشگاههای داخلی ۲۴۰۰۰۰ بشکه باشد و به دلیل کمبود ذخایر نفت سفید و سوخت گازوئیل، منابع تأمین کننده گرما و پخت و پز مردم در تهران طی دو روز آینده و در شهرهای اصلی داخل کشور طی یک هفته تمام خواهد شد. چون ترمینال نفتی جزیره خارک کاملاً تعطیل است، صادرات نفت انجام نمی گیرد.

۳ سفارت گزارش داده است که فردا اغتشاشات و آشوبهای بیشتری از جمله احتمال درگیری بین مخالفان و موافقان شاه

صورت خواهـد گرفت. هم اکنون چنین به نظر می رسـد که حمله روز بیست و چهـارم دسامبر به سـفارت با طرح و نقشه قبلی صورت گرفته بود. امروز گروههـای زیـادی از تظاهرکننـدگان جوان در منطقه سـفارت و اطراف کنسولگری بودنـد که در اثر تیراندازی هوایی نیروهای تقویتی نظامی که بعد از حمله بیست و چهارم دسامبر به سفارت

تقویت شده بودند، پراکنده شدند.

۴ در اولین پرونده ای که سریعاً به پایان رساندند وزارت دادگستری چهار مرد را به اتهام فساد محاکمه و محکوم نموده است. ظاهراً هر روز تعداد بیشتر و بیشتری از ایرانیان طبقه متوسط جهت مقابله با اغتشاشاتی که می ترسند به زودی آنها را آماج حملات خود قرار دهند برای خود اسلحه شخصی می سازند.

۵- تظاهرات کریسمس در مرکز شهر تبریز برگزار شده است. کنسول ما عقیده دارد که تظاهرات به زودی متوجه کنسولگری شود.

۶ تظاهرکنندگان ضدشاه به زندان سنندج حمله کرده و آن را به آتش کشیدند و زندانیان را آزاد کردند و اسلحه ها را که شامل تیربارهای سبک و تفنگ بود از اسلحه خانه زندان ربودند.

ونس

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۶۵

خیلی محرمانه۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۹۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۶ دسامبر ۷۸

خلاصه: تظاهرات متعدد دانش آموزان در روزهای ۲۴ و ۲۵ دسامبر بازی موش و گربه ای که غالباً موش پیروز است. حمله روز ۲۴ دسامبر به سفارت با توجه به موارد قبلی به نظر می رسد که کمتر خودجوش باشد. محکومیت ۴ نفر به جرم فساد. امروز نیز تظاهرات ادامه دارد.

۱ امروز در تهران و دیگر شهرها راهپیمایی های گسترده دانش آموزان با شدت کمتری ادامه یافت و مقابله نیروهای امنیتی تأثیری بر روند این راهپیماییها نداشت. تظاهرکنندگان از کارهای محیرالعقول لذت می برند، مثلاً در تقاطع های پر رفت و آمد تجمع کرده و به رانندگان دستور می دهند که وسائط نقلیه شان را ترک کنند. آنها صدمه ای به ماشینها نمی زنند، لیکن این امر باعث ترافیک چندین کیلومتری می شود. ترافیک تهران که در شرایط عادی شاید یکی از بدترین و سنگین ترین ترافیکهای جهان باشد، در چنین شرایطی دیگر غیرقابل تحمل شده است. گروههای اغتشاشگر اغلب بدون ترس از مجازات عمل می کنند، زیرا در حالیکه سربازان در تلاش گشودن راه خود از بین ماشینها هستند، آنها تجمع کرده و اغتشاشاتی را به وجود می آورند، و هنگامی که سربازان از راه می رسند، دانش آموزان قبلاً آن محل را ترک کرده اند، و در غیر این

صورت، سربازان صرفاً به شلیک هوایی می پردازند ودانش آموزان به طرف محل جدیدی پراکنده می شوند. دانش آموزان تقریباً هرگز زخمی و یا دستگیر نمی شوند، لذا برای آنها دلیلی وجود ندارد که از این بازی دست بکشند.

دولت در ۲۴ دسامبر اعلام کرد که دبیرستانهای تهران تا اطلاع ثانوی تعطیل هستند. این

عمل اوضاع را آرام نکرد و دانش آموزان کریسمس خوبی را از راهپیمایی گرفته تا اغتشاش برگزار کردند (در تلگراف جداگانه گزارش شده).

۲ انفجار گاز بوتان و دیگ بخار که در روز ۲۲ دسامبر در منزل مسکونی تکنسین های برق کشورهای غربی رخ داد و نصب مواد منفجره توسط شخص مهاجمی علت انفجار آن تشخیص داده شده، به ساکنین آن چون در لحظه انفجار در محل حضور نداشتند صدمه ای نزد، لیکن این انفجار خسارات زیادی به بار آورد.

۳ طبق گزارشات کنسولگری تبریز، دیروز در این شهر تظاهراتی برگزار شد و نظامیان گرداگرد این تظاهرات را محاصره کرده اند. هنوز جزییات بیشتری در دسترس نیست. کنسول انتظار دارد که تظاهرات امروز متوجه کنسولگری باشد. ما گزارشی از ناآرامیهای تازه در فومن (شهری در نزدیکی رشت) داریم.

۴ کارگران توانیر با قطع نکردن برق در شب عید کریسمس به ما هدیه کریسمس دادند. (بعد از هدیه کریسمس قبلی آنها که حمله به سفارت بود). امکان دارد مخالفان بخواهند در شب سال نو به ما و احتمالاً ـ ارمنی های ایران هدیه بدهند. ضمناً خاموشی برق مجدداً در شبها صورت می گیرد. تحصن ۱۲۰ تن از استادان به خاطر بازگشایی مجدد دانشگاهها در دانشگاه تهران هنوز ادامه دارد.

۵ به مأمور سفارت از هنگام ورودش به تهران در ماه نوامبر تاکنون چندین بار توسط دوستان ایرانیش اسلحه پیشکش شده است. به دنبال حمله ۲۴ دسامبر به سفارت، اسلحه کمری با حمایل سلاح و نارنجک دستی به مأمور سفارت هدیه شده است. بسیاری از این هدایا و بویژه این آخری، از طرف افراد مرفه طبقه متوسط ایرانیان صورت می گیرد چرا که آنها از قرار معلوم در مقابله با امکان شدت عمل و خشونتی که می ترسند متوجه ساکنان متمول تهرانی باشد اقدام به تشکیل زرادخانه خصوصی کرده اند.

۶ حمله روز ۲۴ دسامبر به سفارت که کاملاً خود جوش به نظر می آمد، اکنون کمتر به نظر می رسد که چنین باشد. گروهبان متصدی کامیون سربازان واقع در خیابان روزولت (درب ورود و خروج سفیر) اظهار داشت که راه پیمایان ابتدا قصد داشته اند به آن درب حمله ور شوند. او با اظهار این مطلب که ملزم به دفاع از آنجاست و ممکن است افراد زیادی جان خود را از دست بدهند، راه پیمایان را منصرف کرد. گروههای اغتشاشگر سپس به طرف درب اصلی حرکت کردند. (اما هنگامی که سفارت مورد حمله قرار گرفت وی کوچک ترین مداخله ای نکرد). نکته جالب توجه دیگر در مورد تظاهرات این بود که چند کارمند سفارت لهجه افغانی در بین جمعیت شنیدند. در همان روز گروههای اغتشاشگر به دفتر ال عال حمله کرده و خساراتی به بار آوردند، ولی از ادامه کار خطوط هوایی ممانعت به عمل نیامد.

۷ فردا مجلس جلسه غیرعلنی خواهد داشت. دیروز مجلس سنا جلسه غیرعلنی داشت. سناتورها کمیته ای را جهت بررسی تندرویهای اعتصاب کنندگان و آشوبها تشکیل داده اند.

۸ وزارت دادگستری چهار مرد را به جرم فساد محاکمه و محکوم نمود. اولین پرونده ای که سریعاً به پایان رسید متعلق به باقر عاقلی رئیس قبلی سازمان تعاونیهای مصرف شهر و روستا بود که به چهار سال زندان محکوم شد. سه نفر دیگر که از اعضای این تعاونی بودند به یک تا سه سال زندان محکوم شدند. تمام این افراد معادل اختلاسهای قبلی شان جریمه شدند. دو متهم دیگر نیز تبرئه شدند.

۹ ما گزارشی داریم مبنی بر اینکه چند تن از رهبران برجسته مذهبی که از تمام نقاط کشور به قم آمده بودند دیروز با یکدیگر ملاقات داشته اند. احتمالاً آنها درباره حمایت از دولت صدیقی چنانچه موفق به تشکیل کابینه شود، صحبت کرده اند. ما به زودی مطلع خواهیم شد که آیا صدیقی مقام نخست وزیری را کسب خواهد کرد و یا اینکه با بازنشستگی بازمی گردد. باید یادآور شد که کریم سنجابی تصریح و تأکید کرده است که قبل از اینکه وی در کابینه شرکت کند، شاه باید ایران را ترک کند.

۱۰ امروز صبح گروههای زیادی از تظاهرکنندگان جوان حدوداً در نزدیکی سفارت و کنسولگری خیابان ایرانشهر ظاهر شدند. آنها در نزدیکی کنسولگری، که هم اکنون احتمالاً ـ با سربازان اضافی تقویت شده است، به راهپیمایی پرداخته و به محوطه سفارت نزدیک شدند، لیکن با تیراندازی هوایی پراکنده شدند. برای چند ساعت صدای تیراندازیهای متفرق وجود داشت، اما احتمالاً ـ همه آنها هوایی بوده است. جمعیت یک کامیون آبجو را در جلو مرکز آموزشی انجمن فرهنگی ایران و آمریکا به آتش کشیدند.

۱۱ گزارشات واصله برای ما حکایت از وجود اغتشاشات بیشتری در فردا دارد، منجمله احتمال بروز درگیری بین طرفداران و مخالفان شاه.

سولیوان

جوّ حاکم بر سه شهر در استان خراسان

سند شماره ۳۶۶

خیلی محرمانه۲۶ دسامبر ۱۹۷۸ ۵ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۵۹۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری

موضوع: جوّ حاکم بر سه شهر در استان خراسان

۱ کارمند سفارت در سفر اخیر خود به مشهد فرصت یافت تا مدتی را نیز در شهرهای کوچکتر استان خراسان یعنی نیشابور، سبزوار و اسفراین بگذراند. روحیه حاکم بر هر یک از این شهرها متفاوت است لیکن دیدگاه در هر منطقه تابع رویدادهای

محلی است نه سیاستهای ملی.

۲ نیشـابور: ارتش در عکس العمـل نسـبت به وضع بی ثبـات ناشـی از انجـام تظـاهراتی به طرفـداری و علیه شاه (تلگرام مرجع) وسائط زرهی خویش را به داخل شـهر منتقل نموده است. این تجهیزات جماعت کوچکی را به طرف خود جلب می کنـد زیرا بسیاری از روستاییان

اطراف این شهر هرگز چیزهایی مانند آنها ندیده بودند.

بـا این حال احساسات ضـدشاهی در این شـهر کشاورزی فوق العاده آرام توسط سه تن از کارمنـدان محلی وزارت دادگستری دامـن زده می شـود. این افراد عبارتنـد از: غلامحسـین دانش طلب، رئیس دفتر محلی وزارت دادگسـتری و رئیس سـابق شـعبه حزب رسـتاخیز در نیشابور؛ ایوب بهمنش، وکیل دعاوی محلی و یدالله سـطوتی یکی از قضات محلی. این افراد ظاهراً بر اساس ترکیبی از فرصت طلبی مورد توافق با یکـدیگر و همچنین انگیزه انتقام جویی به طرح و ترغیب دعاوی حقوقی علیه شـهروندان حـامی شـاه پرداخته انـد و به مجلس و دانش آموزان ضـدشاه کمـک کرده و بـا آنهـا مشورت می کننـد. بنابراین نیشابوری ها نسبت به اینکه در حمایت از تاج و تخت سخنی به زبان بیاورند علاقه کمتری نشان می دهند.

۳ سـبزوار: سـاکنین این شـهر همیشه به عنوان افرادی که کله شـان بوی قرمه سـبزی می دهـد مشـهور بوده انـد. در یـک سـری برخورد با نیروهای امنیتی و سـربازان تعدادی بین ۳۰ تا ۷۰ نفر از اهالی این شـهر کشـته یا زخمی شده اند. در نتیجه حکومت نظامی در این شهر برقرار شده و فرماندار غیرنظامی آن توسط یک فرماندار نظامی جایگزین شد.

۴ اسـفراین: اهالی این شـهر کوچـک کشاورزی که در یک درّه وسیع شرقی غربی قرار دارد که انتهای آن به سلسله جبال البرز در خراسـان می رسـد اصولاًـ طرفـدار شـاه می باشـند. هیـچ سـربازی در خیابانهای اسـفراین حضور نـدارد و گروه کوچکی از جوانـان تظاهرکننـده نیز ظـاهراً توسـط اداره شـکاربانی (یک نیروی محلی برای نظارت در مورد شـکار) در محلی جمع آوری شده و پس از یک سخنرانی شدیداللحن روانه منزلهایشان شده اند.

اسفراین و روستاهای تابعه آن را می توان بدین صورت توصیف نمود: «ما هم به شاه و هم به خمینی احترام می گذاریم و هیچ دلیلی در مورد اینکه چرا بـا هم می جنگنـد نـداریم.» برخلاف آنچه که بسیاری از افراد به کارمنـد سـفارت گفته انـد مبنی بر اینکه مردم اسـفراین از شـاه به عنوان بهترین فرد در بین افراد نالایـق حمـایت می کننـد به نظر می رسـد حمایت از سـلطنت در اسـفراین دارای مبانی مثبتی می باشـد. این مطلب به بهترین شـکل توسط یک پیرمرد ناسازگار که از تبار کردها بود بیان شـد. وی به یک کلبه خرابه در روسـتا اشاره کرده گفت هنگامی که بچه بود به همراه پدرش زیرنظر مباشـر خان (یعنی فرد مسـئول در غیبت مالک اصـلی) برای تعمیر و مرمت آن کلبه کمک می کرده تا سـدی در مقابل مهاجمان ترکمن باشـد. سـپس ارتش شاه از راه رسـید و ترکمن ها را تار و مار کرد (منظورش پـدر شاه فعلی است). اما هنوز هم مجبور بودند اکثر محصول خود را به خان بدهند. سپس شاه خان را از بین برد. «حالا ما نه ترکمنهای سارق را داریم نه خان دزد. پس جاوید شاه!»

۵ نظریه: متأسـفانه در شـرایط فعلی نمی توان این نوع احساس حمایت قلبی را به صورت قابل درکی بیان نمود. علت اصلی این است که فقط آنهایی که پیر هسـتند می توانند چنین روزهایی از فساد و عدم تأمین جانی را به خاطر داشته باشند. بیش از نیمی از جمعیت ایران و

تقریباً تمـام تظاهرکننـدگان علیه شاه (اما نه رهبران مخالف شاه) زیر ۲۵ سـال دارنـد و از امنیتی که پهلوی هـا برقرار کرده اند استفاده می کنند. در نتیجه به نظر می رسد که حمایت موجود در اسفراین فقط در محل کاربرد داشته باشد.

سولیوان

گزارش سیاسی امنیتی، ۲۷ دسامبر

سند شماره ۳۶۷

خیلی محرمانه۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۶ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۶۴۸به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: گزارش سیاسی امنیتی، ۲۷ دسامبر

خلاصه: فشار تظاهرکنندگان جوان به نیروهای امنیتی. اوج گیری اعتراضات به دلیل قتل یک استاد دانشگاه در روز گذشته. گزارش نـاآرامی در بسیاری از شـهرهای ایران. ناآرامیهـا بیشتر رنگ ضـدآمریکایی به خود می گیرد. به آتش کشیده شـدن زنـدان مشـهد. گزارشاتی در مورد حمله به نیروهای امنیتی. هماهنگی تظاهرات و اعتصابات کشور را در سراشیبی فلـج شـدن قرار داده است. پایان خلاصه.

۱ گروههایی از دانشـجویان در ادامه درگیریهای خود با پلیس نیروهای امنیتی را تحت فشار قرار دادنـد. هر چنـد که واحدهای نظامی با استفاده از شلیک گاز اشک آور و تیراندازیهای هوایی این گروهها را در نقاط حساس شهر پراکنده می نمودند، اما آنهـا لحظـاتی بعـد در نقطه ای گرد آمـده و تظاهراتشـان را ادامه می دادنـد. گفته می شود در این تظـاهرات چنـد حمله نیز به نیروهای امنیتی صورت گرفت. یک منبع مشاهده کرد که یک پلیس به شدت ضـرب دیده و احتمالاً کشته شد، رادیوی دولتی اعلام نمود که چند تن از سـربازان به وسـیله شـلیک گلوله و نارنجک کشته شده اند. دولت ادعا می کند که نیروهای نظامی، مردی را که اتومـبیلش پر از ادوات انفجـاری دست سـاز بوده و در هنگـام راننـدگی تعـدادی از آنهـا را به بیرون پرتـاب کرده است، کشته اند.

۲ کـامران نجـات اللهی اسـتاد دانشـکده پلی تکنیـک هنگـامی که در بـالکن دانشـکده ایسـتاده بود به ضـرب گلوله ای از پای درآمـد. اعضای دانشـکده دست به یک تحصن، هماننـد تحصـنی که هم اینک در دانشـگاه تهران در جریان است، زدند. بنابر گفته مخالفین سـربازی با شـلیک گلوله وی را کشته است. اساتید دانشگاهها به یادبود مقتول، وزارت علوم و آموزش عالی را اشغال کرده و آن را به مدت سه روز تعطیل اعلام کردند. بنابر گزارشی در ساعت ۳۰/۲۰ دقیقه بعد از نیمه شب دیشب ارتش با کشتن یک یا دو نفر آنها را دستگیر کرد.

۳ مرگ این استاد بهانه ای برای برپا شدن تظاهرات امروز شد که به هر حال انتظار می رفت که دامنه آن گسترش پیدا کند. تظاهرات از اطراف بیمارستان پهلوی آغاز شد. جمعیت تظاهرکننده که در طول مسیر به هزاران نفر بالغ می شد، از سوی آیت الله طالقانی (که مسئولین

مربوطه را قانع نموده بود که مراسم تدفین را به رهبران مذهبی بسپارند) رهبری می شد و رهبران سیاسی مانند سنجابی نیز در آن شرکت داشتند. در نقطه ای در مسیر راهپیمایی، که احتمالاً قصد بازگشت به دانشکده را به جای قبرستان بهشت زهرا داشتند، جمعیت توسط آتش سلاحهای مأمورین متوقف شد. در این تیراندازیها احتمالاً۔ چندین نفر کشته شده اند. هیچ مشخص نیست که آیا جمعیت متفرق شده و یا به مسیر خود به طرف قبرستان بهشت زهرا ادامه داده است. تجمع سریع دسته هایی از مردم نیز به سرعت در تجریش و نزدیک سفارت انجام شد. در ساعت ۱۰:۳۰ دیده شد که واحدهای نظامی مستقر در نزدیکی سفارت با شلیک تیرهای هوایی هشدار می دهند و مخالفین نیز با ایجاد آتش سوزی اوضاع را از آنچه که واقعاً هست وخیم تر نشان می دهند. بودند، دولت آن را به آتش کشیده است، اما منابع دیگر خاطرنشان می سازند که این عمل هنگام آزاد کردن زندانیان توسط نیروهای مخالف انجام شده است. علاوه بر مرگ پلیس مذکور عده ای دیگر نیز کشته شده اند (بنابر قولی حدود ۱۵ نفر). تظاهرات خشونت بار دیگری نیز در شهرهای بندر شاهپور، سنندج، شیراز، رضائیه، کرج و همدان گزارش شده است. در هر حال امروز شهرهای اصفهان، شیراز و تبریز آرام گزارش شده اند. تیمسار احمد غفاری استاندار جدید اصفهان شده است.

۴ در حالی که اکثر مغازه ها سعی می کنند به فعالیتهای عادی خود ادامه دهند، اما قسمت بیشتر شهر در یک حالت رکود به سر می برد. صفهای طولانی بنزین ناشی از کمبود محصولات نفتی است. صفهای دریافت نفت سفید طولانی تر می شود. در حال حاضر کمبود گازوئیل نیز باعث افزایش ترس مردم شده است.

اداره پست و هواپیمایی ملی ایران، مثل بانک مرکزی امروز دست به اعتصاب زدند. امروز بیشتر بانکهای تجارتی باز شدند ولی بعد از تعطیل شدن بانک مرکزی، تعطیل نمودند. تمام این جریانات، به نحو قابل درکی، مردم را دل شکسته کرده است و نمایان ترین واکنش آن را می توان در صفهای طویلی که در مقابل کنسولگریهایمان ایجاد می شود مشاهده کرد. بنابر گزارش کنسولگری تبریز خشم عمومی در رابطه با اوضاع فعلی متوجه روحانیون است که بعضی ها معتقدند که عمدتاً آنها باعث آن شده اند. کنسولگری تبریز در ادامه خاطرنشان می سازد که صرف نظر از اینکه شاه می رود یا می ماند، این امر یک تحول مهم است. اما این امر لزوماً اثر چندانی بر نتیجه درگیریهای فعلی که به رهبری مردانی که توجهی به کمبود بنزین ندارند، نخواهد داشت.

۵ تمایل ضدبیگانه تظاهرکنندگان اوج می گیرد. «کارتر بدترین دشمن ماست» مضمون شعاریست (که قبل از این هیچ جا دیده نمی شد) اما اکنون به راحتی می توان آن را در همه جا مشاهده نمود، خارجیانی که ناخواسته در حین رانندگی در دام تظاهرکنندگان افتاده بودند، علیرغم اینکه به هیچ کدام از آنان صدمه جدی وارد نیامده اما با این وجود ساعات پراضطرابی بر آنان گذشته است. یک تبعه آلمان غربی و یک دیپلمات دانمارکی در چنین وضعیتی گرفتار

آمده بودند. دیپلمات دانمارکی با ثابت نمودن هویت ملی خود توانست از یک مشکل جدی خلاصی پیدا کند. یک آمریکایی نیز با ادعای اینکه انگلیسی است توانست از چنین مهلکه خطرناکی جان سالم به در برد. دیروز جمعیتی به طرف اتوبوس حامل نامه های پستی که عازم پایگاه هوایی دوشان تپه بود سنگ پرتاب نمودند اما گارد محافظ اتوبوس جمعیت را با تیراندازی هوایی پراکنده کرد.

۶ دیروز در چندین شهرستان درگیری رخ داد. بدترین برخورد در مشهد روی داد که مردم طی آن یک افسر راهنمایی و رانندگی را به قتل رساندند. دیروز زندان مشهد دچار حریق گردید، در حالیکه مخالفان ادعا می کردند با اینکه زندانیان هنوز داخل زندان بودند دولت آن را به آتش کشیده است. اما منابع دیگر خاطرنشان می سازند که این عمل هنگام آزاد کردن زندانیان توسط نیروهای مخالف انجام شده است. علاوه بر مرگ پلیس مذکور عده ای نیز کشته شده اند (بنا بر قولی حدود ۱۵ نفر). تظاهرات خشونت بار دیگری نیز در شهرهای بندر شاهپور، سنندج، شیراز، رضائیه، کرج و همدان گزارش شده است. در هر حال امروز شهرهای اصفهان، شیراز و تبریز آرام گزارش شده اند، تیمسار احمد غفاری استاندار جدید اصفهان شده است.

۷ در حال حاضر جنبه سیاسی بحران ظاهراً به بن بست رسیده است. از قول صدیقی نقل شده است که وی به عنوان نخست وزیر مملکت، حکومت شاه را نخواهد پذیرفت مگر پس از آنکه مجلس به وی رأی اعتماد دهد. به عنوان نشانه ای از تغییر اوضاع استاندار خوزستان به یک بازرگان آمریکایی گفته است که تیمسار ازهاری و تیمسار اویسی به شاه اولتیماتوم داده اند که به آنان اجازه دهد تا ظرف ۴۸ ساعت نظم و آرامش را به جامعه برگردانند در غیر این صورت آنان به جبهه ملی ملحق خواهند شد. احتیاج به توضیح نیست که ما تأییدی راجع به این شایعه در دست نداریم.

۸- اکنون که بعد از ظهر است خیابان شاهرضا، از مقابل دانشگاه تا میدان کندی انباشته از اتومبیلهایی است که در حال سوختن است؛ جایی که تظاهرکنندگان به وسیله آتش سلاحهای مأمورین حکومت نظامی پراکنده شدند. سولیوان

وضعیت ایران

سند شماره ۳۶۸

محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۶۰۱ ۶۸۴۶۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۶ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: وضعیت ایران

۱۶ خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش شامل اطلاعاتی از وضعیت ایران از ساعت ۱۲ روز ۲۶ تا ۱۲ روز ۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ است.

۱۷ تا ۲۱ حذف شده است.

۲۲ جزییات (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان).

الف عمومی:

وضع امروز تهران وخیم تر است. به چندین تظاهرات عمده صبح امروز خاتمه داده شد، اما گروههای کوچک با استفاده از روشهای جنگ و گریز در شهر به سوزاندن خودروها ادامه دادند. مجریان حکومت نظامی تقریباً بدون وقفه از حدود ساعت ۹ صبح به تیراندازی مشغولند. تظاهرات امروز با درگیری بیشتری توأم بوده و با در هم آمیختن آن با اعتصابات دیگر وضع کلی حتی آشفته تر و وخیم تر شده است. سفارت توصیه نامه ای صادر کرده که در آن از آمریکاییان خواسته شده که حتی المقدور در ظرف دو سه روز آینده در محدوده شمال خیابان تخت طاووس بسر برند.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی:

طی این مدت اقدامات ضدخارجی ادامه داشته است. حداقل سه مورد دیگر از به دام افتادن غربیها اتفاق افتاده است، یک آمریکایی، یک فرانسوی و یک انگلیسی که در ترافیک گیر کرده و به دام افتاده اند و یا در خیابان مورد خطاب واقع گشته اند و همین که ملیت فرانسوی و انگلیسی آنها مشخص شده به حال خود رها شده اند. این اقدامات هیچ آسیبی به دنبال نداشته است. همچنین در ظرف این مدت تقریباً ۱۲ مورد تهدید به مرگ (از طریق تلفن و اعلامیه) بر علیه جان غربیها به مرکز هیأت اطلاعاتی گزارش داده شده است. وابسته نظامی آلمان اطلاع می دهد که یکی از کارکنان آنها درست در مقابل سفارت با خشونت مورد تهدید واقع شده است. همچنین در ساعت یازده صبح ۲۷ دسامبر ۷۸ به وقت محلی یکی از وابسته های سفارت پاکستان تلفنی اطلاع داد که سفارت آنان تحت حفاظت نیروهای حکومت نظامی قرار دارد و در آن ناحیه تیراندازی به شدت ادامه دارد.

ج فعالیتهای مخالفان و موافقان شاه:

میزان فعالیتهای ضدشاهی به تدریج رو به افزایش است. دیروز بعد از ظهر حداقل چهار خودرو، شامل یک اتوبوس شرکت واحد، یک کامیون آبجو و یک کامیون دیگر و یک اتوبوس ارتش به آتش کشیده شدند. در طول تمام بعد از ظهر تظاهرکنندگان با گذاشتن تراکت زیر برف پاک کن اتومبیلها، ایجاد راهبندان و سوزاندن زباله ها در مرکز شهر به تظاهرات ادامه دادند.

دو اقدام مهم و پرارزش دیگری که در اطلاعیه شماره ۲۷ حکومت نظامی اعلام گردیده عبارتند از:

۱ تقریباً رأس ساعت یک بعد از ظهر ۲۶ دسامبر ۷۸ (به وقت محلی) یک کامیون ارتشی در خیابان کریم خان زند مورد حمله واقع شد. دو بمب دست ساز از داخل اتومبیلی در حال عبور پرتاب گردید. در تعقیبی که صورت گرفت فرد مزبور داخل

اتومبیل زخمی شد و سپس دستگیر گردید. دو بمب دست ساز دیگر به همراه یک اسلحه کمری از داخل ماشین به دست

آمد. از خسارت مالی و جانی احتمالی که به خودرو یا فرد ارتشی وارد شد اطلاعی در دست نیست.

۲ یکی از استادان دانشگاه پلی تکنیک (۲۷ ساله) دیروز در بالکن خانه خودش مورد اصابت گلوله واقع و کشته شد. ادعا می شود که وی در حال سخنرانی برای دسته ای از دانشجویان بوده است. دولت اظهار می کند که او توسط فرد مسلحی کشته شده است. مخالفان ادعا می کنند که وی توسط نیروهای حکومت نظامی به قتل رسیده است. در اطلاعیه حکومت نظامی همچنین به تبادل تیراندازی های دیگری اشاره شده است. در این اطلاعیه همچنین اعلام گردیده که کلیه مدارس تهران تا اطلاع ثانوی بسته خواهند بود و از والدین خواسته شده است که فرزندانشان را در منزل نگهدارند. امروز صبح اعلام شد که به خاطر یادبود فوت استاد جوان راهپیمایی برگزار خواهد شد. تا ساعت نه و پنجاه دقیقه صبح ما می توانیم ... [بقیه سند به دست نیامده است]

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۶، ۲۷ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۶۹

سری۲۷ دسامبر ۱۹۷۸ ۶ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۵۴۹۲به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۶، ۲۷ دسامبر ۷۸

۱ تظاهرات و حوادث خشونت بار، امروز نیز در تهران و بسیاری از شهرها ادامه یافت. این آشوبها همچنان آهنگ ضدآمریکایی خود را حفظ کردند و طبق اخبار، حملاتی نیز به نیروهای امنیتی صورت گرفته است. اوجگیری اخیر تظاهرات و اعتصابات ایران را به سوی فلج کامل پیش می برد.

۲ برخی مغازه ها در تهران هنوز سعی می کنند که مشغول کسب و کار باشند (اکنون به نظر می رسد که کمبود مواد غذایی وجود ندارد)، اما شهر اساساً به حالت تعطیل درآمده است. شرکت ملی نفت ایران در اعتصاب کامل به سر می برد. علاوه بر آن، نفت مصرفی داخل کشور به صورت جیره بندی درآمده، پالایشگاه تهران تعطیل شده و در تهران نفت سفید به هر منظوری که باشد، موجود نیست. به علاوه، کمبود گازوئیل موجب افزایش هراس مردم شده و صفهای بنزین طولانی تر گشته است. انتظار می رود که در دو روز آتی ذخیره محصولات نفتی به پایان برسد. و انتظار این است که کنسرسیوم ۴۸۷۰۰۰ بشکه تولید نماید. سه تن از کارمندان شرکت (اسکو OSCO) و چهل و سه تن از وابستگان آن شرکت از ایران رفته اند و دیگران نیز می کوشند تا ایران را ترک نمایند. اوضاع بحرانی است.

۳ سفارت به آمریکاییان توصیه نموده که رفت و آمدهایشان را محدود کرده و در صورت لزوم به قسمت شمالی خیابان «تخت طاووس» بروند. (محلی در چند بلوکی شمالی سفارت).

۴ اعتصاب در شرکت هواپیمایی ایران که امروز شروع شد، عملیات خطوط هوایی را

دچار مشکل نمود، ولی بعد از تعهد هیأت مدیره شرکت هواپیمایی و رئیس امنیتی فرودگاه مهرآباد مبنی بر بسط و تقویت امور خدماتی و امنیتی (امروز نیروهای بیشتری به گارد امنیتی فرودگاه اضافه شد) شرکتهای حمل و نقل هوایی خارجی تصمیم گرفتند که فردا کارشان را ادامه دهند. از قرار معلوم «پان آمریکن» روزانه تنها یک پرواز ۷۴۷ از «استانبول» به تهران دارد که ساعت ۸ صبح نیز از تهران پرواز می کند. «پان آمریکن» آمادگی خواهد داشت تا در صورت تقاضا پروازهایش را به دو بار در روز برساند. «پان آمریکن» قصد دارد که این مسئله را به طور روزانه پیگیری نماید.

۵ اوج خشونت در شهرستانها دیروز در مشهد اتفاق افتاد که شامل تعدادی کشته (به قولی ۱۵ نفر) منجمله یک پاسبان بود که طبق اخبار توسط جمعیت به قتل رسید. باید افزود که طی شورشی، زندانیان، زندان این شهر را به آتش کشیدند.

ونس

ارتشبد غلامرضا ازهاری نخست وزیر

سند شماره ۳۷۰

خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی، تهران ۱۲۶۸۳به: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن

موضوع: ارتشبد غلامرضا ازهاری نخست وزیر

جزییات:

در چند روز اخیر از نخست وزیر ایران ارتشبد غلامرضا ازهاری در ملاءعام اثری نبوده است. در بین مردم سراسر کشور شایع شده که ازهاری پس از یک حمله قلبی فوت کرده است. این اخبار و شایعات حتی در بین ایرانیان متنفذ درون و اطراف چرخه های دولتی نیز شنیده می شود.

افسر مستشاری نظامی با یکی از دوستان خانوادگی نزدیک خود که عضو دربار است (حفاظت حداکثر) در رابطه با وضعیت ژنرال ازهاری تماس گرفت. منبع اظهار داشته که ازهاری چند روز پیش حمله ای قلبی کرده، ولی الآن حالش بهتر است و دیروز هم سر کارش بوده است. من دیروز او را دیدم (۲۷/۱۲/۷۸). افسر مستشاری نظامی به منبع توصیه می کند اگر می تواند و چنین موقعیتی دارد، توصیه کند که ازهاری هر چند به طور مختصر در تلویزیون ظاهر شود تا جلوی شایعات فراگیر درباره بیماری و مرگ خود را بگیرد. از رادیو هم می شود استفاده کرد، ولی مخالفین می توانند ادعا کنند این فقط یک نوار ضبط شده بوده است. منبع پذیرفت که این توصیه ها را به مسئولین ذیربط بنماید.

نظریات تهیه کننده: منبع قبلاً ـ هم اطلاعات صحیحی ارائه داده و کاملاً ـ قابل اعتماد محسوب می شود. موقعیت وی به عنوان

عضو دربار شاهنشاهی بایستی به هر قیمتی حفظ گردد، زیرا وی می تواند در آینده نیز اطلاعات با ارزشی ارائه دهد.

ذخیره سازی محصولات نفتی

سند شماره ۳۷۱

خیلی محرمانه۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۶۸۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری

موضوع: کمبود محصولات نفتی

۱ شرایط بقدری سریع و بقدری مؤثر خراب شده است که فقط عملیاتی در حد Berlin Airlift می تواند اثر قابل ملاحظه ای بر ذخایر فعلی محصولات پالایش شده نفتی داشته باشد. راه حل، تنها راه حل ممکن برای این مشکل عبارتست از اینکه کارمندان بخش تولید، پالایش و توزیع شرکت ملی نفت به سر کار بازگردند.

۲ پاراگراف ۲ گزارش ما به شماره تهران ۱۲۶۴۹ مورخ ۲۷ دسامبر احتمالاً بیش از حد خوش بینانه بوده است. شب گذشته به ما گفته شد که پالایشگاه آبادان با مشکلات جدی ناشی از اعتصاب مواجه است و عملکرد کلی آن بیش از ۲۵۰ هزار بشکه در روز نبوده و ممکن است کاهش بیشتری داشته باشد. ما تلاش می کنیم در مورد چنین اخباری تأییدیه به دست آوریم. ما همچنین سعی می کنیم تأیید کنیم که پالایشگاه تبریز کاملاً از سرویس خارج است.

۳ ظرفیت پالایش با توجه به موقعیت تبریز و آبادان بین ۲۵۰ تا ۴۰۰ هزار بشکه در روز می باشد. با توجه به تعطیلی کامل (پالایشگاه م) ما قویاً معتقدیم که احتمالاً رقم کمتر درست تر می باشد.

۴- همانطور که در ۱۰ دسامبر گزارش شد (تهران ۱۲۳۴۹) تقاضا برای برش میانی محصولات تقطیر شده به استثناء تأثیرات ناشی از احتکار و ترس های بی مورد در حال حاضر حدود ۴۲۰ هزار بشکه در روز است. با توجه به اینکه محصولات پالایشگاههای ایران حدوداً ثلث برش میانی را دربر می گیرد کمبود فعلی بین ۲۹۰ الی ۳۴۰ هزار بشکه در روز می باشد (یعنی ۲/۱۲ الی ۳/۱۴ میلیون گالن در روز). هیچ راهی وجود ندارد که دولت آمریکا یا سایرین بتوانند اتخاذ نموده و به ایران برای حل چنین مشکلی کمک نمایند.

۵ سیستم های پالایش، ذخیره سازی و توزیع شرکت نفت ایران آن چنان طراحی یا ساخته نشده است که بتواند با مشکلاتی مانند آنچه که در حال وقوع است مقابله نماید. همانطور که در گزارش تهران ۱۲۳۴۹ آمده محصولات برش میانی حاصل از تقطیر نفت معمولاً در طول بهار و تابستان که تقاضا کم است ذخیره می شود تا برای تأمین حداکثر نیاز در زمستان به تدریج وارد بازار گردد. در حال حاضر حتی به منظور تأثیر مثبت گذاشتن بر کمبود فعلی خط لوله، تانکرهای حمل با راه آهن یا حتی تانکرهای جاده ای کافی وجود ندارد. (لازم به تذکر است که چنین شرایطی کاملاً ـ عادی است زیرا تهیه ظرفیتی که بتواند پاسخگوی چنین شرایط نادری باشد تصمیمی غیرمعقول و غیراقتصادی است.)

۶- وارد کردن تانکرهای جاده ای بیشتر نیز به دلیل بُعد کمبود فعلی پاسخگو نخواهد بود. علاوه بر این رانندگان و نیروهای

امنیتی لازم برای حفاظت از تانکرها و رانندگان نیز احتمالاً

بایستی از خارج وارد شود و با توجه به جو بدبینانه فعلی در ایران حتی نباید چنین فکری از خاطر عبور کند.

۷ هم اکنون از یکی از خبرنگارانی که معمولاً اطلاعاتی را از شرکت نفت کسب می کند مطلع شدیم که تولید در حدود ۲۰۰ هزار بشکه در روز است. اگر این حرف درست باشد به این معنی است که پالایشگاه تبریز تعطیل شده و پالایشگاه آبادان نیز در حال جان کندن است.

۸ به استثناء مناطق ساحلی که به سوختهای وارداتی دسترسی دارند ذخایر برش میانی فرآورده های تقطیر شده مقدار ناچیزی است. ذخایر این برش میانی در تهران و تبریز (و احتمالاً در سایر شهرها نیز) کاملاً به پایان رسیده است. در نتیجه اکثر خرده فروشان تعطیل شده اند یا در بهترین حالت قطره قطره جنس می فروشند. در جایگاههایی که هنوز باز است صف مردم و پیتهای نفت تا چندین چهارراه طولانی شده است. وضع بنزین تا این حد بحرانی نشده است. اگر کسی بنزین بخواهد و بتواند نوبت خود را در یک صف یک مایلی یا بیشتر حفظ کند و بیش از ۴ الی ۵ ساعت منتظر بماند شانس خوبی دارد تا قادر به خرید ۲۰ لیتر بنزین شود. سولیوان

مذاکره با محمدحسین خان قشقایی

سند شماره ۳۷۲

خیلی محرمانه۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۶۹۶به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی.

موضوع: مذاکره با محمدحسین خان قشقایی

خلاصه: مأمور سفارت در ۲۶ دسامبر با یکی دیگر از چهار خان بزرگ ایل قشقایی محمدحسین خان قشقایی و پسرعمویش حبیب الله قشقایی و پسر تحصیلکرده او در آمریکا هومن خان قشقایی ملاقات کرد. محمدحسین خان روشن کرد که او و ایل کثیرالنفوسش که به نظرش هنوز تحت فرمان او و برادرانش است آن طور که دریافته آماده اند در استان فارس و نقاطی در جنوب منافع آمریکا را پیش ببرند. در ازای این کار و کمکهای غیرمستقیمی که قشقایی ها می توانند از طریق ادامه تماسهای جبهه ملی و اسلامی خود به شاه بدهند آنها خواستار اعاده مقدار نامشخصی از اراضی ایلخانی خود و امتیازاتی و صرف مبالغ بیشتری از درآمدهای نفت کشور در پروژه های عمرانی درون اراضی قشقایی بودند. پایان خلاصه.

۱ محمدحسین خان مانند برادرش ملک منصورخان در تاریخ ایل قشقایی عمیقاً جا داشته است. او به تفصیل به روابط نزدیک بین قشقایی و دولت آمریکا خصوصاً در دوران بلافاصله پس از جنگ دوم و دوران ۵۳ ۱۹۵۱ زمانی که قشقاییها از مصدق حمایت کردند پرداخت. او یک پیشنهاد از جانب رئیس قرارگاه سیا، گودوین (نام اول مشخص نیست) را بازگو کرد که به موجب آن در صورتی که قشقاییها از حمایت از جبهه ملی دست برمی داشتند مبلغ چهار میلیون دلار آمریکا و حق معرفی

تعدادی سناتور و وزیر در یک دولت پس از مصدق به آنها

داده می شد. این پیشنهاد رد شد. متعاقب سقوط مصدق، قشقاییها به زوال افتادند و این ماجرا تقریباً ۲۵ سال پیش از آنکه او یا برادرانش دوباره به سفارت آمریکا دعوت شوند به وقوع پیوست. به گفته محمدحسین خان طی این مدت دولت آمریکا خود را در میان افراد متشابه الرأی مستخدم دربار که نمی خواستند از کارهایی که شاه انجام داده انتقاد کنند، محصور کرد. در عین حال، آمریکا افراد بی طرف را به نمایندگی در ایران نمی فرستاد بلکه کسانی را می فرستاد که در آینده تاجر می شدند و به دنبال راههایی برای ثروتمند ساختن خود پس از ترک خدمت دولتی بودند و هر چیزی را که می توانست ترتیبات سودمندی را که آنها برای خود ساخته بودند بر هم زند گزارش نمی کردند. در نتیجه به نظر او آمریکا خود را در موضعی می بیند که در آن هیچ چاره واقعی در برابر حمایت از شاه ندارد.

۲ به هر حال قشقاییها مایلند که تماسهای نزدیک با دولت آمریکا را دوباره برقرار سازند. در ازای بازگشت خانهای قشقایی من جمله ناصرخان که در حال حاضر به صورت تبعیدی در ایالات متحده است به فارس و برقراری دوباره بسیاری از امتیازات قدیمی بزرگانه آنها و زمینهایشان قشقاییها صلح و ثبات را در فارس و نقاطی در جنوب حفظ خواهند کرد. آنها ادعا می کنند که دامنه کنترلشان تا ماوراء مناطق نفتی در گچساران امتداد می یابد که در آنجا متعهد می شوند سطوح تولیدی را تضمین کنند. آنها همچنین تضمین می کنند که لوله های نفتی واقع در سرزمین قشقایی صدمه نبینند. پسر محمدحسین خان به علاوه اصرار داشت که مقادیر بیشتری از درآمدهای نفتی ایران صرف پروژه های عمرانی در زمینهای قشقایی شود.

۳ محمدحسین خان برحذر داشت از اینکه برای حفظ سلطنت تنها بر ارتش ایران تکیه شود. تیمسارهای فعلی از شاه حمایت می کنند چون با او سقوط خواهند کرد. ازهاری فردی خوب اما نه اینکه به حد کافی قوی باشد دانسته شد و اویسی به جهت تاکتیکهای خشنش در زمان فرماندهی ژاندارمری به شدت مورد انتقاد قرار گرفت. تنها تیمسار فریدون جم فردی قوی، مورد احترام و دارای محبوبیت کافی برای حفظ انسجام ارتش در شرایط جاریست اما دقیقاً همین خصوصیات است که موجب می شود شاه از جم بترسد و او را در تبعید نگاه دارد. در عین حال با افزایش فرار از خدمت ارتش در حال دخول به اولین مراحل اضمحلال است.

۴ محمدحسین خان خود را علیرغم محبوسیتش در زندان قصر و شیراز یک سلطنت طلب دانست اما لزوماً متعهد به حمایت از شاه فعلی نیست. او می تواند ایده شورای سلطنت به ریاست شهبانو فرح یا شاهزاده عبدالرضا تا زمان رسیدن ولیعهد به سن بلوغ را بپذیرد. به هر حال خانهای قشقایی می گویند که با رهبران جبهه ملی و همچنین ایرانیان محترم دیگری چون علی امینی تماسهای مکرر دارند. آنها همینطور رابطه صمیمی سابقه دار با آیت الله های فارس که به گفته محمدحسین خان با نفوذترین آنها دستلب (دستغیب) و محوتی (محلاتی) هستند دارند. با تمام این احوال آنها خواستار اعتدال و حمایت از سلطنت به عنوان نهاد ضروری برای ایران شده اند و این رویه را ادامه خواهند داد.

۵ به دنبال تماسهای قبلی با مقامات سفارت، محمدحسین خان اخیراً با اردشیر زاهدی ملاقات کرد تا امکان بازگشت به ایران را برای ناصرخان تحقیق کند. محمدحسین خان که زاهدی را از زمانی که پسربچه ای بوده می شناسد و با پدر زاهدی روابط نزدیک داشت این ملاقات را گرم و صمیمانه توصیف کرد اما متذکر شد که در مورد بازگشت ناصرخان یا خانواده ایلخانی به زمینهای ایلی خود تعهدی پذیرفته نشد. چهار ماه پیش محمدحسین خان نظریات مشابهی را با اصلان افشار مطرح کرده بود و او موافقت کرد که موضوع را با شاه در میان بگذارد.

محمد خبر دیگری از افشار نداشته است.

سولیوان

آخرین تحولات اوضاع در مشهد

سند شماره ۳۷۳

خیلی محرمانه۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۷۱۹به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: آخرین تحولات اوضاع در مشهد

۱ مأمور سفارت، اوضاع مشهد را تلفنی در تاریخ ۲۷ دسامبر با پرویز آموزگار رئیس دانشگاه مشهد مورد بحث قرار داد. شخص اخیر خاطرنشان ساخت که یک تحول نویدبخش، پایان اعتصاب نشسته در بیمارستان شاهرضا در تاریخ ۲۶ دسامبر و بازگشت پزشکان به کار در کلینیک های خصوصی بوده است.

۲ معذالک این امر با دشواریهایی که در تهران در وزارت علوم و آموزش عالی پیش آمده است خنثی شده است. حدود هفتاد استاد می خواستند در ساختمان وزارتخانه بست بنشینند (تحصن) و نظامیان تصمیم گرفتند مانع آن شوند. در تظاهراتی که به دنبال آن رخ داد یک استاد به قتل رسید (رجوع شود به گزارش سیاسی امنیتی مورخ ۲۷ دسامبر) مرگ او آخرین حادثه ناگوار معروف در میان جامعه دانشگاهیان مشهد شد و روز ۲۷ دسامبر شاهد تظاهرات دسته جمعی صدها هزار نفر در مشهد به مناسبت تشییع جنازه استاد در تهران بود. مفیدی وزیر علوم و آموزش عالی که یک استاد مورد احترام با ۳۰ سال سابقه فرهنگی بوده است ظاهراً به دلایل پزشکی طبق اظهار آموزگار استعفا داده است (خود مفیدی در پاسخ به سئوال مستقیم رایزن سیاسی سفارت در مورد اینکه آیا او استعفاء داده است طفره رفت و این موضوع القاء کننده آن است که او لااقل کوشیده است که استعفاء دهد)

۳ در ضمن، تشنجات در مشهد در نتیجه حادثه زندان تشدید شده است بدین معنی که زندانیان سیاسی اعتصاب کننده

ساختمان خود را به آتش کشیده بودند. جمعیت بزرگی در حدود ۱۰۰۰۰ نفر برای کمک به زندانیان در مقابل آنچه که آنها معتقد بودند که کوششی از سوی دولت برای سوزاندن آنها بوده است به زندان شتافتند و یک رویارویی بین جمعیت و

نظامیان روی داد و نیروهای نظامیان به وسیله ۴۰ تانک تقویت شد. روز ۲۷ دسامبر مقامات نظامی در مقابل جمعیت تسلیم شدند و حدود ۳۸ زندانی سیاسی آزاد گشتند.

۴ موضع مقامات نظامی در جریان حادثه زندان در نتیجه غیبت یک فرماندار نظامی تضعیف شده بود. فرماندار نظامی شاغل قبلی به دنبال حادثه حمله علیه بیمارستان شاهرضا از سوی یک ژنرال از کرج تعویض شده بود. آیت الله قمی در جریان تبعید خود در کرج با این افسر درگیری پیدا کرده بود و این آیت الله محترم فرصت را از دست نداده دشمن قدیمی خود را تنها سه روز پس از ورود ژنرال به مشهد وادار به استعفاء کرده بود. فرماندار نظامی جدید نیز هنوز نیامده است.

۵ آموزگار درباره آینده شاه و آینده عاجل کشور بیشتر و بیشتر بدبین می شود. چشم انداز بی روح او درباره آینده تا اندازه ای مبتنی بر شایعاتی است که او شنیده است (که درباره آن مأمور سفارت اظهارنظری نکرد) مبنی بر اینکه صدیقی توانسته است تنها شش یا هفت نفر را برای شرکت در کابینه خود داوطلب کند و اینکه او خواسته است برای ادامه کوششهای خود ۱۰ روز دیگر مأموریت او به تعویق بیفتد. آموزگار هنوز هم معتقد است که شاه باید برای مدتی کشور را ترک کند تا راه حلی را که به او اجازه دهد بار دیگر به نحو مبهمی باز گردد تسهیل کند. سولیوان

وضعیت در ایران

سند شماره ۳۷۴

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۶۰۴ ۶۸۴۶۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی.

عنوان: وضعیت در ایران

خلاصه: (بدون طبقه بندی) این گزارش اطلاعی در مورد اوضاع ایران از ساعت ۱۲ ظهر ۲۷ تا ۱۲ ظهر ۲۸ دسامبر را ارائه می دهد.

جزییات: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف عمومی:

امروز صبح وضع بسیار آرام بوده است. ترافیک سبک بوده و تا ساعت ۱۱ صبح فعالیت بسیار کم بوده است.

به هر حال هم اکنون گزارش می رسد که تظاهرکنندگان در چندین منطقه در حال سازماندهی هستند و اولین صدای تیراندازیهای امروز را شنیده ایم. در نتیجه اعتصابات شرکت نفت انتظار می رود که خدمات ضروری و اساسی ظرف ۴۸ ساعت آینده در پایتخت در دسترس نباشد (مختل شود). هنوز چشم انداز راه حل سیاسی قابل دوامی وجود ندارد.

ب فعالیتهای ضدآمریکایی و ضدخارجی:

اقـدامات و تهدیـدات ادامـه دارد. به هر حـال چـون تعطیلات آخر هفته است و تعـداد زیـادی از خارجیـان از مرکز شـهر دور هسـتند، ارقام واقعی تهدیدات کاهش یافته است. رانندگان گرفتار شده در ترافیک هنوز مواردی برای آزار و اذیت می باشند. وانـت تفنگـداران دریـایی سـفارت مـوقعی کـه از فروشـگاه به سـفارت برمی گشت مـورد حمله و تعقیب قرار گرفت. یکی از رانندگان ایرانی هیأت مسـتشاری نظامی آمریکا را به علت پلاک اتومبیلش (سـرویس سیاسـی) از ماشین بیرون کشیده و مورد توهین و ناسزا قرار دادند.

همچنین از موارد گونـاگون ورود به خـانه هـای آمریکاییـان و غـارت آنها گزارشاتی رسـیده است. تا امروز هنوز گزارشـی از صدمات جانی جدی نرسیده است.

ج فعالیتهای موافق و مخالف شاه:

در خلال دیروز بعد از ظهر فعالیتها در شهر ادامه یافت به طوری که گروههای کوچکی از تظاهرکنندگان در تمام شهر مشغول پخش جزوه و اعلامیه، آتش زدن چوب و آشغال، فحاشی به نیروهای حکومت نظامی و شعارنویسی روی دیوارها، اتوبوسها و کامیون ها علیه شاه و به طرفداری از خمینی بودند. چندین اتومبیل و اتوبوس نیز به آتش کشیده شد.

دامنه اعتصابات آخرین اداراتی که هنوز کار می کردند را فرا گرفت. قرار است که کارگران شـرکت ملی نفت ایران از تاریخ سی ام دسامبر ۷۸ به مـدت دو هفته دست به اعتصـاب بزننـد (جهت اطلاع از میزان تولیـد نفت و ارزیابی و اظهارنظر در مورد آن، به گزارش شماره ۱۲۶۴۱ و ۱۲۶۴۹ سفارت آمریکا در تهران مراجعه کنید.) جیره بندی تولیدات نفتی در تهران آغاز شده و انتظار می رود که ذخایر نفتی طی دو روز آینده تمام شود. امروز صبح طول صفهای خرید نفت سفید سه برابر دیروز است. هم اکنون در جلوی جایگاههـای فروش بنزین طول صـفها به یک تا دو کیلومتر می رسـد. همچنین رادیو اعلام کرده است که بدون وجود سوخت نانوایی ها نیز بسـته خواهند شد و از نان تازه روزانه خبری نخواهد بود. اعتصاب تمام بخشـهای هواپیمایی ایران را فراگرفته است. حتی کارمنـدان هواپیمایی ملی ایران در ترمینال MAC (حمل و نقل هوایی) به سـر کار حاضر نشدند. هم اکنون که ساعت یازده و سـی دقیقه صـبح است، گروههایی از مردم مجدداً در فاصـله یکی دو مایلی جنوب غربی سفارت در حـال شـکل گیری هسـتند، جـایی که دیروز جمعیت کـثیری که برای تشـییع جنـازه کـامران نجـات اللهی، یکی از اسـتادان دانشـگاه آمـده بودنـد با مأموران حکومت نظامی درگیر شدنـد و طبق گزارشات باعث کشـته شدن تعدادی از مردم شد. بیشتر تظاهرکنندگان دیروز در سنین دانشجویی و یا مسن تر بودند.

مجدداً مواردی از آتش زدن پلاستیک و آشـغال و راهبندان و برپایی سـنگرها در خیابانها گزارش شده است. گزارشی حاکی از آن است که یک اتوبوس دو طبقه جهت ایجاد راهبندان در خیابان پارک شده است.

نیروهـای حکومت نظـامی اقدام به شـلیک هوایی می کننـد. طبق گزارش در سـاعت ۱۲ ظهر روز بیسـت و هشـتم دسـامبر ۷۸ گروهی عظیم از تظاهرکنندگان در میدان فردوسی (در فاصله

دو مایلی جنوب سفارت آمریکا) شدیداً نظم را برهم زده و ایجاد اغتشاش کرده اند.

د اقدامات و مسایل امنیتی:

سفارت توسط یک گروهان محافظت می شود. راهی برای تخلیه اضطراری در نظر گرفته شده که کارکنان سفارت می توانند از طریق کوچه پشت سفارت به انبار مهمات نیروی زمینی ایران دسترسی پیدا کنند. در برنامه اخبار فارسی شب گذشته اعلام شد که دیروز تبادل آتش بین مأموران حکومت نظامی و تظاهرکنندگان انجام گرفت.

همچنین گفته شد که سرهنگی توسط یکی از افراد تحت فرماندهی اش هدف قرار گرفته و کشته شده است (وابسته به جبهه ملی ایران). همچنین گزارش تأیید نشده ای حاکی است که دیروز عده ای از تظاهرکنندگان پلیسی را شدیداً کتک زده و احتمالاً کشته اند. حدود ساعت یازده صبح امروز یکی از وسایل نقلیه نیروی زمینی ایران در حدود نیم مایلی شمال سفارت با بمب آتش زا مورد حمله قرار گرفت. طبق اوامر سفیر، وابسته نظامی در مورد حفاظت از محوطه سفارت با محافظین سفارت همکاری می کند.

ه فعالیتها در خارج از تهران:

۱ گزارش شده است که نیروهای حکومت نظامی به همراه تانکها به داخل شهر خرمشهر حرکت کرده اند. آمریکاییان مقیم آنجا نیز تهدید شده اند.

۲ زندانی در شهر مشهد به آتش کشیده شده است (شرح جزییات را در گزارش شماره ۱۲۶۴۸ ملاحظه نمایید.)

۳ گزارش شده است که دیروز در چندین شهر تظاهرات برپا شده است. اصفهان با تظاهراتی عظیم وضع ناآرامی داشته است. تبریز و شیراز نسبتاً آرام بوده اند.

نظریات تهیه کننده: (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

اگرچه امروز فعالیتهای خیابانی تاکنون خیلی کمتر از دیروز بوده است، احتمال کمبود خدمات ضروری و اساسی در ۴۸ ساعت آینده، آشفتگی ها را در شهری که از قبل نیز ناآرام بوده افزایش داده است. جوی از سردرگمی، آشفتگی و اضطراب حاکم است.

گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵۷ ، ۲۸ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۷۵

سری۲۸ دسامبر ۱۹۷۸ ۷ دی ۱۳۵۷

از: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی ۳۲۶۲۴۴به: نمایندگیهای دیپلماتیک

موضوع: گزارش وضعیت ایران، شماره ۵۵۷ ، ۲۸ دسامبر ۷۸

۱ اعتصابات و کمبودها در تهران و شهرستانها زندگی عادی مردم را مختل کرده است، کمبود فرآورده های نفتی در ایران بیداد می کند و امکان عرضه مجدد نیز وجود ندارد. رادیو ایران در ساعت چهارده به وقت محلی اعلام کرد که تولید نفت ایران متوقف شده است.

۲ دیروز تهران شاهد خشونتهای افسارگسیخته ای بود و امروز، روز پرتشنج دیگری را

پشت سر گذاشت. روزی پر سر و صدا، دستجاتی که در بیشتر قسمت های شهر حرکت می کردند و به تخریب اتومبیلها، آتش زدن ساختمانها، وادار کردن کامیونهای بارکش به تخلیه بارهایشان برای ایجاد سد و ترافیک و به ایذاء و اذیت فزاینده خارجیان می پرداختند. تیراندازی سربازان جهت برقراری امنیت بی نتیجه بوده است.

۳ نظر عمده ایرانیان تقریباً همان نظر سه شریک ایرانی یک دفتر حقوقی است که به همکار آمریکاییشان گفته اند: آنها از شرایط کنونی که در نتیجه امتناع شاه از ترک ایران به وجود آمده ترس و وحشت دارند. و تنها دلیل باقی ماندن شاه در ایران را صرفاً حمایت آمریکا از وی می دانند. چنین اعتقاداتی به طور فزاینده ای در بین رابط های سفارت نیز رایج است.

۴ تقریباً تمامی کارمندان خارجی شرکتهای خدماتی حوزه های نفتی، ایران را ترک کرده اند و یا هم اکنون در حال ترک ایران می باشند.

به نظر سفارت تنها راه حل ممکن بحران فرآورده های نفتی برای شرکت ملی نفت ایران این است که کارها را مجدداً شروع نماید.

۵ تفسیر رادیو مسکو در مورد اوضاع ایران عملاً در چند روز گذشته با لحن کینه توزانه ای نسبت به آمریکا همراه شده است. سفارت گزارش می دهد که این حقیقت جوّ نفرت انگیز خاصی علیه آمریکاییان در آنجا به وجود آورده است.

۶ همچنین سفارت گزارش می دهد که در شرایط کنونی عمر ابتکارات سیاسی به پایان رسیده است. رشد بی نظمی های عمومی در یکی دو روز گذشته تهران و اقتصاد فروپاشیده ایران حاکی از آن است که برای تشکیل دولت جدید که صرفاً کاریست بیهوده، وقت کمی باقی مانده است. نیوسام

درخواست مجوز جهت بسته بندی و حمل اسباب منزل و ماشین های شخصی ...

سند شماره ۳۷۶

سری ۳۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۹ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهرانبه: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی. فوری

از جانب سفیر برای آقای رید دستیار معاون وزیر خارجه

موضوع: درخواست مجوز جهت بسته بندی و حمل اسباب منزل و

ماشینهای شخصی به محل امن

۱ بر اساس آخرین دستورالعملهای وزارت امور خارجه قصد دارم مرحله اول از طرح خروج اضطراری را اعلام نمایم که عبارتست از خروج داوطلبانه اما با تشویقهای بسیار توسط باقیمانده وابستگان آمریکاییها در ایران. البته در رابطه با کاهش تعداد کارمندان نیز ملاحظاتی در نظر گرفته شده است. تسریع موردنظر در اجرای طرح خروج اضطراری مسئله اینکه مایملکات منزل و اتومبیلهای شخصی ما به چه صورت جابجا خواهد شد مورد توجه خاصی قرار گرفته است. تعداد رو به افزایشی از اتومبیلها در اثر پرتاب بمب آتش زا نابود شده و یا به

هنگام گیرافتادن در راهبندانها صدمه می بینند. منازل نیز مورد حمله بمب آتش زا قرار می گیرند و هنگامی که در طی روز بدون مراقب می باشند، ورود و انهدام یا دزدیدن اشیاء داخل آن به صورت یک انگیزه غیرقابل مقاومت برای جمعیت می شود.هم اکنون به دلیل کمبود سوخت سرگرم دو برابر کردن اقامتگاههای خود هستیم و بدین ترتیب منازل بیشتری با متعلقات آن بدون محافظ خواهد ماند.

۲ می دانم که در شرایط مشابهی در بیروت این اختیار داده شده بود که متعلقات منازل به همراه ماشینهای شخصی بسته بندی و از طریق هوایی تکرار می شود از طریق هوایی به آتن ارسال شود تا برای طول دوران ناآرامی آن کشور در محل امنی انبار گردد. این مطلب شامل تمامی پرسنل بود نه فقط آنهایی که وابستگانشان کشور را ترک کرده بودند.

۳ با توجه به شرایطی که در پاراگراف اول تشریح شده معتقدم که مناسب است همان اختیاراتی که قبلاً در بیروت واگذار شده بود به من اعطا شود. گرچه چنین عملیاتی مستلزم هزینه قابل توجهی از محل سرمایه های رسمی ما می شود ولی آن را معقولانه می دانم. افراد من نگرانی کمتری خواهند داشت و دولت آمریکا از سیلی از ادعاهای مربوط به گم شدن یا صدمه دیدن اموال شخصی در امان خواهد ماند زیرا معتقدم چنین موردی اگر ما با سرعت دست به کار نشویم اجتناب ناپذیر خواهد بود. تا زمان نوشتن این متن اینکه ما چگونه می توانیم کالاها را بسته بندی کرده و مجوز خروج از گمرک بگیریم دقیقاً معلوم نیست اما اگر چنین اختیاری واگذار شود اطمینان دارم که کارکنانم راه آن را خواهند یافت. سولیوان

[وضعیت ایران در روزهای ۳۰ و ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸]

سند شماره ۳۷۷

استفاده محدود اداری ۳۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۹ دی ۱۳۵۷

فرماندهی مستشاری نظامی

[وضعیت ایران در روزهای ۳۰ و ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸]

۱ وضعیت کلی (بدون طبقه بندی)

یک بار دیگر سراسر ایران را تظاهرات فراگرفته است. در تهران و سایر شهرها، بسیاری از تظاهرات ایستا بوده و به راهبندانهایی منجر می شدند و خیابانها با تایرهای مشتعل اتومبیل مسدود می شدند. در چند شهرستان به کنسولگریهای ترکیه و انگلستان حمله شده است. دکتر بختیار همچنان می کوشد تا یک دولت غیرنظامی تشکیل دهد و به خاطر همین تلاشها از جبهه ملی اخراج شده است. شایعات حاکی از آنند که شاهنشاه کشور را ترک کرده و یا در شرف ترک کشور است.

۲ خلاصه فعالیتها (بدون طبقه بندی)

الف تظاهرات (بدون طبقه بندی)

(۱) تهران روز ۳۰ دسامبر در نواحی زیر تظاهراتی برپا شد: تخت طاووس، تخت جمشید،

خیام، میدان ژاله، تهران نو، بازار تجریش، شاهرضا، روزولت، خیابان ۴۵ متری و کوروش کبیر. این تظاهرات دربرگیرنده سوزاندن لاستیکهای فرسوده و ایجاد راهبندان بوده اند. دفاتر هواپیمایی ال عال به آتش کشیده شدند. یکی از گزارشات حاکی است که ۹ نفر کشته شده اند.

(۲) تبریز به دو کنسولگری خارجی، انگلستان و ترکیه حمله شد. کنسولگری ترکیه آتش زده شد. سربازان کنسولگری آمریکا را به محاصره درآوردند.

(۳) مشهد چند درگیری بین سربازان امنیتی و تظاهرکنندگان به وجود آمد. طبق گزارشات ۲۴ نفر مرده اند. به کنسولگری انگلستان حمله شد.

(۴) مسجد سلیمان به شعبه های چند بانک حمله شد و یکی از آنها در آتش سوخت.

(۵) رشت به دو شرکت مسافربری حمله شد و ۱۰ اتومبیل شخصی آتش گرفتند.

(۶) اردبیل اتومبیلهای دولتی و اسناد بانکها در آتش سوزانده شد. با ایجاد موانع در خیابانها و سوزاندن لاستیک راهبندان های شدیدی ایجاد شد.

(۷) شاهی یک سینما، شعبه بانک، اداره دولتی، و چندین فروشگاه در آتش سوختند.

(۸) شیراز تعدادی از شعب بانکها و ادارات دولتی به آتش کشیده شدند.

(۹) تویسرکان تظاهرکنندگان به وسیله نیروهای انتظامی پراکنده شدند.

(۱۰) جهرم سه نفر کشته و ۲ نفر مجروح شدند.

(۱۱) نهاوند مغازه ها غارت شدند، یک خبرگزاری فرانسوی گزارش داد که ۵ بانک در آتش سوخته، ۴ نفر کشته و ۲۵ نفر مجروح شده اند.

(۱۲) خرم آباد یک نفر کشته و ۱۶ نفر مجروح شدند.

(۱۳) اهواز دو نفر کشته شدند. به کنسولگری انگلستان حمله شد.

(۱۴) در شهرهای همدان، شاهپور، کرمان، رضائیه و یزد نیز تظاهراتی برپا شد. نیروهای انتظامی مداخله نکرده و در نتیجه درگیری ایجاد نشد.

ب خطرها و تهدیدات (بدون طبقه بندی)

تلفنهای تهدیدآمیز و تهدید به بمب گذاری علیه منافع آمریکا.

ج سیاسی (بدون طبقه بندی)

(۱) دکتر بختیار به خاطر تلاش جهت تشکیل دولت با وجود اینکه شاه بر سر قدرت خود مانده از جبهه ملی اخراج شده است. جبهه ملی اعلام کرده تشکیل دولت توسط دکتر بختیار «مغایر اصول و آمال سازمان جبهه ملی است». دکتر بختیار این اخراج را «بیهوده» خواند و دکتر سنجابی را به «حسادت» متهم ساخت. (FBIS/ صدای آمریکا)

(۲) دکتر بختیار در ۳۰ دسامبر اعلام کرد امیدوار است ظرف ۶ روز دولت خود را تشکیل دهد. (طی یک گزارش آخر وقت، در روز ۳۱ دسامبر رادیو ایران (بخش فارسی) اعلام کرده که بختیار پست نخست وزیری را بعهده گرفته است.) بختیار اظهار داشته در شرفیابی به حضور

شاهنشاه، نامبرده اظهار داشته مایل است پس از تشکیل دولت غیرنظامی جهت معالجات پزشکی کشور را ترک کند. یک سخنگوی دربار گفته که شاهنشاه قصد ندارد قبل از بازگشت صلح و آرامش به کشور، ایران را ترک کند. (FBIS)

(۳) رادیوی رسمی اعلام کرده که نخست وزیر غلامرضا ازهاری روز ۳۰ دسامبر برای اولین بار پس از ۲۰ دسامبر به دفتر کارش بازگشته است. ژنرال ازهاری به خاطر یک حمله قلبی بستری بوده است. (FBIS/ رادیو تهران)

(۴) تلویزیون فرانسه اعلام کرد به آیت الله خمینی اجازه داده شده به طور نامحدودی در فرانسه بماند. (FBIS)

د اقتصاد (بدون طبقه بندی)

(۱) وزارت نیرو اعلام کرد که برق اکثر مراکز صنعتی عمده را قطع کرده زیرا نفت و گاز لازم جهت ایستگاههای مولد را ندارد.

(۲) ظاهراً آیت الله خمینی به کارکنان نفتی اجازه داده در صورت برآورده شدن «شرایطی معین» بر سر کار خود برگردند.

(۳) تحلیل ها و مباحث (استفاده محدود اداری)

AFOSI (دفتر اطلاعات نیروی هوایی آمریکا) تحلیلی را ارسال نموده که یکی از منابع آن دفتر درباره تأثیرات کمبود محصولات نفتی تهیه نموده است:

«منبع... اطلاع می دهد تخمین ها و برآوردهای اولیه ارتش ایران حاکی از آن است که حتی با قطع کامل نفت ارتش برای دو هفته مصرف خود سوخت در اختیار دارد. منبع افزود مقامات سفارت آمریکا هم پایانی برای این اعتصابها نمی بینند و در این زمان ایرانیان از اداره میادین نفتی و ذخایر انرژی برق آبی خود عاجزند. منبع افزود در میادین نفتی دزفول چاههایی وجود دارد که آن قدر عمیقند که فشارهای حرارتی زمین باعث می شود نفت در سطح زمین جاری گردد. اگر از میادین مذکور کمتر از میزان فعلی یعنی ۵۰۰ هزار بشکه در روز نفت استخراج شود، چاهها ممکن است طغیان کنند و حتی اشکالاتی در وضعیت زمین های محل پیدا شود. منبع گفت دو سوم مولدهایی که در منطقه تهران وجود دارند از نفت برای سوخت خود استفاده می کنند. برق یک سوم دیگر از طریق جریان آب به دست می آید، و این آبها از منابعی مثل سد کرج در غرب تهران حاصل می شوند. منبع گفت ایرانیانی که در حال حاضر اداره سد کرج را به عهده دارند فاقد تخصصهایی هستند که خارجیانی که قبلاً عملیات تولید برق را به عهده داشتند، دارا بودند. خارجیها را از سد حذف کرده اند و در نتیجه ممکن است مشکلاتی بروز کند. منبع مخصوصاً روی این نکته تکیه کرد که ایرانیها سطح آب پشت سد را بیشتر از حد مجاز کم و زیاد می کنند. در جایی که خارجیها قبلاً- فقط ۵ تا ۱۰ سانتی متر تفاوت سطح آب در طول روز داشته اند، ایرانیان (که فاقد آموزشهای لازم جهت درک نتایج درازمدت اقدامات فعلی خود هستند) ممکن است سبب شوند که اختلاف سطح آب از ۱ تا ۵ متر (در

روز) هم برسد. این امر مشکلات فراوانی ایجاد می کند و سبب می شود تا میزان لجن، گل و سایر اشیاء خارجی که وارد پره های توربین مولد برق می شوند افزایش یابند. این اقدامات ممکن است تأثیری بازدارنده در رابطه با توان تولید برق آبی در فصل بهار داشته باشد، یعنی زمانی که برفهای زمستانی کوههای نزدیک آب و جاری می شوند.»

تحولات جاری در مناطق نفتی

سند شماره ۳۷۸

خیلی محرمانه ۳۰ دسامبر ۱۹۷۸ ۹ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۷۵۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی فوری

موضوع: تحولات جاری در مناطق نفتی

۱ اوضاع در اهواز در بعد از ظهر امروز نسبت به گذشته به گونه ای آرامتر بود. امروز تعدادی از مخالفین برای گروههایی از اعتصابیون پالایشگاه سخنرانی کرده و به گرمی مورد استقبال قرار گرفتند. انتظام مدیرعامل شرکت ملی نفت ایران با این درخواست که تلاش نکنند تا برای صادرات نفت تولید شود موافقت نمود. ظاهراً انتظام همچنین پذیرفته است که نیروهای نظامی از دفاتر اسکو و تجهیزات مناطق نفتی خارج شوند (یکی دیگر از خواسته های مخالفین و اعتصابیون). به هر حال ارتش از دفاتر اسکو در اهواز خارج شده است و تام ایوانز قائم مقام مدیرعامل اسکو خدمات حفاظتی شخصی از جانب ارتش دریافت نمی کند.

۲ شرکت ملی نفت و احتمالاً دولت ایران تصور می کنند که می توانند با اعتصابیون به توافقی برسند تا بر مبنای آن نفت برای فعال نگهداشتن تمام پالایشگاههای محلی به اندازه کافی تولید شود. ما چنین اعتقادی نداریم.

۳ پروازهای خروج پرسنل اسکو از آبادان بالاخره بعد از ظهر امروز آغاز شد.

سولیوان

خلاصه وضعیت ایران، از ۲۸ دسامبر تا ۳۱ دسامبر ۷۸

سند شماره ۳۷۹

خیلی محرمانه

شماره گزارش: ۷۸ ۰۶۰۸ ۶۸۴۶۳۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۰ دی ۱۳۵۷

از: دفتر وابسته دفاعی آمریکا، تهرانبه: سازمان اطلاعات دفاعی، واشنگتن دی. سی

عنوان: خلاصه وضعیت ایران، از ۲۸ دسامبر تا ۳۱ دسامبر ۷۸

۱۶ خلاصه: (بـدون طبقه بنـدی): این گزارش حاوی اطلاعاتی راجع به وضـعیت ایران از ساعت دوازده ظهر ۲۸ تا دوازده ظهر ۳۱ دسامبر ۷۸ (به وقت محلی) می باشد.

۲۲ جزییات گزارش (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

الف وضعیت کلی:

امروز صبح تهران با وجود گروههای پراکنده ای از تظاهرکنندگان در بسیاری از نقاط شهر

نسبتاً آرام گزارش شده است. دیروز شواهدی وجود داشت که نشان می داد طرح راهپیمایی بزرگی در مقابل سفارت «واقع در تهران» ریخته شده بود. به هر صورت نیروی دفاعی محوطه سفارت به طور قابل توجهی افزایش داده شد و بدین وسیله از این حمله ممانعت به عمل آمد. امروز سوزاندن آشغالها و اتومبیلها در سراسر مرکز شهر ادامه داشت و ظاهراً ناحیه جنوب شرقی شهر و اطراف پایگاه هوایی دوشان تپه اوج اغتشاشات بوده است. ترافیک یک دهم روال عادی است، ولی عابرین در گروههای کوچکی در هر گوشه ای به چشم می خورند. این مسئله، حفظ آرامش توسط نیروهای حکومت نظامی را مشکل کرده است به طوریکه تمایز بین اشخاص آشوبگر و عادی، امری غیرممکن است. در بخش اقتصاد هیچ بهبودی به چشم نمی خورد و هنوز خیلی زود است که گفته شود که آیا دکتر بختیار قادر به تشکیل دولتی می باشد و اینکه آیا چنین حکومتی توان هدایت و جلب همکاری آنهایی که مورد نیاز اداره کشور می باشند دارد یا نه؟

ب فعالیتهای ضدآمریکایی، ضد خارجی:

جو عمومی تظاهرات رنگ ضدخارجی بیشتری به خود می گیرد. طی این مدت حداقل هشت مورد از اقدامات ضدامریکایی گزارش شده است. این اقدامات متوقف کردن اتومبیلها و اخطار به سرنشینان مبنی بر برگشت به کشورشان، به سنگ بستن اتوبوسها، و دو مورد متوقف کردن عابرین آمریکایی و تفتیش آنها توسط ایرانیان غیرنظامی در خیابان، را شامل می شود. همچنین حملاتی نیز علیه ملیتهای دیگر منجمله آلمانیها و روسها وجود داشته است. امروز مرکز بازرگانی آمریکا واقع در بولوار الیزابت صحنه تظاهرات جمعیتی عظیم و خشمگین بود که این جمعیت سرانجام توسط نیروهای حکومت نظامی متفرق شدند. هنوز گزارشی مبنی بر اینکه به خارجیان مقیم تهران آسیب جدی رسیده باشد، دریافت نشده است.

ج فعالیتهای مخالف و موافق شاه:

در تمام این مدت تظاهرات عمده ای در تهران رخ نداده است. فعالیتهای خیابانی توسط گروههای کوچکی که اقدام به سوزاندن زباله و لاستیک اتومبیل می کنند، صورت می گیرد. معمولاً این آتشها باعث کند شدن سرعت اتومبیلها می شود که در پی آن جوانها از سرنشینان آنها می خواهند که چراغهای اتومبیلهایشان را در حمایت از خمینی روشن کنند و در صورتی که اتومبیل سرنشین خارجی داشته باشد ضمن کوبیدن روی اتومبیل به آنها می گویند که به کشورشان برگردند. این گروهها همچنین ظاهراً بدون هیچ هدفی دست به سوزاندن اتومبیلهای بدون سرنشین می زنند. به هر حال، تاکنون حداقل خسارت در تهران به ساختمانها وارد شده است. با توقف تقریباً کامل تولید نفت خام، اصولاً محصولات نفتی دیگر یافت نمی شوند. در حال حاضر اغلب پمپ بنزینها همانند توزیع کنندگان نفت سفید بسته اند. در چند شعبه ای هم که هنوز این محصولات را دارند، صفهای طویلی تشکیل شده است. مواد غذایی و نان هنوز یافت می شوند. اکنون اعتصابات، تمام کشور را به طور اساسی فلج کرده است. تنها اداره برق

و تلفن خدمات خود را ارائه می دهند. در فرودگاه مهرآباد تنهاخطوط تجارتی که قادر به تهیه سوخت از جاهای دیگری بوده اند به پروازهای خود ادامه می دهند. اینها شامل ایرفرانس، لوفت هانزا، سوئیس ایر و بریتیش ایرویز می باشند. پروازهای اروپایی پان آمریکن نیز صورت می گیرد. نه سوخت جت وجود دارد و نه کارکنان مربوط به بخش غیرپروازی.

N.B: چون یگان حمل و نقل هوایی مک این کار را انجام می دهد تا اطلاع ثانوی هیچ برنامه ای جهت بارگیری سوخت جت جهت مصرف در ایران نداشته باشید.

د مشکلات و اقدامات امنیتی:

امروز دوباره تقریباً ۸۰ نفر سرباز داریم که از سفارت محافظت می کنند. با راهپیمایی تهدیدآمیز اقدامات امنیتی افزایش داده شد و با هماهنگی که با نیروهای زمینی ارتش ایران به عمل آمده است در حال حاضر هلیکوپترهایی که نیروهای کمکی را حمل می کنند می توانند در داخل محوطه سفارت به زمین بنشینند. هوانیروز ایران یادآور شده است که اکنون به جای چند محافظ غیرنظامی، سربازان و شش آتشبار BTR-۶۰ از آشیانه هواپیمای خانواده سلطنتی محافظت می کنند. نیروهای حکومت نظامی که ظاهراً هنوز بنزین برای مصرف خودروهایشان دارند، اکنون می توانند به خاطر عدم وجود ترافیک وسایل نقلیه، خیلی سریع تر در شهر حرکت کنند. در حال حاضر آنها به جای پخش شدن در تمام سطح شهر، در کلانتریها و اماکن مهم مستقر شده اند.

ه فعالیتهای خارج از تهران:

پایتخت در مقایسه با بسیاری از شهرهای دیگر ایران آرام بوده است.

۱ اهواز: شهر با آشوبهای عمده ای مواجه بوده و طبق گزارش، کنسولگری انگلیس و انجمن ایران و آمریکا مورد حمله واقع شده اند. ادعا می شود اکثریت قریب به اتفاق خارجیان مقیم این ناحیه در حال خارج شدن می باشند.

۲ مشهد: طبق گزارشات واصله نیروهای حکومت نظامی به خاطر آشوبهای شدید مجبور به عقب نشینی از بخشی از شهر شدند. طبق گزارش دو کلانتری، یک خانه تیمی آمریکایی، یک کلوپ افسران و انجمن ایران و آمریکا به کلی در آتش سوختند. یک منبع گزارش می دهد که سربازی ربوده شد و یک فورد تورینو که در داخل خانه تیمی آمریکا بود در آتش سوخت.

۳ تبریز: کنسولگری آمریکا دیروز مورد حمله واقع شد. تظاهرکنندگان وارد ساختمان اصلی یا دفاتر نشدند، اما با پرتاب گاز اشک آور در داخل محوطه کنسولگری پراکنده شدند. چون امروز دوباره تظاهرات شکل می گرفت، هواپیمای C ۱۲ سفارت جهت تحویل گاز اشک آور بیشتر به تبریز اعزام شد.

۴ شیراز: گزارشات رسیده از شیراز نشان می دهد که به کنسولگری انگلیس در آنجا حمله شده است.

۵ اصفهان: بنا به گزارش، دیروز در مرکز شهر اصفهان تظاهرات عظیمی بدون درگیری

برگزار گردید.

نظریات تهیه کننده (خیلی محرمانه غیرقابل رؤیت برای بیگانگان)

فعالیتها در شهر تهران تقریباً متوقف شده اند. در تظاهرات خیابانی عموماً تعداد کمی شرکت داشتند. شهر چشم انتظار این هست که ببیند دکتر بختیار و کابینه جدیدش چه می کنند و یا اصلاً قادر به انجام کاری هستند. نه وضع دولت جدید روشن است و نه نقش جدید شاه مشخص. تا وقتی مواضع دقیق روشن نشوند کسی نمی تواند پیش بینی کند که آیا دکتر بختیار قادر به جلب همکاری رهبران مذهبی، افسران نظامی و تکنوکراتها می باشد یا نه؟ حداقل بدون حمایت ضمنی هر سه گروه، توانایی وی در بیرون کشیدن کشور از باتلاق کنونی با مخاطرات جدی همراه خواهد بود.

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۶)

سند شماره ۳۸۰

استفاده اداری محدود ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۰ دی ۱۳۵۷

اطلاعات جاری بخش وابسته دریایی (شماره ۶)

۱ وضعیت کلی (بدون طبقه بندی)

در طی دوره مورد گزارش تظاهرات وسیعی در سراسر ایران برپا گردید. گزارشاتی دال بر کشته و زخمی شدن تظاهرکنندگان واصل شده که بعضی از آنها توسط رادیو ایران منتشر گردید. گزارشات بسیاری حاکی از آنند که یک بار دیگر تلاش می شود تا کابینه ای غیرنظامی و این بار به ریاست دکتر بختیار از اعضای جبهه ملی تشکیل شود. توقف تولید نفت چنان اقتصاد را خرد کرده که ممکن است آن را کاملاً ـ از حرکت باز دارد. کمبودهای عظیمی به وجود آمده اند، و دولت هم قدرت این را ندارد آنها را به طور مؤثری مهار کند.

تظاهرات (بدون طبقه بندی)

۱ در روز ۲۸ دسامبر در مناطق زیر تظاهراتی برپا و گزارش شد:

الف تهران: در ساعات روز مناطق زیر شاهد تظاهرات بوده اند:

شاهرضا، کوروش کبیر. تومبیلها را سوزانده، شیشه ها را شکسته و اتوبوسها را واژگون کردند. برای دور نگهداشتن تظاهرکنندگانی که شعارهای ضدآمریکایی می دادند، نیروهای انتظامی حلقه ای در اطراف سفارت آمریکا تشکیل دادند. تظاهرات شبانه که با شروع ساعات منع رفت و آمد برپا شده بودند نیز گزارش شده است.

۲ وضعیت سیاسی (استفاده محدود اداری)

الف از نفر دوم جبهه ملی، دکتر بختیار، خواسته شده تا کابینه ای تشکیل دهد و نامبرده مشغول مشورت با همکارانش است. ظاهراً دکتر سنجابی از جبهه ملی گفته اقدامات بختیار را اقدامات فردی و خصوصی یک شخص می داند نه اقداماتی که از سوی جبهه ملی باشد. (B.B.C) بنا به گزارشی که در مطبوعات آلمان منتشر شده، دکتر بختیار شرایطی برای شاه قرار

داده که عبارتند از جانشین شدن شورای سلطنت به جای شاه و انحلال ساواک. این مطالب از سوی اطرافیان بختیار تأیید یا تکذیب نشده اند. محافل وزارت دربار ظاهراً گفته اند که نخست وزیر ازهاری قبلاً استعفا داده، ولی اعلان رسمی این مسئله به بعد موکول شده است.

ب در پاریس، اطرافیان آیت الله خمینی (یا منابع اطراف آیت الله خمینی) اظهار داشته اند که وی تشکیل هیچ دولتی را با وجود شاه نخواهد پذیرفت. شرط حمایت وی همچنان بر رفتن شاه و محو سلطنت استوار است. خمینی همچنین خواسته تا روز ۳۰ دسامبر را عزای عمومی اعلام کنند.

ج تولید محصولات نفتی تقریباً متوقف شده است. یک خبرگزاری فرانسوی تولید روز ۲۸ دسامبر را معادل ۲۵۰ هزار بشکه گزارش کرده که این برابر با یک سوم مصرف روزانه داخلی است. دولت نظامی تهران اعلام کرده احتمال دارد نان کم شود و حرکت تاکسی ها و اتوبوسها به خاطر کمبود محصولات نفتی محدود گردد. جیره بندی اعلام شده، هر چند قرار نیست کوپن های جیره بندی صادر گردد. اولویتهای توزیع محصولات نفتی از سوی دولت به این ترتیب اعلام شده است: (۱) کارخانجات تولید مواد غذایی؛ (۲) پمپ بنزینها؛ (۳) مشترکین تجاری، به خصوص نانوایی ها و فروشگاهها؛ و (۴) کارگاههای کوچک. شهردار تهران به خاطر کمبود سوخت، جمع آوری زباله را متوقف کرده است.

۳ بافتهای تظاهرات (استفاده محدود اداری)

الف- AFOSI نوعی بافت برای تظاهراتی که طی این مدت برپا شده تهیه نموده است. تفسیر آنها بدین شرح است: «به نظر می رسد در طول این مدت (۲۴ ۲۵ دسامبر) نوعی «بافت» جهت تظاهرات به وجود آمده است. تظاهرات ابتدا در ۱ یا ۲ کیلومتری منطقه هدف سازماندهی و تشکیل می شوند و آنگاه به حرکت درمی آیند. مقامات حکومت نظامی توانسته اند در چند مورد با متفرق کردن تظاهرات در مرحله تشکل جلوی راهپیمایی ها را با موفقیت بگیرند.» کالینز

تهدید به اعتصاب در هواپیمایی کشوری توسط مسئولین برجهای مراقبت و تکنسین ها

سند شماره ۳۸۱

خیلی محرمانه۳۱ دسامبر ۱۹۷۸ ۱۰ دی ۱۳۵۷

از: سفارت آمریکا، تهران ۱۲۷۹۷به: وزارت امور خارجه، واشنگتن دی. سی

موضوع: تهدید به اعتصاب در هواپیمایی کشوری توسط

مسئولین برجهای مراقبت و تکنسین ها

۱ در ۳۱ دسامبر اعلامیه ای که در زیر می آید روی کاغذهای رسمی اداری وزارت جنگ در فرودگاه مهرآباد تهران پخش

شـد. به نظر می رسد که این اعلامیه ها از سوی کارکنان هواپیمایی کشوری پخش شده باشدکه مضـمون آن این است «به نام خدا، ما کارکنان اجرایی و پرسنل برجهای مراقبت سازمان هواپیمایی کشوری به منظور اعلام همبستگی با ملت ایران، از

تاریخ اول ژانویه تنها به هواپیماهایی (که ذیلاً ذکر شده) اجازه فرود در فرودگاههای ایران خواهیم داد:

(۱) هواپیماهایی که مواد غذایی، بیمار و یا آمبولانس حمل کنند. هواپیماهایی که متعلق به کشورهای آمریکا و یا اسرائیل باشند تحت هیچ شرایطی اجازه فرود نخواهند داشت. در این نامه به علاوه خواسته هایی به شرح زیر نوشته شده بود: لغو حکومت نظامی و برکناری دولت نظامی.

(۲) اخراج تدریجی تمام کارمندان خارجی سازمان هواپیمایی کشوری.

(۳) جدا شدن هواپیمایی کشوری از وزارت جنگ. آزادی تمام زندانیان سیاسی و آزادی مطبوعات. و بالاخره چنانچه نیروهای نظامی به هر نحوی در کارهای مربوط به هواپیمایی کشوری مداخله نمایند اعتصاب کامل اجرا خواهد شد. این اعلامیه به مثابه هشداری است به تمام شرکتهای هواپیمایی.

چنانچه این شرکتها برای اشخاص غیرمجاز پروازی خارج از برنامه داخلی تنظیم نمایند، در صورت بروز هر حادثه غیرمترقبه ای کارکنان هواپیمایی کشوری هیچ گونه مسئولیتی در قبال آن نخواهند داشت. (نقل قول تمام) (ترجمه آزاد).

۲ هم زمان گروهی که به نظر می رسد، نمایندگی کارمندان هواپیمایی کشوری را برعهده دارند نزد مهدی حاج منیری مدیرعامل این سازمان رفتند تا قصدشان را جهت اعتصاب اعلام کنند مگر اینکه خواسته هایشان برآورده شود. منیری و دیگر مقامات مسئول هواپیمایی کشوری، رئیس تیم آژانس هواپیمایی کشوری آمریکا (FAA) را از این مسئله آگاه نمودند که محرك اصلی اعتصاب ۵ یا ۶ تن از کارمندان معروف و سازش ناپذیر می باشند. این اعتصاب غیر از کارمندان اداری تمام کارمندان مسئول برجهای مراقبت و همچنین تکنسینها را دربر می گیرد. منیری سپس با نمایندگان شرکتهای عمده هواپیمایی منجمله پان آمریکن، بریتیش ایرویز، ایرفرانس، لوفت هانزا و سوئیس ایر که در تهران به سر می برند ملاقات نمود. منیری به نمایندگان این شرکتها در مورد امنیت فرودگاه و خدمات مورد احتیاج در آن اطمینان داده و از آنان درخواست نمود که کماکان پروازهای خود را به تهران ادامه دهند.

۳ نماینده پان آمریکن به مأمور سفارت گفت که نمایندگان خطوط هوایی در مورد حفظ جان کارمندان خود حتی اگر امنیت فرودگاه تضمین شود به شدت ابراز نگرانی می کنند. آنان خاطرنشان ساختند که کارمندان هواپیمایی کشوری مورد تهدید قرار گرفته اند که در صورت عدم شرکت در اعتصاب از آنها انتقام خواهند گرفت. چنین تهدیداتی به کارمندان خطوط هوایی نیز که در خانه و یا در مسیرشان به فرودگاه ممکن است مورد ضرب و شتم اعتصابیون قرار بگیرند شده است.

۴ بعد از خاتمه جلسه نمایندگان شرکتهای دیگر هواپیمایی عدم تمایل خود نسبت به ادامه پرواز به تهران را تحت چنین شرایطی اعلام نمودند. به هر حال نماینده پان آمریکن

پیشنهاد نمود که آنها قبل از دادن هرگونه پیشنهاد و یا توصیه نهایی به رؤسای شرکتهایشان، نخست با سفرای کشورشان مشورت کنند. علاوه بر آنچه که در بالا ذکر شد نماینده پان آمریکن از سفارت درخواست نمود که رهنمودی در مورد ادامه پروازها ارائه دهد. نماینده پان آمریکن اظهار داشت که او امشب با دفتر مرکزی این شرکت در نیویورک تماس خواهد داشت و در مورد مصلحت ادامه پرواز فردا اول ژانویه مشورت می نماید.

۵ سفارت تصمیم پان آمریکن را در اسرع وقت گزارش خواهد نمود، اما اگر وزارت خارجه مایل است می تواند مستقیماً با پان آمریکن صحبت نماید.

۶ نظریه: کارمندان هواپیمایی کشوری، که زیرنظر مستقیم وزارت جنگ فعالیت دارند تاکنون مقاوم ترین گروهی هستند که در اعتصابات علیه دولت ایران شرکت نداشته اند. به هر حال، ظاهراً از اینکه مقاومت آنان در عدم شرکت در اعتصابات هواپیمایی ملی ایران، مناطق نفت خیز و سایر مؤسسات دولتی ضعیف شده است، به شدت احساس خطر کرده اند. پان آمریکن اکنون به خصوص از تهدیدات تلافی جویانه که نسبت به شرکت هواپیمایی ال عال اسرائیل به خاطر رفتار تبعیض آمیزش به وجود آمده است، احساس خطر می کند.

سولیوان

اعلام

آ.ا

ص: ۷۱۳

۲۱۰, ۲۱۱, ۲۱۲, ۲۱۳, ۲۱۴, ۲۱۵, ۲۱۷, ۲۱۸, ۲۱۹, ۲۲۴, ۲۲۵, ۲۳۲, ۲۳۹, ۲۴۲, ۲۴۳, ۲۴۴, ۲۴۶, ۲۴۸, ۲۵۰, ۲۵۷, ۲۶۳,
۲۶۵, ۲۶۷, ۲۷۲, ۲۷۴, ۲۷۵, ۲۷۷, ۲۸۲, ۲۹۲, ۳۰۱, ۳۰۶, ۳۰۷, ۳۱۸, ۳۱۹, ۳۲۰, ۳۲۲, ۳۲۹, ۳۳۲, ۳۳۴, ۳۳۵, ۳۳۷, ۳۳۹,
۳۴۰, ۳۴۱, ۳۴۲, ۳۴۳, ۳۴۴, ۳۵۱, ۳۵۲, ۳۵۵, ۳۵۸, ۳۶۰, ۳۶۶, ۳۶۷, ۳۶۹, ۳۸۳, ۳۸۴, ۳۸۹, ۳۹۲, ۴۰۴, ۴۰۵, ۴۰۷, ۴۰۸,
۴۱۱, ۴۱۳, ۴۱۷, ۴۲۹, ۴۳۴, ۴۳۵, ۴۳۷, ۴۴۰, ۴۴۴, ۴۴۵, ۴۴۶, ۴۵۱, ۴۵۲, ۴۵۳, ۴۵۴, ۴۵۵, ۴۵۶, ۴۵۷, ۴۵۸, ۴۶۱, ۴۶۳,
۴۶۵, ۴۶۶, ۴۷۴, ۴۷۵, ۴۷۶, ۴۷۷, ۴۷۸, ۴۸۵, ۴۸۷, ۴۹۵, ۵۰۳, ۵۰۹, ۵۱۱, ۵۱۲, ۵۱۳, ۵۲۴, ۵۲۵, ۵۲۶, ۵۲۷, ۵۲۹, ۵۳۰,

ص: ۷۱۵

ج

چ

ح

ش

م

ص: ۷۳۹

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹



قائمیه
اصفهان
مرکز تحقیقات رایانه‌ای
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹